Cat. Inc. 11

Abula fortalicii fidei

Incipit cuius ſunt libri hec et premittitur prohemiū i quo laudes diuine annotantur et immittitur querela ante thronum maieſtatis dei et ponitur intentio ſcribentis. In primo libro continētur tres conſiderationes.

Rima conſideratio tractat de armatura omnium fidelium in generali et ibi ponuntur ſex genera armorum ſpiritualium

Ecunda conſideratio tractat de armatura verorum predicatorum in ſpeciali in qua declarantur quatuor principalia.

Quid eſt predicatio.
Qualis debet eſſe predicatio
Cui prodeſt predicatio.
Qualis debet eſſe predicator et hec queruntur quinqꝫ.
Qualis debet eſſe predicator in habitu exteriori.
Qualis debet eſſe predicator in cōuerſatiōe
Qualis debet eē p̄dicator in predicatōe.
Qualis debet eē p̄dicator in animo.
Qualis debet eē predicator in premio.

Ercia cōſideratio tractat de nobilitate et excellētia fidei catholice in pticulari in qua ſex articuli declarantur.

Primus articulus eſt ꝙ ihūs xp̄s ē fili⁹ dei viui et iſte articul⁹ d̄claraꝛ q̄drupliči examie
Primum examen fuit factū per iudeos quouſqꝫ occiderunt xp̄m.
Secūdū examen fuit factū per eoſdem iudeos poſt xp̄i mortem inſurgendo contra diſcipulos xp̄i.
Tercium examen fuit factum per gentiles cōtra diſcipulos xp̄i.
Quartum examen fuit factum per tyrānos tempore pacis eccleſie.
Secundus articulus eſt ꝙ fides chriſti eſt lege moyſi antiquior.
Tercius ꝙ fides xp̄i eſt lege moyſi ſtabilior
Quart⁹ ē ꝙ fides xp̄i ē lege moyſi nobilior:
Quit⁹ ē ꝙ fides xp̄i eſt lege moyſi vtilior.
Sextus articul⁹ ē ꝙ lex moyſi iā nō eſt lex ſꝫ ceſſauit eē lex. i quo ponūtur quatuor pūcta
Primus eſt ꝙ iudei iā non hn̄t legem
Secundus eſt ꝙ propter circumciſionē qua vtuntur iudei ſemper ſunt in maiori ira dei et abbominatione.
Tercius eſt ꝙ omnia in figuram cōtigebāt illis. vbi duo principaliter declarantur
Primum eſt ꝙ in lege veteri ſub figurarum inuolucris quatuor figurabantur que ſunt xp̄ianis tempore gratie reuelata. ſ. credenda cauenda inimicorum fraudentia efficatia. primū continet. xiij. ca:

De p̄figuratōne ſctiſſime trinitatis et vnitatis eſſentie primū capitulū. i
De p̄figuratōe dn̄ice icarnationis. ij. ca:
De p̄figuratione natiuitatis dn̄i. iij. c.
De p̄figuratōe vite et ꝯuerſatōis xp̄i. iiij. c.
De p̄figuratōe doctrīe et p̄dicatōis xp̄i. v. c.
De prefiguratōe paſſionis xp̄i. vi. c.
De p̄figuratione deſcenſus xp̄i anime ad iferos. vij. c.
De p̄figuratione reſurrectōis xp̄i. viij. ca:
De p̄figuratione aſcēſiōis xp̄i. ix. c.
De p̄figuratione aduēt⁹ xp̄i ad iudiciū. x. c.
De p̄figuratione reſurrectōis generalis. xi. c.
De prefiguratōne vite eterne quā electi poſt mortem conſequentur. c. xij.
De p̄figuratione vnitatis eccl'ie. c. xiij.
De p̄figuratōe cauendorū. ſ. ſeptē capitaliū viciorū et trāſgreſſiōis. x. preceptorū. c. vnū.
De p̄figuratione malicie inimicorū ſp̄ualiū
De p̄figuratiōne virtutis et efficatie ſacramētorum. vij. cap̄la.
De p̄figuratōne baptiſmi. c. i.
De p̄figuratione cōfirmationis. c. ij.
De p̄figuratōe ſacramēti eucharistie. c. iij.
De p̄figuratione ſacramēti p̄nie. c. iiij.
De p̄figuratōe ſacramēti ordis. ca. v:
De p̄figuratōe ſacramēti mr̄imonij. ca. vi.
De p̄figuratione vnctionis extreme. ca. vij.
De p̄figuratōe ſeptē donoꝝ ſp̄uſſācti. c. vnū
De p̄figuratōe ſeptē virtutū. c. vnū.
De p̄figuratione ſeptē bonorū ſp̄ualiū hic ſunt ſeptem cap̄la.
De p̄figuratione bonitatis crucis et paſſionis xp̄i capitulum ſeptimum.
De p̄figuratione bonitatis virtutis et oratōnis matris xp̄i. c. ij
De p̄figuratione bonitatis virtutis p̄tatis ſiue auctoritatis eccleſie in orando. c. iij.
De p̄figuratōe vtutis orōis ſctoꝝ no. te. c. iiij
De p̄figuratione bonoꝝ paſtorū eccleſie.
De p̄figuratione bonitatis ſedulitatis bonorum ſanctorum eccleſie. c. v.
De p̄figuratōe bōitatis diuie iſpiratōis. c. vi
De prefiguratione bonitatis diſcrete conſiderationis hominis. c. vij.

Compositus e iste liber a Reuerendo Patre magistro fratre Guillelmo Totani sacri ordinis Predicatorum ...

BIBLIOTECA UNIVERSIDAD DE SEVILLA

Secūdū pricipale tercij pūcti ē de ꝑfiguratō
ne correctōis nr̄e i tp̄e grē et cōtinet.xij.c.
De ꝑfiguratione correctionis ſupbie.c.i.
De ꝑfiguratione ad correctōeꝫ iuidie.c.ij.
De ꝑfiguratōe ad correctionē iracūdie.c.iij.
De ꝑfiguratiōe ad correctōnē auaricie.c.iiij
De ꝑfiguratione ad correctōeꝫ accidie.ca.v.
De ꝑfiguratione ad correctionē gule.c.vi.
De ꝑfiguratione ad correctōeꝫ luxurie.c.vij.
De ꝑfiguratiōe correctōis trāſgrediētiū de-
cem preceptorum.c.viij.
De ꝑfiguratione ad correctōeꝫ malorū prin
cipum.c.ix.
De ꝑfiguratōe correctōis maloꝝ ꝑlatoꝝ.c.x
De ꝑfiguratōe correctōis malorum ſacerdo
tum.c.xi.
De ꝑfiguratione correctōnis generaliter om
nium ꝑdictorum.c.xij.
Quartus et vltimus punctus ſexti articuli d̄
clarat quomodo omnia que ſcripta erāt de
meſſia venturo impleta fuerunt in xp̄o ih̄ū
ſaluatore noſtro vbi aperiuntur duodecim
theſauri.
Primus theſaurus ꝙ meſſias debebat ve-
nire in deſtructione ſecundi templi vel ꝓpe
et in ablatione ſceptri iſrael et ipletione.lxx.
ebdomadarum danielis
Secundus theſaurus ꝙ verus meſſias de-
bebat eſſe de genere tribus iude procedens
de medio filiorum Jacob vbi declarantur
quinqꝫ paſſus
Prim⁹ ꝙ verus meſſias icboādo iter deum
et hominē exiuit de medio
Secūdus paſſus ꝙ verus meſſias ordinā
do pacē ſtetit in medio
Tercius paſſus ꝙ ver⁹ meſſias cōſumando
pacem ordinatam ſtetit in medio
Quartus paſſus ꝙ verus meſſias publicā-
do pacem ordinatam ſtetit in medio
Quītus paſſus ꝙ ver⁹ meſſias conſeruādo
pacē publicatā inter deū et hominem ſtat in
medio vſqꝫ in finem ſeculi
Terci⁹ theſaur⁹ ꝙ verus meſſias debebat eē
ſimilis moyſi in dādo legem et hec declarā
tur per quatuor puncta
Primus punctus ꝙ moyſes fuit ſingulari
in dando legem
Secundus punctus ꝙ ih̄ūs xp̄s verus meſ
ſias ſimilis moyſi in dando legem debuit
dare aliam legem a lege moyſi et ibi ponun
tur.xv.dr̄ie legis chriſti a lege moyſi et ibi d̄
claratur quare voluit fieri chriſtus ſub lege
moyſi
Terci⁹ pūctus ꝙ ver⁹ meſſias nō debuit per
ſeipſum ſcribere legē ſuā in aliquib⁹ extrinſe
cis ſed ſolū in cordibus hominum
Quart⁹ pūct⁹ ꝙ lex noua ē excellētiſſima qd̄
declarat̄ ex ſex gradib⁹ ꝑfectōis et quō lex ve
tus quo ad totū corpus fuit ipfecta et quare
euangelium dei dicitur lex.
Quartus theſaurus ꝙ verus meſſias debe
bat naſci in bethleem
Quintus theſaurus ꝙ nomē meſſie debuit
eſſe nouum et illud nomen eſt ih̄ūs
Sext⁹ theſaur⁹ ꝙ meſſie i lege ꝓmiſſo i eius
aduētu ꝑ reges debebāt ſibi offerri munera
Septim⁹ theſaur⁹ ꝙ ver⁹ meſſias debebat vi
uere pauper et manſuetus.
Octau⁹ ꝙ ver⁹ meſſias debebat mori i ma-
xima humilitate et inter ſceleratos
Nonus theſaurus ꝙ verus meſſias debē-
bat mori propter peccata hominum
Decim⁹ ꝙ ver⁹ meſſias d̄bebat reſurgere ter
cia die et aſcēder̄ i celū et ſedere ad d̄xterā prīſ
Undecimus theſaurus ꝙ verus meſſias de
bebat dare ſuis credētibus i p̄ńti grām ſu
am et in futuro gloriā ſempiternam
Duodecim⁹ theſaur⁹ ꝙ pſecutores veri meſ-
ſie a ꝑpetua pena i p̄ńti nō debebāt releuari
nec i futuro a dānatione eterna.
In ſecundo libro qui eſt de hereti-
corum bello continentur.xij.conſi-
derationes.
Prima conſideratio eſt de q̄ddditate he-
reſ et quō differt ab errore
Secūda ꝯſideratio eſt de origine hereſ
et qūo repelli poteſt
Tercia conſideratio oñdit ſex modos ex
q̄bus ꝯuicitur ꝙ aliq̄s ſit hereticus
Quarta ꝯſideratio oñdit quinqꝫ modos
hereticoꝝ et qūo hereſis ſe extendit ad tria
genera credibilium et q̄d ꝓprie de hereticis
eſt ſenciendum
Quinta conſideratio declarat ꝙ vtile ē
hereſes eſſe in eccleſia dei licet in ſe he-
reſes male ſint
Sexta ꝯſideratio oñdit ꝙ.xiiij.ſunt he
reſes repullulātes iſtis tēporibus
Prīa hereſis ꝙ chriſtiāi q̄ vtūt̄ circūſiciōe
carnali poſt euāgelij publicationē ſunt here
tici reputādi et vt tales puniendi
Secunda hereſis eſt eorum qui dicunt euā-

gelium eſſe falſum.
Tercia hereſ eſt eorū q̄ negāt cōfeſſionē va lere ad remiſſionē peccatorū.
Quarta hereſis eſt eorū qui negāt cōfeſſio/ nem debere fieri homini.
Quinta hereſis eſt eorū q̄ dicūt ꝙ confeſſio ſolū eſt fienda curato ſicut ꝓprio ſacerdoti.
Sexta hereſis ē eoꝝ q̄ dicūt ꝙ non teneſ q̄s cōfiteri ſacerdoti ſi laicus ſit p̄ſto
Septima hereſis eſt eoꝝ q̄ dicūt ꝙ n̄ eſt obe diēdum niſi ſoli deo.
Octaua hereſis ē eoꝝ q̄ dicūt ꝙ nō eſt obe/ diendū p̄latis exīntib⁹ i pctō mortali et ꝙ tales nō hn̄t ptātē ligādi et ſoluendi.
Nona hereſis eſt eoꝝ q̄ dicūt ꝙ nō officiū et ordo ſꝫ meritū bone vite hꝫ ptātē ligandi et ſoluendi cōſecrādi et benedicendi.
Decia hereſ eſt eoꝝ q̄ dicūt ꝙ nō ē vera idul gentia vel relaxatio epī in cōſecratōne eccl'ie vel alias idulgentias concedendo.
Vndecia hereſis ē eorū q̄ dicūt ꝙ orōneſ et ſuffragia ꝓ mortuis ab exn̄tibus in peccato mortali non proficiunt.
Duodecia hereſis ē eorum qui negant pur/ gatorium eē
Decia tercia hereſis ē eorū q̄ negāt aliā vitā poſt ſeparationē aīe a corpe q̄ error iprobatur ex dictis phoꝝ et rōib⁹ et auctoritatib⁹ veter] et noui teſtamenti et doctorū eccleſie.
Decia q̄rta hereſis eſt eorum qui dicunt ꝙ non poſſunt euitare peccata quia fuerūt na/ ti in tali conſtellatione vel ſigno et improba tur per tres famoſos doctores.

Eptima cōſideratio oñdit ad quos ꝑ tinet diffinire q̄ aſſercio ē catholica vel heretica vel vtrū .ſ. ad canōiſtas vel ad theo logos et declarat ꝙ ad theologos.

Ctaua cōſideratio declarat quō hereti ci ſunt vitandi.

Ona cōſideratio oſtēdit vtrū cū heretici cis vel īfidelib⁹ ſit publice diſputādū.

Ecima conſideratio demonſtrat quis eſt modus inquirendi hereticos.

Vndecia cōſideratio oſtendit quali pe na ſunt heretici puniendi.

Uodecima conſideratio declarat quiſ pōt capere hereticos et tormentis exponere et monentur ibi .xv. difficultates ſingulares

Ntercio libro q̄ ē de bello iudeoꝝ cōtinentur .xij. conſiderationes.

Rima cōſideratio tractat de iudeorū cecitate et quō reduci pn̄t ad lucem.

Ecūda cōſideratio tractat de iudeorū parētela ſm doctrinā thalmud.

Ercia cōſideratio tractat de iudeorū diuerſitate in ſua fide et credētia

Uarta conſideratio tractat de iudeorū bello ꝙ argumēta ſupta ex lege moſay ca et ſunt in numero .xxiiij. argumenta.

Primū argumētū contendit ꝙ lex moyſi ſit perpetuo duratura.
Secūdū ꝙ lex moyſi nō eſt abolita ſed ad/ huc obſeruanda.
Terciū cōtēdit ꝙ diuie ſanctiōes veteris te ſtamēti non ſunt mutate.
Quartū cōtendit ꝙ circūaſio erat perpetuo duratura.
Quintū contendit ꝙ ſi ſabbatū ceſſat lex no ua non eſt a deo.
Sextū ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s nō ē ver⁹ meſſias q꞉ non venit in nouiſſimis diebus.
Septimū ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s non eſt ver⁹ meſſias q꞉ mons ſyon nōdū eſt eleuatus in vertice montium.
Octauū ꝯtendit ꝙ nō eſt ver⁹ meſſias q꞉ ad eū non fluxerūt omnes gentes.
Nonū ꝯtēdit ꝙ ihs xp̄s n̄ ē meſſias q꞉ i ei⁹ aduētu n̄ ē dictū vēite aſcēda⁹ ad mōtē dn̄i.
Decimū ꝯtēdit ꝙ ihūs xp̄s nō ē ver⁹ meſſi/ as q꞉ in ei⁹ aduētu gladij nō ſūt ꝯuerſi in vo meres et lancee in falces.
Vndecimū ꝯtēdit ꝙ ihūs xp̄s nō ē ver⁹ meſ ſias q꞉ i ei⁹ aduētu nō habitauit lupus cū a/ gno et pardus cū hedo.
Duodecimū ꝯtēdit ꝙ ihūs nazaren⁹ nō eſt ver⁹ meſſias q꞉ iudei nō ſunt liberati a capti uitate nec reducti ad patriā.
Decimūterciū ꝯtēdit ꝙ ihūs xp̄s non ē ver⁹ meſſias q꞉ non ꝯgregauit iudeos in ihrl'm.
Decimūquartū ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s non eſt verus meſſias q꞉ nō fuit tēplū in ei⁹ aduētu reedificatū ſed deſtructū.
Decimūq̄ntū ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s non ē ve/ rus meſſias q꞉ in ei⁹ aduētu iuda et ihrl'm h̄ bitauit ꝯfidēter ſed in miſeria.
Decimūſextū ꝯtēdit ꝙ ihūs xp̄s non ē ver⁹ meſſias q꞉ non habet filios nec ſemen
Decimūſeptimū ꝯtēdit ꝙ ihūs xp̄s n̄ ē ver⁹ meſſias q꞉ lux lune nō ē facta ſicut lux ſolis nec lux ſolis ſicut lux ſeptem dierū.
Decimūoctauū contendit ꝙ ihūs xp̄s nō ē

verus meſſias qꝛ in eius aduentu ſceptrum in iſrael non eſt ablatum.

Decimūnonū ꝯtendit ꝙ ihs xp̄s non eſt verus meſſias qꝛ non venit in tp̄e quo fuit ſceptrum iſrael ſublatum.

Uiceſimū argumētum ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s non eſt ver⁹ meſſias qꝛ n̄ vēit i nubibus celi

Uiceſimūp̄imum ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s nō eſt ver⁹ meſſias qꝛ regnū romanorū adhuc permanet.

Uiceſimūſcd̄m ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s non eſt ver⁹ meſſias qꝛ xp̄iani affirmāt ipſū eē deū.

Uiceſimūtercīū ꝯtendit ꝙ lex euāgelij nō ē a deo qꝛ ponit trinitatem perſonarum.

Uiceſimūquartū ꝯtēdit ꝙ xp̄iani ſunt ydolatre qꝛ adorāt ſacramētum altaris et venerātur ymagines.

Uinta ꝯſideratio tractat de bello iudeorum per argumēta ſumpta ex lege euāgelica et ſunt in numero .xxiiij.

Primū argumētū ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s nō eſt ver⁹ meſſias qꝛ i ei⁹ genealogia ponunt̄ mulieres peccatrices.

Secūdū argumētū ꝯtendit xp̄ianos eſſe immundos qꝛ comedunt carnes ſuillas et alia in lege ꝓhibita.

Terciū ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s n̄ ē ver⁹ meſſias qꝛ i ei⁹ genealogia nulla ſancta mulier pōit̄.

Quartū ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s n̄ eſt ver⁹ meſſias qꝛ n̄ eſt filiuſ dauid ſiue de genere dauid

Quintum argumētum ꝯtendit ꝙ ihs xp̄s nō eſt ver⁹ meſſias qꝛ fuit peccator ex hoc ꝙ fuit baptizatus.

Sextū argumētum ꝯtendit ꝙ ihs xp̄s n̄ habuit ſp̄mſanctum ante baptiſmum.

Septimum ꝯtendit ꝙ ihs xp̄s nō eſt verus deus quia eſuriit.

Octauū contendit ꝙ ihūs xp̄s nō eſt deus qꝛ non dixit dyabolo tēptāti ſꝫ in omni verbo qđ ꝓcedit de ore meo.

Nonū contēdit ꝙ ihūs xp̄s nō eſt ver⁹ de⁹ qꝛ nō miſit ſe deorſum duꝫ erat i pinaculo.

Decimuꝫ ꝯtēdit ꝙ lex euāgelica nō ē lex dei qꝛ cōtradicit legi moyſi cū dic̄ n̄ iurare oīno

Undecimū cōtendit ꝙ lex euāgelica non eſt vera qꝛ deſtruit legē iuſticie oculum pro oculo dentem ꝓ dente.

Duodecimuꝫ cōtēdit ꝙ lex euāgelica nō ē vera qꝛ dat ꝯſiliū dilectionis inimicorum.

Decimūterciū cōtēdit ꝙ ihūs xp̄s nō ē verus deus qꝛ relaxauit obſeruātiā ſabbati.

Decimūq̄rtuꝫ ꝙ ihs xp̄s nō ē de⁹ vn⁹ cū p̄re qꝛ cōfitet̄ et qꝛ dixit oīa ſibi tradita a patre.

Decimūq̄ntuꝫ cōtēdit ꝙ ihs xp̄s nō eſt de⁹ qꝛ ꝯtradixit ſibi vt dicunt et eſt inſtabilis

Decimūſextuꝫ cōtendit ꝙ p̄r fili⁹ et ſpiritusſanctus nō ſunt vnius eſſentie ex eo ꝙ aliqđ peccatuꝫ dimittit̄ ab vno qđ nō dimittit̄ ab altero ſicut pꝫ de ſpiritu blaſphemie.

Decimūſeptimuꝫ contendit ꝙ ihs xp̄s n̄ eſt ver⁹ de⁹ qꝛ dicens ꝙ venit ſaluare qđ ꝑierat cōtradicit ſibipſi loquens ꝑabolice.

Decimūoctauū contendit ꝙ ihesus xp̄s nō eſt deus qꝛ orauit.

Decimumnonum contēdit ꝙ ihūs xp̄s non eſt de⁹ qꝛ fuit triſtus et timuit.

Uiceſimuꝫ ꝯtendit ꝙ ihūs xp̄s non ē deus qꝛ iuit ad ficulneā ad ꝗrendum fruct⁹ q̄ nō habebat niſi folia et qꝛ maledixit ei cū nihil nocumēti ſibi fecerat.

Uiceſimūp̄imū cōtendit ꝙ ihūs xp̄s non eſt de⁹ qꝛ accepit ab alio ptātē dicēſ data eſt mihi oīs ptās i celo et i terra.

Uiceſimūſcđꝫ ꝯtendit ꝙ ihs xp̄s n̄ eſt vn⁹ de⁹ cū p̄re et ſpūſancto qꝛ ip̄e deſcendit i vterum v̄ginis et non p̄r et ſpiritusſanctus.

Uiceſimūtercīū contendit ꝙ ihs xp̄s non eſt deus qꝛ fuit miſſus ſiue mittens.

Uiceſimūquartum contendit ꝙ ihesus xp̄s non eſt deus qꝛ locutus eſt ſathā ſtuderat ad interficiendum me.

Sexta conſideratio tractat de bello iudeorū ꝑ argumēta ſumpta ex natura et allegāt contra legē xp̄i etiā .xxiiij. ipoſſibilia.

Primū ipoſſibile ē deum iq̄nari qđ m̄ ſeq̄ret̄ ſi icarnaret̄ i corꝑe mulieris.

Scđꝫ ipoſſibile ꝙ corp⁹ xp̄i ſit eiuſdē rōnis cū nr̄o cū n̄ ſit ex maris ſemine generatum.

Terciū ipoſſibile eſt ꝙ mors xp̄i ſit ſatiſfacti ꝓ peccato origiali cū ip̄e nō ſit mortu⁹ ſm naturā diuinā ſed hūanā ſm quā alij hoīeſ non erāt ſufficiētes ad ſatiſfaciendum

Quartū ipoſſibile eſt ꝙ xp̄s ſufficienter ſatiſfecerit ꝓ peccatis humani generis ex quo hoīes adhuc penas patiunt̄ quas ꝓ peccato iductas ſcriptura diuia commemorat.

Quitum ipoſſibile eſt ꝙ xp̄s ſufficienter ſatiſfecerit ꝓ pctīs ex quo q̄runtur remedia pro abolitione peccatorum.

Sextū ipoſſibile ē ꝙ xp̄s abſtulit ptātē dyaboli cu⁹ poſt ei⁹ aduētū non dimiſerit facere peccare hoīes ſicut prius.

Septimū impoſſibile eſt ꝺ̄ morte diſcipulo rum xp̄i que ſi fuit a deo vel a dyabolo ad vtrūqꝫ ſequitur ipoſſibile vt dicūt et ꝙ pec/cāt xp̄iani odiendo iudeos que in morte xp̄i iplcuerūt volūtatem dei.

Octauū ipoſſibile ꝙ ibūs nazaren⁹ ſit deus cū fuerit i loco determiato. ſ. i vtero virgis in nazareth i galylea etc̄. ſicut ſunt alia corpora

Nonū ipoſſibile ē ꝙ noue mēſib⁹ tota diuinitas ſtaret i vtero marie qꝛ tūc tot⁹ mūdus fuiſſet priuatus diuinitate.

Decimū ipoſſibile ē ꝙ i ſacramēto altaris ē verū corp⁹ xp̄i cū locut⁹ ſit xp̄s ſignatiue et n̄ realiter dicēs hoc eſt corpus meū:

Undecimū ipoſſibile ē ꝙ corp⁹ xp̄i ſit i ſacramēto altaris p miraculū cū ad oculū nō appareat.

Duodecimū ipoſſibile ē ꝙ corp⁹ xp̄i icipiat eē in altari qꝛ nec p motū localē nec p couer/ſationē alterius in ipm.

Decimūterciū ꝙ corpus xp̄i ſit integrū et ꝙ caro et ſanguis maneāt in locis ſeparatis ſub ſpeciebus panis et vini.

Decimūquartū ē ꝙ corp⁹ xp̄i i tāpua hoſtia cōtineaẗ cū mai⁹ i mioꝛi non capiatur.

Decimūquītū ꝙ vnicū corp⁹ xp̄i ſit ſimul in diuerſis altarib⁹ cū nō poſſit vnū corp⁹ ſimł eſſe in diuerſis locis.

Decimūſextū ipoſſibile ē ꝙ caro xp̄i et ſan/guis ſint ſub ſpēbus panis et vini cū ſit im/poſſibile duo corpora ſimul eē in eodē loco ſcꝫ ſubſtātia panis et vini cū carne et ſanguine xp̄i cū illa accidētia vt dicūt nō ſint per ſe nec in aere nec in carne et ſanguie xp̄i ſꝫ ſub/iectiue in ſubſtantia panis et vini.

Decimūſeptimū ē ꝙ i ſacramēto altaris ſit corp⁹ xp̄i icorruptibile cū poſſit putreſieri in cinerari et a moribus comedi.

Decimūoctauū ipoſſibile ē ꝙ corp⁹ xp̄i ſit in ſacramēto cū illud frāgatur in ptes.

Decimūnonū ē ꝙ corpus xp̄i ſumaẗ et cōſumatur etc̄.

Uiceſimū ipoſſibile ē ꝙ māducāſ ptē ſacramētū māducet totū cū oīs pars ſit mioꝛ toto

Uiceſimūprimū ē ꝙ illud ſacramētū ſit ve/rus de⁹ et vna ps maneat in altari et altera cadat in terram.

Uiceſimūſecūdū ē ꝙ xp̄s i ſacramēto ſit verus deus et tn̄ cadēs in terra non eleuet ſe et pmittat ſe ab imūdis ſacerdotibuſ ptractari

Uiceſimūterciū ipoſſibile ē ꝙ in illo ſacra/mento ſit verus deus et ꝙ deſcēdat i ſtomachū cū ſumitur.

Uiceſimūquartū impoſſibile ē ꝙ in illo ſa/cramēto ſit verꝫ corp⁹ xp̄i p miraculū quoti/die in eccleſijſ cum ſemel et non pluries accidat miraculum:

Septima cōſideratio tractat de crudeli/tatib⁹ iudeorū et explicaẗ tribus pūctis principalibus.

Prim⁹ pūctus eſt de crudelitate iudeorū er/ga xp̄m meſſiā ſuū.

Secūd⁹ de crudelitate iudeoꝝ erga ſeipſos quo ad captiuitatē et dānationē eternā.

Tercius pūctus eſt de crudelitate iudeorum erga xp̄ianos et ponitur. xvij. crudelitates famoſe.

Prima crudelitas iudeorū facta eſt in ciuitate toleti cū oēs xp̄iani gladio ſarracenorum ſunt trucidati eorū cauſa:

Secūda crudelitas iudeorū fuit i regno frā/cie cū occiderūt infantes ꝓpter quod expulſi ſunt a regno.

Tercia crudelitas fuit in eodē regno vbi flagellatū et ſpinis coronatū ſuſpenderūt vnū xp̄ianum.

Quarta crudelitas in p̄dicto regno attēpta/ta fuit in occiſiōe oīm xp̄ianorū vni⁹ ꝓuicie.

Quinta crudelitas iudeorū fuit i alamania vbi quādā puellā occiderūt et ibi ꝺ̄claratur quare iudei in omni ꝓuincia quā ibabitāt xp̄ianū ſanguinē fundūt.

Sexta crudelitas iudeorū in alamania fuit cū intoxicauerūt oēs puteos et fontes.

Septima crudelitas iudeorū etiā in alamania fuit vbi tres infantes xp̄ianorū occidrūt

Octaua crudelitas iudeoꝝ in ciuitate pauie accidit vbi iude⁹ quidā medicus occidit vnū xp̄ianum infantem.

Nona crudelitas iudeorum in Saona ciui/tate accidit vbi iudei occiderūt vnū infantē xp̄ianū et cōicauerūt cū ſanguine eius

Decima crudelitas iudeorū in regno caſtelle accidit in loco q̇ dr̄ tauara vbi iudei ſeminauerūt aculeos incēderūt xp̄ianoꝝ domos

Undecima crudelitas iudeoꝝ in p̄dicto re/gno accidit vbi iudei occiderūt vnū infātem xp̄ianū et cōicauerūt cū cinerib⁹ cordis eius

Duodecima crudelitas iudeorū in eodem regno ciuitate tauren. accidit vbi p̄ſciderūt carnem cū ſanguine de crure cuiuſdā puuli xp̄iani et ſecū deduxerūt.

Decimatercia crudelitas iudeorū eſt in me-
dicinis vbi aſſignāť tres rōes qre ñ expedit
xpianis vti medicinis iudeorū.
Decimaquarta crudelitas iudeorū eſt in ve
nenis propinādis.
Decimaqnta crudelitas iudeorū ē in orōni-
bus in quibus quotidie orāt ꝑ deſtructione
ecclesie xpi et principū xpianorū.
Decimaſexta crudelitas iudeorū eſt in eoruʒ
doctrina contra xpianos.
Decimaſeptima crudelitas iudeorū eſt i vſu
ris quibus expoliant xpianos.

Ctaua cōſideratio tractat de iudeoruʒ
fatuitatibꝰ que ſex paſſibus mēſurať.
Primus paſſus eſt de fatuitatibus iudeorū
cōtra charitatē.
Scōs paſſus eſt de fatuitatibꝰ iudeoruʒ con
tra legem nature.
Tercꝰ paſſꝰ ē de fatuitatibꝰ iudeorū ꝯtra di-
uinā ꝑfectōē et ibi explicāť qnqʒ fatuitates.
Prima fatuitas ꝙ deus eſt corporeus
Scōa fatuitas ē ꝙ deus tm̄ ē in occidēte.
Tercia fatuitas eſt ꝙ ſemel in die quotidie
deus iraſcatur.
Quarta fatuitas eſt ꝙ deus ſemel i die quo
tidie plorat.
Quita fatuitas eſt ꝙ deus dimiſit vnū fora
mē in celo nō valēs ꝑficere firmamētū
De alijs fatuitatibꝰ plurimis cōtra diuinā ꝑ
fectionē et in eius offenſam. C
Quartus paſſꝰ ē de fatuitatibꝰ iudeorum cō
tra legē moſaycā et cōtra ꝓphas.
Quitus paſſus eſt de fatuitatibꝰ iudeorum
quo ad claues thore.
De fatuitatibꝰ iudeorū dicētiū dan ꝑſcidiſſe
lapidē magnū et ſimiliter og rex baſan.
De fatuitatibꝰ iudeorū dicētiū moyſen in ce-
lū aſcendiſſe et ibi deuictis angelis legē ac-
cepiſſe.
De fatuitatibꝰ iudeorū dicētiū quedā nomi
ne Joſue decepiſſe angelū mortis et i celum
ſaltaſſe ac ibidē dei ſententia remanſiſſe.
De fatuitatibꝰ iudeorū dicētiū mortuos ſu-
os in aduētu meſſie ſuſcitādos vt iterū terrā
incolāt vbi plurima de reſurrectōē tractāť in
cōfutatione errorū et fatuitatis iudeorū.
De reſiduis fatuitatibus iudeorū.
Sextꝰ paſſꝰ ē de fatua expectatione iudeoruʒ
circa aduētū meſſie q̄ fatuitas tripliciter oſtē
ditur.ſ.diuiſione tpis determinatione et exē
pli manifeſtatione.

Ona ꝯſideratio tractat de iudeorū ex-
pulſionibus vbi quatuor principales
expulſiones notantur.
Prima expulſio iudeorū fuit a terra ſctā.vbi
quatuor pūcta agūtur.
Primꝰ pūctus eſt de ſignis q̄ precesſerunt ex
cidiū iheroſolimitanū.
Scōs pūctus de calamitate obſeſſorū et ob
ſtinate malicie iudeorū quis fuerit finis et q̄
pietas tyti.
Tercius pūctꝰ ē quō mulier quedā vrgente
fame occidit et mādueauit filiū ſuum.
Quartus eſt de numero captiuorū et occiſo-
rū et pēptorū fame.
Secūda expulſio iudeorū facta fuit a regno
frācorū et anglie vbi tres cauſe diuerſim aſſi
gnantur.
Tercia expulſio iudeorū facta fuit a regno
anglie vbi due cauſe aſſignantur.
Quarta expulſio iudeorū facta fuit ab hyſpa
nia.

Ecima cōſideratio tercij libri tractat de
iudeoꝝ mirabiliū et ſua obſtinata ma
licia vbi decē mirabilia explicantur
Primū mirablile eſt de aqua diſparente iu-
deo ficte ad baptiſmū accedente.
Scōm mirabile ē de ſanguīe ymagīs xpi cru
entatis iudeū telo eū tranſfigentē.
Terciū mirabile de puero iudeo q̄ cōicauit
cū xpianis,ꝓpter qđ a pr̄e in fornacē ardēteʒ
miſſus illeſus exiuit.
Quartū mirabile de ſanguine et aqua q̄ exi
erūt de latere ymagīs xpi qđ lācea iudei ape
ruerūt et qūo ſuppoſitū vas fuit iepletū.
Quitū mirabile fuit de iudo q̄ ſignatꝰ ſigna
culo crucis a demonibus fuit liberatus.
Sextū mirabile eſt de ſanguie gutturis ima
ginis xpi quo aſperſus fuit iudeus facie et ca
pite q̄ eā gladio i gutture ꝑcuſſerat.
Septimū mirabile i libro i medio rupis ſo-
lide a iudeo inuēto in ciuitate toletan̄.i quo
de triplici mūdo ſcribebatur et in tercio de fi
lio dei naſcituro ex virgine maria et qūo pro
ſalute hoim pati debebat.
Octauū mirabile eſt de iudea ꝑcipitata in ci
uitate ſegobeñ.et per virginē liberata.
Nonū mirabile eſt de ſignaculis crucis i ve-
ſtimētis iudeorū impreſſis.
Decimū mirabile vide in fine libri.

Ndecia cōſideratio tractat de iudeorū
obligatiōē ex iure canonico et ciuili ac

ordiatione regia q̄ octo articulis explicātur.
Prim⁹ articulus quare pmittūtur viuere iter xpianos.
Scd's articulus que ſunt illa que pmittūtur iudeis de iure.
Tercius articulus que ſunt illa que non permittūtur iudeis de iure.
Quart⁹ articulus que ſunt illa in q̄b⁹ xpiani nō debēt cū iudeis cōuerſari.
Quītus articulus eſt de bis ad que cōpellēdi ſunt iudei de iure.
Sextus artic'ls ē de penis iudeorū blaſphemantiū nomē xpi vel attēptātiū ſubuertere baptizatos.
Septimus articulus ē de bis ad que tenētur iudei ex regia ordiatione regni vbi explicant̄ xxiiij. ordinationes
Pria ordinatio eſt d̄ babitatione īfideliū
Scd'a ordinatio eſt de bis q̄ circa medicinaſ et cōmeſtibilia interdicūt̄ iudeis.
Tercia ordinatio ꝙ infideles q̄ voluerint cōuerti per nullū īpediantur.
Quarta ordinatio de loco comedendi īfideliū et de ſeruitoribus eorū.
Quīta ordinatio eſt de interdictione officiorum infidelibus.
Sexta ordinatio eſt ꝙ non babeant iudei plateas nec foros.
Septima ordinatio eſt quomodo iudeis interdicūtur iudices.
Octaua ordinatio eſt ꝙ īterdicūt̄ īfidelibus diuiſiones tributorum inter ſe.
Nona ordinatio ē ꝙ vltra ad q̄d a rege pricipaliter nō dn̄t īfideles aliq̄d colligere iter ſe.
Decima ordinatio eſt quō interdicitur iudeis medicina et preſentatio ſiue oblatio commeſtibilium ipſis xpianis.
Undecia ordiatō ē quō iterdicit̄ q̄buſcunq̄ mulierib⁹ xpianis igreſſ⁹ i circul' īfidelium.
Duodecia ordiatio eſt ꝙ īterdicit̄ īfidelibus noiari don.
Deciatercia ordiatio ē ꝙ iudei babeāt bitū ſignatū quo cognoſcāt̄.
Decimaquarta ordiatio eſt de babitu iudeorū et ſarracenorū.
Deciaq̄nta q̄d nō bēant veſtes p̄cioſas.
Deciaſexta ꝙ nō recedāt de valleticis nec de aliqua alia pte.
Deciaſeptia ordiatio ē ꝙ īterdicit̄ militibuſ et alijs xpianis receptio īfideliū in ſuis terris qui babitāt in alijs.
Deciaoctaua ordinatō ē ꝙ īfideles nō radāt ſuas barbas.
Decianona ordiatio ē ꝙ infideles non babeant operarios xpianos.
Uiceſima ordinatio ē ꝙ iterdicūtur īfideli omnia officia erga xpianos..
Uiceſimapria ordinatio eſt ꝙ īterdicūt̄ infidelibus venditiones trapazetarum
Uiceſimaſcd'a ordinatio ē de pſona que accuſare dz trāſgreſſores infideles.
Uiceſimatercia ordinatio ē de penis infideliū fugientiū extra regnū
Uiceſimaquarta ordinatō ē ꝙ in penis infidelium nulli iferiores pn̄t diſpenſare.
Octau⁹ et vltimus articulus ē de ſtatu iudeorum nunc in regno caſtelle.

Uodecima cōſideratio et vltima tractat de iudeorū cōuerſione in fine ſeculi que octo punctis explicatur.
Prim⁹ pūctus eſt quare iudeorum cōitas nō conuertitur ad fidem xpi.
Secūdus pūctus eſt de iudeis q̄ volūt conuerti ad fidē vtrū ſunt recipiendi.
Terci⁹ pūctus ē de mō qui debet teneri in receptione iudeorū qui voluerint conuerti ad fidem ibeſu chriſti.
Quartus pūctus ē an iudei ſint ꝯpellēdi ad recipiendum baptiſmum.
Quīt⁹ pūct⁹ ē de pena que ē ferienda iudeo cōuerſo redeūte ad ꝓpria inſtituta.
Sext⁹ pūct⁹ ē quō iudei recipiēt ātixpm et decipiēt̄ ab eo vbi agitur de aduētu antixpi
Septimus punctus eſt quō iudei cognoſcēt ſe deceptos per antixpm et conuertentur ad viam veritatis fidei dn̄i nr̄i ibū xpi vbi etiā agitur de fine et morte antixpi.
Octau⁹ et vltim⁹ articul⁹ ē an tp̄s ātixpi poſſit determinate cognoſci et d̄ nouē ſignis ei⁹ propinqui aduentus.

N quarto libro q̄ eſt de bello ſarracenorū ſunt. xij. conſiderationes.
Rima cōſideratio eſt de origine machometi que tribus explicat̄ articul'
Prim⁹ articulus eſt de origine machometi quo ad genus et locū.
Secūdus articulus ē de origine ſecte machometi quo ad auctorem.
Terci⁹ articulus eſt de origine machometi et eius ſecte quo ad tempus.
Ecūda ꝯſideratō tractat de vita et morib⁹ machometi q̄ trib⁹ explicat̄ pūctis

Primus pūctus eſt ꝙ vita machometi fuit beſtialis et libidinoſa.
Scđs pūctꝰ ē ꝙ vita machōeti fuit ābitioſa
Tercıꝰ pūctus ē ꝙ vita machometi fuit morbi epiletico mōſtruoſa.
Tercia ꝯſideratio tractat ꝺ q̄litate doctrīe et legis machometi q. vij. paſſibꝰ ptrāſiꝑ.
Primꝰ ē ꝺ mō quo fuit data lex machometi
Scđs paſſꝰ ē de errorībꝰ legis machometi.
Tercıꝰ paſſus ē de fatuitatibus et fabuliſ legis machometi.
Quartꝰ paſſus ē ꝺ malicijſ legiſ machometi
Quītus paſſus eſt ꝙ lex machometi nō eſt lex confirmata miraculis.
Sextꝰ paſſꝰ ē ꝙ lex machōeti ē lex ꝯdictōis
Septimꝰ paſſus ē ꝙ lex machometi nō ē lex dei qꝛ in mltis ē per hominē reuocata et quo modo dyabolꝰ fuit pricipaliſ actor alchorāi
Quarta ꝯſideratio tractat de fundamēto legis machometi vbi narratur fictō ſcale ſui aſcenſus in celum et illorum q̄ mendaciter finxit ſe vidiſſe.
Quinta cōſideratio tractat de cōcordia et diſcordia legis machometi cū lege xp̄i in articulis fidei p̄mittūtur et tractaꝑ diffuſe de xij. articulis fidei ſm cōparationē. xij. lapiduꝫ p̄cioſorū moralr.
De primo articulo fidei q̄ ē. credo i deū patrē omnipotentē creatorē celi et terre et de ꝓprietatibus iaſpidis et de diſcordia ſarracenorum a xp̄ianis.
De. ij. articulo q̄ eſt credo in ihm xp̄m filium eius vnicū dn̄m nr̄m et de ꝓprietatibꝰ ſaphiri et de totali diſcordia ſarracenorū a xp̄ianis in eodē et quō ex alchorano oſtendiꝑ ꝙ iheſus xp̄s eſt filius dei.
De. iij. articulo fidei q̄ eſt. qui cōceptus ē de ſpūſancto natus ex maria virgine et de ꝓprietatibꝰ calcedonij. et quō ihūs xp̄s eſt verus meſſias ſarracenorū vbi ēt oſtendiꝑ lariſſime neceſſitas incarnationis filij dei ſic ꝙ h̄ primꝰ homo nec omnes puri hoīes nec oēs angeli boni nec omnes dyaboli ſimul fuerunt ſufficientes ad ſatiſſaciendū ꝓ peccato originali
De. iiij. articulo fidei qui eſt paſſus ſub pontio pylato crucifixus mortuus et ſepultus ē de ꝓprietatibꝰ ſmaragdi. et ꝯcordia et diſcordia machometi in eodem.
De. v. articulo fidei q̄ eſt. deſcendit ad inferos tercia die reſurrexit a mortuis et de ꝓprietatibus ſardonici cui n̄ ꝯcordet machōetuſ
De. vi. articulo fidei q̄ ē. aſcēdit ad celos ſedet ad dexterā dei prīs oīpotentis et de proprietatibus ſardij et de concordia et diſcordia machometi in eodē vbi ꝺclaraꝑ tres difficultates de aſcenſione xp̄i.
De. vij. articulo fidei q̄ eſt. Jnde venturus ē iudicare viuos et mortuos et de ꝓprietatibꝰ Criſoliti et de diſcordia machometi ab eodem.
De. viij. articulo q̄ eſt. credo i ſpiritūſſanctū et de ꝓprietatibꝰ berilli et de cōcordia et diſcordia machometi in eodem.
De. ix. articulo fidei q̄ ē. credo ſcāꝫ eccliā catholicā et de ꝓprietatibꝰ topaſij cui non concordat machometus.
De. x. articulo fidei q̄ eſt. Credo ſanctorū cōmunionē peccatorū remiſſionē et de ꝓprietatibus criſopraſſi cui etiā non cōcordat machometus.
De. xi. articulo fidei qui eſt. credo carnis reſurrectionē et de ꝓprietatibus iacincti cui cōcordat machometus.
De. xij. articulo fidei q̄ eſt vitā eternā amen et de ꝓprietatibꝰ ameciſti et de cōcordia et diſcordia in eodem machometi.
De diſcordia machometi i p̄ceptis.
De p̄io p̄cepto machometi i orōībꝰ.
De ſecūdo p̄cepto machometi in locutionibus ſuis anteq̄ orent.
De. iij. p̄cepto machometi i p̄conizatiōe alte vocis.
De. iiij. p̄cepto machometi in ieiunijs.
De. v. p̄cepto machometi i obſuatōe paſche
De. vi. p̄cepto machometi in peregrinatione ad mecham.
De. vij. p̄cepto machometi i p̄dationibꝰ captiuationibꝰ et occaſionibꝰ cōtrariorū.
De. viij. p̄cepto machōeti i licēcia cōeſtibiliū
De. ix. p̄cepto machōeti circa plalitatē vxoꝝ
De. x. p̄cepto machometi circa ꝓhibitionem aliquarū mulierū de ꝓpria cognatione.
De. xi. p̄cepto machometi circa obſeruatiōeꝫ die veneris
De. xij. p̄cepto machōeti i orādo vſꝰ meridiē
De. xiij. p̄cepto machometi circa iudicialia.
De. xiiij. p̄cepto machōeti ꝺ abſtinētia a vio
De. xv. p̄cepto machōeti circa modū hereditandi.
De. xvi. p̄cepto machōeti circa teſtimonia.
De. xvij. p̄cepto machōeti circa ꝓhibitiōeꝫ diſputationis cū quocūqꝫ extraneo a lege ſua.
De. xviij. p̄cepto machōeti circa circūciſiōeꝫ
Sexta ꝯſideratiō ꝺ viliſſima morte machometi tractat.

Septĩa consideratio tractat de successo-
ribꝰ machometi q̄ q̄tuor pūcti explicāt̃
Primꝰ pūctus ē de astutia dyaboli ne ꝑiret
secta machometi.
Scd̃s punctꝰ est de successoribꝰ machometi
calipbis egyptio oriētali et mira occidentali
Tercꝰ pūctus est de diuersitate gentiū q̄ le
gem machometi suscipere noluerunt.
Quartꝰ pūctꝰ est de diuersitate paganoꝝ q̄ in
aliq̄bus imitāt̃ sarracenos et ĩ alijs differūt

Octaua ꝯsideratio tractat de bello sarra
cēoꝝ ꝑ argumēta ꝯ̄ fidei fortaliciū et fa-
ciunt ĩ numero decem argumenta:
Primum argumentum contendit ꝙ illi qui
vocātur xp̄iani non sunt xp̄iani vbi multipli
citer ostenditur irrationabilitas dicti huius
Scd̃m argumētū ꝯtēdit cōtra xp̄i ꝯceptionē
ꝑ sp̄m sanctū ꝙ sp̄us sanctus non sit tercia in
trinitate ꝑsona s3 materialis flatus.
Tercium argumentum contendit ꝙ xp̄us n̄
sit deus cum hoc expsse dixerunt ĩ euāgelio.
Quartum argumētū cōtēdit ꝙ xp̄i mortē cū
asserāt ip̄3 imortalē q2 cōceptū d̄ dei flamie
Quītum argumētum contendit contra trini-
tatē ꝑsonaꝝ q̄ nō ꝓbat̃ ex vbis alchoram.
Sextum argumētum cōtendit contra beatitu
dinem eternā ĩ dei visione cū ipi illā ponāt
ĩ corꝑale refectione cibi et potus vbi latissi-
me iꝓbat̃ hec bestialis beatitudo.
Septimum argumentum contendit contra
mrīmonium vnius vxoris tātum.
Octauum argumentum contendit cōtra ba-
ptismum quo ad ablutionem interiorem.
Nonum argumentum contendit contra ve-
nerationem ymaginum.
Decimū argumētū cōtēdit ꝙ lex mosayca et
lex euāgelica sūt corrupte ꝑ iudeos et xp̄iāos
et ꝙ nihil v̄itatis est ĩ lege nisi q̄d̄ ē ĩ alcho
rano vbi altissime ꝓbat̃ iste error.

Nona consideratō tractat de bellꝭ et triū
phis sarracēoꝝ et xp̄ianoꝝ ꝑ arma corꝑalia
a t̄pe machometi vsq3 ad p̄ns t̄ps et enūerāt̃
dvij. bella et p̄mittit̃ cā q̄re deꝰ ꝑmittit ppl'm
saracenoꝝ et aīatio p̄cipum xp̄ianorum ad
bella contra eos.
P̄rio bello vicūt sarraceni. fugato theodo-
ro et aufert̃ tributū romanorū:
Scd̃o bello vicūt sarraceni et aufert̃ obediē
tia īꝑatoris romanoꝝ in affrica.
Tercio bello vicūt xp̄iani et rex sarracenorū
captiuatur.

Quarto bello vicūt sarracēi et trāsfert̃ lignū
sancte crucis a ihrl'm in cōstātinopolim.
Quīto bello vincunt sarraceni et capitur ciui
tas Syracusana:
Sexto bello vincūt sarraceni et fugit īpera-
tor romanorum licet bonus et iustus.
Septimo bello vicūt sarraceni et ꝑdit̃ totali
ter nomen xp̄ianorum in affrica.
Octauo bello vincūt xp̄iani et sarraceni effi
ciuntur tributarij.
Nono bello vicūt xp̄iani et cremantur na-
ues sarracenorum sub regi baiula.
Decimo bello vincūt xp̄iani multis militi-
bus sarracenorum occis̃ in syria.
Undecio bello vincūt sarraceni in hyspania
et occiditur cōsobrinus regis roderici.
Duodecio bello vicūt sarracēi et ꝑdit̃ hyspa
nia sub rege roderico vltio rege gothorū.
Deciotercio bello vicūt xp̄iāi ĩ aq̄tanca et ꝑi
mit̃ aldramanꝰ cū. ccclxxv. militibꝰ saracēoꝝ
Decioquarto bello vicūt xp̄iani et capit̃ ciui
tas āmoneñ. de ꝑtāte sarracenorum.
Decioquinto bello vicūt xp̄iani ꝑēptis duo
bꝰ regibꝰ sarracenoꝝ et capit̃ narbona et plu
res alie ciuitates et loca a karolo marcello.
Deciosexto bello vicūt xp̄iani et icipit̃ recu-
ꝑatō hyspanie cū mirabilibꝰ dei occis̃ plusq̄
lxx. milibus sarracenorū ꝓpe onetū.
Decimoseptīo bello vicūt xp̄iani in aq̄tāca
et ꝑimūt̃. ccclxxv. milia sarracenorū.
Decimooctauo bello vincūt xp̄iani ꝑēpta in
numerabili multitudine sarracenorū et de-
structis tribus milibus nauibꝰ quinq3 solū
exceptis liberat̃ cōstātinopolitana ciuitas:
Decimonono bello vincūt xp̄iani in aq̄tāca
et ꝑimitur rex sāma corduben. cum suis.
Uicesio bello vicūt xp̄iani et ꝑimit̃ abdera-
mē dux saracēoꝝ ĩ aq̄tāca a kr̄olo marcello
Uicesimoprio bello vicūt sarracēi fugato eu
done duce frācoꝝ et ꝑēpta m̄ltitudine xp̄ia-
norum in francia.
Uicesimoscd̃o bello vincūt xp̄iani et fugat̃
secundus eudo dux in francia.
Uicesimotercio bello vincūt xp̄iani et ꝑimi
tur p̄dictus aderamē in francia cū multitudi
ne sarracenorū ꝑ karolū marcellū.
Uicesimoquarto bello vincūt xp̄iani et fuga
tur rex abdemelich corduben. ꝑ frācos ꝑēpta
multitudine sarracenorū.
Uicesimoq̄nto bello vincūt xp̄iani in regno
castelle et occidit̃ teban rex corduben. et oēs
sarraceni qui cū eo venerant.

Viceſimosexto bello vincūt xp̄iani et claret rex alfonſus catbolicus:
Viceſimoſeptio bello vincūt xp̄iani fugato meapb rege corduben̄. et ꝑimunť. liij. milia ſarracenorū ſub rege frucla.
Viceſimooctauo bello vicūt xp̄iani et capiť galiana ac efficiť xp̄iana ꝑ karolū magnuȝ
Viceſimonono bello vicūt xp̄iāi ꝑēpt; plu ribꝰ regibꝰ ſarracenorū ac pluribꝰ ciuibꝰ cap/ tis ꝑ karolū francorū regem.
Triceſimo bello vicūt xp̄iani et ꝑimunť. lx. milia ſarracenorū ꝑ regē alfonſum caſtum.
Xxxi. bello vicūt ſarraceni et portāt ſarrace/ norū terrā a morbano vſqȝ ad citatē cordu/ ben̄. ꝓ meſqta ſarracenorū cōſtruenda.
Xxxij. bello vicūt xp̄iani et capiť narchimo na a karolo magno.
Xxxiij. bello vicūt xp̄iani et ꝑimiť exercitus magnꝰ ſarracenoȝ duces ſb̄ rege alfōſo caſto.
Xxxiiij. bello vicūt xp̄iani et ꝑimiť orcs rex mende per regem alfonſum.
Xxxv. bello vicūt xp̄iani et occidiť rex bada yos per regem alfonſum caſtū.
Xxxvi. bello vicūt xp̄iani et ꝑimūť vltra. xij. milia ſarracenorū ꝑ regē alfonſū caſtū
Xxxvij. bello vincūt xp̄iani et ꝑimiť ꝓditor machometꝰ et caſtrū ſacre xp̄ine capiť per re gem alfonſum caſtum.
Xxxviij. bello vicūt xp̄iani et capitur iteruȝ ciuitas barchmonie.
Xxxix. bello vicūt xp̄iani ſub rege ramiro oc ciſis. lxx. milibꝰ ſarracenorū et declarat ſe be atꝰ Jacobꝰ cuſtodē byſpanie.
Xl. bello vicūt xp̄iani. lxx. nauibꝰ paganoȝ igne ſolutis i galeaa ꝑ regē ramirū.
Xli. bello vicūt xp̄iani occiſa ꝑlima ſarrace/ norū multitudine ſub rege ordonio.
Xlij. bello vicūt xp̄iani captiſ duobꝰ ducibꝰ ſarracenorū i ꝓuicia et frācia.
Xliij. bello vicūt xp̄iani ꝑēptis inumerabi/ libꝰ ſarracēis et capiť toria a rege ordonio.
Xliiij. bello vicūt xp̄iani occiſo rege corie ſar raceno et capitur a rege ordonio.
Xlv. bello vicūt xp̄iani et capiť ciuitas ſal/ mantina a rege ordonio.
Xlvi. bello vicūt ſarraceni et occidūť ꝓpe to letū octo milia xp̄ianorū.
Xlvij. bello vicūt ſarraceni et capiť roma ac magna ꝑſ tuſſie a ſoldāo babylōie d̄uaſtať
Xlviij. bello vicūt xp̄iani et expellūť a roma et tuſſia ſarraceni.
Xlix. bello vicūt xp̄iani occiſa ſarracenoruȝ magna multitudine et edificať ecc̄lia ſancti Jacobi ex lapidibꝰ ꝑ regē alfonſum magnū
L. bello vicūt xp̄iani ꝑēptis pluribus ſarra cenis ꝑ regē alfonſū magnum.
Li. bello vicūt xp̄iani ſub bernardo delcor/ pio et capiť balbaſtrū et alia loca i aragōia
Lij. bello vicūt xp̄iani ſub rege alfōſo mag̃ et liberať coymbra ab obſidione ſarracenoȝ
Liij. bello vincunt xp̄iani ſub rege alfonſo magno et edificatur caſtrum magnū de gor don pro tuitione patrie.
Liiij. bello vincunt xp̄iani per regē alfonſuȝ magnū in ſenectute ſua.
Lv. bello vicūt xp̄iani ꝑ regē gerſiam capto ayolas rege ſarracenorum.
Lvi. bello vicūt xp̄iani ſub rege ordonio ſe/ cūdo et capitur ciuitas rogel.
Lvij. bello vicūt xp̄iani ſub rege ordonio ſe cūdo et capta calaueraigrubꝰ cremať.
Lviij. bello vicūt xp̄iani ꝑ regē ordoniū ſe/ cūdū et capiť caſtrū albanie.
Lix. bello vicūt xp̄iani ꝑ regē ramirū ſc̄dm occiſ. lxx. milibus ſarracenorū et captiua/ to rege Seſar auguſtano ꝓditore.
Lx. bello vicūt xp̄iani ſub rege ramiro ſecun do ꝑēpta multitudie ſarracenorū ſuꝑ caſtrū de cala treba.
Lxi. bello vicūt xp̄iani et capiť caſtrū de ca/ rato ꝑ comitē fernādū gūdiſalui.
Lxij. bello vicūt xp̄iani et fugať almāſor cū xij. legiōibꝰ bellatorū per comitē fernādum gundiſalui. cū. ccc. eq̄tibꝰ ex reuelatōne ſibi facta per monachum pelagium.
Lxiij. bello vincunt xp̄iani per comitē fernā dū gundiſalui trucidatis captiuatiſqȝ pluri/ mis ſarracenis.
Lxiiij. bello vincūt xp̄iani ꝑ comitē fernan dū gundiſalui et fugať ſc̄do almāſor ꝑēpta inumerabili multitudie ſarracenorum
Lxv. bello vicūt xp̄iani et pugnat āgelꝰ dn̄i ꝓ milite miſſas audiente cū deuotione.
Lxvi. bello vincunt xp̄iani percuſſis ſarra/ cenis grauiſſima infirmitate mentis apo/ ſtoli Jacobi.
Lxvij. bello vicūt xp̄iani ꝑ regē beriūdo et iterȝ a ſarracenis vicūť i codē bello ꝑ almāſor
Lxviij. bello vincunt ſarraceni et capiť citas legionen̄. per almanſor.
Lxix. bello vincūt ſarraceni et occidūť ꝓdito re ſeptem infantes de lara.

Lxx. bello vicũt ſarraceñi et ↄburit̃ citas ſcãcti iacobi ab almãſor et ꝺducũt̃ cãpãe ad meſqtaꝫ cordubeñ. ꝓ lãpadibus

Lxxi. bello vicũt xpiani ꝑẽpta multitudine ſarracenoꝝ ꝑ comitẽ caſtelle garſiaſ fernãdi

Lxxij. bello vicũt xpiãi mortuo almãſor ac ꝑẽptis inũerabilibꝰ ſarraceñi ꝑ regẽ berũdo

Lxxiij. bello vicũt ſarraceñi et capit̃ citaſ abulen. mortuꝗ̃ i carceribꝰ comeſ garſiaſ fernãdi

Lxxiiij. bello vicũt xpiani ꝑ regẽ alfõſũ qn̄tũ et vidicat̃ mors comitis garſie fernãdi.

Lxxv. bello vicũt xpiani et liberat̃ pãpilõa a mãibꝰ ſarracẽoꝝ iſtituit̃ ẽt primꝰ rex caſtelle et iũguntur duo regna caſtelle et legionis

Lxxvi. bello vicũt xpiani et capiũt̃ qnꝗ̃ reges ſarracẽoꝝ ꝑ rodericũ de viuar et quõ recepit beatũ lazarũ ſub ſpecie leproſi

Lxxvij. bello vicũt xpiani et occidit̃ alymaymon rex ſarracenoꝝ ꝑ regẽ garſiã nauarre.

Lxxviij. bello vincunt xpiani ꝑẽptis plurimis ſarracenis ꝑ rodericũ de viuar.

Lxxix. bello vincunt chriſtiani per regẽ fernãdũ magnũ et capitur viſeũ.

Lxxx. bello vicũt chriſtiãi et capit̃ lamegũ et pl'a alia loca ꝑ regem fernãdũ magnum

Lxxxi. bello vicũt xpiani et poſt. vij. annos capit̃ conubra ꝑ regẽ fernãdũ magnũ aperiente ſancto iacobo portas ciuitatis

Lxxxij. bello vicũt xpiani et capiũt̃ ac ꝺſtruuntur plurima loca ꝑ regẽ fernãdũ magnuꝫ et efficitur tributarius rex toleti.

Lxxxiij. bello vicũt chriſtiãi ꝑ regẽ fernãdũ magnũ et efficit̃ tributariꝰ rex hyſpaleñ. ac ꝺfert̃ corpꝰ beati Iſidori i ciuitatẽ legioneñ.

Lxxxiiij. bello vicũt chriſtiani ꝑ regẽ fernãdũ magnũ et ſbiugat̃ celtiberia et carpẽtãia ac liberat̃ hiſpãia a ſbiectiõe ipatoꝝ romãoꝝ

Lxxxv. bello vicũt chriſtiãi et efficit̃ tributariꝰ rex ceſaraguſtanꝰ ꝑ regẽ ſauciũ caſtelle et quõ ꝓditorie ꝑ vellido dolpho occidit̃ rex iſte ſaucius ſecundus rex caſtelle

Lxxxvi: bello vincũt chriſtiani ꝑ regeꝫ alfõſum ſextum et oſtenditur confirmatio iuramenti in libertate

Lxxxvij. bello vincũt chriſtiani et efficiũtur tributarij omneſ ſarraceni hyſpanie per regẽ alfonſum ſextum.

Lxxxviij. bello vincũt chriſtiani et imponit̃ nomen roderice de viuar cum cãpeatore.

Lxxxix. bello vincũt chriſtiani et capiũt̃ ſeptẽ milia ſarracẽorũ ꝑ Cid cãpeatorẽ et quõ per inuidiã expellitur a regno.

Xc. bello vincunt chriſtiani et capitur alcaac per Cyd cãpeatorem.

Xci. bello vicũt chriſtiani fugatis et vulneratis duobꝰ regibꝰ ꝑ Cid cãpeatorem.

Xcij. bello vicũt xpiãi et fugat̃ rex denie ac comes cromani capit̃ ꝑ Cid cãpeatoreꝫ.

Xciij. bello vincũt chriſtiãi et fugatur iterũ rex denie ꝑ Cid cãpeatorem.

Xciiij. bello vicũt chriſtiani et capitur caſtꝝ de rudeã per Cid cãpeatorẽ q̃ obtinuit priuilegia magna ꝓ nobilibꝰ et ciuibꝰ caſtelle.

Xcv. bello vicũt chriſtiani et fugat̃ rex denie et capit̃ rex aragonũ ꝑ Cid cãpeatorem.

Xcvi. bello vicũt chriſtiani et capitur toletũ ac plurima loca per regẽ alfonſum ſextũ.

Xcvij. bello vicũt chriſtiani cruce ſignati trãſeuntes in terram ſanctam et capiuntur ciuitates nicia et laudicia.

Xcviij. bello vincũt chriſtiani et capitur anthiochia.

Xcix. bello vicũt chriſtiani et fugat̃ corboranꝰ cũ exercitu ſuo. anthiochia ab eius obſidione liberatur et inuenitur lancea qua perforatum fuit latus chriſti in cruce.

C. bello vicũt chriſtiani cruce ſignati et capitur ciuitas ſancta iheruſalem.

Ci. bello vincũt chriſtiani cruce ſignati ceſiſ centum milibus ſarracenorũ.

Cij. bello vicũt ſarraceni i hyſpãia et occiditur ĩfãs ſauciꝰ alfonſi ꝑditur ↄcha et plurĩa alia loca et deſtruũtur oĩa balnea regni.

Ciij. bello vicũt chriſtiani ſub pricipe godofrido de bulon et capiũt̃ plurime ciuitates

Ciiij. bello vincunt chriſtiani et obſidetur ciuitas cordubeñ. ac membrati diuiditur proditor ſarracenus qui regem hyſpaleñ. interfecerat per regem alfonſum ſextum.

Cv. bello vicũt ſarraceni ſubyncat̃ rege marrochiorũ et vulnerat̃ rex alfonſus ſextus.

Cvi. bello vicũt chriſtiani ꝑ regẽ alfonſum ſextũ deſtructa ſarracenorũ terra

Cvij. bello vicũt chriſtiani et capit̃ ciuitas nobilis valencie ꝑ Cid cãpeatorem

Cviij. bello vicũt chriſtiani fugato et vulnerato rege hyſpaleñ. ac ꝑẽptis q̃ſi. xxix. milibus ſarracenorũ ꝑ Cid cãpeatorem.

Cix. bello vincunt chriſtiani fugato et vulnerato ymes myramamolim ac peremptis. xl. et octo milibus et quingentis ſarracenis per Cid campeatorem:

C.xx. bello vincūt xpiani et fugatur bucar rex
marrochiorum vulneratis cū alijs .xxx. regi
bus per Cid campeatorem.
C.xxi. bello vincunt xpiani fugato rege bucar
cū alijs .xxxvi: regibus viginti eorū interfe-
ctis per Cid cāpeatorē nō viuū ſed mortuū
C.xxij. bello vincūt ſarraceni et occidit̄ rex al-
fonſus arragonie qꝛ ſpoliauit eccleſias.
C.xxiij. bello vincūt xpiani cruce ſignati et ca
pitur ciuitas vlixbona.
C.xxiiij. bello vicūt xpiāi et capit̄ ciuitas bac
cie p īpatorē hyſpanie alfonſum ſeptimum
C.xxv. bello vicūt xpiani et capitur ciuitas al
merie p īperatorem alfonſum ſeptimum
C.xxvi. bello vicūt xpiani trucidatis plurimiſ
ſarracēis et liberat̄ ciuitas roderia ab obſi-
dione ſarracenorū p regē fernādū legionis.
C.xxvij. bello vincunt ſarraceni et vulneratur
rex alfonſus octauus.
C.xxviij. bello vincūt ſarraceni et pditur ciui
tas ſctā ihr̄lm et plures alie ciuitates et loca
C.xxix. bello vincūt xpiani cruce ſignati et ef
ficit̄ ſecūdū paſſagiū ad terrā ſanctā ſine cō
ſecutione finis capitur tn̄ ciuitas acon.
C.xxx. bello vicūt xpiani et capitur ciuitas da
miata pēptis .lxxx. milibus ſarracenorum:
C.xxxi. bello vicūt xpiani pēptiſ .cc. milibꝰ ſar
racēoꝝ p regē alfōſū octauū ī nāibꝰ tholoſe
C.xxxij. bello vicūt xpiani et capit̄ regnū ma
ioritanū per regem Jacobū aragonie.
C.xxxiij. bello vincunt xpiani et capit̄ ciuitas
valēcie p regē iacobū aragonie.
C.xxxiiij. bello vicūt ſarraceni vaſtatis plu-
ribus prouincijs.
C.xxxv. bello vicūt xpiani cruce ſignati et ca-
pit̄ ciuitas damiata p regē frācoꝝ ludouicū
C.xxxvi. bello vincūt ſarraceni et captiuat̄ rex
frācoꝝ ludouicus cū fratribꝰ ſuis.
C.xxxvij. bello vincūt xpiani cruce ſignati et
fugātur ſarraceni et tyrāni de p̄onio eccleſie
C.xxxviij bello vincūt xpiani et capit̄ ciuitas
murciē. p regē Jacobū arragonie.
C.xxxix. bello vicūt xpiani occiſa mltitudine
ſaracēoꝝ p īfātē alfōſū filiū regiſ fernādi ſcd̄i
C.xxx. bello vincunt ſarraceni et capitur anti
ochia p ſoldanū babilonie:
C.xxxi. bello vincunt xpiani et capitur vbe-
da per regē fernandum ſecundum.
C.xxxij. bello vicūt xpiani et capit̄ carthago
acefficit̄ tributanꝰ rex Tunicij regno frācorū
C.xxxiij. bello vicūt xpiani et capit̄ cītas cor
dubē. et plura alia loca p regē fernādū ſcd̄ꝫ
et remittit̄ cāpane ad ſanctum Jacobū:
C.xxxiiij. bello vincunt ſarraceni et perditur
trypolis ciuitas.
C.xxxv. bello vicunt xpiani et capitur ciuitaſ
hyſpaleñ. per regem fernādum ſecundū.
C.xxxvi. bello vincūt xpiani et capiūtur plu
ra loca per regē alfonſum nonum.
C.xxxvij. bello vincūt ſarraceni et occidit̄ do
nꝰ ramirꝰ p abenyncaſ regem vltramarinum
C.xxxviij. bello vincūt ſarraceni et occiditur
infans ſaucius archieps toletanus.
C.xxxix. bello vicūt ſarracēi et pdit̄ cītas acō
C.xl. bello vincūt xpiani et capitur inſula ro
di ac deſtruit̄ ordo tēplariorum.
C.xli. bello vicūt xpiani et occiſ plurimiſ ſar
racenis capiūt̄ cābil et albana p īfātē petrū
C.xlij. bello vicūt xpiani fugato rege grana
te et plibꝰ ceſ ſarracēis p dn̄ꝫ iohānē māuel
C.xliij. bello vincūt xpiani et ſoluit̄ claſſis
ſarracenoꝝ p alfōſū infra ad mirādū maris
C.xliiij. bello vicūt xpiani et occiditur infās
picato cū multitudine ſarracenorum.
C.xlv. bello vincūt ſarraceni et occiditur al-
fonſus infra admirandus maris:
C.xlvi. bello vicūt xpiani ceſa īnnūero mul
titudīe ſarracenoꝝ et fugatis regibꝰ benama
rini tunicis et bugie per regē alfonſum nonū
C.xlvij. bello vincūt xpiani et ſoluitur claſſiſ
magna ſarracenorū ſub rege alfonſo quarto
C.xlviij. bello vincūt xpiani et capitur aliezi
ra per regem alfonſum quartum.
C.xlix. bello vicūt ſarraceni et pdit̄ aliezira.
C.l. bello vicūt xpiāi et ſoluit̄ claſſ ſaracēoꝝ
C.li. bello vincūt ſarraceni et perditur vtrera
et machena.
C.lij. bello vicūt xpiani pereptis duobꝰ mili
bus ſarracenorū ſub rege henrico tercio.
C.liij. bello vicūt xpiani et capitur cepta per
regem Johānem portugalie.
C.liiij. bello vicūt xpiani et capitur anteque
ra per infantem fernandū.
C.lv. bello vicūt xpiani et fugāt̄ ſarracēi per
regē Johānē ſcd̄ꝫ occiſ pluribus ſarracēis
C.lvi. bello vicunt ſarraceni et perduntur ci-
uitates pera et cōſtantinopolis et de tribus
mirabilibus que precefferunt.
C.lvij. bello vincunt xpiani cruce ſignati fu-
gato turcho et ceſis .lxx. milibus turchorꝫ
per Johannem vaynoda orante deuotiſſi-
me p̄re f̄re Johāne de capiſtrāo ordis mio-

nū nomē ihū deuotiſſime inuocante.
Clviij. bello vicūt xpiani et capit alcacer ꝫa
ĝner i affrica ꝑ regem alfonſum portugalie.
Ecima cōſideratio tractat de poſſeſſio
ne terre ſancte per ſarracenos que duo
bus explicatur punctis.
Prim⁹ est quare ſarraceni tenēt terrā ſanctā
vbi tres rationes aſſignātur.
Scd̄s pūct⁹ ē ꝙ nlla ē terra ex ꝑte xpianorū
aptior ad terrā ſāctā expugnādi ꝙ hyſpāia
Ndecia cōſideratio tractat de his ad q̄
ꝯpelli debēt ſarraceni viuētes iter nos
de iure et exordinatione regni.
Vodecia et vltia ꝯſideratō tractat ď fi
ne legis ſarracēoꝝ et ď eoꝝ ꝑpetua ſui
tute ſb iugo xpiāoꝝ q̄ q̄tuor paſſib⁹ ꝑtrāſit.
Prim⁹ paſſ⁹ ē ď caſtigatōe finali hēda ꝑ ſar
racenos in populo xpianorum.
Secūd⁹ paſſus eſt de ceſſatōe legis ſara
Terci⁹ paſſ⁹ ē de tp̄e quo lex machometi et
eius dominiū debet ceſſare.
Quartus paſſ⁹ eſt de ꝑpetua ſeruitute ſarra-
cenorū ſub iugo xpianorū
N quinto libro qui eſt de bello demo
num contra fidei fortalicium. xij. ſunt cō
ſiderationes.
Rima cōſideratio ē et tractat quatuor
puncta.
Primus pūctus eſt an ſint demones ī mū
do et que ſunt noīa eorum.
Scd̄s pūctus eſt de q̄ditate ďmonū quid. ſ.
ſunt demones.
Tercius punctus eſt de nobilitate demonū
Quart⁹ pūctus eſt de natura demonum.
Ecūda ꝯſideratō tractat de ſcīa demo
nū q̄ trib⁹ explicat̄ pūctis.
Prim⁹ ē de ſcīa demonū an̄ caſū et p⁹ caſuꝫ
vbi ēt declarat̄ an habuerīt noticiā ꝓphiarū
aduēt⁹ xpi et an cognoſcāt cogitatōes nr̄as.
Secūdus pūctus ē ꝙ artes magice exercent̄
ſcīa demonū et an aliquo caſu ſine peccato
poſſint exerceri.
Terc⁹ pūct⁹ ē ꝙ ars notaria ē illicita et nlla
ſcīa infuſa pōt haberi a demonibus.
Ercia ꝯſideratō tractat de bello demo
nū ī celo et q̄n̄o an̄ caſū eoꝝ de celo fu-
it mora ſeptē dieꝝ et quō q̄nꝫ pctā cōmiſit
lucifer in celo et de nūero cadētiū et remanē
tiū āgelorū ac de nūero ſaluādorū.
Vartta ꝯſidratō tractat ď hitatōe ďmo
nū poſt caſū et an vbicūꝗ ſint demo-
nes punientur igne materiali
Vinta ꝯſideratio tractat de ꝑtāte de-
monū et de eorū ꝑſidentijs ſiue princi
patu et q̄ gens eſt in mūdo ſuꝑ quā dyabo
lus habet maiorem ꝑtātem.
Exta cōſideratō tractat ď he llo ďmonū
cōtra gen⁹ humanū poſtꝙ ꝑ ſce ceciderūt ď
celo vſꝗ ad aduentū xpi.
Eptima ꝯſideratio tractat. de ꝑditōne
dominij demonum per iuſticiā in ad-
uentu xpi.
Ctaua ꝯſideratio tractat de exꝑprietati-
bus et malicia demonum
Ona cōſideratio tractat de bello ďmo
nū poſt aduētū xpi vſꝗ ad diē iudicij
Ecima ꝯſideratō tractat de diuerſitate
demonū et ſi ꝑnt hr̄i ſpūs familiares q̄ decē
explicabitur differentijs.
Prima dr̄ia ꝙ fata que videntur ab homi-
nibus nō ſunt mulieres ſed demones.
Scd̄a dr̄ia ꝙ illi dicūt̄ vulgariter traſgo vel
duende caſa ſunt demones.
Tercia dr̄ia ꝙ inueniūt̄ ſuccubi et incubi ge
nerātes hoīes q̄ n̄ ſūt filij demonū ſꝫ hoim-
Quarta dr̄ia eſt de demonib⁹ q̄ vident̄ face-
re prelia.
Quinta dr̄ia ē de demonib⁹ q̄ in hūana for
ma apparēt comedētes et bibentes
Sexta dr̄ia ē de demōib⁹ qui in ſomnijs ap
parent terrentes homines.
Septia dr̄ia demonū ē eoꝝ q̄ generāt̄ ex ꝯiū
ctōe viri et mulieris vl' ex odore ſeu ex radijs
planetarum.
Octaua dr̄ia ē eoꝝ q̄ ī ſpē maſculi vl' femine
apparent.
Nona dr̄ia ē eoꝝ q̄ dicūt̄ mūdi vel īmundi.
Decia dr̄ia ē eorū qui illudūt femias q̄ bru
xe vel xurgine vulgariter nūcupāt̄.
Secūdū principale tractat de ſpiritib⁹ famili
aribus.
Ndecia ꝯſideratō tractat de q̄litate corpo
rū ī q̄b⁹ demōes apparēt et ſi ꝑnt hūana cor
pora vel aīas ſbintrare q̄ trib⁹ explicat̄ pūct[is]
Prim⁹ pūct⁹ ē de qualitate et figuris corpoꝝ
in quibus demones apparent.
Scd̄s pūctus eſt de ſubintractōe demonū ī
corpib⁹ obſeſſorū et quō nll⁹ hō viuus nec
mortu⁹ ābulat ī alio hoīe ſicut dyabolus.
Terc⁹ pūctus eſt ꝙ demōes nō ꝑnt eſſentiaꝫ
aīe itrare qd̄ ē eſſētie aīe illabi nec ꝓpīe ma
las cogitationes immittere.

Vndecima conſideratio tractat quo fi
ne debet terminari bellum demonum
que tribus menſurabitur paſſibus.
Primus paſſ⁹ ē quare demones ſūt i mūdo
Secūd⁹ paſſus ē de ceſſatōe principatus et
belli demonū contra genus humanum.
Terci⁹ paſſus ē de retruſione perpetua de/
monum in inferno.

Explicit tabula.

Decimū mirabile accidit in ciuitate
ſegobieñ. Anno dñi. M.cccc.lv. re/
gnāte domino Johanne in tenera
etate ſubtutrice matre ſua dña katherina ca/
ſtelle regina. Tūc iude⁹ quidā medic⁹ emit
ſacratiſſimū corpus xp̄i a quodā cupido ſa
criſta eccl'ie ſancti facūdi eiuſdē ciuitatis. Ju
deus ergo ille ſacramētū illud accipiens et
ſuis imūdis manibus ptractās ad ſynago/
gā cū alijs ſuis cōplicibus perduxerunt et
in bullientē aquā ſepe pijcientes i altū ele/
uabatur ante oculos eorū. Qui miraculum
manifeſtū cognoſcētes et timētes dānū qd̄
eis euenire poſſet ſi hoc ad aures xp̄ianorū
perueniret. Aliqui eorū cōſilio habito corpus
dñicū accipientes et panno certo inuoluen/
tes deduxerūt ipſum ad monaſteriū ſancte
crucis ordis predicatorū eiuſdē ciuitatis et
cū magno ſecreto et ſecuritate tradiderūt pri
ori cōuentus eiuſdē narrantes ſibi miraculū
ſicut accidit. Recedentibus ergo iudeis pri/
or ille cōuocatis fratribus honorifice ad al
tare maius ſue eccleſie predictum ſacramen
tum deduxit. et habito cōſilio qd̄ de iſta ho
ſtia cōſecrata facerent. poſt multa vocat⁹ eſt
vn⁹ infantulus eiuſdē habitus innocētiſſi/
mus qui dicebatur ſpinarius et traditū eſt ſi
bi. corp⁹ dominicū q̄ deuote recipiēs p⁹ diē
terciū defunctus eſt. Prior aūt predictus ſti
mulat⁹ cōſcia tū ne tm̄ miraculū occultaret.
tū etiā ne tātū crimen iudeorū maneret ipu
nitū. Ep̄o predicte ciuitatis qui dicebat do
minus Johānes de oterdeſillas reuelauit
viro vtiq; ſtrēnuo ac zelatore fidei catholice
et q2 ptūc in eadem ciuitate erat ſupradicta
regina reuelatū eſt per eoſdē eidē. Facta er/
go diligenti inquiſitione in caſu p̄dicto in/
uenti ſunt aliqui iudei qui fuerūt in emptōe
p̄dicti ſacramēti inter quos fuit vn⁹ qui dice
batur don mayr qui fuerat medic⁹ regis hē/
rici patris ſupradicti regis Johannis. h̄ tor
mentis expoſitus non ſolum ſupradicta cū
alijs conceſſit ſed et declarauit quomodo ip
ſe occiderat regē hēricū ppter que ipſe et alij
fuerūt per ciuitatē arraſtrati et finaliter mē
brati diuiſi. Synagoga vero vbi accidit fac
ta fuit eccleſia et vocatus corpus xp̄i vbi oī
anno tota ciuitas i memoriā ſupra dicti mi
raculi in die corporis xp̄i cū ſolēni pceſſiōe
cōuenit et fit ibi ſermo ad populū. Et q2 pre
dictus ep̄s nimiū ſollicitabat hāc cauſā vt
amplius inquiret cogitans q2 maiora ma/
la eſſent occulta inter iudeos timentes iudei
de regi corruperūt pecunia dapiferū p̄dicti
ep̄i vt cū veneno interficeret. Dapifer ergo
accepta pecunia die quadā cū tempus eſſet
prandendi et coquinarius falſamentum fa
ceret p dño ingreſſus eſt coquinā et eijciens
coquinariū a coquina et mittens eum ſcele
riter p re aliqua ipſe ſubito pieci venenū in
vaſe vbi falſamentum parabat et receſſit ad
menſam dñi p̄parādā. Cūq; coquinari⁹ re
diret et vellet pficere p̄dictū falſamētū. caſu
reuoluens illud in vaſe. aliq̄ gutte ſalientes
et vna de manibus eius ceciderunt. et ſubi/
to vbi ceciderūt facte ſūt puſtule q̄dā iflate
doloriſſime et venenoſe. Mirat⁹ aūt vēit ad
ep̄m clamās q null⁹ comederet aliquid de
his que parata erāt in coquina q2 credebat
q oia erāt venenata. Fit ergo ſtatim diligēs
inq̄ſitio et ſuſpicatū ē ſuper dapifero illo q2
taliter coq̄nariū eiecerat a coq̄na. Et expoſi
t⁹ tormētis pfeſſ⁹ ē et nō negauit quare curie
ſeculari tradit⁹ i q̄tuor ptes fuit diuiſ⁹ et mul
ti iudei mortui ac alij a p̄dicta ciuitate fuge
rūt. Hec ſepe a plurib⁹ audiui ſed ſpāliter mi
hi narrauit reuerēd⁹ mgr̄ martin⁹ corduben.
ordinis ſancti aug⁹. q̇ aſſeruit q ſic narraue
rat ſibi real'r accidiſſe frater Johis de cana/
leyas ordis p̄dicatorū q̇ p̄ns fuit cū iudei ap
portauerūt corpus dñi cū predicto priori et
cum ſupradicta omnia acciderūt.

Vndecimū mirabile accidit circa ānum
dñi. cccclij. iperante theodoſio archadij
filio q̇ fuit. xlv. romāo2 ipator et ſedēte i ca
thedra petri. Sixto papa tercio tūc i terra dy
abol⁹ appuit iudeo i ſpē moyſi pmittēs pdu
cere eos p mare ſicco pede ad terrā pmiſſiōis
Cūq; dyabol⁹ prim⁹ igrederet et videret ab
oīb⁹ i littore ſup vndas icedere ſecuti ſunt
eū iudei qb⁹ ſubito dyabol⁹ diſpuit multiq;
iudei ſubmerſi ſunt et de his qui euaſerunt
aliqui fuerunt ad fidem conuerſi etc.

Eſtos milagros pertenecen
a la conſideracion vndecima
del libro terçero de Bello
Iudeorum

Incipit prohemiū in quo diuine laudes
annotantur et mittitur querela ante tronum
maieſtatis dei et ponitur intencio ſcribētis

Armis fortitudinis a fa
cie inimici. Tu es dn̄e
deus meus: q̄ facis ma
t gna et iſcrutabilia et mi
rabilia quoꝝ non eſt
numerus. Tu extēdiſti
celos ſolꝰ et gradieris
ſuper fluctus maris. Tu ambulas ſuper pē
nas ventoꝝ. Tu feciſti arcturū et oriones
et interiora auſtri. Tu es celſior celo. ꝓfun/
dior inferno: lōgior terra. et latior mari. Tu
es in cuius manu eſt aīa omīs viuentis et
ſpiritus vniuerſe carnis. Tu auris verba
diiudicas: et faucis cōmedentis ſaporem.
Tu es qui cognoſcis decipientē. et eū qui
decipit̄. Tu adducis malos cōſiliarios in
ſtultū finem. et iudices in ſtuporē. Tu bal/
theū regū diſſoluis et precingis fune renes
eorū. Tu ducis ſacerdotes eorū inglorios
et optimates ſupplantas. Tu cōmutas la/
bium veraciū et doctrinā ſenū aufers. Tu
es dn̄e qui effundis deſpectionē ſup̄ princi/
pes et eos qui oppreſſi fuerāt releuas. Tu
releuas profunda de tenebris. et producis
in lucē vmbrā mortis. Tu es dn̄e qui multi
plicas gentes et perdis eas. et ſubuerſas in
integrū reſtituis. Tu immutas cor pricipū
populi terre. et decipis eos vt fruſtra icedāt
per inuiū. Tu facis eos palpare quaſi in te
nebris. et nō in luce. et errare facis eos qua
ſi ebrios. Tu ſolus es oīpotens. Tu ſolus
omne bonū. Tu ſolus omnia facis. Tu ſolꝰ
noſti corda filiorum hoīm. Tu ſolus teipm̄
cōprehēdis. Tu ſolus es vbiq꜄ p̄ſens. Tu
ſolus creas res de nihilo. Tu ſolus in inſtā
ti operaris. Tu ſolus ſtabilis manens das
cuncta moueri. Tu ſolus ex auctoritate mi/
racula facis. Tu ſolus de qualibet creatura
facis quod vis. Tu ſolus volūtatē hoīs
cogere potes. Tu ſolus potes eſſencie anīe
illabi. Tu ſolus potes pc̄tā dimittere. Tu
ſolus potes gratiā infundere. Tu ſolus po
tes in igne perpetuo corpus ſeruare. Tu es
corā quo nudus ē infernus et nullū eſt ope
rimentū perditioni. Tu extendis aquilonē
ſuper vacuū. et appendis terrā ſup̄ nihilum
Tu ligas aquas in nubibus vt non erūpāt
pariter deorſū. Tu detines vultū ſolij tui et
expādis ſuper illud nebulā tuā. Tu dn̄e ter
minū circumdediſti aquis vſq꜄ dū finiatur
lux et tenebre. Tu es ad cuius nutū colū/
pne celi contremiſcūt et pauēt. Tu es ī cuiꝰ
fortitudine maria cōgregata ſunt repente. et
prudētia tua percuſſit ſuperbū Tu es cuius
ſpiritus celos ornauit. et obſtetricāte manu
tua eductus ē coluber tortuoſus. Tu es deꝰ
excelſus in fortitudine tua et nullus eſt tibi
ſimilis in legiſlatoribus. Tu es cuius nu/
merus annoꝝ ineſtimabilis. Tu aufers
ſtillas pluuie. et effundis ymbres ad inſtar
gurgitū qui de nubibus fluūt qui pretexūt
cuncta de ſuper. Tu ſi volueris extēdere nu
bes quaſi tentoriū tuū et fulgurari lumine
tuo de ſuper quoq꜄ cardines maris operies
Tu das eſcā omnibus mortalibus. Tu dn̄e
in manibus tuis abſcōdis lucē. et precipis
ei vt rurſus adueniat annūciās de eo ami/
co tuo ꝙ poſſeſſio tua ſit et ad eam poſſit a
ſcendere. Tu ſup̄ oīs celos cōſideras et lu
men tuū ſuper terminos terre. Tu poſuiſti
fundamenta terre et eius mēſuras. Tu tetē
diſti ſuper eā lineam et baſes eius cōſoli/
daſti. Tu es quē laudent aſtra matutina. et
anteq̄ꝫ iubilāt filij dei. Tu ꝯcluſiſti hoſtijs
mare circūdans illud terminis tuis. poſui/
ſti vectē et hoſtia. et dixiſti huc vſq꜄ venies
et nō ꝓcedes amplius. et hic cōfringes tu
mentes fluctus tuos. Tu oſtēdiſti aurore
locū ſuū. Tu feciſti aurorā et ſolē. Tu cōcuſ
ſiſti extrema terre et excuſſiſti impios ex ea.
Tu ingreſſus es ꝓfundum maris et in no/
uiſſimis abiſſi deābulaſti. Tu es cui apte
ſunt porte mōtis et hoſtia tenebroſa vidiſti
Tu dn̄e ꝯſideras latitudinē terre. Tu noſti
in qua via habitat lux et tenebrarū quis ſit
locus. vt ducas vnumquodq꜄ ad terminos
ſuos. et intelligas ſemitas domꝰ eius. Tu
ſcis qn̄ naſcituri ſunt homies et numerū die
rum coꝝ noſti. Tu ingreſſus es theſauros
niuis. et theſauros grādinis aſpexiſti. que
preparaſti in tp̄s hoſtis ī die pugne et belli
Tu ſcis p̄ quā viā ſpergit̄ lux et diuidit̄ eſtꝰ
ſuper terrā. Tu dn̄e dediſti vehemētiſſimo
ymbri curſum et viā ſonātis tonitrui vt plu
eret ſuper terrā abſq꜄ homine in deſerto. vbi
nullus mortalium cōmorat̄ vt impleret in
viā et deſolatā. ꝓduceretq꜄ herbas virētes.
Tu es pluuie pater. Tu genis ſtillas roris

a te egredit̃ glacies et genuiſti gelu de celo.
Tu induras aquas i ſimilitudinē lapidis:
et ſuperficiē abiſſi cōſtringis. Tu es qui con
iungere potes micātes ſtellas pliades. et gi
rum arcturi potes diſſipare. Tu pducis lu
ciferū in tpe ſuo et veſperū ſuper filios terre
cōſurgere facis. Tu noſti ordinē celi et po/
nes rōem ei⁹ in terra. Tu numeras multitu
dinē ſtellarū et oibus eis noia vocas. Tu
dimēſus es altitudinē celi: latitudinez terre
et profundū abiſſi. Tu dn̄e dinumeras are
nā maris et pluuie guttas et dies ſeculi Tu
immittis fulgura et vadūt et reuertentia di/
cunt tibi aſſumus. Tu poſuiſti in viſceribus
hois ſapientiā. Tu dediſti gallo intelligen
tiam. Tu enarras celoꝝ rōem et concentum
celi dormire feciſti. qn̄ fundebas puluerem
in terra et glebas cōpingebas: Tu es dn̄e q
menſus es pugillo aquas: et celos palmo
ponderas. Tu appēdis tribus digitis mo
lem terre et libras in pōdere mōtes et colles
in ſtatera. Tu feciſti celū et terrā cū omni or
natu eorū. Tu oia in numero pōdere et mē/
ſura diſpoſuiſti. Tu es quē celū et celi celoꝝ
capere nequiunt. Tu es omipotens ſup oia
opera tua terribilis dn̄s et magnus vehe/
menter et mirabilis potentia tua. quia ſi for
titudo querit̃ robuſtiſſimus es. Tu dn̄e ſi
ſubuerteris oia vel in vnuz coartaueris a
nullo contradiceris nec quis dicere poterit
cur ita facis. Tu ſi deſtruxeris nemo eſt qui
edificet: ſi incluſeris hominem nemo eſt qui
aperiat. Tu dn̄e ſi cōtinueris aquas oīa
ſiccabunt̃. et ſi emiſeris eas ſubuertēt terrā.
Tu es dn̄e apud quē eſt fortitudo cuius ire
reſiſtere nemo pōt. et ſub quo curuantur qui
portāt orbez. Tu es cui milia milio aſſiſtūt
angeloꝝ. et decies centena milia miniſtrāt.
Tu es ante cuius ꝯſpectū centū. xliiij. milia
ſunt citharizātes in citharis ſuis. Tu es āte
cuius thronū turba magna quā dinumera/
re nemo poteſt grās agit. Tu vite et mortis
habes poteſtatē Tu es dn̄e quē laudat ois
milicia celeſtis exercitus et omnis creatura
Tu es maior omni laude. Tu es dn̄e cuius
immenſa eſt et inueſtigabilis miſericordia
promiſſionis tue. qm̄ tu dn̄e altiſſimus ſup
omnem terrā longaminis et multū miſeri/
cors et penitēs ſup malicias hoim Tu vis
oēs homines ſaluos fieri. et in agnitionez
veritatis venire. Tu es qui in rebus per tē/
pus ortis ſummā gratiā feciſti. cuz propter
ſalutē humani generis qd nimia caritate di
lexiſti miſiſti filiū tuū vnigenitū eternaliter
gn̄atum in plenitudie tpe in maria virgine
humanatū. quē verū deuz et hoīem cōfite/
mur. factus tibi obediēs vſqꝫ ad mortē cru
cis vt nos redimeret a peccato. Hec ē fides
noſtra. Hec ꝯſolatio nr̄a. Hec vita nr̄a. Hec
ſpes beatitudis noſtre firmior ꝙ celū et ter/
ra. Sed o altiſſime deus mlti hec ꝯfitent̃ la
bijs quoꝝ cor longe ē a te. Alij nitunt̃ euer
tere hāc veritatē et verbis et factis quoꝝ qui
dā ſunt heretici et peruerſi xp̄iani. Alij ſunt
iudei. Alij ſarraceni. Alij vero dyaboli. De
errore hereticoꝝ nullus ē q̄ inqrat. intraue/
runt dn̄e gregē tuum lupi rapaces. qꝛ pauci
ſunt paſtores multi mercenarij. et quia mer
cenarij ſunt non ē eis cura de ouibus tuis
paſcēdis ſ; tondēdis: Vidēt eni lupos veni
entes et fugiūt. Cadit azina et non ē q̄ ſub/
leuet perit aīa et nō eſt q̄ adiuuet. De perfi/
dis iudeis blaſphemātibus nomen tuū et
inaudita crudelia latēter facientibus infideli
bus tuis nullus ē vt plurimū qui recogitet
qꝛ munera eoꝝ excecauerūt oculos iudicū.
et preſidentium in clero et pplo. ſ; et abſona
ſarracenoꝝ viuentiū inter nos ex intereſſe p
dictoꝝ iudicū obliuioni data ſunt. Predica
tores tui lꝫ pauca clamāt ſ; auctoritate tua au/
diū auertūt. et ad fabulas ꝯuertunt̃. Im/
pletū eſt dn̄e verbū tui predicatoris eximij:
Erit eni tēpus cū ſanaz doctrinā non ſuſti/
nebūt. Hec velud ꝙ daz querelā dn̄e ex pte
diligentiū te mitto ante thronū tuū et agni
īmaculati. Succurre ergo dn̄e gregi tuo quē
precioſo ſanguine filij tui emiſti. Sāguine/
os fontes lacrimaꝝ emittit cor meū. qꝛ ne/
minē video cōſolatorē gementiū. et fere ne
minē zelatorē tue fidei catholice ſpēaliter i
hac miſera hiſpania. in qua ſicut in fine mū
di ſita ē ſic in ea congregate ſunt oēs feces
tuoꝝ inimicoꝝ. Inimicus ē hereticus: Ini/
micus iudeus. Inimicus ſarracenus. Ini/
micus dyabolus: Cogitaui ergo dn̄e deus
meus propter gloriā et honorē tue ſancte fi
dei catholice. et i remiſſionē delictoꝝ meoꝝ
hunc librū ſcribere quē fortaliciū fidei noio
meūqꝫ intellectū tue maieſtati cōmendo. et
ſic cum ſplēdoribus lucis tue illuminare di
gneris. vt illa ſcribā que tue ſint placita vo/
luntati ad cōſolationem fidelium. et pro de

fenſione tue ſanctiſſime fidei. Jn quo q̄c/
quid benedictū inueniat̄ tibi tribuat̄ a quo
om̄e bonū ē. Si quid vere min⁹ caute dic/
tum fuerit beniuolū peto correctorē in om̄i
bus me ſubmittēs determiacōi eccleſie ca/
tholice tue imaculate ſpōſe. Sumēs in tuo
noīe ꝓ fūdamēto nr̄i iexpugnabilis fortali
cij verbū pſalſūptuz. Turris fortitudinis a
facie iimici. ps. lx. Et p̄mittit̄ figura pugne
in qua fortalitiū q̄nq̄ turriū cū eius ornatu
et armatura deſeruit primo libro. Heretici
fodiētes ſiue per inuiū fortaliciū pforātes
deſeruiūt ſecūdo. Judei vero ſignati vela
ti et cathenis vinculati deſeruiūt t̄cio. Bel/
lū ſarracenorū et xp̄ianorū deſeruit quarto
Demones vero ab angelis ꝓſtrati deſerui/
unt quinto libro.

Jncipit liber prim⁹ in quo cōtinentur tres
conſiderationes

T detur ordo in preſenti
libro quinq̄ erunt pcīales
libri quaſi quinq̄ turres
fortalicij fidei i expugnabi
les. Primus erit de vera
xp̄i militū armatura et de
fide catholice excellētia. Secūd⁹ erit de bel
lo falſorū xp̄ianorū et hereticoꝝ cōtra eā et
eoꝝ aſtucia Tercius erit de bello iudeorū.
cōtra eā et eorū crudelitatibus et malicia.
Quart⁹ erit d̄ bello ſarracenorū ꝯtra eādē et
d̄ eorū et ſue legis imūdicia. Quint⁹ erit de
bello dyaboloꝝ cōtra eādē et d̄ pdicōe do/
minij eorū et miſeria. Circa p̄mū librū tres
erūt pricipales ꝯſideracōnes. Prima erit d̄
armatura om̄im fideliū in ḡnali. Scđa de
armatura veroꝝ p̄dicatoꝝ i ſpeciali. Tercia
erit de nobilitate et excellēcia fidei catholice
in particulari.

De armatura omniū fideliū in generali.

c Jrca primā ꝯſideracōem q̄ eſt
d̄ armatura fideliū in generali
hoc eſt omnes fideles cuiuſcūq̄ ſtat⁹ ꝯpre/
hendēdo ſeq̄mur apoſtolū ad Eph. vlt. c.
Qui ſpiritu ſācto illuſtrat⁹ docuit qualit̄ fi/
deles debent armari in ſpirituali bello. Et
ponit ſex armoꝝ gn̄a quorū q̄nq̄ ſūt ad re
ſiſtendū vnū ad impugnādū ſcz verbū dei
Prima armatura eſt ſtudiū ꝯtinēcie. Scđa
eſt virt⁹ iuſticie. Tercia eſt exēpla ſanctorū.
Quarta armatura ē ſcutū fidei. Quīta ē ga
lea ſpei. Sexta ē gladi⁹ verbi dei De prima
armatura dicit aplus ſtate ſuccincti lūbos
veſtros in v̄itate hac muniūtur fideles cō/
tra hoſtē familiarē ſcz cōtra luxuriā de qua
d̄r iob. xl. Fortitudo ei⁹ in lūbis eius quo
mā i eis eſt vis generatiā. Et debēt fideles
vt bn̄ ſint mūiti hac armatura accingi zona
quītuplici. Prio debēt accīgi zona pellicea.
q̄ eſt mortificatio carnis. hac accīcti ſūt io/
hānes baptiſta et helias. Secūdo debēt ac
cingi zona iuſticie q̄ eſt per actū boni operis
de qua dicit̄ yſa. xi. Erit iuſticia ſingulum lū
borū ei⁹. Tercō dn̄t accingi zona fortitudis
vt primis motib⁹ viriliter reſiſtāt de q̄ dicit̄
ꝓuerbioꝝ vltimo. Accīgit fortitudine lum/
bos ſuos. Quarto debēt accīgi zona humi
litatis. Docē lithco quo domin⁹ accīct⁹ la/
uit pedes diſcipuloꝝ ſuorū. Quīto debēt fi
deles accingi zona v̄itat̄ ſcz euāgelice pro/
miſſionis. Math. xix. ſunt eunuchi qui ſeca/
ſtrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ. Qui hac quītu
plici zona accīct⁹ fuerit erit vere armatus ſtu
dio cōtinētie. De ſecūda armatura q̄ ē virt⁹
iuſticie. ſubdit. Aplus. c. eodē et iduti lori/
ca iuſticie. Hac muniūt̄ fideles cōtra hoſtē
auaritie. de qua dicit̄ eccleſiaſtici. iiij. nichil
iniqui⁹ q̄p amare pecuniā. Et dicitur lorica
iuſticie. qz ſicut lorica munit totū corp⁹ ſic
iuſticia reddēdo vnicuiq̄ q̄d ſuū ē vniuer/
ſaliter ſoluit omne quod debet vt null⁹ poſ/
ſit agere cōtra eā. yſa. lix. Jndutus eſt iuſti
cia et lorica. Eſt eni iuſticia in corde i ore et
i ope. Jn corde ē tripliciter. Prio p amorē
Math. xxii. diliges p̄ximū tuū ſicut teipſum

Secũdo ē iuſticia in corde per cõpaſſionem
iob.xxx.cõpaſſiebaꝛ aīa mea paupi. Eſt ter
tio iuſticia ī corde p iniuriarũ dimiſſionem
Math.vi. Si dimiſeritis hoib⁹ peccata eoꝝ
dimittet et vobis pater veſter celeſtis d'licta
vr̃a. Eſt etiã iuſticia ī ore tripliciter. Primo
per dulcē correctionē. Eccl'.xix. Corripe p̄xi
mũ ãtequã cõminceris. Secũdo ē iuſticia in
ore per cõſiliũ ꝓuerbiorũ.xxvij. vnguēto et
varijs odoribus delectaꝛ cor. et bonis ami
ci cõſilijs aīa dulcoratur. Eſt tercõ iuſticia i
ore p feruētē orõnē. iacobi vlti. orate ꝓ in/
uicē vt ſaluemini. Eſt vltimo iuſticia in ma
nu idest in ope ēt tripliciter. Prio p donum
ꝓuerbioꝝ.xviij. donũ hois dilatat viam ei⁹
et ante principes ſpaciũ ei facit. Eſt autem
donũ datõ irrepetibilis. Scd'o ē iuſticia in
manu p mutuũ deutero.xxiij. frī tuo abſq;
vſura quo indiget ꝯmodab ut bñdicat tibi
domin⁹ de⁹ tu⁹ in oī opere tuo. Tercõ ē iu/
ſticia in manu. i. in opere per auxilium. ad
gal'.v. per caritatē ſpũs ſeruite inuicē. Predi
cti nouē grad⁹ iuſticie. ſ. tres in corde. tres in
ore. tres in ope. ſunt quaſi q̇dã ãnulli fortiſ
ſimi quib⁹ lorica iuſticie ꝯtexitur vt illos ha
bēs merito dicaꝛ armat⁹ lorica iuſticie. De
tercia armatura que ē ſctoꝝ exēpla. Apl'uſ
ſubiũgit ca. codē. Et calciati pedes in ꝑpa
ratione euãgelij pacis. Dicūꝛ autē ſctoꝝ
exēpla calciamēta. q: hijs muniunꝛ fideles
ꝯtra affectũ terrenorũ. Quatuor autē facit
calciamētũ. Prio valet ad defēſionē. ſ. frigo
ris ſpinarũ et luti. Sic et bonũ exēplum de
fendit ꝯtra frig⁹ īfidelitatis. ꝯtra ſpinas cu/
piditatis et ꝯtra lutũ libidīs. Vñ dominuſ
dicit luce. x. Ecce dedi vobis ptātē calcandi
ſupra ſerpētes et ſcorpiones et ſupra oēm
virtutē īimici et nichil vob nocebit. Et pſ.
ait. ps. lxxxx. Sup aſpidē et baſiliſcũ ãbu/
lab et cõculcab leonē et draconē. Secundo
calciamētũ velat a puluere. ſic et ſanctoꝝ
exēpla velãt a puluere vane glorie ſiue lau
dis humane. vñ iheremie. ij. ꝓhibe pedē tu
um a nuditate. Tertio valet calciamētũ ad
calefactionē. Sic ſanctorũ exēpla calefaciũt
affectũ noſtrũ erga deũ et ꝓximũ diligēduꝫ
Unde et q̇ edunt agnũ paſcalē iubentur eē
calciati exo. xij. Quarto valet calciamētum
ad ornatum. Sic et ſanctoꝝ exēpla ornãt
nos decore uirtutum. vñ canti. v. Quã pul
chri ſunt greſſus tui in calciamētis filia pri
ãpis iudith vlti. Sandaliã illius rapuerũt
oculos eius. i. excecauerũt oculos holofer/
nis per quē intelligiꝛ dyabol⁹. inde ē q̄ ſan
dalia põtificis auro et gēmis et diuerſis co
loribuſ adornãtur. Pro memoria predicta
rum ꝓprietatũ calciamētũ ē verſus iſte. defē
dit velat calefacit calceus ornat. De armatu
ra que eſt ſcutum fidei ait. Apl'us ca. codeꝫ
In oibus ſumētes ſcutũ fidei. ſcutũ ē fides
incarnationis. Eſt eni ſcutũ triangulũ licet
ſuper vnũ ita et xp̄us ē vna pſona triplicem
tñ hꝫ ſubſtantiã. ſ. deitatē carnē et animam
Itē in ſcuto corcũ deſuper extendiꝛ in ligno
et pingitur extra. ita et caro xp̄i extēſa fuit in
ligno crucis ihere. xi. Venite mittamus li/
gnũ in panē eius. Pictura eſt effuſio ſāguiſ
p diuerſas ptes corporis. yſa. lxiij. Quare
rubrũ eſt indumētũ tuũ. Hoc ſcutum debet
geri a ſiniſtris quia ibi eſt cor hominis pro
uerbioꝝ. iiij. Omi cuſtodia ſerua cor tuum
et cetera. trenoꝝ. iij. Dabis eis ſcutum cor/
dis laborē tuum. Hoc ſcuto muniũtur fide/
les ꝯtra tela dyaboli. Vñ ſcribitur ab apl'o
In quo poſſitis omnia tela neq̇ſſimi ignea
extinguere neq̄ ē caro. nequior ē mũdus ſꝫ
nequiſſimus dyabolus. Dicuntur autē tē/
ptamenta dyaboli tela ꝓpter ſubtilitatem.
gen. iij. Serpēs erat callidior cũctis aīanti/
bus terre. Dicũtur ignea ſuccēſione. vñ iob.
xli. alitus eius prunas ardere facit. prũe ſũt
carnalia deſideria que dyabolus toto cona
mine in noſtris mētibus intendit accēdere.
yſa. liiij. Ecce ego creaui fabrũ flantē i igne
prunas. Hijs igitur opponenda eſt fides q̄
acuto viſu inuiſibilia cõprehendit. et ſubti/
litates tēptationũ ꝑſpiciat. vñ ſcd'a corith. ij.
Nõ eñ ignoram⁹ cogitationes eius. Eſt et
prima gratia vnde et dicitur ros matutin⁹.
et ideo feruorem temptationis extiguit. vñ
ecl'. xliij. Ros obuians ad ardore venienti
humilem efficiat eũ. De quinta armatura q̄
eſt galea ſpei. addit apl'us in ca. codem. Et
galeã ſalutis aſſumite. Hac armatura mu/
niuntur fideles contra vana huius mundi.
qui enim ſperat eterna de facili cõtempnit tē
poralia. vnde yſa. iij. Qui ſperant in domi
no mutabunt fortitudinem vt ſint fortes in
ſpiritualibus aſſument pennas ut aquile vt
per ſpē et deſiderium volent ad celeſtia. Ga
lea caput protegit quia ſpes eternorum ab
aduerſitatum ictibus mētē illeſam cuſtodit

Eſt autem triplex ſpes. Prima dicitur ſpes
venie d' qua dicitur ezech. xviij. quacu̅qz ho
ra peccator ingemuerit vita viuet et nō mo
rietur. hec defendit ab ictu deſperationis.
Secu̅da dicitur ſpes grē. prīa petri primo.
ſperate in eā que offertur vobis grām in re
uelationē ihū xp̄i. hec defendit a corpore pu
ſillanimitatis. Tercia dicitur ſpes glorie de
qua ad romanos .v. Gloriamur in ſpe glo-
rie filiorum dei. hec defendit a pondere ob-
ſtinationis. Econtra ſpes et deſiderium re
proborum verſat̄ circa quatuor. de quibus
ſapie. v. ſpes impij tanq̄ lanugo eſt. ſ. flos
cardui qui a uēto tollitur. hec ē carnalis vo
luptas que modica egritudine vel moleſtia
tollitur et tabeſcit. Seq̄tur ſecu̅do et tanq̄
ſpuma gracilis que a procella diſpergitur:
hec eſt fauor vel gloria tēporalis que breuiſ
eē pbat̄. Subiungitur tercio. et tanq̄ fum⁹
qui a uento diffuſus eſt. hoc eſt ābitio di-
gnitatis que in ipſo aſſenſu deficit. Condu
dit quarto et tanq̄ memoria hoſpitis vni⁹
diei pretereuntis. hec eſt proſperitas tempo
ralis. De quinta armatura que eſt gladi⁹ uer
bi dei. cōcludit apoſtolus. et gladium ſpūs
qd̄ ē uerbū dei. ad heb. iiij. Viuus ē ſermo
dei et efficax et penetrabilior om̄i gladio an
cipiti. Viuus autē ē in preceptis et probibi
tionibus qz p hec uiuificat. io. vi. verba que
locutus ſum vobis ſpiritus et vita ſunt. id
eſt ſpiritualis vita et pſalmiſta. Eloquium
tuum viuificauit me. Efficax eſt in promiſſi
onibus et cōminationibus quia omnia cō
plebuntur tempore ſuo. Math. v. Jota vnū
aut vnus apex non preteribit a lege donec
omnia fiant. Penetrabilior eſt om̄i gladio
in iudicijs et dānationibus qz perdit corp⁹
et aīam in gehēnē apoca. i. De ore eius exi
bat gladius ex utraq̄ pte acutus. hec arma
tura eſt ad percutiēdū. pcutit enī carnē quia
docet illius mortificatōz. vn̄ cant. iij. vniuſ
cuiuſqz enſis ſuper femur ſuū pp̄ter timoreſ
nocturnos. Secu̅do pcutit mu̅dū qz docet
illius cōtēptum vnde. Mathe. x. dominuſ
dicit. nō veni pacē mittere ſz gladiū. Percu
tit tertio dyabolū qz detegit aſtutias ei⁹ vn̄
iob. xl. Cōſcidēt illū amici diuidēt illū ne-
gociatores. Dicitur autem gladius ſpūſ qz
ſpūs ſanctus dat ipſum. Math. x. non eni̅
vos eſtis qui loquimini ſz ſpūs pr̄is veſtri
qui loquitur in vobis. Itē dicitur gladius
ſpūs qz ſpūs ducit ipſum. vn̄ grego. Niſi in
tus ſit ſpiritus qui doceat lingua doctoris
ī uanū laborat. p̄s. dabit voci ſue vocē vir-
tutis. Et quia veri p̄dicatores in bello ſpūa-
li ſingulariſſimū bellū gerūt et nimiū uti-
le in eccleſia dei. ideo habita armatura fide
lium in generali. de predicatorū armatura
in ſequēti cōſideratione ſingulariter eſt di-
cendum.

De armatura verorū predicatoꝝ in ſpeciali

Circa ſecu̅dam conſiderationē hu
ius primi libri qz vera armatura
militum xp̄i ad extirpādū predi-
ctos errores et ad crimina increpāda cōſiſtit
in p̄dicatione verbi dei quod ē q̄ſi ignis ar
dēs. et quaſi malle⁹ cōterēs petras. Jere. xx
iij. ideo ut p̄dicatores euāgelici predictum
bellū ſecuri poſſint intrare cu̅ ſpe victorie
obtinende quatuor debēt diligenter atten
dere. i quib⁹ cōſiſtit eorū armatura. Primū
quid ē predicatio. Secu̅dū qualis debz eē
p̄dicatio. Terciū cui prodeſt p̄dicatō. Quar
tum qualis debet eē predicator. Ad primū
reſpondet Alan⁹ q̄ predicatō ē manifeſta
et publica morū inſtructio et fidei et hoīm
informatiōi deſeruiēs ex rōnū ſemita et au-
ctoritatū fonte pcedēs. Manifeſta debet eē
p̄dicatio quia in manifeſto pponēda ē. vn̄
xp̄s ait Math. x. que dico vobis in aure pre
dicate ſuper tecta. Si enī occulta eſſet predi
catio ſuſpicioſa eſſet ſicut latius declarabit̄
in tercia cōſideratiōe huius primi libri. ym-
mo talis p̄dicatio videretur redolere hereti
ca dogmata. In cōciliabulis enim ſuis la-
tenter predicant heretici ut facilius illos de
cipiant. Publica debet eē quia non vni ſz
pluribus proponenda. ſi enim tm̄ vni pro-
poneretur non eſſet predicatio ſed doctrina
Hec eſt enim differentia inter predicationē
et doctrinam. quia predicatio eſt illa inſtru
ctio que pluribus fit et in mäifeſto et ad mo
rū inſtructōz. Doctrina uero que pluribus
vel vni fit ad ſcie eruditionē. Per hoc q̄ ſe-
quitur inſtructio morum et fidei inſinuant̄
due partes theologie. vna rationalis q̄ di-
uinorum ſciam proſequitur. alia moraliſ q̄
morum informationem pollicetur. Predi-
catio enim nunc de diuinis inſtruit. quod ſi
gnificatur per angelos aſcendentes. nunc d'

humanis qđ ſignificat̃ p deſcēdentes ī ſca-
la iacob. Gen̄. xxviij. Angeli ei aſcēdētes et
dſcēdētes ſūt p̄dicatores qui tūc aſcendunt
dum celeſtia predicant. deſcēdunt quando
per moralia ſe inferioribus cōformāt. Per
hoc qđ ſequit̃ hoīm informationi deſerui-
ens ſignificatur cauſa finalis ſiue vtilitas
p̄dicationis. Et qꝛ rationibus ſubnixa de-
bet eē predicatio et auctoritatibus roborā-
ta conſequenter annectitur hec rationū ſemi
ta et auctoritatū fonte ꝓcedens.

Qualis debet eſſe predicatio

Circa ſecūdū huius ſecūde cōſide-
rationis .ſ. qualis debet eē predica
tio. R̄ndetur ꝙ vera euāgelica pre
dicatio debet qualificari trib⁹ conditionib⁹
negatiīs et totidē affirmatiīs. Procedendo
p̄io de negatiuis dico ꝙ p̄dicatio euange-
lica nō dꝫ in ſe habere aliqua ſcurrilia vl' pu
erilia uel rigmorū melodias et metrorum ꝯ
ſonātias que potius ſunt ad aures demul-
cēdas q̄ꝫ ad aīos informandos. et ideo oī-
fariē cōtēpnēda. de tali predicatione dicit̃
a propheta. Caupones veſtri miſcent
aquam vino in illa predicatione eſt aqua
vino in qua puerilia et ſcurrilia verba et ani
mos quodāmō effeminātia ponūtur. Se-
cūdo predicatio nō debet ſplendere fabuliſ
uerboꝝ purpuramētis colorum nec minus
ex āguib⁹ vbis debet eſſe deiecta. ſed medi-
um tenuere beati. qꝛ ſi nimijs eſſet colorib⁹
picturata videret̃ nimio ſtudio eſſe excogita
ta et potius elaborata ad ſonorē hominū
quā ad utilitatē proximorum. et ita minus
moueret aīos auditorum qui ſic predicant
phariſeis cōparantur qui āpliabant fimbriaſ
et dilatabāt filateria ſua. M. xxiij. Tal'ci p̄
dicatio ſuperſticioſa pōt dici nō cōtēpnēda
ſꝫ ſuſtinenda. Vn̄ aplus ait ad philippen̄.
primo. Quacūꝗ occaſione xp̄s predicatur
in hoc gaudeo ſed et gaudebo. Tercio non
debēt in predicatōne euangelica īterſeri fal
ſa ad maiorem xp̄iane religionis laudē. qꝛ
non min⁹ iraſcitur xp̄us de falſa laude q̄ꝫ d̄
negata veritate. Talis autem predicatio he
reticorum ſolet eſſe que uera ꝓponūt et con
ſequenter falſa concludunt. de quibus dicit̃
Trenoꝝ. iiij. Lamee denudauerūt mām̄as
lactauerūt catulos ſuos. lamee virgineas
hn̄t facies ſed pedes equinos. pedes equi

vngulas non findunt ſed firmiter ſe terre in
figūt. Per lameas intelliguntur heretici qui
ꝓponunt faciē virginis ſed concludunt acu
leū ſcorpionis. Primo enī ponunt vera con
ſequenter aſſumunt falſa. pedes vero habēt
equinos quia affectus mentis in dei dilecti
one et proximi non diuidunt ſed omnes af
fectus terrenis delectationibus īfigūt talis
p̄dicatio oīno abiciēda eſt et oīno eſt ꝑnici-
oſa. Secūdo qualificatur p̄dicatio euange
lica trib⁹ alijs cōditionib⁹ affirmatiīs. Pria
eſt ut initiū ſit ab auctoritate theologie tan
quā a ſui ꝓprio fundamēto matrie ab euā-
gelijs pſalmis pauli ep̄l'is et libris ſalomo
nis. qꝛ in iſtis ſp̄āliter reſultat moralis īſtru
ctio ſi ergo fūdamētū predicatōnis quiſ po
neret dicta ph'oꝝ vel ꝓ cardica ꝓuerbia q̄ in
vſu cōi habēt potius talis predicatio eſſet
ridiculoſa q̄ꝫ euangelica. nec debet predica-
tor petere thema cū pulpitū aſcendit a po-
pulo ſicut vidi de quodā cū talis mod⁹ ma
gis videat̃ pretēdere oſtētationē quā edifi-
cationē lꝫ credere illū ex ſimplicitate facere.
et deinde ſūpto themate ſi fuerit neceſſe d̄ li
bris ſacre pagine ſumēde ſunt auctoritates
ad ꝓpoſitū utiles et pōt inſerere dicta genti
liū vera ſicut et paulus in ep̄l'is ſuis aliqn̄
ph'oꝝ auctoritates interſerit. quia tunc acci-
piant̃ ab eis tanquā ab iniuſtis poſſeſſori-
bus et dꝫ cauere ꝙ fūdamētū ſue p̄dicatio-
nis non ſit ꝓpoſitō nimis obſcura uel diffi
cilis ꝓpoſita ne auditores eā faſtidiāt et ita
minus attente audiat̃. Secūda cōditio af-
firmatiua eſt ꝙ habeat in ſentētijs pōd⁹ ut
virtute ſententiarū aīos auditoꝝ emolliat
ad lacrimas moueat. excitet mētē. pariat cō
tritionē compluat doctrinis. intonet minis
blandiat̃ ꝓmiſſis. et ita tota tēdat ad vtili-
tatem proximorū. Et ſunt p̄dicatōis tres ſpēs
vna que eſt verbo de qua. Marci. vlti. predi
cate euangeliū oī creature. alia ſcripto vn̄
aplus dicit ſe predicaſſe corintheis qn̄ eis
ep̄l'as ſcribit. alia eſt in facto. vnde dicit gre.
omnis criſti actio noſtra eſt inſtructio. ſed il
la eſt perfectiſſima vbi ad minus occurrunt
duo .ſ. doctrina et opus. exēplo criſti q̄ cepit
facere et docere actuū primo. hec enī cōmūit̃
faciunt pondus predicationis. quia cuius
vita deſpicitur reſtat vt eius predicatio con
temnatur. Item confirmat predicationem
operum perfectibilitas et exemplorum vir-

tuoſitas.quia qui fecerit et docuerit hic ma
gnus uocabit̃ in regno celorum .Math .v.
Hec eſt eñi lex predicatorum ut impleãt quod
docẽt.cũ turpe ſit doctori ſi culpa redarguit
ipſuʒ ut catho ait. Tercia cõditio p̃dicatõis
affirmatiua eſt ꝙ ſit breuis vnde ad corith.
xiiij. dicit aplus. In eccleſia volo quiq; v/
ba magis loqui.i.pauca ſenſu meo.i.ut in
telligã et ab alijs intelligar et ſic eos inſtru
am ꝙ.x.milia verborũ in lingua.i.ꝙ ma/
ximam verborũ copiã ſine huiuſmodi itel/
lectu. Sciẽdũ autem ꝙ aplus ſpecialiter ſe
dicit hic uelle loqui quiq; uerba qꝛ predica
tores eccleſie debẽt ãnũciare quiq;.ſ.credẽ/
da.agenda.uitãda timẽda et ſperãda.qꝛ p̃
dicatio dʒ eẽ de hijs que ptinẽt ad fideʒ. et
ſic habetur primũ.et de hijs que ptinẽt ad
mores et ſic habẽt̃ alia quatuor.ſ. virtutes
et vitia pena et gloria. Et qꝛ iſta debẽt pre/
dicari cũ breuitate ſermonis. Ideo dicit ap
poſtolus quiq; verba.i.pauca. Similẽ do/
ctrinã tradit predicatorib⁹ pater noſter ſera/
phic⁹ franciſc⁹ dicẽs in regula. Monio quo/
q; et exhortor fratres meos ut in predicatio
ne quã faciunt ſint examinata et caſta eorũ
eloquia ad utilitatẽ et edificationẽ populi:
ãnũciãndo eis vitia et uirtutes penã et glo
riã cum breuitate ſermonis qꝛ uerbũ abbre
uiatũ fecit dñs ſuper terrã. exẽplũ huius po
nitur in libro de uita et morib⁹ aploruʒ ubi
dicitur ꝙ ſermocĩnatus eſt quidã corã ale
xandro et longũ egit ſermonẽ et tedio affe/
ct⁹: Alexãder dixit.ñ ẽ laudabil' p̃dicatio q̃
iuxta predicãtis vires aſſerit̃.ſed iuxta poſ/
ſibilitatem audiẽtiũ cõmẽdabilis poti⁹ re/
putatur hoc ibi. Ex quib⁹ oĩbus clare patet
qualis debet eſſe predicatio euangelica.

ꝙ etiam nolentibus audire prodeſt euan/
gelica predicatio.

D E tercio huius ſecũde cõſideratio
nis ſcʒ cui ꝓdeſt predicatio. Rñ/
detur ꝙ euãgelica p̃dicatio nõ ſo
lum prodeſt uolentib⁹ audire.ſed etiã nolẽ
tib⁹ vñ dicit apoſtol⁹ ſecũdo ad thimo.iiij
p̃dica uerbũ inſta oportune ĩportũe argue
obſecra increpa in oĩ paciẽtia et doctrina.
Erit enim temp⁹ cũ et ſanã doctrinã nõ ſu/
ſtinebũt ad ſua deſideria coaceruabũt ſibi
magiſtros prurĩetes auribus. et a ueritate
quidẽ auditum auertent ad fabulas autẽ
ↄuertentur Quod exponẽs nicola⁹ d lira di
cit ſic.predica uerbũ.ſ.euangelicũ.inſta.i.ĩ
ſtant̃ facias hoc oportune.i.illis qui deſid
rant audire ĩportune.i.etiam illis qui acci/
piũt gratioſe qꝛ aliquando eſt ibi profectus
magnus ſicut dicit. Aug⁹.de ſeipſo audien
te predicationem ſancti Ambroſij et curioſi
tate motus et non ex vtilitate. Cũq; intẽde
rem ꝙ pulchre diceret me inuito intrauit ꝙ
verũ dicebat.et ſic cõuerſus ad fidẽ multuʒ
profecit in eccleſia dei. Argue peccantes ex
ignorantia.obſecra peccantes ex infirmita/
te ut abſtineãt propter reuerentiam rei ſacre
ſcʒ paſſionis eius in baptiſmate cõicate in/
crepa uerbis duris peccantes ex certa mali/
tia in omni paciẽtia ad repugnantes et do
ctrina ad recipientes ipſos diligenter inſtru
endo. Et ſubditur ratio predicte monitiõis
dicens. Erit enim tempus cum ſanam doc
trinam non ſuſtinebũt.quaſi dicat propter
hoc inſtandum eſt doctrine veritatis quan
diu ſunt aliqui nolentes audire et antequã
veniat tempus in quo ſana doctrina nõ ſu/
ſtin ebitur ſed ſecũdũ ſua deſideria coacer/
uabunt ſibi magiſtros loquentes ſibi tãtũ
modo placentia prurientes auribus:i. deſi
derantes audire ab iſtis doctoribus et a ve
ritate quidam .i.a doctoribus ueritatis au
ditum auertent reputantes eoruʒ doctrinã
nimis durã.ſicut iohis.vi. Dixerunt aliqui
de ſermone criſti durus eſt hic ſermo et quiſ
põt eũ audire.ad famulas autem conuertẽ
tur.i.ad doctrinam humanitus conuictam
et veritate carentem: Ex quibus clare patet
quibus predicatio eſt fienda et quibus pro
deſt.

Qualis debet eſſe predicator.

C Irca quartũ et vltimum huius ſe/
cunde conſiderationis uidendum
eſt qualis debet eſſe p̃dicator. Ad
hoc reſpondetur dupliciter.primo in gene/
rali.ſecundo in ſpeciali. De primo dico ꝙ
generaliter loquendo oportet ꝙ uerus pre/
dicator ſit ſanctus. qꝛ peccatori dixit de⁹.q̃/
re tu enarras iuſticias meas et aſſumis per
teſtamentum meum per os tuum.ps .xlix.
predicatores enim ſunt organum ueritatis
et aliquando ſubtrahitur ſermo pro culpa

p̄dicatoris aliq̄n̄ ꝑ culpa auditoꝝ. ꝓut ait.
greg. moꝝ. iij. in ſi. Tūc eni. eſt ſermo uiu⁹ et
efficax cū eſt p̄dicatoris pura ſanctitas et v̄
tuoſa perfectibilitas ſicut fuit de beato: ſte/
phano. Act. vi. de quo dicit̄ ꝙ nō poterant
reſiſtere ſapientie et ſpiritui qui loquebatur
de quo habet̄ pulchꝝ exēplū. x. libro Eccle
ſiaſtice hiſtorie: vbi dicitur ꝙ cū ſancti pr̄es
cōueniſſent ad cōſiliū. Nicenū et ibidē cōuēnt
ph̄i et dialetici. quorū unus cōflictum cum
ep̄is mouebat in dialetica intātū ꝙ fiebat
ingēs ſpectaculū cōueniētib⁹ ad audiendū
nec poterat philoſophus concludi a quoꝙ̄
aut conſtringi. tāta ēnī dicēdi arte obiectis
q̄ōnibus occurrebat vt ubi maxie putaret̄
obſtrictus uelut āguis lubric⁹ laberet̄: qd̄ vi
dēs quidā ex cōfeſſoribus vir ſimplex et ni
hil aliud ſciens niſi ihesum et hunc crucifi/
xum popoſcit ſe poſſe cū ph̄o ſermociari qd̄
vidētes illi qui nouerant eius ſīplicitatem
noluerunt pati ne riſui haberetur ſancta ſim
plicitas. Ille tamen perſtitit mouēs ſermo
nem ac dicens. In nomie ihū xp̄i philoſo/
phe audi que uera ſunt. Deus unus eſt q̄ fe/
cit omnia et creauit virtute verbi ſui. hoc ver
bū et ſap̄ia quam nos dicimus caro, factuꝫ
eſt et filius natus eſt. et per paſſionem ſuam
nos a morte liberauit et reſurrectiōis ſue no
bis vitam eternam ꝓmiſit eueꝫ expectam⁹
iudicem oīm. Credis ita philoſophe. At il
le. Velut nū ꝙ̄ ullū contradicendi ſermonē
didiciſſet ita obſtupefactus uirtute uerboꝝ
ac mutus ad oīa hec ſolū potuit reſponderi
ita ſibi videri nec aliquid poſſe eē magꝭ ve/
rum. Cui ſenioꝛ. ſi hec ita credis ſurge et ſe/
quere me. et huius fidei ſignaculum ſuſcipe
Et conuerſus philoſophus ad homies ait
Audite o uiri eruditi dū uerbis mecum res
geſtum eſt verba verbis oppoſui. et que di
cebantur dicēdi arte ſubuerti vbi uero pro
verbis virtus ꝓceſſ t ex oꝛe dicentis. nec reſi
ſtere uerba virtuti. nec aduerſari homo deo
potuit. et iō ſi quis veſtrū potuit ſentire que
ſenſi in his que dicta ſunt credat xp̄m et ſeq̄
tur hunc ſenē in quo locutus eſt deus. et ita
philoſophus xp̄ianus effectus eſt. et tandē
gratulatus eſt ſe eſſe victum. Sanctitas er/
go et uite perfectibilitas magis efficiunt in
predicatore utiliter predicet ꝙ̄ ſcīe luminoſi
tas. ꝓpter quod ait dn̄s Eſa. xxxv. Super
montē excelſum aſcēde tu qui euangelizas

ſyon. i. ſuper eminētiā vite ꝓut expōit Gre.
ſuper Ezech. omel. x. et ideo dicit ſpeculatoꝛ
Ezech. ca. iij. Speculatorem dedi te. Btūs
autē Hiero. in epiſtola ad nepotianum mo
nachum eleganter ſcribit qualis debeat eſſe
predicatoꝛ in ſermone dicēs. Nolo te decla
matorem eſſe et rabolum garrulūꝗ ſine ra
tione ſꝫ myſterij peritū et ſacramentoꝛuꝫ di
tui crudiſſimum verba voluere et ſceleritа
te dicendi apud iperitū vulgus admiratio
nem ſui facere indoctorum hominum eſt p̄
ceptoꝛ quōdā meus Greḡ. nazanzenus ro
gatus a me vt exponeret quid ſibi vellet in
luca. Sabbato de vtero ꝓthopon elegāter
luſit Docebo te inquiens in eccleſia vbi oī
populo acclamante cogeris iuitus ſcire qd̄
neſcis, aut ſi certe ſolus tacueris ab omib⁹
ſtultitie deputabis: Nihil tam facile ꝙ̄ vileꝫ
plebiculā et inductam cōitionez lingue uo
lubilitate decipere. que quicq̄d non intelli/
gitur mirat̄. hec ille. Nūc deſcendo magis i
ſpeciali qualis d̄beat eſſe p̄dicatoꝛ uerbi di
uini vbi quinꝗ ſūt per ordinē declaranda
Primū qualis debeat eē p̄dicatoꝛ in hitu
exteriori. Secūdū qualis debet eſſe predica
toꝛ in conuerſatione. Terciū qualis p̄dica/
toꝛ debet eſſe in predicatione. Quartū qual'
in animo. Quintum qualis dꝫ eſſe predica
toꝛ i p̄mio. Ad primū dico ꝙ predicatoꝛ v̄
bi diuini d̄bet eſſe in habitu exteriori came
lus. i. dꝫ indui veſtib⁹ paupimis et deſpect]
in quo reluceat mūdi cōtēptus. Talis ap/
paruit mūdo primus p̄dicatoꝛ pnie: Iohā
nes baptiſta tāꝙ̄ forma et exēpla omnium
p̄dicatorū qui venturi erāt, ſicut patet. Ma:
iij. vbi dicitur. Erat iohānes indutus pilis
camelorū qd̄ eſt ueſtimētū vile et aſperum:
qꝛ magis mouēt facta ꝙ̄ uerba in morali/
bus. et vita ſancta ꝙ̄ eloquia cōpoſita. At
tendat etiam predicatoꝛ nō ſolū habitū i io
hāne ſed et victū. ſ. locuſtas et lactucas ſil/
ueſtres agreſtes. qꝛ debita diſpoſitio predi
catoris eſt mortificatio carnis vt ſit ſubdita
ſpiritui ſm ꝙ paulus dicit. i. Coꝝ. ix. Caſti
go corpus meū et in ſeruitutē redigo ne foꝛ/
te cū alijs predicauerim ipſe repꝛobus effi/
ciar. Sic etiam xp̄s incōparabilis predica/
toꝛ indutus fuit paupimis ueſtimentis qꝛ
inquit ipſe. Qui mollib⁹ ueſtiūtur in domi/
bus regū ſunt. Math. xi. Sic beatus pater
noſter Franciſcus pauperū p̄triarcha noluit

frēs ſuos apparere mūdo dicēs: et frēs oēs
veſtimētis vilibꝰ induātur ut poſſint ea re-
peciare de ſaccis et alijs pecijs cū benedicti
one dei. Tales eni pecie et repeciationes ve
lut margarite fulgent in hitu fratrū minorū
oſtendētes mūdi cōtēptū in quo cōdēnant
predicatores qui curioſe mollibus veſtiun
tur ſpecialiter miores. De ſecūdo ſcꝫ qualis
debeat eſſe predicator in conuerſatione. Re
ſpondeo ꝙ predicator euangelicus in ſui ꝯ
uerſatione dꝫ eē agnus ut poſſit de eo dici:
Ecce agnꝰ dei cauēs ſibi a peccato. et proxi
mo a ſcandalo ſtudeat amare et amari blan
dum ſe et affabilem exhibere cū oī caſtitate
nec ſemper ſit inter turbas: ſꝫ aliqn̄ recedat
ab eis et uadat in deſertum locum: exēplo
xp̄i Mat. xiiij. vbi dicitur ꝙ cū audiſſet ihe
ſus mortem. ſ. iohānis ꝑpter doctrina i ve-
ritatis ſeceſſit inde in deſertum locū. ſeceſſit
nō timens mortem. ſed oſtendit ꝙ aliquan
do cedendū ſit malitie humane. et ut daret
exemplum predicatoribus uerbi diuini ali-
quādo recedendi a turbis et redire ad locuꝫ
ſolitarium propter duo. prīo ad recolligen-
dum proprios defectus qui contrahuntur i
cōuerſatione cū hoībus. ſecūdo ad uacādū
orationi ut ibi predicator hauriat ꝙ poſtea
populis effundat: Debet etiam in ſua ꝯuer
ſatione fugere populi applauſum ſicut legi-
mus de criſto. Marci. i. ꝙ cū multa demōia
eijceret. et demonia clamarēt et cetera. nō ſi
nebat ea loqui. Sequitur et diluculo valde
ſurgens egreſſus abijt in deſertum locum:
In hoc dans exemplū ut predicatores mira
bilium diuinorum operator debeat fugere
mundi applauſum. verūtamē qꝛ non debet
dimittere ſalutem animarum ſequitur eamꝰ
in proximos uicos et ciuitates. Circa tertiū
ſcꝫ qualis debet eſſe predicator euangelicus
in predicatione dico ꝙ debet eſſe martha et
ignis: martha in ſollicitudine. qꝛ predicator
uerbi diuini retardans opus predicationis
pro amicis carnalibꝰ uel terrenis negotijs
ineptus eſt regno dei. Et ponitur exempluꝫ
de arante et retro aſpiciente. luce. viij. nemo
mittens manum ad aratrum et aſpiciens re
tro aptus eſt regno dei. Secūdo dꝫ eē ignis
in feruore ut poſſit inflamare corda audien
tium exemplo helye de quo dicitur Eccle. xl
viij. ſurrexit helyas quaſi ignis et verbum
eius quaſi facula ardēbat. quia vt dicit Ber
nardus. qui ardet, incendit. De quarto ſcꝫ q̄
lis eē debeat p̄dicator i aīo. Rn̄deo ꝙ p̄di-
cator euāgelicus dꝫ eſſe animo leo quia nō
dꝫ aduerſitate terreri. cogitās ꝙ ē miſſus ſicut
agnus inter lupos. Math. x. nec debꝫ turba
ri ſi nō habeat tēpꝰ p̄cogitādi qd̄ reſpōdeat
perſecutoribus duplici de cauſa. primo qꝛ i
tali caſu ſufficit fidē cōſtanter cōfiteri coraꝫ
pſecutoribꝰ qd̄ pōt facere qlibꝫ xp̄ianꝰ quā
tūcūqꝫ ſimplex. Scd̄o qꝛ hōinibꝰ d̄ dō cōfi
tētibꝰ ſpūs ſācꝰ nō deficit i neceſſitate dicen
te ſaluatore. Mat. x. Cū autē tradēt uos no-
lite cogitare quō aut q̄d loquamī. Dabitur
eī vobis in illa hora q̄d loquimī. et pꝫ ex p̄
dictis ꝙ nō loquitur hic criſtꝰ de verbo pre
dicationis ſed cum fuerit traditi an̄ iudices
qꝛ p̄dicator verbi diuini p̄cogitare dꝫ quō
debeat verbū diuinū predicare ſiue ꝓpōere
ſm̄ ꝙ dicitur prouerbiorū. xvi. hoīs ē aīm
p̄parare et dei gubernare linguā aliter tem-
ptaret deū ſi negligēt d̄ hoc cogitet dum ta
mē habeat tēpus oportunum. Sic ergo aīo
leo īpterritꝰ et nō turbatꝰ ponēs ante oculos
ſuos cū peccata publica habuerit reprehen
dere illud verbū iohānis baptiſte. Non licꝫ
tibi hr̄e vxorē frīs tui. et verbū petri ad prin
cipes ſacerdotū obedire opꝫ deo magis q̄
hoībꝰ et verbū dei ad iheremiā. Jeremie. i.
Accinge lūbos tuos et ſurgere et loquere ad
eos oīa q̄ ego precipio tibi ne formides a
facie eorū. ego quippe dedi te hodie in ciui
tatē munitā et in colūpnam ferreā et in mu
rū ferreū ſuper omnem terram regibus iu-
da et prīcipibꝰ eiꝰ et ſacerdotibꝰ eiꝰ in oī po-
pulo terre et bellabūt aduerſū te et non pre
ualebunt quia ego tecum ſum ait dominus
vt liberante. Circa quītum ſcilicet qualis
debeat eſſe predicator in premio. vtrum de
beat attendere pro premio ſui laboris tem-
porale emolumentum. Reſpondeo ꝙ uerꝰ
predicator euangelicus non debet attende
re aliquid aliud niſi gloriam dei et ſaluteꝫ
animarum. Sunt enim quidam qui finem
ſue predicationis conſtituunt mercedem ter
renam horum autem predicatio ſumptuo-
ſa eſt. et tales potius mercennarij q̄ predi-
catores ſunt. Sicut accidit iſtis temporibꝰ
quoniam ſic conducūtur predicatores pro
pecunia quarūdā bullarū colligenda ac ſi
eſſent operarij qui ut ad uineas excolēdas
ꝯducūt i platea vt ꝑ qualibet bulla quā de

derunt recipiant tm̄.ut ex hac auaritia diſ/
ſolate ſunt multe religiones in iſto regno.
Predicatio tm̄ illoꝝ̄ ſuſcipienda ē et audiē
da.vnde dn̄s de ſimilibus predicatorib⁹ di
cit Math.xxiij. Que dicunt facite que autē
faciunt nolite facere dicunt enim et non faci
unt. Sed de quo d̄bet viuere predicator euā
gelicus. R̄ndeo ꝙ predicatores ſumpt⁹ de
bent habere a pplo cui predicāt.ſicut oñdit
aplus prio corintheorū.ix.dupliciter. Prio
auctoritate uſus publici et rationabilis. ſe/
cundo auctoritate diuine legis: Primū oñ
dit ſic dicens. Quis militat ſuis ſtipendijs
vnquā.quaſi dicat nullus. ymmo milites
ſumūt ſtipēdia a populo terre quā defēdūt
Idē oſtendit de agricolis et gregū paſtori/
bus. De agricolis dicit. Quis plantat vine
am et de fructu eius non edit. De gregū pa
ſtoribus dicit. Quis paſcit gregē et de lacte
gregis non manducat apoſtoli vero fuerūt
milites contra hereticos inſurgentes et ī vi
nea dn̄i cultores et gregis domini paſtores
ꝓpterea a populo eis ſūpt⁹dabāt. Secūdū
ꝓbat ſic dicēs. Nūquid ſm̄ hoīem dico .i.
ex auctoritate cōſuetudis humane tm̄ ſcꝫ ꝙ
p̄dicatores ſūptus habere debeāt a populo
quaſi dicat ymmo cū hoc auctoritate legis
diuine. Scriptū eſt eni deutero.xxv. Non al
ligabis os boui triturāti.i.p̄dicatori labo/
ranti in area domini. Cōfirmat predicta ex
precepto xp̄i quod dedit aplis qn̄ miſit eos
ad predicādū uerbū dei. Ma.x.dicēs Gra
tis accepiſtis.ſ.grām uobis collatā ſiue ſit
grā gratum faciēs ſiue grā gratis data. gra
tis date eodē modo ſic accepiſtis ꝓ ſp̄uali/
bus eius actib⁹ vt ꝓ adminiſtratione ſacra
mētorū et p̄dicatōe et ſimulib⁹ n̄ dꝫ qꝫ ꝙ po
ſtulādo r̄cipi qꝫi preciū et ſic tollit cupiditas
p̄dicatorum male accipiendo. Tollit etiaꝫ
xp̄us cupiditatem p̄dicatorū ī male poſſi/
dendo ibidē dicēs. Nolite poſſidere auruꝫ
neqꝫ argentū neqꝫ pecuniā in zonis neqꝫ pe
rā neqꝫ duas tūicas.i.veſtes ſupfluas ne/
qꝫ calciamēta ſcꝫ integra qꝛ apoſtoli vtebāt
ſandalijs vt habet. Ma.vi.perque omnia
dat intelligere ꝙ p̄dicator euāgelicus d̄bꝫ
eſſe abſolutus a ſolicitudīe mūdiali vel tē
porali qꝛ tpalia ī ſui aquiſicōne moleſtant
et adhuc plus ī ſui ꝓſſeſſiōe qꝛ ſūt iā qua
ſi mēbra icorporata ipſi habenti.et iō ma/
gis trahūt hoīs aīum ad deordinatā dilec

tionē ſui et qꝛ hoc ſuffocat uerbū dei.ideo n̄
debet eē in p̄dicatorib⁹ euāgelij. Sꝫ attēdē/
dū ꝙ xp̄us negauit p̄dicatorib⁹ eūtibus ꝑ
viā virgā. Ma.x.et conceſſit eis. Ma.vi. q̄
videtur ꝯtraria. dicēdū ꝙ v̄ga h̄ et ibi acci/
pitur equiuoce.qꝛ Ma.x.v̄ga accipitur me/
thaphorice.vnde ſenſus eſt non virgam.i.
non inuitamini ſubſidio tēporali. ſicut cor
pus innititur baculo ſuſtētāti. In marco ac
cipitur v̄ga ad l̄ram.cum dicitur ꝙ nō porta
rent in uia niſi v̄gā tm̄ qꝛ doctores hebreoꝝ
in ſignū doctrine portabant virgam in ma
nu.quia cōſuetum erat apud iudeos ꝓuide
ri eis de uictu a populo quē docebāt. ideo
xp̄s uoluit ꝙ hoc ſufficeret apoſtolis ꝓ ſua
ꝓuiſione. per hoc eni oñdebat ꝙ populus
cui p̄dicabant debet eis ꝓuidere:et ideo ſeq̄
tur dignus ē opari⁹cibo ſuo.qꝛ de iure na/
turali et diuino et humano illi qui ſeruiunt
cōitati in ſp̄ualibus et in diuino cultu et ve
ra doctrina debēt a cōitate de temporalibus
ꝓuideri dignus eſt ergo operarius.i.p̄dica
tor q̄ opat op⁹ dei ad utilitateꝫ populi cibo
ſuo.i.victu conuenienti.per qd̄ etiam intelli
gitur veſtimētū et domicilium ſine quibus
nō uiuit decent genus humanū. Et ideo di
cit apoſtol⁹ prio corithi.ix. ꝙ dominus or/
dinauit hijs qui euangelium ānunciauit d̄
euangelio viuere.vbi dicit gloſa predicato/
ribus ordinauit viuere de euangelio vt ex
peditiores ſint ad predicandum uerbuꝫ di
quā licētiā dedit eis dn̄s qn̄ miſit eos ad p̄
dicādū dicēs: Ecce ego mitto vos et cetera.
et paulopoſt.in quācūqꝫ domū intraueritis
ī eadē manete edētes et bibētes q̄ apd̄ illos
ſūt dign⁹ ē ei opari⁹ mercede ſua hec ibi. ve
r⁹ p̄dicator euāgelic⁹ ꝓ p̄mio dꝫ expectare vi
tā eternā ſicut eis ꝓmittit a ſapia infinita
eccleſiaſtici.xxiiij. qui elucidant me uitā eter
nam habebunt veri predicatores ſunt diui
ne ſapientie pro ſalute hominum elucidato
res. Debet etiam uerus predicator ex hoc
officio vltra premium eſſentiale ꝙ metha
phorice dicitur corona expectare premium
accidentale.non quodlibet ſed illud quod
correſpondet ſiue debetur operi excellenti
et priuilegiato ſcꝫ martirio uirginitati predi
cationi. Et ſic triplex diſtinguitur aureo
la ſm̄ ꝙ tres ſūt hoſtes quos per pugnā vi
cim⁹ q̄ ſūt caro mūd⁹ et demonia. Martires
eni vincūt mundū et ita debetur eis prima

aureola quia vincũt hoſtes inferentes paſſiones ad ext. Uirgines vincunt carnẽ et ſic eis debetur ſecũda aureola. quia ſuperant paſſiones innatas. et ſicut eſt iſta excellentior victoria ſic et excellentior aureola. Predicatores vincũt dyabolũ et ſic debetur eis tertia aureola que pro tanto eſt excellẽtiſſima quia crudeliorẽ et fortiorẽ vincũt inimicuȝ expellentes non ſolũ de ſe ſed etiã de cordibꝰ audientiũ. nec etiã dicẽdũ eſt vt dicunt quidã ꝙ aureola predicatorum debetur prelatis ſolũmodo quibus cõpetit ex officio predicare et docere. Sed quibuſcũqȝ qui licite exercent actũ iſtũ. Prelatis autẽ nõ debetur aureola hec quãuis habeant officiũ predicãdi niſi actu predicẽt quia aureola non debetur auditui ſed actui pugne ſecũdo illud apli ij. Non coronabitur niſi q̃ legittĩe certauerit. Patet igitur ex predictis quid eſt predicatio. qualis dȝ eſſe et cui prodeſt ac qualis debet eẽ predicator euãgelicus. in quibus conſiſtit armatura ſpũalis viri predicatoris cũ quibus ad pugnã põt exire impauidus cõtra hoſtes ãnũciando populo dei ſcelera eoruȝ et domui iacob peccata eorũ.

De nobilitate et excellẽtia fidei catholice

Circa terciã et vltimã conſiderationem huius primi libri que eſt de excellentia et nobilitate fidei catholice in particulari. in qua velud in ſpeculo mũdiſſimo milites xpi ſe intuẽtes optime et delectabiliter armari poterũt. Sex ſunt articuli per ordinẽ declarandi. Primus eſt ꝙ iheſus xpus eſt filius dei viui. Secũdus ꝙ fides xpi ẽ lege moyſi antiquior. Tertius eſt ꝙ fides xpi eſt lege moyſi ſtabilior. Quartꝰ eſt ꝙ fides xpi eſt lege moyſi nobilior. Quintus eſt ꝙ fides xpi eſt lege moyſi vtilior. Sextus eſt ꝙ lex moyſi iã non eſt lex ſȝ ceſſauit eẽ lex. Primus articulus eſt totius religionis xpiane fundamentũ et ideo eũ voco turri omenagij noſtri fortalicij. Reliq̃ qñ ꝙ articuli ſunt ad eius ornatum. Hũc ergo cum ſit principalior inimici tam iudeorum ꝙ ſarracenoꝝ timẽtes per eũ deuici. vt eum deſtruant corde et opere ſapientes utroꝝqȝ ad hoc applicãt totũ ſuũ ſtudiũ. Uerũtamẽ lapides et ſagitte ſuorũ argumẽtoꝝ ad eius ꝓpriã lucẽ amouẽdã nõ aſcendũt adhuc tã alte quãtũ nebula celo loco vbi eſt ſubſtantia ſolis exñte altiore in mille et pluribꝰ gradibus ꝙ aſcẽdit nebula in aere. Uñ quantũ põt ignis vnius crucibili puiſſimi cõtra aurũ quod iã fuit multotiens appuratũ trãſcundo per magnos ignes fornacis. tñ poſſunt oĩa argumẽta nõ ſolũ accepta ex oĩbus ſcientijs humanitus acquiſitis adinuentiſqȝ etiam accipiẽdo dicta ſacre ſcripture ſicut ſepe faciũt iudei ſarraceni et heretici cogitãdo et eadẽ poſſe iuuari cõtra eandẽ. et iam ſũt vlt. mille. ccc. lx. ãni. ꝙ multi poſuerũt oẽs vires ſuas ad deſtruẽdã hanc altiſſimã turrim ſiue hanc veritatem. ſ. ꝙ ihũs xpus ẽ filius dei viui certiſſime firmus fundata ꝙ celum et terra et precioſior ꝙ aurum in pluribus fornacibus depuratum quod euidentiſſime declaratur teſtimonio quatuor examinũ publicorũ ſuper ea factorum

Primum examen.

Primũ examẽ fuit factũ per iudeos quouſqȝ occiderunt xpm ihũm. ex quo dederunt cauſam ꝙ predicta veritas eſſet magis fortificata. Eſt ergo hec veritas ꝙ ihũs criſtus filius marie ẽ verus deus et verꝰ hõ verus homo quia verꝰ filius marie verus deus quia verus filius dei. verꝰ dico nõ per gratiam vel per verbũ ſed per ſuã naturã quia ſua natura eſſentia. ſubſtantia et vita eſt ipſam et natura eſſẽtia ſubſtãtia et vita dei. ſicut quia eſt ex eadem natura qua maria dicitur verꝰ filius marie. hec veritas fuit totiens diſputata et examinata ꝙ ſecuriſſime dico precioſiorem et puriorem eſſe ꝙ aurum. quod per plures magnos ignis fornaces tranſiuit. Et fuit primum examen perſonale inter ipſum et ſapientes legis iudeorum vltimis tribus annis vite ſue. quos expendit predicando publice non ſolum in ſinagogis iudeorum in iheruſalem et alijs ciuitatibus locis et caſtellis ſed etiam in cãpis et etiam de mari ꝯprimẽte eũ multitudine gentiũ in terra ut accederet ad eum et hoc rationabiliter faciebãt ſcȝ volentes ad eum accedere. ex quo quotienſcunqȝ aliquis accedebat et tangebat veſtimenta ſua ſtatim ſanus erat quacunqȝ infirmitate detineretur. Diſputando etiam cũ ſapientioribus quoꝝ ſtudiũ erat poſtquã viderũt tatã multitudinem gẽtiũ ſeq̃ predi

cationes eiuſdē obſeruare ſi poſſet eū cape-re in aliquo verbo maledicto. et vltra hoc in ſpeciali ſtudiū eorū erat obſcureſcere predi-ctam ueritatē in cuius confeſſione eſt ſalus omniū hominū. ſ. ꝙ eſſet filius dei viui. Vñ cōtra ipſum arguebāt ſicut hoīes pui intellectu attēdentes ad quatuor regulas ꝑ quas reguntur homines fructus terre elem ta et celi dicendo ſibi. Ex quo hō erat. q̄uo ſe faciebat deum in quo blaſphemabāt con tra totā ptātē dei. qui cū poſſit oīa facere. ꝙ nō poſſit facere ꝙ ipſe ſit homo. ex quo eſſe hoīez ē vna de excellētioribꝰ rebꝰ ꝑ dū faci. Unde qꝛ primo ē credere factū quē moduz eius intelligere xp̄s r̄ndit eis verū eſſe quod ipſe dicebat allegando quatuor teſtimonia quorū neutrū iudei potuerūt negare. ſ. teſti-moniū dei patris qđ dedit de ſuo filio. Te ſtimoniū ioh. baptiſte teſtimoniuz opm ſu orū que faciebat. et teſtimoniū qđ in multiſ ſuis paſſibus dabat de eo ſcriptura vera et reputata ꝑ iudeos vera et auctētica dicēdo eis. ꝙ moyſes eſſet acuſator eorū qꝛ ſi credi diſſet ſuis lr̄is crederēt ei ex quo ille dabant teſtimōiū de illo. Et poſtquā totiēs vidrūt ſe cōfuſos in publico ante populū cuiꝰ lau-dē et honorē pluſquā dei deſiderabant non potētes reſpōdere replicato ꝙ ſi ſolūmodo erat filiꝰ dđ q̄uo dđ vocauit eū dn̄m ſuum. Ma. xxij. c. Ab illa die nūquā aplīꝰ fuerūt auſi iterrogare eū. ſꝫ vt liberarēt ſe a ſua do ctrina ſtudioſe ordinauerūt mortē ſuā ſicut ꝑ examiātione vltīe ſue doctrine dicēdo. ꝙ ſi erat filiꝰ dei ipſe liberaret eū đ māibꝰ eoꝝ et ſic dicebāt qn̄ erat in cruce. deſcende et cre dimꝰ tibi. M. xxvij. et Mar. c. xv. cū tamē ei leuius eſſet deſcendere de cruce quā reſurge re de ſepulchro poſt mortē. Et ꝓbauerunt eorū poſſe nichil ualere ſi iā nō placuiſſꝫ qn̄ eū apphēderūt qꝛ nō poſuerūt i eū manꝰ ni ſi qn̄ ipſe voluit. Interrogati eni per eū quē quererēt et ipſi r̄ndētes ꝙ ihūm nazarenuz qn̄ dixit ego ſū abierūt retrorſū et ceciderunt in terra. ioh. xviij. ſtupefacti ſiue attoniti Et ꝑ ſcūda vice dedit eis licentiā ꝙ ipſum ſolū caperēt. et nō aliquē ſuoꝝ diſcipulorū volendo in hoc iplere ꝙ ipi nolebāt atten-dere ſcꝫ ꝙ ipe erat in lege ſua in ꝓphetis. et ps̄. de eo ſcriptū. ꝙ oportebat eū primo pa ti mortem ignominioſā et poſtea intrare in gloriā ſuā quā mortē ipſe recepit cū multa

hūilitate et obedientia. ſciens ꝙ ei fuerit ꝑ deū prēz ſuū mādatū Vñ ad ſplendū man datū dei p̄ris ſui cōfeſſus eſt libere in iudi-cio illud in quo ipſi itendebant cōdēpnare eū ſcꝫ ꝙ erat filiꝰ dei viui et rex iudeoꝝ q̄s duas cōfeſſiones fecit interrogatus qn̄ eis defecerunt et erāt iudicata vana allegata cō tra eū teſtimonia. Prima cōfeſſio ſua erat per iudeos reputata blaſphemia. et ſcūda per gentiles erat reputata iniuria ceſaris. qꝛ exn̄te eius lege nullus debebat dici rex ſine ſuo mādato Quādo primā ſuā cōfeſſionez fecit in cōſilio iudeoꝝ ut nō intelligerent ꝙ ꝑ mortem ſuam ꝓbat doctrina ſua audie-runt ab eo Ammodo videbitis filium ho-minis venientem in nubibus celi. Math. xxvij. et Mar. xiiij. q̄ fuerūt et ſunt ſui predi catores. ꝓpter qđ ipſi bene ſēſerūt ꝙ ad ob ſcurādū et ad ānichilandū doctrinā xp̄i ihū parū ꝓderat eis occidere magiſtrū pluribꝰ ꝙ per eū ꝯuerſis ad ſuā doctrinā per p̄dica tionē ſuorū diſcipulorū. et ſic nō potuerunt extinguere lucē de qua loquimur. ſ. ꝙ ihūs filius marie eſt verus filiꝰ dei Item cōfeſſꝰ eſt libere in iudicio pilati locum ceſaris tenē tis ſecūdā veritatem. ſ. ꝙ erat rex iudeoruz cuius confeſſione audita pilatus reſpōdit ꝙ non inueniebat in eo cauſam mortis. Certiſſime ſciens ꝙ per inuidiā ꝓcurabant mortem ſuā et q̄uo cōfeſſus eſt ſe eſſe regez ꝙ declarauit regnum ſuū nō eſſe đ hoc mū do. Et ſic anteꝙ daret ſniam contra euz. cō fitendo eū eſſe iuſtū et innocentem. Iudei qui tn̄ deſiderabāt mortem ſuā publice ſe obligauerunt ꝙ peccatū mortis ſue eſſet ſu per eos et ſuper filios ſuos dicentes. San-guis eius ſuper nos et ſuper filios noſtros Math. xxvij. hac obligatione et peccato exi ſtente cauſa quādiu mundus durauerit exi ſtentibus in eo iudeis et filijs eorū ira dei ſemper erit ſuper eos qui manifeſtiſſime vi derunt ꝙ annullandam doctrinam iheſu xp̄i nichil profuit mors per eos procurata quando in puncto ꝙ dedit animam ſuam in manibꝰ patris audierunt dici a centurio ne qui executionem faciebat ꝑ pilato ꝙ ille homo crucifixus vere erat filiꝰ dī. vñ examē mortis ſue fortificauit plus doctrinam ſuā ꝙ gentiles qui eum crucifixerunt confeſſi ſunt eum eſſe verum filium dei.

Secundum examen.

n

On minus cõfirmata fuit p̄di/
cta veritas in ſecũdo examine
poſt mortem ſuam quando iu
dei vidẽtes ꝙ xpiani ſic cõuer/
ſi de iudeis ſicut de gentibus attẽdebãt pl⁹
ad doctrinam ihũ ꝙ̄ moyſi coniuncti ĩ mul
tis conſilijs et habitis plurimis conſilij nũ
ꝙ̄ potuerũt tñ facere ꝙ apoſtoli nõ predi/
carent in eius nomine a quibus audierũt ꝙ
magis cõueniens erat obedire deo, qui eis
mãdauit p̄dicare quã hominibus mandã/
tibus contrarium. et quõ ſub celo non eſſet
datum aliud nomen in quo oporteret hoi/
nes ſaluos fieri niſi in nomine ihũ xpi. qd̕
ipſi non poſſent non manifeſtare ueritatem
quã vidrãt. Act. v. et audierãt. et ſic deuicti
ratõibus apoſtolorũ quos prio cognoue/
rant homines ydeotas et laycos. Poſtꝙ̄ ꝓ
bauerunt ꝙ non ꝓficiebãt in ſuis publicis
mandatis. ordinauerunt vnã ſubtilem inco
opatamq; telã que videbatur ſatis rõabilis
qñ multi de ſuis maioribus receperũt ficte
baptiſmũ. moti ex hoc fine ꝙ xpiani itelli
gerent ꝙ ipſi habebãt bonũ zelũ et affectio
nem ad fidem xpi ihũ Hos vocat ſcriptura
pſeudo apoſtolos ſiue deceptionis apoſto
los. qui deſubtus ſiue per minerã factam ĩ
muro intrauerũt in eccleſia ad pſcrutandaz
libertatẽ xpianoruz per doctrinã ihũ xpi. li/
beratorum d̕ ſeruitute legis moyſi cuius iu
gum ferre nõ poterunt nec ipſi nec p̄res coꝝ
Iſti ergo ficti apoſtoli cũ eſſent magis phi
magis rethoricĩ magis lr̄ati in lege et vltra
ſicut in conſuetudine phariſeorum magnaz
ſanctitatẽ fingentes. facta ſua diligentia cũ
maiori aſtucia qua potuerunt videntes. ꝙ̄
non curabãt xpiani de rationibus ſuis qui/
bus arguebant per phiam eſſe ĩpoſſibile. ꝙ
infinitũ et finitum tp̄ale et eternũ. cauſa et ef
fectus dominus et ſeruus eſſent vna res. et
ſic ꝙ deus et hõ nõ poterat eẽ vna perſona
filius marie. plus credẽtes uerba xpi ꝙ̄ oĩa
ſua argumenta. vſi ſunt alia aſtucia magis
ꝓfũda qñ uidendo ꝙ ex quo nõ poterãt fa/
cere ꝙ xpiani nõ obſeruarẽt legem grĩe q̃ eſt
euangelij lex. dicẽdo ꝙ lex data ꝑ moyſem
equa erat lex dĩ multũ laborauerũt vt ſerua
rent ãbe cõiũctim ſiue inſimul et aliquo tẽ/
pore tñ ꝓualuerũt ꝙ multi etiã de maiori/
b⁹ xpianis et rectoribus aliorũ in parte eis
cõſentiebãt nõ ꝯmedendo cibos qui ꝑ moy
ſen defendebantur. et ſic erant dãtes exẽplũ
gentib⁹ conuerſis ſimilia facere ſicut ſi illud
ꝓ eorũ ſalute eſſet neceſſariũ. Sed facta de
claratione ꝙ ſeruatio vnius legis ꝯtradicit
obſeruationi alterius. et ꝙ lex data ꝑ moy/
ſen qui erat ſeru⁹ dei nõ põt cõpari legi date
per dñm ſuũ. ſed ꝙ eſt ei ſubiecta et cum lex
moyſi eſſet figura. ſm ꝙ cũ dei adiutorio d̕
clarabitur in alio paſſu. ꝙ habita veritate fi
gurata per eã debebat ceſſare figura. pſecu/
tio iudeorũ non potuit p̄ualere. qñ ſolũmõ
cũ hac veritate ꝙ filius marie eſt verus fili⁹
dei ceſſauerũt oĩa cõſilia minatões incoop
te ꝓhibitiones et diſputationes quib⁹ vſi
ſunt iudei ꝓpter multa dãna. ꝓpterea ex to
to cõfuſi, videntes ꝙ cũ rõe nõ poterant pre
ualere. vſi fuerãt vi ſicut vtitur tirannus. qñ
aliquis dat ei bonum conſilium ꝙ vt non
audiat eum. licentiat eum de domo ſua uel
expellit eum per vim Sic fecerunt iudei cuz
apoſtolis. ꝙ nolentes eos audire ĩ ſinago
gis ſuis licentiauerunt eos extra terram ſu
az. et ſic patet veritas examiata ꝙ poſtquã
xpus aſcendit ad celos iudei ĩſurrexerunt cõ
tra ſuos diſcipulos quos nõ potentes cõui
cere verbis. non dimittentes eos predicare
in ſuis ſinagogis ꝓpter hoc eorum doctria
ſemper magis ac magis creſcens predicata
fuit gentilibus.

Tercium examen.

ſ

Acceſſit huic examini aliud fortius
examen et multo maiori tempore
agentibus contra diſcipulos xpi
quorum cum iudeis vna ſola erat principa
lis differentia ſcilicet ꝙ meſſias promiſſus
eis in lege et prophetis iam venerat. ſed qr
interfecerant eum maiores eorum uidendo
ſe damnatos ſi confiterentur ꝙ ipſe eſſet ſu
us meſſias. ſuus rex ſuus dominus. reſtitu
erunt quantum potuerunt faciendo illud
quod erat peius pro eis. nolendo audire
eos qui de hoc loquebantur. ſic ꝙ ſua pro/
pria voluntate manſerunt ſemper in cecita/
te. propter quod cum cecus non ſit dignus
magno regimine expulſi de ciuitate iheru/
ſalem. perdiderunt dominium quod pri/
mo habebant. vbicunq; ſint ſemꝑ ſubiecti

eꝫñtes ei⁹ q̄ tenēt dominiū tp̄ale. et ſic erunt
quādiu mūdus durauerit in hoc ꝯtra totā
uolūtatē ſuā vificato vbo quā vt occiderēt
xp̄m dixerūt añ pilatū. ꝙ nō haberēt alium
regē niſi ceſarē ip̄atorē ꝓ tēpore regnātē. et
cogitātes ꝙ nō audiēdo diſcipl'os ihū xp̄i
ceſſaret lux ueritatis: ꝯtra ꝙ ut nō intrarent
in eorū domib⁹ clauſerūt ianuas ꝓ ipſomet
facto dederūt occaſiōem ut āplius p̄dicta
vitas ſplēderet. qꝛ ipſi habitādo i toto mū
do diſpſi inter gētiles iſti audiētes ꝙ erant
int̄ iudeos et apl'os q̄ōnes voluerunt ſcire
cauſā ſuarū q̄ōnū. et ſic audirēt doctrinam
ihū xp̄i quā nō audiuerant ſi apoſtoli volue
rāt p̄dicare in tēplo ſuorū deorū. ſm ꝙ in q̄
cūq3 domo ciuitate ꝓuīcia uel regno nolūt
audire aliū eē dn̄m ſuū niſi illū quē pro tali
ip̄i hn̄t. Iſte fuit finis pſecutionis iudeorū
ꝙ veritas ꝑ ipſos cōtēpta. fuit fortificata et
exaltata in multo maiori gradu. qm̄ multo
maior pplus gētiliū ꝙ eēt iudeorū eam re
ceperūt de quo facto maiores eoꝝ ſcꝫ impa
tor et illi q̄ erāt de ſenatu romano diſplicue
rūt uidētes ꝙ illi qui efficiebāt̄ xp̄iani non
curabāt de ſua ordinatione ſcꝫ ꝙ nullus de
beret eſſe receptus pro dō ſine ſuo examine
et mādato exquo erāt gubernatores totius
mūdi. Manifeſtat̄ ſuper hoc paſſu vnū ſe-
cretū et vitas facti qd̄ hō intelligēs qui ſcit
romanorū hiſtorias. et qualiter icepit mul-
torū deorū adoratio ꝑ ſeipſum pōt cogno-
ſcere. et hoc ē ſecretū ꝙ nō erat difficille poſ
ſe habere cōſenſuꝫ a ſenatu romano ut ihūſ
xp̄s recipet̄ in deū ſm ꝙ erāt illi multi quoſ
ipſi adorabāt exquo multo maiores excel-
lentie fuerūt in eo ꝙ in quocūq3 aliorū. Sꝫ
gētiles regebāt̄ illis tp̄ib⁹ quātū ſpectat ad
adoratione ſuoꝝ deorū duplici ſnia ſuorū
ſapiētū. Prima ꝙ null⁹ de⁹ deberet eē refu-
tatus. Scd̄a ꝙ ſm qd̄ ille de⁹ uellet deberet
eſſe adorat⁹ et honorat⁹. et cū eſſet doctrina
ihū xp̄i. ꝙ erat vnus ſol⁹ de⁹ et ꝙ illum ſo-
lū debebāt adorare et ei ſoli ſeruire viden-
tes ꝙ in hoc facerēt ꝯtra id qd̄ tota vita ſua
ipſi et ſui āteceſſores habuerūt ꝓ fide quia
adorādo ihūm xp̄m anullabat̄ ſeruitiū oīꝫ
deorū ſuorū. fecerūt ordinatiōes et mādata
ꝙ oēs q̄ adorarēt ihūm xp̄m exquo repro-
babāt religionē deorū ſuorū ipſo facto bo
na ipſorū eſſent cōfiſcata. et ipſi occiderent̄
crudelioribus et forcioribus q̄ poſſent ex
cogitari tormētis. quas ordinationes et le-
ges fecerāt ꝑ vim et nō ſpontanee. qꝛ quan
to plures occidebāt xp̄ianos tāto amplius
amittebāt ſuū dominiū. ſoluētib⁹ criſtianiſ
integre oīa tributa et onera eis impoſita ad
hoc expreſſe ſe ſciētes obligatos ſcd̄m do-
ctrinā ſancti pauli. faciēdo etiā in rebus eis
mandatis fidele ſeruitiū. Itē gētiles quia
ſic plus faciebāt ad ſuā laudē et gloriam et
ſuorū deoꝝ. multo āplius voluerāt ꝙ deui
cti ꝑ diſputatōnes cōformauerāt ſe eis ado
rando quos ipſi pro diis adorabāt. Sꝫ q̄i
ꝓ ultimo remedio fecerūt leges mortis vi-
dendo manifeſte ꝙ ſui ſapientes phi. nec p̄
lati tēplorū deorū ſuorū et ydolorū nō po-
terant reſiſtere nec cōtradicere rōibus et au-
ctoritatibus predicatis ꝑ diſcipl'os ihū xp̄i
q̄b⁹ cū dedit mādatū p̄dicādi doctrinā ſuā
ꝓ ſingulari cōſolatiōe dixit eis ꝙ mittebat
eos ſicut agnos inter lupos. et cū iſti nō eſ-
ſent niſi duodecim et ſeptuaginta duo et ſic
pauciſſimi. Et illi quib⁹ eos mittebat erāt
iudei atq3 gentiles taliter ꝙ ſine cōparatio
ne alicuius ꝓpoti ſcd̄m moꝫ loquēdi erant
infiniti lupi. cū tn̄ vnus lup⁹ ſit ſufficiens cō
tra magna agnorū multitudinē. Hec fuit vi
tas maximi miraculi ꝙ pauci agni victoriā
habuerūt de infinitis lupis: qn̄ tot⁹ mūdus
firmiſſime credidit verū eē quod primo ha
bebat pro incredibili et ſm ſuos ſapientes
phos ꝓ impoſſibili ꝙ ihūs criſtus hō qui
fuit mortalis et mortu⁹ reſurrexit ꝑ ſe viuus
et ꝙ in fine mūdi hꝫ reſuſcitare omnes mor-
tuos. et ꝙ nō min⁹ ē admirabile ꝙ iſta duo
incredibilia fuerūt a toto mūdo credita fir
miter per doctrinam duodecim hominum
ſcꝫ apoſtolorū iheſu xp̄i quorum multe fue
runt ydeote et piſcatores. et ſic crediderunt
ſine donis temporalibus quia erāt paupe
rimi. crediderunt ſine aliqua deceptione qꝛ
predicabant in publico. crediderunt ſine ali
qua vi. quia non legitur de aliqua guerra
per eos facta vel procurata et ꝙ plus eſt
abſq3 poſitione timoris alicuius guerre ſu
per hoc factis principibus criſtianis ſeruan
do doctrinam iheſu criſti ſuam legem eſſe
libertatis q̄ voluerit credere euangelio ſal
uabitur qui uero non condempnabitur. et
ſic durante uita apoſtolorum in toto mūdo
ſplēduit et fructificauit doctrina ihū criſti:
Et fuit hoc admirabile. ꝙ nō obſtātib⁹ oi

bus perſecutoribus vt cōiter oīs ipſi receperūt martiriū ꝯpletis dieb⁹ ſenectutis coꝝ. In quorū tēpore et ducētis ſequētib⁹ ānis paucos dicā. ſi dico centū mille xpianos ꝑ cōfeſſione veritatis quā tractam⁹ ſcꝫ ihesuꝫ criſtū filiū marie eſſe verū deum volūtarie ipſimet ſe offerēdo cū magnis tormētis fuerūt mortui. Etiā dicā paucū ſi dico vnū milionē gentiliū vidēdo firmitatē martirū i dicto tēpore recepiſſe baptiſmū et ꝯbuſtis ſuis ydolis factos eſſe veros xpianos ꝙ non ſolum accidit rome in grecia in ytalia in partibus occidentis ſed etiā in toto mūdo imperatoribus illius tpis exītibus dn̄is totius mundi. et ſi in aliquibus regionibus erant diuerſa dn̄ia ipſimet principes faciebāt contra xpianos ſimiles perſecutiōes: Specialiter de hoc ſunt manifeſte hiſtorie actoribus earū mortuis. iam ſunt elapſi mille agni ꝙ de arabia et de perſia qui ſunt prima dn̄ia habita perſecutatores legis machometi fuerunt ꝙ̄ plurimi glorioſi martires ſancti quorum feſtiuitates vbicūqꝫ ſunt criſtiani celebrat eccleſia. vn̄ multi principum et ſpecialiter imperatoꝝ multi videntes ꝙ non diminuebant predictā ſanctam veritatem: ſed ꝙ per ſua tormenta eam fortiſicabāt multiplicatis cōfitentibus tādem ceſſauerūt aliquo tēpore executare ſuas ordinatiōes crudeles et mandata in criſtianis. Iſta tertia perſecutio tirannorum fuit maximū examen veritatis quā ego predico et omēs ſui fideles ſcꝫ ihesum filium marie eſſe verū filium dei Iſtud tertiū examen in tanta confirmatiōe profuit huic veritati ꝙ deſtructis templis ydolorum fuerunt in toto mundo edificate ſolemnes eccleſie. In quibus cum magnis laudibus ymnis et ſingularibus cantibus ſeptem horis diei publice confitet̄ predicta veritas. Cantoribus aſſignato ſalario de publico ſufficienti et multū honorabili ſpecialiter in eccleſijs cathedralibus. et ſic patꝫ tertiū examen. in quo explicatur vnum ſecretum ꝙ omnes principes mundi non potuerunt extinguere lucem predicte veritatis data per eos mortem pluribus ꝙ̄ centuꝫ mille martiribus et ꝙ illo tempore fuerunt conuerſi ad fidem plures: quam vnus milio gentilium.

Quartum examen.

Cum xpiani iam fuiſſent in pace et trāquillitate ad fidem ꝯuerſi et ſic ceſſante perſecutione gentiliū cōtra eos ex inter ſemetipis natū eſt quartū examen ꝙ predictā veritatē ſcꝫ ihesum filiū marie eſſe verū deū apurauit vſqꝫ ad vltimū punctū. Hac perſecutiōe exīte periculoſiſſima qꝛ eſt inter eos qui ſunt eiuſdem domus qn̄ plurimi magī literati qui erant de principalibus eccl'ie patriarche. archiepi. epiſcopi. preſbiteri. et dyaconi et nō minus laici. cū multis et magnis argumentis noui et veteris teſtamēti quod gentiles facere non poterāt qꝛ neſciebāt nec iudei allegabant contra xpianos: ꝙ confitēdo predictā veritatē ſtabant in magno errore ex quo ipſa non approbat̄ per ſcripturam eorū habita ꝑ ſancta: ymmo allegabāt multos paſſus eiuſdē ſcōm ꝙ ipſi exponebant qui videbantur contrariū dicere. quorū rationes et argumēta etiā multorū doctorum catholicoruꝫ in prophecia et methaphiſica fundatorum et in theologia perfectiſſimoꝝ vt amplius predicta veritas apuraret̄ facta habemus ſcripta in tanta habundantia ꝙ omnia argumēta que fiunt per infideles cōtra eandem faciunt paruiſſimū volumen et paruam empeſiam. Sic ꝙ per apparentiaꝫ eorū dicta veritas ꝙ̄tum ad ſtudioſos in lege dei ſit nec in minima parte obſcurata: ꝙ per ſeipſum quilibet ꝙ̄tumcunqꝫ infidelis poſſet videre ſi vellet attendere etiam paruo tempore cū pura intentione cognoſcendi veritatem et ea cognita amare eam et amādo confirmando ſe illi et defendere eam. hoc dicto in omnibus nationibus mundi et inter omnes ſapientes ſcientiarū exīstente approbato ꝙ multa reputantur falſa et adhuc impoſſibilia que examinata diligenti ſtudio inueniuntur vera et multum neceſſaria et ꝑ contrariū de alijs multis. Vn̄ quia circa examen altiſſimarum veritatum delectantur ꝙ̄ plurimum clariſſimi intellectus hominū et ex alia parte quo ad cognicionem veram illarū multum proſunt voluntates pure et dānant affectionate. et ꝙ̄to plus durat mūdus propter nimiam continuationem exercitiorū veritates ſcientiarum plus declarātur et cothidie apurantur. Et ideo examen predicte veritatis ſcꝫ ꝙ ihesus filius marie eſt verus filius dei. ſicut principale omniuꝫ in eccleſia dei durauit maiori tēpore ꝙ alia prima examina et durabit vſqꝫ ad finē mūdi

Tunc in maiori fortitudine qn̄ illud ꝙ ma
chometus beſtia q̄ aſcēdit de terra non fecit
beſtia q̄ aſcēdit de mari et extolleť ſuper oē
qd̓ diciť et honorať ſicut deus ſedebit in tē/
plo et oſtēdet ſe ſicut ſi eēt deus. Vn̄ ſtudiū
huius beſtie erit ad hoc vt ponet oēs vires
ſuas ꝙ ſit vt deus reputata. cōſequēs eſt ꝙ
faciet crudeliſſimā perſecutionē cōtra oms
cōfitentes ꝙ ihūs filius marie ē filius verꝰ
dei. et ipſemet deus. Sup̱ qua veritate pro
tēpore illo quo plus vniuerſaliter hec quar/
ta perſecutio durauit vt nō preualeret. facta
fuerūt multa ꝯſilia aliqua ꝑticularia aliqua
gn̄alia. Itē multe cōuentiōes aplazate ātē
principes vel cōitates quibus habitis ma/
gnis diſputationibus allegātes ꝯtra predi/
ctam veritatē fuerūt ꝯfuſi et dimiſerunt er/
rorem ſuū. multi illorū quos ipſi peruerte/
rant et in fauorē ſuū venerāt ad dicta cōſi/
lia vel cōgregationes: et q2 aliqui pauci re
manebāt: vel cū fauore aliquoꝝ principum
vel ſicut ē ꝯdicio falſa ꝓbatarū ſcienciaruꝫ
non gn̄aliter et in publico Sed nūc iſti nūc
illi predicādo ad partē iterū reuiuebāt ſui
errores. Et iō in illis tꝑibus plusq̄ in alijs
ante nec poſt fuerūt q̄plurima cōſilia. Hoc
reputato pro ſano remedio et ſingulari de/
fenſione fidei catholice ꝙ veniat ad lucē et
oſtēdať in publico quicquid cōtra eā diciť
in abſcōdito et nō ſolū huius veritatis de
qua ad pn̄s loquimur ſꝫ et cuiuſcūq3 verita
tis. ē hec ſua propria condicio ꝙ q̄to plus
tractať et reuoluiť tāto amplius lucet ſimi
lis lapidi vere precioſo qui q̄to plus poliť
tanto plus lucet. Eſt etiā ſimilis auro ꝙ ſi
ſemel bn̄ apuratū fuerit q̄to pluries poniť
in fornace ignis. tanto ſine aliqua diminu/
tione ſui ponderis efficitur precioſius. Vn̄
ſicut dicit dn̄s iohānes de ʒegobia Archi/
ep̄s Ceſarieñ. in tractatu contra ſarracenos
vbi tangit predicta examina. Ego vidi mul
ta examina multarū veritatū catholicarum
tēpore meo et fui particeps in illis. Sed de
illo quod magis publicū eſt poſſum dare
exēpluꝫ. Homo quidā cuiuſdā magni dn̄ij
ſuper certos articulos affirmatos per eos eſ
ſe veritates euāgelij poſt habitas per eos a
liquas magnas victorias contra fideles qn̄
venerūt ad cōſiliū auditis ſuis diſputatio/
nibus q̄tum voluerunt dicere ſenſerūt veri
tatē ꝑ tam forti ſuo cōtrario ꝙ amplius nō
eleuauerūt caput perdita tota ſua elatione.
Vnde cū nos ſciamus certiſſime veritateꝫ
de qua loquimur trāſiſſe per tam multa. tā
grandia. tā fortia tā notoria. et tam examia
cōtinuata et ꝙ q̄to plus de ea tractať et cō/
tra eam diſputať vł aliquid dr̄ tanto ampli
us inuenitur clarior purior et firmius funda/
ta non poſſumus predictā veritatē abſcon
dere dn̄o ihū xp̄o cui ſeruire debemus fide/
les mādāte diſcipulis ſuis ꝙ illud qd̓ fuiſ/
ſet eis in ſecreto dictū maifeſtarēt in publi/
co: et qd̓ audiſſent in aure. i. in abſcondito p̄
dicarent ſuper tecta. quia qui incendit lucer/
nam in domo ſua non ponit eā ſub modio
vel ſub lecto. ſed ſup̱ candelabrū in alto vt
clare videanť q̄ ſunt in ea quicūq3 ingrediū
tur in domo ſua. Et ſic magiſter veritatis et
proprius loquā ſi dico magiſter qui ē ipſa
veritas. poſtq̄ fuit captus quādo interroga
uit eū iudex de doctrina ſua et de diſcipulis
dixit. Ego palā locutus ſum mundo. Ego
ſemp̱ docui in ſynagoga et i tēplo quo oēs
iudei cōuenerūt et in occulto locutus ſum.
Nihil: Interroga eos qui audierūt quid lo
cutus ſum ipſis ecce hij ſciuntꝰ quid dixerim
ego. In iſtis verbis oſtēdit totā fiduciā ſue
innocentie qn̄ acceptabat cōtra ſe totū mun
dū in teſtimoniū. ſic etiaꝫ qn̄ aſcendit ad ce/
los dedit mandata ſuis diſcipulis ꝙ darēt
teſtimoniū de factis ſuis et dictis in iudea
et iheruſaleꝫ in ſamaria et vſq3 ad vltimum
terre. i. vſq3 ad fines totius mundi et ratio/
nabiliter hoc precepit ex quo receperat a pa
tre ſuo in hereditatē dn̄ationē totius mūdi
et non ſolū in hoc habeat firmū teſtimoniū
ꝙ deus pater ꝯſtituit eū heredem omnium
ſuoꝝ faciendo caput et principiū non ſolum
omniuꝫ hōim. ſed etiā angelorum minoꝝ
et maioruꝫ qui ſunt in celo. et conſequenter
omniuꝫ dyaboloꝝ q̄ angelis ſunt ſubiecti.
Propterea ergo q̄ dicta ſunt i hijs quatuor
examinibus fideles xp̄iani predicant publi
ce. et confitentur Ihesum xp̄m filium marie
eſſe verū filium dei.

Quod fides xp̄i eſt lege moyſi antiquior
ſiue prior.

Secundus articulus ē. ꝙ fides chriſti
ē lege moyſi antiquior ſiue prior. Ad
cuius euidentiam duo ſunt notanda.

Primū ē ꝙ Abrahā ante legē imo et ante circunſionē iuſtus fuit et nō fuit iuſtus niſi merito fidei: vt patet. Geñ. xvi. Credidit abrabam deo et reputatū eſt ei ad iuſticiam Itē merito fidei fuit ſibi facta repromiſſio et ſpecialiter illa in ſemine tuo benedicētur omnes gentes. vt pꝫ Geñ. xxij. Sequiť ergo ex his ꝙ fides xpi fuit ipſa lege moyſi tempore prior et ꝗuis apoſtolus hoc ſpecialiter ꝓbet ad gal. iij. exēplo abrahe. tamen hoc idē ꝓbat ad hebr. x. per plura exēpla ſicͭ patet ď abel. Enoch. Noe. Sara. Iſaac. Jacob. Joſeph: et Moyſe Iſti enī et multi alij iuſti fuerūt ante legē iuſtificati. ut pꝫ ibidē Secūdo notādū ꝙ deus promiſit abrahe īter cetera quatuor. Primo hereditatis ſuccesſorem Secūdo hereditatis adeptionem. Tercō ſeminis multiplicationē Quarto vniuerſe gentis benedictionē. Et licet ad litteram iſta quatuor ei promiſſa fuerint de aliquo tēporali: principaliter tamē deus ſpiritualia intelligebat. Primo ergo ꝓmiſit ſibi deus heredē. ſ. Iſaac. geñ. xv. Sed ī hoc principaliter promiſit ſibi xpm qui pro tanto heres Abrahe dicitur. qꝛ ex eo ſm carnē deſcendens in eius regnauit regnat regnabit hereditate. Unde gabriel ait de xpo Regnabit in domo iacob ineternū. luce. i. Secūdo ꝓmiſit ſibi hereditatem tpalē. ſ. hereditatem chanaā a fluuio egypti vſqꝫ ad fluuium eufratē. vbi ſupra non ꝙ ipſe vnqꝫ illam poſſederit niſi in ſemine ſuo. Unde et ſemini ſuo dicebať. Et dabo tibi terrā hāc In hoc autē ſpiritualiter ſibi ꝓmittebatur ſpiritualis hereditas. ſ. vniuerſa congregatio fidelium tā iudeorū ꝗ gentilium. cuius ipſe per fidē pater eſt. Promittebať etiā ſibi hereditas glorie qui propter fidem eius ſinus abrahe nūcupatur. Tercio promiſit ei ſeminis multiplicationem ſicut ſtellas celi et ſicut harenā maris. Geñ. xxij. Boni ꝗ ex ipſo deſcendunt per Iſaac et Jacob ſunt ſicut ſtelle celi. Sed precipue veri xpiani ꝗ ſunt eius ſemē ſpūale et ſemen dei repromiſſum inꝗtum eius fidē imitantur. Sed mali qui ex eo deſcendūt per iſmahelē et filios zethure et per Eſau fuerunt ſicci et ſteriles velut harena maris. ſed precipue mali criſtiani. qui ſi habent fidem abrahe nomine fidei. tamen eius operibus contradicunt.

Quarto promiſit ei deus omnium gentium benedictionem. benedictionē quidem gratie in preſenti et glorie in futuro. non ꝙ per eum eēt dāda vel fienda hec benedictio ſed per ſemen. nō per quodcūqꝫ ſemē ſed ꝑ vnicum quod eſt xpus non enim in Iſaac Jacob. vel Joſeph vel Moyſe. David vel Salomone vel in aliquo alio homine potuit hoc uerificari. in ſemine tuo benedicenť omnes gentes Geñ. xxij. quod declarat apoſtolus ad gal. iij. dicens. Abrahe dicte ſunt promiſſiones et ſemini eius non dicit in ſeminibus quaſi in multis ſed quaſi in vno. et ſemini tuo quiˀ eſt criſtus. Nota Abrahe cui deus non falleret propter eius fidelitatem et amiciciam dicte ſunt ſupple a deo merito ſue fidei repromiſſiones loquiť ī plurali ꝓpter promiſſiones ſupradictas. vł quia ſm gloſam frequenter idem .i. eterna beatitudo eſt ſibi promiſſa. et ſemini eius. i. xpo. non ꝙ ad criſtū fieret ꝓmiſſio ſed quo ad eū pertinebat: qꝛ per eum promittebatur danda benedictio. et ꝙ illud ſemē ſit criſtꝰ et non alius. notatur ex uerbis ſcripture ꝗ ē in ſemine tuo benedicenť omnes gentes ñ ſolum iudei. Unde ait non dicit ſupple ſcriptura in ſeminibus quaſi in multis qđ faceret ſi de multis uellet intelligi ſed dicit quaſi in uno et ſemini tuo qui eſt criſtus. Unđ de uno ſolo vult intelligi. et illud unum eſt xps. Si enim de multis uellet intelligi dixiſſet. In ſeminibus tuis benedicentur et cetera. ſed dixit ibi ſemini: volens de uno intelligi ꝓpter quod dicit aplus. et ſemī tuo: Patet igitur ꝙ cū promiſſio facta fuerit Abrahe merito ſue fidei. ſicut ipſe apoſtolus innuit ad hebr. x. Et iſta promiſſio fuit facta diu ante legis dationem ꝙ fides xpi promiſſi preceſſit legem moyſi. Et ſic ex predicta ſcriptura. Pauli quaſi ex quadam areola aromatum collegi hunc florem pulcerrimum. ſ. ꝙ fides chriſti eſt lege Moyſi antiquior.

Qđ fides criſti eſt lege Moyſi ſtabilior.

Tertius articulus eſt ꝙ fides criſti eſt lege moyſi ſtabilior. Ad cuius euidentiam duo ſunt notāda Primū ꝙ ſicut dicit apoſtolus ubi ſupra a tempore facte promiſſionis Abrahe vſqꝫ ad tempus quo lex Moyſi fuit data

fluxerunt ānı.cccc.ꝺ.xxx.quos ſic cōputat.
Rabanus ſicut dicit magiſter in hiſtorijs:
Act.vij. Dicit enim Rabanus ꝙ a tēpore
promiſſionis primo facte abrahe fluxerunt
vſq; ad ingreſſum egypti anni.cc.xv.qꝺ ve
rum eſt.qꝛ tēpore future promiſſionis erat
abrahā.lxxv.annorum et ab illo tpe vſq;
ad natiuitatem Jſaac fluxerūt.xxv.anni et
ab illo tpe vſq; ad natiuitatem Jſaac iacob
fluxerunt.xl.ānı et ab illo tpe vſq; ad igreſ/
ſum Jacob in egyptū fluxerūt anni.lxxv.ꝺ
inde ab ingreſſu Jacob vſq; ad mortē Jo/
ſeph ānı.lxxi. Deinde vſq; ad exitum filio/
rum iſrahel de egypto ānı.cxliiij.et quinq;/
geſimo die egreſſionis data eſt lex.Exo.xix
et.xx.et ſic ſunt.cccc.xxx.anni. Et ſi dicatur
contra apoſtolū id quod dicit domus A/
brahe Ge.xv.ꝙ ſemē eius eſſet futurū pere/
grinū in terra non ſua.cccc.ānis Jdeoq; dic
Stephanus Actuū.vij.non faciendo men
tōnem de.xxx.ānis dici poteſt ꝙ ſcriptura n̄
cōputat inimicitias.dicit etiā Auguſtinus
ꝙ hec cōputatio debet protēdi vſq; ad mor
tem.Seon regem amorreorum.et Og regē
baſan.Secūdo eſt notādū ꝙ promiſſio fa/
cta Abrahe que fuit iuramēto dei confirma
ta Gen̄.xxij.per memetipſum iuraui dicit
dn̄s et cetera ſequitur in ſemine tuo benedi/
centur omnes gentes terre.Et luc.i.Juſiu/
randum quod iurauit Abrahā fuit dictū
ꝓpter ſui ſtabilitatē et firmitatē teſtamētū:
Eſt enī teſtamētū ſcriptura auctētica et ſoli/
da et talis fuit illa promiſſio.qꝛ fuit ſumme
auctoritatis et ſumme ſtabilitatis.Vn̄ tan/
te fuit firmitatis.ꝙ lex poſt data non euacu
auit ipſam.ſed potius ſemē promiſſū eua/
cuauit legē.ſicut declarabitur articulo.vi.ꝺ
ceſſatione legis.Si enim lex euacuaſſet pro
miſſionem tunc hereditas glorie non eſſet
ex promiſſione ſed ex lege.et ſi eſſet ex lege
cū abraam Jſaac.et Jacob fuerunt ante le
gem.tunc non haberent iſtam hereditatē cū
tamen dicat criſtus Ma.xxij.adducens illꝺ
Exo.iij.Ego ſum deus abraham et deꝰ J/
ſaac et deꝰ iacob non eſt deus mortuorū ſed
uiuorū.Viuūt ergo illi nō vita nature.ergo
vita glorie.quod plane dicit xp̄s.M.viij.
Dico autem uobis ꝙ multi ab oriente et oc
cidente venient.et recūbent cum Abraham
Jſaac.et iacob in regno celorum.Jdeo hec
hereditas non eſt ex lege ſed ex promiſſione
que cum fuerit merito fidei criſto promiſſi.
quia illam repromiſſionem habet iā abra/
ham.et non hꝫ eā ex lege.qꝛ diu an̄ legē fuit
mortuus.ergo hꝫ eā ꝑ ꝓmiſſionē.ergo cū ꝓ
miſſio fuerit facta et iurata vt p̄dictū ē meri
to fidei ſeqꝛ ꝙ fides xp̄i ē ſūme ſtabilitatis
et ſtabilior lege moyſi cū illa ſit euacuata ꝑ
ſemē ꝓmiſſū hec oīa pulcerrime potuit pau
lus apl's ad gal.iij.hoc autē dico uobis te/
ſtamētū cōfirmatū a deo ꝙ poſt.cccc.et.xxx
ānos facta eſt lex.nō irritū facit ad euacuan
dā ꝓmiſſionē.nā ſi ex lege hereditas iam n̄
ex ꝓmiſſiōe.Abrahe autē ꝑ repromiſſionē
donauit deꝰ.qꝺ ſic explicatꝛ.Hoc aūt.i.pro
miſſionē Abrahe factā dico.i.affirmo teſta
mētū cōfirmatū a ꝺo ēt ꝑ iuramēta.qꝺ ſcꝫ
teſtamētū poſt.cccc.xxx.annos:poſt quos
ſupple facta eſt lex:non irritū facit.i.nō eua
cuat ꝙ q̇dā faceret ſi ꝑ eā daretꝛ bn̄dictio n̄
ergo lex irritū facit predictum teſtamētū ad
euacuādū.i.vt euacuet ꝓmiſſionē ſupple:
Abrahe factā non igitur ꝑ legē bn̄dictio ē
qꝛ data ē lex poſt multū tēpꝰ a ꝓmiſſiōe fa/
cta.q̄ quidā ꝓmiſſio non dixit ꝙ per legeſ
eſſet ꝓmiſſō ſed per ſemē.Si enim ex lege eſ/
ſet hereditas nō eēt ex ꝓmiſſiōe et tūc abra
hā nō haberet eā quod ē falſū.vt ſupra dic/
tum ꝓpter qꝺ dicit aplꝰs Lex non euacuat
ꝓmiſſionem Nā ſi ex lege hereditas quod
oporteret ſi lex euacuaret ꝓmiſſionē:iā nō
eſſet ſupple hereditas ex ꝓmiſſione qꝺ pro/
bat dicens.Abrahe autē donauit ꝺus ſup
ple iſtam hereditatē ꝑ repromiſſionē Con/
ſtat ei ꝙ abrahā iā hꝫ eā.et nō hꝫ eā ex lege
qꝛ diu an̄ legē fuit mortuꝰ.ergo hꝫ eā per ꝓ
miſſionē Ergo cū ꝓmiſſio fuerit facta meri
to fidei ſequitur ꝙ fides xp̄i ꝓmiſſi eſt ſum
me ſtabilitatis et ſtabilior lege moyſi Hec
veritas tan̄ꝙ una pulcerrima flos colligitꝛ
ex p̄dictis vbis apl'i quaſi ex quadā arcola
aromatū et ꝓpterea fideles xp̄iani cōfitentꝛ
fidem xp̄i ſtabiliſſimā et lege moyſi ſtabili/
orem.

Qꝺ fides xp̄i ē lege Moyſi nobilior et ꝑ
fectior

q Uartus articulꝰ ē ꝙ fides xp̄i ē le
ge moyſi nobilior et ꝑfectior Ad
cuius euidentiam quatuor ſunt notanda
Primū ꝙ ꝙuis lex moyſi non ſit effecti
ua iuſticie nec meritoria benedictionis glꝛe

nō tamen fruſtra fuit data fuit enī data pro
pter quatuor cauſas quas breuiter glo. tāgit
prima ꝓpter peccati ꝓhibitōem vt ſaltem
timore pene homines ceſſarēt tranſgredi vt
hec tandē facerēt voluntate Secūda ꝓpter
populi eruditōez et diſpoſitōez vt ſcꝫ ꝑ legē
morbū ſuum agnoſcerent de cuiꝰ ignorātia
in lege nature conuictus erat vt ſcꝫ populuꝫ
dei erudiens ipſū dignū faceret ab precipiē
dū promiſſionē que eſt xp̄s. Tercia ꝓpt re/
medij flagitionē vt ſcꝫ homo ſuperbe in ſu
is viribus fidēs precepta acciperet. in qui/
bus deficiens factus p̄uaricator liberatorē
ſaluatorēq; requireret Data ē enim lex vt di
cit Aug. ut ceruix ſuperborū qui tātum ſibi
arrogabant vt liberū arbitrium ſibi puta/
rent ad iuſticiā ſufficere. quos cū lex tranſ/
gredi faceret humiliaretur. et ſic medicꝰ opta
tetur. Quarta ꝓpter futurorū ſignificationē
Legalia enim fuerunt quedā vmbra futu/
rant eſt ſignificās. quedāq; figura futuram
veritatem preſignans vt infra videbitur.
Secūdo notādū ꝙ lex fuit ordinata. id eſt
ordinabiliter āgelorum miniſterio data et
bene ordinabiliter quia inter abraham et
xp̄m. inter promiſſionem et ſemen. inter tē/
pus legis nature et tempus gratie. Magno
enim conſilio factū eſt vt nō ſtatim poſt ho
minis caſum veniret mediator. ſed ꝙ prio
humanum genus cōuinceretᷣ de ignorātia
tēpe legis nature que nec morbi nec medici
claraꝫ noticiam dabat. nec ad iſta hō ex ſu
is naturalibus attigere ualebat. Demū con
uinceretur de īpotentia legis ſcripte quā hō
v̄tute ꝓpria ſeruare n̄ potuit. nec ipſa dabat
adiutricē gratiā ad ſeruandū ut propter iſta
duo ſcꝫ ignorātiā et īpotētiā cogeretur ſal/
uatorē petere. nec xp̄i aduentū ſuperfluum
iudicaret. Multiplicate ſunt īfirmitates ho
minū contra quas nec per legē nature nec ꝑ
legē Moyſi ſe iuuare poterant ꝓpter qḋ acce
lerauerūt ad medicū qui ueniēs tanq̄ alter
ſamaritanus vulnera ſanauit lāguidi. quē
ſacerdos et leuita. i. uetus lex et ſacerdotiuꝫ
īmiſericorditer pertrāſierāt. Luce. x. qui eti/
am tanq̄ alter heliſeus coaptāt ſe corpora/
liter puero mortuo ſunamitis filio ſuſcita/
uit eum. quē tamē eius puer cū ſuo baculo
qui deſignabat legis duriciā nō potuit ſu/
ſcitare. iiij. Re. iiij. qui tanq̄ alter angelꝰ de
ſcendēs ī piſcinā noſtre mortalitatis ſana/
uit illū quē īuenit ſibi ſuecꝫ eccleſie unitum
Jo. v. Qui oīpotens ſermo dei patris venit
in mūdū dū oīa mediū ſilētiū tenerētᷣ. ſap.
xviij. Primū ſilētium fuit ante legē ſcriptā
Secūdū ſub lege. Terciū in gloria. Primū
fuit ignorātia languoris. Secūdo deſpera/
tio curationis. Terciū adeptio ſanitatis. añ
legē enī homo morbū ſuū nō cognoſcebat.
ideo ſilebat. nec remediuꝫ querebat. Lex āt
oſtendit lāguidis vulnera. et ideo data lege
mox fuit ruptū ſilētium et receperūt egri pe/
tere remediū. Sed quia lex grauis erat nec
auxilium cōferrebat per diuturnos clamo/
res fatigati homines et de ſalute deſperan/
tes ceſſauerunt loqui. et ſic ſubſecutum eſt ſi
lētiū ſecūdū. Et tūc oīpotens ſermo patris
venit in mūdū. Samaritanꝰ appropriauit
ad vulneratū angelus magni conſilij in pi
ſcina deſcendit: et heliſeus ad ſuſcitandum
mortuū acceſſit. i. ſummi filius regis deſcen
dit de equalitate pr̄is ad patibulū crucis. et
de ſede pr̄is ad officinā peccati. de lumine
celi ad tenebras mūdi et inferni et ueniens
locutus eſt pacē. dedit grām ꝓpoſuit miaꝫ
ꝓmiſit ueniam. et ita rupto ſilentio ceperūt
egri magnis clamoribus flagitare remediū
et accelerare ad medicū ꝑ quē vulnera ſana
rentur morbꝰ curarētᷣ recepta vero ſanitate et
dōata imortalitatis felicitate. nihil vltra re/
ſtabit petēdū. et tūc erit terciū beatū ſilētiū
ordinabiliter. Ergo et magno dei conſilio
data eſt lex. ſcꝫ inter abraham et xp̄ꝫ inter ꝓ
miſſionem et ſemē ꝓmiſſuꝫ inter tēpꝰ legis
nature et tēpus legis grē. inter primū ſilētiū
et terciū. Qñ eī data fuit lex cepit frāgit pri
mū ſilētium ipſa autē manente fuit ſecūduꝫ
ſilētiū. et tūc ueniente medico ruptoq; ſecun
do ſilētio. tertium hoīes optauerūt. Tercō
notandū ē ꝙ qñ lex fuit data fuit poſita in
ptāte huius qui venturus erat uerus media
tor vt ſtaret q̄diu ipſe vellet et qñ uellet ceſ/
ſaret. Ipſe aūt uoluit ꝙ ceſſaret qñ ipſe vēit
et tamē verꝰ mediator fuit. Ex quo pꝫ. ꝙ cō
tra mediatorē faciunt qui legē cū euangelio
obſeruare volūt. Ex quo ulterius pꝫ conclu
ſio intēta. ꝙ fides euāgelij ſiue xp̄i non ſo/
lū eſt lege moyſi antiqor et ſtabilior. ſed ēt
ꝑfectior. quia ipſam euacuat. ſicut illud qḋ
perfectū eſt euacuat qḋ ex pte eſt. i. Cor. xiij
Cū enī uenit mediator et legē euāgelicā ſta
tuit: voluit ꝙ ceſſaret lex moſayca ꝓpter ſu/

am imperfectionē. et hoc ipſe facere potuit:
q2 in eius ptāte tanq̄ veri domini poſita fu
it. Quarto notandū ꝙ hic mediator non ē
vnius nature ſed duplicis. Eſt enī gigas ge
mine ſubſtantie. ſ. diuine et humane Ipſe
igitur cum ſit deus et homo inter homines
et deū mediat Dū hoies qui a dō receſſāte
ꝑ ſe recōciliat. ipſe ut deꝰ oia creauit. ſ3 inq̄
tum deꝰ nō oia recreauit Et ipſe inq̄tū deꝰ
eſt cū patre et ſancto ſpū vnꝰ deꝰ. q2 nō ſunt
plures dij ſed unus deus Ex quo patet ꝙ
hic mediator non eſt federator uniꝰ ꝑtis tm̄
ſed duarū ꝑtiū. ſ. dei et hoīs. et p3 ēt ꝙ inq̄
tum deꝰ non ē ꝓprie mediator inter deu3 et
hoies. ſed inq̄tū hō. Inq̄tū enī deus non
eſt medius ſed equalis deo pri.. Itē iſte me
diator non eſt arbiter unius populi ſ3 duo-
rum. ſ. iudeorum et gentiliū quos tanq̄ du
os parietes eccleſie in ſe angulari lapide co
pulauerit utriuſq3 ppl'i euacuans ritum. ad
Ephe. ij. et. i. Pe. ij. ergo qui obſeruant le-
galia xp̄m non ut mediatorem recipiunt q2
ipſum videntur aſſerere mediatorem tm̄ iud
eorum quod eſſe non poteſt. quia mediator
non eſt niſi duorū populoru3: Ergo qui ex
ergo circūciſione uel preputio ad fidem con
uerſi ſunt maneāt ſicut ſunt. nec curēt circun-
ciſi de preputio nec preputiati de circūciſiōe
quia ut dicitur ad gal'. vlti. In uero media
tore ihū xp̄o neq3 circūciſio aliquid val3 ne
q3 preputium ſ3 noua creatura. Hec quatu-
or notabilia patēt ex intentiōe apl'i ad gal.
vbi ſupra vbi ſic dicit. Quid igitur lex ꝓpt
tranſgreſſionē poſita ē. donec ueniet ſemen
cui ꝓmiſerat ordinata per angelos in manū
mediatoris. mediator autē unius nō eſt. de
us autem vnꝰ ē q̄ l'ra breuiter ſic exponitur.
Quid igitur lex. i. ad quid ꝓdeſt: ex quo ſic
dictū ē in precedenti articulo nō euacuat ꝓ-
miſſiōe3 nec eſt ex ipſa hereditas. Rn̄d3 ap
poſtolus ꝙ inter cetera ad que ꝓdeſt ꝓpter
tranſgreſſores ſupple puniēdos et flagellā
dos. poſita ē q̄ ſupple ſtare debuit donec ve
niret ſemē. i. xp̄s. cui. i. ꝑ quē ꝓmiſerat ſup-
ple deus uel ſm glo. cui. i. de quo dādā oi-
bus gentibus nō ſolū iudeis grē et glie be-
nedictiōē3. lex dico ordinata. i. ordinabiliter
data eo modo quo dictū eſt per angelos. i.
ad litterā ꝑ miniſteriū āgelorū q̄ i ꝑſona di
apparebāt moyſi et ei loquebāt uel per āge
los. dicit glo. i. ꝑ Moyſen et aaron q̄ tanq̄
angeli erant ydonei dei miniſtri. Lex dico
poſita et ordinabiliter data in manu. i. i po
teſtate et volūtate mediatoris. i. huius qui i
ter deum et homines et angelos inter duos
populos. ſ. iudaicū et gētilē erat uēturꝰ me-
diator poſita dico et ordinata fuit i manu
mediatoris. vt videl3 ſtaret q̄diu ipſe vellet
et qn̄ uellet ceſſaret voluit autem ꝙ ceſſaret
qn̄ uenit. et qn̄ inter deū et homines inter gē
tiles et iudeos uerus mediator fuit. et dico
ꝙ mediator fuit inter deum et homines et i
ter diuerſorū ritū hoies. qđ q̄dē ē neceſſa-
rium q2 ſequitur mediator unius non ē nec
arbiter vnius tm̄ ſed duorū. ſ. di et hominis
ſ3 nō uniꝰ ppl'i tm̄ ſed duoꝝ ut dictū ē q̄uis
aūt iſte mediator inq̄tū hō mediator ſit du
orū inq̄tū tn̄ deꝰ ē unꝰ cū pre et ſpūſcō: q2 vt
dicit. Deute. vi. Deꝰ aūt unus ē. vel poſſet
hic dici ſm glo. ꝙ dicit hic mediator inter d
um et hoies. et inter hoies et hoies. nō iter
deū et deū. q2 non ſunt plures dij. ſed deus
inquit unus eſt. Ex predictis oibus quaſi
ex quadā areola apl' s intēdit elicere tres cō-
cluſiones. Prima ē ꝙ i aduētu mediatoris
fuit lex moyſi euacuata. quia in manu ſua
fuit poſita. et in ſua omnimoda ꝑtāte ſic di
ctū eſt. Scđa cōcluſio ē ꝙ qui cū euangelio
obſeruant legalia contra mediatorem faci-
unt qui in aduētu ſuo legē adimpleuit dādo
ſibi finē imo nec ipſū ut mediatorē recipiūt
q2 facto ſuo videntur aſtruere ipſū non eſſe
arbitrum nec federatorē niſi tm̄ iudeoꝝ: ter-
tia concluſio eſt ꝙ fides xp̄i eſt omino per-
fectior uel nobilior lege moyſi.

Quod fides xp̄i eſt lege moyſi utilior

q Uintus articulus eſt ꝙ fides ihū
xp̄i eſt lege moyſi utilior hoc col
ligitur ex uerbis apl'i infra ca. ſu-
pradicto quaſi ex quadā aromatū areola.
vbi conſequenter dicit ſic lex ergo aduerſus
ꝓmiſſa dei. Abſit Si enim data eēt lex que
poſſet viuificare uere ex lege eēt iuſticia. ſed
concluſit ſcriptura oia ſub peccato. vt ꝓmiſ
ſio ex fide ihū xp̄i daretur credentibus. ad
Gal. iij. Hic ſunt duo notanda. Primū ē ꝙ
ꝑ legē nūq̄ fuit uita anime: cuius ratio ſe-
pe dicta eſt. quia eius ſacramenta non affe-
rebant gratiam et ſic non preſtabant anime
uitam. Secundum eſt ꝙ circunciſio nō fuit

ex lege ſz ex patribus vt ſaluator dicit in Jo
hanne Diu eni ante legē fuit circūciſio inſti
tuta. qz Gen̄. xvij. Dicēdū eſt etiā. ꝙ ex cir-
cūciſione nunꝗ fuit perfecta vita. qz nunꝗ
potuit introducere hoīes vbi ē ꝑfectio vite:
Unde Jacob dixit circūciſus. Gene. xxviij
Deſcendam in infernū lugēs filium meum
Et dauid circūciſ⁹ dicit pſal. xxvij. Aſſimi-
labor deſcendentib⁹ in lacū. Item per legez
moyſi nunꝗ fuit perfecta iuſticia. Hec eniz
dicit apl'us ad ro. iij: ex opib⁹ legis nō iuſti
ficatur oīs caro. et illud ex prio ſequitur. ſi ei
per legē eēt uera vita: ac ꝑ hec et uera iuſti-
cia que ducit ad regnū in quo eſt perfectō vi
te: ad Ro. iij: Juſticia dei eſt per fidē ihesu
xp̄i ſuper oēs q̄ credūt in eū. Eſt ergo fides
ihū xp̄i lege vtilior et ꝓpterea dicit apoſto
lus: lex igitur aduerſ⁹ ꝓmiſſa dei. quaſi di-
cat ex quo euacuata eſt qn̄ iplen⁹ cepit ꝓmiſ-
ſio nūꝗ aduerſaꝛ diuīe ꝓmiſſioni. Abſit n̄
eni eſt inimica ſed cōſentanea diuinis pro-
miſſis. Uerū ē tn̄ ꝙ fides cui⁹ merito fuit ꝓ
miſſio. ē vtilior et efficacior lege quod pro-
baꝛ qz lex nunꝗ potuit viuificare nec iuſtifi
care: Si eni data eēt lex q̄ poſſet viuificare. i
vitā ſpūalē afferre. vere ſupple et nō oppia-
tiue. ex lege. i. ex operib⁹ legis eē. iuſticia qd̄
tn̄ verū nō ē. Sed cōcluſit ſcriptura. i. lex ſcri
pta cōcluſit. i. clauſa reliquit oīa. i. oēs ho-
mines tā iudeos ꝗ gentiles ſub peccato ne
minē ei a peccati carcere potuit expedire. vel
cōcluſit. i: clauſa demōſtrauit eē: per legē ei
cognitio peccati ad ro. iij. que q̄dē prouidē
tia factū ē vt ꝓmiſſio vite. ſ. et iuſticie et bn̄-
dictionis eterne ex fide ihū xp̄i n̄ ex lege ſup
ple moyſi. ꝓmiſſio dico: i. res ꝓmiſſa dareꝛ
credentib⁹. ſupple in xp̄m p; igitur ex p̄dic-
tis clariſſime ꝙ fides ihū xp̄i eſt antiquior:
ſtabilior. nobilior. et multo vtilior lege mo
yſi. Et qz tā altiſſime extolliꝛ fides ihū xp̄i
ſupra legē moyſi. Multū debēt credere xp̄i-
ani filij eccleſie de fidei ſuſceptione. multū-
q; debēt animari ad fidei ꝓmiſſionē. et ad
fidem per opera ꝓbationē et ꝑfectionē ac d̄
fenſionē. cū ex eadē excellētior ſit religio xp̄i
ana omni alia gente totius vniuerſi. quod
ꝓpter catholicorū conſolationē ex trib⁹ intē
do declarare. Prio ex pte pr̄is et matris: O
fidelis xp̄iane pater tu⁹ eſt ihūs xp̄us. ſicut
ex ꝓprietatibus veri patris declaratur. Sūt
eni veri patris cōditiones. Quarū prima ē

ꝙ pater naturaliter appetit filios generare:
deſiderat eni ſpeciē multiplicare in filijs.
Un̄ ariſto. ij. de aīa tractās de virtute gene
ratiua dicit Naturaliſſimū ē oī nature viuē
ti generare ſibi ſimile ſequiꝛ. vt eē diuiorū i
mortale ꝑticipemus. Sic xp̄s nō appetit in
fide ſua ſpūaliter generare. vt eē dei imorta
le ꝑticipem⁹ Et iō dedit eis ptātē filios dei
fieri his qui credūt in noīe eius. Joh. i. i. in
re nominis eius. Quo ordine filij dei fiāt
et qūo hec generatio nobiliſſima diſtingua
tur a carnali ſubdit q̄ nō ex ſanguib⁹. ſ. femi
ne quaſi materie. et vir quaſi formatiui In
quo humanā generationē ſm maternā et ſe
cūdū modū generādi miſerā oſtēdit. Sz ex
deo nati ſūt: ecce generatio et natiuitas ſpiri
tualis. Ut aūt ſecure credam⁹ hāc excellētiā
ſcz hominē naſci ex deo: ſubdit deū naſci ex
hoīe Ex hac eni ſuſceptione īfirmitatis ſa-
natur nr̄a īfirmitas vt poſſim⁹ dij vel filij di
fieri. et hoc eſt. Et uerbū caro factū ē. qd̄ ſu-
perius erat inferius deſcendit. Quid ergo
mirū ſi qd̄ īferi⁹ erat in id qd̄ ſuperi⁹ erat a-
ſcendit qz ſi de⁹ factus eſt homo: credi dz ꝙ
hō fiat de⁹ et ſi de⁹ hō vēit in mūdū ꝙ hō fa
ctus de⁹ aſcēdat in celū hec oīa in glo. Se-
cūda cōditio ueri patris eſt ꝙ deſiderat fili
os multiplicare ita et xp̄s deſiderat nos i fi
de multiplicare qz vult oēs hoīes ſaluos fi
eri. et in agnitionē v̄itatis. ſ. ſue fidei venire
vt p; infra et. i. ad Thimo. ij. Sed hāc mul-
tiplicationē filiorū nō appetit ihūs ꝓpter d̄
fectibilitatē ſue nature. ſicut eſt in puro hoīe
q̄ qz nō pōt ꝑmanere in ſeipſo cū ſit corrup
tibilis deſiderat ꝙ conſeruetꝛ in ſuo ſili et ſic
ꝑpetueꝛ generatio. Sed vult ihūs xp̄s paꝛ
i hāc multiplicationē filiorū ꝓpter bonitatē
ſuā quā vult quātū in ſe ē cōicare oīb⁹ Ter
cia cōditio veri pr̄is ē ꝙ ad filiorū genera-
tionem tranſfundit de ſua ſubſtātia ſuā na
turā ſpecificā tn̄ nō minuit. Sic dei fili⁹ ihe-
ſus xp̄us vt et nos filios dei faceret ſine ſui
diuine nature innouatione ſeipſū nobis d̄-
dit. Quarta conditio veri patris ē ꝙ filios
tenerrime diligit. vnde ſepe ſibipſi neceſſa-
ria ſubtrahit vt filios ſuos paſcat. Sic xp̄s
vt dicit aplus. ij. ad Cor. viij. cū eēt diues
factus eſt egenus ꝓpter nos. et maxime pa
ter illū filiū diligit quē ſibi magis ſimilē ꝯ
ſpicit. et in ipſum intuitū figere cōſueuit. q̄a
vbi amor vbi oculus. Sic xp̄s magis eum

diligit,qui ei per ſimilitudinē grē mag ap
propinquat. Hic diligenter attēde ꝙ ꝗuis
generaliter oēs xp̄iani filij dei nominenꝑ ex
eo ꝙ credūt ihūm xp̄m eē uerū filiū dei ſic
dictū eſt: illi tamē ꝓprie imo illi ſoli poſſūt
dici filij dei. quibꝰ dicere pōt xp̄s. hic eſt fi-
lius meꝰ dilectꝰ in quo mihi bn̄ cōplacuit.
Mat. iij. Iſti ſunt illi q̄ nō ſolū ore ſe cōfitē
tur xp̄ianos. Sʒ corde credūt et opibꝰ oſten
dūt. De malis aūt xp̄ianis quales inter ce-
teros. ſunt illi qui obſeruāt legalia cū euan
gelio cōquenꝑ xp̄s dicēs. Filios enutriui et
exaltaui: ipſi aūt ſpreuerūt me. Iſa. i. Qui
ei deberēt eē filij xp̄i ſunt hoſtes criſti. Et ſic
patet dignitas religōnis xp̄iane ex parte pa
tris qui eſt ihesus criſtus deus et homo ha
bēs conditiones ueri patris. Oſtenditur eti
am dignitas religiōis xp̄iane ex pte matris
Sed dicēs q̄ eſt iſta mr̄ nr̄a. Rn̄det aplus
ꝙ illa q̄ ſurſū ē hierusalē ē mater noſtra ad
gal. iiij. qō vt intelligere valeamꝰ recitat Se
neca libro. iiij. declamationū. declamatiōe
ij. Secūda de quodā q̄ mortua vxore que i
ptu perierat ſtati duxit aliā. et puerū prime
miſit ad alēdū ad villā quādā extra ciuita-
tē. et ex alia vxore ſtatim aliū hūit quē miſit
etiam ad villā eodē mō alendū cū primo.
Poſt multū vero tēporis redierūt pueri per
omia ſimiles. Licʒ ei ſecūdꝰ eēt minoris eta-
tis ꝙ primꝰ qꝛ forte viiꝰ anni. nihilominuſ
tn̄ tantꝰ erat ſecūdꝰ quātꝰ erat primꝰ ſicut ml'-
totiēs accidit et forte vterqꝫ pri₃abat in cor
pore et facie. querēte aūt matre quis eorum
eſſet filius ſuꝰ noluit ei dicere pr̄. et ideo ipa
flente et filij uidētes mr̄eʒ ſiue nouercā flen
tē flebāt. et forte vterqꝫ ipo₂ timebat ne eēt
preuignus. quos pr̄ alloq̄r dicēs: Quid fle
tis o pueri nō iop₃ timere nouercā. lites ſunt
inter me et vxorē nō iter uos. dimittatis ea₃
facere mecū qꝛ nō indicauit quis eēt filꝰ ſu
us dubitās ꝙ ſi ſciret nō hēret curā niſi de
filio ſuo et nō de filio alterius matris. Ita-
qꝫ ſic remanēte in dubio curā gerebat vtriuſ
qꝫ equalē. Spūaliter ꝑ iſtū patrē intelligi-
mus xp̄m qui hʒ duos filios. vnū de matre
mortua i ptu. hec ē mala cōſcia que cōcepit
dolorē et pepit iniquitatē. pſal. vij. que in ꝑ
tu moriꝑ Ge. xxxv. cū pturient Rachel ob
difficultatē ptus pidītaretur peperit filium
nomine benoym. q̄ in noſtra lingua ſōat pri
cipiū doloris mei. ps. xlvij. ibi dolores vt ꝑ
turiētis. Alia vxor ē cōſcia bōa que hʒ filiū
ſcʒ iuſtū et bonū virū qui a deo in villa iſtiꝰ
mūdi equaliter nutriꝑ cum malo: Math. v.
Pluit ſuper iuſtos et iniuſtos: et ſolē ſuum
oriri facit ſuꝑ bonos et malos et ābo ſunt
in eccleſia que ē nouerca malorū et maꝑ bo
norū tn̄ ignorat quis ſit ſuus filꝰ vel preui-
gnus. q̄s ſit iuſtꝰ vel iiuſtꝰ explicite in gratia
dei. qꝛ vt habeꝑ Eccl's. ix. Nemo ſit vtrū a-
more vl' odio dignꝰ ſit. plorat ante regē Sa
lomonē maꝑ. iij. Regū. iij. vt filiū nō mor-
tuū in peccatis ſed viuū i grā cognoſcat. qō
pater noſter ihūs xp̄s occultat ne peccator
ſine nutrice maneat et mr̄e. Rixāꝑ filij quoſ
pr̄ cōſolatur. qꝛ ꝓ maiori utilitate vtriuſqꝫ ꝑ
tis facit. qꝛ boni per admixtōem malorum
ſunt in maiori merito. et mali citiꝰ poſſunt ꝯ
uerti. qꝛ ſm Aug. malꝰ ideo viuit vt vel cor
rigaꝑ: ul' ut per eū bonꝰ exerceaꝑ. ſic ergo iſta
mater noſtra eccleſia catholica equaliter i ꝓ
ſenti nos nutrit. et miro amore filios ſuos
amat dicēs. Iſa. xlix. Nūq̄d obliuiſci pōt
mater infantē ſuū vt nō miſereaꝑ filio vteri
ſui. et ſi illa oblita fuerit. ego aūt nō obliui-
ſcar tui. Ecce ergo excellēnā noſtram ex pte
matris. qꝛ non ſumꝰ ancille filij ſed libere.
ad gall. iiij. Hec mr̄ qn̄ erūt cōplete iniq̄ta-
tes amorreorū. vt Gen̄. xv. et augmētata vſ
qꝫ ad meſſē frumenta. vt Jo. iiij. i. virtutes
bonorū tūc manifeſte cognoſcet quis eſt fi-
liꝰ ſuꝰ legittimꝰ. i. populꝰ xp̄ianꝰ qꝛ tūc ſnīa-
bit verꝰ Salomō. i. ihūs xp̄s oſtēdēdo ma
trē noſtrā et filiū. Dicēs āgelis ſuis illō: iij.
Regū. iij. date huic infantē viuū. hec eſt eni
mater eiꝰ hec eſt que ſurſū ē ihieruſalē que eſt
mater noſtra. et ſic patet excellētia religiōis
xp̄iane ex pte patris et matris. Secūdo oſtē
ditur dignitas religionis xp̄iane ex pte here
ditatis. qꝛ ſibi debetur ſuprema hereditas:
cui nulla ſimilis excogitari pōt. i. Cor. ij. et
Iſa. lxiiij. ex quo arguiꝑ nobilitas heredis
hāc aūt hereditatem nobis inſinuat. b. pau
lus ad Ro. viij. Si filij et heredes. heredes
quidē dei. i. viſionis diuine in qua conſiſtit
btitudo q̄ eſt ſtatꝰ oim bono₂ aggregatōne
ꝑfectus ſm boetiū li. iij. pſa. ij. Coheredes
aūt xp̄i. ad Ro. vbi ſupra. i. ſimul heredes
cum xp̄o cuius hereditas eſt eē glorioſum i
corpore et anima. ita et omnes filij ſui erūt
glorioſi cū eo in corpore et anima. nec volu
it pater noſter xp̄s ꝙ ſua electa hītatio voca

retur ſynagoga ſed eccleſia. dicēs Petro ſu
per hāc petrā edificabo eccleſiā meā. Math
xvi. qͦ duplici ratione factū eſt. Prima vt
fieret diſtinctio inter iudeos et xp̄ianos Nō
enim videbatur rationabile vt locus ſiue
habitatio chriſti vbi ſuos filios debet here
ditare noīe iudaico nominaret. Secūda rō
ē ꝓprietas vocabulorum. quia ſicut ſyna-
goga grece aggregatio dicitur latine. Sic ec
cleſia grece latine cōuocatio dicitur et quia
xp̄iani cōuocati ſunt. ideo a cōuocatione ec
cleſia dicta eſt. Congregatio enī eſt pecoruꝫ
et beſtiarū cōuocatio uero hominum et ſm
hoc iudei et quecūqꝫ alia hominū congrega
tio quales ſunt ſarraceni beſtijs cōpāt xp̄ia
ni vero hominib⁹. Quanta ergo ē differen-
tia beſtiarū ad hoīes tāta eſt iudeoꝝ et alio
rum īfideliū ad xp̄ianos qꝛ illi cōgregant̄ur
illi conuocātur. vt notat btūs Iſid. xi. ethi-
mol. In illa ergo celeſti habitatione. ſcꝫ ec-
cleſia triūphāti hereditas illa beatifica po-
pulo dabitur xp̄iano. Et nota ꝙ gloria cele
ſtis que ē illa hereditas ex ꝓprietate natura
li nulli debetur niſi ſoli deo hominib⁹ autē
ex cōditione naturali debetur ſolum terra.
Geñ. ij. formauit deus hominē de limo ter
re. qͦ cōfirmās dauid in pſ. cxiij. dicit celū
celi domino. i. glīa celi domino terrā autē ď
dit filijs hoīm. Si ergo glīa ex cōditione na
turali nulli debetur niſi ſoli deo. quō ergo
populo xp̄iano datur ꝓ hereditate Rñdeo
ꝙ ex ſola dei ꝓmiſſione. quia ſi deus eaꝫ ꝓ
miſit alicui cū non poſſit mentiri nec falli. ſi
ꝓmiſit certiſſime dabit. Modo videam⁹ cui
ꝓmiſit populo illā nō iudeis cū nō poſſint
oſtēdere in tota lege moyſi ꝙ de⁹ eis ꝓmiſit
gloriam paradiſi. Nec agarenis quib⁹ ꝓmi
ſit machomet⁹ gloriā porcorū et aſinorum.
vt videbitur. li. iiij. ſꝫ ſolis xp̄ianis de⁹ ꝓmi
ſit gloriā ſuā. qͦ pulcerrime declarat ſanct⁹.
Vincēti⁹ in quodā ſermōe ꝑ ſimilitudinem
regis habētis vnicā filiā dilectiſſimā q̇ con
duxit tres ſeruos. vni ꝓmiſit optimā ꝓmiſſi
onē. alteri. xij. aureos pluresqꝫ pecunias. ter
cio vero ꝓmiſit filiā cū regno ſi bene ſibi ſ-
uiret. Modo queritur cui iſtoruꝫ debet̄ filia
regis. et quis poterit legitime eā petere cer-
tū ē ꝙ nec prim⁹ nec ſecūd⁹: ſꝫ terci⁹ ex ꝓmiſ-
ſione licet nō ſit dign⁹ eā habere. tamē quia
ſibi ex ꝓmiſit pōt eā petere. Ita i ꝓpoſito.
iſte rex nobilis ē ille de quo Apo c. xix. Rex
regū et dñs dominantiū. et vocabit̄ nomen
ei⁹ verbū dei. filia pulcra quaꝫ hꝫ eſt gloria
celeſtis ita ē pulcra ſm Aug. ꝙ ſi ibi liceret
ſtare niſi vnius diei mora innumerabiles ā
ni hui⁹ vite pleni delitijs cōtēnerentur. Iſte
rex cōduxit tres ſeruos. ſ. populos. Primo
populū iudaicum in exitu egypti et in mōte
ſynai Moyſes fuit curſor et notari⁹ hui⁹ cō-
ductoris. et iſti populo ꝓmiſit ꝓmiſſionem
ecce quid dicit inſtrumētū ſi in preceptis me
is ābulaueritis: et mandata mea cuſtodieri
tis dabo vobis et cetera. Leuit̄. xxvi. et Deu-
tro. xviij. vbi nihil explicatur niſi promiſſio
bonorū tp̄aliū vide ibi. Qñ ergo iude⁹ mo-
ritur lꝫ ſeruauerit legem Moyſi totaliter. et
vixerit in illa ſanctiſſime ſi dici pōt non pōt
a deo petere gloriā paradiſi. qꝛ reſponderet
ſibi de⁹. O miſer tu petis filiā meā: et nun-
quid nō ſolui iā tibi qͦ ꝓmiſi. et ſic cōſeqñ
ter proijcatur iudeus in infernū. Tercio con
duxit agarenorū. Et licet vn⁹ agaren⁹ vixe-
rit hic beatiſſime. et fuit miſericors. caſt⁹ et
cetera non poterit in morte ſua petere filiam
ſummi regis. Videam⁹ pactū ꝙ fecit de⁹ cū
eis. Ipſi enim deſcendunt ab abraham per
Iſmahelē filiū eius. et ideo dicūtur Iſma-
helite et per Agar āncillā. ideo dicūtur agare
ni Iudei vo deſcēdūt ab Abrahā ꝑ ſaraꝫ.
ideo debēt dici ſaraceni. Iſmaheli patri Iſ
mahelitarū promiſit deus dicens abrahe:
Super hiſmahel qꝫ audiui te Ecce benedi-
cam ei et augebo eum valde. xij. duces gene
rabit. ecce. xij. floreni et faciem illum creſcer̄
in gentē magnam. Ge. xvij. Iſta promiſſio
eſt iam impleta. vt pꝫ. Ge. xxvi. vbi nominā
tur illi. xij. duces Quādo ergo ille agarenuſ
moritur ſi voluerit petere gloriā paradiſi re-
ſpondebitur ei vt iudeo et ſic proijcatur in in
fernum Modo videamuſ quid promiſit po
pulo criſtiano non bona temporalia imo di
cit ꝙ deſpiciam⁹ illa. et vult ꝙ habeam⁹ hic
labores infirmitates et miſerias. Sed ſi be
ne ſeruiuimus ſibi promittit ne bis dare fi-
liam ſuam cum regno ſuo quatuor euange
liſte quaſi quatuor notarij fecerunt de iſta ꝓ
miſſione inſtrumentum. Teſtes ſunt. xij. ap
poſtoli. et. lxxij. diſcipuli ecce clauſula iſtru-
menti. Quicūqꝫ fecerit voluntatem pr̄is mei
qui in celis eſt ipſe intrabit in regnū celoruꝫ
Mat. vij. et ideo quando xp̄ianus vixit ſe-
cundum voluntatem dei i patia et bōa vita

SEVILLA

moritur. Dicit ſibi xp̄e: quid vis reſpondet. Domine ego ſeruiui vobis vellem hereditatem quā mihi pmiſiſtis Reſpice inſtrumētum licet non ſum dign⁹ peto gloriā paradiſi. tunc xp̄us dat promiſſum .ſ. gloriam ſuā Ecce ergo qualiter nullus pōt habere hereditatem glorie paradiſi niſi ſolus populus xp̄ianus qꝛ iſtū populū elegit deus vt daret filiam ſuam cū regno. vnde dicit Iſa. li. Audite me qui ſequimī quod iuſtū eſt et q̄ritis dn̄m. Attēdite ad petrā vnd' exciſi eſtiſ ſcȝ ad xp̄m a quo xp̄iani et cauernā laci d' q̄ precīſi eſtis. hec ē cauerna vulneris lateris. Attēdite ad abrahā patrem veſtrū per fidē et ad ſarā que peperit vos. quia ad vnū vocaui eū .ſ. ad pactū promiſſionis filie et benedixi et multiplicaui eū. Quarto oſtendit dignitas xp̄iane religionis .ſ. eē filium dei et heredem ex angelico teſtimonio qꝛ intelligens angelus predictam excellentiā non ſuſtinuit a Iohanne adorari. Apocal. xix. ait eni Iohā. Cecidi ad pedes angeli vt adorarem eum et dixit mihi vide ne feceris. cōſeruus enim tuus ſum et fratrum tuorū habentium teſtimonium iheſu deum adora. Cecidit Iohānes ad pedes angeli vt adoraret eum. non tamē ſicut creatura creatorē ſed ſicut ſeruus vehementer ac cū ſeruili ſubiectione honorat dominum ſuum creatum. Nempe angelus in veteri teſtamento ſuſtiēbat ſic ſe ab homine adorari. quod tamen non ſuſtinere hic. imo manifeſte prohibere videtur propterea ſequitur. et dixit mihi. vide ne feceris ſcȝ taliter reuerentiam mihi. Cuius cauſam ſubdit dicens: Conſeruus tuus ſum .i. tecum. et ſicut tu ſum ſeruus eiuſdem dei et domini iheſu chriſti. Et ne credatur ꝙ reſpectu ſolius Iohānis propter ſingularem preexcellentiam eius hic diceret et non de omnibus xp̄ianis qui xp̄i ſunt ſerui. ideo ſubdit. et fratrum tuorum habentium teſtimonium ihū xp̄i .i. qui perfecto corde confitentur ac teſtificantur iheſum criſtū eſſe verum deum et dominum vniuerſorū atqȝ hominum redemptorem et ſaluatorē Et ideo merito fideles xp̄iani cōfitētur iheſum xp̄m verum filium dei cuius ī ſunt filij per gratie adoptionē. qui tam cbarā matrē dedit eis et tam excellentē hereditatē pmiſit et conſeruos eorum angelos fecit. Et ſic patet ex predictis .v. articulis excellētia fidei catholice ac etiam religionis xp̄iane:

Qd' lex moyſi ceſſauit eſſe lex.

Sextus et vltimus articulus eſt ꝙ lex moyſi iā nō ē lex. ſȝ ꝙ ceſſauit eſſe lex. Hoc ēt cedit ad oſtendendū maiorē excellētiā legiſ noue ſiue fidei criſtiane vt ipſa ſola iā dicať lex dei In preſenti articulo erūt quatuor pūcta pricipalia. Prim⁹ erit oñdere quō iudei iā non habēt legē. Scd's erit oñdere quō pp̄ter arcūaſionē qua vtūtur iudei ſp̄ ſunt in maiori ira dei et abhoīatione. Terci⁹ erit oñdere quō oīa in figura cōtingebāt illis. Quart⁹ erit oſtēdere qcūqȝ erāt ſcripta de meſſia vēturo impleta fuerunt ī xp̄o ihū ſaluatore noſtro. Circa primū pūctū notandū ꝙ ratō fundamētalis quare iudei nō habēt aliquā legē et quare ceſſauit ea que primo dicebatur ſua. et que erat lex dei quā nō ſolū licitū erat non ſoluere ſed ad obſeruandā eā obligabanť. et iam nō ſunt obligati ad ſeruādū imo obligātur ad nō ſeruandū. qꝛ ceſſauit eſſe lex dei pdita virtute que prio in ea erat q̄ ideo pdita fuit. qꝛ facta fuit mutatio ī ſubſtātia et natura veritatis quam ſignificabat ſcriptura qd' declaratur ſeptē paſſib⁹. Quorum prim⁹ eſt ꝙ lex iudeorū preter ea ad q̄ prio obligabantur ipſi et omnes alij homines per legem nature ſcriptā non in tabulis lapideis nec cartis papiri vel pgameni .ij. Cor. iij. ſed vt homo nō excuſať ab ei⁹ obſuatione ſcripta in cordib⁹ vſqȝ ad illud tempus erāt certa mādata per que regi debebāt vſqȝ ad aduētū meſſie qꝛ ad hec mandata nō erāt obligati alij homines quorū durante lege moyſi multi fuerūt ſalui ſeruādo legē nature ſed fuerūt obligati iudei de quorum ſemine erat naſciturus meſſias quē audire debebant ſicut moyſen Deut. xviij. et ī quo debebat eē bn̄dictio omniū gentiū. Gen. xij. que ēt debebat dare teſtamētū nouū non ſimile teſtamento priori. Iere. xxxi. Itē qui debebat eſſe dux et preceptor gentium ordinatus per deum qui eēt lux earum. Eſa. xlij Secūd⁹ paſſus depēdens a primo eſt ꝙ lex moyſi principaliter attendebat aduētū meſſie rōne cuius elegit deus iudeos pro ſeipſo populum peculiarē et dedit ei legem mandata et ſacramenta vſqȝ ad tempus correctionis poſita et ordiata. ad hebre. ix. Item ſe

cit pro eis multa miracula. que et alia mul-
ta non fecit nationib⁹ gentium. ſed permi-
ſit ꝙ regerentur gentes ꝑ ſuum liberum ar-
bitrium ſm ꝙ eis videretur. Tercius paſſ⁹ ē
ꝙ qñ talem diuiſionē fecit deus ſcʒ iudeorū
et gētilium habentem principium in perſōa
abrahe duo fecit: primo obligauit ſe. ſecun-
do dedit ſignū principale. fuit obligatio ꝙ̄
deus fecit abrahe et alijs patrib⁹ ꝙ de ſemi
ne eorū naſceret̄ meſſias qui eos d̄ebat do
cere et dirigere eorū opera et eos redimer̄ et
in ſua gratia exaltare ſuper omnes gentes q̄
non crederent in eū. Secūdo vt eſſet notifi-
cata differentia hui⁹ populi peculiaris ab
omnibus alijs que propria differentia eſſet
principaliter et ſtaret i fide. ꝙ de ſemie abra
he d̄eberet naſci ſaluator mūdi quod alij po
puli ex quo eis non erat dictū non credebāt
quia ad Romanos. x. fides eſt ex auditu
credendo id quod aliquis audit ꝓpter auc-
toritatem dicentis intelligendo ꝙ talis eſt
verax et potens facere quod dicit. Hec fides
cum ſit virtus non corporis ſed anime per
ſeipſam non apparens extra dedit de⁹ abra
he circunciſionem in ſignum ꝙ illi in quib⁹
eſſet crederent aduentum meſſie ſic ꝙ ſecun-
dum ꝙ res prius eſt ꝙ̄ ſignum eius. prius
intelligebatur eſſe fidem in populo iudeoꝝ
et conſequenter circunciſio ſicut ſignum fidei
ſecundum ꝙ legitur de abraham. Ge. xv. ꝙ
primo credidit miſteriū et poſtea fuit ei da-
ta circunciſio ſignum iuſticie magne fidei. qñ
cōtra totā naturā credidit verbis dei Gene.
xviij. ꝙ ſara haberet filium de cuius ſemie
naſceretur ille qui eſſet benedictio gentium
propter quod abraham dictus fuit pater ñ
ſolum iudeorum ſed multarum gentium
Quartus paſſus eſt ꝙ ad ſignificandū my-
ſteria grē pertinentia meſſie qūo habebat
eos redimere ſuſtinēdo mortē et dando eis
grām ſuā fuerūt ordinata ſacrificia et mul
te ceremonie ſiue per moyſen. ſiue per dauid
et Salomonē ſtabilite. Sed et de aduentu
meſſie et de tpe in quo haberet eē. et de ope-
ribus q̄ haberet facere et de alijs rebus que
in tempore debebant accidere non ſolū mo
yſes ſed etiam oēs prophete locuti ſunt ex
pte dei. Quintus paſſus ex precedentib⁹
pendens eſt ꝙ circunciſio et lex moyſi erat ſi
cut vnum inſtrumentum obligationis iter
deū et iudeos expreſſe continens ꝙ de⁹ ha-
bebat implere. et illud quod iudei interea
habebant facere videlicet illud quod ante
legem faciebant Abrahaʒ. Iſaac et Jacob
et alij patres ſui circuncidere ſe et filios ſuos
in ſignum ꝙ de genere iudeorum meſſias
haberet eē. Itē et facere ſacrificia et ceremo-
nias ſignificāS myſteria meſſie ꝑtinentia et
ꝙ oēs eſſēt in ſpe ſui aduent⁹ diſpoſiti ad
recipiēdū ſuā doctrinā et ſua mādata. et ſic
fecerūt ſe dignos ad recipiendū grām quaʒ
eis habebat dare. ſextus paſſ⁹ ē ꝙ ſm ea q̄
dctā ſūt lex moyſi añ aduētū meſſie erat vna
obligatō plēa et vacua plēa figura et vacua
res ei⁹ plēa ꝓmiſſiōe et vacua ꝓmiſſo qꝛ de⁹
ꝓmiſerat et nōdū ipleuerat ſʒ hēbat iplere ꝑ
eū ꝓmiſſū i aduētu meſſie et i ſignū ꝙ illud
hēbat iplere ſicut dictū ē dedit eis circūciſio
nē et alias cerimonias et ſacrificia i lege ſpe
cificata q̄ oīa ex quo erāt mādata ſeruari ſic
ſigna et figuras illi⁹ qđ hēbat eē in aduētu
meſſie erāt ordinata vt fierēt tpe certo ergo
āteꝙ̄ iplerent̄ ꝑdictū tp̄s erat i lege virt⁹ obli
gatio facta durās vſqʒ ꝓmiſſū eēt ipletum.
Vñ qꝛ lex erat vacua et plena reqrebat iple
ri illo quo erat vacua et euacuari illo quo e-
rat plena. ſm ꝙ ē qđcūqʒ inſtrm obligatōiſ
ꝑ qđ aliqs ꝓmittit alteri dare ei vel facere a-
liquod magnū quid talis obligatio ante ꝙ̄
impleat promiſſum eſt plena et vacua. va-
cua quia non eſt adhuc datum uel factum
quod promiſſum eſt plena ſpe et virtute qꝛ
talis obligatio dat ius illi cui facta eſt vt
poſſit petere et compellere promittētē vt ad
minus cōqueri de eo ſi in tpe qđ aſſignauit
nō impleuit promiſſum. ita ꝙ ꝙ̄tū ē vacua
promiſſio tantum eſt plena ſpe et veritate et
iure ad petēdum et requirendum obligatuʒ
vt impleat promiſſum. Septim⁹ paſſus eſt
ꝙ predictis intellectis quicūqʒ poteſt per ſe
ipſum cognoſcere ꝙ ſi talis obligatio eſt ve-
ra ꝙ ſubſtantia et natura veritatis dato ꝙ
notificetur per ſcripturam non eſt in eo qđ ē
intus ſed quod principalius eſt in eo quod
eſt extra ſalicet in actu qui tranſit quo vnus
ſe obligauit alteri et in actu futuro qui ē ad
ipleri promiſſum: ꝙ̄tum ad primum actuʒ
non poteſt haberi mutatio. quia nec de⁹ cuʒ
tota ſua poteſtate poteſt facere quod preteri
tum ſit non preteritum. licet potuit facere ꝙ
non tranſiret. Sed ex quo non tranſiuit et tā
in ſe ē nihil et ꝙ nō tranſierit etiam eſt nihil

Dicere ꝙ deus pōt facere ꝙ preteritū nō ſit
preteritum ē tātū ſicut dicere ꝙ deꝰ ex nihi/
lo facit nihil quod nullū ē poſſibile. nec pt
intelligi quomodo ex nihilo fiat nihil. Et
ideo exquo actus primus obligationis iaꝫ
tranſiuit et ille non poteſt mutari ꝙtum ad
talem actum obligatio ſemper eſſet uera
Sed qꝛ talis actus fit principaliter propter
id quod futurum eſt. qd̄ eſt adipleri promiſ
ſum ſi obligatio ē vera vel non attendit̄ ad
ſecūdum quod eſt finis ipſius videlicet ſi ē
impletum vel non quod fuit promiſſum qꝛ
in ꝙtum non fuerit impletum quia ſubſtan
tia et natura obligationis nō eſt mutata lꝫ
tranſiuerit tēpꝰ ſemꝑ manet obligatio ī ſua
veritate et firmitate. immo plus firmat̄ q̄n
to āplius tranſit de tempore in quo debe/
bat impleri promiſſum exquo illi cui facta
fuerat obligatio accreſcit plus de iure et vir/
tute ad illud petēdū. Non ſic certiſſime ē q̄n
realiter fuit ſolutum promiſſum. qꝛ ſtati ip/
ſo facto ſcriptura obligationis ceſſat eſſe ve
ra quia iam eſt mutata ſubſtātia et natura
veritatis impleto quod in ea primo erat va
cuum et euacuato. illo quo primo erat ple/
na: Primo enim erat plena iur̄ et virtute ad
petendū ꝓmiſſum et ad faciendum res or/
dinatas quouſqꝫ eſſet ſolutum debitum. ſꝫ
quando eſt ſolutū promiſſum. ſcꝫ qd̄ poſtꝙ
eſt ſolutum non pōt iuſte petere ſicut primo
ſic non pōt facere res ordinatas ſeruari quo
uſqꝫ ſit ſolutum debitum. Et ideo perdita
virtute manet vacua iure quo primo erat ple
na: qꝛ impletum fuit quod in ea erat vacuū
non potentibus ſtare iſtis duobus ſimul. ſ.
ꝙ vera obligatio reſpectu vnius et eiuſdem
rei ſit plena et vacua. Sed quantum imple
tur ex vna parte tantum euacuatur ex altera
vnde ſi ſoluitur pars debiti iam deficit ſibi
pars iuris quod ſibi primo pertinebat. nō
potens iuſte petere ſiue paucum ſiue multū
quod iam ſolutum eſt. Verūtamen in ſcri/
ptura obligationis nihil mutatur: quia ipſa
ſtante clauſa ī archa nec raſa ſcriptura nec cā
cellata nec ſcripta in ſpatulis ſolutione fac/
ta per ſolum actum ſolutionis mutata ſub/
ſtantia perdit veritatem et virtutem ſuam q̄
primo erat in ea exqua primo erat plena. et
ſufficit ꝙ ille vel alter notarius vel ſine nota
rio fideles perſōe dent teſtimonium eē fac
tam ſolutionem. Et ſi non eſſet quiꝫ de ſolu
tione facta daret teſtimonium: ſufficit teſti
monium qui eſt deus cui nihil occultatur prop
ter quod ſoluto iā debito eſt falſa illa que
prio erat vere obligatio quia fuit facta mu/
tatio in ſubſtantia et natura in qua erat pri
cipaliter veritas eiuſdem ex iſtis ergo expli
catis paſſibus ſiue rationibus tam clare ſi
cut ſol lucet manifeſtatur iudeos non habe
re legem aliquam. exquo eſt impletum qd̄
eis per deum fuit promiſſum. ſ. aduentus
meſſie. propter quod fuit in ea impletū qd̄
erat vacuum. et euacuatum illud quo prio
erat plena: Et iſtis terminis vſus eſt ih̄us
xp̄s loquens de iſta materia quando dixit
nolite cogitare ꝙ ego veni ſoluere legē. vult
dicere frangere eam vel facere contra eaꝫ. nō
veni ſoluere eam ſed adimplere. Mathe. v.
Eiſdem verbis vſus eſt Luce. iiij. quando
in ſynagoga nazareth aperto per eum li.
Iſaie ſcriptura que occurrit in aperiendo e/
rat. Spiritus domini ſuper me ad euange/
lizandum pauperibus miſit me et cetera:
Iſa. lxi. Et cum cediſſet et oculi omniuꝫ exi
ſtentium in ſynagoga eſſent intenti ad illud
quod diceret dixit Hodie eſt ipleta iſta ſcri/
ptura in auribus veſtris. quia ipſemet erat
ille de quo loquebatur Iſaias et ſic anteꝙ
ipſe veniret illa ſcriptura erat vacua. ſed quā
do miſſus per ſpiritum dei predicabat ſta/
tim fuit plena et completa ſimiliter dixit.
Petro quando volendo eum defendere ꝙ
non caperent eum iudei abſcidit auriculam
vnius illorum. An putas quia non poſſuꝫ
rogare patrē meuꝫ et exhibebit mihi plusꝙ
xij. legiōnes angelorum. quomodo ergo im
plebuntur ſcripture. Math. xxvi. Item tem
pore quo habuit mori quia nondum erat i/
pletum dictum dauid. pſal. lxvij. Et in ſiti
mea potauerunt me aceto: vt adimpleretur
cum dixiſſet Sitio. dederunt ei bibere acetū
felle mixtum conſequenter dixit: Conſum/
matum eſt. Ioh. xix. Et poſt reſurrectioneꝫ
ſuam oſtenſis manibus et pedibus que fu
erant plagata et latere aperto dixit eis. hec
ſūt verba q̄ locutꝰ ſū vobis q̄n erā vobiſcū
ꝙ oportebat ipleri oīa q̄ erāt ſcripta ī lege
moyſi et ꝓphis et pſalmis d̄ me. Luce. vlti:
Dixerat eis hec anteꝙ vltia vice aſcēderet ī
ihr̄l'm ꝙ implerent̄ ſcripture. cū ꝓditori tra
deretur principibus ſacerdotum et condem
natus per eos ad mortem ipſi darent eum

gẽtibus vt flagellarẽt cũ et crucifigerent et
occiderent et ꝙ ipſe reſurgeret tercia die.
Math.xx. Marci.x.et Luce.xviij. Ergo ex
quo oẽs iſte auctoritates ſũt ꝙ omnia ſcri-
pta in lege moyſi in ꝓphetis et in pſalmis
cõplerent̃ et iplerẽt̃ i morte et in reſurrectiõe
ihũ xpi.cũ id qḋ ẽ impletũ et plenũ nõ iplea
tur manifeſte itelligit̃ ꝙ ſcripture veteris te
ſtamẽti erãt vacue quouſ ꝗ p ſeipm̃ eas im
pleuit ihũs xp̃s.et ꝓpter hoc ip̃e iuſte loq̃-
bat̃ qñ diſcipulis ſuis dixit. Math.v.ꝙ nõ
cogitarẽt ip̃m veniſſe ad ſoluẽdũ legẽ. q2 ñ
venerat ad faciẽdũ contra eã ſed implendũ
eã. Plus eſt ꝙ̃ cec⁹ qui nõ intelligit ꝙ ille q̃
ſoluit illud ad quod erat obligat⁹ exquo im
plet obligationẽ in quo erat vacua ꝙ ſoluẽ
do debitũ frangit obligationem.nec facit ꝯ
tra eam quando ip̃e finit complet et perficit
finem ad quem obligatio fuerat facta. Sed
hoc bene ſequitur ꝙ exquo implet illud ſol
uendo promiſſum ꝙ facit eam vacuam iu-
ris et virtutis quo illi cui erat facta obliga-
tio primo pertinebat etiam ſi circa ip̃m per-
maneat ſcriptura obligationis ſine mutati-
one aliqua ꝙ̃tum ad litteram exquo ſoluto
debito eſt mutata ſubſtantia et natura veri
tatis que faciebat obligationem primo eſſe
verã. Qui attẽde cõſiderare voluerit ſupra-
dictas rationes clare poterit intelligere ꝙ̃ i
iuſte vel ſi dixero inſipienter non mentiar.
Agareni imponunt fidelibus ihũ xpi non
eſſe criſtianos quia non ſe circuncidunt et
quia non ſeruant ſabbatum.et quia non fa
ciunt paſcha agni ſicut fecit iheſus criſtus vel
quia comedunt carnes porci quod ipſe non
fecit ſi probaſſent ꝙ poſt ꝙ̃ ipſe ſoluit p euz
promiſſum ad abraham et alios patres ip̃e
fecit predicta haberent aliquem colorem. ſ3
ꝙ poſtea non deberet facere etiam ſi groſſiſ-
ſimus eſſet ingenio quilibet homo illud po
teſt intelligere ꝙ exquo predicta et alia mul
ta habebant curſum ſuum ante ꝙ̃ promiſſio
eſſet impleta omnibus contingentibus iu-
deis in figuram vt infra videbitur.et ſic de-
bebant dimittere ea cum veritas veniret.ſi-
cut figura imaginis quando eſt iam depic-
ta et finita ceſſat. Sic eſt de figura domus q̃
ceſſat quando ipſa eſt facta. Unde quia cir-
cunciſio et alia plura in magnum myſteriũ
per ipſumet deum erãt data ſicut pro pigno
re quouſ ꝗ eſſet ſolutum debitum.ip̃emet q̃

habebat ſoluere eas ſeruauit. Sed ſi p⁹ mor
tem ſuam quando dixit. Cõſummatum eſt
Joh.xx.vult tantum dicere iam ſunt reple-
ta omnia myſteria ipſe ſeruauerat quod ip-
ſe ſeruauit ãtea ſcilicet ꝙ celebraſſet paſcha
agni ordinatum ipſis iudeis in figuraz ſue
mortis que habebat fieri et ſic de alijs figu
ris eo ipſo ꝙ dederat intelligi deum non cõ
pleuiſſe quod promiſerat ſuis patribus. ſã
ctis patriarchis.regibus et prophetis ꝙ ha
bebat eos redimere et liberare de poteſtate
dyaboli. et cum eſſet preteritum tempus in
quo debebat impleri.quid aliud erat ſerua-
re legem moyſi ſicut prius niſi dare teſtimo
nium deum non eſſe verum. Exquo in tem-
pore per eum aſſignato non impleuerat per
eum promiſſum. Et quod plus eſt cũ ma-
ior et principalis promiſſio dei eſſet ꝙ de⁹
habebat filium ſuum dare in mortez pro ſa
lute illorum et totius mundi cum ipſemet
fuiſſet mortuus dabat vel poterat dare teſti
monium ꝙ non fuiſſet mortuus ſ3 ꝙ debe
bat mori iterum.et ꝙ vna vice vel pluribuſ
ad minus,quolibet anno ſemel ſicut ſumm⁹
ſacerdos quolibet anno intrabat ſemel in
ſancta ſanctorum cum ſanguine ſacrificij.
Hebre.ix.figurando ſacrificium quod erat
multo maioris dignitatis et excellentie cuz
maiori efficacia et complemento.ſanctificã
te exiſtentes in peccato ꝙ̃ ſanctificaret ſan-
guis hyrcorum et thaurorum que erant pri
cipalia legis Moyſi ſacrificia ſignificantia
mortem que habebat eſſe filij dei in cruce ꝓ
pter ſalutem totius mundi.ꝙ non pluribuſ
ſed vna vice ſolum ſemel habebat impleri fi
lio dei exiſtente.vno ſolo et non multi. Et
cum ipſe eſſet homo natus de genere iude-
orum et ordinatio eſt homines ſemel mori
Sic filius ſolum ſemel et non pluries debu
it mori. Qui ſi ſeruauerat ſicut prius legẽ
Moyſi declarat intelligere ꝙ non erat mor
tuus ſicut a deo patre ſuo acceperat manda
tum.erat iſte honor quem iheſus filius vir
ginis et dei debebat patri ſuo per actus ſu-
os dare continue teſtimonium ꝙ deus pa-
ter ſuus non erat verax.exquo non impleue
rat per ipſum promiſſum. Altior pro certo
in eo erat reuerentia ad patrem quia ſtan-
do in cruce cum ſummi ſacerdotes et alij ho
mines ſtantes iudei promittebant ꝙ crede
rent in eum ſi deſcẽderet de cruce cõtinendo

gloriam et honorem ei promiſſū q̄ a patre
acceperat mandatum ponendi aïaꝫ ſuā mo
riendo cum eſſet ei leuius deſcendere de cru
ce viu⁹ ꝙ̄ poſt mortem reſurgere de ſepul-
chro factus obediens patri vſqꝫ ad morteꝫ
voluit plus implere ꝙ̄ erat iudeis promiſ-
ſum per deum complendo obligationem
eis datā et ſic dicēte vitatē p̄dicta obligatōe
iplerī lege moyſi ī quo erat vacua et faciēdo
eam uacuam iure quo erat plena.ſ. iuris et
petitionis que cōpetebat iudeis quouſqꝫ eſ
ſet impletum promiſſum quod ius fuerat
eis datum cum multa ſolēnitate qua ma-
ior altera eſſe non pōt nec cogitari quando
promiſſum pro ſe factum confirmauit de⁹
iurando per ſeipſum cū non poſſet intelligi
aliquod maius per quod iuraſſet. vt Gen.
xxij. et Exo. xxxij. ſicut homines quando
debite et iuſte iurant per rem quam cogitāt
maiorem eſſe ſeipſis uel per rem quā magiſ
amant. Et ideo non potuit dare maiorem
firmitatem deus ſue promiſſioni ꝙ̄ iurādo
per ſeipſum. Et ut intelligeretur ꝙ ſine aliq̄
dubitatōe volebat illō iplere ſicut primo iu
rauerat abrahe replicauit iuramentū facien
do eandem promiſſionem ipſi dauid cum
iuramento firmatam: Et illud quod in hac
materia eſt altiſſime contemplationis cum
deus feciſſet multas promiſſiones iudeis
et ſuis primis patribus addita expreſſe con
ditione ꝙ ipſe impleret promiſſa ſua ſi ſer-
uarent ſua mandata et perſeueraſſent in ſuo
ſeruitio. et ꝙ ſi non facerent non ſolum nō
daret eis per ipſum promiſſa. ſed ꝙ puni-
ret eos magnis penis dando eos in pote-
ſtate ſuorum inimicorum et ponēdo eoſ ex
tra terram promiſſionis: Sed tamen hanc
promiſſionem benedictionis omnium gen
tium in ſemine abrahe ꝙ mitteret meſſiam
ad ſaluandum eos fecit deus ſine conditio
ne Et ulterius ꝙ cū ſingulariſſima deuotō
ne et firmum intellectu debet conſiderari
ꝙ hec fuit maior promiſſio quam fecit de⁹
maior dico et ſic pro certo affirmo. Fuit enī
magna promiſſio dei facta iudeis ꝙ libera
ret eos a ſeruitute egypti ꝙ daret eis terram
promiſſionis ꝙ daret eis in bona in ea eis
ſpecificata. Verūtamē he ſunt paruiſſime
promiſſiones in comparatione illius que ī
telligebatur ſpiritualis et principalis prop-
ter opera eorum uirtuoſa et propter obedi-
entiam et obſeruantiam ſuorum mandato
rum que erant ſatis difficilia ꝙ daret ei⁹ p⁹
hanc uitam paradiſum gloriam celeſteꝫ in
eternum durantem. que promiſſio licet in-
comparabiliter ſit maior ꝙ̄ omnes alie. q̄
omnis largitor eſt maioris excellentie et di
gnitatis ꝙ̄ ſuum proprium donum ex quo
eſt dominus eiuſdem propter quod quādo
aliquis dat aliquid de ſuo . ex quo ipſe eſt
maior non intelligitur dare ſeipſum ſed qn̄
dat ſeipſum intelligitur dare omnia ſua: Et
ideo promiſſio paradiſi non poteſt equari
promiſſioni de qua loquimur facte per deū
abrahe et alijs iudeorum patribus . hoc
eſt ꝙ promiſit dare ſeipſum nobis manda
to filio ſuo qui eſt ipſemet deus facere om-
nia pertinentia ad ſalutem noſtram. et illiuſ
quo non poteſt dici maior amor ponendo
animam ſuam pro amicis ſuis. Et ſic pati
endo morteꝫ vt nos liberaret a poteſtate ini
mici. quaꝫ ſuper nos habuerat propter pec
catū ad primi patris noſtri. Iſtud tamen ſi
ne precio donum uolens deus totum et to
taliter impleri expreſſe reuelauit dauid pro
phete ꝙ ſua promiſſio et teſtamentum erat
ſine aliqua conditione et ꝙ tam firmū erat
et fidele ꝙ proſperum ſeruaret ſua miſeri-
cordia. Et ſi filij iſrael dimitterent legem ſu
am corrumpendo iuſticias et nō ſeruando
mandata ſua viſitaret peccata eorum in fla
gellis ſed tamen ꝙ nunꝙ̄ amoueret miſeri
cordiam ſuam nec faceret contra ſuum da-
tum teſtamentum nec faceret uerba ſua ua-
na et ſine effectu. ſed ꝙ ſemper impleret qō
fuit per eum promiſſuꝫ propter has ergo et
alias ꝙ̄plures conſideratas rationes niſi
ſi ſic voluerit loqui contra totam rationem nō
poteſt aliquis dicere ꝙ iheſus criſtus poſt
mortem ſuam per quam deus pater ſuus
impleuerat ꝙ promiſerat. ꝙ ipſe ſicut priuſ
debebat ſeruare in ſe legem moyſi dando p
ſuos actus teſtimonium non eſſe impletum
quod erat implendum. et ꝙ multo maio-
ris attentionis eſt per ſuos proprios actus
confitendo deum patrem ſuum. quia non ī
pleuit in tempore aſſignato promiſſuꝫ et iu
ratum ꝙ erat mendax et periuruſ. Quis nō
dico hec dicere. ſed et ſolummodo audire p̄t
tam grandem blaſphemiam. Quia ergo
xp̄o ihū poſt mortem ſuā non fuit cōueniēs
ſeruarī legē moyſi q̄ in ei⁹ obſeruatōe facte-

bat magnā offenſam et iniuriam deo patri ſuo dando teſtimonium de eo ex quo nō impleuerat promiſſum non eſſe veracem. Sed periurium imaginetur unuſquiſq; in ſeipſo ſi fidelib⁹ ihesu xpi licitū ē ſuar legē moyſi ſicut prius et ſic circūcidere ſe et facere cerimonias in lege moyſi ordinatas ſicut pro pignore uel diuiſa quam debebant ducere in ſe iudei quouſq; eſſet impletum illud quod per deum eis fuerat promiſſum quid aliud eſſet hoc niſi per ſuos actus continue dar teſtimonium ꝙ non erat adhuc crucifix⁹ ihūs xpus ſ; ꝙ ad iplendū per deū ꝓmiſſum debebat uenire in mūdum et crucifigi. et tamē tempus in quo debuit cōpleri promiſſio diu iam eēt preteritum. ſicut dictum eſt. erat dar teſtimonium ꝙ ex quo defecerat deus in dictis ſuis non erat uerax ſed falſus et periur⁹ Et quis dubitauit ꝙ quicūq; affirmaret talem blaſphemiam de deo: ꝙ talis non eſſet amicus dei: nec eēt in ſua grā ſed ī ſuo odio et inimicitia. et quod nimiū aggrauat non quotidie ſemel ſed uel ſepties ſicut iuſto accidere pōt ꝙ in vna die cadat ſepties. ꝓuer. xxiiij. et totiens reſurgat ſi in tali odio et ira diceēt cōtinue de nocte et de die per actus ſuos et vitam dando teſtimonium deū ī ſua ꝓmiſſione defeciſſe: Et ſic patet conſideratō prima huius ſexti articuli. ſ; ꝙ iudei iam non habent legē. q2 lex moyſi ceſſauit poſt ꝙ eam xpus adimpleuit. De ſecundo puncto huius articuli qui eſt quaſi correlarium precedentis notandum ꝙ ſicut dictum eſt cum tempus promiſſionis iam ſit preteritū et per ihesum chriſtum impletum qui diceret adhuc legalia ſeruanda eē iſte eſſet blaſphemus et in continua ira dei. et conſtat ꝙ ī tali ira et odio dei ſunt certiſſime et continue iudei. cum ipſi ſint circumciſi et circumcidant filios ſuos ſoluto debito retinentes pign⁹ quod datum fuit quouſq; eſſet debitum ſolutum et ducendo eam continue in ſe pro diuiſa in magna iniuria et offenſa dei. ſicut ſi non obſeruaſſet iuramentum per eum factum. Sed diceret hic forte iudeus ego libenter dimitterē circumciſionem ſi poſſem et acciperem baptiſmum et ſequerer xpm ſed nō poſſum circūciſionem dimittere quia obligat ad perpetuum. quia iſtud pactum datū abrahe et ſemini ei⁹ per deū fuit federe ſempiterno ut pꝫ. Ge. xvij. ergo cū obliget ad ꝑpetuū opꝫ vt illud obſeruem. Reſpondeo iudeo ꝙ ſempiternum nō accipit̄ ꝓ ꝑpetuo uel eterno ſed ꝓ lōgo tꝑe pꝫ. Exo. xij. vbi habetur ꝙ ritus et feſtiuitas pache debebat celebrari federe ſempiterno tn̄. hiere. xxiij. ſcribitur Ecce dies ueniūt dicit dn̄s. et non dicent ultra uiuit dominꝰ qui eduxit filios iſrahel de terra egypti. et per cōſequēs ſequit̄ illo tempe vel in illis dieb⁹ non curabitur de phaſe. quia iſtud feſtū nō erat aliud niſi memoria liberationis filiorum iſrahel de terra egypti Circumciſio licet per longum tempus deberet durare. tamē adueniēte xpo debebat ceſſare. quia fuit data abrahe ī ſignū xpi de eo naſcituri ut habetur ad Ro. iiij. c. Modo ita eſt ꝙ adueniēte ſignato ceſſat ſignum. ſicut bibito vino remouetur circulus qui erat ſignum vini. Simile eſt etiam de contractu obligationis ſicut late dictum eſt ī p̄cedenti conſideratione. quia ſi ſit contractus obligationis de. x. florenis uſq; ad feſtum ſancti Johannis uel uſq; ad alium determinatum terminum ſolutis illis contractus ē nullus Simile etiam eſt de promiſſione regis facta militi de caſtro aliquo dando et ī ſignum talis promiſſionis datur ſibi anullus. quem portet vſq; ad impletionem promiſſi dato caſtro miles non portabit amplius anullū quia nihil aliud ſignificabat niſi promiſſionem factam de caſtro. Item adueniente rege ceſſant ſigna et ſolennitates q̄ propter regis aduentum fiebant. Item adueniente feſto ceſſat vigilia que erat diſpoſitio et preparatio ad feſtū. ita circūciſio erat vigilia et preparatio ad aduentum criſti et ad baptiſmum quod eſt maximum feſtū Item poſſeſſio limitata inter duos termīos non extendit ſe citra primum nec ultra ſecūdum. ſed talis poſſeſſio fuit circumciſio limitata inter abraham et criſtum Gen. xvij. hoc erit pactum inter me et te. quaſi dicat incipiat in me et non progredietur ultra me. Clariſſime ergo ex omnibus ſupradictis patet ceſſatio circumciſionis ergo iudei utētes eadem cum hoc ſit magna iniuria vt ſatis dictum eſt ac ſi non ſoluiſſet promiſſum propter hoc ſunt in continua ira et odio dei.

Tertius punctus eſt oſtendere qūo oīa ī figura cōtingebāt illis ſicut dicit aplus .i. Cor. x. et addit ſcripta āt ad correptōꝫ nr̄aꝫ vbi duo ſūt notāda ī p̄dictis uerbis. Prio

tempus umbre prefiguratum: ſecundo tem
pus gratie conſummatum. primum fuit ſb
lege moſayca. ſecundum eſt ſub lege euāge
lica. primum fuit figurarum ſecundum gra
tiarum. In primo ſolum fuit figuratio ac p
hoc imperfectio quia nihil ad perfectum ad
duxit lex ad hebr. vij. In ſecundo eſt ueri/
tatis exhibitio ac pc hoc perfectio. Unde
uocatur ab apoſtolo plēitudo tpis ad gal.
iiij. Pro primo ergo dicit apl's oia i figura
contingebant illis. In figura dicit prefignā
te illa que tempore gratie ſunt impleta. et be
nedicitur in figura. ſicut eni uidemus: q̄ fi
gura ceſaris vel herculis etſi ſit in ſe res ali/
qua principaliter tamen ſignum eſt ceſarem
vel herculē repreſentās. ſic et oia q̄ fuerūt fa
cta inveteri teſtamento fuerunt in ſe res ali/
que ſicut paradiſus archa. noe. diluuiuz. ar
cus celeſtis. nubes. tabernaculum: tēplum
et huiuſmodi. principaliter tamē ſigna erāt
non quidem rei preſentis ſicut ſunt ſacramē
ta noue legis que ſignificant gratiam iā p/
ſentem: ſed fuerunt ſigna gratie et ueritatis
exhibite in nouo teſtamento. Jo. i. Lex per
moyſen data eſt. gratia et veritas per iheſuz
xp̄m facta eſt. Unde poſſumus dicere d' hiſ
que ſūt tēpore grē exhibita illud quod ſcri/
bitur. Sapie. xiiij. figura eorum elogiquo
allata eſt. Item ſicut illud quod per ſuaz fi/
guram cognoſcitur imperfecte cognoſcatur i
tuitiue. quia non uidetur in ſe ſed quaſi ab/
ſtractiue quia cognoſcitur in alio puta i ſua
imagine. ſic et filij iſrael qui ſolum figuras
et corticem littere attendebant ea que imple
ta ſunt tempore gratie et ſi aliquo modo co
gnoſcebant impuriſſime tamen et valde im
perfecte. in ſignum cuius cuz moyſes d' mō
te deſcenderet cornuta et ſplendida facie nō
potuerunt hebrei claritatem vultus eius a/
ſpicere et ſi aliquos radios cernebant uult'
tamen ſui claritatem nullatenus attigebāt
Exo. xxxiiij. Et ſic iudei ſolū videbant figu
ram et attēdebant littere corticem. medullā
tamen ſpiritualis ſenſus nequaq̄ attinge/
bant et uſq; in hodiernum diem uelamē ſu
per cor iudeorum poſitum eſt ut nō poſſūt
cognoſcere ueritatem. Sed xp̄iani reuelata
facie gloriam domini ſpeculantur ſicut di/
cit apoſtolus. ij. ad Cor. iij. Unde doctor
catholicus figuratur per moyſen eſt eni aſſū
ptus de aquis baptiſmalibus de quo dicit

numeri. xij. q̄ non per figuras et enigmata
ſed palam deum videt. quod quidem verū
eſt non tamen ſimpliciter: quia videmus p
ſpeculum et in enigmate. i. Cor. xiij. ſed ſo
lum reſpectu iudeorum. Pro ſecūdo addit
ſcripta ad correctionem noſtram. Primum
enim tempus fuit quodam modo peccata
cōmittendi. Secundum autem eſt tempus
peccata corrigendi lex enim prohibeat con/
cupiſcentiam et ſic dando ipſius notitiam
ipſam excitabat. et quoniam ſacramenta le
gis non conferebant gratiaz: Ideo per quā
dam occaſionem non datam quidem. cum
lex eſſet ſancta et iuſta. ſed acceptam a iudeis
carnalibus quaſi eos impellebat ad peccā
dum: Unde et lex dicebatur lex peccati et
mortis ſicut apl'us ad Ro. vij. et. viij. Tem
pus autem gratie eſt tempus peccati corri/
gendi: tum quia pena iudeorum reddit xp̄i/
anos cautiores et quia ſacramenta noue le/
gis gratiam conferunt et ſcriptura euangeli
ca expreſſius peccata condemnat. Unde et
ſi d' omni ſcriptura canonica verum ē quod
dicit apoſtol'. ij. ad Timo. iij: Omnis ſcri/
ptura diuinitus inſpirata utilis eſt ad docē
dum ad corrigendum. ad arguendum. ad
erudiendum in iuſticia ut ſic homo dei per/
fectus ad omne opus bonum inſtruct' prin
cipaliter tamen uerum eſt de ſcriptura euan/
gelica. Hec enim docet fidei ueritatem. ar/
guit mundi uanitatem. corrigit peccati vili/
tatem. erudit precepti equalitatem. Circa p
mum iterum ſciendum eſt q̄ in ueteri teſta
mento ſub figurarum inuolucris prefigura
bantur quatuor que ſunt xp̄ianis tempore
gratie reuelata uidelicet credendorum conti
nentia. cauendorum immunditia inimico/
rum fraudulentia et malicia. ſacramentoruz
virtutum et bonorum virtus et efficatia.

De prefiguratione credendorum et p̄io
de prefiguratione ſancte trinitatis.

q Uantum ad primum notan/
dum q̄ omnes articuli fidei ī
ſcriptura veteri ſub figuris mul
tiplicibus quaſi ſub quibuſdā
ſigillis que nunc ſoluta ſunt velabantur. ar
ticulus enim trinitatis et unitatis de quo
dixerat moyſes ſm ueritatem hebraicā. ge.
i. c. In pricipio creauit heloi qd' ē pl'ale hui'

nominis vel quod eſt idem qđ dij veloim dixit propter perſonarum pluralitatez et cre auit propter eſſentie unitatem de quo etiaz refert eiſdem eodem ca. ꝙ volens formare hoiez dixit faciamus hoiez ad imaginē et ſilitudinē nr̄am faciamus dicū ē ꝑpter pſo naꝝ pluralitatē et noſtrā ꝑpter ſubſtātie uni tatem de quo etiam. ps. lxvi. dicitur Bene dicat nos deus deus noſter et bñdicat nos deus et cetera ter dicit deus nō ꝑpter tres de os ſ ꝑpter tres diuinas pſonas. Eū autez dicit in ſingulari metuāt eū et cetera hoc di cit ꝑpter nature idētitatē. de quo ēt dicit Yſaias ꝓpheta ca. vi. Seraphi clamabant al ter ad alterū. ſanctus ſanctus ſanctus dominus deus ſabaoth. ter dicit ſanctus qr tres ſunt diuine pſone. dñs deus addit quia eſt ī tri bus deitas vna. De hoc articulo q̄ ē primū credibile habes expreſſam figurā in ſancto abrahā de quo ſic dicitur gen. xviij. ꝙ tres vidit vnū adorauit dicēs dñe: et cetera. tres ſibi apparuerūt quia tres ſunt diuine perſo ne quas ſicut vnum adorauit dicēs. dñe qr in eis eſt vna deitas que eſt precisa ratio adorandi tres diuinas perſonas.

De prefiguratione dominice īcarnatōis

a Rticulꝰ dñice īcarnationis inuete ri teſtamēto ſub figurarū inuolu cris fuit. de quo dicit Eſa. Ecce vgo cōcipiet et pariet filiū et cetera Eſa. vij. Et hieremias nouū faciet dominus ſuper terrā femīa circūdabit virū. hiere. xxxi. hēs figuras multiplices in ueteri teſtamēto hūc eni figurauerūt paradiſus voluptatis. geñ. ij. et arcꝰ diuine charitatis. Gen. x. Quid p paradiſū niſi virginē intelligimus in cuius medio. i. utero fuit lignū vite. i. dei filius et in quo deus ſola virtute nullo creature con currēte opere poſuit hominē. i. chriſtū. quid p arcū uariū niſi ihesū intelligo quē deꝰ po ſuit in nubibꝰ. i. in marie viſceribꝰ radijs di uine grē penetratis qui fuit et ē ꝗtū ad ho mines ſignū diuine reconciliationis. in cuiꝰ ſignū arcꝰ ē uerſus celū et corda uerſꝰ nos Et iō nō oportet timere ſagittas ire dei ſub merſionis generalis aquaꝝ. Hūc etiā figu rabāt rubꝰ viſionis et uellus gedeōis. ignis fuit in rubo quia diuinitas fuit humanita ti ſed non cōburebatur rubus quia propter

iſtā vnionē nō fuit cōſūpta humanitas nec in diuinitatē cōuerſa Exo. iij. Itē ros fuit ī vellere. i. diuina grā in maria uirginitate cō ſeruata ipam dei filio fecūdās. terra fuit cir cūquaꝗ ſicca. qr caro marie nō fuit aliquo ſemine polluta. Judicū. vi. Hūc etiā figura uerunt arche teſtamēti cōditio ſolis dſceſꝰ et porte clauſio. Quid per archaꝫ niſi mariā intelligimꝰ qd per vrnā aureā inter archā in cluſā niſi humanitatē xp̄i. quid per manna qđ erat intra vrnā niſi diuinitatem eiꝰ intel ligo d iſta archa habet Exo. xxv. De cōtētis aūt in archa explicat apl̄s ad hebr. ix. c. Sol deſcendēs per decem gradus in horologio Archā ſignat ꝙ ſol iuſticie deſcēdit per de cē ordines creaturarū et de decimo aſſump ſit humiliorem naturā de corpore glorioſe de corpore virginis marie. Nouē ordies fu erunt nouem ordines angelorū. decimꝰ or do fuit hominū. de hoc deſcenſu habet. iiij. Regū. xx. Porta fuit clauſa perpetuo et tū ſolus rex ingreditur et egreditur per eā. por ta ſignificat uirginem qr uirgo manſit per petuo et tamē rex glorie ſolus ingreſſus fu it in eam per carnis aſſumptionem et egreſ ſus per eam per ſtupendam editionem de qua habetur Ezech. xliij.

De prefiguratione natiuitatis chriſti.

a Rticulus autem natiuitatis xp̄i de quo dixit Iſa. ꝓpheta ca. ix. Paruulus natus ē nobis et cetera fuit figu ratus in natiuitate Iſaac. de qua geñ. xxi. ī natiuitate Samuelis de qua. i. Reg. i. Hi eni ꝗuis nō fuerunt nati de virginibus fūt tamē nati de ſterilibus et ſupra nature cur ſum fuit autē figuratus expreſſius in aſcen ſu floris de quo Eſa. xi. Flos de radice yeſ ſe aſcendet. et in egreſſu fontis Iohelis. iij. Fons egredietur de domo domini et cetera et in ortu ſolis de quo Eccēs. i. Oritur ſol et cetera In abſciſione lapidis danielis. ij. dicitur ꝙ abſciſus eſt lapis d mōte ſine ma nibus qui ſtatuam confregit huius ſtatue caput erat ex auro puriſſimo. pectus aūt et brachia d argēto. vētr et femora d ere pedes d ferro et terra per hanc ſtatuā figurantur q̄ tuor magna regna ſibi ī orbe ſuccedētia ſm ꝙ daniel diuinitus edoctus ibi exponit. Primum eſt regnū chaldeorū ꝙ ſignificat

per caput aureum vt ibidem dicitur Secun
dum eſt regnum Perſarum quod figuratur
per argentum qđ ſubiecit ſibi regnum chal
deorũ Tertium eſt regnum grecorum.ſ. A
lexandri quod ſubiecit ſibi regnũ Perſarũ
et figurant̃ per es. Quartũ eſt regnũ roma⸗
norum quod figuratur per ferrũ quod ſub⸗
iecit ſibi regnum grecorũ aliaqꝫ regna mũ
di ſicut ferrum domat oĩa Per lapidem ab
ſciſum de mõte ſine manibus ſignificat̃ xp̃i
ſiue regnũ xp̃i cui ſubijciendũ erat predictũ
regnũ romanorum. In hac expoſitione oĩs
catholici et hebrei cõueniũt Quo ſuppoſi⸗
to ſic arguitur. In hac prophetia exprimit̃
ꝙ ille cui ſubijciendum erat regnum roma
norum et ĩperium eſt ipſe xp̃s cum hoc er⸗
go ſit completum tempore conſtantini et ſil
ueſtri pape quo tempore romanorũ ĩperiũ
ſubiectum eſt per veram fidem iheſu xp̃o fi
lio marie virginis. Sequitur ꝙ iſte eſt verꝰ
xp̃s veritas et ſignatum huius figure. quia
mons ſignificat virginem lapis criſtum ab
ſciſſio lapidis natiuitatem eius que fuit
de virgine ſine manibus.i. ſine opere cuiuſ
qꝫ creature Hic lapis confregit ſtatuam mũ
di uanitatem dictum regnum romanorum
ſibi ſubijciendo.

De p̃figuratione vite et cõuerſatiõis xp̃i

v Ita xp̃i et cõuerſatio de qua Ba⸗
ruch.iij. In terris viſus eſt et
cum hominibus conuerſatus eſt
fuit figurata per colũnam que filijs iſrael
precedebat que de nocte erat ignis illumi⸗
nans: de die uero nubes refrigerens. Vita
enim criſti illuminauit mundum contra no
ctem ignorantie et refrigerauit contra eſtum
concupiſcentie: nec uacat a myſterio ꝙ illa
nubes erat tenebroſa egyptijs et luminoſa
hebreis. qꝛ in uita xp̃i fuerunt reprobi exce⸗
cati et electi illuſtrati de hac colũna habet̃.
Exo.xiij.

De p̃figuratione doctrine et predicatio⸗
nis criſti.

d Octrina autem xp̃i et p̃dicatio fu
it figurata in legiſdatione que fu
it facta Moyſi: Exo.xx. et in legiſ
ſecunda preſcriptione Exo.xxiiij. et in legiſ
repetitione que fuit facta in Deut. quaſi per
totum propter quod dicit Hiero. in epl'a ad
Paulinum Deuteronomium vero ſecũda
lex et euangelice legis prefiguratio fuit etiã
figurata in locutione angelorum qui ex per
ſona dei loquebantur ſanctis patribus et p̃
cipue in locutione illius qui loquebatur.
Moyſi et filijs iſrael aliquando in mõte. a
liquando in deſerto. aliquando ad oſtium
tabernaculi. aliquando inter cherubim qui
ꝓpiciatoriũ obumbrabant vide ſcripturas

De prefiguratione paſſionis xp̃i.

a Rticulus de paſſione xp̃i: morte
et ſepultura. de quo dan.ix. ꝓphe
ta predixerat dicens: Occidet cri⸗
ſtus fuit multipliciter figuratus. Fuit enim
xp̃s venditus in ioſeph. Ge.xxx.i. Nudatꝰ
in noe. Gen.ix. Ligatus in Sampſone. iu⸗
di.xvi. Irriſus in heliſeo cui dicebant pueri
Aſcende calue.iiij.reg.ij. Conſputus ĩ iob
Job.xvi. Ceſus et uerberatus in Eſaia. q̃
dicebat. Corpus meum dedi percutientibꝰ
et genas meas uellẽtibus. Eſaia.lx. ſuſpẽ
ſus in botro qui portabatur in uecte et ĩ ſer⸗
pente eneo de primo Nume.xiij. de ſecũdo
Nume.xxi. Clauis affixus in Iſaac q̃ por⸗
tabat ligna et quẽ pater ligabat ſuper ſtruẽ
lignorum: Gen.xxij: Et crucẽ xp̃us baiula
uit et ſuper eam fuit colligatus. quia in ea
fuit clauis affixus: Tranſlanceatus in adã
Apertum enim fuit latus ade et inde fuit
formata mulier gen̄.ij. et apertum fuit latuſ
xp̃i dormientis in cruce. et inde fuit forma⸗
ta eccleſia quia de xp̃i laterali vulnere fluxe
runt eccleſie ſacramenta Fuit occiſus ĩ abel
Gen.iiij. Sepultus in iona. Fuit enim Jo
nas in ventre ceti tribus diebus et tribꝰ no⸗
ctibus: ſic et ſaluator fuit tot diebus et tot
noctibus in corde terre ſicut ipſe dixit ĩ euã
gelio. Mat.xij. hanc figuram habes ione.
ij. Hec ſepultura fuit figurata in quiete do⸗
mini que fuit.vij.die. Gen.vij.

De prefiguratione deſcenſus anime xp̃i
ad inferos.

a Rticulus de deſcenſu anime xp̃i.
ad inferos fuit figuratꝰ in deſcẽſu
dei qui deſcendit in egyptum vt liberaret

populũ iſrael de manibus egyptiorũ Exo.
iij. et aĩa xp̃i deſcendit in infernũ qui per e/
gyptũ tenebroſũ figuratur vt educeret vin/
ctos ſuos de lacu in quo nõ erat aqua. ſicut
dicit Vaticianus zacharias zacha. ix. Chri
ſtus etiã eſt prefiguratus in Abbacuc. qui
tulit prandium conſolationis. danieli viro
deſideriorũ. i. ſanctis patribus deliberati d
ſiderãtib⁹ qui erãt i lacu leonũ. Daniel. viij.

De prefiguratione reſurrectionis xp̃i.

a Rticulus reſurrectionis criſti
De quo in ps̃. iij. ex perſoa xp̃i
Exurrexi quia dominus ſuſce
pit me et alibi. ps̃. lvi. Exurgã diluculo. fu/
it figuratus in Jacob. de quo Gene. xxviij.
ex ſurgens mane Jacob tulit lapidẽ quem
ſuppoſuerat capiti ſuo et erexit in titulũ Ja
cob eſt xp̃s qui ſurrexit mane. ſupple a mor
tuis mane dico cũ adhuc eſſent tenebre: et
tulit lapidem. i. humanitatem ſuam quam
ſuppoſuerat capiti ſuo. i. in deo ſupple ſub/
ſtantificauerat. Caput eni xp̃i deus eſt vt di
cit apl's. .i. Cor. xi. Et erexit in titulum. ſ. a fi
delibus contemplãdũ predicanduz et ado
randum fuit etiam figuratus in ſampſone
de quo dicitur Judi. xvi. ꝙ dormiuit ad no
ctis mediũ. et cõſurgens tulit ambas fores
corpus. ſ. et animam ſuã. Ex his duab⁹ fi/
guris ortũ habuerant ille due opiniones.
Augu. et Greg. dicit enim Aug. ꝙ xp̃s ſur
rexit mane. i. diluculo dici paſce habẽs pro
ſe factuz Jacob. Gre. aũt dicit ꝙ ſurrexit me
dia nocte habẽs factũ ſampſõis pro ſe. qui
poſſunt concordari per hoc ꝙ xp̃s ſurrexit i
principio diei tercie et ſic poſt mediã noctez
ſtatim enim poſt mediam noctem dies na/
turalis incipit et põt dici mane et hoc ꝑ Au
guſtino. vel dicendũ ꝙ ſurrexit domin⁹ ſe/
cundum veritatem mane etiam diei artifici
alis hoc enim reputatur probabilius. non
tamẽ erat clara dies immo adhuc erant tene
bre vnde quaſi de nocte ſurrexit. et ſic ſalua
tur opinio vtriuſqꝫ.

De prefiguratione aſcẽtionis xp̃i.

a Rticulus de aſcentione xp̃i de
quo in. ps̃. lxvij. Aſcendiſti in
altum. et cetera. Et alibi pſal/
mo. xlvi. Aſcendit deus in iubilo. fuit figu
ratus in tranſlatione Enoch. Ge. v. Et i a/
ſcenſione Helye. iiij. Regũ. i. in regreſſu Ja/
cob qui dixit Ge. xxxij. In baculo meo tran
ſiui iordanem xp̃m et nunc cuz duabus tur
mis egredior. Criſtus in baculo crucis tran
ſiuit iordanẽ mortalitatis et cũ duabus tur
mis ſcꝫ angelorum et hominum regreſſus
eſt in celũ. Fuit etiam figuratus in aduentu
filij hominis vſqꝫ ad antiquũ dierum de
quo Danielis. vij. ecce dicitur ibi in nubib⁹
celi quaſi filius hominis veniebat et vſqꝫ ad
antiquũ dierum peruenit et dedit ei poteſta
tem honorem et regnum.

De prefiguratione aduẽt⁹ xp̃i ad iudiciũ

a Rticulus de aduentu xp̃i ad
iudicium de quo expreſſe pro/
phetauit Johel. iij. ca. ibi enim
dicitur ex perſona dei Congregabo omnes
gentes et deducam illos in vallẽ Joſaphat
ibi diſceptabo cum eis. fuit etiã expreſſe fi/
guratus. Danielis. vij. vbi dicitur ꝙ throni
poſiti ſunt et antiquus dierum ſedit. thron⁹
eius flame ignis. et ibidem iudicium ſedet
et libri aperti ſunt. ibiqꝫ dicitur ꝙ fluuius
igneus rapiduſqꝫ egrediebatur a facie ſeden/
tis. qui cõſumpſit beſtiã cũ vndecim corni/
bus quo facto ſancti acceperũt regnũ Thro
ni figurabãt ſedes aploꝝ antiquus ſedens
iudicatorem xp̃m qui eſt antiquiſſimus ſm di
uinitatem fluuius igneus egrediẽs figura
bat xp̃i ſniam acutiorẽ ꝙ ſit ignis qui cõſu/
mit demones cũ reprobis cũctis. Judicabũ
tur enim ex his que apparebũt in libris cõ/
ſciẽtiarũ qui tũc aperiẽtur. quo facto ſancti
regnũ dei perpetuo poſſidebũt.

De p̃figuratione generalis reſurrectiõis.

a Rticul⁹ autẽ de xp̃i carnis reſur
rectiõe d quo ꝓphetauit Job.
xix. c. dicẽs Scio ꝙ redẽptor
me⁹ viuit et in nouiſſimo die de terra etc. vſ/
qꝫ ibi i ſinu meo. fuit figurat⁹ Ezech. xxxvij.
vbi dicitur ꝙ oſſa q̃ pri⁹ erãt arida vehemẽ
ter acceſſerũt oſſa ad oſſa vnũquodqꝫ ad iũ
cturã ſuã et ſup ea neruí et carnes aſcẽdrũt
et ingreſſ⁹ eſt in ea ſpũs et vixerũt que oĩa ex/
ponit ibidem ꝓpha de reſurrectione mortu

orū. Unde ibi dicitur. Hec dicit domin⁹. ecce ego aperiā tumulos veſtros et educā vos de ſepulchris veſtris populus me⁹ et cetera

De prefiguratione vite eterne et mortis eterne. malis et bonis dande

a Rticulus autem de vita eterna quam electi poſt mortem aſſequenẜ fuit figuratus i ſcala iacob de quo dicẜ Ge. xxviij. ꝙ vidit ſcalā tāgentē celum et angelos aſcendētes et deſcendētes et dñm inſirū ſcale. Scala ſignificat vitā ſcām ꝙ hꝫ multos gradꝰ. qm̄ multi ſūt gradꝰ ſcītatis. ꝑ hanc deſcēdūt angeli dei vt informēt hoīes et aſcendēt viri āgelici vt videāt dñm ipi ſcale inſixū cuius quidē viſio erit vita beata. Fuit et figuratus in terra ꝓmiſſionis quā filij iſrael poſt tranſitū deſerti poſt multos labores multaqꝫ prelia adepti fuerūt. ſic et ſancti pꝰ tranſitū deſerti pn̄tis ſequētes ducatū colūne nubis et ignis. i. vite ſaluatoꝛ poſt multos labores bonorū operū. poſt multas victorias viciorū et hoſtiū ſpūaliū beatificā vitā que eterna erit finaliter aſſequētur. Sb iſto articulo continetur fideꝫ de morte eterna reprobis debita. ꝙ fuit figurata. Nume. xvi. vbi dicitur ꝙ Choꝛe datan et abiron et multi alij propter peccatū ſuū viui deſcenderet in infernū. ſic et reprobi viui vita naturali priuati tm̄ vita grē et glē deſcendūt in infernū et tunc erit verū qḋ dicitur. Math. xxv. ꝙ ibūt reprobi in ſuppliciū iuſti autē in vitā eternā. Electi figurantur per pincernam pharaonis cui dixit Joſeph: Memēto mei cū tibi bene fuerit et cetera. Reprobi autē ꝑ piſtorē qui āputato capite ſuſpenſus eſt in cruce. Ge. xl.

De prefiguratione vnitatis eccleſie

a Rticulus de vnitate eccleſie fuit figuratꝰ in archa noe in tabernaculo federis i tēplo ſalomonis et in iheruſalē terreſtri. In archa fuerunt cōgregata aīalia de oī ſexu et genere. et in eccleſia catholica ſunt ex iudeis et gentilis. maſculꝰ et femina. liber et ſeruꝰ. hō irrationalis et vtens rōe. Archa ferebatur ſuper aq̄s et eccleſia fuit ſuꝑ tribulatione huius mundi ad archā colūba rediēs portauit ramū oliue. et xp̄s ad eccleſiā fuerēs ſpūaliter denūciat pacē. In mūdo inq̄t pſſuram hēbitis in me aūt pacē. Joh. xvi. Extra illā archā nullꝰ ſaluari potuit ſic et extra eccleſiam nullus pōt eē ſaluꝰ. De his oībus hēs. Ge. vij. et. viij. In tabernaculo et in tēplo colebāẜ et adorabāẜ deus: fiebant ibi ſacrificia ꝑ que remittebāẜ peccata. et peccatores recōciliabāẜ deo. ſic in ſola eccleſia eſt diuinꝰ cultꝰ offerūẜ grata ſacrificia. recōciliāẜ peccatores et remittūtur tibi peccata. vñ hñ dicit eccleſia. Credo vnā ſctā eccleſiam catholicā ſanctorū cōionē. remiſſionē peccatorū. i. in qua ſola eſt ſctorū cōio et remiſſio peccatorū. ihrl'm etiam erat ciuitas ſacerdotalis et regia. ſꝫ excellentius ſcrā eccleſia. quia in ea ſunt omnes xp̄iani ſacerdotes et reges facti in ſanguine ihū xp̄i. Apoc. v. ſic igitur habemus totā fidei cōtinētiā in ſcriptura veteri multipliciter figuratā et cetera.

De ꝑfiguratōe cauēdorū. ſ. vij. capitaliū vitiorū et tranſgreſſionis. x. ꝑceptorum.

q Uantū ad ſecūdū ſciēdū ꝙ peccata ꝙ oīno cauere debemꝰ fuerūt figurata multipliciter. ſ. i lepre plaga. de qua Leuiẜ. xiij. In lepra marie de qua Nume. xij. In lepra giezi. ḋ qua iiij. Reg. v. In morticinis et imūdicijs que fuerūt i multis locis ꝓhibita in lege. peccatū ei aīam facit leproſā. et ipſā eicit a cōſortio angelorum. facit enim animā imūdam et fetidā pluſꝙ eſſet aliqua legalis imūdicitia. vel aliquod morticinū faceret. Septē autē peccata mortalia fuerunt figurata per ſeptem funes quibus ligatus fuit ſamſon. Judicū. xvi. Sunt eni peccata quedā vincula et funes quibus ligantur peccatores ne libere poſſint incedere vel operari. Decē aūt tranſgreſſiones contra xp̄i precepta decalogi fuerunt figurata ꝑ. x. cornua beſtie. Dañ. vij. de quibus egreditur. xi. loquens contra deum blaſphemias per quod deſperaiō et finalis impenitentia figuratur. Sic ergo habemus ꝙ peccatum in generali et peccatoꝝ numerus multipliciter fuerūt in ſcriptura veteri figurata et cetera.

De ꝑfiguratōe malitie inimicorū ſpūaliū

q Uantum ad tercium notandū ꝙ inimici ſpūales qui nos ꝓ peccato inuenit et gratia dei et virtutibus ſpoliant in ſcriptura veteri figurantur in ſerpēte qui ſeduxit Euam. Gene. iij. et in ſerpentibus qui percuſſerunt filios iſrahel. Nume. xxi. et in vrſis et leone quos interfecit dauid. i. Regū. xvij. et in duobus vrſis qui deuorauerūt. xlij. pueros. iiij. Reg. ij. Et in duobus principibus latronū Iſboſeth. filium ſaul. ij. Rex iiij. Et in duobus draconibus de quibus habetur Heſter. x. Demones enim qui per ſerpentem. vrſos et dracones figurantur aliquando perſequūt eccleſiam manifeſte ſicut leo. Aliquādo occulte ſicut draco et ſerpens et latro figurant etiam per illos qui perſequebantur filios iſrael in deſerto. contra quos pugnauerunt. Moyſes et Joſue. Et non vacat a myſterio ꝙ nunꝙ potuerunt ſuperare Jebuſeos per quos carnis vicia que nūꝙ perfecte in hac vita de lege cōmuni ſuperantur figurantur. Figurantur etiā per goliath. ſaulē et ablalonē pſecutores dauid. Item figurantur ꝑ egiptios. chaldeos medos. perſas. grecos romanos. hebraica populi perſecutores.

De pfiguratōe virtutū et efficatie ſacramētoꝝ

q Uantū autem ad quartū notādū ꝙ arma et remedia quibus ſanantur peccata et vincūtur ſpūales inimici ſunt. vij. ſacramēta. vij. virtutes. vij. dona. et. vij. bona ſpūalia.

Septē ſacramēta ſunt figurata multipliciter et pmo de pfiguratione baptiſmi.

b Aptiſmꝰ figuratus fuit in diluuio Ge. vij. In mari rubro. Exo. xiiij. Sicut enim in diluuio et in mari rubro fuerunt conſumpti omnes peccatores. ſic in baptiſmo xpi ſanguie rubricato omnia peccata delentur.

De pfiguratione ſacramēti cōfirmatiōis

c Onfirmatio fuit figurata ī vnctione regū. hoc enim ſacramento xpiani roborantur in fide et ſicut reges ad ſpūalia bella preparātur. vid de vnctione. ſaul. i. Reg. x. et de vnctiōe dauid. i. Reg. xvi.

De pfiguratione ſacramēti eucariſtie

ſ Acramentum eucariſtie fuit figuratū in oblatione melchiſedech ꝗtū ad ſpēs offerebat eniꝫ panem et vinū. Ge. xiiij. Et in agno paſcali ꝗtū ad cōtentū in ſacramēto. quod ē vera caro xpi. exo. xij. Et ī māna ad ſaporē ſpūalem. Exo. xvi. habebat eī māna omne delectamentum et ſaporē ſuauitatis. Sap. xvi. et multo fortius in ſacramento altaris. figuratum etiam fuit per omnia ſacramenta antique legis.

De pfiguratione ſacramēti penitentie

ſ Acramentū autē pnie ꝗtū ad contritionem in gemitu dauid fuit figuratum de quo in. ps. vi Laboraui in gemitu meo et cetera. Et in fletu ezechie. iiij. Regū. xx. Quantū ad cōfeſſionem fuit figuratū in leproſis. de quibus preceptum eſt vt ſe oſtenderēt ſacerdoti. Leuit xiij. Et in confeſſione dauid qui dixit poſtꝙ peccatū cōmiſerat peccaui domio. ij. reg. xij. Quātū ad ſatiſfactionem fuit figuratuꝫ in facto regis. Niniue. Uide Jone. iij. quō per humilitateꝫ et ieiunia domino ſatiſfecit Quantum autē ad vniuerſa figuratur hoc ſacramentum per ſeptem lotiones quibus ſe lauit Naaman in Jordane et mundata fuit eius lepra. iiij. Regū. v. Jordanis interpretatur iudicium. et ſignificat penitentiam per quam peccatores ſe iudicans ne iudicentur a domino et in hoc. Jordane ſe debet lauare ſepties contra ſeptem peccata mortalia vt ſic mundetur ſpūalis lepra. Figuratur etiaꝫ per. xi. ſaga cilicina quibus tegebatur tabernaculū. Exod. xxvi. qꝛ contra. x. pcepta decalogi ſunt. x. tranſgreſſiones que figurātur ꝑ x. plagas. egypti Uide in Exodo. de quorū medio egreditur. xi. i. deſperatio et finalis īpenitentia que fuit figurata per. xi. cornua beſtie ſicut dictum eſt ſupra. Et figurantur hec. xi. mala non ſolum per. xi. cornua veruꝫ per. xi. apoſtolos de quibus in. ps. lxxxij. Moab et agareni et cetera vide gloſam et interpretationes contra que. xi. mala debet ſe

peccator pũgere. xi. fagis alicinis pnievt ſic
vulnus aperiatur et virus egrediatur

De prefiguratione ſacramenti ordinis.

S Acramentum ordinis fuit figu
ratũ in inſtitutione ordinis le/
uitarũ et miniſtrorũ tabernaculi
de quibus in li. Numerorum. Et in ordina
tione ſacerdotum d̄ qua. Exo. xviij: p̄apue
autẽ fuit figuratum ſacerdotium eccleſie i ſa
cerdotio Melchiſedech. de quo ge. xiiij. Sa
cerdos eni eccleſiaſticus non eſt ſacerdos ſe
cundũ ordinẽ leui ſed ſecũdũ ordinem mel/
chiſedech i: pſal. cix.

De prefiguratione ſacramenti matrimonij

S Acramẽtũ autẽ matrimonij no
ue legis fuit figuratũ in mr̃imo
nio ꝙ fuit inter Adã et euã. vñ
ipſe dixit. ꝓpter hoc relinquet homo patrem
et matrẽ et cetera. Ge. ij. Adã enim non le/
gitur habuiſſe niſi vxorẽ vnicã. vnde ibi di/
xit adherebit vxori ſue non vxoribus. Figu
ratũ etiã fuit p matrimoniũ quod fuit inter
Iſaac et rebeccã. de quo Ge. xxiiij. Ipſe eni
Iſaac fuit vnic⁹ vnice ꝓpter hoc imunis fu/
it ab illa maledictione quã icurrit. Lamech
qui prius induxit bigamiã Ge. iiij. Et tale
dꝫ eẽ matrimonium eccleſie. De tali eni dic
apoſtolus ad ephes. v. Sacramẽtũ hoc di/
co magnũ in xp̄o et in eccleſia. Nec etiaꝫ di/
co quin bigamia vel octogamia ſit veꝝ ma
trimoniũ ſed tamẽ multũ deficiat a ratiõe ſa
cramẽti. Notat ſuper hoc Alexander d̄ ales
in. iij. tractatu. ij. ſuper p̄cepto. ꝙ habere plu
res vxores fuit adulteriũ ipſi Lamech. ꝓpt̄
duo. Primo qꝛ fuit contra ius naturale. ſcꝫ
ne facias alij quod tibi non vis fieri. Et vir
non vult ꝙ vxor diuidat carnẽ ſuam cũ ml'
tis. et ita peccauit in deum. Secũdo qꝛ fuit
contra morem et conſuetudinem et moderã
tiam. Ex incontinentia eni imoderata plu/
res habuit. et ſic ſcandalizauit proximũ. ſã
cti vero patres non cõmiſerunt adulterium
in habendo plures. nec peccauerunt contra
ius naturale qꝛ cum eis occulta inſpiratiõe
fuit diſpenſatũ. nec contra morẽ. qꝛ iaꝫ erat
in cõſuetudinẽ tractũ. Et nota ꝙ cauſa di/
ſpenſationis fuit triplex. ſ. propter multipli/
cationem cultus dei exemplo Abrahe. Ge.
xvi. Item in figuram Coniugiũ enim patꝝ
ſignificabat connubiũ criſti et eccleſie q̄ mľ
tiplicatur per contẽplatiuos et actiuos. ſ. fi
lios et mercennarios. quod figuratũ fuit in
vxoribus. Iacob liberis et ancilis ſiue con
cubinis. Ge. xxvi. Itẽ ꝓpter moderãtiã et tẽ
perantiam. Moderate eni appetebãt antiq̃
patres coitũ. ſ. ꝓpter ſolã ꝓpagatõnẽ ad cul
tũ dei. exẽplo dauid. ij. Reg. xxvi. Ad ma/
iorẽ autẽ euidentiam predictorum Nota ꝙ
concubia dicitur duobus modis. Uno mõ
aſſumpta ad tempus ad prolẽ ꝓducãdam
ꝙ dicitur aſſumpta ad tempus. hoc dicitur
ad differentiam vxoris et ꝙ dicitur ad ꝓlẽ
ꝓcreandam. Hoc dicitur ad differentiã me
retricis. talis concubina non eſt vxor et coit⁹
cũ ea eſt fornicarius et illicitus ſm ſe. et ẽ eti
am cõtra legem naturaleꝫ et ſcriptã. Ius ei
publicũ legis naturalis dictat procreatiõnẽ
filiorum cũ educatione et hereditatis ſucceſ
ſione. quod non poſſet eſſe niſi eſſet copula
parentũ inſeparabilis. Item eſt cõtra ius p̄
uatum rõis. quod dictat non facere alij q̃d
homo fieri nõ vult ſibi et ecõuerſo. Quilibꝫ
enim vir vult vt effectus eius cui copulatur
ſibi iſeparabiliter adhereat. Secũdo modo
dicitur cõcubina aſſumpta inſepabiliter ad
ſemper. ſed cõditionis ſeruilis. et ſic realiter
erat vxor Sed tñ dicitur cõcubina qꝛ nõ erat
principalis vxor. vnde Ge. x. vi. Sara dedit
abrahe Agar in vxorem. Rachel dedit ba/
lam ancillam viro ſuo in coniugium. Geñ.
xxx. licet autem quelibet talium diceref ve/
ra vxor et inter virum et eã diceretur verum
matrimonium. deficit tamen a rõe ſacramẽ
ti quod eſt vnici ad vnicam vt dictuꝫ eſt Ul
terius nota hic domin⁹ bonauẽtura i. iiij ꝙ
p̄dicta diſpenſatio de pluribus vxoribus n̄
fuit tempore nature inſtitute. qꝛ tunc nõ erat
neceſſitas ſterilitatis nec in tempore gratie
eſt. quia multiplicatum eſt genus humanũ
ad cultum xp̄i. Sed ratione vtilitatis fuit tẽ
pore abrahe quia ante eum multiplicabant̄
non ad cultum dei ſed ad mala et ideo dele
ti ſunt de terra Sed ratione honeſtatis ad il
los ſe extendit qui vxoribus et concubinis
tẽpantur et ad cultũ dei multiplicandum fa
ciebant et volebant vti Hec autem diſpẽſatio
facta eſt diuina inſpiratione in patriarchis
et rege dauid quãdo et quoniã vtriſq̃ facta

eſt de ſemine dauid repromiſſio Et quia iſti erant tanq̄ capita. et imitandi erant tāq̄ ſancti intellexerunt recte diſpenſationem ad omnes extendi qui erant imitatores eorum et mos fuit ex hoc introductus durans vſq̄ ad chriſti aduentum.

De prefiguratione extreme vnctionis.

Sacramentum extreme vnctiōis fuit figuratum in multiplici vnctione veteris teſtamenti Tunc enim vngebantur reges et ſacerdotes templum et altare et certe cum chriſtianus eſt propinquus morti. tunc propinquus eſt vt ſicut rex adipiſcatur regnum glorie. vt etiam ſicut ſacerdos offerat deo ſacrificiū laudis perpetue vt etiam in eius anima templo et altari ſummus pontifex deus colatur. laudetur et honoretur in eternum et propter hoc vngitur criſtianus cum eſt propinquus morti. Vngebantur etiam antiquitus pugiles. et ſic chriſtianus i morte. quia aggreditur bellum fortiſſimum tunc enim ipſum hoſtis impetit vehementius propter quod oportet ipſum tanq̄ ſtrennuum pugilem ſtrennue dimicare. Vngebantur etiam antiquitus ſponſe cum viris tradebantur. Vnde et vxor ab vngendo dicitur. eo q̄ vngeretur et certe anima criſtiani cum debet exire de corpore debet tradi celeſti ſponſo. et traduci in tabernaculum eius vt eius caſtis amplexibus perpetuo delectetur

De p̄figuratione. vij. donorū ſpūſſācti:

Septem autem dona de quib⁹ dicitur Iſa. xi. figurata ſunt per ſeptem crines capitis ſamſon. quibus raſis ab eo receſſit fortitudo Iudicum. xvi. et vere excluſis a capite hominis. i. ab anima. vij domis ſpirituſſancti recedit ab homine fortitudo. Figuratur etiam ſecundum expoſitionem Grego. per. vij. filios iob. Iob. i. Per dona enim ſpirituſſancti adoptatur homo in filium dei perfectiſſime. ut ſit dignus hereditate ſuperna.

De prefiguratione ſeptē virtutum

Septem autem virtutes figurantur p. vij. dies q̄b⁹ deus cuncta fecit opera et poſtea quieuit. quia per virtutes illuminatur anima et in ipſis quieſcit cuꝫ per ipſas perueniatur ad requiem ſpūalem in p̄ſenti et eternam in futuro. Figurantur etiam per. vij. dies feſtiuitatum legalium. per ipſas enim anima ſolēnizat. colit deum et a vitijs ceſſat. Figurantur etiam per illas. vij mulieres de quibus Iſa. iiij. Apprehendent. vij. mulieres virum vnum et cetera. Nemo enim eſt vir nec vir vnus vnitate grē niſi quem iſte domine apprehendūt.

De prefiguratione. vij. bonorum ſpiritualium. et primo bonitatis crucis ii paſſione chriſti.

Sunt etiam alia bona ſpiritualia que multum valent ad ſupationem hoſtium ac etiam ad purgationem viciorum Primum eſt virtus crucis et paſſionis chriſti que fuit figurata i baculo dd̄. et in. v. lapidibus quos accepit de torrente cum quibus occidit philiſteum. i. Reg. xvij. baculus crucem figurabat. v. lapides. v. plagas ihū quas criſtianus cū fūda ſue conſiderationis debet contra demones facere et ſic debellabitur hoſtis.

De prefiguratione bonitatis et oratōnis matris ihesu criſti.

Secundum autem bonum eſt v̄tus et oratio matris xp̄i que fuit figurata per Iudith que holofernē occidit Iudith. xiij. et heſter que amā et hoſtes populi iſrael occidi procurauit. vid̄ in libro heſter et per iahel que ziſaram peremit. Iudi. iiij. et per berſabee matrem ſalomōis de qua. iij. Reg. ij. ipſa enim et ſi fuit ſponſa dei patris ſicut heſter aſſueri. fuit tamen vere mater veri ſalomonis cui dicit filius ſuus illud uerbum quod dixit ſalomon matri ſue. iij. Regū. ij. Pete mater mea quod vis neq̄ enim phas eſt ut auertam faciem tuaꝫ omnia etiam que ſalomon dicit in laudem ſponſe in li. Cant. de glorioſa matre domini ſpūaliter expo nūtur.

De p̄figuratōe bonitatis v̄tutis: p̄tātis ſiue auctoritatis eccleſie i orando

t Ercium bonum eſt virtus poteſtas ſiue auctoritas eccleſie cuius oratio ſumme placet deo. Eſt enim ipſa vnica ſponſa chriſti cui dixit ſponſus Cant.ij. Oſtende mihi faciem tuā ſonet vox tua in auribus meis. vox eniꝫ tua dulcis et facies tua decora.

De prefiguratione virtutis orationis ſā/ctorum noui teſtamenti.

q Vartum bonum ē oratio ſanc/torū noui teſtamenti qui iaꝫ cū chriſto regnāt ſcilicet appoſto/lorum qui fuerunt figurati in ſanctis patri/archis et prophetis. nam ſancti patriarche factis et ꝓphe dictis gratiam noui teſtamē ti prefignarunt et meritis populum deo re/cōciliare efficaciter meruerunt de quibꝰ Iſa xxvij. Qui ingrediuntur impetu ad iacob. florebit et germinabit iſrael. et implebūt fa/cieꝫ orbis ſemine et cetera. Sāctorū martiꝝ qui fuerunt figurati in ſanctis machabeis q̇ interpretātur victorioſi. fuerunt eniꝫ re et nomine victores Sanctorū confeſſoruꝫ qui fuerunt figurati in filijs prophetarum de quibus in .i. et .ij. Regū. Sāctorum et ſanctaꝝ virginum qui fuerunt figurati in abel. q̇ fu/it primus virgo de quo Geñ.iiij. Et in filia iepte. Iudi.xi. Et in abyſag ſunamite que fouit: Dauid regem de quo .iij. Regū.i.

De prefiguratione bonoꝝ paſtoꝝ eccl'ie.

q Vintum autē bonum eſt ſedulitas bonorum paſtorum eccleſie qui fuerunt figurati per moyſen. Ioſue. et Dauid Illi enim orando ꝙ maxime et nihilominus operando proſtrauerunt hoſtes Vn̄ quomodo Moyſes orādo proſtrauit amalech. Exo.xvij. Sic et boni paſtores eccleſie orando et operando. docendo et lucis exempla miniſtrando hoſtes eccleſie ſuperant et per ipſos ſubditi ad ſan/ctitatis opera prouocantur.

De ꝑfiguratōe bonitatis diuine inſpiratōis

ſ Extum bonum eſt diuina īſpi/ratio que etiam indulcorat huiuſmodi amaritudinem et illuſtrat animam contra errorum ca/liginem Quantum ad primum figuratur ꝑ illud lignum quod oſtendit dominus Moyſi quod cum in aquis miſſum fuiſſet ī dulcedinem verſe ſunt. Exod.xv. Quantū ad ſecundum figurantur per fauum mellis quē guſtauit Ionathas et illuminati ſunt oculi eius .i. Regū.xiiij. Que etiam figuratur per angelum domini qui deſcendit in fornaceꝫ. et cetera. Dañ.iij. quoniam refrigerat concupiſcentiam.

De prefiguratione bonitatis diſcrete conſi/derationis hominis

ſ Eptimum bonum eſt diſcreta hominis conſideratio. debet eī homo ſepe conſiderare et ad memoriam re/ducere .vij. chriſti beneficia .vij. matris gau/dia .vij. effuſiones ſanguinis iheſu. vij. or/dines ſanctorum qui ſunt in patria .vij. offē ſas quibus offendunt homines deum. per vij. peccata mortalia .vij. plagas nouiſſias de quibus Iob: Apocal'.xv. per quas intelliguntur .vij. inferni ſupplicia .vij. dotes glorie quas merentur electi per .vij. opera miſe/ricordie. ſeptem ſanctorum ordines figurantur per ſeptem boues pulcras et craſſas et ſeptem dotes glorie per ſeptem ſpicas plenaſ et formoſas omnes quia reprobi per ſepteꝫ fedas boues. et confectas macie. et ſeptem inferni ſupplicia per ſeptem ſpicas percuſſaſ vredine de quibus omnibus habetur Geñ. xli. Per quas ſeptem conſiderationes ruit mundi vanitas peccati vilitas. carnis cōplacentia. et demonum fraudulentia Vnde fi/gurantur iſte ſeptem conſiderationes per il/los ſeptem circuitus quos fecerunt filij iſrahel circa vrbem. Ierico ipſos archa domi/ni precedente Ioſue.vi. Sic et chriſtus qui eſt archa domini chriſtianum precedat in ꝑ/ſenti exilio ſit ſemper ante ſue mentiſ oculoſ et ſic ſeptem circuitus et ſeptem conſiderati/ones predictas faciat ꝙtum ad ipſum mūdi vanitas deſtruetur Apparet igitur ex premiſſis ꝙ ſecundum ꝙ dicit appoſtolus ad

Hebre.ix.facta in veteri teſtamento fuerunt paraboli inſtantis temporis et ſic omnia in figuram contingebant in illis.i.Corinth.x Et ſic patet primum principale huius conſiderationis tercie.

De prefiguratione correctionis noſtre in tempore gratie.

c Irca ſecundum huius tercij pū cti eſt ſciendum ꝙ tempus gratie vt dictum eſt.eſt tempus peccata corrigendi et cauendi ad q̄ multum valent peccata veterum que punita fuerunt temporaliter In quorum quidem punitionibus figurabatur punitio xpianorum ſempiterna ſi comittant ſimilia.

De prefiguratione correctionis ſuperbie

a D correctionem enim ſuperbie et inobedientie multum valet moralis Adam figura in tunicis pelliceis eiuſq; eiectio de paradiſo.que ipſe et vxor ſua meruerunt pro ſe et cunctis poſteris ſuis pro eo ꝙ conſentientes ſuggeſtioni dyaboli ſuperbi et inobedientes fuerunt. Ad hoc etiam multum valet expulſio Saul de regno qui propter ſuperbiam et inobedientiam regnum iſrael amiſit ſicut de hoc habetur.i.Regū.xv.et.xvi: Ad hoc etiam multum valet ſuſpenſio Abſalonis in quercu.qui propter ſuperbiaz et ambitionem regnandi ſuſpenſus in quercu fuit a Joab interfectus.ij.Reg.xviij.Multum etiam valet ad hoc plaga cōminata: Ezechie propter hoc ꝙ quadam oſtentatione oſtenderat babylonijs omnes theſauros domus ſue.iiij.Regū.xx.valet etiā ad hoc mors illorum principum quinquagenariorum qui ſuperbe loquentes Helye meruerunt extingui ab igne celeſti.iiij.Reg.i.

De prefiguratione correctionis inuidie:

a D correctionem etiam inuidie multuz valet maledictio Cayn qui propter inuidiam abel interfecit.Ge.iiij.reprobatio eſau.qui fratri ſuo Jacob inuidens et odio habens ſicut dicitur Gene.xxvij.fuit temporaliter reprobatus. Valet ad hoc tribulatio quam paſſi fuerūt filij Jacob qui inuidentes ioſeph. Ipſūq; odio habentes ſicut dicitur Gene.xxxvij.ſuſtinuerunt propter hoc tribulationē multiplicem in egypto ſub eodem Joſeph fratre ſuo. Valet etiam ad hoc vexatio ſaul qui inuidens Dauid nec rectis oculis ipſum aſpicere valens propter hoc quod dixerunt mulieres.percuſſit Saul mille.et Dauid.x.milia fuit inuaſus a maligno ſpūitu.i.Regū xvi. Ad hoc etiam multum valet lepra Marie et leuitarum plaga.quia inuidētes murmurauerunt contra moyſen. De maria habetur Nume.xij.de leuitis.xvij. Ad hoc etiam multum valet interfectio.Adonie qui inuidens ſalomoni regi iſrael propter hoc fuit interfectus.iij.Regū.ij.

De prefiguratione ad correctionem Iracundie.

a D correctionem iracundie valz maledictio Cayn.cui dixit dominus vbi ſupra: Cur iratus es.quare concidit vultus tuus et cetera: Valet etiam maledictio furoris ſymeon et leui.qui irati propter ſtuprum dine interfecerunt ſichimitas.Geneſis.xxxiiij.de quib9 dixit Jacob maledicēdo Ge.xlix..In furore ſuo occiderunt virum.maledictus furor eorum et cetera. Valet inſuper ad hoc ſubmerſio pharaonis et egyptiorum qui turbati et irati propter exitum filiorum iſrahel inſecuti fuerunt eos.et tandem ſubmerſi ſunt in mari rubro.Exod.xiiij. Valet etiam ad hoc mors nabal de quo dicitur i.Reg.xxv. ꝙ erat vir durus.malicioſus et peſſimus.propterea factum eſt cor eius emortuum.et ita percuſſit dominus.Nabal et mortuus ē

Auaricie

a D correctionem etiam peccati auaricie occurrit Achor vel achan qui accepit d̄ anatchema te hierico regulam auream propter ſuam auariciam et argētum et pallium propter qđ fuit lapidatus et cuncta que illius erāt igne conſumpta Joſue.vij. Occurrit etiaꝫ achab qui concupiuit iniuſte vineam naboth propter quam et ipſum fecit interficiciū dixit helyas in hocloco in quo linxerunt canes ſanguinem naboth lambent ſanguinem tuum etc̄.iij. Regū.xxi. Occurrit inſuper giezi qui propter cupiditatem ſuam et auariciam accepit a naamā tria talenta argenti et veſtes mutatorias duplices . propter quod lepra naamā adheſit ei.iiij. Regū.v. voluit etiaꝫ vendere gratiam ſanitatis. Occurrit helyodorus qui volens rapere pecunias que erāt in erario fuit verberatus egregie. et poſitus in geſtatoria ſella.ij. Mach.iij

Accidie.

a D correctionem autem accidie occurrunt dina q̄ue peruagans regionem egreſſa vt videret mulieres illius terre fuit a ſichē oppreſſa. Gen. xxxiiij. Filij iſrael qui vacantes ocio expectantes moyſen fecerunt vitulum. Exod.xxxij.et propter vitulum quem adorauerūt.xxiij.milia fuerunt interfecti. Dauid qui ociãs in ſolario domus concupiuit berſabee cum qua et concubuit.et poſtea vriam virū ſuum interfici fecit.ij. Reg.xi. Sodoma cuius peccati occaſionem dicit propheta fuiſſe habundantiam diuitiarum. ocium et ſaturitatem panis Ezech.xvi.

Gule

a D correctionem autem gule occurrunt Eua. eſau. ionathas. loth.holofernes. filij iſrael et ſacerdotes bel'. propter gulam eniꝫ eua maledictioneꝫ meruit. Geneſis.ij. Eſau primogenita vendidit. Geneſis.xxv. Loth propter hebrietatem inceſtum commiſit. Geneſ. xx. Jonathas patrem offendit. et aliqualiter populum turbauit.i. Regū.xiiij. Holofernes a Judith fuit interfectus. Judith.xiij. Sacerdotes belis qui deuorabant que offerebātur a Dario trucidati fūt Dañ.xiiij.

Luxurie

a D correctionem autem luxurie occurrunt inūdatō diluuij. Ge. vij.et conſumptio.v.ciuitatuꝫ: Geneſis.xix. Interfectio ſichimitarum propter dinam. Geneſis:xxxiiij. Peritio filiorum iſrael in deſerto qui fuerūt fornicati cū madianitis.et ideo multi fuerunt percuſſi: Nume.xxv. Deſtructio tribus beniamyn q̄ propter vxorem leuite quam abutendo interfecerunt quaſi omnino conſumpti fuerūt Jud.xix.et.xx.capitulo. Infortunium dauid cui propter vxorem vrie hoc contingit ꝙ abſalon filius ſuus ingreſſus fuit ad cōcubinas ſuas.ij. Regū.xvi.ſic propheta ei predixerat.ij. Regū.xij. Interfectio amon propter thamar ſororem ſuam.ij. Reg. xiij Infatuatō ſamſonis. Judi.xvi. Apoſtaſia ſalomonis cuius cor fuit deprauatum per mulieres.iij. Regū.xi. Interfectio preſbiterorum qui cōcupierūt ſuſannā. Daniel.xiij:

Jdolatrie.

a D correctōnem ydolatrie occurrit illud Exod.xxxij. Sedit populus manducare et bibere et ſurrexit ludere.i.coram vitulo conflatili choreas ducere.vel ludere.i.ad inſtar puerorūꝫ vitulum adorare.qui opere fuſorio factus erat. Pueri enim fingunt ſibi de luto quedā ydola que poſtea pueriliter adorant. vnde nihil aliud fuit ludere coram vitulo ꝙ̄ ydolum factum adorare et ibidem dicitur ꝙ leuite de mandato Moyſi propter hoc peccatum interfecerunt quaſi:xxiij. milia hominum. Jllud etiam occurrit de hoc idem ꝙ quaſi omnia flagella et captiuitates populi iſraelitici fuerunt propter ydolatrie ſce

lus. hoc ꝙtum ad primum preceptum.
Ad correctionem blaſphemie que eſt cõtra ſecundum preceptum habes lapidationem blaſphemi. Leui. xxiiij. Ad correctionem violantium ſabbatum habes punitionem illius qui ligna in ſabbato colligebat. vide Nume. xv. hoc ꝙtum ad tercium preceptum. Ad correctionem vero temeritatis vſurpantium officia miniſtrorum eccleſie habes percuſſionem ozie qui archam tetigit. ij. Regũ. vi. lepram ozie qui thura incendebat. ij. Paral'. xxvi. Ad correctionẽ inhonorantium parentes habes maledictionem cham qui irriſit patri ſuo. geneſis. ix. Et maledictionem ruben qui fedauit cubile patris ſui cui dixit pater. nõ creſcas. Geñ. xlix. Maledictionem abſalonis qui expulit patrem ſuum de iheruſalem et polluit cõcubinas eius. vbi ſupra. Ad correctionem homicidij habes interfectionem illorum qui interfecerunt iſboſeth. ij. Regũ. iiij. et interfectionem Joab qui abner et amaſan interfecerat de quo. iij. Reg. ij. Ad correctionem mechie habes multa que ſupra ſtatiȝ dicta ſunt. Ad correctionem furti habes lapidationem preſbyterorũȝ. Danielis. xiij Duo vltima precepta non habuerunt penã determinatam in lege. Idcirco ꝙuis tranſgreſſio ipſorum ſit peccatuȝ mortale ac mortis eterne meritum ipſorum tamen punitio non fuit alicubi in ſcriptura veteri figurata.

De prefiguratione ad correctionem malorum principum.

Ad correctionem autem malorum principuȝ occurrit pharao propter quem egyptus periit. Exod. xiiij. Occurrit roboan propter queȝ regnum iſrael ſciſſum fuit. iij. Regũ. xij. Item ſennacherib propter cuius maliciam et ſuperbiam percuſſit ãgelus domini. clxxxv milia aſſyriorum. iiij. Regũ. xix. Occurrit etiam nabuchodõ. qui propter maliciam ſuaȝ fuit quaſi conuerſus in beſtiam. Daniel. iiij Item antiochus de quo dicitur. ij. Mach. ix. ꝙ de ipſius corpore vermes ſcaturiebant et infra dicitur ꝙ homicida et blaſphemus miſerabili vita functus eſt. Occurrit etiam tranſlatio regnorũ õ gente in gentem ꝙ maxime aſcribitur et attribuitur malitie principum Eccli. x.

De prefiguratione ad correctiõnem malorum prelatorum.

Ad correctionem malorum prelatoruȝ occurrit heli qui fuit negligens in correctione filiorum qui de ſella corruens mortuus fuit. multaꝙ mala populo acciderunt. i. Regũ. iiij.

De prefiguratione ad correctionẽ malorum ſacerdotum.

Ad correctiõnem malorum ſacerdotum occurrũt filij hely ofni et phinees. qui neſcientes ſacerdotis officiuȝ i. Reg. ij. corruerunt in prelio. i. Regũ. iiij. Occurrunt etiam nadab et abiu qui obtulerunt ignem alienũ. et ideo fuerũt a domino percuſſi. deuorauitꝙ eos ignis. Leuit. x. Ignem alienum offerunt ſacerdotes auari et luxurioſi quos gehenne incendium deuorabit.

De prefiguratione ad correctioȝ omniuȝ predictorum

Ad correctionem omniuȝ predictorum occurrit conſiderare virtutes ſanctorum veteris teſtamenti videlicȝ iuſticiã noe. de qua Ge. vi. fidẽ et obedientiam abrahe. de fide hẽs Ge. xv. et obedientia. Ge. xxij. Itẽ de virtute eiuſ et pace quã voluit habere cũ Loth. hẽs. Ge. xiij. Occurrit ſecundo conſiderare ſimplicitatẽ iacob. Ge. xxv. Caſtitatẽ ioſeph. ge. xxix. Humilitatem dauid hẽs in multis locis. i. Reg. Ieiuniũ. Moyſi de quo Exo. xxiiij. Ieiuniuȝ helye. de quo. iij. Reg. xix. Abſtinẽtiã Judith vide in libro illo Danielis et ſociorum eiꝰ. Dañ. i. Zelũ phinees qui iterfecit fornicatorem. Nume. xxv. et Mathathie. qui trucidauit ſacrificãtẽ ſuper arã. i. Mach. ij. Occurrit etiam cõſiderare ſedulitatẽ laborãdi. Ruth. et largitatem. Booȝ. vide in libro ruth. Patientiam. Job. et Thobie vide in libris eorum. Occurrit etiam conſiderare

zelū Samulis qui interfecit regem Agag. i. Reg. xv. et helye qui interfecit ſacerdotes Baal. iij. Regū. xviij. Occurrit etiam coſidērare ſtrenuitatem machabeorum et martyrum Eleazari. et illorum. vij. fratrum. ij. Macha. vi. et. vij. Sic ergo patet ꝙ bene dixit apoſtolus ꝙ facta veteris teſtamenti ſcripta ſunt ad correctionem noſtram. Dicit enim apoſtolus. i. Corinth. xi. Dum iudicamur autem a domino corripimur vt non cū hoc mundo damnemur. Sed multum terribile eſt quod ſcriptura dicit ꝙ difficile eſt corrigere quem deus deſpexerit. Eccl's. vij. vere ſignum eſt diuine deſpectionis quando homo a malis ſuis non corrigitur qui totiens et in tot locis corripitur per ſcripturas. Patet ergo clariſſime ex his que dicta ſunt i hac tercia conſideratione ꝙ omnia que predicamus de chriſto iheſu. omnia credenda. omnia cauenda. omnis inimicorum ſpiritualium malicia omnis virtutis ſacramentorum et efficacia. omnia predicta et alia fuerunt i lege et prophetis et pſalmis prefigurata. et ad noſtram correctionem ſcripta. quia omnia illa in figura contigebāt illis. i. Cor. x.

Quia omnia ſcripta de venturo Meſſia impleta ſunt in iheſu chriſto.

q Uartus pūctus et vltimus huius ſexti articuli ē videre quomodo omnia que ſcripta erant de meſſia venturo fuerunt impleta in chriſto iheſu ſaluatore noſtro. et ideo ipſe verꝰ meſſias nec alius expectandus. Pro cuius claro intellectu aperiuntur. xij. theſauri. Primus erit de tempore aduentus chriſti. Secundus de eius progenie. Tercius de aſſumulatione. Quartus de loco natiuitatis. Quintus de eius nomine. Sextus de eius veneratione: Septimus de modo viuendi. Octauus de modo moriendi. Nonus de cauſa mortis. Decimus de eius reſurrectione: Undecimus de premio credentium. Duodecimus de pena perſequentium in preſenti et in futuro.

Quia verus meſſias debebat venire in deſtructione ſecundi templi. et ablatōne ſceptri iſrahel. et impletione. lxx. ebdomadarū danielis.

P Rimus theſaurus aperitur de tempore aduentus meſſie. qd ſacra ſcriptura pronunciauit et ſpecifice determinauit. Pro cuius declaratione hic adducam quatuor teſtimonia. Primum eſt teſtimonium prophetarum ſecundum gloſas. Talmuth. licz in illo libro reperiantur multe vanitates et abbominationes et hereſes. non ſolum cōtra legem euangelicam ſed etiam contra eſſentiam diuinam. et contra legem ſcripture ac cōtra legem nature vt ſuo loco videbitur propter que puniri deberent. Ueruntamē ad conuincendam maliciam eorum proprijs auctoritatibus ſuorum doctorum concluditur aduentus meſſie ſicut optime fuit diſputatum cum ſapientibus eorum et concluſum et determinatum coram ſummo pontifice: Benedicto. xiij. Preſentibus pluribus cardinalibus. prelatis et magiſtris in theologia. et alijs multis notabilibus perſonis. Anno domini. M. cccc. xij. xviij. pontificatus eiuſdem ſummi pontificis: Secundum eſt teſtimonium inquiſitionis iudeorum. Tercium erit teſtimonium ioſephi: hyſtoriographi eorum. Quartum erit teſtimonium Pylati qui eum tradidit crucifigendum arbitrio eorum. De primo dico ꝙ tempus aſſignatum aduentus meſſie erat in fine ſecundi templi Hieruſalem paulo ante deſtructionem eiuſdem templi: vt patet Malachie. iij. vbi dicitur. Ecce ego mitto angelum meum. et preparabit viam ante faciem meam. et ſtatim veniet ad templū ſanctum ſuum dominator quem vos queritis. et angelus teſtamenti quem vos vultis Ecce venit dicit dominus exercituū In dicto textu ſunt tria vocabula que ſignificant ſuum aduentum multum prope. Primum eſt ecce. qd oñdit rem preſētē añ nos. Secūz ē ſtatī qd oñdit rem breuiſſimā vel ſine tpe Terciū eſt ecce venit. Item quando dixit ad templum ſuum oſtendit ꝙ in hora ſui aduē

tus eſſet templum edificatum et in bono ſta
tu per contrarium illius quod credunt iudei
qui dicunt ꝙ quando ipſe veniet: inueniet
eos in captiuitate et templum deſertum:
Item ſecundo ſicut dixit Iſa. ca. lvi. Hec di
cit dñs. Cuſtodite iudiciū et facite iuſticiā
qꝛ iuxta eſt ſal⁹ mea vt veīat et iuſticia mea
vt reueletur et declarant doctores hebreorū
in berexitraba. i. geneſi magno. Rabi moſ-
ſe darſan quid voluit dicere. iuxta eſt ſalus
mea. vt veīat et iuſticia mea vt reueletur hoc
dicitur pro rege meſſia. propter quod dixit
Daniel capitulo. ix. et adducatur iuſticia ſē-
piterna. Item tercio dixit Zach. ix. Exulta
ſatis filia ſyon. iubila filia iheruſalem. Ec-
ce rex tuus veniet tibi iuſtus et ſaluator ipſe
pauper et aſcendens ſuper aſinam et ſuper
pullum filium aſine. In ꝙtum dixit ecce rex
tuus oſtendit eius aduentum breuiſſimum
Et quod reſtat in hoc textu oſtendit ꝙ loqͥ
de chriſto iheſu quia in tali habitu intrauit
in iheruſalem. Multum facit admirari quo-
modo omnes iſti prophete fuerunt concor-
des vt omnes vna voce dicerent aduentum
meſſie eſſe tamꝑpinquiſſime et ꝙ poſtmo
dum retro ceſſerit tanto tempore a tempore
vltimo predictorum prophetarum vſqꝫ ho
die cum tranſierint iam vltra mille ſeptingē
ti anni. Inuenimus enī balaam Numeri.
xxiiij. dixiſſe prophetando pro rege dauid.
videbo eum ſed non modo intuebor illum.
ſed non prope. et ab eo vſqꝫ ad dauid nō fu
erunt niſi quadringenti anni modicum pl⁹
Quare per vim habemus dicere ꝙ pauco tē
pore poſt dictos prophetas habebat eē ad-
uentus meſſie. Dicet iudeus per dicta pro-
phetarum bene oſtenditur eſſe aduent⁹ meſ
ſie in breui. ſed quomodo probabitur ei ꝙ
ille aduentus fuit in fine templi ſecundi in
eadem hora qua fuit aduentus iheſu chriſti
Dico ꝙ hoc oſtenditur multum bene mul-
tis auctentias prophetijs et rationibus et
pͥo per. Iſa. capitulo. ix. qui dixit. Paruu-
lus enim natus eſt nobis. et filius datus ē
nobis. Et factus eſt principatus ſuper hu-
meros eius. et vocabitur nomen eiuſ admi
rabilis. conſiliarius deus fortis pater futu-
ri ſeculi. princeps pacis. multiplicabitur ei⁹
imperium et pacis non erit finis. Non ē du
bium quin iſta prophetia loquatur de meſ-
ſia quia impoſſibile eſt aliquem hominem
carnalem in quo non ſit diuina natura inti-
tulari tam excellentiſſimis titulis Item qꝛ
ipſimet doctores hebreorum dicunt hoc in
prologo hecarabeti. i. lamentatiōis magne
Ubi dicit rabi Oze. galileuſ. in nomine meſ
ſie eſt pax. quia ſic ſcriptum eſt pater futuri
ſeculi. princeps pacis: Item in libro canhe
drin in capitulo quod incipit totus iſrahel
Dicit rabi thauhum. Que eſt ratio ꝙ queci
ꝙ men. que eſt in medio vocabuli eſt aper-
ta et hͨ eſt clauſa Reſpondet quia deus vo-
luit facere de Ezechia meſſiam. et venit vir-
tus iudicialis et dixit ante deum dominū
mundi. Dauid qui dixit ante te tot cantica
et tot laudes. non facis meſſiam et ezechi-
am pro quo feciſti tot miracula. et non dixi-
ſti vnum canticum ante facies meſſiam: et
ideo deus clauſit men. Et illa hora exiuit
filia vocis. i. vna reuelatio et dixit ſecretum
meum mihi. ſecretum meum mihi: ve mihi.
Et declarat rabi Salomon ꝙ dicebat deuſ
hoc ſecretū de aduentu meſſie meum eſt. Et
ꝙ propheta reſpondit. ve mihi vult dicere.
O miſer quando veniet ille meſſias. Ex
predicta auctoritate poſſimus elicere tres ꝯ
cluſiones Prima ꝙ meſſias eſt ipſemet de-
us quia predicti tituli non poſſunt iuſtifica
ri niſi de ipſomet deo. Secunda concluſio ē
ꝙ meſſias natus eſt de maria exiſtente vir-
gine quia illa littera men. poſita in verbo
multiplicabitur. quod in hebraico dicitur
leuiarbe oſtendit nomen eius quod ē in he
braico merien. In latino maria ambo no-
mina incipiunt in illa littera men. ſed in rec-
ta ſcripta quaſi curſu naturali debebat eſſe
men aperta In ꝙtum vero eſt clauſa per con
trarium et contra naturam totius ſcripture
oſtendit dictam merien vel mariam eē clau
ſam ſiue virginem. Sic enim contra curſum
nature concepit et peperit. quia non ex virili
ſemine ſed myſtico ſpiramine: Tercia cō-
cluſio eſt que ad propoſitum facit ꝙ dicta
men clauſa oſtendit tempus aduent⁹ meſſie
punctualiter. quia hec prophetia fuit dicta
in quarto anno regis. Achaz. et ab illo an-
no vſqꝫ ad deſtructionem primi templi que
facta fuit. xi. anno regis Sedechie tranſierūt
cl. anni. Item durauit captiuitas Baby
lonie. lxx. annis Templū ſcdm ꝙ edificauit
neemias durauit. ccccxx. ānis ſi ſubtraham⁹
xl. annos qui trāſierunt a paſſione xpi vſqꝫ

ad deſtructōnē tēpli per Titū remanēt ſexcē
ti āni q̄ trāſierūt ab hora ī qua dicta fuit p̄/
dicta prophetia vſq; ad paſſionem xpi. et tā
tum ſumat mendauſa in numero ſm hebre
os. cuius figura in habedario hebreoꝝ h̄ ē
ex q̄bꝰ ſeq̄t ꝙ i illa mēdauſa oñdit nob̄ deꝰ
illa duo ſecreta cū dixit. ſecretū meum mihi
ſecretum meum mihi. Primum ꝙ mat̄ meſ
ſie debebat eſſe maria ſiue virgo Secundo
ꝙ tempus ſaluationis aduentus meſſie fu
it punctu aliter ſexcentorum annorum a re/
uelatione prophetie vſq; ad paſſionem ſal/
uatoris. Iterum poteſt idem probari ī vna
auctoritate que eſt in medraſtuphin. i. glo/
ſa pſalterij: vbi dicit rabi Iohanam tribus
annis cum dimidio ſtetit gloria domini in
monte oliueti dando voces et dicendo.

Querite dominum dum inueniri poteſt
inuocate eum dum prope eſt Iſa. lv. Itē di
xit in berexit raba. i. in geneſi magno rabi
moſſe darſan. Quid voluit dicere ſalomon
in canticis canticorum ca. i. quando dixit
Exultauimꝰ et letabimur in te. quando hoc
erit. Quando pedes dei ſtabunt in monte o
liueti illa hora erimus nos leti. Dico ꝙ ma
nifeſte apparet quia iſti tres anni cū dimi/
dio ſunt illa dimidia ebdomada quam di
xit daniel pro meſſia. Confir[illegible]auit autē pa
ctum multis. Inuenimus enim ꝙ ſic fuit
quia ſaluator noſter recepit baptiſmum in
etate. xxx. annorum et deinde vſq; ad tempꝰ
paſſionis fuerunt quaſi tres anni cum dimi
dio. quibus ambulauit per galileam et per
montem oliueti conuocando homines ad
penitentiam et reſpectu huius dicebat pre/
dicta verba. Iſa. recitata per rabi Iohanni
ſcz. querite dominū dum et cetera vt ſupra.
Itē pōt probari manifeſte ꝙ aduentꝰ meſ/
ſie debet eſſe in predicto tempore per aucto
ritatem quandam hebreorum que eſt in li/
bro canhedrin in ca. quod incipit totus iſra
el. et in libro Abadazara ca. i. vbi dicitur:
ſic legitur in ſtudio Helie ſex mille anni eſt
mundus duo milia vanitatis. duo milia le
gis. et duo milia meſſie. Sed propter pecca/
ta noſtra iam ſunt extra magna pars. Iterū
in eodē ca. dixit Helias rabi iuda nō eſt mi
nus mundus q̄ quinquaginta quinq; iubi
lei. in vltimo iubileo vēiet filius dauid. glo
ſa Rabi ſalomon iſtud ſūmat quatuor mil/
le ducenti et quīquaginta anni. et in vltimo

iubileo filiꝰ dauid veniet. Notū eſt ꝙ mors
i meſſie fuit circa tempus. quando impleti
ſunt quatuor mille anni a creatione mundi
et poſito ꝙ non inueniatur punctualiter ꝙ
eſſent illa hora quatuor mille anni non eſt
mirum quia maior decōputatio q̄ ſit hec in
uenitur in verbis dei in textu legis cū deus
dixit abrahe. Scias ꝙ futurum eſt ſemē tu
um in captiuitate in terra aliena quadringē
tis annis. et quando fuerunt liberati dicit
textus ꝙ ſteterant. ccccxx. annis Et poſtq̄
bene viſitauimus computum. inuenimꝰ ꝙ
ex quo Iacob deſcendit in egyptū vſq; quo
fuerunt liberati per manus moyſi non tran
ſierunt niſi. ccx. anni. Item ſi bene nūeramꝰ
computum inuenimus ꝙ ſubiectio captiui
tatis non fuit niſi quaſi centum anni. ergo
ſecūdum hoc non eſt mirum ſi doctor diui/
ſit ſex mille annos de duobus in duobus
milibus. ergo facta acciderunt circa illam di
uiſionem modicum plus vel minus. Et po
ſito ꝙ dicat aliquis ꝙ ſm auctoritatē illam
tēpus aduentus redemptoris deberet eſſe ī
plenitudine quatuor milium annorū poſt
deſtructionem templi intantum ꝙ ſaluatio
foret ducentis annis anticipata ante com/
putum doctoris. Dico ꝙ eſt mirabile quia
Eſa. in fine capituli. lx: illud prenoſticauit
dicendo. Ego dominus in tempore ſubito
faciam iſtud et qui habent oculos ad vidē/
dum poſſunt intelligere ꝙ rationabilius ē.
ꝙ aduentu ſaluatoris anticiparetur ex gra/
tia dei ducentis annis Ante tempus ſuum
q̄ in preteritum tranſeundo milleducenti ā
ni poſt quatuor mille non veniendo. Iterū
ad ampliorem probationem dicte concluſi/
onis inuenimus quod dicit Talmuth ihe/
ruſalem iſta in libro herabot in capitulo ha
icore et me quarabeti. i. lamentatio magna
dicit ſic. Accidit vni iudeo qui ſtabat la/
borando ꝙ dedit mugitum bos tranſitq;
vnus arabs audiuitq; vocem bouis et di
xit iudee fili iudei. ſolue. ſolue. ſolue. tuos
boues et tuum apparatum quia ſanctuari/
um veſtrum deſtruitur Iterum bos de/
dit ſecundū mugitū. et dixit ei arabs iudee
fili iudei liga tuos boues et prepara illos
quia natus eſt rex meſſias. Et dixit ei iu/
deus quod eſt nomen ſuum. Reſpondit
menahē. i. conſolator. Dixitq; ei iterum iu/
deus et quomō eſt nomen ſui pr̄is Dixit ei

Ezechias.i.fortitudo dei dixit iterum iude
us Et ubi natus eſt dixit ei In bethleez iu
de. Dicit rabi abon Et quid oportet di/
ſcere ab arabibus ꝙ textus clarus ē in Eſa
x.qui dicit Libanus cuȝ excelſis cadet et di
cit ſtati p⁹ Et egredieť virga de radice yeſſe.
Ex predicta auctoriate eliciuntur et multuȝ
bene quatuor concluſionis Prima quia ad
uentus meſſie fuit circa deſtructionē templi
Secūda ꝙ meſſie nomen eſt menabē ꝙ ſo
nat in hebraico cōſolator quia per manum
eius fuit conſolatum genus humanū ꝺ pec
cato Adam Tercia ꝙ eſt filius dei quia no
men patris quod hic intitulat ipſe quod eſt
ezechias ſignificat in hebraico idem quod
deus fortis. Quarta ꝙ natus eſt in bethleē
Item dixit Talmuth in berexit.raba antiq̄
dicit rabi Simuel filius nabamā Unde p/
habis tu ꝙ in die in quo fuit deſtructio tem
pli in illa die natus eſt meſſias ꝺ quo dixit
Eſa.c.lvi. Anteꝙ parturiret peperit anteꝙ
veniret partus etiā peperit maſculū in hora
qua fuit deſtructio templi dederūt voces iſ/
rael ſicut mulier exiſtens in partu.et dicit io
nathas in tranſlatione chaldaica anteꝙ ei
veniret anguſtia fuit ſaluata et anteꝙ veni/
rent dolores partus reuelatus eſt rex meſſi/
as Item dicit in eodem libro rabi ſim uel fi
lius Johānā ſemel ibat helias p viam in
die qua fuit deſtructuȝ templum et audiuit
vnam filam vocis.i.reuelationem claman
tem et dicētē Templū ſanctū vadat ad de/
ſtructionē quādo illud audiuit helyas ima
ginatus eſt quō poſſet deſtruere mundū et
iens inuenit homines arātes et ſeminātes
et dixit eis Deus eſt iratus cōtra mundum
et vult deſtruere domum ſuam et captiuare
ſuos filios inter gentes et vos intromittiť
vos ipſos inuitis tpalib⁹ Exiuit altera reue/
latio et dixit. Dimitte eos facere quia iā na
tus eſt ſaluator iſrahel Dixit ipſe et ubi eſt il
le dictum eſt illi In bethleē iude Iuit illuc
et inuenit mulierem quandam ſedentem in
porta domus ſue et filium eius inuolutum
in ſanguine et iacentē añ eā dixitq; ei filia:
filium peperiſti:et dixit ſic Et ait ei. Et q̄d
eſt hoc ꝙ ſic eſt inuolutus in ſanguine Rñ
dit grande malū eſt quia in die in quo nat⁹
eſt deſtructū eſt tēplū Dixitq; ei. Surge fi/
lia et accipe eum quia per manum ſuam de
bet eē magna ſaluator In illa hora ſurrexit
mater et accepit puerū.et ipſe receſſit inꝺ vſ/
q; ad quinq; annos.et in fine quinq; anno
rum dixit. Ibo et videbo ſaluatorem iſrael
ſi nutritur in forma regum vel angelorum.
Iuit ergo et inuenit mulierem in porta do/
mus ſue et dixit ei filia quid eſt de illo pue/
ro Reſpondit rabi Nonne dixi tibi ꝙ cum
malo nutritur quia in die qua natus eſt fu
it templum deſtructum et vltra hoc quia ha
bet pedes non ambulat oculos habet et ñ
videt Aures habet et non audit. Os habet
et non loquitur et ſic ſcatat ſicut vnus lapis
et dum ipſe loqueretur cum ea inſufflauit vē
tus a quatuor partibus mūdi et proiecit eū
in mari magno et ea hora helyas ſcidit ve
ſtimēta ſua et emulſit capillos ſuos.et dixit
ve quia perdita eſt ſaluatio iſrael Et exiuit
vna filia vocis id eſt reuelatō et dixit helia
Non eſt ſicut tu cogitas ſed quatuor centis
annis habitabit in mari magno et.lxxx. an
nis vbi aſcendit fumus circa filios chore.
et.lxxx.annis in porta rome quod remanet
annorum per omnes ciuitates vſq; ad finē
Ecce quomodo apparet manifeſte ex om
nibus predictis auctoritatibus aduentum
meſſie eſſe in deſtructione templi Sed iu
deus poterit arguere dicendo.ꝙ predicte au
ctoritates probat aduentum et deſtructionē
fuiſſe eadem die ſed veritas non eſt ſic quia
a die paſſionis vſq; ad deſtructionem tran
ſierūt.xl.anni Hic poteſt dari optime du
plex reſponſio Prima ꝙ iſtud nomen di
es accipi poteſt tripliciter ſcilicet ſtricte lar
ge et largiſſime. Primo accipitur prout
ſol eſt ſupra orizontem. Secundo accipi/
tur pro.xxiiij.horis. Tercio accipitur pro
omni tempore ſicut inuenimus in Eſa. ca.
xix.vſq; ad.xxxix. Ubi ſepe fit mentio ꝺ hoc
nomine dies et neceſſario habet accipi pro
maiori tempore ꝙ eſt annorum . Secun
da reſponſio eſt ꝙ ſi templum bene durauit
poſt paſſionem.xl.annis.veritas tamen eſt
ꝙ in hora paſſionis perdidit templum om
nem ſanctitatem ſuaȝ et ceſſauerunt omnia
miracula que fiebant in eo. Nolite ergo
querere o iudei maiorem deſtructionem ꝙ
illam. Unde dicit Talmuth in libro de
Ioma in capitulo quod incipit ſeptem dieſ
legunt magiſtri decem miracula que facta
erāt i domo ſancta ſcȝ ꝙ abortiuit ex odore
carnis ſancte Nō fetebat caro ſācta aliquo

tempoꝛe nunq̄ apparuit muſca in templo
nunq̄ accidit pollutio ſacramenti magno ī
die indulgentiarum. Nunq̄ inuenta eſt ma
cula in pane propoſitionis. et licet pedes
ſtarent in templo cum habebat humiliari
ſpacioſi inueniebantur. Nunq̄ nocuit ſer-
pens nec alacerni iheruſalem: Nunq̄ dixit
vir ſocio ſuo ſtrictum hoſpitium habui ī ihe
ruſalem. Nunq̄ fuit ſufficiens pluuia ad ex
tinguendum ignem altaris. Et nunq̄ fue-
runt ſufficientes venti ad toꝛquendū pi
lare fumi quod aſcendebat de altari. Et dic̄
tranſmaya et adhuc plures. q2 ptes vaſoꝛū
terrenoꝛum que frangebantur in templo fū
debantur in eodē loco. et dicit abaye. et ad
huc plume auium ſacrificij et cīnis altaris
in cenſi oīa fundebantur in loco ſuo. et totū
hoc ceſſauit. xl. annis ante deſtructionē tem
pli. ſicut ſcriptum eſt. Signa noſtra non vi-
dimus non eſt vltra propheta neq̄ apud
nos eſt ſciens vſq̄ quo. ps. lxxiij: Item dici
tur in eodē libro legunt magiſtri ꝙ. xl. ānis
in quibus adminiſtrauit ſymeon iuſtus om
ni hoꝛa veniebat ſoꝛs dei ad magnū dexte-
ram. ſed ex tūc aliquando in dextera aliquā
do in ſiniſtra. Itē elcopolone efficiebatur al
bus aliquando non. Item candela q̄ erat ī
occidente templi omniū hoꝛa erat incenſa &
ex tunc aliqn̄ incenſa. et aliqn̄ extincta. Itē
ignis altaris excedebat per ſeipſum et non
erat neceſſe ſacerdotibꝰ mittere ligna niſi bis
in die ſolum vt affirmaret preceptum ꝙ ha
bebat ſacerdos de mittēdo ligna. Leuit. vi.
Sed ex illo tūc aliquando excedebāt aliqn̄
non intantū ꝙ ſacerdotes non ceſſabāt po-
nere ligna tota die. Itē dicitur in Talmuth
hieroſolomitiſta in libro de yoma in ca. qd̄
incipit duo hyrci legūt magiſtri ꝙ. xl. annis
ante deſtructionem tēpli inueniebāt extinctā
candelam que erat in occidente et copolane
ſtabat ſp̄ rubeus et ſoꝛs dei vēiebat ad ma
nū ſiniſtram et claudebant poꝛtas templi ī
ſero et inueniebant eas aptas d̄ mane. et di
xit rabi Iohāni filius zachai. Templū tem
plū quare nos terres. iam ſcimus ꝙ tuus fi
lius debet eē deſtructio. quia pro te prophe
tauit zacharias: ca. xi. Aperi libane poꝛtas
tuas et comedat ignis cedros tuos: Ecce er
go clariſſime quō. xl. ānis ante deſtructiōē
qua hoꝛa fuit xp̄i paſſio ceſſarunt omnia mi
racula et perdidit tēplū ſanctitatem ſuā. Et
non ſolū tunc dicta miracula ceſſauerunt ſ3
eadē hoꝛa amotū fuit ſceptrum iuda. ſecun
dum illud quod ꝓphetauit iacob et ſcriptū
eſt in libro canhedrin. ī ca. quod icipit baud
hod qui et in libro de abdozara in ca. i. di-
cunt ſic. legunt magiſtri ꝙ. xl. annis ante d̄
ſtructionem templi fuerunt amoti canhedri
i. lxx. iudices conſiſtoꝛij gazit et fuerunt po-
ſiti in hamith. declarat Rabiſichim: locus
erat in iheruſalem qui vocabatur hamith.
dicit rabiadin et ex illo tunc nunq̄ amplius
iudicarunt iudicium criminale quia iudici-
um criminale non poterat fieri niſi in conſi
ſtoꝛio gazit et dicit rabimoſſe darſan ꝙ nō
auferetur ſceptrū de iuda. hoc dicitur propt̄
conſiſtoꝛium gazit quod erat in terra iuda
et dux de femoꝛe eius. iſti ſunt canhedrin q̄
erant ſedentes in conſiſtoꝛio. Gazit qd̄ erat
in terra iuda et dixit ſic. Jacob canhedrin q̄
ſtabunt ſedentes in conſiſtoꝛio gazit nunq̄
erant amoti a terra iuda iudicando iudicia
criminalia quouſq̄ veniat ſylo qui eſt meſſi
as et dicit rabira chanum quando fuerunt
amoti a conſiſtoꝛio canhedrin gazit et fuit
eis amota poteſtas iudicandi iudicium cri-
minale conſuerunt ſaccos ſuper coꝛia ſua
et euulſerit capillos ſuos et dixerunt ve no-
bis quia amotum eſt ſceptrum iuda et filius
dauid non venit. Qui multum non eſt coꝛ-
de cecus bene poteſt videre clariſſime quo-
modo ſequitur ex omnibus ſupradictis au
ctoꝛitatibus aduentus meſſie pro illa hoꝛa
Uerumptamen pro maioꝛi ſanctificatione
poteſt videri hec veritas ex magna publica
tione que ibat ex oꝛe omnium gentium eo
tempoꝛe de aduentu meſſie intantum ꝙ q2
videret illa hoꝛa regere que vnum qui regna
bat in ciuitate iude qui dicebatur hiter
qui erat homo magne foꝛtitudinis et vi-
ctoꝛ precioꝛum cuius nomen erat bacoziba.
ſtatim reputauerunt eum meſſiam intelli-
gentes ꝙ in illa hoꝛa erat tempus aſſigna-
tum aduentus meſſie dicitur in libro canhe
drin in capi. quod incipit totus iſrahel ꝙ
barcoziba regnauit. xxx. annis cū dimidio
et dixit doctoꝛibus. Ego ſum meſſias et ra-
bi aquiba quando videbat barcozibam di
cebat. iſte eſt meſſias. Item dicit Rabimo-
yſē de egypto in capi. de iudicibꝰ in lectoīibꝰ
regū. rabiaqba magꝰ ſapiēs erat et d̄ maio
ribꝰ tamulth erat et pōtabat arma barcozibe

regis et dicebat de eo ꝙ ipſe erat rex meſſias
quouſqꝫ ipm̄ interfecit adrianus ꝓpter pec-
cata ſua. Item poſſumus verificare predic
tam concluſionem ex ꝓphetijs danielis. ſꝫ
per illas. lxx. ebdomadas: quas tradit in
ix. capi. ſui libri que non poteſt declarari ni
ſi p rege meſſia ſicut dicit Rabi moiſes mgr̄
gerūdenſis in gloſa quā fecit ſuper danielē
vbi dicit ſic. Et vnguat̄ ſanctuſſanctorū
Iſte eſt meſſias ſanctificatus filiorū dauid
et dicit Rabi moſſe darſan. Et adducat̄ iu-
ſticia ſempiterna iſte eſt rex meſſias. Itē d. ē
in fine libri qui vocatur ceder baolā. Rabi
yoſe. lxx. ebdomade numerate ſunt a deſtru
ctione primi templi vſqꝫ ad deſtructionē tē
pli vltimi qui ſunt. lxx. ānī captiuitatꝭ baby
lonice. et. cccc. xx. quib9 durauit tēplum ſecū
dū. et in fine illorū debebat venire meſſias
et ſic declarat gaon raby cabadias et Rabi
abraā abenazadra. Item predictaꝫ prophe
tiam exponit petrus alfonſi ꝯuerſus multū
grate ſm̄ antiquos hebreos declarando tē
pus aduentus meſſie ſic dicens in libro da
nielis. Temp9 aduentus xp̄i ſicut eſt danieli
per angelum reuelatum. lxx. ebdomade ſūt
conſtitute ſuper populum tuū et ſuper vrbē
ſanctuarij tui vt conſumetur preuaricatio et
finem habeat peccatum et deleatur iniq̄tas
et adducatur iuſticia ſeculorum et impleat̄
viſio et prophetie et vnguatur ſanctuſſācto
rum: Scito ergo et aduerte ab exitu ſermo
nis vt iterum edificetur iħrm vſqꝫ ad criſtuꝫ
ducē ebdomada ſeptima et ebdomada. lx
due erunt et rurſū edificabitur platea et mu
ri in anguſtia temporū et poſt ebdomadas
lxij. occidetur xp̄s et ciuitatem et ſanctuariū
diſſipabit populus cuꝫ duce vēturo et finis
eius vaſtitas. et poſt finem belli ſtatuta de
ſolatio confirmabit autem pactum multis
ebdomada vna et in dimidio ebdomadis
deficiet hoſtia et ſacrificium et ī templo erit
abbominatio deſolationis et vſqꝫ ad con
ſummatōnem et finem perſeuerabit deſola
tio prophetia ſancita clauſa eſt. et ad intel
ligendum difficilis et ſunt ibi termini multi
deſignati ſed tñ omnes ad deſignādū criſti
aduentum ſunt poſiti In primis igitur ſciē
dū eſt ꝙ ebdomade iſte ānorum ſunt ebdo
made cū igitur ait. lxx. ebdomade, cōſtitute
ſunt ſuper populū tuum et ſup vrbē ſanctu-
arij tui vt conſumetur preuaricatio et finem
accipiat peccatum et deleatur īiquitas et ad
ducatur iuſticia ſeculorū et impleat̄ viſio et
ꝓphetie et vnguatur ſanctuſſanctorū. Cum
illud in ꝙ ait nominari voluit quia ſeptics
ſeptuaginta in. cccc. xc. anni erant conſtituti
ab eiuſdē anni propħetia vſqꝫ ad deſtructio
nem Hieruſaleꝫ et tēpli que a Tyto Roma
norum imperatore facta fuit cuius deſtructi
onis tempore iam criſtus venerat qui et iu-
ſticia ſeculorum et ſanctuſſanctorum erat p
quem etiam et peccatum omne et iniquitas
ē deleta et prophetia omnis impleta. Cete
ra autem omnia que ſequuntur ad horum.
ccccxc. annorum diuiſionem et declarationē
ſunt poſita per hoc autem ꝙ ait. Ab exitū ſ-
monis vt edificetur hieruſalem vſqꝫ ad cri-
ſtum ducē ebdomade. lxx. inuitur ꝙ ab hu
iuſmodi die prophetie vſqꝫ ad Cyrū regem
Perſarum qui ab ipſo deo per Eſaiam. xlv
criſtus appellatus eſt fuerunt. lxx. annorū ſꝫ
ebdomade. i. xlix. anni. Cuius Cyri precep
to cepit iheruſalem edificari in cuius reedi-
ficatione poſtꝙ̄ conſummatum eſt opus ꝫ vſ
qꝫ ad aduentum Tyti ſuper iheruſaleꝫ. cccc
xxxiiij. anni fuerunt. et hoc eſt quod dicit eb
domade. lxij. i. cccc. xxxiiij. anni erunt et rur-
ſum edificabitur platea et muri in anguſtia
temporum et poſuit ebdomadas ſeptem et
poſtꝙ̄ occidetur criſtus ciuitatem et ſanctua
rium diſſipabit populus ſcilicet romanus
cum duce venturo. i. Tyto et finis eius va-
ſtitas et poſt finem belli ſtatuta deſolatio.
Quod autem ſequitur confirmabit pactum
multis ebdomada vna. illa profecto ebdo-
mada vna ſeptem ſunt anni obſidionis ſep
tem enim annis obſeſſa eſt ciuitas ab exer-
citu romanorum et infra illos ſeptem ānos
adeo coacti fuerunt intus et afflicti ꝙ non
habuerunt vnde ſacrificium facere poſſent.
et hoc eſt quod ait in dimidio ebdomadis
et infra ebdomadam deficiet hoſtiam et ſa-
crificium et in templo erit abbominatio de
ſolationis ꝙ etiam additur vſqꝫ ad conſū-
mationem et finem perſeuerabit deſolatio
inſinuat ꝙ captiuitatis et deſolatio illa fi-
ne foret caritura. Septem ergo ebdomade
vſqꝫ ad Cyrum et ſeptuaginta duo ebdo-
made a Cyro vſqꝫ ad Tytum et ebdoma-
de obſidionis vna profecto. lxx. ſunt ebdo-
made hec eſt expoſitio predicti. Alfonſi
medici imperatoris Hyſpanie regis al-

fonſi qui cum eēt ſapientiſſimus inter iudꝫ-
os illuminatos a deo cōuerſus fuit ad xp̄z
et ſcripſit optime dyalogū fidi catholice an
no domini. M.c.vi. qui autē plenius volue
rit ſcire diuiſionē dictarū .lxx. ebdomadarū
ſicut eas diuiſit Daniel .i. ad .vij. et ad .lx. et
ad duas et ad vnā et illa vna et duas dimi-
dias īueniet multū optime in gloſa magi
ſtri Nicolai de lira ſuper danielem. Sed et
propter nōnulla que addūt moderni iudei
in prophetia Jacob de ſceptro et in ſupradi
cta de .lxx. ebdomadibus et propter eorūz
recuruas expōnes anullādas predictas du-
as prophetias expono eo modo et forma q̄
dictus inclitus doctor. Nicolaus de lira ſu
is locis exponit ne diligēs ſcire forte īopia
librorū intelligat curuitates iudeorū. Hūc
enim librū pro ignorātibus ſcripſi. vt breui
volumine leuiter poſſint arma inuenire cō-
tra inimicos xp̄i. Et introducitur primo p-
phetia. Jacob in qua exprimitur tēpus ad-
uentus meſſie. Ge. xlix. vbi dicit iacob filijs
ſuis. Congregami vt ānūcie vobis que vē
tura ſunt vobis ī nouiſſimis diebus ſequit
Non auferetur ſceptrū de iuda et dux de fe-
more eius donec veniet qui mittēdus eſt et
ipſe erit expectatio gentiū. quod ſic exponit
a Nicolao de lira vbi ſupra. Non auferetur
ſceptrū de iuda .i. dignitas regia. et dux de
femore eius quia deficiente regno interfecto
rege zedechia in captiuitate babylonica ex-
tūc gubernatus fuit populus iudeorum per
illos qui erant de tribu iuda. quia in reditu
dicte captiuitatis zorabel fuit dux eorum vt
habetur zacha. iiij. c. et Aggei .i. ca. et pꝰ ſa-
cerdotes gubernauerūt populum vt patz tē
pore Machabeorum qui etiam erant de tri
bu iuda. quia tribus ſacerdotalis et tribus
regia erant coniuncte vt pz. iiij. Regum. xi.
vbi dicitur ꝙ Joſabeth ſoror achozie regis
iuda tulit Joas et erat ſex annis cum ea in
domo domini. quia ipſa erat vxor Joiade
pontificis et iſtud regimē durauit vſqꝫ ad tē
pus herodis qui fuit alienigena d̄ gēte ydu
meoꝝ et ipſo regnante natus eſt criſtus vt ha
betur. Ma. ij. Cuius regnum durabit in ſe-
cula ſeculorum amen. Et ideo ſubditur do
nec veniat qui mittendus eſt .i. criſtus. qui
miſſus eſt a patre pro ſalute generis huma
ni et ipſe erit expectatio gentium ſm ꝙ dicit
Aggei. ij. ca. Ecce veniet deſideratus cunctis
gentibus et cetera. In hebreo autem habe
tur ſic. et erit ei aggregatio gētium et hoc im
pletū eſt in regno xp̄i. qꝛ poſt reſurrectionem
et aſcenſionē xp̄i. ad celos ap̄lis predicāti-
bus fidē xp̄i iudei pro maiori p̄te remanſe-
runt obſtinati in infidelitate ſua et gētes cū
magna deuotione receperunt fidem xp̄i. Et
ſic xp̄o aggregate ſūt. propter quod apoſto
li dixerūt iudeis vt habetur. Actuū. xiij. ca.
Vobis oportebat primū loqui verbum d̄i
ſed qm̄ repuliſtis illud et indignos vos iu-
dicaſtis vite eterne. ecce conuertimur ad gē-
tes. Sic eni precepit nobis deus. Sed hāc
ꝓphetiam que ſatis clare expoſita eſt d̄ xp̄o
iudei multipliciter nituntur ſubuertere Ad
cuiꝰ intellectum ſciendū ꝙ in hebreo habet
donec veniat ſylo. Hec autē dictio hebraica
ſylo eſt proprium nomē loci ſignificat etiaz
in alio ſenſu miſſionē et ſic eſt nomē cōmūe
prout ergo eſt nomen loci accipiunt hic eaz
aliqui iudei dicentes ꝙ prophetia impleta
eſt: quando ſaul qui erat de tribu benyami
vt habetur .i. Regū. xi. fuit electus in regez
et inunctus fuit in ſylo vbi erat tabernaculū
domini et archa et per cōſequens vnctō vbi
reges debebant inungi. et ſic ſceptruz quod
accipitur pro quodā domino et primatu qd̄
fuerat in tribu iuda vſqꝫ tunc fuit tranſlatuz
ad tribum benyamin. Sed hoc dictum ma
nifeſte contrariatur textui. quia ante electio-
nem Saulis archa dei iam erat amota d̄ ſy
lo. et erat in cariathiarim. vt habetur .i. Re-
gū. vij. c. Item poſt ſaul immediate immo
ipſo adhuc regnante fuit dauid inunctus p̄
Samuelem. quia dauid fuit primus rex de
tribu iuda et tunc reges de illa tribu quan-
do incepit ſucceſſerunt Qd̄ autem ſceptrum
dicatur auferri de tribu iuda quando ince-
pit eſſe in propinqua diſpoſitōne ad gradū
perfectum non eſt veriſimile Et ideo alij iu
dei dicunt ꝙ iſta prophetia impleta fuit in
electione hieroboam in regem qui erat d̄ tri
bu effraym quia decem tribus ablate ſunt
a regno iuda et adheſerunt hieroboam quan
do roboam die conſtituto dedit populo du
ram reſponſionem. iij. Regū. xij. Et ſic ex-
ponunt donec veniat ſylo .i. donec vēiat hie
roboam coronandus ī tali loco. Sic iſta ex
poſitio oſtenditur falſa per textum. quia cō-
gregatio illa non fuit facta in ſylo ſed in ſy-
chem. vt habetur. iij. Regū. xij. ca. Itez nō

fuit ablatũ regnum a domo iuda tũc ſed ſte
tit vſq̧ ad captiuitatem babylonicã per ſuc/
ceſſionẽ hereditariã. Et illi ſoli dicebant̃ ꝓ
prie reges. quia inſtituebãtur per inunctioꝫ
quia tẽplũ archa domini. et illa que ad iunc
tionem requirebantur in iheruſalem remã/
ſerunt que erat metropolis in regno iuda ꝓ
pter quod alij iudei accipiẽtes hoc nomẽ ſy
lo prout ſignificat miſſionẽ: dicũt ꝙ dicta ꝓ
phetia impleta eſt tẽpore nabuchodonoſoꝛ
quando venit contra iheruſalez et occidit ʒe
dechiam regem et ſic defecit regnũ iuda. Et
ideo exponunt predictam lrãm ſic. Non au
feretur ſceptrũ etc̃. donec veniat qui mittẽd⁹
eſt. ſ. nabuchodonoſoꝛ. qui propter peccata
iudaici populi miſſus fuit a deo ad deſtruẽ
dam terrã et auferendũ regeꝫ et erit ei aggre/
gatio gentium. qꝛ propter dilationẽ ſui im/
perij aggregate ſunt gentes ſub eius dñio
Sed iſta expoſitio et p̃cedentes et conſimi/
les ſi ſiunt deſtruuntur per tranſlationem
chaldaicam quam iudei vocant targuꝫ que
ita auctentica eſt apud iudeos ꝙ nullus do
ctoꝛ eorum fuit auſus ei contradicere imo
quando littera hebraica eſt obſcura recurrũt
ad illam pro explanatione In illa auteꝫ ſic
habetur non auferetur ſceptrum de iuda etc̃
donec veniat meſſias in ſcriptura ſed ſolus
xp̃s qui ꝓmiſſus in lege et prophetis erat.
Et hoc patet clarius veritas noſtre catholi/
ce expoſitionis predicte. Cum ergo a tem/
pore predicti herodis regis ceſſauerit regia
dignitas trib⁹ iude et ducat⁹ et i tpe illo nul
lus ali⁹ apparuit qui ex doctrina et operatõ
nibus poſſet dici chriſt⁹ niſi ihũs ſaluatoꝛ
noſter. Sequitur ergo ꝙ ipſe eſt verus meſ/
ſias et ꝙ eius aduentus trãſiuit in p̃teritũ.
Itẽ p̃dictus Petr⁹ alfonſus cõuerſ⁹ in ſuo
dyalogo p̃dictã ꝓphetiam exponit ſic dicẽſ
Doctores antiqui hebreoꝛum ſic expoſue/
runt prophetiam. Jacob. Nõ auferetur ſce/
ptruꝫ. i. virga regni de iuda. et dux de femo
re. i. de filijs filioꝛũ eius in ſecula. donec ve
niet qui mittendus ẽ. i. xp̃s cuius ẽ regnuꝫ
et ad ipſum cõgregabũtur gentes. Et nos q̃
dem nouimus ꝙ poſtq̃ venit xp̃s. neq̧ rex
neq̧ dux de Juda fuit ulterius. Credere
itaq̧ debemus ꝙ hic temp⁹ xp̄i aduent⁹ de/
terminatum fuit. et ꝙ is qui tẽpoꝛe illo ve/
nit ſine dubitationis ſcrupulo xp̃s extitit:
Secũdo introducitur ꝓphetia Danielis. c.

ix. vbi Gabriel angelus inſtruxit Danieleꝫ
de illo tempore dicens. Septuaginta heb/
domadas abbreuiate ſunt ſuper populum
tuum et ſuper vrbẽ tuam ſanctam et conſu/
metur preuaricatio et finem accipiat pecca/
tum et deleatur iniquitas et adducatur iuſti
cia ſempiterna. et impleatur viſio. et prophe
tia. et vngatur ſanctus ſanctoꝛuꝫ. Ad in
tellectum huius prophetie primo videnduꝫ
eſt qualiter hic accipiatur hebdomadas vel
hebdomada quod eſt idem. In ſacra enim
ſcriptura vno modo accipitur pro tempore
ſeptem dierum. et hoc modo communiter
accipitur hoc etiam modo loquitur ſcriptu/
ra Leui. xxiij. vbi dicitur ꝙ ſeptẽ hebdoma
de ſunt accipiende a feſto paſche qui faciũt
xlix. dies. et. l. die celebrãdũ eſt feſtum pen/
thecoſtes. Alio modo accipitur pro tempo
re ſeptem annoꝛum. et hoc modo loquit̃ ſcri
ptura de hebdomada: Leui. xxv. vbi dicit̃
Numerabitis ſeptem hebdomadas anno/
rum que faciunt annos. xlix. et quinquage/
ſimus annus qui immediate ſequitur. dici/
tur iubileus qui apud iudeos erat ann⁹ re/
miſſionis vt ibidem dicitur. Non autem in
uenitur hebdomada accipi pluribus modis
Non poteſt hic hebdomada accipi pro heb
domada dierum. quia tota prophetia Da/
nielis fuit completa infra annum et dimidi
um. ergo per locum a diuiſione oportet ꝙ
accipiatur a numero annoꝛum. et in hoc oẽs
expoſitiones cõueniunt. ſed in hoc differũt
Quia aliqui catholici vt Beda et alij dicũt
ꝙ iſti anni intelligendi ſunt anni lunares q̃
ſunt breuioꝛes annis ſolaribus. xi. diebus
Moti fuerunt autem ad hoc dicendũ ex du/
obus. Primo ex textu. quia dicũtur hebdo
made abbreuiate. Et ſicut dictum eſt anni
lunares ſunt breuioꝛes annis ſolaribus. et
per conſequens hebdomade annoꝛum lu/
narium ſunt breuioꝛes. Secũdo quia ange
lus loquebatur Danieli qui erat hebre⁹. he
brei autem computabant per annos luna/
res vt dicit ipſe Beda. Et ideo angelus po
ſuit numerum annoꝛum predictoꝛum ꝑ heb
domadas annoꝛum lunarium. Utrũq̧ di/
ctum non placet. Nicolao de lira. et eſt ratõ
quia in hebreo non ponitur abbreuiate ꝓ/
ut ſonat in detruncatione ſeu diminutione.
ſed in hebreo ponitur preciſe vt notat tẽpo/
ris determinationem. ſ. nec plus nec minus

Similiter ſecũdũ eſt falſum. ſi enim iudei haberent annũ breuiorẽ.xi.diebus q̄ ãnꝰ ſolaris cum ſecũdum legem ſuam teneantur primo menſe cuiuſlibꝫ anni facere paſcha et die determinata.ſ.xiiij.die primi menſis.ſe queretur q̄ paſcha.coꝝ huius anni p̄cederet paſcha anni precedentis.in.xi.diebus. Et eodẽ modo paſcha anni ſequẽtis p̄cedret ꝑ xxij.dies. Et ſic anticipando tẽpus quolibꝫ anno per.xi.dies. Ad quod quidem ſequeretur q̄ iudei celebrarent paſcha ſuum ex obligatione p̄cepti infra breue tẽpus in quolibet menſe totius anni. Hoc autẽ apparet manifeſte falſuꝫ ex vſu eorum quia ſemper faciunt eodem tempore. Et ideo patet q̄ cõputant per annos ſolares ſicut et nos. Licet enim incipiãt menſes a lunationibus tamen tercius annus apud eos habet lunationes.xiij.ita q̄ per emboliſmos faciũt adequationes temporis.et ſic ꝯputant per annos ſolares ſicut et nos. Dato tamen q̄ cõputarent per annos lunares: nihilominus habetur ꝓpoſitum noſtrum vt videbitur.

Secundo videndũ eſt quot annos cõtinent hebdomade predicte.et patet q̄ ſi multipli-
xc. centur.lxx.per.vij.reſultant.cccc.[illegible] Tercio videndũ eſt a quo tp̄e incipiat cõputatõ iſtaꝝ hebdomadarũ.et dicũt aliqui iudei q̄ incipit ab.xi.anno regis zedechie quãdo deſtructũ eſt primũ tẽplũ. Alij dicũt q̄ incipit a primo ãno darij.qꝛ iſto tempe dixit angelus iſta danieli. Alij dicũt q̄ incipit ꝯputatio iſta a reditu captiuitatis ſub zorobabel duce ãno ſecũdo. Cyri regis Perſaruꝫ. Alij dicũt q̄ incipit cõputatio iſta.a.xx.anno regis artaxerſis quando miſſus eſt neemias ad reedificandum hieruſaleꝫ. Que ãt iſtarum opinionum ſit vera ꝓpter ꝓlixitatẽ euitandam omittitur.et etiã qꝛ ſecũdũ omnes iſtas cõputationes habetur propoſituꝫ noſtrum ſufficienter.ſ.q̄ tempus aduentus chriſti ſit preteritum: quod ptꝫ.qꝛ ãgelus determinate aſſignat.cccc.xc.ãnos.vſq₃ quo impleatur viſio et ꝓphetia et vnguatur ſanctus ſanctorũ.i.xp̄s. Sed qualitercũq₃ accipiat̃ computatio anni lunaris vel ſolaris et vbicũq₃ incipiatur cõputatio, quia infra tamen non põt accipi q̄ a.xx.anno regis artaxerſis totꝰ tñ numerꝰ predictus iã diu eſt p̄teritꝰ. Et declaro ſaltem de vltimo numeꝝ p̄dictũ impletuꝫ.ſ.a.xx.ãno artaxerſis vſq₃ ad.xviij. annũ Tyberij ceſaris in quo paſſus ẽ chriſtus. Si fiat computatio per annos lunares quod patet hoc modo. Regnum Perſaruꝫ durauit annis.cxxxiij.et a principio regni vſq₃ ad.xx.artaxerſis fluxerunt anni.cxv.et poſt durauit.cxviij.annis Regnum grecorum durauit.ccc.annis et tunc cepit regnum romanorum a cuius principio vſq₃ ad.xix. annum Tyberij fluxerunt anni.lvij.qui ſimul iuncti patet q̄ faciunt.cccc.lxxv.annos ſolares qui implent p̄dictum numerum ſecundum lunares annos quia annus lunaris continet.cccliiij.dies Solaris vero.ccclxv.quadrantem.vnum.et.v.horas.et patet ſecundum verum numerum q̄.cccclxxv.ãni ſolaris ſunt.cccc.xc.anni lunares qui eſt numerus hebdomadarum computãdo vt dictum eſt per annos lunares: Aduertendum tamen q̄ Rabiſalomon dat quandã expoſitionem falſam ad rationem predictã quã oportet remouere.dicit enim q̄ ſeptem hebdomade ille non continent tempus prefatũ vſq₃ ad aduẽtum xp̄i et paſſionis ſue myſterium vt p̄dictum eſt. Sed dicit q̄ continet tẽpus p̄fatum a deſtructione primi templi vſq₃ ad deſtructionem ſecũdi per Tytũ et Veſpaſianum cuius expoſitio talis eſt. Septeꝫ hebdomade p̄fate.i.determinate ſuper populum tuum anteq̄ veniat ꝑfecta captiuitas eorũ que facta eſt per romanos comburẽtes ciuitatem et templum et eycientes inde populum iudaicum. vt conſumatur p̄uaricatio.i.deſiſtant a p̄uaricationibus caſtigati ꝑ p̄dictam captiuitatem.et deleatur iniquitas eorum.ſcꝫ ꝑ captiuitatem et afflictõnẽ p̄dictam que eſt pena vt dicit. Et adducatur iuſticia ſempiterna.i.vt ineternum iuſtificentur ꝑ p̄dictam captiuitatem ꝓ peccatis tolerando. Et vt ſic finaliter impleatur viſio et ꝓphetia.i.viſiones de chriſto ꝓmiſſe ꝑ prophetas et vnguatur ſanctus ſanctorum.i.archa dei et vaſa ſanctuarij. que recuꝑabũtur ꝑ meſſiam venturum in fine huius captiuitatis vt dicit. Sed q̄ntum debeat durare iſta captiuitas non dicitur.et ſic ꝑ conſequẽs tẽpus determinatum ipſius hic non ponitur Quod autem iſta expoſitio ſit falſa et erronea patet per litteram precedentem vbi dicit̃ q̄ angelus gabriel venit propter oratõnem Danielis orantis pro liberatõne populi ad annũciãdum exauditionem ſue petitionis.

Et ideo nō ſolū nūciauit ei liberationē a ca
ptiuitate babylonica. ſed etiā pfectā libera/
tionē fiēdā p xp̄m de qua daniel principali
ter orabat. et iō dicere ꝙ āgel⁹ venerit ad de
nūciandū. Danieli pfectā captiuitatē ſui po
puli. et nullū certū tēp⁹ liberationis fiende
p xp̄m hoc eſt valde abſurdū et precedēti lit
tere contrarium. quia non veniſſet ad conſo
lationem Danielis ſed magis ad deſolatio
nem. Itē ꝙ dicit ꝙ p captiuitatem in qua
ſunt deſiſtunt a preuaricationibus hoc ē ap
te falſum. q2 ſuper omnia gētes intendūt ſor
tilegijs et augurijs vt ſciūt illi q̄ nouerūt fa
cta eorū et tamē iſta ꝓhibētur eis maxime ī
lege diuina. patꝫ in Exo. et Deutro. et ī plu
ribus alijs locis veteris teſtamenti. Iteꝫ ꝙ
dicit viſiones iplen ꝓphetarū per merita eo
rum: et ē cōtra illud quod dicitur Deutro. ix
Scito ꝙ non ꝓpter iuſtificationes tuas de
derit tibi deus terrā hanc in poſſeſſionē. et ē
multominus propter iuſticias eorū implen
da eſt ꝓmiſſio de xp̄o et maxime quia de ip
ſo ſcribitur Eſa. viij. Et erit ad lapidē offen
ſionis et petram ſcandali duabus domib⁹
iſrael et in laqueum et ruinam habitantib⁹
hieruſalem. Item ꝙ dicit per vnctionē ſanc
tiſanctorum intelligi vnctionē arche et ſanc
tuarij qui recuperabūtur per regē meſſiam
hoc eſt contra illud quod habetur Hiere. iij
Cumqꝫ multiplicati fueritis et creueritis in
terra in diebus illis ait dominus non dicēt
vltra archa teſtamenti domini neqꝫ aſcendēt
ſuper cor neqꝫ illius recordabuntur neqꝫ vi/
ſitabitur. neqꝫ fiet vltra: q2 ceremonie vete/
ris teſtamenti oīno ceſſauerunt poſt paſſio/
nem xp̄i. extunc enim fuerūt mortue manet
ergo veritas inconcuſſa ꝙ. ſ. temp⁹ hebdo/
madarū fuit īpletum in xp̄i aduentu q̄ pec/
cata noſtra tulit omnia que in deum in nos
et in proximū cōmiſſa erant: iuſticiaꝫ addu/
xit legem et prophetias impleuit. et vnct⁹ eſt
plenitudine grē a deo patre. Tercio determi
nat ſacra ſcriptura tempus aduētus meſſie
Eſa. vlti. textus ibi eſt anteꝙ̄ parturiet pepe
rit. Et licet aliqui de hoc textu ſupra dictum
ſit. hic tamē plenius expōitur. ſuper quo gl.
hebraica. quia anteꝙ̄ natus fuiſſet ille qui ī
ſeruitutem redegit vltimam natus fuit redē
ptor. Igitur ante natiuitatem Tyti qui ciui
tatem et templum deſtruxit et populum cap
tiuauit et invenditionem et ſeruitutem expo
ſuit intantum ꝙ dabantur. xxx. pro vno nū
mo argenteo. vt dicit Hugo floriacen̄. fuit
natiuitas ipſius xp̄i. hoc idē patet per trāſ/
latōeꝫ chaldaicam ibidem que cōparat iſra
el mulieri parturiēti que anguſtias maxias
patitur et dolores adhuc nō erit ei vehemēſ
anguſtia. et adhuc non veniet ei tremor cuꝫ
doloribus propter partum et reuelabit̄ rex
meſſias. Dolor enim et anguſtia partus ex
primunt maximā calamitatem quam habu
erunt in obſidione. Tyti et Veſpaſiani vbi
tāta fuit anguſtia et calamitas ꝙ impletuꝫ
eſt illud. Trenorum. iiij. Manus mulieruꝫ
miſericordiū coxerunt filios ſuos et multaſ
alias anguſtias et miſerias paſſi ſunt que
Joſephus narrat in libro antiquitatum de
bello iudaico vt videbitur lib. iij. Et an̄ iſtā
obſidionē clarum eſt ꝙ fuit ihesus nazare/
nus natus per. lxx. annos et paſſus per. xl.
annos. Iſte textus cum gloſa chaldaica eſt
tante auctoritatis apud iudeoſ ꝙ multi do
ctores eorum concedunt ꝙ meſſias natuſ ē
in die deſtructionis templi. Pro quo alle/
gat rabi hamon: ꝙ lybanus cum excelſis ca
det et egredietur virga de radice yeſſe. Eſa. xi
Et interrogant ipſi iudei ubi eſt ipſe meſſi/
as natus in illa die deſtructionis templi re
ſpondent quidā ꝙ eſt in paradiſo cum an/
gelis viuens ibi eo modo quo moyſes vi/
xit quadraginta diebus in mōte ſynai et ex
pectat preceptum domini ad ſe oſtendendū
Alij ꝙ eſt ultra montes caſpios expectans
p̄ceptum domini de liberatione populi.
Alij dicūt ꝙ vadit per mundum ſicut pau/
per et humiliatus ꝓpter peccata populi ſui
ſm̄ ꝙ dicitur Eſa. liij. et nos reputauimus
eum quaſi leproſum et cetera. quouſqꝫ ap/
pareat ex p̄cepto domini in virtute ad libe/
rationem filiorum iſrael d̄ captiuitate et mi
ſeria in qua ſunt. Talis enim varietas oſtē
dit ꝙ dictum eorꝫ eſt ficticiū. Sed quicq̄d
ſit dictum videtur ꝙ verum eſt ꝙ temp⁹ ve
niendi meſſie taxatum in ſcriptura iam p̄te/
rijt et impletum eſt in ihesu nazareno vero
meſſia noſtro. et iſtud fuit vocatum temp⁹
plenitudinis. ad Gal. iiij. et Eph. i. quia in
chriſti aduentu fuit quadruplex plenitudo.
ſcꝫ nature. ſcripture. gratie. et temporalis mē
ſure. Nature quidē quia tunc vēit finiſ oīs
creature. ſ. hō cōiunctus eſt ſuo principio. ſ.
deo. Vnde tūc factus ē nobilis circul⁹ qui ē

perfectiſſima figurarũ. Tũc etiã fuit vltim⁹ mod⁹ formãdi hominẽ qui ſit poſſibilis .ſ. de muliere ſine viro. Alij eñ tres ꝓceſſerãt et iſte fuit quartuſ. Scripture etiã qꝫ promiſſa fuerũt reddita. figure cõplete et oẽs ſcripture delucidate. Gratie plenitudo ĩſuper apparuit in fecũditate marie. iuſtificatione iohannis in miſſione ſpũſſancti ſuper apoſtolos et in ſacramẽtis eccleſie. que ſunt gratie vaſa. Plenitudo nihilominus tẽporalis mẽſure. Omnis eñ perfectio ꝯſiſtit in trib⁹ preceſſerat autẽ tẽpus nature in quo fuit cõuictum humanũ genus de ignorantia. Tẽp⁹ etiam legis ſcripte in quo fuit cõuictum de ĩpotẽtia et hoc fuit terciũ cõplemẽtũ vniuerſorum temporum in quo fidelib⁹ datur vera dei cognitio veraqꝫ virtus ad cõpletionem diuine legis. et in ſignũ iſtarum plenitudinum voluit venire dei filius ſexta mundi etate. vi. annorum millenario. vi. mẽſe a cõceptiõe. Johãnis ſexta die vt dicit et forſitã ſexta hora. Probabile eñ ẽ ꝙ illa die cõceptus fuit adam celeſtis. in qua fuit formatus adam terrenus. Illa hora venit medicus in qua primus homo induxit humão generi mortiferã infirmitatẽ. ſexta etiã die fuit paſſus et ſexta hora in cruce fuit cõclauatus. hoc ergo fuit tẽp⁹ beneplaciti et tempus miſerendi ut dicit in. pſ. c. Secũduz teſtimonium aduentus meſſie ẽ ĩquiſitio iudeorum facta tẽpore chriſti quam non feciſſent niſi temp⁹ ĩpletum cognouiſſẽt tũc ei iqrẽtes miſerũt ſacerdotes et leuitaſ ad Johãnem baptiſtã quem tunc ſanctiſſimum i ſãctitate videbant vt interrogarent euz ſi erat meſſias vt dicitur Joh. i. Qui ſi dixiſſet cre ſic eum recepiſſent ſed confeſſus eſt et nõ negauit qꝛ non ego ſum chriſtus. i. meſſias vt patet cõfeſſus eſt tamẽ ꝙ erat eius vox et ꝓco clamans vt prepararent ſibi viam tanꝙ ſummo regi ſuo vero meſſie. qui et digito eũ oſtendit dicens eis. Hic eſt de quo dicebam vobis qui poſt me venit ante me factus eſt. cuius non ſum dignus corrigiam calciamẽti ſoluere. et iterũ cum digito oſtendens ait: Ecce agn⁹ dei ecce qui tollit peccata mundi Ad hoc etiam valet inquiſitio facta per eoſ eodẽ tempore de barcoziba ut ſupra dictuz eſt. Fruſtra enim eſſet talis inquiſitio ſi tempus impletum non cognouiſſent. Tercium teſtimonium eſt ioſephi ſapiẽtiſſimi hyſtoriographi iudeorum. qui in. xviij. libro antiquitatũ deſcribens tempora Tyberij ceſaris ſub quo paſſus eſt chriſtus ſic dicit: Fuit eiſdẽ temporibus hieſus vir ſapiens ſi tñ virũ eũ nominare phas ẽ. Erat eñ mirabiliũ operũ effector et doctor eorũ hominuz qui libẽter ea que vera ſunt audiũt. et multos quidẽ iudeorũ. multos etiam ex gẽtib⁹ ſibi adiũxit. xp̃s hic erat. hũc accuſatiõe primorum noſtre gẽtis virorũ cũ pylatus i cruce agendum eſſe decreuiſſet. non deſeruerũt eum qui ab initio eũ dilexerãt. apparuit eñ eis iterũ viuus ſcḿ ꝙ diuinitus inſpirati ꝓphete hec vel alia de eo innumera miracula futura predixerũt hec ille. Quartuz teſtimoniũ eſt Pylati. qui anno dñi. xxxvi. ipſi vero Tyberij. xxi. cũ eſſet mos romanis vt ꝓuinciarum iudices ſenatui ſcripto renunciarẽt vt ſi quid noui in his quas regebãt prouincias accidiſſet ſcripſit epiſtolã ad Tyberium ſub hac forma. Tyberio auguſto poncius pylatus ſalutem. Nuper accidit ꝙ ipſe ꝓbaui iudeos per inuidiam ſe ſuoſqꝫ poſteros crudeli dãnatione peremiſſe. Cũ eniz ꝓmiſſum haberent patres eorũ ꝙ de⁹ ipſorũ mitteret illis per virginem ſanctum ſuum q̃ rex ipſorum merito diceretur hunc me pñte miſit in iudeã quem cum vidiſſent cecos illuminaſſe. leproſoſ mũdaſſe. paraliticoſ curaſſe. demones effugaſſe. mortuos ſuſcitaſſe. ventis iperaſſe. pedibuſqꝫ ſiccis ſup vndas maris ambulaſſe. et alia multa miracula feciſſe. et oĩs populus iudeorum diceret eũ eſſe dei filium: principes ſacerdotum iudia cõtra eum moti itaqꝫ mihi eum tradiderunt. et alia pro alijs mentientes hunc magũ eſſe et contra legem eorum agere dixerũt Ego autem ita eſſe credidi ipſumqꝫ flagellatum eorum arbitrio tradidi. qui euz crucifixerunt et ſepulchro cuſtodes adhibuerunt Ille quoqꝫ militibus meis cuſtodientibus die tercia reſurrexit. Intantum vero nequicia iudeorũ contra eum exarſit vt ipſis cuſtodientibus pecuniam darẽt quatinus diſcipulos eius corpus rapuiſſe dicerent. Sed illi quod factum fuerat tacere non valentes teſtati ſunt eum reſurrexiſſe ſeqꝫ viſionẽ angelorum vidiſſe et a iudeis pecuniam accepiſſe. Hoc autem ideo ſcripſit ne quis aliter eſtimet factum eſſe vel credendum mẽdacijs iudeorum. Tunc Tyberius cum ſuffragio

magni fauoris retulit ad ſenatum et poſtulauit vt chriſtus deus haberetur. At ſenatus recuſauit indignatus ꝙ non ſibi ſm morez epiſtola primo fuiſſet delata: Et ſic ſatis daret ex predictis quatuor teſtimonijs tempus aduentus meſſie fuiſſe ante deſtructionem ſecundi templi.

Qđ verꝰ meſſias dꝫ eē de genere iude, ꝓcedens de medio filiorum Jacob.

S Ecūdus theſaurꝰ apitur đ genere meſſie. quod ſacra ſcriptura ꝓnūciat et ſpecifice determinat et impletū ē in ihū nazareno. nam dicit dominus moyſi Deut. xviij. Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrū ſuorum ſimilē tibi, ponam verba mea in ore eius. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire noluerit ego vltor exiſtam. Et patet ꝙ iſta auctoritas nulli pōt applicari niſi iheſu nazarēo vero meſſie noſtro. qđ pꝫ per duas eius ptes principales. Prima pars auctoritatis ē ꝓphetā ſuſcitabit deꝰ filijs iſrael đ medio fratrum ſuorum. Ecce genꝰ meſſie. pro quo nota ꝙ iudei dicūtur filij iſrael vel Jacob quod idē ē. Jſrael autez habuit quatuor vxores et quibus procreauit. xij. filios et vnam filiaz. Prima fuit lya que habuit ſex filios et vnā filiā ꝑ ordinez. qui ſequūtur. ſ. Rubē Symeon. Leui. Judas. Jſachar. zabulon. Dyna. pꝫ: Ge. xxxv. Secūda vxor eiꝰ fuit rachel que hūit ſolū duos filios. ſ. Joſeph et Bēyamin. Tercia fuit bala ancilla rachelis que habuit ſolū duos filios. ſ. dan et neptalim. Quarta fuit zelpha ancilla lye que habuit ſolū duos filios. ſ. Gad. et Aſer quod pꝫ Geñ. vbi ſupra: Modo q̄d dicat auctoritas, ꝓphetam ſuſcitabo eis de medio fratrū ſuorū. Jſte ergo ꝓpheta qui đbebat eſſe meſſias. nō potuit eē de filijs Bale ancille rachelis. qꝛ nō hūit niſi duos filios et in duobꝰ non eſt mediū. nec potuit eē de filijs zelphe propter eandē cauſam nec a ſimili de filijs rachelis ergo opꝫ ꝙ ſit de filijs lye qui fuerūt ſeptē et in numero ſeptēnario eſt mediū. ſ. quartus: Numerentur ergo filij lye per ordinem, primi tres ſunt rubē. Symeon Leui vltimi tres Jſachar. zabulon. Dyna. Mediū iſtorū fuit iudas qui fuit quartus. propheta ergo qui debebat eſſe meſſias ad hoc vt ſuſcitaret eū deus đ medio fratrū ſuorū debuit eē de tribu iuda. Ecce genꝰ eius hic diligenter attēde abſconditū miſterium quare. ſ. deus dicit đ medio ſuſcitabo prophetā. i. meſſiam. Genus eniz humanū propter peccatū primi hominis et ꝓpter innumera peccata que poſtmodū homines commiſerūt fuit diuiſum a deo ſicut dicit Eſa. lix. Jniquitates veſtre diuiſerunt inter vos et deū veſtrū et abſconderūt faciē eius a vob. Jſtud ē ſignū maximi odij inter deū et homines. ſ. abſcōdere faciē ſuam ab hoīe. Quia tria ſunt ſigna inimicitie et iſtud ē ſupremū Primū ē cū quis denegat alicui ſuam familiaritatem quēadmodū chriſtꝰ ille cui dixit. Math. viij. et Luce. ix. Vulpes foueas hñt etc. Secūdum ē cū quis denegat alicui ſuā loquelam ſicut Johānes euangeliſta dicit loquens de heretico. ij. Jo. i. nec aue ei dixeritis. Tercium et vltimū ē cū qs denegat alicui ſuum aſpectum ſicut dauid dixit de abſalone filio ſuo. ij. Reg. xiiij. ꝙ ñ videret faciem regis. Jn hoc gradu erat deus reſpectu humani generis ſicut ait moyſi Exod. xxxiij. non videbit me homo et viuet. et gemens. Job. c. xiij. dicebat: Cur faciem tuaz abſcondis et arbitraris me inimicum tuum Abacuc. i. c. Mūdi ſunt oculi tui domine vt non videas malū. et reſpicere ad iniquitatē non poteris. Cū ergo tanta eſſet diſcordia inter deum et homines. et ad pacificandū diſcordes ſit neceſſarius mediator. ideo meſſias ꝓmiſſus debuit exire et ſuſcitari de medio qđ veridice fuit impletuz in chriſto ihū ſaluatore noſtro. Quia ipſe vt oñderat ꝙ veram pacem venerat facere inter deum et homines: et vt innueret ꝙ verus mediator erat quaſi ſemper medium elegit. ſ. pacez inchoans pacem ordinans. pacem confirmans. pacem publicans. pacem conſeruans. Hij ſunt quinqꝫ paſſus aſcenſus noſtre ſalutis: Eſt ergo primus paſſus ꝙ chriſtus pacem inchoans exiuit de medio. quia ē media in trinitate perſona: Hic ſunt due propoſitiones ſignate. Prima ē ꝙ debuit deus incarnari vt homo recōciliaretur deo et fieret pax Secunda ꝙ non pater nec ſpirituſſanctus ſed filius. Prima propoſitio patet dupliciter. primo qꝛ nulla creatura ſufficiebat ad tīn

debitum perſoluēdū. cū debitū eēt infinitū qꝛ cōtra infinitum offenſa fuit facta. Secūdo qꝛ contraria contrarijs curantur. Cuꝫ ergo homo cū peccauit voluerit eſſe deus dicente ſibi dyabolo eritis ſicut dij. Gen. iij. ergo per contrarium vt homo curaretur oportuit ꝙ per cōtrariū deus fieret homo. ꝺ hac materia in quarto latiꝰ dicetur. Secūda ppoſitio ptꝫ qꝛ lꝫ tres perſone ſint vnus deꝰ. diſtinguūtur tn̄ realiter per relatiōes. et habēt etiam appropriata diſticta: qꝛ potentia appropriatur patri. ſapientia filio. et bonitas ſiue amor ſpūiſancto. que ſūt quaſi tres diuiſe trium perſonarū offerentium ſe in cāpo certaminis vt cuiuſcūqꝫ tangeretur diuiſa pro homine exiret in cāpū. venit dyabolus et tetigit diuiſam filij, dicēdo parētibꝰ primis eritis ſicut dij ſcientes bonū et malū. nō dixit potentes nec bōi ſed ſcientes. et cū ſcīa ſit appropriatū filij. ſicut potentia patris. et bonitas ſpūſſancti vt dictū ē. non ergo debuit venire p redēptione hōis et eius recōciliatiōe deꝰ pater nec ſpūſſanctus ſed filiꝰ qui eſt media in trinitate perſona. Itē pacē inchoans venit in tp̄e medio. Currunt eī̄ tria ſilentia ab initio mūdi vſqꝫ ad beatitudinē eternaꝫ ſicut patuit ſupra in hoc li. ar. iiij. tercie cōſiderationis. et hoc eſt qđ dicetur. Sap. xviij. Dū mediū ſilēnū tenuerūt oīa. et nox i ſuo curſu mediū iter haberet. oīpotēs ſermo tuꝰ dn̄e exiliens de celo a regalibus ſedibus venit. angelꝰ venit ad virginē hora cōpletorij. Et ideo tunc pulſatur p Aue maria. durauit ſacra collocutio vſqꝫ ad dimidiū noctis. Et tūc dante cōſenſū virgine oīpotēs ſermo dei. i. verbū patris qui eſt eius filiꝰ a regalibꝰ ſedibꝰ venit in vterū. ſ. virginis. Sic ergo ptꝫ ꝙ filius dei venit in medio ſilentio in incarnationem. ſic etiā natus fuit media nocte ſicut ptꝫ. Luce. ij. qꝛ paſtores cuſtodiebāt vigilias noctis. predicta tria ſilentia figurāt nobis tres magnos annos durationis mūdi. In quorū medio debebat venire meſſias ad viuificādū genꝰ humanuꝫ per peccatum mortuum dicēte propheta. Abacuc. iij. cap. Dn̄e opus tuū: in medio ānorū viuifica illud i medio ānorū notū facies. Itē pacem inchoās ſtetit in medio. ſ. vteri virginalis: Ipſa eni virgo beata que debuit eſſe mater iſtius excellentiſſimi medij inter deū et hominē rōabile fuit ꝙ etiā ipſa eſſet medium. Fuit eniꝫ medium locale. mediū morale: et mediū naturale. Querūt ei logyci medium ad cōcludēdū maiorē extremitatē de minori. de qua facit Ariſtote. magnū pceſſum in ij. priorū. Maior extremitas deꝰ eſt. Minor extremitas in genere rationabiliū homo eſt pquiſierūt patriarche et pphete et multi alij multis tpibꝰ mediū ad cōcludēdū predictā maiorē extremitatē de minori et nō inuenerunt. Sed venit beata virgo et facta ē medium. qꝛ in ipſa eſt per ipſam verbū caro factū eſt. et maior extremitas predicata eſt de minori qꝛ homo eſt deꝰ. et etiā minor ꝺ maiori. qꝛ deus eſt homo. Eſt etiā virgo beata mediū morale. ſm eī̄ Ariſtotelē. ij. ethicorū: mediū morale ē virtus nihil participās de extremis. qꝛ extrema ſūt viciosa tale mediū fuit virgo beata que nullū viciū contraxit. Et ſm hiero. nihil gratie. nihil virtutꝫ nihil candoris ē quod nō reſplēdeat in maria Fuit etiā mediū naturale. quod ponitur triplex a phis. ſ. mediū circuli. mediū celi. mediū mūdi. Mediū circuli ē a quo omnes linee recte ptracte ad circūferētiā ſunt equales Centrū iſtud eſt beata virgo. In circulo ſunt peccatores qꝛ in circuitu impij ābulabant. teſte pſal. xi. et ab ea ad circulū linee ducte ſūt equales. qꝛ omnes peccatores et alios eq̄liter videtur reſpicere vnde Ber̄. Maria omnibꝰ oīa facta eſt ſapiētibꝰ et inſipiētibꝰ copioſiſſima charitate debitricē ſe fecit. vt de plenitudine eius ſuſcipiāt vniuerſi. Eſt etiā mediū celi quod dicitur linea equinoxialis i q̄ cū eſt ſol equinoxiū facit. et ſub qua habitātes nō agitātur pturbationibꝰ tēporum. qꝛ ſunt in optima diſpoſitiōe. ppter quod multi theologi dixerūt quod ſub illa linea eſt paradiſus terreſtris. talis linea fuit virgo beata. qꝛ cū in ea fuit ſol iuſticie factū eſt equinoxium qꝛ nox ſicut dies fuit illuminata. Infinitū viſū ē equari finito. eternū tēporali. imortale mortali. inuiſibile viſibili imenſum capabili diuitē pauperi. homines etiam q̄ habitant ſub hac linea ſunt in optima diſpoſitione. nō agitantur neqꝫ mouētur perturbationibꝰ demonū. ppter quod merito dicitur paradiſus. Tūc eī̄ impleta fuit figura illa. Gen̄. ij. qꝛ poſuit deus lignum vite i medio paradiſi. i. xp̄m verū filium ſuum in medio ventris virginalis. Eſt etiā virgo beata mediū mūdi. Iſtud dicitur a phis eſſe terra q̄

equaliter vndiq̄ꝫ diſtat a celo. Tres aūt ſūt
proprietates terre propter que virgo btā di
citur terra. eſt eñ infima. et maria virgo in/
fima quia humilima. cū eñ deberet eē mat̄
dei vocauit ſe ancillā Luce. i. Ecce āncilla do
mini etc̄. Secūdo ad terrā currūt aque. et ad
btām virginē habūdantie gratiarū: ps. ciij
inter mediū montiū pertranſibunt aque.
Tercio omnia ponderoſa tendūt ad terram
tanq̄ ad centrū et ſuum medium vt ibi ſal/
uentur ſic et peccatores grauati pōdere pec/
catorum recurrētes ad iſtud medium ſaluā/
tur. vnde Berñ. ad mariam velut ad mediū
dei recurrant qui in celo ſunt: et qui in infer
no. et qui nos preceſſerunt. et nos qui ſum⁹
et qui nos ſequūtur et nati natorum et q̄ na
ſcentur ex illis. Sic ergo pꝫ quō btā virgo
eſt medium logicale. morale et naturale pro
pace fienda inter deū et homines. Uer⁹ er/
go meſſias filius dei in inchoatione pacis
exiuit de medio perſonarum diuinarum in
q̄tum deus. Suſcitatus eſt de medio fratꝝ
In q̄tum homo venit in medio ſilentio in
medio annorū. et ſtetit in medio paradiſi. ſ.
vteri virginalis. et ſic tanq̄ mediator verus
in inchoatione pacis vniuit diuiſa. ſ. deum
et hominē. qꝛ de⁹ et hō vn⁹ eſt xp̄s. ſ. verus
mediator. Secūd⁹ paſſus ē q̄ ordinādo pa
cē xp̄s verus meſſias ſtetit ī medio quadru
pliciter. Primo ſtati ſicut fuit natus ſtetit in
medio animaliū. ſ. bouis et aſini. ſicut patꝫ
Abacuc. ij. ſm aliā tranſlationē. per bouē
qui ruminat intelliguntur cōtēplatiui quo/
rum officiū eſt ruminare dei magnalia. ſ. re
rū creationē hoīs recreationē. mundi guber
nationē premiationē bonorū. et punitionē
malorū. Per aſinū intelligunt̄ actiui. quoꝝ
officiū eſt onera et labores tolerare quales
ſunt predicatores confeſſores et omnes ex/
ercitantes ſe in operibus miſericordie inter
quos xp̄s poſitus eſt. vtroſq̄ꝫ in ſocietatem
recipit: et ad ſuā btitudinē pduxit iam factos
homines. i. rationales qui per peccatum q̄
ſi beſtie viuebant. Secūdo ordinando pacē
inuentus eſt in medio doctorum ſicut patet
Luce. ij. Cum factus eēt annorū. xij. dicit
textus audientem illos et interrogantem ſe
quitur. Stupebāt autē ſuper prudentia et re
ſponſis eius. qꝛ nūq̄ viderant infantē tā te
nere etatis tante ſapīe. permaxime cū ſcirent
eum litteras nō didiciſſe. Inuentus eſt er/
go in medio doctorum. in ſignū q̄ ſapien/
tes et docti huius mundi vel habebant ad
illud medium conuerti. vel q̄ ſapientia illo
rum per exceſſum ſplendoris illius medij d̄
bebat obfuſcari. quod indicat numerus. xij
annorum qui eſt numerus ſuperexcreſcens
ſm beatū Iſid̄. li. ethim. iij. quia eius par/
tes aliquote plus reddunt q̄ ſuum totū pa
tet. quia ille ſunt vnum et duo et tres et qua
tuor et ſex que ſunt iuncte reddit. x. et ſex. ſic
etiam ī proportionabiliter ſapīa xp̄i excede/
bat ſapientiam doctorum. Tercio ordi/
nando pacem tranſiuit per medium inimi/
corum ipſos fugiens: Luce. iiij. quia cū vo
luiſſent ipſum precipitare de monte ipſe trā
ſiens per medium illorū ibat. Dicit Beda
q̄ cum precipitaretur rupis ad modum cere
liquefacte ceſſit et fecit quoddam concauū
in quo receptus eſt chriſtus et manēt ibi ru
ge veſtis et ſigna pedis: ſicut aſſerunt illi q̄
viderunt. tunc enim fecit ſe inuiſibilem per
medium tranſiens. fugiens mortem precipi
tationis quia non debebat mori niſi in li/
gno vt vinceret vincentem in ligno. Quarto
ordinando pacem ſtetit in medio diſcipulo
rum dando eis formam eligendi prelatum
eos erudiens et eis ſeruiens: Unde. Luce.
xxij. Ego inquit in medio veſtrū ſuꝫ ſicut q̄
miniſtrat. quaſi dicat. ille ſit vobis ſuperior
qui fuerit humilior. non ergo attēdatis q̄s
ſit maior. ſed attendite quis humilior: ſicut
ego. qui licet ſim domin⁹ et magiſter veſter
nō ſicut q̄ recūbit in mēſa. ſed ſicut qui mini
ſtrat. patet ergo q̄ xp̄s ver⁹ meſſias ordinā
do pacē inter deū et hominem ſtetit in me/
dio animalium. Inuentus eſt in medio do
ctorum. fugit per medium perſecutorum et
miniſtrat in medio diſcipulorum. Terci
us paſſus eſt. xp̄s. conſummādo pacem or
dinatam ſtetit in medio dupliciter. Primo
ſtetit in medio latronum. ſicut patet Joh. x/
ix. crucifixerunt cum eo duos latrones hinc
et inde medium autem ihesum. quod iudei
fecerūt vt populus communis cogitaret q̄
qꝛ erat cū malefactorib⁹ punitus erat male/
factor ſicut et alij. Sed tamē diuina diſpen/
ſatione factum eſt vt impleretur prophetia.
Iſa: que ante illum vacua fuerat. Iſa. liij.
et cum ſceleratis deputatus eſt. Poſitus eſt
autem in medio latronum vt nullus quan/
tūcū q̄ꝫ peccator deſperet de venia ſi voluerit

facere pniam. q: et ille latro licet ſero cognoſcēs peccatū ſuum et petens miam: inuenit ſubito veniam. Hodie inqt eris mecū i paradiſo. et ſic factū eſt. q: eadē die vidit diuinā eſſentiam. que viſio dicitur paradiſ⁹. ſicut viderūt xp̄m ſācti patres in inferno paradiſus fuit ibidē. Secūdo cōſūmādo pacē ſtetit in medio terre. q: mons caluarie vbi crucifixus eſt xp̄s eſt in medio terre habitabilis. tūc autem ipleta fuit ꝓphetia Dauid in pſal. lxxiij. De⁹ autem rex noſter an̄ ſec̄la .i. eterna ordinatione rex. operatus eſt ſalutē in medio terre. tūc enim ibi operata eſt ſalus humani generis. et ꝯſummata pax īter hominem et deū. Fuit eīm chriſtus crucifix⁹ in medio terre: vt tanꝙ centrum et medium omnium omnia traheret ad ſeipſum. q: ipſe dicit. cum exaltatus fuero a terra in cruce in medio terre: omnia traham ad meipſum. Joh. xij. Quartus paſſus eſt ꝙ xp̄s publicādo pacem conſummatam ſtetit in medio. vnde poſt reſurrectionem ſtetit i medio diſcipulorum ſuorū: et dixit eis ter. pax vobis. Joh. xx. quaſi dicat. Jam eſt pax inter deum et hominem conſummata per paſſionem meam. ſtans in medio latronum et in medio terre. et ideo pacem conſummatā vobis in publico dicens in medio veſtrū pax vobis et ſicut chriſtus per ſeipſum ſtans in medio pacem publicauit diſcipulis: ſic et ꝑ litteras per totum mundum diuulgauit.

Iſte littere inter ceteras fuerunt epiſtole. Pauli in quibus mundo publicauit ꝙ xp̄s perſonaliter extrema diuiſa vnierat fact⁹ mediator. Unde ad gal. iij. loquēs d̄ xp̄o quomodo lex fuit poſita in manu eius ſicut in manu mediatoris vt de ea faceret q̄d vellet dicit. mediator autem vni⁹ nō eſt. deus autē vnus ē. Oportet ergo ꝙ mediator ſit duorum. et ſit non ſolum deus ſed deus et hō vniens extrema diuiſa. publicauit etiam ꝙ xp̄s fuit mediator extrema concorditer pacificans. vt p3 ad Hebr. ix. vbi dicit q: xp̄s noui teſtamenti mediator eſt vt morte intercedente in redēptionē earū ꝑuaricationū que erant ſub priori teſtamēto repromiſſionem accipiant qui vocati ſunt eterne hereditatis. Intimauit etiā firma pacis ꝑ lr̄as ꝓpter q̄d d̄ xp̄o d̄r ad hebr. viij. Melioris teſtamēti mediator eſt iheſus. quāto in meliorib⁹ repromiſſionibus ſancitum eſt. Ueteris teſtamēti mediator fuit. Moyſes qui promiſit obſeruantibus bona tēporalia. Noui teſtamenti mediator eſt ihūs qui ꝓmittit fidelibus regnū celorum Publicauit etiam per litteras hominibus ꝙ chriſtus pacem immobiliter ratificauerat dicens de ipſo. i. Thimo. ij. Mediator dei et hominum hō ihūs xp̄s. cuius teſtamētum cōfirmatum eſt temporib⁹ ſuis. Quītus paſſus eſt ꝙ chriſtus pacē publicatam cōſeruando vſq3 in finem ſeculi ſtat in medio. Ipſe enim dixit Math. vlti. Ecce ego vobiſcum ſum omnibus dieb⁹ vſq3 ad cōſummationem ſeculi. Sed quomodo ſit in medio vidit Johānes euāgeliſta. Apoc. i. vbi dicit. Uidi ſeptem cādelabra aurea et in medio ſeptem candelabrorū aureorum ſimilem filio hominis. i. chriſto filio virginis. Iſta ſeptem candelabra aurea ſunt. vij. eccleſie ſacramēta. ſ. baptiſmus. cōfirmatio. pnia. eucariſtia. ſacer ordo. matrimoniū. extrema vnctio. In quorū medio ſcilicet in ſacramēto eucariſtie eſt chriſt⁹ verus deus et verus homo. quod ſacramētū etiam durabit vſq3 ad aduentum xp̄i ad iudicium: vt dicit apoſtolus. i. Cor. xi. Quotiēs enim manducabitis panem hūc et calicem bibetis mortem domini ānūciabitis donec veniat. ſ. ad iudicium. Eſt ergo chriſtus ī ſacramēto eucariſtie vſq3 ad finem ſeculi ſicut in medio ſeptem candelabrorum aureorum pacem īter deum et hoīem cōſeruādo et non ſolū inter deum et homines. ſed etiā īter hoīes et homines exiſtens in medio eorum. eorum voluntatem faciēdo. ſicut ipſe dicit Math. xviij. vbi duo vel tres fuerīt cōgregati in nomine meo in medio eorum ſū: dicit in noīe meo. i. in charitate i medio eorum ſum. ſ. eorum faciendo volūtatem ſi fuerit eorum petitio triplici cōditiōe regulata. ſc3 ꝙ petant pro ſe et pie et perſeueranter. Bene ergo dictū eſt Moyſi a domino ī promiſſione meſſie prophetam ſuſcitabo eis d̄ medio fratrum ſuorū. Ex quibus duo catholica documenta accipiuntur. Primū ꝙ verus meſſias debebat eſſe mediator dei et hominum. Secūdum ꝙ verus meſſias debebat eſſe de genere tribus iude que maniſeſte impleta ſunt in chriſto iheſu ſaluatore noſtro.

Quod verus meſſias debeat eſſe ſimilis

Moyſi in dando legem.

t Ercius theſaur⁹ aperitur de aſſi
milatiõe meſſie quã ſacra ſcrip
tura determinat. qꝛ poſtꝙ deus
dixit moyſi. ꝓphetã ſuſcitabo eis de medio
fratrũ ſuorũ. ſtati ſubiũxit cui debebat aſſi-
milari dicens. ſimilẽ tui. c. quo ſupra forte
cũ dixiſſent iudei nõ ſufficere ad hoc ꝙ ꝗs
dicatur meſſias ꝙ exeat a medio .ſ. a tribu
Juda qꝛ mlti alij ꝓphete fuerũt de tribu iu-
da: vt Dauid. et ſic ſuſcitati ſũt de medio fra
trũ ſuorũ. Sed quid dicit regula. ſingula ꝗ
nõ proſũt multa vnita iuuãt. ſufficit ꝙ ꝙ̃ iũ
ad hoc ꝙ debebat eſſe de tribu iuda verifi-
catur in Jheſu nazareno. qꝛ ipſe fuit fili⁹ ma
rie que fuit deſpõſata Joſeph: qui fuit de tri
bu Juda: vt patet. Math. i. Et mulieres nõ
deſpõſabãtur niſi viris tribus ſue. Jdeo ſe-
quitur in auctoritate que dicta fuit Moyſi ꝓ
phetã ſuſcitabo eis. etc. ſimilẽ tui quaſi di
cat deus nõ ſolum ſufficit ꝙ ſit de tribu Ju
da ſed ꝙ aſſimiletur tibi. Jſta ſimilitudo
debuit ſcḋm aliquid ſingulare eſſe quod fue-
rit in moyſe et nõ ſcḋm aliquid commune.
Moyſes duxit populũ et rexit. Multi etiã
alij hoc fecerunt vt Aaron cũ eo: et poſt eũ
Joſue. Moyſes fecit multa miracula. et alij
multi hoc idem et maiora: vt helyſeus qui
mortuum ſuſcitauit. quod eſt maximum
miraculorum. Sed in quo inuenitur Mo-
yſes ſingularis nõ habẽs parem in quo de
bet ſibi aſſimilari Meſſias certe in dando
legem. Hic ſunt quatuor puncta videnda.
Primus pũctus eſt quomodo moyſes fuit
ſingularis in dando legẽ. Secũd⁹ ſi Jhũs
verus meſſias debuit dare aliã legẽ a lege
Moyſi. Tercius ſi debebat illã legẽ quã da
ret ſcribere. Quartus que eſt excellẽtia legis
noue.

Quod moyſes fuit ſingularis in dando
legem.

c Irca primũ punctũ poſſet aliꝗs
dicere ꝙ moyſes nõ fuit ſingula
ris in dãdo legẽ. Quia ſcḋm Jſidorũ quinto
ethimologiarum ca. i. Multi fuerũt qui de-
derunt leges. Quia primus qui dedit leges
grecis fuit Foroneus rex. Prim⁹ qui dedit
leges egyptijs fuit Mercuri⁹ termegiſtus.
Prim⁹ qui dedit leges Athenienſibus fuit
Solon. Primus qui dedit leges lacedemo
nijs fuit Ligurg⁹. Jſte fecit legẽ ꝙ ciues ha
berent libertatẽ eligendi magiſtrat⁹ et recto-
res. Jſte diuiſit ſolũ tã in domib⁹ ꝙ̃ in vi-
neis et alijs predijs per equale ne quis poſ
ſet dici potentior alio. Jſte fecit iuuenes v-
na veſte non ãplius toto anno vterentur. nẽ
permiſit aliquem cultius alio progredi. nec
opulentius epulari. Qui ſingula non pecu
nia ſed compenſatione meſſium coequari
iuſſit. pueros puberes non in forum ſed in
agrum deduci iuſſit: ne primos annos ĩ lu-
xuria: ſed in labore et opere agerẽt. nec pri-
us in vrbem redirent ꝙ̃ viri facti eſſent.
Statuit virgines ſine dote nubere. vt vxo-
res non pecunie cauſa eligerentur ſed virtu-
te. et ſic matrimonia diuti⁹ permanerent.
Maximum honorem non diuitum et potẽ-
tum. ſed ſenum eſſe ſtatuit. Demum vt ſu
is legibus eternitatem daret. iureiurando
obligauit ciuitatem nihil mutaturos priuſ-
ꝙ̃ reuerteretur. Profectus eſt autem cretã
vbi voluntarium exilium perpetuo egit: mo
riensqꝫ abijci ſua oſſa in mari iuſſit. ne forte
lacedemones ſe ſolutos crederent iureiurã
do ſi corpus eius reducerent ad ciuitatem.

Primus qui dedit leges romãis fuit nu
ma pompilius qui primus ſucceſſit Romu
lo in regno: Deinde cum populos ſeditio-
ſos magiſtratus ferre non poſſet. x. viros
legibus ſcribendis creauit. qui leges ex li-
bris Solonis in latinum ſermonem tranſ-
latas. xi. tabulis expoſuerunt. Paulatĩ au
tem antique leges vetuſtate atqꝫ incuria pe-
rierunt. Noue a Conſtantino ceſare ceperũt
et reliquis ſuccedentibus erantqꝫ permixte
et inordinate. Poſtea Theodoſius minor
auguſtus ad ſimilitudinem gregoriani et
hermogeniani codicem factum conſtitutio-
num a Conſtantini temporibus ſub pro-
prio cuiuſqꝫ imperatoris titulo diſpoſuit.
quem ſuo nomine theodoſianum vocauit.

Juſtinianus vero qui imperauit anno
domini quingenteſimo. xlij. et imperauit
annis. xxxviij. Hic leges ciuileſqꝫ roma-
ne quarũ erat nimia prolixitas admirabili

breuitate correxit et ad .xij. libros coartauit Et de omnibus vnū codicem ordīauit quē codicē Iuſtinianū appellari voluit. Fecit etiam librum inſtitutionum quē in quatuor diſtinxit libros in quibus legū primordia continentur. Nouas quoqꝫ leges quas ipſe fecerat in vnuꝫ volumē redactas nouellas vocari voluit que communiter autentice appellātur. et ſunt per collatōes diſtincte Omniū etiam magiſtratuū et iudicum ſeu iuris conſultorū leges que duorū milium librorū eſſe dicebātur abbreuiari fecit et ad numerū librorū quinquaginta redegit. ipſūqꝫ librū digeſtorū ſeu pādectarū vocari mādauit. quib⁹ legib⁹ hodie totus mūdus ordinatur et regitur In iſto principe concurrerūt potētia. ſapiā et diuinus cultus: ꝑ potētiam hoſtes ſupauit. per ſapiam mūdū iuſtis legib⁹ ordinauit. per diuinū cultū deum et eccleſiā edificijs et alijs operib⁹ honorauit. Cū ergo omnes predicti leges dederīt vt oſtenſū ē ptꝫ euidēter ꝙ moyſes in dando legē non fuit ſingularis. Reſpondeo et primo declaro quid eſt lex. ſecūdo diſtinguam nomē legis. tercio ſoluetur dubitatō Circa primū dicitur ꝙ lex eſt quoddā ſpeciale vinculū quo homines tenentur et ligantur ne per actus illicitos euagent̄. Sicut eī animalia ſilueſtria nō domātur niſi primo fortibus vinculis teneantur qꝛ ſcꝫ nūꝙ͂ domita efficerentur ſi ſine vinculis ad voluntatem ſuam vagari dimitterētur Sic vero neceſſe fuit vt leges et mandata a deo et a ſuperioribus fierent. vt īfra limites iuſticie vagabiles mores hominū corrigerentur et domarentur. Homo eñ qui ſicut vir van⁹ in ſuperbiā erigitur. et ſicut pullū onagri ſe natū liberū putat. vt dicitur Iob. xi. nūꝙ͂ perfecte corrigeret̄ vel domaretur ſi ſine legiſ vīclo vagari ad arbitriū ſineret̄. Et iō certa ad ligandū mores hominū ne vagarentur. conſtituta eſt lex triplex. ſ. lex nature. diuine cure et humane cure. Lex nature eſt illa inflexibilis certitudo quā de⁹ in ſindereſi conſcīe collocauit. ne quis excuſari poſſit. que vniamqꝫ dictat et oſtendit: quid bonū vel quid malum. de qua dicitur ad Ro. ij. Cū gentes q̄ legem non habēt ea que legis ſunt faciunt ipſi ſibi ſunt lex vide ibi. Lex diuine cure ē quā dedit de⁹ moyſi in ſcriptis. Et ideo dicitur lex ſcripture. et quā xp̄s in illa pmiſſus implens vacuitatem ei⁹ veniēs ex generis humani amore per ſeipſū docuit. et in cordib⁹ īpreſſit. ſuiſqꝫ fidelib⁹ dereliquit. et iō dicta eſt lex amoris. Lex vero humane cure ē illa quā ad regimē humanū principes ſtatuerunt. de qua dicitur. i. Cor. vij. Lex i homine dominatur quanto tp̄e viuit. Circa terciū ad predictā dubitatonē dicitur ꝙ verū eſt moyſen in dādo legem eſſe ſingularē. et verum eſt ꝙ alij qui dicti ſunt dederūt leges. qꝛ moyſes dedit legem diuinam. Alij vero leges dederunt humanas ait eñi btūs Iſidor⁹ vbi ſupra. Moyſes gentis hebraice prim⁹ omnium diuinas leges ſacris litteris explicauit. vt infra capitulo. ij. ponens differentiam inter leges diuinas et humanas dicit. Omnes autem leges aut diuine ſunt aut humane. diuie natura humāe moribus conſtant. Ideoqꝫ he ſcilicet humane diſcrepant quia alie alijs gentibus placent Si ergo moyſes in dando legem diuinam fuit ſingularis et ſolus. in illo quo ſingularis fuit propha ſuſcitaturus de medio debebat ei aſſimulari. ſequitur ꝙ ille propheta debebat dare legem diuinam qđ ſoluꝫ impletum eſt in iheſu chriſto ſaluatore noſtro qui dedit legem euangelicam que lex diuina ē et noua ſicut Moyſes dedit legem diuinam antiquam. Quo ad ſecundum punctum ſcilicet vtrum iheſus verus meſſias debuit dare legem diuinam aliam a lege Moyſi dico ꝙ ſic. Ad quod probandum adduco tres fideliſſimos teſtes: quorum primus ē Iſaias. qui in capitulo. ij. quod ad litteraꝫ exponitur de meſſia inter cetera dicit. De ſyon exibit lex: et verbum domini de iheruſalem: quod verum eſt in iheſu nazareno vero meſſia et in eius diſcipulis et apoſtolis qui inceperunt verbum predicationis in iheruſalem et continuauerunt et publicauerunt per totum mundum quia in omneꝫ terram exiuit ſonus eorum etc̄. Declarat rabi Salomon ſuper verbo. eleuabitur ſuper omnes colles. cap. eodem dicens. Quid vult dicere. et eleuabitur ſuper colles. Niſi quia miraculum quod erit factuꝫ in eo erit maius ꝙ͂ miracula montis ſynai et carmeli et thabor. Et quod eſt illud miraculum eſt illud quod dicit. De ſyon exibit lex.

Item dicitur in midras tuſim. id eſt in gloſa pſalterij ſuper illud. Domi-

ne ĩ fortitudīe tua letabit̃ rex. pſ. xx. dicitur
ſic. Quid voluit dicere Jſaias in. c. xi. quan
do dixit. Jn illa die erit radix Jeſſe que ſtat
in ſignũ populorum ipſũ gẽteſ deprecabũt̃
et erit ſepulchrũ eius glorioſũ: Dixit rabibã
ma non veniet rex meſſias. niſi vt det genti-
bus ſeculi mandata ſicut tabernacula pal-
mes et philateria. Satis apparet ex intenti
one huius doctoris ꝙ deus debebat dare
legẽ nouã in qua eſſent mandata cerimoni-
alia ſicut in lege veteri. Et quia facit mentio
nem aliquarũ cerimoniarum legis antique
non apparet ꝙ ſit ſua intentio ꝙ meſſias d̃
beret dare illas eaſdẽ cerimonias. cũ cã pro
pter que date fuerunt in illo tempore ſit iam
preterita. et in tpe meſſie nõ eſt locus vt den
tur. Jtem dicit̃ in midras ſichaſirim. i. ĩ gl.
canticorũ ſuper textu ca. primi vbi dicitur.
Oſculetur me oſculo oris ſui. dicit rabi. Ja
hyda. Jn hora ĩ qua iſrael audiuerũt ex ore
dei. Duo prima mãdata legis fuerũt firma
ti ĩ cordib⁹ ſuis, taliter. ꝙ nõ tradiderũt obli
uioni. Veniũt ad moyſen et dixerũt: En ra
bi oportet ꝙ tu ſis mediator inter deum et
nos: ſicut ſcriptum eſt. Exo. xx. Dixerũt mo
yſi Loquere tu nobis et audiemus non lo-
quatur domin⁹ nobis ne forte moriamur.
Ex illo tũc docebat eos Moyſes legem: et
qui addiſcebant obliuioni tradebãt et dixe
runt Sicut moyſes ẽ carnalis et tranſiẽs. ſic
doctrina ſua tranſit a nobis et dixerunt Ra
bi. vtinã vellet de⁹ ſecũdo oſtendi nobis. et
iã oſcularetur nos oſculis oris ſui. taliter ꝙ
ſua doctrina reffirmaretur in cordib⁹ noſtris
Et dixit eis moyſes. Hoc nõ poteſt eẽ mõ ſꝫ
in tẽpore Meſſie erit. quia ſic ſcriptum ẽ Hi-
ere. xxxi. Dabo legẽ meã in viſceribus eorũ
et in cordibus eorũ ſcribã eã. hec ibi. Hec eſt
illa lex quã cũ magna inſtãtia petebat da-
uid ſecũd⁹ teſtis. in pſal. cxviij. Legẽ pone
mihi domine viam iuſtificationũ tuarum:
et exquiram eam ſemper. Hic pōt queri a iu
deis quã legẽ hic petebat a dño dauid nõ le
gẽ. moyſi q: eam iã habebat. ergo aliam q:
dicit. viã iuſtificationũ tuarum et hec non ẽ
alia niſi veri meſſie Jheſu nazareni que iu-
ſtificat. lex enĩ moyſi nõ iuſtificabat nec ei⁹
ſacrificia patet q: illa ſacrificia de per ſe. nõ
placebant deo nec eum lege inſtituta ſunt.
Hiere. vij. Hec dicit dñs: nõ ſum locutus cũ
patribus veſtris in die qua eduxi eos de ter
ra egypti. de verbo holocauſtorum et victi-
marũ ſed ſm ꝙ dicit Rabi Moyſes de egy-
pto. Jſta ſacrificia non fuerunt data niſi vt
retraherentur a ſacrificijs ydolorum et in ſi-
gnũ huius non fuerunt data populo niſi p⁹
ꝙ populus ad ydolatriã declinauit vitulũ
cõflatilẽ adorando. Jdeo voluit deus ma-
gis ea ſibi off. rri ꝙ ydolis. et de hoc pulcre
tractat ſanctus Tho. prima ſecũde. q. cij. ar-
ticulo: iij. in corpore. et deinde per totũ Jtẽ
ptꝫ ꝙ ſacrificia legis moyſi non iuſtificaue-
rũt q: ſemꝑ cũ eorum oblatione requirebat̃
oblatio ſacerdotis ptꝫ in leuitico: Sꝫ q̃d
ſi ſacerdos eſſet malus et indignus: vtrum
exaudiretur a domino: certe nihil valebat to
tum ſacrificium. et hoc eſt ꝙ dicunt docto-
res theologi in quarto ꝙ ſacrificia valebãt
non ex opere operato. ſed ex opere operant̃
Secus eſt de ſacrificijs veri noſtri meſſie Je-
ſu nazareni. que valent ex opere operante. et
ex opere operato: vt patet in baptiſmo: qui
quantumcũqꝫ ſit malus miniſter et peſſimus
etiam iudeus et infidelis quicunqꝫ faciens
quod eccleſia intendit baptiſmus compl̃t
ſuum effectum. Petebat ergo dauid le-
gem veri meſſie Jheſu nazareni que iuſti-
cat dicens. Legem pone mihi domine iuſti-
ficationum. etc. Hec eſt illa lex ſcilicet Jheſu
nazareni data in monte ſyon non in monte
ſynai. de qua tercius teſtis. ſ. Hieremias c.
xxxi. dicit. Ecce dies veniunt: id eſt tempo-
ra noui teſtamenti dicit dominus. et feriam
domui iſrael et domui iuda. i. fidelib⁹ chri
ſtum confitentibus generaliter et credenti-
bus de iudeis ſpecialiter ſecundũ quod [illegible]
tur Act. xiij. Primum vobis oportebat lo-
qui verbum dei et cetera. fedus nouum. [illegible]
gem nouam. Lex enim frequenter in [illegible]
teſtamento vocatur fedus non ſecundum [illegible]
ctum quod pepigi cum patribus veſtris in
die qua eduxi eos de terra egypti que [illegible]
tum fecerunt. ipſum multipliciter tr[illegible]
diendo. ſicut patet in libris Judicum [illegible]
et Paral. Ecce ꝙ expreſſe dicit prop[illegible]
gem veri meſſie. quam vocat fedus n[illegible]
ſiue pactum debere eſſe aliam a lege [illegible]
et dicit non ſecundum pactum quod [illegible]
gi cum patribus eorum in die qua [illegible]
eos de terra egypti. ſcilicet cum dedi [illegible]
gem in mõte ſynai. Quia ergo alia debebat
eſſe lex meſſie promiſſi. ſ. Jhũ [illegible]

Moyſi videnda eſt differentia inter vtranqꝫ
legem que non vna ſed multe incomparabi
les dicte ſunt de quibꝰ dat teſtimoniū ſacra
ſcriptura ſpāliter doctria beati pauli qui ple
nius ꝙ oēs alij autores noui teſtamenti lo
cutus eſt oſtendēs ꝙ qꝛ ipleta erant myſte-
ria ipſius ceſſauit vſus legis moyſi q̄ prio
erat. Et de diuerſis ptibꝰ ſuaꝝ epl'arū colli-
guntur hic. xiiij. dr̄ñie. et addā vnā: vt ſic ſit
xv. dr̄ñtie que per ordinē ſunt iſte que ſequū
tur videlicet lex Moyſi ē lex carnis. lex chriſti
eſt lex ſpūs. lex Moyſi ē lex timoris. lex xp̄i
eſt lex amoris. lex Moyſi ē lex figure. lex xp̄i
eſt lex veritatis. lex Moyſi eſt lex oneris pō
deroſi et ſine cōmodo. lex xp̄i ē lex ſuauita-
tis. leuitatis et multi fructus. lex Moyſi eſt
lex ſeruitutis. lex xp̄i ē lex libertatis. lex mo
yſi eſt lex que occidit. lex chriſti eſt lex que vi
uificat. lex Moyſi eſt lex mortis. lex chri-
ſti eſt lex vite. lex Moyſi eſt lex q̄ eſt virtꝰ pec
cati lex chriſti eſt lex que eſt plenitudo grē
lex Moyſi eſt lex antiquitatis et debilitatis
lex chriſti eſt lex nouitatis et fortitudis. lex
Moyſi eſt lex vacua. lex chriſti eſt lex habun
dantie. lex Moyſi eſt lex ipfectionis. lex chri
ſti eſt lex pfectionis. lex Moyſi eſt lex noctis
lex chriſti ē lex diei. lex Moyſi eſt lex tenebra
rum. lex chriſti eſt lux lucis clare. lex Moyſi
eſt lex miſterium dāṅatōnis. lex chriſti ē lex
iuſticie et ſaluationis. lex Moyſi eſt lex parti
cularis. lex chriſti eſt lex generalis. Omiſſis
primis. xiiij. ꝓpter prolixitatem euitādā. q̄
diligens lector in predictis epiſtolis poterit
īueſtigare cōtra quālibet conditionem legis
moyſi poterit cōcludere nō ſm pactū et c̄. vt
ſupra Vltimā ſolū pro preſenti intendo per
tractare cū hec ſit inter ceteras ꝓpria dr̄ñtia
vtriuſqꝫ legis. lex enim moyſi fuit ꝑticular]
ꝓpter multa. Primo qꝛ lex ſerui. ſ. Moyſi.
Secūdo quo ad populū quia fuit data par
ticulari et limitato populo. ſ. deſcendentibꝰ
ab Abraham per Iſaac. Tercio quo ad p̄-
cepta cerimonialia ſacramentalia et iudicia
lia que ſolum obligabant populum limita
tum. ſ. iudeorum et non alios homines mū
di ꝓpter quod ille populus fuit dictus pe-
culiaris. Quarto erat limitata et particula-
ris quo ad locū. ſ. terre ꝓmiſſionis in qua
obligabantur iudei et non in altera implere
multa ſuorum p̄ceptorum habentibus in ſe
ceteros limites vel terminos. Quinto quo

ad tempus quia habebat durare tempore
limitato. ſ. vſqꝫ ad aduentum Meſſie lex ve
ro chriſti eſt lex vlis. Primo qꝛ lex domini
vniuerſi ſicut lex moyſi lex ſerui. Secūdo eſt
lex vniuerſalis et ſine aliqua limitatione qꝛ
mandat ſuis apoſtolis dicens. Euntes in
mundum vniuerſum predicate euangelium
omni creature. M. vlti. Et ꝙ baptizarēt oēſ
gentes et docerent non doctrinam Moyſi
ſerui ſui. ſed quam ipſe dominus p̄cepit eis
et ꝓpterea data et notificata lege que ē vni-
uerſalis et communis omnibus gentibus:
ſtatim ceſſauit lex moyſi que erat particular]
data iudiſ cū vna eēt icōpatibil' alſi et dico
icōpatibiliſ n̄ ſolū qꝛ obſeruātia vtriuſqꝫ nō
poteſt eſſe in vna perſona que ad plenum
eas ſeruet. ſed vltra hoc incompatibilitas ē
reſpectu diuerſarum perſonarum. cum vna
lex ꝙtum ad obſeruantiam debitam ipſiuſ
repellat. et in exilium mittat alteram non ſo
lum ab illa perſona in qua ſtat vel a domo
ciuitate. regno vel imperio. ſed a toto mun-
do. et ideo melius dicitur ꝙ vna lex alteraꝫ
totaliter annullat. volo dicere ꝙ non poteſt
eſſe lex dei ordinata ad ſalutem animarum
quam obſeruādo homo meretur paradiſuꝫ
niſi vna ſola que eſt lex gratie cui eſt incōpa
tibilis lex ſcripture. Eſt ergo altera lex chriſti
a lege Moyſi: quia vna particularis. et alte
ra vniuerſalis. ergo non ſecundum pactum
et cetera. vt ſupra. et ſic ceſſare debuit lex mo
yſi ſicut particularis adueniente lege chriſti
que eſt vniuerſalis et communis. ſicut minor
dando locum maiori. Quo ad tercium pun
ctum in quo querebatur ex quo verus meſſi
as debebat dare legem ſicut Moyſes. et ali
am a lege Moyſi: vtrum d̄buit ſcribere legē
illam in pellibus. petris vel aliquibus aliſ
extrinſecis Videtur enim ꝙ fuiſſet valde ra
tionabile ꝙ ipſe feciſſet aliquam librum ſa
cre ſcripture cuius ipſe fuiſſet principalis a-
ctor et ſcriptor. quia quelibet ſciencia habet
ſuum principalem actorem ſicut gramatica
donatum logica areſtotelam. geometria eu
clidem. Ad hanc queſtionem reſpondetur
ex dictis ſancti Tho. vlti. parte ſumme. q.
xlij. articu. iiij. ꝙ non fuit decens aut con-
ueniens ꝙ chriſtus legem ſuam aut aliquē
librum de ſua doctrina ſcriberet propter qui
qꝫ rationes. Prima ne derogaret
dignitati ſue. Quia oportuiſſet ſcribere

miracula et ſanctitatis opa p ipſū facta et fa
mā quā habuit in populis que oia eſſent i
laudē ſui que licet ſine ſuperbia ſcribere po/
tuiſſet in mētib' hominū nō careret arro/
gātie nota. Secūda rō ne tolleret auctorita/
tem ſuam ſpirituiſancto. licet ei indiuiſa ſit
opera trinitatis adextra ſm aug. in enchir/
dion. et ad Pollenū. xxviij. q. i. Sic ei tn̄ cō
mēdatur patris auctoritas i mūdi creatiōe
Auctoritas filij in mūdi redēptione et ſpiri
tuſſancti in hominū interna inſpiratione. et
ſcripturarum per ſanctos conſcriptiōe Vn̄
Grego. dicit in plogo moraliū. q ſacre ſcri/
pture actor eſt ſpūſſanctus Et apoſtolus. ij
ad Thimo. iij. q ſacra ſcriptura eſt diuinit'
inſpirata et vtilis ad docēdū. Quod autem
ad ſpiritūſanctū pertineat ſcribere patet. qa
ſcribere eſt officium digitorum nunc autem
ſpūſſanct' eſt dextre dei digitus. Exo. viij.
et Luce. xi. Manus enim et lingue doctorū
non ſunt niſi inſtrumentū et calam' ſpūſſā
cti. vnde dixit dd. ps. xliiij. Lingua mea ca
lamus ſcribe. Tercia rō nō decuit q xps le/
gē et doctrinā ſuā ſcriberet in aliquo libro p
pter ſuam excellentiam ſingularem. ſcripta
enim ordinātur ad impreſſionem doctrine i
cordibus auditorum ſicut ad finē. Tūc ſic.
excellentiori doctori excellior modus debet
attribui doctrinā tradendi et docendi. Sed
excellētior modus ē doctrinam in mentibus
auditorum imprimere ſicut faciebat xps q
in libro ſcribere. igitur nō debuit ſcribere le/
gem ſuā. Vn̄ pitagoras et ſocrates et phi an
tiqui q fuerūt doctores excellētiſſimi iſtum
modū tenuerūt q nūq aliquos libros ſcri
pſerunt et hec eſt ratio formaliter facti Tho
me. Quarta rō eſt vt legē nouam a veteri di
ſtingueret et ſeparet. lex eni vetus dicitur lex
ſcripta etiā digito q tū ad precepta moralia
Si noua eſſet ſcripta per xpm etiam poſſet
dici lex ſcripta. Quia igitur illa fuit lex timo
ris fuit ſcripta in libris et codicibus. q2 iſta
amoris fuit ſcripta ſolū in cordibus Quinta
ratio et vltima eſt propter regiā excellentiā
demōſtrandā xps eni fuit rex Ihūs nazare
nus rex iudeorum. Joh. xix. Et decet regiā
maieſtatē q ſua dicta et facta p ſuos notari
os ſcribāt et nō p ſe ſicut fecerūt quatuor euā
geliſte xpi ihū veri meſſie notarij. Sic ergo
patet q xps non debuit legē nouā per ſe ſcri
bere in aliquibus extrinſecis ſʒ ex amore ſcri
pſit eā i cordib' fideliū. ſicut dicitur i ſupra/
dicta auctoritate Hiere. ſʒ dabo legē meā in
viſceribus eo2. et in corde eorū ſcribā eam
Ex predictis ſatis claret q ver' meſſias de
buit aſſimilari. Moyſi in dādo legē. et q n̄
debuit dare talē legē ſicut erat antiqua ſed
legē nouā. et q illā nō debuit ſcribere per ſe
in aliquib' extrinſecis: ſʒ in viſcerib' et in cor/
dib' fideliū. que oia ad litterā ipleta ſunt in
ihesu xpo ſaluatore noſtro. Quo ad quartū
punctū que eſt de excellentia legis noue licʒ
ex ſupradictis differēcijs clareat manifeſte
ſpecialius tamē eius excellentia declaratur
ex ſex gradibus perfectiōis. Prim' ē ex oſtē
ſiōe cognitiōis dei. Secūd' ex cōtētorū rati
onabilitate in mādatis vel monitis. Terci
us ex miraculorū claritate. Quart' ex eccleſie
ſtabilitate. Quintus ex diuina bonitate.
Sext' ex ameniſſima promiſſorum icōpabi
litate. Circa primū gradū notandū ē q
lex moſayca quo ad fidē vnius dei erat ipfe
cta. quia licet in illa fuit aliqualis noticia
vnius dei et etiam chriſti in quodam gene/
rali. non tamen fuit ibi noticia explicata tri/
nitatis perſonarum in vnitate eſſentie. nec p
conſequens incarnationis. Cuius ratio eſt
quia ſicut cognitio naturalis procedit de im
perfecto ad perfectum. vt dicitur. i. phiſicorū
vnde et pueri vocant primo omnes viros
patres et omnes feminas matres. et poſtea
diſtinguunt. Ita ſimiliter ſupernaturalis co
gnitio minor fuit in lege veteri q in noua:
in qua per chriſtum veritas lucide eſt reuela
ta propter quod dicit ſaluator Jo. xvij. Pa
ter manifeſtaui nomen tuum hominibus
quos dediſti mihi. Ipſe enim manifeſtauit
expreſſe trinitatem perſonarum patrem no
minādo a quo eternaliter proceſſit per gene
rationem dicens. Jo. xvi. Exiui a patre et
veni in mundum. ſcilicet in vtero beate vir/
ginis carnem aſſumendo ſpiritūſanctum p
mittendo. Jo. xv. Cum venerit paraclitus
quem ego mittam vobis a patre ecce proceſ
ſus ſpirituſſancti ab vtroqʒ. Nominauit
etiam expreſſe trinitatem perſonarum in for
ma baptiſmi. Mathei. xxviij. Euntes do/
cete omnes gentes baptizantes eos. ſcilicet
In nomine patris et filij et ſpirituſſancti.
Manifeſtauit etiam vnitatem eſſentie.
Johan. x. dicens. Ego et pater vnum ſu/
mus. Hoc eſt qd Johannes in ſua prima

canonica.c.v.dicit exp̄ſſe. Tres ſunt qui te/
ſtimoniũ dant in celo.pater verbum et ſpũſ
ſanctus.et hi tres vnum ſunt. In figura hu
ius Moyſes loquebatur ad populum vela
ta facie.vt habetur Exo.xxxiiij.quia myſte
ria fidei noſtre erant figuris et enigmatibuſ
velata.ſicut ſupra late declaratuꝫ fuit In ſi
gura etiam huius velum templi fuit ſciſſuꝫ
in chriſti paſſiõe ad oſtendendum ꝙ decla/
rata et manifeſtata erãt que prius latebant
ſub velamine.ꝓpter quod ipſa lex noua tan
ꝙ̄ perfecta in cognitione eſt donum perfectũ
deſcendens a patre luminum.vt dicitur ia/
cobi primo patet ergo ꝙ cognitio dei perfe
cta eſt in lege noua que imperfecta fuit i ve/
teri ꝓpter quod patres veteris teſtamẽti po
terãt dicere illud quod ſcribit̃.i.ad Cor.xiij
Ex pte cognoſcimus et ex pte ꝓphetamus.
i.imperfecte. Secundus gradus quo oñdit̃
ꝙ lex noua pfectiſſima eſt ex cõtentorũ rõa
bilitate.vel mãdatis vel monitis. quod vt
clarius videatur oſtenditur iperfectio legis
moſayce quo ad totũ corp⁹ ſuum.ſ.quo ad
p̄cepta moralia et iudicialia et ſacramẽtalia
et cerimonialia. Primo enim in lege moyſi
p̄cepta moralia fuerunt imperfecta. et dicun
tur moralia p̄cepta illa que ſunt de dictami
ne rationis etiam ſi nulla lex eſſet ſicut eſt il
lud mandatum quod ſcribitur . Exod.xx.
Honora patrem tuum et matrem tuam etc̃.
Et ſimiliter illud quod ꝑ modum monitio
nis ſcribitur. Leuit.xix. Coram cano capite
conſurge.et honora perſonam ſenis et ſimi
lia. Quod autem iſta fuerunt imperfecta de
claratur dupliciter. Primo quia p̄cepta mo
ralia in lege Moyſi ordinabant actus ho/
minum exteriores tantum ꝓpter quod apo
ſtolus ad Romanos.iij.vocat legem mo/
yſi legem factorum. De actibus autem inte
rioribus in quibus conſiſtit bonum moris
nihil ordinabat aut parum: Sed contra
hoc eſt quod habetur Exo.xx.et Deute.v.
Nõ cõcupiſces vxorẽ ꝓximi tui et cetera. di
cendum eſt ſecundum antiquos doctoreſ ꝙ
ta is con :upiſcentia non prohibebatur inꝙ̄
tum erat omnino latens in corde: ſed inꝙ̄/
tum prorumpebat exteriuſ per aliqua ſigna
vt per verba ſcurrilia. impudicos tactus et
oſcula et cetera. huiuſmodi Ideo ſic expo/
nunt Nõ cõcupiſces.i.ſigna concupiſcentie
non facies. Unde ad Phil.iij.dicit glo. ꝙ

lex vetus ꝓhibebat manum nõ animũ vel
dicẽdũ ſm alios ꝙ lex vetus ꝓhibebat cõ/
cupiſcentiam animi latentem hoc tñ erat in
paucis.ſ.in mechia et furto. Item in iſtiſ in
ſufficienter ꝓhibebat cõcupiſcentiam: quia
non puniebat tranſgreſſores.et ſic patet ꝙ
inſufficienter lex moſayca ordinabat actus
interiores. Secundo declaratur ſic.quia lex
moſayca etiam actus exteriores ordinabat
ſicut patet Deutro.xxiij.vbi dicitur ſic. Non
fenerabis fratri tuo pecuniam ad vſuram.
nec fruges.nec aliquam aliam rem ſed alie
no. Ibi eni ꝑmittitur vſura cũ alienis pſo/
nis.quod eſt illicitum cõtra dictamen recte
rationis. Item Deutro.xxiiij.ꝑmittitur vi/
ro dare libellum repudij etiam cauſa inde/
bita. Unde ibidem ſubditur Si accepit ho
mo vxorem.et habuerit eam.et non inuene
rit gratiam in oculis eius ꝓpter aliquam fe
ditatem.ſcribet libellum repudij.et dabit in
manu eius.et dimittet eam de domo ſua.
Indiuiſibilitas autem per totam vitam eſt
de dictamine rõis naturalis.et ſic patꝫ ꝙ lex
vetus ipfecta fuit in moralibus Et ꝓpter
hanc ipfectionẽ lex moſayca dicitur peda/
gogus noſter.ad Gal.iij.i.regula puerorũ
et imperfectorum in quib⁹ nõ querit̃ur pfec
tio interior, Sed ab exterioribus inhone/
ſtis timore diſcipline reprimuntur. Et in ac
tibus exterioribus multa eis permittuntur
que non permitterentur viris pfectis.ꝓpter
quod Aug.li.de ſpiritu et litera exponens
illð.ij.Cor.iij.litera occidit et cetera. dicit
hoc non tantum de cerimonialibuſ intelli/
gendũ eſt.ſed etiam de moralibus veteris
legis.quia.ſ.non prohibebantur aliqua q̄
de ſe ſunt mortifera.vt patet ex predictis.ꝓ
pter quod dicitur Ad Ro.iij. Ex operibus
legis non iuſtificatur omnis caro: Sed lex
noua perfecta eſt in moralibus.quia perfec
te ordinat actus humanos non ſolum exte
riores ſed etiam interiores.et in hoc iperfec
tõeꝫ legi ſupplet ꝓpter qð dicit ſaluator ip
fectiõꝫ legi adiplẽdo.M.v. Audiſtis qꝛ dic
tũ ẽ ãtiqs.ñ occides.q̇ aũt occiderit re⁹ erit
iudicio. Ego ãt dico vobis.qꝛ oĩs q̄ iraſcit̃
fři ſuo re⁹ erit iudicio.in quo ordiat motũ i/
teriorẽ vt ptꝫ. Similiter lex noua act⁹ exteri
ores ordinat nullũ malũ ꝑmittendo ꝓpter
qð dicit ſaluator. M.xij. Dico aũt vob qm̃
de omni verbo ocioſo quod locuti fuerint

hoīes ſuper terraʒ reddent ratiōnē in die iu
dicij. Si autem his ꝓhibet verbū ocioſum
per cōſequens verbū nociuū. Et multoforti
us omnem actū malū propterea Math .v:
poſt ſuppletionē ꝑceptorum moralium ve
teris legis cōcludit perfectōem euāgelicā di
cens: Eſtote ergo perfecti ſicut pater veſter
celeſtis perfectus eſt. perfecit autē chriſtus
moralia precepta legis. etiam cōſilia euan/
gelica ſuꝑaddēdo. propter quod Mat . xix:
Juueni dicenti ſe cuſtodiſſe mandata legis
et querenti vlterius viam perfectionis. dicit
ſaluator adhuc vnum tibi deeſt. Si vis per
fectus eē. vade et vende omnia que habes
et da pauperibus. et habebis theſaurum ī
celo: et veni et ſequere me. Secundo in legē
moyſi iudicialia precepta erāt impꝫfecta. qꝺ
patet ex duob⁹. Primo ex modo inducendi
homines ad obſeruantiaʒ iuſticie. ad quod
ordinabantur iudicialia precepta. Secūdo
ex ipſis preceptis. primū pꝫ ſic. ꝓprium eſt
hominū iperfectorū vt inducanť ad iuſticiā
obſeruandā timore pene. Unde dicit Ora/
cius libro epiſtolarum. Oderūt peccare bo
ni virtutis amore. Oderūt peccare mali for
midine pene. Hoc etiam declaratur ratione
quia illud quod cū timore fit penale eſt et ñ
delectabile. Ūn̄ dicit̄. i. Jo. iiij. timor penā
habet. Opari autē virtuoſe nō ē pena virtu/
oſo et ꝑfecto ſed magis delectabile ꝓpť qꝺ
dicitur. ij. ethi. ꝙ ſignū hitus generati eſt de
lectatio in opere: lex moyſi inducebat homi
nes ad iuſticiam obſeruandam per timorē
penarum. ꝓpter qꝺ dicitur lex timoris. Et
in ſignum huius lex fuit data in terroribus
vt pꝫ Exo. xix. Jam aduenerat dies tercius
in quo. ſ. data eſt lex. Sequitur Et ceperunt
audiri tonitrua et micare fulgura . et nubes
denſiſſima operire montē. clangorꝗ; buccie
vehemētius perſtrepebat. Timuitꝗ; popu/
lus qui erat ī caſtris. Et ſimiliter facies mo
yſi apparuit cornuta quando ſecūdo appor
tauit legē in tabulis deſcriptam, et timuerūt
filij iſrael. vt hētur Exo. xxxiiij. In cordib⁹
enim illis deſignabať terror et feritas legis
patet ergo primum videlicet imperfectio iu
dicialium preceptoꝝ ex modo inducēdi ad
opa iuſticie. ſ. per timorem pene. Secundo
idem patet ex ipſiſmet preceptis iudicialib⁹
que aliquando infligebant penam innocē/
ti. et aliqñ culpabilem non puniebant. Pri
mum pꝫ ꝑ illud quod habeť. Numeri. xxx
v. de homicidio oīno caſuali. vbi dicitur tal
qui fortuitu et abſꝗ; odio et inimicitijs īter
ficiebat hominē debebat confugere ad vnā
ciuitatem refugij. et ibi manere vſꝗ; ad mor
tem ſummi ſacerdotis. qꝺ erat aliqñ ꝑ ma/
gnū tp̄us. Talis qui erat innocēs cum ho/
micidium erat omnino caſuale et inuolūta
rium ſine culpa puniebatur graui pena. q̄a
oportebat eū exulem eſſe per magnum tp̄s
a ſua ciuitate et a ſua poſſeſſione Secūdum
patet vbi ſubditur de tali fugitiuo innocēte
ꝙ ſi infra terminos vrbium inuentus fue/
rit. et perſſus ab eo qui vltor eſt ſanguinis
abſꝗ; noxa erit qui eum occidrit. Debuerat
enim ꝓfugus vſꝗ; ad mortem ſummi ſacer
dotis in vrbe habitare. et ſic patet ꝙ interfe
ctio innocentis in tali caſu remaneret ſine pe
na: que tñ eſt grauis culpa. Talis autē im/
perfectio legis cōueniebat īperfectioni po/
puli qui erat pronus ad effuſionem ſangui
nis. et ideo interfector a caſu remanēs ī ſua
ciuitate inter amicos interfecti. erit in pericu
lo mortis q̄uis innocens. et ſic de facili poſ
ſunt in populo homicidia multiplicari. Et
ideo ad hec mala vitanda data eſt lex predi
cta de eius fuga. q̄uis eſſet innocens. Et ea
dē ratiōe ꝓhibebat lex. Si aliquis amic⁹ mor
tui interficeret eum extra fines ciuitatis refu
gij vt ſic cogeretur in vrbe remanere non ex
ſua culpa: ſed propter homicidia vitāda ad
que populus tan ꝙ impꝫfectus erat ꝓn⁹. exē
plū idoneum ponit philoſoph⁹ quito ethi/
corum dicens ꝙ aliquando leges ſunt ſiles
regulis quibus vtunť artifices in leſbia ad
dolādū lapides. q: lapides illi⁹ regiōis ſūt
male dolabiles ideo vtuntur artifices regu
lis plumbeis vt poſſint tortuoſitati lapide
applicari. ſic in veteri teſtamēto date ſunt le
ges aliquam impꝫfectionē habētes ꝓpter iⁿ/
ꝑfectionē illius populi. lex ṁ euāgelica ꝙ/
tū ad iudicialia eſt ꝑfectiſſima. q: iducit ad
obſeruantiā legis non per timorem pene: ſꝫ
ꝑ amorem iuſticie quod eſt proprie ꝑfectoꝝ
vt ſupra dictuʒ eſt. ꝓpter quod lex noua me
rito dicitur ꝑfecta ſecundū ꝙ dicit̄. Jacobi:
i. Qui āt pſpexerit ī lege ꝑfecte libertat̄. i. in
lege euāgelij q̄ ducit hoīeʒ ad ꝑfectionē et
liberat a ſeruitute timoris et ſeruitute pecca
ti. ſicut dn̄s ait Jo. viij. Si māſeritis in ſer/
mōe meo vi diſcipli mei erit̄ et voſ ꝯgnoſce

tis veritatem et veritas liberabit vos. Itez
quia nullum innocentez punit nec aliquod
malum impunitũ reliquit. qꝛ etiã verba oci
oſa punienda oñdit vt ſupra dictũ ẽ. et non
ſolum verba ocioſa: ſed malas cogitatiões
ſm quod dicitur Math. v. Ego dico vobiſ
ꝙ quicũqꝫ viderit mulierem ad concupiſcẽ
dã eã iã mechatus eſt in corde ſuo. propter
quod lex noua eſt perfecta. de qua põt expo
ni illud canti. vi. Una eſt colũba mea perfe
cta mea. Dicitur etiam lex noua colũba me
taphorice quia eſt ſine felle amaritudinis nl
lum innoxium puniens. Dicitur etiam pfe
cta quia nullum malum permittens et ſic ap
paret perfectio legis euangelice ꝙtũ ad iu/
dicialia. Tercio declaratur quõ ſacramẽ/
ta veteris legis erant iperfecta. Ad cu⁹ eui/
dentiam conſiderandum ꝙ illa ſacramẽta
erant ordinata ad faciendum homines ido
neos ad cultũ diuinũ. et iõ aliqua erãt cõia
toti populo tam viris ꝙ mulierib⁹ vt purifi
cationes alique a tactu imũdi vel mortui q̃
purificationes fiebant per aſperſionez aque
expiationis: de qua habetur. Numeri. xix.
et ſimilia. Aliqua autem erant ſolis viris ꝯ
uenientia ſicut circũciſio aliqua ſolis ſacer/
dotibus ſicut conſecratio et vnctio ſacerdo/
tis et hmõi. Cuius ratõ eſt qꝛ ſacerdotes ap
plicabãtur ſpeciali modo ad cultũ dei. Iſta
tamẽ ſacramenta predicta erant imperfecta
quia non conferebant gratiam ſine qua nõ
efficiuntur homines idonei ad cultum diui
num. Ideo ſacramenta legalia dicuntur e/
gena et infirma: Ad gall. iiij. vbi dicitur ſic
Nunc autem cum cognouiſtis deum immo
cogniti eſtis a deo quomodo conuertimini
iterum ad egena et infirma elementa. Dicũ/
tur autem infirma. quia non conferebant a
liquam poteſtatem ſpiritualem. ſicut confe
runt ſacramenta noue legis. Similiter dicũ
tur egena. quia non conferebãt grãm q̃ ne/
ceſſaria eſt ad bene vtendũ illa poteſtate.
Sꝫ cõtra hoc videtur quia in Exo. et Leui.
quaſi vbiqꝫ dicitur qꝛ illa ſacramẽta redde/
bant hoĩes idoneos ad cultũ diuinũ. dicẽ
ꝙ talis idoneitas erat p quãdã mũdiciam
et expiationẽ corporalẽ ſicut in noua lege qſ
dicitur ineptuſ ad miniſtrandum et celebrã
dũ ꝓpter imũdiciam manuũ. lotio manuũ
reddit eum aptum. ſed hec aptitudo eſt tan/
tum corporalis. Sic erat de aptitudine que

dabaẽ per ſacramenta veteris legis. Et pro
pter hoc dicuntur illa ſacramẽta emũdatio
ones carnis vt habetur ad Hebr. ix. vbi dici
tur ſic. ſanguis hyrcorũ qui. ſ. offerebatur in
conſecratione ſacerdotũ et cinis vitule aſper
ſus quo omnes mundabantur a tactu mor
ticini vel imũdi vt dictũ eſt inquinatos ſan
ctificat ad emũdationẽ carnis. i. corporis.
qꝛ ſicut dictũ eſt talia non conferebãt grãm
ſed auferebãt quedã impedimẽta ſeu irregu/
laritates ipedictes a tabernaculi ingreſſu ſi
cut in noua lege patet p exẽplũ qñ enim per
prelatos diſpẽſabatur cũ aliquo illegittime
nato vel priuato vno oculo vel hmõi nõ cõ
ferebatur ad hec ſibi gratia ſed tantum tollitur
irregularitas. Sed ꝯtra hoc videtur quia ſe/
cundum doctrinam ſanctorum circunciſio
tollebat peccatum originale et per cõſequẽſ
conferebat gratiam vt communiter tenetur.
Dicendũ ſecundum antiquam opinionẽ ꝙ
tollebat peccatum originale non tamen con
ferebat grãm. hec enĩ erat ꝑtãs circũciſiõis
vt teneẽ a multis et magnis doctorib⁹ quo/
rum rationes ꝓpter ꝓlixitatẽ omittuntur et
in hoc differebat a baptiſmo qui non ſoluz
auferebat peccatum originale. ſed ꝯfert gra/
tiam: Aliter põt dici ꝙ ſi in circũciſione grã
cõferebaẽ hoc nõ erat in virtute illius ſacra
menti ſed in fide xpi venturi quẽ ꝓteſtabaẽ
ille qui circũcidebatur ſi adultus erat vel ali
us pro eo ſi puulus erat. Et hoc eſt quod di
citur communiter ꝙ valebat ex fide ſuſcipi
entium. non autem ex opere operato. p quẽ
modũ valent ſacramenta noue legis. patet
igitur ꝙ ſacramenta veteris legis erant imp
fecta. Sed lex noua perfecta eſt ꝙtum ad ſa
cramenta quia illa conferunt gratiam qđ il/
la non faciebãt vt dictum eſt. propter qđ di/
citur Ioh. i. Lex per moyſen data eſt gratia
et veritas per ihũz chriſtũ facta eſt ꝓpẽ hec
de Iohãne baptiſta qui per ſuam predicati
onem et baptiſmum diſponebat populum
ad xpi baptiſmum et per conſequens ad a/
lia ſacramenta cum baptiſmus ſit ianua oĩ
um ſacramentorum. Luce. i. dicitur ipſe pre
ibit ante illum in ſpiritu et virtute helye pa/
rare domino plebem perfectam. Sunt ergo
ablata ſacramenta veteris legis et introduc
ta. vij. ſacramenta noue legis in quib⁹ tãqꝫ
perfectiſſimis ſacramentis deus attulit no/
bis cauſas ſalutis ſpiritualis. Cauſe aũt

ſalutis ſpūalis nō ſunt niſi quatuor ſicut et
quatuor ſunt cauſe ſalutis corporalis. ſ. cu-
ratiua. cōſeruatiua. preſeruatiua et meliora-
tiua. Curatiua eſt duplex. quedā eīm totali
ter et ſimul curat vt baptiſmus culpaꝫ et pe
nam oīno delens quantū in ſe eſt quedā ve
ro paulatim vt pnia. Conſeruatiua eſt vt cō
firmatio. in hac eīm datur ſpiritusſācꝰ ad ro
bur et confirmationem gratie que data eſt i
baptiſmo Preſeruatiua eſt matrimonium i
quo concupiſcentia carnalis in ruinam tur-
pitudinis prona excipitur honeſtate nupti-
arum ne ruat in mortale peccatum meliora
tiua eſt ordo in qua gratia melioratur vl' au
gmētatur. vel etiam extrema vnctio que hoī
nem in meliori ſtatu ponit et ſecuriorem red
dit. Eſt quoqꝫ quedā alia medicina predi-
cta quatuor ſola faciens. ſ. eucbariſtia quo-
niam et venialia curat et ab eis animā pſer
uat. gratiam quoqꝫ conſeruat. qꝛ. ps. ciij.
Panis cor hominis confirmat et etiam gra
tiam augmētat. Quarto in lege moyſi ce
rimōialia fuerunt imperfecta. Ad cuius cui
dentiam notandum ꝙ cerimonie veteris le-
gis fuerunt in quadruplici differentia. Que
dam pertinent ad ſacramenta. quedam ad
ſacrificia. quedam ad obſeruationem. et q̄-
dam ad ſacra. Sacra autem et obſeruatio-
nes ordinantur ad ſacrificia et ad ſacramen
ta quia ſacra dicuntur vaſa et loca et huiuſ-
modi quibus vtebātur in ſacrificijs et ritu
colendi. Obſeruationes dicuntur quidam
modi viuendi religioſi quibus vtebanť iu-
dei qui erant populus peculiaris ipſius dei
vtpote ꝙ cuſtodirēt ſe ab aliquibꝰ cibarijs
potibus et veſtibus et ſimilibꝰ ex hoc quia
erant populus deo conſecratus per ſacramē
tum circumciſionis et alia ſacramēta. Nunc
autem ita eſt. ꝙ ex fine accipitur ratō eorum
que ſunt ad finem et ideo oſtenſo ꝙ ſacrifi-
cia et ſacramenta imperfecta erant ſufficien-
ter erit oſtēſum ꝙ ſacra et obſeruatiōes erāt
īpfecta. qꝛ ordinabāť ad duo predicta ſicut
ad finē vt pꝫ ꝯdictū eſt. Qđ autē ſacrificia ve
teris legis erāt īpfecta oñditur. qꝛ quedam
erāt ſacrificia ꝓ peccatis oblata et hec erant
īpfecta. qꝛ nō poterant auferre peccata ꝑp-
ter quod dicit aplus ad Hebr. x. Impoſſibi
le ē ſāguie hyrcorū et thaurorū auferri pecca
ta. Et iterum ibidē. Oīs quidē ſacerdos. ſ.
veteris legis preſto. eſt quotidie miſtrās et
eaſdē offerens hoſtias q̄ nō poſſūt auferre
peccata. Et idē habeť. Eſa. xl. Libanꝰ vero
ſufficiet ad ſuccēdēdū et animalia non ſuffi-
cient ad holocauſtum. Libanus autem hic
vocatur primum tēpluꝫ quod fuit factū de
lignis libani. Aīalia autē illa oblata quan
tū ad ptē cōcremata nō ſufficiebāt ad amo-
tionē peccati. Alia aūt erāt ſacrificia paci
ca. ex deuotione oblata ad grām dei impe-
trandā ſeu ad aliquod beneficiū diuinū. et
illa erant iperfecta. qꝛ gratia diuina ſeu be-
neficium diuinū non impetrabatur ratione
oblati muneris lꝫ aliquando daretur ꝑpter
oblationem et fidem offerentis. Et hoc eſt
quod dicit apoſtolꝰ ad Hebr. ix. Tabernacu
lū factū ē primū. etc̄. Sequitur q̄ eſt parabo
la tpis inſtantis. iuxta quā munera et ho-
ſtie offerūtur que nō pñt ſm cōſciam pfectū
facere ſeruiētē qꝛ perfectio conſcīe eſt donuꝫ
grē. Et ſic pꝫ ꝑpoſitū ꝙ lex moyſi q̄tū ad
cerimonialia et ſacrificia erat iperfecta.

Sed lex noua pfectiſſima eſt q̄tum ad ſa
crificia. qꝛ ipſa eſt vnū ſacrificiū pfectiſſimū
ſcꝫ eucbariſtia que nō tm̄ eſt ſacramētū ſed
etiā ſacrificiū qꝛ ibi xp̄s quēadmodū imola
tur et fructus ſue benedicte paſſiōis a popu
lo pcipiť. Iſtud autē ſacrificiū tanq̄ vnuꝫ et
pfectū fuit in lege figuratū per multa ſacrifi
cia et varia ſicut perfectū per iperfecta Eius
autē pfectio apparet in duobus. qꝛ pmo tol
lit peccata quod nō poterāt facere legis ſacri
ficia. ꝑpter qđ dicitur. Joh. i. Ecce agnꝰ dei
ecce qui tollit peccata mundi. ſm ꝙ dicit be
atus Jo. i. canonica. iiij. ca. Ipſe eſt propi-
ciatio pro peccatis noſtris. nō ꝓ noſtris au
tem tm̄. ſed ꝓ totius mūdi Secūdo appareꝫ
eius pfectio qꝛ augmētat grām ſm ꝙ dicit
Joh. vi. Qui māducat me viuit propter me
ſcꝫ ꝑ augmētū gratie. De hoc ſacrificio pāiſ
et vini in Bereſich raba. i. in geneſi magno.
Rabi moſſe darſan ſuper textum geñ. c. xiiij
Melchiſedech rex ſalem offerens panem et
vinum. Erat ei ſacerdos dei altiſſimi dicit
rabi ſmuel hel filius nahamā. Iſte melchiſe
dech erat ſem filius noe. et quid voluit dice
re proferens panem et vinum. oſtendit no-
bis ꝙ decuit ei actus ſacerdotij qui erat ſa-
crificare panem et vinum et hoc eſt quod di
xit. ps. in pſal. cix. Iurauit dominus et non
penitebit eum tu es ſacerdos in eternum ſm
ordinem melchiſedech. Et quis ē ille. Ille

eſt rex meſſias. ꝓpter quod ſcriptū eſt. Ecce
rex tu⁹ venit tibi iuſtus et ſaluator ipſe: zach
ix. Et in hoc ꝙ dicit ꝓferēs panē et vinū cō
cordat cū ps. qui dicit. ps. lxxi. Erit firma/
mētū in terra in ſummis mōtiū. vbi dicit trāſ
latio chaldaica. erit ſacrificiū panis i terra i
capitibus montiū ſinagoge. Et cū ille. ps.
lxxi. Deus iudicium tuū regi da ſm docto/
res talmuth totus loquatur de meſſia. qcū/
ꝗ ſi non eſt cec⁹ poterit videre ſm predictam
tranſlationē chaldaicā ꝙ meſſias erit firma
mētum in terra in altitudine montium ſina
goge qui montes ſynagoge et eccleſie ſunt
ſacerdotes qui quotidie de facto eleuāt meſ
ſiam ſuper capita ſua. et eſt ita clarū ꝙ non
poſſunt negare niſi illi ſuper quos venit ma
ledictio: Eſa. In cecitate oculorū et cordis
hoc eſt ergo vnicū ſacrificiū excellentiſſimuȝ
legi noue in pane et vino. quod ſacrificiuȝ ē
ipſemet meſſias et ſic ꝑfectio legis euangeli
ce patȝ ex perfectione ſacrificij. Et cū omnes
cerimonie eccleſie ſint precipue ꝓpter iſtō ſa
crificium: ſicut ꝓpter finē. ſequitur ꝙ cerimo
nie xpianorū ſunt perfectiſſime. Nec eſt mirā
dū ꝙ in lege noua fiant cerimonie que ali/
quid figurent ſicut figurabant cerimonie ve/
teris legis. Cerimonie enī ordināṫ ad cul
tū diuinum. Et ſm ꝙ dicit Auguſti. in en/
cheridion. c. iij. De⁹ fide ſpe et charitate coli
tur loquēdo de cultu interiori qui eſt per fi/
dē et charitatē. Eſt ergo triplex ſtatus hoīs
in quo habeṫ fides et ſpes de bonis celeſti/
b⁹ et de his ꝑ que ad ipſa introducimur. ſcȝ
de myſterijs xpi. et de vtriſqȝ ſicut de futuris
et hic ē ſtatus veteris teſtamti in quo habeṫ
fides de bonis celeſtib⁹ ſicut de futuris.
Sed de his per que itroducimur ad celeſtia
ſcȝ de myſterijs xpi. ſicut de pn̄tib⁹ vel de ꝑ/
teritis eſt ſtatus noue legis. Tercius ſtat⁹ ē
in quo vtraqȝ habenṫ tā ꝙ pſentia et euiden
tia et nihil creditur. et hic ē ſtatus patrie cele
ſtis in hoc autem ſtatu tercio vbi nihil credi
tur nihil eſt cerimoniale vel figurale ad cul/
tū ꝑtinēſ. ſm ꝙ dicit Apocal. xxi. Templū
nō vidi in ea dominus ei deus omnipotēs
tēplū illius eſt. Pari igitur ratione adueniē
te ſecūdo ſtatu. ſ. noue legis cerimōie primi
ſtatus. ſ. veteris legis ceſſare debuerūt et in
duci alie que cōuenirēt ſtatui noue legis. in
quo bona celeſtia expectanṫ de futuro. ſȝ bn̄
ficia xpi habita ſunt de preterito. Et ideo qȝ
cerimonie veteris legis ſignificabant xpm̄ vē
turū. dignum eſt vt ſic euacuaretur in noua
lege in qua myſteriū xpi iam eſt preteritū et
hoc eſt qd̄ dicit apl's ad Hebr. ix. trāſlato ſa
cerdotio neceſſe eſt. vt legis tranſlatio fieret
ꝗtū. ſ. ad cerimonialia thurificatione tātuȝ
excēpta. quia nō ſignificabat myſteriū xpi dire
cte ſed deuotionē populi ad xpm. nūc autē
debet eſſe non minor deuotio ad ipm iam
preſentialiter exhibitum ꝙ erat tūc ad ipſuȝ
vēturū ꝓpter quod in noua lege manet thu/
rificatio per quam deſignatur miniſtrorum
eccleſie et ipſius populi deuotio. Innumerē
autē ſunt i lege noua cerimonie. Et ſi nūqȝ
aliud attenderēt iudei et pagani niſi excellē
tia cerimoniarū in ritu xpiano: Iſtud ſoluȝ
deberet conuincere cecitatē eorum ſicut patȝ
de ornamentis ſacerdotalibus et miniſtro/
rum et de alijs que cum tanta ſolennitate fi
unt in altari et in choro in feſtis duplicibus
maioribus minoribus ſemiduplicibuſ et ſi
plicibus quales etiam cerimonie fiūt i cho
ro a cantoribus et organis ꝙ honeſtiſſime
ordinationes. Quid dicam de ornatu i cru
cibus et calicibus aureis et argenteis. cete/
riſqȝ vaſis et reliquiarijs in quibuſ reliquie
ſanctorum qui pro xpo mortui ſunt vel cuȝ
fideliſſime ſecuti ſunt honorifice conſeruanṫ
Mirabantur iudei vnum templum Salo/
monis ſed i ſtuporē cōuertantur pre multi
tudine et magnitudine eccleſiarum xpi i to
to orbe conſtructarum. Mirentur altitudinē
et pulchritudinem turrium in quibus armo
nia dulciſſima reſonat campanarum que ꝓ
laudibus diuinis et pro conuocatione po/
pulorum et pro terrore demonum mira effi
cacia propulſantur. Quid dicam de cerimo
nijs romane curie in ſummi pontificis im/
peratorum et regum vnctione. Quid de con
ſecratione epiſcoporum eccleſiarum altariū
vaſorum et veſtimentorum que omnia ad/
miranda et ſtupendiſſima ſunt cum chriſto
et in admirationem conuertūt deuote aſpi/
cientes. Attendant autem miſeri iudei. ſ. et
infideles ſuper omnia in vna et eadem fide
tantā diuerſitatē religionum: vbi homines
a ſeculo fugientes exponunt totum tempus
vite ſue in laudibus et ſeruitio redemptoris
qui licet diuerſis cerimonijs pro conſeruati
one religionum quaſi quibuſdā muris vtū
tur ſicut nucleū in teſta conſeruatur. et mel i

fauo et ciuitas in muro. In ſubſtātia tamē
eiuſdē fidei nullatenus diſcrepātes ad vnū
beatitudinis terminū nitūtur peruenire.
Sic ergo patꝫ in ſūma colligendo ꝙ lex no/
ua que euāgelica dr̄ perfectiſſia eſt in mora
libus. qꝛ ea implentur addita perfectiōe. qꝛ
illi precepto nō occides additur non iraſci.
Et illi nō mechaberis additur non concupi
ſcere ex viſu. Et illi non piurabis addit̄ nō
iurare oīno. i. ſine lḡīma cā et ſic ď alijs. M.
v. Et ab illo ꝑmiſſo vſure alieno tollitur iꝑ
fectio date mutuū nihil inde ſperantes Lu
ce. vi. Et illi de libello repudij addit̄ ſi quis
dimiſerit vxorem niſi ob fornicatōnem me
chat̄ et qui eam duxerit ſimiliter mechatur
Math. v. Et ſic tollunt̄ impfectōnes taliū ꝑ
miſſoꝝ in lege veteri Si queras vtꝝ mora/
lia p̄cepta poſſunt dici euacuata ſimpl'r Re
ſpōdet̄ ꝙ moralia p̄cepta fuerūt euacuata
tātummodo ſm quid. ſ. ꝙtum ad impfecti
onem. cui⁹ ratio eſt quia ſunt de dictamine
recte rōnis et iō manēt ꝙtum ad ſubſtāciam
p̄cepti. remota tantuꝫ impfectione ſicut dic
tum eſt qꝛ quando ex impfecto fit pfectum
non tollitur terminus a quo ſed tm̄ ei⁹ imp
fectō ſicut qn̄ ex minus albo fit magis albū
non tollitur albedo precedens. ſed tm̄ eius
impfectio: Non eſt ſic de cerimonialibus
veteris legis qꝛ cōtrariāt̄ noue legis cultui
et quādo fit mutatio de vno cōtrario in al/
teruꝫ oportet termini a quo totaliter euacu
ari ſicut quādo ex albo fit nigrum albedo
tollitur. Cerimonie veteris legis dicūtur cō
trarie cerimonijs noue legis qꝛ ille figura/
bant xp̄m venturū et iſte iam de preterito ad
ueniſſe. et iō totaliter ceſſare debuerūt Etiā
lex noua eſt perfectiſſima in iudicialibus ex
amore ad iuſticiā inducēdo. innocētē nō cō
dēnādo. nec aliqđ malū īpunitū relinquē/
do et ipleuit xp̄s iudicialia precepta. et i eo
qđ iuſticie addidit equitatē miſericordie vt
pꝫ in abſolutione adultere. Jo. viij. Juſti/
cia enim ſm rigorem diminuta eſt a miſeri/
cordia que ſuperexaltat iudiciū. Jaco. ij.
Sed nunquid iudicialia precepta veteris le
gis totaliter euacuata ſunt. Reſpondet̄ ꝙ
quando corrumpitur terminus a quo illud
per accidens quod eſt ei adiunctum corrum
pitur poteſt tamē manere cū termio ad quē
ſi non habeat ad ipſū cōtrarietatē nō tamē
manet idem numero ſed ſpecie tm̄. Sic quā
do de aere fit ignis corrumpitur aer et māet
in igne qualitas ſymbola eadē ſpecie. ſ. rari
tas. talia ſunt iudicialia veteris legis. quia
adueniente lege grē. ceſſat etiā eoꝝ obliga/
tio poſſit tm̄ aliquis princeps ordinare ꝙ ſ/
uarent̄ in regno ſuo ita tamē ꝙ non reputa
ret ea eſſe obligatoria ex lege moyſi. Ratio
autē predicti eſt. quia iudicialia precepta ꝑ
ſe et directe non erant ordinata ad ſignificā
dū aliquid futurū ſicut erant cerimonialia
ſed erant ordinata per ſe et directe ad ſeruan
dū ordinē iuſticie in populo iudaico vt ſu/
pra dictū eſt. Quia tm̄ ſtat⁹ illi⁹ populi erat
figuralis totus reſpectu xp̄i. vt dicit apl's. i.
Cor. x. oīa in figura contingebāt illis. ꝑ cō
ſequēs precepta iudicialia illius populi e/
rant figuralia non directe ſed ex cōſequenti
Et ideo ſi aliqui ſeruarēt ea ex hoc ꝙ fue/
runt tunc ſtatuta hoc eēt dicere ꝙ ſtatus ille
adhuc durat. qđ eſt erroneū et illicitū. ſi tm̄ a
liquis princeps vellet ea de nouo ſtatuere
poſſet licite. Cōſiderādū tm̄ ē ꝙ i lege no
ua tranſeūt ꝙtū ad eoꝝ rigorem. qꝛ eſſent
magis obſeruanda ex amore virtutis ꝙ ex
timore. qꝛ lex noua ē lex amoris. ꝓpter qđ
dicit. i. Jo. iiij. Perfecta charitas foras mit
tit timorē adipleuit etiā xp̄s precepta iudici
alia rigorem eorum tpando in aliquibus vt
dictum eſt per ſeipſū et in alijs dimiſit tpa/
mentum ſuis miniſtris ſcꝫ eccleſie prelatis
et principibus catholicis vt de talib⁹ ordi/
nent ſm ꝙ viderint vtile cōitati fideliū ſm
temporū varietatem et locorum et perſona/
rum. et iſtud nō fuit deſtruere legem ſed adi
plere. qꝛ ſic ordinauit meliorem modū obſ
uationis iuſticie. ſicut nō deſtruit̄ puer quā
do fit vir. quia licet tranſeat puericia manet
tm̄ melior ſtatus eiuſdē perſone. etate muta/
ta. lex vetus habuit quaſi ſtatū pueri reſpec
tu noue legis. propter quod vt ſupra dictuꝫ
eſt ad Gal. iij. dicitur. Lex pedagog⁹ noſter
fuit in xp̄o. i. regulatiu⁹ ſtatus puerilis pro/
pter quod erat lex timoris ſicut pueri ſub di
ſciplina et timore cuſtodiūtur. lex autē euan
gelica eſt lex amoris. et ideo nō debet eē tan
tus rigor penarū. qꝛ ꝓprium hominū pfec/
torum eſt magis duci ad virtuteꝫ amore
iuſticie ꝙ timore pene vt ſupra dictū eſt. eſt
etiam lex noua pfectiſſima in ſacramētalib⁹
vt dictū eſt de eucariſtie ſacramēto. Et im
pleuit xp̄s ſacramentalia legis per exhibitō

nem veritatis. venit enim rex et ipleuit figu
ras que vacue erant. Impleuit ſacramētum
circunciſionis quod ſe extendebat ſolum ad
viros primo ſuſcipiendo in ſeipſo. Secūdo
melius efficacius et generalius inſtituēdo ſa/
cramētū loco ipſius. ſ. baptiſmū in quo con
fertur maior gratia et remediū tā viris ꝙ mu
lierib⁹. Impleuit etiam ſacramētum vnctio
nis regū et ſacerdotū. non ꝙ aſſumpſerit ſta
tum ſacerdotis legalis vel terreni regis. im/
mo dixit corā Pylato. Regnū meū nō ē de
hoc mūdo. Jo. xviij. et ideo nō habuit iſtā
vnctionem corporalem regū vel pontificū:
ſed vnctionē ſpūalē habuit a deo patre per
plenitudinem gratie ſm ꝙ dicitur in pſal. xl
iiij. Unxit te deus deus tu⁹ oleo leticie etc.
Eſt etiā lex noua perfectiſſima in cerimoni/
alibus vt dictum eſt. et xp̄s ipleuit cerimo/
nialia non ſolum que pertinebant ad ſacra/
menta ſed etiam ad ſacrificia ſicut imolatō
agni paſchalis et iuge ſacrificium et ſimi/
lia. que erant figuratiua vnius ſacrificij pfe
cti. ſ. xp̄i in cruce offerendi. Et ideo iſta iple
uit xp̄s vno modo corporaliter patiendo i
corpore in cruce. Alio modo efficacius ſa/
crificiū. ſ. eucbariſtiam inſtituendo. Que/
dā etiā cerimonialia pertinebant ad ſacra/
mēta. et de talib⁹ erant pcepta phibitiua v/
ſuum aliquorū ciborū et cōſilia et iſta adi
pleuit xp̄s. qꝛ dicit Petrus Act. x. In mun
dū et cōmune nō intrauit in os meum. et
multo fortius xp̄s hec obſeruauit. et ſic iſta
pcepta impleuit obſeruando et obſeruati/
onem meliorem declarando. per talē enim
abſtinentiam a corporalibus cibis ſignifi
cabatur abſtinētia a ſpiritualibus imun/
dicijs: hanc autem mundiciā inſtituit xp̄s
in lege euangelica que eſt mundiſſima di/
cens. Mat. v. Beati mūdo corde quoniā
ipſi deū videbūt. et p cōſequēs debuit ceſ/
ſare illa figura vel abſtinentia. propter qḋ
dicitur Act. x. Que deus purificauit tu cōe
ne dixeris. qꝛ null⁹ cib⁹ coinquinat hoīes q̄
cū gratiarū actione percipitur. et hoc eſt qḋ
dicit xp̄s. Mat. xv. Quod intrat in os non
coinquinat animam. dimiſit tn̄ deus in or
dinatione eccleſie de aliquibus abſtinētijs
faciendis pro loco et tēpore. et ſic pꝫ excel
lentia legis xp̄i qtū ad totū corp⁹. et quo
modo xp̄s legē adipleuit qtum ad omnia
genera pceptorū. Eſt etiam perfectiſſima p

amotionem velaminis quod ſignificatum
eſt. quia tunc ſacramētalia et cerimonialia
mutata ſunt quo ad effectū ſed nō quo ad
obſeruātiam. quia cum honore ſepelire de
buit ſynagoga mater noſtra. Legalia ci
tripliciter cōſiderātur. primo quaſi viua añ
paſſionē. et tunc iudei tenebantur conſerua
re ex precepto. Secundo quaſi mortua. ſ. a
paſſione domini vſq; ad fidei manifeſtam
reuelationem. et hoc tempore permiſſum
erat eis ſeruare et Petrus ſeruauit. Tercio
cōſideratur tempus: in quo fuerūt mortua
ſcꝫ poſt fidem reuelatā et ex tūc nec precep
ta nec permiſſa ſed oīno phibita ne cineres
mortales ſcꝫ ſynagoge ſepulte de tumulo p
dirent quod horribile foret et fetidū. Sic er
go lex noua in toto corpore perfectiſſima ē
ſicut ex oppoſito lex vetus toto corpore im
perfecta. Oia etiam cōtēta i lege noua vt di
cit doctor ſubtilis Scot⁹ in prologo primi
ſniarum. q. ij. ſunt rōnabiliſſima. i. ꝙ nihil
tradit diſſonū rōi: et in hoc multū cōmēda
tur excellentia legis noue. Quid enim rati
onabili⁹ ꝙ deum tanꝙ finem et vltimum
ſuper omnia debere diligi et proximū ſicut
ſeipſum. i. ad id ad quod ſeipſum ſm gre.
In quibus duobus preceptis dependet v/
niuerſa lex et prophete. Mat. xxij. Itē. M.
vij. Oia q̄ vltis vt faciāt vob̄ hoīes et voſ fa
cite eis. et iſtis quaſi ex principijs practicis
alia practica in ſcriptura ſequūtur tradita
honeſta et rationi conſona ſicut de eorum
rationabilitate patere poteſt ſigulatim cui
libet ptractanti de preceptis et cōſilijs et ſa
cramētis. quia in omnibus videtur eſſe q̄ſi
quedam explicatio legis nature. que ſm a/
poſtolū ad Ro. ij: ſcripta ē i cordib⁹ noſtris
et hoc quo ad moralia de quo Aug. ij. de ci
ui. dei ca. xxviij. in fine. Nihil in eis turpe
aut flagitioſum ſpectandū imitandūq; p/
ponitur vbi veri dei aut precepta inſinuan
tur aut miracula narrant aut dona laudan
tur aut beneficia poſtulātur. De credibili/
bus etiam patet. quia nihil credim⁹ de deo
quod aliquā iperfectōnē iportat. imo ſi qḋ
credim⁹ verū eſſe magis atteſtatur perfectōi
diuine ꝙ eius oppoſitum. patet de trinita/
te perſonarū. de incarnatione verbi et huius
modi. nihil enim credimus incredibile. q̄a
tunc incredibile eſſet ea mundum credere ſi
cut deducit Aug. de ciui. dei. li. xxij. capi. v.

mundum tñ ea credere nõ eſt incredibile q̃a hoc videmus. Tercio oñdit̃ excellētia legis noue ex tercio gradu pfectionis eiuſdē. ſ. ex miraculorum claritate quod ſic deducit̃ p̄dictus doctor ſubtilis nõ pōt eſſe teſtis falſus ſed ipſe īuocat⁹ a p̄dicante ſcripturā vt oſtenderet doctrinā eius eē verā fecit aliquod op⁹ ſibi pꝓpriū vtpote miracula ac pro hoc teſtificatus eſt hoc eſſe verū quod ille predicauit. Confirmat̃ per Richardū p̄io de tri. c. ij. Domine ſi error eſt a te decepti ſum⁹. nā tātis ſignis cõfirmata ſunt que nõ niſi a te fieri poſſunt. ꝙ ſi dicas miracula nõ fuiſſe facta contra hoc dici pōt illa ſnīa Auguſti. de ciui. dei li. xxij. ca. v. Si iſta miracula eſſe facta nõ credūt. hoc vobis vnū grande miraculū ſufficiat ꝙ iā orbis terrarum ſine vllis credit miraculis. Si eni quod credim⁹ dicat̃ incredibile eſſe. nõ min⁹ē incredibile homines inquit ignobiles quo ad genus. īfimos quo ad reputatōnē paucıſſimos quo ad numerū. q2 xij. īperitos quo ad ſciam. q2 piſcatores rē ita incredibilē: ſ. xp̄m eē verū filium dei: paſſum pro genere humano in cruce tercia die reſurrexiſſe et ad celū aſcendiſſe tam efficaciter mundo doctis pſuadere potuiſſe vt mūd⁹ credat illud ſicut iā crediſſe videmus niſi per illos aliqua mira fierent per q̄ mūd⁹ ad credēdū induceret̃. Unde ſubdit ibi Auguſt. iuxta finem capi. Et propterea mūdus numero exiguo ignobiliū infirmorū et imperitorū hoīm credit q2 in tā cõtēptibilibus teſtibus multo mirabilius diuinitas ſeipſam perſuaſit. quid eni incredibili⁹ q̄ ꝙ ad legē cõtrariam carni et ſanguini doctores pauci et rudes et pauperes ad fidem plurimos ſapientes cõuerterūt. quod ſpecialiter patet de multis prudentiſſimis. p̄io fidei rebellibus et poſt conuerſis. vt d̄ paulo prius pſecutore poſt gentiū doctore. De auguſtino prius p manicheos ſeducto poſt doctore catholico. De dionyſio prius philoſopho poſtea pauli diſcipulo De Cypriāo prius mago poſt ep̄o xp̄ianiſſimo et ſic d̄ alijs innumeris. Contra idē ſecūdo pōt dici illud idē Auguſt. li. x. de ciui. dei cap. xviij: an dicet aliquis iſta falſa eſſe miracula nec fuiſſe facta. ſed mēdaciter ſcripta. q̄ſq̄s hoc dicit ſi de his reb⁹ negat oīno vllis litteris eſſe credēdū pōt etiā dicere nec deos vllos curare mortalia. et ibidem ſi libris magicis ſiue quod honeſtius putāt theoricis credūt cur illis libris credere nolunt iſta eē facta. q̄bus tanto maior debetur fides quanto ſup̱ omnes eſt cui ſoli ſacrificādū eſſe precipiūt Contra idē tercio eſt. q2 quedam ſunt facta que niſi animis ꝑteruientibus negari non poſſunt vt ſunt mirabilia facta a ſilueſtro coram Conſtantino tā in curatione lepre eiuſ q̄ poſtea in diſputatione eius cõtra iudeos que facta tanq̄ celeberrima mūdū non latuerūt. Forte dices ꝙ licet miracula ſunt facta nõ tamē ſunt teſtificantia veritatem q2 antichriſtus faciet miracula. Contra ſi aliq̄s vocatus in teſtem ſignū conſuetum teſtificationis permittat adduci et preſens non cõtradicat talis taciturnitas non ſtat cum veritate perfecta. miraculum autē eſt tale ſignum dei. vt teſtis ſibi. igitur ſi permittat miracula fieri a demonibus nõ cõtradicēs annunciens videlꝫ non eē ſua teſtimonia non vid̄tur eē vera x perfecte quod eſt īpoſſibile. et p̱ hoc dicitur ad illud de antichriſto q2 chriſt⁹ p̄dixit miracula facienda per eū nõ eſſe teſtimonia veritatis vt ptꝫ Math. xxiiij. et. ij. ad Theſſal. ij. Unde cõtra falſa miracula antichriſti poſſet ſibi obijci ſaltem de iſtis duobus hoc modo. ſi tu es de⁹ fac me vider̃ nudam diuinam eſſentiam et poſt viſionē memoriā certā habere viſionis et certitudinē habere ꝙ illa fuerit viſio nuda diuine eſſentie. et tūc credam tibi Item ſi tu eſ deus dic mihi quid faciam aut quid cogitabo vl̄ q̄d appetam pro tali die vel hora. Et huiuſ vie efficaciam ex miraculis inuit ſaluator. Io. v. et opera que ego facio illa teſtimoīum p̱hibēt de me. Si mihi non vultis credere operibus credite. et ſic patet excellentia noue legis miraculorum claritate: Quarto oſtēditur excellentia legis noue ex quarto gradu perfectiōis eius. ſ. ex eccleſie ſtabilitate quo ad caput et mēbra Et primo quo ad caput per illud Augu. de vtilitate credendi capi. viij: Dubitamus nos eius eccleſie credere gremio que vſq̄ ad cõſummationem generis humani ab ap̄lica ſede per ſucceſſiones epiſcoporum fruſtra hereticiſ circūlatrātibus et partim plebis ipſius iudicio et partim conſiliorum grauitate et partim ex miraculorum maieſtate dānatis culmen auctoritatis obtinuit et parū poſt. Quid eſt ꝙ tam ingratum poteſt eſſe oꝛi dei q̄ tanto

labore prauitate auctoritati velle reſiſtere Unde Hamal. Act. v. Si eſt ex hoib⁹ conſilium hoc autē opus diſſoluetur ſi vero ē ex deo nō poteritis diſſoluere ne forte et deo repugnare videamini etiam. Luce. xxij. ait dn̄s: Ego rogaui ꝑ te vt non deficiat fides tua et tu aliquando conuerſus confirma frēs tuos. Secūdo pꝫ ſtabilitas eccleſie quo ad mēbra. Unde Augu. contra epiſtolā fundamēti. Quis eni tātam multitudinē ad peccatum ꝓnam ad legeꝫ contrariā carni et ſanguini ſeruandam iduceret niſi de⁹. Confirmaꝛ qꝛ iudeorꝫ ſecta non manet in vigore ſicut contra eos deducit Aug. in ſermone de aduentu. vos inq̄ꝯ cōuenio o iudei etc̄. Si obijciꝛ et de ꝑmanētia ſecte machometi. Reſponſio illa incepit poſt legē xp̄i plusq̄ꝫ ſexcētis ānis vt dicetur li. iiij. et ꝓphetia dicitur eē apud eos ꝙ ſecta eorum cito finienda eſt. non ē ſic de lege xp̄i qꝛ ipſe dixit Math. xxiiij. celum et terra tranſibunt verba autē mea n̄ tranſient quaſi dicat lex mea ſine fine durabit. qꝛ verba xp̄i ſunt lex eius. Itē manēte ſacrificio legis noue manet et lex noua. ſed vſqꝫ ad finem iſtud ſacrificium durabit pꝫ. Math. vlti. vbi dicit ſaluator. Ecce ego vobiſcū ſum: ſ. in ſacramento altaris vſqꝫ ad cōſumationē ſeculi. lex ergo xp̄i in qua tale ſacrificium cōtinuabitur durabit vſqꝫ ad cōſummationem ſeculi. Item dicit apl's. i. Cor. xi. Quotienſcūqꝫ manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem domini ānūciabitis donec veniat. ſ. ad iudiciū. Eſt ergo lex noua excellentiſſima ꝓpter ſuā ꝑpetuā ſtabilitatem in capite et in mēbris. Quinto oſtēditur excellentia legis noue ex quīto gradu eiuſdē. ſ. ex diuina bonitate que nō deeſt toto corde q̄rentibus ſalutem multi eīn diligentiſſime querentes ſalutem ad hāc legem conuerſi ſunt. et quanto feruētiores facti ſunt i querendo tāto in hac lege āplius ſunt ꝯfirmati. ſubitoqꝫ in ea penitētes de malicia i bonitatem mutati ſunt et quod amplius i admirationem inducit ē ꝙ potētes ꝑfrui honoribus mūdi diuitijs eiuſdem et delitijs ad libitum vti hec velut ſtercora arbitrātes humilitatem paupertatem et caſtitatem q̄ eis opponūtur amplexantes ſub religiōis voto tēpore vite ſue crucifixi mūdo et mundus eis ſe volūtarie aſtrinxerūt ſicut quotidie experimur. Tormenta quoqꝫ per eaꝫ plures in magna exultatōne ſpiritus et triſticias ſunt perpeſſi. q̄ nō videtur probabilia niſi deus hāc legem ſingulariter et irrefragabiliter approbaret et ordinaret ad ſalutem tāq̄ꝫ excellētiſſimam et perfectiſſiaꝫ legem ſine qua ſalus eſſe non pōt. Sexto et vltimo oſtenditur excellētia legis noue ex ſexto gradu perfectōis eiuſdeꝫ. ſ. ex amenīſſima promiſſorum incōꝑabilitate in lege eī veteri promiſſa iperfecta fuerūt ꝓmittebātur enim ma. ſ. bona tēporalia. vita tēporalis. et pax tp̄alis. De primo Leui. xxvij. Si in preceptis meis ābulaueritis et mādata mea cuſtodieritis et feceritis ea dabo vobis pluuiam tp̄ib⁹ ſuis. etc̄. Eſa. i. Si volueritis et audieritis me bona terre comedetis etc̄. De ſecūdo Leui. xviij. Cuſtodite leges meas atqꝫ iudicia que faciens homo viuet in eis. Ro. iiij. Moyſes ſcripſit quoniā iuſticiā que ex lege eſt qui fecerit homo viuet in ea De tercio Leui. xxvij. dabo vobis pacem in finibus veſtris dormietis et non erit qui exterreat. Item Deu. xxviij. Si audieris vocē domini tui vt facias oīa mādata eius faciet te excelſiorem omnibus gentibus etc̄. ſ. in temporalibus Ecce ꝓmiſſa legis moyſi. Sed quid ꝓmittit lex machometi: Certe ꝓmittit ſuis credentibus pro finali beatitudine illud quod debetur porcis et aſinis. ſ. gulam et coitum. Quam ꝓmiſſionem phūs deſpiciens qui fuit quaſi iſti⁹ ſecte. ſ. Auicēna. vij. metaphiſice. vij. ca. Aliū finē quaſi ꝑfectionū et hoīꝫ magis cōgruētē inquit. Lex noſtra quā dedit machometus oſtendit ifelicitatē diſpoſitionē et miſerie que ſunt ſm̄ corporis ſenſus. et eſt alia promiſſio: que apphendiꝛ ab intellectu. Sequitur ibi ſapientib⁹ multomagis cupiditas fuit ad cōſequendā hanc felicitatē q̄ꝫ corporis que q̄uis daretur eis nō tn̄ attēderūt nec appciati ſunt eā i cōparatione felicitatis que ē cōiūcta prime veritati hec ille. Nobis aūt in lege xp̄i excellentiora promittuntur quia ꝓmiſit bona ſpūalia et eterna. ſ. grām in preſenti que precellit oībus bonis tp̄alib⁹ et etiā gloriā in futuro. Tria autem ſpecialiter obſeruantibus dei mandata promiſit. ſ. regnum celorū. vitam eternam. et pacem ſine fine. De primo. M.

iij. Pniam agite appropinquabit vobis re
gnū celoꝝ. De ſecundo Math. xix. Oīs qui
relinquit domum vel fratres aut ſorores aut
patrē aut matrem vxorē aut f.lios aut agros
ꝓpter nomen meum centuplū accipiet. Nō
ē ſic intelligenduꝫ vt aliqui dixerunt ꝙ poſt
aliquam reuolutōem tēpoꝝ poſt iudicium
centuplum oīm que dimittūtur hic propter
deum reddatᷣ in eadem ſpecie vt cētuꝫ agri
ꝓ vno agro dimiſſo. ſed ē ſenſus ꝙ qui cor/
palia pro xp̄o dimiſerīt bona gratie recipiet
hic in p̄nti que intantū excedūt bona tpalia
ac ſi cētenarꝰ numerꝰ ꝓuo numero cōpetur
et vitam eternam poſſidebit. ſ. ī futuro. De
tercio Job. v. Pacem relinquo vobis. pacē
meā do vobis. ſ. qualis ego ſum: quia eter
nus cum patre et ſpū ſancto nō qua ē mūdꝰ
qui tranſit et eius pax. Et nō eſt mirū ſi xp̄s
dat ſuis credentibꝫ pacem eternam quia ip̄e
eſt princeps pacis. Eſa. ix. Sequitᷣ ibidem
Et pacis non erit finis. hanc ꝓmiſſionem
p̄dixerat Eſa. fiendam ſuis credentibꝫ ꝑ re/
gem meſſiā ca. xxxij. vbi dicitᷣ. Sedebit po/
pulus meus in pulchritudinem pacis. quia
pax celeſtis ex nulla parte impeditᷣ ſeu ob
ſcurabitur. In tabernaculis. i. in māſioibꝫ
diuerſis ſm diuerſitatē et varietatē meritoꝝ
De quibꝰ Job. xij. In domo p̄ris mei mā
ſiones multe ſunt fiducie quia oēs ſūt ibi
certi d̄ ſue beatitudinis eternitate et ī requie
opulenta qꝛ ibi totalr̄ q̄etabitᷣ appetitꝰ ſm
illud p̄s. xvi. Satiabor cū apparuerit glia
tua. Similr̄ in lege veteri comminatio erat
mors tpalis. Unde Eſa. i. ca. Si me ad ira
cundiam: prouocaueritiſ gladiꝰ deuorabit
vos. ſed in lege noua cōminatᷣ mors etna
Mat. xxv. Diſcedite a me maledicti ī ignem
etnū ſic ergo pꝫ excellētia legiſ noue ex p̄dic
tis ſex gradibus. Ex quibꝫ correlarie ſequi
tur legem xp̄i eſſe p̄orem lege moyſi. nō qui
dem tp̄e ſed ꝑfectione lꝫ fides xp̄i fuerit pri/
or lege moyſi prioritate non ſolū ꝑfectiois
ſed etiā tēporis. qꝛ ante. cccc. xxx. ānos vt pa
tuit ſupra eadē cōſideratione ar. ij. Et notā
dū ꝙ euāgelium xp̄i dicitur lex a legēdo. qꝛ
in eo legitur diuia iuſticia. dicitur lex a ligā
do qꝛ per ipſuꝫ ligatur humana īſolētia. di
citur lex a legendo. i. colligendo. qꝛ de ipſa
colligitur ſapida ſcientia. dicitur lex a legā/
do. qꝛ in ipſa legatur beatitudo eterna. Lex
euangelica eſt illa lex: de qua dicitur Eccli.

xxiiij. Hec oīa liber vite et teſtamētum altiſ
ſimi et agnitio veritatis. Uere liber vite eſt
qꝛ verba euangelica aīam viuificāt. vere eti
am teſtamentum altiſſimi. qꝛ verba euāgeli
ca eterna premia obſeruātibus promittunt.
Uere etiā agnitio veritatis. quia verba euā
gelica errorum tenebras a mentibus fugant
Hec ē lex q̄ in ſe ē ſinceriſſima et abſqꝫ omi
admixtiōe falſitatis ꝓpter qd̄ dicitur lex do
mini imaculata etc̄. p̄s. xviij. Hec ē etiā re/
ſpectu oīm virtuoſiſſima. ideo dicitur cōuer
tens aīas. lex euangelica aīam dulcificat ꝯ
tra mūdi multiplicē preſſuraꝫ qꝛ eſt teſtimo
nium domini fidele ſapiētiā. i. ſapidam ſci
entiam preſtans ꝑuulis. i. veris humilibus
Ipſa nihilominus aīas letificat cōtra cor/
dis triſticiam. et hoc eſt quod ſequitur. Iu/
ſticie domini recte letificātes corda. letificā/
tes quidem qꝛ ꝓmittūt penitentibus veniā
et ꝑſeuerātibus glām. Ipſa etiam aīas illu
minat cōtra ignorantiam qꝛ eſt preceptum
dn̄i lucidū illuminās oclos. Btūs ergo hō
quē tu erudieris domine iheſu et d̄ lege tua
docueris eum. p̄s. xciij.

Quod verus meſſias debet naſci ī bethleē:

q Uartus theſaurꝰ aperitᷣ de loco
natiuitatis meſſie quē p̄nūcia
uit et determinauit ſpecifice ſacra ſcriptura
Michee. v. Et tu bethleē effrata ꝑuulꝰ es in
milibꝰ iuda. ex te mihi egredietur qui ſit do
minator in iſrael tranſlatio chaldaica habet
Ex te egredietur meſſias. hoc autē vt ipſi et
nos concedimus īpletum eſt in iheſu naza
reno qui natus eſt in bethleē vt patet. Mat.
ij. Sequitur de eius deitate. Et egreſſus eiꝰ
ab initio a diebus eternitatis eius. per hoc
autem dicūt aliqui ꝙ non intelligitur dei/
tas eius ſed preuiſio et predeſtinatio natiui
tatis eius a diebus eternitatis ſiue ab eter/
no. Sed hec reſpōſio nihil valet. qꝛ preuiſio
ab eterno de rebus omnibus eſt cōis etiaꝫ
de minimis. qꝛ omnia ſunt preuiſa ab eter/
no. et per hoc nō intelligeretur aliqua ſpecia
litas in xp̄o reſpectu aliorum prophetarum
quātūcūqꝫ minorum. Et ideo dicunt aliq̄
iudei de nomine meſſie ꝙ fuit ab eterno an
te mundum creatum Septem enim dicunt
ante mundum et ab eterno creata. ſ. lex peni
tentia. gehenna domus ſanctuarij. thronuſ

glorie paradiſus voluptatis et nomē meſ-
ſie. Et ſic exponūt illud Gen̄. ij. plantauerat
dominus deus paradiſuz voluptatis a pri
cipio. i. ante mūdū p duo milia annorum.
Et ſic exponūt illud. Et egreſſus eius a pri
cipio a diebus eternitatis de nomine meſ-
ſie quod fuit ante mūdū creatum modo pre
dicto. Sed hec ita irrationabilia ſunt ꝙ nō
indigent reprobatione. lex enī nō potuit cre
ari niſi ī aliquo ītellectu nō diuino qꝛ nihil
eſt ibi creatū nouiter nec in alio quia nulluz
tale erat ante mūdum. Similiter penitētia
nō eſt niſi de peccato preterito. ideo non eſt
ante mūdū. qꝛ peccatū non fuit ante mūdū
cū peccatum haberet eſſe in homine vel āge
lo qui ſm ipſos non poſſunt fuiſſe an̄ mun
dum et conſimili modo poſſunt alia repro
bari que cauſa breuitatꝫ omitto.

Quod nomen meſſie debuit eſſe nouum
et illud eſt ihesus.

q Uintus theſaurus aperitur de
nomine meſſie quod ante eius
aduentum incognitum erat. dixerat enī. Eſa.
ī ca. lxij. Uocabitur tibi nomē nouū quod
os domini nominauit. Iſtud nouū nomē
ore domini per angelū fuit denūciatū. Io
ſeph et marie virgini qd̄ eēt ihesus. Iſtud
p̄cioſū nomē ineffabile fuit dictū. Greci vo
thetragramaton nominauerunt. a thetra
quod eſt quatuor et grama littera quaſi no
mē quatuor lrārū. Et vt videatur nouitas
iſtius benedicti nominis ihesus: aperio quin
ꝙ mirifica ſecreta predicti ineffabilis nomi
nis thetragramaton. Primū ſecretum ē ꝙ
in elemētario ſicut ſcribitur a iudeo ab eo p
ferri nō pōt. Scribitur enim quatuor litteriſ
ſcꝫ ioth. he. vaf. he. velut ſi noſtris vtamur
litteris. ih. vh. vnde et a grecis thetragrama
ton dicitur vt dictū eſt quod hebrei p̄nūciāt
Adonay aliter ſcribētes et aliter pferentes
qꝛ nō eſt eis datū ineffabilitatem huius no-
minis penetrare vnde nec valēt proferre.
Secūdū ſecretū eſt ꝙ iſtud ſāctū nomen ſi
gnificat myſteriū trinitatis et vnitatis diui
ne eſſentie. Tres nāqꝫ lrē ſunt quibus ipm
ſanctū nomē ſcribitur ſed vna earum biſ po
nitur. ſcilicet he. que inuit ſpiritumſanctum
procedere iam a filio ꝙ a patre. Ioth. idem
eſt quod p̄ncipium et conuenit patri qui eſt
principium ſine principio. quia pater a nul-
lo ſed alie perſone ab eo procedunt. he in-
terpretatur vita et cōuenit ſpirituiſancto qui
eſt omnium viuificator et inſpirator ſicut ip
ſe dominus ait Io. vi. Spiritus eſt qui vi-
uificat vaf idem ſonat quod ipſe quod ē p
nomē demōſtratiuum et ſignificat filium q
viſibilis et demōſtrabilis factus eſt ī aſſum
pta hūanitate. quia in terris viſus eſt et cū
hoībus cōuerſatus eſt Baruch. iij. Terci
um ſecretum eſt ꝙ iſtud ſāctum nomē vt tra
dūt peritiſſimi hebreorum tāte virtutis eſt
vt ſi diſtiguatur in tres dictiōes quelibet ſi-
gnificet nomē dei. per ſe idipſum ſignificāſ
quod et integrum nomē quod ex quatuor
litteris cōſtat. Si enim primaz cōiūxeris et
ſecūdam. ſ. Ioth et he. erit vnum nomen. ſi
ſecūdam et terciam. ſ. he. et vaf. iam habebiſ
ſecūdum. Si terciam et quartaz. ſ. vaf. et he
īueſies tercium nomē vt innumera trinus et
vnus. qui hoc noīe deſignatur. Quartuz
ſecretum quod his maius eſt quod ita ſecū
dum nomē ppagatur a primo et tercium a
ſecūdo vt aliud ſine alio pronūciari nō poſ
ſit. He nāqꝫ littera cōis eſt primo nomini et
ſecūdo. vaf communis eſt ſecūdo. et tercio. ī
hoc ꝙ ſecūdum nomē deſcēdit a primo o-
ſtēditur filius ꝯſubſtātialis patri a quo ge
nitus eſt. In hoc vero ꝙ tercium deſcēdit a
ſecūdo oſtēditur ſpirituſſāctus cōſubſtanti
alis filio qui conſubſtantialis eſt patri vt li
queat ꝙ pater eſt in filio et filius ſit in patre
et ſpirituſſanctus in patre et filio. Iob. xiiij
Quintum ſecretum eſt ꝙ in hoc dei no-
mine video ineffabili nomē ihesu eſt īſertuz
immo nō eſt aliud nomē ꝙ iſtud patꝫ tres
enim littere eius principales ſunt Ioth he.
vaf. que ſecundum litteras noſtras idez ſūt
I h v. et patet ꝙ iſte tres littere cōiūcte faci
unt iſtud nomē ihesu. titellus ſuprapōitur
propter titulum crucis. He vero vel h dupli
catur. ſignificat nō ſolum ſpiritumſanctum
procedere a patre et filio. ſed etiam myſteri
um incarnatiōis deſignat. quia ſpiritusſan-
cto cooperāte et nō ex virili ſemine cōceptuſ
eſt meſſias ihesus chriſtus dominus no-
ſter vt primum he referatur ad productiōez
ſpiritusſancti. ſecūdum vero ad cōceptiōem
ſiue īcarnatiōem verbi diuini. Ecce ergo no
mē nouum quia nouiter ab angelo pronū-
ciatum nō potētibus iudeis illud primo p

nūciare et ſicut ipſe meſſias vocatus eſt no
mine nouo ſic etiam ſerui ſui ſicut predixe-
rat: Jſa. in capi. lxv. ſeruos ſuos vocabit no
mine alio i quo qui bñdictus eſt ſuper terrā
bñdicetur i domino amē. Serui enim dei
ante aductum meſſie vocabantur iudei vel
iſrael. ſed meſſias in ſuo aductu debebat e-
os vocare alio nomine vt nō iudei. non iſra
el ſed chriſtiani a chriſto nominentur. Sed
oriūtur due difficultates quas forte moue-
ret iudeus. Prima eſt cum pluribus alijs
noībus meſſias nominetur in ſcripturis: ſ.
emanuel. Eſa. vij. admirabilis. cōſiliarius
deus. fortis. pricєps pacis. pater futuri ſe-
culi. Jſa. ix. quare ergo nō illis ſed vocari vo
luit iheſus. Reſpondetur ꝙ ſm phm a fine
denominatur res. i. de anima chriſtus igit̄
debuit denominari a fine itēto qui finis fu
it ſaluatio humani generis. Et ideo debuit
nominari ihūs quod iterpretatur ſalus vel
ſaluatio. Jpe em̄ ſaluum faciet populum ſu
um a peccatis eorum. M. i. Jtem dicit ſan-
ctus Tho. ꝙ potius debuit nomiari iſto no
mine quod eſt ſalus vel ſaluatio ꝙ̄ aliquo
alio qz omnia alia nomina icludūtur i iſto
ptz. Nam ſaluatio generis humani cōtinet
principium medium et finem. Jſtud nomē
emanuel qđ interpretatur nobiſcū deus. eſt
principium ſaluatiōis noſtre. quomodo in
diuino ſuppoſito vnite ſunt due nature. ſcz
diuina et humana Jſta vero noia admira-
bilis cōſiliarius cōtinēt medium Jſta noia
pricєps pacis. pater futuri ſeculi. cōtinēt fi-
nem quia noſtra ſaluatio ad pacem et ad fu
turum ſeculum poſſidēdum ordinabitur.
Sed iſtud nomē benedictum ihūs totum ꝓ
ceſſum rōe ſaluationiſ cōtinet. ſ. principium
medium et finem. Jdeo iſto nomine iheſ9
tā ꝙ̄ magis ſufficiēti qz icludit oia alia no-
mina debuit meſſias noiari. Secūda diffi-
cultas eſt diceret em̄ iudeus. quō tu dicis ꝙ
iſtud nomē ihūs eſt nouū cū alij tres ante
aductū ihū nazareni fuerūt vocati iſto no
mine. ſ. ihūs ſyrach. ihūs naue et ihūs fili9
Joſedech. ſacerdos. Rñſio ꝙ iſtud nomen
ihūs eſt nomē nouū i xpo propter effectum
nouū. qz etſi i alijs qui vocati ſunt hoc no-
mine ihūs nomē fuerit correſpōdēs ꝓprie-
tati qz ſaluauerūt et fuerūt ſaluatores. Jſtō
fuit in tpalibus nō i ſpūalibus. illi ſaluaue
rūt populū a multis malis et dānis nō tn̄

a culpa et peccatis ſicut bñdict9 noſter iheſ9
dicēte angelo Joſeph. M. i. Vocabis nom̄
eius ihūm ipe em̄ ſaluū faciet populū ſuuz
a peccatis eorum. Jtem illi ſaluauerūt i tē-
pore et ſaluatio eorū trāſiuit cum tempore:
Noſter bñdictus ſaluauit i tempore: ſed ei9
ſaluatio durat ſine tpe ieternum Et ideo in
eo habet veram ꝓprietatem nominis nō i
alijs. quia ſm logycos: nomē eſt vox ſigni
ficatiua ſine tempore Nomē ihūs i alijs fu
it vox ſignificatiua cum tempore. quia ſolū
in temporalibus et temporaliter nō ſpūalit̄
nec eternaliter ſaluauerūt. Sed i chriſto ihū
vero meſſia fuit et eſt vox ſignificatiua ſine
tempore cum ſua ſaluatio ſine tempore hoc
eſt ieternum ſit: vt dictum ē. O bñdictuz no
mē per te peccatores a peccatis ſaluāt̄. M:
i. ꝑ te remiſſionem peccatorum accipiūt oēſ
qui credūt i eū cui9 ē nom̄: Act. iiij. et. i. Jo:
capi. ij. Sine te nō eſt aliud nomē ſub celo
datū hominibus in quo oporteat nos ſal-
uos fieri. Act. iiij. Tu es nomē honorabile
in celo et in terra et in iferno: ad Phil. ij. in
nomine iheſu om̄e genu flectatur celeſtium
terreſtriū et iferorū. Tu in periculis. i ꝑlijs
in malis in anguſtijs. in tribulatiōibus et
neceſſitatibus es ꝓtectio et defenſio firma:
Prouer. xviij. Turris fortiſſima nomē dñi
ad ipſum cōfugit iuſtus et ſaluatur. et nō ſo
lum iuſtus ſed et iiuſtus: ſi cum fide et deuo
tiōe recurrerit. per te demonia eijciūtur. lin-
guis nouis hoīes loquūtur et ſerpētes tol-
lūtur. venenum mortiferum nō nocet. et lā
guores ſanātur. Math. vlti. Tu es mel in
ore: melos in aure. iubilus i corde. ſm ber:
Nō eſt ergo mirum ſi hoc eſt nomē tuuz ad
mirabile in vniuerſa terra vt finaliter qui te
inuocauerit fide formata charitate ſalu9 ſit:
Johelis. ij. Quicꝫ inuocauerit nomē domi
ni ſaluus erit. ſ. in nomine ꝙ ſaluatio vl' ſa
lus interpretatur ſicut eſt nomē ihūs. ſi plu
ra alia ſingulariſſima vis videre de hoc glo
rioſiſſimo nomine: vide in viginti duobus
ſermonibus quos alias feci ob ei9 honorē
ſuper themate eſt nomen eius Jhūs

Quod vero meſſie in lege ꝓmiſſo debe-
bāt offerri munera in ſuo aduentu.

ſ Extus theſaur⁹ aperitur de veneratione meſſie Sacra eni ſcriptura pnūtiauit et ſpecifice determinauit ex tēpore Abrahe ꝙ reges oriētis venirent ad adorandū meſſiam regem. et ꝙ ei ducerēt aurum et incēſum. quod apparet etiam manifeſte ſm doctores hebreorum ex ſequētib⁹ auctoritatib⁹. Et primo dicitur in bereſith rota. i. in Geneſi paruo. dixit rabi Raboſie. ſi dixero tibi vnū verbū bonū dices tu nomine meo. et dixit ei et quod ē illud verbū Rn̄dit ſcias ꝙ oīa munera que dedit Jacob pater veſter ipſi Eſau. Ge. xxxiij ſignificāt ꝙ ꝓ tēpore debent gentes redire ad regē meſſiam. qꝛ ſcriptū ē pſal. lxxi. Reges arabū et ſaba dona adducēt. et dixit ei verbū. dixiſti mihi per vitam tuam: ego dicam nomini tuo. Jtem dicit thalmuth i bereſit. Rabba rabi Moyſen darſā Saba ſūt filij abrahe. qꝛ ſic ſcriptū eſt Gen̄. c. xxv. Abrahā vero aliam duxit vxorem nomine cethurā que pepit ei zamran et iexan et madā madian et ieſboth et ſue. Jexan quoqꝫ genuit ſaba et dadā. etiā quādo augmētauit ſalomō regnū ſuum dixerūt. Forte iſte eſt meſſias. et illa hora venerūt ad eū ſicut ſcriptum eſt. iij. Reg. c. x. Sed et regina Saba audita fama Salomonis in nomine domini venit tēptare eū. Jngētū dicit in noīe domini apparet ꝙ ꝓphetabant in nomine domini: ſicut hēbāt mādatū Abrahe vt ſic facerent. Et vn̄ ꝓbat̄ ꝙ dn̄t venire tpe meſſie et ſeruire ſibi. Jſa. dicit. c. lx. Omnes de ſaba venēt aurū et thus deferētes et laudez dn̄o ān̄ūciantes. iſte ē meſſias. Ecce quō ex auctoritate p̄dicta oſtenditur ꝓpoſitū. Verūtamē ſi dicat iude⁹ ꝙ intētio Jſa. in illa ꝓphetia erat ꝙ cū meſſias erit ſedēs i regno ſuo i iheruſalē ꝙ illa hora ꝓpter magnā famā ſuā oēs reges mittēt ei dona et venient ad viſitandū et glorificādū cum ſicut faciebant Salomoni ꝓpter magnam ſuā ſciam Reſpōdet̄ ꝙ hoc nō habet locū. qꝛ text⁹ dicit. et laudē dn̄o ān̄ūciātes quod ān̄ūciare dicit̄ i hebraico boſora et iſtud nomē ſignificat narrare aliquā rē quā hō ſcit illi qui neſcit. et illo mō quo aduerſari⁹ declarat textū nō eēt ſic. qꝛ iā ſcirēt illi de iheruſalē. ſꝫ tamē eo mō quo fuit in aduētu xp̄i. venit bene cōcorditer i vocabulo ān̄ūciare. qꝛ reges q̄ venerūt i natiuitate ihū xp̄i iheruſalē q̄ſierūt ab herode et ab exiſtētib⁹ in ciuitate vbi ē q̄ nat⁹ eſt rex iudeorū. Math. ij. ſicut ipſi ſciebant ex ſuis ꝓphetijs ſicut ſupra dictum eſt i auctoritate. et hieroſolymite mirati ſunt de hac narratōe. qꝛ iſtud erat eis ignotum quouſqꝫ petierunt a ſacerdotib⁹ et a ſapientibus Qui reſpōderūt ꝙ ſi verū erat ꝙ natus erat ꝙ ſua natiuitas debebat eē i bethleez. ſicut pleniſſime cōtinet̄. Math. ij. Et in tali caſu optime verificatur verbū ꝓphetie ſm hebraicam veritatem. et laudem domino annūciantes: et non ſecundum expoſitionem iudeorum.

Quod verus meſſias debuit venire pauper et manſuetus.

ſ Eptimus theſaur⁹ aperit̄ de mō viuendi meſſie quem modū ſacra ſcriptura pnūciauit et ſpecifice determinauit. ſ. in maxima paupertate et manſuetudine. De primo Zach. ix. Ecce rex tuus venit tibi iuſtus et ſaluator. et ipſe paup. Et Jſa liij. Aſcendet ſicut virgultum et ſicut radix de terra ſitienti quod nō habet magnos ramos nec folia, aque defectu. hoc iplētū ē in iheſu nazareno qui nat⁹ ē in pauptate Vnde hoc fuit datū ꝓ ſigno paſtoribus. Luce. ij. Jnuenietis īfātē pānis inuolutum: et poſitū in preſepio. Vixit etiam in magna paupertate. Vnde ipſe dixit Math. viij. et Luce. ix Vulpes foueas habent et volucres celi nidos. filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. Mortuus eſt etiam in magna paupertate. quia nudus in cruce. ſuum etiam corpus fuit inuolutū in ſyndone aliena: fuit etiam ſicut pauper ſepultus. qa in ſepulchro alieno: vt ptꝫ. Math. xxvij. Et Mar. xv. et Lu. xxiij. et Joh. xix. De ſecūdo ſcꝫ ꝙ meſſias deberet eſſe manſuetus. quia dicitur Jſa. xlij. vbi ad litteram loquitur de Meſſia. Calamum quaſſatum non conteret et linum fumigans non extinguet in veritate educet iudicium. videmus ſane ꝙ calamus quaſſatus leuiter poteſt perfringi. Linum autem fumigans. i. linum combuſtuꝫ Sed tamen aliquid retinēs fumi. id ē ignis perfacillime poteſt extingui. Sed quid per calamum quaſſatum vel linum pene extinctum melius ꝙ peccatoris fragilitas qui

cōquaſſatus et pene ī pctō ē ethic⁹ pōt intelligi Calamū autē qſſatū xp̄s nō cōtriuit. et lignū fumigās nō extixit qꝛ peccatores pene mortuos in peccatis occidi nō p̄cepit ſ; miſericorditer tolerauit et ad pniam reuocauit quod et cōſequentib⁹ deſignauit ꝓphe/ta cū addidit in ueritate educet iudiciū. Veritas quippe et iuſticia idē eſt. in lege vo moyſi iudicium erat et p̄ceptū peccatores occi/di. Chriſt⁹ autē ad veritatē et iuſticiā adduxit iudiciū qn̄ peccatores nō occidi: ſed qō iuſti eſt donec peniterēt ſuſtinere p̄cepit cu; dixit: Nolo mortē peccatoris ſed vt cōuertatur et viuat. Fuit etiā humilim⁹ et māſuet⁹. qꝛ ipſe dixit. M. xi. diſcite a me quia mitis ſum et humilis corde. et ꝓpter ſuam man/ſuetudinē ſub nomine agni fuit oſtē⁹ populo a Johāne baptiſta dicēte. Ecce agn⁹ dei. Joh. i.

Quod verus Meſſias debebat mori in maxima humilitate inter ſceleratos.

O Ctauus theſaur⁹ aperiť de mō moriendi meſſie: quē modū ſacra ſcriptura p̄nūciauit et ſpecifice determiauit i maxia hūilitate. Vn̄ Jſa. liij. Sicut ouis ad occiſionē duc⁹ eſt. et qſi agn⁹ corā tōdēte ſe obmuteſcet: et nō apperuit os ſuū. Qð manifeſtiſſie ipletū ē i Jheſu nazareno. qꝛ ipſe an̄ pylatū adduc⁹: falſoq; accuſatus. verberatus etiā et colaphiſceſus cōticuit. et ipſe pylato de pluribus eū interroganti verbū vix aliqð r̄ndit. Jpſe ēt debebat inter ſceleratos reputari. ſicut dicť ic. eodē et cū ſceleratis reputatus eſt. quod impletū fuit in xp̄o. qꝛ inter latrones cruci/fixus.

Quod debebat mori propter peccata hominum.

N On⁹ theſaur⁹ apiť de cā mortiſ meſſie quā cām ſacra ſcriptura p̄nūciauit et ſpecifice determiauit. ſcꝫ ꝓpter peccata hoim generaliter pꝫ. Jſa. vbi ſupra Oēs nos quaſi oues errauimus vnuſquiſq; i viā ſuā decliauit. oues q̄ppe ſimplicia et ſtolidiſſima ſūt aīalia et vaga. et nos ſtulti quaſi oues erauim⁹. qꝛ ip ſuꝫ qualis vel quis eſſet nō nouim⁹. Vnuſquiſq; aūt i viā ſuam declinauit. hoc ē doctrīe ſue vix vllus credidit. ſed ſuā quiſq; veterē retinuit. et dn̄s poſuit in eo iniquitates oīm noſtrū. i. originale peccatū quo irritemur oēs. Jpſe aūt vulnerat⁹ ē ꝓpter iniquitates nr̄as. attrit⁹ ē ꝓpter ſcelera nr̄a. et diſciplina pacis nr̄e ſuper eū. i. diſciplinā et correctionē quam vt pacē haberemus paſſuri eram⁹ ꝓ nobis ipe ſuſtinuit vt miſericors et benign⁹. Vnde ſequitur et liuore ei⁹ ſanati ſumus liuore. ſcꝫ flagellorum et vulnerum que pro nobis eſt ꝑpeſſus. et i fine capl'i. ipſe peccata multorū tulit. et ꝓ trāſgreſſorib⁹ orauit quod totum hꝫ verū et ipletū ē in Jheſu nazareno vt pꝫ in euangelio.

Quod tercia die reſurgere debuit a mor/tuis.

D Ecimus theſaur⁹ apiť de reſurrectione meſſie quā ſacra ſcriptura p̄nūciauit et ſpecifice determinauit. ac etiā ei⁹ aſcentionē ad dexterā dei. Primū pꝫ Oſee. vi. vbi dicť Venite et re/uertamur ad dn̄z. qꝛ ipſe cepit et ſanabit nos pariter et curabit nos. viuificabit nos p⁹ duos dies et in die tercia ſuſcitabit nos. et vi/uemus in cōſpectu ei⁹ Capitulū iſtud exponitur a fidelibus hebreis de aduentu Meſſie diuerſimode tamen. quia rabi Salomō exponit applicando ad tribulatōnez i qua ſunt nunc iudei poſiti per mundum diſperſi a qua ſuis orationibus publicis et priua/tis petunt liberari per meſſiam cuius aduētum expectant. Dicit ergo. Viuificabit nos poſt duos dies. in tercia die reſuſcitabo vos Per primam diem dicit ꝙ intelligitur tempus primi templi per Salomonem edificati cui ſucceſſit nox deſtructionis per chalde/os. Per ſecundam diem tempus ſecundi ꝑ zorobabel reedificati. cui ſucceſſit nox d̄ſtructionis per romanos Per terciam diem dicit ꝙ intelligitur tempus Tercij templi per Meſſiam edificandi. de quo exponunt edi/ficationem templi que habetur in fine Ezechielis ſecundum errorem ſuum. hoc dictum fundatur ſuper falſuꝫ. ſcilicet ꝙ chriſtus ſit venturus ꝙ iam tranſiuit in pace/

ratum ſicut diffuſe i apertione primi theſau
ri et i ſequētib⁹ fuit ḋclaratū et quo ad errorē
ſcďi tēpli materialis i tercō libro plen⁹ decla
rabit Eſt ergo ſenſus ſm veritatē viuifica-
bit nos poſt duos dies .ſ. mortis et ſepul-
ture ſue ipſe Meſſias et in tercia die reſuſci-
tabo vos .ſ. reſurgens a mortuis. qđ dicit ꝙ
eius reſurrectio eſt principiū reſurrectionis
noſtre ad vitam imortalem Unde .i. Coꝛ.
xv. Chriſt⁹ reſurrexit a mortuis primitie doꝛ
mientiū qm̄ ꝑ hominē mors, et ꝑ hominē
reſurrectio mortuoꝝ et ſicut in Adā omnes
moriuntur: ita et in chriſto oēs viuifica-
bunt Iſta expoſitio magis ꝯſonat lr̄e ꝙ̄ pre
cedēs qꝛ accipi t dies ꝓprie. Sequit et viue
mus in cōſpectu eius .ſ. vita grē in preſenti.
et vita glorie in futuro Et nō ē mirū qꝛ ipſe
xp̄s meſſias ver⁹ eſt via veritas et vita. Io.
xiiij. Quod autē meſſias debebat reſurgere
tercia die ſm doctores hebreoꝝ declarat ra
bi moſſe darſan in geneſi magno ſup textū
capituli .xxij. Die autē tercio eleuatis oculiſ
vidit locū ꝓcul dicit rabi moſſe multe trini
tates dei habentur in ſcriptura et vna earū
eſt reſurrectio meſſie. Uerūtn̄ ſecūdū .ſ. ꝙ
meſſias ſedeat ad dexterā dei apparet ex v-
na auctoritate que eſt in midras tulim .i. in
gloſa pſalterij ſuper illud pſal. xvij. Et de-
diſti mihi ſalutem ꝓtectionis tue: et dextera
tua ſuſcepit me. vbi dicit rabi Iodan noīe
rabi Dāma: Tempꝛe vēturo de⁹ faciet ſedere
regē meſſiam ad dexteram ſuam. qꝛ ſic ſcrip
tū eſt pſal. cix. Dixit dominus dn̄o meo: ſe-
de a dextris meis. vbi dicit trāſlatō chalda
ica. Dixit domin⁹ verbo ſuo: et abraham erit
ſedēs ad partē ſiniſtrā: et facies eius palli-
de erūt dicēdo dn̄e. et filius filij mei ſedet ad
partē dexterā et ego ad ſiniſtrā. ſed deus con
ſolabitur eū dicēdo filius filij tui eſt ad d-
exterā meā. et ego ſum ad dexteram tuam. et
illa hora abrahā erit cōtētus. hoc eſt quod
dixit dauid et dextera tua ſuſcepit me pſal.
xvij. Item dicit in libro Aginga: in .c. quod
incipit eſt doſin. vna ſcriptura dicit in dani
ele .c. vij. throni poſiti ſunt quod eſt plurale
Et poſtea dicit thronus eius flāme ignis
quod ē ſingulare videtur duo textus cōtra-
rij. Dicit rabi aquiba. non ſunt contrarij. qꝛ
vnus thronus eſt pro deo. et alius pro da-
uid. Declarat rabi Salomō. Iſte dauid eſt
meſſias Item dicit in bereſith. raba .i. i ge
neſi magno: Rabi moſſe darſan ſup textū
Geñ. c. xviij. Et abrahā adhuc ſtabat coram
domino vult dicere quod dixit pſalmiſta
pſal. xvij. et dediſti mihi protectionē ſalutiſ
tue. Iſte eſt abrahā cui dixit deus. Noli ti-
mere abraham. ego ꝓtectoꝛ tuus ſum. et de
xtera tua ſuſcepit me. Iſte ē meſſias de quo
ſcriptū eſt. Dixit dominus domino meo: ſe
de a dextris meis. Dicit rabi Amon hoc qđ
dixit textus. et abraham adhuc ſtabat corā
domino. correctio eſt ſapientū. qꝛ prio erat
ſcriptū et domin⁹ adhuc ſtabat coram abra
ham. et rabini mutauerunt cū multis alijs
mutationibus que fecerūt in ſacra ſcriptura
inter quas vna eſt in pſal. xxi. vbi dicit Cir-
cūdederunt me canes. coſiliū malignantiū
obſedit me. cam .i. foderūt manus meas et
pedes meos. Sꝫ rabini mouerūt illď cam:
quod ſonat foderūt. et poſuerunt i loco ſuo
caari quod ſonat ſicut leo. Et multe harum
mutationū narrate ſunt pleniſſime i midras
tulim .i. in glo. pſalterij in quo dicitur ꝙ de
iſtis mutationibus ꝓpter eos dicit ꝓpheta
Hiere. xxiij. peruertiſtis verba deoꝝ viuoꝝ
domini ſabaoth. dei veſtri. et Hiere. i ca. ix.
de eis dixit. Ueritatē non loquētur docue-
rūt linguā ſuā loqui mendaciū. Ecce ꝙ̄ cla-
re i ſuiſmet libris cōdēnātur tāꝙ̄ falſi et mē
daces illi qui mutauerūt verba dei. Nec cō-
ſenſit ſpūſſanctus ꝙ oīa in thalmuth eſſent
mendatia et falſa: vt per verba ibidē inſer-
ta confunderetur cecitas iudeorum.

Quod verus meſſias debebat dare ſuis
credētibus in preſenti gratiam ſuam. in fu-
turo gloriam ſempiternam.

Undecimus theſaurus aperitur
de premio credentium et ſequē
tium meſſiam in preſenti et i fu-
turo quod premium ſacra ſcriptura prenun
ciauit et ſpecifice determinauit in duob⁹ lo-
cis. Primo Iſa. lxv. vbi ad litteram loqui
tur de rege meſſia. Ecce ſerui mei comedent
et vos eſurietis. Ecce ſerui mei bibent et voſ
ſitietis. Ecce ſerui mei letabuntur et vos cō
fūdemini. Ecce ſerui mei laudabūt pre exulta
tione cordis. et vos clamabitis pre doloꝛe
cordis. et pre contritione ſpiritus vlula-

bitis et dimittetis nomē veſtꝝ ī iuramētū ele
ctis meis et interficiet te dn̄s deꝰ: et ſeruos
ſuos vocabit noīe alio. In quo q̄ bn̄dictuſ
eſt ſup terrā benedicetur in deo Amē. Que
oīa iplent̄ ī premio quod dat Ihesus naza
renꝰ ſequentibꝰ eū. dicit enī ſerui mei come
dēt. ſ. corpus meū. Unde ait. Niſi māduca
ueritis carnē filij hoīs. Ioh. vi. Et ibidem
Caro mea vere eſt cibꝰ. Uel comedēt doctri
nam ſpūalem vel myſteria fidei. vel come/
dēt. ſ. in futuro cognitionē veritatis. hoc eſt
diuinitatis. Unde ait. vt edatis et bibatis
ſuper mēſam meam in regno patriſ mei. Lu
ce. xxij. Et pſal. xvi. dicitur Satiabor cū ap
paruerit gloria tua. Sic ergo ait xp̄s. Ser/
ui mei comedent et vos. ſ. increduli iudei et
dānati eſurietis. Ecce ſerui mei bibent. ſ. a/
quam viuā: Ioh. vi. Si quis ſitit veniat ad
me et bibat. Et iterū. Io. iiij. Qui biberit
ex aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aq̄
ſaliētis in vitā eternam. hec aqua viua ē gra
tia ſpūſſancti, quā xp̄s dat ſuis fidelibus in
preſenti. Et ideo facit eos ſaltare ī vitā eter
nam. qꝛ aqua tm̄ aſcēdit naturaliter quātuꝫ
deſcendit. Et quia illa gratia deſcēdit a dō
qui ſedet in celo vbi ē vita eterna. Ideo fiet
in eo fons aque ſalientis in vitam eternam
Uel ſic ſerui mei bibēt. ſ. ſanguinem meum
quia ſanguis meus vere eſt potus. Ioh. vi.
Et ibidē niſi māducaueritis carnꝫ filij ho
minis et biberitis eius ſanguinem non ha
bebitis vitam in vobis. Et vos. ſ. increduli
iudei et dānati ſitietis. ſ. aquam viuam et
ſanguinem meum. Ecce ſerui mei letabūtur
ſcꝫ in eterna beatitudīe. Uñ Ioh. vi. xp̄us
dicit: Gaudium veſtrū nemo tollet a vobiſ.
Et vos. ſ. increduli iudei et dānati cōfunde
mini. ſ. vidētes alios in locū veſtrū ſucceſſiſ
ſe. Ecce ſerui mei laudabūt pre exultatōe
cordis. ſm̄ illud. ps. lxxxiij. in ſecula ſeculo
rū laudabūt te. et vos. ſcꝫ increduli iudei et
dānati clamabitis. ſ. in inferno pre dolore
cordis. ſcꝫ ex cōſcīa peccatorum. et pre con/
tritione ſpūs vlulabitis qꝛ ibi erit fletꝰ et ſtri
dor dētium. Math. xxv. et dimittetis nomē
veſtrum. ſ. alijs in locū veſtrum ſuccedētibꝰ
Ideo ſequitur ī iuramētum electis meis vt
ſcꝫ de cetero nō vocemini circūciſio ſed cōci/
ſio. nec me habeatis qui ſū via. veritas et vi
ta. Ioh. xiiij. ſed electi mei dicētur filij abra
he ſicut vos olim. Sequit̄ et interficiet te do

minus deꝰ. ſ. ſpūali gladio cum dixero Ite
maledicti in ignem eternū. etc̄. Mat. xxv. et
ſeruos ſuos vocabit alio nomine. ſ. xp̄iano
a me ipſo ihesu xp̄o in quo qui bn̄dictus eſt
ſuper terrā credendo et ſequēdo bn̄dicet̄ in
deo amen. Cum. ſ. dicam in iudicio electis
meis. venite benedicti patris mei etc̄. c. eodē
Item ſecūdo determinatur in ſacra ſcriptu/
ra p̄mium eternum ſequentium meſſiā ihe
ſum xp̄m. Iſa. li. vbi dicitur qui redempti
ſunt a dn̄o reuertētur et venīēt in ſyon laudā
tes et leticia ſēpiterna ſuper capita eorum.
Gaudium et leticiam tenebunt: fugiet ab e/
is dolor et gemitus. Ego egoipſe conſola/
bor vos. quod ſic exponitur. qui redempti
ſunt a domino. ſ. ſanguine filij reuertentur:
ſcꝫ ad viam iuſtitie: et venīēt in ſyon. i. in p̄
ſentem eccleſiam et beatitudinem eternam
laudātes ſcꝫ et dicētes. Beati qui habitant
in domo tua domine in ſecula ſeculorū lau
dabunt te. pſal. lxxxiij. et leticia ſempiterna
que. ſ. nō deficiet ſup capita ipſorum. i. ſup
eorum mētes: gaudium et leticiam obtine/
bunt. ſ. in celo fugiet dolor et gemitus quia
abſterget deus omneꝫ lacrimā ab oculis ſā
ctorū Apoc. xxi. Ergo egoipſe. ſ. filius. qꝛ a
lius nō pōt cōſolabor vos quaſi dicat. In/
uocaſti me et ego conſolabor vos: et nō per
ꝓphetas ſed per meipſum glorificando. qꝛ
hec eſt vita eterna vt cognoſcant te deum ve
rum. et quē miſiſti ihesum xp̄m. Ioh. xvij.
vita enim eterna ſiue beatitudo cōſiſtit eſſen
tialiter ī aſpectu claro ipiꝰ diuinitatis, vt tamē
habet adiūctam fruitōem que ē completia
felicitatis cū firma tētōe Ex cōſequēti tm̄ cō
ſiſtit beatitudo in aſpectu humanitatis xp̄i
q̄ ē iſtrumētū nos īducēs ab beatitudinem
pricipalē. btitudo em̄ hoīs cōiūctio ē ad vl
timū et optimū bonū et iō nō pōt cōſiſtere ī
cōiūctōe ad aliqđ bonū tp̄ale vel corpora/
le vt dicūt rudes ſarraceni qui expectant in
alia vita ī voluptatibꝰ carnalibus et diuitijſ
et alijs conſimilibꝰ premiari ſm̄ q̄ dr̄ in al/
chorano Machometi que tamen vita ſecū
dum ph̄m dicitur uita pecudum. i. ethicorū
propter quod ipſe Auicenna hoc conſide/
rans dicat q̄ propheta quem vocat Macho
metum promittit eis talem felicitatem in p̄
mium quam multi ſapientes non attende
runt ſicut patuit ſupra in apertione tercij
theſauri in ſexto gradu ꝑfectionis legis cuā

gelice. Silr iudei reſurrectionē futurā expec
tāt ad vitā carnalē. et iō felicitatē vite future
credūt cōſiſtere in bonorū tēporaliū plenitu
dine et pacis trāquillitate. vt ptꝫ vbi ſupra.
Sed beatitudo xpianorū eſt in adeptiōe ſū
mi boni per aptā viſionē et fruitionē et fir⸗
mā tentionē. Conſiderādū eſt etiā ꝙ cū fili
us dicit ad patrē. Joh. xvij. Hec eſt vita eter
na vt cognoſcāt te ſolū deum. per hoc nō ha
betur ꝙ ſolꝰ pater ſit deus. et filius creatura
vt dicebat Arrius. qꝛ hec dictio excluſiua ſo
lus nō determinat ly te. ita ꝙ ſit ſenſus ꝙ ſo
lus pater ſit deus ſed determinat ly deū. et ē
ſenſus ꝙ illa ē ſola deitas vera que eſt ī pa
tre. et ſic ab illa nō excluditur filiꝰ ſed magis
includitur. qꝛ vna ē deitas in vtroqꝫ. ſed ex⸗
cluditur vera deitas ab his qui a gentilibus
colebantur. ſ. Ioue. ſaturno. et ſimilibus.
Dico etiā ꝙ ſi hec dictio ſolus determinet
ly te. vt ſit ſenſus. ꝙ ſolꝰ pater ſit deꝰ. nō ta⸗
mē per hoc excluditur filius a deitate. Sed
magis includitur. qꝛ ſm phm ſolus idem ē
quod nō cū alio. et ideo tm̄modo excludit il
lud quod alietatē dicit. filius autē non ē ali
us a patre in eſſentia ſꝫ tm̄ ī perſona. Et iō
qn̄ hec dictio ſolꝰ additur vni perſone reſpe
ctu termini eſſentialis ſicut eſt in ꝓpoſito. nō
excludit aliā perſonā ſꝫ magiꝫ icludit. et hoc
ptꝫ per auctoritatē ſaluatoris. Math. xi. vbi
dicit Nemo nouit filiū niſi pater. neqꝫ patrē
quis nouit niſi filius. Si eni hec dictō exclu
ſiua addita vni perſone reſpectu termini eſ⸗
ſentialis excluderet aliā. ſequeretꝰ ꝙ pater n̄
cognoſceret ſe ſꝫ tātū filius. et filius non co
gnoſceret ſe ſed tātū pater. quod ē abſurduꝫ
dicere. ptꝫ ergo premiū ſequentiū xpm. quia
eſt beatitudo eterna in viſione diuinitatis
cū fruitione et firma tentione. et ſic beatifica
bitꝰ aīa rationalis. et in viſione clara huma
nitatis xpi. et ſic beatificabitur corpus hūa
num. vt ſit perfecta beatitudo in corpore et
anima. Creauit eni deꝰ hominē vt totū bea
tificaret. et paſcua inueniret intus et extra ſe
cūdū Aug. Intus in deitate ſaluatoris. et
extra in carne redemptoris.

Quod perſecutores veri Meſſie a perpe⸗
tua pena in preſenti non debebant releuari
nec in futuro a dānatione eterna.

d Vodecimus theſaurus aperi⸗
ſcꝫ pena pſequētiū meſſiā ī pre
ſenti et in futuro. quā penā ſa
cra ſcriptura ꝓnūciauit et ſpecifice dtermina
uit. et primo de pena in preſenti vita. Unde
Amos. ij. Sup tribꝰ ſcelerībꝰ iſrael et ſuper
quatuor nō cōuertā eū. qꝛ vendiderūt iuſtū
pro argēto. ſ. ihesū nazarenū. Sed ad hoc
reſpōdent iudei quadrupliciter. Primo ꝙ
iſte textus loquitur de ſcelere iſrael nō iuda
et ſic nihil pro nobis. quia illud ſcelus. Ihe
ſu nazareni cōmiſſum eſt in iuda non in iſra
el. et maxime quia propheta loqtur hic prio
de ſcelerībꝰ iuda. poſtea de iſrael in textu.
Sed iſta rāſio nulla eſt. qꝛ in tēplo ſecundo
venerūt et fuerunt de captiuitate decē tribꝰ
et fuerunt omnes congregati ſimul de iſrael
et de iuda per licēnā datam per Cyrum re⸗
gem pſarū. et patet etiā. Nee. vij. et. xviij. ca
pitulis habitauerunt omnes iſrael in ciuita
tibus ſuis. Item Iſa. xi. Quomodo deſo⸗
labit dominus linguam maris egypti. ſ. Ni
lum: vt tranſirent calciati. vide hec pulchre ī
lyra quomodo hoc fuit. Tunc omnes vene
runt ad ſecūdū templū. et vocati ſunt iſrael
Quod ergo premittitur in textu Primo de
ſcelerībꝰ iuda. reſpicit ad deſtructionem pri⸗
mi templi. quia illi de iſrael non erant ibi.
et tamen ſubiungitur in textu. de ſceleribus
iſrael reſpicit deſtructionem ſecundi templi
quia omnes de iſrael et de iuda erant ibi. et
omnes vocati ſunt iſrael patet hoc per rabi
Moyſen de egypto qui formaliter dicit ī li⸗
bro ſofrin. Mors ihesu nazareni fuit cauſa
vt dſtrueretur iſrael enſe. Ecce quomodo vo
cat omnes de ſecūdo templo iſrael Itē pec⸗
catum quod tantummodo iuda fecit peccatū
iuda appellatur. Quod autem iuda ſimul
fecit et iſrael peccatum vocatur iſrael. hyero⸗
ſolimis enim tunc erat cum Iuda magna
pars filiorum Beniamyn et leui. Iure igitꝰ
pars totius debet ſuſcipere nomen. Eſt et a
lia non inferior cauſa. quia videlicet popu⸗
lus iſrael licet tunc morti non corpore preſēſ
fuiſſet. audito tamen ꝙ eorum fecerant ſo⸗
cij eorum culpe laudatores et conſentanei
et participes omnino facti ſunt voluntatis
voluntas itaqꝫ eis pro facto eſt imputāda.
Sed quomodo predicta captiuitas acci
dit iſraeli propter venditionem iuſti ihesu:
cū iſrael non vēdiderit xpm ſed tantū a Iu⸗

da ſcarioth. legatur emiſſe. Reſpondetur ꝙ
ex filij iſrael vt venderetur chriſtus conſen-
ſum. auxilium atq́ꝫ conſilium adhibuerunt
. ideo non minꝰ ꝙ ſi ipſi vendidiſſent ſcelus i
currerunt. Neq́ꝫ enim et Salomon ydola fa
bricauit. ſed quia vxoribus et concubinis fa
bricantibus aſſenſum p̄buit eum fabricaſſe
litera dicit. Secūdo dicunt ad hec iudei ꝙ
iſtud ſcelus de venditione iuſti ꝑ argēto fu-
it venditio Joſeph per fratres ſuos. ſed illō
nihil valet. quia vbi ponitur primum ſecū-
dum. tercium. et quartum: ordo eſt ſecūduꝫ
prius et poſterius. Videndum ē ergo quod
ē primum ſcelus. quod ſecūdum et cetera.
Et ſciendum ē ꝙ iſta tria ſcelera ꝑ ordineꝫ
ſicut veniunt ſunt iſta. Primuꝫ venditō Jo
ſeph. ꝓpter quod fuerūt captiui in egypto.
Secūdum adoratio vituli. ꝓpter quod fue
runt vno die interfecti. xxiij. milia hominuꝫ
Exo. xxxij. Tercium occiſio ꝓphetarum.
ꝓpter quod ducti ſunt captiui in babylonē
lxx. annis. Quartum debet et non pōt dari
niſi venditio ihū nazareni. quia venditō io
ſeph primum i ordine fuit ꝓpter quod poſt
ea pharaonis ſunt paſſi duriſſimum iuguꝫ
vt dictum ē. Sed cū pnīa pacta iā ſūt libera
ti a culpa. quare de indulto rurſū criminabū
tur peccato. Tercio forte dicet iudeus. quia
ſi hoc nō dicaꝛ de Joſeph iuſto. pōt tn̄ dici
de alio quolibet iuſto ſed hoc indignuꝫ et
irratōabile eē videꝛ vt cū tm̄ crimē ſit ꝙ nul
la idulgentia ſequaꝛ. ꝓpter quod diuia ſen
tentia i totum iſrael deſeuiat populum illi
us celeꝛ ꝑſona in qua illud fuit cōmiſſum.
Inſup cū recatꝰ iſte in hebreo ſermone tali v̄
ſcribaꝛ vocabulo. quare iponitur illi qui ne
gauerat deū. vēditio autē iudei nō equatur
negationi dei: ſed ipſi tm̄ actalē vēdiderunt
hominē xp̄m videlꝫ filiū dei. ꝙ in culpa ſūt
pares deū negan. Et ſi q̄ras q̄ ſūt illa pec-
cata quatuor q̄ oīa pareāt ad negare deū eē
equalia. Rn̄detur ꝙ primū peccatū fuit cuꝫ
in deſerto vitulū cōflatilē ꝓ deo adoraue-
runt. i quo facto ſatis deū negauerunt. et q̄a
ab oībꝰ ē hoc peccatū ꝑpetratuꝫ. idō cōe fuit
oiꝫ. Secūdū i quo et deū ſilr negauerunt et
oēs peccauerūt fuit qn̄ Hieroboā vitulos ſi
miles fabricauit: et ab oībꝰ adorari cōſtituit
Terciū aūt cū iudei ꝓphetas vniuerſi cedē
volūtati occiderūt. et eorū dicta cōtēpſerūt
Quartū vero quod magis ē oībꝰ et grauius

ē qn̄ xp̄m dei filiū et hoīem ab oī peccati cō
tagione alienū iniq̄ vēdiderūt. et iuſta nece
cōdēnauerūt hoc peccatū ꝓpter cecitatē iudē
orū occultū ē eiſdē: ſicut dicit Rabionanc-
rari declar in libro vaycra raba. i. leuitico ma
gna. Primi peccauerūt et fuit diſcoptū ſu
um peccatū. et fuit diſcoopta ſua pn̄ia Sc̄di
peccauerūt: et fuit diſcooptū ſuū peccatū: et
fuit diſcoopta ſua pn̄ia. Tercij peccauerunt
et fuit diſcoopertū ſuū peccatū: et fuit diſco
opta ſua pn̄ia. Quarti peccauerūt et fuit di-
ſcooptū eis peccatū ſuū. nō ē diſcoopta ſua
pn̄ia. Unde dicit eis ꝓpter ſuā cecitatē. ſide
libꝰ tn̄ vidētibus bene eſt diſcooptū ſuū pec
catū et ſua pn̄ia vt dictū ē et dicetur. Itē pe-
trus alfonſi vir eruditiſſimꝰ de quo ſupra in
ꝑfatione primi theſauri locutus ſum in ſuo
dyalogo oſtendens cauſam captiuitatis iu
deorum eſſe venditionem xp̄i et nō vendici
onem Joſeph: ſic inquit contra eos. Quod
autem euidentius teſtimonium queritis vos
propter dei mortem hāc ſubiſſe captiuitatē
ꝙ id quod apud vos ſcriptum legiſtis. qꝛ vi
delicet in ipſo captiuitatis exordio quideꝫ
terre veſtre princeps decem de melioribus
totius iſraeliticꝫ populi Anaman .ſ. tradit
onis filium Symeonem gamalielis filiuꝫ
byſmahel helyſei filium et Achiba ceteroſ-
q́ꝫ captos in carcerē miſit. ſciſcitans vt quid
iuſtum vendidiſſent. Lex enim inquit decre
uit: vt mortis ſententia mulctetur quicunq́ꝫ
iudeum vendiderit. Et vos igitur ſm̄ iudi-
cium legis mori debens dicto decreto vario
dat corpora leto. non enim omnes vna co-
herauit pena. ſed ſingulis ſingula ſunt gene
ra mortis propoſita. Alium videlicet ignis
cremauit. alius ferrei pectinis vnguibꝰ lace-
ratus expirauit. aliuꝫ vero mors queuis di
uerſa conſumpſit quemadmodum mortes
illas doctrine veſtre liber expoſuit. Doctores
autem veſtri huius iuſti pro quo illi ſūt ita
puniti nomen mutantes in hoc facto proꝛſꝰ
conticuerunt de chriſto dicentes. ꝙ pricep̄s
ille iuſtum denominans ioſeph filium. Ja
cob. quem in egyptum fratres vēdiderant
intelligebat eiuſq́ꝫ ſanguinem ab illis exi-
gens propter eum talibus illos ſupplicijs
affecit. Sed abſurdum rationi videtur
vt id ab eis exigeret quod ad minus Mil-
lequingentis annis antea factum eſſet ma-
xime cum tempore quo venundatus eſt

Joſeph nulla lex eſſet qua eos princeps ille mortis reos conuincere poſſet ꝙ ſi vultis vt etiã de ꝓphetis in mediũ auctoritatẽ deferã qua captiuitatem hanc ꝓpter hominẽ illũ ipm neceſſario xpm eſſe oſtendã. Ecce ꝓfero Iſa. ca. xxiiij. A finib⁹ inquit terre laudes audiuimus gloriã iuſti hec verba iuſti huius laudes vbiq terrarum oſtendũt fuiſſe nec alterius iuſti hominis laudes tãtas vn ꝙ fuiſſe auditum⁹ ut peruenirent vſq ad fines terre. Cui iuſto quia tribulatões quaſi ſine cauſa paſſurus erat ꝓpheta preuidebat his verbis cõpatiens dicebat. Ve mihi preuaricantes preuaricati ſunt. et p̄uaricatione tranſgreſſorũ p̄uaricati ſunt. ꝓuidẽs enĩ propheta quas ꝓphetis dei aduẽtum p̄nunciantibus tribulationes illaturi eſſent ait. p̄uaricãtes p̄uaricati ſunt. Intuitus autẽ q nec mẽbris cõtẽti ipſum etiam caput iuidia pleni quibuſcũq poſſent modis eſſent oppreſſuri. et ſm corporis paſſibilitatem occiſuri preuaricationis nomẽ ingeminãs ſubiungit et preuaricatione trãgreſſorum p̄uaricati ſunt. Qua vero pena pro huiuſmodi peccato plectẽdi eſſent dicitãte ſpũ preſciens ait ilico ſubiungẽs. Formido et fouea et laqueus ſuper te qui habitator es terre. Inter cetera quoq de eadem gẽte ait. Grauabit eũ iniquitas ſua et corruet. et nõ adijciet vt reſurgat vbi videlicet vobis certũ euadẽdi captiuitatem terminum funditus depreſſit.

Quarto dicunt iudei aliter ad hoc. quod ſi nos dicimus ꝙ iſte iuſt⁹ pro argento venditus fuit ihesus nazaren⁹ ꝓut ipſi. quis fuit ille pauper de quo ſubiũgitur. et pauperem pro calciamento. Ad quod dico ꝙ ille fuit verus meſſias noſter ihesus nazarenus quẽ zacharias vocat non ſolũ iuſtum et ſaluatorem ſed et pauperem. zach. ix. In maiorem quantitatem peccati ſui notanter dicit textus. et pauperem pro calciamento. q pre mittitur iuſtũ pro argento. Crederet forte aliquis ꝙ pro magno precio argenti. ſed hic exponitur debilitas precij et modicitas qñ dicitur ꝙ vẽdiderũt ꝓ calciamẽto. i. pro pcõ calciamẽtorum. quod preciũ eſt cõiter. xv. morapetmorũ. qui ſũmãt. xxx. albos vel denarios. Alibi vero precium ſotularium eſt duo ſolidi cũ dimidio qui etiã ſũmant. xxx. denarios. quia ſolidus eſt. xij. denarij pro quo precio fuit venditus xps. Quicquid ergo valeant illi denarij vel illud argentũ deſignatur modicum precium pro quo pauper xps fuit venditus. quia pro precio calciamentorum. Quinto dicunt iudei ad iſtum textũ ꝙ intelligitur ſic. Iuſtum pro argento. i. iuſticiam quia iudices et miniſtri iuſtice pecunia corrupti vendebant pauperis hominis iuſticiam pro modico precio. quia pro calciamento. ſed iſta reſponſio nulla eſt. qa cum deus ſit magis pronus ad miſerendum ꝙ ad puniendum. et deus pepercerit ſuper tria prima ſcelera que grauiora ſunt. vt ydolatria homicidium. fratris venditio. a forti ori etiam parceret ſuper illud quartũ quod non eſt ita graue. Relinquitur ergo ꝙ venditio iſtius iuſti pro argento et pauperis ꝓ calciamento et venditio iuſti pauperis Jeſu nazareni veri meſſie noſtri ſuper quam deus non parcit iudeis. quia non datur venia non penitenti. et in peccato cõtinue perſeueranti. Nõ ergo a p̄dicta captiuitate exire poterant donec patrum ſuorum in ſe peccatum emendent. i. quod illi non crediderũt credãt Mundata vero mente cuiuſuis a culpa. cõfeſtim eum conſequitur pietas diuina. qđ etiam ſuorum quedam doctorum. ſ. Rabina ſubtilibus et occultis exprimi voluit verbis. ſi illud ſue mentis duriciam penetraſſet Interrogatus enim quando Dauid filius eſſet venturus. hodie ait ſi verbis crediderit eius. His enim verbis intelligi dedit. ꝙ quicũq quauis hora mandatis dei obediens et credulus fuerit. ilico filius dei ad eum accedit. De hac pena irreuocabili in hac vita dicitur etiam Danielis. ix. Occidetur chriſt⁹ et non erit eius populus qui eum negatur⁹ eſt. et ciuitatem et ſanctuarium diſſipabit populus cum duce venturo. et finis eius vaſtitas. et poſt finem belli ſtatuta deſolatio. Ecce triplex pena occidentium chriſtum i p̄ſenti vita. Prima pena quia non ſunt eius populus quia non chriſtiani ſed adhuc iudei appellantur. Secunda pena diſſipatõ ciuitatis et templi qualis facta fuit per Tytũ cum romano exercitu. Tercia pena ꝙ finis eius eſt vaſtitas et ſtatuta deſolatio. i. fine caritura que omnia impleta ſunt poſt mortem chriſti quem occiderunt. Si dubitãt de tercio ſatis deberet eẽ eis ſufficiens teſtimonium. quia ſunt iam mille. cccc. xx. anni ꝙ ꝯtinuatur predicta deſolatõ ciuitatis et tẽpli

vt ſupra dictũ ẽ. Secũdo ſacra ſcriptura ſpe-
cifice determinauit perſequẽtiũ meſſiã penã
in futuro vñ dicitur Iſa. vlti. de fidelibus ſe
quẽtibus xpm cõtra iudeos icredulos et i-
penitẽtes Egredientur et videbũt cadauera
virorũ que preuaricati ſunt in me vermis eo
rũ nõ morietur. ignis eorũ nõ extinguetur.
et erũt vſqꝫ ad ſatietatem viſionis oĩ carni
Intellectus predicte auctoritatis ẽ iſte egre
diẽtur. ſ. beati qui fuerũt credẽtes et ſequẽtes
verum meſſiam. egrediẽtur dico in die iudi
cij nõ pro loci mutatiõe ſed pro cõſideratõe
et videbũt cadauera eorũ qui ꝑuaricati ſunt
in me quia inquit dñs. Preuaricãtes repu-
taui omnes peccatores terre ꝑuaricati ſunt
xpm promiſſũ nõ recipiẽdo: eius doctrinã
nõ ſequẽdo et ipſum crucifigẽdo cadauera
dicit. i. corpora dãnatorũ in gehẽna et dicũ
tur cadauera: qꝫ in eternam damnationem
cadent. Quia et demones cadauera poſſunt
dici ſm ꝙ homines appellantur. Unde ini
micus homo hoc fecit hec in gloſa. Et
ꝙ iſte ſit intellectus patet ꝑ hoc quod ſequi
tur. Uermis eorũ nõ moriet. qꝫ vermes cor
pora mortuorum corrodentes in ſepulcris
cito deficiũt: quia cum eis in puluerem ꝯuer
tuntur et ignis eorum nõ extinguet. Ex quo
patet quod dictum eſt de cruciatu corporum
ĩfideliũ et oĩm dãnatorum in igne inferni q̃
eſt inextinguibilis extrinſecus. Et de verme
cõſcie qui ſẽper intrinſecus corrodebit eos q̃
nõ crediderũt nec ſecuti ſunt xpm verũ meſ-
ſiam. vnde ſicut tinea comedit veſtimẽtum
et vermis corrodit lignum. et ignis deuorat
ligna. ſic meror et triſticia excruciat cor viri.
Sequitur et erũt vſqꝫ ad ſatietatem viſiõis
omni carni. qꝫ. ſ. boni videbunt eos a ſe iu-
ſto iudicio ſeparatos. amiſſa potentia qua
ſeuiebãt cõtra bonos. vt vindictã dei in il-
los tãtam et vltra non expoſcãt qui dicunt
modo. Uſqꝫquo dñe nõ vidicas ſãguinem
noſtrũ ſatiabũtur quoqꝫ de beatitudine ſua
grãs agẽtes viſa ipſoꝝ ineffabili pena. hec ex
ordinaria gloſa. Nicola⁹ vero de lyra ſatis
cõcorditer ſic exponit. Et erũt vſqꝫ ad ſatie
tatẽ. i. repletiõe3 et perfectionẽ viſiõis omni
carni. i. omni homini beato. nõ ſic intelligẽ
do ꝙ beati delectẽtur ꝑ ſe i penis dãnatorũ
ſ3 qꝫ talis intuitus declarat eis diuine iuſti-
cie exercitium et diuine mĩe beneficiu3 quo
penas illas euaſerunt. et ꝓprie glorie aug-
mẽtum i quãtũ apparet maior cõparata ad ſu
um cõtrarium qꝫ appoſitis iuxta ſe cõtrarijs
maiora et minora videntur. i. elencorũ. et ex
iſtis tribus beati per ſe letant. ſm ꝙ dr̃. pſ.
lvi. Letabit iuſt⁹ cũ viderit vidictã. Ecce pri
mũ: man⁹ ſuas lauabit i ſãguine peccatoris
i quãtũ dei mĩa fact⁹ eſt imunis ab illis penis
Ecce ſcdm. ſi vtiqꝫ ẽ fruct⁹ iuſto. accipit hic ſi
pro qꝫ. qꝫ per hoc app̃et maior fruitio ꝓpria
et ſic totũ cedit in gloriã electorũ et ipſi⁹ veri
meſſie xpi ihũ pricipaliter q̃ i die iudicij di-
cet exiſtentib⁹ ad ſiniſtrã. ſ. icredulis et dãna
tis. Ite maledicti in ignẽ eternũ qui paratꝰ ẽ
dyabolo et ãgelis eius. Math. xxv. Exiſtẽti
bus vero ad dexterã dicit Uẽite bñdicti pa
tris mei poſſidete regnũ quod vobis paratũ
ẽ ab origie mũdi. c. eodẽ. Ex ꝑdictis. xij. the
ſauris colligit vna rõ q̃ſi q̃dã corona victo
rie icõpabilis valoris cõtra iudeos que tal
ẽ. Quñcũqꝫ ſacra ſcriptura ꝑnũciat aliquod
futurũ et ſpecifice determiat tẽpus veniendi
ꝓgeniẽ venientis. cui debet aſſilari. loc. nati-
uitatis. nomẽ ei⁹. veneratiõnẽ ſingularẽ. mo
dũ viuẽdi. modũ moriẽdi. cã3 mortis. reſur
rectionẽ eius. premiũ credẽtiũ. et penã perſe
quẽtiũ ipm in vita pñti et in futuro ſeculo:
Si iſta oĩa cõcurrũt ſimul in vnũ determia
tũ hominẽ. manifeſtũ ẽ ꝙ illud qđ fuerat ꝑ
illã ſcripturã ꝑdictũ et denũciatũ eſt in illo
tali hoĩe adipletũ. S3 ſacra ſcriptura ꝑdixit
et denũciauit oĩa ꝑdicta q̃ oĩa in ihũ naza-
reno ſaluatore noſtro ſũt ipleta. nec alius in
uẽtus ẽ in quo oĩa ꝑdicta ſimul cõcurrerent
igit cõcludit ꝙ ipſe ẽ verus meſſias i lege ꝓ
miſſus. nec ali⁹ expectãd⁹. Maior iſti⁹ rõnis
clara ẽ ſicut lux et ab oĩb⁹ cõceſſa. et iõ ꝓbati
one nõ idiget. S3 minor latiſſime declarata
ẽ in aptõe ꝑdictorũ. xij. theſauroꝝ qui apti
ſũt ad declaratiõnẽ aductus. meſſie veri in
lege ꝓmiſſi. qui ẽ xps ihũs filius dei viui.
Et in hoc cõplet liber prim⁹ qui ẽ de arma-
tura fideliũ. et de excellẽtia fidei catholice
dñi noſtri ihũ xpi qui eſt turris fortitudinis
a facie inimici Cui honor laus. benedictio
et gloria ſine fine Amen.

Explicit liber primus fortalicij fidei.

Incipit liber ſecūdus q̄ ē de bello hereti
corū.

Ntiquorum in libris legim⁹
gentilium. milites humanaꝫ
venerantes gloriam generoſe
diuerſa mōſtrorum genera d̄
ſtruxiſſe. Sicut Hercules an/
theum. Theſeus mirothauꝛ
Iaſon thaurum igniuomū. inextinguibilē
aprū meleager. Corebus ſtigiale monſtrū
Perſeus marinū monſtrum. Sic etiā ge
neroſi eccleſie milites: vt Hieronimus. Au
guſtinus Hylan⁹ et ceteri patres orthodo/
xi diuerſorum hereticoꝝ et hereſis monſtra
ſpūalib⁹ armis expugnaſſe legūtur. Nō tñ
ſic omnino extincta ſunt hereſum monſtra:
quin repullulare conētur. ac ēt noue hereſes
oriantur in aliquib⁹ ſolo nomine xp̄ianis.
Qui et ſi non puplice. in cōuenticulis tamē
ſuis venenū effundentes de illis confabu/
lantur quaſi veſpertiliones et noctue lucem
fugientes. quia oculis egris odioſa eſt lux.
Et nō ſolū oculos egros habēt heretici. ſed
ceci ſunt. qd̄ oñditur ex fidei effectu. Eſt enī
fides diuin⁹ radi⁹ aiam illuſtrās. Diſponit
enim animā ad lumē ſūme veritatis. et eo
ꝙ ſūme veritati eā ſtabiliter inherere facit
qd̄ quidē pōt ratione oſtendi. Conſtat enī
ꝙ quandocūqꝫ aliqua virtus que influit in
aliquo agente et quiete nō infigitur ī recipiē
te. caret ibi ſua naturali operatione et ſuo d̄
bito fine. ſicut patet ī radio ſolis ſuper aquā
currentē et non quieſcentem: vt in flumine ī
quo quia radius quiete non figitur actio ei⁹
caret debito fine. qui quidē finis eſt aquam
ſubtiliare et ex ea ptes ſubtiles attrahere. et
in vaporem mutare et ſurſum eleuare. Ex
quo manifeſtum eſt ꝙ quies diſponit ad il
luminationem rei. ſm̄ enim philoſophum
ſeptimo phiſicorū: homo fit ſapiēs et ītelli
git cū aīa quieſcit. Cū igitur fides animam
ī deo ſtabiliat. eā ī ipſo quietet. ipſam diſpo
nit ad eternā illuminationē. Et hec eſt rō q̄/
re heretici ſunt totaliter ceci. nec a deo merē
tur illuminari. qꝛ nihil ſtabiliter credūt. et ſe
ab vno oppoſito in aliud vertūt: cū careant
fidei lumine diſponēte. Iuxta illud apli ad
Epheſ. iiij. tenebris obſcuratū habētes in/
tellectū qꝛ ſicut oculus nō pōt videre ſine lu
ce. ſic intellect⁹ nihil pōt capere credibilium
ſine fidei lumine qua carent heretici. vt ergo
bellum hereticorum preſertim noſtri tēpo/
ris contra noſtrum fidei fortalicium viri/
liter poſſit diſſolui preſertim cum ſint ceci vt
dictum eſt de hereſi et hereticis. xij. conſide
rationes ſunt pertractande. Prima quid eſt
hereſis. Secūda vñ habuit originem here/
ſis. Tercia que requiruntur ad hoc vt quis
proprie dicatur hereticus. Quarta quot ſūt
modi hereticorum. Quinta ſi eſt alicui⁹ vti
litatis eſſe hereſes in eccleſia dei. Sexta ex/
primet hereſes preſertim in noſtris tempo/
ribus repullulare vel oriri ſentiūtur. quarū
bellum cōtra fidei fortaliciū in nihilum cō/
putabimus cum ſit turris fortitudis a facie
inimici. Septima erit ad quos ptinet diffi/
nire que aſſertio eſt catholica vel heretica v/
trum ſcꝫ ad theologos vel canoniſtas. Oc/
taua vtrum heretici ſunt vitandi. Nona vtꝛ
ſit cum hereticis vel alijs infidelibus publi
ce diſputandum. Decima quis eſt modus ī
quirendi hereticos. Undecima quali pena
hereticus eſt puniendus. Duodecima quis
poteſt hereticos capere et tormentis expo/
nere.

De quidditate hereſis et quomodo dif/
fert ab errore.

Irca primam conſiderationem
que eſt ſcire quid eſt hereſis. Re
ſpondetur ſm̄ illuminatum do
ctorem Franciſcum de maronis in tractatu
ſuo de hereticis ꝙ hereſis eſt error ſed nō q̄
cūqꝫ error qui eſt contra fidem catholicam
aut eccleſiam vt habetur in prohemio d̄ ori
gine hereſis. Augu. vbi dicitur ꝙ non om/
nis error eſt hereſis licet hereſis ſine errore
eſſe non poſſit. Iſta autem diffinitio confir
matur per illud quod dicit̄ Act. v. vbi ſecta
ſaduceorum fuit vocata hereſis. qꝛ non ſo/
lum contra fidem veteris teſtamenti nega/
bant reſurrectionem et angelos. ſed etiam
contra ſynagogam phariſeorū vtrūqꝫ con/
fitentium. Sed nūquid hereſis differt ab
īfidelitate dico ꝙ ſic. quia infideles errant
circa totam fidem. heretici autem circa par/
tem licet vtrūqꝫ ſit contra fidem catholicam
et eccleſiam. Sed contra quia iudei dicūtur
infideles et tamen confitentur vnum deum
Reſpondetur ꝙ ſicut pagani errāt circa to/

tam fidem iudeorum et ideo dicuntur infi deles. ſic iudei errant circa totam fidē xpi que dicitur catholica ſunt enim a pietate re ligionis chriſtiane alieni.

De origine hereſum et quō pñt repelli:

ſ Ecūda conſideratio eſt vnd̄ habuit originem hereſis. Pro cu ius declaratiōe notādū qd̄ ſm Iſid̄. viij. ethimologiarū. c. iij. et. xxiiij. q ij. c. hereſis. Hereſis ab electione vocat̄ ꝙ ſcʒ vnuſquiſqȝ id ſibi eligat quod illi eſſe vi detur vt phi. paripathetici. achademici epi/ curei. et ſtoyci. vel ſicut alij qui ꝑuerſū do/ gma cogitantes arbitrio ſuo de eccleſia receſ ſerunt. Exinde ergo hereſis dicta ē greca vo ce ex interpretatione electionis ſue. qꝛ quiſ/ qȝ arbitrio ſuo ad inſtruēda ſiue ad ſuſcipiē da quelibet ipſe ſibi elegit Nobiſ ergo ex no ſtro arbitrio nihil inducere licet nec eligere quod aliquis de arbitrio induxerit. apoſto/ los dei habemus auctores qui nec ipſi quic q̄ꝫ ex ſuo arbitrio quod inducerent elegerunt ſed acceptā a xpo diſciplinā fideliter natiōi bus aſſignauerūt ita ꝙ ſi āgelus etiā de cel aliter euāgelizauerit anathema vocatur hec ille Ex his ptʒ ꝙ hereſis habuit ortū ab ele ctione proprij iudicij. qꝛ nō eligūt ea que ſūt a xpo vere tradita. Sed ea que ſibi ſuggerit mens propria. Uolentes enim aliqui ꝑ ſe ſacramenta ſcripturarum itelligere ſuis pro prijs iudicijs inherendo in hereſes diuerſas inciderunt ſm ꝙ dicit Aug. in li. lxxxiij. q̄/ ſtionū queſtione. lix. Non pōt inquit oriri error qui palliatur nomine xpiano niſi d̄ ſcri pturis male intellectis et hoc ideo qꝛ ante/ cedētia et ſubſequētia nō cōtulerūt. vnd̄ ibi dē ſolet circūſtātia ſcripturarū illuminar̄ ſe tentiā. Nec ēt alia loca ſcripture cōtulerūt vn̄ hereſes ſunt orte ꝑ ſe legendo que cōferēdo repulſe ſunt. qꝛ cōferentes diuerſas ſentētias adduxerunt que ex ſe inuicē mutuo inueni/ ri potuerunt qualiter erūt intelligende. Et ideo cōtra iſtos dicit Aug. in li. contra epi/ ſtolam fundamēti. nō crederē īquit Aug. euāgelio. niſi qꝛ eccleſie catholice credo igit̄ irrationabile ē aliquid ſcripture recipere et a liud nō ꝑprīā electiōꝫ et iudiciū ſequēdo. cū eccleſia catholica totam equaliter recipiat vt certā patet ergo vnde habet ortū hereſis. qꝛ a propria electione.

Quod ſex ſūt modi et quib⁹ cōuincitur ꝙ aliquis ſit hereticus.

t Ercia conſideratio eſt ſcire que requirūtur ad hoc vt aliquis ſit hereticus Reſpondetur ꝙ ſex. Primo ꝙ erret qꝛ error eſt genus hereſis ſe/ cūdum augu. de origine hereſum circa prin cipium vbi dicit ꝙ licet hereſis ſine errore eſſe nō poſſit tñ non oīs error eſt hereſis. Superius autē ē a quo non cōuertitur cōſe/ quentia. ſm ꝙ dicit. Ariſ. in poſtpredicamē tis ca. de priori. Secūdo ꝙ erret in veritate. cū ſit alius error fidei et alius operationis dico ꝙ erret in veritate qꝛ in opere errātes n̄ dicūtur heretici. vnde Aug. in Iponoſticō dicit ꝙ hereſis ſumitur circa falſas opinio/ nes. Tercio ꝙ non ſolū. ſ. erret in veritate q̄ quidē eſt in ſacra ſcriptura expreſſa ſed etiāꝫ extra ſcripturā ab apoſtol' credita vt de ſym bolo apoſtolorum aut ab eccleſia determina ta vt in ſymbolo eccleſie. Aut a ſanctis ānū ciata confirmante eccleſia vt in ſymbolo A/ thanaſij aut eūtes cōtra determinationē ec/ cleſie. omnes enī iſti taliter errātes ſunt here tici reputandi vt patet per Aug. de fide ad Petrum. Quarto ꝙ non ſolū erret in hac ve ritate. ſʒ ꝙ quãqȝ ipſam confeſſus fuerit. qa iudei et pagani licet errent ī talib⁹ tñ nū q̄ꝫ p/ prie dicuntur heretici vt patet de ſignificatō ne eorum quam ponit Aug. de vera religi/ one circa principium. et bene dixi proprie qꝛ large loquēdo ſcdʒ̄ Godefridū oīs q̄ nō tenet articulos fidei pōt dici hereticus et ſic iudei et pagani dicētur heretici. et hoc modo nō omnis hereticus eſt excōicatus. Quinto requiritur ꝙ non erret circa totū ſed circa ꝑ tem quoniam qui totaliter errant dicuntur a poſtate. Sexto requiritur ꝙ non ſoluʒ ſic er ret ſed ꝙ obſtinate in errore perſiſtat. vnde ſm Auguſtinum nō qui falſas gignunt o/ piniones ſed qui eas pertinaciter defendunt ſunt heretici reputandi vt etenim Auguſt. et hoc. xxiiij. q. iij. dicit apoſtolus Si qui ſen/ tentiam ſuam licet peruerſam nulla pertina cia animoſitate defendunt. Sequitur querūt autem cauta ſollicitudine veritatem corrigi parati cum inuenerint nequaq̄ꝫ ſunt inter he

reticos cōputandi. qꝛ. ſ. non habent electio
nem cōtrariam doctrine eccleſie. Si quis aūt
ꝑtinaciter determinationi vniuerſal' eccleſie
reſiſteret hereticus cenſeret. cuius quidem
auctoritas principaliter reſidet in petro. xx
iiij. q. i. quotiens. et. c. hec eſt fides. Ex his
ptȝ ꝙ nō quicūqȝ deuiat a fide: ſed qui ꝑ-
tinaciter deuiat ꝓprie dicitur hereticus. hoc
ēt alibi dicit. Augu. hereticus eſt qui cōce-
ptā noui erroris ꝑfidiam ꝑtinaciter defen-
dit ſm vero Alexādrū de halis in. ij. ſume
ſue tria concurrūt ad perfectā rōem hereſiſ
ſcȝ falſa credulitas in rōabili: ꝑuerſa volū
tas in cōcupiſcibili. et defenſionis ſiue īpu
gnationis ꝑtinacitas in iraſcibili. ſm pri-
mū attēditur illud. Hiero. qui ſcripturā ali
ter intelligit ꝙ ſenſus ſpūſſancti flagitat a
quo cōſcripta eſt lȝ de eccleſia non receſſerit
tñ hereticus appellari pōt. Item dicit Iſid.
viij. ethimo. ca. vi. i fine ſm primū et ſecun
dū attēditur deſcriptio Augu. li. de vtilita-
te credēdi et in gl. ſuper verbo oportet here
ſes eē. prime. Cor. xi. ſ. ꝙ hereticus ē q ali-
cuius tēporalis commodi et maxime glo-
rie principatuſqȝ ſui gratia falſas ac nouas
opiniones vel gignit vel ſequitur. ſm vero
tercium ſumptis primo et ſecūdo diffinitio
attēditur que ponitur in gl. ſuper verbo au
dio inter vos ſciſſuras eē ca. eodē Qui inqt
in eccleſia dei praua ſua dogma defenſare
ꝑſumūt heretici ſunt. Patet ergo manifeſte
ex predictis que requirūtur ad hoc ꝙ aliqs
ſit hereticus dicend' qꝛ falſa credulitas per-
uerſa volūtas et defenſionis ſiue īpugnati
onis ꝑtinacitas. Notādū tñ ſm Tho. i. iij
ꝙ ſi quis errat ad que explicite credēda nō
tenet non eſt hereticus. vt ſi quis putaret ia
cob eē patrē abrahe et huiuſmodi. et cū co-
gnoſcit hoc eē contra veritatē fidei et ſcrip-
ture credit ei ſimiliter et circa ea de quibus i
ter doctores ſunt opiniones donec per eccle
ſiam determinatū ſit. Sed occurrūt due dif
ficultates prima eſt ſi dubij in fide ſint here
tici reputandi vt videtur ꝙ ſic: qꝛ ſcribit ex-
tra de hereticis. ꝙ dubius in fide īfidelis ē.
nec ei oīno credēdū ē qui fidei virtutē igno
rat Item ſcribitur Iacobi. i. Poſtulet autē
in fide nihil heſitans qꝛ qui heſitat ſimilis ē
fluctui maris qui a vēto mouetur et circū-
fertur. et ſubditur ibi cauſa dubitans vel he
ſitās in fide duplex ē. et vir duplex animo
īconſtans eſt in oib' vijs ſuis. tales autē ſt
heretici qꝛ non inconſtanter ſed firmiter eſt
credēdū. ſed in cōtrarium videt ꝙ Thomas
fuit dubi' in fide. nō tñ ponitur ꝙ fuit here-
ticus. ꝓ declaratione huius difficultatis no
tādū ſm Aug. de anchona. in li. de poteſta
te. q. xxviij. ꝙ aliquis pōt dici dubius in fi
de quinqȝ modis. Primo modo ſubrepti-
cia tēptatione. Secūdo veritatis elucidatio
ne. Tercio iperfecta adheſione. Quarto vo
lūtaria heſitatione. Quinto ꝑtinaci defenſi
one. Primo modo dubitare in fide nō facit
hominē hereticū quia eſt humane tēptatio-
nis: nō enim eſt in ptāte hominis quin ſub
ueniat hoi aliquid cogitādū vñ ſi ſubita ſb
reptione vel dyabolica tēptatione quis inci
pit dubitare de aliquo articulo vel de his q
ſunt fidei ſtati ſi captiuat intellectū ſuū i ob
ſequiū xpi. vt deliberet hoc credere quod ec
cleſia credit nō cedit ſibi talis dubitatio ad
defectū ſed ad ꝓfectū. Vnde apli ꝓpter hu-
iuſmodi tēptationis īpulſū petebāt. Adau
ge nobis domine fidē. Luce. xvij. Sēp enī
debemus rogare deū vt adiuuet incredulī-
tatē noſtrā. Secūdo modo nō facit homi-
nē hereticū lȝ ē xpiane ꝓfeſſionis et ꝑfectio
nis. Ponūt eñi doctores xpiane fidei illa q
ſunt magis determinata in fide ſub dubita
tione queſtionū. rōes ꝓ et cōtra ad illa ad-
ducendo non ꝙ de ipſa cōcluſione dubitet
ſed vt veritas dicte cōcluſionis magis elu-
cidetur ſm quē modū dicit phs ꝙ dubitare
de ſingulis nō eſt inutile. Per tales enim du
bitationes pro et cōtra. ratōnes ad illa que
ſunt fidei adducēdo veritas fidei pijs opi-
tulatur et etiam contra impios defenditur
vt dicit Auguſt. Tercio modo non facit ho
minē hereticum. ſed peccatorem et malum
xpianum. oēs enim peccantes ſm Criſ. im
perfecte credūt eo ipſo ꝙ non viuunt ſm ꝙ
credūt. nā ſi perfecte adhererent quaſi trāſi-
turi de hoc mūdo non quaſi ineternū man-
ſuri. Quarto modo facit hominē errantem
et incredulū eo eñi ipſo ꝙ aliquis eligit vo
lūtarie credere qđ vult et diſcredere quod ñ
vult non eſt paratus ſequi in omnibus do-
ctrinam eccleſie. et per conſequens errat et ī
fidelis reputandus eſt. Sed quintum recte
facit hominem hereticum. quia non crede-
re illa que ſunt fidei et que in concuſſe eccle-
ſia tenet cum pertinaci defenſione directe ad

hereticos ſpectat. Ad primū argumentū di
cendū ꝙ dubius in fide varia electione vt ſi
quis credit quod vult et diſcredit quod non
vult infidelis ē non tamē hereticus. niſi ꝑti
naciter defēdat falſa que de deo credat. vel
de tota vel de ꝑte ſacre ſcripture a deo inſpi/
rate. Ad ſecundum dicit̄ ꝙ loquitur de fide
imꝑfecta peccatoꝝ. Unde dicit gloſa ſuper
illo. conſcia peccati preſſus dubitat ꝺ ꝓmijs
celeſtibus et ſupuenientibus vento tempta
tōnis facile deſerit fidem et ſtatim ſm temp
tatōnis voluntatem diſtrahitur ad errorem
et fit alienus a fide. Secūda difficultas eſt
vtrū ſequentes opiniōeꝫ erroneam alicuius
magiſtri ſint heretici reputandi. videt̄ alicui
ꝙ ſic. quia de falſis et errantibus magiſtris
dicit̄ Mathei. xxiij. Ue vobis qui circuitis
mare et aridam vt faciatis vobis vnuꝫ ꝓſe/
litum. et cum factus fuerit facitis eum filiū
gehēne duplo ꝙ̄ vos ergo diſcipuli ſeq̄ntes
doctrinam erroneā alicui⁹ magiſtri heretici
reputandi ſunt heretici ſicut ipſe. In cōtrariū
videtur eſſe quia xp̄s mandauit doctrinam
phariſeoꝝ et ſcribaꝝ ſeruādā eſſe Mat. xxiij.
dicens. Suꝑ cathedrā moyſi ſederūt ſcribe
et phariſei oīa que dixerint vobis ſeruate
et facite ſm vero opera eorū nolite facere.
Dicēdū ad difficultatē ꝙ diuerſe opiniōes
doctorū ſacre ſcripture ſi nō ꝑtineāt ad fidē
et ad bonos mores. Abſq̨ periculo audi/
tores vtrāq̨ opinionem ſequi poſſunt. i ta
li enim caſu locum habet illud Rom. xiiij:
Unuſquiſq̨ in ſenſu ſuo abundat. In ali/
is autem que pertinent ad fidem et bonos
mores nullus excuſatur ſi ſequatur opi/
nionem erroneam alicuius magiſtri. non q̇
dem propter ignorantiam q꞉ tunc imunes
haberentur a peccato qui ſecuti ſunt opinio
nem arrij neſtorij et aliorum errantium in fi
de. nec ēt excuſari pōt ꝓpter ſimplicitateꝫ et
ignorantiam. q꞉ in reb⁹ dubijs potiſſime in
his que ſunt fidei nō eſt de facili preſtādus
aſſenſus. Ideo vt dicit Auguſt. iij. de do/
ctrina xp̄iana. Conſulere debet aliquis re
gulam fidei quam de ſcripturarum planio/
ribus locis. et auctoritate eccleſie percipit.
Similiter Richard⁹ ſuper illo verbo. Mat.
xvij. Apparuerunt illis moyſes et helyas:
dicit ꝙ ſuſpecta debet haberi omīs veritas
quā nō cōfirmat legis vel ꝓphetie ſcripture
auctoritas. Qui ergo aſſentit opinionē ali/
cuius magiſtri cōtra manifeſtū ſcripture. te
ſtimoniū et contra illud quod publice tenet̄
ſm eccl'ie auctoritatem puto ꝙ ab erroris vi
culo nō pōt excuſari. Rō autē que adducit̄
ꝓ iſta parte concedenda eſt. q꞉ ſi tales audi
tores magiſtrorum cecitatem imitātur eorū
errores ſequentes et mores imitātes et per/
tinaciter contra eccleſie mandatum defendē
tes. nō ſolum errantes verum etiam heretici
ci reputādi ſunt. Ad aliud vero qḋ in cōtra
rium adducebatur dicendum ꝙ ſignanter ꝑ
mittitur ſuper cathedram. vt intelligat̄ ꝙ il/
la que pertinēt ad cathedre doctrinā verita/
tis et iuſticie ſeruanda ſunt et facienda ꝑ au
ditores. Illa vero que ſūt cōtra fidē et bo/
nos mores non ſpectant ad cathedram ve/
ritatis et iuſticie. ſed potius ad cathedram
falſitatis et peſtilentie.

De quinq̨ modis hereticorū et quomo/
do hereſis ſe extendit ad tria genera credibi
liū. et quid proprie de hereticis eſt tenēdū:

q Uarta conſideratio ē ſcire quot
modi ſunt hereticorū. Rn̄detur
ꝙ quīq̨ principaliter. Primus eſt eorum q̇
errāt circa cerimonialia vt ꝑꝫ de hereſi Ni/
cholaitarū quorū facta ſe xp̄s odiſſe teſtatur
ꝑꝫ apoc. ij. c. Iſti Nicholaite ſm Iſid. viij
ethimo. ca. v. dicti ſunt a Nicholao dyaco/
no eccleſie hieroſolimorum. qui cū Stepha
no et ceteris cōſtitutus ē a petro. qui ꝓpter
pulchritudinem relinquens vxorem dixerat
vt qui vellet ea vteretur verſa eſt in ſtuprum
talis conſuetudo vt inuicē coniugia cōmuta
rentur. quos Iohānes i apocalipſi repro/
bat dicēs. Sed hoc habes ꝙ odiſti facta ni
cholaitarū. Secūd⁹ modus eſt eorū q̇ er/
rant circa ſacrā ſcripturā ſicut Fauſt⁹ q̇ dam
nauit vetus teſtamētum vt ꝑꝫ per augu. cō
tra fauſtum In hoc errore etiam fuerunt ma
nichei qui vetus teſtamentum reſpuunt et
nouum in parte recipiunt. Tercius mo/
dus eſt eorum qui errant contra eccleſiam ſi
cut ſunt greci contra eccleſiam tenentes ꝑ de
terminationem ſpirituſſanctum a filio nō ꝓ
cedere qui error dānatur de fid' catholica. c.
fideli. Quartus modus eſt eorum qui errāt
circa articulos fidei ſicut Sabelliani cōtra

articulū incarnationis: Iſti enim vnam p-
ſonam patris et filij et ſpūſſancti aſſerunt
Quintus mod⁹ ē eorū q̄ errāt contra ſacra
mētum eccleſie vt manichei circa ſacramētū
eucbariſtie. et arriani q̄ dicūt ſacrificia ꝓ de
functis offerri nō cōpetere: vt babetur per
Augu. de origine bereſ. Sꝫ nūquid ad
oīa credibilia bereſ ſe extēdit. Rñdet alexā
der in. ij. ſumme ſue ꝙ beresis ad tria gene
ra credibilium extenditur ꝑ oppoſitum ad fi
dem ſm quādam continētiam analogicā.
Nam ratio fidei ponitur et principaliter eſt
circa articulos fidei. et per oppoſitum bere
ſis. Secūdo fides extenditur ad illa que do
cet ſacra ſcriptura circa mores. vt ꝙ fornica
tio eſt peccatū mortale. et per oppoſituꝫ be-
reſis. Tercio fides extenditur ad byſtorias
in biblia contentas et per oppoſitum bere-
ſis. Qui enim aſſereret aliquam byſtoriam
biblie eſſe falſam et boc pertinaciter beretic⁹
cenſetur. Primo credibilia prius creduntur
et poſtea intelliguntur. Secunda ſimul cre-
duntur et intelliguntur. Tercia credūtur et
nunꝙ̄ intelliguntur. Sed qꝛ in preceden
tibus conſiderationibus aliquando locuti
ſumus de bereticis cōiter. aliquādo vero ꝑ
ptic. Ideo pro reali inueſtigatione beretico
rum introduco bic octo concluſiones quas
ponit franciſcus de maronis vbi ſupra.
Prima cōcluſio eſt ꝙ non omnes excōica-
ti ſunt beretici. qꝛ excōicatio eſt pena pecca-
ti non peccatum. bereſis autē eſt peccatum.
Item etiā eccleſia faceret bereticos quotiēſ
excōicaret eos. Item ſi excōicatio eſſet bere
ſis fruſtra beretici excōicarentur quia vnuꝫ
ſimile non punitur per ſimile quia cum iaꝫ
eſſent beretici fruſtra bereticarentur per ex-
cōicationem. Item nullus pōt ſe abſoluere
ab excōicatione et tamen omnis bereticus
pōt ſe ab bereſi retrabere omnia iſta patent
per canones. Secūda cōcluſio eſt ꝙ quidā
excōicati ſūt circa excōicationē ipſā beretici
qui. ſ. cū excōicā:ur nō credūt vinculū excō
cationis aliquā efficaciam babere cuiuſ op
poſitū determinat eccleſia. Itē etiā eius op
poſitū determinatur i ſacra ſcriptura ad gal.
i. de anatbemate eius qui euangelizat pter
fidem catbolicā. Itē idē babetur prio et ſe-
cūdo capitulis de illo inceſtuoſo quē pau-
lus excōicauit. Item iſta cenſura tradita eſt
ab apoſtolis eccleſie vſpiate. aplice. xxiij.

q. iij. Tercia cōcluſio ꝙ nō oēs ſciſmatici
ſunt beretici qꝛ Aug. de origine bereſum di
ſtinguit inter ſciſma et bereſim Itē in princi
pio de vera religione diſtinguit ſciſmaticos
cōtra bereticos. Itē ſciſma originat ex ino-
bediētia bereſ autē ex ignorantia. vt ait au-
guſti. ſup Iob. Itē donatiſte prius fuerunt
ſciſmatici ꝙ beretici. vt ptꝫ ꝑ aug. de origie
bereſū. Quarta cōcluſio ē ꝙ quidā ſciſma-
tici circa ipſum ſciſma fuerunt beretici. vt il-
li qui nō credūt obediēdū vni eccleſie. quia
vn⁹ articulus fidei eſt de ſancta eccleſia ca-
tbolica quem deſcripſit beat⁹ matbe⁹. Item
claues eccleſie fuerunt tradite Petro aplo
Matb. xvi. Item claues eccleſie fuerunt ei
tradite Iob. xxi. Item Aug. de fide ad pe
trum ponit inter fundamenta fidei obedien
dum eccleſie et ibidem patet ꝙ putans non
obediendum eſſe eccleſie militat cōtra arti-
culū fidei et ſacram ſcripturam et auctorita
tem ſanctorum et talis eſt bereticuſ. ſꝫ ſi obe
diendū credat ſed nō velit: talis videtur eē
ſciſmaticus. Quinta cōcluſio ꝙ non oēs
ſymoniaci ſunt beretici. quia papa Alexan
der diſtinguit inter ſymoniacos et bereticoſ
vt babetur in. iiij. ſniarum. di. xxv. Item ali
quis pōt eē ſymoniacus non errando in fi-
de vt credens ſe malefacere dū ſpūalia emit
Item. i. q. i. c. repeniuntur datur alia pena ſy
moniacis. quia anatbematis obprobrio ꝯ
demnātur atqꝫ a ꝑticipatione corporis et
ſanguinis xp̄i alienantur. Et ſi fuerit accu-
ſatus ſuſcepti bonoris gradu priuetur et in
monaſterio perbenni penitentia traditur et
illi qui bac cauſa munerum acceptores extī-
terunt ſi clerici ſunt bonoris amiſſione mul
ctentur. Si vero laici perpetuo anatbemate
cōdēnētur vide ibi. Item in quinto libro di
ſtinguitur titulus bereticoruꝫ a titulo ſymo
niacorum. Sexta concluſio eſt ꝙ quidaꝫ ſy
moniaci ſunt beretici. qꝛ Aug. de origie be-
reſum ſymoniam ponit bereſim primā. Itē
extra de ſymonia ca. quotiens appellat ſy-
moniam bereſim. Item. i. q. i. c. preſbyter:
vbi dicitur ſymoniam eſſe bereſim null⁹ fi-
delium ignorat. Item. iiij. ſententiaruꝫ. di.
xxv. dicitur ꝙ non eſt dubitanduꝫ de ſymo
niacis ꝙ beretici ſunt. Sed oritur difficul
tas qui ſymoniaci ſunt beretici et qui non.
Reſpondetur ꝙ illi qui ementeſ ſpiritualia
non putant ſe errare aut male facere. ſeu ꝙ

vendentes ea ſunt heretici quia cõtra aucto
ritatem xp̄i gratis accepiſtis gratis date. et
contra auctoritatem Petri in actibꝫ et cõtra
determinatõnem eccleſie militantis vt patet
ex cauſis p̄allegatis. Item illi qui cõfitẽtur
male facere ſi nolunt omittere propter ſuper
biam aut auaritiam non ſunt heretici quia
habent errorem ĩ ope non in fide. Septima
concluſio ꝙ non oẽs ſortilegi ſunt heretici
quia pena hereticoꝝ nõ imponiť ſortilegis
qui diuinatõnem faciunt in tabul' vel codi
cibus vt habetur extra d̄ ſortilegis ca. in ta
bulis Itez non eſt ſacerdos hereticus qui
vocauit infantem vt inquireret furtũ eccleſie
ibidem ca. ex tuaꝝ Item de ſorte que fuit
miſſa in electõne ep̄i q̄ non damnatur vt he
retica ibidem in ca. eccleſia. Itẽ titulus ſorti
legioꝝ in hoc ſepatur a titulo hereticorum
Octaua cõcluſio eſt ꝙ aliqui ſortilegi ſunt
heretici et inducũť hic quatuor caſus. Pri
mus eorũ q̄ dicũt ſortilegia nõ eſſe illicita
cũ habeãt qñqꝫ ſpeciẽ pietatis vt ſi propter
ſpem recupande ſanitatis fiant. Qd autem
iſtud ſit hereticũ ꝓbatur quia oppoſitum ẽ
ab eccl'ia determinatũ extra de hereticis ca:
.i. Item ibidem dicitur eſſe peccatuꝫ grauiſ
ſimũ. lꝫ aũt non ſit hereſis fornicari tamen
hereticũ ẽ dicere fornicatõem licere. Secũd⁹
caſus ẽ in cerimonijs eccl'ie qñ quis abutiť
eis ad ſortilegia faciẽda vt aq̄ bñdicta l' cera
vel icẽſo bñdicto etc. credẽs hr̄e efficaciaꝫ a
liquã reſpectu talis effectus mali. quia qui
male ſentit de eccl'ia ẽ hereticus cõtra articu
lum math. tal' aũt male ſentit de ea putans
malos effectus ex eius cerimonijs ꝓuenire
Tercius caſus ẽ circa articulos fidei vt cũ
quis abutiť v̄bis fidei vt Verbũ caro factũ
eſt et ſillibꝫ deſignãtib⁹ vt ſacrilegia cauſent
credens ad malum iſtõ v̄bum efficaciã hr̄e
quia tal' male ſentit de fide. et oĩs talis ẽ her
ticus reputandus contra articulũ Iohãnis
in ꝓpoſito. Quartus caſus ẽ in ſacris noui
teſtamẽti quibus abutũtur vt bruta cõican/
tes aut baptiſmũ inaiatis cõferẽtes. tales
eñi ſunt heretici in duplici caſu. Primo ſi cõ
ferre ſe credũt baptiſmi ſacramẽtũ rei inani/
mate. Secũdo ſi putãt ſacramẽtũ baptiſmi
habere efficaciã reſpectu alicuiuſ effec⁹ ma
li q: vterqꝫ ipſorũ male ſentiũt de ſacramẽ/
tis eccleſie. et tales ſunt heretici vt patuit ſu
pra. Item qui dogmatizat ꝙ ſacramẽtũ ba
ptiſmi põt conferri ẽt irrationabilibus etiã
eſt hereticus reputãdus et per cõſequẽs qui
credit talẽ errorẽ. Itẽ qui diceret ꝙ ſacramẽ
tũ baptiſmi põt habere efficaciã reſpectu a/
licuius mali eſſet hereticus .cũ male de ipſo
ſentiret ſacramẽto et errorẽ teneret. et per con
ſequens q̄ credit hũc errorẽ non ẽ catholicuſ
Sed oritur difficultas ſi talis ab hereſi põt
aliquo modo excuſari. Dicitur autẽ ꝙ ſic.
q: aliquis põt illo vti non intelligendo con
ferre ſacramẽtũ nec putãdo habere efficaciã
malam ſed ſolũ intendens ſeruire dyabolo
vt habeat ſuũ intentũ talis nõ errat niſi i o/
pere ſicut faciunt ydolatre. Secũda difficul
tas ſi ſortilegiũ ẽ ſacrilegiũ dicitur autem ꝙ
ſic et maxime q: maxime ſacramẽta ledũtur
cũ quis eis abutitur ad obſequium demo/
num. Tercia difficultas eſt quare talia ſorti
legia dicũtur haberẽ maximã efficaciaꝫ. Rñ
detur ꝙ cã eſt q: demones quorum miniſte
rio talia fiunt maxime delectantur aut ap/
petũt illa in quib⁹ ſũme deus offenditur.
Quarta difficultas eſt ſi tales ſortilegi ſunt
heretici magis ꝙ̄ ſymoniaci. Dicitur ꝙ ſic.
q: maior eſt error ſacramẽta eccleſie cõtẽpti/
biliter imo abbominabiliter pertractare ꝙ̄
ipſa emere vel vendere. Et hec ſufficiãt de ꝯ
ſideratione quarta in qua oſtenſuꝫ eſt quot
ſũt modi hereticorũ ad quos. ſ. omnes alij
reducũtur vt cõiter. et ad que ſe extendit he/
reſis quecũqꝫ. et quid ſentiẽdũ eſt quo ad rẽ
et proprie loquendo de hereticis

Quod vtile ẽ eſſe hereſes in eccleſia dei li
cet in ſe hereſes male ſint.

q Vinta conſideratio eſt videre ſi ẽ
alicuius vtilitatis hereſes eẽ in ec
cleſia dei. Dico ꝙ ſic q̄d oſtendiť
auctoritate apoſtoli .i. Coꝝ. xi. vbi dicitur:
oportet et hereſes eẽ vt qui probati ſunt ma
nifeſti fiant in vobis. ſuper quo dicit gloſa.
oportet .i. vtile ẽ ẽt hereſes eẽ ſicut errant in
his qui dubitabant de reſurrectione. ſaſure
autẽ erant pro donis ſp̄ualibus Vidẽs eñi
dyabolus templa demonũ deſeri et nomẽ
liberatoris et mediatoris curare genus hu/
manũ mouit hereticos qui ſub noĩe xp̄iano
reſiſterẽt doctrine xp̄iane. Qui eñi in eccleſia
xp̄i morbidũ quid prauũqꝫ ſapiũt ſi correc
ti vt ſanũ rectũqꝫ ſapiant reſiſtũt cõtumaciter

ſuaq; peſtifera dogmata emēdare nolunt ſed defenſare pſiſtut hęretici ſunt. Et hi eti am ſic malo ſuo pſunt veri catholicis dum deus vtitur etiam malis bene. et diligentib' deum omnia cooperantur in bonū. Roma viij. omnes animici eccleſie vel cecati errore vel malicia deprauati pſunt. qz ſi accipiunt poteſtatem affligendi corporaliter exercent eius paciencia. ſi vero male ſentiēdo aduer ſantur exercent eius ſapiam. ab aduerſario enim mota queſtio diſcendi exiſtit occaſio. Multa quippe ad fidē catholicam pertinen tia dum hereticorum callida inquietudine exagitantur vt aduerſus eos defendi poſſit et conſiderantur diligentius et intelligūtur clarius et predicātur inſtantius. Hereticorū enim genus callidū eſt nō ſpū ſapientie ſed impatientie. Dum pacem catholicaz pertur bant in vſum cedit pficientum ſm illud. fi lius eruditus ſapiens erit. iprudente autez miniſtro vtet. Utatur ergo et hereticis non vt eorum approbem' errores ſed vt catholi cam doctrinā aduerſus eorū inſidias aſſerē tes vigilantiores et cautiores ſimus. pſūt ergo nobis heretici non verū docēdo quod neſciūt. ſed ad verū querendū et apenendū catholicos excitando. Ideoq; diuina proui dentia multos hereticos permittit et cum i ſultant nobis et interrogant nos que neſci mus vel ſic excitamus pigritiā et diuinas ſcripturas noſſe cupiamus. Unde ait. opor tet hereſes eſſe non vult apoſtolus nec op tat vt hereſes ſint ſed qz ſic futurum eſt dicit et quia hoc vtile eſt. Ad quid eſt vtile ſub dit vt non tantum reprobi qui dicūt ego ſū pauli. ſed etiam qui probati ſunt in vobis. id ē inter vos ſicut illi qui dicunt ego ſū xpi. manifeſti fiant hominibus. hi enim deo p bati ſunt qui bene pñt docere ſed manifeſti eē hoib' non pñt niſi cū docēt. docere autez nolunt niſi qui doceri querunt. Sed multi ad querendū pigri ſunt niſi per moleſtias et iſultationes hereticorum quaſi de graui ſō no excitentur. hec ibi. Ex quib' patet mani feſte vtile eē hereſes non i ſe. quia male ſūt ſed qz earum cauſa excitantur catholici viri ad conſiderandas veritates fidei catholice et ſacre ſcripture qui primo inaduertentur q̄ ſi ſomno graui dormiebant.

Quod. xiiij. ſunt hereſes repullulantes iſtis temporibus.

S Ecta cōſideratio huius ſecundi li bri. et primit hereſes repullulantes et quaſi de nouo orientes. vt noſtrū fidi for taliciū p vias ſubterraneas ſubuertāt. qz in occultis feruent nō attēdentes q' eſt turris fortitudinis a facie inimici. Et q qz ſupra firmā petrā fundatum ruinari non poſſit. et licet non dubitetur plures eſſe. qz dato vno incōueuienti plura cōtingunt illas tamen ſo lumq; que ad mei noticiam venerūt gladio ſi dei trucidare lumine altiſſimi precedēte co nabor Sunt autē predicte hereſes in nume ro. xiiij. Prima ē q nullus pōt ſaluari ſine circumciſione carnali. Secūda eſt q xpi euā gelium eſt falſum. Tercia q cōfeſſio ſacra mentalis nō valet ad remiſſionē peccatorū ſed ſola contritio ſufficit. Quarta ē q confeſ ſio nō eſt fienda hoi ſed ſoli deo. Quinta ē q dato q confeſſio hoi ſit facienda ſolum eſt fienda pprio ſacerdoti. Sexta eſt q non tenetur aliquis cōfiteri ſacerdoti ſi laico ſit preſto. Septima eſt q non eſt obediendū niſi ſoli deo. Octaua q dato q obediendū ſit hoi. nō tamē exiſtenti in peccato et q ſo lū boni ſacerdotes habēt ptātem ligādi at q; ſoluēdi. Nona eſt non officiū et ordo ſed meritū bone vite hz ptātem ſoluēdi et ligā di conſecrādi et benedicēdi. Decima q non eſt vera relaxatio vel indulgentia epiſcopi i conſecratione eccleſie vel alias indulgenti as concedendo. Undecima eſt. q ſuffragia vel orationes p mortuis ab exiſtentibus in mortali factis nō pficiūt. Duodecima q n̄ eſt purgatoriuz. Tredecima q non eſt alia vita niſi iſta. Decimaquarta et vltima q illi qui ſunt nati in tali ſigno vel facto non poſ ſunt euitare peccata ad que inclinātur.

Qd xpiani qui vtuntur circūciſione carna li poſt euāgelij publicationē ſunt heretici re putādi et vt tales puniendi.

P Rima hereſis in hiſ ſolū oritur q̄ de iudaiſmo venerūt fortaſſis at

tendentes ad illū. Gen. xvij. Maſcul⁹ cuiuſ
ꝑpucij caro circūciſa nō fuerit delebitur aīa
illa de populo ſuo. q2 pactū meū irritū fecit
et etiam q2 xp̄s circumciſus fuit. Pro exclu
ſione huius ſcelerate hereſis pono duas cō
cluſiones et poſt primā reſpondebo ad ob
iecta. Prima eſt ꝙ erroneū eſt xp̄iano vti cir
cū iſione carnali. Secūda eſt ꝙ neceſſariuz
ē xp̄iano vti circūciſiōe ſpūali. Primā ſic ꝺ
duco. Qui vere xp̄ian⁹ ē factus ē noua crea
tura per baptiſmū ptz. ad gallath. vltimo.
Si ergo redeat ad circūciſionē carnalē effici
tur vet⁹ creatura cū accipiat ſacramētū inue/
teratum qꝺ iā ceſſauit ſicut oſtenſum eſt ſu/
pra libro primo. cōſideratione. iij. art. vi. in
primo pūcto de ceſſatione legis moyſi. Sed
accipere ſacramētū quod iā ceſſauit ē erro/
neū ergo vti circūciſione carnali in viro xp̄i/
ano eſt erroneū. Itē qui vtitur ſacramento
qꝺ nihil valet errat. ſ3 xp̄ian⁹ q vtitur circum
ciſione carnali vtitur ſacramēto qꝺ nihil va
let ergo valde errat. maior ē nota. minor eſt
apoſtoli vbi ſupra dicētis: in xp̄o et ihū ne/
ꝗ circūciſio aliquid val3 neꝗ ꝑpuciū quaſi
dicat equalia ſunt deo circūciſio et ꝑputium
nec vnū nec alterū valet ad ſalutē. Sed no/
ua creatura. i. regeneratio et noua vita. No
uā ei creaturā dicit nouā vitā p fidez xp̄i vt
dicit gl. Et iterū ad Gal. v. In xp̄o ihū neꝗ
circūciſio aliquid valet neꝗ ꝑpuciū ſed fi/
des que p dilectiōem opatur ſup quo dicit
gl. Fides nō vtiꝗ ocioſa q2 fides ſine operi
b⁹ non ſaluat. Iaco. ij. S3 que operatur per
charitatē dicitur et ꝓpriū op⁹ fidei ipſa dile
ctio ē. ſine dilectione fides inanis ē. fides cū
dilectiōe xp̄iani eſt. Alia. i. fides ſine dilecti
one demonis ē. Nā et demones credūt et ꝯ
tremiſcūt. qui aūt nō credūt tardiores ſunt
et peiores ꝙ demones. Sed multū intereſt
vtrū qs credat ipſū eē xp̄m an credat in xp̄3
Nā ipm eē xp̄m demones crediderūt. nec tn̄
in xp̄m crediderūt. Ille ei credit in xp̄m qui
ſperat in xp̄m et diligit xp̄m. hec ibi. Multū
ergo errat qcūꝗ xp̄ian⁹ q vtit circūciſiōe car
nali cū in xp̄o nihil ſibi valeat et cū oſtēdat
ſe fidē ocioſā habere. Item tercio arguit ſic.
qcūꝗ de libero ſe facit ſeruū multū errat. ſ3
xp̄ianus qui vtitur circūciſione carnali de li
bero ſe facit ſeruū ergo multuz errat. maior
patet q2 effic crudelis ſibi ipi. minor ē apo/
ſtoli ad Galath. v. vbi vtrūꝗ oñdit dicens.

Itaꝗ frēs mei nō ſum⁹ filij ācille ſ3 libere q
libertate xp̄s nos liberauit. Sup quo dicit
gl. nō ſum⁹ filij ācille q2 nō ſum⁹ ſerui pecca/
ti vel legis ſed libere. ſ. hieruſalē celeſtis q ē
popul⁹ nouus regni celorū et nō alio modo
ſum⁹ filij libere ſed per eā libertatē qua liber
tate. i. p quā libertatē xp̄s nos liberauit. q i
munis a peccato et dilectione obediens fue
rit. libertas ergo qua liberati ſumus a xp̄o ē
peccatorū remiſſio et fidei p operantis dile
ctione iuſtificatō. hec ibi. Secūdū oſtēdit. c.
eodē dicēs. State ergo et nolite iterū ſerui/
tutis iugo cōtineri. Ecce ego paul⁹ dico vo/
bis qm̄ ſi circūcidimini xp̄s nihil vobis ꝓ/
derit. Sup quo gl. dicit Galathas hortatur
ne ſe iugo legis velint ſubijcere et terret peri
culi cōminatione. et quia per xp̄3 liberi eſtiſ
ergo ſtate et firmo fide fixo pede ꝑmanete i
libertate et nolite contineri iugo ſeruitutis:
.i. legis que in ſeruitutē generat. Et addit i/
terum nō q2 galathe prius legē cuſtodierint
ſed dū circūciſionis et legaliū obſeruatōnū
iugo ſe ſubijciebāt quaſi ad eoſdē reuerte/
bāt cult⁹ qb⁹ i ydolatria āte ſeruiebāt. q2 nō
ē leuior hec legis ſeruitus ꝙ ydolatrie. No/
ta terribile verbū glorioſi Hieronymi ſequi
tur Hieronym⁹ autē iſta legalia poſt xp̄i paſ
ſionē ſiue i eis ſpes ponatur ſiue nō obſer/
uātib⁹ dicit noxia eē niſi diſpēſatorie cuſto
diātur et ſm hoc loc⁹ hic ita exponit. ſi circū
cidamini nihil vobis xp̄s ꝓderit q2 circūci
ſio iā non ſolum prodeſt ſed obeſt. Anteꝙ
noua inciperet ꝑdicatio oportuit circūcidi.
nūc autē lege xp̄i ſuccedente nihil prodeſt
fideli addita circumciſio ſed obeſt. maius
enim malum eſt ex libero ſeruum fieri ꝙ ne
ſci. hec in gloſa. Ex hoc habetur manifeſte
ꝙ magis peccat xp̄ianus circūcidēs ſeipm
vel filiū ſuū ꝙ iudeus eodē genere peccati
et ceteris parib⁹ circumſtātijs. Patet etiam
ex probabitis ꝙ xp̄ianus vtens circumciſio
ne nimis errat cū ſe faciat veterē creaturam
nouam deſerendo vt patuit argumento pri
mo. Et q2 circumciſio nihil ei valet vt patet
argumēto primo et ſecundo. et de libero ſe
facit ſeruum vt patet argumento. iij. Item
quarto arguitur ſic. Quicunꝗ de amico dei
ſe conſtituit inimicum eius et ei odioſu3 val
de errat Sed chriſtianus vtens circumciſi/
one eſt talis. ergo valde errat. maior eſt no
ta. minor probatur per locum a minori.

qꝛ ſi iudeus vtens circũciſione ē blaſphem⁹
et in cõtinua ira et odio dei vt declaratũ fuit
ſuperius libro primo cõſideratiõe tercia ar.
vi. in ſecũdo pũcto. ergo multofortius erũt
blaſphemi et in continua ira et odio dei. q̇⸗
cũq̈ xp̄iani vtentes circũciſione et tanto gra
ui⁹ peccãt φ iudei quãto ipſi cõfitentur ihe⸗
ſum xp̄m eē filiũ dei et virginis marie verũ
meſſiã veniſſe in mũdũ et cõpleſſe p̄ mortẽ
ſuam quod fuit per deũ p̄miſſũ. Ex quo eli
cit correlariũ dñs ceſarienſ in tractatu cõtra
ſarracenos dicens. Quicũq̈ manifeſte itel⸗
ligere põt φ grauiſſimũ peccatũ cõmittunt
et in φ p̄fũdiſſimã hereſim incurrũt neophi
ti de iudeis facti chriſtiani: Si poſtφ recepe
rũt baptiſmũ cõfitẽtes fidem xp̄i φ fuit na
tus de virgine φ mortuus fuit et reſurrexit
et aſcendit ad celos ipſi redeunt ſicut prius
ad obſeruandum ſabbatum et volendo ſicᷓ
prius ſeruare legem moyſi non comedeꝛ ea
que in illa p̄hibentur et ſi circũcidunt fili⸗
os ſuos poſt φ baptizati ſunt in hoc non de
bẽt habere aliquã patientiã xp̄iani φ ñ cor
rigãt quando talis actus venerit ad notici⸗
am ſuam cum ſit ex toto et totaliter actus fi⸗
dei xp̄iane cõtrarius. qꝛ ex quo myſteriũ cir⸗
cumciſionis et ſpes aduentus meſſie et illõ
quod quis expectat non habet ipſo facto in
telligitur φ tales circumcidentes faciunt p̄
feſſionem ihũm xp̄m non eſſe natum ex vir
gine nec crucifixũ nec mortuũ nec reſuſcitatũ
nec aſcendiſſe ad celos. hec ille. Manifeſte
iſte doctor oſtendit in predictis omnes xp̄ia
nos vtentes circumciſione eſſe hereticos:

Sed nũquid ſunt aliqui tales iſto tẽpore
certe non ſum teſtis de viſu. ſed illi qui
viderunt filios xp̄ianorum circumciſos pro
prijs oculis teſtimonium perhibuerunt et p̄
hibent et ſcimus qꝛ verũ eſt teſtimonium eo
rum. Et vt cooperiret iſtud grauiſſimũ crim̄
et peruerſam hereſim vnus chriſtian⁹ habẽs
duos filios circumciſos quorum vnus eſt
apud nos dixit hos ſic natos cum circumci
ſione quod dictum quãte irrationabilitatis
et falſitatis ſatis notum eſt. Si enim iſtud
eſſet poſſibile φ circumciſio fieret in ventre
matris in abraham primo circũciſo oſtẽ⸗
diſſet miraculoſe deus et fruſtra fuiſſꝫ culter
lapideus ad circumcidenduꝫ in lege. Et ite
rum quia non diceretur circumciſio ex quo p̄
nihil prepucium ſciſſum eſt circumcirca. ſed
diceretur illud tale ſi ſic accideret monſtrum
in natura propter defectum materie. ſicut il⸗
le qui naſcitur cum aliquo defectuoſo mem
bro. Item quia cum natura intendit genera
tionem nunφ deficit in membris generatio
nis in aliquo prepucium autem eſt de com
plemento membri generationis et propter
hoc mouet dubium franciſcus de maronis
in materia de generali reſurrectione ſi om⸗
nes reſurgent cum circumciſione. et dicit φ
non quia preputium videtur pertinere ad i⸗
tegritatem hominis ideo cum ea erit futura
reſurrectio cum ſic fuerint creati primi paren
tes. Sed tunc eſt dubium ſi chriſtus cum p̄⸗
putio reſurrexit dicitur φ ſic. qꝛ dicit apoſto
lus φ in virum perfectum. hec ille. Patꝫ er
go irrationabilitas et falſitas illius dicti. φ
nati ſunt ei filij circumciſi. Mulier etiam q̇⸗
dam in ciuitate zamoreñ. habens duos fi⸗
lios paruulos circumciſos timens φ hoc ve
niat ad noticiam cuiuſdam ibidem verbum
dei predicantis et reprehendentis dure pec⸗
cata malorum chriſtianorum die quadam
cum tranſituꝫ faceret ante domum dicte mu
lieris gardianus conuentus dicte ciuitatis
exiuit ad eum mulier illa et hylari vultu ip⸗
ſum recipiens inter cetera dixit ſibi. Neſci
tis domine quid accidit his duobus filijs
meis. Cum enim edificaretur hec domus
noua et eſſet hic multum de calce iſte paruu
lus ludens de calce intra prepucium poſuit
propter quod calefacta virgula fuit neceſſe
fuit φ vocaremus cirurgicum qui abſcidit
prepucium eiuſdem vt curaretur. Simili⸗
ter iſte alius paruulus ponens paleas in⸗
tra prepucium infirmatus fuit in virga. pro⸗
pter quod a cirurgico etiam abſciſuꝫ eſt pre
pucium et ſic videntur circumciſi Et tamen
non fuit aliud niſi quod dictum eſt. Gardia
nus vero ille miratus eſt de verbo cum non
quereret de materia illa et diſſimulauit co⸗
gnoſcens fictionem ſatis coloratam. Sꝫ
quid amplius dolendum eſt nec ſine ama⸗
ritudine cordis exprimere queo. φ adulti e⸗
orum qui iam longo tempore citra nomine
chriſtiano gaudebant alij circumciſi ſunt.
Cum enim predicarem anno domini. Mil
leſimo. cccc. lix. in villa metine de campis et
relatum fuiſſet mihi per virum religioſum
eiuſdem generis φ eſſent ibi plures heretici
occulti qui aſſerebant ihũ chriſti euangeli

um eſſe falſum vt dicetur infra zelo fidei ſuccenſus predicaui ibi plures ſermones de excellentia noſtre fidei damnando errores p̄dictos vt dominus mihi dedit. Certificatus ſum deinde quaſi ſex menſibus elapſis per illū qui bene nouerat eoruꝫ ſecreta nihil occultum qḋ non ſciatur ꝙ eo tēpore quo ibi predicabatur fuerūt in quadam domo dicte ville ſecretiſſime occulti fere .xxx. eorum nouiter circūciſi ꝓ vulneribꝰ circumciſionis ſanandis. Alij vero conuerſi ſunt ad iudaiſmū ſicut de eadeꝫ villa et credo ꝙ vnꝰ magiſtrorum q̇ dicebatur magiſter frāciſcus medicꝰ venditis ſecrete que poſſidebat in iheruſalē ꝓfectus factꝰ eſt iudeꝰ. ſicut mihi rex retulit p̄ſte quodā iudeo medico qui idē aſſeruit fore verum. De pluribus alijs dicitur ꝙ preparāt ſe ſecrete vt ſimiliter faciant illuſi dyabolico conſilio deo ꝑmittēte. qui ꝓpter eorū peccata dat eos ī reprobū ſenſum. Iſti tales xp̄iani vtentes circūciſione inimici dei et magis heretici ſunt illi de quibus paulus ad Tytū in primo ca. enumerat .xv. cōditiones peſſimas. ſ. ꝙ ſunt iobediētes. vaniloqui ſeductores vniuerſas domos ſubuertētes. docētes que non oportet. mendaces. crudeles. guloſi. non ſani i fide. intendētes iudaicis fabulis. auertentes ſe a veritate. cōfitētes ſe noſſe deū factis negantes. abhominabiles incredibiles. ad oē opus bonū reprobi cuius verba ad litteraꝫ ſunt hec. Sūt enim multi inobedientes vaniloqui et ſeductores maxime qui de circumciſione ſunt quos oportet redargui. qui vniuerſas domos docentes que non oporꝫ lucri gratia. Dixit quidā ex illis ꝓprijs eoruꝫ propheta Cretenſes ſemper mendaces. male beſtie vētris pigri teſtimoniū hoc verum eſt. quā ob cauſam increpa illos dure vt ſani ſint in fide non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum auerſantium ſe a veritate omnia eni munda mūdis. Coinquinatis autem et infidelibus nihil mūdum ſed inquinate ſunt eorum et mens et ꝯſcientia. Confitentur enim ſe noſſe deum. factis autem negant cum ſint abhominabiles et incredibiles et ab omne opus reprobi ſuper quo gloſa ordinaria ſic dicit. Inobedientes ī ſc. vaniloqui ad alios et ſeductores circumuentionibus et cuiuſcūqꝫ generis fraudibus maxime qui de circumciſiōe ſunt. i. de iudeis qui ſub nomine xp̄i iudeizare docebant. Renati enim in xp̄o non puri erant xp̄iani qꝛ partim legem partim chriſtum venerari volebant. de quibus ſubdit quos oportet redargui. ideo quia ipſi ſunt qui ſubuertunt vniuerſas domos id eſt totam familiam docentes que non oportet et hoc faciunt gratia turpis lucri. ſ. terrene rei pro terrenis acquirendis. dixit quaſi tales vere ſunt ſicut dixit quidam ex illis qui eos nouerat. Iſte ſunt epigmides cretenſis. In cuius libris hoc inuenitur nomen eius nō commemorauit apoſtolus. quia inter prophetas dei non inuenitur. ꝓpheta qꝛ verū dixit. et ſi propheta eſſet illorum non dei et proprius illorū quia eorum naturam bene aperuit quod vtiqꝫ ad hoc dictū eſt ne dei ꝓpheta videretᷣ ſed illorum. Cretenſes ſemꝑ ſunt mendaces expertus ſum et longo tempore hanc mendacij ꝓprietatem non dico iocoſam ſed perniccioſam in viris religioſis eiuſdem gentis quos ſanctos primitus reputabam. nunc vero angelos ſathane in lucis angelos trāſformatos potius reputaui Cum ſecundum veram conſcientiam nihil in eis niſi ſimulatam equitatem ſenſerim q̄ duplex eſt iniquitas. male beſtie. ſ. ſanguinem ſitientis et ventris pigri. id eſt guloſi. et ideo pigri. Et ne minus credas ei quia gētilis erat. eius verba commendat apoſtolꝰ dicens. Teſtimonium hoc verum eſt q̄a vanis atqꝫ ſuperfluis gentilium ſuperſtitionum et poeticarum ſententijs abraſis atqꝫ decīſis. quod purum repertum fuerit ad miniſterium domus dei aſſumendum eſt.

Quam ob cauſam quaſi doceret quod non oportet quam ob cām increpa illos non vt ſoles molliter ſed dure vt ſani ſint in fide. i. vt recte credant quaſi dicat non recte credunt Ego enim vidi quandam peſquipiam que caſu venit ad manus meas. Et que facta fuit contra hanc gentem in ciuitate toleti. et inter multa que ſibi legi. vnde notatur ꝙ aliqui eorum non ſint ſani in fide ſicut ea que ſequuntur. Primo ꝙ filios ſuos circumcidunt. Secundo ꝙ ſacramentum altaris nihil aliud eſt niſi quedam cerimonia vt ſacerdotes trahant gentes ad deuotionem.

Tercio ꝙ mittunt etiam oleum et habēt lampades in ſynagogis iudeorum.

Quarto ꝙ obſeruant ſabbatum ſicut

iudei et operantur occulte die dominica.
Quinto ꝙ faciunt iuramenta. ſicut iu/
dei in contractibus ſuis dicentes ꝙ per
nomen creatoris viui veri qui fecit ma/
re et arenas et celū et ſtellas et dedeꝛit tabu/
las legis moyſi ꝙ ipſe daret et ſolueret etc̄.
Sexta ꝙ fides catholica erat quedā truffa et
ꝙ nihil aliud erat ī hac vita niſi naſci et mo
ri et ꝙ totū aliud vanitas erat. Septimo ꝙ
cū in ꝑiculis ſe videbāt nūꝙ̄ nominabant
xp̄m nec beatā virginē ſed dicebāt adiuuat
te Adonay. Octauo ꝙ virgo maria nō erat
nominanda quia fuerat quedā peccatrix q̄
ſtat ſub cauda iuda. Nono ꝙ in die iouis
ſancto occidebant agnū et comedebant.
Decimo ꝙ cū ſunt in eccleſia non attendūt
cum eleuatur corpus xp̄i nec ſignant ſe niſi
cū dimidia cruce. Undecimo ꝙ fingunt ꝑ/
uulos in periculo cum naſcuntur et dicūt ꝙ
ꝓpter periculum baptizāt eos et non eſt ſic
ſicut de duabus filiabus alfandari curſoris
domorū iuenitur ibidē ꝙ cū eſſent. xviij. an
norum fuerūt baptizate. Duodecimo ꝙ fa/
ciunt circa defunctos oēs cerimonias iude
orum. Tredecimo ꝙ cōtrahūt matrimonia
ī gradu ꝓhibito ſine diſpēſatione eccleſie.
Decimoquarto ꝙ mittūt puulos ad ſyna/
gogas vt doceantur in eiſdē. Decimoquito
ꝙ deridēt de ſacramēto baptiſmi et de ceri/
monijs que fiunt a ſacerdote. Decimoſex/
to ꝙ dant publice ad vſuras antiquis xp̄ia
nis in lege xp̄i dicēdo ꝙ dicti xp̄iani ſūt ſui
inimici et legis. Et ideo non peccant dando
ad vſuram eis imo ꝙ cū hoc faciant lucran
tur indulgentias Decimoſeptimo ꝙ nō cu/
rāt de excōicationibꝰ nec de abſolutione ac/
cipienda. nec credūt nec intelligūt ſi ſunt ex/
cōicati ꝙ ſunt excōicati ꝓpter debita ad que
tenētur cum propter illa ſoluenda excōicā/
tur. et ſi ſoluūt hoc faciunt vt nō capiantur
vel vt non euitentur. ſed nō timore dei: nec vt
euitent periculū animarū ſuarū. et cū hac in
credulitate nō curāt de abſolutione dicētes
ꝙ ſoluto debito amotū ē peccatū. et ꝙ non
idigent abſolutione. et ſic dimittunt ſe ſtare
excōicatos toto tp̄e vite ſue. Decimooctauo
ꝙ raro audiūt miſſam et diuina officia raro
etiā cōfitētur. et ſi veniūt ad cōfeſſionē. hoc fa/
ciunt ꝓpter verecūdiā. et vt nō expellātur ab
eccleſijs. et nūꝙ̄ cōfitentur aliquod pecca/
tum ſed opera virtutis et ſctitatis. ſꝫ ſciātur
publici peccatores. xix. ꝙ ſacramētū cōfeſ/
ſionis ordinauerūt. xij. ebrij qui fuerūt cau
ſa ꝙ occiderētur ꝑ mūdū plures q̄. xx. mil/
le perſone. Uiceſimo ꝙ ſunt ydolatre. qꝛ in
uenitur in eadē peſquiſa ꝑ illū teſtē q̄ vidit
iuramēto p̄ſtito ꝙ Alfonſius gūdiſalui de
faro p̄dicte ciuitatis ciues et p̄dicte gentis cū
Mencia alfonci vxore ſua habebāt in eadē
domo vnū retabulū de petra tabulis coop
tū cū ianuis ſuis: in quo erant. iiij. ymagi/
nes lignee firmiter cōiūcte lapidi illi figura
vnius illarū erat hominis lōgi magne quā
titatis habentis coronam aureā. et a zona i
fra erat ymago illa nigra ſicut carbo. Tres
vero alie ymagines habebant figuram do/
micellarū erāt tn̄ nigre ſicut carbōes habē
tes capillos ꝓtenſos ſꝫ nigros. Et dixit te/
ſtis ille iuratus qui vidit ꝙ p̄dicti tenebant
dictum retabulum in quodam loco occul/
to. ſ. i tecto camere quadrate in qua dormie
bant. et claudebatur tabulis tamē clauis.
Cum vero erat pulſata cāpana pro aue ma
ria p̄cipiebāt predicto teſti cum eis cōmo/
ranti vt aſcenderet ad predictum locum cum
quadam ſcala qui ammouebat clauos et ta
bulas illas. et extrahebat p̄dictum retabu/
lum et ligato fune vſqꝫ ad eorum manꝰ ſu/
ſpendebat Qui recipientes illud faciebant
ꝙ predictus teſtis adoraret ymagines illas
et deoſcularetur ora ipſorum dicēdo ꝙ erāt
ſancti et ſtatim extinguebant cādelas et cu
cibula que incenſa tenebant et orabant ma
gno ſpacio ante ydola illa in arabico vſqꝫ
ad gallicantum. In qua hora vocabant ite
rum predictum teſtem et faciebant ꝙ veruꝫ
eleuaret retabulum illud ad predictum lo
cum claudendo ſicut prius diligenter. Dixit
etiam ꝙ qualibet die hora meridiana illud
faciebant et ꝙ hunc laborem habuit q̄diu
vixit cum eis: Dixit etiam de illis ꝙ come
debant carnes per totam quadrageſimam
ſextiſqꝫ ferijs ac in diebus ſabbatorum.
Uiceſimoprimo ꝙ ſunt peiores heretici q̄
arriani et quicunqꝫ alij qui contra legeꝫ chri
ſti errauerunt. ſicut patet in predicta peſqui
ſia de errore didaci gomes baccalarij filij d̄
moſen iobū. eiuſdem gentis ſicut affirma/
uit iuramento interpoſito. Aluarus fer/
nandi medicus predicte ciuitatis conuic/
tꝰ p̄ſentatus i teſtē i forma iuris. dicit ei ꝙ
loquēdo de lege xp̄i et lege iudeoꝝ cū eo ꝙ

dixit ei p̄dictꝰ baccalarꝰ. ābulate qꝛ nihil ſci
tis. qꝛ ſi ſciretiſ ſcripturas q̄s nos hēmꝰ vos
miraremini. Qui i dixit ſibi. Que ſcripture ſūt
ille qꝛ ego ſepe pertranſiui teſtamētū vetꝰ et
nouū et cū hoc ēt ſignaui plura loca p̄dicte
ſcripture Reſpondit p̄dictꝰ didacus gomes
baccalarius tota ipſa ſcriptura eſt ꝓ populo
ſꝫ noſtri litterati alias ſcripturas habēt ma/
ioris certitudinis et maioris auctoritatis.
Cūqꝫ p̄dictus teſtis cogitaret ꝙ illa eſſent
aliqua magna myſteria ſanctiſſime trinita/
tis vel incarnationis vel verbi diuini ſeu na
tiuitatis xp̄i mortis vel reſurrectionis vel ſā
ctiſſimi ſacramēti altaris: dixit ſibi ꝙ oſten
deret eidē. Et ipſe reſpondit ꝙ totū erat ſcri
ptum in hebraico. Et iterū dixit ei. Quid eſt
illud quod eſt ibi ſcriptū vltra illud q̄d tene
tur in biblia. Reſpōdit ei ꝙ hec erāt ſecreta
rerū p̄tentarū. ſ. quiſ fuit Abrahā. et adhuc
xp̄s et quis Machometus. et quos ſpūſ ha
buerūt q̄libet eorū et ꝙ mirabantur de gen
tibus qui credūt tot inſipiētias ſicut dicunt
qꝛ abrahā querebat ſpiritū qui reſponderet
ſuis petitionibꝰ et nō iueniebat Quadam
vero die abrahā exīte nudo in quodā circu
lo cōuocādo ſpiritū qui ei rn̄deret nihil vidit
de quo poſſit ſanguinē extrahere niſi de vir
ga virili ſua. et circūcidit ſe. et cū cecidit ſan
guis ſtatim rn̄dit ſibi ſpūs ſaturni et ꝙ totū
aliud erat deriſio quedā. Et dixit ei ſpiritꝰ
ꝙ in annis ſaturni ſunt octoginta pūcta. et
ꝙ q̄cquid diceret ſic erit et ꝙ illa pūcta reue
lauit ſpūs abrahe et Abrahā filijs ſuis. et
ſic ꝑ illa ꝓphetabāt ꝓphete. Dixit etiā ei ꝙ
ihūs xp̄s habuerat ſpiritum mercurij et ꝙ
addiſcebāt cū vno magno rabino ipſe Ihe
ſus et iudas ſcarioth, ac alij iudei. et ꝙ ihūſ
fuit filocaptus de quadā iuuēcula iudea.
q̄d cū cognouit ille rabinꝰ poſuit excōicatio
nem ſuper ihesum xp̄m per. x. dies. et in oc/
tauo die, dilatauit excōicationē ꝑ. xx. et dein
de dilatauit. per. xxx. dies. Et cum hoc vidit
ihūs xp̄s receſſit et ſeꝑauit ſe ab illo rabino
et ꝙ incepit p̄dicare ꝯtra magiſtrū ſuū. et ꝙ
ſic ābulādo appropinquauit vnus predic/
torum octoginta punctorum ſaturni et dixit
ꝙ poſuit ſe ihūs xp̄s ad ſeruandū punctuꝫ
illum per partem ſuam. et rabinus ille ꝑ ſu/
am et iudas ſimiliter. Et dixit ꝙ rabinus il
le et iudas dormierunt et ꝙ ihūs xp̄s vigi
lauit optime. et cū venit ille pūctus dixit ꝙ
dixit ihūs xp̄s. Dn̄e deus miſerere omnium
q̄ me audierit et in me credēt. et in hoc exci
tatus eſt rabinus. Tace mala morte moria
ris tu et tui credētes. Excitatus etiā Iudas
dixit male finiam ego ſi de te nō dedero ma
lū finem et dicit ꝙ ſic totū impletū fuit et ꝙ
iudei maledicūt illū rabinuꝫ. qꝛ excōicauit
ihūm xp̄m dicentes: ꝙ ſi nō excōicauerat eū
totū mūdum conuerterat ad iudaiſmū. Et
ideo vtrūqꝫ maledicūt ſed plus ihesuꝫ xp̄ꝫ
quia maledixit eos. Dixit etiam vlterꝰ ꝙ
machometus habuit ſpm̄ martis Et tot et
tanta dicebat iſte teſtis ꝙ habebat in ſcrip/
tis ꝙ plus videbantur ſtulta figmenta, com
poſita malicioſe et ex inuidia et peiora q̄
dixerant Arriani et manichei. Dicebant eti
am ꝙ per malam artem ihūs xp̄us fecerat i
morte ſua terremotū. et ꝙ ꝓpter talia ꝓphe
te fuerant occiſi: quia vtebantur malis arti/
bus. et ꝙ ſic etiam a ſimili fuerant mortui
ſicut mali et falſi per iuſticiaꝫ. et taliter mor
tui ſunt qualiter opera fecerunt. Dicebat
enī ꝙ ſanctū ſacramētum altaris ordinatuꝫ
fuerat in forma hoſtie rotūde ſicut ſol. quia
erat ſacrificiū ſolis. et ꝙ iupiter ſol et mercu
rius ordinauerant legem xp̄ianorum ſic ꝙ
iupiter accepit habitū. mercurius ſermoneꝫ
ſol vero ſacrificium. Et cū predicta et mul/
ta alia abbominabilia audiuit predictꝰ te/
ſtis ab illo didacogomecij non ſolum con/
tra legem iudeorum ſed etiam xp̄ianorum
dicit ꝙ ſeparauit ſe ab eo. vidit enim ꝙ ſic
expediebat ei quia peiora videbantur pre/
dicta q̄ ydolatrare. Dicebat enim ſi in iſto
qui eſt graduatus in ſcientia et filiꝰ docto/
ris talia inueniuntur quid erit in alijs. Di/
xit etiam predictꝰ teſtis ꝙ tātum cognoſce
bat de predicta gente ꝙ plꝰ crederet vni ſar
raceno qui iuraret ſibi in lege ſua q̄ vni cō/
uerſo qui iuraret ſibi ſuper ſancta dei euan/
gelia. et ꝙ boni inter eos ſunt pauci. et pro
maiori parte ſunt augures ſortientes. credi/
tores malarum rerum ſomniatores intro/
miſſi in omnibus alijs artibus. Uiceſimo
ſecundo ꝙ ſacerdos quidam eiuſdem gen/
tis conſecrauit die quadam quinqꝫ hoſtias
quarum vnam ſumpſit et alias tradidit fra
tribus ſuis et neſcitur quid factum eſt de il/
lis. Hec et plura alia continentur in pre/
dicta peſquiſia que breuitatis cauſa ob/
mitto. Item me exiſtente in ciuitate.

Segobien̄. āno. M. cccdix. cū iudei celebra rēt feſtū tabernaculorum: et vnus iudeus ti meret puniri ab alio in ſynagoga ꝓpter ali quod peccatū cōmiſſum. recōmēdauit ſe cui dam xp̄iano algazelo iudeorum vt veniēs in ſynagogā preſens nō permitteret puniti onē eiuſdem. Qui veniēs vidit ſynagogaꝫ plenam hoīb⁹ orātibus ac illuſtratā lumia rium multitudine. Et cū ad ianuā ſynago ge ꝑmaneret exiuit vn⁹ capite coop̄to. q̄ cuꝫ queſiuiſſet ab eo quis eſſet; agnouit eū eſſe vnum de cōuerſis p̄dicte ciuitatis. Qui mi ratus et volens videre āplius inuenit pluri alios ibidē cū iudeis habitu et ꝓ̄ne cōfor mes. que oia predictus algazelus omnibus volētibus audire publice affirmabat. Iteꝫ in villa de formeſta huius regni caſtelle q̄ dam barbitonſor eiuſdē gentis. Cuius no men Fernandus ſautij publice dixit. et ſepe idē affirmauit. ſ. ꝙ ihūs xp̄s nō erat ver⁹ de us. nec credebat in eum. et ꝙ de⁹ nū̄ꝙ̄ habu erat filium. ſed ꝙ ſolum credebat i illo vno deo qui fecit celū et ſtellas. mare et arenas. Item ꝑuerſus heretic⁹ fuit accuſatus coraꝫ domino petro palētino qui facta inquiſitio ne iuentum eſt teſtimonijs ſeptem teſtiū ea dē dixiſſe vt ego vidi in peſquiſia q̄ ad ma n⁹ meas deuenit ꝑ mādatum dicti ep̄i qui ce pit p̄dictū malū xp̄ianū. et timore morti po ti⁹ ꝙ amore veritatis abiurauit hereſim ibi publice vbi peccauit. Deinde fuit abſolutus ab excōicatione in forma iuris per me ex cō miſſione mihi facta per p̄dictū dioceſanum et demū poſit⁹ in carcere a quo exire ſm ius nō debebat. Rogaminib⁹ tn̄ multorum li beratus a carcerib⁹. relegat⁹ eſt exilio a pre dicto loco decē ānis. hec acciderūt āno dn̄i. M. cccc. lviij. i p̄dicta villa notarius public⁹ peſquiſie fuit petrus martini calderon teſtes vero Roderic⁹ garſie de Alna. et Alfonſus lupitonſor. et Alfonſus de villa regali fa ber. et Alfonſus ſaucij. et aguilar et Fernā dus ſaucij pretor. et Alfonſus fernādi Ro mo. et Gundiſaluus pancho macellarius. Fertur ēt ꝙ eſt liber q̄dē apud eos quē com poſuit magiſter Martin⁹ toletan⁹ aſtrolog⁹ cōtra fidē catholicā q̄ liber ne cognoſceretur ꝙ ab ipſo factus eēt verſo noīe ſuo ipm inti tulauit. qꝛ ipe ligua noſtra vocat̄ marti. et ex hoc verſo noīe intitulauit illū librum nitram Ex q̄b⁹ oīb⁹ manifeſte ptꝫ ꝙ nō ſunt ſani in

fide plures eorū vt dicit paul⁹: Increpa er go illos dure vt ſani ſint in fide. i. vt recte cre dant ſicut dictum eſt. Sequitur textus cum gl. non intēdētes iudaicis fabulis litteralis obſeruantie. In qua nemo iuſtificat̄; apud deū et mādat s hoīm. qꝛ mādata legis poſt manifeſtā veritatē iā hominū et nō dei mā data ſunt. hominuꝫ dico auertentiū ſe a ve ritate ſpūalis intelligentie. Quicquid enim aduerſus veritatē opponitur humana iuen tio ē. Iō mādata hominū et fabulas appel lat que narrāt. qꝛ neſuētes vim ſcripturaruꝫ interiora verborū legis colorē ſequūtur nō saporē. putāt eīm nū̄ꝙ̄ recedēduꝫ eſſe ab his que moyſes tradidit vt puta de eſcarū diffe rētia. oia eīm quaſi ſe auertūt vere a veritate qꝛ oia humanis vſib⁹ cōceſſa mūda ſunt. mūdis. ſ. illis qui fide bona ſumunt et iuſti ſunt. quod ipſi negant iō. qꝛ in lege quedaꝫ Moyſes ꝓhibuit. et ab immūdis mūdan dis cēuit. hoc autem nō ſm naturas quas deus creauit intelligi voluit ſꝫ ſm ſignifica tiones. Omnia ergo mūda ſunt mūdis ſm naturā in qua creata ſunt. Unde in geneſi. Uidit de⁹ cūcta que fecerat: et erāt valde bo na. Sed ſcd̄m ſignificationes tn̄ quedam im mūda ſunt iudeis. nec nobis omnia apta ſt̄ vel propter ſalutem corporū. vel ꝓpter conſu etudinem humane ſocietatis. Cū ergo cuiqꝫ ſua reddūtur et naturalē ordinē ſeruāt om nia mūda ſunt mundis. Cōtaminatis au tem per peccata et infidelibus. ſ. qui nō cre dūt in deū vel deo nihil mūdū eſt. qꝛ nō ſūt digni donis dei. ſed et mēs. i. intellect⁹ et ꝯ ſciētia eorū inquinate ſunt quaſi nō ex cibo eſt inquinatio eorum ſed ex malo intellectu et conſcientia peccatorum. Et vere mens et conſcientia eorum coinquinate ſunt. quia ꝯ fitentur quidem verbis ſe noſſe deum factis autem negant. vnde. i. Iob. ij. dicitur Qui dicit ſe noſſe deum et mandata eius non cu ſtodit mendax eſt. ſi negatio non tantum li gua fit ſed et factis certe multos inuenimus antichriſtos qui ore confitentur chriſtum: et moribus diſſentiunt ab eo. Quiſquis factis negat chriſtum antichriſtus eſt. Ta les enim ſunt omnes mali catholici qui nō verbis ſed factis negant. Nolite ergo eſſe de fide ſecuri. adiungite fidei recte vitam re ctā vt chriſtū cōfiteamur verbis vera dicēdo et factis bn̄ viuēdo. Nā ſi ꝯfitemi verbis et n̄

factis fides taliū moꝝ ꝓprie eſt fides demo
niorum. Cum ſint quaſi ſe confitentes noſ-
ſe deū cum tamen ſint abbominabiles. id
eſt deo odibiles et incredibiles. i. nec abileſ
credere. et ad omne opus bonuꝫ reprobi. i.
a deo reprobati. vt nō habeāt gratiam ad
bene operandum. hec in gl. Patet ergo ex p̄
dictis quales ſunt illi xp̄iani qui vtūtur cir-
cūciſione carnali. et qu omodo incidunt in
crimen hereſis. et propterea ſunt dure repre
hendendi et digne caſtigandi ab illis quo-
rum officium eſt errores cōtra fidem catho
licam inquirere. Et ſic patet prima conclu-
ſio huius primi erroris. ſ. ꝙ erroneum ē im
mo hereticum eſt xp̄iano vti circūciſiōe car-
nali: Ad argumēta ſuper que fundari vi
debatur p̄dicta hereſis. licet ex p̄cedentibuſ
ſatis pateat eorum ſolutio. dicatur tamē ꝙ
lex illa Ge. xvij. maſculus cuius preputij ca
ro circūciſa etc̄. Durauit vſq꜄ verus meſſiaſ
xp̄us eā in ſeipſo impleuit. et permiſſa fuit
vſq꜄ poſt euangelij publicationem. Ad ſe-
cūdum in quo dicitur ꝙ xp̄s fuit circūciſus
ergo et nos debemus circūcidi. Rn̄deo ꝙ
iſtud argumentum peccat ex defectu imagi
nationis. Cogitant enim heretici ꝙ cauſa
quare xp̄s fuit circūciſus in carne fuit: vt et
nos taliter circūcideremur. ſed non eſt ſic.
Et licet multe aſſignentur a doctoribus ra-
tiones quare voluit circumcidi dominus
iheſus: in preſenti tamen ſufficiunt tres.
Prima eſt vt ipſe ſe oſtenderet filiuꝫ Abra
he: cui preceptū circumciſionis erat factum:
et promiſſio naſcituri ſeminis. et ſic dei pro
miſſionem aſſignaret impletā. Secūda ra-
tio vt circumciſionem ſicut et alia legalia ſu
ſcipiens ab onere legis nos liberaret dādo
finem legi ſcripte. Tercia ratio vt fratrem iu
deorum ſe oſtenderet ne haberent iuſtam oc
caſionem ipſum repellendi. Sic ergo imple
uit preceptum domini Infans octo dieruꝫ
circumcidetur Gene. xvij. Et ſic manet lex il
la vacua iure quo erat plena ante xp̄i circum
ciſionem: ex quo facta eſt plenitudo promiſ
ſi. et plene fuit declaratum ſupra libro primo
cōſideratione tercia articulo. vi. Et quia inter ce
teras hereſes hec ſeruet p̄ p̄ſenti itātū vt plu
rimi ēt adulti circūcidāt̄ et vēditis omnib⁹
excīdit regnū iudei efficiant̄ vt dictū eſt. Ideo
cū hec peſtis rabida conet̄ ex toto ſubuerter̄
legem xp̄i. Ideo viriliter reſiſtendum eſt:
p̄cipue a dioceſanis et inq̄ſitoribus heretice
prauitatis. ac ēt a p̄dicatorib⁹ euāgelicis.
Necnō a pricipib⁹ brachij ſecularis. et ab oi
b⁹ militib⁹ et veris catholicis. quia nō ē minuſ
quin hec maſſa ſit multū corrupta in occult͡
et ideo multū piculoſa. quia ſcḋm Bern̄. ſup cā-
tica pl⁹ nocet falſus catholic⁹ ꝙ̄ ſi vere appa
reret heretic⁹. et nulla efficacior peſtis ad no
cendū ꝙ̄ familiaris inimic⁹ quales ſunt iſti
inter nos. vnde dn̄s. Ezech. xiij. c. illos qui
nō reſiſtunt hereticis acriter reprehendit di-
cens. Non aſcendiſtis ex aduerſo: nec oppo
ſuiſtis vos murū p̄ domo iſrael vt ſtaretis ī
prelio. Ex aduerſo eīn aſcendere et p̄ domo
Iſrael ſe opponere muꝝ ē p̄ defenſione ca-
tholice veritatis cuicūq꜄ heretico domū iſra
el que eſt eccleſia cupiēti deſtruere totis viri-
bus obuiare. quod Urban⁹ videtur innuere .i.
q. iij. c. Saluator p̄dicat in euāgelio circa fi-
neꝫ ſeculi pſeudo xp̄i et pſeudo ꝓphetas ſur
gere et multos ſeducere. et fideles ſuos ī mū
do multas habituras preſſuras. ſed tn̄ por-
tas inferi non preualituras. ꝓinde vt ait a-
poſtol⁹. i. Coꝝ. x. oportet eſſe hereſes vt q̄ ꝓ
bati ſunt manifeſti fiāt oportet nos cū pro-
pheta ex aduerſo ſurgere et murū opponere
p̄ domo iſrael. et cū aplo: vt dicit̄ Act. xiiij:
per multas tribulationes intrare in regnuꝫ
dei qm̄ nō ſunt cōdigne paſſiones huius tē
poris ad futuram gloriam que reuelabitur
in nobis. Ro. viij. Ex quibus datur intelli
gi ꝙ cōtra quaſcūq꜄ hereſes inſurgentes o-
portet catholicos ex aduerſo conſurgere: et
ſe murū opponere pro defenſione fidei ca-
tholice intātum etiam ſi papa fuit hereticus
et fidem molitus fuerit deſtruere orthodo-
xā oportet catholicos omnes aīoſe obuiar̄
et ideo nō immerito prohibentur neophiti or
dinari. diſt. xlviij. c. quoniā. §. i. Et aſſigna
tur in textu cum gloſa duplex cauſa. Prima
ne incidant in ſuperbiam. putantes ꝙ fideſ
chriſtiana multum indiget illis. Secundo
quia nondum ſunt experti ſtatum eccleſie vel
religionis. nec ſciunt modos perſonarum.

Item non ieiunauerunt. non ſteterunt.
nec fleuerunt. nec probati ſunt. Unde tales
nec ad minores debent promoueri nec ton
ſurari. ar. xix. queſtione. iij: monaſterijs.

Tercia concluſio eſt ꝙ neceſſarium eſt
chriſtianis vti circumciſione ſpirituali.
De qua loquitur Bernardus in ſer-

mone circunciſionis dicens. Fratres noſ circũcidi neceſſe eſt. nõ littera ſed ſpũ et veritate circũcidi nõ in vno mẽbro tantum ſed i toto corpore ſimul. licet enim magis in ea ꝑte in qua mãdata ē iudeis circũciſio regnet cõcupia: vniuerſã tñ occupat carnẽ. a plãta pedis vſq; ad verticẽ capitis nõ eſt in nobis ſanitas. nec eſt ꝑs aliqua que tabida nõ ſit hoc veneno. hec ille. Ex quibꝰ patet ꝙ nos xpiani debemus nos circũcidere nõ in vno mẽbro tñ ſ; i omnibus. Sicut eñ ridiculũ eſſet ſi quis in partẽ barbã ſuã raderet. ſic q̃ in ꝑte circũciſionẽ ſpũalẽ faciat et in ꝑte ſe circũciſum reliquit. Debemꝰ ergo nos circũcidere interius et exterius. Interꝰ q̃tũ ad cognitiones et deſideria. et exterius q̃tum ad ſingula membra et opera. hec eſt circunciſio viciorũ quã neceſſe eſt ꝙ faciamus. q: hec ē que facit xpianum iuſtũ et ſanctũ. Sed notandum vlterius ꝙ põt predicta concluſio deduci ex quadruplici ſimilitudine q̃ ſolet ali ;ua res circũcidi. Primo ad euitandum corruptionẽ. Secũdo ad ꝓcurãdũ fructificationẽ. Tercio ad demõſtrãdũ diſtinctiõ; Quarto ad attingendũ congruam ſituatiõe; Primo ergo aliqua res d; circũcidi ad euitãdũ corruptionẽ ſolet eñi res aliqua circũcidi ne alia corrumpatur per ipſam. Uidemus eñi ꝙ quando in pomo eſt aliqua ꝑs putrida et corrupta niſi circũcidatur: ꝑs ſana per aliã corrumpitur. dens etiã putridꝰ ab ore expellitur: ne per eius fetorem totum os corrumpatur: et ita de mẽbro putrido reſpectu corporis. Sic debemꝰ nos circũcidere a peccatis ne per vnum peccatum anima corrumpatur. et ſic amittat vitam gratie. et per cõſequens vitam glorie. Et ideo ſcribitur Deutro. xxx. Circũcidet dñs deus cor tuu; et cor ſeminis tui: vt diligas dominum deũ tuum ex toto corde tuo vt poſſis viuere. Et nota ꝙ dicit circuncidet dominꝰ deꝰ cor tuũ Iſta eñ mẽbra in quibus ſunt iſte turpes infirmitates corrodẽtes ſolent circuncidi ne ꝑ morbum membra aliqua corrumpãtur. Et certe peccatum in corde eſt infirmitas corrodens omnia bona gratie. vnde ſicut vinum corruptum corrũpit doliũ. et nimius calor cibũ ita cum peccatum ſit corruptio. et ſit q̃ſi quidam morbus infernalis qui qñ incipit oportet membrum circuncidi. Eſt eñi ignis vſq; ad conſumptionem deuorans animã corrumpit et comburit. ideo dicitur cor circuncidi ne anima corrumpatur. Ideo dicit Deutro. x. Circũcidite ꝓputia cordis veſtri

Ad hoc pertinet quod dicitur in bereſith quitãna ſuper Geñ. xvij. vbi dicitur Et dabo pactum meum inter me et inter te. etc. rabi aquiba dixit. quatuor ꝓputia ſunt. dicit enim preputium in aure. de quo ſcriptum ē Iere. vi. Cui loquar et quem conteſtabor vt audiat. ecce ꝓputiate ſunt aures eorũ; et nõ poterunt attendere. Ecce verbum domini factum eſt eis in obprobrium non voluẽt ipſum. Dictum eſt etiam preputium oris: ſicut ſcriptum eſt Exo. vi. Et ego ꝓputiatus labijs etc. Dictũq; eſt preputium in corde. Iere. ix. Et omnis domus iſrael ꝓputiati ſunt corde. et rurſus eſt dicens. Leui. xxvi Et inducam eos in terram inimicorum ſuorum. vt vel tunc ſupplicet vel humilietur cor eorum preputiatum. et tunc placeret ꝓ peccato ſuo. Et iterum Deutro. xxx. et circũcidet dñs deus cor tuum et cor ſeminis tui Dicitur deniq; ꝓputiũ in corpore. Geñ. xvij Et ꝓputiatus maſculꝰ qui non circunciderit carnem preputij ſui abſcidetur anima illa d̃ populis ſuis. hec rabi aquiba. Circa quod notatur i ꝓpugione. ꝙ ſicut quatuor ſunt genera ꝓputij. ſic eodem modo ſunt quatuor genera circunciſionis. quorum tria ſ. auris. cordis et oris. quia ſpiritualia ſunt pro oibus ſunt neceſſaria. Quartum vero genus quia corporale et vmbra reliquorum ſiue figura ex quo venit meſſias noſter preceptorum ſpiritualium magiſter. Non ſolum eſt inutile ſed etiam omnibus ipſum facientibus dãnoſum et valde periculoſum: ſicut d̃claratum eſt in precedenti prima concluſione: Circũcidatur ergo preputiũ auris. oris et cordis noſtri ne anima corrumpatur. q: ſm Greg. peccatum quod per penitentiam non diluitur mox ſuo pondere ad aliud trahit. Iſta circunciſio debet fieri cum cultro penitentie. aliter homo moreretur. quod figuratur Exo. iiij. vbi habetur ꝙ angelꝰ domini occurrit contra filium moyſi et cum occidere voluit vt dicit glo. Tulit ergo ſephora acutiſſimam petram. et circuncidit preputium filij ſui. Iſte filius circunciſus quem vult dominus interficere eſt malus xpianꝰ ſephora eſt eccleſia. interpretatur enim placens deo. Sed petra acutiſſima circuncidit

filium ſuū qñ iūgitur pñia vnde acuta eſt ꝑ
amarā cordis contritionem. acutior per con
feſſionē acutiſſima ꝑ ſatiſfactionem. et certe
acutū debet eſſe inſtrumētum quo nō ſoluꝫ
ſeptem dierū ſed multorū annorū abſcindi
debet anime preputium. Unde Bern. abſci
datur ferro acute cōpūctionis vlcus inuetera
te cōſuetudinis. niſi ergo acuta pñia circūci
daris. acuta ſententia occideris. Et ideo ſcri
bitur. Ge. xvij. maſculus cuius preputij ca
ro circūciſa nō fuerit delebitur aīa illa d̄ po
pulo ſuo. Sicut etiā faciendū eſt in re publi
ca que per vnum malum hominē. latroneꝫ
homicidā. adulterū crimine peſſimo macu
latū etc. hmōi corrūpitur vnde tales circum
cidendi ſunt per iuſticiam et mortem. ſicut
ouis morbida ne pereat grex. Secūdo oſtēdi
tur predicta cōcluſio ex ſecūda ſimilitudine
qua ſolet aliqua res circūcidi. ſ. ad procurā
dū fructificationem Uidemus enim ꝙ vi
nee et arbores circūciduntur vt melius fruc
tificent. niſi enim ſuperflua reſecarentur nō
fructificarent. ſic et nos tenemur nos circūci
dere. i. a peccatis purgare aliter quicquid la
boram⁹ nihil prodeſt. nec partē in bonis ec
cleſie. nec celeſtis glorie habem⁹. frater eniꝫ
mortuus nō pōt habere ptē in bonis a fra
tre viuo acquiſitis. nec cibus corpori mini
ſtratus ꝓdeſt mēbro putrido vel abſciſo.
Ita certe homini exiſtēti ī peccato nō proſunt
bona eccleſie q̄tū ad meritum glorie. qꝛ ab
ſciſus eſt a corpore eccleſie per meritū: licet ñ
per numerū. Et ideo neceſſe eſt nos a pecca
to purgari vt habeam⁹ fructū de bonis eccle
ſie. et ptē in bonis celeſtis patrie. Et idō poſ
ſunt dicere peccatores de bonis. illud. Gen.
xxxiiij. ſi circūcidam⁹ maſculos noſtros et cē
Per maſculos qui dñantur femis et gene
rant intelligitur veritas q̄ ē domina in potē
tijs aīe et generat bona opera que debet cir
cūcidi ab oī imūdicia. quod figurat. Gene.
xvij. vbi habetur ꝙ abrahā fuit circūciſus
cū filijs ſuis et ſeruis ſuis. Abrahā qui int
pretatur pr̄ multarū gentium eſt voluntas a
qua habētur bona opera. filij ei⁹ alie potētie
ſerui eius et ſenſus corporis. que oīa debēt
circūcidi. volūtas ab omni malo vſu. et mē
bra ab omni malo actu. os. oculi. auris. et
ſic de alijs. vn⁹ eñi homo potens et diues ñ
daret filiam ſuam vni ruſtico habēti vile et
turpe artificiū. ſed huiuſmodi nobili daret.
Ita de⁹ valēs. nobilior. ditior. et potentior:
nō dabit eternā gloriā habenti vile ac turpe
artificium peccati. ſed nobili habēti omnia
neceſſaria. nā hō tendens ad habēdū filiaꝫ
alicuius magni ſolet ſe decētius gerere et a
vilib⁹ retrahere. Unde dicūt āgeli illud. ge.
xxxiiij. non poſſum⁹ facere qd̄ petitis. et dare
ſororē noſtrā. i. gloriā eternam hoī incircū
ciſo. hoc ē imūdo. ſed in hoc valebim⁹ fede
rari ſi eſſe volueritis noſtri ſimiles. i. vacare
mundicie. et circūcidatur in vobis oīs ma
ſculini ſex⁹. hoc ē ſi purgetur voluntas ab oī
peccato. Et ſic patet ꝙ neceſſarium eſt xp̄ia
nis vti circūciſione ſpūali ſi volunt fructum
beatitudinis acquirere. Tercio oſtenditur p̄
dicta cōcluſio ex tercia ſimilitudine qua ſo
let aliqua res circūcidi. ſ. ad demonſtrandū
diſtinctionē. Solet eñi aliqua res circūcidi
vt a re alia melius cognoſcatur vł' diſtingua
tur vt ptꝫ in ouib⁹ q̄ vt diſtinguātur ab alijs
ſolent circūcidi in auribus vel in locis alijs
ptꝫ ēt in equis et pluribus alijs. Sic et nos
debemus a peccato circūcidere vt a familia
dyaboli diſtinguamur vnde peccatum ī aīa
ſignū eſt dyaboli. et circūciſio a peccato ſi
gnū eſt dei. Ideo dicitur ad philippeñ. iij.
Nos ſumus circūciſio qui ſpiritu ſeruimus
deo. et gloriamur in xp̄o ihū. et non in car
ne fiduciam habentes. Et nota ꝙ dicit nos
ſumus circūciſio. i. circūciſi. et vide ꝙ iſti ar
migeri qui ſeruiunt iſtis magnis dñis ſolēt
eſſe in noua tunica ſtricte cincti. ſtricte calcia
ti. cū alba cucufa. cū certo pulchro. Ita illi q̄
ſeruiunt deo debēt habere tunicā nouā pul
chre conſcientie. ſtricte cincti cingulo caſtita
tis et ſancte affectionis. bene calciati exem
plis ſanctorū. cū alba cucufa intentionis re
cte. que facit eleuare capillos. i. cogitationes
ad deū. habētes in capite ſertū de pulchris
floribus. i. deuotis orationibus. talis ſic cir
cūciſus eſt de familia dei. vnde ſicut miles
cognoſcitur. ſm̄ arma. ſic ad ſignum peccati
vel grē cognoſcūtur filij dyaboli vel dei. vn
de Hiere. iiij. Circumcidimini domino. et au
ferte preputia cordium veſtrorum quaſi di
cat ſitis circūciſi ſicut decet famulos dei. ge.
xvij. Circūcidetis carnē preputij veſtri. i. a
vobis omnem immūdiciam auferetiſ. vt ſit
ſignum federis inter me et vos. id eſt vt ſit
ſignum ꝙ eſtis de familia mea. neceſſariuꝫ
eſt ergo xp̄ianis vti circumciſione ſpūali vt

diſtinguatur a filijs dyaboli. Quarto oſten
ditur predicta cõcluſio ex quarta ſimilitudi
ne qua ſolet aliqua res circũcidi. ſ. ad attin/
gendũ congruam ſituationẽ. Uidemus enĩ
ꝙ lapides anteꝗ̃ in edificio collocẽtur dili
genter circũcidũtur vt melius in edificio va/
leant ordinari. Sic ſi volumꝰ in edificio pa
radiſi ſituari. oportet nos circũcidi ab omni
peccato et poliri virtutibus et bonis operi/
bus. vnde ſicut lapides meliꝰ ſculpti et poli
ti et decorati ſolẽt poni in locis nobiliorib9
ita magis bõi et magis purgati et ornati po
nentur in loco ſuperiori et nobiliori. naꝫ ſm
excellẽtiam meritorũ recipient sic diſtributi
ones premiorũ. et ideo dicit btũs Gregoriꝰ
Urbs beata iheruſalẽ dicta pacis viſio que
cõſtruitur in celis viuis ex lapidibus. et ãge
lis coronata vt ſpõſata comite. platee et mu
ri eius ex auro puriſſimo. Porte nitent mar
garitis abditis patẽtibꝰ et virtute meritorũ
illuc introducitur omnis qui ob xp̃i nomen
hic in mũdo ꝑmitur. Tõſionibꝰ pluris et/
politi lapides ſuis coaptant̃ locis per ma/
nũ artificis diſponũtur ꝑmãſuri ſacris edifi
cijs. Igitur dicitur Exo. xij. Si quis peregri
norũ in veſtrã voluerit tranſire coloniã. id ẽ
agriculturam vel cultũ religionis. a colo co/
lis et facere phaſe circũcidetur prius pꝫ quo
modo neceſſarium ẽ xp̃ianis vti circũciſiõe
ſpiritual i peccatorum ſi volũt tanꝗ̃ viui la
pides collocari in gloria beatorum.

De hereſi eorum qui dicunt euangelium
eſſe falſum.

ſ Ecũda hereſis eſt eorũ qui dicunt
euangeliũ eẽ falſũ. quorũ motiuũ
eſt. qꝛ quotienſcũꝗ in aliq̃ doctrĩa
inuenitur aliquid falſum tota illa doctrina
iudicatur falſa. qꝛ ſm apoſtolũ ad galath.
v. modicũ fermẽtũ totã maſſam corrũpit:
Sed ſic eſt de euãgelio xp̃i vt dicũt ergo etc̃.
Iſtud pbãt qꝛ in euãgelio Mat. in. c. ij. inue/
nitur allegatũ. vt ĩpleret̃ qḋ dictũ eſt per pro
phetam. Ex egypto vocaui filium meũ di/
cũt iſti ꝙ in nullo inuenitur ꝓphetarum: Itẽ
dicũt de illo quod ſcribitur infra eodẽ ca. vt
adimpleretur quod dictuꝫ eſt p ꝓphetas. quo
niam nazareus vocabitur qꝛ hoc etiam ĩ nl/
lo prophetarum inuenitur vt ipſi dicũt. Cõ
cludunt ergo totum euangelium eſſe falſum

Hunc errorem deprehendi cũ predicarem in
cõuentu metine de cãpis. qꝛ in predicta vil/
la multi de eodẽ genere erant eodẽ vulnere
vulnerati. vt mihi per fide dignos et etiã de
eodẽ genere fuit intimatũ. Contra quos ꝑ
dicaui eos eſſe non ſolũ peſſimos hereticos
totũ euangelium dãnãtes. ſed etiam inſipi
entes et ignorantes ſcripturas ꝓphetarum
non legentes in quibus expreſſe continetur
quod euãgeliſte affirmant. Primũ inuenit̃
expreſſe in primo. xij. ꝓphetarũ minorũ. ſ. i
Oſee in. c. xi. in principio vbi dicitur. Puer
iſrael et dilexi eũ: et ex egypto vocaui filium
meum. Iſta auctoritas habet duplicẽ ſenſũ
vnũ lralem qꝛ verificata eſt ad lram de po/
pulo iſrael vocato a dño de egypto. ꝑfectiꝰ
tamẽ de domino ihũ xp̃o qui eſt filiꝰ dei na
turalis. Alij aũt ſunt filij tm̃ per adoptiõeꝫ
ſicut et illa auctoritas que habetur. i. paral.
xvij. Ego ero illi in patrẽ et ipſe erit mihi in fi
lium ad litteram intelligitur de Salomone
tamẽ minꝰ ꝓprie. de domino autẽ noſtro ihũ
xp̃o ꝓprijſſime vt dicit apoſtolꝰ ad Hebr. i.
dicens. Cui enim aliquando dixit angeloꝝ
filius meus es tu etc̃. Et iterũ et ego ero illi
in patrẽ. et ipſe erit mihi in filium. et hoc mõ
intelligit euãgeliſta hoc quod dicitur Oſee
xi. vt dictum eſt Item poſſumus ſicut dicit
Hiero. in omel. aliter conſolari hunc locum
propter contentioſos. quorum conſuetudi/
nem Paulꝰ apoſtolus ſe habere denegat: et
eccleſiam xp̃i. et teſtimoniũ ꝓferimus ex nu
meris dicente Balaã in. c. xxiiij. Deus edu
xit illum de egypto cuius fortitudo ſimilis ẽ
rinocerõtis. i. vnicornis quod ẽ animal for
tiſſimũ. ſed capitur in ſinu virgis adoleſcen/
tule prouocatus ad eius canticũ dulciſſimũ
Sic et filius dei fortiſſimꝰ cuius fortitudini
nemo reſiſtere poterat in ſinu adoleſcentule
virginis Marie ad eius dulciſſimũ canticũ
Ecce ãcilla domini: ꝓuocatus incarnatus
eſt et mãſuetiſſimus factus. Et ſicut in mor
te vnicornis vt legitur in eius venatiõe due
domicelle concurrunt. quarum vna portat
gladium. et altera vxcũ. quarũ cantu inebri
atus que portat gladium cũ occidit percuti
endo eum in corde. et que vxcũ portat. reci/
pit ſanguinẽ quo purpura tingitur impera/
torum. Sic in morte xp̃i accidit. domicella
portans gladium fuit ſynagoga que ipſum
occidit. Sed domicella portans vxcũ fuit

eccleſia catholica que ſanguinem eius rece-pit qua purpura iperatorū.i .eorum aie ru-bricate ſunt cū fidē xp̄i receperūt. et non ſolū illi. ſed et omnes fideleſ eodē ſanguie lauāt et mūdiſſimi efficiunt. Apoc. i. Dilexit nos et lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo licet ergo p̄dicta auctoritas non inueni-atur ab hereticis p̄dictis inſipientibus i. lex interpretib⁹. querāt vbi dictū eſt et inueniēt Secūda auctoritas inuenitur in primo ma iorū ꝓphetarum. i. moſayca. c. xi. vbi dicitur Egredietur virga de radice ieſſe. et flos de radice eius aſcendet. vbi hebraica veritas ſic habet. et nazareus de radice eius conſurget Nazare⁹ interpretatur flos vel florid⁹. Hie-ro. autem tranſferens ſecutus eſt interpreta-tionem vocabuli dicens et floſ de radice etc̄ Euāgeliſta vero ſcribens ſecut⁹ eſt veritatē hebraicā. qꝛ cū p̄dicta prophetia expōeretur de meſſia ad litterā. virga de radice ieſſe eſt beata virgo que deſcendit de genere Dauid et ſic de radice ieſſe qui fuit pr̄ dauid alio no mine dictus Iſai. et fuit virga rectiſſima ſi-ne aliqua obliquitate peccati. xp̄s vero fuit ex ea conſurgens velut flos pulcerrimus. qꝛ ſpecioſus forma pre filijs hoim. pſal. xliiij. Ipſe eſt ergo nazareus: qꝛ tot⁹ florid⁹ et pul cerrim⁹. Ip̄e nazare⁹ quia in nazareth conce ptus ſicut patet Luce. ij. et qꝛ in nazareth nu tritus ſicut patet Math. ij. Predicte ꝓphie q̄ vacue erant ante aduentum xp̄i in eius ad-uētu implete fuerunt. ſicut patet Mathei. ij. quia monitus Ioſeph per angelum vt fuge ret in egyptū cū puero et matre ei⁹ ꝓpter He rodē. et ꝙ eſſet ibi vſqꝫ dū vocaretur iterum p angelū defuncto Herode. ſic factum eſt vt patet ibidē. Et ſic de egypto dei filius fuit vocatus et veniens habitauit in ciuitate na zareth vt patet ibidē et ſic eſt impleta ſecūda ꝓphetia non ſolum qꝛ ibi cōceptus ſed eti-am q̄a ibi habitauit et fuit nutritus licet in bethleem natus et in iheruſalem occaſus.

Item dicūt euangeliū. Marci eſſe falſum ex eo ꝙ in eius principio dicitur vnum falſuꝫ Scribitur enim ibi. Initium euangelij ihū xp̄i filij dei ſicut ſcriptum eſt in Iſaia ꝓphe ta ecce ego mitto angelum meum ante faciē tuam qui preparauit viam tuam ante te vox clamantis in deſerto. preparate viam domi recte facite ſemitas eius. Modo dicunt iſti. patet ꝙ primū eſt falſum. ſ. ego mitto ange-lum meum ante faciem tuam cuꝫ nullibi re periatur in Iſaia ſed in malachia. Dicēduꝫ eſt ad hunc errorem ſecūdū ꝙ notat Nicola us de lyra ꝙ Marcus ante eius conuerſio-nem ad fidem fuit inſtructus in lege et pro-phetis. et ideo incepit ſuum euangelium. in vno contextu prophetias coniungens qua-rum prima ſcribitur Malachie. iij. et ſecūda Iſa. xl. Verūtamen Marcus hic ſolum ex-primit Iſaiam prophetam dicens. ſicut di-ctum eſt in Iſaia propheta. qꝛ licet ambo ꝓ phete vno ſpiritu ꝓphetauerūt. Iſaias tamē principalior eſt altero. et ideo ſolus nomiat et quia auctoritas vltima eſt ipſi⁹ Iſaie. res autem denominatur a fine. Ideo non falſū dixit Marcus ſed verū nominando Iſaiā: et ſubticendo malachiā. Item Bern̄. et po-nitur in gl. Iſai. Nota ꝙ hoc teſtimonium Ecce ego mitto angelum meū. ē Malachie: vtrūqꝫ tamē dicit eē Iſa. qꝛ et ſi non verba ſē ſus tamen inuenitur in Iſa. et manifeſti⁹ in uenitur in hoc verſu. vox clamātis in deſer-to. Angelus enim qui mittitur ante faciē eſt vox clamantis in deſerto. preparauit autem viam dicens. Parate viam domini. facite rectas ſemitas. potuit enim pro malachia Iſaie nomen diuinitus occurrere. nec volu it marcus emēdare. qꝛ omnes ꝓphete vno ſpiritu locuti ſunt quaſi vno ore. Vtraqꝫ ſo lutio ſatiſfaciat cuicūqꝫ intelligenti. et ſatis concorditer ad ꝓpoſitum veritatis et ad cō-fuſionem malicie opponentis crimen falſi-tatis euangelio chriſti qui non ſolum veruꝫ dixit per euangeliſtas ſuos. ſed etiam eſt ip-ſa veritas. vt patet Ioh. xiiij. Supradicti in ciderunt in hanc peruerſam hereſim edocti a quodam religioſo hiſpano eiuſdem gentis in flandria qui eis legit aliqua capitula bi-blie. vt fertur in occulto damnando legem euangelicam cum eſſent ibi mercatores. et taliter impreſſit errorem p̄dictū et alios i eis ꝙ venientes in hiſpaniā multos alios per uerterunt in occultis Et iſti ſunt illi de qui-bus ſupra dixi in prima hereſi. ꝙ fuerūt ab ſconditi quaſi per menſem ꝓ ſanādo vulne re circūciſionis. et ꝙ expectant in breui face re tranſitum in berberiam cum illo Noſo ne quam qui eos expectant fecete i ciuitate hi-ſpaleñ. vt facto tranſitu ibi libere efficiātur iudei. Qui hoc nouit teſtimonium perhibu it. et ſcimus. qꝛ verum eſt teſtimonium eius

De hereſi eorum qui negant confeſſionē
valere ad remiſſionem peccatorum.

t Ercia hereſis eſt eorum qui negāt
cōfeſſionē valere ad remiſſionem
peccatorum. Sunt eni nōnulli xp̄i
ane religionis inimici qui aſſerunt ꝙ cōfeſ
ſio non valet ad remiſſionem peccatorū. qď
ꝓbare nituntᷣ auctoritatibꝰ erroibꝰ. Primo
ſic deꝰ gratis remittit peccatū nō merito ho/
minis ergo nec per confeſſionem. ſi eniꝫ per
confeſſionem remittitᷣ peccatū merito remit/
titur confitentis: Secūdo ſic. apoſtolus ait
ad Titū. iij. nō ex operibus iuſticie que feci
mus nos ſꝫ ſm ſuā miam ſaluos nos fecit
ergo non ꝑ confeſſionem. Tercio ſic ſm a/
poſtolum ad Ro. ix. nō eſt volētis neqꝫ cur
rētis ſed miſerētis eſt dei. Prima eni gratia
quam deus ī nobis operatur eſt peccatoruꝫ
remiſſio. ergo n̄ mediāte cōfeſſiōe ſed di mi
ſeratiōe remittitur culpa. n̄ ergo cōfeſſio ē ne
ceſſaria ad ſalutem. Secūdo hoc ꝓbare nitū
tur auctoritatibus ſanctorum. Primo auc/
toritate Ambro. ſup. Lucam dicētis. Ideo
fleuit petrus. quia culpa ſuppreſſit ei non in
uenio quid dixerit. inuenio ꝙ fleuit. lachri/
mas eius lego. ſatiſfactōem nō iuenio: Cō
tra hāc hereſim multe clamāᷣ auctoritates ſā
ctorum Ait eni auguſt. Cōfitere quecūqꝫ fe
ciſti que in verbo. que ī ope. que ī nocte. que
ī die. cōfitere ī tempore oportuno. et ī die ſa
lutis recipies celeſtem theſaurum. Secūdo
ait Grego. Nō vult deus vlciſci maliciam ꝗ
cōfiteri delicta ꝑſuadet optat diſſolui cōfi/
tētes ne cōtumaces pūire cogatur quotidie
xp̄s ī euāgeliū clemēter vocat cōfeſſiōem tyrā
ni ex puro corde deſiderat. et cūcta que deli/
quimus relaxat. Ad primam ratiōem ꝗ
dicunt heretici ꝙ deus gratis remittit pecca
tum n̄ merito homis. Dicendum ꝙ ſola di
gratia peccatum remittitur. nec confeſſio eſt
cauſa efficiēs remiſſiōis peccati: ſed ſola gra
tuita volūtas dei. Eſt tamē cōfeſſio cā ſine
qua nō quia niſi homo peniteat a deo pec/
catum n̄ remittetur. ſicut ſol domum illumi/
nat. quia feneſtra aperitur. n̄ tamē apꝰtio fe/
neſtre ē cauſa illumiatōis ſed cauſa occaſio
nalis. cauſa vero efficiēs illumiatiōis eſt ip
ſe ſol. Ad ſecūdam ratiōem in qua dicitᷣ
ꝙ n̄ ex opibus iuſticie que fecimus nos. ſic
intelligendū eſt ꝙ opa n̄ excludūt gratiam
nec gratia opera. quia et gratia opera et ip/
ſa gratia eſt cā efficiēs noſtre ſalutis. Simi
liter gratia nō excludit penitentiam. nec pe/
nitētia gratiam. quia et penitētia quedam
gratia eſt. Eodem modo reſpondendum eſt
ad terciam rationem nō eſt volētis nec currē
tis. quia ꝗuis curſus id eſt opatio vel bōa
volūtas ſit ſalutis occaſio tamē efficiēs cā
ſalutis exiſtit penes gratiam dei miſerentis
deus enim primam gratiam operatur in no
bis. id eſt peccati remiſſionem non meritis
noſtris exigentibus. ſed miſericordia ſua tā
tum. Ad auctoritatem ambroſij qui dicit ſe
lacrimas petri legiſſe non ſatiſfactionem vel
confeſſionem. per hoc non excludit qui mlᵗ/
ta facta ſunt que ſcripta non ſunt. vel dicatur
ꝙ nondum facta erat inſtitutio confeſſiōis

De hereſi eorum qui negant confeſſioneꝫ
fieri homini:

Q Uarta hereſis eſt eorum qui conce
dunt confeſſionem fiendam ſed ne
gant eam fiendam homini. Dicunt eni iſti
heretici. Quid oportet ꝙ iſta publicatio pec
catorum fiat modo in noua lege homini
per confeſſionem ex quo in lege veteri non fi
ebat niſi deo per ſolam contritionem quid
ergo oportet modo addere confeſſionem.
Secundo ſic. Criſ. ſuper epiſtolam. ad He
breos dicit non dico tibi ꝙ te prodas in pu
blicum nec apud alios te accuſes. ſꝫ obedire
te volo prophete dicenti pſal. xxxvi. Reue
la viam tuam ante deum. ergo confitere pec
cata tua ante verum iudicem cum querimo
nia delicta tua ꝓnūcia non lingua ſed con/
ſcientie tue memoria: et tunc demū ſpera mi
ſericordiam te poſſe conſequi. Item tercio
dicit idem Criſoſt. peccata tua dicito vt de/
leas illa ſed ſi confundaris alicui dicere di/
cito ea quotidie in anima tua non dico tibi
vt confitearis illa conſeruo tuo vt tibi expro
bret dicito deo. quoniam curat ea nec ei ſi n̄
dixeris: ea nō ignorat cum ea faciebas. pre/
ſto erat cum admitteres ea cognouerat. Ex
omnibus iſtis ergo illi elicuint confeſſionē
fiendam ſoli deo. Hec rabida hereſis mul/
tum viget iſtis temporibus in aliquibus
occulte confabulantibus et in conuenticulis

ſuis. Pro deſtructione huius erroꝛis intendo contra ipſum ꝓcedere quītupliciter. Primo auctoꝛitate veteris teſtamēti p quā oſtēdā ꝙ confeſſio que fit homini in noua lege iam fuit declarata in veteri lege. qꝛ ſcribitur Prouer. xxviij. Qui abſcondit ſcelera ſua nō diriget̄ q̄ autē cōfeſſ⁹ fuerit et reliquerit ea miſericoꝛdiā cōſequet̄. Tunc arguo ſic ex ipſa auctoꝛitate peccata abſcōdi nō debēt imo cōfiteri. ergo deo vel homini. non deo: qꝛ p̄s. dicat. delicta mea a te nō ſunt abſcōdita: Et apoſtolus ad hebꝛ. iiij. oīa nuda et apta ſunt oculis eius: ergo peccatū abſcondi homini nō debet. imo debet confiteri homi(ni). hoc oſtendit nobis xp̄s in figura qn̄ dixit leproſis Luce. xvij. Ideo oſtēdite vos ſacerdotibus et ſequit̄ ꝙ dū irēt mūdati ſunt. Secūdo arguitur contra eādem hereſim ex pte pfectionis legis noue. Unde circa hoc eſt ſciendū ꝙ deus in omni ſtatu tā nature ꝙ legis moſaice ꝙ legis etiā gratie voluit ꝙ ſibi homo ꝓ peccatis cōfiteretur ſed diuerſimode. Nā in ſtatu nature ſufficiebat ſibi vt homo de peccatis ſolā ꝯtritionē haberet vt in coꝛde peniteret. ſed poſtea ꝓcedens in ſtatu legis qui fuit pfectioꝛ ſtatu nature voluit vt nō ſolū homo de peccatis contritionē haberēt. ſed ꝙ etiā ꝓ peccato aliqd̄ holocauſtū offerret ſicut vitulū de armēto ac edū de grege. Sed poſtea vltra ꝓcedēs in ſtatu gratie tā ꝙ perfectioꝛi ceteris voluit vt non ſolum coꝛde et ſacrificio. ſed etiā oꝛe pꝛopꝛio confeſſio fieret de peccatis. et valde cōgrue dominus oꝛdinauit. quia ſicut nos ſumus in ſtatu pfectioꝛis vite. ita perfectius a peccatiſ noſtris expurgari debemus: Status enim noſter. ſ. gratie ſtatui nature ſiue legis cōparat̄ ſicut fructus cōparatur floꝛi. nā ſicut fructuſ pl⁹ hꝫ de pfectione ꝙ flos. ſic ſtat⁹ gratie pl⁹ habet de perfectione ꝙ ſtatus nature vel legis moſayce: quare nullus debet mirari ſi nos qui ſumus in gradu perfectioꝛi ꝙ fuerunt gentiles vel iudei. ſi a nobis plus exigitur vt perfectioꝛes inueniri valeamus. Sicut enim fructus venit poſt floꝛē oꝛdīe nature ſic confeſſio oꝛis venit poſt coꝛdis contritionem et ſicut fructus latet in arboꝛe ante ꝙ floꝛeat ſic in ſtatu nature iſta cōfeſſio nullatenus apparebat. qꝛ ſoli deo p contritioneꝫ fiebat. ſed ſicut poſtea per floꝛē oſtenditur aliquantulum fructus. ſic ī ſtatu legis aliquātulum oportuit hominis pfectionem p munera apparere. quia tunc peccatum non ſolum deo. ſed etiā populo erat notū licet nō expreſſum. ſed cognoſcebatur ex quo offerebat ꝙ in aliquo deū offenderat. ſed per qd̄ ignoꝛabat. ſꝫ cū fructus per floꝛem aduenit tota virtus arboꝛis in eius ꝓductione ſe oſ̄dit. Sic eodem modo in ſtatu gratie q̄ nunc eſt tota perfectio hominis in hoc debet conſiſtere ꝙ nō ſolū cū deo ꝯueniat ſicut primi nec ipſi p munera ſe oſtendant ſicut ſecundi veniēdo. ſ. ad confeſſionem. ſed etiā opoꝛtꝫ ꝙ peccatū exprimat ſicut arboꝛ in tota pfectione ſua ꝓfert fructū. et ideo voluit vt oꝛe ꝓprio confiteamur de peccatis. Et qꝛ ipſe nō eſt preſens viſibiliter dimiſit nobis miſtroſ eccleſie vt eis confiteremur. vt ſic oꝛdo natur̄ di ꝓuidentia reſpōderet. Unā Leo papa multiplex miſericoꝛdia dei que ita lapſib⁹ humanis ſubuenit vt non tantūmodo per baptiſmū ſed etiam per penitentiam ſpes vite reparetur. Chꝛiſtus enim hanc ꝓpoſitis eccl'ie tradidit poteſtatem: vt vere penitentib⁹ penitentie ſatiſfactionem daret. et eoſdem ſalubri ſatiſfactione purgatos ad communionē ſacramentoꝛum per gratiam reconciliationis admitteret. Tercio arguitur contra eandem hereſim ſic. quia ſicut dei filius erat pꝛio homini incognitus. ſicut verbum cogitatum ē ignotum. ita volebat ꝙ homo recognoſceret ipſum eſſe deum. vt in coꝛde ſuo ſolū qn̄ peccauerat ſe recognoſceret offendiſſe. Et idō non requirebat ab eo vltra vires. ſed ꝙ ſibi pꝛopoꝛtionabiliter ſicut ipſe erat incognitus ita ſibi homo incognite reſponderet. Sꝫ qn̄ modo eſt non ſolum vt verbum cogitatum ſed etiam pꝛolatum in ꝙtum ex virgine carnem ſumpſit. et in mundo verus deuſ et homo apparuit. requirit vt homo ſibi non ſolum agnoſcat clandeſtine ſe deum offendiſſe. ſed etiam ſe deo oꝛetenus manifeſtet qui pro peccatis ſuiſ ſe māifeſtauit carneꝫ d̄ virgine aſſumendo et ideo vult vt non ſolū homo ſibi coꝛde confiteatur ſed etiam oꝛetenus ſuo ſacerdoti. Unde Augu. de verbis domini. Qui vult videri deus cum ſit homo non imitatur illum qui cum deus eſſet pro illo factus eſt homo. tibi quideꝫ nō deo eſto aliquid minus ꝙ es ſed cognoſce quod es cognoſce te infimum: cognoſce te hominēꝫ cognoſce te peccatoꝛeꝫ. appareat in ꝯfeſſiōe

tua macula cordis tui et ptinebis ad gregeȝ xpi qꝛ confeſſio peccatorum inuitat medicū ad ſanādū. Quarto arguitur contra eandeȝ hereſim ratione aſſumpta p ſimilitudinem in moralibus ſicut enim videmus ꝙ quando aliquis bonus homo offenditur ab aliquo nō ſolum ipſe dominus offenditur ſed etiam vxoꝛ eius. nec etiam ipſe placatur ab offenſa niſi ab eius vxore ſi tamē ſit fidelis ei indulgentia etiā poſtuletur. Sic deꝰ nū ꝙ pcat alicui q cū offenderit niſi vxori ſue. ſ. eccleſie recōcilietur ſe. xp̄s enī duas vxores hre dicitur vnā. ſ. pulcherrimā et dilectam ac ſibi gratam. ſ. eccleſiam que velut bona dn̄a iniuriā ſibi reputat quicquid xp̄o iniurioſe eſt illatum. Et ideo xp̄s nū ꝙ placaꝛ niſi vxori tam nobili et tā dilecte peccatoꝛ reconcilietur cuius locū tenet ſacerdos quicūq ſit dūmodo poteſtatem habeat abſoluendi. Vn̄ augu. in li. de penitentia. Qui vult cōfiteri peccata vt inueniat grām querat ſacerdotem q ſciat ligare et ſoluere iudicet homo ſeipſum voluntate dum poteſt et mores conuertat in melius et veniat ad antiſtites per quos clauis illa in eccleſia miniſtratur a prepoſitis ſacramentorum accipiat ſatiſfactiōis ſue modū. Quinto et vltimo arguitur contra eādem hereſim hic. qꝛ ſicut deus offenditur qn̄ homo perpetrat malū ꝫ et quaſi quandam verecūdiā patitur ſi ſeruus queȝ redimerat itacare apoſtataret ab eius pio domino p peccatum ita vult ipſe deus ꝙ quando reconciliatur illi ipſe ſeruus verecūdiam et maioreȝ confuſionem patiatur nō autē pōt maioreȝ pati ꝙ quando ſeruo ꝓpter deum humiliatur et ſibi oretenus confitetur. Non enim eſſet magna humiliatio ſi domino tantum ſe humiliaret. quare deus voluit ꝙ homo cōfiteretur homini. ſ. ſuo ſacerdoti. Vnde Beda. Conuenīēs eſt vt nos qui peccādo deo contumaces fuimus penitendo ſupplices ſacerdotibus et miniſtris eius ſimus. et bō qui ad gratiam conſeruandam mediatore eguit. iam eam niſi per mediatorem habere non poſſit. Ex predictis igitur manifeſtum eſt ꝙ nō ſufficit ſolum deo confiteri ſine ſacerdote. nec eſt vere humilis et penitens ſi n̄ deſiderat et requirit ſacerdotis iudicium. Si tamē non pōt habere copiam ſacerdotis ſufficit cōfiteri ſocio vel ꝓximo ſtudioſe tamē inquirendus eſt ſacerdos. quia ſacerdotibꝰ conceſſit poteſtatē ligandi et ſoluendi. et iō quibus ipſi dimittunt et deus dimittit. Si vero deſit ſacerdos ſocio vel proximo faciēda eſt confeſſio: Vnde augu. Tanta vis cōfeſſionis eſt vt ſi deeſt ſacerdos confiteaꝛ ꝓximo. Sepe enim contingit ꝙ penitens non pōt verecūdari ante ſacerdotem quem deſiderauit nec tempus nec locus offert et ſi ille cui confitebitur poteſtatem ſoluendi non hȝ fit tamē dignus venia ex ſacerdotis deſiderio qui crimē ſocio confitetur. Mundati enī ſunt leproſi dū irent ſe oſtendere ſacerdotibꝰ antequā ad eos veniebāt. Vnde pȝ dū ad coꝛ reſpicere dū ex neceſſitate ꝓhibentur ad ſacerdotes peruenire. Nunc reſtat reſpondere ad argumēta hereticorum in principio huiꝰ ꝑter cij erroris poſita. Ad primum cum dicaꝛ quid oportet ꝙ fiat iſta publicatio peccatorum ex quo in lege veteri non fiebat niſi deo Reſpondetur ꝙ tunc offendebatur ſolū deus modo homo et deꝰ qꝛ deus factus ē homo ideo oportet ꝙ reueles et publices peccatum tuum deo per contritionem et homī per confeſſionem et dices cum. p̄s. xxxi. Delictum meum cognitum tibi feci et iniuſticiā meam non abſcondi. ſ. homini cui abſcondere poteram quia deo notum erat. Ad ſecundum argumentum Criſoſtomi non dico vt te prodas etc̄. dico ꝙ non eſt ita intelligendum ꝙ liceat alicui ſi tēpus habeat ſacerdoti nō ꝯfiteri ſed quia ſufficit vbi crimen occultum eſt ſoli deo per ſacerdotem dicere. et ideo non oportet publicare coram multis quod occultum eſt quod notauit dicens. nō tibi dico vt te prodas in publicum. Vn̄ leo papa. ſufficit confeſſio que primum deo offertur deinde ſacerdoti qui pro delictis penitentium peccatoꝛ accedit. tunc enim plures poterunt ad penitentiam prouocari ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis ſicut eniȝ publica noxia publico egēt remedio ita occulta ſecreta confeſſione et occulta ſatiſfactione purgantur. Nec neceſſe ē vt quod ſacerdoti ſemel confeſſi fuimus iterum confiteamur niſi quod abſit in idem cōtingat nos redire. ſed lingua cordis nō carnis apud verum iudicem id ſemper confiteri debemus. Vnde Criſ. Nunc autem ſi recordaris peccatorum tuorum. et frequenter ea in conſpectu dei pronūcies et pro eis deprecceris citiꝰ ea delebis. Si vero obliuiſcari

tunc eorum recordaberis nolens quãdo publicabũtur et in cõſpectu proferentur oium amicorum et inimicorum ſanctorũq3 angelorum. et per ea que dicta ſunt patet ſolutio etiam ad tercium argumentum et ſic ſum expeditus de quarto errore ſiue hereſi.

De hereſi eorum qui aſſerunt confeſſionem fiendam ſolum curato ſicut proprio ſacerdoti.

q Uinta hereſis eſt eorũ qui concedunt ꝙ confeſſio eſt fienda homi ſed dicũt ꝙ ſolum eſt fienda proprio ſacerdoti. Sic errauit magiſter Johães de poliaco qui poſuit ſequẽtes articulos vt patet in extrauaganti. Joh. xxij. vas electionis videlicet ꝙ cõfeſſi fratrib⁹ licẽtiã generalem cõfeſſiones audiendi habentibus eadẽ peccata qui cõfeſſi fuerant iterũ proprio ſacerdoti confiteri tenerentur ac ſtante ſtatuto omnis vtriuſq3 ſexus in cõcilio generali nec deus nec romanus pontifex facere poſſet ꝙ parrochiani non tenerentur oĩa peccata ſua ſemel in anno ꝓprio ſacerdoti .ſ. prochiali curato confiteri. Item ꝙ nõ poſſet papa generalem dare ptãtem audiendi cõfeſſiones imo nec deus quin confeſſus generalem habens licentiam teneretur iterum eodem ſuo ꝓprio ſacerdoti veluti prochiali curato cõfiteri. Hi articuli a Jo. xxij. in predicta extrauagãti tã falſi ꝙ̃ et erronei et a ſana doctrĩa deuij auctoritate apoſtolica ſunt damnati et reprobati ipſeq3 Joh. de poliaco veris rationibus qui opinioni quã dudum habuerat cõtrarijs et quib⁹ reſpondere non potuit demonſtratis eoſdẽ articulos non eẽ veros affirmauit in conſiſtorio publico. nec non ĩ preſentia p̃dicti Johis pape et cardinaliũ reuocauit. Et qz ſuccedente tempore nonnulle perſone eccleſiaſtice necnon et alie vtriuſq3 ſexus perſone p̃dictos reuocatos articulos fuerunt ãplexantes inficientes fidelium animos vt fratribus predictis non confiterentur. Et vt ab eorum deuotione eos retraherent non ſolum predictos articulos ſed et alios etiam ſacris canonibus cõtrarios affirmare publice non erubuerunt. Unde licet confeſſio fratrib⁹ electis et a dyoceſanis admiſſis facta dubitabilis et incerta ſit. vnõ tenentur oino incertum dimittere et ſic ſolum confiteri ſuis ſacerdotibus curam animarũ habentibus ſub pena peccati mortalis. Itẽ ꝙ q̃uis ipſi fratres admiſſi auctoritatẽ habeant cõfeſſiones audiendi et abſoluendi tñ populus ſubiectus accedẽdi ad eos ſine licẽtia ꝓprij ſacerdotiſ nõ habet poteſtatem Itẽ ꝙ fratres petentes priuilegia ꝓ cõfeſſionibus audiendis et ſepulturis habendis ſunt in peccato mortali. Item ꝙ romani põtifices cõcedentes p̃dicta priuilegia vel illa cõfirmãtes ſunt in ſili peccato mortali et excõicati. Item ꝙ tales fratres cõfitẽtes non ſunt paſtores ſꝫ fures latrones et lupi. Itẽ ꝙ ſacerdos curatus dãs licentiã mẽdicãtibus cõfeſſiones audiendi magis diſpenſat ſup predicto ſtatuto oĩſ vtriuſq3 ſexus ꝙ̃ papa fratribus licentiam tribuẽs iuxta formã decretalis antedicte. omnia ſupradicta lamtabili querela per fratres mẽdicãtes ad aures Eugenij pape quarti puenerũt. Qui facta diligenti examinatione per diuerſos i iure canonico doctores ac ſacre pagine profeſſores tanꝙ̃ falſos et erroneos et ſacris canonibus contrarios auctoritate apoſtolica dãnauit et reprobauit vt ptꝫ in bulla ſua que icipit Gregis nobis crediti quã confirmauit Nicolaus quintus vt ptꝫ in bulla ſua que icipit ꝓuiſionis noſtre quam confirmatoriã bullã dirigit vniuerſis et ſigulis patriarchiſ archiepis. epis. electis et abbatib⁹ vbilibet conſtitutis vt quotienſcũq3 fuerit reqſiti ſuper predictis a quoꝙ̃ predictorũ ordinũ p̃dicatorum et minorum et aliorũ mẽdicantium priuilegiatorũ magiſtro generali ac prouinciali. miniſtro vicario vel aliud gerẽte officium ad confutandos ac reprimendos ac penitus tollendos huiuſmodi errores ꝓut in decretali ſuper cathedrã ac in predicta extrauaganti vas electionis continetur diligẽti ſtudio atq3 cura prouideãt ac intendant et ꝙ p̃fatas conſtitutiones faciant inuiolabiliter ab omnibus obſeruari. et ꝙ ſi forſan iuenerint aliquos predictos dãnatos articuloſ aut aliquid ipſorum pertinaciter aſſerẽteſ vel tenentes ſeu predicantes contra illos communiter vel diuiſim tanꝙ̃ contra hereticos et de catholica fide ſuſpectos procedãt. nec non ipſos et eorum quelibet iuxta tantorũ exceſſuum qualitatẽ per cenſurã eccleſiaſticam et alia iuris oportuna remedia auctoritate predicta compeſcere ſtudeant cum pre-

ſentem librum ſcriberem in villa vallis ole
tana. anno domini. M.cccc.lviij. Cleric⁹ q̄
dam nomine alfonſus debeiar i eccleſia be/
ati Jacobi p̄dicte ville de predictis reproba
tis ꝓpoſitionib⁹ tres publice predicauit.
Quarū prima fuit ꝙ quilibet tenebatur con
fiteri curato prochiali ad minus ſemel in an
no. Secūda eſt ꝙ fideles obligabantur pete
re licentiā a ſuo curato ꝑrochiali vt poſſint
cōfiteri religioſis mēdicātibus et ꝙ non de
bebat dare licentiaꝫ niſi his quibus ſibi be
ne viſum foret. Tercia fuit ꝙ omnes illi qui
confeſſi fuerant religioſis predictis obliga/
banturiterū confiteri de eiſdem peccatis ſuo
ꝓprio ſacerdoti. ſ. prochiali curato. Cū ergo
cognoui ꝙ p̄dictus clericus dixerat p̄dictas
ꝓpoſitiones ꝑ fidedignas perſonas requi/
ſiui dominū petrū epm palētinū qui tunc ī
eadē villa p̄ns erat vt de predictis reciperet
veram informationem qui cognita veritate
vocato predicto clerico mandauit ſibi vt pre
dictas ꝓpoſitiones in eadē eccleſia in qua il
las p̄dicauerat ſequenti dn̄ica publice reuo/
caret quod et factū fuit preſentibus plurib⁹
religioſis predicatorum et noſtri ordinis et
magna populi multitudine.

De hereſi eorum qui dicunt ꝙ non te/ netur quis confiteri ſacerdoti ſi laic⁹ ſit p̄ſto

S Exta hereſis eſt eorum qui dicunt
ꝙ non tenetur quis confiteri ſacer/
doti ſi laicus ſit preſto cui poſſit cōfiteri. im/
probatur iſta inſipientiſſima hereſis oſten/
dendo ꝙ requirendū ſit examen ſacerdotis
cui conceſſit deus poteſtatē ligandi et ſoluē
di quod oſtendit Aug. in libro de peniten/
tia dicens. Qui vult confiteri peccata vt in/
ueniat gratiam querat ſacerdotem qui ſciat
ſoluere Item ait Aug. Judicet ſeipſum hō
voluntatem dn̄i pōt et mores conuertat ī me
lius veniet ad antiſtites per quos illi claues
in eccleſia miniſtrantur a prepoſitis ſacram̄
torum accipiat ſatiſfactionis ſue modū. J/
tem leo. multiplex miſericordia dei que la/
pſibus humanis ſubuenit vt nō modo per
baptiſmū. ſed etiam per penitentiam ſpes
vite reperiatur. Sic diuine voluntatis preſi
diis ordinatis vt indulgentiam dei niſi ſup
plicationibus ſacerdotū nequeant obtinere
xp̄s eniꝫ hanc prepoſitis eccleſie tradidit po
teſtatem vt cōfitentib⁹ pn̄ie ſatiſfactionē da/
rent eoſdē qꝫ ſalubri ſatiſfactione ꝑurgatos
ad cōionē ſacramētorū per ianuā recōcilia/
tionis admitterēt. Item leo. ſufficit confeſ/
ſio que primū deo offertur deinde ſacerdoti
qui pro peccatis delinquētium p̄cator⁹ acce/
dit et etiam plures ad penitētiā poterunt ꝓ
uocari ſi populi auribus nō publicetur con
ſcientia cōfitentis In neceſſitate tn̄ pōt hō ꝯ
fiteri peccata ſua proximo vel ſocio ſi deſit
ſacerdos. Ex predictis manifeſtum eſt ꝙ n̄
ſufficiat confiteri deo ſine ſacerdote cū poſſit
haberi nec eſt vere humilis et penitens ſi nō
deſiderat et requirit ſacerdotis iudicium ſi
tn̄ nō pōt habere copiam ſacerdotis ſufficit
confiteri ſocio vel proximo vt predictum eſt

De hereſi eorū qui dicūt ꝙ non ē obediē dum niſi ſoli deo.

S Eptima hereſis eſt eorum qui di/
cunt ꝙ non eſt obediendū niſi ſoli
deo. Iſte fuit error cuiuſdā heretici qui dice
batur vualtus a quo vualdenſes heretici nū
cupantur. Ille ſuo ſpiritu duct⁹ et nō a deo
miſſus nouā ſectā iuenit vt ſine alicuius p̄/
lati auctoritate ſine inſpiratione ſine ſciētia
ſine litteratura p̄dicare p̄ſumeret ſine ratiōe
phus ſine viſiōe: ꝓpheta ſine miſſione: apo
ſtolus ſine iſtitutione didaſcalus vt notat
Alanus in li. ſuo cōtra hereticos predictam
vero hereſim ſequētes ipſum nituntur ꝓbare
et ex actibus apoſtolorū. v. vbi introducūt
petr⁹ et Johānes loq̄ntes ad ſcribas et pha
riſeos in hunc modū. Uos ipſi iudicate cui
ſit obediēdū deo precipiēti an vobis ꝓhi/
bentibus. Itē ſi hō hoi obedieret in his ī q̄
h⁹ obediēdū nō ē peccaret qꝛ in hoc deo obe
diens nō eſt. Samuel etiam ait ad ſaul. Re
gū. xv. ſpēs ariolandi eſt nolle obedire ſpēꝫ
ariolandi vocat ſamuel quodāmodo deuꝫ
negare per inobediētiam. Sed nolle obedi
re hoi nō eſt ariolare ſed nolle obedire deo.
ergo obediēdū eſt deo nō hoi qꝛ ꝑ hoc ꝙ n̄
obedim⁹ hoi nō ariolamur. ſꝫ ꝑ hoc ꝙ nega
mus obediētiā deo. Rn̄detur ad p̄dicta ꝙ
deo et hoi obediēdū eſt. ſed deo magis ꝙ

boi. boi tamē obediēdū eſt qꝛ poteſtas ſu-
per boīes a deo data eſt. Unde et xp̄us ad
pylatū. Joh. xix. ait nō haberes in me ptā
tē niſi datū eēt tibi deſuper. ergo ſi pylatus
qui ab īperatore romano ptātē terrenā ha-
buerat eā ſuper xp̄m habebat multomagis
et alius homo ſuper alios hoīes. Chriſtus
etiā prī putatiuo et matri obediēs fuit. erat
enim ſubditus illis vt ptꝫ Luce. ij. Petrus
etiam et Johānes per hoc ꝙ dicūt potiꝰ eſſe
obediēdū deo ꝙ̄ hoībus nō negāt
hoī eē obediēdū ſed inſinuāt potius eſſe o-
bediēdū deo ꝙ̄ hoibꝰ. hoibꝰ tñ in malis obe
diēdū nō ē ſed in bonis et in hoc ꝙ obedit
hoibꝰ in bōis obeditur deo. Qđ Samuel
ait ꝙ ſpēs ariolandi eſt nolle obedire intel
ligitur in illo caſu in quo ex p̄cepto vel iſpi-
ratione diuina aliquis aliquid alicui iniun
git Sicut Samuel ex inſpiratione diuina vl'
ex precepto diuino iniūxerat ſauli vt expecta
ret eum. In eo ergo ꝙ nō expectauit inobe-
diēs deo fuit nō tm̄ hoī: et hec iobedientia
ſpēs ariolandi fuit. Qđ aūt hoibꝰ et maxie
p̄latis obediēdū ſit oſtēdit paulus in epiſto
la ad Ro. xiij. dicēs. omnis aīa ptātibꝰ ſub
limioribus ſubdita ſit. nō eſt eī ptās niſi a
deo. que autē ſunt a deo ordinata ſunt. itaqꝫ
qui ptāti reſiſtit: dei ordinationi reſiſtit ideo
eni et tributa p̄ſtatis. miniſtri eni dei ſunt i
hoc ipſū ſeruientes. Petrus etiā in canoni-
ca prima. c. ij. ait. Serui ſubditi eē i oī timo
re dn̄is nō tm̄ bonis et modeſtis ſed etiā di
ſcolis. Angeli etiā ſibinuicē obediūt mio
res videlicet maioribꝰ vt teſtaꝛ Dyoniſiꝰ de
celeſti ierarchia. bruta etiā aīalia ſibinuicē
obediūt quod etiā in minimis aīalibus. i. i
apibus manifeſtū eſt. ptātes ergo et ſecula-
res et eccleſiaſtice a deo ſunt ordinate vt iſe
riores regant vt et gratiā cōſequātur ſubdi-
ti ſi bene agant vel ſi aliud operētur penā ſu
ſtineant ptꝫ ergo ſubditos debere ſuis pre-
latis obedire ſiue boni ſint ſiue mali. in bo
nis tñ ſit obediētia nō in malis qꝛ obedien
tia honeſta ē animi deliberātis iuſte iuſſionis
effectus qꝛ in his debemꝰ obedire p̄latis q̄
iuſte deliberāt et iuſte iperāt. Sūt aūt q̄dā
ſine quibꝰ non eſt ſalus vt adipletiones pre
ceptorum moralium in quibus tenemur oī
no obedire prelatis. Sūt quedā cū quibus
nō eſt ſalꝰ vt mortalia peccata in quibus a-
gendis nulli obedire tenemur. Sunt autem
quedam media cū quibus eſt ſalus vt car-
nes comedere vel nō comedere et ſimilia. lai
co aūt p̄dicare ſi periculoſū nō eſt predicare
aūt periculoſum qꝛ non itelligit quod dicit
nec ſcripturas intelligit quas exponere p̄ſu-
mit ſi prelatus iniungat ei vt taceat tacere te
netur et ſi nō tacet mortaliter peccat. Unđ ſi
ſub pena excōicationis ei ꝓhibet predicare
Ille vero p̄dicet excommunicationis ſentē-
tie ſubiacet. Unde iſti vualdēſes qui contra
p̄ceptū domini pape imo contra totam ec-
cleſiam predicant quibus iniunctum eſt a
domino papa vt non predicent ſententie ex
communicationis ſubiacent. In concilio e-
tiam lateranenſi in eos ſententia excommu-
nicationis lata eſt. Unde eis communi-
candum non eſt cum ſentētia apoſtolica ab
eccleſia preciſi ſint. Ideo autē excōicati fue
runt quia officium quod ad eos non perti-
net vſurpabant contra fidem quedam pre-
dicabant eccleſie verbis aut factis deroga-
bant et os in celum ponebant cum curie ro-
mane detrahebant quia inſtar ſacrilegij eſt
de facto ſummi pontificis diſputare. Qui
bus enim magis credendum eſt an ydeotis
an eccleſie ſapientibus vniuerſis. Si ergo i
his que non periculoſa ſed indifferentia ſūt
vt non abſtinēꝫ a carne vel vino in caſu obe
dimus maioribus et prelatis noſtris. mul-
tomagis predicti heretici tenentur eccleſie
romane obedire in his que periculoſum eſt
facere cum ſententia prelati atteſtante Gre-
gorio ſiue ſit iuſta ſiue iniuſta non ſolum ti-
menda eſt ſed et tenenda.

De hereſi eorum qui dicūt non eſſe obedi
endum prelatis exiſtentibus i peccato mor
tali et ꝙ tales nō habent ptātem ligandi et
ſoluendi.

o Ctaua hereſis eſt predictorū vual
denſium qui dicunt ꝙ dato ꝙ o-
bediendū ſit homi. homini tamē
non exiſtenti in peccato et ꝙ ſolum boni ſa
cerdotes habent poteſtatem ligādi et ſoluē
di. hic etiam fuit error Johānis heuclis an
glici qui inter innumerabiles errores quos
poſuit iſte fuit vnus ꝙ nullus eſt dn̄s ciuil'
nullus eſt prelatꝰ. nullꝰ eſt ep̄s dum eſt i pec
cato mortali. Inſecutus eſt hunc vna alia

vulpecula idē aſſerens .ſ. Job. hus de bohe
mia et vippera tercia. Hieronimus de pra-
ga qui in concilio Cōſtātienſi in p̄ſētia mar
tini pape quinti fuerunt dānati tanq̄ hereti
ci anno dn̄i. M. cccc. et. xvi. Iſti ergo heretici
dicūt obediendū eē bonis prelatis et eis q̄
ſunt apoſtolorū vicarij in vita et officio. eoſ
autem qui aplorū vitā nō hn̄t nec officiū eo
rū retinēt mercenarios dicūt nō paſtores.
Quod ꝓbare nituntur qꝛ dicit Aug. in li. d̄
baptiſmo peccatorum remiſſionē per ſeipſū
facit deus vel per colūbe mēbra dicit etiam
Aug. peccata dimitti vel teneri a ſāctis. idē
ſuper exodo vbi de lamina aurea legitur:
Erat enī lamina aurea ſemper in fronte ſa-
cerdotis. hoc inquit ſignificat fiduciā bone
vite q̄ qui vere perfecteq; nō ſignificatione
ſed veritate ſacerdos habet ſolus pōt pecca
ta auferre. Item greg. Iſti ſoli habent i hac
carne poſiti et ligandi et ſoluendi ptātem ſi
cut ſancti apl'i q̄ eorū exēpla ſil'cū doctria te
nēt. Itē ex dictis origenis hec ſoli petro ptāſ
cōceſſa eſt et imitatoribus petri. Nā quicū-
q; petri veſtigia imitantur habent digne et
recte ligandi et ſoluēdi ptātem. Item mala
chie. ij. etiam legitur maledicā benedictioni
bꝰ vr̄is. et alibi: Ezech. xiij. ve ill' q̄ viuificāt
aīas q̄ n̄ viuūt et mortificāt aīaſ q̄ n̄ moriū t
ſi ei maledicit dn̄s bn̄dictōibꝰ eorū et ſi aīe
q̄ſ beatificāt nō viuūt ergo quō p eoſ gratia
benedictionis transfunditur. Ad hec omia
dicūt veri catholici q̄ oēs ſacerdotes habēt
ꝑtātē ligandi atq; ſoluēdi ſed illos ſolos di
gne ac recte hac poteſtate vti q̄ p̄diti ſunt vi
ta et doctrina aplica et ad hoc referūtur p̄di
cte auctoritates que dicūt iniuſtos ſacerdo-
tes nec ligare nec ſoluere. i. nec digne nec re-
cte fit per illos qui ſancti non ſunt retētō vel
remiſſio peccatorum. dat enī deus benedicti
ones digne poſcenti etiā per indignū mini
ſtrum. Quod autem legitur in malachia ſic
intelligi pōt maledicā benedictionibus ve-
ſtris. i. his que benedictionibus veſtris poſ
ſidetis qꝛ faciam vobis ea cedere in maledi
ctionē non in benedictionē quia et ſi benedi
cunt ſanctis hoc non faciunt vere corde et iō
eorum benedictio eis vertit' in maledictōnē
Vel ſic maledicā benedictionibꝰ veſtris. id
eſt quod a vobis benedicitur a me erit ma-
ledictum qꝛ benedicūt iniqui agentibꝰ adu-
lanturq; peccantibus dūmodo diuites ſint

Predictis hereticis obuiat ſanctus Clemēſ
dicens. Sacerdotes et oēs miniſtri eccleſie
omnis plebs ep̄os ſuos diligere debent et
eorum preceptis obedire etiam ſi ipſi aliter
quod abſit agant niſi in fide errauerit. Itē
obuiat eis Euſebius papa dicens. oues q̄
ſuo paſtori cōmiſſi ſunt nec reprehendere ni
ſi a fide exorbitauerit nec vllatenus accuſa-
re poſſunt qꝛ facta paſtoris oris gladio feri
enda non ſunt. Item obuiat eis Beatꝰ Ber
nardꝰ qui loquens de reuerentia erga prela
tos ſic inquit Non ſufficit exterius obtpare
prelatis niſi interius altius ſublimiter ſentia
mus de eis Et ſi enim a deo indigna alicu
ius prelati vita cōꝑitur vt nihil oino excuſa
tionis nihil diſſimulationis admittat pro-
pter eū tamen a quo omnis ptās eſt excelſū
eum reputare debemus nō ꝓprijs perſone
meritis ſed ordinationi diuine et dignitati
deferentes. Ideo diſſimulemus interim de
magnis eccleſiarum p̄latis. ſic enim facien-
dum eſt et ſic placet illis vt euadant huma-
na iudicia vt tandem incidant in iudicium
quod in eis qui preſunt fiet. Sap̄. vi. Iudi-
cium duriſſimum fiet his qui preſunt. Itē
auctoritatibus ſanctorum probatur q̄ oēs
ſacerdotes habent ligandi et ſoluendi pote
ſtatem et primo Hyeronimus hoc teſtatur
ſuper illum locum euangelij. Math. xvi. vbi
dominus ait petro. tibi dabo claues regni
celorum etc̄. habent inquit poteſtatem iudi-
candi et alij apoſtoli habent et omnis eccle
ſia in epiſcopis et in preſbyteris. Sed ſanctꝰ
petrus eam ſpecialiter accepit vt oēs intelli
gant quicunq; ab vnitate fidei et a ſocietate
eccleſie ſe ſeparauerint nec a peccatis ſolui
nec celum poſſe ingredi. Item ſecundo q̄ ſa
cerdos etiam ſi malus ſit gratiam tamen
transfundat pro ſue dignitatis officio. Au-
guſtinus oſtendit dicens dictum eſt a domi
no in numeris ad Moyſen et aaron ſacer-
dotes vos ponite nomen ſuper filios iſrael
ego dominus benedicam eis vt gratie tra-
ditio pro miniſterijs ordinate transfunda-
tur hominibus nec voluntas ſacerdotis ob
eſſe vel prodeſſe poſſit ſed meritum benedi-
ctionem poſcentis. Item tercio. Auguſti:
in libro de corpore xp̄i obuiat predictis he
reticis qui dicunt ſacramentum altaris ſo-
lum confici a bono ſacerdote dicens. In
tra catholicam eccleſiam in miniſterio cor-

poris et ſanguiniſ domini nihil a bono ma
ius nihil a malo minus ꝑficitur ſacerdote
qꝛ nō in merito conſecrantis ſed in verbo ef
ficiatur creatoris et in virtute ſpūſſancti. quā
ta autem ſit dignitas ſacerdotis et ordinis
hinc aduertimus. dicit enim Augu. in libro
q̄ſtionū ueteris et noui teſtamēti dictum eſt
de nequiſſimo caypha inter cetera hoc autē
a ſeipſo nō dixit ſed cū eſſet pontifex anni il
lius ꝓphetauit. Joh. xi. per hoc oſtendit ſpi
ritum gratiarū nō perſonā ſequi digni velꝰ i
digni. ſed ordinem traditōnis vt ꝗuis ali/
quis boni meriti ſit non tñ poſſit benedicer̄
niſi fuerit ordinatus vt officium miniſteriū
exhibebat dei autem eſt effectum tribuer̄ be
nedictionis.

De hereſi eorum qui dicunt ꝙ non of/
ficium et ordo ſed meritum bone vite habꝫ
poteſtatem ligandi et ſoluendi conſecrandi
et benedicendi.

Ona hereſis eſt eorūdem ꝙ nō offi
cium et ordo ſed meritū bone vite
habet ptātē ligādi ſoluēdi cōſecrā/
di et benedicēdi. Eſt ergo eorū concluſio ꝙ
magis operat̄ meritū ad ꝯſecrādū vel bene/
dicēdū vel ad ligādū vel ad ſoluēdū ꝙ or/
do vel officium. Unde ipſi ꝗuis ordinati
nō ſint qꝛ ſe iuſtos eē fingunt et merita apo
ſtolorum hr̄e pſumūt bn̄dicere mō ſacerdo
tali. dicūt etiā ſe poſſe cōſecrare ligare et ſolue
re qꝛ meritum dat ptātem non officium. Et
ideo qꝛ ſe dicūt apoſtolorum vicarios ꝑ me
rita dicūt ſe habere eorū officia in quo ma
xime contra eccleſiā nauigāt et ſe hereticos
eē demonſtrant. Iſtum autem errorem vo/
lunt munire auctoritate Eſicij q̄ ait ſacerdo
tes nō propria auctoritate benedicūt. ſed q̄a
xp̄i figuram gerunt et propter eū qui in ip/
ſis eſt bn̄dictionis plenitudinē tribuūt nec
ſolū is qui ſacerdotium ſortitus eſt. ſed qui
cunqꝫ xp̄m in ſeipſo habet et eius figurā ge
rit per conuerſationem bonam ſicut moyſeſ
ydoneus eſt vt benedictionem pſtet. Ecce
hic habes ꝙ non ſolum ſacerdos ſed omiſ
cum quo xp̄s inhabitat benedictionem pre/
ſtet Solutio predictorum eſt ſecundum A/
lanum in libro ſuo de hereticis ꝙ ſacerdo/
es in q uibus xp̄s habitat plenitudinē be/
nedictionis tribuere dicūtur. Predictis er/
go reſpondentes dicimus ꝙ alia eſt benedi
ctio que congruit ſoliſ ſacerdotibus Alia q̄
ab omnibus bonis communiter exigetur. d̄
niqꝫ illi ſacerdotes in quibus xp̄s inhabi/
tat benedictionis plenitudinem tribuere di
cuntur. non quia illi ſoli. ſed illi ſoli licite et
digne id agant nec ſubditos mala vita ſacer
dotis ledit ſi bona faciūt que ille dicit. Un/
de greg. papa Multi dū plus vitam ſacerdo
tum ꝙ ſuam diſcutiunt in erroris foueā di/
labūtur minus conſiderantes ꝙ nō eos vi/
ta ſacerdotum ledet ſi humiliter bonis ſacer
dotum admonitionibus aurem accomo/
darent.

De hereſi eorum qui dicunt ꝙ non eſt ve
ra indulgentia vel relaxatio epiſcopi in con
ſecratione eccleſie vel alias indulgentias
dando

Ecima hereſis eſt eorūdem ꝙ non
eſt vera indulgētia ep̄i vel relaxatio
in cōſecratione eccl'ie vel alias indulgentiaſ
cōcedendo ꝙ ſic nitūtur ꝓbare. Iſte tenetur
ad ſatiſfactionē triū annorum. vnꝰ ep̄s i vni
us eccleſie dedicatione relaxat terciam partē
Eadē rōe alius tercius et reliquus terciam ꝑ
tem qꝛ tātā ptātē relaxādi habent ſecūdꝰ et
tercius quātum primus quod ſi ita eſt ꝓ tri
bus obolis relaxabit̄ pēa triēnis. Preterea
idiſcreta videt̄ iſta relaxatō nec equa ſatiſfa
ctiōis cōpēſatio ſi ꝓ vno obolo vel nūmo re
laxat̄ vniꝰ āni ſatiſfactio. Solutō ad p̄miſ
ſa ꝙ ep̄s relaxat in abſolutionibꝰ penā pur
gatoriam non temporalem. Ad argumē
tum dicitur ꝙ ille cui iniungitur ſatiſfactio
aut habet charitatem aut non ſi charitatem
non habet nihil ei ab epiſcopo relaxatur.
Si vero in charitate eſt hoc dictat eiꝰ charitaſ
vt penitentiam ſibi iniunctam perficiat nec
palpet ſeipſum corporalem declinans pe/
nam quin agat penitentiam ſibi iniunctam
ſi poteſt quia ipſa charitas reddit ipſum pa
ratum vt non ſolum illam verum etiam vt
maiorem compleret ſi ei iniuncta fuiſſet. ta
lis ſi illud adimpleret pro quo facta eſt re/
laxatio ab epiſcopo non relaxande pene in
tentione. ſed et charitatis feruore et dece/

dit ante peractam penitentiã remittet̃ ei tãtũ de pena purgatoria quãtum in hoc preſenti ſeculo relaxauit epiſcopus. Dicim⁹ etiam ꝙ licet cõmutari penã corporalẽ in penã pecuniariam q̃ in pleriſ ꝗ longa grauior eſt corporali. nec iſte qui ex charitate accedit fit cõmutatio pene quãtum ad ipſum q2 nõ hac intentione facit illud pro qua fit relaxatio vt relaxetur ab iniũcta penitentia. ſed ſolo intuitu charitatis nec vult vt relaxetur ſed ꝓpoſitũ habet ꝑficiendi penitentiã ſi cõceſſerit ei vitam: q2 ergo hʒ ꝓpoſitũ ꝑficiendi penitentiam et in ipſa non remanet quin ꝑficiat ſi ante ꝑactã penitentiã decedat. Et ipſe ep̃s hac intentione relaxat in purgatorio aliquid de penitentia relaxet̃ iſti. ſi morte p̄uentus fuerit tãtũ de pena purgatorij relaxabitur quantum in hoc ſeculo de pena temporali relaxatum ẽẽ videbatur.

De hereſi eorum qui dicunt ꝙ orationes et ſuffragia pro mortuis ab exiſtentibus in peccato mortali non proficiunt.

v Ndecima hereſis eſt ꝙ orationes vel ſuffragia ꝓ mortuis ab exiſtẽtibus in mortali factis nõ ꝓficiũt mortuis quod ſic ꝓbare nitũtur. Quõ enĩ põt prodeſſe alijs cũ nõ põt ꝓdeſſe ſibi Oratio que fit in orãtis ꝑniciem quõ in alterius ſalutẽ erit. Item. iij. q. vij. in grauioribus dr̃ ſic Cum is qui diſplicet ad intercedẽdum mittitur animus irati iudicis ad deteriora ꝓuocatur. Item qui indeuote orat iudiciũ ſibi poſtulat. Sed qui ſibi in oratione poſtulat iudiciũ quõ alij in oratione poſtulat remediũ. Itẽ oratio eius fit in peccato quõ ergo fit pro ſalute aliquorũ. Item q̃ meret̃ offenſam apud deũ quia orat. quõ ꝓ alio orat. peccõri eñi dixit deus. ps̃. xlix. quare tu enarras iuſticias meas et aſſumis teſtamẽtũ meũ per os tuũ. ſ. pollutũ Roib⁹ idem ꝓbare conãtur ſic. Sacerdos in mortali exiſtẽs dum celebrat diuina orat oratio illa q̃ actio ẽ mala eſt. ac meretur ſibi penã eternã ergo eadem nõ meretur alij pene relaxationẽ. nulla enĩ actõe poteſt quis mereri bonũ et malum. Item dicit auctoritas de cohabi. cle. et mulierũ vr̃a duxit. ꝙ illius ſacerdotis miſſa audiẽda nõ eſt de quo indubitãter conſtat ꝙ habeat cõcubinã Alia etiã clamat auctoritas. ꝙ ille qui in mortali peccato eſt nec in eccleſia orare nec pſalmos debet dicere. Solutio oim̃ p̄dictorum et determinatio ſm̃ Alanũ vbi ſupra eſt ꝙ oratio que fit ab eccleſia a quocũ ꝗ proferatur ꝓdeſt et mortuis et viuis et ſic ad p̄dicta facilis põt dari reſpõſio. Verũ ẽ ꝙ ſi is q̃ ad intercedendũ mitti t̃ deo per peccatũ mortale diſplicet ex ipſo ꝙ orare p̄ſumit deterior fit diuina celebrando maxime ſi in notorio crimine fuerit q2 in eo peccat quod preſumit ꝙ alijs occaſio ſcandali fit. ſed tamẽ quod orat in perſona eccleſie dicens oremus ipſum ſignificatũ orõis ſiue ipſa ſignificatio prodeſt alijs non ex virtute ipſius orantis ſʒ ex virtute eccleſie ad hoc orationem inſtituentis vt proſit viuis vel mortuis. Peccat ergo qui ĩ peccato mortali exiſtẽs p̄ſumit celebrare prodeſt tñ orõ quãtum ad ſui ſignificationẽ nõ quãtũ ad actionẽ orantis. Sciẽdum tñ ꝙ duplex eſt deuotio. Eſt deuotio natur̃ et deuotio gratie. Deuotio nature eſt quando quis ex naturali pietate orat et ex quadã humilitate ꝗuis ſit in peccato. peccat ci ſub deo quia dolet ſe eſſe in peccato talis ſi orat ex eo ꝙ orat non peccat q2 non indeuote orat quãtũ ad deuotionem nature huiuſmodi oratio ipſi oranti non obeſt et illi pro quo orat quantum ad virtutem orationis ꝓdeſt. Deuotio gratie eſt quando aliquis ex charitate orat ſenſus ergo eſt ꝙ q̃ indeuote orat. i. ſine deuotione nature vel gratie iudiciũ ſibi poſtulat id ẽ peccat. ille aũt q̃ peccato notorio laborat et prebet alijs ſcandalũ oratio fit ei in peccatum non alijs pro q̃bus orat. Actio in ꝙ orantis non eſt virtus orationis ſic ergo meretur offenſam apud deũ actione praua. apud deum tamẽ perorat⁹ virtus orõis pro alio. Cum autem dicitur peccatori dixit deus etc̃. peccator dicitur ille qui gloriatur cũ malefecerit qui laborat in publico crimine vel qui conuictus vel confeſſ⁹ eſt in iure talis enim non peccat ſub deo ſed in deũ. talis ſi in publico in eccleſia orat vel p̄dicat vel pſalmos cantat et vt dictum eſt ſi ille cuius crimen notorium eſt diuina celebrat quantum in ſe eſt peccat virtus tamen orationis alios adiuuat. Si vero hereticus ab eccleſia diuiſus pro alijs orat iam non orat in perſona eccleſie et ideo nec

ipſi nec alij prodeſt oratio. Ex p̄dictis p3
ꝙ peccatoris obſtiatio qua orat mala ē nec
ei nec alij prodeſt. Sed ipſa ſignificatio ora-
tionis q2 ad hoc inſtituta eſt in eccleſia dei
vt alijs ꝓſit et ſic alijs ꝓdeſt vt non eſt mala
ſed bona. Quod autem dicitur ꝙ illius ſa-
cerdotis miſſa non ē audienda de quo idu-
bitanter conſtat ꝙ habeat cōcubinā intelli-
gendū eſt de ſacerdote qui conuictus vel cō-
feſſus eſt in iure cuius miſſa non eſt audien-
da non eo ꝙ mala ſit ſed hoc faciendum eſt
in verecūdiam vel cōfuſionem ſacerdotiſ vt
ſacerdos peccatum ſuum recognoſcat et pe-
niteat. Quod autem orationes ab eccleſia
conſtitute ꝓſint cum in eccleſia ꝓferuntur ſi-
ue a bono ſiue a malo rationibus probatur
ſic. Si merita miniſtrorum non augent vel
minuunt vim ſacramentoruꝫ videtur ꝙ nec
vim orationis ſed hoc patet q2 vis baptiſ-
mi non augetur vel minuitur a quocunq̄ ď
tur vel vis eucharíſtie vel alterius ſacramen
ti a ſimili nec vires orōnū eccleſiaſticarū ha
bent in ſe quandam virtutem ſacramentalē
puta ſi merita miniſtrorum augerent vim o-
rationum vel minuerent vnitas eccleſie non
ſtaret immo ſciſma fieret. quia quidam ſeq̄-
rentur ſacerdotem quem crederent melioreꝫ
et fugerent deteriorem et ſic quidam ſeque-
rentur vnum quidam alium. Paulus con-
tra illos qui gloriabantur de baptiſmis di
cit vnum eſſe baptiſmū vnū eſſe qui bapti-
zat A ſimili enim nō debemus gloriari de
orationibus aliquorum tanta enim eſt vis
orationis prolata ab vno quanta ab alio
quātū ad ipſius orationis ſignificationem
non quātum ad ipſius orantis deuotionē.
Una eſt enī vis orationis ſed non vna de-
uotio orantis. Deuotō enī pōt eē efficatior
quanto maior ſed orō quantū in ſe eſt non
erit fructuoſior verbis autē ineſſe virtutem
varie clamant ſcripture et diuine et humane
Nōne vis eſt in his verbis. Baptiſo te ī no
mine patris et filij et ſpūſſancti amen. et in
his. hoc eſt enim corpus meum. Et hic ē ei
calix etc̄. Quare ergo in eccleſiaſticis oratio
nibus non ineſt vis ſi proferantur in perſo
na eccleſie non quantum ad proferentem ſ3
quantum ad inſtituentem.

De hereſi eorum qui negant purgatoriū eē

Uodecima hereſis eſt eorum q̄ ne-
gant purgatorium eſſe dādum.
Unde dicūt ꝙ propter auariciam
eccleſia ponit eſſe purgatorium poſt hanc vi
tam vt. ſ. pro animabus dentur elemoſyne
et oblationes et fiant obſequia et talia.
Contra hunc errorem procedetur tripliciter.
primo auctoritate doctorum ſecūdo rationi
bus inquiſitorum. tercio auctoritatibus ſa-
cre ſcripture. hoc modo ꝓcedit franciſcus de
maronis di. xxiij. q. x. vbi mouet queſtiōeꝫ
vtrum poſt hanc vitam ſit neceſſarium pōe-
re purgatorium. Primo ergo auctoritate ar
guitur Hieron. qui in canone hec expreſſe di
cit et Auguſti. Grego. etiam in epiſtola ad
bonifacium et in multis alijs locis. Reſpō
dent heretici et dicunt ꝙ iſti doctores fuerūt
ex parte eccleſie. et ideo aſſencientes eius a-
uaricie conformauerunt ſe cum ea. Ideo ſe-
cundo aliqui inquiſitores arguunt ſic con-
tra eos. primo ſic. Moriatur vnus homo oi
no iuſtus et innocens. moriatur etiam ali⁹
qui fuit ſemper peccator penituit tamen in
fine quomodo erit ꝙ ambo ſimul vadant
ad paradiſum nunquid innocens debet ſta
tim euolare et ille qui ſemper peccator ante
et nunc penituit. ſed pro peccatis nullam pe
nam ſuſtinuit debet poſt hanc vitam puniri
Reſpondent heretici ꝙ non ſed ambo de-
bent ire ad paradiſum ſed ille qui pro pecca
tis penam non ſuſtinuit diminuetur de glo
ria: Secundo arguunt inquiſitores ſic.
Quia ſi purgatorium non eſt fruſtra time-
mus peccata et abſtinemus quia poſſemus
penitere in fine et ſic euolare. Reſpondēt he
retici ꝙ non fruſtra timemus et abſtinemus
quia vt dictum eſt minus de gloria habeƀ:
Tercio arguunt inquiſitores ſic: nullum
malum impunitum ſed ſi purgatorium nō
eſſet non punirentur omnia peccata eorum
qui ſaluantur cum hic non puniantur: qui ī
fine penitent. Quarto ꝙ de⁹ aliquos maloſ
pūit ī vita iſta aliquos n̄. Dicit frāciſc⁹ ꝙ il-
le rōes nō cōuicūt ſed ſūt cōtra nos ſicut cō-
tra illos. Iō arguit aliter cōtra p̄dictos he-
reticos ſic. aliqs n̄ vult baptiſari baptiſmo
flamis vſq̄ ad mortē. et ſic ſi abſtineat vſq̄
ad finē eq̄ euolabit ſicut alij q̄ ſēp bn̄ agūt.
Rn̄dēt ꝙ tāta virt⁹ ē ī ſacramēto pnie ad d-
lēdū peccata ſicut ē ī ſacramēto baptiſmi:
Ex hoc arguitur cōtra eos ſic primo quia ſi

hoc eſſet verum aliquis puniretur de veni/
ali peccato eternaliter. ex multitudine enim
peccatorum venialium ſi nō punitur in pur/
gatorio ſibi ſubducitur aliquis gdus glie
quo priuatur ꝓpter peccata venialia et ſic ca
rentia illius gradus glorie qui ſibi alias de
beretur cum ſit perpetua erit pena illius pec
catis venialibus correſpondens. Secun
do arguitur ſic ſuppono ꝙ maior pēa et ma
ius malū eſt priuatio viſionis diuine ꝙ pe
na ſenſus ſed tātū ē in malo carentia viſio/
nis quantū eſt in bono viſio diuina. Tunc
arguo ſic. Quandocūꝗ mala ſic cōparanť
ꝙ vnum ſcḋm naturam excedit reliquū quicū
ꝗ gradus mali excedentis excedit totum
aliud malum ſed carentia viſionis diuine
ſcḋm naturam excedit in malo penam ſenſus
ergo quicunꝗ gradus priuationis viſio
nis diuine excedit totam penam ſenſus in
ferni. ſic ergo ptꝫ ꝙ negato purgatorio ali
quis puniretť perpetuo de venialibꝫ in para
diſo. Reſpondent heretici ꝙ iſte rōes ſunt
ꝓbice et ſubtiles et apoſtolus dicit ad Colo.
ij. Nemo vos ſeducat ꝑ inanē phiam. Jdo
iſti heretici petunt auctoritates ſacri canōis
dicunt eñ ꝙ in ſacra ſcriptura non inueniť
ꝙ poſt hanc vitam ſic neceſſarium ponere
purgatorium. Jdeo adducō contra eos auc
toritates ſacre ſcripture Prima auctoritas ē
ij. Mach. xij. vbi dicitur ꝙ iudas cōſidera/
bat ꝙ hi qui cū pietate dormitionē accepe/
rant optimā haberēt repoſitā grām et obtu
litꝑ eis. xij. milia dragmas argenti. Jſta au
tē oblatio non potuit eſſe pro his qui ſunt ī
inferno qꝛ ibi nulla eſt redēptio nec ꝓ his ꝗ
ſunt in paradiſo qꝛ redēptione nō indigent.
nec de eis pōt dici illud quod ſequitur. ſan/
cta ergo et ſalubris ē cogitatio ꝓ defunctis
exorare vt a peccatis ſoluāntur qꝛ ibi peccata
nō habēt ergo fuit illa oblatio ꝓ his ꝗ ſunt
in purgatorio. ad illud argumentū dicūt he
retici ꝙ liber Macha. nō eſt de canone Con
tra accipio ergo verbū xpi. math. xviij. Jra/
tus dominꝰ tradidit ſeruū tortoribus quo/
uſꝗ redderet vniuerſū debitū hoc autē non
pōt intelligi in hac vita nec in inferno qꝛ illi
ſemper ſunt in debito ergo hꝫ intelligi ď his
qui ſunt in purgatorio. Secūda auctoritas
euangelij eſt Math. v. Eſto conſentiēs ad/
uerſario tuo etč. Et ſequitur Amen dico tibi
non exies inde donec reddas nouiſſimum
quadrātem. Jſtud exire non intelligitur de
paradiſo nec de inferno ergo de purgatorio
Sed cōtra. iſtud donec qñꝗ accipitur cū ex
cluſione actus ſequētis ſicut. Ge. viij. dicť.
Coruus quem emiſit noe nō reuertebať do
nec ſiccarentur aque ſuper terrā et tamē nūꝗ
poſtea eſt reuerſus et ſimiliter de domina et
ſponſo ſuo Joſeph. Math. ij. dicitur ꝙ nō
cognouit eā donec peperit filiū ſuū primo/
genitū nec ex hoc ſequitur ꝙ fuerit cognita
poſtea. Similiter ergo in ꝑdicta auctoritate
intelligenduꝫ eſt donec reddas etč. ſed non
faciendo vim de li donec ꝓ preſēti arguo ſic
qꝛ in ꝑdicta auctoritate ſalui eſt redditio de/
biti ſed illi de inferno nūꝗ reddūt debitū er
go licet non poſſet argui per li donec tñ pōt
argui per redditionē debiti. Sed ne hoc ca/
lumnietur adducam adhuc ſeptem auctori
tates quarum prima eſt. Mat. xij. Quicūꝗ
peccauerit in filium remittetur ei qui autem
peccauerit in ſpiritum ſanctum nō remitteť
ei neꝗ in hoc ſeculo neꝗ in futuro hic ſupponi
tur ꝙ remiſſio fiat in futuro ſeculo non in ī
ferno quia ibi nulla eſt redemptio. non ī pa
radiſo quia ibi nullus intrat cum peccato
ergo hoc erit in purgatorio alias non eſſꝫ ve
rum verbum xpi . Secunda auctoritas ē
Luce. xij. Seruus qui cognouit voluntateꝫ
domini ſui et non fecerit eam plagis vapu/
labit multis et ergo alius paucis qui nec co
gnouit nec fecit eam ſed in inferno non ē mľ
tum nec paucum ſed infinitum ergo hoc ha
bet intelligi de purgatorio. Tercia auctori/
tas eſt apoſtoli. i. Cor. iij. Si cuius opꝰ ar
ſerit detrimētum patietur ipſe autem ſaluus
erit ſi tamen quaſi per ignem. Certum ē ꝙ
non loquitur de igne huius mundi nec de
igne inferni quia non ſaluat ergo loquitur
de igne purgatorij. Quarta auctoritas eſt a
poſtoli. i. Cor. xv. qui vult probare reſurre/
ctionem dicens. ſi mortui non reſurgunt vt
quid baptizantur pro mortuis. ſupponit au
tem ꝙ aliquis baptizatur pro mortuis ali/
quis ergo actus bonus pro mortuis exhibe
tur vel baptiſmus lachrymarum vel aliquid
tale. nullus autem debet exhibere aliquid ta
le pro mortuis de paradiſo nec de inferno.
ergo talis actus debet exhiberi pro mortu/
is in purgatorio. Quinta auctoritas
ſcribitur Actuum ſecundo Quē deus ſu/
ſcitauit a mortuis in die tercia ſolutis

doloribus inferni. Certũ eſt autẽ ꝙ xp̄s nõ
ſoluit dolores inferni inferioris. nec limbi q̄
dicitur ſynꝰ abrahe. qꝛ ibi erat magna cõſo/
latio ſicut dicitur Luce. xvi. de lazaro exiſtẽ
te in limbo et de diuite exiſtente in inferno.
hic conſolatur tu vero cruciaris ergo hoc in
telligitur de doloribꝰ purgatorij. Sexta au/
ctoritas ſcribitur. Apoca. xv. vidi in dexte/
ra ſedentis ſuper thronũ librũ etc̄. et nemo i
uentus eſt dignus aperire librũ nec in celo.
nec in terra nec ſubtus terram. Ex hoc habe
tur ꝙ aliqui credebantur digni in celo et in
terra et ſubtus terram. ſed non in inferno qꝛ
ibi nulla dignitas ibi nullus eſt dignus. er
go in aliqua mãſione ſubtus terrã que non
eſt infernus et hec vocatur purgatoriuꝫ. Se
ptima auctoritas habetur ibidem. omnes
cantabant in celo et in terra et ſubtus terram
hoc nõ põt intelligi de exiſtentibꝰ in infer/
no qꝛ illi non cãtant nec laudant deum ſed
ſunt in ſempiterna blaſphemia. Ex iſtis au
ctoritatibus habet̄ veritas determinata ab
eccleſia catholica qđ eſt dare purgatoriuꝫ et
ptꝫ falſum eẽ eccleſiã illud inſtituiſſe ꝓpter
auariciam. Quicũq; ergo pertinaciter affir/
mauerit tenuerit vel dogmatizauerit ꝙ poſt
hanc vitam non eſt dare purgatorium here/
ticus eſt dicendus qꝛ militat contra ſacram
ſcripturam et contra determinationẽ ecclie.
Et ſi queras ex quo ẽ dandũ purgatorium
in quo loco eſt ſituatũ. Reſpondent docto/
res in. iiij. ꝙ de lege cõi locus purgatorij eſt
ſub terra et eſt tercia mãſio inferni qꝛ infima
vocatur infernus inferior vbi ſũt dãnati in
culpa actuali qui patiuntur penã ſenſus et
dãni. Secũda vocatur libꝰ qui eſt locus par
uulorũ non baptizatorũ et iſti ſunt in culpa
originali qui patiũtur penã dãni tm̃ que eſt
carentia viſionis diuine. Tercia vocat̄ pur
gatoriũ qui eſt locꝰ electorum non perfecto/
rũ qui ſunt in gratia et in pena. Quarta vo/
catur ſynus abrahe vel limbꝰ patrũ in quo
erant ſancti patres ante aduẽtũ xp̄i in grã et
cõſolatione. Sic ergo de cõi lege locus pur/
gatorij eſt ſub terra. De lege tm̃ ſpeciali ſiue
ex priuilegio ſepe anime purgantur in locis
alijs ſuper terram ſic narrat Grego. in libro
dyalogorũ đ quodã ep̄o qui apparuit i quo/
dam balneo et ibi preſtabat obſequium et
hoc erat ſibi purgatoriũ. et de anima cuiuſ/
dam que in glacie purgabatur quod potuit
eſſe ex aliqua ſpãli cã. ſ. vel pro cõfirmãda
fide noſtra de alia vita vel vt anime illius
ſubueniretur a fidelibus quibus apparꝫ vł
ꝓpter aliquid reuelandũ vel ꝓpter aliquam
viuẽtiũ edificationẽ. De diſpenſatione ergo
dei eſt ꝙ anime purgantur in illis locis q̄/
bus peccauerunt. De acerbitate ignis pur/
gatorij et quõ punit aĩas et an per demões
vel ſeipſo doctores latiſſime loquũtur i q̄r/
to ideo pretereo.

De hereſi eorũ qui negãt aliam vitã poſt
ſeparationem anime a corpore.

t Erciadecima hereſis eſt eorum
qui negant aliam vitam et im/
mortalitatẽ anime et reſurrectio/
nem. Negata enim anime immortalitate ꝯ
ſequenter negant aliam vitam fore et reſurre
ctionẽ huiuſmodi opinionis fuerunt quidã
ph̄i vocati epicurei iſti enim dixerũt ꝙ mor
tuo homine perit aĩa et ꝙ nihil ſubſtãtie eiꝰ
remanebat. opinionem iſtorum introducit
Seneca tragedia. vi. vbi introducit chorum
Quod ſi queratur vbi aĩe defũctorũ ſunt di
cit ꝙ vbi ſunt res que nate nõ ſunt vult dice
re ꝙ ſicut illud qđ natũ nõ eſt nõ hꝫ eẽ. nec a
liquã ſubſtãtiã ſic eodẽ modo dicet̄ de aĩa/
bus defunctorum et dicit ꝙ dicũt iſti ꝙ illõ
quod cõiter dicitur ꝙ ẽ infernꝰ ꝙq; ibi puni
untur mali ꝙ ſunt vani rumores ſimiles ſõ
nio quod facit hominem ſollicitum medita
tione propter aliquod malum quod ſomni
auit et cum excitatur nihil inuenit de quo ti
meat. Ita dicere ꝙ eſt infernus et ꝙ ibi pu
niuntur mali iſtud ponit timorem et pauo/
rem et dicebant iſti ꝙ nihil horum erat. hãc
opinionem introducit Salomõ Eccĩ. iij. c.
prope finem. vbi dicitur ꝙ erat opinio ali/
quorum ꝙ vnus et idem eſſet finis et mors
ſiue interitus hominum et iumentorum et
equa vtriuſq; conditio et ita iſti. ſm hoc nõ
credebant immortalitatem anime. nec aliaꝫ
vitam ex quo dicebant equalem eſſe finem
et mortem hominum et iumentorum.
Et ſicut ſpiritus ſiue anima beſtiarum ten/
dit in nihil ſic ſpiritus hominis quod nul/
lus credere debet hoc de mente Salomo/

nis fu. ſſe ſicut notat Nicola⁹ de lyra et ap-
paret manifeſte in fine dicti libri ſcꝫ. Eccle.
xij. vbi dicit ꝙ cũcta que fiũt adducet deus
in iudiciũ ꝑ omni errato ſiue bonũ ſiue ma
lum ſit. quod eẽ non poſſet niſi aĩa eſſet im
mortalis. Et expreſſi⁹ ꝙ nõ ex perſona ſua
ſꝫ ipſorũ dicit ptꝫ per hoc qꝺ in fi. li. eo. ca.
quaſi determinãdo ſubiũgit donec reuertat
puluis in terrã ſuã vnde erat et ſpũs redeat
ad illũ qui dedit illũ. et dato ꝙ illud eſſꝫ d
mẽte Salomonis. ſ. vnũ eẽ interitum ho-
minis et iumẽti referendũ eſt ad ſpũm phi-
cũ nõ ad ſpũm rõnalẽ. Eſt eni in homie du
plex ſpũs. ſ. ſpũs rõalis et incorporeus qui
nõ perit cũ corpore: Alius qui dicitur phic⁹
ſeu naturalis quo mediante anima rationa
lis vnitur corpori et ille corporeus eſt ſubti
lior aere minus ſubtilis igne quo mediãte
fit ſenſus et ymaginatio et iſte perit cũ corpo
re talis ſpũs eſt in corpore bruti animantis
et illud vegetat et corpore pereũte perit et ſe-
cũdũ hoc ait Salomõ ꝙ vnus eſt interitus
hoĩs et iumẽti q̃tũ ad corpus et ſpiritũ phi
ſicũ. Illius ẽt predicte dãnate opinionis fu
erũt illi ex quorũ perſona dicitur. Sap. ij. ex
nihilo nati ſumus et poſt hoc erimus tan q̃
ſi non fuerimus. Huius peruerſe et dãnate
opiniõis fuerunt ſaducei qui q̃a credebant
ꝙ anime nõ erant immortales negauerunt
reſurrectionẽ ſicut ptꝫ Actuũ. xxiij. Hec etiã
dãnata opinio Iſtis tẽporibus etiam i mĺ
tis malis xpianis inueĩtur regnare quia ad
hoc vigilanter intendit dyabolus. Vnꝺ di-
cit albinus in ſua dicta ꝙ dyabolus querẽ
do oẽs alios modos quibus poſſit homi-
nem ad dãnationem deducere Inuenit ſpe
cialiter vnum ſubtiliſſimũ per quẽ ſi põt ho
mini nocere paucũ vel multũ per hoc ipſum
ꝓſternit et leuiter ad dãnationem deducit.
et eſt iſte ꝙ vulnerat hominẽ in occulto vere
credulitatis vt facit eũ dubitare in veritate fi
dei catholice et ſpãliter iuxta poſſe ſuum la-
borat ꝙ faciat eũ dubitare ꝙ ſit altera vita
niſi hec. et ꝙ debeat fieri reſurrectio mortuo
rum q꞉ ſi hoc facit eũ credere vel in hoc dubi
tare ſtatim homo ſic deceptus dimittit ſe ca
dere in omne peccatum. et elõgatur ab oĩ vir
tute et perdit omnem timorem et amorẽ dei
et viuit deſperatus qui perdidit totã fidẽ et
ſpem dei. et ſingulariter anhelat dyabolus
viribus ſuis ad decipiendũ per hanc viam

oẽs homines qui ſunt magis peccatores et
ſpecialiter ſuperbos et põpoſos et nimium
amatores diuitiarum mundi et deliciarum
carnaliũ et tenet hunc modum q꞉ primo po
nit ante oculos eorũ magna crimina que fe-
cerunt et magnas penas que ſm ſãctas ſcri
pturas ꝓpter illa ſunt eis ꝑparate et cum illi
miſeri hoc conſiderãt ponit eos in deſperati
onem dicens eis ꝙ ſm hoc dãnati erũt quã
do morientur et tenẽdo eos in tali cogitatio
ne dicit eis poſtmodũ quaſi dãs aliquam
conſolationem ꝙ non timeant immo ꝙ for
tificentur et letentur et hẽant bonũ cor et dẽt
ſibi bonũ tẽp⁹ et ꝙ faciant quicquid eis pla
cuerit q꞉ nunq̃ deus reſuſcitabit eos nec iu-
dicabit q꞉ non eſt altera vita niſi hec preſẽs
Et hinc inoleuit illud erroneũ ꝓuerbiũ qꝺ
ĩ noſtra lĩgua dicitur. En eſto mũde nõ me
veas malpaſar. e. en el otro non meveras pe
nar. et adhuc dicit eis ꝙ nõ eſt aliquis deus
et ꝙ noſtra mors et natiuitas eſt ſicut beſti-
arum quia ſicut beſtie naſcuntur et moriun
tur ita erit de nobis et dicit predictus doctor
ꝙ ſpecialiter dyabolus mouet et auget hãc
tẽptationem tempore mortis quia videt ꝙ
ille paſſus ẽ valde ſtrictus et periculoſus et
ꝙ ducat ſecũ magnum pauorem et ꝓpterea
poterit citius proſternere et decipere homi-
nem niſi iuuetur a deo ꝓpter bona merita q̃
ante fecit quia illa procurant homini tem-
pore illo ſuccurſum et propter hoc dicit ꝙ or
dinauit ſancta mater eccleſia ꝙ xpianis in
hora mortis dicatur. Credo in deũ quod ẽ
fũdamẽtũ noſtre fidei catholice et ꝙ faciãt
cum omni deuotione confeſſionem fidei et
ꝙ reducatur eis ad memoriã paſſio et mors
ſaluatoris ihũ xpi ex qua ꝓuenit electis per
ſeuerentia in fide et deinde in fine vite preci-
oſa. et ſancta mors ante eũ. hec ille. Ex ꝑ
dictis ptꝫ vnde habuerũt predicti heretici oc
caſionem errandi et qũo dyabolus in hac te
ra vigilanter laborat et miſeros homines d
ducat ad credendum ꝙ non eſt altera vita:
Improbatur autem predictus error quadru
pliciter primo per dicta gentilium phorum.
Secũdo rationib⁹ doctorum catholicorum
Tercio auctoritatibus ſacre ſcripture. Quar
to ſplendore miraculorum. Circa primũ
notandum ꝙ poſt illud genus phorum de
quibus dictum eſt in principio huius capi-
tuli fuerunt duo genera aliorũ phorũ quorꝫ

primi vocati fuerũt paripatetici quorũ dux
et magiſter fuit Ariſtoteles qui .xvi. de ani-
mabus .c.iiij. dicit ſic intellectus ſolus ē ab
extrinſeco et ſol⁹ habet eſſe diuinũ. Itē in ſe
cũdo de aīa dicit ꝙ aīa intellectiua eſt alte-
rũ genus ab aīa vegetatiua et ſenſitiua et ꝙ
ipſam ſolam cõtingit ſeparari a corpore tã
ꝙ̄ perpetuũ a corruptibili. Itē in libro ď po
mo dicit vt anime peccatrici que nõ habet lo
cũ redeũdi ad ſuũ creatorē q̄ turpia ei⁹ ope
ra īpediunt aſceſum eius ad deũ. Alij phi
fuerunt vocati ſtoyci dux et magiſter quorũ
fuit plato qui plus ꝙ̄ aliquis alius phus af
firmauit immortalitatē aīe. Unde in li. ty-
mei .c.iiij. et .v. inter multa erronea que ď a-
nima dicit hoc vnum verum īfert ꝙ aīa ē i-
mortalis. et ꝙ ſi vincit paſſiões vel ſi ab eiſ
vincatur p̄miabiť vel punietur poſt mortē.
Unde ponit ꝙ ſi aīa exiſtens in corpore vi
ri vincatur a paſſionibus corporis poſt ſe-
paratonē a corpore viri in corpus mulie-
bre mittetur et ſi ſe ibidem male habuerit in
corpus peccoris poſt mortē in penã et ſecũ
dum ꝙ male vel deterius ſe habuerit in de
terius pecus vertetur. finaliter tamē omnes
redibũt ad generalē innocentiam et dignita
tem cum fuerint ꝑ penas ſatis expiate. Af-
firmauit ēt immortalitatem aīe et ꝙ aīe vir
tuoſorum et bonorum debebãt p̄miari i a-
lio mundo et aīe malorum puniri vt pꝫ in
diſputatione ſocratis et ſuorũ diſcipulorum
quã introducit in phedrone vbi ꝑ modũ dy
alogi multis cõiecturis ꝓbat aīe hoīs im-
mortalitatem. et dato ꝙ taliter non accedat
ad veritatē nr̄e fidei. ē tñ mirabile ꝙ hõ phs
ſine fide ſolũmodo per rõem et lumē natu-
ralis intelligentie veniret in tam altam co-
gnitionē et forte cauſa huius potuit eſſe q̄a
ſicut dicit Hiero. in epiſtola ad paulinū q̄
ponitur in prologo biblie. Plato deſcendit
in egyptũ vt videret libros legis et ꝓphãrũ
quos vidit et potuit eē ꝙ informatus in ſa-
cra ſcriptura per Jeremiã ꝓphetã cũ .ſ. i egy
ptum deſcendit vt ponit leonardus Areti-
nus in ꝓlogo libri platonis qui intitulatur
phedron fuit inductus ad loquēdũ de aīa
magis vere et catholice ꝙ̄ aliquis ali⁹ phus
Itē pitagoras hoc idē aſſerit vt ponit Oui
dius .xv. methamorphoſius vbi dicit morte
carent aīe ſemperq̄ priora relicta ſic de no-
uis domibus viuūt habitantq̄ recepte ſed
melius dicit in verſibus aureis ſicut allegat
calcidius in cõmētũ ſuper thymeũ platõis
vbi dicit corpore diſpoſito tũ liber ad ethe-
ra ꝑgens euadens hoīem factus deus ethe
reis alter. Item mercurius trimegiſtus ad ex
clepam prope principium dicit. O exclepa
oīs aīa humana īmortalis eſt ſed nõ vnifor
miter cuncte ſed alio et alio modo et īfra p⁹
mediũ libri cum fuerit anime a corpore fac-
ta diſceſſio tũc examen meritiq̄ eius arbitri
um tranſiet in ſũmã detinēs ꝑtãtem. Iſq̄
cum eam piam iuſticiamq̄ peruiderit in ſi-
bi cõpetentibus locis manere permittit. Si
delictorũ ipſam maculis viciiſq̄ obligatam
viderit deſuper ad yma deturbãs ꝓ tellus ae-
ris ignis et aque ſepe diſcordãtibus tradit
et ſic inter celũ et terrã mũdanis fluctib⁹ i di
uerſis ſemper eterni penis agitata raptabiť
vt in hoc anime obſit eternitas ꝙ ſit in mor
tali ſententia eterno ſuppliciõ ſubiugata. hec
ille. Aliqui etiam dicunt quorum opinionē
introducit macrobi⁹ ſuper ſomnium ſcipio-
nis ꝙ vnus qui vocabatur feres pauphil⁹
de quo loquitur valerius libro primo in ti-
tulo miraculorum qui dicit ꝙ fuit mortuus
in quodã prelio et ꝙ ſtetit mortuus ꝑ .x. di-
es ſeꝑata aīa a corpore et ꝙ poſtmodũ re-
ſurrexit et reuelauit multa alteri⁹ mũdi ſpe-
cialiter de immortalitate animarũ et ꝙ ab
iſto homine reſuſcitato habuit plato funda
mentũ et doctrinam quã introducit in phe-
drone. Item in ſecũdo libro ſuper ſomniuꝫ
ſcipionis macrobius dicit aīa autē qui ve-
rus homo eſt ab omni conditione mortali-
tatiſ aliena eſt a deo vt admutatõnē dei mũ
dum regentis regat et ipſa corpus dum a ſe
animatur etiam in eodem dicit et hec ſit pre
ſentis temporis cõſumatio vt anima nõ ſo
lum immortalem. ſed deũ eſſe clareſcat. Hu
ius etiam opinionis fuit Tullius qui ſecũ-
dum ꝙ dicit dictus macrobi⁹ vltimũ opus
ſcripſit predictum ſomnium ſcipionis vbi ī
troducit ſcipionē aſianũ et alios magnoſ et
virtuoſos viros iungendo. ꝙ apparuerunt
poſt mortem et dixerunt de premijs anima
rum hominum virtuoſorũ que habent in ce
lo et de penis quas mali patiuntur. Item in
rethoricis tullius ait probabile quidem vi-
detur ſapientibus penas eē paratas apud ī
feros ergo anime poſt mortem ſunt ſupſtiteſ
In amphoriſmis etiã de eſſētia ſumme bo

nitatis legitur qꝛ anima ē in orizonte eterni
tatis.i.in termino perpetuitatis quod ē per
petuitas in anima ita ꝙ finitur in anima.i.
nō ꝓtenditur vltra animā ſed eſt ſupra tp̄s
temp⁹ vocatur hic mora habēs principiū et
finē et ſi aīa hēbat pricipiū n̄ hēbit finē.hāc
ēt opinionē introducit virgilius in.vi.libro
eneydorum vbi ſcribit quō eneas venit ad
cāpos elyſius qui ſunt cāpi paradiſi ꝙ īue
nit ibi anchiſen patrem ſuum et alios ꝓmaio
res et anteceſſores. Jtem etiā de anima tur
ni loquēs ait in.xij.vitaqꝫ cum gemitu ꝓfu⸗
git indignata ſub vmbras.i.anima turni re
cedens a corpore cum indignatione deſcen⸗
dit ad inferos hinc inſinuauit virgilius ani
mam eē ſuperſtitem poſt mortem. huius ēt
opinionis fuit Seneca in epiſtolis vbi dic̄
mors quā pertimeſcim⁹ et recuſam⁹ intromit
tit vitam nō eripit veniet iterū qui nos in lu
cem reparet dies huius opinionis fuerunt
omnes phi qui dicti ſunt ſtoyci que opinio
eſt in magnam confirmationem noſtre ſa⸗
cre fidei et in maximam confuſionem nō cre
dentium et hereticorū quia ſi dicti phi ducti
ſolum ratione et lumine naturali crediderūt
et cognouerunt anime immortalitatē et ꝙ
poſt mortem hominum anime bonorum p̄
miatur in gloria et anime malorum affligū
tur in pena ſine fine.multomagis hoc crede
re et affirmare debent xpiani qui vltra ratō
nem et lumen naturalis intelligentie ſunt in
formati lege dei quam dedit et publicauit ꝑ
moyſen et alios ſanctos prophetas et ꝑ do
ctrinam noue legis quā noſter ſaluator de⁹
et homo per ſeipſum perſonaliter predica⸗
uit et oſtendit. Sed quia auctoritas i di⸗
uerſum pōt flecti ſenſum. Jdeo ſecundo im
probatur predictus error rationibus docto
rum catholicorum: Primo ſic omnis corru⸗
ptio cauſatur ex contrarietate ſed nihil eſt ꝙ
ſubſtantie anime contrarietur ergo non pōt
anima corrumpi: Confirmatur primo ſic qc
quid corrumpitur aut corrūpitur ex diſſonā
tia partium vt corpus aut ex fluxu materie
vt proprietas. Omnis enim ꝓprietas in ſe ī
mutabilis eſt.quod autē deſinit eē ex fluxu
materie in qua eſt habet. Unde boecius in
ꝓlogo ſuper ariſmetricam ait. Sapia ē ſpe⸗
culatio corū que ſm̄ ſui immutabilitatē ſor
tiuntur ſubſtantiam et proprietatem anima
autem non eſt ſubſtantia corporalis ergo ex
diſſonantia ꝑtium corrumpi non p̄t qꝛ ſim
plex eſt ꝓprietas aūt nō eſt ſine forma quia
ſubſtantia eſt et ita ex fluxu materiei corrum
pi nō pōt qꝛ in materia non eſt ergo incorru
ptibilis eſt. ꝙ aūt incorporea ſit patet quia
hoc genus ſubalternum ſpiritus ſub ſe con
tinet has ſpēs animam et angelū ergo aut
angelus incorporeus non eſt vel anima in⸗
corporea eſt. Secūdo confirmatur quia cor
ruptio non fit in entibus niſi ratione appe⸗
titus: ergo vbi appetitus eſt quietatus vltra
nihil appetit. Sed materia per animam ra⸗
tionalem vltimate quietatur quia nullā no
biliorem habere pōt. Secunda arguitur
ex diuina bonitate ſic Cum deus ſit omni⸗
bus bonus maxime tamen bonus eſt ami⸗
cis ſuis ſed amico proprium eſt conuiuare.
viij. Ethicorum et amicus ſaluetamici vitā
ſi poteſt ergo faciet ꝙ anima viuat poſt ſe⸗
parationem a corpore. Tercio arguitur ex
diuina cauſalitate. Omnis cauſa quāto pl⁹
intendit ad eſſe alicuius tanto pluſ intendit
ad eius conſeruationem ſed eſſe anime rati
onalis prius intenditur quantum ad eſſe ꝙ
forma ſolis qui nobilius eſt eſſe eius cū ſit
ſpiritualis et ſpiritualia corporalibus pre⸗
feruntur vt dicit Aug ix.de trinitate cum er⸗
go ſol ſit incorruptibilis multo ergo fortiuſ
anima erit incorruptibilis et immortalis.
Quarto arguitur ex magnitudine diuie po⸗
tentie ꝓbando neceſſitatem alterius vite ꝑ
reſurrectionē ſic. Uidemus enim ꝙ natura
reducit per vnū granū ſeminis arborem vel
herbā ſui generis verūtamē non reducit eā⸗
dem herbam vel arborem numero ſed alte⸗
ram ſimile. Et ſimiliter in generatione natu
rali hominum beſtiarum et auium qꝛ natu⸗
raliter exijt homo ab homine et femina per
generationem et ſic de auibus et beſtijs ſed
non redit idem homo numero nec eādē ꝓbe
ſtia ſed alter homo et altera beſtia. vnō ſi na
tura haberet tam magnū poſſe ꝙ illū eūdē
hominem numero et eandem numero beſti
am et arborem que deficit et moritur poſſet
reducere viuū maiorem poteſtatem haberē
ꝙ habet et ideo ſi deus non reſuſcitaret illū
eundem hominem numero qui moritur nō
oſtenderet ꝙ ſuum poſſe eſſet maius ꝙ poſ
ſe nature. Cum ergo poſſe ſuum incompa⸗
rabiliter maius ſit ꝙ poſſe nature.ſi non fa
ceret illud per quod ſuum poſſe oſtendatur

maius ꝙ̄ poſſe nature cōtrariatur ſue ꝑtāti
et ꝑfectioni quod eſt incōueniens. Ex quo
manifeſte pꝫ ꝙ erit reſurrectio et altera vita
et ꝙ idē corpꝰ numero reſurget ad manife/
ſtandum ꝙ maius eſt poſſe dei ꝙ̄ nature.

Quinto arguitur ex diuina ſapia quia ꝑ
fectius opus arguit maiorē ſapiam ī magi
ſtro qui illud fecit. Unde ſi deus creauit ho
minem ea intentione vt reſurgat et duret ſine
fine hoc videtur nobilius ꝙ̄ ſi illud creaſſet
ea intentione vt nō reſurgeret et duraret ſine
fine. Et vbi eſt nobilior intentio et nobili/
or reſpectus oſtenditur excellentius opuſ et
ex operis excellentia maioritate et nobilita/
te oſtenditur excellentior et nobilior ſapien/
tia in magiſtro. Neceſſe eſt ergo reſurrectio/
nem fieri et aliam vitam dare vt diuina ſa/
pientia excellentiſſima cognoſcatur. Se/
xto arguitur ex amabilitate eternitatis dei
neceſſe eſt homini charitatem habere hoc ē
deum amare quia deus eſt eternaliter ama
bilis. Unde ſi homo reſurgat et ex diuine e/
ternitatis influentia homo ſit perpetuo du/
rabilis in gloria amabilior erit eternitaſ di
uina ꝙ̄ ſi homo nō reſurgeret ſed finiretur ī
morte. Ad oſtendendū ergo concordiam in
ter durationem dei et hominis et amoris
excellentiam fiet reſurrectio q̄ ſi nō fieret nō
oſtenderetur. Septimo arguitur ex diuine iu
ſticie equitate. Juſticia eī dei requirit ꝙ oī/
bus reddatur ſm merita et demerita alias n̄
eſſet iuſtus. Cum ergo hoc nō fiat in vita p̄
ſenti cū mali videantur florere. Job. xxi. du
cunt in bonis dies ſuos. boni vero tribulāt̄
ergo fiet in vita alia quod eē non pōt niſi a
nima ſit immortalis et niſi fiat reſurrectio.
tunc enim illa res que bonum vel malum fe
cit in hoc mundo per diuinā iuſticiam p̄mi/
abitur vel p̄nietur. Octauo arguitur ex
eternitate diuine iuſticie ſic poterit deus eter
naliter iudicare hominē. ſi homo poſſet eſſe
ſine initio ſicut poterat eū iudicare eternali/
ter ſi homo eēt ſine fine. vñ ſi reſurrectio non
eſſet ſignificaretur ꝙ ſi creatura poſſet eē ſine
initio. ꝙ deus nō poſſet ſua iuſticia eterna/
liter homine vti vt ergo detur intelligi ꝙ de
us poterat eternaliter vti ſine initio in homi
ne ſi homo poſſet eſſe eternaliter ſine initio.
Sapia diuina ordinauit ꝙ fiat reſurrectio
et ꝙ iuſticia diuina ſit potens conſeruare
humanum corpꝰ ſine fine dato ꝙ ſemꝑ ſit ī
tormentis vt iuſticia vtatur in eo. Nono
arguitur ex naturali appetitu hoīs ſic. īpoſ
ſibile eſt appetitū naturalem eſſe fruſtra ſed
homo naturaliter appetit ꝑpetuo māere qđ
pꝫ ex eo ꝙ eē eſt quod ab oībus appetit̄. hō
enī ꝑ intellectum appetit eē non ſolū vt nūc
ſicut bruta aīalia ſed ſimpliciter cōſequetur:
ergo hō ꝑpetuitatē ſm animā qua eſſe ſim/
pliciter et ſm omne tēpuſ apꝑhendit. De
cimo arguitur ex capacitate anime qꝛ aīa ca
pax eſt beatitudis. Deꝰ aūt vt ait Augu. in/
genti libertate implet omnes creaturas ſm
capacitatem earū ergo cōfert anime beatitu/
dinē. ad beatitudinē autem ſpectat vita per
petua ergo neceſſe eſt alteram vitā ponere et
animā eſſe immortalem. Undecimo ar/
guitur ex hominis timore. qꝛ ſi anima mo/
reretur cū corpore hō nō plus timeret̄ mor/
tuus ꝙ̄ lupus vel canis mortuus. cuꝫ ergo
experiamur ſingularem timorem in hoīe mor
tuo quē nō experimur in ceteris aīalibꝰ mor/
tuis. ergo neceſſe eſt dicere. ꝙ relinquit̄ ali/
quid viuens poſt mortem hoīs quod time
tur. Duodecimo arguitur ſic deus fecit a/
nimam ad ymaginē et ſimilitudinē ſuā ſed
deus eſt immortalis ergo et aīa. Et licet nō
poſſet forſitan ratione naturali demonſtra/
tiue probari. ſicut ſatis patet per debilitateꝫ
rationū. quo ad hoc tā a ſanctis ꝙ̄ a. phis
adductarum. Sūme tamen cōuenit hoc cre
dere ſicut multa alia ſunt vera que ꝓbant̄ de
monſtratiue neſcimus ſicut alterum iſtoruꝫ
ꝓcerto eſt verum mundus incepit eſſe vl' mū
dus non incepit eſſe tamen nullum iſtorum
demonſtratiue probari pōt ſm Ariſtotilem
iiij. topicorum. Unde communiter dicitur
de quodam religioſo ꝙ redarguit quēdam
phm ex eo ꝙ negauit animam eſſe immor/
talem. Quero inquit a te phe ait ille religio/
ſus. aut anima eſt mortalis vel immortalis
ſi eſt mortalis nullum incōmodū infligeret̄
credentibus eam eſſe immortalem. ſi vero ē
immortalis. tunc credere eam mortaleꝫ. q̄d
incōmodum in te ſequitur ergo melius eſt
credere eam eſſe immortalem ꝙ̄ mortalem.

Tercio īprobatur p̄dictus error auctorita
tibus. quadrupliciter. primo auctoritatibuſ
noui teſtamenti ex euangelio. Secundo au/
ctoritatibus eiuſdem ex epiſtolis et actibus
Tercio auctoritatibus veteris teſtamenti.
Quarto auctoritatibus doctorum eccleſie q̄

omnia expreſſe ſonāt aliam vitā: De pri
mo inducūt.xij.auctoritates. Prima auc/
toritas habetur Joh.vi.hec eſt autē volun
tas patris mei qui miſit me.vt omnis q̇ vi
det filium.ꝑ fidē formatā charitate.ideo ſe/
quitur et credit in eum habeat vitam eternā
quod infallibiliter eſt verū in p̄deſtinatis.et
ibidem. Qui manducat meā carnē et bibit
meū ſanguinem habet vitā eternā et ego re
ſuſcitabo eū in nouiſſimo die. Secūda auc/
toritas habetur Joh.iiij.cū xp̄s loqueret̄ ſa
maritane. Qui biberit ex aqua quā ego da
bo ei fiet in eo fons aque viue ſalientis i vi
tam eternam. Tercia auctoritas eſt Joh.vi
Qui mādu cat hunc panē viuet ineternum.
Quarta auctoritas eſt Math.xix.et Marci.
x. Cū quereret iuuenis ille magiſter q̇d bōi
faciam vt vitam eternā poſſideam. Reſpon
dit ei xp̄s ſi vis ad vitam.ſ.eternam ingredi
ſerua mandata. Quinta auctoritas Marci.
ix.bonum eſt tibi claudum introire in vitaꝫ
eternam q̄ꝫ duos pedes habentem mitti in
gehennā ignis inextinguibilis. Sexta auc/
toritas eſt Mar.x. Nemo eſt qui reliquerit
domum aut fratres aut ſorores aut patrem
aut matrem aut vxorem aut filios ꝑpter me
et propter euāgelium qui non accipiat cenci
es tm̄ nunc i tp̄e hoc.domos et fratres et ſo
rores et matres et filios et agros cum perſe/
cutionibus et in futuro ſeculo vitam eternaꝫ
Dicit q̄ꝫ in preſenti accipiet cencies tm̄ quia
pro temporalibus accipit in preſenti bona
ſpiritualia que tantum excedūt bōa tempo
ralia quātū centenarius vnitatem aliter au
tem pōt exponi de religioſis qui pro vno pa
tre carnali vel fratre dimiſſo habent ſpūales
fratres et matres et patres multos et etiam
poſſeſſiones multas et agros inquantū ex
poſſeſſionibus omnium fidelium ſufficien
ter ſuſtentantur ſm̄ illō apoſtoli.ij.ad Cor.
vi.quaſi nihil habentes et omnia poſſiden
tes Unde Augu. Contemne omnia et ha/
bebis omnia. Septima auctoritas ē Joh.
iij. Qui credit in filium habet vitam eternā
qui autem incredulus eſt filio non habet vi
tam eternam.ſed ira dei manet ſuper eum:
Et ibidem ſic deus dilexit mundum vt fili/
um ſuum vnigenitum daret vt omnis qui
credit in illum non pereat ſed hēat vitā eter/
nam. Octaua auctoritas eſt Joh.v. Scru
tamini ſcripturas in quibus putatis vitam
eternam habere et ille ſunt qui teſtimonium
ꝑhibent de me et non vultis venire ad me vt
vitam habeatis. Nona auctoritas ē Jo.
vi.vbi dicitur q̄ꝫ cū multi ex diſcipulis ih̄ū
abirēt retro dixit ih̄ūs ad duodecī. Nunq̇d
et vos vultis abire. Reſpondit ei ſymō pe/
trus. Dn̄e ad quē ibim⁹ verba vite eterne hēs
et nos cognouim⁹ et credim⁹ qꝛ tu es xp̄s fi
lius dei. Decima auctoritas eſt Joh.x.
Oues mee vocē meā audiūt et cognoſco e/
as et ſequūtur me.et ego vitā eternā do eis
Undecima auctoritas ē Joh.xij. Qui odit
animā ſuam in hoc mūdo in vitam eternaꝫ
cuſtodit eā. Duodecia auctoritas ē. Math.
x. Nolite timere eos qui occidūt corpus.ani
mam autem non poſſunt occidere.ſed poti⁹
eum timete qui pōt animā et corpus perdere
in gehēnam. Hee duodecim auctoritates ex
euangelij deducte ſunt quaſi.xij.colūne au
ree noſtri inexpugnabilis fortalicij. Predic
tis adiūgūtur alie.xij.auctoritates apoſto/
lorum xp̄i. Prima eſt cū iudei cōtradice/
rent paulo et blaſphemarent tūc ꝯſtant̄ pau
lus et barnabas dixerūt. Actuū.xiij. vobis
oportebat primū loqui verbum dei:ſed qm̄
repuliſtis illud et indignos vos iudicaſtis
vite eterne.ecce conuertimur ad gentes. Sic
enim precepit nobis deus. Secunda eſt
eiuſdem ad Gala.vlti. Qui ſeminat in car/
ne ſua de carne et metet corruptionem. qui
autem ſeminat in ſpiritu de ſpiritu metet vi
tam eternam. Tercia eſt eiuſdē prima Thi/
mo.i. Ideo miſericordiam conſecutus ſum
vt in me primo oſtenderet ieſus xp̄s oīm pa
cientiam ad informationem eorum qui cre/
dituri ſunt illi in vitam eternam. Quarta
eſt eiuſdē prima Thimo.vi. Certa bonum
certamen fidei apprehende vitam eternam i
qua vocatus es et confeſſus confeſſionē bo
nam. Quinta eſt eiuſdem Thimo.i.pau
lus dei ſeruus apoſtolus ieſu xp̄i ſecūdū fi/
dem electorum dei et agnitionem veritatis
que ſm̄ pietatem eſt in ſpeꝫ vite eterne quā
promiſit qui non mentitur deus ante tem/
pora ſecula. Sexta eſt eiuſdem ad Thimo.
iij.dicens. Juſtificati gratia ipſius heredes
ſumus ſm̄ ſpem vite eterne fidelis ſermo eſt
Septima auctoritas eſt eiuſdem prima
Cor.xv. Si in hac vita tm̄ in xp̄o ſperantes
ſumus miſerabiliores.ſumus omnibus ho
minibus quaſi dicat. Si ſperamus in hac

vita remunerari a xp̄o miſerabiliores ſumꝰ
etc̄. q꞉ alij adminus perfruuntur bonis hu/
ius vite nos autem patimur mala. In pri/
mitiua enim eccleſia fideles erant multa ſu
ſtinentes aduerſa. Sed contra hoc poſſet
argui de multis p̄his qui voluptates et di/
uitias huius ſeculi cōtempſerūt et cū hoc ne
gabant reſurrectionem mortuorum nec ta/
men dicuntur miſerabiliores alijs homi/
nibꝰ ſed meliores. Dicēdū ꝙ nō eſt ſimile d̄
ipſis et xp̄ianis q꞉ p̄hi hoc fecerunt propter
maiora bona conſequenda. ſ. virtutes in/
tellectuales et morales in quibus conſiſtit
cognitio veritatis et cōſecutio politice boni
tatis hoc autē nō pōt dici de xp̄ianis qui cō
fitentur xp̄m reſurrexiſſe a mortuiſ quod fal
ſum eſſet ſi reſurrectio eſſet impoſſibilis fal/
ſitas autem malum eſt intellectus ſicut veri
tas eius bonum. Octaua eſt apoſtoli petri.
prima Pe. iij. Saluos baptiſma facit non
carnis depoſitio ſordium ſed conſciē bone i
terrogatio in deum per reſurrectionem iheſu
xp̄i qui eſt in dextera dei patris. deglutiens
mortem vt vite eterne coheredeſ efficeremur
ꝓfectus in celum ſubiectis ſibi āgelis et po
teſtatibus et virtutibus. Nona ē Job. apo/
ſtoli. i. Jo. i. vidimus et teſtamur et ānucia
mus vobis vitam eternam. Decima ē eiuſ/
dem in. c. ij. hec eſt repromiſſio quā ipſe pol
licitus eſt nobis vita eterna. Undecima eſt
eiuſdem in. c. v. hoc eſt teſtimoniū quoniaꝫ
vitam eternā dedit nobis deus et hec vita ī
filio eius eſt Duodecima eſt eiuſdē in. c.
eodē aſſumpſit nos et dedit nobis ſenſum
vt cognoſcamus verū deū et ſimꝰ in filio eiꝰ
vero hic eſt verꝰ deꝰ et vita eterna. Ecce ha/
bemus. xij. ꝓpugnacula noſtri fortalicij a/
poſtolorum xp̄i. Nunc videamus auctorita
tes veteris teſtamenti et inueniuntur tres.
Prima eſt Thobie. xij. elemoſyna a morte
liberat et facit inuenire vitam eternam. Se/
cūda eſt. Eccl'. xxvij. Qui elucidant me vitā
eternam habebunt. Ecce premium quod p̄
mittit diuina ſapīa ſuis elucidatoribus.

Tercia eſt Daniel'. xij. Multi de his qui ī
puluere terre dormiunt euigilabūt. Alij in
vitam eternam Alij in obprobriū vt vide/
ant ſemper. Premiſſis aūt omnibꝰ articuliſ
fidei vltimꝰ concordat qui eſt Carnis reſur/
rectionem et vitam eternam Amē. Hec ē eti
am ſententia veriſſima catholice fidei et do

ctorū. dicitur enim in libro de eccleſiaſticis
dogmatibus ſolū hominē credimꝰ hr̄e aīaꝫ
ſubſtantiuam que et extra a corpore viuit
et ſenſus ſuos atꝫ ingenia viuaciter tenet
nec cū corpore moritur ſicut Arabs aſſerit
nec poſt modicū interuallū ſicut zenon q̄a
ſubſtantialiter viuit. Et Aug. O aīma mea
illā patriā petere debuiſti in qua eſt quies
ſine labore gaudiū ſine dolore. pax ſine tri/
bulatione. lux ſine tenebris. vita ſine morte
Iſdē ſi ſimul aīa cū corpore interieret ꝓ ni/
hilo dei filius deo patri ſpiritū cōmēdaret.
ſed moritur et deo patri ſpiritum cōmēdarvt
mortem corporis et īmortalitatem aīe deſi/
gnaret. Confirmanſ finaliter omnia predi/
cta auctoritate beati gre. in. iiij. libro dyalo/
gorum vbi loquens de vita anime poſt obi
tum ſic ait. Carnales quiꝗ q꞉ illa inuiſibi/
lia ſcire nō valēt per experimētū. dubitant
vtrū ne ſit quod corporalibus oculis nō vi
dent que nimirū dubietas primo parēti no
ſtro eſſe non potuit. q꞉ et excluſus a paradi/
ſi gaudijs hoc q̄d amiſerat quō viderat re/
colebat. Hi aūt ſentire vel recolere audita n̄
poſſunt quia eorum nullum ſicut illi ſaltem
de preterito experimentum tenent. Ac ſi enī
p̄gnans mulier mittatur in carcerē ibiꝗ pu
erum pariat qui natus in carcere nutriat et
creſcat. Cui ſi fortaſſe mater que hunc genu
it ſolem. lunam. ſtellas. mōtes. et campos.
volantes aues. currentes equos nominet.
Ille vero qui eſt in carcere natus et nutrituſ
nihil aliud ꝙ tenebras carceris ſciat et hec
quidem eſſe audiat. ſed q꞉ ea per experimen
tum non nouit veraciter eſſe diffidat. Ita in
hac exilij ſui cecitate nati homines dum eſ/
ſe ſumma atꝫ inuiſibilia audiunt. diffidūt
an vera ſint quia ſola hec infima in quibꝰ na
ti ſunt viſibilia nouerunt. Unde factum eſt
vt ipſe inuiſibilium et viſibilium creator ad
humani generis redemptionem vnigenituſ
patris veniret et ſpiritumſanctum ad corda
noſtra mitteret. quatinus per eum viuifica/
ti crederemus. que adhuc ſcire per experimē
tum non poſſumus quotquot ergo hūc ſpi
ritum hereditatis noſtre pignus accepimuſ
de vita inuiſibilium non dubitamus. Naꝫ
quia poſt mortem carnis viuat anima parꝫ
ratio ſed fidei admixta. Nunquid et ſancti
apoſtoli ac martires xp̄i preſentem vitam d̄
ſpicerent. in morte carnis animas ponerēt.

niſi certiorē animarum vitā ſubſequi ſcirēt.
Et ecce hi qui animas in morte poſuerūt at
q̧ animarū vitam poſt mortem carnis eſſe
crediderunt quotidianis miraculis choru/
ſcant. Ad extincta eorū nāq̧ corpora viuen
tes egri veniunt et ſanātur. piuri veniunt et
demonio vexantur. demoniaci veniūt et li/
berantur leproſi veniūt et mūdātur. deferūt
mortui et ſuſcitantur. Si igitur vitā aie ma/
nentis in corpore deprehēdis ex motu mem
brorum cur non perpendis vitam aie p⁹ cor
pus etiā per oſſa mortua in virtute miracu/
lorum. Nā et multi noſtrorū mentis oculū
fide pura et vberi orōe mūdantes egredien
tes ex carne aias frequenter viderūt. hec ille
De hoc ponūtur plura miracula in libro dy
alogorum vide ibi

De hereſi eorū qui dicunt ꝙ nō poſſunt
euitare peccata qui fuerunt nati in tali con/
ſtellatione vel ſigno.

q Vartadecima hereſis eſt eorū qui
dicunt ſe nō poſſe euitare peccata
q: ſunt nati in tali ſigno. Hic notādū eſt ꝙ
ſm gre. in omelia et ſm Aug. in. v. de ciui. di
.c. i. et. xxiiij. q. iij. quidam heretici. et ē yſid.
viij. Ethy. c. v. fuerūt quidā heretici dicti pri
ſcillianiſte qui fundamētis aſtrologorū ad/
herentes dicūt vnūquēq̧ hoiem ſub cōſtel/
lationibus ſtellarū naſci earūq̧ influentijs
regi. dicunt etiam tales ſtellas dictorū ho/
minū eē fatū. quod quidē fatū ſm Auguſt.
nō dicūt diſpoſitionē ac cauſarū ordinem ſi
ue cōnexionē in ipſis reb⁹ ſm diuinā volun
tatē ſicut dicit boeci⁹. iiij. de cōſolatiōe pſa.
vi. Sed dicūt fatū vim poſitionis ſyderū q̄l'
eſt qn̄ quis naſcitur vel cōcipitur quā vitare
nō poſſent dicūt etiā habere ptātem ſtellas
ſuper hoim vitā mortem actus et officia. di
cunt em̄ ꝙ mars facit hominē homicidā et
pliatorem. Aquarius piſcatorē. Libra tra/
pezetā cāpſorē et mercatorē huius opinio/
nis fuerunt thalmudiſte dicentes de thal/
mutb. talia verba. filij et ꝓuiſiones rerū nō
depēdent ex meritis ſed depēdēt ex cōſtella
tione ſigni: Sic attribuerūt malū regis ſaul
et bonū regis dauid planetis et ſignis dicē
tes in eodē libro. Si natus fuiſſet ſaul in ſi
gno dauid ꝙ cecidiſſet coram eo Item di/
cunt iudei in libro thalmutb. in. c. qð incipit
ceder thabemer ꝙ vn⁹ doctor cui nomē erat
rabi Alazar vempeda dicebat ꝙ ſtringeba
tur et fortiter mūdus. vult dicere ꝙ habebat
magnā paupertatem et faciebat orationem
deo ꝙ reuelaret ipſum ab illa magna pau/
pertate. et dicitur ibi ꝙ de⁹ reſpondit ſibi viſ
ꝙ ꝓpter amorē tuū deſtruā mundū et iterū
creem illum et forte eris in ſigno in quo effi
ciens diues. Ex quibus apparet manifeſte
ꝙ iſti intelligebant deū non habere ptātem
auferendo ab illo miſeriam niſi medianti/
bus ſignis. Ex iſto fundamēto ſupradicti
heretici poſuerunt ꝙ ſtella que nato domio
orta fuit ad hoc nouiter facta et creata fuit vt
xp̄o influeret ſup eius vitā mortem. actuſ et
officia ptātem haberet et ſibi in omnib⁹ fatū
eſſet Protāto dicit greg. vbi ſupra ꝙ predi/
cti heretici hoc in adiutoriū ſui erroris aſſu/
munt ꝙ noua ſtella exijt cū dominus in car
ne apparuit cuius fuiſſe fatū candē ſtellam
putant. Predictus error ſiue hereſis impro/
bat̄ per tres doctores ꝓbatiſſimos. ſ. ꝑ au/
guſt. Criſ. et Greg. Et primo per aug. qui ī
quinto libro. de ciui. dei in. c. i. dicit iſtā opi
nionem eſſe offenſiuā et iniurioſā quatuor
rebus inſignibus et improbabilib⁹. Prio
cōi lege et ſecte in generali. Secūdo celo in
ſpeciali. Tercio iudicio diuinali. Quarto ꝓ
bationi experimentali. Primo Aug. dicit ꝙ
iſta opinio eſt offenſiua et iniurioſa omni le
gi etc. ſm em̄ tulliū de natura deorū omnis
lex et ſecta poſuit deum eſſe. Non eſt tam fe/
ra tā rudibuſq̧ moribus cuius mētem opi
nio deorū non habuerit inquit tullius. Itē
omnis ſecta et lex ponit ꝙ deus in neceſſita
tibus debet inuocari et rogari. Unde ſecun/
dum phm in ethicis latera et cultus deoruʒ
ſunt de lege nature et ſm tulliū vbi ſupra.
Omnis lex et ſecta ſacrificia quedam habʒ
q̇b⁹ deos ſuos reuereſ. Si ergo iſta opinio
veritate contineat que dicit ſtellas hr̄e' hanc
poteſtatem ꝙ ex ſuis influentijs. morib⁹ et
actibus hominum imponant neceſſitatem
quam euitare non poſſint. ad quid deus in
neceſſitatibus inuocabitur aut rogabitur q̄
ſi dicat fruſtra. Unde contra ponentes iſtaʒ
opinionem dicit in textu. Hi ab auribus ho
minum repellendi ſunt non ſolum eorum q̇
veram religionem tenent. ſed qui deorum q̄
liumcūq̧ licet falſorum volunt eſſe cultoreſ
Hec opinio quid aliō agit niſi vt null⁹ oino

colatur aut rogetur de⁹. hec aug. Item ſecun-
do hec opinio eſt offẽſiua et iniurioſa celo ſpã
liter magna diffamatio iſtius ciuitatis eſſz
ſi diceretur ꝙ in aula ſui cõſiliarij ciues et
rectores cõcluderent et determinarẽt latroci
nia ꝑpetranda homicidia et cetera mala com
mittẽda ꝑ iſtã ymaginationẽ. Augu. dicit
ꝙ celum quedaz curia vel ciuitas eſt. ciues
ſunt ſtelle et ſi iſti influunt et neceſſitant ad
latrocinia homicidia et cetera mala celo eſt
vituperiũ et iniuria. Tercio hec opinio ẽ
offenſiua et iniurioſa diuino iudicio. Unde
aug. in textu. Quale inquit iudiciũ de factis
hominũ relinquitur deo quib⁹ celeſtis adhi-
betur neceſſitas. ad idem. xxiij. q. iiij. vaſ.
ire. Quarto et vltimo eſt offenſiuã hec o-
pinio ꝓbationi experimentali. ſepe videm⁹
ꝙ duo gemi nati et cõcepti ſub eodẽ ſigno
et cõſtellatione ſtellarũ ſunt ita diuerſi in oĩ
bus et diſſimiles ꝙ magis ſunt ſimiles illi
qui in diuerſis conſtellationibus ſunt nati
et cõcepti et iſtã rõem dicit aug. fortiſſimam
Unde in textu contra iſtos. Quid inquit eſt
ꝙ nũꝙ dicere potuerunt cur in vita gemino
rũ in actionib⁹ in honorib⁹ ceteriſqꝫ reb⁹ ad
humanã vitã ꝑtinẽtibus atqꝫ in ipſa morte
ſit plerũqꝫ tantaqꝫ diuerſitas vt ſimiliores
eis ſint quantum ad hoc attinet multi extra
nei ꝙ ipſi inter ſe gemini qui exiguo tpis i-
teruallo in naſcendi ſeparato in cõceptu au
tem per vnum cõcubitum vno etiam momẽ
to ſeminati. Dat exẽplũ. in. iiij. c. et idẽ hẽt
Gen. xxv. Malach. i. et. xlvij. d. q̃tũlibet. ia
cob dilexi eſau. o. habui. Nati ſunt duo ge-
mini antiqua patrũ memoria ſic alter p⁹ al-
terum vt poſterior plantã prioris teneret tã-
ta fuit in eorũ vita morũ diuerſitas tãta in
actibus diſparitas tanta in parentũ amore
diſſimilitudo vt etiam inimicos eos inter ſe
faceret iſta diſtantia. Nunquid hoc dicitur ꝙ
vno ãbulãte alius ſedebat. vno dormiente
ali⁹ vigilabat. vno loquẽte ali⁹ tacebat vn⁹
duxit mercenariã fuitutẽ ali⁹ ñ fuiuit vn⁹ a
mře diligebatur. ali⁹ a mře ñ diligebatur vn⁹ ho
norẽ q̇ apd̃ eos magn⁹ habebatur amiſit al
ter adeptus eſt. hec. aug. Secũdo improbatur
iſta hereſis ꝑ Criſ. qui dicit ꝙ hec opinio fa
cit triplicẽ blaſphemiã in deũ. pria ẽ ꝙ de⁹
eſt et fuit malus in ſtellas creando. vnde ſu
per Math. dicit ſic. Si aliquis adulter et ho
micida fiat per ſtellas magna eſt iniquitas

ſtellarum. maior illius qui creauit ſtellas.
Nam cuz ſit preſcius futurorũ deus ex quo
tanta iniquitas futura erat per ſtellas ſi no-
luerit emẽdare non eſt bonus. ſi voluit et ñ
potuit impotẽs eſt. Secũda blaſphemia eſt
ꝙ deus eſt crudelis in talib⁹ ꝓ delictis ꝑe-
nas dare. vñ Criſ. vt quid mali penã ſuſci-
piam. quod nõ voluntate ſed neceſſitate cõ-
miſi. Tercia blaſphemia eſt ꝙ de⁹ eſt inſipi
ens in precipiẽdo. Unde Criſ. Quis eñi iu
bet aliquẽ ne faciat malũ quod non poteſt
declinare aut vt faciat bonũ ad quod nõ po
teſt ꝑuenire. hec ille. vnde merito dicitur. M.
xi. Iugũ enim meũ ſuaue eſt. et. i. Io. v. mã
data eius grauia non ſunt. Tercio et vlti
mo improbatur hec opinio heretica ꝑ greg. ſi
cut ꝑ aug. Sed dat ſpãliter vnũ exemplum
de honorib⁹ et dignitatibus hominũ. Uñ i
omelia epiphanie dicit ſic. abſit a fidelium
cordibus vt fatũ aliquid dicamus vitã q̃p
pe hominũ ſolus hanc conditor qui creauit
adminiſtrat. Necꝫ eñi ꝓpter ſtellas homo.
ſed ſtelle ꝓpter hominẽ facte ſunt. Sequitur i
ꝑſarũ quoqꝫ francorũqꝫ terra reges ex gene
re prodeunt quibus ꝓfecto naſcentib⁹ quis
eſtimet quanti eiſdem momentis horarũ et
temporũ ex ſeruili conditione naſcantur:
et tamen regum filij vno eodẽqꝫ ſidere cum
ſeruis nati ad regnum ꝓficiunt cum ſerui q̃
ſecũ fuerãt geniti in ſeruitute moriantur. Hec
greg. Patet igitur per iſtos tres doctores ve
nerabiles ꝙ predicta opinio eſt falſa et he-
retica. Unde determinando veritatem cõ-
cludit aug. de ſtella nouiter xp̄o naſcente cre
ata ꝙ ipſa nõ eſt xp̄o in fatum: Unde ſer-
mone. viij. ſuper Io. non eſt ſub fato ſyderũ
dominus ſyderum cum ipſe ſit conditor ſy-
derum. et cõtra fauſtũ nõ iõ xp̄s nat⁹ eſt vt ſi
dici oportet nõ ſtellã xp̄o ſed xp̄m ſtelle fa-
tũ diceremus fuiſſe. Ipſe quippe illi non il-
la huic naſcendi contulit cauſam. Sed que-
reret aliquis diligens ſcire vtrum ex impreſ-
ſione luminarium celeſtiuz cauſetur aliquo
modo in hominibus diuerſitas morum. re
ſpondetur ꝙ mores hominum et euentus
futurorum a ſyderib⁹ cauſari dupliciter põt
intelligi aut neceſſario et ſufficienter aut di-
ſpoſitiue et contingenter. Si dicatur primo
modo ſic non tantum eſt falſum ſed etiam
hereticum quia repugnat xp̄iane religiõi. tñ
qꝛ veritas fidei in hoc errore ſaluari ñ poſſet

dum enī omnia ponit a ſyderibus neceſſa/
rio euenire tollit meritum et per conſequens
glām tū qꝫ honeſtas morū per hūc errorē ꝑ
iudiciū patitur dū culpa peccātis in ſydera
refunditur vt ſupradictū eſt qꝫ ſic licētia ma
lefaciendi ſine reprehenſione creditur vt hō
ad orandū et colendū ſydera incuruetur Si
autem dicatur mores hominū a diſpoſitio/
nibus ſyderū variari diſpoſitiue et contigē/
ter ſic pōt habere veritatē qꝫ nec rōi nec fidei
repugnat planū eſt enim ꝙ diſpoſitio cor/
poris varia multū facit ad variationē affe/
ctionū et morū anime vt plurium enī aīa
corporis cōplexiones imitat̄ vt dicit ſex pri
cipiator. Unde colerici ſunt iracūdi et ſāgui
nei ſunt benigni. melancolici ſunt Inui/
di et fleumatici pigri hoc aūt nō eſt neceſſari
um qꝫ anima dominatur ſuo corpori maxi/
me qñ ē adiuta ꝑ grām. multos enī videm⁹
colericos māſuetos et melācolicos bēignos
qm̄ ergo virtus corporū celeſtiū opat̄ admi
tionē et qualitatē cōplexionū. Hinc ē ꝙ per
conſequens operatur quodāmodo ad qua
litatem morum valde tamē de longinquo.
plus enī facit ad qualitatem cōplexionis vir
tus nature inferioris ꝙ virtus ſyderū. Un/
de aug. in. v. de ciui. dei. c. ij. In ſolutiōe eiu
ſdē queſtionis de duobus fratribus qui
ſimul infirmabantur et curabantur cum que
reret vnde hoc eſſet: magis cōmendat ratio/
nem ypocratis ꝙ aſtronomi ypocras enim
dixit ꝙ hoc erat ꝓpter ſimilitudinē cōplexi
onis. Et aſtronom⁹ dixit ꝙ hoc erat ꝓpter
idēptitatem conſtellationis melius enim re
ſpondit phiſic⁹ quia cām dedit magis ꝓpri
am et propinquam. Eſt ſic ergo dicēdū ꝙ i
preſſiones ſyderū aliquo modo diſponunt
ad varietatē morū. nō quidē diſpoſitiōe ne
ceſſaria et ꝓxima et ſufficiente ſed remota et
contingente. Sed obijcitur ꝙ phus libro d
ꝓprietatib⁹ elemētorum dicit ꝙ regna va/
cua facta ſunt et terre depopulate apud con
iunctionē. Iouis et ſaturni ſed talia non de/
pendent ex libero arbitrio ergo etc. Reſpon
detur ꝙ hoc dicit phs non qꝫ homines non
potuerunt reſiſtere influentie illius conſtel/
lationis. ſed qꝫ noluerunt qꝫ dicit Tholome
us in almageſti. ſapiens homo dominabit̄
aſtris q̄uis autē coiunctio iouis et ſaturni
eo ꝙ ſaturnus habet influentiā melācolicā

et malam Jupiter aūt immittit valde bonā
influentiam pōt ad rixā vel diſcordiam ho
mines inclinare cui tamē inclinationi hoies
ꝑ libertatem arbitrij pñt reſiſtere et ſatis fa/
ciliter cū adiutorio gratie dei. Obijcitur
iterū quia damaſcenus li. ij. c. vi. dicit cōſti
tuūtur multotiens et comete ſigna quedam
mortis regū. etc. Reſponſio quidā dicunt
ꝙ cometa nec naturaliter generat̄ nec ē vna
de ſtellis in firmamento poſitis. Unde nec
eius ſignificatio eſt naturalis. Unde dama
ſcen⁹ li. ij. c. vi. dicit ꝙ comete nō ſunt ex his
que a principio genite ſunt ſed diuina iuſſio
ne ſm ipſum tempus conſtituūtur et rurſus
diſſoluuntur hec damaſcenus. et per tale ſi/
gnum deus prenunciat mortem regum ma/
gis ꝙ aliorum tū qꝫ rex eſt perſona cōmūis
tum qꝫ ex hoc pōt oriri turbatio regni de cu/
ius cuſtodia magis ſolicitant angeli ꝓpter
cōmune bonū. Et ſi queras quod eſt illō
regnum in quo debet tale accidere. hic reſpō
det catholicus dicēs ꝙ qñcūq apparet ſem
per ſignificat mortem vel imutationem ali/
cuius principis vel deſtructionis alicui⁹ pa/
trie. et ſemper dirigit radios ſuos ad illā pa
triam cui minatur. Alij autem qui viā phi/
ſicam ſequūtur videtur ꝙ ſtella cometa ſit i
preſſio calida et ſicca generata ex inferiore ꝑ
te aeris ꝓpe ignem de vapore calido et ſic/
co et glob⁹ illius vaporis adunatus appa/
ret corpus ſtelle. Partes autem illius corpo
ris diſcontinuate circa illum globum et i lō
gum protēſe in ſuis extremitatibus illi glo
bo coiuncte ſunt quaſi eius come ſicut loqt̄
albertus magnus dicens ꝙ comete ſūt ſtel
le habentes comas quod fit per aerem inflā
matū contentū a ſtellis ſiue planetis quiq
ſcꝫ ſaturno Joue. mercurio et venere: Iſti ei
planete ꝓpter velocē motū ipſorū igniunt
aerem in circuitu eorū et ſic propter aerē inflā
matum contentum a ſtellis predictis coniū
cto lumine eorum cum eo videntur ſtelle il/
le comete et ſecūdum hanc poſitionē ſignat
et cauſat non per ſe ſed per accidēs mortali/
tatē ꝓuenietem ex infirmitatib⁹ calidis et ſic
cis qꝫ vehemens diſpata ſiccitas conſueta ē
ꝓuenire et cōtinuari generationi comete et
quia vt in pluribus diuites nutriunt̄ calidis
et ſiccis. Ideo illo tēpore multi diuites mo/
riūtur inter quos mors regum et principuꝫ

eſt magis notabilis. Huius opinionis vi-
detur eſſe yſodorꝰ in. iij. ethymoloiarũ: Dici-
enim ꝙ hoc genus ſydoris qñ apparet ſignat
peſtilentiã. aut famã. aut bellũ. Item videt
ſentire beda. Dicit eñ ꝙ ſignat peſtilentiam
aut bella. aut ventus. aut eſtus. Et ſi queras
vtrũ illa ſtella que apparuit i natiuitate xpi
fuit cometa. Reſpondet beda. ꝙ nõ qꝛ ex q̃
buſcũq; cauſis naſcatur cometa ſiue ex pla-
netis ſiue ex fixis ſemper apparet in pte ſep-
tẽtrionali. Stella autẽ que apparuit in ortu
xpi mouebat ab oriente ad meredieẽ verſum
occaſum quod nõ ſolet facere motꝰ cometa-
rũ. vt dicitur Eris. et ſic p3 ſm quãlibz iſta-
rum opinionũ nullũ penitus aſtra habet do-
minium ſuper liberum arbitrium. licet indi-
nent diſpoſitos ad aliquas paſſiones.

Quod diffinire que aſſertio eſt catbolica
vel heretica pertinet ad theologos.

f Eptĩa cõſideratio eſt ſcire ad quos
ptinet diffinire que aſſertio eſt ca-
tholica vel heretica vtrũ. ſ. ad theo-
logos vel canoniſtas. Et reſpõdet venera-
bilis Guillermus ockan in ſuo dyalogo ꝙ
iſtud verbũ diffinire habet plures ſignifica-
tiones de quibus due ad propoſitum vidẽ-
tur ptinere. Contingit enim aliquid diffini-
re auctoritate officij. et ſic diffinire que aſſer-
tio catholica et que heretica ſit cenſenda ad
ſummum pontificem pertinet et concilium
generale. Aliter contingit diffinire per mo-
dum doctrine quomodo magiſtri in ſcholis
diffiniunt queſtiones et determinant et ſic
accepto verbo diffiniendi circa propoſitam
queſtionem diuerſimode ſentiunt litterati.
Eſt enim vna opinio ꝙ ad canoniſtas prin-
cipaliter ſpectat que aſſertio ẽ. catholica que
heretica iudicare ad quod mouentur tripli-
ci ratione: Prima eſt hec. Ad illam ſciẽ-
tiam principaliter ſpectat diffinire vel diſcer-
nere que aſſertio eſt catholica et que hereti-
ca cenſenda. que principaliter tractat de aſ-
ſertione veritatum theologicarum et repro-
batione hereſum damnatorum huiuſmodi
eſt ſcientia canoniſtarum et non theologorũ
ergo. Secunda ratio hec eſt: Ad illam ſci-
entiam pertinet diffinire que aſſertio eſt ca-
tholica et que heretica eſt cenſenda cui fides
q̃tum ad credibilia principalibus adhibe-
tur. Sed q̃tum ad ea que ſunt fidei ma-
gis credendum eſt canoniſtarum ſcientie q̃
theologorum quia magis credendum eſt ec-
cleſie per quam edita eſt ſcientia canoniſta-
rum q̃ euangelio teſte auguſtino qui videt
aſſerere maiorem eſſe auctoritatem eccleſie
q̃ euangelij. quia nec euangelio inquit cre-
derem niſi auctoritas eccleſie compuliſſet er-
go ad ſcientiam canoniſtarum magis per-
tinet diffinire que aſſertio eſt catholica que
heretica ẽ cenſenda q̃ ad theologiam. Ter-
cia ratio eſt hec. Ad illam ſcientiam princi-
paliter ſpectat diſcernere que aſſertio eſt ca-
tholica que heretica eſt cenſenda cuius auc-
toritas habet ſymbolum fidei et articulos
ordinare et articulos fidei recte et rite diſtin-
guere ſed hoc ſpectat ad ſummum pontifi-
cem qui actor eſt ſcientie canoniſtarum er-
go per conſequens ad ipſos principalius q̃
ad theologicos pertinet diffinire que aſſer-
tio catholica que heretica debeat reputari.
Alij indubitanter tenent ꝙ ad theologiam
ſpectat non per modum diffinitionis aucto-
ritatiue. ſed per modum doctrine principali-
ter diffinire que aſſertio catholica que here-
tica cenſenda eſt et ꝙ ad canoniſtas non p-
tinet niſi inquantum eorum ſciẽtia aliqua
ad fidem ſpectantia dinoſcitur mendicare a
theologia quod nituntur rationibus affir-
mare. Quarum prima eſt hec. Ad illius
ſcientie doctores propter quam ſolummo-
do dicitur aſſertio catholica vel heretica pri-
cipaliter ſpectat diffinire per modum doctri-
ne que aſſertio eſt catholica reputanda:
Sed per theologiam ſolummodo ſcitur q̃-
cunq; aſſertio catholica reputanda quia il-
la aſſertio ſola que eſt conſona theologie ẽ
vere catholica. Illa vero que theologie no-
ſcitur aduerſari eſſe dinoſcitur heretica. Si
enim aliqua aſſertio quibuſcunq; de cauſis
ſummorum pontificum vel etiam generali-
um conſiliorum aut etiam imperatorum le-
gibus inueniretur aduerſa ſi theologie nul-
latenus obuiare q̃uis ꝓ falſa et erroñea poſ-
ſet hñri. nõ tñ deberet inter hereſes cõputari.

ergo ad theologie tractores pricipaliter ptī/
net diffinire p modū doctrine que aſſertō ca
tholica et que heretica cenſenda eſt. Secun/
da ratio eſt hec. Ad illius ſcientie tractato/
res in qua explicite et ɔplete traditur regula
fidei orthodoxe principaliter ſpectat diffini
re per modū doctrine que aſſertio catholica
que heretica ē cēſenda. Huiōi aūt eſt ſciētia
theologica nō canoniſtarum. multa. n. ad fi
dē noſtrā ſpectantia in theologia reperiunť
explicite de quibus in ſciencia canoniſtaruꝫ
mentio nō habeť. nihil autē pertinēs ad re/
gulam fidei in alia ſciētia poterit repiri niſi
ꝙ a theologia recipiunt. ergo ad theologoſ
noſcitur talis diffinitio principaliter ptinere
ad canoniſtas non ſpectat niſi inquantum
aliqua theologica a theologia noſcunť mē/
dicare. Tercia rō eſt hec de aſſertiōib⁹ quas
ſciētia ſuperior et inferior tractare noſcūť hꝫ
ſuperior ſciencia principalius iudicare. Sꝫ
de quibuſdā aſſertionib⁹ catholicis et here/
ticalibus theologia que eſt ſuperior et ſcien
tia canoniſtarū que eſt inferior aliquo mo/
do pertractāt ergo ad theologiā pertiet pri/
cipalius talis diffinitio. et per cōſequēs ad
theologos principaliter ſpectat diffinire per
modū doctrine que aſſertio catholica q̄ he/
retica eſt cenſenda. Plures alias ſolēnes ra
tiones facit vbi ſupra venerabilis ocbā ſed
hec ſufficiant pro preſenti. Reſtat autē rñde
re ad rationes canoniſtarum. Ad primam
nōnulli reſpondent theologi dicētes ꝙ ad
theologiā nō ad ſcientiam canoniſtarū ſpe
ctat principaliter de approbatione veritatū
catholicarū et reprobatione hereſum dāna
tarū tractare cuius rōem aſſignant dicētes:
ꝙ aſſertio veritatis eſt approbatio veritatiſ
qui. n. aliquod dictū aſſerit eſſe verū appro
bat illud dictū tanꝙ verū aſſertio veritatis
eſt approbatio veritatis. Approbatio autē
veritatis eſt reprobatio cōtrarie falſitatiſ qꝛ
qui aliquam approbat veritatē per ɔſequēſ
cōtrariam reprobat falſitatem ſicut qui pci/
pit vnum contrariorum per conſequēs phi
bet aliud vt notat gl. in decreto di. pria hūa
num ſuper verbo prohibetur. aſſertio ergo
veritatum theologicarum per quandā cōſe
quentiam eſt reprobatio omnium hereſum
contrariarum. Cū ergo per theologiā prici
paliter veritates theologice aſſerāť. ſequitur
ꝙ approbatio veritatū theologicarū et dā/
natio hereſū principaliter ad theologiā p/
tiet Sed dices ex quo talis approbatio et re
probatio pricipaliter ad theologiam perti/
net ergo non tm̄ ad eam pertinet reſpondent
predicti dicentes ꝙ ad ſcientiam canoniſta
rum pertinent libri decretorum et decretaliū
et alie queſtiones ſummorum pontificū et
epiſcopale in quibus quedā veritates theo
logice aſſeruntur et nōnulle hereſes reprobā
tur. licet tamē ille veritates et hereſes ſit pau
ce reſpectu illarum que in theologia haben
tur. et ideo non tm̄ ad theologiam. ſed etiaꝫ
ad ſcientiam canoniſtarū ſpectat aliquas ve
ritates catholicas approbare et aliquas he
reſes licet paucas reprobare. Ad theologiā
autem ſpectant omnes veritates catholicas
approbare et omnes hereſes reprobare. q̄re
licet principaliter talis approbatō et repro/
batio ad theologiā pertineat. pertinet tamē
ſecūdario nihilomin⁹ ad ſcientiam canoni/
ſtarum aliam rationem adducunt dicentes
theologia veritates catholicas approban/
do et hereſes reprobando a canoniſtarum
ſcientia nihil omnino recipit vel mendicat.
Canoniſtarum tamen ſcientia veritates ca
tholicas approbando et hereſes reproban/
do ad theologia omnia mendicando proce
dit quare ad theologiam hec principalius
et vniuerſaliter pertinere noſcuntur ad cano
niſtarum ſcientiam ſecundario et pticulari/
ter. Ad ſecundam rationem canoniſtarū
reſpōdetur ꝙ ꝙtum ad ea que fidei ſūt ma/
gis credendum eſt theologie ꝙ cuicunqꝫ a/
lie ſcientie. nulliſqꝫ ſcriptoribus quarūcun/
qꝫ ſcientiarum ita oportet credere ſicut ſcrip/
toribus ſacre theologie. Auctoritas beati
Auguſti. que adducitur vt nonnulli dicunt
frequenter a multis contra intellectum beati
Auguſt. peſſime allegatur. Ad cuius intel
lectum dicunt eſſe ſciendum ꝙ nomen eccle
ſie equiuoce in locis varijs ſcripturarum ac
cipitur aliquando pro loco corporali diui/
nis officijs deputato. Aliquando pro ali/
quo ſpeciali collegio clericorum. Aliquan/
do pro toto collegio omnium clericorum.
Aliquando pro aliqua multitudine ſpeci/
ali cleri et populi. Aliquando pro tota con/
gregatione omnium fidelium ſimul in hac
vita mortali degentium. Aliquando ve
ro nomen eccleſie non ſolum totam congre
gationem viuentium Sed etiam fideles

mortuos compꝛehēdit et iſto vltimo modo
accipit eccleſiam btūs Aug. in li. cōtra ma/
nicheos et recitatur di. xi. capi. palam. qui
ait palā ē ꝙ ĩ re dubia ad fidē valeat catho
lico eccleſie auctoꝛitas que ab ipſis funda/
tiſſimis ſedibꝰ apoſtoloꝛū vſqꝫ ad hodier/
num diem ſuccedentium ſibimet epiſcopo/
rum ſerie et tot populoꝛū conſentanee firma
tur vbi eccleſia catholica epiſcopos et pplos
a tempoꝛe apoſtoloꝛum vſqꝫ ad oꝛdines ſi/
bimet ſuccedētes impoꝛtat. et ſic accipit no/
men eccleſie. Aug. cū aſſerit ꝙ non crederet
euangelio niſi eū auctoꝛitas eccleſie compel
leret. Iſta. n. eccleſia ſcriptoꝛes euangelij et
omnes populos cōpꝛehendit ſicut ꝓbatum
eſt. Quare ex auctoꝛitate Aug. ſane intellec/
ta inferri nō pōt ꝙ magis ſit credendū ſum
mo pōtifici canonū conditoꝛi ꝙ̄ euangelio.
et per conſequens per eā ꝓbari non pōt ꝙ
maioꝛ fides ſit exhibenda ſacris canonibuſ
ꝙ̄ euāgelio xpi. Concedūt tñ ꝙ magis cre/
dendū eſt eccleſie que eſt multitudo catholi
coꝛum oīm qui fuerunt a tempoꝛibus ꝓphe
tarum et apl'oꝛū vſqꝫ modo ꝙ̄ euangelio. nō
qꝛ de euangelio ſit aliqualiter dubitādū. ſꝫ
qꝛ totū eſt maius ſua pte. Eccleſia igitur q̄
maioꝛis auctoꝛitatis eſt ꝙ̄ euangeliſta eſt il
la eccleſia cuius auctoꝛ euangelij ps eſſe di/
noſcitur. Nō eſt aūt mirū ſi maioꝛ ē auctori
tas totius ꝙ̄ ptis. ideo maioꝛ eſt auctoꝛitaſ
totius congregationis cōpꝛehēdentis euā/
geliſtas et omnes alios oꝛthodoxos vſqꝫ
ad hec tpa ꝙ̄ vnius vel etiam plurium per/
ſonarū congregationis eiuſdem. Quod au
tem conditoꝛ canonū non ſit maioꝛis aucto
ritatis ꝙ̄ euangelium ſed multominoꝛis ip
ſimet. canonū cōditoꝛes teſtantur apte. Vr
banus enim papa vt habetur. xxv. q. i. c. ſūt
quidem ait ſciendum vero ſum ope eſt ꝙ in
de nouas leges pōt cōdere pōtifex ſupple ro
manus. vnde euāgeliſte nequiꝙ̄ aliqd di/
xerunt vbi vero apte dominꝰ vel eius apo/
ſtoli vel eoꝛū ſequaces ſancti patres ſentētia
liter aliquid diffinierunt ibi romani pontifi
ces non nouam legē dare pñt ſed potiꝰ qd̄ p̄
dicatū ē vſqꝫ ad animā et ſanguinē ꝯfirma
re dꝫ. ſi ei ꝙ docuerūt apoſtoli et ꝓphete qd̄
abſit deſtruere niterer̄ nō ſniam dare ſꝫ ma/
gis errare ꝯuinceretur. Ex his igr̄ colligitur
euidēter ꝙ cōditoꝛ canonū minoꝛis ē aucto
ritatis ꝙ̄ euāgeliū ſacroſanctū cōtra qd̄ no/
uā legē nequaꝙ̄ cōdere pōt ſed euāgeliū de
fendere vſqꝫ ad aīam et ſanguinē obligatur
Contra quod ſi nouā legē dare p̄ſumeret eſ
ſet de erroꝛe p catholicos ꝯuincendos. huic fa
bianꝰ papa cōcoꝛdat q̄ vt hēr̄. xxiiij. q. iij. c.
q̄ oīpotētē deū metuit nec cōtra euāgelium
nec cōtra apoſtolos nec cōtra ꝓphetas nec
ſanctoꝛū patrū īſtituta agere aliq̄d vllo mō
ꝯſentit. Ex quibꝰ verbis patēter habetur ꝙ
cōditoꝛ canonū ſi oīpotētē metuit nihil con
tra euāgeliū cōponere p̄ſumit ſtatuere et ita
nō maioꝛis ſed minoꝛis auctoꝛitatis ꝙ̄ euā
geliū eē dinoſcit̄ ꝙ in pluribꝰ capitulis in li
bro decretoꝛū in certis luce clariꝰ cōſtat ſicut
ex diſtinctione. ix. c. noli. et. c. ego ſolis eis. c.
quis neſciat. et. ca. noli. et. c. neqꝫ. et ex. xiiij.
di. c. ſicut. et ex cā. ij. q. iij. c. ſi is q̄ p̄eſt. Alie
auctoꝛitates ꝙ̄plurime quas longū eēt re/
citare hoc idē aſſerūt māifeſte. et ꝓpter eaſdē
rōes dicūt ꝙ tota multitudo xpianoꝛū nūc
vita moꝛtali viuētiū nō eſt maioꝛis auctori
tatis ꝙ̄ ſit ſanctū euāgeliū qꝛ multitudo vi
uentiū dꝫ vſqꝫ ad animam et ſanguinē de/
fenſare euangeliū. Ad terciam rōem canōi/
ſtarū rñdētꝰ nōnulli dicētes ꝙ ſūmus pōn/
fex debet ſacrarū lr̄arū hr̄e noticiā et etiā in
ſacris canōibꝰ debet eſſe pitꝰ. Et ad eū ſimbo
lū oꝛdinare et articulos fidei recte diſtingue
re ſpectat ad ipſum p̄cipue cū cōcilio et aſſē/
ſu cōcilij generalis. Sed in ſimbolū oꝛdinā
do et articulos fidei diſtinguendo et eadem
ratione in diſtinguendo autentice que aſſer/
tio eſt catholica et que heretica reputanda
theologie pꝛincipaliter debet inniti. ſecunda/
rio autem in ſacris canonibus ſe poterit fun
dare. Et ideo ex iſta ratione concludi poteſt
ꝙ ad theologos ſpectat pꝛincipaliter diffi/
nire docendo vel legem alijs exponendo q̄
aſſertio inter catholicas queue inter hereti/
cos debet numerari. Et licet cum theologi
vel alij de hereſi accuſantur vel alios excu/
ſare conantur. libellus excuſationis reſpon
ſionis appellationis. et huiuſmodi compo
nere neſciant nec foꝛmare ſed ad canoniſtas
opoꝛteat eos recurrere. non tamen ex hoc
concluditur ꝙ ad eos pꝛincipaliter pertine/
at diffinire que aſſertio catholica et que he
retica eſt cenſenda vt dictum eſt. quia aliud
eſt diſcernere que aſſertio ē et cetera. et aliud
ē ſcire foꝛmas accuſationū et modū agendi
cōtra hereticos ī iudicō defendēdi de hereſi

accuſatos qꝛ primū ad theologos. ſecūduȝ
ad canoniſtas dinoſcit̄ ptinere quoniā ali-
ud eſt cognoſcere denarios veros et falſis
aurū ab auricalco. equos ſanos ab eq̄s egrẜ
arma forcia fabricata ab alijs. Et aliud eſt
ſcire ſi aliquis de aliquo p̄dictorū volueri i
iudicio accuſare aliquem accuſatus ſi ſe vo
luerit defenſare quō libelli accuſationis. mī-
ſionis appellationis et hmōi qꝛ vti in iudi-
cio fuerit oportunū conficꝭ debeāt et forma-
ri. primū admonetarios aurifabros. fabroſ
ferri. et fabricatores armorū ſpectare dino-
ſcitur. Secūdū vero ad iuriſtas nō eſt dubi
um pertinere. Unde ꝑ iſtā rōem probari ꝯ
tingeret ꝙ ad iuriſtas pertinet diſcernere qd̓
arū eſt verū et qd̓ falſum qui panni ſunt ar-
tificialr̄ facti qui aliter. Et vt cōcludā breui-
ter de omnibus mechanicis et reb⁹ naturali
bus vniuerſis. que in vſum hominū veniūt
haberent principaliter iuriſte diſcernere qua
lia eēnt ẜm naturā ſuam vel artem. cū de hu
iuſmodi omnib⁹ contingat in iudicio litiga
re. In quo caſu neceſſariū eſt litigātes ꝑ li-
bellis accuſationes miſſionis appellationis
et huiuſmodi ad iuriſtas habere recurſum.
Conſtat ꝙ ſepe iuriſpiti de reb⁹ minimiſ an
ſint tales quales debēt eē ẜm naturā vel ar
tem a qua fiunt neſciūt iudicare. quō tamē
de talibus reb⁹ recupandis vel defendendiſ
in iudicio oporteat formare libellos et alia
que ſpectant ad formam agendi et defendē
di corā iudice non ignorant.

Quō heretici a fidelib⁹ ſunt vitādi.

o Ctaua cōſideratio ē ſi heretici ſūt
vitandi. quare videt̄ alicui ꝙ non
ẜm illud Math. xiij. Ne forte colligentes zi-
zania eradicetis ſimul' et triticum ſinite vtra
ꝗꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem. zizania ſunt he-
retici triticū vero fideles meſſis finis ſeculi.
ergo heretici ſunt tolerandi inter fideles et n̄
ſunt ab eis vitandi vſqꝫ ad finem ſeculi. pro
declaratione huius cōſiderationis. et ſolu-
tione argumenti notandū ꝙ multiplex ē cō
munio et ſimiliter multiplex eſt cōionis pri
uatio. Eſt. n. cōmunio ſpūalis. ſ. que eſt i cō
ſenſu vero vel interpretatiuo et hoc modo n̄
eſt cū hereticis cōicandum. ſic intelligitur il
lud. ij. Cor. vi. Exite de medio eorum gl.
ſpiritualiter. ſ. vt eorum ſcelera increpetis:
Eſt ſecūdo communio in ſacramentis hoc
etiam modo non eſt communicandū cū he
reticis notatis ſiue nominatis. qui ēt licet n̄
ſint notati ſiue nominati tamen quantū eſt
ex ſe priuētur effectu cōionis ſacramentoruȝ
qꝛ ipſo iure ſūt excōicati ſiue occulti ſiue ma
nifeſti extra de hereticis. excōicamus. Et ite
rum communio in cibo potu et hmōi hoc ēt
modo non eſt communicandum cum ill' he
reticis qui preciſi ſunt ab eccleſia nominatiȝ
Eſt etiam quarta cōmunio corporalis vt co
habitatio in eadem ciuitate. et taliſ commu
nio non vitabatur in principio ꝓpter multi
tudinem hereticorum. ſi autem timeretur de
lapſu ab aliquibus tutius eſſet non habita
re cum eis. Sic ergo pōt reſponderi ad argu
mentum ꝙ illud dictum pōt intelligi de he
reticis occultis quorum hereſis deprehendi
nō pōt tales. n. et ſi excōicentur excommuni
catione generali. non tn̄ excōicatione perſo-
nali nec exterminēt gladio materiali niſi cū
multitudine infideliū manifeſtorum intel-
ligantur. vel intelligi pōt de catholicis mal'
Unde Rabanus. habens diſcretionis exē
plum equanimiter debet tolerare malos ꝓ
pter bonos. Sciendum autem ꝙ meſſis di
citur tempus illud quo heretici māifeſte cor
ruptiui aliorum. ſunt abijciendi euangelica
falſe ſecundum hoc intelligitur ꝑmiſſio er-
go tempore illo quo nō diſcernitur plene an
ſit hereticus. cum autem innotuerit plene ec
cleſie corruptio ſua eſt perſonaliter preſcin-
dendus. Unde Auguſtinus li. de vera reli
gione dicit ſententionaliter ꝙ in eccleſia tā-
diu ſuſtinetur error alicuius donec aut accu
ſationem inueniat. aut opinionē prauam ꝑ
tinaciter defendat. Cū autē dicitur. i. Cor.
xij. neceſſe eſt hereſes eē. Ibi dicitur neceſſe
illud quod eſt vtile per accidens ſiue preter
intentionem hereticorum. ſ. ad hoc vt ab hiſ
que ſe exercent in diuina ſcriptura pigricia
eam diſcutiendi excutiatur et magis fidei
veritas declaretur. vt ſupra patuit conſide-
ratione quinta. hoc etiam habetur ex glo. ſu
per illud. Eſa. vij. hoc dicit domin⁹ et cetera.
ſuper. i. vſqꝫ ad finem ſeculi erunt alique he-
reſes vel malicie hominum ad exercendam
fidelium ſapientiam et patientiam. Sic er-
go patet quomodo heretici ſunt vitandi. ſcꝫ
notorij. Dico ēt ſine denunciatione cuȝ nul

la poſſit tergiuerſatione celari puta ſi publi
ce p̄dicarent contra fidem. extra de cohabi.
clerico. et mulieruʒ. c. veſtra. et. c. fi. poſſumꝰ
tamen et debemus eos monere et inducere
vt ad veram fidem redeant. In alijs vero n̄
licet eis cōicare etiam ſi ſit pater filius ma/
ritus vel vxor aut ſoror huic ſeruituti ſubie/
ctus. et ideo ſi infidelis diſcedit. diſcedat ſe
cūdū apoſtolum. xxviij. q. i. in. c. ſi infidelis

An ſit cū hereticis aut alijs hoībꝰ publi/
ce diſputandū.

n Ona cōſideratio eſt Si eſt cū here
ticis vel cū alijs infidelibus pu/
blice diſputandū. Rn̄detur ſm Tho. in ſe/
cūda ſecūde. q. x. ꝙ in diſputatione fidei ſūt
duo cōſideranda. vnū ex pte diſputantis. ſ.
qz diſputat tanꝗ̄ dubius de fide et ex p̄ncipio volens
veritatem tunc peccat p̄cul dubio tanꝗ̄
infidelis. Si autem diſputat ad confutādū
errores vel ad exercitium eſt laudabilis. A/
liud eſt conſiderandum ex pte audientium
vtrum. ſ. ipſi ſint. inſtructi et firmi ī fide tūc
enim nullum eſt periculum diſputare. Aut
ſi audientes ſunt ſimplices et in fide titillā/
tes et tunc circa tales diſtinguendum eſt qz
ſi ſunt ſollicitati ab infidelibus nitentibus ī
eis fideʒ corrūpere. tūc neceſſe eſt publice di
ſputare dūmodo inueniantur aliqui ad hoc
idonei. per hoc. n. ſimplices in fide firmabū
tur et tolletur decipiēdi facultas in fidelibꝰ
Si vero nō ſunt ſollicitati tunc periculoſum
eſt publice de fide diſputare corā ſimplicibꝰ
quorum fides etiam ex hoc eſt firmior ꝙ ni
hil diuerſum audiuerunt. et ideo non expe/
dit eis vt audiant verba infidelium diſpu/
tantium contra fidem. p̄hibētur quoqꝫ oēs
layci publice diſputare de fide vel occulte q̄
vero contra fecerit excōicationis laqueo in/
nodetur. extra de hereti. c. quicūqꝫ. li. vi.

De modo inquirendi hereticos.

d Ecima conſideratio eſt videre q̄s
eſt modus inquirēdi hereticos.
Ad quod breuiter dicitur ꝙ ſi papa dat cer
tam formā illa tenēda eſt: alias p̄nt queri p
accuſationē inq̄ſitionē et denūciationē. Sʒ
in examinatione teſtium cōtra hereticos de
bēt intereſſe due perſone religioſe et ſi fieri p̄t
per publicaʒ perſonā cōſcribi teſtiū dicta ex
tra de hereti. c. vt officium. li. vi. §. volumus
et conceditur religioſis qui dū eſſent in ſecu
lo tabellionatꝰ officiū habuerunt et exercue/
rūt et etiam clericis ſi in ſacris ſint conſtituti
exercere libere officiū tabellionatꝰ quo ad p̄
miſſa ſi eis iniunctum fuerit. vt in dicto. c. vt
officiū. §. cōcedētes. Itē tenētur dyoceſani
vel archiepiſcopi vel archidyaconi ſemel ſal
tem in anno per ſe vel per alios querere here
ticos vbi fama eſt eos hitare. et illos quos
credūt de hoc aliquid ſcire debēt cōpellere iu
rare vt indicet ſi quos habent ſuſpectos p̄/
pter occulta conuēticula vel alia ſigna. extra
in. c. excōicamus. §. addicimus. Suſpectus
autem ſi vocatus confitetur et ſperatur d̄ cor
rectione pōt ei iniungi penitentia ſalutaris ſi
autem negat et ante ſit infamatus indicetur
ei purgatio quā ſi non preſtiterit excommu/
nicabitur et vſqꝫ ad ſatiſfactionem cōdignā
ab omnibus euitabitur et ſi per ānum ſic ſte
terit extunc velut hereticus condemnetur. vt
in dicto. c. excommunicamus. §. qui autem
Item illi qui preſunt ciuitati vel loco alij q̄
cunqꝫ nomine cenſeantur ad requiſitionem
eorum debent iurare preſciſe attendere inui
olabiliter et ſeruare ac facere. ac omnibus ſu/
is ſubditis inuiolabiliter obſeruari toto tē/
pore ſui regiminis conſtitutiones in fauorē
fidei a ſede apoſtolica promulgatas ac etiā
reprobatas. quas qui iurare noluerit et ſer/
uare vt infamis et tāꝗ̄ hereticorū fautor ac
de fide ſuſpectus. officio et honore ſui regi/
minis expolietur nec vlterius ad dignitateʒ
aliquam vel officium publicum aſſumatur
nec teneat aliquid quod fecerit vt ptā s bali
uus conſul vel rector. extra li. vi. c. vt officiū
§. ſtatuimus. Debent etiam omnes rectores
in hoc negocio parere dyoceſanis et etiam ī
quiſitoribus nec aliquo modo debent co/
gnoſcere de hoc crimine. vt captus liberare
et huiuſmodi. alias ſunt excommunicati et
ſi excommunicationem ſuſtinuerint per an
num condemnari debent tanꝗ̄ heretici. ex/
tra in capitulo vt inquiſitionis li. vi. Item
in negocijs hereſis procedi poteſt ſimplici/
ter et de plano. et ſi periculum eſſet non no/
minatis accuſationibus vel teſtibus pu/
blice niſi coram aliquibus prouidis preci/
piendo et detenēdo ſecretum et huiuſmodi

ſed ceſſante periculo publicentur ſit in alijs iudicijs extra in. c. ſtatuta. li. vi. Sed nunquid hereticus poterit appellare. Dico ꝙ hereticis inhibita eſt appellatio extra eodem vt inquiſitionis. li. vi.

De pena qua ſunt puniēdi heretici.

V Ndecima cōſideratio eſt quali pena ſunt heretici puniendi. Reſpondetur ꝙ quadruplici pena ſunt heretici feriēdi. ſ. excōicatione depoſitione rerū ablatiōe et militari perſecutione. Excōicatione quia omnis hereticus ſiue occultus ſiue manifeſtus ipſo iure eſt excōicatus maiori excōicatione xxiiij. q. i. c. i. et. ij. extra de heret. c. ad abolēdam. Secūdo depoſitione quia indiſtincte ſiue clericus ſiue laycus etiā papa vel imperator vel quilibet alius debet deponi ab omni dignitate. xl. diſ. ſi papa. xxiiij. q. i. q̄ cōtra pacem. Tercio rerū tpaliū ablatione: ꝙ omnia bōa eorū debēt confiſcari eccleſie cui deſeruiebant ſi erant clerici vel layci ſi in tpali iuriſdictione ſunt eccleſie ſubiecti. Aliorū vero laycorū bona principibus ſecularibus cōfiſcantur. Quarto militari pſecutione ſi enī ppter malos puniendos oportuit regiā maieſtatē non ſolū legibus eē decoratā ſed armis armatā multofortius ꝓpter hereticoſ exterminandoſ. Jō dicit gl. i. Cor. v. ꝺ paulo ꝙ cū videbat aliquos ꝓteruos ad corrūpentes fidē ſathane tradebat corꝑaliter vexandos. Sic ergo heretici nō ſolū excōicantur et deponūtur. ſed et oī officio et beneficio debent expoliari. et ſi clericus ſit debet degradari. et demū quilibet talis debet relinqui arbitrio ptātis ſecularis aīaduerſiōe debita puniendus. ſ. crematione niſi cōtinuo poſt deprehenſionē erroris ad fidem velit reuerti et errorem ſuum abiurare et ſatiſfactionē exhibere et ſic redeūtes debēt in perpetuo carcere recludi extra de heret. excōicamuſ. ij. Sꝫ quā penā incurrūt credētes receptores defenſores et fautores hereticorū. Reſpondetur ꝙ ꝗlibet talis eſt excōicatus et ſi nō ſatiſfecerit infra annum extūc ipſo iure ē īfamis nec ad publica officia ſeu cōſilia nec ad eligendos aliquos ad hmōi nec ad teſtimoniū debet admitti nec pōt condere teſtamētum nec ad alicuius hereditatis ſucceſſionē accedere. Nullus quoqꝫ ei ſuper quocūqꝫ negocio ſꝫ ipſe alijs cogetur rñdere ſi iudex eſt eius nō valet ſententia. Si aduocatus nō admittitur eius patrociniū. Si tabellio nō valent eius inſtrumēta et ſic in ſimilibus. Si vero ſit clericus ab oī officio et beneficio dꝫ deponi. et illi qui tales poſtꝙ fuerint ab eccl[es]ia denominati euitare cōtēpſerint debēt excōicari ꝓbantur hec oia extra eodē excōicamus. c. §. credentes. Itē oēs clerici qui talibus exhibēt eccleſiaſtica ſacramenta vel traderēt eccleſiaſtice ſepulture aut elemoſynas ſeu oblationes eorū reciperēt debent priuari ſuo officio ad quod nūꝙ reſtituentur ſine indulto ſedis apoſtolice ſpāli ſimiliter et regulares quorū et priuilegia in illis dyoceſibus non ſeruentur eis in quibus tales exceſſus ꝑpetrare pſumpſerint. vt in. d. c. excōicamus. §. ſane clerici. Et nota ꝙ ipſi credentes eorū erroribus heretici ſunt dicendi extra eodē excōicamus. ij. Quicūqꝫ etiam hereticos credentes receptores defenſores vel fautores eorū ſciēter pſumpſerint eccleſiaſtice tradere ſepulture excōicati ſunt nec debent abſolui niſi proprijs manibus publice extumulēt et ꝓijciāt corpora dānatorū et locus ille perpetua careat ſepultura extra de heret. c. quicūqꝫ. li. vi. Itē heretici cum omnibus fautoribus modo dictis et ipſorum filij vſqꝫ ad ſecūdā generationem ad nullū eccleſiaſticū beneficiū ſeu officium publicum admittantur alias irritum eſt extra eo. c. quicūqꝫ. §. heretici. Et ſi dicas ex predictis colligitur ꝙ hereticus eſt multiplici pena puniendus hoc videtur irrationabile quia deus nō punit bis in idipſum. Cum ergo omnes heretici ſunt excommunicati vt dictum eſt. et excōicatio ſit pena ſequitur ꝙ non ſunt alia pena puniendi. Reſpondetur ꝙ ꝓ vno peccato vna pena quis punitur. Sed ſi ad vnum peccatum plura concurrūt que ſūt multa peccata vel propter relapſum eiuſdē pōt homo iuſte puniri multiplici pena: Sꝫ quis ergo labitur in dānatam hereſim punitur pena excommunicationis quia vt dictū eſt omnis hereticus eſt excommunicatus ſꝫ ſi poſt abiuratam hereſim iterum labatur debet alia pena corporali puniri vel temporali damnari.

Quis pōt capere hereticos et tormentis exponere.

d

Uodecima cõſideratio eſt ſcire q̄s põt cape et tormẽtis exponere hereticos. Rñdetur ꝙ tã eps q̄ inq̄ſitor vnus ſine alio põt citare et capere et tute cuſtodire vel cõpedibꝰ mãcipare ad manicas ferreis ſi eis viſum fuerit faciendũ. Sed deputare dare carceri et ꝙ magis ad penaꝫ q̄ ad cuſtodiam videatur vel tormentis exponere vel ad ſententiam ꝓcedere contra eos nõ põt epſ ſine iquiſitore nec inquiſitor ſine ẽpo aut eius ſuper hoc delegato aut ẽpali ſede vacante delegato capituli ſi ſui adinuiceꝫ copiam poſſint habere infra octo dies poſtq̄ ſe inuicẽ requiſierint poſſunt tamẽ quilibet p̄dictorũ cõmittere alteri vices ſuas vel ꝑ litteras ſignificare ſuum cõſilium et cõſenſum. extra de hereti. multorũ in clemẽtinis

Sed occurrunt hic finaliter. xv. difficultates. Prima eſt ſi carcer in quo ponũtur heretici debeat eſſe cõis ẽpo et inquiſitori. Dicit̃ ꝙ ſic et debẽt habere duos cuſtodes: vnum quẽ volet ẽps et ei prouidebit et vterqꝫ eorum põt habere ſub ſe vnum fidelem miniſtrum et illius loci erunt due claues diuerſe quarum vnus cuſtodũ vnam et alius aliaꝫ tenebit. et poterit officium miniſtrandi charitatis cõmittere ſuo miniſtro et tenentur p̄dicti cuſtodes anteq̄ exequantur officium coraꝫ eis a quibꝰ aſſignãtur iurare tactis euãgelijs ꝙ in cuſtodia oẽm diligẽtiam quam potuerint adhibebũt et ꝙ alicui carceratorũ nihil in ſecreto loquetur vnus niſi audiente alio. et ꝙ ipis carceratis fideliter cõferent ꝓuiſiõem quã ipi recipiũt ex ordiatiõe communi et ꝙ a parẽtibus vel amicis vel alijs fidelibus perſonis offertur eiſdem niſi epi vel inquiſitoris vel ſuorum commiſſariorũ ordiatio refragetur ipis fideliter et abſqꝫ diminutione aliqua miniſtrabũt nec i his fraudem aliquam adhibebunt et eodẽ mõ iurabunt predicti cuſtodum miniſtri et corã eiſdem iu extra eodem. c. multorum in clemẽtinis. Et eodem modo iurabunt notarij inquiſitoris coram ẽpo cum iquiſitore vel ſubſtitutis ab eis ꝙ ſuum officium fideliter exercebũt et idem fit de alijs perſonis neceſſarijs ad dictum officium: extra eo. multorum in clemẽtinis. Secũda difficultas eſt de xpianis qui efficiuntur iudei vel redeunt ad iudaiſmũ ſi debet procedi cõtra eos ſicut contra hereticos dico ꝙ ſic etiam ſi infantes vel metu mortis fuiſſent baptizati ſi de hoc fuerint confeſſi. Aut per iudeos aut xpianos muniti ſicut contra fautores et defenſores talium procedendum. extra de hereti. c. contra. li. vi. Tercia difficultas eſt ſi propter hereſim maritorum debeant confiſcari dotes vxorum catholicarum dicitur ꝙ non niſi cũ eis ſcienter. ſ. ſciendo eos eſſe hereticos contraxiſſent. extra eo. decreuit. li. vi. Quarta difficultas eſt ſi poſt mortem heretici poſſit occupari bona eius ſi de eius hereſi non fuit in vita declaratum. Reſpondetur ꝙ ſic ſi poſtea declaretur. extra eo. accuſatus. §. porro. li. vi. Quinta difficultas eſt ſi debeant puniri ſacerdotes qui inſtruunt hereticos d̓ celanda veritate dicitur ꝙ debita pena debent caſtigari. Religioſi etiam heretici ſunt grauiꝰ alijs pũiẽdi: extra eo. accuſatꝰ. §. ſacerdotes. li. vi. Sexta difficultas eſt de etate iq̄ſitoris vtrũ. ſ. requiratur determinata etas vt poſſit officium exercere. Rñdetur ꝙ non põt eẽ iquiſitor niſi attigerit. xl. annum et tã ipſe q̄ cõmiſſarij deputati nõ poſſunt pecuniam extorquere. nec ſcienter eccleſiarum bona ob delictũ clericorum fiſco eccl'ie applicare alioquin ſunt excõicati ipſo facto a qua nõ põt abſolui n̄ter q̄ in mortiſ articulo. donec illis a quibus extorſerint plene ſatiſfecerint de pecunia ſic extorta nullis priuilegijs pactis aut remiſſionibus ſuper hoc valituris extra de hereticis volentes in clementinis. Septima difficultas eſt ſi poteſt inquiſitor procedere contra aliquem officialẽ vel nuncium romane curie. Dicitur ꝙ non vt patet in extrauaganti Johan. xxij. que incipit: cofrater. Octaua difficultas eſt quis proprie dicendus eſt relapſus. Reſpondetur ꝙ accuſatus de hereſi vel ſuſpectus vehementi ſuſpitione qui in iudicio abiurauit et poſtea committit in ipſam talis cenſetur relapſus. licet antea ipſum hereſis crimẽ nõ fuerit plene probatum ſed ſi leuis fuit ſuſpicio non debet iudicari relapſus q̄ꝙ ex hoc ſit grauius puniendus. non tamen debet ex hoc in hereſim relapſorum pena puniri extra de hereti. accuſatus. libro. vi. Qui vero in vna ſpecie ſiue in vno fidei articulo vel ſacramento eccleſie errauit et poſtea abiurauit ſimpliciter vel generaliter hereſim ſi poſtea erret in alio relapſus eſt iudicandus. extra eo. accuſatus. li. vi. Ille autem de cuiꝰ la

pſu in hereſim añ abiurationē cōſtiterat vł
nunc cōſtat ſi poſtea hereticis receptet dedu
cat viſitet vel aſſociet vel munera aut dona
eis donet vel mittat vel fauorē impēdat qui
excuſari nō poſſit iudicari debet relapſus ex
tra eo. accuſatus. li. vi. in tali caſu verū ē qḋ
dicit apoſtolus ad Ro. i. qui talia agūt di/
gni ſunt morte nō ſolū qui faciūt ſed etiam
qui ꝯſentiūt facientibus. Nona difficultas ē
ſi qñ negociū hereſis cōmittitur alicui vel a
liquib⁹ generaliter in certis locis adunaꝛ epi
ſcopis auctoritas corū ordinaria ꝓcedēdi
vel delegata ſi eam habeant. Dicitur ꝙ nō
ſed vtraqꝫ de eodē facto inquirere pñt cōiter
et ſi diuiſim ꝓcedāt conari debēt ſibi cōica/
ri ꝓceſſus vt per hoc melius poſſit veritas i/
ueniri et pro vtroqꝫ ſimul ſententia ꝓferatur
niſi alter alteri deferat. ꝙ ſi in ſententia non
cōcordent ad ſedem apoſtolicā remittaꝛ. ex/
tra eo. per hoc. li. vi. Et intellige ꝙ predictā
cōicationē ꝓceſſuum opꝫ fieri. qñ nil aliud
reſtat agendū niſi ꝙ ſententia promulgetur
qꝛ ſi alter nō poſſet cōmode ꝓcedere niſi vi/
ſis actibus alterius tunc ſemel tm̄ cōicatio
tribuatur. vt in extrauaganti benedicti. xi. q̄
incipit ex eo. Decima difficultas eſt quā pe
nā incurrunt epiſcopi vel inquiſitores vł eo
rum ſubſtituti ſi malicioſe aūt fraudulenter
iponāt alicui crimē hereſis vel aliquid alio
falſo iponētes quod impediat executionem
officij eorūdē. Rñdetur ꝙ ſi ipſi cauſa odij
gratie vel amoris vel lucri vel cōmodi tpa/
lis obmiſerint ꝓcedere vel aliquē vexarent
imponēdo ipſam hereſim etc̄. Si epi ſunt vł
ſupra per triēniū incurrūt ſuſpenſionem ab
officio. Si inferiores ſunt excōicati ſunt a q̄
non niſi per papam poſſunt abſolui preter/
ꝙ in mortis articulo. et eandē penam incur/
runt ſi obmiſerint contra quē ꝙ ꝓcedere vbi
fuerit procedendum: extra de hereti. multo
rum. in clemen. Vndecima difficultas eſt ſi
in aliquo caſu ſunt heretici tolerandi. Rñd
tur ꝙ in pena hereſis tria poſſumus conſi/
derare. Primo ipſius grauitatem criminis.
Secundo eccleſie corrigentis charitatem.
Tercio ipſorum fidelium vtilitatem. conſid
rando primo criminis grauitatem ſtati cuꝫ
heretici deprehenſi ſunt eſſent interficiendi
magis ꝙ incēdiarij aut falſarij. Vnde exo.
xxxij. ſtatim cū moyſes deſcendit de monte
mandauit ꝙ frater interficeret fratrem ſuum
et proximus ꝓximū ꝓ peccato ydolatrie. et
Deutero. vij. mandatum fuit populo iſrae/
litico. vt aras hereticoruꝫ ſubuerteret et ſcul
ptilia cōbureret. Et. iiij. Regū. xxij. dicitur ꝙ
rex ozias vidit ſepulchra que erant in mon/
tibus tulitqꝫ oſſa eorū de ſepulchris et com
buſſit illa. Si vero cōſiderem⁹ in tali crimīe
charitatem eccleſie tunc non ſtatim traduꝛ
heretici extermīnio. ſed circa eos ſeruatur or
do correctionis fraterne qꝛ monentur primo
et ſecūdo et ſi poſtmodū reperiuntur relapſi
non amplius eccleſia eos tolerat qꝛ nihil ā/
plius de eorum correctione ſpat. Sed conſi
derando vtilitatem fideliuꝫ ſi aliqui ſint he
retici qui ſic defendunt falſitatem ſententie
ſue vt in terra multitudinem faciant et con/
uenticulorum ſegregationes vel eccleſie con
turbationes cogitent tunc abſqꝫ alia dilati/
one vel inquiſitione exterminādi ſunt. qꝛ cū
bonum cōe ſit ꝓferendū priuato magis ē ꝓ
uidendū ſaluti cōi ꝙ ſaluti alicuius vel ali/
quorum. Duodecima difficultas eſt. ſi here
tici reuertentes ad fidem ſemper ſint recipiē
di. qꝛ dicitur Exo. xxij. maleficos non patie
ris viuere. vnde gl. ꝑ maleficos intelligūtur
peccatores peccato hereſis et peccato contra
naturā. qui ſtatim ſunt vita corporali priuā
di ne alios inficiant. Reſpondetur ꝙ here/
ticos eſſe recipiendos potiſſime relapſos tri
pliciter poſſunt intelligi. primo ad ſacramē/
torum perceptionem Secundum ad bono/
rum temporalium reſtitutionem. Tercio ad
vite temporalis conſecrationem. prima re/
uerſio nunꝙ negatur hereticis qꝛ ſalus aīe
ex ordine charitatis omnibus eſt appetēda
etiā inimicis. iuxta illud Math. v. diligite
inimicos veſtros benefacite his qui oderūt
vos ꝓpter qḋ heretici ſēꝑ reuertentes quan
tumcūqꝫ et quotienſcūqꝫ relapſi fuerint ab ec
cleſia recipiunꝛ ad penitentiam et eucharis/
ſtie perceptionem: vnde ſicut ſcribitur extra
de hereti. c. ſup eo: §. nos itaqꝫ. li. vi. ꝙ ſi p⁹
relapſuꝫ heretici penituerint et penitentie ſi
gna manifeſte apparuerint in eis ſacramen
ta penitentie et eucharistie humiliter petita
nequaꝙ ſunt eis deneganda. Sed ſecundo
et tercio modo negatur eis reuerſio quia ſi
ipſi ſeruarentur in vita poſt relapſum et reſti
tuerentur ad dignitates et ad bona tempo/
ralia. et in vita corporali ſeruarentur incolu
mes. ſi iterum laberenꝛ poſſent alios iſicere

et alij citius in hereſim laberentur ſi ipſi ſine
pena tranſirent. Interdum tamen eccl'ia he/
reticos ad bonorum temporalium reſtitutõ
nem recipit vel propter bonum lucis intuen
dum. Dicit enim augu. in epiſtola ad vincẽ
tium nonnullos toleramus quos corrigerẽ
vel punire non poſſimus nec propter paleã
relinquimus archam. nec propter edos in fi
ne ſegregandos deſerim⁹ gregem domi. nec
propter vaſa facta in cõtumeliam migram⁹
de domo domini. patet ergo quomodo cõ/
ceditur hereticis reuerſio et quomodo non.
Decimatercia difficultas eſt ſi loquamur de
hereticis non relapſis cum volũt redire ad fi
dem qualiter debent recipi. Rñdetur ꝙ ſi a/
liquis hereticus vel hereticorum credẽs re/
ceptator. fautor defenſor necnon et de hereſi
infamatus vel ſuſpectus ad vnitatem eccle
ſie redire voluerit ad arbitrium epi proprij
prius debet abiurare errorem et ꝓmittere et
etiam per ſcripturam firmare. ꝙ tenebit fir/
miter ad mandatum eccl'ie catholicam fidẽ
et hoc publice ſm ꝙ eius crimẽ fuerit publi
cum vel priuatum. i. q. vij. quotiens de ↄſe.
di. ij. ego berengarius extra de here. ad abo
lendã. Poſtea debet ſm eccleſie formam ab
ſolui. de qua. xi. q. iij. cum aliquis extra de
ſen. excõ. cum deſideres. Poſtea eis debet i
poni quod in talibus ſolet iniungi. ut in .c.
quotiens. et. c. ego berengarius. vbi ſupra.
Et quando tales volunt reuerti prouideri
debet ſolerter ꝙ ſint vere conuerſi ſi debeãt
recipi extra eo. vt officium. §. iij. libro. vi.
Pena autem que talibus debet imponi de
claratur extra d' heret. excõicam⁹. ij. vbi dici
tur. Si qui autem de predictis poſtꝙ fuerit
deprehenſi redire voluerint ad agendam cõ
dignam penitentiam in perpetuo carcere de
trudantur. Decimaquarta difficultas eſt
ſi prelatus ſit hereticus vtrum habeat pote/
ſtatem ſpiritualem. Reſpondetur ꝙ prelat⁹
hereticus non eſt prelatus etiam ſi ſit papa
quia ipſo facto eſt depoſitus. Unde papa
eligitur in caput totius eccleſie iuxta illud.
ad Ephe. i. ipſum dedit caput ſuper omnẽ
eccleſiam que eſt corpus xpi. Capitis autẽ
eſt influere vitam in omnibus membris et
principium vite ſpiritualis eſt ipſa fides q̃a
ſine fide impoſſibile eſt placere deo. Unde
apoſtolus ad Hebre. xi. fidem dicit eſſe ſub
ſtantiam. i. fundamentum omnium rerum
ſperandarum. Si ergo papa deprehendatur
deuius a fide caret vita ſpirituali et per con
ſequens alijs influere non poteſt. Unde ſi/
cut homo mortuus non eſt homo: ſic papa
in hereſi deprehenſus non eſt papa. ꝓpter
quod ipſo facto eſt depoſitus ſi ergo hoc di
citur de papa multo fortius de quocũqꝫ alio
prelato inferiori. amplius autem declaratur
predicta difficultas ſm Tho. in ſcda ſecun/
de. q. xxxix. arti. iij. vbi diſtinguit de duplici
poteſtate ſpirituali. quarum vna eſt ſacramẽ
talis alia eſt iuriſdictionalis. Sacramental'
eſt que per aliquam conſecrationem confert'
et talis ſm eſſentiam remanet in homine ꝙ
diu viuit ſiue in ſciſma ſiue in hereſim labat'
ꝙ patet per hoc ꝙ rediens ad eccleſiam nõ
iterum conſecratur ſed tamen tales vſũ po
teſtatis amittunt ita ꝙ non licet eis ſua po/
teſtate vti. ſi tamen vſi fuerint effectũ habet i
ſacramentalibus: quia in his homo non o/
peratur niſi ſicut inſtrumentum dei. Unde
effectus ſacramentales non excluduntur ꝓ/
pter culpam quãcũqꝫ conferentis ſacramen
tum. Poteſtas autem iuriſdictionis eſt que
ex ſimplici iniunctione hominis confertur.
et ideo nõ immobiliter adheret et in ſciſma
ticis et hereticis non manet. Unde nõ pñt
abſoluere nec excõicare nec indulgentias fa
cere. aut aliquid huiuſmodi. et ſi fecerint ni
hil eſt actũ. vij. q. i. nouacianus. Decima
quinta difficultas eſt ſi poſt abiurationem
hereſis aliqui inueniantur relapſi vtrũ ſint
ſtatim tradendi iudicio ſeculari. Reſponde
tur ꝙ ſic. quia ſicut fides eſt fundamentum
ſpirituale eo ꝙ ſine fide impoſſibile eſt pla/
cere deo vt dicitur ad Hebr. xi. ſic hereſis q̃
eſt fidei corruptio totam ſpiritualem vitam
habet ſumpere eo ꝙ modicum fermentum
totam maſſam corrumpit. i. Cor. v. Unde
de auctoritate iudicij ſecularis ſcribitur. xx/
iiij. q. iij. reſecande. ꝙ reſecande ſunt putridẽ
carnes et ſcabioſa ouis a caulis repellẽda ẽ
ne tota domus maſſa. corpus et pecora. ar/
deat corrumpatur putreſcat et intereat. Arri
us enim in alexandria vna ſcintilla fuit ſed
quoniam non ſtatim oppreſſa eſt totum or
bem eius flama depopulata eſt. Unde ad
huiuſmodi periculum euitandum cum here
tici deprehenduntur relapſi vel per facti eui/
dentiam vel per propriam confeſſionẽ ſeu
per teſtes abſqꝫ mora tradendi ſunt iudicio

ſeculari: Et ꝓpterea ſcribitur extra de heretiꝭ ſuper eo. li. vi. Nos itaqꝫ inquiſitioni tue d̃ fratrum noſtrorum cõſilio reſpondemus ꝙ qui poſt abiurationem deprehenſi fuerint ĩ hereſim cecidiſſe ſine vlla penitus audiẽtia relinquendi. ſunt iudicio ſeculari. Et ſic im/ponitur finis. ij. libro in quo de natura ſeu quidditate hereſis. de modis hereticorum. de hereſibus repullulantibus iſtis tempori bus. de modo inquirendi eos. et de eorũ pu nitione dictum eſt. fruſtra enim heretici ſunt circũlatrantes et quaſi per minas noſtrum fidei fortalicium impugnantes cum ſit tur/ris fortitudinis a facie inimici in virtute do mini noſtri ihũ xp̃i. cui eſt honor et glĩa in ſe culorum ſecula. Amen.

Incipit liber tercius de iudeorum bello contra fidei fortalicium:

C

Ereticorum bello quaſi pe riculoſiori ſolutõ eſt a fa miliaribus inimicis laten ter commiſſum. iudeorum veſana progenies non eru/beſcit temptare ſi poſſit no/ſtrum fidei fortalicium ꝑ virib⁹ expugnare. ac ſi cecus in campũ exiret vt pugnaret cũ vi dente. Non enim vident cecitate percuſſi qđ eſt turris fortitudinis a facie inimici. vt ergo videatur modus bellandi iudeorũ diſſolu/tio ſui belli et eorũdẽ cõfuſio in p̃nti tercio li bro noſtri fortalicij duodecim conſideratio/nes intellectui occurrunt pertractãde. Qua/rũ prima erit de iudeorũ cecitate et ſua nebu loſa noticia. Secũda de iudeorũ parente la ex thalmuth doctrina. Tercia de iudeo rum diuerſitate in ſua fide et credentia.

Quarta de iudeorum bello per argume/ta ſumpta ex lege moſaica. Quinta de iu deorum bello ꝑ argumenta ſumpta ex lege euangelica. Sexta de iudeorum bello per argumenta ſumpta ex naturali ſciencia. Se ptima de iudeorum crudelitatibus et ſua in audibili ſeuicia. Octaua de iudeorum fa/tuitatibus et ſua grandi ſtulticia. Nona de iudeorum expulſionibus et ſua magna ignominia. Decima de iudeorũ mirabi/libus et ſua obſtinata malicia. Undecia de iudeorum obligatione ex iure canonico et ciuili ac ordinatione regia: Duodecima de iudeorum conuerſiõe in fine ſeculi a ſua duricia.

De iudeorum cecitate et de ſua nebuloſa noticia.

C

Irca primã conſiderationem que eſt de iudeorum cecitate duo ſunt videnda. Primum que eſt cauſa ce citatis eorũ. Secũdũ ſi põt ſanari vt reducã tur ad lucẽ. De primo dicitur ꝙ cauſa ce/citatis iudeorum eſt quia domĩo peccauerũt ſicut deducit magiſter bernardus oliuerij in tractatu ſuo contra cecitatẽ iudeorũ allegãs illud Soph. i. ambulabunt vt ceci quia do/mino peccauerunt. licet ei verba iſta genera/liter de omnibus peccantibus ſint dicta qui vere domino peccant. teſte. pſal. qui dicit. ti bi ſoli peccaui et malum coram te feci. pſal. .l. ex quo peccato ſpiritualiter ceci efficiũtur iuxta illud. Sap. ij. excecauit eos malicia eo ſpecialiter tamen intelliguntur de iudeis qui quodam ſingulari modo domino peccaue runt ihũm xp̃m filium dei iniuſte crucis ſup plicio interimẽdo propter quod ſpeciali mõ facti ſunt ceci inter omnes gentes vt non ſo lum patiantur cecitatẽ culpe ſicut ceteri pec catores ſed etiam habeant cecitatem ignorã tie ſuper omnes propter quam ignorantiã ſcripturam proprie legis minime intelligũt et quod in illa ad eorum directionem eſt val de clarũ. in propriam dãnationem venit in obſcurũ. de quibus dicitur Treñ. iiij: Erra/uerũt ceci in plateis. errare. n. in plateis ni/hil aliud ẽ ꝙ deficere ĩ ſcripturis claris et ma nifeſtis circa quas nõ ꝓprie dicũť errare qui nolũt ipſas recipe ſed illi qui volũt intellige re. et tñ dicũt ſe eas tenere. ſicut nõ dicitur ve re cec⁹ cui eſt abſens viſibile obiectũ. ſed qui preſente obiecto non poteſt habere viſionis actum. Populus igitur iudaic⁹ merito dicitť cecus qui vetus teſtamentum recipit et que ĩ

eo ſcripta ſunt recte intelligere neſcit. Dicunt
ei iudei ꝙ ſigillū legis nōdū ē amotū dixe
rat.n.de⁹ Eſaie.i.c.viij.liga teſtimonium ſi
gna legē in diſcipulis meis.hic ponit̃ occul
tatio myſterij xp̄i liga teſtimoniū.i. iuolue
ꝓphetiā obſcurātib⁹ ꝓpter incredulos q̄b⁹
talia ſunt celāda.ſigna legē in diſcipul' meiſ
id eſt apoſtolis alijſq; xp̄i diſcipulis qui p̄/
dicando legē.obſcuritates ꝓphetiarum ape
ruerūt et declarauerūt oſtēdentes eaſ in xp̄o
ipletaſ.vt p3 i actib⁹ ap̄loꝝ ſicut fuerat a d̄o
p̄ordinatū. Et hoc mō dictū fuit Dan̄.xij.c.
tu autē daniel claude ſermones et ſigna li/
librum vſq; ad p̄finitum tempus. Cum er
go predictū verbū dixit deus.ſ.liga teſtimo
niū etc̄.intellexit ꝓpheta ꝙ hoc erat ꝓpt̄ pec
cata populi orauit deū ſtatim vt p3 in lite
ra ſequēti dicēs.expectabo dn̄m.ſ.ihū3 xp̄3
qui abſcōdit faciē ſuā a iacob.i.a populo iu
daico deſcendēte a iacob.q2 in aduētu eius
popul⁹ ille ꝑ maiori p̄te fuit excecat⁹ ꝑ infide
litatē ſicut dicitur ad Ro.xi.cecitas ex p̄te ꝯ
tigit in iſrael.et p̄ſtolabor.i.patienter expe
ctabo aduētū eius.vel ſic expreſtolabor cu3
quaſi dicat ſpem habeo in te. ꝙ iſtud ſigillū
amouebit̃ et ex hoc ordinauerūt iudei i ſuis
orationib⁹ vt orarent deū ꝙ amoueret ſigil/
lū legis. Dicēdo ſic in orōne dn̄e ſigillum le
gis amoue vt eā poſſimus intelligere. Et te
nēt iudei ꝙ iſtud ſigillū debet amoueri meſ
ſias.et ideo in his q̄ nō p̄nt intelligere ipſi⁹
legis ſemper dicitur in thalmudico vult di/
cere iſtud maneat in dubio quouſq; veniat
meſſias qui illud declaret.ſed ver⁹ meſſiaſ q̄
eſt xp̄s ihūs iā venit vt patuit ſupra libro.i.
in appitione.xij.theſauri.quarti p̄cti arti/
culi ſexti.et infra adhuc magis videbitur cū
diſſoluet̃ bellū iudeoꝝ.hic ver⁹ meſſias a/
mouit ſigillum legis cū aperuit librū eſaie:
Luce.iiij.ſtans in tēplo an̄ phariſeoſ.et pri
mū quod ſe obtulit nō ſine grādi myſterio.
fuit illud quod in eodē libro.c.lxi.fuerat ꝓ/
phetatū.ſ.ſpūs dn̄i ſuper me.eo ꝙ vnxerat
me dn̄s ad ān̄ūciādū māſuetis miſit me vt
mederer cōtritos corde.et p̄dicarē captiuiſ i
dulgentiā et clauſis apertionē et p̄dicarē ān̄ū
placabilē dn̄o et diē vltiōis deo noſtro.vt ꝯ
ſolarer omnes lugētes et ponerē fortitudi/
nē lugentibus ſyon et darē eis coronā ꝓ ci/
nere.oleū gaudij ꝓ luctu.pallium laudis ꝓ
ſpiritu meroris. Cum enim legeret hāc pro

phetiam xp̄s dixit eis.hodie impleta ē hec
ſcriptura in aurib⁹ veſtris. Luce.iiij. hic ma
nifeſte amouit ſigillū oīm prophetiarū que
loquūtur de aduentu meſſie declarando ſe
eſſe meſſiam de quo prophetia loquebatur
et poſtea amouit alia legis ſigilla ſicut pa/
tuit ſupra li.i. Et āplius infra patefiet. Hūc
librū legis et prophetarum vidit Johānes
euangeliſta in dextera ſedentis ſuper thro/
num ſcriptū intus et foris et ſignatum ſigil
lis ſeptem.et dicit ꝙ nō inueniebatur aliq̄s
dignus ſoluere illa ſignacula et aperire libꝝ
neq; in celo neq; in terra neq; ſubtus terram
immo nec reſpicere illum et conſolans eum
angelus qui ſecū loquebatur. Ait illi.ne fle
ueris ecce vicit leo d̄ tribu iuda radix.dauid
aperire librū et ſoluere ſeptem ſignacula ei⁹
quem dicit agnū ſtantem.ſ.xp̄m tan̄ ꝙ occi/
ſum.et ſequitur et venit et accepit de dextera
ſedentis in throno librum.et cum aperuit li
brum quatuor animalia et viginti quatuor
ſeniores ceciderunt coram agno cantantes
canticum nouum dicentes.dignus es dn̄e
accipere librum et aperire ſignacula ei⁹ qm̄
occiſus es et redemiſti nos deo in ſanguine
tuo.ex omni tribu et ligua et populo et nati
one et feciſti nos deo noſtro regnum et ſacer
dotes et regnauimus ſuper terram. Apoc.
v. Sed licet ſigillū legis et prophetarum i/
mo et ſigilla ſint ſoluta et litera aperta per
meſſiam iudei miſeri quibus fuit miſſuſ no
lunt credere ꝙ ſigillum ſecreti legis ſit amo/
tum. Et hinc eſt ꝙ idem dubiū quod habe/
bant anteꝙ veniret.tenent nunc poſtꝙ tran
ſierunt mille quadringenti ſexaginta anni a
ſua natiuitate et nolunt attenti videre quo/
modo prophetie iam ſunt implete permanē
tes in maledictione dicte ſcripture.liga teſti
monium.ſigna legem.et iterum. Eſaie.vi.
Audite audientes et nolite intelligere et vi/
dete viſionem et nolite agnoſcere quaſi di/
cat auditis et non intelligitis videtis et non
cognoſcitis Et ſtatim ſequitur exceca coꝛ po
puli huius et aures eius agraua et oculos
eius claude ne forte videant oculis ſuis et
auribus ſuis audiant et corde ſuo intel/
ligant. Hic notat Nicolaus de lyra ꝙ ta/
lis excecatio et obduratio non eſt a deo di/
recte ſed a liberi arbitrij defectibilitate. Ho/
mo enim auertens ſe a deo meretur vt iuſte
deus retrahet gratiam ſuam ab eo cuius ef/

fectus eſt illuminare intellectū et molificarē
affectum et ideo ipſa ſubtracta homo exceca-
tur et obduratur ex ſua malicia. Et hoc fuit
īpletū quando ad predicationē xpi iudei ꝓ
magna pte fuerunt obdurati ſm ꝙ dicitᷣ ex-
preſſe Johānis. xij. ꝓpterea nō poterāt cre-
dere qꝛ dixit Eſaias excecauit oculos eorꝫ
et indurauit cor eorū. In qua excecatōne ac
etiam duritia vſqꝫ in preſens tempus perdu-
ret generatio iſta. Contra quos quaſi con-
tra pertinaces tā cōtra ſimplices iudeos ꝙ
contra litteratos eorū qui nolunt credere ꝙ
ſigillum legis eſt amotum dicit Eſa. c. xxix.
Claudet oculos veſtros .i. excecabit ſacer-
dotes et ſcribas qui debēt vos dirigere ſicut
oculi cetera membra corporis. Sciendū ta-
men ꝙ deus non eſt cauſa excecatōnis dire-
cte ſed indirecte inquantū iuſte a malis ſub-
trahit gratiam ſuam mentis illuminatiuā
ſicut ſtatim ſupradictum eſt. Sequitur. pro-
phetas qꝛ imminente euerſione iheruſalem
apparuerūt plura ſigna hmōi euerſionis vt
dicetur infra conſideratione. ix. que tamē a-
liqui tā ꝙ ꝓphete falſi interpretabantur ī cō-
trarium. ſ. in bonum ciuitatis futurū et prin-
cipes veſtros. quia decepti a talibus ꝓphe-
tis rebellauerunt romāis et erit vobis viſio
omnium. ſ. prophetarum antiquorum q̇ ꝓ-
phetauerunt de aduentu xpi et de deſtructi-
one ciuitatis et templi propter eius mortem
ſicut verba libri ſignati qui non pōt legi ꝙ
diu eſt ſignatus. Ideo ſubditur quem cum
dederint ſcienti literas dicent lege iſtum nō
bit non poſſum. ſignatus eſt enim ſic reſpon-
dent iudei moderni. multi enim doctores
eorum qui preceſſerunt determinauerunt tē-
pus aduētus meſſie vnus poſt alium et oēs
defecerunt quia tempora ab eis prefixa tran-
ſierunt ſm ꝙ dicit rabi. Salomon ſuper da-
nielem et cauſam huius defectus dicunt do-
ctores moderni iudeorum. ſ. ꝙ ſermones ꝓ-
phetarum ſunt clauſi. ſic ergo datur liber ſci-
enti literas. i. perito iudeo et reſpondet ſe nō
poſſe legere qꝛ eſt ſignatus quaſi dicat ego
non legam quia nolo amouere ſigillum ſe-
quitur. et dabitur liber. ſ. apertus per predi-
cationem xpi et apoſtolorum et aliorum ꝑ-
dicatorum euangelij xpi neſcienti literas di-
ce. vnqꝫ ei lege et reſpondebit neſcio literas:
quia quando ſimplicibus iudeorū fit ſermo
de aduentu xpi preterito et cōſimilibus di-
cunt ſe non eſſe peritos in lege. ſed ꝙ magi-
ſtri eorum ſcirent de talibus reſponderē quo-
rum erroribus firmiſſime adherent. Sic er-
go accidit omnibus miſeris iudeis tam li-
teratis ꝙ ſimplicibus ꝙ omēs ceci facti ſūt
quia qui neſcit legere non intelligis ꝓpheti-
as. et qui ſcit legere non vult amouere ſigil-
lum dicens. video ꝙ pater meus et aui mei
non receperunt ihūm xpm nec intellexerunt
ꝙ prophetie in eo fuerunt implete ergo nec
ergo volo credere. Hec eſt magna cecitas et
aſinina. beſtialitas. qꝛ ſi primi excecati ñ co-
gnouerunt bonum plus ſunt culpandi iſti
vltimi qui vident tm̄ tpūs tranſiſſe et legunt
ſanctas ſcripturas et non intendunt in eis
ſigillum amotū manētes in ſua perfidia ſi-
cut patres eorū: Et ideo luce. vij. xps cōpa-
rauit eos pueris dicens cui ergo ſimiles di-
cā homines generationis huius et cui ſimi-
les ſunt. ſimiles ſunt pueris ſedentibus ī fo-
ro. et loquentibus adinuicem et dicentibus
cantauimus vobis in tybijs et non ſaltaſtiſ
lamentauimus et non ploraſtis. vbi dicit
gl. litteralis pueri doctores ſunt ſpū humiles
forū ſynagoga vel ipſa iheruſalem ī qua iu-
ra ꝑceptorū dei condebantur qui cōtribuli-
bus ſolebant exprobare ꝙ nec pſalmis alle-
cti ad laudes aſſurrexerunt corde deuoto mē-
brorū agilitate quod notat ſaltus nec trenis
. i. lamētationibus prophetarū in excidijs
iam factis vel fiendis ad penitentiā ſunt cō-
uerſi. Voluit ergo xps exprimere cecitatem
et obſtinationem iudeorum in predicta ſimi-
litudine puerorum: ad litteraꝫ. n. ſic faciebāt
pueri iudeorum. Circa quod eſt aduertē-
dum quod multum valde facit ad virtutem
ꝙ aliqui a ſua puericia aſſueſcunt omnibuſ
operibus virtuoſis. Ideo apud antiquos
fuit conſuetum et expedit ꝙ ſic pueri exerce-
antur in ludis honeſtis inducentibuſ ad vir-
tutē et retrahentibus a vicijs ꝓpter quod pu-
eri hebreorū habebant talem ludum. Diui-
debantur enim in medio ciuitatis in duaſ ꝑ-
tes equales et illi qui erant ex vna parte ca-
nebant carmen leticie. et alij ex oppoſito car-
men lugubre et poſtea exprobrabāt ſibi mu-
tuo et exultantes dicebant alijs quare ſibi
non congaudebant. et econtra alij quare ſi-
bi non compatiebantur. et hoc fiebat ad ex-
primendum vanam leticiam et defectum cō-
paſſionis et amicitie adinuicem in hoc mu-

do ſicut videmus frequenter etiam in eadē ciuitate immo etiam in eodem vico vel etiā in eadem domo ꝙ aliqui letantur et alij ēt triſtantur ex oppoſito hoc ſimiliter erat ꝺ iudeis ꝗ̄tum ad hoc ꝙ viderant auſteritatem Johannis nec per hoc moti fuerant ad penitentiam et poſtea viderunt dulcedinem et manſuetudinem xp̄i. quia dulcedinem eius predicauit et cum eis dulciter et manſuete ꝯuerſatus eſt nec graues penas impoſuit penitentibus ſed dixit vade et noli amplius peccare. Joh. viij. et tamen per hoc non fuerunt moti ad deuotionis dulcedinem et pietatis ſed magis remanſerunt ceci et obſtinati in peccatis. ſ. vtriuſq; vitam in malum interpretando quod et faciunt hodiernis temporibus ſunt ergo iudei ſimiles pueri nō ꝗ̄tum ad eorum ignoſcentiam. ſed ꝗ̄tum ad ludi eorum interpretationem hec ſufficiant de cecitate iudeorum. De ſecundo. ſ. ſi poteſt ſanari cecitas iudeorum. Reſpondetur ꝙ poſſibilitas non negatur. ſed q2 medicinam recipere recuſant. Ideo ſui culpa ſemper ceci manent. Ad hanc enim cecitatē ab iſto populo amouēdam ſemper eccleſia ab initio ſui ad ſpūalem medicinam aliquando per miraculorum operationem ſicut fuit tempore xp̄i et apoſtolorum. Interdum vero per aliquam ꝑtialem ꝑſecutionem vt ſaltem impleta facie eorum ignominia conuerterentur ad querendum dominum. Aliqñ per deuotam orationem ſicut in paraſceue. Oremus et pro perfidis iudeis vt deus et dominus noſter auferat velamen a cordibꝰ eorum vt et ipſi agnoſcant iheſum xp̄m dominum noſtrum. Nonnū ꝗ̄ etiam per ſacre ſcripture predicationem que conueniens et vtilis modus videtur ad ipſorum conuerſionem. Nam ſi interdum in eis predicatio ñ proficit meritum tamen ſui laboris predicāſ non amittit. Unde Bern̄. ad Eugenium li. iiij. c. ij. planta. riga. fer curam et tuas expliciuſti ꝑtes ſane incrementū vbi voluerit dabit deus non tu. vbi forte noluerit. tibi ꝗ deperit nihil. dicente ſcriptura. Reddet deus mercedem laborum ſanctorum ſuorum vt Sap. x. Paulus loquitur. i. Cor. xv. plus omnibus laboraui. non ait. plus omnibus ꝓfui aut plus omnibus fructificaui. verbum inſolens. i. arrogans religioſiſſime vitans alias autem nouerat hominem quem docuit deus q2 vnuſquiſq; ſecundum ſuum laborem accipiet. i. Cor. iij. non ſm̄ profectum id eſt fructum conuerſionis et ob hoc in laboribus potius ꝗ̄ in profectibus gloriandum eſſe putauit cum non ſit in homine vt ſemen ſerenti reſpondeat.

De iudeorum parentela ex thalmud doctrina.

S Ecunda conſideratio eſt de iudeorū parētela et ex thalmud doctrīa: licet enim iudei ex nobilibus parentibus orti ſint quales fuerunt abraam yſaac et iacob ſuis tamen peccatis exigentibus meruerunt nominari ore diuino populus dure ceruicis vt pz Exo. xxxij. generatio praua atq; peruerſa etc. vt patet. Deutero. xxxij. Generatio praua et exaſperans. pſal. lxxvij: Et in nouo teſtamento ore xp̄i. dicitur generatō mala et adultera vt patet. Math. xij. generatio incredula Math. xvij. generatio infidelis et peruerſa. Luce. ix. Sed cecitate percuſſi cōponentes librum qui apud eos thalmud dicitur quedam turpiſſima ſcripſerūt ex quibus parentela eorum fediſſima et horribiliſ declaratur. Primo dicunt in libro qui dicit̄ hyohamud in. c. quod incipit habba algemuito ſuper textum gene. c. ij. quando deus fecit euam et adduxit ad adam hoc autē os de oſſibus meis et caro de carne mea. dicūt ipſi ſic Apparet ex hoc textu ꝙ adam habuit copulam carnalem cum omnibuſ feminis omnium animalium et non fuit refrigerata voluntas eius quouſq; habuit coniunctionem cum eua. et ideo dixit. nunc video ꝙ hoc eſt os de oſſibus meis. et caro de carne mea. videte quomodo hoc eſt abhominabile et immundum preter eo quod eſt falſum duplici ratione. Prima quia ipſimet ponunt alibi in thalmud ꝙ deus creauit adam in grandi magnitudine plus ꝗ̄ alterū intantum ꝙ dicunt in Canhedrin in capitulo quod incipit. Ehac dynema mouet ꝙ adam tenebat de terra vſq; ad celum et conſequenter membra ſua habebāt eſſe ſecundū illam proportionem ergo quomodo poterat habere coniunctionem cum gallina et cū paſſere paruulis etc. Secūda ratio propter

breuitatē tēporis quia ipſemet dicunt in capitulo quod incipit cobengadol. talia verba duodecim hore eſt dies. In prima fuit congregatus puluis de quo factus fuit adā In ſecunda fuit factū corpus. In tercia fuerunt extenſa membra ſua. In quarta fuit anima infuſa in eo. In quinta ſurrexit ſuper pedes. In ſexta poſuit nomina omnibꝰ animalibus. In ſeptima fuit facta eua et ei tradita. In octaua aſcenderunt duo in lecto et deſcenderunt. et hoc gloſat rabi. Salomon quia in illa hora generauerūt Cayn et quadam ſororem cum eo. In nona fuit eis factum preceptum ꝙ non comederent de fructu In decima peccauerunt. In vndecima fuerunt iudicati. In duodecima fuerunt expulſi a paradyſo. Sequitur ergo ſm hanc auctoritatem ꝙ non habebat tempus faciēdi illud peccatum tam abbominandum quod ipſi dicunt et in ſuis verbis contradicunt ſibi ipſis et contradicit vnū alteri. vnde videt ꝙ omnia ſunt falſa vel mendacia. Quicqd ſit de falſitate huius doctrine ptȝ ꝙ ibidem dicit rabi eliezer ꝙ adam coiuit cum omnibus brutis et iumentis et inde geniti ſūt homines monſtruoſi. ex quo concludūtur duo primo ꝙ iudei ſunt fratres hominū monſtruoſorum. Secundo ꝙ aſina et porca ſūt nouerce eorum. Dicet forte iudeus ſi homines monſtruoſi ſunt fratres iudeorum et aſina et porca ſunt nouerce eorum. ita etiaȝ ſequitur de xpianis et alijs hominibus cuȝ adam ſit pater omnium Reſpondetur ꝙ nō ſequitur ex eo ꝙ ſoli iudei affirmant ſupradicta turpiſſima et non alij homines. Item demones ſunt fratres iudeorum ꝙ ſic patet nā dic rabi ſalomō ꝙ añ creationē eue adā habuit vxorem nomine lilis. et ꝙ fuit ante adam pro ligno vetito excōmunicatus ꝑ triginta annos in quibus ex vxore lilis genuit tantum demones. item dicitur i li. cābedrin ꝙ illi. cxxx. anni ſpacij qđ fuit ex quo natꝰ fuit caī et abel quouſqꝫ natꝰ fuit ſeth. ꝙ durante illo tempore non faciebat adam niſi generare ſpiritꝰ malignos et ipſa pariebat eos. Ex quibus manifeſte concluditu intentum. ſ. ꝙ demones et maligni ſpiritus ſunt fratres iudeorum et non aliorum hominuȝ quia ipſi ſoli ponunt hanc doctrinam infamantes patrem ſuum adam et ideo confuſionem que ex infamatione patris ſequitur in premium reportant. vnde merito dixit eis xp̄s cum ſe iactarent filios habrahe et eſſēt contradicentes i operibus vos ex patre dyabolo eſtis. Ioh. viij. Ex quo ſequitur ꝙ iudei non ſolum ſunt fratres demonū vt cōuincitur ex eorum doctrina ſed etiaȝ filij dyaboli et doctrina filij dei Et quia demones ſunt eorum fratres iuſte diuidunt cum eis hereditatem. ſ. inferni poſſeſſionem. Dicet forte iudeus ꝙ non ſequitur neceſſario diuiſio hereditatis inferni inter demones et iudeos licet ſint fratres q2 iacob et eſau erant fratres tamen iacob cum eſau noluit diuidere hereditatem. Reſpondet ꝙ eſau ideo hoc fecit q2 timuit hereditatis diminutionē hinc eſt ꝙ partem contempſit vt parum quid. Sed dyabolus abundat in hereditate vermium et igneum infernalium quā libenter diuidit cū iudeis fratribus ſuis. Item dicit rabi yſnya ꝙ ſerpens qui decepit euam coiuit cum ea et ex hoc ſequitur ꝙ ſerpens ē vitricus iudeorū cū ipſi ſoli hoc ponant. et iō non ſine merito morem ſerpētium immittātur. Unde pſal. lvij. furor illis. ſ. iudeis ſm ſimilitudinem ſerpētis ſicut aſpidis ſurde et obturantis aures ſuas. quia ipſi obturauerūt aures ſua. et adhuc obturant ne audiant doctrinam xp̄i nec videant miracula eius Et iterum pſal. cxxxix. acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes. ſ. in xp̄i accuſatione venenum aſpidum ſub labijs eorum. ſ. in eccleſie blaſphematione. Patet ergo iudeorum parentela ex thalmud et doctorum ſuorum doctrina quia ſunt fratres hominum monſtruorum ex beſtijs natorum. Sunt etiam eorum nouerce aſina et porca et omnes alie femelle beſtiales ſunt fratres nō minꝰ demonū. et filij dyaboli necnon habentes pro vitrico ſerpētem eiuſdem mores imitantes.

De iudeorum diuerſitate in ſua fide et credentia.

t Ercia conſideratio ē de iudeorum diuerſitate in ſua fide et credentia. Notat enim magiſter alfonſus conuerſus i li. preliorum dei. c. xxxiij. vbi dicit ꝙ iudei ſunt inter ſe diuiſi in fide quia aliqui eorum

vocantur rabini et phariſei qui credunt thal
mud. Alij vocātur carrayni qui ſolūmodo
credūt bibliā. Alij vocant̄ ſaducei qui non
credūt aīas poſt mortem manere. Alij cre-
dunt ꝙ anime manent poſt mortem ſed nō
credunt penam vel remunerationem in alio
mūdo. Alij vocāt̄ cuthbini quia venerunt
de terra que dicitur cutha et habitauerunt in
ſamaria et conuerſi ſunt ad legem iudeorum
metu leonū et aliqui iſtorū vocātur ſamari-
tani quos alij iudei habēt tanꝙ̄ hereticos:
Alij eorū vocantur mecubilini qui credunt
in decē perſonis qui dicūt ipſi decē numeroſ
qui ſunt in deo. Alij credūt in duas ſubſtan
tias. ſ. magiſtrum et diſcipulū quē vocāt ma
tratō quod nomināt deū ſicut ſuꝰ magiſter.
Alij credūt tranſlationē animarū de vno ho
mine in alterum de femina in feminam et dē
viro in beſtiam auem vel ſerpentem. piſcem
vel ſtellam vel aliquam feram qđ remanſit i
eis. ex opinionibus auicenis. et pitagore.
Alij credunt ꝙ anime ſemper fuerunt. Alij
ſūt q̇ dicūt ꝙ aīe create fuerūt ab initio mōdi
Alij dicunt ꝙ ſolū creātur qn̄ generatur cor
pora eorum. Alij dicunt ꝙ anime erunt in a
lio mundo expoliate ab omni corpore reci-
piendo gloriam dei: Alij dicunt ꝙ erunt
vbi anime cū corpibus. Alij eorū credūt ꝙ
comedent et bibēt et faciēt filios et ꝙ come
dent oēs vnū piſcem. qui dicitur leuiathan:
Et aliqui dicūt ꝙ habebūt ſatis ad comedē
dū in illo piſce ꝑ ſpaciū duorū milium ānor-
rum. et ꝙ comedent feminam huius leuia-
than que eſt in ſale poſita ꝑ eis a creatōe mū
di et ꝙ bibēt vinum quod ſeruatur in ſuis
vuis etiam a creatione mūdi. Alij eorū cre-
dunt ꝙ erunt ibi ſine cibo et potu et ſine cō-
iunctione cum mulieribus. Alij credunt re-
ſurrectionē mortuorum nunꝙ̄ futuraꝫ. Alij
eorum credunt ꝙ omnes homines reſurgēt
Alij credūt ꝙ ſolū reſurgēt filij iſrael. Alij
dicunt ꝙ ſolum illi qui fuerūt iuſti de iſrael
reſurgent. Alij credūt ꝙ etiam iuſti aliarum
gentium reſurgent. Alij eorū credunt ꝙ pꝰ
reſurrectionē ſint iterū morituri. Alij credūt
ꝙ poſt reſurrectionē nūꝙ̄ āplius morietur
Alij eorū credunt ꝙ poſt reſurrectionē erūt
in paradiſo terreſtri. Alij credūt ꝙ erūt ī pa
radyſo celeſti. Alij credūt ꝙ nūꝙ̄ deus reue
lauit Prophetis: nec angelis tp̄us aduētus
meſſie ſed ſolū nomen ſuum. Alij eoruꝫ cre
dunt ꝙ reuelauit ꝓphetis ſed adhuc non ac
ceſſit tempus eiuſ. Alij eorum credunt ꝙ iā
tempus ſuum tranſiuit ſed non venit ꝓpter
peccatum ſuum. Alij credūt ꝙ iam venit et
fuit natus tempore ſignato. ſed quod nō ve
nit ad ſaluandum eos. Alij credunt ꝙ vēit
ad ſaluandum eos: ſed non ſaluauit eos ꝓ
pter peccata eorum. et ꝙ ſicut non ſaluauit
eos ſic nec ſaluauit alios: Alij eorum cre-
dunt et dicunt ꝙ nunꝙ̄ adhuc natus eſt.
Alij eorum ſe reputant prophetas et nō cre-
dunt vnum nec alterum: Alij eorum credūt
opiniones compoſitas ex predictis que di-
uerſimode ſunt mixte. Et propter has oīeſ
contradictōes opinionū inter eos appet ma
nifeſte ꝙ ſunt facti ceci et deuij a via veritatiſ
Circa illud tempus in quo apparuerunt in
veſtimentis iudeorum ſignacula crucis ī re
gno Caſtelle ſicut infra dicet̄ fm̄ quod ſcri-
pſit rabi abraam beneſdra in libro ſuo quo
legem gloſauit. Omnes iudei predicti regni
et pro maiori pte in tota hypaſinia ſignanter
in ciuitate burgenſi erant ſaducei et heretici.
ſicut etiam ſcripſit rabi moſſe legionēſ. in li-
bro quem fecit pro reprehenſione ſaduceorꝫ
et dixit ꝙ ab anno creationis mūdi. quattu
or miliū. dcccc. et. xxxviij. annorum conuerſi
ſunt omnes predicti iudei ad credendū hāc
fidem quam nunc credunt phariſei in thal-
mud non voluntarie ſed violēter propter re-
gis caſtelle preceptum qꝫ in illa carrionēſ. ꝑ
dicti regni erant phariſei et ſaducei. Sed ſa-
ducei habebant maiorem poteſtatem et nō in
cendebunt candelas in nocte dieꝗ ſabbati ī
aliquo loco totius iudaiſmi et inter pharise-
os erant tres fratres honorabiles et maior
horum vocabatur rabi nehamia qui ſemper
triſtabantur et eis diſplicebat. qꝫ lex pharise
orum non īplebatur inter eos quouſꝗ vnꝰ
eorum propter honorem ſue legis expoſuit
ſe periculo mortis incendens candelam die
ſabbati publice propter quod commota fuit
tota villa et fuerunt magne contentiones in
ter eos intantum ꝙ vtraꝗ pars habet veni-
re coram rege Alfonſo et venit in auxilium
phariſeorum iudeus quidam predicti regis
medicus qui dicebat̄ rabi hyu. caſtri. henal
facar granatenſis propter quem fecit rex q̇c-
quid voluit et p̄cepit omnibus ſaduceis ꝙ
conuerterent ſe ad legem phariſeorum lꝫ eis
nimium diſplicuerit et extūc vſꝗ nūc credūt

iſti iudei in lege pbariſeorum et propter talia accidentia voluuntur ſemper de vna fide in alterã et currunt deuij et mutabiles ſicut oues ſine paſtore ab illo tunc quando dimiſerunt verum paſtorem quem habebant elõgantes ſe ab eius via et doctrina qui fuit verus Meſſias Jheſus chriſtus dominus noſter qui venit eis ad oſtendendum viam rectam ne perirent cum ſit via veritas et vita Job. xiiij.

De bello iudeorum per argumenta ſumpta ex lege moſayca.

q Uarta conſideratio eſt de bello iudeorum per argumẽta ſumpta ex lege moſaica quibus putant noſtrum fidei fortalicium expugnare et reducũtur omnia argumenta principalia ex lege ſũpta ad Numc. xxiiij. ſeruabitur autem talis ordo ꝙ ad quodlibet argumentum ſtatim dabitur ſua ſolutio quia hoc requirit certamen militantium vt confuſio euitetur. Primum argumentum iudeorum eſt quo probant legem moyſi perpetuo duraturam cuius oppoſitũ fuit declaratum ſupra li. i. ar. vi. Arguunt ergo ſic primo. Omnia opera dei ſunt perfecta ſed lex antiqua fuit data a deo ergo impoſſibile eſt in ea dare imperfectionem propter quam debuerit ceſſare. maior patet Deutero. xxij. vbi dicitur. dei perfecta ſunt opera: minorem concedunt chriſtiani. ergo ſequitur concluſio. Confirmatur etiam illa lex eſt perfectior quam deus pluribus miraculis confirmauit ꝙ illa quam paucioribus vel nullis. ſed legem antiquam pluribus miraculis confirmauit ꝙ nouã ergo etc. maior eſt manifeſta quia ſapiens artifex firmius fundat et magis conatur ſtabilire perfectum opus ꝙ imperfectum. quẽadmodũ enim plura remedia ſunt adhibẽda vbi maius periculum imminet ita plura opera vel facta ſunt expendenda vbi perfectius opus impleri debet. minor etiã patet quia nuſ ꝙ leguntur ita magna miracula ſicut ſunt que habentur in exodo et in toto pentateuco et ſi aliqua miracula leguntur in euangelio. iſta ſunt dubia apud iudeos nec apparet cauſa quare eis ſit fides adhibenda. Sed quia ſuper omnia vincit veritas vt dicitur. ij. Eſdre. c. iij. ideo non eſt difficile argumenta eorum ſoluere. Dico autem ad argumentũ cum dicitur omnia opera dei eſſe perfecta ꝙ deus fecit legem antiquam ita eſſe perfectã ſicut fieri potuit ſecundum conditionem populi recipientis legem. Nam populus ille ita erat imperfectus ꝙ dicentibus exploratoribus ciuitates terre promiſſionis eſſe fortes et munitas et bene muratas ſtatim deſperauerunt et dimiſſo domino et moyſe voluerunt reuerti in egyptum: ſicut legitur. Nume. xiiij. Sic etiam quando moyſes ſtetit in monte ſyna quadraginta diebus. obliti omnium mirabilium que viderant in egypto. Declinauerunt ad ydolatriam vt habetur Exod. xxxij. ſi ergo moyſes promiſiſſet eis pro hereditate regnum celorum vtiqꝫ deſperaſſent ſi precepiſſet eis non odire inimicum et dimiſſo eo procuidubio ydolatraſſent. Illa ergo lex perfecta fuit ſecundum ꝙ populus exigebat Sed adueniente maiori diſpoſitione in populo perfectior lex dari debuit ſicut anima pueri non eſt ita perfecta ſicut anima viri. ita lex data populo rudi tempore moyſi non fuit ita perfecta ſicut lex data tempore chriſti. et ſic nec perpetuo durabilis.

Ad confirmationem cum dicebatur ꝙ plura miracula arguunt perfectionem legis. Dicendum ꝙ vno modo non eſt verum. miracula enim fiunt in legis datione ad confirmandum corda populi ne vacillent in lege: quando ergo populus legem recepturꝰ magis eſt indiſpoſitus. plura miracula ſunt neceſſaria ad confirmandam illam legem. nõ ergo miracula plura arguunt legem perfectiorem ſed oſtendunt populum recipientem illam legem minus eſſe perfectum et diſpoſitum ad percipiendum diuina. quemadmodum enim rudis homo etiam cum multis principijs neſcit elicere vnam concluſionem Jlle tamen qui eſt ſubtilis per pauciora media ſcit concludere veritatem ſcientificam ſi

cit populus iudeorum rudis cum omnibuſ
miraculis in lege antiqua factis neſciebat ve
ritatem cognoſcere. ſed populus effectuſ per
fectior non indiguit multitudine miraculo⸗
rum ſed paucis miraculis perfecte adheſit
veritati diuine conceſſa tamen maiori pro⸗
poſitione. Minor eſt falſa. Nam maius mi
raculum fuit liberare totum genus humanū
a poteſtate dyabolica quod fecit chriſtus in
lege noua ꝙ liberare populum iudaicum a
ſeruitute egyptiaca. Ibi enim interfectus eſt
pharao cum curribus et equitibus eius. hic
vero victus eſt dyabolus cum ſuis virtuti⸗
bus nec fuit maius miraculum diuidere ma
re Exod. xiiij. ꝙ ſiccis pedibus ambulare ſu
per mare quod fecit chriſtus Math. xiiij. Et
Iohan. vij. Sicut non fuit mirabilius quā
do helyas diuiſit aquas iordāis. iiij. Reg.
ij. ꝙ quando heliſeus fecit natare ferrum.
iiij. Regū. vi. Sed hoc non caret myſterio.
Nam aque multe ſunt populi multi vt di
citur Apoca. xvij. In lege ergo diuidente po
pulum ab alijs populis debuit fieri diuiſio
aquarum ſed vbi lex quantum in ſe eſt om⸗
nem populum ſubijcit diuine voluntati de⸗
buit ipſe dominus ſuper omnes aquas inte
gras ambulare nec eſt maius miraculum a
quam amarem reddere dulcem. Exod. xv.
ꝙ mutare aquam in vinum Iohan. ij. aquā
enim amaram conuertit in dulcem lex anti⸗
qua quando ea que offerebantur ydolis vel
adorabantur ab ydolatris iuſſa ſunt offerri
deo in ſacrificijs. ſed quia vinum letificat
cor hominis lex euangelica aquam in vinuꝫ
conuertit quia ad ſummum et perfectū gau
dium perducit miracula etiam que in euan⸗
gelio et in actibus apoſtolorum leguntˀ mul
ta plura ſunt numero ꝙ que facta ſunt in ve
teri teſtamento. Fecit etiam multa alia mi⸗
racula iheſus que ſcripta eſſent per ſingula
libros. inde ſcriptos totus mundus capere
non poteſt. vt dicitur Iohannis vltimo ca⸗
pitulo. Si autem iſta miracula iudei recipe
re nolunt, teneant ſibi damnum. Dixerat eni
eis Eſaias propheta in capitulo. vij. ſi non
credideritis non permanebitis. patet ergo
ꝙ lex moyſi nec eit perfectior lege noua nec
conſequenter perpetuo duratura: Notan
dum tamen eſt hic circa chriſti miracula ſicut
ſcribitur in pugione. parte. ſecunda. cap. viij

ꝙ iudei chriſti miraculis inuidentes beelze
bub principi demoniorū ea primitus aſcri
pſerunt porro quia ot fecit miracula et talia
que et qualia nemo vnꝙ aliquis fecit. Io⸗
hanni. xv. Nunꝙ quippe alius aliquiſ vt
ipſe et ſui in eius nomine illuminauit cecos
fecit audire ſurdos. ambulare claudos atqꝫ
contractos et loqui mutos quemadmoduꝫ
predixerat Eſa. propheta capitulo. xxxv. de
us ipſe veniet et ſaluabit nos tunc aperientur
oculi cecorum et aures ſurdorum patebunt
tunc ſaliet ſicut ceruus claudus et decanta⸗
bit lingua mutorum et cetera. His quoqꝫ mi
raculorum generibus alia ꝙ plurima addi⸗
dit ſicut fuit reſurrectio mortuorum et ſubi⸗
ta curatio leproſorum et diuerſorum infir⸗
morum. quia iſta inꝙ et plura alia innume⸗
ra fecit dominus noſter Iheſus chriſtus mi
racula ſoli deo poſſibilia conata eſt et iuda⸗
ica prauitas cui nunꝙ deeſt nec defuit vul⸗
pina calliditas alia deturpare blaſphemia.
Compoſuerunt igitur libellum in quo cō
tra chriſtum talem mentiti ſunt fabulam.
Tempore inquiunt helam regine. id eſt he⸗
lene que vniuerſe terre iſrael dominabatur
iheſus nocri. id eſt iheſus nazarenus venit
iheruſalem inuenitqꝫ in templo domini la⸗
pidem in quo ſedebat olim archa domi. et
erat in eo ſcriptum ſemhā mephoras. id eſt no
men dei expoſitum. quicunqꝫ vero illius no
minis litteras addiſcebat et ſciebat poterat
facere quicquid volebat. Sapientes ve⸗
ro iſrael timentes ne viri iſrahel addiſcerent
illud nomen et virtute illius deſtruerent ſe⸗
culum fecerunt duos canes ereos et poſue⸗
runt eos ſuper duas columnas contra por⸗
tam domus ſanctuarij. quandocunqꝫ igi⸗
tur ingrediebatur aliquis et addiſcebat litte
ras predicti nominis et exibat canes illi
erei latrabant ei ita horribiliter ꝙ pretimore
obliuiſcebatur nomen et litteras quas didi
cerat. venit itaqꝫ iheſus nocri. et ingreſſus
templum didicit illas litteras et ſcripſit in
pergameno deinde incidit carnem cruris
ſui et in inciſione illa incluſit dictam cartu⸗
lam dicendo nomen nullum ſenſit dolorem
et redit cutis continuo ſicut ante erat. Cum
qꝫ egrederetur de tēplo latrauerunt ei canes
erei ſupradicti et ſtatim oblitus eſt nomē. pre⸗
xit itaqꝫ in domū ſuā et aperuit crurem cum cul

tello accepitq; cartulam vbi erāt littere ſembāmefoꝛas.i.nomis dei expoſiti vel explanati. et iterū didicit eas. quo facto cōgregauit.ccc.et.x.de iuuenibus iſrael et dixit eis videte ob hoc me dicunt ſapientes eſſe ſpurium qꝛ ſuper iſrael volunt habere dominuȝ. vos autē ſcitis ꝙ omnes ꝓphete prophetauerunt ſuper meſſiam. et in veritate ego ſuȝ ipſe. et ſup me dixit. Eſa.c.vij. Ecce alma cōcipiet et pariet filium et vocabitur nomē eiꝰ emanuel. Dauid quoq; auꝰ meus ꝓphetauit ſuper me et dixit. dominꝰ dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Genuitq; ita mater mea ſine coitu maſculi virtute dei. Ipſi ſunt igitur ſpurij et non ego. ſicut dictū eſt. oſee.ij. et filioꝛū eius nō miſereboꝛ. qꝛ filij fornicationū ſunt. Reſponderūt ei iuuenes. ſi tu es meſſias oſtende nobis ſignum. qđ ſignum inquit queritis a me. dixerūt ei. fac claudū ſtare ſicut nos. q̄ ait adducite eū ad me cōtinuo igitur duxerūt claudū ad eū qui nūꝙ ſteterat ſuper pedes. dixitq; ſup illū ſembāmefoꝛas. Illa aūt hoꝛa claudꝰ ſurrexit et ſtetit ſuper pedes ſuos. Inclinauerūt ei homines et dicebāt. iſte ſine dubio ē meſſias. Adduxerūtq; ei iterū leproſum et dixit nomen. poſuitq; manū ſuper eū et ſtati curatus eſt. Accreuerūt ergo ei multi ribaldi gētis noſtre. Videntes igitur ſapientes ꝙ credebāt ei iſrael ceperūt ipſū et duxerūt ad helam reginā in cuius manu erat tota iſrael et dixerunt ei. dn̄a noſtra in manu iſtiꝰ eſt ſortilegiū et facit errare mūdū. ihūs vero nocri reſpondit ei. Domina olī ꝓphete ꝓphetauerunt ſuper me quoꝛū vnus dixit Eſa.xi: Egredietur palmes de radice yeſſe et ego ſū ille. ſuper iſtis vero dixit dauid. Beatus vir qui non abijt in conſilio impioꝛū. Dixit ipſa eſt ne in lege veſtra quod ipſe dixit. Reſponderūt in lege nr̄a eſt hoc ſed nō ē dictū de eo Sed ſuper eo ſcriptū eſt. Deutero.xviij. propheta autem ille moꝛietur qꝛ locutus eſt iniquitatem contra deum. De meſſia vero dictum eſt in diebus eius ſaluabitur iuda. Dixit ille iniquus et ait regine. ego ſum ille q̄ reſuſcitabo moꝛtuos. Miſit itaq; regina fidelioꝛes quos habebat cū ipſis et fecit impius ille reuiuiſcere moꝛtuū per ſembāmefoꝛas. In illa hoꝛa obſtupuit regina et dixit vere magnū ſignū eſt hoc deditq; ſapiētibꝰ verecūdiam et exierunt confuſi a conſpectu eius. Fuitq; ipſis et iſraeli doloꝛ magnus. Iuit autē ihū nocri in galyleam ſuperioꝛeȝ iuerūt ſapientes ad reginam et dixerunt ei. Domina noſtra ſoꝛtilegiū eſt cū iſto homīe et deuiat creaturas. Miſit igitur illa milites qui caperent eum et non permiſerunt homines galylee ſed voluerunt pugnare cum eis qui ait. nolite pugnare pro me. quia foꝛtitudo patris mei de celo et ſigna que dedit mihi tenebuntur me. Faciebant itaq; homines de galylea aues de luto coꝛam eo. et ipſe dicebat ſembāmefoꝛas ſuper eas et ſtatim aues ille volabant ceciderunt. igitur illi in facies ſuas adoꝛantes eum. Dixit etiam in illa hoꝛa vt apportaretur vnus maximus lapis molaris et proijceretur ī mari. et vt factū eſt. Dixit ille impius ſembāmefoꝛas.i.nomen dei expoſitum et fecit molam illam ſtare ſuper faciem maris. ſeditq; ſuper eam. et ait militibus. Ite ad dominam veſtram et nunciate ei que vidiſtis. Deinde ſurrexit cum eis et cepit ambulare ſuper faciem aq̄.

Abierunt milites et omnia que viderant dixerunt helam regine que vehemēter obſtupeſcens vocauit ſapiētes et dixit eis. vos dicitis ꝙ hic homo ihesus nocri eſt ſoꝛtilegus ſciatis ꝙ ſigna que facit oſtendunt eū filium dei. Qui dixerunt ei domina noſtra. fac eum venire et nos detegemus fraudem eius. Interim abierunt ſenioꝛes iſrael et fecerunt quendam intrare domum ſancti ſanctoꝛum qui dicebatur iudas ſcharioth etꝰ dicit litteras ſembāmefoꝛas. eo modo quo eas didiciat ihesus nocri et fecit inciſionem cruris et alia que ipſe fecerat: Venit igitur ille nocri. id eſt nazarenus cum ſocietate ſua et ſtans coꝛam regina fecit venire ſapientes et ille ſtans coꝛam regina dixit. ſuper me prophetauit dauid. quia circumdederunt me canes ſynagoga malignantium obſedit me. Sed et ſuper me dictum eſt illud Hieremie.i. Ne timeas a facie eoꝛum quia ego tecum vt liberem te dicit dominus. Sapientes vero contradicebant ei et ait regine aſcendam in celum et ſic dixit dauid ſuper me Pſal.cv. Exultare ſuper celos deus. eleuauitq; manus vt alas per nomen ſembāmefoꝛas explanatū volauitq; īter celū et terrā qđ quando ſapientes

iſrael viderunt ſic dixerunt ad iudā ſcarioth
vt diceret ſembāmeforas et aſcenderet pꝰ eū
qui aſcendit et luctatus eſt cum eo et cecide
runt ambo et fregit ſibi ille impius brachiū.
et ſuper hoc opere ſingulis annis xp̄iani plo
rant ante paſcha ſuum hora illa ceperunt il/
lum iſrael et operuerunt eum pānis et percuti
ebāt eum virgis malagranatorū dicentes.
helam regine. Si eſt filius dei dicat qui percuſ
ſit eum et neſciuit dicere. Dixit itaq; regina
ſapientibus ecce in manibus veſtris eſt faci
te ei quicq̄d placuerit in manibus veſtris.
Ceperunt ergo eum et duxerunt ad ſuſpēdē
dum omne vero lignum vel arbor in quo ſu
ſpendebatur ſtatim frangebatur ipſe quip/
pe per ſembāmeforas adiurauerat omnia li
gna ne ſuſciperent eum. Abierūt itaq; et ad
duxerūt ſtipitem vnius caulis qui non eſt d̄
lignis ſed de herbis et ſuſpenderunt ſup il/
lum. neq; .n. hoc eſt mirū. q2 ſingulis annis
creſcit tīnvnus caulis in domo ſanctuarij ꝙ
deſcendunt de eo centum libre ſeminis. Ex
his poterit animaduertere quiſq; prudens
ꝙ tāta fuit miraculorum domini noſtri ihū
xp̄i euidētia tanta magnitudo et multitudo
tanta excellentia et certitudo ꝙ iudaica pra
uitas quo erumperet non habebat confugit
igitur ad proprium ſuum quod eſt mētiri li
bellum mendacij plenum atq; blaſphemijs
turpibus componēs hec ſub compendio ſū
pta ſunt. impletūq; eſt in perſona xp̄i quod
ſcriptum eſt per prophetaz. Oſee. vij. ve eis
quoniā recesſerūt a me. vaſtatio eis quia p̄
uaricati ſunt in me. ego redemi eos. et ipſi lo
cuti ſunt contra me mendacia. Eſt autē hic
notandum ꝙ iudeorum fatua falſiditas a/
pud intelligētes xp̄i fidē adiuuat vn̄ ſe no/
cere putat. Et ſiquidē ipſi quod aſſerunt do
minum ihūm talia in veritate feciſſe licet in
nominis dei virtute miracula oſtendūt pro
culdubio tantā miraculorū eius fuiſſe excel
lentiam ꝙ eā ipſorum impietas demonibꝰ
nequiuit aſcribere tantaq; fuiſſe eorum eui/
dentia ꝙ nequaꝙ̄ ea ipſorum inuidia va/
luit ſuffocare. At vero per talē modū. i. per
ſembāmeforas. hc: ē p̄ nomē dei explana/
tū ſine expoſitū dn̄i ihū miracula fuiſſe fac/
ta delyrāt trāſlucet eorū mendaciū ſi ſit qui
diligenter iſpiciat. Si verū naq; fuiſſz ꝙ ali
quod nomē dei apud eos eſſet cui deus ta/
lem virtutem et talem efficatiam preſtitiſſet

profecto iuuiſſent ſe eo tempore veſpaſiani
et tyti et feciſſent ꝙ iheruſalem non potuiſſz
capi et iudei occidi et captiuari eo modo quo
infra dicetur conſideratōne. ix. vel etiam vir
tute huius nominis volaſſent in celum vel
omnes vel ſaltem aliqui. Deniq; cum hele/
na mater fuit conſtantini imperatoris in cu
ius tempore dominum ihūm fuiſſe dicunt
et a tempore ihū xp̄i vſq; ad conſtantinum
et helenam fuerunt trecenti anni vt patet per
imperatorum romanorum hyſtorias mani
feſtum ē iudeo in ſupradicto libello fabrica
tiones eſſe mendacij. Notandum etiam ꝙ
dicat beatus Augu. Preuidens inquit do/
minus ihūs impios quoſdam futuros qui
miracula eius calumniarent magicis artibꝰ
attribuendo prophetas ante premiſit. Nun
quid enim ſi magus erat magicis artibus fe
cit vt coleref. nūquid et mortuꝰ magus erat
et anteꝙ̄ natus. prophetas igiť audi et lege
qui ante dominum venerūt. Forma igiť ſū
pta ex verbis ſancti auguſtini dicamus iu/
deis eſto ꝙ ſuſpicari potuerit dominum no
ſtrum iheſum chriſtum per artem aliquam
vel per virtutem ſupradicti nominis dei fe/
ciſſe miracula vt ipſi calumniantur. p̄ quam
artem queſo anteꝙ̄ natus eſſet per quadrin
gentos annos et vltra aduētui ſuo et toti vi
te ſue. necnō et factis ſuis et dictis atq; ſuoꝝ
tā congrua. vt pꝫ ex predictis et dicendis pa
tebit dicta reddidit p̄phetarū ſermo naq;
p̄pheticꝰ et maxime de aduētu meſſie qn̄cū/
q; a iudeis expōitur iudaice ſemper et vbiq;
reperitur iuxta eorum expoſitionem abſur/
dā. et icōpoſſibilia cōtinet et inueniť mēdax
Quando vero de domino ihū et ſibi pertinē
tibus accipitur vt ex ſolis etiā que dicta ſunt
haberi poteſt. occurrit. conſentit. conſonat et
obedit. nihil impoſſibile. nihil abſurdum i/
gerit ſed inuenitur verax. Adhuc etiam ſi ip
ſe dominus ihūs vt a iudeis ſibi eſt impoſi
tum per artem ſepe dictam faciebat miracu/
la. per quam artem fecerunt ea poſt mortem
eius apoſtoli et ceteri diſcipuli. vt teſtimo/
nio thalmud patet non per ſembāmeforas:
ſed per nomen domini noſtri iheſu chriſti.
feciſſe miracula. Unde ſuper eccleſia/
ſten: primo cuncte res vel cuncta verba
difficiles vel difficilia non poteſt vir eas
vel ea per loqui. Accidit quod Rabie
liazarum hendama momordit ſerpens ve/

nitꝫ iacob.i.iacobus vir de villa cathanea
ad curandū eū ex noīe ihū.i.ihū filij pande
ra et nō ꝑmiſit eū rabi iſmael ſed dixit ei nō
licet tibi bendama: et ait illi ꝑmitte mihi et
ego inducam cōtra te argumētum vel aucto
ritatem ꝙ licitum eſt et nequiuit auctoritatē
inducere et faciens homo viuet in eis dictū
eſt de mādatis dei. et nū ꝙ moriatur in eis.
Item in libro ſebath.iheruſalem in diſtinc/
tione cenomaſarcim filius filij.rabioſue fi/
lij leui. glutiuerunt tortcō.ſ.vel aliud morti
ferum. venit itaqꝫ vir ex nomine yſua.i.ihūſ
pātherim et ſanatus ē vel quieuit cūqꝫ exiſſꝫ
ait ei quō ꝯiuraſti eū. ait ei verbo tali Ait ad
eum remiſſius fuiſſet ei ſi mortuus non fu/
iſſet et non audiuiſſet ſicut et factū ei fuit ſic
.i. mortuus eſt ſtatim. Si quis diligēter ad
uertat has duas traditiones in nomine dn̄i
noſtri ihū xp̄i facta fuiſſe miracula iudaica/
rum ſcripturarum teſtimonio cōprobaṫ por
ro ſi dicaṫ ꝙ ꝑ artē opabātur ea apoſtoli tā/
ꝙ a xp̄o dn̄o edocti dū viuerēt qua arte po
terūt dici ea feciſſe iā mortui qua ēt arte po/
ſteri eorū pueri et puelle et ſi per artē quoqꝫ
iſti qua arte ipſorū implorātes auxiliū apō
xp̄m qua arte reliq̄e ipſorū qua veſtes: qua
ſandaniola: qua baculi. ptꝫ ergo ꝙ miracu/
la xp̄i et ſuorū ita firmiter conſtant ꝙ nulla
pn̄t inficiari neq̄cia: Notādū ergo ꝙ iudei
idcirco in ſupradictis traditōnibꝰ et alibi hē
pandera.i.filiū pandera. alibi iebuſua pan
theria.i.iheſum pāthere nominabant quia
vt ait iohānes damaſcenꝰ in.iiij.li.leui.quē
ſanctꝰ lucas a ioſeph aſcēdēdo: quartū no/
minat genuit pāthera. panthera aūt genuit
barpātherā. barpāthera genuit Joachin.
Joachim vero duxit annam que valde erat
honeſta et laude digna. quēadmodū vetus
āna ſterilis exn̄s ꝑ votū et repromiſſionem
ſamuelē peperit. ita et hec per preceſ et repro
miſſiones a deo dei attulit genitricem. hec
damaſcenus.

Contendit iudeus probare ꝙ lex moyſi
non eſt abolita et hoc ſic:

Secundum argumentum iudeorꝫ
eſt ad idem ſcilicet ꝙ lex moyſi nō
eſt abolita ſed adhuc obſeruanda et argui̅
ſic. Si lex bona eſt et a deo data obſeruanda
eſt. cuius enim decretum erit obſeruandum
ſi mandatum dei non eſt obſeruandum q̇d
enim concilium dabant nobis xp̄iani quo/
modo illud effugemus maledictum. male/
dictus qui non permanſerit in omnibus q̄
ī lege ſcripta ſunt. legiſlator nihil excipit ſed
vniuerſaliter omnia mandat obſeruanda
xp̄iani autem ad ſuum arbitrium legis et
mandatorum obſeruantiam determinant.
Ad iſta reſpondet magiſter alanus in ſuo
quadripartito libro.iij.capi.iiij. dicens. ꝙ
lex moſayca diuino intellectu eſt intelligen/
da. Reſpondemus ergo legem bonam et a
deo dataꝫ ac a deo quicquid in ea ſcriptuꝫ ē
diuino ſenſu intellectum ſuis temporibus
obſeruatum et obſeruandum eſſe ſanximuſ
ea enim diuino intellectu intelligenda erāt
quia ſi ad litterā accipimus multa repugnan
tia videmus. cum enim dicat moyſes vidit
deus cūcta que fecerat et erant valde bona.
Gen̄.i. Quomodo in lege dicunt quedam
eſſe mūda et quedā imūda ad litterā quod
enim immundum eſt quomodo ē valde bo
num. nec ſolum ea prohibentur in lege que
ſui natura homini ad veſcendum nociua
ſunt vero etiam ea que guſtu iocunda et q̄
vſu ſalubria ad comedendum exiſtunt licet
a deo dicta ſint tamen ad ſe inuicem ad litte
ram omnino diſſident. In exod. etiam inter
alia precepta de faciendo altare dominus
moyſi ibi precepit capi.xx. Altare de terra fa
cietis mihi in ſequentibus autem ſit legitur
fecit itaqꝫ moyſes altare thimiamatis de li/
gnis ſethiꝫ et alibi fundauit baſes eneas in
introitu tabernaculi multum itaqꝫ aduerſū
videtur vt aliud et aliter ꝙ dominus iubet
per moyſen ab ipſo moyſe agatur. Aliud
ergo ꝙ littera ſonat hic accipi oportet Item
ad litteram quomodo ſtare poteſt ꝙ deus
prohibet. Deuter.xxij. ne homo aret in boue
et aſino. Onus quodcunqꝫ aliud tibi placet
aſino imponere non vetat lex. et ponere iu/
gum cum aſino quare non licet. Ad paſcua
ducere bouem cum aſino licebit. In paſcu/
is enim ſimul eſſe et paſci lex permittit et a/
rari ſimul prohibet et interdicit. Si au
tem propterea vetat quia hoc alias immun
dum lex dicit quare circa illud cetera que di

cta ſunt ꝑmittit et ſolū arare excipitur equuſ
in lege aial īmūdū eē ꝓhibetur et alia mul/
ta. nectamē arare bouē cū equo vel alio aia
li īmūdo in lege ꝓhibet. hāc nō ſolū in his
q̄ dicta ſunt mādatis ſed in ꝙ pluribꝰ alijs
legalibus cerimonijs cōtrarietatē videmus
niſi ea cōpetēti ſenſu intellexerimus. Diſcre/
to itaqꝫ et diuino ſenſu hec diſcutienda. et ī/
telligēda ſunt. Si vero legē debito ſenſu ac/
cipimꝰ oia legis mādata debita obſeruatōe
obſeruare poterimꝰ. quedā ad litterā et ſine
vllo velamine figurarū dicta eē accipiēdum
et quedā vero ad figurā et ꝓfundo velami
ne adumbrata eſſe intelligere quedā ad tpſ
obſeruari iuſſa ſunt quedā ſine vlla tempis
determinatione que eni alterius ſacramenti
ꝓnūciatiua erāt et veritatis figurā fatentur
ſuo tempore manifeſto rei atqꝫ veritatis pre
ſentia oportuit vt eorū remaneret prenunci/
atio et figura Nam ſicut vſu ipſo loquēdi v/
timur verborum viciſſitudinibus dicendo
erit ꝙ diu futurū eſt ipſūqꝫ erit proſ obmit
tentes in preſenti aſſumimus eſt quodqꝫ ip
ſum iam ꝑteriiſſe ſignificantes vtimur fuit.
Sic in rebꝰ ꝓnūciatiuis alicuius ſacramenti
vbi pñs manifeſtatur ſacramētū eius iā ſup
fluo reſeruaretur. figura ſeu ſignū que alicu/
ius myſterij ſignificatiua nō erant ſed apte
ſeu fidei veritatē inſinuant ſeu carnis edifi/
cationē cōmendāt ea a iudeis et xpianis nō
ad tēpus ſed ī ꝑpetuū obſeruanda ſunt earū
qꝫ tranſgreſſio nullo mō pōt multa eſſe. hec
Alanus.

Contendit iudeus probare ꝙ diuīe ſan
ctiones veteris teſtamenti non ſunt mutate

t Ercium argumentum iudeorū eſt
ad probandum ꝙ diuine ſanctio/
nes veteris teſtamenti nō ſunt mu
tate. Arguunt ergo kōtra xpianos ſic. Si ſ/
mo dei ad tempus obſeruādꝰ eſt eoqꝫ ſermo
ne ānullato alio tpe aliꝰ obſeruādꝰ ē. Sicqꝫ
ꝑ tpm viciſſitudines diuīe ſanctiōes mutāt
quo pacto ratū nō erit qd̄ dicit. ps. cxviij.
In eternū dñe ꝑmāet verbū tuū et illd̄. M.
xxiiij. Celū et terra tranſibunt verba autem
mea non tranſient. quid intereſt cur deꝰ hoc
animal īmūdū iudicet illud mundū. hoc vti
ꝓhibeat. illo vti permittebat quis eni adiu
uit vt dicitur yſa. xl. ſpiritum domini. aut qſ
eius conſiliarius fuit vt iſtud agi permittat
illud probibeat iuſſit obſequēdi ergo ei ob
ſequendum ergo ei obſequi ſumma virtus
eſt. probibuit fieri. ergo iam non licet idqꝫ
ſi poſtea fiat peccatum eſſe dicimus ac pena
debita puniendum vt ergo ſeruemus figu/
ras contemnemus litteras vt ſeruemus al/
terum que ratio eſt damnare alterum. Ser/
uemus litteram. ſeruemus et littere figuraꝫ.
maneat paria ſenſu noſtro littera. maneat
vt veſtro et addatur ſpiritualis et cōceſſa no
bis ſit a deo myſterij latentis intelligentia.
Abſtineamus a peccato quod lex iubet ab/
ſtineamus et ab eo ſi quod eſt quod per por
cum figuratur peccatum. Non aremus cum
boue et aſino quia id legiſlator probibuit.
et ſi qua intellexeritis per aſini et bouis co/
pulamē ꝓbas eſt euitare. immo peccatum ē
non euitare ita et de ceteris ita enim lex ad/
impleta. et adimplenda eſſe cenſetur et ad/
impletur. Solutio predicti alani vbi ſu/
ꝓra ꝙ in nouo teſtamento diuine ſanctiōes
veteris teſtamenti non mutantur ſed adim/
plentur. Dicit ergo ꝙ ſermo diuinus in nul
lo annullatur diuine ſanctiones non mutā
tur quia chriſtus non venit ſoluere legem ſꝫ
adimplere. vnde ipſe ait Math. v. Amen di
co vobis iota vnum aut vnus apex non ꝑ/
teribit a lege donec omnia fiant. non igitur
vult eam ſoluere ſed adimplere vt patuit ſu
ꝓra li. i. arti. vi. et in primo thezauro quarti
puncti eiuſdem articuli. Lex enim probibet
homicidium xp̄us iram et odium lex enim
probibet homicidium carnis. xp̄us etiā ip/
ſum appetitum cordis. nobis lex probibet
vti carne porcina et coꝰ tunc ab ea animante
abſtinentia nobis neceſſaria erat quoniam
veritatis future figura erat et figura ſeruan/
da erat donec adeſſet ipſa veritas figure iam
preſens adeſt ꝙ uis abſtinere liceat vt multi
noſtrorum abſtineant non ſolum ab ea ſed
etiam omni carne. vino et eodem iudice ſe
veſtrum quiſqꝫ tuetur. Moyſes carnem ſuil/
lam immundam nominat vti ea probibet et
propterea dicitis ꝙ vti ea non licet Moyſeſ
non alius ſed idem ipſe carnem ſuillam di/
cit mundam et valde bonam et eam ad ve/
ſcendum ſicut cetera ſcribit deum feciſſe bo/
nam. Et ideo dicit quod vti ea licet.

Poſtq̄ eniꝫ enumerauit deū creaſſe vniuer/
ſa piſces maris volucres celi. cūcta animā
tia terre in quibus anima viuēs eſt. nō lon
ge infra ſubdit. vidit deus cūcta que fecerat
et erant valde bona. quod valde bonū ē nl/
la ex parte malū eſt. quod vero nulla ex pte
malū eſt quō malū et imūdū eſt. Quicquid
ergo in carne ſuilla neceſſe a deo facta cōſi
deratur mūdū et valde bonū eſt. atqꜫ vti lꝫ:
qꝛ vero per hoc animal voluptas et imūdi/
cia figurat᷑. imūdū propter hoc animal eſſe
iudicat᷑. et ea imūdicia vti nō licet. Si ergo
hoc mūdū et imūdū animal eſſe intelligit᷑:
et eo vti non vti a deo nobis pmittitur. eadē
ratione licet in boue et aſino arare. et ꝓhibe
tur ne aremus in boue et aſino ſi melius nō
pōt qꝛ deus permittit qui hec omnia huma
nis vſibus creauit. Sed bos qui vngulam
findit et ruminat et ad excolendam terrā oī
no ydoneus eſt predicatorē eccleſie diſcretū
deſignat in his que agit ſenſum haben/
tem qui mādata dei meditatur. Ac apud ſe
meditando ruminat die ac nocte non ſolum
ſibi vtilis ſed et alijs huic non eſt aſſocian/
dus in predicatione alter moribus etiam in
diſcretus ſenſu. ideota. et litteris imperitus
qui non ſolū verbo eſt inutilis ſed ſuo exem
plo alijs nociuus exiſtit. quod etiā lex q̄tū
ad litteralia abolita ſit auctoritates ſequen
tes oſtendūt ait eni dominus per prophetā
Ihere. xxxi. et ad hebreos. viij. cōſummabo
teſtamētū nouū ſuper domū iuda et ſuꝑ do
mum iſrael. Quid vocauit teſtamentum no
uum niſi legem euāngelicā qua ſuperueniē
te debuit ceſſare quia ſimul ſeruare non pōt
vtraqꜫ adueniente enim veritate debet vm/
bra ceſſare Et yſa. legitur ſacrificia veſtra o/
diuit aīa mea Itē dauid ait in ps. l. Quoni
am ſi voluiſſes ſacrificiū dediſſem vtiqꜫ ho/
locauſtis nō delectaberis. Itē dauid ſacrifi
ficiū et oblationē noluiſti aures autē pfeci/
ſti mihi. holocauſtū et ꝓ peccato nō poſtu/
laſti. tūc dixi ecce venio. et alibi nō in ſacrifi/
cijs tuis arguā te. holocauſta autē tua in cō
ſpectu meo ſunt ſemper. non accipiā de do/
mo tua vitulos. neqꜫ de gregibus tuis hyr/
cos. Itē videm⁹ etiā in magna pte ea que ꝑ
tinēt ad legē veterē ceſſare nō eni eſt apud iu
deos ſacrificium vel hoſtia. nō ꝓpheta non
rex. nō tēplū. non locus ſacrificij. et quid ire
mus ꝑ ſingula in maxima pte abolita ē lex.

videt᷑ ergo q̄ lex moyſi iā locū nō hēat.

Contendit iudeus ꝓbare q̄ circumciſio
ꝑpetuo ſit duratura.

q Vartū argumētum iudeorū con/
tra noſtrū fidei fortalicium eſt de cir
cūciſione quā affirmāt duraturaꝫ perpetuo
et conſequenter legē moyſi arguūt ergo ſic.
Idē iudicium videtur eē quātum ad dura/
tionem a pte poſt de lege antiqua et de cir/
cūciſione. hoc enim xpiani concedunt. ſꝫ cir/
cūciſio ineternum debet durare in populo
dei. ptꝫ qꝛ Gen. xvij. datur in fedus ſempi/
ternum ergo et lex debet eſſe ſempiterna. licꝫ
ad illud argumētū data ſit ſolutio ſupra. li.
i. ar. vi. in puncto. ij. Verūtamen vt adhuc
clarius cecitas iudaica cognoſcatur in hoc
paſſu nolo ſilentio pertranſire. Dicendū er/
go q̄ in veteri lege duplicem inuenimus cir
cumciſionem vnam carnalem quam ipi ob
ſeruant et aliam ſpiritualem de qua dicitur
Deut. x. circumcidite igitur prepuciū cordis
veſtri ceruicē veſtram non induretis. et Ie/
re. iiij. Circūcidimini et auferte prepucium
cordium veſtrorum viri iuda. Sic etiam di
ſtinguere poſſumus de eterno et ſempiterno
qꝛ habet duas ſignificationes Interdū enim
ponitur pro eternitate ſimpliciter vt in pſal.
Tu autem domine ineternuꝫ permaneſ. Et
illud. Iere. x. Dominus autem deus verus
eſt et ipſe deus viuens et rex ſempitern⁹. ali
qñ vero accipit᷑ ꝓ duratione finita quale eſt
illō. i. Reg. xxvij. Credidit ergo achis dō di
cēs multa mala opat⁹ ē cōtra pplm iſrahel.
erit ergo mihi ſeru⁹ ſēpitern⁹ māifeſtū ē q̄ h
accipit᷑ ſempiternū ꝓ duratōe finita qꝛ ñ po/
terat pl⁹ durare iſta ſeruit⁹ q̄ eorū vita ſimi/
le hēt Gen. xxvij. vbi dicit᷑ q̄ odrat ſēp eſau
iacob. qñ ergo dicebat᷑ q̄ circūciſio dꝫ durar᷑
i ſēpiternū ſi ſit ſermo de circūciſiōe ſpūali i
dubitāter ē verū quod ſimpliciter ineternuꝫ
dꝫ eē i populo dei et aīa q̄ ē cū ꝓputio pecca
ti eſt extra pplm dei q̄tū ad meritū. Si vero
loquaris de circūciſiōe carnali accipe ſimili
ter ſempiternū. Scdo mō dictū. q̄ q̄diu
lex durauit que ſoli vni populo ꝑpiebatur
debuit durare ſignum quo ille populus ab
alijs gentibus diſtinguebatur et ceſſante le
ge ſignū et debuit ceſſare. Et iō dꝛ Gen. xvij
q̄ circūciſio data ē i ſignū ꝓpt᷑ qd q̄diu ille

populus ſeparatus fuit ab omni gēte in de/
ſerto nullus eorū circūciſus fuit ſed quando
intrantes terrā ꝓmiſſiōis plenā diuerſis po
pulis oēs ſimul fuerūt circūciſi in galgalis
vt habetur Joſue.v.ca:

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ſi ſabbatum ceſſat lex noua non eſt a deo.

Quintū argumentū iudeorū eſt de
ſabbato ex cuius ceſſatione argu/
unt legem nouam nō eē a deo ſic. Jlla lex q̄
cōtrariatur preceptis diuinis nō eſt a deo ſʒ
lex euangelica eſt hmōi ergo nō ē a deo. ma
ior eſt manifeſta quia deus nō pōt ſibipſi eſ
ſe contrarius. ſed minor ptʒ de obſeruatiōe
ſabbati quā deus precepit in veteri lege. lex
vero euāgelica huius obſeruātiā tollit et ꝓ
hibet: ergo eſt cōtraria deo: non ergo ē a deo
Reſpōdeꝭ ꝙ in tali p̄cepto duo ſunt cōſide/
rāda: Primū ē ꝙ ꝓpter reuerētiā dei ceſſa/
bat populus ab oī opere ſeruili vt liberꝰ di
uinis vacare poſſet et iſtud erat morale. per
hoc enī precipiebatur ꝙ hō aliquo tpe vacet
rebus diuinis iuxta illud. p̄s. xlv. vacate et
videte q̄ꝛ ego ſum deꝰ. et ſm hoc cōputāꝭ in/
ter p̄cepta decalogi moralia et lex que hanc
obſeruātiā in ſe ꝓhiberet eēt contraria ordi
nationi diuine et nō poſſet eē a deo: ſed lex
euangelica hanc obſeruantiam no tollit ſed
p̄cipit vt ptʒ de diebꝰ dominicis et alijs fe/
ſtis in noua lege ordinatis. Sed conſiderā
dum eſt in dicto p̄cepto erat taxatio tempis
vel diei. ſ. ꝙ hec obſeruantia fieret tali die d̄
terminata. et iſtud erat cerimoniale: et ideo
hoc mutari potuit et debuit ꝓpter rationa/
bilē cauſam. Judei enim colebāt diem ſab
bati in memoriā creationis rerum q̄d innu/
it moyſes Exod: xx. dicēs. Memēto vt dieʒ
ſabbati ſanctifices. Sex diebꝰ fecit deus ce/
lum et terram et requieuit die ſeptimo ac ſi
dicat cōpleto opere creatōnis ſtatim debuit
ordinari dies cōmemoratiua ipſius creatio/
nis. homo etiā fuerat factus ſexta die et idō
primum diem poſt ſui creationem debet ex
pendere ſingulariter ob reuerētiā dei. ceteros
vero ad ſui neceſſitatē. Jn noua autem lege
illa dies que debuit obſeruari ad vacādum
deo nō ſolū debet nobis reducere ad memo
riam bn̄ficium creationis ſed etiam innoua
tionem ſpiritualem que incohoata eſt in xp̄i
reſurrectione. et ideo ſabbatum mutatum ē
in dominicum diem in quo xp̄us reſurrexit.
Significat etiam dominica que eſt octaua
dies. octauam diem reſurrectionis in qua p̄
fectam requiem expectamus. Hic eſt ꝙ meſ
ſias noſter dominus ihūs chriſtus poſtꝙ̄
factus eſt triginta annorum ſoluit ꝙtū ad
partem iſtam ſabbatum curando in eo infir
mos. et dando eis licentiam lectulos aſpor
tandi. Johan. v. et ſpicas diſcipulis ſuis e/
ſurientibus confricandi. Marc. ij. Ceterum
quemadmodum de circumciſione dictum ē
probatumqꝫ ꝙ data fuit in ſignuʒ ſic et ſab/
batum vt habetur Exod. xxxi. capitulo. ſab
bata mea ſeruabitis quia ſignum ſunt inter
me et vos ac generationes veſtras. Jtem in
libro hiza. i. offiipere. q. yom tob. taliter ſcri
ptum eſt. Dixit Rabi Johanan. Omne pre
ceptum ꝙ dedit deus ſanctis et benedictis
iſraeli dedit eis publice preter ſabbatum q̄d
dedit eis in ſecreto ſicut dictum eſt Exodi.
xxxi. Jnter me et inter filios iſrael. ſi ſic eſt n̄
ſunt obligati. goy. id eſt chriſtiani vel alie
gentes ad ſabbatum. Ex omnibus his pa/
tet ꝙ non ſunt obligati ad ſeruandum ſab/
batum chriſtiani nec alie gentes. Jtem con/
tra obſeruantiam circumciſionis et ſabbati
adducitur ratio non parum efficax ex duabꝰ
traditionibus ſicut notatur in pugione cap.
xi. tercie partis. iij. diſtinctionis. quaruʒ pri
ma eſt illud quod ī mydras tulym. i. gloſa
pſalmorum taliter ſcriptum eſt. p̄s. lxxiiij.
Et omnia cornua impiorum confringam
et exaltabuntur cornua iuſti. cornu non ē di/
ctum ſed cornua. Decem enim cornua ſunt
que dedit deus ſanctus et benedictus iſraeli
Cornu abrahe de quo dictum eſt yſa. v. vi/
nea fuit dilecto meo in cornu filij olei. cor/
nu yſaac de quo dictum eſt. Geneſ. xxij.
Et ecce aries vnus retentus in denſitate
per cornua ſua. Cornu ioſeph. id eſt cornu
regni de quo dictum eſt. Deutero. xxxiij. et
cornua rinocerontis cornua eiꝰ. Cornu mo
yſi de quo dictū ē. Exo. xxxiiij. q̄ꝛ cornuta e/
rat cutis faciei eius. Cornu ꝓphetie de quo
dictū ē. i. Reg. ij. et orauit āna et dixit. exul/

tauit cor meū in domino et exultatū eſt cornu meū Cornu legiſ de quo dictū eſt Abacuk.iij. Et cornua duo de manu eius. Cornu ſacerdotij de quo dictū eſt.ps.cx. Cornu eius exultabitur in gloria. Cornu leuiticū de quo dictū eſt.i.parali.xxv.omneſ iſti filij hemā.videntis regiſ in verbis dei ad exaltandū cornu. Cornu iheruſalē de quo dictuȝ eſt.ps.xix. Et a cornib⁹ vnicorniū exaudiſti me. Et cornu regis meſſie de quo dictum eſt.i.Reg.ij. Et dabit fortitudinē regi ſuo et ſublimabit cornu meſſie ſui et ſic ē dicens.ps.cxxxi. Ibi germinare faciam cornu dauid paraui lucernā meſſie meo. Quando autē peccauerūt iſrael ablata fuerunt eis et data ſunt gentibus ſeculi.ſicut dictū eſt. Daniel.vij.c. Poſt hec videns fui in viſiōe noctis. et ecce beſtia quarta terribilis atq̄ mirabilis et fortis nimis et dentes ferreos habebat magnos comedit et cōminuit et reſiduū pedibus ſuis cōculcauit et ipſa diſſimilis ab omnibus alijs beſtijs.que fuerūt ante ipſam et cornua decē habebat.aſſimilate ſunt eni gentes ſimiliter hmōi fens et omni tempore in quo gentiū ſeculi cornua fuerunt ſtantia. Cornua iſrael erunt cōfracta ſicut dictū eſt trenorū.ij. Confregit in ira furoris omne cornu iſrael. Qualiter autem legalia deus iudeis abſtulerit per rationes et ſignanter ſabbatū et circūciſionē et qualiter eis iſta duo et alia dyabolus reſtituerit habet apud eos in thalmuth in libro may la ipereq.i.diſtinctiōe q̄ incipit q̄ ſemzbbae Quadā vice decreuit regnū neq̄.i.romanū q̄ non ſeruarent iudei ſabbatū et q̄ nō circūciderent filios ſuos et vt cognoſcerēt menſtruatas. Tūc iuit rabi ruben. et circuauitq̄ ſe more.ſ.romanorum. Cūq̄ iuiſſet et ſediſſet cū eis ait illis.qui habet inimicū depauperet eū vel ditat. Dixerūt ei depauperat Dixit eis ſi ita eſt non faciant iudei opus i ſabbato vt depauperentur. Dixerūt romani benedixit abrogaueruntq̄ decretū.rurſūq̄ etiam dixit eis.qui habet inimicū debilitat eū an fortificat dixerūt ei debilitat ait eis ſi ita eſt circuncidant filios ſuos octaua die vt debilitenter. dixerunt optime dixit et caſſauerunt illud. Iterum dixit eis qui habet inimicum multiplicat eū an diminuit eum. Dixerunt et diminuit. Ait eis ſi ita eſt nō cognoſcant menſtruatas dixerunt benedixit et caſſauerunt illud. Demū ꝑpenderunt q̄ iude⁹ erat et reſtituerunt decretum vt prius. Dixerunt ergo iudei quis ibit et irritabit ſtatutuȝ iſtud vadat. Rabi ſymeon qui didicit facere ſigna et mirabilia. Poſt eū vero vadat rabi eleazar. Egreſſus eſt eis itaq̄ obuiā ven tamalyon.i.demoniū ſic vocatū et ait. Eſt placētia veſtra vt vadā vobiſcū fleuit raby ſymeon et ait ancille.dom⁹ patris apparuit angelus ter.nobis autem nec ſemel venit ergo miraculū vndecūq̄. Preceſſit igitur ven tāmalyon. et intrauit in filiam ceſaris. Cūq̄ perueniſſent dixerunt ventāmalyon egredere vocatus ergo egreſſus eſt et abijt. Dixitq̄ iudeis ceſar. Poſtulate quicquid ē vobis ad poſtulandum. Introducti ſunt igit̄ in domum theſauri vt tollerent quicquid vellent inueneruntq̄ certam illam in qua ſcriptum erat dictum ſtatutum et ruperunt eam hucuſq̄ thalmuth. Animaduertat prudentia tua lector q̄ per iſtas duas traditiones habetur euidenter q̄ de⁹ abſtulit a iudeis ꝑ romanos ſabbatum et circūciſionē et alias cerimonias.confregit quippe in ira furoris ſui omne cornu eorū de quibus vnum erat lex vt pauloante dictum eſt.et nūq̄ reſtituit eis.nec per ſe nec per angelū nec per ꝓphetā nec per alium virum ſanctum. Sed ipſi iudei recuperauerunt circūciſionē et ſabbatū et cetera hmōi per dyabolicum miraculum vt in proxima traditione oſtenſum eſt. Null⁹ ergo vlterius niſi ſit demoniacus conſeruare debet ea que deus abſtulit.et dyabolus tā libens ſe iudeis viribiliter ingerendo inſtituit. quando enim vel vbi vnq̄ ſcienter dyabolus bonum homini aliquod niſi forte vbi proſpexit malum maius et mortem peſſimam ſibi et eo imminere finaliter procurauit cui vnq̄ boni aliquid niſi fallendi ſtudio perſuaſit.nunquid non ipſe eſt qui primos homines quaſi eis vtiliter conſulēdo fefellit.nōne ipſe eſt qui contra ſanctum iob ipſum etiam dominū ꝓuocauit. Iob.ij.c. An ignorant iudei miſeri q̄ dyabolus fuerit qui patres ſuos ad adorandum vitulum mentiendo protraxit. vt habetur in libro ſabath impereq. qui incipit dixit rabi aquiba in fine quadraginta dierum venit ſathan et perturbauit mundum et induxit tempeſtatē maximam in aerem et dixit iſraeli. Ubi eſt moyſes Dixerunt ei. Aſcendit in altum.

Dixit eis iã peruenerũt ſex hore et non reſpe
xerunt ſuper eo. Ait ergo mortuus eſt et nõ
curauerũt ſuper eo. Oſtendit ergo eis ſimili
tudinẽ feretri eius in nube. hinc eſt ꝙ dixe/
runt ad Aaron quia hic moyſes vir qui fe/
cit nos aſcendere de terra egypti neſcimꝰ qđ
factum eſt ei. et quid ſcriptũ eſt. cõſequenter
et dixit Aaron. abrumpite inaures auri que
ſunt in auribus etc̃. et accepit de manibꝰ eoꝝ
et formauit illud in forma et fecit illum vitu
lum fuſorie et dixerunt. Iſti ſunt dij tui iſra/
el etc̃. His ſic premiſſis dicatur iudeis vt at/
tendant que ſit eorum prudentia quis ſenſꝰ
qui dyabolum volunt habere ſuſpectum in
recuperatione circumciſionis et ſabbati. qui
patres eorũ ad faciẽdũ et adorandũ vitulũ
et ad attribuendũ ſibi magnalia que deꝰ fe/
cit mẽdacijs et falſis ꝓdigijs tã ſtudioſe per
traxit. Euidenter ergo apparet ꝙ intentio ẽ
ſtudium dyaboli ac voluntas erga homies
nunꝙ̃ eſt niſi mala. quare ſatis eſt manife/
ſtum ꝙ grandis eſt ſtulticia et ꝙ̃ magna in
ſania et ꝙ̃ imẽſa iudeorũ vecordia qui circũ
ciſionem et ſabbatum et alia que deus eis
abſtulit. et dyabolus reddidit non ceſſant
obſeruare. Supradictis adhuc videt̃ adden
dũ id quod de ſabbato ſcriptũ eſt in bereſith
minori vbi dicitur Gen̄. ij. et benedixit deuſ
diem ſeptimã dominus ruſus nequã queſi
uit a Rabi aquiba et ait ei quid eſt inter diẽ
et dies dixit ei rabi aquiba et quid eſt iter vi
rum et viros. dixi ei quid dixit tibi. et quid
dixiſti mihi. Ait ei dixiſti mihi ĩ quo differt
ſabbatũ ab omnibus alijs viris. Dixit ſibi
decedit rex propter gloriam ſuam ſic quoqꝫ
voluit deus iſtum diẽ honorare. vnde tu fa/
cies me ſcire iſtud. Dixit ei fluuius ſabatia/
nus arguit hoc qui trahit lapides ꝑ totã ſep
timanam et in ſabbato quieſcat Dixit ei de lõ
ge attractum tu trahis mihi. Admiror di/
xit ei. Ecce ille qui facit aſcendere mortuos
arguit. omni nãqꝫ die eſt aſcendens et nõ in
ſabbato. Iuit et tẽptauit in patre ſuo qui a/
ſcendit omnibuſ diebꝰ et in ſabbato nõ aſcẽ
dit poſt ſabbatum ſciſcitatus ẽ eum et ait ei
pater et quo mortuus es feciſti te iudeũ ad
miror ꝙ̃obrem aſcendiſti omnibus diebus
hebdomade et in ſabbato non aſcendiſti.
Ait illi omnis qui non obſeruat ſabbatum
ſponte ſua apud vos obſeruat eum hic ma/
lo velle ſuo dixit ei. et cuiuſmodi labor ẽ vo
bis ibi Ait ei omnibus diebus ſeptimãe iu
dicamur in ſabbato autem quieſcimus. re/
uerſus eſt ad rabi acquiba. et dixit ei. Si ẽ ſe
cundum verba tua ꝙ deus ſanctus et bene/
dictus per quietem in ſabbato vult honora
re non mittat in eo ventos non faciat deſcen
dere pluuias non fluctuet mare in vndis ſu/
is. Dixit ei rabi acquiba habet ſe in iſtis de
us ſicut is qui transfert per quatuor vlnas.
Si vis lector figmẽta hec iudaica contra ip/
ſos conuertere dicas quẽadmodum fluuiuſ
ſupra fictus fuit ſignum obſeruandi ſabba/
ti quado per totam hebdomadam currebat
trahendo lapides et quieſcebat in ſabbatis
vt ipſi fabulantur ſic eſt nunc efficax argumẽ
tum non obſeruandi ſabbatum quia nuſꝙ̃
ſub celo ſit fluuius qui magis quieſcat ĩ ſab
batis ꝙ̃ in ceteris diebus. Per totum quip
pe mundum diſcurrunt mercatores qui ſicut
ducunt medicinalia variaqꝫ pigmenta ex in
dia que eſt in oriente vſqꝫ ad hyſpaniam q̃
eſt in occidente et a meridie vſqꝫ ad ſeptẽtrio
nem que eſt vſqꝫ ad anglicos et noruuegios
et ſcotos et ſic vſqꝫ ad totum mundum quod
ſi verum eſſet inuicem ſibi narrarent et nomẽ
prouincie vbi talis eſſet fluuius iudeis pro
curantibus non tacerent. Item magiſter io
hannes valiſoletanus conuerſus in libro đ
concordia legum dicit ꝙ iſtud de lapidũ flu
mine non eſt verum. nec dicitur hoc per ali/
quem ſapientem niſi per cõitatem ipſorum
rabinorum iudeorum ad ipſorum conforta
tionem et gaudium ſui cordis quoniã hoc
non ſcribitur in aliqua ſcriptura autentica.
nec in aliquo libro ariſto. de mirabilibuſ lo
corum nec in aliquo alio loco ſed in libriſ ſo
lummodo iudeorum ad ipſorum conforta/
tionem explicatur. hec ille. Ad aliud vero fi/
gmentum de mortuo non aſcendente ĩ ſab/
bato dici poteſt ꝙ dyabolus ventamalyon
vel aliquis alius potuitꝰ aſſumere figuram
patriſ rufi antedicti ei facere ac dicere que di
cta ſunt vt iudeorum circa obſeruantiã ſab/
bati confirmaret errorem. Ad tercium de
niqꝫ ꝙ qui non obſeruat apud nos ſponta/
neum ſabbatum apud mortuos obſeruabit
eum coactus etc̃. vt ſupra ergo abraham et
multi alij ſancti qui nunꝙ̃ coluerunt ſabba
tum punientur per totam ſeptimanam cum
infidelibus et compulſi requieſcent in ſab/
bato hoc autem falſum eſſe quis dubitat ꝙ

autem abraam non coluerit ſabbatum ha-
betur in bereſith. minori ſuper illud Geñ. ij:
vbi dictum eſt: Et benedixit de⁹ diem ſepti-
mam. dixit rabi iohānan abrahā non ē ſcri-
pta de eo obſeruātia ſabbati hec ex pugiōe
vt ſupra Poſſumus etiam nobis aſſumere
demonſtrationem ꝙ ſabbatum verum q̄d
ſignificat quietem vt patet deutero. v. c. ſab-
batum. i. quies domini dei tui ē dies dñica
quam nos xp̄iani obſeruam⁹ quoniam ſm
ſapientes iudeorum thalmuth vt notat ma-
giſter iohānes valliſoletanus conuerſus in
libro de cōcordia legum. titulo. iiij. c. x. pria
coniunctio ſolis et lune que fuit in principio
creationis mūdi: facta fuit die lune ad quinq
horas et ducenta et quatuor minuta hore.
Et quia textus non dicit niſi ſex diebus ope-
raberis et die ſeptima requieſces et non di-
xit qua die ſignata inciperent computari illi
ſex dies. eēt rationabile ꝙ cōputatio incipi-
at a die iſtius coniunctionis ſolis et lune. qz
hec duo luminaria diſtinguunt diem et no-
ctem. Que coniunctio vt predicitur facta eſt
die lune et ſic dies ſeptima eſt dies ſolis q̄ ē
dies dominica vt obſeruamus xp̄iani. Eſt
etiam alia ratio quoniam in iſta die ſaturni
quam iudei obſeruant eſt magna mutatō ſe-
cūdum ſtellas ex diuerſitate dierū et locorū
ſm longitudines et latitudines terrarum qz
iheruſalē eſt in longitudine. lxvi. graduum.
Et iſta terra valliſoletana regis caſtelle eſt in
longitudine. lxvi. graduum. et eſt differētia i-
ter iheruſalem et iſtam terram plus q̄ qua-
tuor horarum. Item eſt alia differentia iter
iſta ſm motū puncti altioris ſpere noue per
quem mouentur poli. et ſic a tempore quo
lex moyſi data eſt vſq ad iſta tempora eſt fa-
cta mutatio et differentia plus q̄ per quinq-
ginta gradus et iſto polorum motu mutate
ſunt longitudines et latitudines et mutati
ſunt dies et noctes in omnibus mundi par-
tibus vſq ad iſta tempora et ſm diuerſitatē
terrarum ſupradictam hodie iudei vnaz ho-
ram illius diei ſabbati ſibi precepti non ob-
ſeruant nec illam met diem a moyſe illis tē-
poribus inſtitutam. talis mutatio pōt da-
riſſime cognoſci ex mora quam fecit ſol ſpa-
tio vnius diei ſtando immobiliter tempore
Joſue et etiam ex retroceſſione ſolis decem
lineis in horologio achaz tempore regis
ezechie. Et ſi iudei dicant ſm ſupradictam

rationem ꝙ idem debet iudicari de die do-
minica ſecundum chriſtianos. Reſpondeo
ꝙ hec obſeruantia quam obſeruant chriſtia-
ni non dependet a die dominica ratione di-
ei dominice ſed ratione reſurrectionis chriſti
veri meſſie in qua die ipſe reſurrexit nec ob-
eſt mutatio facta ex quo manet ipa principa-
lis et precisa cauſa quare fit ſcilicet memoria
creationis mundi et reſurrectiōis ſancti meſ-
ſie et adhuc non obligarentur ſeruare predi-
cta. nec etiam ſacrificium et obſeruationes
ſeptimanarum et pollutionum et aliorum ſi-
milium poſito ꝙ ad terram priſtinam re-
ducerentur quod eſt impoſſibile propter di-
uerſitatem locorum terre ſecundum longitu-
dinem et latitudinem et terrarum etiam con-
ſtellationes ſecundum imaginationem ſapi-
entum et iſte eſt magnus defectus legis. ſci-
licet ꝙ omnia que legis erant non obſerua-
ri debebant in omni loco mundi quod non
eſt in lege chriſti veri meſſie quia in omni lo-
co et quacunq parte terrarum tenentur chri-
ſtiani legem ſancti meſſie firmiter obſeruare

Sanctus bernardus in ſuo euāgelio eter-
no aſſignat duodecim priuilegia die domi-
nice propter que ſabbatum non immerito ī
dominicam diem mutata eſt. Prima eſt ꝙ
fuit prima omnium dierum. Secundum ꝙ
erit vltima dies preſentis vite. Tercium q̄a
diem dñicā nulla preceſſit nox. Quartū ꝙ
ei nulla nox ſubſequetur. Quintum quia in
eo creauit deus celum et terram. Sextum qz
in eo creati ſunt omnes angeli a deo et boni
ī paradyſo gratificati et glorificati ſūt et cō-
tra mali angeli in eodem die peccantes de ce-
lis ad inferos expulſi ſunt. Septimum quia
ſecūdū oroſium in die illa prio precepta da-
ta ſunt filijs iſrael: Octauum quia in illa
die chriſtus incarnatus eſt. Nam vt teſtatur
magiſter hyſtoriarum die qua dixit deus fi-
at lux viſitauit nos oriens ex alto et chriſtus
incarnatus eſt. In huiuſmodi myſterium et
figuram datum fuit manna in die domini-
co ſicut ait ſuper Exod. origenes. Hoc qui-
dem probat per hoc ꝙ in. xvi. capitulo dictū
eſt. Sex diebus colligetis illud die autē ſex-
ta duplum colligetis. patet enim diem ſeptā
vocari illum qui ſabbatum precedebat qui
eſt feria ſexta et ex hoc patet ꝙ māna die do-
minica datum fuit. Si enim ſex diebus con-
tinuis collectum fuit. Septima autem di-

ceſſatum eſt et per conſequens manne initiū
a prima die dominica exordium ſumpſit.
Nonum quia in die dominica xp̄us deſtru/
ctis inferni clauſtris captiuam ducens cap/
tiuitatem ac ſāctorum animas de lymbo eri
piens triūphaliter a mortuis reſurrexit cuius
reſurrectio noſtre reſurrectionis exemplar eſt
Decimum quia die dominico ſpiritus para
clitus diſcipulis datus eſt. Undecimum q̄a
in die dominica, erit reſurrectio mortuorum
et reddet deus vnicuiqꝫ ſecūdum opera ſua.
Duodecimum quia die dominico erit initi/
um et cōtinuatio ſine fine laudum dei et do
mini noſtri iheſu xp̄i veri meſſie in gloria ſe
piterna. Unde yſa. vlti. et erit ſemen eorum
ex ſufficientia menſis ex menſe ſuo et ex ſuf/
ficientia ſabbati in ſabbato ſuo. iſtud eſt ſe
culum futurum quod totum erit ſabbatum
.i. requies: Et notat ꝙ menſis legittime
dicitur herodes hebraice pōiturqꝫ apud eos
pro perfectione numeri omnium dierum in
quibus luna perficit curſum ſuum. Cum
luna quippe computant iudei et non cū ſole
menſis ergo hic vt ait beatus Gregorius ꝓ
perfectione poſitum eſt et ſabbatum pro re/
quie in quo ſeruile opus fieri nō licebat. erit
ergo ſemen eorum ideſt apoſtolorum et ſan
ctorum predicatorum facientium filios ſpi/
rituales ex menſis ſufficientia id eſt ex ſuffi/
cientia perfectionis vite preſentis in menſe
ſuo. id eſt in perfectione glorie ſue in futuro
Sicqꝫ ſemen auditiuum ex ſufficientia ſab/
bati. id eſt requiei ī diebus dominicis et fe/
ſtiuitatibus alijs ad audiendum verbū dei
necnon ex ſufficientia requiei a vicijs et pec/
catis in vita preſenti erit in ſabbato ſuo. id ē
in ſempiterna requie ſua in vita futuri ſeculi
quod totum eſt ſabbatum vt predictum eſt.

Et ſi queris quare fuit ordinata quieſ di/
ei ſeptime per iudeos die ſabbati et nō alia
dies ſeptimane. Reſpōdet supradictus ma
giſter iohannes in eodem libro titulo. iiij. c.
viij. ꝙ ad hoc fuit triplex ratio. Pria ē quo/
niam ſecūdū aſtrologos maior coniunctio
ſaturni cum Ioue fuit in capite arietis aſcen
dēte aquario qui eſt domus ſaturni que cō/
iunctio neceſſitauit et coegit populum iude/
orum vt ſtarent in captiuitate egypti quadri
gentis annis et ꝙ inde educerentur in manu
forti et brachio extento. et ꝙ ibi fierent mira
cula extra naturam. Et ideo fuit in die ſatur
ni dies ſabbati ordinata in memoriam exi/
tus de egypto et in memoriam coniunctio/
nis ſaturni et iouis in domo aquarij vt di/
ctum eſt. Et ratio quare magis firmauerūt
ſe ſuper ſaturnum q̄ ſuper iouem eſt quia
ſaturnus eſt altior. Item quia aſcendens cō
iunctionis fuit aquarius que eſt domus ſa/
turni ſecunda. Item propter alias proprie/
tates quas iudei et terra ipſorum habent cū
ſaturno ſecūdū ꝙ dicunt aſtrologi et vlteri⁹
declarabo et ideo ordinatum fuit a iudeis.
ꝙ dies ſeptima quando nihil operari debēt
ꝙ eſſet in die ſaturni et ꝙ eſſent in tenebris
et ſine candelis etiam que ponunt aſtrologi
debere obſeruari in die ſaturni vt liberentur
homines a dānis ſuis et influentia effectia.
Secunda ratio eſt quia iſta die ſaturni pla/
nete infectiui et damnoſi habent ſingularē
poteſtatem quoniā prima hora noctis diei
ſabbati eſt hora martis ſecundum computa
tionem horarum vt iudei computant ordi/
nando primo noctem et poſtea diem et pri/
ma hora diei ſabbati eſt hora ſaturni q̄ duo
planete ſunt damnoſi ſecūdum aſtrologos
et ſic in die illa naturali damnoſi planete ha
bent ſuam influentiā damnoſam ſingularē
Et ſic ſcripſit Rabi abraaz in gloſa ſua quā
fecit ſuper decē preceptis ſuper illo ſpeciali/
ter memento vt diem ſabbati etc. Dixit iſtō
preceptum fuit propter ſperā ſaturni et qua/
libet die in hebdomada habent ſtelle mobi
les ipſarū quelibet vnā diez in qua magis
apparet ipſarum virtus. et quoniā vna die
in hebdomada quieſcere tenebātur in ſignū
et memoriam creationis mundi vt dictum
eſt. Ideo ordinauit eis Moyſes in marath
ꝙ iſta dies requietionis eſſet ſpecialiter et
ſignanter illa dies ſaturni que eſt ſabbatum
in qua ſtelle predicte damnoſe habent pote/
ſtatem et influentiā ſingularem vt ab ipſa/
rum damnis et infectionibus tuerentur:

Tercia ratio eſt propter poteſtatem iſtis
planetis datam ſuper iudeos et terram ſuaz
quia ſecundū aſtrologos iudei ſunt ſub cō/
ſtellatione Martis et Saturni et ſic per expe
rientiā patet quoniā quando ſaturnus eſt i
domo caſus ſui et habet aſpectuz a malis et
dānoſis alijs ſtellis tunc euidenter apparet
malū opus aliquod in iudeis et hoc ſepiſſi
me ſum expertus et ſecundum conditiones
ſuas vidētur eſſe de natura ſaturni, put dixi,

Ptolomeus ꝙ de natura ſaturni eſt miſe-
ria et caſus et populus captiuus et malarū
conditionum vt ſunt iudei: Et ideo diebus
ſabbatinis et alijs diebus vbi erant predic-
ti planete in exultationibus ſuis faciebant
plura ſacrificia q̄ in alijs diebus vt ab iſta
rum planetarum damnis ſpecialiter eſſent
ſalui prout per gl. Rabi abraam euidentius
demonſtratur quam fecit generaliter ſuper
legem. et probatum eſt per dicta aſtrologo-
rum que ego allegaui in declaratione quā
ſcripſi ſuper gloſam predicti Rabi abraam
abenagra et iſta talia cerimonialia priuan-
da erant in complemento legis in aduentu
xp̄i quoniam ipſe venit pro ſalute animarū
Et vt tales opiniones falſas totaliter abo-
leret que ydolatriam ſapiunt apparenter et
cauſa finalis legis complementi non eſt res
corporalis ſed potius ſpiritualis et ſn vni⁹
diei obſeruantiam in hebdomada in me-
moriam creationis mundi que fuit cauſa fi-
nalis mutationis legis prout diximus. Ra
tionabile erat in complemento legis ponere
illam diem que eſt dies requietionis et illā
animam ſuperfluam aliam quam dicūt ei
eo venire prout dixerunt ꝙ textus dicit qui-
euit et animauit exo. xxxi. Animam aliam
creauit homini die ſabbati q̄ eſſet die ſolis
que eſt dies dominica et iſta die dominica
xp̄s a mortuis reſurrexit vt demonſtraret mū
do animarum ſalutē. et propter iſtam diem
vere dicitur animam aliam venire. quoniā
propter reſurrectionem xp̄i anime perpetuo
vitam habent. et hoc ſignauit algaſel philo
ſophus dicens in reſplendore ſolis ſaturno
non indigemus huiuſcemodi predictus doctor
Patet ergo quare iudei obſeruant diem re-
quietionis hebdomade in die ſaturni et licet
dies requietionis ab omnibus de mundo
ſabbatum dicatur quia ſic ſabbatum inter-
pretatur vt ſupra patuit quia tamen non ea
intentiōne qua iudei ſabbatum ſuum appel
lant. Ideo non diem ſaturni ſed alium co-
lunt vt videlicet diem dominicam nos chri
ſtiani omnibus ſuperſtitionibus excluſis ī
memoriam reſurrectionis chriſti tali die fa-
ctam et future reſurrectionis tali die fiendā
vt ſupra dictum eſt. Item poſſumus addu
cere contra iudeos auctoritatem magiſtri al
fonſi conuerſi in libro bellorum dei. In quo
diſputauit contra iudeos ſecundum opinio

nes thalmuth. vbi dicitur ꝙ ſm iudeos nō
eſt inconueniens dicere omnia feſta et ieiu-
nia remiſſionum et indulgentiarū poſſe mu
tari. et textus vocat ipſa ſabbatum ſicut ipſū
met ſabbatum et probant hoc Leuiti. xxiij.
Hec ſunt ferie domini quas vocabitis ſan-
ctas. et gloſauerunt dicentes vocabitis. id ē
poſito ꝙ errent ſcienter vel ignoranter. quo
niam illa debent feſta ſimpliciter reputare et
ſic non debent iudei inconueniens reputare
ꝙ illi qui recipiunt legem ſancti meſſie diē
ſabbati in diem dominicam commutarunt
propter rationes ſuperi⁹ allegatas et de hoc
xp̄s in euangelio mathei. xij. reſpondēs eis
qui dicebant iheſum xp̄m non licere in ſab-
bato curare. dixit filius hominis habet po-
teſtatem ſuper ſabbatum.

Contendit iudeus probare ꝙ iheſus
chriſtus non eſt verus meſſias quia non ve
nit in nouiſſimis diebus

¶ Textum argumentum nititur oſten
dere iheſum chriſtum ſaluatorem
noſtrum non eſſe verum meſſiam in lege et p
phetis promiſſum. Arguunt ergo iudei ſic
verus meſſias debet venire in nouiſſimis di
ebus ſed nondum ſunt dies nouiſſimi ergo
nondum venit meſſias. maior patet yſa. ij.
quod exponitur ad litteram de meſſia vbi di
citur erunt in nouiſſimis diebus. minor ſa-
tis patet. ad illud argumētum dicendum ꝙ
dies meſſie dicuntur nouiſſimi habendo re
ſpectum ad ordinem. habendo reſpectū ad
etatem. habendo reſpectum ad ſacram ſcrip
turam. Primo ad ordinem quia ſex mi-
lia diuidendo et ordinando per tres duali-
tates ſicut menſuratur duratio mundi ſecun-
dum iudeos et duo nouiſſima millenaria di
cuntur dies meſſie patet per canadum heliā.
Unde in thalmuth in libro qui dicitur san-
hedrin qui ſonat ſacerdotes magni. inueni-
tur hoc quod ſequitur legerat in ſtudio helye
ꝙ ſex milia anni mundus habet durare duo
milia vanitatis et duo milia legis et duo mi
lia meſſie et ſequitur. Et propter noſtra pec-
cata que ſunt multa tranſierunt ex illis que
preterierunt hec ibi. Et cum hoc dicat Thal-
muth quaſi tranſierant de duobus milibus

annis meſſie quaſi ſexcenti anni. et poſt illō
tempus tranſierunt iam quaſi. dccc. xlij. āni
cum illo numero ſex milium annorum vide
tur concordare beatus yſodorus ſuper pen-
thateu cum ſuper illo paſſu enoch ſeptimus
ab adam qui placuit deo tranſlatus eſt dicit
ibi enoch ſeptimus ab adam ſeptimam req̄
em ſignificat. tranſactis nāq; ſex milib⁹ an-
nis et renouato celo ac terra factoq; iudicio
transferentur ſancti in vitam eternam. Nunc
vide cecitatē iudeorū ipſi computant ānos
a creatione mundi ſicut nos a natiuitate xpi
et dicunt ꝙ iſto anno in quo nos cōputam⁹
mille. cccc. lx. annos domini ſunt a creatiōe
mundi quinq; milia. ccxx. et ſic patet ꝙ d du
obus milibus annis meſſie iam tranſierūt
ſm eorū cōputū milleducēti viginti anni q̄-
bus debuiſſet venire meſſias. et cum non ſit
numerus annorum vltra ſex mille vt dictū ē
et ipſe debet regnare duobus milibus ānis
quomodo hoc eſt poſſibile cū non reſtāt ſe-
cundū cōputū ſuū niſi. dcc. lxxx. anni: Item
ipſi aſſignant in predicto numero annorum
determinatum tēpus meſſie. ſ. finitis quatu-
or milibus annis a creatione mundi vt reſer
uentur duo mille pro meſſia. Nunc attende
quid dicit yſa. c. lx. in fine minimus erit ibi
mille. et paruulus in gentem fortiſſimā ego
dominus in tempore eius ſubito faciā illud
O iudee tu determinaſti tempus meſſie. et
vide quid dicit deus. ego dominus in tēpe
eius ſcz meſſie ſubito faciam illud. Super
quo verbo dicit glo. hebraica ſi fuerint boni
ante tempus ſuum et ſi non fuerunt boni in
tempore ſuo ergo neceſſe eſt ꝙ iudei conce-
dunt ſm ſuam gloſam vnum de duobus vꝫ
ꝙ ipſi fuerunt boni vel non boni: Si boni
ergo meſſias venit ante tempus ſuum. ſ. an
teq̄ inciperet numerus quinq; miliū. Et ſi
fuerunt non boni ſicut ipſimet concedunt in
dicto ꝓhabito ꝙ ꝓpter peccata ſua mlta trā
ſierunt. ſ. anni qui preterierunt. neceſſe eſt ꝙ
tunc concedunt ſecundum ſuam gloſam ꝙ i
tempore ſuo venit. ſ. finitis quatuor milib⁹
ānis i pncipio quinti millenarij ānorū. et ſic
habent concedere neceſſario ꝙ ſecūdū ſuum
numerū iam ſunt mille et. xviij. anni ꝙ na-
tus eſt meſſias. Et ſi dicant ꝙ nos compu-
tamus plus anticipando tempus: Dico ꝙ
licet ſimus differentes cum eis in computa
tione annorum a creatione mundi ſtante ta-
men ſuo numero in veritate licet anticipau-
rit tempus adimpleuit quod promiſit. Si-
cut ſi aliquis rex promiſiſſet tibi caſtrum vſ-
q; ad diem ſignatum extremū. ſ. anni. Si
autem illud tempus vt puta in medio anni
vel alias tibi dederit caſtrum certum eſt ꝙ
adimpleuit promiſſum. et ſic nos chriſtia-
ni ſtante numero iudeorum computabimus
eorum ingreſſum quinti millenarij. et dicem⁹
ꝙ ſunt iam mille. cccl viij. anni ꝙ vēit meſ
ſias. ſtante tamen computatōne noſtra a cre-
atione mundi. Dicemus ꝙ meſſias venit i-
fra duo vltima millenaria. cum ergo per or-
dinem et reſpectu ad duas primas dualita-
tes miliariorum annorum duo vltima mil-
lenaria in quibus debet regnare meſſias di
cantur dies nouiſſimi. Sequitur ꝙ dies i q̄-
bus venit ihūs nazarenus verus meſſias
ſunt dies nouiſſimi de hoc numero ſex mili
um annorum dictum fuit ſupra li. i. ar. vi. pū
cto. iij. theſauro primo. Secundo patꝫ hoc
idem habendo reſpectum ad etatem nā du-
ratio mundi menſuratur ſeptem etatibus ſi-
cut duratio hominis quarum nouiſſima in
vltima eſt decrepitas que prefixum habet
principium ſicut cetere etates non tamen ter
minum quia multotiens plus durat q̄ cete
re etates et iheſus nazarenus fuit in decrepi-
tate mundi et per conſequens in nouiſſimis
diebus habendo reſpectum ad etatem. Ter-
cio patet hoc habendo reſpectū ad ſacrā ſcri
pturam. nam multa tempora et dies prece-
dentia iheſum nazarenum circiter per duo
milia annorum dicuntur in ſcriptura dies
nouiſſimi ſicut patet Geneſ. xlix. vbi iſrahel
vocatis filijs ante mortem ſuam dixit. Cō-
gregamini filij iſrael vt annunciem vobis q̄
ventura ſunt in nouiſſimis diebus. vbi mul
ta annuciat non ſolum de his que debent i-
pleri de aduētu meſſie ſed etiam multa que
completa ſunt tempore regum iſrael et iuda
ſicut fuit de primatu iuda et de excellentia
ſuper omnes fratres ſuos et de regno ibi iu
da te laudabunt fratres tui etc̄. Patet igitur
ꝙ non ſolum dies meſſie in quibus fuit ihe
ſus nazarenus dicuntur dies nouiſſimi ſed
etiam multa tempora ante circiter ꝑ duo mi
lia annorum precedentia dicuntur dies no-
uiſſimi.

Contendit iudeus probare q ihūs chriſtus non eſt verus meſſias quia in eius aduentu mons ſyon non fuit eleuatus in vertice montium.

ſ Eptimum argumentum iudeorū eſt tale. In aduentu meſſie mons ſyon debet eleuari in vertice montium ſed hoc non eſt factum ergo nondū venit meſſias. Maior eſt yſa.c. vbi ſupra erit in nouiſſimis diebus preparatus mons domus domini. id eſt mons ſyon in quo erat templū in vertice montium et eleuabitur ſuper colles. Minor patet quia in diebus ihū nazareni nihil tale factum eſt. Ad illud argumentum iudeorum de monte ſyon qui in diebus meſſie ſm iudeos debet eleuari ſup alios montes. vnde dixerūt aliqui iudei q tempore meſſie debet deus portare montem thabor et montē ſynai et mōtem carmeli ad locū vbi eſt iheruſalē et in vertice iſtorū mōtium ponere montem ſyon hoc dicunt ipſi nō eſſe factum tempore iheſu nazareni ergo nō eſt meſſias. Reſpondeo ſm Rabi ſalomonem q iſta eleuatio montis ſupra montes non eſt intelligenda ſecundum locum ſed ſecundum excellentiam et gloriam illius mōtis quia ibi debebant operari magna ſigna et miracula pluſq in alijs montibus quod impletum eſt tempore ihū nazareni quia ibi illuminauit cecum. curauit languidum. Ibi ſuper omnes apoſtolos miſit ſpiritumſanctum. ibi multa alia ſigna et miracula fecit. Et in hoc mons ille ſuper alios montes eleuari debebat et ſic impleta eſt prophetia i vero meſſia ihū xpo.

Contendit iudeus probare q ihūs xps non eſt verus meſſias quia in eius aduentu ad eum non confluxerunt omnes gentes

o Ctauum argumentum iudeorum eſt ad verum meſſiam cum debet venire debent confluere omnes gētes ſed ad iheſum nazarenum non confluxerunt omnes gentes ergo non eſt ipſe meſſias Maior patet yſa.c. quo ſupra vbi ſtatim ſequitur. Et fluent ad eum omnes gentes. minor eſt clara dicunt iudei q in nazareno nō crediderunt omnes gentes nec adhuc credunt. Ad illud argumentum iudeorum ſup illud fluent ad eum. i. ad fidem eius omnes gentes. Dicendum q ibi omnes diſtribuit pro generibus ſingulorum non pro ſingulis generum. vt omne animal fuit in archa noe. ita q eſt ſenſus q de quolibet gentium genere venient ad ſignem veri meſſie quod impletum eſt in iheſu vero meſſia noſtro per apoſtolos ſuos per quorum predicationem de omnibus gentibus conuerſi ſunt ad fidē chriſti. quia in omnem terram exiuit ſonus eorum etc. Et ſic in iſto modo in iheſu vero meſſia noſtro impletum eſt illud. ps. Deus iudicium tuum regida. et adorabunt eum omnes reges omnes gentes ſeruient ei. qd impletum fuit in conſtantino iperatore quādo ſuſcepit fidem chriſti. Uel aliter dicendū q aliquando omnes in ſcriptura ſumitur p multis vt. ij. Reg. xvij. Dixit abſalō et oēs viri iſrael. Melius eſt conſilium chuſi ꝯſilio achitofel. et certum eſt q non erant ibi omnes viri iſrael ſed multi. Similiter in euangelio Mathei. ij. Audiens herodes rex turbatus eſt et omnis ieroſolima cū illo. omnes enim. i. multi d ieroſolima. Sic in propoſito venient ad eum omnes gentes id eſt multi de gentibus.

Contendit iudeus probare q ihūs xps non eſt verus meſſias quia in eius aduentu non dixerunt gentes venite aſcendamus ad montem domini.

n Onum argumentum iudeorum ē cum verus meſſias venire dꝫ gentes confluentes ad eum dicere debent. Uenite aſcendamus ad mōtem domini et ad domum dei iacob. Sed hoc non dicitur in aduentu iheſu nazareni ergo non eſt verꝰ meſſias. Maior patet yſa. vbi ſupra. Uenite aſcēdamus ad montem domini et ad domum dei iacob. Minor patet quia aliqui xpiani dicunt eamus ad domum petri. Alij dicunt eamus ad domum pauli. Alij ad domum martini etc. Nulli vero dicunt ad domū dei iacob. Ad hoc argumentum dicit Alanus

in ſuo quadripartito libro.iij.c.ix. Dicēs ꝙ
mons iſte xp̄s eſt in quem iaꝫ vniuerſe fines
terre credunt.iam adorant vniuerſe familie
gentium.vna et concordi voce dicūt. eam⁹
ad montem dn̄i et ad domū dn̄i dei iacob.
hoc eſt ad domū dei quē coluit abrahā quē
coluit iacob.quē coluit moyſes quem coluit
aaron.Jdeo oſtenditur vnum deum eſſe et
eorum qui ante legem fuerunt fideles et eo/
rum qui ſub lege exiſtunt et eorum qui nunc
exiſtunt credentes in deum. Qd autem ar/
guunt nos ſuper hoc quod dicimus eamus
ad domum petri ad domum pauli.ad do/
mum martini etc̄. Nullus qui ſane ſapit di/
ctum hoc ita intelligit. Nullam quippe pe/
tro ſiue paulo domum facimus: Sed in ho
noreꝫ petri atq̄ i memoriā ſancti pauli deo
eam dedicamus. Nec vlli pontificum fas eſt
in conſecratione eccleſiarum dicere tibi petro
et tibi paulo hanc domum dedicamus ſed
potius deo dicitur conſecrari. et q̄uis diuer
ſe eccleſie deo conſecrentur:tamen vna ē do/
mus dei. vna eſt dei eccleſia oim̄q̄ fidelium
conuentus. Ad hanc domū dei accedit qui
de vnitate eccleſie eſt. Jn hac domo dei ado
ratur mons montium et xp̄s ſanctuſſancto/
rum: hic peccata remittuntur. hic non ſolum
homicidium prohibetur immo etiam ira et
odium tollitur.

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs non
eſt verus meſſias quia in eius aduentu gla
dij non ſunt couerſi in vomeres nec lancee
in falces.

d Ecimum argumentum iudeorū ē
Jn aduentu meſſie gens cōtra gē
tem non debebat leuare gladiū nec exerceri
vltra ad prelium et debebant cōflare gladi/
os ſuos in vomeres et lanceas ſuas i falces
Sed cōſtat ꝙ poſt aduētum ihū nazareni
et adhuc modo:non ceſſauerunt bella ꝑ or/
bem vt patet manifeſte et maxime in iudea
quia poſt mortem eius fuerunt acerrima bel
la in iudea per Tytum et veſpaſianum: fue/
runt etiam ſemper lancee et gladij et alia ar
ma bellica in magna copia. Jgitur ihūs na
zarenus non eſt verus meſſias. Maior patꝫ
yſa.c.vbi ſupra: Ad iſtud argumentum iu/
deorum de pace que debebat eſſe tp̄e meſſie
de qua ꝓpheta:non leuabit gens contra gē
tem gladiū nec exercebūt vltra ad preliū. Di
cendum ꝙ iſta pax fuit tempore ihū nazare
ni veri meſſie. Nam fuit pax ſpiritualis iter
viros ſpirituales quia inter malos pax eſſe
non poteſt. Non eſt pax impijs dicit domin⁹
yſa.xlviij. Jn cuius ſignum angeli i ſua na/
tiuitate cantauerunt. Gloria in excelſis deo
Et in terra pax hominibus bone voluntatis
Fuit etiam tēporalis pax de qua intelligunt
Primo in romano imperio quia i ceſare au
guſto finita ſunt omnia bella ciuilia que in
ceperunt in Roma immediate poſt euerſio/
nem carthaginis. Secundo in iudea pax
maxima que incepit in natiuitate iheſu na/
zareni quando mundus tanta pace gaude/
bat ꝙ ceſar Auguſtus non armis aut bellis
occupatus:voluit ſcire quot ville quot ciui/
tates quot caſtra eſſent in mundo. Et ex hoc
exijt edictum a ceſare Auguſto vt deſcribere
tur vniuerſus orbis Luce.ij. Et durauit iſta
pax per centum.xv.annos vſq̄ ad deſtructō
nem iheruſalem per Tytum et veſpaſianum
quod patet qr ante iheſum xp̄m ceſar Augu
ſtus regnauerat per.xlij.annos. xp̄s autem
xxxiij.vixit vſq̄ ad paſſionē et deinde in paſ
ſione xp̄i vſq̄ ad deſtructionem iheruſalem
fluxerunt anni quadraginta et ſic ſunt in ſū/
ma centum et.xv.anni.ita ꝙ fuit diuturna.
Et tunc probabile eſt ꝙ propter diuturnita/
tem pacis iudei conflarent gladios i vome
res etc̄.ſicut ſenſibiliter videtur in terris vbi
poſt bella ſequitur pax diuturna. Sequitur
in dicta auctoritate non leuabit etc̄. yperbo
le eſt ad deſignandum pacis diuturnitatem
ſicut communiter dicitur de aliquo negocio
quod protrahitur vltra modum conſuetum
Jſtud negocium nun̄q̄ terminabitur licet a
liquando terminetur infra annum vel infra
menſem ſeu etiam in minori ſecundum con
ditionem negocij:et hic modus loquēdi pa
rabolicus frequens eſt in prophetis. Sꝫ
dicunt iudei ꝙ iſta prophetia nun̄q̄ implet̄
niſi illa pax fuiſſet perpetua propter illō qd
ſequitur nec exercebuntur vltra ad prelium
quia ſignum aduentus meſſie eſt pax ſine fi
ne patet yſa.ix. Multiplicabitur eius impe/
rium et pacis eius non erit finis vbi agitur
expreſſe de aduentu meſſie et in.p̄s. De⁹ iu/
dicium tuum regi da. Orietur in diebus ei⁹

iuſticia et habundancia pacis donec auferatur luna. ſed luna nunꝙ̃ auferetur ergo nec pax. Dicendum ad primum cuꝫ dicitur. nec exercebuntur vltra etc̄. ꝙ ſi vltra nō dicit eternitatem ſed diuturnitatem tēporis ſicut patet quod fuit. Uel aliter dicendum eſt ꝙ in dictis ſacre ſcripture attendere debemus ea que ſunt per ſe et dimittere ea que ſunt ꝑ accidens et ex conſequenti. Scḋm ergo ꝙ lex antiqua per ſe et directe ꝑcipiebat populo corporale prelium. Nam ad acquirendū et defendendum regnū tēporale in antiqua lege promiſſum neceſſarius erat gladius: expediebat lancea et cetera arma ſine quib⁹ ciuitates terrene ab inimicis acquiri vel defēdi non poſſunt. Jccirco dicitur iudicum. iij. He ſunt gentes quas dominus dereliquit vt erudiret in illis iſrahelem et omnes qui non nouerunt bella chananeorū et poſtea diſcerent filij eorum certare cum hoſtibus et habere conſuetudinem preliandi etc̄. Ex quib⁹ manifeſte patet ꝙ ſicut prima lex expreſſe ꝓmittebat regnum terrenum ita directe precipiebat temporale prelium. Sed lex euangelica ordinans populū ad acquirendū et poſſidendum regnum celorum ad que directe et ꝑ ſe non indigemus armis materialibus ſꝫ ſanctitate et virtutibus propter quod ſecūda Cor. xij. dicimus arma militie noſtre nō ſunt carnalia quia tota colluctatio noſtra in noua lege eſt aduerſus rectores tenebrarum et contra ſpūalia nequicie in celeſtib⁹ vt habet ad ephe. vi. De his armis viſum eſt ſupra li. i. conſideratione prima. Eſt igitur ſenſus prophetie ſi debeat compleri in hac vita preſenti ꝙ tempore noue legis non erunt talia bella ex conditione legis ſicut accidebat ī lege antiqua ſed ſolum idigemus vomere ad ſeminandum meritum in preſenti vita et falce ad metēdum premiū in futura gloria: vl' aliter ſicut dicit ꝑitiſſimus petrus vir alfonſi in ſuo dyalogo ti. ix. Ait enim ꝙ non dixit prophetia predicta quid facture ſint gentes enarrando ſed quid precepturus ſit xp̄s oſtēdendo: quemadmodum et alibi zacharias dicit de ipſo. et loquetur inquit pacem gentibus. ſicut enim hic de eo ꝙ pacem precepturus ſit dictum eſſe itelligimus ita et ibi. quā cum et ipſe preceperit ſi completum non eſt nulla eius culpa fuit. Ad alia duo ſcilicet et pacis non erit finis et donec auferatur luna dico ꝙ non debent exponi iſte prophetie de pace temporali. ſed illa que durauit illo tempore fuit ſignum pacis ſpiritualis. quia certum eſt ꝙ cito poſt mortem chriſti ſicut dictum eſt reſurrexerunt bella in iudea iudeis adinuicem pugnantibus et iterum contra romanos rebellantibus ſicut dicit ioſephus ī libro de iudaico bello propter quod ciuitas iheruſalem et terra in circuitu fuit deſtructa. Exponitur ergo de pace quam āgeli clamauerunt in xp̄i natiuitate dicentes. Gloria in excelſis deo. et in terra pax hominibus bone voluntatis. Hec pax conſiſtit in tranquillitate conſciencie que permanet in iuſtis omni tempore prouer. xij. Non contriſtabit iuſtum q̄cquid ei acciderit: et ſic permāebit in iuſtis vſꝗ ad finem mundi cui ſuccedit pax celeſtis que exuperat omnem ſenſum ad philip. iiij. et ſic manet eternaliter ex ꝑte finis ſicut luna que eſt incorruptibilis. Pax ergo prophetata de meſſia eſt pax per angelum in ſua natiuitate nunciata quam mundus dare nō poteſt quia mundus dat pacem ſuam cum mala voluntate. dat pacem in ſigno non in opere in ore non in corde. ps. Loquuntur pacē cum proximo ſuo. mala autem in cordibus eorum. et illam ſpiritualem pacem bone voluntatis per angelum nunciatam confirmauit ibi chriſtus verus meſſias in morte dicens. pacem relinquo vobis pacem meā do vobis non quomodo mundus dat ego do vobis Jo. xiiij.

Contendit iudeus probare ꝙ ieſus non eſt verus meſſias quia in eius aduentu non habitauit lupus cum agno.

Vndecimum argumentum iudeorum contra verum meſſiam ſumitē de textu yſa. c. xi. Egredietur virga de radice yeſſe. qui ſecundum omnes doctores loquitur de aduētu meſſie: qui de radice yeſſe egreſſurus erat. et ſequitur. habitabit lupus cum agno et pardus cū hedo accubabit. vitulus et leo et ouis ſimul morabuntur et puer paruulus minabit eos. vitulus et vrſus paſcentur ſimul et requieſcent catuli eorum. et leo q̄ſi bos comedet paleas. et delectabitur infās

ab vbere. ſuper foramina aſpidis et in cauer na reguli: qui ablactatus fuerit manum ſuā mittet. Super iſto textu dicunt iudei ꝙ i ad uentu meſſie animalia ſiluestria pacificabū tur ſic videlicet ꝙ pacifice viuent et habita bunt cum animalibus naturaliter manſue tis. et ꝙ animalia venenoſa non nocebunt hominibus nec pueris: immo ꝙ infātes ſe cure ludent cum eis: nihil horum dicunt iu dei impletum in tempore ieſu nazareni ergo non eſt meſſias. Ad iſtud argumentum di cendum ꝙ non eſt verum ꝙ animalia ſilue ſtria tempore meſſie debent domeſticari ta liter ꝙ pacifice viuant et habitent cum man ſuetis et ꝙ venenoſa non nocebunt et cetera quia ſm ꝙ dicit rabi ſalomon tempore meſ ſie nec tempus nec animalia nec corpora ce leſtia in ſuis naturis mutabuntur. Et ideo dicendum ꝙ ille locutiones que ſunt in illa prophetia ſunt methaphorice quia nominā tur ibi homines nominibus animaliū. qd enim prodeſſet talis confederatio ſi lup⁹ pa cem non haberet niſi cum agno nec pardus niſi cum hedo. nec leo niſi cum oue et vitulo Inquietaret nanqꝫ lupus hedū et leo agnū et pardus ouem. Iſta ergo diuerſa anima lia diuerſas hominuꝫ conditiōes deſignāt ſic ꝓbari poteſt ex ſcriptura veteris teſtamen ti vt ipſi ceci ſuam cecitatem proprijs mani bus poſſint palpare. Dicitur enim Geñ. xlix beniamin lupus rapax et tamen iſte lupus vere erat homo. Et ibidem Dañ. coluber in via ceraſtes in ſemita: yſachar aſinus fortis ꝙ autem iſte modus loquendi ſit in dicto capitulo. patet quia yeſſe patrem dauid vo cat radicem: Dauid vocat virgam. et meſſiā vocat florem. et hoc patet per thargū tranſla tionem chaldaicam. Item yſa. xvi. capi. Emitte domine agnum dominatorem terre Animal autem irrationale nō poteſt domi nari terre cum ex ordinatione diuina homo preſit animalibus vt dicitur. Geneſ. i. capi: Item Geneſ. xlix. Catulus leonis iudas: et Hieremias. iiij. Loquens propha de na buchodō. qui debebat deſtruere ciuitateꝫ ihe ruſalem. Ait aſcendet leo de cubili ſuo. ergo omnia iſta animalia diuerſarum conditio num ſunt homines. qui ad vnitatem legis euangelice ſunt vocati. non ꝙ lupus exiſtēs lupus maneat cum agno. ſed ꝙ lupus in ec cleſia efficitur agnus: et tunc habitat lupus cum agno. Nos ſane per beſtias illas que rapina et carne viuunt: impios homines in telligimus et raptores. per reliquas vero pe cudes manſuetos et ſimplices et de illis ꝓ pheta dicit ꝙ chriſtus eos habitare et paceꝫ habere preciperet: Et ꝙ ita intelligenda ſit illa prophetia. ſcilicet de hominibus patet per prophetam reddentem cauſam iſtius cō federationis. Ait enim immediate quia re pleta eſt terra ſcientia domini. beſtie autem intellectu carentes: ſcientie domini non ſunt capaces. Sed et in cōfuſionem intelligen tie modernorum in prophetia predicta dixe runt doctores antiqui iudeorum: nullam in ter tempus modernum et tempus chriſti fu turum eſſe diſtantiam niſi ꝙ in eius tempo re captiuitatem omnium exibunt atqꝫ miſe riam. hec Petrus alfonſi in ſuo dyalogo ti. ix. Eſt ergo ſenſus in diebus meſſie habita bit lupus cum agno. id eſt ſuperbi cum hu milibus. Infideles cum fidelibus. Iudei cum gentilibus. et venenoſi gentiles qui vo luerunt deuorare iudeos eis non nocebunt et cetera. Que omnia impleta ſunt tempo re iheſu nazareni quando ſimul in vna fide et cultu veri dei habitauerunt venenoſi gen tiles cum humilibus iudeis. Et ad litteram impletum eſt illud in euangelio chriſti quā do chriſtus iheſus dedit poteſtatem apoſto lis et diſcipulis virtutem calcandi ſuper ſer pentes Luce. x. et cetera. Et actuum. xxviij. dicitur ꝙ paulus percuſſus a vipera in nul lo eſt leſus propter quod barbari admiran tes dixerunt ipſum eſſe deum. Sed quid eſt quod dicitur in predicta auctoritate et puer paruulus minabit eos. Dico ꝙ puer paruu lus leonem et vrſum minat cum agno i do mo dei paſtor. i. prelatus nobili et ignobili potenti et impotenti. forti et debili imperat puer ille dicitur non in ſenſu ſed malicia par uulus.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ihūs non ē ver⁹ meſſias qꝛ iudei nō ſunt liberati a capti uitate nec ad patriam reducti.

d Uodecimum argumentum iudeo rum. Accipitur ex textu Deutero: xxx. vbi dicitur cū ergo venerit ſup te ſermones iſti bñdictō ſiue maledictō quā

ꝓpoſui in conſpectu tuo et ductus penitudi
ne cordis tui in vniuerſis gentibus in quas
diſpſit te dominus de⁹ tuus et reuerſus fue
ris ad eum et obedieris eius imperijs redu
cet te domin⁹ deus tuus de captiuitate tua
ac miſerebit̃ tui. et rurſum congregabit te de
vniuerſis populis in quos te ante diſpſerat
et ſi ad cardines celi fueris diſſipatus inde
te trabet domin⁹ de⁹ tuus et introducet te in
terram quã poſſederũt patres tui et maioriſ
numeri te eſſe faciet ꝙ̃ fuerunt patres tui:
Iſtud dicunt iudei non eſſe factũ in tempo-
re ihũ nazareni. qꝛ nec liberati a captiuitate
ſunt nec reducti ad patriã quã poſſedrũt pa
treſ ſui. et tamen iſtud debet fieri tẽpe meſſie
ergo non eſt ipſe meſſias promiſſus. Ad il-
lud argumentum eſt triplex reſponſio. Pria
eſt ꝙ hec oĩa non debẽt ipleri tẽpore meſſie
abſolute. ſed cum conditione poſita in textu
ibi. ſed ſi fueris ductus penitudine cordis i-
mo cõtinue peccata peccãtis ſicut patres eo
rum et mala malis addunt. et ipſi concedũt
ꝙ ipſi ſunt in pñti captiuitate propter pecca
ta que non emendant̃ et de quibus non pe-
nitent gratis igitur ſunt in ea. Secũda reſpõ
ſio eſt ꝙ illa ꝓphetia moyſi impleta eſt in re
ductione captiuitatis babylonice quia quã
do iſta ꝓphetia fuit dicta per moyſen ſolum
fuerat populus in ſeruitute egyptiaca. Et iõ
dicit textus rurſum. i. iterũ et ſimile habetur
yſa. xi. Addiciet domin⁹ ſecũdo manũ ſuaꝫ
ad poſſidendũ reſiduũ populi ſui ꝙ poſſidẽ
tur ab aſſyrijs et non habetur ĩ tota ſacra ſcri
ptura ꝙ tercio debeat dominus reducere ca
ptiuitatem iudeorum. ſed ſolum ſecundo. et
ſecunda captiuitas fuit babylonica. Iſtõ igi
tur impletum eſt in reductione captiuitatis
babylonice. Sed contra hoc fortiter argu
unt iudei per illud Ezech. xxxix. c. vbi dicit̃
ꝙ congregabit eos domin⁹ de nationib⁹ et
non relinquet queꝗ̃ ex illis ſed in iſta reduc
tione babylonic multi remanſerunt et ñ om
nes reuerſi ſunt igitur ꝓphetia non ẽ imple-
ta Dicẽdũ ꝙ immo ꝓphetia eſt impleta q̇a
omnes reuerſi ſunt qui voluerunt reuerti. qꝛ
omnibus nullo dempto. Cyrus dedit licen
tiam vt ptꝫ. ij paral. vlt. et primo eſdre ḋdit
etiam eis munera multa et vaſa templi que
tulerat nabuchodonoſoꝛ de iheruſalẽ et nul
lus derelictus eſt ibi q̇ voluerit reuerti. Illi
autem qui ibi remanſerunt fuerũt ingrati di

uino beneficio. Tercia reſpõſio eſt ꝙ põt
exponi ꝙ predicta cõgregatio facta eſt per
ihũm verũ meſſiam ſpiritualiter qui congre
gauit iudeos et gentiles in vnum per fidem
et charitatem. ſicut exponit. Iohãnes euan-
geliſta. xi. ca. vbi. dicitur ꝙ ihesus moritur⁹
erat pro gente non tm̃ ꝓ gente ſed vt filios
dei qui diſperſi erant congregaret in vnum.
Nullus autem ab hac congregatione expel-
litur qui velit intrare quia nulli claudit̃ gre-
mium eccleſie. Iudei autem hanc congrega
tionem non intelligunt ſed volunt intellige
re ꝙ ſicut corporaliter fuerunt per orbem di-
ſperſi. ſicut corporaliter in terram promiſſio
nis quam poſſederunt patres eorum habẽt
congregari. Ut ergo cecitas iudeorum exclu
datur. Notandũ eſt ſicut notat reuerendus
magiſter Pauluſ epiſcop⁹ burgeñ. in ſuo dy
alogo. diſtinctione. iiij. c. i. ij. et. iij. ꝙ cõgre-
gatio de qua loquitur propheta eſt dictõ eq̃
uoca. qñqꝫ enim ſignificat congregationem
corporalem in aliquo loco. quãdoqꝫ vero ſi
gnificat congregationem. ſ. aĩorũ in aliquo
credibili ſeu opinabili vel deſiderabili et hu
iuſmodi. Sicut enĩ corpa in eodem loco po
ſita dicuntur congregata localiter et adiuicẽ
remota dicũtur diſpſa ſic animi in eodẽ con
ceptu intellectus ſeu voluntatis exiſtẽtes vni
ti dicuntur et a fortiori poſſunt dici congre-
gati. vnde auctoritas allegata ezech. poteſt
dupliciter intelligi. quia ſecundũ quoſdam
de congregatõne corporali intelligitur ꝙ fu
it impletum in reditu de captiuitate babylo
nica quando omnis populus iſrahelitic⁹ q̃
voluerunt aſcendere ad terram promiſſiõis
habuerunt vniuerſalem licentiam ſeu pote-
ſtatem hoc faciendi. ſicut ſupradictum eſt. et
huic ſententie conſonat principium huius ꝓ
phetie p̃dicte ezech: In q̃ dñs dicit ꝓphetice
Nũc conuertã cõuerſionẽ iacob etc. qḋ eſſet
mãifeſte falſũ ſi hoc adhuc eẽt futurũ cũ ab
illo tpe ĩ quo dictũ fuit nunc ꝯuertã vſqꝫ ad
iſtud tp̃s trãſierũt plus ꝙ̃ milleſexcẽti anni
Sꝫ qꝛ tpe ezechi. qñ hoc fuit dictũ p ꝓphetã
iã iminebat tp̃s p̃dicte cõgregatõis. Iõ dr̃ ĩ
hac ꝓphetia nũc reducã captiuitatẽ etc. que
quidẽ ꝓphetie et plures alie ſimiles vt illa
Ezechiel. xi. Congregabo vos de populis
et adunabo de terris ĩ quib⁹ diſpſi eſtiſ et da
bo vobis humum iſrael: fuerunt implete
in reditu captiuitatis babylonice per con-

ĝgregationē corporalē iſrabelitarū que tunc fuit facta. Secundo vero intelligitur cōgre-gatio in predicta auctoritate ſpūaliter ꝙ impletū fuit per ihūm xp̄m verum meſſiā ſub quo totus iſrael. ſ. fideles chriſti qui veri iſ-rael dicuntur non carnale ſed ſpirituale ē cō-gregatus ſeu vnitus in fide chriſti ſm̄ quam animi fidelium vniunt̄ ſeu cōgregantur. nec obſtat ſm̄ iſtos ꝙ dicitur nūc cōuertā tum quia non tm̄ diſtat tēpus in quo hec prophetia fuit dicta a tempore aduentus xp̄i ſicut pn̄s tempus vt eſt manifeſtū. tum quia re-ſpectu diuine eternitatis tēpora omnia reputantur vt nunc. Ex quibus patet ꝙ ſm̄ vtrā-ꝗ predictarum expoſitionū prophetia pre-dicta iam eſt impleta. Et ſi dicat iudeus nō inuenitur in ſacra ſcriptura congregatio ſpū-alis ſed vbicunꝗ dicitur congregatio intelligitur corporuꝫ quare ſequitur ꝙ predicta expoſitio nullum habet in ſacra ſcriptura fun-damentum. Reſpondetur ꝙ non eſt mirum ſi iudeus non inuenit quia cecus eſt. nunqd dicitur in pſ. Cor eius congregauit iniqui-tatem ſibi. Conſtat enim ꝙ congregatō iniquitatum in corde fit per multarum cogitationum iniquarum aggregationem que non eſt congregatio corporum ſed conceptuū cordis. Legitur enim, Ezech. xxxvij. ꝙ propheta iuſſu diuino accepit duo ligna quorum ſuper vnum ſcripſit tribui iude et ſocijs eius. Et ſuper aliud tribui effraym et ſocijs eius: que quidem ligna de dei mandato vnū ad alterum adiunxit per quam adiunctionē vt ibi legitur figuratur a deo vnio iſraelis adinuicem ſic ꝙ non diuiderentur in duas gētes ſeu duo regna. Ex quo patet ꝙ per coniūctionem corporalem figurat̄ cōiunctio ſpūalis in ſcriptura et per conſequens cōiunctio ſpūalis eſt potior ſeu dignior ꝙ̄ corporalis. Sicut figuratum potius ſeu dign⁹ ē ꝙ̄ figura. Expoſitio auctoritatis ezechiel. de congre-gatione ſpirituali qualis eſt facta per chriſtū eſt multum rationalis et dictis ſacre ſcripture conſona. Nec eſt iterum inſtantia d̄ ſupra dicta auctoritate deutero. xxx. vbi agitur de captiuitate iudeorum hodierna vt ipſi aſſe-uerant. ſ. ꝙ ſunt congreganda diuerſis ptī-bus terre in terram quam poſſederunt pr̄es eorum ex eo ꝙ dicitur in textu. ſi ad cardines celi fueris diſſipatus inde te cōgregabit do-minus deus tuus et inde aſſumiet te atꝗ introducet in terram quam poſſederunt patres tui et obtinebis eam. Ratō autem quare inſtantia predicta nullius eſt roboris. q̄a ſicut congregatio eſt dictio equiuoca vt dic-tum eſt ſic etiam terra. Dicit enim raby moyſes de egypto ꝙ qui ſcripturas ſacras recte itelligere vult oportet ꝙ ſignificationes dictionum equiuocarum diſcernat nunc autem vt patet ex ſacra ſcriptura iſte terminus terra corporea et ſenſibili in qua homīes communiter habitant. quandoꝗ vero pro ſpirituali in qua ſancti habitant de qua dicitur in pſ. Credo videre bona domini in terra viuentium. Unde ſi predicta auctoritas itelligatur de hodierna captiuitate vt iudei exponunt tunc congregatio de qua loquitur intelligenda eſt ſpiritualis. Similiter et terra conten-ta in illa auctoritate intelligenda eſt non terra in qua habitauerunt patres corporaliter pro certo tempore et poſtea mortui ſunt. Sed terra viuentium in qua quicunꝗ reuerſus fuerit ad deum per veram penitentiam que fidem et charitatem preſupponit intro-ducitur et eternaliter manet. Sed dicet iterum iudeus ſi terra aliquando intelligatur in ſcripturis pro eterna manſione hoc eſt cuꝫ additione huius termini viuentium et hu-iuſmodi. Sed terra ſimpliciter ſumpta non accipitur in ſcripturis niſi pro hac terra ſenſibili. Reſpondetur video ꝙ cecus fa-cius ne mirum ſi non videt ſcripturam ſacrā in qua ſine aliqua additione terra aliquando accipitur pro terra ſpirituali habitata ꝑ ſanctos. Dicitur enim in pſ. Juſti autem hereditabūt terram et habitabunt in ſeculū ſeculi ſuper eam. Conſtat autem ꝙ nulla ē terra ſenſibilis in qua iuſti in ſeculum ſeculi habitant cum omnes iuſti in hac vita exiſtētes ſint mortales. Et ſic patet ꝙ terra de qua loquitur pſal. non eſt iſta terra ſenſibi-lis in qua habitamus mortales homines temporaliter ſed illa terra celeſtis in qua iu-ſti habitant in ſeculum ſeculi ſal. cet eternaliter. Et iſta eſt proprie terra viuentium et ſic patet ꝙ vocat pſalmus ſimpliciter ſine adiectione illam terram celeſtem quam ſancti habitant quam quidem ſignificationem doctores iudeorum ſentiunt. Unde ſu-per illud Iſa. lx. capi. Populus autem tuus omnes iuſti imperpetuum heredita-bunt terram. Dicunt in libro can-

hedrin celech: omnis iſraelita habet ſortem in ſeculo futuro. ſcriptum eſt enī populus tuus omnes iuſti ī perpetuū hereditabūt terrā hec illi. quā auctoritatē tenēt oēs poſteriores moderni iudeorū ſine ↄtradictione. Ex quo pꝫ ꝙ terra in verbis yſa. ſimpliciter dicta. ſ. cum dicat hereditabunt terram accipitur pro terra illa celeſti et eodē modo intelligenduꝫ eſt in auctoritate deutro. xxx. per iudeos allegata. Pꝫ ergo falſam eē opinionē iudeorū ſcꝫ ꝙ ſunt congregādi corporaliter ab hac captiuitate in qua ſunt vndecunqꝫ ſint et reducendi ad terrā illā ſenſibilem quā poſſederunt patres eorum et ꝙ predicta prophetia īpleta ē ꝑ xp̄m in congregatione ſpūali et terra viuentium.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ihūs non ē verus meſſias quia non cōgregauit iudeos in iheruſalem.

t Erciūdecimū argumentū iudeoꝝ ē licet terra poſſit intelligi celeſtis vt ī pcedenti ſolutione dictum eſt non tamen videtur quō poſſit intelligi ꝙ congregatio iudeorū non ſit fienda a captiuitate qua ſunt ad ciuitatem iheruſalē reuocandi cuiꝫ ꝺ hoc expreſſe ſit auctoritas hiere. iij. c. In tempore illo vocabunt ihrl'm ſoliū domini et congregabūtur ad eā omnes gentes in nomine domini in iheruſalem: cū ergo hec cōgregatio non ſit facta expectatur ergo fiēda ꝑ meſſiam futurū. Reſpondet predictus magiſter Paulus libro eodem et di. iij. c. ꝙ hec dictō iheruſalē eſt equiuoca ſicut iſte terminus terra ſaltem a conſilio. vnde ſuꝑ illud. ps. cxxi. Hieruſalē que edificatur vt ciuitas cuius ꝑticipatio eius in idipſum doctores iudeorū tradūt ꝙ iheruſalē inferior dirigat̄ ad iheruſalem ſuperiorē. Hec ille. Ex quo patet manifeſte ꝙ intelligāt illud quod dicitur ī ps. Hieruſalē que edificatur vt ciuitas pro inferiori iheruſalē. et illud quod ſequitur vt ciuitas cuius participatio eius in idipſum. pro iheruſalem ſuperiori que quidē expoſitō eſt ſatis congrua quia illa inferior iheruſalē ad illā ſuperiorē ordinatur ſeu dirigitur. patet igitur ex dictis doctorū hebreorum ꝙ iheruſalem quandoqꝫ accipitur in ſacra ſcriptura pro illa celeſti. et ſic debet intelligi in predicta auctoritate Hiere. allegata ī qua dicit̄ ꝙ congregabuntur ad iheruſalē omnes gētes in nomine domini. Sciendū etiam ꝙ ſecūdum doctores iudeorum non ſolū beatitudo celeſtis vocatur iheruſalē in ſcripturis. ſꝫ etiam mons dei et locus ſanctus dei. et ſanctuarium et atria domini et tēplū domini et huiuſmodi. et ideo cum dicitur quis aſcēdet in montē domini aut quis ſtabit in loco ſancto eius. Et alibi concupiuit anima mea in atria domini et multa ſimilia intelligi ꝺbēt ſecundum doctores iudeorum de celeſti beatitudine. Inter quos principalis eſt Rabi moyſes egyptius qui de hoc tractauit in ſuo deutero. in titu. de penitentia. capi. viij. De quo in ꝑticula. vij. loquens de premio eterno. dicit hoc eſt premiū quo nullū ſuperius et hoc ē bonū poſt quod nullū aliud bonuꝫ et hoc deſiderauerūt omnes prophete. quod bonum multis etiā vocauerūt nominibus. vt mons dei et locus ſanctus eius. et locus ſanctuarij et via ſancta. atria domini et porta domini. hec ille.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ihūs non ē verus meſſias quia in eius aduentu nō edificauit templum domino.

q Uartūdecimū argumētum iudeorū accipitur ex illo quod habet̄ zacharie. vi. Ecce vir oriens nomen eius: ſequit̄. et ipſe edificabit tēplū dño. et ēt habetur ezechielis vltimo ꝙ ihrl'm et tēplū debēt reedificari tēpore meſſie: et ſꝫm menſuras que ibi ponūtur: ſpaciū erit vltra decem milia leucarū. Iſta inquiūt non ſunt īpleta tpe ihū nazareni. imo tēplū et iheruſalē ꝓpter eius mortē fuerunt deſtructa vt dicit rabi moyſes de egypto in libro ſophryn libro de iudicibus titulo de regibus et bellis eorum ca. xi. Dicit eni ibidē ihūs nazaren⁹ imaginatus eſt ſe eē meſſiā et fuit interfect⁹ ꝑ iudiciū et infra volēs cōcludere cū nō eē meſſiā. Ait ſic: nam omnes ꝓphete locuti ſunt ꝙ meſſias eſt redēptor iſrael et congregator eorum et iſte ꝺdit occaſionē ad ꝑdēdū iſrael gladio et diſpergēdū reliquias eorū et ad ſupprimēdos eos ergo nō eſt ipſe meſſias. Ad iſtud

argumẽtum dicendum ꝙ ſecũdũ nos et iu/
deos duplex eſt tẽplũ et duplex iheruſalem
ſcꝫ tẽplũ materiale et ſpirituale. Hieruſalem
alta et iheruſalẽ baſſa pro quo eſt auctoritas
Gen. xxviij. de iacob qui vidit ſcalam et an/
gelos aſcendentes et deſcendẽtes et dixit. ꝙ
terribilis eſt locus iſte Nõ eſt hic aliud niſi
domus dei etc̃. vbi gloſa hebraica dicit ꝙ ia
cob vidit iheruſalẽ et domum dei edifican/
dam in terris et in celis. et dixit non eſt hic a/
liud niſi domus dei et porta celi. i. domꝰ edi
ficanda in terris nihil eſt comparatione illiꝰ
domus et iheruſalem que debet edificari in
celis et per hoc eſt magna gloſa in breſith ra
ba que habet ꝙ moyſes anteꝙ moreretur du/
ctus eſt in celũ et vidit ibi meſſiam edifican/
tem iheruſalem in celis ex margaritis et la/
pidibus precioſis. et dixit ſibi meſſias ꝙ ia
cob pater eius vtranqꝫ iheruſalem viderat et
dixit ꝙ nihil erat illa iheruſalẽ que edifican
da erat in terris in comparatione illius que
in celis quia illa erat duratura pro iſrael im
perpetuum et dixit tunc moyſes Letatus ſũ
in his que dicta ſunt mihi in domũ domini
ibimus. Stantes erant pedes noſtri in atrijs
tuis iheruſalem. Hieruſalem que edificatur
vt ciuitas cuius participatio eiꝰ in idipſuꝫ. mo
do ad propoſitum iheſus nazarenus verus
meſſias debuit edificare et edificauit tẽpluꝫ
et iheruſalem non materiale ſed ſpirituale. ſ.
eccleſiam et paradyſum ex lapidibus viuis
videlicet ex fidelibus. qui in preſenti templo
et hieruſalem ſuperiori compaginantur p gra
tiam et in futuro per gloriam. et ꝙ nõ debe/
at edificari templum materiale ſecundum in/
tentionem iudeorum patet quia poteſt que/
ri ab eiſdem de quinqꝫ. Primo quale in nu/
mero eſſet. Secundo quid contineret. Terciõ
ad quid ſeruiret. Quarto quis ibi miniſtra/
ret. Quinto que dies illud ſolẽnizarent. Ad
primũ reſpondet iudeus ꝙ erit in nũero ter/
cium. Sed contra hoc eſt hiere. vij. c. Nolite
confidere in verbis mendacij dicẽtes. tẽpluꝫ
domini tẽplũ domini tẽplũ domini ẽ. quaſi
dicat tẽpla materialia nõ debẽt eſſe niſi duo
et q̃ dicit terciũ tẽplũ materiale fiendũ men/
dacium dicit. verba ſunt domini exercituum
dei iſrael: vt patet ibidẽ. Itẽ aggeꝰ ꝑpheta q̃
fuit tp̃e ſecũdi tẽpli hoc idẽ clare expreſſit in
ca. ij. loquens de celerrimo aduentu meſſie
in eodẽ dicens. Adhuc vnum modicum eſt
et ego cõmouebo celum et terram mare et a/
ridam et mouebo omnes gentes et veniet d̃
ſideratis cunctis gentibus et implebo do/
mum iſtam gloria dicit dominus exercituũ.
ſequitur. magna erit gloria domus iſtius no
uiſſime plus ꝙ prime dicit dominus exerci/
tuum. hec domus nouiſſima fuit domus ſe
cunda que facta fuit per eſdram in quam ve
nit ſaluator noſter quãdo fuit oblatus et ſe
pe in eadem predicando et miracula facien/
do. et quia ipſe in eam venit dicit propheta
ꝙ debebat eſſe ſua gloria maior quam illiꝰ
prime quam fecit ſalomon licet fuit nobilis
prima facta per Salomonem. quia non fu/
it in regibus maior Salomone. Et attende
ꝙ dicitur in textu. domus iſtius nouiſſime
demonſtratiue ſignando nouiſſimam do/
mum et non dicit nouiſſime abſolute. ſicut
cogitat iudeus ꝙ debeat fieri altera domus
vt predictum eſt. quia ſi talis debuiſſet fieri
dixiſſet propheta domus nouiſſime. Sed
quia illa erat domus in quam debebat ve/
nire ſicut venit de facto. meſſias dixit huius
modi. vt de facto daretur intelligi ꝙ in iſtaꝫ
debebat venire et non in alteram. Nunc
autem probatur ꝙ illa maioritas fuit quia
venit in ea ſaluator. legimus in primo libro
Eſdre capitulo tercio. ꝙ quando finitum ẽ
opus domus ſecunde plurimi etiam de ſa/
cerdotibus et leuitis et principes patrum et
ſeniores qui remanſerant in illis ſeptuagin/
ta annis qui tranſierunt de prima domo ad
ſecundam lacrimabantur quia nihil vide/
batur domus ſecunda in comparatione ad
primam. Sed iuuenes qui non vide/
rant primam gaudebant in aſpectu ſecunde

In quo ergo erat maioritas glorie huius
ſecunde domus nouiſſime niſi quia in eam
venit ſaluator mundi. Sapientes iudeo
rum declarant ꝙ maioritas domus ſecun/
de fuit quia durauit per decem annos plus
ꝙ prima. quia prima durauit per quatuor/
centa et decem annos. et ſecunda per. cccc.
et viginti annos videre qualis eſt gloria q̃a
durauit decẽ ãnis plus in illis decẽ vltimis
ãn deſtructionẽ iã non habebat gl'iam neqꝫ
ptãtẽ qꝛ per ſex ãnos anteꝙ deſtrueretur do/
mus ſecunda. Tytus et veſpaſianꝰ mãdaue
rũt ꝙ nõ facerent ſacrificia poſt aduentum

etiam ſaluatoris noſtri qui fuit pauco tem/
pore ante deſtructionē ſecūde domus ſecun
dum ꝙ ipſe dixit. Luce. xix. ꝙ non remane
ret in ea lapis ſuper lapidem quotidie fue/
runt de malo in peius. et que gloria erat ꝙ
ipſa durauit decem ānis plus cum ipſi ma/
nerent captiui et ſubditi. Sunt alij ſapiētes
iudeorum qui declarauerunt ꝙ maioritas
illa fuit quia fuit melius operata ꝙ̄ prima
ſalomonis et ꝙ illam reparauit herodes.
Sed bene debemus intelligere ꝙ non attin
xit herodes ad illud ad quod attinxit ſalo/
mon vt faceret maiorē et meliorem domum
Ceterum thalmuth ī libro qui vocat̃ yoma
dicit ꝙ quinqꝫ qui fuerunt in prima domo
non fuerunt in ſecunda. Primū archa teſta/
menti. ſecūdum ſembāmeforas ꝙ ponebāt
ſacerdotes ſuper cor ſuum. quia mandauit
lex in Exodo ꝙ cum alijs pānis ſacerdota
libus faceret vnum aliū pannum qui in he/
braico vocatur oſpher qui eſſet quadrat⁹ et
duplicatus et ꝙ eſſet quantitatis vni⁹ pal/
mi in longum. et alterius palmi in latū īter
duplicaturam huius pāni ponebat ſacer/
dos ſembammeforas ſcriptū in hoc panno
mandauit lex ꝙ ponerētur duodecim lapi/
des precioſi in quattuor lineis de tribus in
tres ita ꝙ tres eſſent directe ꝑ qualibet liea
et mandauit ꝙ ſcriberentur nomina duode
cim tribuū in illis lapidibus vnum nomen
in quolibet lapide. et cum ſacerdos pōebat
ſuper ſe hunc pānum volens ſcire ſi irent ad
faciendum guerram vel ſi haberent victoriā
et ſi irent que tribus haberet victoriam per
virtutem illius ſembammeforas ſtatim re/
lucebat lapis et ſplendebat nomen illius tri
bus per quam debebat habere victoriam et
ſi non oportebat ire ad guerram ſplendebāt
quedam littere que dicebant non. et ſi opor/
tebat ire relucebant littere que dicebant ſic.
et iſtud non fuit in domo ſecunda. Tercium
ꝙ non deſcendebat ignis de celo ad combu
rendum ſacrificium ſicut in prima. Quartū
ꝙ gloria dei que apparebat ī prima domo
in ſancta ſanctorum inter cherubin non vide
batur in domo ſecunda. Quintum ꝙ in pri
ma veniebat ſpiritus ſanctus ad loquendū
cum prophetis et in ſecunda non. quia tres
vltimi prophete. ſ. aggeus zacharias et ma/
lachias qui fuerunt in domo ſecunda erant
ſenes et remanſerant a tempore dom⁹ prīe

et in malachiam ceſſauerunt ꝓphete qꝛ ipſe
fuit vltimus. nunc ad ꝓpoſitum redeamus
ex quo in domo ſecunda deficiebant iſta qn
qꝫ in quo erat maioris glorie ꝙ̄ prima niſi
quia debebat in ea venire meſſias filius di
viui qui incomparabiliter excedebat omnia
predicta. Patet ergo manifeſte ex hac ꝓphe
tia nullam aliam domum ſiue templū ma
teriale fiendum cum domus illa ſecunda eſ
ſet nouiſſima in qua venit xp̄s qui eſt vera
gloria. Sed arguit vlterius iudeus ſi tu
dicis ꝙ hec prophetia fuit impleta in domo
ſecunda quando motum eſt celum et terra et
mare et arida quia non videntur iſta facta eſ
ſe in aduentu iheſu nazareni ergo neceſſe eſt
dare terciam domum quando iſta implebū
tur. Reſpondeo ꝙ immo omnia iſta fuerūt
impleta in aduentu iheſu nazareni veri meſ
ſie. Dicit enim adhuc vnum modicum. id ē
tempus breue reſpectu precedentis durati
onis mundi et ego mouebo celum. iſtud fu
it impletum quando ſtella noua in natiuita
te xp̄i apparuit. Math. ij. et terram et mare
quod fuit impletum per victoriam romano
rum in omni terra et in inſulis maris. Et mo
uebo omnes gentes hoc fuit impletum im/
minēte chriſti natiuitate propter quod exijt
edictum a ceſare auguſto vt deſcriberetur vni
uerſus orbis redactus ſub dominio romani
imperatoris ꝓpter qd ibant ſinguli in ciui/
tatē ſuā et tunc xp̄s fuit natus. Luce. ij. Jp̄o
ergo xp̄o aduenīēte multitudo maris ad eū
eſt conuerſa celum. tellus et maria ſunt com
mota. cōmota inꝙ̄ ſunt celi et terre et maris
habitatores exultauerunt. et vndiqꝫ terrarū
iheruſalem habitationes varias oblatiōes
varias ad laudem ipſius chriſti attulerunt
Ad ſecundum in quo querebatur ſi daretur
tercium templū materiale quid contineret
dicit iudeus ꝙ contineret archam. tabulas
virgam et manna Sed contra hoc eſt Miere.
in capitulo. iij. non dicent vltra archa teſta/
menti neqꝫ aſcendet ſuper cor neqꝫ recorda/
buntur illius nec viſitabitur. nec fiet vltra. ſꝫ
in tempore illo vocabunt iheruſalem ſoliū
dn̄i et cōgregabūtur ad eū omnes gētes. vbi
eſt gloſa doctorū iudeorū ꝙ ꝓ tēpe ihrlm
ſyō ſoliū dn̄i. iuda iſrael ſācuariū terra oīa
hec vocabula ſignificāt gliam pādiſi Ad ter
ciū ſi daret̃ terciū tēplū ad qd ſeruiret dicūt
iudei ꝙ ſeruiret ꝓ ſacrificijs faciendis ſicut

p̄terita domuſ. Sed contra hoc dicit de⁹ yſa-
yā. Celū ſedes mea terra ſcabellū pedū me-
orum que eſt iſta dom⁹ quā edificabitis mi-
hi et quis eſt iſte locus quietis mee. Reſpon
dent iudei domino. domīc iſta tercia dom⁹
edificabitur tibi pro ſacrificijs offerendis. ſi-
cut in ceteris domibus fuit factum vt reſpici
as p̄ peccatis noſtris et parcas. et dicit do-
minus eis ad quē reſpiciā niſi ad paupculū
contritum ſpiritu et trementem ſermões me
os. Et exēplificat de ſacrificijs antiquis. di-
cens qui imolat bouē quaſi qui interficit vi-
rum. qui mactat pecus quaſi qui excerebrat
canem qui offert oblationem quaſi qui ſan-
guinem ſuillum offerat. qui recordatur thu-
ris quaſi qui benedicat ydolo. quaſi dicat
iſta ſacrificia non mihi placent. ceſſare debēt
et ſolū mihi placet quod tpe meſſie eſt fien-
dum. id eſt ſacrificium cordis contriti et hu-
miliati. etc̄. Ad quartum in quo queritur
ſi daretur tercium templum quis ibi mini-
ſtraret. Reſpondent iudei ꝙ ibi ſeruirent ſa-
cerdotes de leui. et de ſadoch. Sed contra
hoc eſt yſa. in .c. eodem vbi loquens de meſ-
ſia dicit. et declinauit ſuper eā ſicut flumen
pacis. ſequitur et mittet a gentes in affricam
et lidyam et ytaliam et grecyam etc̄. et faciet
ex eis in ſacerdotes et leuitas. dicit dominuſ
quod impletum eſt in iheſu nazareno tem-
pore apoſtolorum Sacerdotiū enim antiq̄
legis figura fuit ſacerdotij noue legis. et iō
preſente ſacerdotio noue legis ceſſare debet
antiquum iuxta illō .i. Reg. ij. vbi ſic ait de
us. Nunquid nō aperte reuelat⁹ ſum domui
patris tui cū eēt in egypto et elegi eū ex oib⁹
tribub⁹ iſrael mihi in ſacerdotē vt aſcēderet ī
altare meū. ſequit̄. Ecce dies veniūt et preci
dā brachiū tuū et brachiū domus patriſ tui
vt nō ſit ſenex in domo p̄ris tui .i. preſbyter
vel ſacerdos et quaſi in fine capituli ↄcludit
et ſuſcitabo mihi ſacerdotē fidelē qui iuxta
cor meum et animam meam faciat. et edifi
cabo ei⁹ domū fidelē et ābulabit corā chri-
ſto meo cunctis diebus. vbi euidenter oſten
ditur ꝙ iudeorum ſacerdotum erat finaliter
cōſūmādū. et erat aliud cōſurgendū cunctis
diebus perduraturis coram xp̄o domio Iu
xta illud. p̄s. Tu es ſacerdos ineternū ſecū-
dum ordinē melchiſedech. Nec valet fuga
infidelis iudei ſi vellet fugere p̄ inſtitutionē
ſadoch et expulſionem abyathar a ſacerdo-
tio. tercij Reg. ij. c. q2 cū illa exclusione hāc
etiam generalē intellexit p̄pheta ſicut appa-
ret ex mō loquendi quia dixit ꝙ cunctis die
bus certū eſt autem ꝙ cūctis diebus ſadoch
non miniſtrauit nec volo tacere ꝙ ſequitur ī
eadem prophetia futurū eſt autem vt quicū-
ꝗ remanſerit in domo tua veniat vt oretur
pro eo et offerat nummum argenteum et tor
tam panis dicatꝗ dimitte me obſecro ad v-
nam partem ſacerdotalem vt comedam huc
cellā panis hic eſt text⁹ noſter. littera vero he
braica ſicut habui a quodam perito conuer-
ſo de iudaiſmo reuelante mihi hoc ſecretum
hic habet ſic. Ego ſuſcitabo mihi ſacerdotē
fidelem ſicut cor meum et voluntatem meā
faciet et venient ad adorandum ei me in do
mo mea in calice argenti et in placentula pa
nis et dicent coniunge me nunc vni iſtorum
ſacerdotum ad comedendum hanc placen-
tulam panis. littera hebraica vbi nos habe
mus nummum argenteum habet agorath
queſeph quod ſonat in calice argenti. Ex
quibus manifeſte patet non ſolum mutatio
ſacerdotum ſed etiam nouum ſacrificium fi-
endi in calice argenti et torta panis que vt
clare patet impleta ſunt in aduentu chriſti et
ſuorum ſacerdotum de iſta materia lati⁹ di-
cetur infra in. xxiiij. argumento Ad quin
tum ſcilicet ſi daretur tercium templum que
dies illud ſolennizaret. Reſpondet iudeus
ꝙ dies magis ſolemnis in illo templo erit
ſabbatum. Sed contra hoc eſt Iſaias ca
pitulo vbi ſupra erit menſis ex menſe ſcilicet
ſolaris ex lunari et ſabbatum ex ſabbato.
quaſi dicat dies dominicus ex ſabbato ꝙ
totum impletur in noſtra iheruſalem eccle-
ſia militanti tempore veri meſſie non enim
debebat manere feſtiuitas ſabbati nec que-
cunꝗ alia iudeorum. Unde Iſa. i. Neo-
menia et ſabbatum et feſtiuitates aliaſ. non
feram iniqui ſunt cetus veſtri kalendas ve-
ſtras et ſolemnitates veſtras odiuit anima
mea facta ſunt mihi moleſta. Templum
ergo. et iheruſalem quod debuit edificare
tempore meſſie eſt ſpirituale ſcilicet eccle-
ſia vel paradyſus non materiale quod
impletum eſt in iheſu nazareno. In con-
firmatione omnium predictorum ſcilicet ꝙ
non ſit dandum tercium templum ſicut le-

gimus in chronicis īperatorū et ſūmorū pō
tificum. Julianus apoſtata odio fidei xpi-
ane p̄cepit iudeis vt templū ſuū reedifica-
rent. qui ex omnibus mūdi ptibus cōgrega
ti opus facere inceperunt. ſed qđ cū magno
labore et per multa tpa fecerant ſubito cor-
ruit terremotu. hec ibi. Iſte iulianus ſuſcita
uit. xij. perſecutionem xpianorū. Itē tempe
martini pape primi. Humarus pnceps ſar-
racenorū veniens iheruſalē vbi olī fuit tem
plū iudeorū quod per tytū deſtructū fuerat
diligenter iubet inquiri loco vero reperto et
diligenter mūdato cepit templum edificare
et ſtructura non ſtabat immo repente corrue
bat. ſciſcitāſq; quoq; cur hoc accideret per quoſ
dam iudeos reperit ꝙ niſi crux dñi. que erat
in mōte oliueti de medio tolleretur edificare
non poſſit qđ factū fuit ſublata enim cruce
domini ſtructura tenuit et humarus ſupra ſe
pulchrū domini vnā eccleſiam rotundā edi
ficauit pro eo ꝙ machometus dominū no
ſtrum ihūm xpm tanꝙ dei ſummū ꝓpheta3
non autē tanꝙ deū adorari mandauit. Di-
cit enim in alchorano ihūm xpm verum fuiſ
ſe ꝓphetā natum de virgine conceptū de ſpi
ritu ſancto ſed non deū. et ſi queratur cur cru
ce domini exiſtente in monte oliueti ſtructu
ra illa non ſtabat. Ratio eſſe potuit qz non
patiebatur deus ibi templum fieri blaſphe-
mie precioſa domini cruce ibi exiſtente i quo
templo dum humarus ſacrificaret a quodā
perſa interfectus eſt hec in collectura hyſto-
riarum.

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs nō ē
verus meſſias. quia in eius aduentu non ē
ſaluata iuda

q Uintumdecimum argumentū iu
deorum contra xpm accipitur per
illud Iiere. xxiij. Ecce dies veniunt dicit do
minus et ſuſcitabo dauid germen iuſtū traſ
latio chaldaica habet. i. meſſiam iuſtum. ſe
quitur In diebus illis ſaluabitur iuda et iſ
rael habitabit confidenter etc̄. Sed nūꝙ tot
miſerie acciderūt iudeis ſicut poſt mortem
iheſu nazareni ſicut patet in deſtructione ci-
uitatis et templi ergo non eſt ipſe meſſias
Ad illud argumentum reſpondetur ꝙ illa
ꝓphetia eſt impleta ꝙtum ad illos qui fue
runt veri filij iſrael et iuda qui ſaluati ſūt ſpi
ritualiter non ſolū ꝙtum ad animas ſed et
corporaliter qz vt dicit in eccleſiaſtica hyſto
ria imminente deſtructione ciuitatis per ty-
tum et veſpaſianū admoniti ſunt fideles q̄
erant in iudea per angelum vt tranſirent i re
gnum regis aggrippe qui erat confederatus
romanis in pace. Infideles autem qui ibi
erant non credentes in xpm ſuam miſeriam
de ſuo peccato meruerūt. Huic concordat re
ſponſio venerabilis magiſtri Petri alfonſi i
ſuo dyalogo titulo. ix. vbi dicit ꝙ ꝓmiſſio
eis dūtaxat eſt facta qui credituri erant de
iſrael. atq; iuda vnde et incredulis non ē cō-
pleta quemadmodum populo iſrael de egy
pto educto quidam quia peccauerunt et a p
ceptis domini receſſerunt. terram promiſſio
nis non intrauerunt. quam promiſit domin⁹
moyſi dicēs. Deſcendi vt liberarem populū
meū de manu egyptiorū vt educerem de ter
ra illa in terram bonam et ſpacioſam. ſed
omnes in deſerto mortui ſunt. hec ille. Im-
pleta eſt ergo prophetia non in infidelib⁹ q̄
non ſunt proprie filij iſrael et iuda ſed in fide
libus fuit etiam impleta in domo ſecūda.
quia de ea loquitur propheta. uel poteſt dici
ꝙ illa ſaluatio et confidentia eſt de gloria ce
leſti. quia ibi habitant confidenter. et ſunt p
fecte ſaluati.

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs non
eſt verus meſſias quia non habuit filios ne
ꝙ ſemen.

ſ Extumdecimum argumentum fa-
ciūt iudei ex illo Eſa. liij. Uidebit ſe
mē longeuū quod itelligitur de meſſia. et in
ps. Ponam in ſeculum ſeculi ſemen eius.
Nunc autem non legitur ihūm nazarenū ha
buiſſe filios nec ſemen ergo ipſe non eſt meſ
ſias. Ad iſtud argumentu3 reſpondetur ꝙ
iheſus nazarenus habuit filios et ſemen nō
corporale ſed ſpirituale. et hoc ſufficit ad ve
rificandū illā prophetiam quia verus meſ-
ſias ihūs deſcendit de ſemine ſpūali nō cor
porali. quod patet quia prima promiſſio fa
cta de meſſia fuit facta Abrahe Geñ. xv. in
ſemine tuo inquit ſibi dominus bñdicētur

omnes gentes et ſubdit quod ſibi dixit dominus. In Yſaac vocabitur tibi ſemen et tamen conſtat ꝙ Yſaac conceptus eſt ſecundum ſpiritum non ſm carnē ſicut Yſmael vt dicit apl's ad Gala.iiij. A fortiori igitur et multo magis xp̄s qui non ex virili ſemine: ſed myſtico ſpiramine. q2 ergo verus meſſias ihūs fuit natus totaliter ſm ſpm̄ de virgine ſine viro ſufficit ſibi ꝙ hēat filios ſpūales et gloſa hebraica ſuper illo:in Yſaac vocabitur tibi ſemē. Dicit hic notanter duo ſecula vnū legis aliud xp̄i et meſſie. in ſeculo legis fuerūt ſemē et filij carnales. in ſeculo xp̄i ſpūales ſicut Yſaac ſm ſpm̄ nat' ē. et de iſtis filijs loquitur dauid. ps. xliiij. qui ad litteram etiā ſm expoſitores iudeorū exponitur de rege meſſia in quo dicit ſic. Pro patribus tui nati ſūt tibi filij etc̄. ſicut enim ipe nō debebat hereditare regnū a patre carnali ſic nec debebat regnū tēpale dimittere filio carnali ꝙ oſtēdit hūilitatē et mūdiciā ipſi' et forte ratione iſtius fuit et eſt cōſuetudo inter xp̄ianos ꝙ papa qui eſt vicarius xp̄i nō eſt heres regni ſui patris nec dimittit hereditatē filio ſuo. quia ipſum habere non pōt.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ihūs non ē verus meſſias. q2 lux lune nō eſt facta vt ſol nec ſol vt ſeptem dierum.

d Ecimūſeptimū argumētum iudeorum eſt de ſole et luna quoniam in diebus meſſie vt pȝ Yſa. xxx. erit lux lune ſicut lux ſolis. et lux ſolis erit ſeptēpliciter ſicut lux ſeptem dierū in die qua alligauerit dominus vulnus populi ſui. Reſpōdetur ſm peritū virū Petrū alfonſi in dyalogo ti. ix. ꝙ non eſt gens in mūdo ſtolidior iudeis qui putant ꝙ corpus vel lumē lune deus augeat ſiue ſolis. Sol eī ſi quāt' nunc ē maior eſſet dupliciter totū ꝓfectū hominū cōbureret nedū ſi ſeptēpliciter ꝙ ſi et lumen ſeptēpliciter magis eēt oculos nimirū noſtros nimio ſplendore obtūderet. lumē etiaȝ lune ſi ſplēdori ſolis ꝑficeret nemo iā vltra ꝗ eſceret. ſemꝑ enī dies eēt. Per lunaris igitur lucis ſiue ſolaris augmentū voluit propheta intelligi fidem et gloriam in xp̄o creditu rorum. ac ſi diceret fides illorū et gloria multiplicīter maior erit et plucidior ꝙ modernorū. et ꝙ nō de luna vel ſole iſto viſibili. ſȝ de chriſtianorum credulitatis gloria et ſplēdore propheta loquatur in ſequentibus teſtatur cum ſubiungit. Non erit tibi āplius ſol ad lucendū per diē nec ſplendor lune illuminabit te ſed erit tibi dominus in lucem ſempiternam et deus tuus in gloriam tuam et nō occidit vltra ſol tuus et luna tua non minuetur. quia dominus erit in lucem ſempiternā. Nam ſi de ſole vel luna ꝓprie diceret hoc ꝗdem quod dicit non erit tibi amplius ſol ad lucēdū per diē nec ſplēdor lune illuminabit te illi quod ſupra dixerat contrarium eēt: erit ſcilicet lux lune ſicut lux ſolis et lux ſolis erit ſeptēpl'r. Patet ergo ꝙ de ſplendore et gloria fidei propheta ſancte eccleſie hic loquitur quod ex conſequentibus deſignatur cū ſubditur. ſed erit tibi dominus in lucē ſempiternam. et dominus deus tuus in gloriam tuā ac ſi diceret nequaꝙ vlterius luce credulitatis veſtre huius qui eſt ſimilis ſolis iſti' trāſitorij vel lune indigebitis fulgoribus. Gloria quippe lucis ſue vos eternaliter illuminabit dominus. ſed et quod ſequitur non occidet vltra ſol tuus et luna tua non minuetur ſi hoc inꝙ ita vt eſt intelligeretur. ſ. vt ſolis ſplendor ac lune foret continuus non eēt iā dies vel nox menſis vel annus que omnia ſolis et lune ꝯueniunt viciſſitudinibus ergo non eſt inmerito de luce et gloria fidei noſtre que nec minuetur nec occidet ſpiritualiter dictum intelligimus. hec ille. Nonus ꝯuerſus bene locutus eſt. vel aliter ſm nicolaū de lyra dicendum ē ꝙ loquitur propheta ꝺ aduētu xp̄i ad iudiciū tūc mutabūt et innouabūt quodāmō corpa celeſtia. et tūc ſanabitur vulnus populi et preſſura plage ei' quia deſtruetur mortalitas per peccatū primorum parentū inducta. quia omnes homines reſurgent ad vitam immortalem. vtraꝙ expoſitio vīdtur neceſſaria vt perfectō glorie chriſtianorum oſtendat. ſ. in preſenti quo ad primam et in futuro ſeculo quo ad ſecundam.

Contendit iudeus probare ꝙ iheſus nō eſt verus meſſias quia in eius aduentu non eſt ſublatum ſceptrū ab iſrahel.

d Decimūoctauum argumentum iu-
deorum eſt. meſſias non eſt ventu
rus quouſqꝫ ſceptrum iſrael ſit ab
latū ſed nondum eſt ablatum ſceptrū iſrael
ergo nondū venit meſſias. maior patꝫ Gen.
xlix. non auferetur ſceptrū de tribu iuda etc.
minor probatur ꝙ adhuc manet poteſtas ſeu
dominiū iudicādi cauſas et determinandi
apud capita tranſmigrantium q̄ ſunt in ba-
bylonia que locū regis tenēt ſuper totuꝫ po
pulū iſrahelicitiū vt habet a rabimoyſe egy-
ptio libro de iudicibus in determinatōnibꝰ
ſuis de canhedrin. iiij. c. vbi ſic dicit. Capita
tranſmigrationis que ſunt in babylonia lo
cum tenent: et pñt dñari in iheruſalē et vbiqꝫ
terrarū et iudicare ſuper eos ſiue velint ſiue
nolint ſicut ſcriptū eſt. Non auferetur ſceptrū
de iuda. per iſtud enim ſceptrū intelliguntur
capita tranſmigrationis q̄ ſunt in babylonia
hec ille. Rñdetur ꝙ minor huius argumēti
ſcꝫ ꝙ ſceptrū iſrael nōdū ē ablatū non ſoluꝫ
eſt manifeſte falſa ſm euidētiā facti ſed ē eti
am notorie ficta ſeu mendoſa et per cōſeqñſ
contra propheticam veritatē. vt notat magi
ſter Paulus in ſuo dyalogo diſ. iij. c. ij. Pri
mum patet ex hoc. nam babylonia ī qua aſ-
ſerunt iudei eſſe capita tranſmigrantiū ha-
bentium tales poteſtates et dominia ſupto
tum populum iudaicum manifeſtū eſt ꝙ iā
a magnis temporibꝰ citra ē deſtructa et iha-
bitabilis reddita. et hoc fuit ꝓphetatū de ca
Eſa. xiij. c. vbi ſic habetur. Et erit babylon
illa ciuitas glorioſa in regnis indyta in ſu-
perbia chaldeorum ſicut ſubuertit dominuſ
ſodomā et gomorrā. nō habitabitur vſqꝫ in
finē et nō fundabitur vſqꝫ in generatione et
generationem. cōſtat ꝙ in terra inhabitabi-
liter deſtructa nullus commoratur. et multo
minus eſt credibile ꝙ ſunt ibi talia capita.
Eſt etiam notorium inter iudeos ꝙ a ma-
gnis temporibus retroactis nūꝙ in ptibus
babylonis nec aliquod iudiciuꝫ nec deter-
minatio. nec ſolum rumor aliquis de illis
ptibꝰ ad iſtas ptes europe venit. Unde no-
torium ē ſm euidētiam facti ꝙ ñ ſunt ibi iu-
dei dñantes ſuper totā iſrael ſicut aſſerūt iu-
dei. Secūdū aūt. ſ. ꝙ minor illa ſit ficta ſeu
mendoſa pꝫ ex hoc q̄ ſm predictū rabimo
yſen et cōiter ſm oēs doctores iudeorū extra
terrā ꝓmiſſionis nō pōt nec lꝫ. nec aliquādo
licuit alicui iudeo iudicare iudicia crimina-
lia. de quibꝰ. ſ. eſt mutilatio mēbri humani
aut occiſio. Conſtat autem ꝙ q̄ nō hꝫ iuriſ-
dictionem in talibꝰ nō pōt iudicare nec capi
taliter punire blaſphemū vl' ydolatrā. homi
cidam. adulterū. nec aliū quēcūqꝫ incurrētē
talia crimina que grauiſſima ſunt ſm legem
moſaycam. Et ſic exceptis illis et ſimilibus
cetera ſunt leuia. Ex quo ſequitur ꝙ illa ca
pita tranſmigrationū que iudei dicunt eſſe
in babylonia non poſſunt iudicare de graui
bus ſeu capitalibus criminibꝰ cuꝫ ſint extra
terrā promiſſionis ſed tm̄ de leuibꝰ et puis
quorum reſpectu non poſſunt dici habere ſce
ptrū nec poteſtatē regalē ꝓut dicūt iudei: nec
pōt dici ꝙ tenent ſceptrum ſeu locum regis
ſed tales eſſent ſicut iudices inferiores ha-
bentes modicā ptātē. Manifeſtū ergo ē ꝙ
rabimoyſes et alij rabini qui aſſerunt ꝙ in
babylone ſunt capita tranſmigrationū ha-
bentia poteſtatem regiam ſuper totū popu-
lum iudaicū manifeſte mentiūtur cum illō
aſſerunt quod ē contra mentē ſuā. oēs enim
concorditer tenent ꝙ extra terrā promiſſiōis
nulli iudeorū ptinet talis poteſtas. Eſt eti
am ſecūdo pdicta minor contra propheticaꝫ
veritatē. legitur enim Oſee. iij. c. ſic. Dies mlˀ
tos ſedebūt filij iſrael ſine rege et ſine princi
pe et ſine ſacrificio et ſine altari. que quidem
auctoritas tam ſm expoſitores iudeorū ꝙ
noſtros intelligitur de ſtatu iudeorum et ca
ptiuitate hodierna. Et ſic patet ꝙ aſſerere iu
deos habere in babylonia vel alibi tēpore
huius captiuitatis principē vel regē: ſeu ali
quod huiuſmodi eſt cōtra ipſam euidentiā
rei fictitium et mendoſum ac contra prophe
ticam veritatem.

Contendit iudeus probare ꝙ iheſus nō
eſt verus meſſias quia non venit in tempo-
re quo fuit ſceptrum ab iſrael ſublatum.

d Decimumnonum argumentum iu
deorum eſt. ſi ihūs nazarenus fu
iſſet verus meſſias debuiſſet venire
tempore quo fuit ablatū ſceptrum iuda ſed
non venit in illo tempore ergo non eſt ipſe
meſſias. maior pꝫ ex auctoritate allegata ſu
pra. mīor probatˀ qꝛ ſi ſceptrū iuda fuit abla
tum hoc fuit primo per machabeoſ qui non

erant de tribu iuda ſed de tribu leui. Erāt ei
ſacerdotes et totū populum gubernabant il
li in templo ſecundo quod fuit per tricentos
annos et vltra ante aduentuz ihū nazareni
vt ptz in hyſtorijs Joſephi et alijs. Cū igiẗ
ihūs nazarenus natus ſit tēpore herodis re
gis qui machabeis ſucceſſit in regno iudeo/
rum conſtat ꝙ non venit ī tēpore prenūcia/
to per patriarchā. nam longe aū tēpus hero
dis in quo tempore xp̄s nat⁹ eſt iā erit abla
tum ſceptrū de iuda vt dictū eſt tranſierat in
machabeis qui erant tribus alteri⁹. Dic
datur duplex reſponſio. Prima eſt ꝙ lz ma/
chabei fuerunt ſacerdotes et per conſequēs
de tribu leui. tamen ſm lineam maternam
erant de tribu iuda. Et ideo per gubernatio
nem eorum non erat ablatum ſceptrū de iu/
da. tamen quia hoc nō poſſet dare ꝓban. iō
ad argumentū cōceſſa maiore. Reſpōdetur
ad minorē ſm alios planius. Ad quod ſciē
dū vt habeẗ Nume. xi. c. tēpore moyſi ꝺ mā
dato dei fuerunt congregati. lxx. ſeniores iſ
rael vt eſſent coadiutores in regimine popu
li cū ipſo moyſe. et extūc ſm oēs doctores iu
deorū ſemꝑ fuit in iudaiſmo collegiū ſeu cō
ſiſtoriū quod dicebaẗ cāhedri ad quod oēs
difficultates ſeu dubia fidei⁹ et legis perueni
ebāt et ſimiliter omnia magna et ſumma iu
dicia ſeu controuerſia de quib⁹ itelligitur cō
műiter illud Deutro. xvij. Si difficile et am
biguum apud te iudiciū eē ꝓſpexeris iter ſā
guinē et ſanguinē crimē et crimē etc̄. et infra
ſurge et aſcende ad locū quē elegit dominus
et ſequeris ſentētiā eorū nec declinabis ad
dexterā vel ad ſiniſtrā. qui quidē cāhedrin a
tp̄e dauid etc̄. citra reſidebāt principaliẗ ſub
regib⁹ et ducibus iude in iheruſalē. et poſtea
in babylonica captiuitate. Dum ibi eſſent
reges vel duces de iuda. cōſequēter in reditu
dicte captiuitatis reſidebūt in iheruſalē ſub
ducibus de tribu iuda. dū eſſent et durabat
poteſtas eorū etiam nō exiſtēte rege vel du/
ce de iuda, ꝑut ptās alicuius capituli vacan
te ſede durat. et ſic auctoritas et poteſtas cā
hedrin durauit etiā tempore machabeorum
et vſqȝ ad. xl. annos ante deſtructionem tē/
pli ſecūdi in quo tēpore ceſſauit ex toto eorū
ptās ſeu iuriſdictio eo ꝙ tūc tp̄is iterfecit he
rodes oēs rabios ſeu magiſtros illi⁹ colegij
ꝑut habeẗ in libro cāhedri hieroſolimitano
in. c. de iudicijs pecūiarū. Itē habeẗ ī libro

abundaſar. c. i. vnde ꝓtūc ꝓprie fuit abla/
tum non ſolū ſceptrū de iuda ſed etiā ſcriba
de filijs eius. quod quidē tēp⁹ cōcurrit cum
tēpore paſſionis ihū xp̄i domini noſtri. qui
ſm omnes per. xlij. annos ante deſtructiōnē
tēpli ſecūdi fuit paſſus ſicut regnū herodis
qui fuit alienigena in cuius tēpore titulus
regius a toto genere iudeorū fuit ablatū fu/
it valde propinquum tp̄i natiuitatis xp̄i ihe
ſu. Ex quibus patet ꝙ tp̄e herodis vt dictū
eſt in quo tēpore ver⁹ meſſias venit ex toto
ſceptrum iuda fuit ablatum et ꝓphetia adi/
pleta. Et ſi forte dicat iudeus ꝙ in predicta
reſpōſione videẗ aſſignare duo tp̄a. ſ. quan/
do ablatū fuit ſceptrū iuda herode regnante
qui alienigena erat. Et tp̄s qn̄ ablatus fuit
dux ſeu ſcriba de filijs eius quod vt dictum
eſt fuit impletum quando herodes occidit
rabinos ſeu magiſtros legis qui dicebātur
canhedrin qui non videntur fundare in ali/
qua auctoritate autentica. nec cōcordare ver
bis patriarche ſupradicti iacob cū ipſe nō aſ
ſignauerit duo tempora. ſed tm̄ vnū dicens
donec veniat qui mittendus eſt. ſ. meſſias ſe
cūdū quod dicūt xp̄iani et ſm tranſlatōnē
chaldaicā. Reſpōdeẗ ſm hyſtorias thalmu
dicas quas iudei tenētur tanꝙ autēticas ha
bere duo fuerūt ablata de tribu iuda in di/
uerſis temporibus licet non multū abinui/
cem remotis. vnū ē ſceptrū regni qz herodes
aſcalonita cū eēt nō ſolū alienigena. ſed eti/
am ſeruus de domo machabeorū et de fac/
to regnaſſet in iudea et iheruſalem. Idcirco
timens ꝙ cum regnum ei non cōpeteret de
iure eo ꝙ legitur Deutro. xvij. ca. de medio
fratrū tuorū pones ſuper te regē nec poteris
ponere ſuper te alienigenam. poſſit pro tp̄e
aliquis conſurgere de ſtirpe dauid et eum ꝺ
regno expellere. Ideo interfecit omēs quos
potuit habere de genere regio in qua occaſi/
one ablatum fuit ſceptrum de iuda ꝑſertim
ſecūdū eſtimationem populi communem.
et ipſius herodis qui credebat nullum ꝺ ſtir
pe regia in iudea remanſiſſe. Sed ſceptro ab
lato modo predicto adhuc remāebant can/
hedrin qui dicuntur doctores ſeu ſcribe qui
reſidebant ſub herode ſicut alias reſidebant
ſub regibus ſeu ducibus iſraeliticiſ ſed poſt
ea fuerunt ab herode interfecti cahedrin oēſ
et tunc proprie fuit ablatus ſcriba de filijs
iuda que omnia ſupradicta ī libro qui diciẗ

babraca.c.i.et in libro canbedrin bieroſoli/mitano et in libro abodaſera ſuper allegato babentur. Patriarcha igitur Jacob ſpu dei iſta p̄cognoſcens ꝓprie pdixit. non auferet ſceptrū de iuda in boc aſſignās primā ablationē predictā ad titulū regiū ptinētē. Conſequenter dixit et ſcriba de filijs eius in boc preſignans ſecūdā ablationē canbedri predictā. Que quidem duo in diuerſis temporibus contigerūt ab berode ſeu berodianis. Et attēdēdū ꝙ de prima ablatione ſumus certificati per byſtorias thalmudicas preallegatas non tamen de tempore quo contigit per eas certificamur. Per byſtorias autem noſtras.ſ.euangelicas certificamur nō ſolū de occaſione ſed etiā de ipſius tempore.tradunt enim berodē occidiſſe quoſcūqꝫ potuit in betbleem a bimatu et infra et boc cū natus eſſet ihūs in betbleem iuda. Mathei.ij. De ſecūda vero occaſione.ſ.cābedri et de tēpore quo cōtigit ſumus certificati per byſtorias in libris preallegatis quod fuit p.xl.annos ante deſtructionē tēpli ſecūdi. Et ſic ptꝫ ex predictis ꝙ non fuit ablatū ſceptrum de iuda per berodem nec dux ſeu ſcriba de filijs eius modo predicto donec venit meſſias vt predictum eſt. bec ex predicto dyalogo magiſtri Pauli vbi ſupra.

C

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs non eſt verus meſſias quia in eius aduentu non venit in nubibus celi.

V

Jceſimum argumentū iudeorum eſt acceptū ex illo quod babet Daniel.vij.aſpiciebam in viſu noctis et ecce in nubibus celi quaſi filius hoīs veniebat etc̄. Et ſm oēs doctores catbolicos loquitur ibi de aduentu xp̄i.ſed ihūs nazarenus non venit in nubibus nec in tali poteſtate qualis ibi deſcribitur ergo nō fuit xp̄s Rn̄det bic nicolaus de lyra ꝙ ſcriptura loqꝫ de duplici aduentu xp̄i.ſ.in mundū et ad iudicium. Prim⁹ aduent⁹ xp̄i deſcribitur cum bumilitate.et ſecūdus cū maieſtate. Daniel aūt loquitur de ſecūdo aduētu. Unde ibidē dicitur. Aſpiciebam donec throni poſiti ſūt et ſequitur ibidē iudicium ſedit et libri aperti ſunt. Judei aut: exceecati neſciunt bunc duplicem aduētū diſtinguere et ideo errant m⁹tipliciter quia aliqui expectant xp̄m in aduētu ſuo ſtatim appareres tāta virtute et poteſtate ꝙ poſſit ſibi omnia terrena ſubijcere et eos liberare et regnum ſuū reſtituere. ꝓpter quod et diſcipuli xp̄i poſt eius reſurrectionē querebant Actuū.i.c. Domine ſi in tempore boc reſtitues regnum iſrael etc̄. Alij autē ꝓpter ſcripturas que manifeſte loquunt de xp̄i bumilitate et paſſione et propter illas q̄ loquūtur de eius eminentia expectant duos meſſias.vnū qui dicitur fili⁹ Joſepb et iſte paſſurus eſt et occidendus. Alius qui dicit filius dauid q̄ meſſiam filium Joſepb reſuſcitabit et regnum iſrael reſtaurabit. ſed illō dictum de ſcripturis non babet auctoritatē licet enim plures dicti ſunt meſſie ſiue vncti quod idem eſt participatiue vt dauid et ſaul et alij predicti nullus tamen dicitur in ſcriptura venturus ad ſalutem populi niſi vnus. Item iſtud dictum ꝓ quanto babet apparētiam impletum eſt in xp̄o qui fuit filius Joſepb putatiuus et ſic vocatus vt patet in euāgelio. Eſt etiam filius dauid ſm carnē ſicut patet ex predictis.

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs non eſt verus meſſias quia adbuc manet regnū romanorum.

V

Jceſimum primum argumentum iudeorum contra xp̄m ſumitur ex quarto regno quod nominauit danielis.in.c.vij. Super quo ſicut dicit magiſter alfonſus conuerſus in libro bellorū ti.xiij. Aliqui gloſatores iudeorū dixerūt qō illud quartum regnum eſt regnum romanorum ex quo arguunt ꝙ adbuc non venit meſſias quia vident regnum romanorum ſtabile et ipſi vocant xp̄ianos romanos ex noīe ciuitatis romane que caput eſt regni ſui ibi eſt ſedes pape et caput eccleſie. Et tenent iudei ꝙ rex meſſias babebat venire in fine regni xp̄i cuius regnum ſempiternū erit vt ptꝫ ca.eodē et quia credunt ꝙ gens romanorū eſt gens edom.et ꝙ Julius ceſar fuit ꝺ edō et ſic alij omnes reges qui fuerūt poſt eum in roma. Jungunt etiam cum boc ꝓpbetiā Jeremie Trenorū.iiij.gaude et letare filia

edom que habitas in terra hus. ad te quoq;
ꝑueniet calix inebriaberis atq; nudaberis
cõpleta eſt iniquitas tua filia ſyon non ad-
det vltra vt tranſmigret te. Ex omnibꝰ his i-
ferunt iudei ꝙ nõ debebãt redimi cõpleta
receptione poſtꝙ̃ ſcʒ nulla captiuitas ſeque
retur quouſq; fieret contritio et deſtructio il
lorum de edõ. quos ipſi dicũt eẽ romanos q̃
ſeruant legẽ ihũ nazareni. Et ſuper predicta
auctoritate Jeremie dicit rabi ſalomõ ꝙ ibi
Jeremias ꝓphetat deſtructionẽ romani im
perij eo ꝙ deſtruxit tẽplũ et captiuauit po-
pulũ iudeorũ tpe tyti et veſpaſiani. et ſic ꝑ
filiam edõ intelligũt romã ſeu populũ ro-
manũ cũ dicitur gaude et letare filia edõ q̃ſi
dicat iſtud gaudiũ quod habuiſti in deſtru-
ctione ciuitatis et templi in triſticiã conuer-
tetur. q2 ad te veniet calix vindicte diuine
Quia ergo nondũ ẽ deſtructũ romanum im
periũ. ideo dicunt ꝙ nõdũ meſſias venit et
iſtud argumẽtũ eſt inter cetera in quo magis
ſe firmant iudei expectantes quotidie dſtru
ctionẽ romani iperij. quo facto dicũt ſtatim
meſſiã venire et ideo quotidie orãt ꝓ deſtru
ctione romani iperij et pſerti ꝓ deſtructione
eccleſie xpi et diſcipulorũ eius. vt patet per
quãdã orationẽ que quotidie ab eis dicitur
in ſuis ſynagogis in qua inter quedaʒ alia
expreſſe dicitur. Omẽs heretici ſubito pere-
ant que verba rabi ſalomõ et rabi moyſen et
ceteri ſic exponũt. Iſti heretici ſunt diſcipuli
nazareni. Ad iſtud argumẽtũ reſpondetur
ſcḋm predictũ magiſtrũ Alfonſum eodem li-
bro et ti. Primo declarãdo falſum eẽ romã
ſiue populũ romanũ eſſe filiã edõ ꝓ eo ꝙ re
gnauerit ſup eos homo q̃ fuit de edõ ſicut
ipſimet iudei nõ vocãt romani nec edomite
ex eo ꝙ regnauit ſuper eos herodes qui fuit
de gente edõ et de terra rome. Itẽ quia edõ
alio nomie dictꝰ ẽ eſau. Geñ. xxv. et ſic edom
deſcendit de ſem filio noe per Iſaac cuius fi
lius fuit eſau. Tota eni europa i qua eſt ro-
ma dicit populata fuiſſe a filijs Japhet ꝓ-
pter quod ñ videt rõabiliter dictũ ꝙ ꝑ edõ
ſignificet romanũ iperiũ. Sepe eni accidit
ꝙ diuerſa loca eodẽ noie noiant ꝓpter qḋ
multi decipiũt exponẽtes de vno quod de a
lio intelligitur. verbi gratia. certũ eſt ꝙ terra
edõ fuit ad ptẽ meridionalẽ verſus mare an
daluſie ꝑ quã filij iſrael tranſeũtes ꝑ deſer-
tum cũ exierũt de egypto venerũt et in eadẽ
terra edõ fuit mons ſynai et mons or. vbi
mortuus eſt aaron. et ibidẽ erat francia quã
dicũt iudei in hebraico carphat que noiat i
terra edõ in ꝓphetia abdie vbi dicitur tranſ
migratio exercitus huius filiorũ iſrael oia
loca chananeorũ vſq; ad sareptã. littera he-
braica habet vſq; carphat in qua ſtetit hely-
as quando dixit ſibi dominus. ſurge et va-
de in carphat que eſt in ſydone. et iterũ ſurre
xit et iuit in carphat. Et patet manifeſte ꝙ ꝑ
hoc quod dicitur carphat que eſt in ſydone i
terra de edõ dat intelligi ꝙ eſt alia carphat
alibi ſita et iſta eſt regnũ francie quod eſt ad
aquilonem. ecce ergo habemꝰ vnam frãciã
in terra edõ. Itẽ hiſpania que dicit in hebra
ico caphazat et de qua dicitur abdie. in. c. eo.
infra tranſmigratio iheruſalẽ que eſt in buſ
fro littera hebraica dicit capharat. erat etiã
prope illã franciã que dicebat carphat: que
erat in ſydone in terra edõ in qua hiſpania ſi
ue capharat mortuus fuit antipas filius he
rodis in viculis tiberij ceſaris ſcḋm ꝙ dicit io
ſephus et ſic vocauerũt aliqui ſapientes hi-
ſpaniã terre edõ in quo dederũt intelligi ꝙ
nõ eſt illa hyſpania que vocatur in pte anda
luſia et que ꝓpinqua alteri francie que ẽ ad
ptẽ ſeptẽtrionis que nõ eſt de terra edõ. In-
ueniuntur eniʒ ſcriptũ in libris eranum egypti
orum ꝙ terra andaluſie fuit vocata hyſpa-
nie nomine primi regis quo habuit hoc no
mẽ hyſpan: quia venit de hyſpania que eſt i
terra edõ. Sic etiã dicẽdũ de roma que i he-
braico dicitur boſra que eſt terra edõ ſcḋm illḋ
Iſa. lxiij. Quis eſt iſte qui venit de edõ tin-
ctis veſtibꝰ de boſra eſt vltra mare prope ter
ram iſrael. Et dicitur in libro zorobabel ꝙ
boſra erat magna ciuitas niniue. et ſic non ẽ
iſta roma in qua eſt apoſtolicꝰ quia illa ro-
ma que in terra edõ iam fuit deſerta quãdo
fuit deſtructa babylonia. quia edõ et moab
et ammon et multe alie gentes venerunt cũ
rege babylonie ad deſtruendũ iſrael et ideo
receperunt penam cum eo. Dico ergo reſpon
dendo ſicut dixit Nicolaꝰ de lyra. ꝙ ꝑ filiam
edõ intelligitur ipſa ydumea ab ipſo eſau ꝓ
ut dictus eſt edõ denominata. et inuehit hic
ſpecialiter propheta contra ydumeos qui d
buerant diligere filios iſrael eo ꝙ deſcende
bant a duobus fratribus vterinis. ſ. iacob et
eſau. et ipſi magis econuerſo habuerunt eos
odio et in deſtructione iheruſalẽ fuerunt cuʒ

chaldeis vt dictū eſt gaudētes de illa deſtru-
ctione. Ideo dicitur in auctoritate. gaude et
letare filia edō quaſi dicat iſta leticia tāꝗ̄ i
iuſta in triſticiā conuertetur que habitas in
terra hus. iſta hus nō eſt illa de qua nat⁹ fu-
it iob. vt habetur iob. i. ſed illa eiuſdē nomi
nis exñs in regno ydumee. qꝛ ſicut dictū eſt
frequenter in ſcriptura reperitur ꝙ due ciui-
tates et loca in diuerſis poſita eodē nomie
equiuoce nominātur. Iudei moderni di
cunt ꝙ inuenerūt in quadā gloſa chaldaica
ꝙ grecia eſt terra hus. Conſtātinopolis ve
ro filia edom et quia predicta ciuitas eſt ca
pta a turcis. Dicūt ꝙ iam eſt cōpleta iniq-
tas filie ſyon et ſic nūc expectant meſſiā ven
turum. Iſtud etiā eſt falſum. ſ. ꝙ hus ſit gre
cia et conſequenter alia ꝙ ꝓbatur ſic quia vt
ſcribitur Geñ. ij. nunciatū eſt abrahā ꝙ mel
cha filios genuiſſet nachor fratri ſuo huſ pri
mogenitum et buz fratrē eius chamuelꝗ pa
trē ſyrorū et ſunt tres prouincie cōiuncte de-
nominate ab iſtis tribus fratribus. Caput
terre hus fuit reblata que poſtea fuit vocata
antiochia et iſte prouincie ſunt remote a gre
cia vltra. xxv. dietas. et ſic conſequenter patꝫ
ꝙ grecia non eſt hus. Itē caput grecie ē con
ſtātinopolis. et iudei in ſuo hebraico vocāt
greciam yenam et ſic non poſſunt dicere ꝙ
yenam eſt terra hus ſm ꝙ declarant predic-
tam ꝓphetiā. et ſic patet manifeſte falſuꝫ cū
dicunt ꝙ conſtantinopolis ciuitas eſt terra
hus et diſcurrentes per deuia quecūꝗ retor
quentes textus ſcripturarum facti ceci dixe-
runt terminū ſignatū adimpletionis huius
ꝓphetie in anno dñi. M. cccclviij. qui eſt ſm
eos a creatione mundi quinꝗ milia ducenti
decē et octo. Unde dixit rabi abrahā fili⁹ ra-
hibya qui habitabat barchinone declaran-
do in quodam libro quē fecit qui vocat̄ me
glina a megala quod interpretatur littera di
ſcooperta ꝙ meſſias debebat venire anno a
creatione mundi quinꝗ milia cētū decem et
octo quē numerum ipſi ponūt in cōputo lit
terarū ſui Abecedarij numerādo quia et cū
venit predictū tēpus īuenerūt falſum dictū
illius. Et ideo dicūt moderni iudei ꝙ ille er
rauit. qꝛ vbi poſuit qꝛ debuit ponere ria que
facit in numero ducēta decē et octo. quia. q.
vel cof quod idē eſt ī ſuo alphabeto facit cē
tum et ria quod idem eſt ꝙ. r. vel reſ facit du
centos et cū iſte ſit annus vt dictum eſt ſm

cōputū eorū a creatione mundi quinꝗ mi-
lia ducenti decē et octo. Ideo affirmabant
venturū eſſe meſſiam anno predicto qd̄ pa-
tuit et patet eſſe falſum. Unde bene dixit de
eis dauid: In circuitu impij ābulāt ſicut be
ſtie molēdini oculis velamine coopertis q̄
nihil aliud inueniunt deſero qñ ceſſant ābu
lare in profectu vie quā quādo inceperūt pa
tet ergo falſitas iſtius expoſitiōnis ꝙ grecia
ſit terra hus et conſtantinopolis filia edom
ſed ſm veritatē vt dictū eſt filia edō et regnū
ydumee ab eodē denominatū et hus eſt ci-
uitas in eodē regno quod regnū dicit̄ habi
tare in terra hus qꝛ illa terra eſt famoſa in re
gno illo cuius metropolis ſiue caput erat re
blata. ſ. antiochia. Sed dicet hic forte iude⁹
ex quo filia edom eſt regnū ydumee et tu xpi
ane dicis ꝙ iſta ꝓphetia eſt completa quan
do ergo fuit completa inebriata et nudata.
Reſponſio ꝙ illa prophetia īpleta fuit tem
pore regis hircani qui fuit potentior rex ma
chabeorū qꝛ tūc fuit deſtructa tota terra ydu
mei et edu xix. xxx. milia illorum quaſi capti
uos qui cuſtodirent muros hieruſalem. et
dicit Joſephus ꝙ in illa die facta fuit ma-
gna leticia. qꝛ. ſ. fuit deſtructa et punita tota
terra ydumei. Et dicit hic rabi vſua filius le
ui gloſando ſuper hoc paſſu ꝙ illa die fuit
facta maior leticia in tēplo ꝙ̄ vnꝗ̄ fuerit fa-
cta. Dicendo ꝙ bethſeau terra ſua et omneſ
alie terre ydumee que nō fuerant ſubiugate
ſubiectioni tempore Joſue nec aliorum iu-
dicū nec in tempore regū iſrael et iude fue-
runt victi et captiuati tempore huius regis
hirchani et dicit ꝙ in illa die completa fuit
ꝓphetia abdie ꝓphete vbi dicitur aſcendēt
ſaluatores in montem ſyon iudicare montē
eſau et erit domino regnum. Et dicit etiam
Joſephus ꝙ illi de edom filij eſau conuerſi
ſunt ad iudaiſmū tempore predicti regis hir
chani et fuerunt circūciſi et non receſſerūt ab
eis tempore tyti et veſpaſiani. ſed ꝙ ſemper
manſerunt iudei deinceps. Et ideo fuit re-
memoratū peccatum iudeorum filiorū eſau
et ceciderunt in captiuitatem quando fuit ꝯ
pleta iniquitas filiorum iuda qui permanſe
runt iuſti in aduentu meſſie ihesu nazareni
ſm ꝙ ꝓphetauit Jeremias vbi ſupra dicēſ
completa eſt iniquitas tua filia ſyon nō ad-
det vltra vt tranſmigret te viſitabit iniquita
tem tuam filia edom et non inuenitur gens

malicie que ſit in ira dei tanto tempore ſm ꝙ dictū fuit de edom niſi iudei ꝓpter quos fuit dictum ꝙ ſemper deberent eſſe in ira di Et ideo coniunxit deus has duas gentes .ſ. edom conuerſorum et iudeorum qui debebant perdi et ſemper eſſe in ira dei ſicut dixit Jere. in. c. vi. Cadent inter corruentes tēpore viſitationis ſue corruent dicit dominus . et fuit perdita memoria nominis edom et mānſit memoria nominis iudeorum quia illi de edom conuerſi fuerunt ad legem iudeorum Et quia inuenimus edom bis punitum eē primo in tempore nabuchodonoſor ante ꝓphetiam malachie. Secundo poſt prophetiam malachie tempore regis hircani. De prima fuit dictū Malachie primo. ꝙ ſi dixerit ydumea destructi ſumus. ſed reuertētes edificabimus que ſunt deſtructa. hec dicit dominus exercituū iſti edificabunt et ego deſtruam quia dixit deſtructi ſumus ſicut ſi eēt iam preterita illa punitio quā primo habuerunt tempore nabuchodonoſor ſecūdum ꝙ dicit etiā. c. eodē. Eſau autē odio habui et poſui ſeyr montes eius in ſolitudinē et propter eum etiam dixit in prophetia abdie legatum ad gentes miſit ſurgite et conſurgamus aduerſus eū in prelium. quod dixit de futuro ꝓpter ſecūdam punitionē quam debebant habere tempore hircani regis et propter ipſum dixit in ꝓphetia abdie. et erit dominus iacob ignis et domus Joſeph flamma et domus eſau ſtipula et ſuccendentur in eis et deuorabunt eos. propter quod intelligitur ꝙ non debebant illi de edō habere deſtructionē terraam quia in ſecunda debebāt eſſe in ira dei imperpetuum cum alijs iudeis conſocijs eorū qui ſimul permanſerūt tēpore tyti. Et dato ꝙ adhuc regnū romanorum eēt de numero illorum quatuor regnorum de quibus dicitur in libro danielis vt ī argumento fuit dictum et ꝙ romani eſſent regnum edom quia regnauit ſuper ipſos romanos homo qui fuit de terra edom non ſequitur ꝙ ex hoc per vim habet dici ꝙ quia adhuc illud regnum eſt ſtabile ſicut cogitant iudei ꝙ propterea adhuc debet venire rex meſſias quia non fuit intentio prophetarū in deſtructione regni babylonie que fuit dicta in prophetia danielis et in prophetia Jeremie ꝙ poſt ſeptuaginta annos captiuitatis iuda nunꝙ āplius eēt homo qui regnaret ſuper regnum cazdym et ſuper ciuitatem babylonie et terram circa iacentē. quia ille ciuitates et terre ſue in ſuis locis permanſerūt et ſi alique ville illarum fuerunt deſtructe ñ tamen omnes fuerunt deſerte. et adhuc ille que fuerunt deſerte pro maiori parte omēs fuerunt populate. Sed intentō prophetarū fuit ꝙ non eſſet vltra ſuper cazdyn et ſuꝑ babylonem nec ſuper ſuam terram aliquis rex qui eſſet de genere nabuchodonoſor nec de gente ſua. Item in tempore futuro regni medie erat intentio prophete ꝙ non eſſet vltra rex qui eſſet de genere darij nec de gente ſua Item in tempore quo fuit poſtea regnū pſie erat intentio prophete ꝙ non eſſet amplius rex de genere cyri. nec de gente ſua. Item in tempore in quo habebat eſſe regnum Janā id eſt grecie erat intentio prophete ꝙ nō eēt vltra rex de genere alexandri nec de gēte ſua et ſimilimodo tempore quo in futurum deberet eſſe regnum romanorum ſm ꝙ ipſi dicunt deberet eē intentio prophete ꝙ non haberet ibi āplius eē rex de genere Julij ceſaris primi. et Hay et Tyti. nec aliorū qui crediderunt in eorum fidem. Ex quo ergo reges romanorum non credunt modo in fide Julij ceſaris Hay nec Tyti quia ipſi ſeruiebāt ydolis. et etiam quia Cōſtantinus ceſar dimiſit regnum romanorum ſeruis ihū nazareni et apoſtolicus qui eſt dominus Rome non fuit vocatus deinde ceſar nec venit ꝺ genere ceſaris. oportet neceſſario dicere ꝙ iam tranſierunt omnia illa regna dicta in libro danielis excepto regno ihesu nazareni veri meſſie quod firmiſſime durat et habet durare ſine fine. Et ideo oportet dicere neceſſario ꝙ iam venit rex meſſias qui venturus erat tempore illorum regum. et ꝙ iam receperūt iuſti tranſmigrationem et tribulationē qua debebant recipere quando finita eſſent illa quatuor regna ſecundum ꝙ dicitur danielis xi. populus autem ſciens deum ſuum obtinebit. et faciet et docti in populo docebunt plurimos. et ruent in gladio et in flama et ī captiuitate et in rapina dierum. Sequitur et de eruditis ruent vt conflentur et eligantur et dealbentur vſqꝫ ad tempus prefinitum receperunt etiam mali et peccatores de iſrael finem captiuitatis perpetue ſicut dicitur Danielis. vij. vſqꝫ ad conſummationem et finē durabit deſolatio et iterum capi. eodem. añ

ciuitatem et ſanctuarium diſſipabit populꝰ cum duce venturo: et finis erit vaſtitas. et pꝰ finem belli ſtatuta deſolatio. et hoc eſt ꝙ debebat eſſe in aduentu meſſie. ſcilicet ꝙ finē acciperet peccatum et deleretur iniquitas et adduceret̄ iuſticia ſempiterna et ſic vngeret̄ ſanctus ſanctorū vt patet in capitulo eodem clariſſime. ergo patet ſicut ſol lucet ex omnibus iſtis predictis falſam eſſe expoſitionem iudeorum in prophetia. Jere. ſupradicta. et in prophetia abdie. quibus ſe fundant multum iudei expectantes deſtructionem imperij romanorum et tunc aduentum meſſie et quomodo etiam falſum eſt ꝙ chriſtiani deſcendunt de edom. ſed ꝙ ipſimet iudei ſunt illi de edom qui fuerunt conuerſi et ipſi qui mali ſunt et peccatores ſimul cum eis receperunt punitionem perpetuam in qua nūc ſūt et erunt vſqꝫ ad finem. et ꝙ chriſtiani ſunt filij ſyon et boni iudei qui conuerſi ſunt ad chriſtum in quibus completa fuit iniquitas id eſt in quibus iam ceſſauit peccatum et captiuitas et inperpetuum erūt liberi ſicut patet in predicta prophetia. Jere. quia illis de edom conuerſis et alijs iudeis negantibus chriſtum dicit propheta. ad te quoqꝫ perueniet calix. i. pena diuine vltionis inebriaberis. i. ad plenam punieris atqꝫ nudaberis. s. honore et alijs bonis ſicut manifeſte factū eſt per tytum romanorum principem Sed et de bonis iudeis qui receperunt iheſum chriſtum verum meſſiam qui dicuntur filij ſyon. Dicitur ī textu. completa eſt iniquitas tua filia ſyon. ſcilicet in aduētu chriſti quia amplius populus ille ſyon credens in xpm non fuit ſubiectus alicui captiuitati loquendo de totalitate populi ſicut ter iam factum eſt de populo iudeorum. Jdeo dicit non addit vltra vt tranſmigret te. ſcilicet a libertate in ſeruitutem. Sequitur de malis iudeis filijs edom. Uiſitabit iniquitatem tuam filia edom eam. ſcilicet iuſte puniendo diſcooperuit peccata. ſcilicet penam manifeſtam omnibus inferendo quia publica eſt eorum captiuitas et ſeruitus in toto mundo vbicꝫ ſunt iudei ſiue inter chriſtianos ſiue inter ſarracenos ſunt captiui et in abhominationem habiti. Patet ergo ſolutio ad argumentum iudeorum que aliquantulum dilatata fuit propter magnam vim quam faciūt iudei in eodem:

Contendit iudeus probare ꝙ iheſus nō eſt verus meſſias quia chriſtiani affirmant ipſum eſſe deum.

v Jceſimumſecundum argumentū iudeorum eſt ad probandum chriſtum non eſſe deum ſicut chriſtiani affirmāt Arguunt autem ſic ſcriptum eſt Exodo. xx. non aſſumes nomen dei tui in vanum. Jn vanum nomen dei aſſumit qui hominū nomini cultum diuinitatis attribuit. Nam vanitas eſt omnis homo qui hominem deum credit et deum appellat homini nouum cultumqꝫ diuinitatis aſcribit. Jtem in pſal. ſcriptum eſt non erit in te deus recedens neqꝫ adorabis deum alienum. Jtem in lege ſcriptum eſt ꝙ qui fecerit ſe deum occidatur. nullus ergo homo eſt deus. Mirum ergo eſt quomodo chriſtiani auſi ſunt iheſum nazarenum nominare deum etiam conceſſo ꝙ eſſet meſſias cum ſacra ſcriptura ſit in oppoſitum vt dictum vel ſi dicant ꝙ meſſias debet eſſe deus. oſtendant chriſtiani. Unde in ſacra ſcriptura talis aſſertio poteſt notari licet tamen in primo libro ſit ſufficienter declaratum quadruplici examine ꝙ iheſus chriſtus eſt verus filius dei et conſequenter verus deus quia tamen iudei petunt auctoritates ſacre ſcripture. Jdeo in preſenti duo ſunt fienda. Primo ſoluetur argumentum Et ſecundo aſſignabuntur auctoritates expreſſe ad propoſitum oſtendendum. De primo ergo dicatur ꝙ nomen dei aſſumeretur ī vanum ſi alicui puro homini attribueretur. ſed ſi attribuitur alicui qui non ſit purus homo ſed verus homo et cum hoc etiam ſit verus deus tunc non aſſumitur in vanum. talis eſt iheſus dominus noſter qui non tantum homo ſed etiam verus deus affirmatur: et ſic deus et homo vnus eſt chriſtus. nec ē recens vel recenter deus qui eternus eſt et ab eterno deus. nec ipſe ſe facit deum quia ſubſtantialiter eſt deus. Jlle enim facit ſe deum qui fingit ſe eſſe deum cum non ſit. nec eſt deus alienus quia vere eſt deus. dij vero gen/

tium alieni dij dicuntur quia nuncupantur
dij. Circa ſecundum. tollant iudei velamen
de cordibus ſuis. legant ſacras ſcripturas
quas et non alias pro preſenti allegare intē
do que communiter non ſolum ſecundū ca/
tholicos doctores ſed etiam ſm antiquos
hebreorum rabinos de meſſia exponuntur.
Et primo quidem abraham pater fidei no/
ſtre adducitur in medium. qui accepta pro/
miſſione ꝙ in ſemine ſuo benedicerētur om
nes gentes. intelligens ex hoc deum naſcitu
rum ſecundum carnem humanam ex genere
ſuo cum eſſet ſenex et dierum multorum vo/
cauit ad ſe ſeruum ſeniorem dom⁹ ſue Gen.
xxxiiij. et dixit ei Pone manum tuam ſub/
ter femur meum. vt adiurem te per deum ce/
li et terre vt non accipias vxorem filio meo
de filiabus. etc̄. Cum enim ſit conſuetu/
do apud colentes deum ꝙ iurans per deuȝ
preſtat manum ſuam ſuper aliquid habens
ſpecialem relationem ad ipſum propter qd̄
Exo. xxij. dicitur ꝙ quando aliquis iurabit
applicabitur ad eos nullomodo pater abra
ham feciſſet manum ſerui ſui poni ſubter ꝓ/
prium femur quando iurabat per deum celi
niſi ſpecialiorem relationem haberet femur
ſuum ad deum ꝙ̄ alia membra corporis ſui
ꝙ quidem verum eſt inquantum illa
pars ſpecialius ordinatur ad actum genera
tionis per quem ꝙ̄tum ad matrem de gene
re abrahe naſciturus erat xp̄s. Secūdo pōt
adduci illud. Iſa. ix. paruulus natus eſt no
bis etc̄. Sequitur et vocabitur nomen eius
admirabilis conſiliarius deus fortis pater
futuri ſeculi. prīceps pacis. paruulus dixit
quia verus homo: admirabilis etc̄. quia ve
rus deus. Hec enim nomina omnia non vi/
dentur alicui poſſe competere niſi ſit deus.
Tercio pōt adduci illud Iſa. xxv. Et dicet i
illa die. ecce deus noſter iſte: expectabimus
eum. et ſaluabit nos. Super quo dicit vene/
rabilis petrus alfonſi in ſuo dyalogo ti. viij
hunc certe verſum aliter non curamus expla
nare ꝙ̄ doctores veſtri illum dudum expo/
ſuere. per illum nanq̧ docuerunt venturum
fore tempus quo et mundus dominum eſſȝ
viſurus. et digito ſibi adinuicem populus
oſtenſurus hoc vero fieri nullatenus poſſet
niſi hō fieret qs et de⁹. hec ille. Quarto pōt
adduci illud Iſa. li. poſui verba mea in ore
tuo. et in vmbra man⁹ mee protexi te. vt plā
tes celos et fundes terram et dicas ad ſyon
populus meus es tu ſiue plantatio celorum
ſiue fundatio terre accipiatur ſpiritualiter ſi/
ue ad litteram. certum eſt ꝙ talia nō poſſūt
verificari niſi de illo qui eſt deus. chriſti enī
humanitas premittitur cum dicitur. poſui
verba mea in ore tuo. ita ei dixerat domin⁹
moyſi vt habetur Deutro. xviij. prophetam
ſuſcitabo de medio fratrum tuorum ſimileȝ
tui et ponam verba mea in ore eius qui ver
ba eius que loquetur in nomine meo audi/
re noluerit ego vltor exiſtam. Iſtud autem
non poteſt intelligi de Ioſue nec de aliquo
qui fuerit ſub lege moſayca quia vltimo ca/
pitulo eiuſdem libri dicitur. Non ſurrexit vl
tra propheta in iſrahel ſicut moyſes. ſed ve/
rificatur de chriſto qui fuit ſibi ſimilis iquā
tum dedit legem ſicut patuit ſupra libro. i.
in apparitione tercij theſauri: ſed poſtea tan
gitur eius diuinitas cum addit vt plantes
celos et fundes terram etc̄. Ita enim promi
ſerat ſe perſonaliter venturum Eze. xxxiiij.
Ecce ego viſitabo oues meas ſicut paſtor vi
ſitat gregem ſuum: Differentia eſt inter dn̄m
et paſtorē. tunc enim domin⁹ ouiū ē paſtor
earū qn̄ immediate non per alios ſed per ſe
paſcit eas. In veteri teſtamēto deus erat ſo
lum dominus et mittebat paſtores ſuos ad
paſcendū oues qui dicebant hec dicit domi
nus ſed viſitans ſicut paſtor gregem ſuum
nobiſcū eſt dominus Iſa. lij. Ecce ego qui
loquebar in veteri. ſ. teſtamento: aſſum i no
uo. Quito adducitur alia auctoritas Iſaie
in ca. xl. que non minus confirmat ꝓpoſitū
Reuelabitur gl̄a dn̄i et videbis oīs caro pa
riter qd̄ os dn̄i locutū eſt. pōt quippe vox rei
ſpūalis audiri ſicut filij iſrael vocē domini
audierunt in monte ſynai. loquentē vero nō
videbis niſi fuerit res carnalis. Sexto itro/
duci͛ auctoritas baruch in tercio. c. vbi inq̄/
rēs in toto ca. q̄ ſit vera ſapiēna et q̄ adinue
nit eā ſubdit. hic eſt de⁹ noſter et nō eſtima/
bitur ali⁹ ante illū hic adinuenit oēm viā di/
ſcipline et tradidit eā Iacob puero ſuo et iſ/
rael dilecto ſuo et poſt hoc in terris viſus eſt
et cum hominibus conuerſatus eſt. Certuȝ
eſt ꝙ deus ſm diuinitatem videri nō poteſt
quia dicitur. Exo. xxxiiij: no nvidebit me
homo et viuet. nō poteris videre faciē meaȝ

hec etiam cõuerſatur cum hominibus ĩquãtum eſt deus vt dicitur Dañ.ij. immo conuerſatio proprie eſt inter illa que ſunt eiuſdem ſpeciei. Et ideo iſta verificãtur de deo ſecundum naturam aſſumptã. Septio hãc duplicẽ naturã oſtendit. Micheas in. c.v. dicens. et tu bethleẽ effrata paruulus eſt in milibus iuda ex te eni egredietur qui ſit dominator in iſrael. et egreſſus ei⁹ ab initio a diebus eternitatis eius. Nam egreſſus xpi ſm humanitatẽ debebat fieri in bethleẽ. ſ3 egreſſus a diebus eternitatis nõ potuit eẽ niſi ſecũdũ diuinitatẽ de quo egreſſu dicitur Iſa. liij. generationẽ eius quis enarrabit. Sup p̃dicto etiam verbo petrus alfonſi in ſuo dyalogo ti. viij. pulchre loquitur dicens. Hoc quippe quod eſt ex te mihi egredietur qui ſit dominator in iſrael ſm corp⁹ dictũ eſt. ſm ꝙ princeps ille aduẽtur⁹ erat in tpe. Quod autem ſequitur et egreſſus ei⁹ ab initio a diebus eternitatis ꝑpetuitatẽ inſinuat deitatis. hoc eni diuinitati attribuit quod homi puro non cõuenit. hec ille. Iſta ſm p̃deſtinationem non poſſunt eẽ dicta. tũ qꝛ ſignificatũ vocabulorũ hoc nõ patitur: tũ qꝛ nimis ĩſcienter loquerentur ꝓphete ita ſtudioſe ad laudandũ meſſiam per ea que nõ magis cõpetũt ſibi ꝙ lapidi. Octauo dauid in p̃s. xliiij. dicit. Sedes tua deus in ſeculũ ſeculi virga directionis virga regni tui. Dilexiſti iuſticiã et odiſti iniquitatẽ ꝓpterea vnxit te deuſ deus tuuſ oleo leticie p̃ cõſortib⁹ tuis. Cum hoc inꝙ dicit. eũ ad quẽ loquitur deũ eſſe et hominẽ oſtendit: dicens enim. Sedes tua deus in ſeculũ ſeculi virga directionis virga regni etc̃. nũquid non manifeſte eũ appellet deũ. Deide cũ dicit. Dilexiſti iuſticiã et odiſti iniquitatẽ ꝓpterea vnxit te deus de⁹ tuuſ oleo leticie pre cõſortibus tuiſ. Ad hominẽ eũ loqui ꝑcipimus neqꝫ ei vel deũ. vel cõſortem habet deus. Itẽ dauid in p̃s. Deus iudiciũ tuum regi da. qui ad lr̃am etiã p̃ doctores hebreos exponitur de xpo in lege promiſſo dicit et ꝑmanebit cũ ſole et añ lunam in generatõe et generationẽ. et ſit nomẽ eiuſ benedictũ in ſecula ante ſolẽ ꝑmanet nomẽ eius. Et illud et adorabũt eũ oẽs reges oẽſ gentes ſeruiẽt ei. Videam⁹ inꝙ ſi de puero homine dicta ſunt hec oĩa. et ꝑ3 manifeſte ꝙ nullomodo cõueniũt niſi ſoli deo: ergo ſequitur ꝙ xpm confiteri debem⁹ eẽ hominẽ et deũ. Quod etiã dauid ſpiritu reuelãte cognouit et miracula que facturus erat p̃uidit. Idõ huiuſmodi finẽ pſalmiſta fecit pſalmũ. Benedict⁹ dñs de⁹ iſrael qui fecit mirabilia ſolus. et benedictũ nomẽ maieſtat̃ ei⁹ ĩ eternũ. et replebitur maieſtate eius omniſ terra fiat fiat. vidiſti ergo iudee ꝙ clare ex ſacris ſcripturis patet ꝙ meſſias in lege et ꝓphetis promiſſus verus deus et verus hõ eſſe debeat quare merito ihũs nazaren⁹ quẽ verũ meſſiã ſupra oſtendim⁹ verum deũ et verum hominẽ cõfitemur. et vt ãplius ꝑfidia iudaica confundatur tribus rationibus oſtendã ſicut deducit magiſter Bernardus oliuerij in ſuo tractatu contra cecitatẽ iudeorum. c. viij. Quarũ prima talis eſt. Ille hõ vere erat deus cuius pena temporalis ſufficienter ſatiſfecit pro peccatis totius populi. Sed mors xpi plene deleuit omnia peccata: ergo xp̃us vere eſt deus. Maior patet. qꝛ ad ſufficientem ſatiſfactionẽ ꝑtinet ꝙ pena reſpondeat culpe. culpa autẽ que eſt peccatum mortale eſt infinita eo ꝙ cõmittitur contra deũ infinitum. Videmus eñ eũdẽ actũ eſſe culpabiliorem et grauiorẽ contra inſigniorẽ et maiorẽ perſonã cõmiſſum ꝙ contra ignobiliorem vel inferiorẽ. Si ergo ad augmentum obiecti ſequitur augmentum culpe. cũ deus excedat omnem perſonã in infinitum culpa commiſſa directe contra eũ qualis eſt quodcũqꝫ peccatum mortale in quo formaliter eſt auerſio a deo dicenda eſt infinita: ergo pena pro tali culpa debet eſſe infinita: ſed nulla pena que non durat in infinitum poteſt eſſe infinita niſi ſit in ſuppoſito infinito vt ſic finiretur pena ex ſubiecto ſicut culpa ex obiecto. Pena igitur temporalis ſufficienter ſatiſfaciens pro quocunqꝫ peccato mortali neceſſario eſt in ſuppoſito infinito. ſed ſuppoſitum infinitum eſt nullum niſi diuinum: ergo vera eſt prima propoſitio ꝙ cuius pena temporalis ſufficienter ſatiſfecit ꝓ omnibus peccatis vere ẽ deus. Sed minor patet yſa. per totum. liij. capitulum vbi dicitur. vere languores noſtros ipſe tulit. et dolores noſtros ipſe portauit et nos reputauimus ipſum quaſi leproſum et percuſſum a deo et humiliatum. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras attritus eſt ꝓpter ſcelera nr̃a. Diſciplina pacis nr̃e ſup eũ et liuore ei⁹ ſanati ſum⁹. oẽs nos q̃ſi oues

errauim⁹ vnuſquiſq; in viā ſuā declinauit et
dominus poſuit in eo iniquitates oīm no-
ſtrū etc̄. de quibus fuit plene dictū ſupra in
apparitiōe theſauri. Sed in circuitu ipſi am
bulātes falſas conātur dare rōſiones et fina
liter neminē inuenientes ī veteri teſtamēto q̄
mortuus ſit ꝑ peccatis populi ſic ꝙ tota ꝓ-
phetia poſſet de illo exponi. Dicūt ꝙ quan-
do iudaicus popul⁹ ad pfectū ſtatū recōcili
abaẜ. tūc cetere nationes loquētes ex cōpaſ
ſione et quaſi cōparatiue dicent. nos reputa
uimus eū. ſ. iſtū populū leproſum et ꝑcuſſū
a deo etc̄. que ſequūẜ. ſed mentita eſt iniqui
tas ſibi. multa eni dicūẜ in dicto ca. que de
nullo alio a xp̄o intelligi poſſunt. Ait enim
de⁹. ꝓpter zel⁹ populi mei ꝑcuſſi eū. Si ergo
iſte percutieẜ ꝓpter peccata populi dei. illi q̄
dicturi ſunt languores vr̄os portaui erūt de
populo dei. ergo nō ē vera expoſitio ꝙ alie
gentes dicāt de populo dei p̄dicta verba. itē
dicīẜ ibidē oblat⁹ ē qꝛ ipſe voluit. Itē pecca
tum non fecit. nec eſt inuent⁹ dol⁹ in ore eius
Itē in eodē. c. tradidit in mortē animā ſuaꝫ
et cū ſceleratis reputat⁹ ē et ipſe peccata mul
torū tulit et ꝓ tranſgreſſorib⁹ orauit que oīa
nullo mō de populo iudaico verificari poſ-
ſunt nec de aliquo alio. cū ꝓpheta eius diui
nitatē inuat dicēs generationē ei⁹ quis enar
rabit et ꝙ volūtas domini in manu eius di
rigeẜ. Itē zacharias ꝓpheta in. c. ix. p̄mittēs
ecce rex tuus veniet tibi iuſt⁹ et ſaluator qui
loqueẜ pacē gētib⁹ et ptās eius a mari vſq;
ad mare et a fluminib⁹ vſq; ad fines terre ſb
dit. Tu aūt in ſanguie teſtamēti tui emiſiſti
vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua:
Itē in. xij. c. aſpicient ad me quē confixerunt
Itē in. xiij. c. et dicetur ei quid ſūt plage iſte
ī medio manuū tuarū et dicet. his plagatuſ
ſum in domo carū q̄ diligebāt me totā iſtaꝫ
orationem tangit in virtute Iſaias in. xxviij
ca. vbi prio ponit culpā dicēs. ꝑcuſſimus fe
dus cū morte et cū inferno fecim⁹ pactū. po
ſuim⁹ mēdaciū ſpē noſtrā. mēdatio ꝓtecti ſu
mus. et cōſequēter ſubdit remediū inq̄ens.
idcirco hec dicit dominus deus. Ecce ego
mitto in fundamento ſyon lapidē. lapidem
ꝓbatū angularē. p̄cioſū et delebiẜ fed⁹ vrm
cū morte et pactū veſtrū cū īferno nō ſtabit
Secūda ratio pōt ſumi ex dictis Ioſephi q̄
fuit iudeus et verus hiſtoriographus dicen
tis ꝙ iheruſalem fuit deſtructa qꝛ iniuſte ei⁹

habitatores interfecerunt xp̄m et beatum ia
cobum. Ex quo ſic pōt argui. iudei nō erraſ
ſent occidendo xp̄m et beatū iacobū nec per
conſequens fuiſſent puniti niſi xp̄s vere fuiſ
ſet deus. ſed iſti peccauerunt occidendo iſtoſ
ergo xp̄s vere erat deus. maior patet qꝛ iudē
interfecerūt chriſtum quia dicebat ſe eſſe de-
um et certe ſi non fuiſſet verū ſm legē debe-
bat mori. Iudei ergo interficiendo xp̄m ſi n̄
fuiſſet deus qꝛ feciſſent ſm legem non pec-
caſſent occidendo ipſum et beatum Iacobū
ſed potius meruiſſent. et eadem ratio eſt de
beato Iacobo qui ideo interfectus fuit q̄a
aſſerebat chriſtum eſſe deum. Sed ſi non di
xiſſet verum iuſte interfectus fuiſſet. ergo ve
ra eſt maior propoſitio. ꝙ ſi chriſtus non fu
iſſet deus iudei non peccaſſent occidendo ip
ſum et beatum Iacobum. Sed minor pa-
tet per dictum Ioſephum aſſerentem iude-
os deueniſſe in iſtam vltimam captiuitateꝫ
quia iniuſte interfecerunt hos duos predic-
tos. Ex quo etiam tercia ratio poteſt in-
duci que talis eſt. Interficere puram crea
turam iniuſte non eſt ita magnum peccatuꝫ
ſicut ydolatrare. ſed interficere chriſtum fuit
maius peccatum q̄ꝫ ydolatrare. ergo chriſt⁹
non erat pura creatura et ſic oportebat ꝙ eſ
ſet deus. maior eſt manifeſta quia magis
peccatum eſt facere contra preceptum prime
tabule q̄ꝫ contra quodcunq; de tabula ſecū-
da. Sed ydolatrare eſt contra primum pre-
ceptum prime tabule peccare. homicidium
vero eſt contra ſecundum preceptum ſecun-
de tabule ergo mai⁹ peccatuꝫ ē ydolatria q̄ꝫ
homicidium: Minor probatur quia licet
interdum iure humano grauius puniatur
minus peccatum. in lege tamen diuina pro
menſura peccati eſt plagarum modus vt di
citur Deutro. xxv. capi. Cum ergo iudei per
peccatum commiſſum contra chriſtum in-
currerint maiorem penam in vltima capti-
uitate que iam durauit mille. cccc. lx. annis.
q̄ꝫ fuerit aliqua pena eis vn q̄ꝫ immiſſa pro
pter peccatum ydolatrie neceſſario oportet
dicere maius peccatum fuiſſe interfectō chri
ſti q̄ꝫ adoratio ydoli. ergo chriſtus erat de-
us et hoc patet ſatis rationabiliter ſi con-
ſideremus conditionem legis quam chri-
ſtus erat daturus. Videmus enim in oī
bus actib⁹ ordinatis ꝙ ille q̄ ē ſuperior arti-
fex principalē et pfectiuū actū operaẜ ꝑ ſeipſuꝫ

Ea vero que diſponũt ad illã pfectõnẽ ope
ratur per ſuos miniſtros ſicut nauis factor cõ
paginat p ſeipſum. ſeparat illam nauẽ per
artifices ſubminiſtrantes. et idõ cõueniẽs fu
it ꝙ lex pfecta noui teſtamẽti daret p ipſum
deũ hominẽ factũ. lex autẽ veteris p dei mi-
niſtros ꝑpter qd de latore legis noue dicit
Iob. xxxvi. ecce de⁹ excelſus in fortitudine
ſua et nullus eſt ei ſimilis in legiſlatoribus
hec ſufficiant contra pfidiã iudaica ad oſtẽ-
dendum rõib⁹ et auctoritatibus ꝙ xps ẽ ve
rus deus et verus homo.

Contendit iude⁹ probare ꝙ lex euangeli
ca non eſt a deo quia ponit trinitatem perſo
narum.

V Igeſimũ terciũ argumentũ iudeo
rum ẽ cõtra trinitatẽ pſonarum ex
qua arguunt legẽ euãgelicã non eẽ a deo ſic
Illa lex non eſt a deo q̃ tollit oĩmode vnita
tẽ diuinã. qz deutro. vi. dicit. Audi iſrael do
minus deus tuus vnus eſt. ſed lex euange-
lica videtur hanc vnitatẽ auferre ponendo p
ſonarũ trinitatem ergo lex euangelica nõ eſt
a deo. Reſpondetur iudeo ꝙ trinitas pſona-
rum nõ derogat vnitati eſſentie diuine. nam
et ipſi habent concedere deũ eſſe in diuerſis
locis. qz pſ. dicit. Si aſcendero in celũ tu illic
es. ſi deſcendero ad infernũ ades. quod nõ
põt verificari ſm diuerſas ptes qz de⁹ ſpũs
eſt. et omni diuerſitate et cõpoſitione ptiũ ca
ret nec põt dici ꝙ deus ſit i diuerſis locis ſuc
ceſſiue qz ipſe dicit malachie. iij. Ego dñs et
non mutor ergo ſicut ſimul et ſemel totus eſt
in diuerſis locis cũ veritate ſue vnitatis ita
ſuo modo diuinitas exñs vno numero ſimt
eſt tota in diuerſis ſuppoſitis. nõ ei eſt ſcrip
tura in mũdo q̃ verius ponit vnũ deũ ꝙ fa
cit euãgeliũ. Sed hec vnitas ꝑpter ſui infi-
nitatẽ et illimitationẽ cõpatitur ſecũ perſo-
narũ trinitatem. Ad innuẽdum ergo ꝙ trini
tas non tollit vnitatẽ eſſentie vbicunq; i ve
teri teſtamẽto in hebreo iuenit heloym qd ſi
gnificat deũ in plurali numero adiũgit ac⁹
ſingularis vt eſt illud. In pricipio creauit he
loym celũ et terrã. Dicũt iudei ꝙ hoc nomẽ
heloym indifferẽter accipit ꝓ ſingulari vel
plali. et qñ accipit ꝓ deo vero ſemp in ſingu
lari tenet ſicut ibi. in principio creauit helo-
ym ecce ꝙ ſi creauit ſtat in ſingulari. ſed hoc
patet manifeſte falſum. Nam aliquando te
net manifeſte ꝓ deo vero. et tñ cõiungit cũ
adiectiuo pluralis numeri et aliqñ etiã cum
verbo plalis numeri qd non eẽt ſi teneretur
pro ſingulari. Exemplũ primi Ioſue vltio
nõ poteritis ſeruire domino de⁹ eni ſanctus
eſt etc. hebraica veritas habet non poteritis
ſeruire domino qz heloym ſancti ipſe. Iſta
auctoritas loquitur de deo vero qz Ioſue lo
quebatur populo de ſeruitute veri dei vt pz
litterã intuẽti. Itẽ Iere. xxij. puertiſtis ver-
ba dei viuentis domini exercituũ dei veſtri
hebraica veritas hic habet peruertiſtis ver-
ba heloym viuentium deũ exercituũ. Iſta
auctoritas manifeſte loquit de deo vero
Nam vbi nos habem⁹ deũ exercituũ in fine
auctoritatis pro hoc nomine domini in he
breo ponitur nomẽ dñi thetragramatõ qd d
ſolo vero deo põt dici vt declarat rabiſalo-
mõ i libro de directõe pplexorũ et tñ in iſtis
auctoritatib⁹ hoc nomẽ heloym cõiũgit cũ
adiectis pluralis numeri vt pz exẽplũ ſcdi.
ſcz de verbo plalis numeri. ij. Reg. vij. que
eſt gẽs vt pplſ iſrael in terrã ꝑpter quã vẽit
deus vt redimeret ſibi in populũ. hebraica
littera ſic habet. que autẽ vt populus tu⁹ gẽs
vna i terra ꝑpter quã iuerũt heloym ad redi
mẽdũ ſibi. pz ergo ꝙ li heloym ſtat in pre-
dictis auctoritatibus ꝓ deo vero et in plali
quare cũ ſit ibi ĩpoſſibile pluralitatẽ ponere
deorum neceſſario eſt ibi ponere pluralitatẽ
perſonarũ ſiue ſuppoſitorum quia actiones
tales ſunt ſuppoſitorum ſecũdo de anima.
Patet igitur ex modo loquendi hebraico ꝙ
in diuinis eſt pluralitas ſuppoſitorũ et vni
tas eſſentie ꝙ moyſes et alij prophete dede
runt ſtudioſis in lege per talem modum lo-
quendi. Quomodo autem iſte actus elicitur
ab eſſentia formaliter que vna eſt ſimpliciter
licet perſone ſunt diſtincte et quedam magis
ſubtiliora et magis ad propoſitum hic ad-
duci poſſent. Sed quomodo dicit magiſter
Bernardus oliuerij in ſuo tractatu cõtra ce-
citatem iudeorum. vi. c. Non videtur tutum
dare occaſionem cuiq; loquendi ſubtiliter
cum infidelibus de materia iſta. Uide-
ant ergo catholici ſtudioſi doctores ſuper
primum ſententiarum vbi de iſta materia
multa ſubtiliſſima tradunt que velut mar-
garite non ſunt ſeminande inter porcos:
id eſt infideles. Sed tamen induco contra

iudeorũ cecitatem ĩ iſta materia teſtes famo
ſos. Et primo ſepe nominatũ peritũ docto/
rem petrũ alfonſi cõuerſũ ĩ ſuo dyalogo ti.
vi. reſpondentis ſub nomine petri moyſi in/
terroganti ſic ꝑpende o moyſes ꝙ̃ſecretũ ſit
nomẽ iſtud et ineffabile et ꝙ non niſi perſpi
caci mentis intuitu et ꝓfunda valet agnoſci
in dagatione teſtãte moyſe qui ait ĩ deutro:
ſcito hodie et cogita tu in corde tuo ꝙ domi
n⁹ ipſe eſt deus in celo ſurſum et in terra de/
orſum et non ſit aliuſ. vbi enim in latino po
nitur dominus in hebreo et quidem predic
tũ nomẽ inuenies vbi vero de⁹ in latino ĩ he
braico ſcribitur heloym quod pluralitatē ſi
gnificat vt inde pateſceret eũdẽ eſſe deũ qui
et ſingulari proprio et plurali appellatiuo
nũcupatur vocabulo. Sed et ne plures de/
os forte putaret adiunxit et non ſit alius. ꝙ
vero moyſes dixit ſcito et cogita tu in corde
tuo reuera inſinuat ꝙ noĩs huius archana
ſubtilitas neq̃ viſu neq̃ auditu neq̃ de cor
poreis ſenſibus aliquo niſi tm̃ mentis itel/
lectu ꝑſpicuo et miro ꝑpẽdi poſſit igenio.
Poteſt etiã in multis alijs trinitas denota/
ri ſicut ĩ fimbrijs quas dominus filijs iſra/
el in veſtimentis ſuis per moyſen habere p̃/
cepit dicens loquere filijs iſrael et dices ad
eos vt faciant ſibi fimbrias in angulis pal/
liorum ponentes in eis vittas iacinctinas
quas cum viderint recordentur omniũ man
datorum domini. Fimbrie quippe ille qua/
tuor erant filiorum ſed duplicatorum in ſu/
periori ſiquidẽ ſui parte tres nodos haben
tes in inferiori vero duos. Sed per filia qua
tuor. quatuor anni partes deſignantur. Per
filiorũ vero duplicitatẽ dies et nox videlicȝ
vt quatuor ãni tp̃ib⁹. i. toto ãno noctẽ quo
q̃ et diẽ dei mãdatorũ memores eẽnt. Naȝ
ꝑ tres nodos trinitas ꝑſonarũ. ſ. ſuperiores
Per duos aũt iferiores duo ĩſinuãt teſtam̃
ta. ſ. lex moyſi et euãgeliũ. Notat̃ quoq̃ tri/
nitas in tribus benedictionibus. qb⁹ aaron
et filij eius bñdicebãt filijs iſrael ex p̃cepto
dñi dicẽtis ad moyſen. loquere ad aarõ et fi
lijs ei⁹ ſic bñdicetis filijs iſrael et dicetis eis
Bñdicat tibi dñſ et cuſtodiat te. oſtẽdat dñſ
faciẽ ſuã tibi et miſereat̃ tui. Cõuertat dñs
vultũ ſuũ ad te. et det tibi pacẽ. his q̃ppe bñ
dictionib⁹ ſacerdos alicui benedicẽs ꝓteſaſ
ante vultũ ſuũ palmas vtraſq̃ tenebat. cum

vero dicebat dñs quẽ hebraice illo quod ſu
pra diximꝰ trino et vno nomine exprimebat
tres digitos priores pollicẽ videlicet indicẽ
atq̃ mediũ man⁹ vtriuſq̃ rectos alti⁹ erige/
bat. et dicto ita dño digitos vt prius remit/
tebat. ſȝ dic mihi o moyſes quid triũ digito
rum eleuatione melius ꝙ̃ trinitatis excellẽ
tia poterit allegorizari ꝙ ſi quid aliud ſup
his notare tunoris et valeas mihi q̃ſo ediſ/
ſeras moyſeſ ſane neq̃ illud quod dixiſti ne
q̃ q̃cq̃ aliud ſup hoc vnq̃ notauim⁹. ſȝ nec
doctores noſtri quippiã notãdũ eẽ dixerũt
Petrus: Quid etiã niſi trinitas ꝑſonarũ in
eo qd̃ dicit Iſaias ꝓpheta notari põt trina
videlȝ ãgelorũ voce laudãtiũ et dicẽtiũ. ſã
ctus ſanct⁹ ſanct⁹ dñs de⁹ ſabaoth. Cur eniȝ
ter tm̃ ſanct⁹ dicũt magiſq̃ ſemel vel bis de/
cies vel centies vel alio aliquo numero. ali/
quo cur ſi breuiter laudare vellent ſemel ſã/
ctus nõ dicerẽt. ſi vero multũ cur nõ cẽtenã
vel millenã vel innumerã laudẽ exhiberent
Moyſes. nos quidem in angelorum lau
de cauſam nullã vocis illius trine niſi placi
tũ ſim⁹ ipſorũ. Petr⁹ ſi ad ſingula q̃ ꝓpoſue
ro neſcius reſponderis. quid aliud ꝙ te vic
tũ et cõtra ire neſciẽtem fateberis teſtat̃ ſane
et dauid ꝑſonarũ trinitatẽ cũ dicit. Querite
dominũ et virtutẽ eius querite faciẽ eius ſẽ
per. Quid eſt ei ꝙ dicit querite dominum et
virtutẽ eius et querite faciẽ eius niſi querito
patrem et filium et ſpiritumſanctum. Quid
nanq̃ per virtutem eius niſi filius eius.
Quid vero per faciẽ ei⁹ niſi ſpũſſanctus itel
ligitur ꝙ ſi tu alias intelligas ediſſere. Nec
itaq̃ ſanctarum teſtimonia ſcripturarum de
trinitate perſonarum ſatis intelligentib⁹ ſuf
ficere poſſunt. hec predictus doctor. Sed
non tranſeat calamus auctoritatem. Iſaie
in capi. xlviij. que multum facit ad propoſi/
tuȝ vbi ipſemet deus dicit. ex tempore ante
ꝙ̃ fierent ibi eram et nunc miſit me deus et
ſpiritus eius. ꝙ illa autem ſint verba dei lo
quentis patet per litteram precedentem. cuȝ
dicitur manus quoq̃ mea fundauit terram
et dextera mea menſa eſt celos et ſub eodem
contextu idem loquens ait et nunc miſit do/
minus me et ſpiritus eius. Similiter patet
per litteram ſequentem immediate cum di/
citur hec dicit dominus redemptor tuus ſã/
ctus iſrahel. In auctoritate vero premiſſa

exprimit deꝰ miſſus a deo et ſpū eius Inter
mittentem vero et miſſum ſemper eſt diſtin/
ctio perſonalis .et ſic iſta ſcriptura impleta
fuit in icarnatione filij dei.qui ē deus miſſꝰ
in mundum a deo patre et ſpiritu eius. Se
cundo adducuntur antiqui doctores hebre
orum qui de hac materia licet obſcure aliq̄d
ſenſerūt inter quos aliqui allegabuntur qui
magis viſi ſunt appropinquare veritati. Et
primo occurrit illud quod ſuper illud.ps.
Deus dominus locutus eſt et vocauit ter/
ram.ibi glo:que dicitur mydraſtulim.i.glo
ſa pſalterij ſic queritur. Que eſt ratio quare
pſalmiſta nomē dei ſancti et benedicti tribꝰ
vicibus cōmemorauit dicens. Deus domi/
nus locutus eſt etc. Ad quod reſpondēt ibi
ſic hoc eſt vt doceret te ꝙ cū iſtis tribus no/
minibꝰ creauit deus ſeculū ſuū.iuxta treſ mi
dotb.i.proprietates quibus creatus eſt mū
dus et iſta ſunt ſapientia.ſcia.et prudentia:
ſicut dictū eſt in ꝓuerbijs.c.iij. Dominus i
ſapientia fundauit terrā ordinauit celos in
prudentia in ſcientia ſua abyſſi eruperunt.
et iſto modo dicitur in exodo.c.xxx.quoniā
ego ſū dominꝰ deꝰ tuus deꝰ zelator,ecce tria
nomina iuxta tres midotb quibus creatꝰ eſt
mūdꝰ. Similiter filij gad et filij rubē dice/
bant in libro ioſue,deus deus dominus ip
ſe ſcit.vbi nominauerūt deū tribꝰ vicibꝰ hec
in predicta gl. Et idē habetur in bereſith ra/
ba.i.in gloſa magna ſuper Ben̄.ſup illo ver
bo. In principio creauit deus celū et terram
In quibus habetur ꝙ doctores antiq̄ he/
breorū per trinā iterationē diuini nominis
que ſepe fit in ſcripturis exponunt ꝙ eſt in/
telligēda in diuis trinitas ſm tres mydotb
ſcz.ꝓprietates quas deo attribuūt. Itē in ea
dē gloſa magna que dicitur bereſith raba.c,
dxij. ſic dicitur rabi heliazar dicit nō eſt crea
tus mūdꝰ niſi ꝑ verbū vel cū verbo dei ſan/
cti et benedicti ſicut dicitur in.ps.verbo dn̄i ce
li firmati ſunt, Et ſequitur ibidē rabi ſymeō
dicit inſpirauit vel inſufflauit deus ſpiritum
ſuum et creatus eſt mūdꝰ ſicut dicitur in pſal.
ſpiritu oris eius omnis exercitus eorū. Hec
in predicta gloſa in qua manifeſte ponitur di/
ſtinctio realis in creatore mundi q̄ eſt deus.
Manifeſtū ē enī ꝙ verbū diſtinguitur reali
ter a proferente et ſpiritꝰ ab inſpirante.et tamē
hi tres vnum ſunt de quibꝰ ſtatī ꝓpheta ſub
dit. Congregās ſicut in vtre aquas maris lo

quēdo in ſingulari. Item in gloſa hebraica
ſuper illud Eccs.iiij.funiculꝰ triplex difficu/
le rūpitur.vbi ſic dicitur ſenſus eſt vt videretur
myſterium throni dei et vnius non facile di
ſcutitur. Sed hanc gloſam moderni iudei ꝑ
uertūt retorquentes hanc trinitatem ad tria
tributa diuina.que ſunt potentia.ſapientia
bonitas. Sed n̄ videtur hec eſſe ſentētia glo
ſe ꝑ hoc ꝙ dicitur nō de facili diſcutitur. q̄s
quilibet etiam ſatis ſimplex ſcit deū eē potē
tē ſapientem et bonum. Itē ſicut deꝰ operatur
per ſuam potentiā ſapientiā et bonitatē, ſic
artifex creatus operatur ꝑ artem ſuam ſicut ꝑ
regulam directiuam et per potentiam ſuam
quem trāſmutat manet ad formam ſcamni
vel lecti vel huiuſmodi et per appetitū boni
tatis lucri et iſta tria multoplus differunt in
eo ꝙ potentia et ſapientia et bonitas in deo
et ideo ſi propter iſta tria dicitur deus trinꝰ et
vnus in glo.predicta.multo fortius diceretur
quilibet artifex trinus et vnus quod non eſt
verū,et iungeretur ſingulare cū verbo plura
lis numeri dicendo hyram fecerunt templū
ſalomonis ſicut de deo dicitur Eccs.ij. q̄s
eſt homo vt ſequi poſſit regē factorem ſuum
hebraica veritas ſic habet. Quis eſt homo
vt intret poſt regem qui fecerunt eum.et ſic d̄
deo dicitur ꝙ eſt rex qui fecerunt hominem
Item etiam patet per ſapientes cabala qui
dicunt eſſe deum ſine aliqua corporali quā/
titate et cum tribus iſtorum deus mundum
creauit.que vocantur corona intelligentia et
regnum.et non eſt differentia inter iſtos et
chriſtianos niſi in vocabulis quoniam ſi ip
ſi intelligerent legem chriſti prout ipſam co/
gnoſcunt chriſtiani. Videretur nullam eſſe i
ter eas differentiam realem ſed tantummo/
do vocalem et non eſt mirum ſi doctores ali
qui hebreorum inter gentes aliquid de my/
ſterio trinitatis non ſunt conuerſi ad fidem
chriſti.quia poſſibile eſt ꝙ deus eis gratiā
non inſpirauit propter eorum peccata qui di
ſpoſitionem primam nullatenus optauerūt
Et propter multa alia temporalia quibꝰ
erant inuoluti que viam ſalutis impediunt.
Sic et moderni iudei non minus obnubila
ti et inuoluti non recte ſed ex obliquo ince/
dentes predictam veritatem queſtionibus
varijs et euaſionibus confuſis inuoluunt
ipſi ſūt d̄ q̄bꝰ dicit ſalomō Eccs.vij.deꝰ fecit
hoīē rectū et ipſe immiſcuit ſe ifinitiſ q̄ſtionibꝰ

Tercio accedunt naturales phi et videamꝰ
quid de trinitate ſenſerūt. Primus fuit adā
magnus naturalis qui dixit ſm iuuenalem
et Hyeronimum manus dei tres digiti for/
mauerunt corpus meū et extraxerunt coſtaʒ
per tres digitos tres perſonas intelligens et
per manum dei vnitatem eſſentie. Secundꝰ
phs fuit Abraā in lege nature qui tres ange
los vidit ſed vnuʒ adorauit. Gen. xviij. tres
vidit quia fide tres perſōas credidit ſed vnū
adorauit qꝛ vnus deus adoratur ſub ratio/
ne vnius maieſtatis deitatis et eſſentie. Ter
cius phus fuit plato qui in vij. libro plato/
nicorum dicit ꝙ ſicut non eſt dare intelligē/
tiam creatā ſine trinitate creata videlicet itel
ligere poſſe velle ſic nec intelligentiam incre
atam ſine trinitate increata que eſt poſſe itel
ligere et velle. et iſte plato vt ponit macrobi
us ſuper ſomnum ſcipionis et beatus augu
ſtinus. x. libro de ciuitate dei. c. xix. et. vij. li.
confeſſionuʒ. c. ix. dicunt ꝙ iſtud. In princi
pio erat verbum et verbum erat apud deum
et deus erat verbū hoc erat in principio apd
deum omnia per ipſum facta ſunt et ſine ip/
ſo factū eſt nihil. quod factū eſt in ipſo vita
erat. Fuit inuentum in libris platonis et ſic
patet ꝙ cognouit pluralitatem perſonarum
Quartus phs fuit ariſtotiles qui vnitatē eſ
ſentie oſtendens. viij. Phiſicorū i fine dicit
vnum motorem penitus immutabilē eter/
num et infinite virtutis et potentie ſuper om
nes celos reſidens et in. xij. methaphiſice in
fine dicit. Entia nolūt male diſponi nec eſt
bonū pluralitas principatūū vnus ergo pri
ceps a quo dependet celū et tota natura. Sʒ
trinitatem in deo oſtendens dicit in princi/
pio primi libri de celo et mundo. Res omnes
ſunt tres et diuiduntur in tres hic quidē nu/
merus eſt omnis rei et ſignificat trinitatem
rerum ita ꝙ in omni re eſt inuenire trini/
tatem: et nō ſolū in creaturis ſed etiam i cre/
atore. addit vltra. nos vero non extraximus
hunc numerū niſi a natura rerū et retinuimꝰ
ipſum ſimilē legi earū. et ꝑ hūc quidem nu/
merū adhibuimꝰ noſipſos magnificare vnū
creatorē iſti eminētem ꝓprietatibus eorū q̄
ſunt creata. et non cognouit iſte perſonas
diſtincte tamen cognouit appropriata.
Quintus phs fuit hermes termegiſtꝰ rex egy
pti qui teſte lincolnienſe in libro interpretato
no primi gregarū. c. xxxiij. ſic ait deꝰ ē lumē
ante lumen intelligibile et nihil aliud ē eiꝰ
vnio ꝙ ſpiritus omnia continēs et verbum
ipſius perfectū exiſtens et genitum. ergo ibi
eſt vnio in eſſentia et lumen deꝰ pater eſt ſpi/
ritusſanctꝰ omnia continens et verbū patris
id eſt filius omnino equalis. Et iterū idem
dicit monos gignit monadē et in ſe ſuū re/
flectit ardorem. Ecce quid dicit loquens de
deo: monos. i. vnus pater genuit monadē.
id eſt vnū filium et in ſeipſum. ſ. pater refle/
ctit ardorē. i. ſpmſanctum. Sextus phs fuit
eſculapius primus medicus qui in vno deo
ponit actum ſermonem et virtutē vt patet in
libro ſuo de interogationibus. Septimus
phs fuit porphirius qui teſte Auguſtino
libro. x. de ciui. dei. c. xxiij. predicat in diuis
patrem et filium et horuʒ medium. Octauꝰ
phs fuit plutarcus magiſter traiani impera
toris qui habuit reſponſum ꝙ homines nō
poterant ſaluari ſine patre et filio et ſpiritu/
ſancto. Et ideo fecit laminam et poſuit in ſe
pulchro et inuenta eſt ſcriptura litteris aure/
is. p. capiti. f. ori. ſ. pectoris cordi. per. p. pa/
trem. per. f. filium. per. ſ. ſpmſanctum intelli/
gens. Si aliquis quereret cum iſti fuerunt
gentiles philoſophi. et myſterium ſancte tri/
nitatis ſit indemonſtrabile. et archanum
quomodo habuerunt talem noticiam de tri
nitate diuina. Reſpondet illuminatus doc/
tor franciſcus de maronis in conflatu ſuo
ſuper primo ſententiarum diſtinctione ſecū/
da queſtione quarta dicens. ꝙ multa pro/
babilia et probabiliter enūciata dixerunt et
propter nos multa per reuelationem habue
runt. Quarto accedat vniuerſitas artium
liberalium et oſtendat nobis ſi quid ſentiat
de myſterio trinitatis. Unde vna grāma
tica eſt in eſſentia ſed tres ſunt perſone de
quibus tractat ſcilicet prima que de ſeipſa
loquitur vt ego. ſecunda ad quam prima lo
quitur vt tu. et tercia de qua fit ſermo inter
primam et ſecundam vt ille. Sic pater in
diuinis loquitur de ſe et a ſe tanꝙ prima per
ſona. filius vero eſt ſecunda perſona ad quā
loquitur pater pſalmo ſecundo. Domi/
nus dixit ad me: filius meus es tu. ſed ſpi/
ritusſanctus eſt de quo fit ſermo. Johannis
xv. cum venerit paradytus quem ego mit/
tam vobis a patre. Loyca vero dicit ꝙ i
vna ꝓpoſitione ſm eſſentiā ſunt tria diſtincta
ſcʒ ſubiectū. predicatum et copula. et in vno

ſyllogiſmo ſm eſſentiã eſt maior propoſitio minor et concluſio que adiuicẽ diſtinguuntur. et in ſyllogiſmo demonſtratiuo maior ẽ per ſe nota. et ſic a nullo minor a maiore pullulat cum ſub ea accipiatur. et concluſio ab vtroq; ſm mentẽ Ariſto. Rethorica dicit. ĩ vno dictamine vnius pagine ſm eſſentiam ſunt tria diſtincta. ſ. perſona que loquitur. et ſecunda ad quã loquitur. et ipſa littera media inter primam et ſecũdã. Geometria dicit. in vno edificio ſiue corpore ſm eſſentiam ſunt tria diſtincta. ſ. longitudo. latitudo et profunditas. Muſica dicit. in cantu vno organico ſm eſſentiam ſunt tres diſtincte voces. ſ. tenor: quinta et octaua. Ariſmetrica dicit. vnus numerus par ſm eſſentiam diſtinguitur in pfectũ. ſuperexcreſcentem. et excreſcentẽ: vt patet his tribus numeriſ. ſ. xij. viij vi. quorũ vterq; eſt numerus par ſm eſſentiam. et ſic conueniunt. differunt tamen. qꝛ partes aliquote de. xij. que ſunt vnũ et duo tres et quatuor et ſex ſimul ſumpte reddent plus ꝙ̄ ſuum totum quia reddunt. xvi. et ideo dicitur ſuperexcreſcens: Et ptes aliquote de octo: que ſunt. vnũ duo quatuor reddũt minꝰ ꝙ̄ ſuũ totũ. qꝛ ſolum reddunt ſeptem. et idẽo dicitur numerus excreſcens. i. nõ creſcens in ſuum totum. Partes vero aliquote de ſex q̃ ſunt vnũ duo et tres reddunt integre ſuũ totum quia faciũt ſex. nec plus nec minus: Et ideo dicitur numerus perfectꝰ: vt dicit Iſid. iij. ethimologiarum. ca. vi. et vocatur pars aliquota que aliquotiens ſumpta reddit ſuum totum. Aſtronomia dicit ꝙ in vno celo per eſſentiam eſt ortus. occaſus et motus ſtellarum: vt notat predictus Iſidorus i. iij ethimologiarum ponendo differentiam inter aſtronomiã et aſtrologiã. quoniam pria dicit quod dictũ eſt. ſecũda vero vltra illud dicit auguriationẽ in ſtellis. et ideo quo ad hoc eſt ſuperſtitioſa ſcia. His additur naturalis prophetia. que vna ſm eſſentiam põit tria rerũ principia. ſ. materiã. formã et priuationem. nec expers erit methaphiſica a laudibus trinitatis diuine. cum ipſa conſideret ens in ꝙ̄tum ens quod eſt vnum ſm eſſentiam. ſunt tamen in ea tres paſſiones diſtincte. ſ. vnum verũ bonũ. vnum repreſentãſ patrem qui eſt prima perſona. ſicut vnitas eſt principium numeri. Veritas que eſt obiectum intellectus repreſentat filium qui eſt veritas et productus p modũ diuini intellectꝰ Bonitas repreſentat ſpũmſanctũ. qꝛ bõitas eſt obiectũ voluntatis ſpũſſanctus producit per modũ voluntatis ſm Aug. Quinto et vltimo accedat mundus cum ſuis creaturis. et declarat trinitatem eſſe in creatore. Et patet primo ꝙ mundus in ſe vnus per eſſentiam diſtinguitur in ſupercelestia q̃ ſunt angeli et in celeſtia que ſunt celi. et in ſubceleſtia que ſunt quatuor elementa cum elementatis. Secundo ſe offert natura angelica que in ſe vna diſtinguitur in tres hierarchiaſ ſcꝫ ſuperiorem. mediam et inferiorem ſecundũ Dyoniſium de angelica hierarchia. Tercio ſe offert ſuperior hierarchia in qua deus vnus eſt in thronis vt maieſtas in Cherubi vt veritas in Seraphi vt charitas. Quarto ſe offert quilibet angelus et quelibet ratiõalis anima. qui cum ſit vnus. et aĩa vna in ſua eſſentia eſt tamen in eis trinitas potentiarum ſcꝫ memoria. intellectus et voluntas. et hec ĩ creaturis vocatur ymago dei. qꝛ nihil eſt ſimilius in creaturis trinitati diuine pro eo ꝙ ſicut tres perſone ſunt vna eſſentia ſic tres p̄dicte potentie ſunt vna anima eſſentialiter et non tres anime. Et ſicut tres perſone habẽt ordinem inter ſe non temporis ſed originis vel naturalis intelligentie vt ſicut pater dicitur prima perſona. filius ſecũda. et ſpũſſanctus tercia. ſic in anima memoria dicitur prima potentia que eſt fons et thalamuſ omnium intelligibilium ab anima. intellectus eſt ſecunda potentia. voluntas vero tercia. q̃a ſecũdum Auguſtinum: nihil volitum niſi p̄cognitum. Item ſicut diuine perſone non diſtinguuntur ab eſſentia realiter. diſtinguũt tamen inter ſe realiter per origines ſuas ſiue relationes. ſic et potentie anime diſtinguũt inter ſe formaliter. ſed quatenus ſubſunt actibus ſuis qui ſunt memorari. intelligere et velle realiter diſtinguuntur. Item ſicut deuſ eſt vbiq; preſens in macrocoſmo. i. maiori mundo. ſic et anima rationalis in microcoſmo. i. minori mundo: Ipſa enim dicitur eẽ tota in toto. et tota in qualibet pte. quia aĩa rationalis que tota eſt in pede hominis intelligit non ut eſt in pede. Eſt ergo merito aĩa rationalis ymago dei. quia expreſſius repreſentat trinitatem diuinam ꝙ̄ quecunq; alia creatura. Et hinc eſt ꝙ cum deus formauit hominem dixit. Faciamus hominẽ ad yma

gīnē et ſimilitudinē noſtrā: Gen̄.i. Quinto
ſe offerunt ſpere celeſtes. qꝛ cū̄ quelibet ſpe-
ra ſit in ſe vna diſtinguitur tamē in circulum
planetā et virtutē. Sexto ſe offert ſol. qui cū̄
ſit in ſe vnicus in eſſentia. diſtinguitur tamē
in corpꝰ. ſplendorē et calorē quē ꝓducit. Se
ptimo ſe offert ignis. qui ſimiliter cū̄ ſit vnꝰ
in natura. in eo tamē eſt tria cōſiderare. ſicut
dictū̄ eſt de ſole. et iſtud exēplū̄ ponit Aug:
de proceſſiōe filij a patre. et ſpūſſācti ab vtro
qꝫ. et ſi ignis eſſet eternus eternaliter calor ꝓ
cederet ab eo. et ſplēdor ꝓcederet realiter ab
vtroqꝫ ſicut eſt in diuinis. Octauo ſe offert
aer qui vnus in natura trinus eſt. in corpoꝛ
caliditate et humiditate. Nono ſe offert aq̄
que vna etiā in natura trinitatē dicit in cor-
pore. humiditate et frigiditate. Decimo ſe of
fert terra que in ſe vna trina tamē ē. i corpe.
ſiccitate et frigiditate. Sic poſſet explificari
de omnibus creaturis. in quibꝰ et ſi nō ple-
ne illa beata trinitas exprimitur relucet tam̄
in eis veſtigiū̄ trinitatis. In confirmationē
omniū̄ predictorū̄ offerūtur due rationes.
Una quā̄ facit Aug. in lib. lxxxiij. queſtio
nū̄. quia aut deꝰ noluit et potuit ſe ſūme cōi
care. aut potuit et non voluit. aut voluit et n̄
potuit. aut nec voluit nec potuit. aut voluit
et potuit ſed neſciuit. Non ē dicēdū̄ ꝙ potu
it ſed nō voluit. quia tūc inuidus eſſet. Con
ſtat autē ꝙ inuidia nō cadit i deo ꝓpter im-
pfectionē. Unde primo methaphiſice dicit
contra ſymonidē. Diuinū̄ nō inuidet. nec ē
dicēdū̄ ꝙ voluit et non potuit. qꝛ tunc impo
tens eſſet quod falſum eſſet. Nec eſt dicendū̄
ꝙ nec voluit nec potuit. quia tunc impotenſ
et inuidus eſſet quod peius eſt. Nec eſt dicē
dū̄ ꝙ potuit et voluit ſed neſciuit. qꝛ tunc de
us eſſet ignarus quod eſt abſurdū̄. Relinq̄
tur ergo ꝙ deus voluit. potuit et ſciuit ſe ſu
me cōicare. et cū̄ in perpetuis non differāt eē
et poſſe: vt patet. iij. phiſicorū̄. Sequitur ꝙ
deꝰ ab eterno ſe ſūme cōicauit habēdo dile-
ctū̄. i. filium. et dilectionē ſiue cōdilectū̄. id ē
ſpm̄ſſāctū̄: Secūda rō q̄ offertur eſt doctoriſ
ſubtilis ſcoti in primo ſententiarū̄ diſtincti-
one. ij. in reſponſione ad terciā̄ queſtionē q̄
talis eſt. Ubicūqꝫ ē inuenire pricipia ꝓduc-
tiua aliquorū̄ ſine impfectiōe: illa ſuppoſi-
ta in q̄bus inueniunt̄ poſſunt talia ꝓducer̄
quorū̄ habēt pricipia ꝓductiua cū̄ non poſ-
ſunt ipediri. Sed in diuino ſuppoſito. ſ. i pa
tre eſt inuenire principiū̄ productiuū̄ noticie
genite. ſ. memoriā̄ fecūdā̄ que eſt obiectum
cū̄ intellectu. et principiū̄ productiuū̄ amo-
ris ſpirati quod eſt obiectiuum cū̄ volunta-
te. ergo ſuppoſitū̄ diuinū̄ habens iſta duo
principia productiua pfectiſſime poterit pro
ducere noticiam genitā̄ et amorem ſpiratum
talia autem in diuinis nō poſſunt eē niſi ſb
ſiſtentia cū̄ inherentia dicat i perfectionē. er-
go in diuinis ſunt ꝓducta duo ſubſiſtētia:
et vnum ꝓducens diſtinctū̄ perſonaliter ab
eis. Et ſi forte dicat iudeꝰ. ſicut ponis tres
perſonas in deo: ita poſſent poni plures alie
Reſpondet ſanctꝰ Thomas i ſumma cōtra
gentiles lib. viij. c. xxxvi. ꝙ diuine perſone
multiplicari non poſſent niſi ſm ꝙ exigit ꝓ
ceſſio intellectꝰ et volūtatis in deo. nō eſt au
tē poſſibile ꝙ in deo ſit niſi vna ꝓceſſio ſm
intellectū̄. eo ꝙ ſuum intelligere eſt vnum et
ſimplex et perfectū̄. quia intelligendo ſe itel-
ligit omnia alia a ſe. et ſic non poteſt eē i do
niſi vna verbi proceſſio. Similiter autem
oportet et ꝓceſſionem amoris eſſe tantum
vnā̄. quia etiam diuinū̄ velle eſt tantū̄ vnū̄
et ſimplex. amando enim ſe amat omnia a-
lia. non ē igitur poſſibile ꝙ ſint in deo niſi
due perſone procedentes. vna per modum i
tellectus vt verbū̄. ſ. filius et alia per moduꝫ
amoris vt ſpūſſanctus. Eſt etiam et vna ꝑ-
ſona non procedens. ſ. pater. Solū̄ igit̄ tres
perſone in trinitate eē poſſunt. Item ſi ſm ꝓ
ceſſionē oportet ꝑſonas diſtingui modꝰ aut
ꝑſone q̄tū̄ ad ꝓceſſioneſ non pōt eſſe niſi tri
plex: vt ſcꝫ ſit aut omnino nō procedens q̄d
patris eſt. aut a nō procedente procedens ꝙ
filij eſt. aut a procedente procedens quo ſpi-
ritusſancti eſt. Impoſſibile eſt igitur ponere
plures q̄ tres perſonas. Benedicamus er-
go patrem et filium cū̄ ſanctoſpū̄: laudemꝰ
et ſuperexaltemus cum in ſecula. Etiaꝫ hec
pro preſenti ſufficiant de iſta materia:

Contendit iudeus probare ꝙ xp̄iani ſūt
ydolatre quia adorant ſacramētū̄ altaris: et
propter venerationē ymaginum.

v

Jceſimūquartū et vltimū argumē
tum iudeorū eſt cōtra adorationē
xp̄i. et ſacramēti altaris: ac etiā cō/
tra adorationē ymaginū. Dicūt ei
iudei ꝙ xp̄iani ſunt peſſimi ydolatre adorā
tes xp̄m purū hominē tanꝙ deū. et q̄ꝺ pciꝰ
eſt hoſtiā de frumēto ab eis formatā et coc/
tā adorāt ſicut deū q̄ꝺ eſt deriſibile. et poſt/
ea comedūt q̄ꝺ eſt horribile. Adorant etiā
ymagines opera manuū hominū. Jllꝺ au
tem eſt contra legē dei Deutro. vi. Dominū
deū adorabis. ſ. maieſtatē diuinā in eo ſolo
ꝓfitendo. Jtē Exod. xx. Non facies tibi ſcul
ptile. nec omnem ſimilitudinē que eſt i celo
deſuꝑ et que in terra deorſum. nec eorū que
ſunt in aq̄s ſubtꝰ terrā. nō adorabis ea nec
coles. Jtē deutro. lib. et Leui. xxvi. Non fa/
cietis ydolū et ſculptile. nec titulos erigetis
nec inſignē lapidē ponetis in terra veſtra vt
adoretis eū. Jtē Deutro. xxvij. Maledictus
qui facit ſculptile et cōflatile. non ergo d̄bet
adorari homo. nec panis nec aliqua ymago
ſiue creatura. Ad iſtud argumētū reſpondet
quo ad primū. ſ. de xp̄o. quod fuit oſtenſum
pleniſſime in primo libro et in ſolutionibus
argumentorū p̄dictorū huius tercij libri ꝙ
Jhs nazarenꝰ eſt verꝰ meſſias in lege et pro
phetis ꝓmiſſus. Oſtenſum ē etiā quomodo
eſt verus deꝰ et verus homo ſicut patuit i ſo
lutione. xxij. argumenti. Et in p̄io libro con
ſideratione. iij. articulo primo. in quadrupli
ci examine: Et conſequenter ihūs nazarenꝰ
eſt latrie adorandus. nec ex hoc ydolatre ſūt
xp̄iani adorantes verū deū. Ad illud autē
quod dicūt de adoratione eucbariſtie ꝙ ibi
ſit ydolatria. Dicēdū ꝙ nō eſt verū ſm Ni/
colaū de lyra in tractatu contra iudeū nequi
ter arguentē. Non ei adoratur panis. quia
nō eſt ibi. ſed eius ſubſtantia conuerſa eſt in
ſubſtātiā corporis xp̄i v̄tute diuina ad pro
latione verborū cōſecrationis que ſunt ipſiꝰ
xp̄i veri dei effectiue ſeu principaliter. Jpſiꝰ
autem ſacerdotis ꝓlatiue ſeu miſterialiter.
Verbū autē diuinū eſt tante virtutis ꝙ per
ipſū factū eſt celū et terra de nihilo. vt patet
Gen̄. i. et pſalmo. cxlviij. dixit et facta ſunt:
et multofortius pōt cōuertere vnā ſubſtātiā
in aliā. Patet etiā per exemplū Exod. xxiiij
capi. vbi dicitur. ꝙ diuia virtute virga moy/
ſi cōuerſa eſt i ſerpētē. Et Exo. vij. aque egy
pti cōuerſe ſunt in ſanguinē. Et ſi dicas ꝙ
iſta nō ſunt cōuerſa virtute verborū falſum
eſt. Legimꝰ ei numeri. xx. ꝙ deficiente aqua
dixit dominꝰ ad ſacerdotes Moyſen et aarō
Loquimini ad petrā: et illa dabit vobis a/
quas: et ad verbū eorū ſm pſal. conuertit pe
trā in ſtagna aquarū: et rupē in fontes aqua
rum. Facilꝰ autē videt panē in corpus: et vi
nū in ſanguinē ꝙ petrā i aquā mutare. Qꝺ
autē poſſet conuertere vnā ſubſtāciā in aliā
manētibꝰ accidētibꝰ ꝓbat. q2 deꝰ nō attingit
ſubſtātiā mediātibꝰ accidētibꝰ: ſicut facit a/
gens naturale. ſed eā attingit imediate. et iō
pōt illā ſubſtātiā in aliam cōuertere manen
tibꝰ accidētibꝰ eadē virtute. Ad hoc autē ha
betur aliquo modo exēplū Gen̄. xix. vbi di/
citur ꝙ vxor Loth reſpiciēs retro verſa fuit i
ſtatuā ſalis. Per hoc eni ꝙ dicitur ſtatua vi
det ꝙ remanſerit figura ſubſtantie corporal'
ſubſtātia in ſal mutata. ſic igit̄ diuia virtute
cōuertit̄ panis ſubſtātia i corpꝰ xp̄i accidēti/
bꝰ remanētibꝰ panis. Aīa vero xp̄i realiter
cōiūcta eſt ſuo corp̄i. et ſimiliter deitas in ꝑ/
ſona filij. et ſic ſub ſpeciebus panis et corpꝰ
xp̄i ex vi cōuerſionis vel trāſubſtātiationis
anima eius et deitas ex cōcomitantia reali
et inſeparabili. et per conſequens ibi eſt to/
tus xp̄us verus homo et verus deus latria
adorandus. et ſic non eſt ibi ydolatria non
enim adorantur ſpecies panis viſibilis tan
ꝙ deꝰ. ſed ipſe xp̄s inuiſibilis exiſtens ſub il
lis ſpeciebus. Simile habet̄ quodāmodo
Exo. iij. vbi dicitur ꝙ xp̄s appꝑuit moyſi in
flāma ignis in medio rubi. et non eſt dubiū
quin moyſes adorauit deū quādo dominꝰ
dixerat moyſi. Solue calciamētū de pedibꝰ
tuis etc̄. nec tn̄ adorauit ignē illū ſiue flāmā
tanꝙ deū. ſciebat ei. moyſes hoc ipoſſibile
eſſe. ſed adorauit deū inuiſibilē ſub ſimilitu
dine viſibili apparētē. Et idē dicēdū eſt de
alijs apparitionibꝰ diuīs factis ſanctis pa/
tribꝰ. ſicut. iij. Reg. xix. c. apparuit Helye ī
ſibilo aure tenuis. Quod autē arguitur vl/
tra ꝙ xp̄iani comedūt corpus xp̄i ꝙ eſt hor/
ribile. Dicendū ꝙ verū eſſet ſi acciperēt in ꝓ
pria ſpecie. ſed ipſū accipere ſub ſpeciebꝰ pa/
nis non eſt horribile ſed magis ſuaue et ve
nerabile. Non enim ipſe xp̄s vel eius corpꝰ
in iſta comeſtione frangitur vel atteritur den
tibus ſiue laceratur ſicut ymaginātur iudei:
ſed ſola ſpēs pānis frāguntur et atteruntur. q̄
bus cōſumptis deſinit ibi eſſe corpus xp̄i. ſꝫ

remanēt huius ſacramēti effect⁹ q̄ eſt aie re
fectio per augmētum gratie. et ſic patet ꝙ co
meſtio iſta ſuauis eſt et veneranda. et ꝓpter
hoc ſaluator dicit Johis. vi. Ego ſum pāis
viu⁹ qui de celo deſcendi. ſi quis manduca-
uerit ex hoc pane viuet ineternū. Hoc etiam
fuit ꝑdictū pſalmo. lxxi. qui ſm doctores an
tiquos hebreorū exponitur de xpo. In prin
cipio eñi huius pſalmi cū dicitur. Deus iu-
diciū tuū regi da. Glo. hebraica dicit. Iſte ē
rex meſſias. de quo dicitur Iſa. xi. c. Egre-
dietur virga de radice yeſſe etc̄. Et in ꝓceſſu
huius pſalmi dicit̄ de ipſo. Erit firmamētū
in terra in ſummis mōtiū. vbi littera hebrai
ca habet erit placēta tritici in terra in capite
mōtiū. et tranſlatio Hyeronimi iuxta hebra
icū. Erit memorabile triticum in terra in ca-
pite montiū. Tranſlatio chaldaica habet.
Erit oblatio frumēti in terra. ex iſtis tribus
videt̄ ꝙ lr̄a noſtra fuerit corrupta ꝑ ſcripto-
res ponētes firmamētū ꝓ frumētū ex ſimili
tudine dictionū. Patet igit̄ ex dictis ꝙ d̄ re
ge meſſia dictū fuit in hoc pſalmo: ꝙ futur⁹
erat frumentū in terra in ſummis montium
vel oblatio frumēti in terra in capite montiū
quod iṗletū eſt in ſacramēto euchariſtie in
quo xp̄s ſub ſpeciebus panis tritici cōtinet̄
et ſuꝑ capita ſacerdotū vt adoret̄ a populo
eleuat̄. Qui ſacerdotes ꝓpter altitudinē ſtat⁹
mōtes appellātur. ꝓpter qd̄ ſaluator Joh.
xij. grano frumenti ſe cōparet et dicit niſi gra
nū frumēti cadēs in terra mortuū fuerit. etc̄.
De bonitate aūt ſacramenti eucharistie dicit
rabi moyſen hadarſam exponēs ſuper Gen̄
illud Oſee. xi. et declinaui ad eū vt veſceret̄.
Littera hebraica talis eſt. inclinabo ad eum
eſcā. quod exponens iſte doctor et loquens
in perſona dei ſicut et Oſee ꝓpheta. rabi ille
dicit in fine. inclinabo ad eū. i. ad populum
iſrael. eſcā bonā et ſuauē cui nō eſt alia ſimi
lis de qua dicitur pſalmo. lxxi. Erit placen-
ta frumēti in terra in capite etc̄. De iſta mate
ria vide quedā pulchra ſupra argumēto. xiiij
Patet igitur ex ſupradictis ꝙ adorare euka
riſtiā non eſt deriſibile. ſed ſanctū et venera-
bile nec eā ſumere eſt horribile. ſed deuotū
et delectabile bene diſpoſitis ad hanc eſcaꝫ.
ꝓpter qd̄ aplus. i. Cor. xi. ꝓbet autē ſeipſū
homo et ſic de pane illo edat et de calice bi-
bat etc̄. Et hoc fuit figuratū i mā̄na populo
iſrael dato Exod. xvi. de quo Sap. xvi. Pa
nem paratū de celo preſtitiſti eis ſine labore
omne delectamētū in ſe habētē et omnis ſa
poris ſuauitatē. De iſta materia āplius dice
tur cū dei adiutorio infra cū mouebitur bel-
lum iudeorū per argumenta ex natura aſſū
pta. Ad illud autē quod arguūt iudei de ſcul
ptilibus et ymaginibus. Reſpōdet̄ et ṗrio
declaro quid eſt adoratio: Secundo quot
modis ſumit̄. et tandem quali veneratione
ſanctorū ymagines venerande ſunt ex quib⁹
patebit ſolutio ad allegata per iudeos. De
primo dicitur ꝙ adoratio nihil aliud eſt ꝙ̄
quedā veneratio ſeu reuerentia alicui exhibi
ta ratione dignitatis ſuperioris et excellentie
Pro ſecundo iuxta doctorum ſacre theolo-
gie traditionē nos habem⁹ adorationeꝫ ſeu
veneratione que latria dicitur. et habemus
que dulia nominat̄. et habem⁹ que yꝑdulia
nominat̄. Latria enim dicitur cultus ſoli
deo trino et vno debitus. hoc etiā exꝑimur
in omni republica obſeruari. ꝙ ſummus re-
ctor aliquo ſigno ſingularis pre ceteris ho-
noratur ꝙ ſi alicui alteri deferretur foret cri-
men leſe maieſtatis. Et ideo in ſacro codice
ſtatuit̄ pena mortis his qui diuinū honorē
alijs exhibēt vt patet Exod. xxij. nec iſtū ho
norem ſiue adorationē ipſi deo exhibem⁹ ꝓ
pter ipſum qr ipſe eſt gloria et honore ꝑditiſ
ſimus cui nihil a creatura addici pōt ſed ꝓ-
pter nos: qm̄ ꝑ hoc ꝙ deū reueremur et a-
doramus mens noſtra ei ſubijcitur et i hoc
eius ꝑfectio conſiſtit. Res enim quelibet ꝑ-
ficit̄ ꝓpter hoc ꝙ ſuo ſuꝑiori ſubditur. ſicut
corpus per hoc ꝙ ab anima viuificatur. et
aer per hoc ꝙ a ſole illuminatur. Dulia vero
dicitur cultus vel reuerentia debita rōali cre
ature ſuperiorē ordinē tenēti ſicuti ſunt pre-
lati domini vel magiſtri. Yperdulia eſt cul-
tus ſiue honor dignior dulia debitus carni
xp̄i aſſumpte a verbo diuino. teſte gloſa ſuꝑ
illud pſalmi. Adorate ſcabellum peduꝫ e⁹
Circa vero ymaginū venerationem dicitur
ꝙ xp̄i ymago et crux et alie ſanctorum yma-
gines dupliciter poſſunt conſiderari: Uno
modo vt ſunt ymagines dei aut virgīs ma
rie ſeu ſanctorū. deū vel virginē mariaꝫ. aut
aliquē ſanctorū repreſentantes. Secūdario
vt ſunt quedā res puta aurū et argentum li-
gnum ſiue lapis. et illo ſecundo modo con
ſiderando nulla veneratio eis exhiberi debꝫ
immo crimen ydolatrie incurreret, qui vt ſūt

ſolū res q̄dā ipſas venerareṫ. Alio mō pn̄t
conſiderari vt repreſentāt ihm xp̄m aut vir
ginem mariā ſeu ſanctos paradiſi. et ſic vti/
q̄ȝ venerari debēt etiā eadē veneratiōe qua
ymaginatū veneratur. et ita crux xp̄i et eius
ymago venerari debet adoratione latrie. y/
mago autem virgis marie. aliorūq̄ȝ ſancto/
rū venerari debēt veneratione dulie: qꝛ tot⁹
honoꝛ refertur ad ꝓthotypuȝ. i. ad exēplar
ſeu ymaginatū et hec eſt opinio Thome in
iij. ſententiarū. diſtinctione. ij. Sed cōtra eā
obijcit magiſter Robertus holgot ſuper li/
bꝛo ſapiētie lectiōe. c. lviij. pꝛimo qꝛ latria ē
honoꝛ ſoli deo debitus. ſed nulla ymago ē
deus. ergo nulli ymagini debetur talis ho/
noꝛ imo cōtradictionē includit. vel īducit di
cere q̄ latria ſit honoꝛ ſoli deo debitus et ta
mē q̄ debeaṫ ymagini xp̄i. ꝑterea ſi ideȝ ho
noꝛ debeaṫ ymagini xp̄i et xp̄o idē honoꝛ d̄
betur lapidi et xp̄o. et per cōſequēs debetur
idem honoꝛ deo et creature qd̄ non eſt dicen
dū. Preterea qui honorat aliquid honore la
trie cōfitetur illud eē deū. ergo ſi aliq̄s poſſit
licite ymaginē honorare cultu latrie pōt lici
te ꝓteſtari et cōfiteri aliud a deo eē deū. Jō
aliter pōt dici q̄ nulla adoratio debeṫ yma/
gini nec licet ymaginē adorare. Uera enim
adoratio eſt in ſpū et deuotione et amore ſū
mo. et iſtū nullo modo debem⁹ in aliquam
creaturā dirigere qꝛ tn̄ ꝓpter ymaginē xp̄i ex
citamur ad adorandū xp̄m. et corā ymagīe
adorationē noſtrā facim⁹. Dicitur large lo/
quēdo q̄ ymaginē adoramus. Unde dicit
ꝑdictus doctoꝛ videṫ mihi dicēdū q̄ nec a/
doro ymaginē xp̄i qꝛ lignū. nec quia ymago
ſed adoro xp̄m corā ymagine xp̄i qꝛ ē yma/
go xp̄i. et excitat me ad adorādū xp̄m. et ſic
exponit Johānes damaſcenus libro. iiij. c.
iiij. vbi videṫ dicere q̄ ſanctorū ymagines
adorari hoc intelligo ſic q̄ ꝓpter ymaginis
repreſentationem licet mihi coram ymagine
ſanctum cuius eſt adorare. et eo modo intel
ligo Thomā et baſiliū et totū eccleſie ritum
hec ille. licet hoc rationabiliter videatur dic/
tū et poſſet ſatis ſuſtineri ac per hoc iudeis ſa
tiſfacere. quia tamen loquendum eſt vt plu
res. ſapiendū vero vt pauci et cōis opinio te
net oppoſitū ideo eam ſequendo ad ea que
iudei dicunt reſtat reſpondere. Cum ergo di
cant iudei q̄ ſacra ſcriptura vetat facere ſcul
ptile et illud venerari. Dicitur q̄ anteq̄ de⁹

eſſet humanatus facere ymaginē dei erat i/
pietatis cū ſm̄ diuinā naturā ſit infigurabil̄
inuiſibilis et inſenſibilis. ſed per carnis nr̄e
aſſumptionē factus eſt viſibilis: ſenſibilis
et palpabilis. et ita figura non eſt īpietatis
ſed pietatis. et hoc ꝓpter doctrinā et inſtructi
onem noſtrā ac paſſionis xp̄i recordationeȝ
imo ipſe deus factus homo. ſ. xp̄s ihūs. eaſ
pꝛimo tradidit. Nam ipſe pꝛimo pīxit yma/
ginem ſuā tradiditq̄ȝ pictori nō potenti eaȝ pi
gere. miſſo ab abagoꝛo rege vt dicto regi tra
deret vt patet in eccleſiaſtica hiſtoꝛia et notat
Damaſcen⁹ in ſententijs libꝛo. iiij. c. viij. cū
eni pictoꝛ non poſſet in faciem xp̄i aciē viſus
ſui defigere ꝓpter claritatis choruſcationem
xp̄s deuotionē regis attendens veſtimentū
pictoris faciei applicauit. et ſic ſuipſius yma/
ginē ei miſit. Jtē in die paſſionis ipſe pīxit
vultū ſuū tradiditq̄ȝ veronice et nunc yma/
go illa habetur rome in magna reuerentia
et veneratione. Jtem poſt ſancti apoſtoli pi
xerunt ymaginem xp̄i et matris ſue vt lucas
apoſtolus et euangeliſta. Habentur ymagi
nes rome teſte damaſceno vbi ſupꝛa. Jdeo
ergo pꝛohibite ſunt ymagines in lege veteri
quia tunc deus non erat figurabiliſ. ergo ceſ
ſante cauſa ceſſare debet effectus. Ex quo de
us ē figurabilis poteſt ymago eius fieri ad
venerandum vt dictum eſt. Sic enim iubet
pꝛopheta adorare non ſolū deum. ſed et ſca/
bellum pedum eius quoniam ſanctum eſt.
p̄s. lxxxviij. Unde quia non omnes noſcūt
litteras nec lectioni vacant. Jdeo ſancti pa/
tres ad velociorem memoriam habendam
de triumphis ſanctorum vt ſic alliciantur ad
bonum ymagines inuenerunt. Sic ergo tri/
plex fuit cauſa inſtitutionū ymaginum in ec
cleſia. Pꝛimo ad inſtructionem laicorum q̄
bus ymagines adhibentur loco libꝛorum.
Secundo ad incarnationis myſterium et vt
ſanctorum exempla nobis et frequentius et
recentius infigerentur. Tercio ad excitandū
deuotionis affectum qui magis ex viſis q̄
ex auditis cauſatur. Et q̄uis nulla ſit ſcrip/
turarum de adorandis ymaginibus tradi/
tio. Tamen apoſtoli familiari conſilio ſpiri
tusſancti nonnulla tradiderunt eccleſie obſ/
uanda que non relinquerunt in ſcripturis. ſȝ
in eccleſie obſeruatione per ſucceſſionem fi/
delium ſunt oꝛdinata. Unde ipſemet apo/
ſtolus ad Teſſalonicēſ. vi. ait. ſtate et tenete

traditiones quã didiciſtis ſiue per ſermonē ſcʒ ab ore prolatum. ſiue per epiſtolã. ſ. ſcriptam tranſmiſſam inter quas traditiones eſt ymaginũ veneratio. Quod autē placeat deo ymaginũ veneratio eo modo quo dictum ē et diſpliceat oppoſitũ ſiue earũ ablatio patʒ ex pena philippi et multorum aliorum. Unde legimus in cronicis imperatorũ et ſũmorum pontificũ ꝙ philippo heretico anno domini ſeptingenteſimo treceſimo. regnante. iuſſit ymagines auferri. Anaſtaſius cũ de regno expulit et lumine oculorũ priuauit. Ita et Leo tercius a beato Gregorio tercio acriter correptus eſt et excommunicatus et totam a dño illius ſubtraxit ytaliã. Relicto filio ſuo Conſtantino quinto. p̄re in deſtruēdis imaginib⁹ peiore. qui etiã in nullo auxiliabatur eccleſiã. ꝑterea iꝑeriũ romanũ a grecis ad frãcos extitit tranſlatũ. Vt ponitur extra de electione. c. cũ venerabilē. Frãcorũ ei fauorem et beneficia iã romana eccleſia per pipinum in multis neceſſitatib⁹ experta fuit. Iſte pipinus rex francorũ fecit magnũ ſynodũ cõgregari vbi fuit magna altercatio circa venerationem ymaginum et fuit diffinitum chriſti ac ſanctorũ ymagines eē venerãdas licet heretici contrarium ſuaderent qꝛ eis ſpēs ydolatrie videbat: ſed non ē verũ vt dictũ ē quia ymago fert intellectũ humanũ in ipſuʒ ymaginatum. Unde eas licite adoram⁹ et debita veneratione colim⁹. nec eſt eadē ratio de ymaginibus et ſculpturis ydolorum. qꝛ ibi malignus ſpiritus iungebatur qui in eiſdē dabat reſponſa cui nulla debetur reuerentia ſed non ſic de ſanctis ymaginibus. Satis igitur claret quõ non repugnat ſacre ſcriptur̄ ymaginũ veneratio eo modo quo dictũ eſt. videlicet propter ymaginatum. Et quãtum deo diſpliceat earũ ablatio ex penis nõ ſolũ ſpũalibus ſed etiã corꝑalib⁹ et tēꝑalib⁹ diuina ordinãte iuſticia inflictis. et ex aſſertiõne venerationis earũdē facta per vicariũ ihesu xp̄i cũ ſacra ſynodo vbi error interuenire nõ põt cũ talis ſancta congregatio dirigatur a ſpiritu ſancto. Sed reſtat vnum dubium de ymagibus aſtronomicis que fiũt certis tꝑibus planetis exiſtētibus in quibuſdã locis celi determinatis. Utrũ liceat tales ymagines facere et talibus factis vti ſicut temporibus ſuis vt dicit Robertus holgot ſuper librum ſapientie. lectione. lx. quidam in londonis dicebatur curare a quartana per ymaginem leonis auream ſecundum certas conſtellationes factam. Hic eſt difficile dicere quid eſt verum propter mirabiles operationes corporum quia hoc eſt certum ꝙ nihil ē homini illicitum quod per naturam compleri poteſt. dicit tamen Tho. ſecunda ſecunde: queſtione. lxxxvi. et allegat Auguſtinum. x. de ciuitate dei ꝙ opinio fuit falſa de ymaginibus talibus conſtruendis. verum eſt tamen ꝙ res naturales formas ſuas conſequuntur ex corporibus celeſtibus. ſed ymagines artificiales nullam virtutem conſequi poſſunt ab arte. niſi ratione materie: q̄uis ſecundum Auguſtinum aliquando operatione demonum aliquid efficiunt ſingularibus caracteribus illis impreſſis. qui naturaliter ad nihil valent et tacita pacta cum demonibus ſuffragantur. quibus ab nigromanticarum ymaginibus differunt. que expreſſa cũ demonibus peragunt pacta. Hec autem. xxiij. argumenta iudeorum ſumpta ex lege ſufficiant pro primo bello que vt viſum eſt nullius vigoris ſunt contra noſtrum fidei fortalicium. immo integrum et incorruptum manet ab ictibus eorum quia eſt turris fortitudinis a facie inimici.

De bello iudeorum per argumenta ſumpta ex lege euangelica.

q Uinta conſideratio eſt de iudeorũ bello ſumpta per argumenta ex lege euangelica. Uidentes enim iudei ꝙ ſua argumenta ex lege ſumpta nullius ſunt firmitatis ad expugnandum noſtrum fidei fortalicium. quinimmo per illa eius veritas clarior et fortior eſt oſtenſa tēptare volũt ſi poſſunt et ex dictis euangelicis ſe iuuare. et ex q̃buſdam alijs a xp̄ianis conceſſis vt fidei noſtre fortalicium diruatur ſicut deducit Nicolaus de lyra in tractatu contra iudeum neq̄ter arguentem ex quo tractatu plura hic inſeruntur paucis exceptis que ſuis locis explicabuntur et faciunt totidem argumenta ſicut ex lege ſcʒ. xxiij.

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs non eſt verus meſſias quia in eius genealogia ſunt mulieres peccatrices.

P Rimum argumētū iudeorū quo nitantur probare ihesum nazarenū non eſſe verum meſſiam ſumitur ex p͛io capitulo Mathei ſic. Jlle non eſt ver⁹ meſſias in cuius genealogia ponuntur mulieres peccatrices. ſed in genealogia ihū nazareni ponūtur mulieres peccatrices ergo ipſe non ē meſſias. Maior eſt manifeſta q꞉ meſſias debet eſſe ſanctus et bonus et ſic nō debet ī ſua genealogia peccatrices admittere. Mior patet q꞉ Math. i. vbi eſt principiū noui teſtamēti nominātur quatuor. ſ. Thamar Raab Ruth et Berſabee que ſunt ī ſcriptura reprobate. Pria nāqꝫ. ſ. thamar ſub habitu et ſiſtatione meretricis ſuppoſuit ſe iude ſocero ſuo et ſic cōcepit de ipſo phares et zaram Gene. xxxviij. Secūda vero. ſ. raab meretrix cognominatur Joſue. ij. fuit enim genere chananea et ſic videtur fuiſſe mulier luxurioſa vil' et ydolatra. Tercia. ſ. Ruth. fuit de populo Moab qui colebat ydola. Quarta. ſ. Berſabee fuit adultera vt patet. ij. Regū. xi. Ex quo ſequitur ꝙ non fuit vere xp̄s. Pro ſolutione huius malicioſe argumēti hebraici tria ſunt videnda. Primū eſt ꝙ non valet illud quod obijcitur. Secūdū ꝙ in arguēdo falſū ſupponitur. Terciū quare nomina dictarum mulierū in genealogia xp̄i exprimūtur cum hoc pricipaliter videatur querere argumētū Circa primū oſtenditur primo vt dauus retūdatur clauo ꝙ ſimilis ratio vel fortior pt fieri contra meſſiam a iudeis expectatū vn̄ Hiere. xxxiij. Dicitur de ipſo. Ecce dies veniunt dicit dominus et ſuſcitabo. Dauid germē iuſtū. quod oēs hebrei exponunt de xp̄o. Unde et trāſlatio chaldaica q̄ eſt hebraice littere in pluribus locis expoſitiua hꝫ hic: ſuſcitabo dauid meſſiam iuſtū. oēs eni iudei cōfitent̄ de dauid meſſiā deſcenſurum ꝓpter qd̄ Math. xxij. querente ſaluatore a phariſeis cuius filius eſt: dixerūt: dauid. Dauid aūt legitur multipliciter et grauiter peccaſſe. p͛io in morte ſacerdotis nobe p͛io Reg. xxij. c. q꞉ ꝑ omiſſionē cautele debite fuit occaſio mortis ipſorū petēdo panes et gladiū ab achimelech p̄nte doech idumeo ꝓpt quod filio achimelech fugiēti ad dauid dixit. Ego ſum reus omniū animarū domus patris tui et numerus occiſorū ſacerdotū fuit. lxxxv. virorū. et cū hoc ciuitas eorū fuit ſuccenſa et mulieres et puuli trucitati. Jtē peccauit ſecūdo peccato adulterij et etiā raptus vt videtur in vxore Urie: de qua dicit̄. ij. Regū. xi. c. miſſis itaqꝫ dauid nūcijs tulit eā ꝑ potētiā. ſ. regalē. Jtē peccauit tercio peccato homicidij ꝓditorie cōmiſſi Nā vriā fideliſſimū ſibi militē occidit gladio filiorū amō vt ibidē dicitur. Et q꞉ poſtea factū fuit diuulgatū ſurrexit inde ſcandalū magnum. ꝓpter quod dicebat̄ in populo vulgariter de ipſo dauid quō poterat eē ſalus ei qui rapuit ouem et occidit paſtorē. Jtē quarto peccauit grauiter nō ſolū omittēdo punitionē debitā ſed etiā increpationē filij ſui amon de oppſſione violenta ſororis ſue thamar. ij. Regū xiij. dicitur ei ibi. Cū aūt audiſſet dauid verba hec contriſtatus eſt valde et noluit cōtriſtare ſpm̄ filij ſui amon. q꞉ diligebat eū. Jtē quīto peccauit grauiter miſiboſeth filiū Jonathe cuius ſeruū accuſantē dominū ſuū crimine leſe maieſtatis et falſo vt habet̄. ij. Regū. xvi. c. Poſt agnitā innocētiā miſiboſeth et nequiciā ſibe ſerui ſui illū ſeruū quē de iuſticia tenebat̄ decapitare. nō ſolū nō puniuit ſed etiam contra iuſticiā medietatē hereditatis miſiboſeth ei dedit vt habet̄. ij. Reg. xix. ca. Jn hoc etiam fregit iuramētū federis initi inter dauid et Jonatā patrē miſiboſeth vt habetur. i. Reg. xx. c. dicens. Que iurauimus ambo in nomine dn̄i inter me et te. et ſemen meū et ſemē tuū vſqꝫ in ſempiternū: Et ſubintelligitur firmiter ſeruabūtur. et ꝓpter grauitatē huius peccati dicūt doctores hebreorū ꝙ regnū dauid poſtea fuit diuiſū. vnde ſup illud verbū dauid. ij. Regū. xix. c. et tu ſiba diuidite poſſeſſiones dixit glo. hebraica ꝙ tūc venit vox de celo dicēs. Roboā et Hieroboā diuidēt regnū tuū. Jtē ſexto peccauit dauid per ſupbiā in numeratione populi. ij Reg. xxiiij. c. et in tranſgreſſiōe diuini quod habetur Exo. xxx. vbi dicitur ꝙ in numeratione populi pro quolibet capite debebat dari dimidius ſiclus argenti domino quod tūc non fuit factum. et propter grauitatem iſtius delicti mortui fuerunt de populo iſrahel. lxx milia virorū vt habetur ibidē. Hec autē ſcripta ſunt in veteri teſtamento de peccato dō

et forſitã plura alia cõmiſit que nõ ſunt ſcri-
pta. Igiť ſi ꝓpter peccata p̄dictarũ mulierũ
in genealogia ihũ nazareni poſitarũ argu-
unt iudei ꝙ ihũs nazarenus nõ fuit meſſi-
as in lege et ꝓphetis ꝓmiſſus. eadẽ rõe vel
fortiori põt argui: ꝙ meſſias quẽ ipſi ſpec-
tãt deſcenſurũ de dauid qui tot et tantis cri-
minibꝰ fuit irretitus nõ ſit verꝰ meſſias eis ꝓ
miſſus. Itẽ oñditur ꝙ argumẽtũ eorũ non
valet. Frequẽter eñ legũtur hoĩes ſãcti ex pa
rentibꝰ nequiſſimis procreati. et ecõuerſo ex
ſanctis neqſſimi filij ſicut achaz nequiſſimꝰ
genuit ezechiã ſanctiſſimũ qui etiam contri
uit ſerpẽtẽ eneũ quẽ fecerat moyſes. iiij. Re
gum. xviij. c. et ezechias ſanctus genuit ma-
naſſem peſſimũ. qꝛ poſuit ydola in templo
domini. et effudit ſanguinẽ inoxiũ multum
nimis donec ĩpleret ierusalẽ vſqꝫ ad os. iiij
Reg. xxi. c. Similiter amon peſſimꝰ genuit
Joſiã ſanctiſſimũ qui genuit tres filios peſ
ſimos. qui propter peccata ſua traditi ſunt ĩ
manu ĩfideliũ. vnus in manu regis egypti. et
alij duo in manu regis babylonis. vt habe
tur. iiij. Reg. xxiij. et. xxiiij. c. Ex hoc pꝫ ꝙ ñ
habetur argumẽtũ cõtra veritatẽ xp̄i eo ꝙ in
eius genealogia ponũtur peccatores et pec-
catrices cũ iuſtis. Cõſequẽter procedẽdo ad
ſecũdũ oſtendo ꝙ in ſuo proceſſu accipit fal
ſum. Et primo q̃tũ ad hoc ꝙ dicit quatuor
mulieres in genealogia xp̄i numeratas fuiſ
ſe viles ydolatras et reprobatas. nõ tamẽ ĩ-
tẽdo eas totaliter excuſare a peccato ſed a tã
to verba ſũt Nicolai de lyra vbi ſup̄. p̄ria fuit
Thamar. circa cuius excuſatione aliqualẽ
cõſiderãdũ ꝙ ipſi abrahe facta fuit expreſſe
promiſſio de xp̄o Geñ. xxij. In ſemine tuo
bñdicẽtur oẽs gẽtes terre et ꝙ iſtud ſemẽ de
ſcẽderet ꝑ Iſaac y ſmahele q̃tũ ad hoc re-
probato dicẽte ſibi domino. In Iſaac voca
bitur tibi ſemẽ. Itẽ ꝙ deſcenderet de Iſaac
xp̄s. per Jacob: Eſau q̃tũ ad hoc reproba-
to dicẽte dño malachie. i. Jacob dilexi. eſau
autem odio habui. tota ergo generatio Ja-
cob fuit electa: propter quod. xij. eius filij fu
erũt vocati patriarche populi verũtamẽ d̃ iu
da deſcẽſurus erat xp̄s ſm̃ carnem propter
quod mulieres deſiderabãt habere prolem
de iuda et filijs eius. quia neſciebãt quõ de
illa tribu deſcenderet xp̄s quouſqꝫ determi
natũ fuit negociũ ad progeniẽ dauid ꝑ pro
miſſionem factã ſibi de xp̄o pſalmo. cxxxi.

Jurauit dominꝰ dauid veritatẽ et nõ fruſtra
bitur eũ: de fructu ventris tui ponã ſuper ſe
dẽ tuã. Iſta vero Thamar fuit vxor primo-
geniti iude. et etiã ſecũdi filij et ãbo mortui
ſunt ſine prole. et ideo dixit ſibi iudas. Eſto
vidua in domo patris tui donec creſcat Se-
la filius meus. et cũ adultus fuiſſet non de-
dit eũ ipſi Thamar timẽſ ne moreretur ſicut
duo p̄cedẽtes Uidẽs igitur Thamar. ꝙ in
iuriabatur ſibi et ex deſiderio prolis haben
de de iuda vel de eius filio ratione predicta
ſimulãs ſe meretricẽ concepit de Juda pha-
res et Zaram et ſic ex deſiderio bõi mota fu
it ad illicitũ perpetrãdũ ſicut obſtetrices egy
ptiorũ ex pietate ad filiorũ hebreorum ſalu-
tem mote fuerũt ad dicẽdum mendaciũ pha
raoni: Exo. i. c. Et iudith ſimiliter ex deſide
rio liberandi populũ ſuum iſrael mota fuit
ad ornandum ſe curioſe vt ſic concupiſcenti
am holofernis ad cõcupiſcentiam ſui excita
ret. quod erat ſimpliciter malũ: et in iſtis et
conſimilibus dicta vel facta mala excuſãtur
a tanto vel a toto. Quod autem dicunt iudi
ꝙ Raab fuit meretrix publica et vilis perſo
na falſum ẽ. Nam vbi dicitur de ipſa Joſue
ij. c. Ingreſſi ſunt domum mulieris meretri
cis nomine Raab hebrei dicũt. Ingreſſi ſũt
domũ mulieris hoſpitatricis noĩe Raab ꝓ
pter quod exploratores hebreorum illuc de
clinauerunt ad manendum de nocte. Non
enim eſt aliquo modo veriſimile ꝙ ſalomõ
princeps tribus iude accepiſſet eã in vxorem
ſi fuiſſet tam vilis perſona ꝙ autem arguũt
ipſam fuiſſe ydolatram eo ꝙ erat gẽtilis et
chananea non eſt efficax argumẽtum. quia
multi gentiles fuerũt vnius veri dei cultoreſ
ſicut patet de Job et amicis ſuis et dato ꝙ
coluerit ydola in iuuentute ſua ſicut fuerat a
parentibus edocta ac per hoc in parte excu-
ſanda. tamẽ in fide vnius veri dei ſaluauit
exploratores hebreorum vt patet ibidem et
ad hebreos. xi. et cum tota cognatione ſua
ad iudaiſmum fuit conuerſa. Quod autem
de Ruth. moabitide dicunt eam fuiſſe ydo-
latram poteſt ad hoc dici ſicut dictum eſt de
Raab. Quod autem poſtea coluerat vnum
verum deũ patet. Ruth. i. c. vbi dixit noemi
deus tuus deus meus et cetera. Quod autẽ
vltimo dicũt de Berſabee ꝙ fuitꝰ adultera.
dicendum ꝙ ex ſcriptura non habetur expreſ
ſe ꝙ hoc cõmiſerit voluntarie: ſed magis ꝑ

potentiā regis violēta vt dictū eſt ſupra. Et dato ꝙ in adulteriū conſenſerit tamē iudei nō poſſunt dicere quin deuota fuerit et honeſta. Nā prouerbiorū. xxx. c. ſuper illud qui dilecte mi. quid dilecte vteri mei et cetera: dicūt doctores hebrei ꝙ ad litterā hec ſunt verba matris Salomonis ipſum arguētis eo ꝙ prima nocte qꝛ iacuit cū filia Pharaonis ita carnaliter et inſolēter ſe habuit cū ea: ꝙ in manc tātū dormiuit ꝙ trāſibat hora offerendi iuge ſacrificiū matutinū. et claues templi erant ſub ceruicali Salomonis. Et ideo mr̄ eius intrauit cubiculū eius et excitauit eū dicens: quid dilecte mi. quid dilecte vteri mei. quid dilecte votorū meorū. quaſi dicat. conſidera quid feciſti. ſperabā ꝙ tu zelares pro cultu diuino et bene regeres regnū et tu defeciſti: et conſequenter monuit eū de carnalitate vitanda. et de iuſticia autē conſeruāda dicens. Ne dederis mulieribus ſubſtantiā tuam. nec obſtat ꝙ ille cui dirigitur iſtud verbū vocat̄ Lamuel. Nā ſalomō hoc nomine vocatus fuit. eo ꝙ nathā propheta vocauit eū amabilē domino. ij. Regū. xij. qd̄ in hebreo ſignificat cū quo de⁹ in legittio. Eſt autem de⁹ cū eo quē diligit. Patet igitur ex dictis ꝙ iudei in arguēdo accipiūt falſum reprobando iſtas quatuor predictas mulieres vltra debitū. Et ſi dicat iudeus quare nō nominātur in genealogia xp̄i ſancte mulieres ſcꝫ ſarra rebecca et ſic de pluribus alijs que cōmēdantur in ſcriptura et tamē nominant̄ ibidē quatuor mulieres peccatrices predicte Respondet̄ iſtud ē terciū qd̄ videbatur principaliter querere argumētū. Dico ergo ꝙ iſte nominantur ad excludendū falſam opinionē que poſſet oriri. Cum eni dicitur i genealogia abrahā genuit Iſaac. intelligitur de ſarra vxore eius principaliter prima. Et eodē modo cū dicitur Iſaac genuit iacob. intelligitur de rebecca et ſic de alijs. Si igit̄ ſic abſolute diceretur. Iudas aūt gēuit phares et zaram. Opinari poſſet aliquis ꝙ eſſet de vxore ſua vera quod eſt falſum: qꝛ iudas nō cognouit Thamar affectu maritali. propter quod ad excludendum opinionem falſam euangeliſta nomen Thamar expreſſit. Similiter ſi diceretur Salmon genuit booz preciſe crederetur ꝙ eſſet de ſua prima vxore iudea natione quod non eſt verū. et ideo nomen Raab eſt ibi expreſſum. Et idem dicendum eſt de alijs duabus: Non enim Ruth fuit prima vxor ipſius booz nec berſabee ipſius dauid ſed fuerūt eis ex accidenti cōiuncte Ruth vt ſuſcitaretur ſemē defuncti. et berſabee ne moreretur propter crimen adulterij

Contendit iudeus probare chriſtianos immundos quia comedunt carnes ſuillas.

ſ Ecundum argumentum iudeorū eſt ꝙ ex quo in genealogia ihū nazareni ponuntur mulieres īmunde tota ſua genealogia eſt ordinata ad imūdiciam Et ideo xp̄iani comedūt carnes ſuillas et cetera in lege ꝓhibita. Ad iſtud argumentum rn̄detur ꝙ nō ſequitur xp̄iani comedūt carnes ſuillas et alia in lege prohibita ergo ſunt immūdi. Nam illa precepta erant cerimonialia et per conſequens figuratiua ſtat⁹ futuri ſub xp̄o ſicut ſepe ſupra dictū eſt propter qd̄ publicato euangelio ceſſant nō ſolum vt mortua ſed etiā vt mortifera ſi ſeruarētur vt obligatoria ex lege. nā hoc eſſet dicere ſaltem facto ꝙ xp̄i aduentus nondū eēt cōpletus. Si autē aliquis abſtineret a carnib⁹ porcinis et huiuſmodi ex alia cauſa vtpote qꝛ ſunt ſibi abbominabiles vel non ſane nullū eſſet peccatum. ꝙ autem tales cibi tēpe xp̄i ſint liciti patet ex actibus apoſtolorū et ep̄lis Pauli in multis locis que propter breuitatē omitto quia eſt notum fidelibus xp̄ianis. Itē rabi moyſen hadarſan ſuper Gen. adducit auctoritatem. p̄s. cxlv. Qui cuſtodit veritatem in ſeculum facit iudiciū iniuriā patientibus dat eſcā eſurientibus. dn̄s ſoluit compeditos. et hic eſt finis verſus in hebreo. Exponit igitur iſte doctor finem huius verſus de eſca tempore meſſie dicens ꝙ hec littera dat eſcā famelicis. dominus abſoluens prohibita ſiue ligata. et exponendo ſic dicit: omnis beſtia que immūda reputatur in hoc ſeculo deus ſanctus et benedict⁹ faciet eā mūdā in futuro ſeculo: ſicut primitus fuit munda filijs. Noe qb⁹ dicitur Gen. ix. c. Quaſi olera virentia dedi vobis omnia. Sicut enim olus fuit mūdū omnib⁹ ſic animal et beſtia filijs noe et ita in futuro abſoluit deus quicquid ꝓhibuit de cibis. Sciēdū autē ꝙ iſte doctor et alij doctores hebreorū loquentes de pēti

ſeculo et futuro: per preſens ſeculum intelli-
gunt tpˢ currens vſqꝫ ad meſſiã et ibi inci-
pit ſeculũ futurũ. Cũ igitur ihũs nazarenus
ſit meſſias ver⁹ vt ſupra libro .i. oſtenſum eſt
a tempore paſſionis ſue in quo terminatus
fuit curſus legis moſayce liciti ſunt cibi lege
moſaica prohibiti. Et ideo paulus apoſto-
lus ĩ lege et prophetis doct⁹ dicit .i. Timoth.
iiij. Omnis creatura dei bona et nihil reijci-
endum quod cum gratiarum actione perci-
pitur ſanctificatur enim per verbum dei .i. ꝑ
eius filium modo dicto.

Contendit iudeus probare ꝙ ihũs non
eſt verus meſſias quia in eius genealogia
nulla ponitur mulier ſancta.

t Ercium argumentum iudeorum ẽ
ex euangelio. Si ieſus nazaren⁹ eſ-
ſet verus meſſias in eius genealogia ſaltem
aliqua mulier poneretur ſancta: ſed nulla ta-
lis ibi ponitur ergo non eſt vere meſſias.
Maior videtur manifeſta. minor probatur
cum non ponantur niſi ſupradicte quattuor
que et ſi non tantum peccatrices tamẽ fuerũt
Reſpondetur quicquid ſit de maiori ꝓpoſi-
tõne minor eſt falſa. nam in fine genealogie
ihũ xp̄i Jacob aũt genuit Joſeph virũ ma-
rie: de qua natus eſt iheſus qui vocatur xp̄s
Ipſam autem eſſe ſanctiſſimam ſcripture
noui teſtamenti et doctorum catholicorum
manifeſte proclamant. Sed quoniam hoc
ſatis eſt notum fidelibus ideo ſanctitatem
eius per ſcripturas iudeorum et ſarraceno-
rum declarare propono. Circa primum dici-
tur Iſa. vij. ca. Ecce virgo concipiet et pari-
et filium et vocabitur nomen eius emanuel
que auctoritas ad litterã intelligitur de xp̄o
et de eius matre. Pro declaratione huiuſ ꝓ-
phetie notandũ ꝙ ſicut legimus Iſa. vij. et
iiij. Regum. xvi. tempore regis achaz duo
reges potentes .ſ. ſyrie et iſrael aſcenderũt cõ-
tra iheruſalem ad preliandum contra eam.
dominus autem miſit ad eum yſaiam dicẽſ
ꝙ non timeret ab exercitu iſtorum duorum
regum. Ipſe autem ſicut erat malus et ydo-
latra et incredulus non credidit Iſaie. et yſa-
ias dixit ſibi ꝙ peteret ſignum ſue liberatio-
nis ex quo ſibi nõ credebat. vnde ſibi dixit.
pete tibi ſignum a domino deo tuo in pro-
fundum inferni ſcilicet per ſuſcitationem ali-
cuius mortui ſiue in excelſum ſupra ſcilicet ĩ
celo ſicut tempore Joſue de ſole. Iſte autem
rex malus nolens petere ſignum a deo de-
dit excuſationem fictam. Dicens ꝙ hoc eẽt
temptare deum. vnde dixit non petam et ñ
temptabo dominum. Cum autem cogno-
uiſſet yſaias ꝙ non bona fide dixit achaz. i-
mo quia deum non timeret aut amaret. et ſic
indignum reputans noluit ſibi dare ſignum
ſed dedit domui dauid dicens. Audite er-
go domus dauid nunquid parum vobis ẽ
moleſtos eſſe hominibus quia moleſti eſtis
et deo meo propter hoc dabit dominus de⁹
ipſe vobis ſignum. Ecce virgo concipiet et
pariet et cetera quod intelligitur de concepti-
one et partu xp̄i per virginem Mariam vt al-
legat euangeliſta Matheus in primo capi-
tulo. Et per obſidionem ciuitatis iheru-
ſalem ab iſtis regibus ſignificatur ſpirituali-
ter obſidio generis humani a demonibus:
et ꝙ genus humanum debuerit ab obſidio-
ne dyaboli liberari ſignum fuit ꝙ virgo con-
ciperet et pareret filium. Sed iſti glorio-
ſo ſigno de conceptu virgineo contradicunt
iudei illud impugnantes et pro impoſſibili
reputantes ꝙ virgo exiſtens virgo concipi-
at et pariat filium aſſerentes et affirmantes
ꝙ textus yſaie allegatus ſcilicet Ecce virgo
et cetera. non intelligitur ſicut nos chriſtiani
et fides catholica affirmat de virgine glorio-
ſa virgine maria. et faciunt contra hoc com-
muniter quinqꝫ argumenta. Et arguunt pri-
mo ſic. iſtud ſignũ fuit liberationis achaz a
duob⁹ regib⁹ q̃ venerũt contra eum. xp̄s ve-
ro natus eſt poſt achaz bene per .ccccc. annoſ
liberationis igitur ſignum non fuit incarna-
tionis xp̄i et conceptio eius ex maria virgi-
ne. Secundo ſic vbi nos habemus virgo he-
brei dicunt alma quod ſignificat adoleſcen-
tulam quod indifferenter dicitur de virgine
et corrupta. Virgo autem ſic non ſignificat
igitur textus ille non intelligitur de concep-
tione virginis ſcilicet adoleſcentule. Tercio
ſic qꝛ xp̄s nõ ẽ vocat⁹ emanuel. ſed ihũs ſcḋm
ꝙ pꝫ Luce. ij. et ꝓphetia dicit ꝙ vocabitur
emanuel igit̃ nõ põt dici de xp̄o. Quarto
qꝛ appet ꝙ ꝓphia itelligat̃ de aliquo filio et
dicit aliq̃ iudeorũ doctores et rabini. ꝙ itel-
ligit̃ de ezechia filio achã q̃ dict⁹ ẽ emanuel

Alij vero dicūt ꝙ intelligitur de filio yſaie de quo in ſequenti. c. dicit ꝓpheta acceſſi ad ꝓpheteſſam q̄ cōcepit et pepit filiū. Quito et vltimo arguūt iudei: littera dicit ꝙ anteꝗ̄ ſciat puer vocare patrē aut matrē auferetur fortitudo damaſci igitur in xp̄o fuit ignorantia ꝙ xp̄iani reputāt falſum qꝛ dicūt ꝙ habuit plenitudinē ſcie ab inſtāti ſue cōceptionis. Concludūt ergo iudei ꝙ nullo modo intelligitur de xp̄o nec de virgine Maria matre eiꝰ ſicut nos xp̄iani dicimꝰ et firmiter credimꝰ et cōfitemur. Ad primū argumētū dicēdū iudeis: ꝙ nō eſt verū ꝙ iſtud ſignū de cōceptu virgīs ipſi achaz dareť licet ſibi per ꝓphetā ꝓmitteretur dicens. pete tibi ſignum a domino deo tuo etc̄. Sed ex hoc inuitatus incredulꝰ remāſit et ydolatra qꝛ dixit nō petā et nō tēptabo dn̄m. alia lr̄a habet et non exaltabo dn̄m. Directū ergo fuit domui dauid ſignū vt patet ex textu vbi dicitur. audite domꝰ dauid ꝓpter hoc dn̄s dabit vobis ſignū. Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur etc̄. quod ſignū iphletū eſt in virgine maria principaliter et realiter que fuit de domo dauid. Ad illud autē qd̄ dicitur ꝙ illud ſignū fuit per. cccc. annos et vltra pꝰ achaz dicēdū eſt ꝙ duplex eſt ſignū. vnū ꝓnoſticū reſpectu effectus futuri ſicut gedeon datū fuit ſignū in vellere indicatiuum futuř victorie Judicū. ix. Secūdū eſt ſignū rememoratiuū reſpectu effectus preteriti ſicut moyſi datū fuit ſignū Exodi. iij. hoc habebis ſignū ꝙ miſerim tecū eduxeris populū meum de egypto imolabis ſuper montem iſtū grās. ſ. agēs de iſta miſſione que tibi iponitur nec obſtat de magna inſtantia tp̄is quia ſignū rememoratiuū ita reſpicit p̄teritum in magna diſtantia ſicut ſignū ꝓnoſticum futurū. Ad ꝓpoſitū iſtud fuit ſignū rememoratiuū et nō ꝓnoſticū et fuit datū in tanta diſtantia ꝓpter hoc ꝙ cōueniens erat qꝛ achā fuit incredulus verbo ꝓphete ꝙ dareť ſignū in longinquū vt ipſe in ꝓpria perſona nō videret ſicut in mente nō credebat. Illi tamē q̄ deſcēderūt ab eo viderūt ſicut maria et Joſeph. et ideo ſignāter ꝓpheta nō dixerit verba ad achaz ſed ad domū dauid de qua domū fuerūt maria et ioſeph vt infra dicetur.

Ad ſecūdū dicēdū ꝙ in hebreo ſunt tria vocabula quaſi idē ſignificātia. ſ. nabra. betula. balma. primū accipitur pro muliere adoleſcēte paucorū dierū nō habendo reſpectū ad virginitatem vel corruptionem: Secūdū accipitur ꝓ virgine nō habendo reſpectū ad etatē. ſ. adoleſcens iuuenis vel ſenex. Tercium vero accipitur pro muliere habendo duos reſpectus. ſ. ad adoleſcentiam et virginitatem. et quia iſta duo ſimul fuerunt in beata virgine: Ideo propheta diuinitus illuſtratus poſuit balma et nō aliquid aliud d̄ vocabulis ſupra dictis: Huius ſententie eſt venerabilis peritus vir petrus alfonſi conuerſus in ſuo dyalogo titulo: vij. dicēs: mulier nāq̄ ſiue iuuenis ſiue annoſa q̄diu virgo eſt appellari pōt betula. q̄diu autem iuuenis eſt ſiue virgo ſit aut corrupta poteſt nuncupari nabra. balma vero vocatur nulla niſi ſit iuuenis et intacta. hec ille. Notādum etiam ſecundum Nicolaum de lyra in hoc paſſu ꝙ balmum ſignificat abſconſionem et inde dicitur balma abſcondita que ſignificat iuuenculam aſpectibus hominum abſconditam ita ꝙ de eius pudicitia et integritate non dubitatur maxime quando preponitur littera he. et tunc ſonat healma. nec inueniuntur in tota ſacra ſcriptura alique ſic ſcripte niſi tantum tres ſcilicet rebeca. xxiiij. Geneſ. vbi dicitur de illa puella decora nimis virgoq̄ pulcherrima et incognita viro. et ſequitur ibi puella que gredietur ad hauriendā aquam in hebreo habetur healma q̄ egredietur etc̄. Et maria ſoror moyſi. Exo. ij. vbi dicitur de ea et iuit puella et vocauit matrem pueri in hebreo habetur iuit healma et cetera. Et iſta que ſcribitur Iſa. vij. et iō cū due p̄ie fuerīt virgineſ puriſſime q̄ ſic noīate fuerūt idē tenēdū ē de iſta hec lyra. dicit ergo ꝓpheta ecce healma. i. adoleceſ et virgo ſiml' qꝛ iſta duo dicit vocabulū healma cōcipiet et pariet filiū. i. beata virgo maria a ꝓpheta p̄nūciať q̄ cōcepit et pepit virgo manes et ꝙ ita neceſſario debeat intelligi patet qꝛ ſignū qd̄ debebat dari achaz ꝓ liberatione ciuitatis ſm textū rabi ſalomō debebat eē valde miraculoſū. vnde dixit ſibi Iſaiaſ pete tibi ſignū a dn̄o deo tuo i ꝓfūdū inferni ſiue in excelſum ſupra in profundum iferni. i. in ſuſcitatio ne alicuius mortui. vel i excelſum ſupra. i. in celo ſicut in ſtatione ſolis fuit tempore Joſue. modo ꝙ virgo et adoleſcens conciperet et pareret filiū virgine nō remanēte. nullum miraculū eſſet. oportet ergo

ad hoc ꝙ ſit miraculū ꝙ virgo cōcipiat et pa
riat in cōceptu et i ptu virgine remanēte. Et
hoc diuino miraculo qḋ impletū eſt in virgi
ne glorioſa. Et ideo auguſtin⁹ contra iudꝰos
in ſermone ānūciationis beate virginis di-
cit. Que ſūt dei miracula niſi que ſunt hoib⁹
ipoſſibilia qui ſcripſit tabulas ſine ſtilo fer-
reo: ipſe grauidauit Mariā de ſpū ſancto. q̄
multiplicauit panes in deſerto ſine rore. ipſe
virginē ipregnauit ſine corruptione. et qui fe
cit virgā ſine pluuia germinare. ipſe fecit da
uid filiā ſine ſemine generare. Ad terciū ar-
gumentū dicēdū ꝙ intelligit̄ de xp̄o. et quā-
do dicūt ipſe non eſt vocatus emanuel ſed
ihūs. Dicendū ꝙ imo qꝛ aliud ē nomē qḋ i
ponitur ſm rōez idiuidualē vt petr⁹ et ſic xp̄ſ
ſemper vocat⁹ eſt ihūs. Et ē aliud nomē qḋ
iponit̄ ſm ꝓprietatē vel aliquā virtutē excel
lentē vt liberalitatis. et ſic liberalis vocatus
eſt alexander. fortis vocatur ſampſon hercu
les vel achilles. et iſto modo xp̄us vocatus
eſt emanuel ꝓpter excellentiā et diuinā ꝓpri
etatē quā hꝫ. qꝛ in eius ſuppoſito diuina na
tura pariter et humana ſimul cōiūgūt̄. Vnḋ
emanuel interpretatur nobiſcū de⁹ quo noie
ſepe vocauit cū maria ipſū vt verū deū et ho
minē adorando. et ita ipletur littera hebrai-
ca que habet vt illa hehalma vocabit nomē
eius hemanuel. Super quo verbo dicit p̄di
ctus petr⁹ alfonſi vbi ſupra. et vocabis nomē
eius hemanuel. In hoc quod ibidē legit̄ vo
cabis. duo ſunt notanda. ſ. ꝙ de⁹ ſic appella
ri filiū volebat. et ꝙ ſine carnali patre virgo
foret puerū paritura ꝓpter hoc eni ait voca-
bis ac ſi diceret ipſa tantū vocabit et non pa
ter. hec ille. Ad quartū argumētū qn̄ dicunt
iudei ꝙ ille fili⁹ erat ezechias fili⁹ achaz. vel
ꝙ erat filius yſaie de quo in ſequenti. c. dicit
ipſe acceſſi ad propheciſſam que concepit et
peperit filiū et iſte vel ezechias vocat⁹ ē ema
nuel. Dicēdū ꝙ pꝫ vtrūqꝫ manifeſte eē falſū
Et primo de ezechia qꝛ vt patet ex quarto li-
bro Regū achaz regnauit per. xvi. ānos i cu
ius quarto āno dicta e.. prophecia qn̄ icepit
regnare filius ei⁹ ezechias habebat. xxv. an-
nos. Demptis ergo quatuor de regno pr̄is
ſui in quorū quarto dicta ē ꝓphecia patet ꝙ
vſqꝫ ad tēpus regni ſui de regno patris non
tranſierūt niſi. xij. āni. dēptis igitur iſtis. xij
de. xvi. ſequitur ꝙ quando dicta fuit ꝓphe-
tia ezechia iam habebat. iiij. annos. ſequit̄
ergo ꝙ prophecia in eo verificari non potuit
quia iam erat natus. Patet ſecundo ꝙ non
potuit intelligi de filio yſaie ꝓpter illud qḋ
in ſequenti. c. dicitur. acceſſi ad propheciſſaꝫ
propter duo. Primo quia de illo filio yſaie
qui ſecundum textum nomen eius fuit acce-
lera velociter ſpolia detrahe cito predar̄ nec
de eius nomine. nec de eius vita. nec de eiuſ
geſtis aut morte vlla mentio fit in ſcriptu
ra ſecundum ergo Hyeronimon eadem faci
litate qua dicitur contemnitur. Secundo
quia non eſt verum ꝙ Iſaias protunc acce-
deret ad propheciſſam vxorem ſuam vt ipſa
conciperet et pareret filium de quo intelli-
gunt iudei. Et ratio eſt quia in textu pre-
mittitur adhibui mihi duos teſtes fideles
Vriam ſacerdotem et Zachariam filiū ba-
rachie. et ſtatim ſequitur acceſſi ad prophe-
tiſſam que concepit et peperit filium. Mo-
do dico iudeis duo. Primo ad quid pro-
pheta inducebat iſtos teſtes: nunquid indi-
gebat teſtibus in accedendo ad concubitum
propheciſſe vxoris ſue. iſtud eſt turpe dicere.
Secundo peto ab eis qui fuerūt iſti teſtes
fideles. non vrias qui fuit tempore Ioachī
de quo Viere. xxvi. Fuit vir prophetans in
nomine domini. vrias filius ſemey quia a
tempore achaz et yſaie vſqꝫ ad tempus Io-
achim vt patet in quo fuit iſte propheta fue
runt plus ꝙ. c. anni. ſicut patet per tempora
per que regnauerunt reges. qui fuerunt i me
dio vt patet quartum librum Regū diſcur-
renti. Item alius teſtis fidelis Zachari-
as filius barachie qui eſt. xi. de. xij. prophe-
tis minoribus non erat adhuc natuſ. ipſe fu
it ſecundo anno regni darij regis perſarum
qui ſucceſſit cyro. qui dedit licentiam iudeis
reedificandi templum et a tempore achaz et
yſaie vſqꝫ ad tempus darij fluxerunt plus
ꝙ ducenti anni. non ergo iſte acceſſus yſaie
ad propheciſſam nec de iſtis teſtibus aliq̄d
continet veritatis. Quod ergo dicunt iudei
eſt veritas iſtius textus: O vtinam tollere-
tur cecitas ab oculis veſtris. Certe dico ꝙ
veritas iſtius prophecie eſt ꝙ deus ſpiritus
ſanctus aſſumpſit iſtos duos teſtes ſupradi
ctos et acceſſit ad propheciſſam id eſt ad vir
ginē mariā q̄ hūit ſpm̄ ꝓphecie et cōcepit et
pepit filiū ihm xp̄m ſaluatorē nr̄m. nā quā

do dicitur ĩ textu adhibui mihi duos teſtes
et cetera. loquitur ſpiritusſanctus per ſeipſuꝫ
et non ꝓpheta ſicut enĩ loquit̃ ꝑ prophetam
ſic põt loqui per ſeipſum. Iſti duo teſtes fi-
deles quos deus ſpiritusſanctus adhibuit
fuerunt. Urias filius ſemey de quo dictũ eſt
q̃ ꝓphetauit multa mala contra ciuitatem
que venerunt in captiuitate babylonica. Et
zacharias filius barachie qui prophetauit
multa bona ſpaliter de aduentu meſſie za-
charie. ix. Exulta ſatis filia ſyon. ecce rex tu⁹
venit tibi iuſtus et ſaluator et cetera. Et qñ
dicitur ꝙ adhuc ñ fuerũt nati ſed futuri erũt
Hic eſt dicẽdũ ꝙ nõ obſtat qꝛ p̃teritũ et futu
rũ totũ eſt deo preſens. et ita loquitur de pre
terito et de futuro ſicut de preſenti et poſt ꝓ-
phetias iſtorum ſequitur immediate in tex-
tu totum in perſona dei et ſpũſancti et acceſ-
ſi ad prophetiſſam. i. virginem Mariã que
ꝓphetauit in cantico. Magnificat aĩa mea
dominũ. Et cõcepit et peperit filium. Iſte
acceſſus fuit ſpecialis et hoc per ſpiritũ ſan
ctum ſicut dixit ſibi angelus Luce. i. ſpiritus
ſanctus ſuperueniet in te. Ad quĩtũ et vl-
timũ argumentũ dicẽdũ ꝙ intelligitur d̾ ſci
entia humana. licet ei in xp̃o nõ fuerit igno-
rantia tamẽ qꝛ fact⁹ ẽ hõ ĩ tẽpore habuit ſcĩe
tiam in tempore et anteꝙ illã haberet libe-
ratio populi denunciata per yſaiam comple
ta fuit. Cũ igitur ſupra declaratũ ſit ꝙ ihũs
nazarenus ſit vere xp̃s. ſequit̃ ꝙ mater eius
maria cõcepit eũ et peperit virgo et per con-
ſequẽs eſt ſanctiſſima. nec iudei pñt dictaꝫ
auctoritatẽ negare qꝛ nõ ſolũ accipit̃ d̾ trãſ-
latione hieronimi. ſed etiã de trãſlatiõe. lxx.
interpretũ qui fuerunt iudei. et in lege et pro
phetis peritiſſimi ſecũdũ ꝙ dicit Joſephus
antiquitatis iudaice libro. xij. Uideãt etiaꝫ
iudei tergũ tranſlationẽ chaldaicam cui con
tradicere nõ poſſunt nec audent. qꝛ iſtã pro-
phetiam ſic exponit. vnde vbi nos habem⁹
hic et adhibui mihi teſtes fideles vriam ſa-
cerdotẽ et zachariã filiũ barachie et acceſſi
ad ꝓphetiſſam etc̃. Illa trãſlatõ ſic habet. et
cõteſtatus ſum conteſtationes malas et pre
mea quas dixi venturas in ꝓphetia vrie ſa
cerdotis eẽ futurũ eſt quoqꝫ ſic omnẽ cõſola
tionẽ quã dixi vẽturã in ꝓphetia zacharie fi
lij barachie ego adducturus ſum et acceſſi
ad ꝓphetiſſam et cõcepit et pep̾it etc̃. Item

põt declarari ſanctitas virginitatis Marie
ex ſecreto lemarhe. qꝛ mem clauſa contra na-
turam ſuã eſt ibi poſita in verbo multiplica
bitur eius imperiũ. vide ſupra lib. i. in aper
tione primi theſauri. Unde in libro qui dici
tur ſabath apud hebreos autẽtice dicit̃ mem
clauſa verbũ clauſum ſignificat. Idẽ autẽ ꝑ
ſuadetur per illud quod habetur yſaie. xi.
Egredietur virga de radice yeſſe et flos de ra
dice eius aſcendet. Hec auctoritas ad litte-
ram intelligitur de chriſto vt ſupra oſtenſum
eſt qui per florem itelligitur. quia ſicut ſine
arboris corruptione flos ab ea egreditur. ſi-
xp̃s. naſciturus ex matre abſqꝫ virginitatis
corruptione. Idem etiam perſuadetur per
hoc quod habetur yſaie. lxvi. anteꝙ parturi
ret peperit. parturire eſt dolorem partus ſen
tire. Non autẽ dicitur de aliqua muliere ꝙ
ipſa peperit abſqꝫ dolore partus excepta do
mini noſtri iheſu chriſti matre. Item hie-
remias. xxxix. dicitur nouum faciet domin⁹
ſuper terram femina circundabit virum. per
hoc ꝙ dicit propheta nouum faciet domin⁹
manifeſte oſtendit inſolitam rem futuram a
domino et alias inauditam quod fuit quã
do virgo beata diuinitus concepit iheſuꝫ vi
rum ſcientijs et virtutibus ab inſtanti ſue cõ
ceptionis perfectum et ſic eum ſuo circũde-
dit vtero virginali. Quod etiaꝫ ipſum pa
reret manente corrupta hoc non eſt nouum
mulieribus. ſed ꝙ ipſum pareret ipſa rema-
nente clauſa iſtud eſt nouum. Item hoc fu-
it figuratum Ezechielis. xliiij. et dixit do-
minus meus ad me. porta hec clauſa erit et
non aperietur. et vir non tranſibit per eam
quoniam dominus deus iſrahel ingreſſus
eſt per eam eritqꝫ clauſa. et hic eſt finis verſ⁹
in hebreo per hanc portam intelligitur vir-
go Maria per quam filius dei venit ad nos
et exiuit deus et homo clauſura virginita-
tis integra remanente. Item rabi barachias
exponens illud Trenorum vltimo. pupilli
facti ſumus abſqꝫ patre dicit ꝙ deus ſanct⁹
et benedictus ait iſraheli. vos dixiſtis coraꝫ
me pupilli facti ſumus abſqꝫ patre. Redem
ptor quẽ ego ſuſcitabo vobis ſine patre erit
ſcꝫ ĩ terris. ſicut ẽ ſine matre in celis et ſic ꝑm
eũ appet virgitas marie mr̃is xp̃i. Itẽ dñs
Bonauẽtura quõdã ep̃s albañ. ſup terciũ
ſententiarum diſtinctione. iij. loquens de

ſanctificatione marie dicit. Quidā iudei aſſe rūt de ea ꝙ ꝙuiſ eēt pulcherrima a nullo vn ꝗ hominū fuit ꝯcupita vñ aūt acceperit hoc iudeorū dictū neſcire ſe dicit. Nicolaus ď lyra. Sed non eſt veriſimile ꝙ talis aut tantꝰ doctor poſuerit iſtud in ſcripto ſuo niſi habuerit ab aliquo loco autentico. Ratio autē quare virgo beata nō fuit cōcupita ab hominibꝰ pōt aſſignari. qꝛ diſpoſitio mētis magſ relucet in facie ꝙ in ceteris alijs ptibꝰ ꝑpter quod ex plenitudine gratie exiſtentis in eius mente fiebat quedā refulgentia in eius facie que in hoībꝰ ipſam intuentibꝰ cōcupiſcentiā nō excitabat ſed magiſ eā reprimebat et hoc modo de amabilitate ſancti Sebaſtiani dicitur. Neceſſe eni erat vt quē deꝰ tanta pfuderat grā ab oībꝰ amareť. Conſequenter declaratur ſanctitas virginis marie p ſcripturas ſarracenorum ꝑpter maiorē cōfuſionē iudeorū dicitur ei in alchorano machometi. Dixerūt angeli. O maria deus vtiq̄ elegit te et purificauit te et elegit te clarā ſuper mulieres ſeculorū. Itē ibidē. O maria deꝰ ānūciat tibi verbū ex ipſo. nomen eius ihūs filiꝰ marie. et erit honorabilis in hoc ſeculo et in futuro. Item ibidē dixit ipſa. deus meꝰ quō erit mihi filius et non tetigit me homo. Dixit ſic deus creat quod vult cū decreuerit vti ꝙ aliquid. dicat ei eſto et erit. Itē in libro alhokam qui ē auctēticꝰ apud eos dicit ēphoraria ſocius machometi ꝙ audiuit nunciuꝫ dei dicētem nullus de filijs adā naſcť quē non tangat ſathan preter mariam et filiū eiꝰ per nūciū aūt dei intelligit machometū. iteꝫ dicit ebumuſſe ꝓphetā. i. machometū dixiſſe multi pfecti fuerūt in hoībꝰ. nulla autē in mulieribus fuit pfecta niſi mater ihū. Has aūt ſcripturas ſarracenorū induxi quia ſecūdū apoſtolū oportet ſanctos habere teſtimoniū ab his qui foris ſunt. Patet igitur ꝙ iudeꝰ in miore ſui argumēti accipit falſum ſcꝫ ꝙ in genealogia ſaluatoris nō ponitur aliq̄ mulier ſancta. cuiꝰ opiniōis videť fuiſſe Hieronimus ſup. Matheū dicēs. Notādū ꝗ in genealogia ſaluatoris nullā ſanctarū mulierū aſſumi ſed eas quas ſcriptura reprehendit qui ꝑpter peccatores venerat de peccatricibꝰ naſcēs oīm peccata deleret. Sed iſtud dictū nō placet Nicolao de lyra propter duo. prio qꝛ vt dictū eſt in genealogia ſaluatoris ponitur maria ſanctarū ſanctiſſima. Secundo quia ex eadē ratione ibidē arguit Hyeronimus ad oppoſitum. ſ. ꝙ ꝑpter peccatū athalie filie impiiſſime ieſabelis que erat ydolatra et ad ydolatriā traxit Joathan maritum ſuū filius ābozū ochozias et nepos Joas et ꝓnepos amaſias tolluntur a genealogia ſaluatoris.

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs non eſt verus meſſias quia non eſt filius dauid ſiue de genere dauid.

q Uartum argumentum iudeorum ex euāgelio eſt in primo. c. Math: ponitur genealogia xp̄i quē aſſerunt xp̄iani eſſe verum meſſiam ex eadem arguitur ꝙ ipſe non eſt meſſias in lege promiſſus: ſic. Uerus meſſias debet eē filius dauid ſiue ď genere dauid ſed ihesus nazarenus non eſt filius dauid ď genere eius. ergo ipſe non eſt meſſias promiſſus. Maior eſt cōceſſa ab oibꝰ tam iudeis ꝙ xp̄ianis. minor ꝓbať quia ſi ihūs nazarenꝰ deſcenderet de dauid ſecundū carnē in eius genealogia poneretur. Cōſtat aūt ꝙ nihil tale ibi eſt qꝛ in fine genealogie dicitur iacob aūt genuit Joſeph viruꝫ marie de qua natus eſt xp̄s etc. Nūquid xp̄s eſt ex ſemine ioſeph natus vt dicať de genere dauid. ſicut et ioſeph. Et pꝫ ꝙ xp̄iani hoc non concedunt. ergo non habent ex predicta genealogia ꝙ ipſe ſit de genere dauid. Si forte dicat chriſtianus ꝙ deſcendit per mariam que eſt de genere dauid hoc non habetur ex textu quia non ponitur ibi quis eiꝰ fuit pater vel mater. ergo nullo modo ihūs nazarenus dicendus eſt filius dauid et conſequenter ipſe non eſt meſſias. Reſpondetur ſm Hyero. in glo. ꝙ non eſt conſuetudo ſcripturarum vt ordo mulierū in generationibus texetur. Et ideo non per mariam ſed per Joſeph inducitur cum de vna tribu Joſeph et maria fuerunt: vnde et eam quaſi ꝓximam cogebatur accipere. ne vna tribus ſe in aliam confunderet. vnde Numeri. xxxvi. omnes viri ducunt vxores de tribu et cognatione ſua et cuncte femine maritos de eadeꝫ tribu accipient vt hereditas permaneat in familijs. Sꝫ cōtra hoc Exod. vi. accepit aarō ſororē naaſon filiā aminadab. ſ. elizabeth in vxorē de qua cōſtat ꝙ erat de tribu iuda

Solutio ſola illa mulier nubere non potuit
viro de alia tribu ad quā deueniebat here/
ditas p̄ris vel parētū. Vn̄ cū ipſi elizabeth
nō deueniret hereditas p̄ris q꜒ hēbat fratres
priores ſe. ideo bene potuit nubere viro de a
lia tribu. ſed q꜒ maria nō habuit fratres vel
ſorores priores ſe q꜒ fuit vnica ioachim p̄ri
ſuo ideo ad eā deuenit hereditas. Vnde ha
buit neceſſe ſm̄ legē nubere viro de cogna/
tione ſua. et q꜒ ioſeph fuit de tribu iuda et d̄
ꝓgenie dauid vt patet in genealogia aſcen/
dendo: Sequitur ergo ꝙ virgo maria de q̄
natus eſt ihūs qui vocat̄ xp̄s fuit de eadē
tribu et progenie. Sed q꜒ ex rege dauid duo
pullularūt rami tanꝙ ex radice. ſ. Salomō
et nathan. Eſt dubium inter doctos a quo
illorū virgo maria deſcēdat ſm̄ carnē. et ſūt
nōnulli doctores dicētes ꝙ hec virgo deſcē
dit ex rege ſalomone ſm̄ carnē. et ex natā ſe/
cūdū legē cuius opinionis eſt Nicolaus de
lyra. Luce. iij. Sed hec opinio videt̄ eē p̄io
cōtra prophetas. Nā hieremias ꝓpheta lo/
quēs de yechonia per quē venit linea a ſalo
monis. ait. ſcribe virū iſtū ſterilē qui in die/
bus ſuis non proſperabit̄ nec erit de ſemine
eius vir qui ſedeat ſuper ſoliū dauid. et ptāte
habeat vltra in iuda. hiere. xxij. Si ergo hec
virgo deſcendit per ſalomonē et yechoniam
vt dicit illa opinio. ſeq̄tur ꝙ xp̄s filius vir/
ginis non ſedit ſuper ſoliū dauid. et ſuper re
gnū eius. Contra ꝓphetā in ca. ſequēti. Et
yſaie. ix. c. nec valet dicere ꝙ ꝓpheta intelli/
git non erit qui ſedeat ſeculari honore. xp̄us
autē nō ſic ſederat. q꜒ ſupra ca. eodē dicit do
min⁹ ꝑ ꝓphetā. Viuo ego q꜒ ſi fuerit yecho
nias filius Joachim regis iuda anulus in
manu dextera mea inde euellā eū et loquit̄
de ipſo et de ſemine ſuo. Vn̄ patet ꝙ nō ſo/
lū loquitur de temporali ptāte ſed etiā de il
la qua xp̄s ſedere habuit ad dexterā patris:
Itē non eſt veriſimile q꜒ deus tācōfuſibili/
ter repelleret eū et ſemē ſuū ab honore tēpo
rali et a minori gradu et cōſequenter conſti/
tueret ipſum in ſemie ſuo ī maiori gradu: ſ.
xp̄i. Secūdo hec opinio videt̄ eē contra apo
ſtolū q꜒ nathā frater ſalomōis regis nō fuit
filius naturalis regis dauid ſed adoptiuus
Luce. iij. Cū ergo ab illo nathā deſcendat
hec virgo ſm̄ carnē vt notat affrican⁹ ſcribēs
ad ariſtidē et Euſebius libro primo eccleſia
ſtice hyſtorie. c. vij. et damaſcen⁹ in ſentētijs
ſuis. li. iiij: c. vi. Sequit̄ ꝙ xp̄s nō eſt ex ſe/
mine dauid ſm̄ carnē contra apoſtolū. i. ca.
ad romanos. qui factus eſt ei ex ſemine da/
uid ſm̄ carnē. Reſpōdendū ergo ſm̄ illumi
natū doctorē magiſtrū iohānē vitalis in ſer
mone natiuitatis btē virgis qui incipit. O
pulcherrima inter mulieres ꝙ hec ſacra vir/
go venit ex nathā ſm̄ carnē qui fuit fili⁹ na/
turalis dauid. non quidē de berſabee vt illi
eſtimāt ſed de principali vxore dauid. ſ. mi/
chol: binomia egla dicta filia ſaulis que ge
nuit dauid yetruā binomiū q꜒ et nathan de
hoc. ij. Reg. iij. cū notatis per Joſephū li/
bro antiquitatis iudaice et per dictū Nicola
um de lyra q꜒ nathan fuit melior ſalomone
natura et vita q꜒ de pricipali vxore et vt opi/
natur p̄dict⁹ doctor renūciauit iuri regni ra/
tione eximie ſanctitatis. ex quo nathā filio
dauid. xxxviij. pullularunt plāte vſq₃ ad a/
uos ſancti Joachim patris virgis. Nā Ma/
tham frater aui eius. qui et melchi dictus ē
genuit heli qui ioſeph ſm̄ legē. Luce. iij. et
hic habuit fratrē pantherā qui genuit barpā
therā qui ſanctū Joachī ſm̄ carnē teſte da
maſceno vbi ſupra. et ſic ſanct⁹ Joachim pa/
ter huius virgis et ſanctus Joſeph ſponſus
eius fuerunt ſm̄ legē ſecundi primorum fi/
lij et ſic patet genealogia non ſolum ioſeph
ex progenie dauid ſed etiam virginis glorio
ſe per nathan ex principali vxore dauid ſc₃
michol.

Contendit iudeus probare ꝙ iheſus nō
eſt verus meſſias quia fuit peccator ex hoc
ꝙ fuit baptizatus.

q Vintum argumentum iudeorum
ex euangelio eſt ad probādum ꝙ
chriſtus habuit peccatum: vel ꝙ
eius baptiſmus fuit fruſtra arguit iudeus ſic
In euangelio Mathei. iij: capitulo dicitur:
ꝙ venit iheſus a galilea in iordanem ad
Johannem vt baptizaretur ab eo. ex hoc ar
guitur ſic. Chriſtiani dicunt ꝙ baptiſmus
ē ablutō peccatorū. cū ergo ihs nazaren⁹ fu
it baptizat⁹ ergo hūit peccata abluēda quod
xp̄i negāt. aut ille baptiſm⁹ fuit fruſtra. r̄ndet̄
ꝙ baptiſm⁹ xp̄i ē ablutio peccatorū. nō autē
baptiſm⁹ Johānis ſicut ipſe Johānes dicit

Math.iij. Ego quidē baptizo vos in aqua
in pniam qui autē poſt me ventur⁹ eſt forti/
or me eſt cuius nō ſum dignus portare cal/
ciamēta. ipſe vos baptizabit in ſpūſancto:
Ihs autē nazarenus fuit baptizatus baptiſ
mo. Johānis tm̄: qui nō erat ablutio pecca
torū. et ideo nō cōcluſit argumentū ꝙ ihūs
habuerit peccatū abluendi quia ſanctificati
in vtero baptizati ſunt baptiſmo xp̄i et tam̄
nō habēt peccatū abluēdū. Ihūs autē ab in
ſtanti cōceptionis ſue nō ſolū fuit ſanctifica
tus ſed etiā ſanct⁹ ſanctorū. Quod autē ar/
guitur vltra ꝙ ihūs nazarenus fuit baptiza
tus fruſtra. Dicendū ꝙ nō ſequitur. quia per
hoc approbauit baptiſmū et predicationē
Johannis. et per tactū ſue ſanctiſſime carnis
dedit vim regeneratiuā aquis nec ſimiliter
ſanctificati in vtero fruſtra baptizantur qꝛ p
hoc regenerantur in xp̄o et mēbra ei⁹ efficiūt
Et quia ſcripture noui teſtamēti et doctorū
catholicorum loquentes de baptiſmo ſunt
note fidelibus et a iudeis recipiuntur. Ideo
accipiuntur aliqua cōtra iudeos de veteri te
ſtamēto et de dictis doctorū hebraicorū. et
p̄mittitur figura huius ſacramēti Exo. xxix.
in baptiſmo aaron et filiorum eius. Vn̄ di/
xit dominus moyſi aaron et filios eius ap/
plicabis ad oſtiū tabernaculi teſtimonij. ſ. i
atrio vbi erat altare holocauſti. Cūqꝫ laue/
ris patrem cū filijs aqua induces etc̄. iſta lo
cio aque que erat primū vt dicit rabiſalomō
nō intelligitur de ablutione manuū et pedū
ſolū. ſed de lotiōe toti⁹ corpis ita ꝙ dicit hic
expreſſe rabiſalomō. ꝙ hoc ꝙ dicit lauabis
eos vult dicere baptiſabis eos ſic ꝙ totum
corpus intret in aquam. Itē ſecūdo ſuper il
lud Eccleſiaſtes. i. Quid eſt quod fuit id
quod futurū eſt Rabibarachias dicit ſicut
fuit redēptor primus ſic erit vltimus. Redē
ptor primus ſcꝫ moyſes fecit aſcendere pu/
teū ſicut habetur numeri. xxi. Sic redēptor vl
tim⁹ q̄ eſt rex meſſias aſcendere faciat aquas
ſicut habet Johelis vltimo. et fons ď domo
dei egredietur et irrigabit torrētē ſpinarum.
Hec ſūt verba doctoris p torrētē ſpinarū itel
ligitur multitudo peccatorū. Aliqui hebrei
dicūt ꝙ hec eſt lr̄a et irrigabit planiciē ſetbiꝫ
Eſt autē ſetbim regio grecie de qua alexan/
der magnus exiuit ad pugnādū cōtra reges
pſarū et medorū vt habetur primo macha/
beorū primo. c. et ſm̄ hoc iſta ꝓphetia fuit i

pleta qn̄ apoſtoli p̄dicauerunt grecis et eos
baptizauerunt. Itē tercio. Iſa. xliij. noli ti/
mere ſerue meus Jacob et rectiſſime quem
elegi. Effundam enī aquas ſuper ſitientem
et fluēta ſuper aridā. Effundā ſpiritū meum
ſup ſemē tuū et bn̄dictionē meā ſuper ſtirpē
tuā et germinabūt inter herbas ſicut ſalices
iuxta preterfluentes aquas. Iſte dicet domi
ego ſum et ille vocabit in noīe Jacob. et hic
ſcribet manu ſua domino et ī noīe dei iſrael
aſſimilabitur. Per hoc enī ꝙ dicit. effundaꝫ
aquas ſuper ſitiētem intelligitur baptizatio
iudeorum fidem xp̄i deuote recipientiū. Et
p hoc ꝙ ſubdit et fluenta ſuper aridam in/
telligitur baptiſatio gentiliū. Nam gentili/
tas non fuit irrigata doctrina legis et ꝓphe
tarū. et ꝙ iſte ſit intellectus habetur ſup glo
ſa rabi ſalomon. ſuper illud quod ſubditur.
germinabunt inter herbas etc̄. id eſt in me/
dio Eſau. Per Eſau vero ipſe et doctores
hebrei intelligunt romanum imperium qď
ſuſcepit fidem xp̄i et baptiſmū vt patet. Se/
quitur iſte dicet domine ego ſum glo. Iſti
erunt iuſti perfecti. quod de apoſtolis coue/
nienter poteſt intelligi. Et ille vocabit in no
mine Jacob Glo: Iſti ſunt paruuli filij im
piorum quod conuenienter intelligitur de fi
lijs iudeorum per apoſtolum conuerſis ad
xp̄m patribus eorū in infidelitate remanen
tibus. Hic ſcribet manu ſua domino Gloſa
Hi ſunt filij penitentie. per quod conuenien
ter intelliguntur chriſtiani religioſi. et in no
mine iſrael aſſimilabitur glo. Iſti ſunt con/
uerſi de gentibus. illis applicatur nomen iſ/
rael. ſm̄ qď dicit apoſtol⁹ ad romanos. ij. n̄
qui in manifeſto iudeus eſt. neqꝫ que i ma
nifeſto in carne circumciſio. ſed qui in abſcō
dito iudeus eſt et circumciſio cordis in ſpi/
ritu non littera. cuius laus non ex homini/
bus ſed ex deo eſt. Patet igitur ex predictis
ꝙ gloſa rabi ſalomon conuenīeter aptatur
ad propoſitum noſtrum q̄uis hoc non intē
dent. Deus enim aliquando mouet lin/
guam hominis mali ad annunciandum ve
ritatem preter eius intentionem: ſicut Cay/
phas. Johan. xi. dixit de chriſto. Expe/
dit vobis vt vnus moriatur homo pro po/
pulo: Intendebat enim ſolum inducere ali
os ad occidendum chriſtum. Sed quod ver
bum ſignificauit mortem eius pro futuram
ad ſalutem ſpiritualem populi. Hoc fuit

preter eius intentionē. ꝓpter quod euāgeli
ſta ſubdit. Hoc autē non dixit a ſemetipſo.
ſed ſupple a deo ſic eius linguā mouente.
Habetur autem ſimile exēplū ad aliquid. Nu
meri. xxij. de aſina balaā que ꝓtulit vba ra/
tionabilia: vt patet ibidē deo mouēte liguā
eius per ſe vel per angelū. Illa tamē nō itel/
lexit verba que ꝓtulit cū nō haberet rationē
nec intellectū. Itē quarto ſuper illud Geñ.
xlix. Ligans ad vineam pullū ſuū. et ad vi
tem o fili mi aſinā ſuam dicit gloſa. Hic eſt
de quo ſcriptū eſt Zacharie. ix. Sedens ſup
aſinā etc̄. Sequitur in gloſa. Et quomodo
erit agens ſicut ſcriptū eſt Ezech. xxxvi. Et
effundā ſuper vos aquā mūdam: et emūda
bimini ab omnib⁹ inquinamētis veſtris.
Auctoritas zacharie hic inducta ſm docto/
res hebreos intelligitur ad litterā de meſſia
ſicut oſtenſum eſt ſupra. et ꝑ gloſam hebrai
cam hic inductā habet. ꝙ erat mūdatur⁹ po
pulū ſuū ꝑ effuſionē aque mūde que ꝓprie
dicitur baptiſmus xpī. Unde in libro q̄ di/
citur yoma hieroſolimitanū auctētico apō
hebreos dicitur. Quēadmodū pelag⁹ mun
dificat pollutos: ita de⁹ ſanctus et benedic/
tus erit mūdans in futuro iſrahel. et ſic ē di/
cens Ezechielis. xxxvi. Aſpergā ſuper vos
aquas mundas. hec ille. Itē ſapiētes thal/
muth in midras dixerūt. ꝙ in aduentu meſ
ſie ipſe aſſumeret ſibi aquas mūdas ō ſub
ſede ſua. et ꝙ ipſe ſuper iſrahel effunderet ꝑ
ut dixit textus. Effundā ſuper vos aquam
mundā. et ſapientes tabala has aquas ſi/
gnificauerunt. et dixit rabi aquiba. Quādo
acceſſeritis ad lapides mūdos marmoreos
nō dicas aquas aquas. Sunt eni aque tem
porales et aque ſpūales. Itē ꝙ viderūt meſ
ſiā filiū dauid itrare ꝑ ſynagogas et ſtudia
et interrogatus quid faceret rñdit. ꝙ balnea
bat iuxta textū Geñ. Lauit in vino veſtimē/
ta ſua. quod ſignificat lotionē in baptiſmo
a ſancto meſſia poſtmodū ordinato. Item
quito de baptiſmo et eius effectu dicitur za/
charie. xiij. c. in illo die erit fōs patēs domui
dauid: et habitātib⁹ iheruſalē in ablutionē
peccatorū et mēſtruate. Per hoc ꝙ dicit erit
de futuro: patet ꝙ nō pōt itelligi de abluti/
one aliqua veteris legis. Nā oēs ille erant
ſtatute longe ante tempus zacharie. Quod
autem intelligatur de baptiſmo xpī patet ꝑ
illud quod ſequitur. Et erit in die illa dicit

dominus exercituū. Diſperdā noīa ydolo
rū de terra. Quod impletū fuit tempore xpī
et diſcipulorū eius. ꝑ quorū ꝑdicatōnē ydo
latria ceſſauit per totū mūdū. exceptis qui/
buſdā barbaris in aquilonari parte habitā
tibus qui limitati dicitur. ꝙ illud viuū qō
eis primo occurrit qualibet die illud adorāt
et venerantur vt deū ſuum pro illa die. Sed
qm̄ hec modicū eſt reſpectiue: ideo quaſi ꝓ
nihilo reputatur ſm comunē modū loquen
di. et etiā ſm doctrinā phi. ij. phiſicorū. Nec
obſtat ꝙ dicitur domui dauid et habitanti/
tib⁹ iheruſalē. quia hieremie. xxx. chriſt⁹ no/
minatͬ nomine dauid vbi dicitur. ſeruiēt do
mino deo ſuo. et dauid regi ſuo quē ſuſcita
bo eis. Non eī intelligi pōt de dauid q̄ mor
tuus erat ꝑ. cccc. annos ante vel circiter. et ꝙ
intelligatur de xpō patet per tranſlationem
chaldaicā que ſic habet. et colent coram do
mino deo ſuo: et obedient Meſſie filio da/
uid. et ſic per domū dauid hic intelligitͬ fa/
milia chriſti et eadē intentione ꝑ iheruſalem
militans eccleſia. Dicitur autem baptiſmus
fons patens. quia nulli penitenti debite de/
negatur. et dicitur: i ablutione peccatorum
et mēſtruate ꝓpter peccatū actuale et origia
le quod contrahitur in vtero matris. vtrū/
ꝙ enī lauat baptiſmus in adultis ad bap/
tiſmū veniētibus. Unde dicit hic gloſa chal
daica ſuper verbo in ablutionē peccatorum
et remittantͬ ſua peccata et ſue macule. Et
idē dicit rabi ſalomon in ſua gloſa allegan/
do chaldeū. Item ſexto Iſaie. in. c. xij. poſt/
ꝙ locutus ē de ſaluatore dicens. Ecce deus
ſaluator meus: fiducialiter agam et non ti/
mebo etc̄. conſequenter dicit Haurietis aq̄s
in gaudio de fontibus ſaluatoris. Et gloſa
uit chaldaicus. Et recipietis cū gaudio le/
gē nouā electorum iuſtorum. Hebraica veri
tas habet. Accipietis aquam cū gaudio de
fonte ſalu ationis. et idē eſt de fonte ſaluatō
nis vel ſaluatoris. Et ita impletur in hoc ſa
cramento ꝙ habet virtutē remitēdi peccata
ex fontib⁹ ſaluatoris. i. ex quinqꝫ plagis xpī
in paſſione ſua. Et ad litterā de fonte ſalua
toris. i. de latere xpī exiuit ſanguis et aqua
et qui vidit teſtimoniū ꝑhibuit. et ſcim⁹ q̄a
verū eſt teſtimoniū eius: vt patet Iohānis
xix. Item ſeptimo Iſa. lij. c. in fi. Ecce intel
liget ſeruus meus. et exaltabitur et eleuabitͬ
et ſublimis erit valde. Sequitur iſte aſpget

gentes multas. Hec ſcriptura intelligit̃ ad
litterã de xp̄o. patet per tranſlationẽ chalda
icã. cui nõ licet contradicere iudeis que tal'
eſt: Ecce pſperabitur ſeruus meus Meſſias
ꝓpter quod antiqui hebrei ab iſto loco vſ/
ꝗ ad finẽ. liij. capituli expoſuerũt ad litte/
rã de paſſione xp̄i. Dicit ergo. ecce intelli/
get ſeruus me⁹. qꝛ habet ſciaꝫ diuinã ab eter
no: et humana ex tẽpore. et exaltabitur. ſ. ad
vnitatẽ ſuppoſiti diuini. vel aliter. Exaltabi
tur in ſua reſurrectione: et eleuabitur in ſua
aſcenſione: et ſublimis erit valde ſedens ad
dexterã patris: Marci vltimo. Et dñs quidẽ
ihũs poſt ꝙ locutus eſt eis: aſſumptus eſt i
celũ et ſedet ad dexterã dei. Vel aliter ſm ꝙ
exponit rabi aquiba. Exaltabitur plus ꝙ̃ a
brabam: et eleuabitur pl⁹ ꝙ̃ moyſes et ſub
limis erit plus ꝙ̃ ãgeli: Ex quibus ſatis pt
inferri ꝙ meſſias debebat eẽ deus: Sequit̃
ad ꝓpoſitum. iſte meſſias aſpget gentes ml'
taſ. i. mũdabit ſanguine ſuo et baptiſmate.
que oĩa manifeſte ſunt impleta in xp̄o. Iteꝫ
octauo et vltimo dauid prophete fuit reuela
tũ ſignũ cõpletiõis oium ꝓphetarũ ſacramẽ
tis baptiſmi. vnde dicit in pſalmo. xxviij.
Vox dñi ſuper aquas deus maieſtatis itõ/
nuit. ac ſi diceret. clarius tũc ſacramẽtũ bap
tiſmi erit adipletũ cũ vox domini fuerit ſup
aquas et de⁹ maieſtatis itonuerit. quod fuit
adipletũ in baptiſmo xp̄i. qꝛ tũc vox patris
itonuit dicens. hic eſt filius meus dilect⁹ etc̃.
Math. iij. et iſta fuit intonatio dei maieſtatis
ex predictis in ſolutione huius argumẽti iu
daici tria colligũtur. Primũ ꝙ lꝫ xp̄us fue
rit baptizatus: fuit tamẽ imũdis a peccato.
Secũdũ ꝙ baptiſmus xp̄i nõ fuit fruſtra li/
cet ipſe eſſet ſine peccato. Terciũ eſt ꝙ iſtud
ſacramẽtũ fuit in teſtamẽto veteri figuratuꝫ
et multipliciter ꝓphetatuꝫ: ac ꝑ doctores et
gloſas hebreorũ euidẽter demõſtratum.

Contendit iude⁹ ꝓbare ꝙ ihũs nõ habu
it ſpm̃ſanctum ante baptiſmum.

Extũ argumẽtum iudeorũ ſumitur
ex euãgelio ex illo. Math. iij. bapti/
zatus autẽ cõfeſtĩ aſcẽdit de aqua. et ecce ap
ti ſunt ei celi. et vidit ſpm̃ de veniẽtẽ ſicut co
lũbã et deſcendẽtẽ ſuper ſe. Ex hoc arguunt
iudei ꝙ xp̄s ante baptiſmũ nõ habuit ſpiri
tũſanctũ cuius oppoſitũ aſſerũt xp̄iani. qd
autem iſtud ſequatur ex textu patet. qꝛ null⁹
venit vbi pri⁹ erat. Cũ ergo dicat̃ in textu. vi
dit ſpm̃ de veniẽtẽ ſuper ſe ergo ſpũſanct⁹
non venit in ihũ nazareno ante baptiſmuꝫ.
et tñ tũc erat incipiẽs annũ. xxx. ſic ergo. xxx.
ãnis fuit ſine ſpũſancto. qd incõueniẽs ma
gnũ reputatur a xp̄ianis. Reſpondetur ꝙ ñ
ſequit̃. vidit ſpiritũſanctũ deſcendẽtem et ve
niẽtẽ ſuper ſe. ergo ante nõ habuit ſpm̃ſan/
ctũ. qꝛ. iiij. Reg. ij. dicitur de heliſeo. cumqꝫ
caneret pſaltes facta eſt ſuper eũ manus dñi
qd intelligitur de ſpũ ꝓphetãdi. et tñ dicit̃ d
eo ante. ij. c. Requieuit ſpũs helye ſuper heli/
ſeũ. et qd ſubditur in arguẽdo nullus venit
vbi prius erat. dicẽdũ ꝙ verũ ẽ eo mõ quo
prius ibi erat. ſed alio modo põt venire: ſi/
cut dicitur Ge. xviij. vbi dicit̃. dixit domin⁹
ad abraã. Clamor ſodomorũ gomorreorũ
multiplicatus eſt. Sequitur deſcẽdã et vid
bo vtrũ clamorẽ qui venit ad me opere iple
uerũt etc̃. nõ eſt ꝑ hoc intelligẽdũ ꝙ ãte de⁹
nõ eſſet in ſodoma et gomorra. nec videret
eorũ facta cũ de neceſſitate ſit vbiqꝫ preſens:
ſicut dicit̃ Hiere. xxiij. celũ et terrã ego ipleo
dicit dñs. et oĩa de neceſſitate uidet ab eter
no. dicitur ergo deſcẽdiſſe et vidiſſe ꝓpter no
uũ effectũ quem fecit ibi. ſ. ſubuerſione ſodo
me et gomorre. Erat igitur ibi ante ſicut con
ſeruãs in eſſe. ſed deſcẽdit ibi ſicut puniens.
et ſimiliter tũc dicit̃ vidiſſe. qꝛ ſm modũ lo/
quẽdi ſcripture et etiã hominũ de⁹ nõ dicit̃
videre peccata quãdo diſſimulat punire. nec
per hoc iportatur aliqua mutatõ in deo ſed
i creatura ſic ſuo mõ dicẽdũ ẽ in ꝓpoſito. ſpi
ritusſanctus fuit in ihũ nazareno ab inſtan/
ti cõceptionis ſue per plenitudinẽ grẽ: ſicut
dicitur Ioh. i. vidim⁹ eũ quaſi vnigenitum
a patre: plenũ grã et veritatis. et hoc pdictũ
fuit Iſa. xi. c. egredietur virga de radice yeſ/
ſe et flos de radice eius aſcẽdet. et requieſcet
ſuper eũ ſpũs dñi: ſpũs ſapie et intellectus.
ſpũs cõſilij et fortitudinis. ſpũs ſcie et pie/
tatis. et replebit eũ ſpũs timoris domini.
Dicitur tamẽ veniſſe ſuper eũ in baptiſmo ꝑ
alium modum. ſcꝫ in ſigno viſibili colũbe
repreſentãtis in xp̄o plenitudinẽ gratie non
tunc accepte. ſed prius vt dictũ eſt. tamẽ ple
nitudo gratie que latens erant in xp̄o fuit
tunc manifeſta Iohãni baptiſte inuiſibili
ſigno, ſicut ei dictum fuit a domino. Super
quem videris ſpiritum deſcendentem et ma

nentem ſup eũ: hic eſt q̃ baptizat i ſpũſacto.
et per predicationẽ Johãnis alijs fuit dic/
tũ. Ideo ſubditur. ego vidi et teſtimonium
ꝑhibui. quia hic eſt filiuſ dei. Illi tamen q̃
erãt cũ iohãne quando colũba deſcẽdit ſup
ihesũ viderũt cũ eo: et vocẽ patris audierũt
qꝛ colũba illa nõ fuit ymaginaria ſed vera
et viſibilis. et vox diuinitus formata et ſenſi
bilis. Fuit aũt tunc neceſſaria manifeſtatio
plenitudis grẽ i xp̃o. Primo vt ꝓphia Iſa.
ꝑdicta oſtenderet ĩpleta. Secũdo qꝛ cito p9
baptiſmũ erat predicatur9 et publicatur9 le/
gẽ euãgelicã que eſt lex gratie. et per conſe/
quens actor eius oſtẽdit debuit plenus grẽ
Ideo tũc audita eſt vox patris. Hic eſt fili9
meus dilectus in quo mihi cõplacuit tanꝙ̃
in actore euangelij. et ſi dicat iudeus ꝙ tũc
erit cõtradictio in verbis. ſ. ꝙ erat ibi ſpũſſã
ctus. et non erat. veniebat: et nõ veniebat. de
ſcẽdebat et nõ deſcendebat. Dicẽdũ eſt ꝙ ñ
ſequitur qꝛ vera contradictio debet eẽ ad idẽ
et ſm idẽ. et ſimiliter in eodẽ tempore. Nunc
autem vt declaratum eſt non ſimiliter ſed a/
lio mõ venit ſpũſſanctus ſuper ihesum i ba
ptiſmo ꝙ̃ erat prius in xp̃o.

Contendit iude9 ꝓbare ꝙ ihũs xp̃s non
eſt verus deus quia eſurit.

Eptimũ argumẽtũ iudeorũ ex euã/
gelio ſumit̃ ex illo. qꝛ dicit̃ Math.
iiij. ꝙ xp̃s ieiunauit. xl. diebus et. xl. nocti/
bus. et poſtea eſurijt. Arguunt ergo iudi ſic.
Criſtiani dicunt ihũm nazarenũ eẽ deuꝫ. et
que laus eſt deo ieiunare. quaſi dicant nul/
la. quia deo nõ cõpetit comedere vel ieiuna
re. propter quod videtur deriſibile. et adhuc
magis illud quod ſubditur. et poſtea eſurijt
et maxime cũ moyſes qui tantũ homo fuit
ieiunauit. xl. diebus et. xl. noctib9. et nõ eſu
rijt. Solutio iſtius argumenti patet ex hiſ q̃
ſupra dicta ſunt in iſto. iij. libro conſideratõ
ne. iiij. argumento. xxij. Ibi enim declaratũ
fuit ꝙ xp̃s in lege et prophetis promiſſus fu
turus erat verus homo et verus de9 in vna ꝑ
ſona. Declaratũ eſt etiã ꝙ ihũs nazarenus
eſt verus xp̃s iudeis ꝓmiſſus ſupra libro. i.
in apitione. xij. theſaurorũ. et per conſeq̃ẽs
ipſe eſt verus homo et verus deus. Itẽ dcla
ratuꝫ fuit ibidẽ. et ſepe alibi. ꝙ per paſſionẽ
ſuam et mortem operaturus eſſet noſtrã ſa/
lutem. ꝓpter quod habuit corpuſ paſſibile et
mortale ante reſurrectiõem ſuam. et hoc mõ
ieiunauit et eſurijt. et tandẽ afflictiões et mor
tem ſuſtinuit non in deitate ſua. quia hoc eſt
ĩpoſſibile. ſed in humanitate pro nobis aſſũ
pta. et ſic meruit nobis gratiam et gloriam.
et ſibi corporis glorificationẽ. Unde ſuper
illud. Geñ. xxvi. Et introduxit eã Iſaac: dic
rabi moyſen hadarſan. hic eſt rex meſſiaſ quẽ
elegit deus ſanctus et benedictus: vt coleret
eum toto corde. daretq; cor ſuũ ad petenduꝫ
miſerationes pro iſrael. et ad ieiunandũ et
humiliandũ ſe pro eis: ſicut ſcriptũ eſt Iſa.
liij. Ipſe vulneratus eſt ꝓpter iniquitateſ no
ſtras: attritus eſt ꝓpter ſcelera noſtra. diſci/
plina pacis nr̃e ſuper eũ: et liuore eius ſana
ti ſumus. Per hanc traditionẽ dicti rabi mo
yſen patet ꝙ. liij. c. Iſa. loquitur de xp̃i paſ/
ſione pro generis humani ſalute. quod autẽ
dicũt iudei de moyſe. ꝙ poſt illud ieiuniuꝫ
non eſurijt. falſum eſt ꝙ poſtea nõ comediſ
ſet. nec eſt ſimile de vtroq;. nã manichei dic/
turi erant ꝙ ihũs non habuit carnẽ huma/
nã ex elemẽtis cõpoſitã. ſed celeſtẽ. ad quos
repellendos euangelium mentionem facit
de eſurie xp̃i iudei vero hoc non erant dictu/
ri de moyſe. ꝓpter hoc non oportuit ꝙ ſcrip
tura facere mentionem ſic de eius eſurie.

Contendit iudeus probare ꝙ ihũs xp̃s
non eſt de9 quia non dixit dyabolo tẽptãti i
omni verbo quod procedit de ore meo.

Ctauum argumentum iudeorũ ex
euãgelio ſumitur ex illo quod dicit̃
in ſupradicto. c. Non in ſolo pane vi
uit homo ſed in omni verbo quod ꝓcedit d
ore dei. Aſſerunt iudei ꝙ iſta reſponſio quã
ihũs dedit dyabolo nõ eſt rationabilis q̃a
debuiſſet dixiſſe ſed in omni re que procedit
de ore meo. Si enim ipſe erat de9 potuit ho
minis vitam conſeruare de omni re ſiue ſit li
gnũ ſiue lapis ſiue alia huiuſmõi. Reſpon
detur cum dicitur ꝙ debuiſſet dicere ihũs ſꝫ
in omni re q̃ ꝓcedit de ore meo. dico ꝙ non
eſt verum. non enim ſic debuit dicere quia ie
ſus voluit celare dyabolo ſuã deitatem quã
ille querebat experire per temptationem. ꝓ/
pter quod non debuit dicere de ore meo q̃a
loquebatur vt homo celans ſuã diuinitatẽ.

Itē quia tēptationē demonis excludebat p
ſcripturā ſacrā. ideo debuit eam allegare ſi-
cut iacuit in textu in quo ſcribitur de ore dei
et eadē ratione non debuit dicere ꝺ omni re
ſed in omni verbo. qꝛ ſic ſcribitur in textu. cū
hoc etiam pōt dici ꝙ non arguit qꝛ verbum
frequenter accipitur in ſacra ſcriptura ꝓ re fa
cta. nā. ij. Reg. i. c. dicitur quod eſt verbum
quod factū eſt. i. res geſta vel facta. et ſic ac-
cipitur in propoſito vt patet litterā intuenti
Deutro. viij. c.

Contendit iudeus probare ꝙ ihūs xp̄s
nō eſt deus quia non miſit ſe deorſum cum
eſſet in pinnaculo.

Onū argumētū iudeorum ex euan
gelio ſumitur ex illo quod dicit̄. M.
ca. quo ſupra. Si filiuſ dei es mitte
te deorſum etc̄. Sequitur ait illi ihūs rurſuz
Scriptū eſt nō temptabiſ dominū deū tuū z
Ex hoc arguunt iudei dicenteſ ꝙ hec reſpō
ſio non eſt bona. Primo qꝛ vt dicūt iudei in
eo erat ptās faciendi miracula. et ideo ſi di-
miſiſſet ſe deorſum ſine leſione aliqua nō fu
iſſet ibi aliqua temptatio diuina. Secundo
quia ſancti viri leguntur deum tēptaſſe nec
ex hoc reprobantur in ſcriptura ſed magiſ ꝯ
mendantur. ſicut helyas. iij. Regū. xviij. c.
Qui dixit deus qui exaudierit per ignem ip
ſe ſit deus. et helyſeus. iiij. Regū. v. ca. dixit
de naaman leproſo veniat ad me et ſciat ꝓ-
phetam eſſe in iſrael. Similiter ꝺ gedeō Iu
dicū. vi. temptauit deū querens ſignū in vel
lere. Itē deus nō inducit homines ad malū
inducit autē ad ſuipſius temptationē mala
chie. iij. c. Inferte omnē decimā in horreum
meū vt ſit cibuſ in domo mea et probate me
Super hoc dicit dominuſ. ſi nō aperuero ca
tharactas celi et effudero vobis benedictio-
nem meam vſqꝫ ad habūdātiā. Responde
tur cū dicunt iudei. Primo ꝙ iſta reſponſio
non eſt bona non temptabis dominum de-
um tuum. Dico ꝙ in hoc iudei perimunt ſe
ipſos arguentes dictum moyſi deutro. vi. c.
Quod autem vlterius nitūtur oſtendere tē-
ptationem dei non eſſe peccatum manifeſte
dicunt contra deum arguētem maliciam po
puli iſrael Numeri. xiiij. c. tēptauerūt me iā
per. x. vices. Itē pſal. lxxxxiiij. Nolite obdu
rare corda veſtra ſicut in exacerbatione ſecū
dū diē tēptationis in deſerto vbi tēptauerūt
me patres veſtri probauerunt et viderunt o-
pera mea. ad illud autem qꝺ inducunt ꝺ vi
ris ſanctis deū temptāntibꝰ vt dicunt. Scien
dum eſt ꝙ temptare eſt experimentum de ali
quo accipere. nullus autem querit experiri il
lud de quo certus eſt ſed illud de quo dubi-
us eſt. Itē aliquis pōt experiri verbo vel fa
cto. verbo cū querit aliquis de vicino ſuo a-
liquid vt experiatur ſi iuuaret eum in neceſ-
ſitate ſua. facto cum facit aliquid quod non
videtur ordinabile ad aliquid niſi ad talem
experientiam. et talis experientia dicitur tem
ptatio ſicut cū aliquis facit currere equum ſi
ne neceſſitate aliqua aut vtilitate dicitur tem
ptatio equi quia talis curſus non videtur or
dinabilis niſi ad accipiendum experimen-
tum de velocitate equi. Si aūt facit currere
ꝓpter neceſſitatem aliquam puta ad fugien
dum hoſtes vel ꝓpter vtilitatē aliquam vt
ad capiendum ceruum non eſt temptatio eq̄
Dubitare autem de his que pertinēt ad per
fectionē diuinā vt eſt potentia bōitas et hu
iuſmodi ſemper eſt malum Et ideo qui fa-
cit aliq̄d vel qui dicit ſine neceſſitate aut vti
litate ad experiendum diuinā potentiam vl̄
voluntatem tēptat deū et peccat propter qꝺ
exponēs ſe ſine neceſſitate aut vtilitate peri-
culo expectans ſe ſeruari a deo temptat deuz
cū poſſit ſeruari alio modo. tale quid ſugge
rebat dyabolus ihū nazareno dicens. Mit-
te te deorſum. Et licet ihūs per virtutem di-
uinam poſſet hoc facere ſine periculo tamen
hoc non fecit celare dyabolo volens ſuaz di
uinitatem et excludere demonis tēptationē
per ſacram ſcripturā reſpondit bene per illō
quod hominibus ꝓhibetur. poterit enim tā
ꝙ homo per gradus deſcendere de pinnacu
lo. Quod igitur arguitur helya non valet. ñ
enim petijt ſignum per ignem deſcendētem
ſine vtilitate ſed ad hoc ꝙ populus iſrael a
cultu baal ad colendum verum deum redu
ceretur vt patet ibidem. Item hoc fecit de p̄-
cepto domini dicentis ſibi. vade oſtende te
achab vt premittitur ibidem. et tunc reuela-
tus fuit ſibi modus procedendi cōtra ꝓphas
baal licet hoc non ſit totaliter expreſſum q̄a
non omnia ſcribuntur. Eodem modo dicē
dum eſt de heliſeo. curauit enim naamā ex
diuina reuelatione et ad manifeſtationē vir
tutis diuine. Unde et naaman relicta ydo-

latria cõuerſus fuit ad colẽdũ totaliter vnũ verũ deũ. vnde dixit. iiij. Reg. v. c. non faciet ſeruus tuus vltra holocauſtũ et victimam dijs alienis niſi domino. De gedeone vero dicũt aliqui doctores noſtri ꝙ ex debilitate fidei petijt bis ſignũ in vellere ꝓpter qđ non excuſatꝛ totaliter a peccato ſicut dicit quedã gloſa ſuper locũ iſtum. Sed hoc nõ videtur rõabiliter dictũ qꝛ ſcriptura nõ notat eũ culpabilẽ ex hoc facto nec fuit punitꝰ a dõ ſicut zacharias pater iohãnis q ꝓpter dubiũ petijt ſignũ dicens. vnde hoc ſciam ꝓpter qđ factus fuit mutus vſqꝫ ad filij ſui circũciſionẽ vt habetur Luce. i. c. De glo. vero i generali allegata parũ eſt curãdũ. ideo ſaluo meliori iudicio põt aliter dici. vno mõ ꝙ gedeon fecit hoc ex inſtinctu diuino. et ſic nõ peccauit. Inſtinctus enĩ diuinꝰ nõ impellit ad peccãdũ. Alio modo dicẽdo ꝙ gedeõ non fecit hoc dubitãdo de potentia dei quin per ipſam poſſet ſaluare populũ. nec de verbo dñi dicẽtis ſibi. in hac fortitudine tua liberabis iſrael quaſi non eſſet verũ. Sed ignorauit vtrũ hec ꝓmiſſio eſſet abſoluta que ſemꝑ īpletur vel conditionali. ſ. niſi gedeon et eiꝰ ſocij ponerẽt īpedimẽtũ per aliquod peccatũ. frequenter enĩ in ſacra ſcriptura intelligũtur ꝓmiſſiones diuine facte ſub tali conditione ꝙuis nõ exprimatur. hieremie. xviij. ca. Subito loquar de gente et de regno vt edificem et plantem illud ſi fecerit malũ in oculꝰ meis vt non audiat vocem meam penitentiã agã ſuper bono quod locutus ſum vt facerem ei. timuit ergo gedeon ne per fragilitatẽ ſuam vel ſociorum ſuorum ꝓueniret īpedimẽtũ dicte ꝓmiſſionis. petijt ergo humiliter a deo edoceri ꝑ ſignũ quod nõ prouenjret tale īpedimẽtũ vt ſic conſtantius et expeditus iret ad prelium ꝓpter quod petijt duplex ſignum vnũ pro ſe aliud pro ſocijs ſuiſ.

Ad auctoritatem malachie dicendũ ꝙ iudei tenebãtur ſoluere decimas ex ꝑcepto dei ſicut patet in multis locis veteris teſtamenti et per cõſequẽs hoc erat neceſſe ex ꝑte ſoluẽtiũ et vtile ex ꝑte recipientium. Erat enĩ ad ſuſtẽtationeꝫ miniſtrorum. Ad hoc enim inducebat dominus populum per prophetam dicens. Inferte omnem decimã etc̃. Quod autem ſubditur probate me ſuꝑ hoc etc̃. li probate non tenetur hic cauſaliter ſic ĩtelligendo ꝙ ſoluerent decimas ad probandum ſeu tẽptãdũ. ſi per hec deꝰ aꝑiret eis cataractas celi ſed tenetur conſecutiue. et ẽ ſẽſus ſi ĩpleueritis ꝑceptũ meũ de decimis ſicut tenemini et ego conſequenter multiplicabo bona veſtra ſicut dicitur Iſa. c. i. ſi volueritis et audieritis me bona terre comedetis.

Contẽdit iudeus probare ꝙ lex euãgelica non eſt lex dei qꝛ cõtradicit legi moyſi cuꝫ dicat non iurare omnino.

Decimũ argumẽtũ iudeorum eſt et ſumitur ex euangelio ex illo verbo Math. v. c. Audiſtis qꝛ dictum eſt antiquiſ nõ periurabis. reddes aũt domino iuramẽta tua. ego autem dico vobis non iurare oĩno etc̃. ſequitur. Sit ergo ſermo veſter. eſt eſt nõ non quod autẽ habũdãtius eſt a malo ẽ. Ex iſtis arguunt ſic iudei xpiani affirmãt ꝙ lex euãgelica nõ deſtruit legẽ moyſi in moralibus ſed hoc patet eẽ falſum qꝛ ſcribitur deutro. x. c. Dñm deũ tuũ timebis et illi ſeruies ipſi adherebis et in nomine illius iurabis. Et iterũ deutro. vi. Dominũ deũ tuũ timebis et illi ſoli ſeruies ac per nomẽ illiuſ iurabis. Et patet manifeſte ꝙ ihũs nazarenus iſtud deſtruit dicẽdo. ego dico vobis ñ iurare oĩno. Solutio ꝙ negatio ꝑpoſita ſigno vniuerſali facit equipollere ſuo contradictorio quia non omnis et quidã non equipollent. Et ideo ꝑ hoc ꝙ dicitur non iurare omnino. nõ excluditur omne iuramẽtuꝫ. qꝛ quilibet tenetur ſuperiori requirenti veritatem per iuramentum dicere veritatem aliter periret iuſticia et veritas in multis caſibus. ſed cum dicitur. Non iurare omnino excluditur iuramẽtum illicitum quod eſt triplex. ſ. iuramentum falſum quod caret veritate et iuramentum iniquũ quod caret iuſticia. ſicut cum aliquis iurat innocenti nocere et iuramentum incautum quod iudicio diſcretionis caret quod fit quando quis iurat ſine neceſſitate aut pia vtilitate. et propter hoc dicitꝰ Iere. iiij. c. iurabis viuit dominus in veritate et iuſticia et iudicio. ad excludẽdũ illa tria iuramenta illicita. Sciendũ autem ꝙ ex verbo deutro. iiij. c. ſupra allegato i nomine illius. ſ. dei iurabis. Aliqui dixerunt ꝙ iuramentum eſſet frequentendum tanꝙ religionis actus etiam in communi verbo vbi non

apparet neceſſitas aut pia vtilitas de quib⁹
videntur fuiſſe iſti iudei arguentes. Sꝫ ꝙ
hoc ſit falſum patet per preceptū diuinum.
Exod. xx. vbi dicitur. nō aſſumes nomē dei
tui in vanū. nec enī habebit in ſontem dñs
eum qui aſſumpſerit nomen dei ſui fru-
ſtra. quod facit ille qui iurat ſine neceſſitate
aut pia vtilitate hoc etiā patet ex verbo Hie
remie ꝑallegato: Item Eccleſiaſtici. xxiij. c.
dicitur vir multum iurans replebitur iniqui
tate. nam ex frequentia iurandi ex iuramen-
to incauto labitur in iuramentū falſuꝫ et ini
quum. Quod autē ſubditur ſit ſermo veſter
eſt eſt. non non. i. ſimpliciter affirmando ve
ritatē et negādo falſitatē intelligendū eſt ni
ſi neceſſitas plus exigat. et ꝙ hoc intelligat
de modo communi loquēdi inter hoīes patꝫ
per hoc ꝙ dicitur ſermo veſter: qd̓ autē am-
plius eſt a malo eſt. nō dicit hoc eſſe malum
ſed a malo. Nā omne iuramētū eſt a malo
culpe vel pene. iuramētū enī falſum iniquū
et incautū eſt a malo culpe ex parte iurantis
Iuramētū autē licitū eſt a malo pene ex ꝑte
requirentis iuramētū. Ex humana quippe fra
gilitate que pena quedā ē inflicta humano
generi ꝓpter culpam primorū parentū pro
cedit. ꝙ homines mutuo ſibi nō credūt ſim
plici verbo abſqꝫ iuramento. Et ſic patet ꝙ
xp̄s nō deſtruit in moralib⁹ legē moyſi im-
mo ꝑficit et dat modū quō homines nō ſint
leuiter ꝑiuri. Iudei vero miſeri et ceca dant
modo ꝙ homo ſit periurus et ꝙ frāgat oīa
vota que facit ſm ꝙ deducit Hyeronimus d̓
ſancta fide conuerſus in tractatu quē fecit ex
dictis thalmuth in. c. iij. vbi ſic ait. Dicūt ſa
pientes eorum in thalmuth in nodarim in
ca. qd̓ incipit arbanedarim. Ille qui frangit
iuramēta ꝓmiſſionis vel vota que facit per
totū ānū ne habeāt aliquā vigorē ſurgat vl
tima die anni et dicat quecūqꝫ promiſſiōes
iuramenta vel vota ego fecero que ī toto an
no ſequenti exiſtunt reputo caſſa nulla et va-
na. et hoc modo vtuntur iudei in preſenti in
vna nocte anni. Veniūt enī omnes ante ſu
um rabi: tenētem in brachijs thorath et oēs
cū magna ſolēnitate dicūt ꝑdicta verba. et ex
hoc intelligūt ꝙ ſunt ſine onere conſcientie
ad frāgēdū quodcūqꝫ iuramētū qd̓ faciūt ſi
gnāter xp̄iano qꝫ iuramētū qd̓ fit iudeo ſer
uat. Si ille qui recipit iuramētū dicat illi qui
facit tu iuras in deū et in hac lege ad intelle-
ctū meū ꝙ facies talē rem etc. et cū dicit ad
intellectū meū dicunt ꝙ iā reuocatur ꝑdicta
ꝓteſtatio quā fecit in principio anni: Sed ſi
iuramentū facit xp̄iano. dicūt ipſi ꝙ lꝫ xp̄ia
nus dicat. tu iuras ad intellectū meum ꝙ ñ
reuocatur ꝓpterea ꝑdicta proteſtatio qꝛ xp̄i-
anus nō habet intellectū. Et ideo licet omnes
aliame iudeorum iuxta forū regni faciāt iu-
ramentū in manibus ſui maiorini. vel baiu
li de nō preſtando pecunias vltra id qd̓ licē
tiātur ꝑ regē nullus eorū obſeruat et intelli-
gūt ꝙ non peccāt ꝓpter ſupradicta. hec ille.
Huic ſententie fauet etiam magiſter Iohan̄
nes conuerſus in libro de concordia legum
titulo. iiij. c. vij. vbi preter illa que dicta ſunt.
addit etiā ꝙ mandauerunt ſapientes iudeo
rum in thalmuth ꝙ ſi iudeus faceret iuram̄
tum et de hoc poſtea peniteret in corde ꝙ in
preſentia trium iudeorum dicat ſe talia iu-
raſſe. et ꝙ de eis in corde penitet ꝙ iudei a-
ſtantes dicunt ei. Illa que iurauit vana et ni
hilata ſuo iudicio reputare et ꝙ illa que iu
rauit ſeruare. nullatenus obligatur. Itē dic
ꝙ in nocte remiſſionem indulgentiarum po
nunt in publico thorath. et cātor dicit popu
lo publice ter ꝙ oīa vota et iuramenta facta
ſunt caſſa nihilata et vacua et nullius penit⁹
firmitatis: Dicit ergo iſte ꝙ ex huiuſmōi oc
caſione iudei ſunt faciles ad iurandū et nul
lū obſeruāt penit⁹ iuramentum. Et ꝑter hos
alios articulos immiſcent iuramentis. quare
de eis per ſua iuramenta confidere nullus d̓
bet et dicitur ī ſuo thalmuth ꝙ quidā actor
iudeorum priuatus et familiaris erat cuiuſ-
dam imperatoris quadā die intrans came
ram ſuam inuenit eum comedentem victua
lia prohibita. et imperator recepit ab eo iu-
ramentuꝫ vt hoc nullatenus alicui reuelaret
et poſt tempus inuentus eſt reuelaſſe. et di-
xit ei tu nonne iuraſti deo te hoc nunqꝫ reue
lare. Reſpondit ego iuraui nō reuelaturus
deo ſed non hominibus de mundo. et ſi do
mino ſic falſauit iuramentum articulo ſubti
litatis falſe quanto magis hominibus fal-
ſaret leuiter iuramentum. quare nunqꝫ a iu-
deis deberet exigi iuramentum nec ī aliquo
deberet credi. et de eis dicitur Hieremie qn-
to. ꝙ ſi etiam dixerint. viuit domin⁹ et hoc
falſo iurabunt et chriſtiani non leuiter iurāt
et obſeruāt fideliter iuramentum ſm legem
et niſi adimpleatur a confeſſorib⁹ ñ abſoluūt

dū tamē ſint licita iuramenta quoniā ipſa
obſeruare penitꝰ obligātur de quo. Numeri.
xxx. ſi quis virorū votū vouerit dn̄o aut ſe
conſtrinxerit iuramento non faciet irritū ver
bū et omne quod ꝓmiſerit implebit. hec ille

Contendit iudeꝰ ꝓbare ꝙ lex euangelica
non eſt lex vera quia deſtruit legē iuſticie.

Undecimum argumentū iudeorum
ex euāgelio ſumitur ex illo. Math.
ca. quo ſupra. Audiſtis qꝛ dictum
eſt antiquis. Oculū ꝓ oculo. dentē ꝓ dente.
Ego autem dico vobis non reſiſtere malo.
ſed ſi quis percuſſerit te in dexterā maxillaꝫ
ꝑbe ei ad alterā. et qui voluerit in iudicō cō
tendere tecū et tunicaꝫ tollere dimittite ei et
pallium etc̄. hoc dicūt iudei eſſe cōtra legeꝫ
rectitudinis et iuſticie a deo datā Exod. xxi
oculū pro oculo etc̄. Itē xp̄iani non ſeruant
iſtā legē ihū nazareni. Nā per fraudes et li-
tes vnꝰ rapit bona alterius et nō ſolū hoc ē
verū de ſecularibꝰ ſed etiam d̄ religioſis plu
ribꝰ. Reſpondet ꝙ non eſt verū ihūm naza
renū deſtruxiſſe legē iuſticie et rectitudinis.
Circa quod ſciendū ꝙ nō reſiſtere malo ali
quādo bonū eſt et neceſſariū. et ſic cadit ſub
precepto vtpote quando ex tali reſiſtēcia ap-
paret manifeſte origo magni mali et diſcidi
um ciuitatis vel regni vel aliquid huiꝰ mo-
di. Aliquādo vero eſt bonū ſupererogatio
nis vt qn̄ malū illatū toleratur patienter ꝓ-
pter deum. vel propter pacem ſeruandam.
vel ꝓpter ſui humiliationem et ſic non reſiſte
re malo cadit ſub conſilio et non ſub precep
to et in iſtis duobus modis loquitur ſalua
tor et ſic non excludit legē iuſticie ſed addit
ſuper hoc ꝑfectionē legiſ euangelice ad quā
non tenentur homines. ſed poſſunt licite de
illata iniuria querere vindictā ſecūdū ordi-
nem iuſticie quando non appareret ex hoc ma
ius malū ſurgere vt dictū eſt. Sciendum au
tem ꝙ ex hoc verbo legis. oculuꝫ pro oculo
etc̄. aliqui iudei de quibus videntur iſti ſic
arguentes dixerunt male interpretantes ꝙ
vindicta erat per ſe appetenda quod eſt fal-
ſum quia vindicta eſt malum pene. et idō nō
eſt per ſe appetibilis ſed propter aliquod bo
num conſequendum vt propter ordinem iu
ſticie conſeruandum. vel ꝓpter correctōnem
iniuriantis vel propter terrorem aliorum vt
ab iniurijs coherceantur vel aliquid huiuſ-
modi vbi ergo nullum tale bonum ex pena
alicuius eſtimatur prouenire ſed magis ti-
metur de ſcandalo et maiori malo tunc deſi
ſtere a vindicta querenda neceſſitatis eſt et p̄
cepti vt dictum eſt. Si autem circa talem ca-
ſum quis a vindicta querenda deſiſtit bo-
num ſuperogationis eſt et hoc patet per fac
ta ſanctorum patrum non ſolum noui teſta
menti ſed etiam veteris. Sanctus enim Io
ſeph potens vendicare illatam ſibi iniuriaꝫ
a fratribus non ſolum a vindicta deſtitit ſed
eos cum ſuis familijs miſericorditer ſuſten
tauit. Similiter dauid ſemey ſibi maledicē-
tem et lapides contra eū mittentem et ex hoc
reum leſe regie maieſtatis occidi abiſay. ꝓ-
hibuit. ij. Reg. xvi. c. dicens. Dimitte euꝫ vt
maledicat ſi forte deus reſpiciat afflictioneꝫ
meam. id etiam patet per ſcripturam veteriſ
teſtamenti Leuitici. xix. c. non queris ratio-
nem nec memor eris iniurie ciuium tuorum
Ubi vero ex vindicta ſecundum ordinē iuſti
cie non apparet ortus ſcādali vel mali et ex
deſiſtentia ab ea daretur malis audacia in-
iuriandi bonis. talis deſiſtentia malum eſſꝫ
et peccatum et in tali caſu non eſt intelligen-
dum ſaluatoris verbum. Quod autem ſeq̄
tur et qui te percuſſerit in vnam maxillam et
cetera. Non eſt intelligendum q̄ tum ad effe
ctum vt ſic percuſſus maxillam aliam offe-
rat percuſſori. quia iheſus qui cepit facere et
docere ꝑcuſſꝰ in vna maxilla vt habet Ioh
xviij. c. non prebuit aliam maxillam ꝑcuſſo
ri. ſed eum caritatiue correxit dicens ſi male
locutus ſum teſtimonium ꝑhibe de malo. ſi
autem bene cur me cedis. Eſt ergo verbū p̄-
dictum ſecūdum animi preparationem in-
telligendum. ſ. vt ſic percuſſus ſit diſpoſitus
in anima adhuc ſuſtinere maiores percuſſi-
ones et iniurias in caſibus predictis. ſ. quā
do eſt ibi bonum neceſſarium vel ſupererro-
gationis. Ad illud autem quod obijcitur d̄
xp̄ianis legem xp̄i non obſeruantibus. Di
cendum ꝙ ex eorum malicia non peioratur
lex euāgelica ſicut nec lex in monte ſynai da
ta ꝑ hoc ꝙ iudei ſatis cito poſt eius datōeꝫ
fecerunt et adorauerunt vitulum cōflatilem
Exodi. xxxij. c.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ lex euangelica non eſt lex vera quia dat conſilium dilectionis inimicorū.

Uodecimum argumentum iudeorum ex euangelio ſumit ex illo verbo Math. quo ſupra. Audiſtis ꝙa dictum eſt antiquis. Diliges ꝓximū tuū et odio habebis inimicū tuū. Ego aūt dico vobis diligite inimicos veſtros et benefacite his qui oderūt vos etc̄. Ex hoc dicūt iudei Uidetur ꝙ ihūs nazarenus deſtruxit diuinū ꝓceptū qꝛ dn̄s mādauit filijs iſrael. ne amicitias vel federa contraherent cū habitatoribus terre chanaan qui erāt inimici eorū nec quererent eis bonū. vt habetur Numeri xxxiiij. oppoſitum dicit ihesus vt patet manifeſte ergo eſt deſtructor diuini precepti. ꝓ reſponſione ad iſtud iudaicum argumentū ſciendū eſt ꝙ doctores hebrei circa hoc errabant. Ex hoc enī ꝙ preceptū eſt Leuitici. xix. Diliges ꝓximum tuū ſicut teipſum. arguebant a contrario ſenſu ꝙ debebant odiſ inimicū ſed hoc eſt falſum quia omnis homo ex caritate diligendus eſt. inquantū ad imaginē dei eſt et capax ipſius per cognitionem et amorē. Amicitia enim caritatis fūdatur ſuper cōicatione ſupernaturalis beatitudis. Et iō oīs intellectualis creatura que in actu vel in potentia eſt beata eſt ex caritate diligenda. Mali autē homines q̄diu ſūt in via ſunt in potentia veniendi ad beatitudinem. Et ideo licet eorum malicia ſit odiēda. ipſa tamen natura poſſibilis beatificari eſt diligenda. et hoc eſt quod dicit ſaluator diligite inimicos veſtros bona. ſ. grē et glīe eis optando. Alia autem non ſunt eis optāda niſi in quadā generalitate inquantū valent ad eorum ſalutē qđ ſoli deo eſt notū qꝛ oībus alijs pōt homo bene vel mali vti. et ideo circa hoc non ē aliquid determinate petendū ſed ſub conditōe. ſ. inq̄tū valet ad eorū ſalutē. Sequitur benefacite. benefacere ē effect⁹ dilectōis. Et iō ſicut tenemur diligere inimicos q̄tū ad bona grē et glorie ita tenemur in effectu ſalutē eorū modo dbito et poſſibili ꝓcurare. Quod aūt benefacere odientibus et inimicis eſt laudabile pꝫ non ſolum per ſanctos patres noui teſtamenti ſed etiam veteris Eſaias enim regi gerare et viris eius qui eū oderant et expulerāt fecit cōuiuiū magnū Geñ. xxvi. c. Ioſeph fratres ſuos qui eū occidere voluerunt et tandē in ſeruitutem que ē mors ciuilis vendiderāt dulciter recepit et pauit. Dauid ſaulē ipſum perſequentem ad mortem biſa morte liberauit primo Reg. xxiiij. c. et. xxvij. Deliſeus ſyros eū ſequētes ad mortem a rege iſrael interfici ꝓhibuit et potu iuſſit refici et ſic ad ſuū dominū remitti libere. iiij. Reg. c. vi. hoc etiaꝫ patet per ſcripturā veteris teſtamēti. Exodi. xxij. c. Si occurretis boni inimici tui aut aſino erranti reduc ad eū. Item ibidem ſi videris aſinū odientis te iacere ſub onere non ꝑtranſibis ſed ſubleuabis cū eo. Item ꝓuerbiorum. xxv. ca. ſi eſurierit inimicus tu⁹ ciba illū. ſi ſitit da ei aquā bibere. prunas .n. congregabis ſuper caput eius et domin⁹ reddet tibi. Itē pſalmo. cxix. Cū his qui oderant pacē eram pacificus etc̄. Si autem contra dicta arguitur de habitatoribus chanaā de quib⁹ inhibuit filijs iſrael ne contraherēt amicitias cū eis ſed eos occiderent. Dicēdū ꝙ illi erāt ydolatre peſſimi ꝓpter qđ morteꝫ meruerunt ſm iudiciū dei. Et ideo filij iſrael occidentes eoſ non fecerunt ex odio ſed ex mandato dei et iuſticie ꝫelo cū ipſis nō erāt amicitie contrahende ad viciū ydolatrie.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ihūs xp̄s n̄ eſt verus deus qꝛ relaxauit ſubſtantiā obſeruantiā ſabbati.

Ercīūdecimū argumētū iudeorum ex euāgelio ſumitur ex illo Math. xv. In illo tēpore Abijt ihūs ſabbato ꝑ ſata. diſcipuli autē ei⁹ eſurientes ceperūt vellere ſpicas et manducare. phariſei autem vidētes dixerūt ei. Ecce diſcipuli tui faciūt qđ nō liceat facere ſabbatis. At ille dixit eis Non legiſtis qui fecerit dauid quando eſurijt et qui cum eo erant et quō ibi intrauit domū dei et panes propoſitionis comedit. qđ nō licebat ei edere neq̄ his qui cū eo erant niſi ſolis ſacerdotibus. et non legiſtis in lege quia ſabbatis i tēplo ſacerdotes violāt ſabbatū et ſine crimine ſunt dico vobis ꝙ templo maior eſt hic etc̄. Ex dictiſ arguūt iudei quadrupliciter. Primo ſi ihūs eſt de⁹

vt dicūt xpiani quō relaxauit obſeruantiā
ſabbati cū ipſe prius eā ꝓcepit Exod. xx.
ca. Memēto vt diem ſabbati ſanctifices. igi
tur aut ipſe nō eſt deus cuius cōtrariū affir-
māt xpiani aut deus eſt mutabilis relaxan
do quod ipſe ꝓceperat maxime tanꝙ legiti
mū ſempiternū cuiuſmodi ē obſeruatio ſab
bati. Itē .ij. exēplū quod adducit de dauid
non eſt conueniens primo qꝛ diſcipuli non
erant in tanta neceſſitate famis ſicut dauid
et eius viri. Secūdo qꝛ dauid tūc tranſgredi
ens ſabbatū tranſgreſſionē tūc nō reiterauit
Itē .iij. ſi excuſauit hāc dauid trāſgreſſionē
eadē ratione debet excuſare adulteriū eiꝰ cū
berſabee et homicidiū vrie. Itē .iiij. exēplū
quod adducit de ſacerdotibꝰ nō eſt ad ꝓpo-
ſitū ſacerdotes .n. opabantur ſabbato in tē-
plo accēdēdo ignē vel potius nutriēdo. hoc
autem non erat prohibitum ſed ſolum ī ha
bitationibus hominū ſicut dicitur Exodi.
xxxv. c. de ſabbato ignē nō accendentis in cū
ctis habitaculis veſtris. tēplū aūt nō inclu-
ditur in generalitate habitaculorū hominū
Ad primū argumētū dicendū ꝙ magis eſt
ad ꝓpoſitū Nā ille qui dat ꝓceptū pōt in il-
lo diſpēſare ī caſu et totaliter reuocare. Et iō
ihūs incꝑtū deꝰ potuit hoc facere ꝓpter qd
ſubdit de ſeipſo dñs eſt filius hoīs et etiam
ſabbati. Itē idem in perſona eſt filius dei et
filius hoīs ſicut ſupra ꝓbatū eſt. ꝙ autē
tēpore veteris teſtamēti dñs diſpenſauerit ī
obſeruātia ſabbati patet Joſue. vi. vbi dici
tur. ꝙ de mādato dñi Joſue et viri bellato-
res circuierūt orbē Jerico ſeptē diebus con-
tinuis armati et ſic oportuit ꝙ dies ſabbati
fuerit vna de illis. Et in libro apud hebreos
auctētico qui dicitur cedarollā .i. ordo ſeculi
dicit ꝙ die ſabbati fuit ꝑditū Jerico. et hoc
ſatis innuitur ex textu Joſue. vi. vbi dies ille
dicit vnꝰ q̄ ꝓprie dicitur de ſabbato. Et illo
die circuierūt Jerico ſeptē vicibꝰ et in vltio
circuitu corruentibꝰ muris intrauerūt et iter
fecerūt oēs habitatores vrbis. Itē .iij. Reg.
xix. dicitur ꝙ helyas ābulauit in fortitudie
cibi illius quadraginta diebꝰ et quadragin
ta noctibꝰ cōtinue et ſic pluries ābulauit in
ſabbato ex volūtate dei. Quod arguitur vl-
tra ꝙ deꝰ ſit mutabilis non valet. Nā imuta
bilis exñs opat mutabilia opera ſicut icor-
poreus exiſtens corporalia facit. Et ꝙ vltra
dicitur ꝙ ſanctificatiō ſabbati fuit ꝓcepta ad

ſemp nō eſt verū. nā vbi de ipſa ſcribit Exo.
xxxi. c. pactū eſt ſempiternū in hebreo habet
pactū eſt heollā .i. in ſeculū qd nō ſignificat
eternitatē ſed tempꝰ logū cōiter acceptum et
hoc modo dicitur Hieremie. ij. c. A ſeculo ꝯ
fregiſti iugū meū .i. ab antiquo tpe et in he-
breo habetur heollā cōfregiſti. etc. i. a ſeculo
Aliquando vero accipitur ꝓ tēpore indeter
minato qd tamē pōt eē ſatis breue ſicut De
utro. xv. dicitur ꝑforabis aurē eius in ianua
domꝰ tue et ſeruiet tibi vſq; in eternū. et ī he
breo habetur ꝑforabis etc. et erit tibi ſeruus
heollā .i. in ſeculū et hoc tēpꝰ poterit eē bre-
ue vel longū. vnde dicit hic glo. hebraica he
ollā .i. cūctis diebꝰ ſeculi domini vſq; ad iu-
bileū. Si eī infra ānū a ꝑforatione auris ſer
ui moreret dñs fiebat liber a ſeruitute. et ſiui
ueret vltra ānū iubileū. ſeruus tamē fiebat
liber in āno iubileo. Ptꝫ igitur ex dictis ꝙ
obſeruatio ſabbati nō eſt ꝓcepta ad ſemper
ſed ad tempus. Et ex hoc ptꝫ ꝙ illi q̄ ꝓ hac
dictione hebraica trāſtulerūt eternū vel ſem
piternū dederūt ſimplicibꝰ occaſionē errādi
circa obſeruationē ſabbati et circūciſionis.
Ad ſecūdū qd vltra arguitur de diſcipulis
ihū ſpicas vellentibus ꝙ peccauerunt nō ē
verū. nō .n. peccauerunt ratione facti qꝛ ſcribi
tur Deutro. xxiij. c. Ingreſſus vineā ꝓximi
tui comedes vuas quātum tibi placuerit. et
idē intelligēdū ē de granis bladi. et de alijs
fructibꝰ. nec peccabant ratiōe tpis .ſ. diei ſab
bati. nā eorū eſuries eos excuſabat. Poſſet
etiā probabiliter dici ꝙ ſimpliciter hoc pote
rant in die ſabbati. Non eni peccabant rōne
comeſtionis qꝛ comedere in die ſabbati lici
tum erat omnibus iudeis nec rōe excuſſiōis
granorū de ſpicis que ē quedā ꝑparatio ci-
bi licet ꝑparatio cibi ꝑ decoctiōne eēt ꝓhibi-
ta fieri in die ſabbati Exodi. xvi. et. xxxviij.
quia ibi eſt longus labor et diſtractio .ſ. cō-
poſitio lignorū. et accēſio ignis. poſitio va-
ſorū ad ignē et ſollicitudo circa decoctionē
vt fiet optime. tamē alique ꝑparatiōes pui
laboris et paruę diſtractionis in die ſabba-
ti poterant fieri vt pote. Cibū decoctum die
ꝑcedenti diſponere in vaſis et ponere ſuper
menſam. et ꝑ cōſequēs licitū erat ponere mē
ſam et mappā et ſimilia. Similiter illa que
cruda comedebantur vt herbe liciate erant la
uare. vellicatio autē ſpicarū non videtur eſſe
magis laborioſa ſeu diſtractiua ſed minus

et per conſequens licita. Quod aũt vltra ar
guitur ꝙ dauid et viri eius erãt i maiori ne
ceſſitate famis ꝙ diſcipuli ihesu nõ videtur
veriſimile habebant.n.aliquã pecuniã vel
aliqua pignora ad habẽdũ cibum aliunde.
que diſcipuli non hẽbãt quia ſine pecunia
et pera et cũ ſimplici veſte neceſſaria incede/
bant. Unde nec achimelech ſummus ſacer/
dos queſiuit de neceſſitate dauid et virorũ
ſuorum ad hoc ꝙ daret eis licite panem ſan
ctũ ſed ſolũ de mũdicia eorũ maxime a mu
lieribus: vt pᵒ Reg.xxi.c.patet. Quod au
tẽ innuit vltra ꝙ dauid peccauit panes illos
comedendo ptʒ eſſe falſum non ſolum p ver
bum ſaluatoris factum excuſantes ſed etiã
p ſcripturã veteris teſtamẽti q̃ ñ reprobat da
uid comeſtionẽ.nec achimelech conceſſiõeʒ
et qꝛ ſummus ſacerdos erat nõ eẽt veriſimile
ꝙ ignoraret quid eſſet licitũ vel illicitum cir
ca obſeruantiã ſabbati ipſe autẽ dixit ſi mũ
di ſunt pueri maxime a mulieribus mandu
cent quaſi dicat fames ſuppoſita dicta mũ/
dicia facit comeſtionem licitam. Ad terciũ
cum dicitur ꝙ eadem ratione ihesus debuit
excuſare vel relaxare adulteriũ cũ berſabee
et homicidiũ vrie. Dicẽdũ ꝙ eſt falſum. nã
iſta ſunt per ſe mala nec poſſunt bene fieri ꝓ
pter quod in talibus nõ habet locũ diſpen/
ſatio. Ad quartũ cũ dicitur de ſacerdotibus
in templo manualiter operantibus et licite
nõ ſolũ accendendo ignem vel potius nutriẽ
do ſicut p̃cipitur Leuiti.vi.c.ignis in altari
meo ſemper ardebit quem nutriat ſacerdos
ſubijciens ligna mane per ſingulos dies ſʒ
etiam hoſtias lauãdo et ſuper altare cremã
do et hoc rõe templi vel potius diuini cultus
ibi fiendi eadem rõe vel maiori diſcipuli p̃/
ſente ihesu et eos licentiã te poterãt licite vel
lere ſpicas.dato ꝙ alias eſſet illicitum qͦ
tamen non eſt bene datum vt ſupradictum
eſt ideo ſubdit ſaluator. Dico autem vobis
quia maior eſt templo hic. De cauſa autem
quare fuit mutatum ſabbatum in diem do/
minicam.quare etiã talẽ diem correſpondẽ
tem ſaturno obſeruant iudei et quomodo
iudei iam non obſeruant ſabbatum precep
tum a moyſe ſed reductum a dyabolo dictũ
eſt ſupra in iſto tercio libro conſideratione
quarta argumento quinto.

Contendit iudeus probare ꝙ ihũs xp̃s
non eſt verus deus et vnus cum patre quis
confitetur patri.

Uartũdecimũ argumẽtũ iudeorũ
ex euangelio ſumitur ex illo verbo
Math.xi. Confiteor tibi pater dñe
celi ac terre: Et ſequitur omnia mihi tradita
ſunt a patre meo. Arguũt ergo ſic xp̃iani di
cunt ꝙ filius et pater vnũ ſunt quõ ergo di/
citur confiteri corã patre ſuo deberet magis
dicere corã ſeipſo. Itẽ ſi omnia ſunt tradita
a patre ergo nihil habet ad ſeipſo et ſic ex ſe
eſt oĩno deficiens. Ad primũ ſupra declara
tũ eſt argumẽto.xxij.quarte conſiderationis
huius libri per ſcripturas hebreorũ ꝙ chri/
ſtus eſt deus et homo.deꝰ ab eterno et ho/
mo ex tẽpore. Itẽ declaratũ eſt ſupra libro
primo in appritione.xij.theſaurũ ꝙ ihũs na
zarenꝰ eſt verꝰ chriſtus.et qꝛ in eo ſunt diſtin
cte nature ideo ſm ꝙ deus dicit Iohannis
x. Ego et pater vnum ſummus ſcilicet in eſ/
ſentia.diſtincti tamen in perſonis.ſecundũ
autem ꝙ homo dicit Iohãnis.xxiiij. pater
maior me eſt et ſic orat coram patre et confi
tetur. Quod autem ſubditur ſi habet om̃ia
a patre.ergo ex ſe eſt omnino deficiens. Di/
cendum ꝙ hec propoſitio eſt vera. chriſtus
inquantum homo eſt creatura omnis crea/
tura ſibi relicta in nihilum caderet ſicut ẽ de
nihilo. Et iõ poteſt iſta concedi cũ redupli/
catione xp̃s inquantum homo nihil eſt ex ſe
ſed omnino deficiẽs. Si autẽ ex dictis ali/
quis arguat ꝙ idẽ ſequitur de xp̃o inquãtũ
deus qꝛ quicquid habet filius inquantum
deus habet naſcendo et per conſequens ha
bet illud a patre.et ſic ex ſe nichil eſt ſed ẽ oĩ
no deficiens. dicendũ ꝙ non ſequitur quia
filius a patre accipit idem eſſe cum eo. nam
diuinum eſſe non eſt multiplicabile. et ideo
ſicut pater eſt neceſſe eſſe ſic et filius et ſic nõ
põt dici deficiens.nam eãdem deitatem.po
tentiam.ſapientiam.et ſic de alijs abſolutis
habet cum patre. Quod autem in diuinis
ſit pater et filius non ſolum patet ex nouo te
ſtamento ſed etiam ex veteri. Eſaie.ix. filius
datus eſt nobis et vocatur nomen eius ad/
mirabilis conſiliarius deus fortis et cetera.
ex quo patet ꝙ in diuinis eſt filius et per cõ/
ſequẽs pater qꝛ relatiue dicuntur adinuicẽ et

poſita ſe ponunt et perēpta ſe ꝑimūt. Nō eñ pōt dici ꝙ deꝰ filius ſit filius alicuiꝰ creati vl' finiti nō tamē ſunt duo increati aut duo immēſi. ſicut nec duo dij ſed vnus icreatꝰ et vnꝰ imēſus nullā.n. diſtinctionē habēt in deitate ſed ſolū in perſonali ꝓprietate. De trinitate perſonarū et vnitate eſſentie :dictū eſt ſupra argumēto.xxiij.quarte conſiderationis huius libri quantum ſufficiat ad ꝓpoſitū huius libri.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ihūs xp̄s ñ eſt deus quia contradicens ſibi eſt iſtabilis

Vintūdecimū argumētū iudeoꝝ ex euangelio ſumitur ex illo verbo. Math.viij. Cū aūt deſcēdiſſet ihūs de mōte ſecute ſunt eū turbe multe et ecce leproſus veniens adorabat eū dicens. Dñe ſi vis pōtes me mundare etc̄. Sequitur et ait ihūs illi. vide nemini dixeris ſed vade oſtende te ſacerdoti et offer munꝰ quod ꝑcepit moyſes. Ex his arguit ſic iudeus Ihesus voluit ſacrificium qd' fiebat in emundatione leproſi. Alibi vero.ſ. Math.ix.et.xij.c. dicit miam volo et nō ſacrificiū et ſic contradicit ſibi et eſt inſtabilis in voluntate. Itē idē arguitur ꝑ hoc ꝙ dicit mundato a lepra vade nemini dixeris etc̄. et alibi.ſ. Luce.viij.c. dicit vade ad tuos et narra quāta tibi fecerit dominꝰ. itē alibi.ſ. Math.x.et Luce.xij. dixit. Qui me confeſſus fuerit corā hoībꝰ confitebor et ego eū corā patre meo. et ſic patet ꝙ voluit ſua facta celari et publicari que ſunt contradictoria. Ad primū dicēdū ꝙ non valet. nā eadem rōe per ſcripturā veteris teſtamēti quā iudeꝰ cōfitet̄ eē verā ꝓbaret̄ deū eē mutabilē quia Geñ.viij.c. dicit̄ de ſacrificio noe. Odoratuſq; eſt dominꝰ odore ſuauitatis et ſic fuit ſibi placitū. Itē in Exod. leuitico et alijs libris veteris teſtamēti precepit deus ſibi offerri ſacrificia tanꝙ̄ ſibi placita et Eſaie.i.c. dicitur holocauſta arietū et adipē pinguiū et ſanguinē hircorū et vitulorū nolui et pſalmo.xxxix. ſacrificiū et oblationē noluiſti etc̄ hec.n. non arguunt dei mutabilitatē. Nam ipſe mutabilis mutabilia operat̄ ſicut i corporalis corporalia. Quod aūt ihūs dixit allegando dictū oſee ꝓphete.vi.c. miam volo et nō ſacrificiū non dicit hoc ſacrificia veteris legis reprobādo habebāt eni tūc curſuꝫ ſuū et habuerant vſq; ad mortē xp̄i Sꝫ hoc dixit opera mie ſacrificijs preponendo. naꝫ habent duplicem bonitatem. vnam ex genere quia ſunt virtutis moralis. aliam ex caritate quia quando fiunt ex caritate habēt bonitatem merite vite eterne Sacrificia vero veteris legis non habebant bonitatem niſi ex fide et dilectione offerentiū. idō dicitur Geñ. iiij.c. reſpexit dominus ad abel et ad munera eius. quaſi dicat. munera fuerunt accepta ſibi propter bonitatem offerentis. Quod autem iſto modo intellexerit ꝓpheta vel potius dominus ꝑ ꝓphetā patet per textū ibidem qui talis eſt. miſericordiā volo et nō ſacrificiū et ſciam dei pluſꝙ̄ holocauſtū. Per hoc ꝙ dicit pluſꝙ̄ holocauſtū que ſunt quedā ſacrificia patet ꝙ non loquebatur holocauſta reprobando ſed eis ſciam dei preferēdo et eodē modo de operibus miſericordie reſpectu ſacrificiorum. Et hoc idem patet Eſaie primo capi. Poſtꝙ̄ dixerat dominus holocauſta arietum et adipē pinguiū et ſāguinē hircorū aut vitulorum nolui. Subdit querite iudicium ſubuenite oppreſſo. iudicate pupillo. defendite viduā. et venite et arguite me dicit dominus. Si fuerint peccata veſtra vt coccinum quaſi nix dealbabuntur etc̄ Ex quo patet manifeſte ꝙ opera miſericordie et iuſticie magis erant deletiua culpe et meritoria glorie habende xp̄i tempore ꝙ̄ ſacrificia legis. Quod autem arguitur ꝙ ihūs aliquando voluit facta ſua celari. et aliquādo publicari fuit valde rationabile. Nam omnis eius actio fuit noſtra inſtructio. Expedit autem imperfectis opera ſua celare ne per vanam gloriam extollantur. et expedit aliquando maxime perfectis opera ſua bona in publico ponere ad dei gloriaꝫ et proximi edificatōꝫ. Quātū ad primū dicit ihūs. Ma. vi. te autem faciente elemoſynam neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Et ꝙ̄tū ad ſecundum ſic luceat lux veſtra coram hominibus vt videant opera veſtra bōa et glorificent patrem veſtrum qui in celis eſt Mathei.v. Sic etiam patres veteris teſtamenti aliqua bona opera fecerūt occulte et aliqua bona publice Helyas eñ filiū vidue ſareptene ſuſcitauit ſecrete in ſuo cubiculo ad ꝯſolatōnē mrīs vidue.iij. Reg.xvij.c. et ignē d' celo fec̄ dſcēder̄ ſuꝑ holocauſtū ſuū ad d'claratōꝫ diuitat] ꝟe publice.ſ. corā rege achab

et ꝑpopulo iſrael.iij. Reg.xviij.c.ſimiliter he
lyſeus multiplicationē oley ad vidue ſuſten
tationē et filiorū eius et ad ſatiſfactionē cre
ditori fiendam fecit ſecrete.ſ.clauſo oſtio vt
habetur.iiij. Reg.iiij.c.et milites ſyrie volē
tes eū capere acriſia ꝑcuſſus duxit eū ī me/
dio ſamarie corā rege iſrael et populo ciuita
tis vt habetur.iiij. Reg.vi.ca. Patet igitur
ex p̄dictis ꝙ ihūs rationabiter aliqua facta
ſua bona publicauit et aliqua occultauit.

Contendit iudeus probare ꝙ pater fili⁹
et ſpiritusſanctus non ſunt vnius eſſentie qꝛ
vnum peccatum dimittitur ab vna perſona
quod non dimititur ab altera.

Extūdecimū argumētū iudeorum
ſumit̄ ex euangelio ex illo loco.M.
xij.omne peccatū et blaſphemia dimittetur
hoīb⁹.ſpūs autē blaſphemie non dimittet̄.
Et quicūꝗ dixerit verbū cōtra filiū hoīs
dimittet̄ ei.qui autē dixerit cōtra ſpiritūſan
c ū non remittetur ei.neꝗ in hoc ſeculo.neꝗ
in futuro.Ex his arguit ſic iudeus. Uos xp̄i
ani dicitis ꝙ pr̄ et fili⁹ et ſpūſſanctus ſūt vni
us eſſentie et vnius volūtatis.quō ergo di/
citur verbū ſeu blaſphemia cōtra ſpūmſan/
ctū et nō contra filiū et patrē.et quō vn⁹ di/
mittit peccatū vel blaſphemiā ſine alio. Hec
eni que videntur haberi ex verbis ihū ipli/
cant contradictionem ſi ſunt vnius eſſētie et
vnus blaſphemator et alter non.ſeq̄t̄ ꝙ idē
blaſphemat̄ et nō blaſphemator et ſi ſūt vni
us volūtatis et alter remittit et alter non ſeq̄
tur ꝙ idē remittit eidē blaſphemāti et nō re
mittit que ſunt contradictoria. Item de aīa
blaſphemantis ipſum xp̄m ſeꝑata quero di
cit iudeus vbi ſit.ſ.in celo vel in gehēna.Si
dicatur ꝙ in celo ſequitur ꝙ ſpūſſanctus im
potens eſt ad puniendū blaſphemiam illa/
tam ſibi et ab eo non remiſſam. Si autē di
cat ꝙ eſt in gehēna ſequitur ꝙ pater et fili⁹
ſunt ipotentes ad ſaluandū eā cum remiſe/
rint blaſphemiam. Itē ſi duo remittunt ſcꝫ
pater vel filius et ſpūſſanctus non remittit
quid ꝓficit blaſphemanti et quid ſibi nocet
ſi ſpūſſanctus non remittit.ex quo pater et fi
lius remittunt ei. Ex his ergo que vident̄ fri
uola et contraditionē iplicātia q̄ tamē ſequū
tur ex verbis ihū nazareni concludit iudeuſ
ꝙ eius doctrina nullius ſit momēti. Satis
patet intelligentibus ꝙ obiectiones iſte ꝓ/
cedūt ex imaginatione falſa circa articulum
ſancte trinitatis q̄ articul⁹ ſatis eſt declarat⁹
ſupra.c.xxiij.quarte conſiderationis huius
tercij libri ex ſcripturis hebraicis.nō ſolum
ꝙ in eſſentia diuina ſint plures ſed ꝙ ſunt
tres et ſolum tres.nec eſt contra intentionē
antiquorum hebreorum dicere pluralitatē
in deo dum tamen vnitas eſſentie teneatur
ꝙ nos xp̄iani tenemus firmiter et confite/
mur fideliter his ergo ſuppoſitis reſponden
dum eſt ad obiectiones. Circa quod ſcien/
dum eſt ꝙ ſaluator Mathei.xij. diſtinguit
blaſphemiam contra filium hominiſ a blaſ
phemia contra ſpiritūſanctum. Primam
vocans verba iudeorum nequiter prolata ꝯ
tra benignitatem humānitatis ſue. Comede
bat enim et bibebat cum hominibus etiam
aliquando cum peccato - bus ſicut clemen/
tiſſimus medicus cum egrotis et propterea
iudei vocauerunt eum voracem et potatorē
vini publicanorum et peccatorum amicum
vt habetur Mathei.xi.c. Et hāc blaſphemi
am dicit ſaluator remiſſibilem eo ꝙ erat ex/
cuſabilis in parte ex conſideratione fragili/
tatis humane. Secundam vero blaſphemi
am vocat verba contra deitatē ſuā nequiter
dicta. Uidentes enim ab eo fieri expulſiōeſ
demonum.illuminationes cecorum.ſuſcita
tiones mortuorum et ſimilia que non pote
rāt fieri niſi virtute diuina. Iudei tn̄ ea ne
quiter attribuebāt virtute demonis dicētes
Math.xij.c. Hic demōia nō eijcit niſi ī beel
ſebuth principe demoniorum et hanc blaſ/
phemiā dixit ſaluator irremiſſibilem.n̄ ſim
pliciter ſed de difficili remiſſibilē. Nā ex p̄te
blaſphemantium non erat aliqua excuſabi
lis rō in toto vel in p̄te qꝛ talis blaſphemia
contrariatur principio remiſſionis peccato/
rū ꝙ ē virt⁹ diuina et qꝛ eadē deitas eſt in tri
b⁹ perſonis Idō blaſphemans contra vnam
ꝑſonā blaſphemat etiā cōtra aliā. et ſimili/
ter quia eadem bonitas eſt in tribus idō vna
perſona non remittit ſine alia. Nam oꝑa tri
nitatis ſunt indiuiſa. Remiſſio tamen pecca
torum aliquando perſone ſpiritusſancti at/
tribuitur.quia principium remiſſionis hu/
iuſmodi ē bonitas que eſt attributū ſpūſſā/
cti. Pꝫ igit̄ ꝙ obiectiones iudei ſupprapo/
ſite ꝓcedūt ex falſa imagiatiōe. Reſtat autē
oñdere ꝙ irremiſſibile dupl̄r dr̄ vno mō cō/

tradictorie. i. nullo modo remiſſibile Alio modo cōtrarie. i. de difficili remiſſibile hoc modo ptꝫ. v. meth. vbi dicitur ꝙ īpoſſibile et intranſibile. vno modo dicitur quod nullo modo pōt fieri vel tranſiri. Alio mō qḋ ꝺ difficili pōt hoc etiam declaratur de cōi mō loquendi. Dicitur enī de ceco pfecto ꝙ non pōt videre ſimpliciter et de cecutiente ꝙ non pōt videre qꝛ videt cū difficultate. Tercio modo hoc declaratur ex mō loquēdi ſcripture veteris teſtamenti. Joſue. n. conſiderās difficultatem populi ad bonū et pronitateꝫ ad malum dixit Joſue vltimo: ca. non poteritis ſeruire dn̄o etc̄. non intellexit de īpoſſibilitate ſimpliciter ſed de difficultate. Nam ibi ſubditur ꝙ iuijt fedꝰ inter populum et deum vt ſeruiret domino. Jtem Hieremie. xiij ca. Si pōt ethiops mutare pellem ſuam et pardus varietates ſuas et vos poteritis bene facere cū didiceritis malū. Quod. n. ethiops et pardus poſſunt mutare pelles ſuas hoc eſt impoſſibile ſimpliciter. Sed ꝙ aſſuetus ad mala reuertatur ad bene agendum n̄ eſt īpoſſibile ſed difficile eo ꝙ habitus vicioſus inclinat ad malū agendū per modum nature. Exemplū autē habet̄ in manaſſe rege qui dū vixit fuit aſſuetus ī peſſimis et tn̄ finaliter reducꝰ fuit ad bonū virtutis vt pꝫ ſj. paralip. xxxiij. et ī fine libri vbi ipſius ponitur oratio. Quod aūt iudeus querit vltio de aīa blaſphemātis vbi ſit. Dicēdū ꝙ ſi receſſit a corpore cū peccato blaſphemie eſt in inferno. Si vero receſſit totaliter expedita ꝙ tū ad culpā et penā eſt in celo. Si autē receſſit liberata a culpa ſed adhuc ad penā temporalē obligata detinetur ad tempus in purgatorio donec purgetur et ſic ad gloriā trāſferatur nec aliqua perſona diuina eſt īpoteſ ad ſaluādū eū. vel puniendū. qꝛ ſicut tres pſone ſunt vnus deus ita ſunt vnꝰ omnipotenſ ad faciendum de creatura quicquid placet ſibi ſm ordinē ſue ſapientie et iuſticie

Quod ihū xp̄s nō ē verꝰ deus qꝛ dicens ꝙ venit ſaluare quod perierat cōtradicit ſibi ipſi loquens parabolice

Decimūſeptimū argumentum iudeorū ex euangelio ſumitur ex illo loco. Math: xviij. non eſt volūtas ante patreꝫ veſtrum qui in celis eſt vt pereat vnus ꝺ puſillis iſtis. et ibidem premittitur venit filius hominis ſaluare quod perierat. Jtē. Mat. xiij. c. dicitur. Jō in parabolis loquor eis qꝛ videntes non vident et audientes non audiunt neqꝫ intelligunt. Ex his arguit ſic iudeꝰ Si venit ihūs ſaluare quod perierat vt dicit et tamen loquebatur peccatoribus parabolice vt non intelligerent nec per conſequens conuerterentur vt ibidem vt in euangelio ſḃditur. Jſta ſibi videntur manifeſte contradicere. ſ. ꝙ quereret ſalutem peccatorum et nō quereret nec vellet. Jtem iſtud vltimo dictū deſtruit verbum domini ezechielis. xviij. c. Nolo mortem peccatoris ſed vt magis conuertatur et viuat. Dicendum ꝙ xp̄s non ſemper loquebatur turbiſ parabolice ſed aliquādo plane et aperte tractans ea que ſunt ꝺ neceſſitate ſalutis vt patet Mar. v. capi. et. vi. et. vij. vbi tradit formam pfectōnis euangelice. Sed quoniam frequenter ad eius predicationem veniebant homines maligni n̄ ad diſcendum ſed ad inſidiandum ei. Jdeo tunc loquebatur parabolice vt non intelligerent ne daret ſanctum canibus et poneret margaritas ante porcos. Aliquando etiam fidelibus et deuotis loquens parabolam premittebat et poſtea exponebat vt ex premiſſione parabole veritas gratioſius caperetur. et hic modus communiter in eccleſie predicationibus obſeruatur. Patet igitur ꝙ ihesus aliquādo loquebatur parabolice et aliquando plane et hoc rationabiliter nam ezechiel et alij prophete frequēter vtroꝙ modo loquebantur vt patet eorum libroſ intuenti. Moyſes etiam aliquando loquebatur populo velata facie aliquando vero ſine velamine. Jtem iudeus arguens contra ihesum eo ꝙ dicit in parabolis loquor eis vt videntes non videant. et cetera. Arguit contra deum veteris teſtamenti et per conſequens ſeipſum dicit enim. Dominus Eſaie. vi. capitulo: Excecа cor populi huius et aures eius aggraua. quam auctoritatem. Jhesus ita allegauit tanꝙ impletam in ſua predicatione per quam ſimplices et illiterati fuerunt illuminati apoſtolis: et ſacerdotes et ſcribe fuerunt excecati. De cā huius cecitatis dictū fuit ſupra conſideratōne prima huiuſ tercij libri. Nec obſtat ꝙ verba

Eſaie ſunt hic aliqualiter mutata. Nã apo/ſtoli et euangeliſte allegãtes ſcripturã vete/ris teſtamenti magis curauerũt allegorie ſẽſum ꝙ̄ verba. Hecautẽ excecatio fuit ab an/tiquis doctoribus iudeorũ exponẽtibus in libro Af. c. i. decoris illud quod dixit moy/ſes Deutro. xxij. c. generatio praua atq; per/uerſa hecčine reddis domino popule ſtulte et inſipiens. glo. ſtulte in his q̃ pceſſerunt i/ſipiẽs ad futurũ ſeculũ per quod ĩtelligitur tps meſſie in gloſ hebraicis vbiq;. Quod autem vlterius dicit ihũm deſtruere verbuꝫ domini dicentis. Nolo mortẽ peccatoris etc̃ nõ valet. Nam in populo ſunt aliqui pecca/tores penitentes et aliq̃ obſtinati. De peni/tentibus dicit dominus verbũ iſtud et mul/ta cõſimilia. De obſtinatis vero dicit cõmi/nationẽ aſperã et totalẽ deſtructionẽ. Job. xxi. c. ducũt in bonis dies ſuos et in puncto ad inferna deſcendunt et hoc patet per effec/tum de chore et ſibi adherentibus Numeri xvi. Et ideo ſi arguit iudeus ipſum deſtru/xiſſe domini verbũ eadẽ ratione ſequitur ꝙ deſtruit de⁹ verba ſua qȯ ẽ iniquũ et cõtra ſe ipſum maxime in verbis vbi in eodẽ cõtextu littere talis modus loquẽdi cõtrari⁹ de obſti/natis et penitẽtib⁹ frequẽter iuenitur. vnde Exod. xxxij. c. dicit. Ego occidã. ſ. obſtina/tos. et ego viuere faciã. ſ. penitentes. et pſal/mo. lxxvij. Cum occideret eos querebãt eũ et reuertebantur etc̃. Occiſio refertur ad ob/ſtinatos peccatores. Reuerſio vero ad peni/tentes qui aliorũ pena territi reuertebantur et penitebant.

Contendit ꝙ ihũs xp̃s non eſt deus q̃a orauit.

Decimũoctauũ argumẽtũ iudeoruꝫ ex euãgelio ſumit̃ ex illo verbo. M. xxvi. c. tũc venit cũ illis ihũs in vil/lã que dicitur gethſemani et dixit diſcipulis ſuis. ſedete hic donec vadã illuc et orem. Ex hoc arguit ſic iude⁹. Si ihũs eſt deus quo/modo orauit. ipſius enim dei non eſt orare ſed ab alijs orari vt ſic liceat loq̃. ꝑ ſupi⁹ di/cta facilius iſtud argumẽtũ iudaicũ ſoluit̃. q2 declaratũ eſt ſupra ꝑ ſcripturas hebreorũ ꝙ meſſias ĩ veteri teſtamẽto ꝓmiſſ⁹ futurus erat ver⁹ homo et ver⁹ de⁹ in vna pſona. Itẽ ꝙ redẽpturus erat mũdũ ꝑ paſſionẽ ſuã in humana natura. Itẽ ꝙ ihũs nazarenus eſt ver⁹ meſſias iudeis ꝓmiſſus. Ideo habuit corpus paſſibile et mortale ꝓ nr̃a redẽptiõe vſq; ad ſuã reſurrectionem. In qua habuit corpus imortale et glioſum. Dicendum er/go ꝙ ihũs nazarenus in humãitate pro no/bis aſſumpta in qua eſt mior p̃re orabat eũ pro nobis ſicut ſcribitur Eſaie. liij. et ꝓ trãſ/greſſoribus orauit vt. ſ. non perirẽt. quod ca/pitulum intelligitur de xp̃o ad litteraꝫ ſicut ſupra ſepe declaratum eſt. Orauit etiam pro ſeipſo Johãnis. xvij. c. pater clarifica filium tuum etc̃.

Contendit ꝙ ihũs xp̃s nõ ẽ deus q2 fuit triſtis et timuit.

Decimũnonũ argumentum iudeoꝝ ex euãgelio ſumit̃ ex illo loco Ma. quo ſupra Aſſumpto petro et duob⁹ filijs zebedei cepit triſtari et meſt⁹ eſſe. tunc ait illis Triſtis eſt aĩa mea vſq; ad mortẽ: ſequitur. ꝓcidit in faciẽ ſuam orans et dicens. Pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte. Ex his arguit iude⁹ dupliciter. Primo ſic: Quis vn ꝙ̄ audiuit de deo loqui trementem et timẽte cũ de⁹ ſit oĩpotens ad faciendũ quod vult ſi/ne difficultate. Si autẽ dicatis ꝙ iſte timor et tremor in carne fuit ſed non in anima: q̃s eſt ita fatuus qui ignoret carnẽ dolere et ti/mere niſi per animam. Itẽ. ij. per hoc ꝙ dic̃ tranſeat a me calix iſte etc̃. patet ꝙ in eo non fuit virt⁹ ad ſaluandũ vitã ſuã et carnem. re/ſpõdetur pſuppoſito ꝙ ſepe ſupra declara/tũ eſt ꝙ ihũs eſt ver⁹ deus et verus hõ. Ad primũ dicitur ꝙ timor et tremor et ſimilia ñ fuerunt in natura diuina quia hoc eſt impoſ/ſibile niſi tm̃ methaphorice ſic Hen. vi. c. di/citur. et tactus dolore cordis intrinſecus de/lebo inquit hominem quẽ creaui a facie ter/re. Similiter nec in natura humana ꝙ̄tũ ad ptem anime ſuperiorem que eſt intellectiua In qua ihesus ab inſtãti ſue conceptiõis fu/it comprehenſor et ſummo gaudio fruebat̃. Sed ꝙ̄tum ad partem anime inferiorem q̃ dicitur ſenſitiua et eſt in organo corporali in qua ihesus fuit viator fuerunt predicta ad opus noſtre redemptiõis. et vt in ipſo oſten/deretur vere natura ſenſibilis contra futu/ros hereticos qui dicturi erant ꝙ chriſtus non habuit corpus paſſibile ſed celeſte:

Ad ſecūdū cum inducitur tranſeat a me calix iſte. Dicēdū ꝙ hec petitio erat ſenſualitatis ſicut mouentis q̄ naturaliter horret mortem ſed erat rationis ſicut ꝑponētis tā ꝑ quātū ratione ihūs acceptabat mortē quia volūtas rōalis in eo erat totaliter volūtati diuīe cōformis. Ideo dicebat verūtamē non mea ſed tua volūtas fiat: et accipitur hic volūtas ꝓ appetitu ſenſitiuo. quē appetitū intellect⁹ ſuperabat. Ideo de ipſo ſcribitur Eſaie. liij ca. Oblatus eſt q2 ipſe voluit. in hebreo ſic habetur in anguſtiatus eſt q2 ipſe voluit. et infra eodem ca. dicitur ipſe tradidit in mortē animā ſuā et cū ſceleratis reputatus eſt: et ꝓpter hoc dicebat math. xxvi. c. Spūs qdē ꝓmptus ē. i. volūtas rōis ꝓmpta ē ad mortē caro aūt īfirma. i. ſenſualitas. et hoc iuenitur nō ſolū ī ihū nazareno. ſed etiā ī martirib⁹ in nouo teſtamēto ſicut patet de multꝭ et etiā in veteri teſtamento. De machabeis ab antiocho tormētatis. et de heleazaro de quo dicitur. ij. Machabeorū. vi. c. ſed cū plagis perimeretur ingemuit et dixit. Domine q̄ hēs ſanctā ſciam tu ſcis q2 cū a morte poſſim liberari graues corporis ſuſtineo dolores. ſm animā aūt. i. ſecūdū ꝑtem anime ſuperiorē libenter hec patior. Quod autem arguit iudeus ꝙ caro non dolet timet et triſtatur niſi per animā hoc eſt verū de anima ſenſitiua. ſed quia neſcit diſtinguere inter ſenſū et intellectū ideo facit ridiculoſum argumētum.

Contendit iudeus ꝙ xp̄us non eſt deus quia iuit ad ficulneam ad ꝑquirēdū fructus que nō habebat niſi folia et q2 maledixit ei cū nihil nocumenti ſibi fecerat.

Vceſimū argumētū iudeorū ex euāgelio ſumit̄ ex illo qd̄ ſcribitur. M. xxi. Mane autē reuertens in ciuitatem eſuriit et vidēs fici arborē vnā ſec⁹ viā iuit ad eā et nihil inuenit in ea niſi folia tātū. et ait nūꝗ ex te naſcat̄ fruct⁹ in ſēpiternū et arefacta eſt continuo ficulnea. Ex his arguit ſic iudeus. Si ihūs fuiſſet de⁹ ꝯgnouiſſet a lōge fructū ficulneū nō hēre nec ad eā iuiſſet. Itē cū ipſe dicat bn̄facite his q̄ oderūt vos. quō maledixit arbori q̄ nihil nocuerat ſibi. et ideo videtur hoc feciſſe ex ire ꝑturbatione. dicendū ꝙ ihūs nō ſolū in ꝗtū de⁹ quē nihil pōt latere ſciuit fructū in arbore n̄ eē. ſed etiā in ꝗtū hō q2 q̄libet etiā ſatꝭ ſimplex poterit illud ſcire cū nō eēt tēp⁹ ficorū vt dicit̄ Marci. xi. c. ad q̄d ergo iuit ad arborē fructu vacuā. Dicēdū ꝙ ſicut ꝓphete veteris teſtamēti aliqn̄ ꝓphetabāt verbis. aliqū ſenſibilib⁹ ſignis. ſicut Hieremias ꝑdixit ꝺſtructionē ciuitatis iheruſalē per caldeos et portauit cathenas ligneas in collo ſuo vt habetur hieremie. c. xxviij. ad ſignificandū ꝙ populus cathenis vinct⁹ duceretur in captiuitatem. ita ihūs q̄ hic dicit̄ ꝓpha magn⁹ Luce. x. c. et de quo ꝑdictū fuit Deutro. xviij. c. ꝓphetā ſuſcitabit vobis deus de fratrib⁹ veſtris etc̄. deſtructionē ciuitatis iheruſalē futurā ꝑ romanos ꝑdixit Luce. xix. eo ꝙ nō cognouiſſet tēpus viſitationis ſue. ſ. ꝑ xp̄m. Que q̄dē cognitio ad ſacerdotes et legiſꝑitos ꝑtinebat et ideo defectū eorū et punitionē ſignauit ꝑ ſenſibile ſignū arboris fructu carētis. Nā ipſe veniens ad ſacerdotes et legiſꝑitos quorū fructū boni eſuriebat vacuos bonis operibus inueniebat et per maledictionē arboris eos a deo maledictos ſignificauit. Et per eius arefactionē eorum ꝺſtructionē ꝑfigurauit. Nā poſtea capta ciuitate ꝑ romanos cū ſacerdotes m̄iam peterēt tit⁹ iuſſit eos occidi dicēs eos eē degeneres dei qui tēplo deſtructo cuperēt ſuꝑuiuere. Patet igitur ex ꝑdictis ꝙ ihūs circa ficulneam nihil faciebat ex ignorātia ſeu ꝑturbatōne ire ſed ex magna ratione et myſterij ſignificatione.

Contendit ꝙ iheſus xp̄s non eſt deus q2 accepit ab alio poteſtatem dicēs data ē michi omnis poteſtas in celo et in terra.

Vceſimūprimum argumentum iudeorum eſt ex euangelio ſumitur ex illo verbo. Math. vltimo. c. data ē mihi omnis poteſtas in celo et in terra. Ex hoc arguit iudeus ꝙ ihūs non ſit deus qui ex ſe eſt potentiſſimus et ab alio non accipit poteſtatem. Si autem dicatur ꝙ a patre data ē ſibi p̄tās hoc nō valet q2 xp̄iani dicunt p̄rem et filiū eē eq̄les. Dicēdū ꝙ i iheſu duplex eſt p̄tās ſicut eſt duplex natura: Una ē poteſtas diuina quā habet ab eterno nō tamē a ſe ſed a patre a quo eſt diſtinctus ī ꝑſo

na nō tam ē in hoc minor eſt patre qꝛ ab eo
accipit eandē in numero naturā et poteſtatē
ſicut ſepius ſuperi⁹ dictū eſt. tñ ihūs non lo
quitur hic de iſta ptāte ſed de alia quā a dō
accepit in humana natura. Nā ab inſtāti aſ
ſumptionis humane nature ad perſonā filij
illa natura habuit excellētiam ſuper oēꝫ cre/
aturā auctoritatiue nō tamē executiue. Naꝫ
inter oēs apparuit in forma ſerui in humana
natura paſſibili ꝓpter myſteriū noſtre redē
ptionis ad iplēdū ſicut fuerat predictū Iſa:
liij. Vere languores noſtros ipſe tulit et do
lores noſtros ipſe portauit. Diſciplina pa/
cis noſtre ſuper eū et liuore eius ſanati ſu/
muſ quod intelligitur ad litterā de xp̄o etiā
ſm antiquos doctores hebreorū ꝓut dictuꝫ
fuit ſupra libro primo in apparitiōe noui the
ſauri. Sed in ſua reſurrectione accepit hanc
poteſtatē executiue ideo tūc dixit data ē mi
hi omnis ptās etc̄. Tñ in iudicio finali om
nia plenius erūt ſubiecta ſibi ſicut oſtendit
apoſtolus ad hebreos. ij. c. Per hanc tamen
poteſtatē que finita ē non eſt nec erit equalis
deo patri: Sic ergo patet reſpōſio ad obiec/
ta iudeorum ex euangelio.

Contendit ꝙ ihūs xp̄s non eſt vnus de⁹
cum p̄re et ſpūſancto quia ipſe deſcendit in
vterū virgīs et non p̄r et ſpūſanctus.

Icceſimūſecūdū argumentum iude
orum accipitur ex verbis xp̄ianorū.
Vnde dicit iude⁹ ſic vos xp̄iani di
citis ꝙ eſt vnus creator. et ꝙ xp̄s veſter eſt fi
lius eius et ꝙ deſcendit de celis ſine ſepatō
ne a p̄re et a ſpūſācto. qñ ergo vos dicitis ꝙ
filius deſcendit in vtero virgīs quero ſi tūc
pater et ſpūſanctus fuerunt ab eo ſeparati.
aut non. Si dicatis ꝙ ſic. eſt contradictio in
verbis veſtris. quia dicitis ꝙ deſcendit ſine
ſepatione ab eis. Si vero dicatis ꝙ nō. ſeq
tur ꝙ pater et ſpūſanctus ſunt incarnati ſi/
cut et filius quod vos negatis. Dicendum
ꝙ deſcenſus filij in vterū virginis non eſt i/
telligendus per motū localē ſed ꝑ nouū effe
ctū ī virgīe. q̄ quidē effectus eſt coniunctio di
uine nature et humane in vna perſona. Hec
igitur coniunctio pōt cōſiderari dupliciter:
Vno mō effectiue et ſic facta fuit a tribus ꝑ
ſoniſ. ſ. p̄re et filio et ſpūſancto. nam eorum
opera ſunt in diuiſa. Alio modo terminati
ue et ſic illa coniunctio terminata eſt ad per/
ſonā filij ꝓpter quod ſolus filius dicitur in
carnat⁹. licet autem ad hoc non poteſt poni
exemplum ꝙ non habeat plus de diſcōue/
nientia ꝙ̄ de ꝯuenientia tamen ꝙ̄tum ad a
liquid poteſt poni conuenienſ. Ponatur igi
tur caſus. plato. ſortes. cicero. tractāt matri/
moniū berthe cū ſorte qui eſt media perſōa.
Si igitur queratur a quo ē effectiue iſta ma
trimonialis coniunctio. patet ꝙ a tribus.
Si autem queratur ad quem eſt terminatie:
patet ꝙ ad ſortem tantum ꝓpter quod ipſe
ſolus dicitur et eſt berthe maritus. Sic ſuo
modo eſt in propoſito. quia licet pater et fi/
lius et ſpūſanctus ſint vnum in natura. ta/
men ſunt diſtincti in perſonis. Incarnatio
vero terminata eſt ad filium prout perſona/
liter diſtinguitur a patre et ſpiritu ſancto non
tamen dicitur ſeparatus ab eis. quia nomē
ſeparationis non accipitur in diuinis perſo
nis quia ſignificat diuerſitatem eſſentie non
autem ſic nomen diſtinctionis. Item habe/
mus aliud exemplum in tribus domicellis
induentibus terciam illarum de quibus p̄t
dici ꝙ quicquid facit vna facit alia vna tam̄
ſola induitur. Eodem modo dicēdum eſt
ꝙ opus incarnationis aliquando attribuiſ
patri vt ibi. Cum autem venit plenitudo tē
poris miſit deus filium ſuum etc̄. Ad Gal:
iiij. Quādoqꝫ autem filio attribuitur. vt ibi
exiui a patre et veni in mūdum. Iohis. xvi.
ca. Qñqꝫ attribuitur ſpūſancto vt in ſymbo
lo. Qui cōceptus eſt de ſpūſancto. ſed hec iō
dicuntur quia opus incarnationis fuit ma/
xime potentie ſapientie et bonitatis que tri
bus perſonis attribuuntur ſolus tamen fili
us terminatiue vt dictum eſt indutus eſt ve/
ſte carniſ humane iuxta illud ad philippeñ.
ij. Exinaniuit ſeipſum formam ſerui accipi
ens in ſimilitudinem hominum factuſ et ha
bitu inuentus vt homo. Sic igitur patet ꝙ
ad dictum chriſtianorum de incarnatione
non ſequitur contradictio ſeu aliud incon/
ueniens.

Quod ihesus chriſtus non eſt deuſ quia
fuit miſſus ſiue mittens

Jceſimũtercium argumẽtum iudeorũ eſt: Quero a vobis xp̄ianis. dicit iude⁹. Utrũ videlicet xp̄s fuit mittens vel miſſus. Si dicatis ꝙ miſſus: quis vnꝗ̄ audiuit deũ miſſuȝ ad alterũ quaſi dicat hoc eſt apertũ mẽdaciũ. Si autẽ dicatis ꝙ eſt mittens: vos facitis eũ mẽdacẽ. quia dicit Joh. viij. et ego nõ ſum ſolus ſed ego et qui miſit me pater. dicẽdũ ꝙ dei filius ē mittens et miſſus. fuit ei miſſus in mũdum a patre et ſpũſancto in ſua incarnatione benedicta. ſicut ſuperius fuit declaratũ argumẽto. xxiij. quarte conſiderationis per auctoritatẽ. Eſaie. xlviij. et nũc miſit me dñs et ſpũs eius hec dicit ſanctus tu⁹ redẽptor iſrael. eſt etiam mittẽs ſpm̄ſanctum ſicut dicit Joh. xv. mittã vobis ſpm̄ veritatis etc. Circa qđ ſciẽdũ ꝙ miſſio alicuius ĩportat duplicem habitudinẽ vnam ad mittẽtẽ ſm quam aliquomodo miſſus ꝓcedit a mittẽte: Aliam ad terminũ ad quẽ mittitur ſm quã miſſus eſt vbi prius nõ erat vel eſt ibi alio modo ꝗ̄ prius. licet autẽ in diuinis nõ ſit ꝓceſſ⁹ vni⁹ ꝑſone ab alia ſm motũ localẽ vel ſeparationẽ realẽ tamen eſt ibi proceſſus ſm originẽ qr filius ꝓcedit a patre et ſpũſſãct⁹ ab vtroqꝫ ſic igitur filius et ſpũſſanc⁹ habẽt habitudinẽ ad mittẽtẽ habẽt etiã habitudinẽ ad terminũ miſſionis nõ tamen ſic intelligẽdo ꝙ incipiant eſſe vbi priuſ nõ erãt ſimpliciter qr de neceſſitate ſunt vbiqꝫ per eſſentiã potentiã et preſentiã ſicut patet hieremie. xxiij. Celũ et terrã ego impleo dicit dominus. Sed ſic intelligendo ꝙ incipiãt eſſe vbi prius erant tamẽ alio modo dicitur filius miſſus in mũdũ a patre qñ incipit ibi eẽ vt homo vbi tamẽ prius erat vt deus Johãnis. i. ca. In mũdo erat et mund⁹ per ipſum factus eſt et mund⁹ eũ non cognouit. In propria venit etc. et ſpũſſanctus ſimiliter dicit̃ miſſus apoſtolis viſibiliter. quãdo ſuper eos apparuit ſigno viſibili. Nã hoc modo prius non erat ibi. et quotidie mittitur inviſibiliter ad ſanctificandũ creaturam rationalem. quia incipit ibi eſſe per grãm ſanctificãtem. vbi tamẽ prius erat per eſſentiam pñtiam et potentiã Ad argumentum iudei patet ꝙ non eſt contradictio quia licet filius ſit mittens et miſſus non eſt ſm idem.

Contendit ꝙ ihũs xp̄s non eſt de⁹ quia locutus eſt ſathan ſtudet ad interficiendum me.

Jceſimũquartũ et vltimũ argumẽtũ iudeorum eſt in libro ſymonis cephe dicit ihũ. Ecce ſathã ſtudet ad interficiẽdũ me đ manu domini et non dabit me in manu ſathan. Ex hoc arguit iude⁹ dicens. Quare nõ cõfundemini vos xp̄iani dicere iſtum deum ſic loquentem. dicendũ ꝙ iſte iudeus falſum accipit. Nã in epiſtolis petri aut alibi non inuenitur hoc dictũ a ihũ nazareno tñ ſi hoc dixiſſet et factum fuiſſet nullũ incõueniens ſequeret̃. Nã ſupra declaratũ eſt ꝙ ihũs eſt verus de⁹ et verus homo in vna perſona ipſe vero ſicut deus ꝑmiſit ſe inq̄ntũ homo a dyabolo tẽptari et de loco ad locũ portari vt ſupra dictum eſt et quia pater et ſpũſſanctus ſunt vnus deuſ cum eo Jdeo ab ipſis fuit etiã iſta ꝑmiſſio. Jdeo ſi ſathan hoc mõ fuiſſet ꝑmiſſus querere ꝙ iudeus allegat falſo nullum icõueniens ſequeretur. Patet etiã iudei falſitas vt dicit Nicolaus de lyra per hoc ꝙ obiectiones ſuas in apto mendatio terminauit.

Tractat de bello iudeorum ꝑ argumẽta ſumpta ex natura et allegãt cõtra legẽ xp̄i. xxiiij. impoſſibilia.

Exta conſideratio eſt de bello iudeorum per argumenta ſumpta ex natura. Sicut enim mille nocendi modos habet dyabolus ſic et iudeus eius filius. Cum enim miſerabiliter duo bella prima perdiderunt tanꝗ̄ homines ſine lege ad ſpeculum nature ſe vertentes vigintiquatuor ipoſſibilia nature mouent contra noſtruȝ fidei fortaliciũ. ſi forte poſſint illud expunare ac ſi muſca volatu alarum ſuarum niteretur obſcurare claritatem ſolis.

Jmpoſſibile eſt deum inquinari quod tamen ſequeretur ſi icarnaretur in corpore mulieris.

Rimum impoſſibile mouetur circa incarnationẽ filij dei. Arguũt ergo iudei ſic. Jmpoſſibile eſt deũ inquinari ergo ipoſſibile eſt deum incarnari. ãtecedẽs

eſt cōiter conceſſum. ſed conſequentia ꝓbat̃
qꝛ ad oppoſitū ꝯñtis ſequitur oppoſitū an/
tecedentis. Sequit̃ ei ſi poſſibile ē deū icar/
nari ergo poſſibile eſt deū inquinari qꝛ ſi de
us incarnaretur ingrederet̃ in corpore muli
eris que ē res imūda et conſequenter inqui
naretur. Reſpondetur negādo conſequētiā
et ad ꝓbationē ꝙ ex incarnatione in corpor̃
mulieris ſequitur inq̄natio. cū mulier ſit res
imūda et ex cōtactu imūdi polluitur tangēſ
Dico ꝙ hec ꝓbatio nulla eſt. qꝛ cū lux ſolis
tangat res imūdas et nō inquinetur. quan/
to magis deus qui ſolē facit inquinari a nl'/
lo imūdo pōt. Jtē et ſi concederetur de alijs
mulieribus qꝛ imūde ſint de virgine tamen
matre dei nullatenus conceditur qꝛ ip̄a mū
diſſima fuit. De ipſa. n. ꝓphetauit Hieremi
as. c. iij. Nouū faciet dominus ſuper terram
mulier circūdabit virū. in quo oſtenditur ꝙ
hec mulier mūdiſſima fuit in cōceptu ſuo et
natiuitate. alias non eēt nouū. qꝛ antiquū
eſt mulieres concipi et generari in peccatis.
Jtē alij infantes inquinantur in ventre ma
tris et iſtud eſt antiquum ſed fuit nouū i vē
tre virginis. ꝙ vir ille de quo loquitur pro/
pheta. plenus ſcīa et virtute ab inſtanti ſue ꝯ
ceptionis in mūdiſſimo illo vtero mundiſſi/
me contineretur. nec matricē mulieris quam
deus ordinauit locū nature humane conci/
piende reputare d̄bem⁹ locū imūdū nec ma
lum ſed tanꝗ̄ meliorem datū ab eo nature
humane in actu. qꝛ ibi intus intrauit ſpūſſā
ctus ad ſamſonem et ad hieremiam et ad io
hannē baptiſtam et ibi intus in corpore illo
creat deus de nouo animā rōalem in quali/
bet creatura que fuit et erit. De mūdicia etiā
huius mulieris ꝓphetauit ſalomō cantico/
rum. iiij. ipſam laudādo in perſona dei pa
tris dicens. Tota pulchra es amica mea et
macula non eſt in te ecce ꝙ̄ clare abſq̃ macu
la et imūdicia ipſam confitetur. Jtē eā am/
pli⁹ laudādo in eodē libro dicit Sicut liliū
inter ſpinas ſic amica mea inter filias. Uo/
cat aūt de⁹ filias ſuas oēs virgies q̄ opa ca
ſtitatis pietatis et virginitatis fecerūt. Sed ꝓ
pter excellētiſſima opa virgis inter filias ſu
as eā liliū vocat. qꝛ et ſi ille ſint filie tñ cum
aliq̄b⁹ ſpinis originalis vel venialis culpe
fuerunt. Hec aūt liliū inter ſpīas ſine ſpinis
culpe et imūdicie. Ne mireris ergo iudee ſi ī
virgine mūdiſſima de⁹ ſe inuoluerit humilia

ri ꝙ in ea ſit incarnatus ſine inq̄natione q̄/
cūq̃ et de ea naſci virgīe ꝑmanēte ꝓpter no/
ſtrū amorē. Hanc ei humiliationē videbis
ꝙ deus oſtendit moyſi in figura quādo ſe
demōſtrauit eidē in figura rubi. nūquid nō
erāt multe alie arbores nobiliſſime noluit
tamē apparere niſi in infimiore arbore vt ſū
mā humilitatem ſuam oſtenderet. et ſicut ñ
cōburebatur deus in rubo qui videbatur ar
dere nec in virgine inquinabatur que ab ali
is ſicut alie mulieres reputabatur concepiſſe
et ſicut rubus ardebat et nō cōburebatur ſed
manſit integer et icorruptus ſic et virgo ma
ria integra et incorrupta mēte et corꝑe ſemꝑ
permāſit. Jn hoc ergo virgine de⁹ deſcendit
ibi ſe humiliauit verbū caro factū mūdiſſia
cōceptiōe virginei et mūdiſſimi thalami. Et
ſi dicat iudeus quō eſt poſſibile deū humi/
liari cum ſit altiſſimus. Dico ꝙ dei humili/
tas nihil tollit de eius ꝑfectione ſed extollit̃
et ſuperexaltatur eius clemētiſſima bōitas ex
amore ꝓ humani generis redēptione. ꝙ ne
ſit tibi difficile teſtimonijs legis tue pander̃
ꝓpono eius humiliatē. qꝛ nō ſolū ſe humi/
liauit in virgine conceptus et de virgine na/
tus ſicut dictum eſt. Sed et vltra ſe humilia
uit humiliſſime inter homines cōuerſatuſ ſi
cut declarat zacharias ca. ix. Gaude et letar̃
filia ſyon ecce rex tu⁹ venit tibi iuſtus et ſal/
uator et ipſe pauper et aſcendens ſuper aſi/
nam. Ecce nimia humiliatō ꝙ ille qui ē do
minus celorum et terre oīm q̃ diuitiarū ve/
nit pauper māſuetus ſine aliquib⁹ diuitijs
mūdi. et ſuꝑ aſinā aſcendēs ꝙ vn⁹ miſer iu
de⁹ ignominiā reputaret. Predicta ꝓphetia
ad litterā etiā ſecūdū hebreos intelligitur d̄
meſſia de quo ꝓbatū ē ſupra argumēto. xxij
quarte cōſiderationis huius tercij libri. ꝙ d̄
beret eē de⁹ et probatū ē ſupra etiā primo li/
bro in ꝗſtione. xij. theſaurorū ꝙ iſte verus
meſſias deus et homo eſt ihūs nazarenus.
Secūdū teſtimoniū eſt dauid ꝓpheta qui ī
pſalmo. cxxxvij. in ꝑſona dei loquēs et oſtē
dens ꝙ deus nimis debebat humiliari ac/
cipiendo p̄teritū pro futuro. Dicit Credidi
ꝓpter quod locutus ſum ego autē humilia
tus ſum nimis. Ego dixi in exceſſu meo oīs
hō mēdax. Sed ſupple ego ſatiſfaciā ꝓ om
nibus illis qui conuerſi fuerint ad me. ſ. per
humilitatem paſſionis mee. Jdeo ſequitur.
Quid retribuā dn̄o ꝓ oīb⁹ q̄ retribuit michi.

Calicē ſalutaris accipiam et nomē domini inuocabo. Ecce quō declarat nobis fili⁹ dei qui licet ſit altiſſim⁹ in exceſſu ſuo nimis tñ eſt humiliatus ꝓpter nos. qꝛ nos oēs mendaces eſſemus ſi diceren⁹ qꝺ poſſum⁹ facere ſatiſfactionem deo patri ꝑ culpa generis humani. Et qꝛ eius vnigenitus filius ſic ſe humiliauit ꝓpter nos nō ſolū naſcēdo et cōuerſando inter homines ſed etiā factus pri obediens vſqꝫ ad mortē crucis ꝓpter qꝺ et deus exaltauit illū et dedit illi nomē quod eſt ſuper omne nomen vt dicitur ad philippeñ. ij. Hinc eſt ꝙ credētes in xp̄o nō ſolū exaltabūtur in alia vita ſed etiā exaltati ſunt in p̄ſenti. qꝛ eſt eis data poteſtas ſuper terram. et nō credentibus eſt ablata. ſic enim impletuꝫ eſt canticū virginis. Depoſuit potentes d̄ ſede. ſ. iudeos incredulos. et exaltauit humiles. ſ. credentes xp̄ianos. Attende ergo quāta fuit humilitas xp̄i. non ei ſolū humiliauit ſe deo patri factus obediens vſqꝫ ad mortem crucis. que erat vilior et turpior mors q̄ tunc dabatur. ſed etiā non contradixit diſcipulo ꝓditori cum vendenti. nec contradixit venditioni. nec contradixit malicie iudeorū ipſū ementi. nec cōtradixit ſenioribus populi ipſum falſo accuſantib⁹. nec cōtradixit pōtificibus ſacerdotū eū iudicantibus. nec cōtradixit principibus terre ipſum ſententiantibus. nec contradixit miniſtris iuſticie ipſū crucifigentibus. omnia ergo quecūqꝫ in eo voluerunt facere facta ſunt. nec apuit os ſuū in ſumma patiētia et humilitate vt impleret volūtatem patris et vt nobis p̄beret exemplū humilitatis. et ſi ꝓphete volūtati diuine ſe humiliauerūt. Hoc fecerūt vel ꝓpter ſuum ꝓpriū intereſſe vel aliqua excuſatione. ſicut noe obediens deo ſe humiliauit faciēdo archam vt ſaluaret ſe. Abrahā ſi dimiſit terraꝫ hoc fecit vt liberaretur et magnus fieret. Moyſes excuſauit ſe cū eū dn̄s miſit ad pharaonem dicendo ꝙ erat ipeditus in lingua. Eſaias excuſauit ſe dicēdo ꝙ habitauit inter viperas. Hieremias excuſauit ſe dicendo ꝙ erat puer. Jonas ꝙ nō poterat Abacuch ꝙ nō ſciret. et ſic de alijs. Sed xp̄s nunꝙ̄ ſe excuſauit nūꝙ̄ murmurauit. et ſic patet ſumma humilitas ſaluatoris in quo humāitas eius glorificauit diuinitatem ſuper omnes et diuinitas exaltauit eum ſuper omnia opera ſua. Patet ergo ꝙ diuine altitudini non repugnat humilitas. nec eius puritati virgineo vtero incarnari. et quomodo etiam virgo beata mundiſſima eſt et ſine macula.

Impoſſibile ꝙ corpus xp̄i ſit eiuſdem rationis cum noſtro cum nō ſit ex maris ſemine generatum.

Ecūdū Impoſſibile eſt vos xp̄ani dicitis ꝙ ihūs nazarenus conceptus eſt ſine virile ſemine. Itē affirmatis ꝙ corp⁹ eius fuit eiuſdē nature cū noſtro hoc vid̄r ipoſſibile qꝛ cū hō naturaliter generat⁹ hēat corpus naturaliter conſtitutuꝫ ex ſemine maris et eo ꝙ femina ſubmiſtrat ꝗcquid ſit illud. ergo ipoſſibile eſt corp⁹ xp̄i eſſe eiuſdem nature cū noſtro. ſi nō ē ex maris ſemine generatū. ad iſtud argumentum reſpondetur. Et primo declaro ꝙ neceſſe fuit hoieꝫ illum ex virgine matre naſci abſqꝫ virili ſemine. ſicut tangit ſanctus Thomas in ſumma cōtra gentiles libro. iiij. c. xliij. ſemen enim viri reqꝛitur in generatōne humana tanꝙ̄ principiū actiuū ꝓpter virtutē actiuam que in ipſo eſt. Sed virtus actiua in generatōe corpis xp̄i nō potuit eē naturalis. qꝛ virtus naturalis non ſubito ꝑficit totam corpis formationē ſed ad hoc indiget tēpore. corp⁹ aūt xp̄i in ipſo pricipio ſue cōceptionis fuit formatū et organizatū ſimul caro et aīata caro. Reliquitur ergo ꝙ genaratō xp̄i humana fuit abſqꝫ virili ſemine. Itē ſemen maris in generatione aīalis cuiuſcūqꝫ trahit ad ſe materiā quā mater miſtrat quaſi virt⁹ que eſt in ſemine maris intendat in ipſius ꝯplemētū vt finē totius generationis. Unde et cōpleta generatione ipſum ſemē imutatuꝫ et cōpletū eſt ꝑles que naſcitur ſed in generatione humana xp̄i fuit vltimus generis terminus vnio ad diuinā ꝑſonā. ñ aūt aliqua ꝑſona ſeu yꝑoſtaſ humana cōſtituenda vt ex p̄dictis patet. Non igitur in hac generatōne potuit eē actiuū principiū ſemen viri ſed ſola virtus diuina vt ſicut ſemen viri in generatione communi hominū in ſuā ſubſtantiam trahit materiā a matre miniſtratam. ita eandem materiam in generatione xp̄i verbū dei ad ſuam vnionem aſſumpſit. Similiter autem manifeſtum eſt ꝙ cōueniens erat vt

in ipſa generatiōe humana verbi dei aliqua ꝓprietas ſpūalis generatōnis reluceret. verbū aūt ſm ꝙ edicente ꝓgredietur ſiue interiꝰ cōceptū ſiue exteriꝰ ꝓlatū corruptionē dicenti nō affert ſed magis ꝑfectionis plenitudo ꝑ verbū attendit̄ in dicēte cōueniens igitur fuit vt ſic verbū dei ſm humanā generationē cōciꝑetur et naſceret̄ vt matris integritas nō corrūperetur. Cū hoc etiā manifeſtū eſt: ꝙ verbū dei quo oīa cōſtituta ſūt et quo oīa in ſua ītegritate cōſeruāt̄ ſic naſci decuit vt ꝑ oīa mr̄is integritatē ſeruaret. Cōueniēs igitur fuit hāc generationē fuiſſe ex virgine. ſic ergo habemꝰ ꝙ neceſſe fuit xp̄m naſci de virgine matre eius integritate ſeruata et ſine virili ſemine. Nunc ſecūdo ad argumento ꝙ īfert impoſſibile eē corpus xp̄i eſſe eiuſdē nature cū corpore noſtro ex quo nō eſt cōceptuꝫ ex virili ſemine. Dico ꝙ ad hoc eſt mā̄ifeſta ratio. Ariſtotelis dicēns ꝙ ſemē maris nō intrat materialiter in cōſtitutionē cōcepti ſꝫ ſolū eſt principiū actiuū. Materia vero corporis tota miniſtratur a matre. et ſic q̄ntū ad matrē corpus xp̄i non differt a corpore nr̄o. Nā et corpora noſtra materialiter conſtituta ſunt ex eo ꝙ eſt ſumptū a matre. Si vero aliquis ꝑdicte poſitioni Ariſtotelis repugnet adhuc ꝑdicta obiectio efficatiā nō habet. ſimilitudo enim aliquorū aut diſſimilitudo in materia non attenditur ſm ſtatutuꝫ materie in principio generationis. ſed ſm ꝯditionem materie iā ꝑparate ꝓut eſt in termino generationis. Non enim differt ſecundū materiā aer ex terra vel ex aqua generatꝰ quia licet aqua et terra in pricipio generationis differentia ſunt. tamē ꝑ actionē generantis ad vnā diſpoſitionē reducantur. Sic igitur diuina virtute materia que ſolū ex muliere ſumitur pōt reduci in finē generatōis ad eandē diſpoſitionē quā habet materia. ſi ſumatur ſimul ex mare et femina. vn̄ non erit aliqua diſſimilitudo ꝓpter diuerſitatem materie inter corpus xp̄i quod virtute diuia formatū eſt ex materia a ſola matre. et corpora noſtra que virtute nature formātur ex materia etiā ſi ab vtroqꝫ parente aſſumantur. manifeſtum eſt et ꝙ plus differt a materia q̄ ex viro et muliere ſimul aſſumitur limuꝫ terre d̄ quo primū hominē deus formauit quē vtiqꝫ conſtat fuiſſe verū hominē et nobis ꝑ oīa ſimilē ꝙ materia ſumpta ſolū ex femina ex qua corpus xp̄i formatū eſt. Unde natiuitas xp̄i ex virgine nihil derogat veritati humanitatis ipſius. nec ſimilitudini eiꝰ ad nos Licet eni virtus naturalis requirat determinatā materiā ad determinatū effectuꝫ ex ea producendū. Uirtus tñ diuia que pōt ex nichilo cuncta ꝓducere in agendo ad materiā determinatā non coartat̄. Similiter aūt nec per hoc aliquid deperit dignitati matris xp̄i ꝙ virgo cōcepit et peperit. quin vera mater et naturalis filij dei dicatur. virtute eni diuina faciente materiā naturalem ad generationem corporis xp̄i miniſtrauit ꝙ ſolū ex ꝑte matris requiratur. Ea vero que in alijs mr̄ibus ad corruptionē virginitatis faciunt nō ordinantur ad id qđ mr̄is ē. ſed ſolū ad id qđ patris eſt. vt ſemē maris ad locū generationis perueniat verba ſunt ſancti Thome vbi ſupra. ſic ergo patet declaratum ꝙ licꝫ corpꝰ xp̄i abſqꝫ virili ſemine ſit cōceptū eiuſdē nature vere ē cū corpe nr̄o ex virili ſemine concepto. Sed dicet hic fortaſſis iudeꝰ. Tu xp̄iane ſatiſfacis mihi ex natura ꝙ nō ſit impoſſibile ihūm nazarenū cōceptū fuiſſe de matre ſine virili ſemine vel ſine carnali patre. ſꝫ volo ꝙ mihi ex ſacra ſcriptura ſi quā habes illud oſtendas. Ad hoc reſpondet venerabilis Petrus alfonſus conuerſus in ſuo dyalogo titulo. vij. allegās illud Eſaie. xli. Rorate celi deſuper et nubes pluāt iuſtū aperiatur terra et germinet ſaluatorē. et iuſticia oriatur ſimul ego dn̄s creaui eū. ꝓpter hoc namqꝫ ꝙ ait Rorate celi deſuper et nubes pluāt iuſtū. notauit de celo ſpm̄ſanctum fore dſcēſurū. ꝓpter hoc autem ꝙ ſequitur. Aperiat̄ terra et germinet ſaluatorē. corpꝰ virginis accipimus que ſuperueniente ſpiritusancto et conceptura et ſaluatorem fuerat paritura ſꝫ et hoc quod ē. ego dn̄s creaui eū innuitur ꝙ abſqꝫ patris carnalis auxilio dn̄s eū progenuit. Unde et cōtra illos qui hoc nō credunt intulit in ſequenti. ve q̄ cōtradicit factori ſuo teſtā de ſamijs terre. et alibi. Nunquid dicit lutum figulo ſuo quid facit et opꝰ tuū abſqꝫ manibus eſt: Et iterū ve qui dicit patri qđ generas et mulieri quid ꝑturis. Sic inuehit̄ in illis qui de hoc dubitant et querūt quomodo deus eū genuerit. et beatam cauſant̄ mariam ꝙ abſqꝫ virili cōmixtōe pepit. Iterū contra incredulos loquēs ꝓpheta ait nūquid ego q̄ alios parere facio ipſe nō pariā

dic dñs. Si ego q̄ generatõnē alijs tribuo ſte rilis ero ait dñs deus tuꝰ. Sic nãq; etiã oſtē ditur ꝙ deus cũ ſine carnali p̄re genuerit hoc ſane intelligentibꝰ credo ſufficere ꝙ de matre ſine carnali patre natus fuerat puer ille. hec p̄dictus doctor. Ecce iudee habes auctorita tē ſacre ſcripture et expoſitorē peritũ tui ge neris in xp̄i cõceptione ſine virili ſemine. Sȝ dicit iudeꝰ ex ſupradicta auctoritate adminꝰ ego poſſum h̄re ꝙ maria fuit d̄florata et cor rupta. Probaꝶ qꝛ dicit ꝓphetia. Aperiatur terra et q̄d eſt huius terre apiõ niſi marie d̄ floratio. Reſpondeꝶ ꝙ per ap̄itionē non in telligitur defloratio vel libidis feditas ſȝ cõ ceptionis fecũditas apta dicitur fuiſſe ꝙ tũ ad xp̄i ingreſſum nõ apta per virũ ſicut et fe neſtra vitrea dicꝶ ap̄iri radio ſolis nõ ꝑ fra cturã vel diuiſionē aliquã. ſed qꝛ radiꝰ eam intrat ſ̄m ſubtilē ſui naturã. Hoc modo im mo ſubtiliori dicꝶ porta clauſa apta eē prin cipi ezechielis .xliij. qꝛ xp̄s vterũ virginis ꝑ virginitatē clauſam intrauit ꝑ ineffabilē mo dũ. verba ſunt alani in ſuo quadriptito lib. iij. ca. lv. Sed dices iterũ. ex quo fuit forma tũ corpus xp̄i in virgine illa. Reſpõdetur ſe cũdũ dyoniſiũ de diuis nominibꝰ ꝙ ex pu riſſimis et caſtiſſimis ſanguinibus virginis ſed vbi erãt iſti puriſſimi ſanguines. Reſpõ detur ꝙ in corde virginis vt pie credi poteſt ſicut legitur in libro de approbo et proſpero Ad quod ſunt ſex rationes. Prima eſt quia cor eſt nobilius mēbrũ in animali et p̄mũ et locꝰ vite ac vera caro. Secũda ē qꝛ ille qui veniebat dare vitã debebat carnē ſumere a mēbro vite et nõ ab altero. Tercia rõ eſt q̄a cor ē mēbrũ in medio aialiũ. et cũ in medio cõſiſtit virtus iõ ab eo debuit carnē aſſumerꝶ Quarta rõ eſt qꝛ ſcriptũ ē. prebe mihi fili mi cor tuũ. Jdeo illud ē q̃d deꝰ petit a quolibet noſtrũ cũ virgo btã ſeipſam dimiſerit in p̄tã te dei ſequitur ꝙ deꝰ illud q̃d petit ab alijs et ab ea ſimiliter et cũ ip̄a eidē ſe dederit volũ tarie ſeqꝶ ꝙ et ipſe accepit cor eius ad for mationē corporis xp̄i filij ſui. Quita ratõ eſt qꝛ cor virgis limpidius et purius erat ꝙ vn ꝙ fuit vel erit alicuius pure creature in mun do. iuſtũ ergo erat ꝙ ex quo deꝰ volebat car nē aſſumere ꝙ acciperet de meliori. Sexta rõ eſt qꝛ cor eſt tēplũ ſp̄ũſſancti. et ideo d̄bebat ex eo carnē aſſumere. Et ſi queras quãtũ ac cepit de illis ſanguibus cordis virgis. Dici tur ꝙ tm̄ accepit ꝙ in virgine nihil diminu tum fuit de ſua vita nec de ſuo eſſe. Sicut ei ade nihil defuit cũ de eius coſta deus euam formauit. ſic nec virgini aliquid defuit d̄ eiꝰ vita vel eē cũ verbũ dei de ea carnē accepit. Jlli tñ ſanguines ſtatim fuerũt i mēbro illo ſcȝ i matrice a deo nature humane ordinato vbi virgine prebente conſenſum ſubito et in inſtanti ſimul fuit caro et animata caro vt ſu pradictũ eſt. Nec mireris ſi ſine viri ſemie cõ cepit. hec ei mirabilia deus operaꝶ. Nũquid adã fuit i mũdo ꝓductus ſine ſemine patris et matris. Nũquid eua fuit de ſemine matriſ Nũq̄d virga moyſi que deuorauit ſerpētes habuit os. Nũquid virga aaron que floru it habuit radices. Nũquid rubuſ ardebat et nõ habebat prunaſ. Nũquid ſal quod miſit deus i aquis amaris et fecit eas dulces erat dulce. Sic ergo non mireris ſi virgo btã ſp̄ũ ſancto cooperante cõcepit non ex virili ſemi ne.

Jmpoſſibile eſt ꝙ mors xp̄i ſit ſatiſfacti pro peccato originali cũ ipſe non ſit mortuꝰ ſ̄m naturã diuiaȝ ſed humanã ſ̄m ꝙ alij ho mines non erant ſufficientes ad ſatiſfacien dum.

Erciũ. Jmpoſſibile eſt. Vos xp̄iani dicitis ꝙ ſpecialiter ꝓpter peccatum originale neceſſariũ fuit xp̄m naſci et pati. ꝙ quidã totã naturã humanã infece rat homine p̄rio peccante hoc ip̄oſſibile vide tur qꝛ ſi alij hoĩes ad ſatiſfaciendũ ꝑ peccato originali ſufficientes nõ ſint nec mors xp̄i ꝑ peccatis humani generis ſatiſfactoria videꝶ fuiſſe qꝛ et ipſe ſ̄m humanã naturã mortuuſ eſt et nõ ſ̄m diuinam. Reſpondeꝶ ꝙ ad ſatiſ faciendũ pro peccato totius humanĩ gene ris mors xp̄i ſufficiens fuit qꝛ ꝙuis ſ̄m hu manam naturam ſolum mortuus fuerit ta men ex dignitate perſone patientis que ē ꝑ ſona filij dei mors eius redditur precioſa. Manifeſtum eſt autem etiam in rebꝰ huma nis ꝙ quanto perſona eſt altior. tanto pena quam ſuſtinet pro maiori computatur. ſiue ad humilitatem et caritatem patientis. ſiue ad penam inferentis. et ſicut maioris eſt cri minis alicui perſone inferre iniuriam q̄ ma ioris dignitatis exiſtit. ita virtuoſius ē et ex maiori caritate procedēs ꝙ maior perſona ꝑ

alijs ſe ſubijciat volūtarie paſſioni. Solu/
tio eſt ſancti thome in ſūma ꝯtra gentiles
libro.iiij.ca.lv.in ſolutōe ad.xxxiiij.argu/
mentum

Impoſſibile eſt quod xp̄s ſufficiēter ſatiſ/
fecerit pro peccatis humani generis ex quo
homines adhuc penas patiuntur q̄s pro
peccato īductas ſcriptura diuina ꝯmemorat

Uartum impoſſibile eſt. Uos xp̄i
ani dicitis quod xp̄s veſter ꝓ pecca
tis humani generis ſufficiēter ſatiſfecit hoc
videtur impoſſibile. quia ſi verum eſſet in/
iuſtuz videt̄ eſſe quod homines adhuc pe/
nas patiāt̄ quas pro peccato ſcriptura diui
na inductas eē ꝯmemorat ſicut maledictio
terre in ꝓducendo ſpinas et tribulos. ſudor
vultus in labore puluerizatio corporis in
morte et dolor partus. Conſtat autē ꝙ has
penas adhuc experitur genus humanū er/
go impoſſibile videtur ꝙ xp̄s ſufficienter ſa
tiſfecerit ꝓ peccatis humani generis. R̄ñde
tur ꝙ q̄uis xp̄s ꝓ peccato origiali ſua mor
te ſufficienter ſatiſfecerit. nō eſt tamē incōue/
niens ꝙ penalitates ex peccato originali cō
ſequentes remaneant adhuc in hoībus qui
etiam redēptionis xp̄i ꝑticipes fiūt vt ratio
illa ꝓcedit hoc.n. congruenter et vtiliter fac/
tum eſt. vt pēa remaneret etiā culpa ſublata
propter tria. Primo quidē vt eēt conformi/
tas fidelium ad xp̄m ſicut mēbrorū ad ca/
put. vnde ſicut xp̄s pri⁹ multas paſſiōes ſu
ſtinuit et ſic ad immortalitatis gloriā ꝑueīt
ſic decuit vt fideles eius prius paſſionibus
ſubiacerent et ſic ad īmortalitatē ꝑuenirēt q̄
ſi portātes in ſeipſis inſignia paſſionis xp̄i.
vt ſimilitudinē gl'e eiuſ conſequerentur ſicut
apoſtolus ad romanos dicit. Heredes q̄dē
dei coheredes autem xp̄i. ſi tamē cōpatimur
vt et ſimul glorificemur. Secūdo qꝛ ſi homi
nes venientes ad ih̄m ſtatim imortalitatē
et īpaſſibilitatem conſequerentur homines
ad xp̄m accederent magis ꝓpter hec corpo/
ralia beneficia q̄ꝫ ꝓpter ſpūalia bona quod
eſt contra intentionē xp̄i venientis in mūdū
vt homines ab amore corporalium ad ſpū/
alia transferret. Tertiō qꝛ ſi accedētes ad xp̄z
ſtatim impaſſibiles et immortales redderē
tur hoc quodāmodo cōpelleret homineſ ad
fidē xp̄i ſuſcipiendā et ſic meritū fidei minu
eretur. Hec eſt reſponſio ſancti thome vbi pri
us. Aliter ridet magiſter alfonſus conuerſ⁹
in libro bellorū dei titulo.xxv. dicens ꝙ na
tura anime ſequitur naturam corporis quia
ſicut rota trahit rotaz in horelogio ſic ſenſiti
ua pars intellectiuam. niſi ꝙ vltra hoc ī ho/
minis anima eſt virtus ad elongandum ſe a
corporis inclinatione et natura ex dictamīe
rationis ꝙ nō poſſet eē de radice nature cor
poris niſi corrūperetur et mutaretur modus
ſue creationis. et tūc exiret a natura illi⁹ ge/
neris. Et ideo dixerūt ſapienteſ ph̄i ꝙ vt plu
rimum curari non poſſunt infirmitates cor/
poris cū quibus homo natus eſt vel ſi here
ditauit eas ex patre vel matre. ſed infirmita
tes anime ſpālīter anime rōalis poſſunt ha
bere remedium. Et iō quādo adā peccauit
qui fuit radix humani generis et inclinauit a/
nimā ſuā rōalez poſt naturā corporis ſui fu
erūt poſite ſuper eū pene ꝓpter illud peccatū
et ꝓpter ipſum pene in toto genere humano
igitur q̄cquid ibi ſecutū eſt in natura corpo/
ris non potuit habere mutationē. et ideo re/
manſerūt pene que poſite fuerunt ſupra cor/
pus ſemꝑ. ſicut ille pene. in ſudore vultus tui
veſceris pane tuo. et in dolore pares filios.
et puluis es et in puluerem reuerteris. qꝛ ex
eo ꝙ degluditus fuit fruct⁹ vetitus arboris
ſcīe boni et mali. in corpuſ. Ade fuit ī eo ma
lū poſt bonū. Pena vero anime ꝓpter illō
peccatū qꝛ īclinauit ſe anima corpori manſit
infirma ante aduentū xp̄i. Et ideo in veteri
lege nō fuit nominata aliqua remuneratio
animarū que potuit ſalutē habere. non īuen
ta cauſa medicine ſed ad hoc fuit aduentus
meſſie. hec ille. Utraqꝫ ſolutio bona ē ſꝫ pri
ma eſt efficatior. Poteſt etiā dici ꝙ pene ſūt
duplices. quedā ſpūales. et quedā corpora
les. xp̄s abſtulit penas ſpūales ex eo ꝙ per
doctrinam ſuā tradidit modū quo vnuſq̄ſ/
qꝫ poterit liberari a penis ſpūalibus et tem
poralibus et eternis. ex virtute penitentie et
aliarū que in ſua doctrina clariſſime oſten/
duntur. Pene vero corporales de quibuſ di
cis tollentur in finali reſurrectione. quia tūc
corruptibile hoc induit incorruptiōnē. et mor
tale hoc īmortalitatem. vt patꝫ prima Cor.
xv. nec vltra dicetur. puluis es et in puluerez
reuerteris. non eſurient neqꝫ ſitient. neqꝫ ꝑcu
tiet eos eſt⁹ nec ſol. Eſaie. xlix. et iterū apoca
lipſ. vij. non eſurient neqꝫ ſitient āpliuſ neqꝫ

cadet ſuper ipſos ſol neq̧ vllus eſtus quoniam agnus qui in medio throni eſt reget illos et deducet illos ad fontes vite aquaꝝ. et abſterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis eorū tunc ei vt dicitur Eſaie. li. Erit leticia ſempiterna ſuper capita eorū gaudiū et leticiā obtinebūt et fugit dolor et gemitus.

Impoſſibile eſt ꝙ xp̄s ſufficienter ſatiſfecerit pro peccatis ex quo querūtur remedia ꝑ abolitione peccatorū.

Quintū īpoſſibile eſt. Uos xp̄iani aſſeritis ꝙ xp̄s ſufficienter ſatiſfecit ꝑ peccatis humani generis. hoc videtur īpoſſibile. qꝛ ſi ſic eſſet non eſſent vltra remedia ꝑ abolitione peccatorū querenda. ſ꒳ cōſtat ꝙ queruntur ſemper ab omnib⁹ q̄ ſue ſalutis curam habent. ergo falſum eſt et impoſſibile ꝙ xp̄s ſufficienter ſatiſfecerit ꝑ peccatis humani generis. Reſpōdetur ꝙ q̄uiſ xp̄s ꝑ peccatis humani generis ſua morte ſufficienter ſatiſfecerit ſunt tm̄ vnicuiq̧ remedia ꝓprie ſalutis querenda. Mors. n. xp̄i ē quedā quaſi vniuerſalis cauſa ſalutis ſicut peccatū primi homīs fuit quaſi vniuerſalis cauſa cōdēnationis. optet autē vniuerſalem cauſam ad vnūquēq̧ applicari ſpecialiter vt effectū vniuerſalis cauſe percipiat. Effectus igitur peccati primi ꝑentis ꝑuenit ad vnūquēq̧ per carnis originem. Effectus autem mortis xp̄i ꝑtingit ad vnūquēq̧ per ſp̄ūalē regeneratiōnē per quā hō quodāmodo xp̄o coniungitur et incorporatur. Euidē oportet ꝙ vnuſquiſq̧ querat regenerari per chriſtū et alia ſuſcipere in quibus virt⁹ mortis opatur. Ex quo patet ꝙ effluxus ſalutis a xp̄o ī homines non eſt per nature ꝓpagationem ſed per ſtudium bone volūtatis qua homo xp̄o adheret et ſic ꝙ a xp̄o vnuſquiſq̧ conſequitur eſt perſonale bonū vn̄ non deriuatur ad poſteros ſicut peccatum prime ꝑentis. quod cum nature propagine producatur et inde eſt ꝙ licet parentes ſint a peccato originali mundati per chriſtum nō eſt inconueniens ꝙ eorum filij cum originali naſcantur et ſacramentis ſalutis indigeant: verba ſunt ſancti thome vbi ſupra. Et ſic patet ꝙ licet remedia ſalutis querantur puta per baptiſmum et alia eccleſie ſacramenta non eſt falſum nec impoſſibile ꝙ chriſtus ſufficienter ſatiſfaciebat ſua morte pro peccatis humani generis immo verum et neceſſario deſideranti ſalutē concedendum.

Impoſſibile eſt ꝙ xp̄s abſtulit poteſtatem dyaboli cuius poſt eius aduentum non dimiſerit facere peccare hoīe ſicut prius.

Uitum Impoſſibile eſt. Uos xp̄iani dicitis ꝙ xp̄s eſt vere meſſias et ꝙ venit vt faceret fugere dyabolum et vt tolleret poteſtatem eius hoc videtur falſum et impoſſibile cū dyabolus a tempore quo ipſe venit non dimiſit facere peccare homines ſicut prius. Reſpondetur ꝙ quando venit iheſus chriſtus ceſſauit dyabolus facere peccare veros chriſtianos et qui eos imitātur aliquo modo in radice fidei taliter ꝙ nulluſ eorum dānatur in inferno nec tendit in perditionem vllo modo. quod eis prouenit ex fide vera quam habent in xp̄o. et niſi quia ex tunc dyabolus ceſſauit facit peccare homines ſicut prius ſolebat aliquo modo peccata et mala eſſent amplius publicata in mundo q̄ ſunt nec fuerant ydolatre a mundo excluſi qui erant ante aduentū chriſti ſicut ſūt nunc quaſi in toto mundo ſicut fuit ſupradictum argumento. v. conſiderationis quite.

Impoſſibile eſt de morte diſcipulorum xp̄i que ſi fuit a deo vel a dyabolo ad vtrunq̧ ſequitur impoſſibile vt dicūt et ꝙ peccāt xp̄iani audiendo iudeos qui in morte xp̄i ī placuerunt volūtatem dei.

Septimum Impoſſibile eſt. Querūt iudei quare ihūs xp̄s fecit ꝙ occiderentur omnes ſui diſcipuli. quia vel hoc fecit deus cui ſeruierunt vel dyabolus. Si deus hoc eſt impoſſibile quia deus non faceret iniuſticiam nec occideret ſeruos ſuos. Si dicitis ꝙ poteſtate dyaboli fuerunt mortui ſerui dei non placendo deo hoc etiam videtur mendacium et impoſſibile cū nihil poſſit reſiſtere voluntati diuine. et cum etiam cōceſſum ſit a chriſtianis ꝙ ſublata ē ptās ei⁹

ne faciet malū bonis. Itē dicimus de morte
ihū qꝛ ſi fuit ex voluntate eius ergo peccāt
xpiani odiendo iudeos q̄ ipleuerūt volun/
tatē dei. Si vero fuit mortuus cōtra ſuā vo/
lūtatē ergo nō erat deus qꝛ nō potuit libera
re ſeipſum ab eo qđ factū fuit cōtra eius vo
luntatē. Ad hec reſpondet magr̄ alfon/
ſus conuerſus in libro bellorū dei .ti. xxv.
ꝙ diſcipuli ihū mortui fuerūt cōtra eorū vo
lūtatem ex pte carnis et ſanguis qꝛ iſto mō
erāt debiles paſſibiles et receptiui penarum
et deo egentes ſicut ceteri homines et ſicut il
le qui ſuſtinet ignē vel gladiū volūtarie i a/
poſtemate proprij corporis ſuſtinet dolores
et clamat nectamen dolet nec conquerit̄ ex p
te ſue ratōnis ſed ex parte nature carnee et ſā
guinis: Sic et diſcipuli xpi et oēs beati mar
tires nō fuerūt mortui ptāte dyaboli ſed vo
luntarie ſe obtulerūt ꝓpter amorē quē habe/
bāt ad xpm in hoc frangentes et opprimen/
tes ptātē dyaboli. ne deinceps iuſtos pecca
re faciat et captiuos ſub ſua ptāte habeat ꝓ
pter hāc ergo vtilitatem que ꝓuenit mundo
ex eorū morte noluerunt a morte carnis libe
rari. licet potuerāt liberari ſi voluiſſent nega
re veritatem. ſed mortui ſunt ꝓ veritate. vt eſ
ſent teſtes veritatis. nullus eni ꝓ mendacio
offert ſe morti. potens ſe a morte liberare. et
de xpo dicimus ꝙ ex pte carnis inquātum
homo erat fuit triſtis vſq; ad mortē et peti/
uit a patre vt calicē paſſionis non ſuſtineret.
Veruntamen obediēs prī vſq; ad mortē pro
pter ſalutē mūdi dixit nō mea volūtas ſꝫ tua
fiat et ſic oblatus eſt qꝛ ipſe voluit vt ſcribit̄
Eſaie. liij. Iudei ergo occidentes xpm licet
deo placuiſſet eius mors ꝓ mūdi vita. qꝛ ta/
mē eiꝰ mortē operati ſunt malicioſa et crudeli
intentione non eſt mirū ſi odio ex hoc habē
tur a xpianis quia occiderunt xpm. et ſic de
morte martyrū qꝛ inuidia et malicia occide/
bant eos vt obliuioni traderetur nomē xpi
in mūdo. Itē ipſi malicioſe cōtra xpm ꝓceſ
ſerunt qꝛ nunq̄ viderūt ipſū opari aliqđ pec
catū vt eū morti traderāt. quanto magis q̄a
miracula q̄ue ipſe faciebat excedebāt in ex/
cellēcia oīa miracula p̄terita in lege qꝛ multa
miracula eorū et ꝓ maiori pte fuerunt gent
bus dānoſa ſicut patꝫ de plagis egypti. et đ
dathā. et abyrō. et chore. et đ tribus pueris i
fornace ignis ardentis qꝛ cōbuſti fuerūt mlͭ
ti chaldei et de igne helye qui cōbuſſit quin/
quagenerarios et ſi aliqua miracula fuerunt
ꝓficua facta ſunt abſcondite et clauſa ianua
ſicut patet de paruulo quem ſuſcitauit hely
as. et de alio quem ſuſcitauit helizeus et de
oleo et farina que nō defecerunt in domo vi
due. et hec omnia per modū ſupplicationis
faciebāt pphe. Sed miracula que xpus fecit
omnia fuerūt ad vtilitatē gentiū et manife/
ſte et per modū imperij. ſicut patet cū ſuſcita
uit puellam et adoleſcētē et lazarū. Et cum
ſatiauit de quinq; panibus et duobus piſci/
bus multitudinē populi. Et cū ſanauit clau
dos paraliticos: leproſos: cecos. mutos. ſur
dos. et a demonibus poſſeſſos. omnia hec
operatus eſt ad vtilitatē populi et ſine dam
no cuiuſcunq;. Et ꝓpter horū iudiciam et pu
rā volūtatem malā et nō mixtam adduxe/
runt eū ad mortem. et iđ excuſari non poſ/
ſunt. Deus eñ potius iudicat volūtates ma/
las quā opera et ſic de martyribꝰ dicendū eſt
De materia vero partis ſenſitiue et rationis
in xpo et in martyribus ñ ſolū noui ſed etiā
veteris teſtamenti dixi ſupra argumento. xix
conſiderationis quinte.

Impoſſibile ꝙ ihūs nazarenus ſit deus
cū fuerit in loco determinato ſcilicet in vtero
virginis in nazareth in galylea etc̄. ſicut ſunt
alia corpora.

Ctauum ipoſſibile eſt. Vos xpiani
dicitis ꝙ ihūs nazarenꝰ eſt deꝰ quo
modo aūt dicitis ipſum fuiſſe i lo/
co determinato puta in vtero marie in naza
reth in galylea in bethleē etc̄. ſicut ſunt alia
corpora quia hoc eſt ipoſſibile in deo ſcilicet
loco determinari et conſequēter habetis di/
cere quod deus eſt corporeus quod eſt ma/
nifeſte impoſſibile qꝛ talia non ꝯueniūt niſi
corporeitati. Ad illud impoſſibile iudaicū
Reſpondet magiſter Iohānes conuerſus i
libro de concordia legum titulo primo ca.
xvi. dicens ꝙ textus habet duos intellectus
vnus eſt litteralis ad pedē littere intelligen/
dus. et alius myſticus. ſ. ſpūalis ſicut dicit̄
ꝓuerbiorū. xxv. mala aurea in lectis argen
teis qui loquitur verbū in tempore ſuo. Et
dicūt ſuper hoc gloſatores ꝙ textus iſte loq̄
tur de verbis legis. qꝛ ſicut in mallo argēteo

ſintus includitur mallū aureū et exterius ꝑ-
terq̄ mallū argenteū nō apparet. ſed poſtq̄
bene aſpicitur ſollicite latet itus aureū. Sic
eſt in textu legis ſm duos intellectus ſupra
dictos. et vn⁹ iſtorū intellectuū eſt ꝑ hoībus
cōib⁹ qui corporalia et ſuperficialiter intelli-
gunt. Sed ali⁹ eſt ꝑ ſapientib⁹ legis qui itel-
ligūt ꝓfunde et veritatem rei ſollicite perſcru
tantur et ſic naturaliter eſſe debet. qꝛ virt⁹ aīe
intelligentis ꝑficitur per virtutem ymagina
tiuā que eſt virt⁹ in corpore. et ex intellectu a
gente qui eſt virt⁹ in corporea ſm pħos. Et
ſic diuiditur intellectus humanus per du-
os intellectus ſcilicet materialem et ſpiritua
lem. Materialē habēt hoīes cōes et ſpūales
homines litterati. In quib⁹ de⁹ voluit ſpeci-
aliter inſpirare. et ſi iudei volunt intelligere
textū legis ad pedē littere. tota lex ponit ple
narie corporeitatem in deo. Unde dicit ocu
lus dei. pedes dei. deſcendit deus. locut⁹ eſt
deus. imago dei. et alia hmōi que nō optet
āplius allegare. Sed cōmunes homines q̄
non reputant inconueniens deum eſſe cor-
poralem. et credūt nihil eſſe aliud niſi ſit cor
porale talibus hominibus neceſſe eſt ad pe-
dē littere intelligere textum legis. et ſapien-
tes qui intelligunt textū legis dicunt aliis
gloſando textū: quid dicit deū corporeū eē
debet intelligere textū ꝙ loquitur ad modū
cōem hominū. non autē ꝙ ita ſit. ſed vt me
lius intelligant ydeote et faciunt gloſas ta-
lib⁹ textibus ſm rabimoyſen egyptiacū in li
bro. quē vocauit demōſtratorē errantiū et a
lios ſapientes iudeorū. et ſicut faciunt iudei
in lege ſua ſic etiā xpiani in lege ſua. Nā xpi
anorum communitas credit omnia vt ſunt
et ſicut eſt veritas licet ipſi neſciant declarare
ad ſenſum myſticū vt optet et ſic fieri optet
vt ſemel homo credat fidei veritatē et p⁹ hec
alia requiret ſi habeat intelligendi gratiā di
uinitus inſpiratam. qꝛ ſi non crederet donec
intelligeret eē poſſibile ꝙ ex diff.cultate le-
gis nulla intellectio ſequatur. et ſic nec fideꝫ
nec fidei cōmodū quis haberet et talis eſſet
ſimilis homini exīti in mortis periculo pro
pter famā et dabatur ei panis et comedere re
nuebat donec ſciret prius inſtrumēta ad hoc
neceſſaria et formas et talia huiuſmodi. et
erit poſſibile ꝙ anteq̄ comederet moreretur
ille debuiſſet comedere vt periculum euitaret
et poſtea inquirere de ſupradictis. Et ideo ſa

ꝓdictes dixerunt communes hoīes eē cecos
ac ipſos eē itinerantes ligatos adinuicem
quaſi per funē et vnū ducem preuium habē
tes quem licet non videant incedunt tamen
via recta ipſos duce preuio dirigente. Et ſic
dico ꝙ iſta dubia et alia cōſimilia ſunt ima
ginari non intelligentes noīa. quibus ſigni
ficatur meſſias apud catholicos et fideles.
Nā aliquādo deus tm̄. aliquādo ihūs xps
ſolū. et vtrūqꝫ nomē deū ſignificat. Nā xps
erat animal rōale mortale q̄ntum ad huma-
nitatē. et erat deus ex pte diuinitatis qui car
nem humanā aſſumpſit. Et iſta duo ſimul
faciunt meſſiam in lege ꝓmiſſum ad redimē
dū genus humanū. Et ſicut in deo eſt vna
eſſentia et tres diſtincte perſone ſine augmē
to aliquo eſſentie vel diuinitatis ſic eſt i meſ-
ſia vnum ſuppoſitum et tres ſubſtātie diſti-
cte. ſ. deitas. anima rationalis. et corpus hu
manū. et iſta tria faciunt vnum meſſiā. qꝛ ex
ptibus humanitatis ſolū nō poterat ſalua
re vt in pſalmo. Da nobis auxilium de tri-
bulatione quia vana ſalus hominis et ali-
quando vocabitur deus tantū aliqñ iheſus
tantum. et vocatur deus non ex parte huma
nitatis. et vocatur homo non ex pte diuini-
tatis ſed ex parte humanitatis. et corpus cū
anima efficiunt hominem ſm ipſius diffi-
nitionem que eſt animal rationale. Aliquā
do textus legis vocat cum nomine corporei
tatis non nominando animam: vt Leui. i.
qui obtulerit ex vobis homo. i hebraico di
citur filius adam. i. terra et non nominauit
animam. et aliquando anima nominatur ſi
ne corpore. vt Exo. xxi. dabit animā pro a-
nima et talia huiuſmodi variare non nocet
ex vno ad alterum. et ſic in euangelio aliquā
do vocatur xps filius hominis. aliquando
filius dei. vt diuinitas et humanitas in eo-
dem homine demonſtretur et quando voca
tur ihūs xps in operibus corporalibus il-
la referuntur ad humanitatem. quoniam di
uinitas inquantum diuinitas non ſuſcipit
iſta accidentia corporalia. Et doctores xpi
ani dicunt ꝙ deus aſſumpſit humanitatem
non humanitas diuinitatem. licet iſta ſit ve
ra propoſitio. homo eſt deus. et deus eſt hō
et ſic humanitas ad honorē altiſſimū exal-
tatur cū iūcta ſit diuinitati: Accedet homo
ad cor altum et exaltabitur deus. et ſi talia ve
lint intelligere iudei iſtud debet ſufficere pro

reſponſione omnium dubiorum in iſta ma
teria. et ad omnia argumenta que fecit iude
us in libro quem compoſuit contra fidē xpi
anorum quem nominauit librum litis dei
vbi declarat multa impoſſibilia eſſe in lege
xpianorum et contra probationes prophe-
tarum per ipſos inductas et hoc eſt quia ip
ſe non diſtinguit inter omnia iſta ſupradicta
ex parte diuinitatis vel humāitatis. et argu
it contra illa qui referuntur ad humanitatē
ac ſi dicerentur de diuinitate. vt Eſa. lij. Ec-
ce intelliget ſeruus meus et loquitur de meſ
ſia et dicit quomodo vocat eum deus ſeruū
et cum xpiani dicunt ipſum eſſe equalem di
uinitati. et ſic in alijs multis textibus et glo
ſis vel eiſdem adherentibus. et iſto modo ꝓ
ceſſerunt illa que ſcripta ſunt in libro illo. et
ſic videtur ꝙ argumentantes reſpondentes
non erant multum profundati in lege chriſti
et moyſi. et non eſt vera diſputatio nec con-
cordia inter chriſtianum et iudeum niſi vter
qꝫ ſit ſufficientiſſime literatus et in lege ſua
prouide profundatus aliter vtriqꝫ alterius
dicta impoſſibilia viderentur. hec predictus
doctor. Patet ergo ꝙ ſi chriſto attribuimus
eſſe in loco determinato quod conuenit cor
pori. non ei attribuimus vt deus. ſed vt hō
eſt. Licet deus vt deus non ſit corporeus. il
le tamen qui eſt deus et homo eſt corporeus
non vt deus ſed vt homo. Non eſt ergo im-
poſſibile chriſtum qui verus deus eſt conce
dere eum eſſe corporeum et in loco determi-
nato. cum talia ad ipſius humanitatem refe
rantur vt ſatis late dictum eſt.

Impoſſibile eſt ꝙ tota diuinitas ſtaret in
vtero marie. qꝛ tunc totus mūdus fuiſſet pri
uatus diuinitate.

Onum Impoſſibile eſt. Uos xpia
ni dicitis ꝙ maria concepit iheſum
nazarenū qui erat de⁹. et ſic habetis dicere d̄
neceſſitate ꝙ tempore nouem menſium ſue
cōceptionis in eius ventre fuit tota diuinitas
vel ꝑs diuinitatis. Utrūqꝫ eſt īpoſſibile q̄a
ſi tota diuinitas in illis nouem menſib⁹ fuit
in eius ventre. ſequitur ꝙ totus mūdus fuit
priuat⁹ diuinitate in illo tpe. et ſic tūc non fu
it qui moueret celum nec qui gubernaret mū
dū et iſta ē magna fatuitas dicere. illū quē
tot⁹ mūdus capere nō pōt concludi in vnius
vtero virginis muliercule. Si vero dicāt xpi
ani ꝙ in illis nouem menſib⁹ vna pars di-
uinitatis fuit in ventre marie. et alia in celo.
ergo xpiani nō debēt ipſum vocari deum ſed
ꝑtem dei. Reſpondetur ſicut ſupra dictū eſt
ꝙ qn̄ nos xpiani nominam⁹ xpm cū illis q̄
ſignificant corporeitatem iſta referuntur ad
humanitatem quia non recipit mutationem
ex ꝑte diuinitatis nec aliqd̄ accidens corpo-
rale et ſic in diuinitate non eſt ꝑtitio quam
dixiſti. Itē cū res ſimplex et ſpūalis non cō
prehendatur loco nō pōt dici de eo ꝙ deter-
minat ſibi locū. nec pōt dici de deo int⁹ nec
extra quia iſte ſunt differentie loci. et de⁹ nec
eſt in loco nec ſub differētia loci eo mō quo
corꝑa ſunt in loco et illa talis ꝑtitio non eſt
niſi in corporibus. Res autem ſpūalis infi
nita ſicut non cōcludi pōt loco. ſic nec habet
ꝑtē. nec inde pōt ſumi pars q̄ſi inde accipe
retur pars poſſet minui et augeri quia oīs
pars eſt minor ſuo toto. et ſic vna res infini
ta eſſet maior alia re infinita quod eſt impoſ
ſibile ſm̄ Ariſtotelem et alios phos. iij. phi
ſicorū. Itē iſta rō ꝑtitionis eſt directe cōtra
iudeos ſic arguentes. Unde habetur Exo.
xxv. faciantqꝫ michi ſanctuarium et habita-
bo in medio eorū. ſed cum dei gloria ſit per
totū mundum diffuſa. quomodo erat poſſi
bile deū eē inter duas tabulas ſanctuarij. n̄
enim eſt magis inconueniens eſſe in ventre
vnius virginis q̄ inter duas tabulas ſanc-
tuarij. Item dixit textus Exodi. xxxiij.
Cumqꝫ deſcendiſſet dominus per nubē ſte
tit moyſes coram eo quomodo determina-
to non poterat eſſe alibi. Item Exod. xx. c.
In omni loco in quo fuerit memoria nomi
nis mei veniam ad te benedicam tibi. Et ſi
ipſius memoria eſſet apud mille homines
quomodo eſſet poſſibile venire ad omnes
mille in vno inſtanti in locis diſtinctis. quia
ſi ad vnum veniret ad alterum venire non
poſſit in eodem inſtanti. Et ſic de neceſſita-
te iſti iudei habent dicere iſtas ꝑtitiones nō
eſſe niſi in rebus corporalibus quia deus
benedictus ex parte diuinitatis non deter-
minat ſibi locum vt dictum eſt et ſic eſt text⁹.
Uiere. xxiij. capitulo. Celum et terram
ego impleo. Et vt dicit predictus magiſter

Johannes cõuerſus libro de cõcordia legũ: ti.li.c.xxvij. ꝙ dixerunt ſapientes ſuper illo verbo Baruch.iij: O iſrael ꝙ̃ magna eſt domus dei et ingens locus poſſeſſionis eius magnus et nõ habet finẽ: excelſus et imenſ⁹ q̃ dicit benedict⁹ de⁹ de loco ſuo et ipſe eſt locus mũdi: et mũd⁹ nõ eſt loc⁹ ſuuſ. Itẽ dicũt ꝙ iſtud vocabulũ ſequina ſignificat in hebraico pñtiã dei et ſm chaldeũ vbi dicitur apparuit deus dicitur apparuit ſequina dei q̃ eſt in oĩ loco et ꝙ nõ eſt ab eo loc⁹ vacuus Itẽ dixerũt ꝙ ſi duo homines ſunt laborãtes in lege ſequina eſt cũ eis. Et ſic xp̃s ĩ euãgelio dicit vbi duo vel tres ſunt congregati ĩ nomine meo in medio horũ ſum. Et ſic dicũt ſapientes thalmud nimis de⁹ diligebat iſrael qꝛ reuelat iſraeli in loco imũdo et polluto ad redimẽdũ eos. Et eſt ſimile de quodam ſacerdote qui petebat panẽ ſanctificatũ et cecidit panis in cimiterio vbi ipſe intrare non poterat ſm legẽ ſuã et dixit q̃d faciaꝫ qꝛ polluetur corpus meũ ſi intro ꝓ illo pane cimiteriũ hoc non eſt cõueniẽs. Et ꝙ dimittã illũ panẽ ſanctificatũ ibi non eſt etiã cõueniens. Melius eſt corpus meuꝫ pollui vna hora et poſtea redibo et mũdificabor et nõ dimittã panẽ ſanctificatũ. Et ſcripſit aleſcãdal nomine ariſtotilis: ꝙ vera intelligentia opatrix eſt in omnibus corporib⁹ licet ſit ꝑ ſe ſepata. Et oñditur per opa varia et diſtincta. et ipſa nõ recipit aliquã mutationem in ſe. Et ſic dixerunt ſapientes thalmud ꝙ ſicut de⁹ replet mũdũ ita anima replet corp⁹. et anima apparet in mẽbris diſtictis corpis ſm diuerſitatẽ mẽbrorũ naturaliũ actionuꝫ et magis apparet in cerebro et in corde ꝙ̃ in oſſibus et in carne. nõ tñ dicit̃ de aĩa ptitionẽ recipere. Et ſi iudei intelligere vellent iſta ſpũalia vt ipſa ſunt nõ ponerẽt iſtas ipoſſibilitates in lege xp̃ianorum. Et lꝫ ſint inter eos aliqui ſapientes qui intelligere poſſent nõ poſſunt ad hoc ducere ſeipſos ꝓpter malã cõſuetudinem et rebellionẽ in qua a puericia ſunt nutriti. vt ait Ariſto. in metaphiſica ſua in rebus aſſuefactis ex puitate virtutis. Poſito ꝙ ſit aliqua leuitas que iformat imaginationem a conſuetudine non poſſũt relinquere a puericia vſitati. Suppoſito ꝙ intelligãt veritatẽ rei aliter ſe habere quãtomagis iudei qui naturaliter eſt populus dure ceruicis et rebelles, ꝑut de eis dixit moyſeſ Deutero. xxxi. c. Adhuc viuente me et egrediente vobiſcũ ſemper cõtentioſe egiſtis cõtra dominum quantomagis cum mortuus fuero. hec ille. Et ſic patet ad argumentum ꝙ vere xp̃s eſt deus et ꝙ non fuit pars deitatis in ventre virginis et ps in celo. ſed chriſtus qui eſt totus deus fuit in illo vtero virgineo. Determinatio vero loci refertur nõ ad deum ſed ad corpus chriſti verũ. nec ex hoc ſequitur ꝙ illo tempore non eſſet qui moueret celum et regeret mundum. cuꝫ ipſe ſit vbiꝙ inq̃tum deus. licet eſſet tunc in vtero virginis non per motum localem deſcendens ſed per nouum effectum in virgine qui eſt cõiunctio diuine et humane nature ſicut dictuꝫ fuit ſupra argumento. xxiiij. quinte conſiderationis huius tercij.

Impoſſibile eſt ꝙ in ſacramento altaris eſt verum corpus chriſti cũ locutus ſit chriſtus ſignatiue et non realiter dicens hoc eſt corpus meum.

Scimum Impoſſibile eſt circa ſacramentum corporis et ſanguinis xp̃i. Dicunt enim iudei. Vos xp̃ani dicitis in illo ſacramento eſſe realiter corp⁹ et ſanguinẽ xp̃i hoc eſt impoſſibile. qꝛ cũ dixit veſter xp̃s demonſtrato pane. hoc eſt corpus meum. ſignificatiue locutus eſt et non realiter. ac ſi diceret. hoc eſt ſignum vel figura corpis mei ſm quẽ modũ paulus dixit. i. Corinth. x. Petra autem erat chriſtus. i. chriſti figura et patet clariſſime ꝙ iſta fuerat in textu chriſti veſtri. quia cũ de ſui corporis ↄmeſtione et ſanguinis potatione loqueretur vt diſcipulorum ſcandalum quod abortum fuerat ſopiretur quaſi ſeipſum exponens dixit. verba que locutus ſum vobis ſpiritus et vita ſunt. quaſi ea que dixerat non ad litteram ſed ſm ſpũalem ſenſum intelligenda eſſent. Et cum chriſtus dixit hoc eſt corpuſ meum tenens panem in manibus intellexit ꝙ ille panis erat corpus ſuum in potentia propinqua. ſ. poſt ꝙ̃ comediſſet illud quia tunc conuerteretur in corpuſ ſuum ſiue in carnem ſuam et ſimiliter de vino. Et iſto modo noſ iudei facimus illa dica azimorum quia accipimus panem azimum in memoriam illuſ tpis q̃n educti ſunt patres noſtri de terra egypti et nõ ſunt ꝑmiſſi ibidẽ remanere ꝑ tantũ

tempus ꝙ poſſit panis fermentari qui pa-
ſcatus erat et dicimus iſte eſt panis quem co-
mederunt patres noſtri. ſꝫ ille panis p̄ns nō
ſit cū fuerit p̄terit⁹ et ſicut iſte panis azimus
rememorat panē egypti et iſte panis nō ē il-
le ſic iſte panis de quo fit iſtud ſacrificium ī
altari. Dicere ſufficeret xp̄ianis ꝙ eſſet ī me-
moriam illius panis xp̄i licet iſte panis nō
ſit ille. Et quō eſt impoſſibile ꝙ ſeruaretur
vnū fruſtrum carnis ad ſui memoriā. Man-
dauit ꝙ fieret ille pāis et iſtud vinū qui erat
caro ſua et ſanguis ī potentia ꝓpinqua ad
exeūdum in actu ſicut nos iudei facimus in
paſchate de azimo pane ſicut dictum eſt. cū
ergo xp̄s veſter in mēſa accepit panē et cali-
cē et dedit diſcipulis ſui. non mandauit eis
credere panē et vinum in corpus et ſanguiꝫ
ſuū trāſmutari. Sed ꝙ quotienſcūqꝫ hoc fa-
cerent in memoriā ſuā facerēt. ſ. in memoriā
illius panis p̄teriti. et ſi ſic vos xp̄iani intel-
ligeretis nullū ſequeretur īpoſſibile. Sed di-
cere oppoſitū ſicut aſſeritis dicitis rem īpoſ-
ſibilē et cōtra mentē xp̄i veſtri vt patuit. Rn̄-
det ꝙ traditio eccleſie catholice de hoc ſacra-
mento vera eſt. ſ. ꝙ in hoc ſacramēto eſt rea-
liter et non ſignificatiue verū corpus et ver⁹
ſanguis xp̄i ſicut declaratū fuit ſupra. xxiiij
argumento conſiderationis quarte huius ter-
cij. Sed qꝛ argumētū iudei videt᷑ fūdari ſup
verbo dn̄i dicētis ad diſcipulos ſuos qui de
hac doctrina ſcandalizari videbātur. verba
q̄ ego locut⁹ ſum vobis ſp̄us et vita ſunt. di-
co ꝙ ꝑ hoc non dedit intelligere. ꝙ vera ca-
ro ſua in hoc ſacramēto māducanda nō tra-
deret᷑ ſicut putat iudeus. Sed qꝛ non tradit᷑
māducāda carnaliter. vt. ſ. ſicut alij cibi car-
nales ī ꝓpria ſpecie dilacerata ſumeret᷑. ſꝫ qꝛ
quodā ſpūali mō ſumitur p̄ter cōſuetudinē
aliorū ciborū carnaliū verba ſunt ſancti tho-
me in ſumma ꝯtra gentiles. c. lxviij. Item a-
lij heretici ſimiles iudeis p̄dictis voluerunt
dicere ꝙ iſta locutio. hoc eſt corpus meū: fu-
it figuratiua. ſicut illa Johis. xv. Ego ſū vi-
tis vera. ſed iſtud ē oīno ꝯtra intētōnē ſalua-
toris: qꝛ vt ait aug. in libro. lxxxiij. queſtiōꝫ.
q̄ſtione. lxvij. ſolet circūſtātia ſcripturarum
illuminare ſcripturam. Nā ex p̄cedentib⁹ vel
ex ſequētib⁹ pōt colligi an loquatur figurati-
ue an non. Unde cū xp̄s dicit ego ſū vitis ve-
ra ſtatim ſubiūxit et vos palmites. Sed con-
ſtat ꝙ diſcipuli nō erāt palmites naturales
ſed tm̄ figuraliter. igitur loquebat᷑ figuratiue.
Sed cū dicit Luce. xxi. hoc eſt corp⁹ meū: ſta-
tim ſubiūxit quod ꝓ vobis tradetur. Sꝫ iſta
traditio nō erat figuratiua ſed realis et vera
igitur realiter et vere dictū eſt. hoc eſt corpus
meū. Ad illud autem quod iudeus allegat
de pane ſuo azimo etc̄. et ꝙ ſic ſufficeret xp̄i-
anis ꝙ facerent in memoriā xp̄i ſui. Reſpō-
det magr̄ Johānes cōuerſ⁹ in libro de cocor-
dia legū. ti. iij. c. iiij. dicens. Reſpōdebo tibi
iuxta illud Prouer. xxvi. c. rn̄de ſtulto iuxta
ſtulticiam ſuam ne ſibi ſapiens videatur.
Scias ꝙ ſi xp̄iani ponerent dubia in mira-
culis factis in lege ſancti meſſie. ſicut faciunt
ſapientes iudeorum in miraculis factis ī le-
ge ſua gloſantes per nomīa equiuoca et fal-
ſe vt extorqueant ſenſum textus legis. bene
poſſent gloſare xp̄iani ſubtilius et meli⁹.
Sed ſcias ꝙ oēs xp̄iani ſapientes et cōitas
ſimpliciū credūt vniformiter miracula ſue le-
gis vt eſt rei veritas: et vt credit ſancta mater
eccl̄ia. et credūt in hoc mereri gloriā parady-
ſi. iuxta illud Geñ. xv. Credidit abrahā deo
et reputatū eſt ei ad iuſticiā. Nam in hoc ꝙ
credunt ſimpliciter nihil heſitantes reputat᷑
eis ad iuſticiam. Sequitur. quilibet de lege
credere tenetur dicta prophete licet intelligat
non fieri poſſe naturali curſu. quia anima ꝓ-
phete melius intelligit ꝙ anima alterius ſa-
pientis. et potius attingit et ſpeculatur ſp̄ua-
lia que ſunt ſubtiliora naturalibus. et ſi ſic ē
in alijs prophetis quorum anime intelligūt
ſingulariter et limitate quāto magis credere
debemus miracula ihū xp̄i qui intelligit in-
finite omnia et p̄ntia et preterita et futura q̄
eſt vere et perfectus deus et perfectus homo
et ſic credendo xp̄iani viuunt cum honore et
ſperant cum deo gloriari perpetuo. hec ille.
Nō eſt ergo ſimile de memoria panis azimi
iudeorum ad panem azimum liberationis
egypti. et de memoria huius altiſſimi ſacra-
menti reſpectu paſſionis xp̄i. quia in illo pa-
ne quem iudei manducant nullum eſt mira-
culum. In hoc vero ſacramento miraculoſe
virtute verborum verum corpus et ſanguis
chriſti inuiſibiliter cōtinetur ſicut firmiter cre-
dimus et fideliter confitemur.

Impoſſibile eſt q corpus xp̄i ſit in ſacramēto altaris per miraculū cū ad oculum nō apparet.

Undecimū Impoſſibile ē. Uos xp̄iani dicitis in ſacramēto altaris eſſe corpus et ſanguinē xp̄i p miraculū hoc pbo eſſe īpoſſibile q2 ſi eſſet miraculū ad oculū appareret ſicut quando moyſes cōuertit virgā in ſerpētē. q2 illud factū fuit euidenter ad oculū l3 neſcirent homines qualiter factum fuerit. Sic etiā de archa teſtamenti olī fuerūt maxima miracula nō ſolū ſenſibilia ſed etiā publica et toti populo patentia fiebant itātū q de taliū miraculorum fama infideles terrebātur videntes ad oculū diuinā potentiā in reuerentiā arche ſui federis relucente3 ſicut patet in diuiſione aquarū iordanis populo iſraelitico p aridā trāſeunte. et aqua ex vna pte intumeſcēte ad inſtar mōtis et ex altera vſq ad mare mortuū fluente; donec ſacerdotes cū archa alueū iordanis exiuerunt quo facto iordanis rediit in curſum ſuū. Reges vero amorreorū et chananeorū audientes tā magnū et publicū miraculū terrore diuīa confuſi fuerant q non remanſit in eis ſpiritus que hiſtoria plene habetur Joſue. iij. et. iiij. c. et ſic de pluribꝰ aliis miraculis euidētiſſimis q cauſa breuitatis obmitto enarrare. et tamen in illa archa nec continebatur deus realiter nec xp̄s ſed ſolū tabule lapidee p̄cepta decalogi continentes et vrna manne quā deus p̄ceperat reſeruari in teſtimonium generatōnibꝰ futuris vt hētur Exo. xvi. Similiter et virga aaron que floruit ī domo leui vt habetur Nume. xvij. Si ergo per archā p̄dicta corpora inanimata tātūmodo portātem quātūcūq ſacra eſſent deus tam euidētia miracula et tā diuulgata et publica fecit ī ipſius reuerentiā. multo ergo fortiꝰ facere debuiſſet ſi verū eſſet q in veſtro ſacramēto altaris verꝰ deus ſeu xp̄s realiter contineretur qui ſup oīa in īfinitū aſſeritis q ē colendus et venerādus. Cū ergo nihil tale ibidem ad oculū appareat. Sequitur q īpoſſibile ē ibi miraculū eē cū hoc ſit cōtra rōem miraculi. Ad iſtud iudaicū īpoſſibile mōt magr paulus burgenſ ep̄s in ſuo dyalogo diſtinctiōe iij. c. v. dicēs q ad obſtruēdū os loquentiū iniqua conſiderare debemus q p miracula diuina que cōtra curſum nature a deo inſtitute diuina virtute fiūt ſe habēt q̄t ū ad corū proximos fines in duplici differētia. Queda3 eorū ſunt a deo ordinata ad fidei approbatione ſicut de primis ſignis ſeu miraculis q deꝰ fecit p moyſen corā populo facta ſunt ad fidē in eis cauſandā ſeu ad pbandā. Unde Exo. iiij. cū dixiſſet et fecit ſigna. ſ. predicta corā populo ſequitur ſtatim credidit populus. Similiter ex diuiſione maris rubri et de egyptiorum ſubmerſione viſa per populum iſraeliticum ſecutum eſt q credidit populus domino et moyſi ſeruo eius. c. xiiij. et ſic de q̄plurimis veteris teſtamenti miraculis q a deo fuerunt ordinata vt fides eius in cordibus populi cauſaretur ſeu confirmaretur. Que quide3 miracula oportuit eſſe manifeſta communiter toti populo. vnde Deutero. vlti. commendatur moyſes in ſignis et portantis qui diuina auctoritate fecit cora3 vniuerſo iſrael. Quedam vero ſunt diuīa miracula que non ad fidem cauſanda3 ſeu corroborandam a deo facta ſunt. ſed potius vt credendo talia miracula que occulta ſunt et omnino abſcondita fideles mereantur. vnd et huiuſmodi miracula non diſpoſuit deus manifeſta eē per ſenſum ſeu per naturalem cognitionem ſed occultat vt eorum fides meritoria eēt. Que quidē miracula. ſ. occulta et abſcōdita p̄cipue fuerūt ī nouo teſtamēto. ī cuius tpe fides credētiū cōiter validior fuit vt ē miraculū virginei ptus et dñice reſurrectionis. Que quidē miracula per fidem ſolū proprie cognoſcuntur et eorum occultatō a quacunq noſtra cognitione naturali noſtrū meritum efficit vel auget. Unde de reſurrectione domini legitur Johannis. xx. capi. Beati qui non viderunt et crediderunt. Et de iſto modo miraculorum ſcilicet occultorum tenendum eſt eſſe ſacramentum altaris non enim hoc ſacramentum fuit inſtitutum ad hoc vt ſacramento viſo populus crederet ſed vt credendo veritatem huius ſacramenti merito proficeret. Unde Auguſti. de hoc ſacramento dicit. Crede et manducaſti Et ideo quanta miracula in hoc ſacramento contenta. que maxima ſunt occultiora ſunt et nec ab intus vel ab extra viſibiliter circa ipſum ſacramentum vlla miracula apparent

tm̄ in nobis auget meritū. Unde nullū icō-
ueniens ſequitur nec admiratione dignum
ex hoc ꝙ publica ſeu viſibilia miracula non
fiunt cōmūiter circa hoc ſacramētū. ſicut oli
cōſueuerūt fieri circa archam teſtamenti dei
ꝑut allegat iudeus qꝛ ibi miracula ordina-
bantur ad fideliū fidē cōfirmandā ſeu cau-
ſandam vt dictum eſt. et quandoqꝫ ad incu-
tiendū infidelibus terrorem. Dic autem que
runtur miracula ad meritū credentiū augen-
dū quod quidē meritū euacuaretur vel ſal
tem' diminueretur ſi talia ſigna viſibilia ap
parerent. hec ille. Sanctus thomas vero di-
cit in ſumma cōtra gentiles libro. iiij. c. lxiij.
ꝙ rō pōt aſſignari quare corpus xp̄i occul-
tatur accidentibus in ſacramento q̄tū ad fi-
dem que eſt de inuiſibilibus et eius meritū
qd̄ circa hoc ſacramētū tātomaius eſt quā-
to inuiſibiliꝰ agitur corpore xp̄i ſub panis ac
cidētibus occultato et ꝓpter cōmodiorem et
honeſtiorem vſum huius ſacramēti. eſſet ei
horrori ſumentibus et abhominationi vidē
tibus. ſ. ſi corpus xp̄i in ſua ſpecie a fidelibꝰ
ſumeretur. vnde ſub ſpecie panis et vini qui
bus cōmunius vtūtur homines ad eſum et
potum corpus xp̄i proponitur manducan-
dum et ſanguis potandus. nec etiam eſt ne-
gādū quin aliqn̄ in ſacramēto altaris appa
reat forma pueri. vel caro vel ſanguis q̄ ſunt
ſigna viſibilia. ſicut in nōnulliſ hyſtorialibꝰ
antiquis libris legitur. Sed talia non dicūt
facta fuiſſe ſic cōiter et publice ſicut miracu-
la allegata et miracula que fecit xp̄s tempo
re quo p̄dicabat et miracula que fecerūt apo
ſtoli et alij ſancti in primitiua eccleſia. Et iō
talia miracula que ſic aliquando accidūt cir
ca ſacramentum non videntur apud eccleſiā
vniuerſalem ſolennizari. ſed forte priuatim i
aliquibus particularibus eccleſijs. quia nō
fiunt niſi raro quo ad certas perſonas qui-
bus deꝰ qui vniuerſas mentiū cognitiones
intelligit ſingulari modo ſingulis ꝓuidet ſe
cūdū dictamē diuine ſapientie. a quibus n̄
eſt trahenda conſequentia in vniuerſali. Un̄
dicit magiſter iohannes conuerſus in libro
de concordia legum. ti. iij. c. iiij. ſepe diuina
gratia apparuit ad oculuꝫ multorum homi
num et mulierum quoniam reſpiciendo in il
lam hoſtiam conſecratam. alique perſone vi
derunt ocularitervnum puerulum pulcerri-
mum vltra modum. et auus meus qui erat
valde litteratus in lege dixit mihi. ꝙ in do-
mo fratrum minorum in valle oleti cum re-
ſpiceret a caſu illam hoſtiam conſecratam vi
dit vt predicitur illum puerum pulcerrimum
vltra modum. et hoc fuit illis temporibꝰ pu
blicatum nimium et famoſum. et idem ac-
cidit vxori mee et interrogauit alias mulie-
res ſi hoc videbant Reſponderunt non: et
prona cecidit in terra viribus deſtituta prout
legitur de manue Iudi. xiij. cap. Morte mo
riemur quia vidimus dominum. et eſt quaſi
ſimile de ſole qui licet luceat ſuper munduꝫ
debilitat tamen viſum. hec ille. Ut commu-
niter igitur in hoc admirabili ſacramento n̄
videtur miraculum. ſed vt dicit beatus Gre.
in omelia paſchali. Aliud eſt quod cernitur
et aliud quod creditur. illud quod cernitur ē
ſpecies panis in hoſtia et ſpecies vini in ca-
lice. Sed id quod creditur eſt veritas carnis
et ſanguinis chriſti. Item iſti iudei incidunt
in errorem illorum qui nihil credunt niſi qd̄
vident. Si ergo non fuiſti rome non credas
quod eſt in mundo roma. et ſi non vidiſti ce
te non credas ꝙ in mari eſt talis piſcis ma-
gnus. et ſi neſcias loqui grece non credas ꝙ
eſt in mundo grecia. et ſi non vidiſti embrio
nem in ventre matris quouſqꝫ natus fuit n̄
credas ꝙ fuit in ventre matris. Et quia tu
non vidiſti animam intrantem nec exeuntē
in corpore humano non credas ꝙ homo ha
beat animam. Nunq̄ vidiſti aerem non cre
das eſſe aerem. Nunq̄ vidiſti vocem ergo
non credas ꝙ eſt vox. que omnia quante nō
dico ſolum erroris ſed q̄ magne fatuitatis
ſunt manifeſtum eſt. licet ergo non videamꝰ
ad oculum verum corpus chriſti ſed accidē-
tia illa ſub quibus latet non debemus ne-
gare ibi veraciter eſſe preſentem miraculoſe vt
dictum eſt.

Impoſſibile eſt ꝙ corpus chriſti inci
piat eſſe in altari qꝛ nec per motū localem
nec per conuerſationem alterius in ipſum.

Uodecimum Impoſſibile eſt:
Uos xp̄iani aſſeritis ꝙ verū cor
pꝰ xp̄i eſſe incipiat in altari hoc vi

detur impoſſibile quia aliquid incipit eſſe
vbi pri⁹ n̄ fuit dupl'r vel p̄ motū localem vel
per conuerſionem alterius in ip̄m. vt patet
in igne q̄ alicubi eſſe incipit vel quia ibi de
nouo accendit vel quia ibi de nouo appor/
tatur. Manifeſtum eſt autem verum cor/
pus xp̄i non ſemp̄ in hoc altari fuiſſe quia
vos xp̄iani aſſentitis xp̄m in ſuo corpore a/
ſcendiſſe in celum. videtur etiā impoſſibile
dici. quod aliquid hic de nouo conuertatur
in corpus xp̄i. quia nihil videtur conuerti in
p̄exiſtens. cum id in quod aliud conuertitur
p̄ hmōi conuerſionem eſſe incipiat. Mani/
feſtum eſt aūt corpus xp̄i p̄exitiſſe vtputa
in vtero marie conceptum. non igitur videt̄
eſſe poſſibile quod in altari de nouo eſſe in/
cipiat p̄ conuerſionem alterius in ip̄m. ſimi
liter nec p̄ mutatiōem loci. quia omne quod
localiter mouetur ſic incipit eē in vno loco
ꝙ deſinit eſſe in alio in quo prius fuit. opor
tebat ergo dicere ꝙ cū xp̄s incipit eſſe ī hoc
altari in quo ſacramentū p̄agitur deſinat eē
in celo quo aſcendendo p̄uenerat. Amplius
nullus motus localis terminatur ſimul ad
duo loca. Manifeſtū eſt autē hoc ſacramen/
tum ſimul in diuerſis altaribus celebrari.
ergo impoſſibile eſt ꝙ per motū localē cor/
pus xp̄i ibi eſſe incipiat. Reſpondet ſanctus
Thomas in ſumma cōtra gentiles libro. iiij
ca. lxiij. dicens ꝙ licet diuina virtus ſublimi
us et ſecretius in hoc ſacramento operet̄ ꝙ
ab homine perquiri poſſit. ne tamen doctri/
na eccl'ie circa hoc ſacramētū ab īfidelib⁹ im
poſſibilis videat̄ conādū eſt ad hoc vt omnis
īpoſſibilitas excludat̄. Cōſiderare ergo op;
p̄ quē modū verū xp̄i corp⁹ eē ſub hoc ſacra
mēto īcipiat. Impoſſibile ē aūt ꝙ hoc fiat
p̄ motū localē corp̄is xp̄i. tū qꝛ ſequeret̄ ꝙ ī
celo eē deſineret q̄ncūꝙ agit̄ hoc ſacramētū
tū qꝛ nō poſſet ſimul hoc ſacramētū agi niſi
in vno loco cū vn⁹ motus localis nō niſi ad
vnū terminū terminatur. tum etiam qꝛ mot⁹
localis inſtantaneus eē nō pōt ſed tēp̄e indi
get. cōſecratio aūt pficitur in vltimo inſtā
ti p̄latōis verborū. Relinq̄t̄ ergo dicēdū ꝙ
verū corp⁹ xp̄i eē īcipiat in hoc ſacramento.
p̄ hoc ꝙ ſubſtātia panis cōuertit̄ ī ſubſtātiā
corp̄is xp̄i. et ſubſtātia vini ī ſubſtātiā ſan/
guinis ei⁹. lꝫ hoc ſit b̄ndictuꝫ et p̄ hoc poſſit
ſatiſfieri iudeo et cuilibet infideli nō p̄terue/
nieti. Aliter tn̄ p̄pter inſtātias q̄ fieri poſſit
motu locali dicēdū eſt ſm ſcotū in. iiij. diſt.
iiij. q. i. et ſequitur eū franciſcus de maronis
in ſuo. iiij. diſtin. iiij. q. i. ꝙ neceſſario eſt ibi
aliqua mutatio localis qꝛ impoſſibile eſt ꝙ
fiat tranſitus de cōtradictorio ī cōtradictori
um ſine aliqua mutatione facta in aliquo
extremorū. ſed hic corp⁹ xp̄i tranſit de nō pre
ſente ad eē p̄ñſ ergo neceſſario eſt ibi aliqua
mutatio. dicūt ergo iſti doctores ꝙ ibi ē ali
qua mutatō qua corp⁹ xp̄i accipit reſpectum
preſentialitatis ad locū hoſtie facta tranſub
ſtātiatione. Ad cuius euidētiā notat doctor
ſubtilis ibidē ꝙ qn̄ corp⁹ mouet̄ localiter et
expellit aliud ſunt quatuor mutatōnes et oc
to termini. et illarū mutationū due ſunt dep̄
ditiue. et due acq̄ſitiue. ſicut cū nauis moue
tur de loco ad locū aliquod corp⁹ expellit et
illud expulſum habet quatuor terminos. qꝛ
amittit vnū vbi et priuationē eius acquirit.
et a priuatione alterius vadit ad ipſum. Sꝫ
ſi corp⁹ moueret̄ de loco et aliud nō expelle/
ret eſſent in eo due mutationes et quattuor
termini. vñ eēt ibi vna dep̄ditiua prioris vbi
et alia acq̄ſitiua noui vbi. ſicut quādo aqua
frigida fit calida. et de frigido fit nō frigiduꝫ
et de nō calido fit calidū. Sed ſi corp⁹ n̄ mo/
tum de loco ſuo acquireret nouū vbi et reſpe
ctū extrinſecū aduenientem ad aliud corpus
tunc eſſet in eo vna mutatō acquiſitiua a pri
uatione illius vbi ad habitationem. et talis
mutatio eſt in corp̄e xp̄i d̄ nouo hic exñte ne
ceſſario. qꝛ ſicut dictū eſt impoſſibile eſt fieri
tranſitū de contradictorio ad contradictori/
um ſine aliqua mutatione. Et nota ꝙ ſim/
plex preſentia corporis chriſti proprie non ē
vbi cum non ſit hic localiter. ſed ſacramenta
liter: ſed reducetur ad genus vbi. Tunc ad
propoſitum corpus chriſti in celo habet pri/
uationem iſtius vbi in altari. Et ita non eſt
ibi mutatio dep̄ditiua ſed acq̄ſitiua. qꝛ ſolū
eſt acquiſitio preſentialitatis quam non ha
bebat. Sic ergo chriſtus ſine deperditione
vbi prioris in celo acquirit nouum vbi in al
tari. Reſoluendo ergo hanc materiam dico
ꝙ motus ſiue motio localis eſt duplex. que
dam deperditiua et quedam acquiſitiua.
ſicut quando quis mouetur de vno loco
ad alium aliquid deperditur et aliquid ac/
quirit̄. talis. n. primo ordine nature moue/

tur ab habitu in priuationem: puta ab vbi
qđ pri⁹ hēbat ad vbi qđ prius non habebat
et hec mutatio dicitur deperditiua termini a
quo et dicitur acquiſitiua termini ad quem.
Nūc autē hec due mutationes licet cōcurrāt
ſimul in omni motu locali cōtinuo tamē di-
ſtincte ſunt et vna pōt abſolui ab alia ſicut ac
quiſitiua a deꝑditiua. ſic ꝙ aliquid acquirat
nouū locū nō dimittēdo priorē. et ſic eſt in ꝓ
poſito. qꝛ ſicut dictū ē corpus xp̄i abſqȝ hoc
ꝙ dimittat ꝓpriū vbi qđ habet in celo acq-
rit nouū vbi in ſacramēto. Et iđo eſt hic mu
tatio localis nō deperditiua ſed acquiſitiua.
et ſic ptȝ reſponſio ad primū pūctū de motu
locali. qꝛ corpus xp̄i incipit ibi eē ꝑ motum
ſiue per mutationem localem non deperditi
uā ſed acquiſitiuam. et ſic nō optet ꝙ dimit
tat primū vbi cū acquirit ſecundum. Nec eti
am eſt cenſendū ꝙ cū corpus xp̄i incipit eſſe
in altari ꝙ accipiat eē ſimpliciter ſed accipit
eē ſacramentale quod eē ẜm p̄dictos docto-
res nihil aliud ē ꝙ̄ ordo corporis chriſti ad
ſubſtātiā panis quē ordinem habet vbicūqȝ
fit trāſubſtantiatio. Ad alterū vero punctū
ſcȝ ſi eſt ibi corpus xp̄i per cōuerſionem alte
rius in ipſum hoc cōceſſo nullū ſequitur im
poſſibile. Et cū arguis ꝙ imo ſequitur im-
poſſibile qꝛ impoſſibile eſt ꝙ aliquid cōuer
tatur in preexiſtēs. Rn̄detur ꝙ falſum eſt qꝛ
in nutrimento naturali videm⁹ oppoſitū. qꝛ
ibi cibus cōuertitur in cibatū p̄exiſtens ſup-
poſitū. Et iđ nō debet mirari iudeus ſi in ꝓ-
poſito virtute diuina fiat ꝯuerſio in p̄exiſtēſ
quod vt planius videatur notat ſanct⁹ Tho.
i ſumma contra gentiles quo ſupra ꝙ p̄dic-
ta conuerſio panis in corpus xp̄i alteri⁹ mo-
di eſt ab oīb⁹ conuerſionibus naturalibus.
Nā in qualibet cōuerſione naturali manet
ſubiectum in quo ſuccedūt ſibi diuerſe for-
me vel accidentales ſicut cū albū in nigrum
cōuertitur vel ſubſtātialeſ. ſicut cū aer i ignē
vnde conuerſiones formales nominātur ſȝ
in conuerſione p̄dicta ſubiectū tranſit in ſub
iectū et accidentia manent. vnde hec conuer-
ſio ſubſtantialis vocatur. ꝙ autem ſubiectū
cōuertitur in ſubiectū natura facere non pōt
omnis enim nature operatio materiam pre
ſupponit ꝑ quam et ſubſtāntia indiuiduatur.
vnde natura facere non poteſt ꝙ hec ſubſtā
tia fiet illa ſicut ꝙ hic digitus fiat ille digit⁹
Sed materia ſubiecta eſt virtuti diuine cū ꝑ

ipſum producatur in eſſe. vnde diuina virtu
te fieri pōt vt hec indiuidua ſubſtantiam in
illā p̄exiſtentē conuertaṫ. ſicut enim virtute
naturalis agentis cuius operatio ſe extēdit
tm̄ ad immutationē forme et exiſtentia ſub-
iecti ſuppoſita hoc totū in illud totum con-
uertitur ſecundum variationem ſpeciei et for
me vtpote hunc aerem in hunc ignem gene-
ratum. ita virtute diuina que materiam nō
preſupponit ſed eam producit et tamen hec
materia conuertitur in illam et per conſequēſ
hoc indiuiduum in illud. Indiuiduationis
enim principium materia eſt. ſicut forma eſt
principium ſpeciei. Hinc autem manife-
ſtum eſt ꝙ in conuerſione predicta panis in
corpus chriſti non eſt aliquod ſubiectuȝ cō
mune permanens poſt conuerſionem cum
tranſmutatio fiat ſecundum primum ſubie-
ctum quod eſt indiuiduationis principium
neceſſe eſt tamen idem manere vt verum ſit
quod dicitur hoc eſt corpus meum. Que q̄-
dem verba ſunt huius conuerſionis ſignifi
catiua et factiua. et quia ſubſtantia panis n̄
manet nec aliqua prior materia vt oſtenſuȝ
eſt. neceſſe eſt dicere ꝙ maneat id quod eſt p̄
ter ſubſtantiam panis. Huiuſmodi autem
eſt accidens panis. remanent igitur acciden
tia panis etiam poſt conuerſionem predic-
tam. Inter accidentia vero quidam ordo
conſiderandus eſt. Nam inter omnia accidē
tia propinquius inheret ſubſtātie quantitaſ
dimenſiua. deinde qualitates in ſubſtantia
recipiuntur quantitate mediante ſicut color
mediante ſuperficie. vnde et per diuiſionem
quantitatis per accidens diuiduntur. Alte-
ri⁹ aūt qualitates ſunt actionū et paſſionum
principia et relationū quarūdā vt ſūt pr̄ et fi
li⁹ dn̄s et ſeru⁹ et alia hmōi. Quedā vero re-
latōes imediate ad quātitatē cōſequūtur. vt
mai⁹ et min⁹ duplū et dimidiū et ſimilia. ſic
igiṫ accidētia panis poſt cōuerſionem predi
ctā remanere ponēdū ē vt ſola quātitas di-
mēſiua ſine ſubiecto ſubſiſtat et in ip̄a qua-
litates fundēṫ ſicut i ſubiecto et ꝑ ꝯn̄s actio
nes paſſiōes et relatōes. Accidit igiṫ in hac
ꝯuerſiōe cōtrariuȝ ei quod in naturalibus cō
uerſionibus accidere ſolet in quibus ſubſtā
tia manet vt mutationis ſubiectum. Acci-
dentia vero variantur. hic autem econuerſo
accidēs manet et ſubſtātia trāſit. Hmōi eīn
ꝯuerſio nō pōt dici motus ꝓprie ſicut a na-

turali cōſideratur vt ſubiectum requirit. ſed
eſt quedam ſuba et ſucceſſio ſicut in creatōe
eſt ſucceſſio eē et nō eē. Hec igitur eſt vna rō
quare accidens panis remanere optet vt in
ueniatur aliqđ manēs in predicta cōuerſiōe
Eſt autē et ꝓpter aliud neceſſariū ſi eni ſub/
ſtantia panis in corpus xpi conuerteret̃ et
panis accidentia trāſirent non ſequeretur ꝙ
corpus xpi ſm ſuā ſubſtantiā eēt vbi prius
fuit panis qꝛ nulla relinqueretur habitudo
corpis xpi ad locū ꝑdictū. Sed cū quātita/
tis panis dimēſiua remanet poſt cōuerſio/
nē per quā panis hūc locū ſortiebat̃ ſubſtā
tia panis in corpus xpi mutata ſit ſub quā
titate dimēſiua panis et ꝑ cōſequēs locū pa
nis quodāmodo ſortitur mediantibus tam̄
dimēſionibus panis. hec thomas. Ptꝫ er/
go ꝙ nō eſt īpoſſibile diuine virtuti panem
trāſubſtātiari in ꝑexiſtens corpꝰ xpi: nec ha/
bet mutatio ſimilitudinē in naturalibꝰ mu/
tationibꝰ ſed ē alterationi quaſi cōtraria. qꝛ
vna ſubſtātia hic mutat̃ in aliā; et manent
accidentia. Sed in alteratione eſt ecōuerſo
qꝛ ibi mutantur accidentia et manet eadem
ſubſtantia. vt ptꝫ in corporalibꝰ quādo d̄ al
bo fit nigrū et in ſpūalibꝰ qñ de iuſto fit im/
pius vel de ignorante fit ſciens. vt ergo tu iu
dee de iniuſto efficiaris pius. de ignorante
ſciens. crede verū corpus xpi in opere eē i al
tari nō ſimpl'r ſed ſacramētaliter. crede ꝙ cū
acqͥrit vbi ſacramentale nō relinquit vbi ce/
leſte. Crede ſine mutatione locali ꝑditia
pñs fieri in altari. et crede ſubſtantiam pa/
nis in verū xpi preexiſtens trāſubſtantiari.
crede a deo omnia poſſibilia fieri. Inquit
Aug. et nihil tibi videbitur īpoſſibile. vnde
et dicit̃ Luc. i. Non erit impoſſibile apud d̄
um omne verbum.

Qđ corpus xpi ſit integrum et ꝙ caro et
ſanguis manent in locis ſeparatis ſub ſpeci
ebus panis et vini.

Vndecimū impoſſibile eſt. Vos
xpiani dicitis ꝙ xp̄s veſter eſt inte
ger ſub ſpeciebus panis et vini in ſacramēto
hoc ꝓbo īpoſſibile qꝛ nūꝙ ꝑtes alicuiꝰ i di/
uerſis locis cōtinēt̃ ipo integro ꝑmanēte.
Manifeſtū ē aūt in hoc ſacramēto ſeorſū eē
panē et vinū i locis ſeꝑatis. Si igit̃ caro xpi
ſit ſub ſpecie panis et ſanguis ſub ſpecie vi/
ni. videt̃ ſequi ꝙ xp̄ſ nō remaneat integer ſꝫ
ſemper cū hoc ſacramētū agitur eius ſāguis
ab eius corꝑe ſeparet̃. Ad iſtud argumentū
ptꝫ ſolutio ex his q̄ dicta ſunt in p̄cedēti ſo/
lutione dictū eſt autē ꝙ locuſ in quo agitur
hoc ſacramentū attribuit̃ corꝑi xpi ratiōe di
menſionū panis remanētiū poſt cōuerſiōeꝫ
ſubſtātie panis in corpꝰ xpi. Secundū hoc
igitur ea que xpi ſunt neceſſe ē eſſe in loco p̄/
dicto ſm ꝙ exigit rō cōuerſionis predicte.
Cōſiderandū ē ergo in hoc ſacramēto ali/
quid eē ex vi cōuerſiōis p̄dicte. aliqđ autem
ex naturali cōcomitantia. Ex vi quidē con
uerſionis eſt in hoc ſacramento illud ad qđ
directe cōuerſio termiatur ſicut ſub ſpeciebꝰ
panis corꝑis xpi in qđ ſubſtantia panis cō
uerti? vt ꝑ verba cōſecratōis patet cū dicitur
Hoc eſt corpꝰ meū. Et ſimiliter ſub ſpeciebꝰ
vini eſt xpi ſanguis. vñ dicit̃ hic eſt calix ſan
guis mei etc̄. Sed ex naturali cōcomitātia
ſunt ibi oīa alia ad que cōuerſio nō termiat̃
ſed tñ ei in qđ termiat̃ ſunt realiter cōiūcta.
Manifeſtū ē eī ꝙ cōuerſio panis nō termia
tur i diuinitate xpi nec i eiꝰ animā ſꝫ tamē ſub
ſpecie panis ē aīa xpi et eius diuitas ꝓpter
vnionē vtriuſqꝫ ad corpꝰ xpi. ſi vero i triduo
mortis xpi hoc ſacramētū celebratū fuiſſet n̄
fuiſſet ſub ſpecie panis aīa xpi qꝛ realiter nō
erat corꝑi eius vnita: Et ſimiliter ſub ſpecie
panis non fuiſſet ſanguiſ nec ſub ſpecie vini
fuiſſet corpus ꝓpter ſeꝑatōnē vtriuſqꝫ i mor
te. Nūc aūt qꝛ corpus xpi in ſua natura nō ē
ſine ſanguine ſub vtraqꝫ ſpecie cōtinet̃ corpꝰ
et ſanguis. ſed ſub ſpē panis cōtinet̃ corpus
ex vi cōuerſionis. Sanguis aūt ex naturali
cōcomittentia. ſub ſpecie aūt vini econuer/
ſo verba ſunt ſancti thome libro quo ſupra
ca. lxiij. Et ſic patet ſolutio ad argumentum
ꝙ licet ſeꝑate ſint ſpēs panis et vini. tamen
corpus xpi integer eſt ſub vtraqꝫ ſpecie. Sed
forte dicet iudeus ſi ergo ſub ſpecie panis ē
totus chriſtus ita ꝙ eſt ibi corpus et ſāguis
vt tu dixiſti. fruſtra ergo iterū ſub ſpecie vini
integer repeHtur. Ad hoc reſpondet Nyco/
laus de lyra ſuper verbo ſcenantibus autem
illis math. xxvi. dicens ꝙ ſub duplici ſpecie
inſtitutum eſt hoc ſacramētū. ſ. panis et vi/
ni. qꝛ panis conuertitur in corpus xpi et vi/
num in ſanguinem. et iſte conuerſiones ſunt

ſeparatim qꝛ ſanguis xp̄i fuit ſeparat⁹ a coꝛ
poꝛe vel carne in paſſione. Hoc autem ſacra
mentū inſtitutū eſt quaſi quoddā memoꝛia
le illius paſſionis. et iō cōſecratio carnis et
ſanguinis fit ſub ſpeciebus diſtinctis. Con
ſiderandum tamen ꝙ ſub vtraqꝫ ſpē eſt to/
tus xp̄us. qꝛ ſub ſpecie panis eſt totū coꝛpuſ
ex vi conuerſionis vel ſacramenti. Sanguiſ
aūt et anima et diuinitas ſunt ibi ex cōcomi
tantia naturali. Similiter ſub ſpecie vini ſā
guis ex vi ſacramenti cetera vero ex cōcomi/
tantia. hec ibi. Patet ergo ꝙ licet ſub ſpecie
panis ſit caro et ſanguis xp̄i non fruſtra ſe/
paratim ſub ſpecie vini et ſanguis et coꝛpuſ
cū hoc fiat in memoꝛiam paſſionis xp̄i. in
qua fuit ſanguis a coꝛpoꝛe ſeparatus.

Qō coꝛpus xp̄i in tam pua hoſtia cōtine/
atur cum maius in minoꝛi non capiatur.

Uartūdecimum impoſſibile eſt. ait
iudeus. Uos xp̄iani dicitis ꝙ in il
la parua hoſtia coꝛpus xp̄i continet
hoc pꝛobo impoſſibile eē. qꝛ impoſſibile eſt
ꝙ maius coꝛpus in loco minoꝛis includat.
Manifeſtū eſt aūt ꝙ verū coꝛpus xp̄i eſt ma
ioꝛis quantitatis ꝙ̄ panis qui in altari offer
tur igitur impoſſibile videtur ꝙ verū coꝛpuſ
xp̄i totum et integrum ſit vbi videtur eſſe pa
nis. ſi autem ibi non eſt totum ſed aliqua pſ
eius redibit icōueniens ſupꝛadictū ꝙ ſemp
cum hoc ſacramētum agitur coꝛpus xp̄i per
partes diſcrepatur. Ad iſtud argumentum
quod tangit inequalitatem coꝛpoꝛis xp̄i ad
locū panis dupliciter reſpondet. Pꝛimo ex/
cludendo impoſſibilitatem. Scd̄o appli/
cando ſimilitudines. Circa pꝛimū dicitur ꝙ
ſubſtantia panis directe cōuertit in ſubſtāti
am coꝛpoꝛis xp̄i. Dimēſiones aūt coꝛpoꝛis
xp̄i ſunt in hoc ſacramento ex naturali cōco/
mitantia non aūt ex vi conuerſionis cū dim̄
ſiones panis remaneant. ſic igitur coꝛp⁹ xp̄i
nō cōpat ad hūc locū mediantib⁹ dimēſiōi/
bus pꝛijs vt eis opoꝛteat adequari locum
ſed mediātibus dimēſionib⁹ panis quibus
remanētib⁹ locus adequatur. hec Thomas
vbi ſupꝛa. Quō aūt pn̄t eē dimēſiones coꝛ/
poꝛis xp̄i cū dimēſionib⁹ hoſtie vn⁹ ali⁹ do/
ctoꝛ ſic declarat. Nā cū ibi pꝛius erat ſubſtā
tia panis et facta ſit ſubſtātia coꝛp̄is xp̄i. ſic
cū dimenſionibus panis ~~vel~~ erat ſubſtātia
panis ante cōuerſionē factā ſic conuerſione
facta ſimul cum eiſdē dimenſionibus erit
ſubſtantia coꝛp̄is xp̄i. Ruꝛſū quia dimen/
ſiones coꝛpoꝛis xp̄i pꝛium ſubiectum non
deſerunt et optet dimēſiones eſſe vbicū ip̄m
coꝛpus. Ideo ex quo ip̄m coꝛpus eſt ſimul
cum dimenſionibus panis. optet dimenſio
nes coꝛpoꝛis xp̄i eē cū dimenſionib⁹ panis:
Sed quō hoc poſſet eſſe eſt videre difficile
Arguit eni3 phs. iiij. phiſi. contra ponentes
vacuum et dicentes locū eſſe dimenſiones
ſepatas. quia ſi in homini dimenſiōibus
reciperetur coꝛpus contingeret duo coꝛpoꝛa ſil
poſſe exiſtere quod habet pro impoſſibili.
tota igr̄ cauſa quare duo coꝛpoꝛa non pn̄t
ſimul eſſe eſt reſiſtentia dimenſionū. Scien
dum igitur quod ſicut caloꝛ et alie q̄litates
actiue duplicem habet compationem ſic di/
menſiones. caloꝛ aūt habet vnam compati/
onem ad ſubiectum ſm quā dat ſibi eē cali/
dum. et aliam ad obiectum ſm quam eſt rō
calefaciendi ita etiā quātitas put cōpatur
ad ſubiectum dat eſſe quātū. pꝛout aūt cō/
patur ad quantitatem aliā dat ſibi reſiſtere
et eē locale. ſicut ergo caloꝛ pōt dare eē cali
dū et nō calefacere. puta ſi deus conſeruet eū
in eē et ſuſpenderet agere ſicut fecit de igne i
foꝛnace pueroꝛū. et ſic aliquid pōt eē calidū
abſqꝫ hoc quod calefaciat ſic et dimenſiōes
poterūt dare eē quātū abſqꝫ eo ꝙ alijs dim̄
ſionibus reſiſtant quod pꝫ. nā cū quantitas
ſit rō quare quantū reſiſtat quanto: idō
opoꝛtet vnū quantum alteri quanto cōpare
mediante quantitate. et quantitatem eē me
diam inter coꝛpus quod reſiſtit et coꝛp⁹ cui
fit reſiſtentia. ſed ſublata illa mediatiōe. ſ.
ꝙ coꝛpus ſit alicubi non mediante quanti/
tate certum eſt ꝙ ſibi aliud coꝛpus ſiue alia
dimenſio non reſiſtet. Nam cū tota cauſa re
ſiſtentie ſit qꝛ comparatur ad ipſum mediā
te quantitate ſublata cauſa iam nō reſiſtet.
Per hoc poſſent etiam ſolui inſtantie d̄ trā
ſitu coꝛpoꝛis xp̄i per coꝛpus virgis ipſo ma
nente clauſo. et etiam de penetratione celoꝝ
quando aſcendit in celum: cum igitur in ſa/
cramento coꝛpus xp̄i non cōparetur dimen/
ſionibuſ mediāte quātitate. ſed magis quā
titas mediante ſubſtantia cum ſubſtātia cā
reſiſtentie non ſit. Ideo ſicut non eſt contra
rationem ſubſtantie ſimul cum dimenſionē

bus ee̅. ſic non eſt contra rationem dimenſionū corporis xp̄i mediante ſubſtantia ee̅ ſimul cū dimēſionib⁹ panis. Et ſic p3 ꝙ non ē īpoſſibile dimenſiones corpis xp̄i cū dim̄ſionib⁹ panis ee̅. cū ibi ſint mediāte ſubſtātia que ſimul pōt cū dimēſionib⁹ ee̅. Aliter ſoluit predictū īpoſſibile doctor ſubtilis in iiij. ſuo. Dicit. n. ꝙ eſt duplex ordo. ſ. ordo ꝑtium in toto et ordo ꝑtiū in loco. Ordo autem ꝑtiū in toto ē differētia quātitatis nō ꝓprie cū ſit reſpect⁹ ſed aliquo modo accedēs ad differentiā eius eſſentialem. Ordo autē ꝑtiū in loco ē de genere ſitus et ab iſto reſpectu ſiue ordine ꝑtiū in loco pōt abſolui. Ordo. n. partiū in toto eſt prior ordine partium in loco. Prius autem pōt abſolui a poſteriori ſibi accidētaliter cōiuncto. Cum ergo ordo partium in loco accidentaliter cōiugatur ordini ꝑtiū in totū. igr̄ corp⁹ xp̄i in eucharistia hēbit ordinē ꝑtium in toto abſq3 illo reſpectu qui eſt ordo ꝑtiū in loco. Adducūtur ſecūdo ſimilitudīes alique cōtra iudeos et īfideles. Et prio Aug. in libro de quātitate aīe ꝓbat aīam maiorē eſſe ꝙ̄ corp⁹ qꝛ totā mūdi magnitudinē īfra ſe cogitari pōt et infra ſe cōtinere et ſicut anima cū ſit maior corpore tota eſt infra corpus. mō ꝯſimili corp⁹ xp̄i cū ſit maius hoſtia totū eſt infra eā non coartatū ſed ita magnū et perfectū ſicut ī celo cōtinet̄. Itē in parua oculi pupilla maximi mōtes cōtinētur per ſpēs ſuas. cur ergo ſic corpus xp̄i in ꝑua hoſtia. Itē videm⁹ in ꝑuo ſpeculo ſolis et lune maximarūq3 reru3 diuerſitates. Item intellectus hoīs ꝑuus eſt et tamē in ipſo magna celeſtiū et terreſtriū ſapiētia et ſcīa continet̄. quid ergo impoſſibile putas xp̄m qui ē dei ſapīa increata ſub ꝑua forma hoſtie iueniri. nūquid vides ī paruo lapide ꝓcioſo magnas et multas virtutes. nōne vides in ꝑuo corpore prīcipiſ magnā potentiam: et in ꝑuo corpe pape magnā auctoritatē. Quid ergo impoſſibile eſt xp̄o in ꝑua hoſtia latere. nūquid ſub paruis ſignis magna ſignata cōprehendūt̄. Nōne vides quō in hac ꝑua dictione de⁹ tota trinitas continet̄. ſ. pr̄ et filius et ſpūſſanct⁹. quātomagis ſub parua hoſtia pōt ſeipſum xp̄s concludere ſi vult. imo ꝙ āplius eſt videm⁹ ꝙ ſub hac ꝑua dictione et ſub hoc paruo ſigno omne duarū ſyllabarū et quatuor litterarū cōtinetur oīs creatura celū et omnia celeſtia: infernus et oīa infernalia et breuiter omnia creata. Quid igitur impoſſibile ꝙ in vna hoſtia cōprehendat̄ tot⁹ xp̄s cū in tā ꝑua dictione cōꝑhendat̄ totus mūd⁹ qm̄ igit̄ hec in creaturis credūtur iudei erubeſcant ſimilia fieri in creatore. Lȝ ſupradicta non īducūt omnimodā ſimilitudinem ſunt tamen aliquales cōformitates q̄ſ deuoto aīo cōſiderate mirā delectationē adducūt in animo cōtemplantis.

Quia vnicum corpus xp̄i ſit ſimul in diuerſis altaribus cū non poſſit vnū corp⁹ ſimul eſſe in diuerſis locis.

Uintūdecimū impoſſibile eſt. vos xp̄iani dicitis ait iudeus ꝙ xp̄s veſter ſimul eſt in pluribus altaribus vbi miſſe celebrantur hoc videt̄ īpoſſibile qꝛ impoſſibile eſt vnū corpus in pluribus locis exiſtere. Manifeſtū eſt aūt hoc ſacramentū in plurib⁹ locis celebrari. impoſſibile igitur videt̄ ꝙ corp⁹ xp̄i in hoc ſacramento veraciter cōtineatur niſi forte q̄s dicat ꝙ ſm̄ aliquā ꝑticulā ē hic et ſm̄ aliā alibi ad qð iterū ſequitur ꝙ per celebrationē huius ſacramenti corpus xp̄i diuidatur in partes cū tm̄ nec quantitas corpis xp̄i ſufficere videat̄ ad tot ꝑticulas ex eo diuidendas in quot locis hoc ſacramētū peragit̄. Ex his que dicta ſūt ſuperi⁹ p3 ſolutio ad hoc qð obijcit̄ de pluralitate locorū ꝙ corp⁹ xp̄i per ſuas dimenſiones exiſtit tm̄ in vno loco. ſed mediantibuſ dimenſionibus panis in ipm̄ tranſeuntis ē in tot locis in quot huiuſmōi conuerſio fuerit celebrata non quidē diuiſū per ꝑtes ſ3 integrū in vnoquoq3. Nam quilibet panis cōſecratus in integrū corpus xp̄i conuertitur. h̄ eſt ſolutio thome vbi ſupra. Alij vero ſoluētes dixerūt ꝙ non eſt incōueniens ꝙ vnum corpus ſit in diuerſis locis ſi in vno eſt per ſe et in alijs per accidens ſic autem eſt in propoſito qꝛ corpus xp̄i eſt in celo ſm̄ proprias dimenſiones et ſic per ſe. In ſacramento autem per dimenſiones alienas ſcilicet per panis et ſic per accidens ſed iſti difficultatē nō euadūt. Diceret enim iudeus et per ſe et per accidens ee̅ impoſſibile idē corpus eſſe in diuerſis locis propter hoc oſtendo ꝙ corp⁹ xp̄i

poteſt eſſe ſimul in diuerſis locis. ſic omne corpus quod eſt alicubi ratione ſubſtantie non ratione quantitatis poteſt eſſe in pluribus locis ſimul. ſed corpus xpi eſt ſub dimenſionibus panis ratione ſubſtãcie non ratione quantitatis ergo poteſt eſſe in pluribꝰ locis ſimul. Maior probatur quia quod non eſt in loco ꝑ quantitatẽ non diffinit nec determinat ſibi locum. ſed quod non determinat ſibi locum poteſt eſſe in pluribus locis. ergo quod non eſt in loco ꝑ quantitatez poteſt eſſe in pluribus locis ſimul. Ad maiorem euidentiam iſtius proſilogiſmi notãdũ ꝙ diffiniri eſt idem ꝙ finiri ſiue terminari. ꝓpter qḋ phs. v. meta. vocat diffinitõnem terminũ qꝛ in ea ponũtur rei principia inter que velut inter primos terminos et inter proprios fines res diffinita cõcluditur. Hec aũt diffinitio ſiue determinatio eſt duplex. vna que reſpicit rem vt eſt ſubſtantia. Alia q̃ reſpicit eam vt eſt quanta. Nã quelibet res creata ſiue ſit corꝑalis ſiue ſpũalis inquãtũ eſt ſubſtantia finitur ſic ꝙ determinatur ad certũ genus et ad certã ſpẽm et ad certũ indiuiduationis modũ. et ideo ſolꝰ deꝰ qꝛ eſt ſubſtãtie infinite nõ determinatur ad genus neqꝫ ad ſpẽm nec ꝑ ſe nec per accidens. nec etiã ad modũ indiuiduationis. cũ ipſe ſit ſingularitas quedã formaliter. Res autẽ quanta ſicut ꝑ hmõi quãtitatẽ reſpicit aliã ſic cõpetit ſibi determinatio loci. non. n. res creata determinatur ad locũ ſiue diffinitur loco ĩquãtũ ẽ ſubſtãtia qꝛ ſubſtãtie vt ſubſtãtia eſt nõ debet locꝰ. qꝛ inquãtũ ſubſtãtia nõ põt cõmenſurari vltime ſuperficiei cõtinẽtis. Et iõ ſi diffinitur loco hoc eſt rõe quãtitatis. et iõ cũ duplex ſit quãtitas. ſ. molis et virtutis ſicut nõ diffiniũt locũ ſibi corporalia niſi per quãtitatẽ molis. ita ſm aliquos nõ diffiniunt ſibi vbi ſpũalia niſi per quãtitatẽ virtutis itaqꝫ dicũt ꝙ vbi itelligentie operãt ibi eſſe dicitur nec ſunt in loco niſi dũ operant qḋ virũ ſit verũ nihil ad ꝓpoſitũ: Quartum igitur ad ꝓpoſitũ pꝫ ꝙ corpꝰ qḋ eſt alicubi nõ per quãtitatẽ nõ diffinit ſibi locũ illum. ſi ergo eſt alicubi ſolũ rõe ſubſtantie. quantitas aũt ibidẽ exiſtens ꝓpter naturalem ordinẽ quẽ ad ſubſtãtiã hꝫ ei cõpetit finitas q̃ ſequitur naturã ſubſtãtie. nõ autẽ finitas q̃ ſequitur quãtitatẽ put ꝑ quãtitatẽ ad aliam cõparatur. Et iõ qꝛ ex vi ſacramẽti corpꝰ xpi eſt in altari rõe ſubſtãtie ſolũ non rõe quantitatis niſi ex cõſequenti vt. ſ. habet naturalẽ ordinẽ ad ſubſtãtiã. Iõ ibi ſibi cõpetit finitatio ratione generis et ſpeciei et indiuidui: nõ aũt ratione localitatis cũ illa tãtũ cõpetat corporibꝰ rõe quãtitatis. Et ideo cũ ſibi ñ determinet locũ certũ eſt ꝙ nõ eſt ita ibi quin poſſet eẽ alibi. Sic ergo pꝫ maior ꝙ omne corpus qḋ eſt alicubi nõ rõe quãtitatis cuꝫ nõ determinat ſibi locũ illũ põt ſimul eẽ alibi. Minor principaliſ eſt manifeſta. ſ. ꝙ corpus xpi eſt in ſacramẽto rõe ſubſtantie non rõe quãtitatis. qꝛ eſt ibi per tranſubſtãtiatõnẽ. Nũc aũt certũ eſt. ꝙ quãtitas panis non tranſubſtãtiatur in quãtitatẽ corporis xpi cũ maneat in ſacramẽto. ergo rõe trãſubſtãtiationis panis in ſubſtãtiã corporis xpi. cũ ergo ſit ibi ratione illius in qḋ ſubſtãtia panis tranſubſtantiatur. manifeſtũ eſt ꝙ ẽ ibi rõe ſubſtantie. quare ſequitur ꝙ põt alibi eẽ rõe ſue quantitatis ſcilicet in celo. Similitudines licet nõ omnimode adducũtur ex natura. Idẽ ſol in diuerſis locis. ſ. in diuerſis oculis continetur et vidtur et hoc ſine ſui diuiſione. Idẽ verbũ numero in diuerſis auribus continetur et auditur et idẽ ſonus. Occurrit etiã contra iſtos infideles hugo de ſacramentis dicens ꝙ ideo iſti dicunt corpus xpi nõ poſſe eſſe ſimul in pluribus locis q̃a deus talẽ legẽ dedit corporibus. Cũ ergo lator legis poſſit diſpenſare in lege multomagis deus põt diſpenſare in vniuerſo nec mirum. qꝛ tunc ſacerdos gerit perſonã et vicem illius qui dixit et facta ſunt. et ſic ꝙ ſimul et ſemel eſt in diuerſis altaribus hoc eſt ex potentia deitatis cui vnitum eſt corpuſ illud et ex virtute verborũ xpi quibus contulit virtutem conficiendi.

Impoſſibile ẽ ꝙ caro xpi et ſanguis ſint ſub ſpeciebus panis et vini cũ ſit ĩpoſſibile duo corpora ſimul eẽ in eodem loco. ſ. ſubſtantia panis et vini cum carne et ſanguine xpi cum illa accidentia vt dicunt non ſint ꝑ ſe nec in aere nec in carne et ſanguine xpi ſed ſubiectiue in ſubſtantia panis et vini.

Extũdecimũ impoſſibile eſt. Vos xpiani dicitis ꝙ manifeſte poſt conſecrationẽ in hoc ſacramẽto ſentitis omnia accidentia panis et vini. ſ. colorem.

ſaporem. odorem. figurã. quãtitatem et põdus circa que decipi nõ poteſtis qꝛ ſenſꝰ circa ꝓpria ſenſibilia nõ decipit͛. hmõi autem accidentia in corpore xp̄i eſſe non poſſunt ſicut ĩ ſubiecto vt vos aſſeritis. Similiter autem nec in aere adiacẽte. qꝛ cũ plurima eorũ ſint accidentia naturalia requirũt ſubiectũ determinate nature nõ qualis eſt natura corporis humani vel aeris nec poſſunt per ſe ſbſiſtere cũ accidentis eſſe ſit in eſſe. vij. metaphiſice. Accidentia. n. cũ ſint forme indiuiduari nõ poſſunt niſi ꝑ ſubiectum. Cõnũerantur. n. ad cõnumerationẽ et indiuiduatiõnem ſuorũ ſubiectorũ. vnde remoto ſubiecto eſſent forme vniuerſales. Relinquit͛ igit͛ hmõi accidentia eſſe in ſuis determinatis ſbiectis. ſ. in ſubſtantia panis et vini. Eſt ergo ibi ſubſtãtia panis et vini et nõ ſubſtãtia corporis xp̄i. cũ ĩpoſſibile videat͛ duo corpora eſſe ſimul. Ad iſtud reſpondet͛ ꝙ nõ poſſumꝰ negare accidentia panis et vini remanere cũ ſenſus hoc infallibiliter dmõſtrat nec hiſ accidentibus corpꝰ xp̄i aut ſanguis afficitur qꝛ hoc ſine eius alteratiõe eẽ nõ poſſet nec taliũ accidẽtiũ capax eſt. ſimiliter aũt nec ſubſtantia aeris. Unde relinquitur ꝙ illa accidentia ſint ſine ſubiecto. tñ eo mõ quo ſupra fuit declaratũ in duodecimo ĩpoſſibili. vt. ſ. ſola quãtitas dimenſiua ſine ſubiecto ſubſiſtat et ipſa alijs accidentibꝰ prebeat ſubiectũ. nec ĩpoſſibile eſt ꝙ accidens diuina virtute ſubſiſtere poſſet ſine ſubiecto qꝛ idẽ eſt iudicãdũ de ꝓductione rerũ et de cõſeruatione earũ in eſſe. diuina autẽ virtus põt ꝓducere effectꝰ quarũcũqꝫ cauſarũ ſine ipſis cauſis ſecũdiſ. ſicut potuit formare hominẽ ſine ſemine. et ſanare febrẽ ſine operatione nature quod accidit ꝓpter infinitatem eius virtutis et qꝛ oibꝰ cauſis ſecũdis largitur virtutẽ agẽdi. vnde et effectus cauſarũ ſecũdarũ põt cõſeruare in eſſe ſine cauſis ſecundis. et hoc modo in hoc ſacramento accidẽs cõſeruat ĩ eſſe ſublata ſubſtantia que ipſum cõſeruabat qđ quidẽ dici põt de quantitatibꝰ dimenſiuis quas etiã platonici poſuerũt ꝑ ſe ſubſiſtere ꝓpter hoc ꝙ ſcḋm intellectũ ſeparantur. Manifeſtũ eſt autem ꝙ plus põt deus ĩ operando ꝙ̄ intellectus ĩ apphendendo. Et licet de principio indiuiduationis ſit inter doctores nõ parua difficultas. Verũtamẽ in ꝓpoſito me nõ intromitto. qꝛ hic nõ laboramus niſi ad excludendum ea que a iudeis ĩpoſſibilia reputantur. dicit ergo ſanctꝰ Tho. in ſumma cõtra gentiles libro. iiij. c. lxv. ꝙ quantitas dimẽſiua hꝫ hoc ꝓpriũ inter reliqua accidentia ꝙ ipſa ſcḋm ſe indiuiduat͛. qđ ideo eſt qꝛ poſito que eſt ordo partiũ in toto in eius ratione includitur eẽ enim quantitas poſitionẽ habens. vbicũqꝫ autẽ intelligitur diuerſitas ꝑtiũ euſdẽ ſpeciei neceſſe eſt itelligi idiuiduationẽ. nã que ſũt vnius ſpeciei nõ multiplicãtur niſi ſcḋm indiuiduũ et inde eſt ꝙ nõ poſſunt apphendi multe albedines niſi ſcḋm ꝙ ſunt in diuerſis ſubiectis. põt autẽ apphendi multe linee etiã ſi ſcḋm ſe cõſiderent͛ Diuerſus enim ſitus qui per ſe linee ineſt ad pluralitatem linearum ſufficiens eſt. Et quia ſola quantitas dimenſiua de ſua rõe habet. vñ multiplicatio indiuiduorũ ĩ eadẽ ſpecie poſſit accidere. Prima radix huius multiplicationis ex dimẽſione eſſe videtur. qꝛ et in genere ſubſtãtie multiplicatio fit ſcḋm diuiſionem materie. que nec itelligi põt niſi ſecũdũ ꝙ materia ſub dimenſionibꝰ conſideratur. Nã remota quantitate ſubſtantia omnis indiuiſibil' eſt vt pꝫ per phm primo phiſicorũ manifeſtũ eſt aũt ꝙ in alijs generibus accidentiũ multiplicãtur idiuidua vniꝰ ſpeciei ex ꝑte ſubiecti. et ſic relinquitur ꝙ cũ in huiꝰmodi ſacramẽto ponamus dimẽſiones per ſe ſubſiſtere. et alia accidentia in eis ſicut in ſubiecto fundari. nõ oportet nos dicere ꝙ accidentia huiuſmodi indiuiduata nõ ſint.

Remanet enĩ in ipſis dimẽſionibus indiuiduationis radix. Concedamus igr̃ ꝙ ſentimꝰ ſupradicta accidentia et ꝙ illa non ſunt ĩ corpore xp̄i nec in aere nec in ſubſtantia panis qꝛ non eſt. ſed eſt illa dimenſiua quãtitas hñs eẽ ꝑ ſe ꝑſeytate tercij modi. quod ẽ eẽ ꝑciſũ et ſeparatũ ab omni ſubiecto et reliqua accidentia in predicta quãtitate ſunt vt in ſubiecto diuina virtute. Eſt enĩ cõis ꝓpoſitio apud oẽs ſcotizantes ꝙ primũ indẽpẽdẽs põt terminare dependentiã cuiuſlibꝫ entitatis create et ſupplere vicẽ cuiuſlibet determinãtis cũ cõtineat eminenter vices cuiuſlibet cauſalitatis ſecundarie cauſe. ergo dependentiã quã habet accidens ad ſubiectũ põt deus ſupplere et terminare. Itẽ deꝰ põt quodlibet priꝰ diſtinctũ eẽntialiter a poſteriori facere ſine illo poſteriori. Cum ergo accidentia ſint priora inherentia actuali et ab ea.

diſtincta eſſentialiter. qꝛ ſunt in diuerſis ge/
nerib⁹. ergo de⁹ poterit facere accidentia per
ſe exiſtere ſic ꝙ nō inherebūt actualiter quic
quid ſit de inherentia aptitudinali. qꝛ cū hec
ſit idē eſſentialiter cū ſubiecto licet ſit poſteri
oꝛ ordine nature. ab ea accidētia ſeparari nō
pñt: Pōt etiā dici ſicut notat magr iohānes
cōuerſus in libro de cōcoꝛdia legū. ti. iij. ca:
iiij. ꝙ accidentia per ſe remanere ſine inherē
tia ad ſubiectū impoſſibile eſt in trāſmutati
onib⁹ et mutationib⁹ naturalib⁹. ſed iſta trā
ſubſtantiatio eſt per miraculū diuina virtu/
te facta: Et dicit ꝙ iudei cōcedūt aliud mira
culū in lege ſua ſimile huic. ſ. ꝙ littera men
clauſa et chamah. que ſcripta erāt in tabulis
legis, erant per ſe ſine aliquo ſubiecto. et iſte
littere figurate erāt ex vtraqꝫ pte et erāt rotū
de et nulla iſtarū lrarū ps ſuſtētabaꝛ ab ali
quo coꝛpe ſed per ſe erāt ſtantes miraculoſe
et iſtud dicere eſt euidēter cōtra naturam et
impoſſibile magis ꝙ dicere trāſubſtātiata
eſt vna ſubſtantia in aliā et accidentia rema
nent per ſeipſa.

Qꝺ in ſacramēto altaris ſit coꝛp⁹ xpi in/
coꝛruptibile cū poſſit putrefieri et a muribus
comedi.

Ecimūſeptimū impoſſibile eſt. Di
cūt iudei certū eſt ꝙ ſi illud vinū ve
ſtri ſacramēti in magna quātitate ſumeretur
ꝙ calefaceret et inhebriaret ſicut āte ſacram
tū. panis etiā cōfortaret et nutriret. Videtur
etiā ſi diu et incaute ſeruet putreſcere et a mu
rib⁹ comedi. cōburi etiā pñt et in cinerē redi/
gi et vaporē que oia coꝛpi xpi cōuenire non
poſſunt cū fideles veſtra ipm impaſſibilem
ꝑdicet. Impoſſibile igitur videꝛ ꝙ coꝛp⁹ xpi
in hoc ſacramēto ſubſtātialiter cōtineaꝛ. Re
ſpōdeꝛ ꝙ hic ſūt duo cōſiderāda vnū qꝺ de
facili pōt expiri et aliud ꝙ maioꝛē difficulta
tē pretendit. ꝙ enī in hoc ſacramēto eedē ac/
tiones appareāt que prius in ſubſtātia pa/
nis et vini apparebāt puta ꝙ ſimiliter imu/
tent ſenſum. Similiter etiā alterēt aerē circū
ſtantē vel quodlibet aliud odoꝛe aut coloꝛe
ſatis conſequens videtur ex his que ſupra/
dicta ſunt. Dictū eſt eīn ꝙ in hoc ſacramēto
remanent accidentia panis et vini inter que
ſunt qualitates ſenſibiles q̄ ſūt hmōi actio/
nū principia. Ruꝛſus circa paſſiones aliq̄s
puta que fiūt ſm hmōi alterationes accidē
tiū nō magna etiā difficultas accidit ſi ꝑmiſ
ſa ſupponantur. Cū enim ꝑmiſſū ſit et alia
accidentia in dimenſionibus fundantur ſi/
cut in ſubiecto per eūdem modū circa hmōi
ſubiectū alteratio aliorū accidentiū cōſide/
rari pōt ſicut ſi eſſet ibi ſubſtantia vt puta ſi
vinū eſſet calefactum et īfrigidaretur aut mu
taret ſapoꝛem aut aliud hmōi. Sed maioꝛ
difficultas apparet circa generationeꝫ et coꝛ
ruptionem q̄ in hoc ſacramento videtur acci
dere. Nam ſi quis in magna quantitate hoc
ſacramentū tali cibo vteretur ſuſtentari poſ/
ſet et vino etiam inebriari. ſm illud aplī ad
Coꝛinth. xi. Alius eſurit alius ebꝛius eſt. q̄
quidem accidere nō poſſent niſi ex hoc ſacra
mento caro et ſanguis generareꝛ. Nā nutri
mentū cōuertitur in ſubſtātiā nutriti. Quis
quidā dicant hominem hoc ſacramentali ci
bo nō poſſe nutriri ſed ſolū cōfortari et refo
cillari. ſicut cū ad odoꝛem panis et vini con
fortatur. Sed hec quidem ꝯfortatō ad hoꝛā
accidere pōt. nō aūt ſufficit ad ſuſtentādum
hominē ſi diu ſine cibo permaneat. Experi/
mento aūt de facili inuenireꝛ hominem diu
ſacramentali cibo ſuſtentari poſſe. Mirādū
etiā videtur cur negent hominem hoc ſacra/
mentali cibo poſſe nutriri refugientes hoc ſa
cramentū in carnem et ſanguinem poſſe con
uerti cū ad ſenſum appareat ꝙ per putrefac
tionem et cōbuſtionem in aliā ſubſtātiā ſcꝫ
cineris et pulueris cōuertaꝛ. qꝺ q̄dem diffi/
cile m̄ videtur. eo qꝺ nec videaꝛ poſſibile ꝙ
ex accidentibus fiat ſubſtantia. nec concedi
ꝓbās ſit ꝙ ſubſtātia coꝛpoꝛis xpi que īpaſ/
ſibilis ſit in aliā ſubſtātiā cōuertaꝛ. Si q̄s
aūt dicere velit ꝙ ſicut miraculoſe panis in
coꝛpus xpi conuertitur. ita miraculoſe acci/
dentia in ſubſtātiā conuertuntur. Primo q̄
dem hoc non videtur miraculo hoc eſſe con
ueniens ꝙ hoc ſacramentum putreſcat vel ꝑ
cōbuſtionem diſſoluatur. deinde ꝙ putrefa
ctio vel cōbuſtio conſueto nature oꝛdine hu
ic ſacramento accidere inuenitur. ꝙ non ſo/
let eſſe in his que miraculoſe fiunt: Ad hāc
dubitationem tollendam quedam famoſa
poſitio eſt adinuenta que a multis teneꝛ. Di
cunt enim ꝙ non contingit hoc ſacramentū
in carnem conuerti aut ſanguinem per nutri

mentū, vel in cinerem ꝑ ꝯbuſtionem aut pu
trefactionem non ꝯuertūtur accidentia in ſb
ſtantiā nec ſubſtātia corpiſ xp̄i ſed redit di
uino miraculo ſubſtātia panis q̄ prius fuerit
et ex ea generantur illa in que hoc ſacramen
tū ꝯuerti inuenitur. ſed hoc quidē omnino
ſtare non p̄t. Oſtēſum eſt enī ſupra ꝙ ſubſtā
tia panis in ſubſtātiā corpis xp̄i conuertat.
qđ enī in aliq̄d conuerſum eſt redire non p̄t
niſi econuerſo illud conuertat in ipſum. Si
igitur ſubſtantia panis redit ſequitur ꝙ ſub
ſtātia corpis xp̄i ꝯuertat in panem qđ eſt
abſurdū dicere. Adhuc ſi ſubſtātia paniſ re
dit neceſſe eſt ꝙ vel redeat ſpeciebus panis
manentibus vel ſpeciebus panis iā deſtru/
ctis. ſpēbus quidē panis durātibus ſubſtātia
panis redire nō pōt. q꜡ ꝙdiu ſpēs manent
manet ſub eis ſubſtātia corpis xp̄i. Seque
ret ergo ꝙ ſimul eēt ſubſtātia pāis et ſubſtā
tia corporis xp̄i. Similiter etiā nec corrupt[
ſpeciebus panis ſubſtātia panis redire pōt. tū
q꜡ ſubſtātia panis nō eſt ſine ꝓprijs ſpecie/
bus. tū q꜡ deſtructis ſpēbus panis iā genera/
ta eſt alia ſubſtātia ad cuius generationem
ponebat ꝙ ſubſtātia panis rediret. Cōclu/
dit ergo ſāctus thomas libro quo ſupra. c.
lxvi. ꝙ melius dicēdum videtur ꝙ in ipſa cō
ſecratione ſicut ſubſtātia panis in corpus xp̄i
miraculoſe cōuertitur. ita miraculoſe accidē
tibus cōfertur ꝙ ſubſiſtāt qđ eſt ꝓpriū ſub/
ſtantie. et per cōſequēs ꝙ oīa poſſent facere
et pati ſicut ſi ſubſtātia adeēt. vn̄ ſine nouo
miraculo et inebriare et nutrire et incinerari
et putrefieri poſſunt. eodē modo et ordie ac
ſi ſubſtātia panis et vini adeſſet. hec ille.

Quare aūt nō oportet ꝙ ibi ſit nouū mira/
culū declarat Richardus in. iiij. diſt. xij. in
tercio principali qōne. ij. dicēs ꝙ ꝙuis mi/
raculum ſit accidentia in ſacramento altaris
ꝑ ſe exiſtere tn̄ ꝙ ſic per ſe ex natura operent
in aliud nouū miraculū non eſt ſicut cecum
natū poſt miraculoſam reſtitutionē viſus vi
dere nouū miraculū nō eſt ſed naturale. non
enī intelligēdū eſt ſic accidētia operari in vir
tutē ſubſtātie ꝙ neceſſaria ſit eiſ ad ſuā ope
rationē aliqua virtus ſubſtātie que non ſit
accidēs ſuppoſita eorū exiſtētia ſed ꝓ tāto
hoc dicitur q꜡ nō pn̄t operari niſi ſint et natu
raliter non poſſunt eſſe niſi per ſubſtantiam
et q꜡ ipſa accidentia ſunt quedā virtutes ſub
ſtantie. ideo ꝙuis eorū exiſtētia ſine ſubſtā
tia ſit per ſupnaturalem potentiam tn̄ ſic exi
ſtentia in aliud poſſunt naturaliter agere.

Impoſſibile ē ꝙ corpus xp̄i ſit in ſacramēto
cū illud frangatur in partes.

Decimūoctauū impoſſibile ē. Uos
xp̄iani dicit iudeus frāgitis illud ſacra
mētū in ptes ergo ipoſſibile eſt ꝙ ſit ibi cor
pus xp̄i. ꝓbat cōſequētia. q꜡ fractio illa que
ſenſibiliter apparet nō poteſt eē ſine ſubiec/
to. Abſurdū etiā videt dicere ꝙ illius fractio
nis ſubiectū ſit corpus xp̄i. ergo ipoſſibile ē
ꝙ ſit ibi corpus xp̄i ſʒ ſolū ſubſtātia panis et
vini. Rn̄deo ad iſtud ptʒ manifeſte ex his q̄
ſupradicta ſunt q꜡ fractionis ſubiectū poſſu
mus ponere dimen ſiones ꝑ ſe ſubſiſtētes. ne
tn̄ hmōi dimēſionibus fractis frāgitur ſubſtā
tia corpis xp̄i eo ꝙ totū corpus xp̄i ſub quali
bet portione remaneat. qđ q̄dem et ſi diffici
le videat tamē ſm ea q̄ p̄miſſa ſūt expoſitōeʒ
habet. Dictū eſt. n. ſupra impoſſibili. xij. ꝙ
corpus xp̄i eſt in hoc ſacramēto per ſuā ſub/
ſtātiā ex vi ſacri. Dimenſiōes aūt corpiſ xp̄i
ſunt ibi ex naturali ꝯcomitātia quam habʒ
ad ſubſtantiam. econtrario. n. ſm ꝙ corpus
naturaliter eſt in loco. nā corpus naturale ē
in loco mediātibus dimēſionibus quibus lo
co cōmēſurat. Alio aūt modo ſe habet ali/
quid ſubſtātiale ad id in quo ē et alio modo
aliq̄d quātū nā quātū totū. ita eſt in aliquo
toto ꝙ totū nō eſt in pte ſʒ ꝑ ſi pte ſicut totū
in toto. vnde et corpus naturale ſic eſt in toto
loco totū. ꝙ nō ē in qualibet pte loci. Sed ꝑ
tes corpis ptibus loci coaptant eo ꝙ ē in lo/
co mediātibus dimēſionibus. Si aūt aliq̄d
ſubſtātiale ſit i aliquo loco totū etiā totū ē i
qualibet pte eius ſicut tota natura et ſpecies
aque eſt in qualibet pte aque et tota anima
eſt i qualibet corporis pte. q꜡ igit corpus xp̄i
eſt in ſacro altaris rōe ſue ſubſtātie i quam
conuerſa eſt ſubſtantia panis dimenſionibus
eius manentibus ſicut tota ſpēs panis erat
ſub qualibet parte dimēſionū ita integrum
corpus xp̄i eſt ſub qualibet parte earūdē. nō
igitur fractio illa aut diuiſio attingit ad cor
pus xp̄i vt ſit in illo tanꝙ in ſubiecto. ſʒ ſb
iectū eius ſunt dimenſiones panis et vini re
manentes ſicut et aliorum accidentiuʒ ibidē

remanentiū diximus eas eē ſubiectū. verba ſunt ſancti thome libro quo ſupra. c. lxvij. ſimile etiā inuenitur in natura qꝛ imagine in ſpeculo exiſtente ſi frangatur ſpeculū nō tamen frangitur imago et in quot ptes ſpeculū frangitur in toto integra manet et reſultat ymago. Non ergo mirādū ſi hoc ī hoſtia fiat virtute diuina. figura huius pceſſit. Exo. iij. in rubo qui videbatur ardere et nō cōburebatur. videbatur ignis in rubo ardere ac ſi deberet rubū frangere ac cōminuere et incinerare et tñ ab igne nō ledebatur. nō frangebaẜ. nō vorabaẜ. nō minuebaẜ. nō incinerabaẜ. ſic nec corp⁹ xpi in comedentis ore non leditur a dente. nō frāgiẜ vorando ꝯminuitur. ſed ſicut rubus in igne ita corp⁹ xpi illeſum integrū remanet ſub fractione ſpecierꝫ que lꝫ nō ſit in corpe xpi. vero repreſentat ſm Richardū illam flagellationē et perforationē qua fuit flagellatum etiam perforatum in ſua paſſione.

Probant corpus xpi ſumi et cōſumi.

Eximū nonū īpoſſibile eſt. ꝙ iſtud ſacramētū ſumaẜ et nō cōſumatur ſm ꝙ vos xpiani aſſeritis. Si. n. eſſet mōs olipius qui eſt exceſſiue magnitudinis tam deberet eē voratus et cōſumat⁹ et cōſumpt⁹ xp̄s videtur totiēs mādūcatur ergo deberet eē cōſumptus. Reſponſio ſatis patet ex pdictis. Nō. n. ſubſtātia corporis xpi ſꝫ ſpēs panis cōſumūtur ſicut etiā ſpēs ille nutriūt inebriant incinerari et putreſieri poſſunt vt dictū eſt in. xvij. impoſſibili ita dicūẜ frāgi vt patet in precedenti īpoſſibili. ſic etiā d eis cōcedere poſſumus ꝙ cōſumūtur. corp⁹ tamē xpi manet integrū et viuū. Simile etiaꝫ pceſſit in natura et ſcriptura. In natura ē exemplū de ſcia que data nō decreſcit. vñ totaꝫ meā ſciam poſſum alteri dare ea tota in me remanēte. Fōs etiā quotidie aquā tribuit et aqua quotidie de fonte ſumiẜ et fons nō cōſumitur. Videm⁹ etiā ꝙ de mari ſemper fontes et flumina egrediūtur et tñ mare nō cōſumitur nec minuiẜ. Idē videm⁹ ꝙ vna candela mutuat lumē ſuū multis candelis ſine diminutione ſui lumīs ita in ppoſito filius dei eſt ſapia et ars patris lumē de lumie deus verus de deo vero. fons totius eternitatis et mare infinite bonitatis eꝑūs veraciter in hoc ſacramēto quotienſcūqꝫ et a quocūqꝫ ſumptus nūqꝫ cōſumitur. Unde cātamus ī pſa. Sumit vn⁹ ſumūt mille tātū iſti quantū ille nec ſumptus cōſumitur. Simile etiaꝫ eſt cū homo comeditur a leone anima nō ꝯſumitur ſed ſolū corp⁹. ita dū. oſtia ſumiẜ a ſacerdote xpi corp⁹ non conſumiẜ ſed ſole ſpecies panis et vini. vnde ſicut corpore hominis corrupto anima īntegra ſeparaẜ. ita facta corruptione circa ſpēs deſinit corpus xpi eē in illo. Unde dicebat beat⁹ andreas egee ꝙ agn⁹ iſte poſtqꝫ eſt a fidelib⁹ cōmeſtus remanet integer et viu⁹. Hoc mirabile legimus in ſacra ſcriptura qꝛ. iij. Reg. xvij. c. legiẜ ꝙ helyas et mulier vidua ſareptana comederūt de farina ydrie et de oleo qđ erat in lechito et tamē ydrie farina nō defecit et lechitus olei non eſt minutus iuxta verbū domini p farinā ydrie corp⁹ xpi in pane. p lechitū olei ſacramēta in confectione vini. intelligo. qꝛ ſicut tunc ſumpta nō cōſumebāẜ in illorū conuiuio. ita nec nūc corp⁹ et ſanguis xpi in iſto ſacramēto. Itē de quinqꝫ panib⁹ ſatiauit domin⁹ quīqꝫ milia hoim. et. xij. cophini ſunt īpleti. Ideo dicebat iob in. c. v. Ad cū ponā eloqutum meū qui facit magna et mirabilia et inſcrutabilia abſqꝫ numero.

Quđ manducans partē manducat.

Tceſimū Impoſſibile eſt. dicūt iudei. Vos xpiani dicitis ꝙ ille q̄ māducat ptē hoſtie illius ſacramenti manducat totum xpm. Iſtud eſt īpoſſibile cū omīs pars minor ſit ſuo toto. Reſpondetur ꝙ ita verū eſt ꝙ ſumēs minimā ptem hoſtie conſecrate totum xpm ſumit. Dictū eſt. n. ſupra ꝙ partitio illa non ſubiectatur in xpi corpore: ſed in dimenſionibus quātitatis panis que ſeparate ſunt et habent eſſe per ſe miraculoſe. Factis igitur inumerabilibus fractōnibus dū tamē appareant ſpēs panis vnicum et integrum corpus xpi eſt ſub omnib⁹ illis ſpēbus. et ideo ſumēs vnam pticulā ſacramenti tātū de xpo ſumit quātū ſumēs totam hoſtiam qꝛ vtrobiqꝫ totus xp̄s. Non ergo quicūqꝫ cōmunicans ptem hoſtie. ptem xpi ſuſcipit ſicut iude⁹ putat. et huius eſt ſimile in natura de verbo loquentis quod to

tū eſt in parua aure ſicut in magna equaliter
qđ etiā figuratū fuit Exo. xvi. vbi legit̄ ꝙ q̄
libet de māna habebat equaliter. vnde pl⁹
colligēs de māna non plus habebat ſed pu
treſcebat. Ita in hoc ſacramento quidlibet
ſumit corpus xpi equaliter et qui plus i ma
iori quantitate hoſtie conſecrate crederet in-
uenire non eſſet niſi putredo infidelitatis. idō
dicitur Ecci. xi. mirabilia opera altiſſimi ſo
lius et glorioſa et abſconſa et inuiſa. opera
illius. et ſic non videntur ad ſenſum. licet vi
ſa ſint in ſcriptura et natura ſm intellectum.

Quođ illud ſacramentum ſit verus de⁹ li-
cet vna pars maneat in altari et altera cadit
in terram.

Vicesimūprimū impoſſibile ē. Qđ
aliqñ accidit vel accidere pōt ꝙ vna
ps iſtius ſacramenti manet in altari et alte-
ra cadit i terrā et pedibus ꝯculcat̄ dicere au
tem ꝙ deus cadit in terram et ꝙ pedibus ꝯ
culcatur eſt, dicere impoſſibile cum deus non
poſſit cadere nec pedibus conculcari. Reſpō
detur ſi talis caſus acciderit ex negligentia
ſacerdotis peccaret. et eēt digne puniendus
et multoplus ſi faceret ſcienter nec tamen ex
hoc aliquod ſequitur impoſſibile. quia caſ⁹
in terrā et conculcatio pedū non corpori xpi
nec deo ſed dimenſionibus panis et accidē-
tibus illis attribuerentur ſicut et frangi et in
cinerari vt dictum eſt in precedentibus.

Quod xp̄s in ſacramento exiſtens verus
deus non tamen cadens in terram eleuat ſe
et permittit ſe ab immūdis contractari.

Vicesimūſecūdum impoſſibile eſt.
Qđ ſi eſſet deus ille xp̄s veſter q̄ eſt
in ſacramento cum cadit in terram
eleuaret ſe: non dimitteret etiā ſe a malis et
imundis ſacerdotibus tractari oppoſitū vi-
detur experimentaliter ergo īpoſſibile eſt eū
eſſe deū. Reſpōdetur ꝙ vt dictum eſt ꝙ in
hoc ſacramēto eſt xp̄s verus deus et verus
homo. xp̄s autem ꝓpter honorē et reueren
tiā diuinitatis ſemetipſum hūiliauit in hoc
mūdo et ſeipſum cōtempſit intantum vt nū
ꝙ fuerit aliquis homo in mūdo ita humi-
lis ſicut ipſe qꝛ ipſe ꝑmiſit ſuū corpus flagel
lari. vulnerari. plagari. cōſpui. colaphizari.
denudari. ſpinis coronari. felle et aceto po-
tari. et quicquid voluerūt facere ſuſtinuit ēt
et iniurias et contumelias et vituperia om-
nia ſuſtinuit patienter. ſic et ſacramentū cor
poris ſui honoratur et adoratur ratione di-
uinitatis cōcomitantis et placet ſibi ac per-
mittit ꝙ aliqua appareant quaſi impoten-
tie et defectus vt non eleuari per ſe et tractari
non ſolum a bonis ſed etiam malis miniſtris
ſicut dimiſit ſe tractari a malis in vituperijs
et morte et a bonis in ſepultura et vnctione.
Dic mihi iudee quare archa teſtamēti porta
batur humeris leuitarū et non ferebat̄ per ſe
ipſam. Nūquid ſi ponebatur in terra ibi ma
nebat nec eleuabat ſe niſi eleuaret̄ ab eis.
Nūquid eā ceperūt philiſtei qui erāt mali et
portauerūt ad terrā ſuā. Dic mihi quare nō
defendebat ſe vel quare nō rediijt per ſeipſam
vel quid factum fuit de ea cū facta fuit ꝑda
nabuchodonoſor. Dico ergo ꝙ deus māda
uit moyſi facere archā nō vt ipſa ꝑliaret̄ per
ſe nec vt ābularet ꝑ ſe nec vt ſtaret ꝑ ſe. nec vt
eleuaretur per ſe ſed ꝑcepit vt fieret ad ponē
dū in ea legem et māna et virgā aarō et ꝑce-
pit ꝙ poneret̄ in loco pl⁹ deuoto et ſolēni et
honorabili qui erat in tabernaculo vt omēs
ipſam reſpicientes haberent fidē et timorem
et reuerentiam deo. et vt ibi popul⁹ iret ad
petendū petitiones ſuas dō. nec dicebat po
pulus. Eamus añ archā ſed eam⁹ añ deum
ſic etiā cū de⁹ et hō xp̄s ihūs ordinauit iſtō
ſanctū ſacramētū nō ordinauit eū vt ꝑliaret̄
nec vt ābularet nec vt faceret ludos añ apo-
ſtatas et hereticos malicioſos: ſed ordinauit
ipſum vt populus reſpiciens ipſū haberet
maiorē fidem et in eo diuina maieſtas ado
raretur et honoraretur. Et ſicut ꝓpheta cū in
uitabat populū vt aſcēderet in ihrl'm. nō di-
xit aſcendam⁹ ad domū arche teſtamēti nec
legis. Sed dixit. venite aſcendamus ad do
mū dei. Si ergo illa erat dom⁹ dei ꝓpter ar-
chā et hoc eſt corp⁹ dei ꝓpter ſacramentum.
Nō ergo laudēt ſe iudei in fide dei. qꝛ vide-
runt mare ſiccum ſolē ſtātem iordanem de-
centum lucem verſam in tenebras et aquam
in ſanguinem et virgā in ſerpentem. puluerē
in ciniphes. virgam ſine radicibus florere.

montez fumigare ſine igne. tonitrua ſine nubibus. voces ſine corpore. manna de celo. aquam ſine foſſione. victoriam inimicorum ſine gladio. lucem de nocte. quia hec omnia viderūt et ī deo nūq̄ crediderūt. nec in terraʒ deſiderabilem nunq̄ intrauerunt ſed in deſerto mortui ſunt. Populꝰ autem xp̄ianus nihil horum vidit. ſed in veritate ſanctuʒ ſacramentum fuit ordinatum in cibum. Cibꝰ autem quicunq̄ ſit dimittit ſe tractari ad voluntatem coquinarij ſiue ſit coctus aqua. ſiue aſſus igni ſiue frictus vel quouis alio modo preparatus dimittit ſe etiam cibus tractari a miniſtris ſi volunt portare in auro vel argento vel quouis alio metallo: vel in ligno vel in ſciſſorio luteo etiam cum pannis et ſine eis. Dimittit ſe etiam cibus tractari a comedente ſi vult ipſum comedere in menſa alta vel baſſa. ſiue laceratus vel ſciſſus. vl' admorſus ad voluntatem comedentiſ. Sic ergo patet ꝙ cibus eſt ordinatus ad voluntatem comedentis et non vt ſaltet vel vt loquatur vel vt eleuet ſe vel vt fugiet. Cum ergo chriſtus ordinauerit corpus ſuum in cibum. Johannis. vi. Caro mea vere eſt cibꝰ et ſanguis meus etc̄. Ordinauit ergo eam ad voluntatem ſumentiū Non eſt ergo mirū ſi cadens in terra non eleuet ſe et dimittat ſe a malis miniſtris ſicut a bonis tractari.

Impoſſibile eſt ꝙ in illo ſacramento ſit verus deus et ꝙ deſcendat in ſtomachum cum ſumitur.

Iceſimumtercium Impoſſibile eſt. Vos chriſtiani ſumitis hoc ſacramentum et comeditis eum. oportet ergo ꝙ deſcendat ad ſtomachuʒ et ad locum digeſtionis et inteſtina et cetera. que omnia impoſſibilia videtur cū vos ponatis in iſto ſacramento eſſe deum et deo iſta repugnare videantur. Reſpondetur. dic mihi iudee cum tu comedis panē quis morſus vadit ad cor et quis ad cerebꝝ quiſue ad inteſtina. Oportet ꝙ dicas ꝙ de quolibet vadit ad quolibet membrum q̄d conuenit ſibi quia quodlibet membrum recipit quod eſt ſuum ſicut epar cibum dulceʒ fel acutum vel amarum. ſplen cibum acetoſum et omnis cibus ſalſus vadit ad vrinaʒ

Sic et homo conſideratur in duas partes ſcilicet in partem corporalem et in parteʒ ſpiritualem. partem corporalem nutriunt et ſuſtinent cibi corporales. ſed partem ſpiritualem ſuſtinent cibi ſpirituales. Cum ergo iſtud ſanctum ſacramentum ſit cibus ſpiritualis et non corporalis. Ideo ſicut in ſepulchro chriſti corpus non deſcendit in corruptionem ſic nec in hoc ſacramento cum ſumitur a quocunq̄ non deſcendet chriſti corpus ad locum digeſtionis nec ad inteſtina et cetera. Sed vt dicit Hugo de ſacramentis. parte. viij. capi. xiij. q̄diu iſtud ſacramentū ſentitur in ſenſu in ore in dentibus in guſtu. ibi eſt chriſti corpus: cum vero non ſentitur corporaliter ſtatim deſinit ibi eſſe corpus chriſti. Cuius verba ſunt hec. quando in manibus ſacramentum eius tenes corporaliter tecum eſt quando ore ſuſcipis corporaliter tecum eſt quam manducas et guſtas corporaliter tecum eſt. denique in viſu in tactu in ſapore corporaliter tecum eſt. quando ſenſus corporaliter afficitur preſentia corporalis non aufertur. Poſtq̄ autem corporalis ſēſus in percipiendo deficit deinceps corporalis preſentia querenda non eſt ſed ſpiritualis retinenda diſpenſatio completa eſt ſacramentum initus manet chriſtus de ore ad cor tranſit melius eſt tibi vt eas in mentem tuā q̄ in ventrem tuum. cibus iſte anime non corporis eſt. noli in ipſo querere conſuetudinem cibi corporalis. venit ad te vt comedatur non vt conſumatur venit vt guſtetur non vt incorporetur. Auguſtinus vocem de celo audiuit quia hoc a terrenis illi dici aut reſponderi non potuit. cibus ſum grandium crede et manducabis me non vt me mutes in te ſicut cibus carnis tue ſed tu mutaberis in me. Itaq̄ prudenter diſcerne quid in ſacramento dei ſenſui exhibitum ſit quid ſpiritui accomodatum. Sequitur poſt hec ergo ſi corporalem preſentiam chriſti queris in celo quere vbi et prius fuit q̄ per ſacramentum ſuum corporaliter tecum eſſe inciperet et vnde non diſceſſit quando ad te venit. hec ille. Et ſi dicatꝛ ꝯtra q̄ illō q̄ō vere mādacatꝛ ī vētrē vadit et ī ſeceſſū emittitꝛ. Rn̄detꝛ ꝙ in

iſto ſacramento triplex cõcurrit mãducatio
vna carnalis qua ſpẽs iſte dentibus terũtur
Alia ſacramentalis qua corpꝰ xpi veruʒ ſub
ſpeciebus cõtentum ſumitur. Tercia eſt ſpũ
alis qua ipſum corpus myſticum cum eo ſu
mitur. In mãducatione corporali conſueta
tria ſunt. primũ in ore maſticatio. ſecũdũ in
ventre ſumptio. terciũ in mẽbris vnio. et hoc
totũ cõuenit ſpẽbus. ſecũdũ vero et tercium
ſuo modo cõueniunt corpori xpi. terciũ ve
ro tantum cõuenit corpi xpi myſtico. nã per
ſacramẽtũ hoc ſit vnio cũ xpo capite et cum
corpore myſtico ita ꝙ ipſe mãducãs vnitur
ei non ipſe illi. Ad argumentũ ergo dicatur
ꝙ illud intelligit̃ de mãducatione carnali.
ſic vero xps hic nõ mãducat̃. Vel aliter di/
co ꝙ intelligitur de cibo qui habet aliquid
purũ aliqḋqʒ ĩpurũ. Impurũ vero aliqḋ in
hoc ſacramẽto hoc non inuenitur et iõ nihil
ad ſeceſſum emitt̃. verba ſunt petri de tha/
rantaſio in. iiij. diſtin. ix. articulo. i.

Quod in illo ſacramento ſit verum cor/
pus xpi per miraculum quotidie.

Jceſimũquartũ ĩpoſſibile eſt. Di/
cũt iudei. Vos xpiani aſſeritis ꝙ
quotidie iſtud ſacramentum in eccleſijs cele
bratur iſtud videtur ĩpoſſibile qꝛ tunc nõ eſ/
ſet miraculum cũ miraculũ ſemel accidere ſo
leat et ſi iſtud ſemel accidiſſet in vita xpi ad
cõfirmationẽ ſue legis nõ reputaremus ĩpoſ
ſibile vt alia miracula que ſemel vel raro fi
unt. ſed dicere ꝙ iſtud miraculũ cõtinue ĩ q̃/
libet eccleſia fit et infinities repetatur iſtõ vi
det̃ apparẽter ĩpoſſibile qꝛ ſapiẽtes dicũt mi
raculũ ñ eẽ qḋ cõtinue fit. qꝛ talia opera ma
gis nature attribuerent̃ ꝙ miraculo. Reſpõ
det ad iſtud argumẽtũ magr̃ Johãnes con
uerſus libro de cõcordia legũ. titulo. iij. iiij
ca. dicẽs ꝙ de facto ſic fuit ꝙ viuẽte xpo die
iouis in cena ante mortem ſuã et quotidie
illud miraculũ fit dei mirifica ptãte. Et dico
ꝙ poſſibile eſt deo qñ et vbi ſibi placuit mi
rabilia operare. ꝓut dicit̃ in thalmud ꝙ iter
mirabilia que fiebãt in domo ſãcta erat vnũ
notabile inter alia ꝙ qñ totꝰ populꝰ ibi erat
ſtãdo erant valde cõuicti et ſtricti ſed quãdo
curuabãtur neſciebãt ſe eẽ in loco magiſ ſpa
cioſo. et iſtud nõ ſemel. ſed ſemꝑ aſſerũt ꝙ fi
ebat dũ ibi populꝰ ſic cõueniebat. Item di/
cũt ꝙ in domo ſancta ſanctorum erant ipſiꝰ
menſura decem cubitorum multiplicatoruʒ
per decem et ſic erunt centum cubiti. et ꝙ ibi
erunt duo cherubin et quilibet eorum habe
bat decem cubitos ſuper decem multiplica/
tos et ſic erunt centuʒ cubiti in quolibet che
rubin. et iſtud eſt magnuʒ impoſſibile et ta/
men fiebat ſemꝑ et quotidie dicẽdo ꝙ erat
corpus ſine loco. quia vnus cherubin illorũ
erat tantus in quantitate quantus erat locꝰ
et ſic totum locuʒ occupabat. Vbi ergo erat
alius cherubin. non oporet aliud dicere ni/
ſi ꝙ vnus cherubin erat ſine loco et iſtud ẽ ĩ
poſſibile. hec ille. Patet ergo ꝙ non repu/
gnat miraculo pluries fieri. nunquid. n. mi
raculum fuit manna de celo datum filijs iſ/
rael. non negabit iudeus. Sed conſtat ꝙ nõ
ſemel pluit illis manna ad manducandum
ſed. xl. annis ſicut dicitur Exo. xvi. filij autẽ
iſrael manducauerunt manna in deſerto. xl.
annis donec venirent in terram habitabileʒ
Sic et illud precioſum ſacramentum man/
ducabunt fideles ꝙdiu fuerint ĩ deſerto hu
ius vite quouſqʒ veniant in terrã habitabi/
lem terram. ſcilicet viuentium: que eſt pro/
prie terra promiſſionis eterne. Ea ergo que
a iudeis impoſſibilia circa iſtud ſacramen/
tum allegantur patent non eſſe impoſſibilia
ſʒ deo valde poſſibilia. ſʒ qꝛ ibũs xps ẽverꝰ
meſſias et verꝰ deꝰ vt ſupra oñſum eſt. iõ ſibi
oĩa ſupradicta poſſibilia ſunt. Sed dicat for
te iudeꝰ ibũs nazarenꝰ quẽ tu dicis deũ vo/
cat ſe panẽ. Joh. vi. Ego ſum panis. nũqḋ
ex ſcripturis haberi poteſt ꝙ deus deberet
eſſe panis dico ꝙ ſic. vnde ſuper illud Leui
ti. xxi. Incenſum enim domini et panes dei
ſui offerunt. vbi littera noſtra habet et panis
dei ſui. littera hebraica habet et panis deus
ſuus. et ſequitur et panes propoſitionis of/
fert. hic habet littera hebraica. panis deus
ſuus. et ſequitur omnis qui habuerit macu/
lam de ſemine aaron ſacerdotis non accedet
offerre hoſtias domino nec panes deo ſuo
littera hebraica habet panis deus ſuus. Et
ſic in toto illo capitulo ponitur panis deus
ſuus et non dei ſui nec deo ſuo ad ſignifica/
tionem huius altiſſimi ſacramenti. Iteʒ nõ
eſt pretereundum in fine iſtius materie ad
memoriam reducere de iſto ſacramẽto ca q̃

ſequũtur in maiorẽ cõfuſionẽ iudeorum negãtiũ iſtud ſacramẽtũ. vñ Leui. viij: mãdauit in lege deus. ꝙ qñ ꝯſecraret ſacerdos aſſumeret colirida panis azimi et poneret in manib⁹ aaron et ꝙ eleuaret ante deũ. Jtez ꝙ pria die penthecoſtes aſſumeretur panis primitiarũ per ſacerdotẽ et eleuaret ipſuz ad deũ ſacerdos et vt dicit p̄dictus magr̄ iohãnes cõuerſus. libro et titulo quib⁹ ſupra. c. v. Dixerũt ſapiẽtes thalmud ꝙ ſacerdos eleuabat illũ panem ſurſum et deorſum ad dextram et ſiniſtrã et iſtud ſignificabat ꝙ tẽpore ſancti meſſie debebat p ſacerdotes iſtõ ſacrificiũ eleuari de pãe cõſecrato et ꝓpter iſtã ſatiſfactionẽ mãdauit lex moſaica: xv: ſicut de aeris primitias ſeparabitis ita et de pulmẽtis dabitis primitias dño. Et ſeq̃tur i litera hebraica de primitiuis pulmẽtorũ vr̄orũ cherima. i. tortã panis eleuabitis dño. et illud ſignabat iſtud altiſſimũ ſacramẽtũ. Teneo firmiter dicit iſte doctor ꝙ malicioſi ſapientes thalmud babylonie mãdauerũt cõburi. q̃ iſtud cherima. i. tortã panis mãdauerũt q̃ ſignificabat iſtud altiſſimũ ſacramẽtũ. Jtez malachie p̄io habetur ꝙ ſacrificia erãt prlũãda et cõuerti debebãt in oblatiões mũdã q̃ dictũ eſt de iſto altiſſimo ſacro ꝙ eſt via recta hoĩbus ad gl'am padyſi. et pax ꝑpetua in qua oblatione non fuerat aliqua pollutionũ q̃ erãt in alijs ſacrificijs. Et ibidem malachie. i. quis eſt in vobis qui claudat oſtia et incendat altare in eũ gratuito ñ eſt mihi volũtas in vobis dicit dñs exercituum. et munus nõ accipiã de manu veſtra. Abortu. n. ſolis vſq3 ad occaſum magnũ ẽ nomẽ meũ in gentibus et in oĩ loco ſacrificatur et offertur nomini meo oblatio mũda q̃ magnũ eſt nomẽ meũ in gentib⁹ dicit dominus exercituũ et vos polluiſtis illud i eo ꝙ dicitis. menſa dñi cõtamiata eſt et ꝙ ſupponitur cõtẽptibile eſt. etc̃. Ad hoc etiam ſacrificium ſignificãdũ deus voluit vt naſceretur in bethleem iſte ſanctus meſſias de quo ꝓpheta malachias in. c. v. Et tu bethleẽ effrata etc̃. Bethleem hebraice interpretatur domus panis. et ego dicit ſupradictus magr̄ iohãnes cõuerſus ante ꝙ reciperem iſtã legem de iſto ſacro diu dubitaui et ſepiſſime et locutus ſum frequenter de iſta materia cũ quodã ꝓuinciali miniſtro fratrũ minorũ in valle oliue: i nomine frater lupus de famuſto qui erat nimium litteratus et nõ quieſcebat anim⁹ meus ex dictis ipſius et feci duota ieiunia et orationes orãdo deũ aſſidue vt me dignaretur in iſta materia plenius informare. et quadã nocte dũ dormirem vidi i ſõnis quẽdam hominem veſtibus albis veſtitum et domum meam adinſtar lune clare lumine replebat et cũ interrogaſſem quis eſſet reſpõdit ãbroſius eps mediolen̄. et dixit mihi. Scias amicũ meũ miſtrũ duote deũ pro te oraſſe vt dignaretur te in hac materia informare et hoc dubium quod de iſto concepiſti altiſſimo ſacramento penitus remouere. ꝙ vtiq3 ſacramentum fit in memoriaz ſancti meſſie et tu recipe deuote et crede quoniam ſic ſe habet rei veritas et in iſtis verbis cor meuz aliqualiter acquieuit. Sequẽti nocte vidi obtenebrare totum mundum et iudei interrogabant ſi hec obſcuritas prouenieba ex eclipſi ſolis et lune et omnes timebant et ſe ſub meis veſtibus occultabãt et deinde remittebatur illa obſcuritas paulatine. et videbam ſolam pulcherrimũ i luce ſua. et videbam in ipſo quandam feminã et vnum puerum pulcherrimum et d' ore puculi lux clariſſima pullulabat et petebaz viſionis expoſitionem et reſpondebatur mihi totum mundum obſcurum fuiſſe ante aduẽtum huius paruuli. et de ipſo exiens lux reſplenduit toti mundo. et extunc a corde meo omnia dubia ſunt ablata et dixi cum anna. i. Regũ. i. Exultauit cor meum in domino et exaltatum eſt cor meum in deo meo quia letatus ſum in ſalutari tuo. non eſt ſanctus vt eſt dominus nec enim eſt alius extra te et non eſt fortis vt deus noſter. hec ille. Nec iudei debent habere pro extraneo ꝙ nos xp̄iani ponimus de conuerſione panis in verum xp̄i corpus et de conuerſione vini in verum ſanguinem xp̄i nec ꝙ meſſias fuit dus et hõ cum ipſi non habeant pro extraneo ꝙ ipſi dicunt propter dicta ſapientum thalmuth hũc ſacratiſſimum cibum non habent angeli nõ viderunt patriarche nec comedebãt prophete ſed ſolum eſt cibus chriſtianorum qui deducit ad vitam eternam.

Incipit conſideratio ſeptima de iudeorū crudelitatibus que tribus explicatur pūctis principalibus.

Eptima cōſideratio huius libri eſt de crudelitatibꝰ iudeorū d̄ ſua inaudibili ſeuitia legimꝰ in gentiliū libris vt i troyana hyſtoria pirrū achillis filiū crudelitatē exercuiſſe qꝛ polixenā virginē priami regis troyani filiā dilacerauit et eius ſanguie ſui p̄ris ſepulchrū irrigauit. Legimꝰ etiā in nono libro valerij maximi.c.ij.de crudelitate: ſillā romanū crudelē fuiſſe quia quatuor legiones Mariane p̄ris cōtra fidē eis datam in cāpo marcio trucidari et in tyberim p̄ijci fecit: et qꝛ virorū cede nō cōtentꝰ mulieres eorū occidi fecit. Legimꝰ ibidez et hanibalem crudelē qꝛ de corporibꝰ romanorū potētē in fluuio gello fecit ſupra quē traduxit exercitū. Legimꝰ ibidē et barbaros crudeles qꝛ pecoribus mactatis et inteſtinis eiectis intermittebant homies preter capita: eis cibū et potū miniſtrādo vt a vermibꝰ ex putrefactione naſcentibꝰ roderentur. Sed ſi volumꝰ attendere crudelitates iudaici populi longe ſeuiores p̄dictis inuenimꝰ et erūt tria puncta pricipalia huius cōſiderationis. Primꝰ punctꝰ erit de crudelitate iudeorū erga xp̄m meſſiaz et deū ſuū. Secūdꝰ de crudelitate iudeoruz erga ſeipſos. Tercius de crudelitate iudeorum erga xp̄ianos.

De crudelitate iudeorū erga xp̄m meſſiā ſuum.

Rimꝰ pūctus ē de crudelitate iudeorum erga xp̄m q̄ ſicut p̄batū fuit ſupra li.i.eſt verꝰ meſſias eorū et verꝰ deꝰ et hō. Patuit etiā ſupra in iſto.iij.li.cōſideratiōe. iiij.v.et.vi.et declaratur hec crudelitas quadruplr. Primo ſic. crudele ē cū quis inſurgit cōtra minorē ſe.iuſtū et bonū. Crudeliꝰ cuz quis inſurgit cōtra ſuū equalē iuſtū et bonū. Sed crudeliſſimū ē cū quis iſurgit cōtra dominū ſuū et regē ſuū iuſtū et inocētē et bonū. talis fuit crudelitas iudeorū cōtra xp̄m. Ipſe eni erat dn̄s et rex ſuus teſte pylato ihe ſus nazarenus rex iudeorū: et iterū.p̄s.ij. Aſtiterūt reges terre et p̄ricipes cōuenerunt in vnū aduerſꝰ dominū et aduerſꝰ xp̄m eius qui.p̄s.ad litterā expōit̄ de xp̄o etiā ſm antiquos doctores hebreorū. Unde rabi ſalomō in p̄ricipio p̄dicti pſalmi dicit. parentes noſtri expoſuerūt hunc pſalmū de rege meſſia ipſe inocēs qꝛ iniq̄tatē nō fecit nec inuentus eſt dolus in ore eius yſa.liij. Et iō cū iudei eū de pluribꝰ falſe accuſarent pylatus reſpondit. Ego aūt nullā cām mortis inuēio in eo ſz neqꝫ herodes Luce.xxiij. Ipſe erat iuſtꝰ et bonꝰ quā iuſticiā cōfeſſꝰ ē publice pylatꝰ dicēs. Innocēs ego ſū a ſāguie iuſti huius math.xxvij. Itē et vxor ſua cōfeſſa ē dicēs. Nihil tibi et iuſto illi. ibidē quaſi dicat Nullo mō cōdēnes eū ſz magis dimitte eū. Sed lz eēt eorū rex inocēs et iuſtꝰ nō erubuerunt eū tradere morti et tali morti qua nulla ignominioſior. nulla crudelior tēpore illo īueniebat̄ intantū eni miſeri iudei odiebāt xp̄m ꝙ p̄elegerūt liberare hoīem peſtiferum barrabā ne xp̄s liberaret̄. Itē ſcd̄o crudele eſt humilē et p̄ſtratū p̄imere. Nouimꝰ enim leones p̄ſtratis et humiliatis parcere. ſz iudei p̄ſtrato ihū corā pylato et pōtificibꝰ non pepercerūt xp̄s etiā fuit metrū et menſura totiꝰ humilitatiſ. dixit ei math.xi. Diſcite a me qꝛ mitis ſū et humilis corde. Sed iudei eiuſ doctrinā cōdēnētes crudeliores leonibꝰ fuerūt qꝛ.p̄s.xxi. Aperuerūt ſuper eū os ſuum ſicut leo rapiēs et rugiēs ſꝫ cōtra beſtiā vel hominem ſibi reſiſtentem. Item tercio crudele eſt percutere aliquem eo ꝙ verum loq̄tur ſic fecerunt iudei. cum percuſſerunt eum alapa dicentes. ſic reſpōdes pontifici. et chriſtus: ſi male locutus ſum in teſtimonium p̄hibe de malo ſi autem bene cur me cedis. q̄ſi dicat crudeliter mecum agis. Item.iiij ſi vituperatur qui reddit malum pro malo. et plus qui non reddit bonum pro bono plꝰ debet vituperari quaſi crudeliſſimus qui reddit malum pro bono. Sic fecerunt iudei qꝛ pro tantis beneficijs ſicut chriſtus eis fecit ifirmos eorum curando. leproſos mundando. cecos illuminando. obſeſſos a demonibus liberando. et eorum mortuos ſuſcitando p̄curauerūt ſibi mortem. Iō xp̄s de eis cōqueritur ſicut plāgit eccleſia in eiꝰ perſona

dicens partiꝫ illud michee. vi. Populi me⁹ quid feci tibi aut in quo cõtriſtaui te q: eduxi te de terra egypti paraſti crucem ſaluatori tuo. q: eduxi te ꝑ dſertū: xl. ānos et māna cibaui te et introduxi te in terrā ſatis optimā quid vltra debui tibi facere et non feci. Ego quidē plātaui te vineā meā ſpecioſam et tu facta es mihi nimis amara. aceto nāq; ſitim meā potaſti et lancea ꝑforaſti latus ſaluatori tuo: ego ꝓpter te flagellaui egyptū cū primogenitis. et tu flagellatuꝫ me tradidiſti. Ego te eduxi de egypto demerſo pharaone in mari rubro et tu me tradidiſti principib⁹ ſacerdotū. ego ante te aperui mare et tu aperuiſti lancea latus meū. Ego ante te iui i colūna nubis et tu me duxiſti ad pretoriuꝫ pylati. Ego te paui māna per deſertū. et tu me cecidiſti a lapis et flagellis. Ego te potaui aqua ſalutis de petra. et tu me potaſti felle et aceto. Ego ꝓpter te cananeorū reges ꝑcuſſi et tu ꝑcuſſiſti arūdie caput meū. Ego dedi tibi ſceptrū regale et tu meo capiti ſpineā coronā. Ego te exaltaui magna virtute et tu me ſuſpendiſti in patibulo crucis: Popule meus quid feci tibi aut in quo cõſtriſtaui te: reſponde michi. quaſi dicat. nihil feci tibi niſi bonū et tu quaſi crudeliſſimus impendis mihi malū iuxta illud. ps. Retribuerūt mihi mala ꝓ bonis et odiū ꝓ dilectõe mea. Fuerūt etiā iudei crudeliores lamijs ſicut Hieremias de eis conqueritur Trenoꝝ. iiij. ſed et lamie nudauerūt māmas ſuas lactauerūt catulos: filia populi mei crudelis q̄ſi ſtrutio in deſerto ſuper quo glo. Iralis hyſtorica ſic dicit. Sed et lamie etc. phariſeorū et ſcribarū duritia exprobat̄ q̄ lamijs duriores lac doctrine puulis negauerūt. lamia autē crudelior ſuis fetib⁹ q̄ cetere beſtie dicitur ſic phariſei populo doctrinā negauerūt ci n ſup lamiauerūt ſtrutionib⁹ ſiles q̄ oua ſua vbi exponūt nec infetū calefaciūt. lamia hebraice vl'it noiatur quā quidē hebreorū vnā de farijs ſuſpicātur q̄ pce dicūtur eo q̄ nulli parcāt quib⁹ ſunt ſimiles ſcribe et phariſei q̄ etiā manus miſerūt in filiū dei. plāgitur ergo ſynagoga que quaſi ſtrutio nullam ſibi ſpem aut proximis relinquit in poſterū. hec ibi.

De crudelitate iudeorū erga ſemetipſos quo ad captiuitatē et dānationē eternā.

Secūd⁹ pūctus eſt q̄ iudei nō ſoluꝫ fuerūt crudeles contra xpm meſſiaꝫ regē et deū ſuū ſed etiā fuerūt crudeles cõtra ſeipſos ſe captiuādo et ꝑpetuo dānādo. vnde cū pylatus tenens locū ceſaris eſſet in iudicio conſtitutus vt audiret allegata contra xpm et cõfeſſus fuiſſet publice ſe n̄ īuenire cauſam mortis in eo ſciens q̄ per inuidiā tradidiſſent eū morti. et cū cõfeſſus eſt ſe eſſe regē declarauit q̄ regnū ſuū non erat de hoc mūdo ante q̄ ſententiā daret contra eū confeſſus eſt eū eſſe innocētē et iuſtum vt patuit in precedenti puncto. Iudei miſeri q̄ tantū deſiderabant mortē ei⁹ publice ſe obligauerunt q̄ culpa et pena mortis eius eſſet ſuper eos et ſuper filios ſuos clamantes. ſāguis eius ſuper nos et ſuper filios nr̄os. M. xxvij. In quo manifeſte oſtendit̄ pūerſitas ipietatis et crudelitas eoꝝ qui nec ſibi timēt nec filijs. vnd dicūt et ſup filios nr̄os. ex quo ptꝫ q̄ culpā et penā ſibi iprecātur et ſue poſteritati. hic pōt accipi illud eccl. viij: Cū iracūdo nō facias rixā et cū audace nō eas i deſertū qm̄ quaſi an̄ illū nihil eſt ſanguis. i. effuſio ſanguis tales fuerūt iudei effuſionem ſanguis xp̄i ꝓ nihilo reputātes hō peccator ſanguini inſidiat̄. hoc ē q̄ ipſis iudeis ꝑdixit ſaluator Luc. xi. requirēt a generatiõe iſta ſanguis oīm ꝓphetarū qui effuſus eſt etc. q: pr̄es eoꝝ ſenios ipſi dn̄m occiderūt. Sic ergo iudei quaſi frenetici facti in ſeipſis man⁹ poſuerūt vt xpm occiderent dicentes. Sanguis ei⁹ ſup nos etc. O magna crudelitas q̄ pr̄ ſeipſū volūtarie et ꝓpriū filiū in captiuitatē et in irā dei ꝑpetuā tradat q: hec obligatio et iudeorū peccatū ē potiſſima cā q̄ q̄diu mūd⁹ durauerit ex nūc ib⁹ i eo iudeis et filijs eoꝝ ſēp erūt captiui vbicunq; ſint et ira dei erit ſup eos. Itē crudele ē furari aliena et crudeli⁹ furari ſua ſꝫ crudeliſſimū ē furari ſeipſū tales fuerūt miſeri iudei q: cū paſſio xp̄i ſe extēderet ad redēptõeꝫ toti⁹ hūani generis ſufficiēter et oēs hoies naturaliter appetāt ſaluari iudei ab hac redēptõe et ſaluatione furati ſūt ſeipſos nolētes pticipes fieri ꝑdicte redēptõis cū voce magna et rabido corde clamauerūt. Sāguis ei⁹ ſup nos et ſup filios nr̄os. O ifelix iudas q: crudel' fuit ꝯtra mgr̄ꝫ ſuū crudel' fuit ꝯtra ſeipꝫ laqueo ſe ſu/

ſpendens crepēs medius diffuſis viſcerib⁹
eius ſic ne miremur ſi iudei ei ſiles quia cru/
deles fuerunt contra dn̄m meſſiā regē et de/
um ſuum quod crudeles fuerunt ꝯtra ſeip/
ſos ſe et proprios filios perimentes. vn̄ et
pylatus in ep̄la quā miſit ad tyberiū ceſarē
ſuper mortē xp̄i ſic ait. tyberio auguſto pila
tus ſalutem. Nup accidit quod ipſe probaui
iudeos p inuidiam ſe ſuoſq; poſteros cru/
deli damnatione perimiſſe etc. vide ſupra
hanc epiſtolam lib. i. thezauro. i. teſtimo/
nio. iiij. Item predicti iudei fuerunt ſiles
neroni crudeliſſimo qui occidit magiſtrum
ſuum. Senecam nō volens tolerare rigorem
eius a pueritia. occidit etiā ꝓpriam matrem
et eā fecit ſcindi vt videret locum in quo cō/
ceptus fuerat. fecit ſuccendi ciuitatem roma
nā ſeptem diebus et ſeptem noctibus vt ex
perireтur quanta fuerit ſucceſſio troyane vr
bis. finaliter crudeliſſime occidit ſeipm. Sic
miſeri iudei reddentes malū pro bono occi
derunt magiſtrū et dominū ſuū propriā ma
trem ſuam ſcʒ ſynagogā pimerūt. Incēderūt
igni ſanctuarium ſuū et ciuitatem et ſeipſos
crudeliſſime eternaliter damnauerunt et qꝛ
tam crudeles et viri ſanguinū fuerunt culpā
et penam ſanguis xp̄i ſup ſe imp̄cātes. Ideo
eorū orōnes deus nō exaudit vt liberentur
a captiuitate in qua ſunt. vnde yſa. i. Cū ex/
tenderitis manus veſtras auertam oculos
meos a vobis et cū multiplicaueritis oratō
nem non exaudiam. manus enim veſtre ſan
guine plene ſunt:

De crudelitate iudeorū erga xp̄ianos q̄/
rum ſunt decemſeptem.

Ercius punctus eſt de crudelitate iu
deoruʒ erga xp̄ianos hec generatio
praua et exaſperans poſtq̄ ſeipſam vt p̄dic/
tū eſt crudeliter dānauit verſa in rabiē con/
tra xp̄ianos quorū ſunt perpetui ſerui diuer
ſis in mundi partib⁹ inaudita crudelia opa
ti ſunt. et cōtinue vt poſſunt feritatem beſtia/
rū excedētes crudeliſſime operātur de qui/
bus vt colligere potui ex diuerſis ſcripturis
et relatiōe virorū fideliū vſq; in p̄ns tempuſ
et eo tūc quo ꝓpter peccatum occiſionis xp̄i
ſui per orbē in captiuitateʒ ſunt diſperſi. xvij
famoſe crudelitates annotātur et nō ē dubiū
quin ſint alie plures nobis occulte cū dato
vno incōuenienti plura ſequi contingat:

In toletho oēs xp̄iani gladio ſarracenorū
trucidati ſunt.

Rima crudelitas iudeorū in ciuita
te tolethana regni caſtelle facta ē p⁹
infelicē caſum regis roderici vltimi
regis gentis gottorū āno. i. domini illuſtris
viri infantis pelagij in aſturijs currente erat
ſeptingenteſima a quiquageſima ſc̄da. et an
no dn̄i ſeptingēteſimo decimoquarto. tunc
ciuitas tolethana nobilis et fortis ac multo
rū bonorū abundātiſſima. ſpāliter in multi
tudie nobiliū militū ornata fuit poſita i po
teſtate yſmabelitarū et deuicta ſine prelio ex
ꝓditione et crudelitate iudeorum in ea ha/
bitantiū ſicut narrat frater Iohes egidij ſa/
moreñ. in ſuo archano. et lucaſ ep̄s thudeñ.
in cronica ſua ac plani⁹ in generali hyſtoria
hyſpanie cōtinetur. mod⁹ aūt ꝓditōis et cru
delitatis iudeorū fuit talis vt ibidē legitur:
cū eni xp̄iani eccleſiaſtici religioſi milites et
alij xp̄iani ciues in dn̄ica oliuarū ꝓpter ho/
nore ſolēnitatis magne ſm ſuā cōſuetudinē
exiſſent hoīes extra ſuā ciuitatē ad eccleſiam
ſancte loacadie vt diuinū verbū ibi audirēt
iudei crudeles qui cū ſarracenis poſuerūt ſu
am ꝓditionē ſignatā vt. ſ. illa die clauderēt
portas ciuitatis xp̄ianis et aperirent ſarrace
nis ſic de facto fecerūt. quia venientib⁹ ſarra
cenis ianuas ciuitatis aperuerunt eis. et in/
de exeūtes ad xp̄ianos cū eſſent inermes. et
de tā ꝓdicioſo ac periculoſo aduentu nihil
cogitātes oēs gladio trucidauerūt. quo fac/
to carpb princeps illorū ſarracenorū ex pre
dictis iudeis et ſuis ſarracenis p̄dictā ciui
tatem populauit.

In regno francie occiduntur infantes p̄er
iudeos.

Ecunda crudelitas iudeorum fa
moſa oſtenſa in regno franco/
rum ſicut narrat Vincentius ma
gnus in ſpeculo hyſtoriali li. xxx. c. xxv. vbi
dicit q̄ anno domini Milleſimo centeſimo
octuageſimo tercio. Philippus rex fran/

coꝝ iudeos de regno ſuo expulit. Audiens
nēpe multotiens eiſdē rex a pueris qui ī pa-
latio cū ipſo nutriti fuerāt. ꝙ iudei q̄ pariſiꝰ
manebant ſingulis annis xpianum vnum
in obprobriū xpiane religiōis quaſi ꝓ ſacri
ficio in criptis et foſſis ſubterraneis latēter ī
die cene vel in illa ſacra hebdomada peno-
ſa iugulabant. et in huiuſmodi nequitia per
ſeuerātes deprehenſi multotiens et igne cō
buſti fuerant. Nam et ſanctus Ricardus cu
ius corpꝰ in eccleſia ſācti Innocētij pariſiuſ
requeſcit a iudeiſ ſic īterfectus et cruci affixꝰ fe
liciter per martiriū migrauit ad deū vbi etiā
per eius interceſſiones operāte dño multa fa
cta miracula fuiſſe referūtur. Venerabilis er
go philippꝰ rex ꝙ viuēte prē diu mēte clau-
ſum geſtauerat et ob pr̄is reuerentiā perfice
re formidauerat in ipſo regni ſui initio zelo
dei flamatus aggreſſꝰ eſt. nā ad ipſiꝰ māda
tū capti ſunt iudei per totā franciā in ſyna-
gogis ſuis in ſabbatho. Et prio q̄dez expo
liati ſunt veſtibꝰ et auro et argento coſ ſiq̄dē
tēpore multitudo maxia iudeoꝝ pariſiꝰ ha-
bitabat q̄ de diuerſis orbis partibꝰ ob pacꝭ
diuturnitatē illuc cōuenerāt. Audierāt eniz
ſtrēnuitatē regū frācorū cōtra inimicoſ et pi
etatē in ſubditos illuc ergo diu cōuerſati in
tantū erant ditati ꝙ fere medietatem vrbis
ſibi vēdicauerāt. Sed et cōtra dei et eccleſie
decretū xpianos ī domibꝰ ſuis ſeruos et an
cillas habebāt qui etiā cū eis iudaizabāt
ciues quoq͡ꝫ milites et ruſticos de ſuburbijſ
et oppidis et villis ſupra modū vſuris gra
uabāt. et quoſdā etiā in domibꝰ ſuis iura-
mēto aſtrictꝰ quaſi captiuos in carcere deti-
nebāt. ſed et vaſa ſacra ꝓ inſtāti eccleſiarum
neceſſitate ſibi noīe vadij ſuppoſita tā vili-
ter tractabāt ꝙ eoꝝ īfantes in calicibꝰ offaſ ī
vino factas comedebāt et cū eis bibebant.
Itaq͡ꝫ timētibꝰ illis ne domꝰ illorū ab officia
libꝰ regꝭ ſcrutarentꝰ quidā ex eis crucē aure-
am et euāgelioꝝ codicē auro et gēmis deco-
ratū cū alijs vaſis in ſacco repoſuit. et in ꝓ
fūdā foueā vbi ventrē purgare ſolebāt ꝓh-
dolor viliſſime ꝓiecit. Que oīa paulopoſt
dño reuelāte ſunt īuēta. datoq͡ꝫ edicto a re-
ge vt oēs iudei a regno eiꝰ exirent. quidam
ad fidē xpi cōuerſi ſunt quibꝰ īuitu xpiane
religiōiſ oēs poſſeſſiōes ſuas integre cōceſ-
ſit. Alij vero baroneſ et p̄latos eccleſie do

nis et ꝓmiſſis allicere ceperūt vt per eoꝝ ſug
geſtionem et infinite pecunie ꝓmiſſionē ani
mū regis a ꝓpoſito reuocarent. Sed rex nec p̄
cibꝰ nec ꝓmiſſionibꝰ rerū tēporaliū emolliri
potuit. Illis ergo eiectis eorūq͡ꝫ poſſeſſioni
bꝰ imobilibuſ ad fiſcū regiſ deuolutꝰ. rex eo
rū oēs ſynagogas quas ſcolaſ vocabāt mū
dari iuſſit. et eas cōtra volūtatem oīm prin-
cipū eccleſias deo dedicari ibiq͡ꝫ altaria cō-
ſecrari fecit vt vbi priuſ xpūs in ore iudeoruz
blaſphemabatur ibidem a clero et populo
laudaretur. hec Vincentius.

Crudelitatem iudei in regno francie xpia
num quēdam flagellatum et ſpinis corona
tum ſuſpendentes exercuerunt:

Tercia crudelitaſ iudeorum circa idē
tempuſ in predicto regno francie ac
cidit. ſicut narrat p̄dictus vincentiuſ
magnuſ libro. xxx. ſpeculi hyſtorialiſ. c. liij.
cuius narratio talis eſt: Philippus aūt rex ī
francia dum eſſet apud ſanctū germanum in
laya. audita cuiuſdā xpiani morte ignomi-
nioſa ab ipſis iudeis perpetrata xpiane reli-
gioni cōpatiens: familiaribꝰ ſuis ignorāti-
bus quo iret ſubito arripuit iter apud brayā
velociſſime veniens poſitis in portis ipſiuſ
caſtri cuſtodibꝰ cōprehenſiſq͡ꝫ iudeis. lxxxiij
et āplius cōburi fecit. Comitiſſa enim ipſiꝰ
caſtri mūeribꝰ eorū corrupta tradiderat eis
quēdā xpianū cui falſo imponebāt furtum
et homicidiū. Hunc igitur antiquo odio cō
moti manibus a tergo ligatis et ſpinis coro
natū per totā villā fuſtigantes duxerunt et
poſtea patibulo ſuſpenderunt hec ibi.

In vna regni francie prouincia oēs xpia
ni occiſi ſunt.

Quarta crudelitas iudeoruz accidit
in eodem regno francie. Cum enim
iudei maleficijs vterētur et propter
hoc ſepe fuiſſent puniti accidit ſemel ꝙ iu-
deꝰ q̄dā crudeliſſimꝰ volēs vindicari de xpi
anis cogitauit modū et factꝰ eſt amicꝰ cuiuſ-
dā miniſtri iuſticie q̄ ligua nr̄a dr̄ verdugo

et cum ſenſit illũ grãdi ſecũ amicitia cõiũctũ
quãdã die rogauit eũ inſtãtiſſime vt vnius
hois daret ei cor fingẽs ſe habere neceſſitatẽ
eiuſdem pro medicina quadã ſine quo infir-
mitas quedã curari nõ poterat et colerando
factũ ſuũ dixit ei ꝙ quidã homo dabat ſibi
viginti coronas aurei ſi eũ ſanaret et qđ ip-
ſe daret ſibi decẽ illarũ ſi ei inbueret predic-
tum cor plura etiã alia ſibi promittens. Ille
ergo miſer tum ex amicitia tũ ex cupiditate
motus ãnuit ꝓmiſitq̃ ſibi cor hois ſe datu-
rũ. extrahenſq̃ illud predictũ cor a quodam
xpiano quẽ per iuſticiã in ptes diuiſerat tra-
didit vxori ſue cuſtodiendũ dicens ei ꝙ de-
cem coronas debebat habere ꝓ illo a tali iu-
deo amico ſuo. Cũ ergo mulier illa cogno-
uiſſet iudeum illũ maleficũ eẽ deo inſpiran-
te dure reprehendit maritum. Ille vero ecõ-
uerſo reprehendebat eã dicẽdo ꝙ ipſa eſſet
cauſa ꝙ perderet decem coronas et plura a-
lia promiſſa. Finaliter conſilio mulieris ſic
factum eſt ꝙ acceperunt cor cuiuſdam porci
et tradiderũt iudeo ſecretiſſime receperuntq̃
decẽ coronas aurei. quo facto iudeus ille ĩ-
modicũ gaudens maleficijs ſuis vtens ſe-
pelliuit predictum cor in quodam cãpo ma-
gno cogitans ſe cor hominis xpiani ſepeliſ-
ſe. Et factum eſt ꝙ poſt dies paucos cõgre-
gata eſt in cãpo illo innumerabilis multitu-
do porcorũ nõ ſolũ domeſticorũ ſed etiã ſil-
ueſtrũ. et tanta fuit lis et preliũ inter eos ꝙ
oẽs mutuo rabidis ſe morſib⁹ dilacerantes
occiderũt ſic vt nec vnus remaneret viu⁹. qđ
factũ a rege francie cognitũ iudeo capto ap-
ta eſt veritas qđ ſic fuiſſet factũ de hoib⁹ xpi-
anis illius ꝓuincie ſicut de porcis ſi cor ſepe-
liſſet hois xpiani. quare oẽs iudei illius lo-
ci ex regis ꝑcepto occiſi ſunt. hec autem ſepe
a pluribus fide dignis audiui ſic in francia
accidiſſe. His aũt et pluribus alijs malefi-
cijs vtũt iudei ꝙ̃ alie nationes mũdi cũ ſem-
per fuerint rebelles deo ydolatre et ꝑceptoꝝ
dei tranſgreſſores ipſi ſunt arioli ipſi ſomni-
atores. ipſi augures. ipſi malefici. ipſi incan-
tatores. ipſi phitones atq̃ diuini: cũ tñ eis
expſſe ſit in lege eis ꝓhibitũ deutronomij. x
viij. Nõ iueniat̃ in te qui luſtret filiũ ſuũ aut
filiã ducens per ignẽ. aut qui ariolos ſciſcite-
tur. aut obſeruet ſomnia atq̃ auguria. nec
ſit maleficus aut incãtator neq̃ phitones ↄ-
ſulat neq̃ diuinos et querat a mortuis veri-

tatem. hec ei oĩa abhoĩatur dñs. Et iteꝝ Le-
uiti. xx. vir ſiue mulier in quibus phitonicuſ
vel diuinationis ſpũs fuerit morte moriat̃
lapidibus obruent eos ſanguis eoꝝ ſit ſu-
per illos.

De crudelitate iudeorũ in alemania vbi
puellã occiderũt. et quare iudei in omni pro-
uincia quã inhabitant chriſtianum ſangui-
nem fundunt.

Quinta crudelitas iudeorũ famoſa ac-
cidit in alemania vnde refert frater
thomas patriarcha barbancenſ. in li-
bro ſuo de apibus. c. xxx. Miraculũ celeber-
rimũ quod accidit ãno ab incarnatione do-
mini. M. cclxi. quod factũ eſt in villa teuto-
nie forchin nomine. Contigit aũt vt quedã
vetula maligniſſima iudeis familiaris effe-
cta puellã cũs ãnorũ ſeptẽ a parentib⁹ abla-
tã venderet occidendã. Hanc igitur in ſecre-
to ſuper pulchra et plura lintheamia obſtru-
cta ore eius in omnib⁹ fere iũcturis mẽbro-
rum inciſionibus vulnerarũt maximo cona-
mine ſanguinẽ exprimentes et i ipſis linthe-
aminibus diligentiſſime receptãtes. Hanc
aũt poſt tormenta defunctã iudei in aquaꝫ
fluidã ꝓpe oppidũ ꝓiecerũt et ſuper eã cõge-
riem lapidũ poſuerũt. Tercia vero ac quar-
ta die per manũ erectã ad celũ a piſcatoribuſ
eſt iuenta et in oppidũ deportata horrẽtib⁹
et clamãtib⁹ populis ab ipſis iudeis tantũ
flagitiũ perpetratũ. Erat ei in vicinio mar-
chie princeps qui mox auditu tanto piaculo
ꝑuenit ad corpus ſtatiq̃ erectũ reſidẽs teten-
dit manũ ad principem quaſi vindictam ſã-
guis ei⁹ vel forte miſericordiã iplorarct p⁹
horã vero dimidiã iterũ ſe depoſuit defunc-
ti more ſuppinam. Adductiſq̃ ad hoc ſpec-
taculum impijs iudeis ſtatim eruperunt oĩa
vulnera corporis et in teſtimonium nephan-
de necis copioſum ſanguinẽ effuderũt. mox
clamor vulgi attollitur et ad vindictam zeli
totaliter eſt animatus. Ex quibuſdam indi-
cijs capta vetula conuicta eſt maxime
cum filia eius paruula omnia prodiderit
quia a puero et ebreo extorquet̃ veritas. Iu-
dei quoq̃ capti ſũt q̃ i puellã man⁹ nephari-
as extẽderãt rotatiq̃ et ſuſpẽſi ſũt cũ vetula

Duo vero mutuo ſe iugulauerūt hec nobis
fratres ordinis predicatorum Ricardus et
egidius ſicut illi qui in villa fuerunt poſt tri
duum quo hec geſta ſunt veraciter retulerūt
Hinc igitur videndeuz ē cur iudei ſibi conſue
tudinem in omni ꝓuintia quam inhabitāt
xpianum ſanguinez fundāt. Certiſſime eñ
compertum eſt ꝙ omni anno in qualibet ꝓ/
uincia ſortes mittunt que ciuitas vel oppi/
dum xpiani ſanguinem alijs ciuitatib⁹ tra/
dat. Conſtat quidem ex ſancto euāgelio ꝙ
pylato lauante manus et dicente. mundus
ego ſuz a ſanguine iuſti huius iudei impijſ
ſimi damauerunt Sanguis eius ſuper nos
et cetera. Super quo beatus Aug. in ſermo
ne quodam qui incipit in cruce munere dicit
Videt ꝙ ex maledictōe parentuz currat ad
huc in filios vena facinoris per maculaz ſā
guinis. vt per hāc fluidam importune ꝓles
impia in expiabiliter cruciatur quouſqȝ ſe re
am ſanguinis xpi reconoſcat penitens et ſa
netur. Preterea dicit ibidem ſupradict⁹ doc
tor ꝙ audiuit ſuis temporib⁹ quendā litera
tiſſimuz iudeorum cōuerſum ad fidez dixiſ
ſe quedam quaſi ꝓphetaz coruz in extremo
vite ꝓphetaſſe iudeis ceteri ſitis inquit nul/
lo mō vos poſſe ab illo quo punimini ve/
recūdiſſimo cruciatu ſanari niſi ſolo ſangui
ne xpiano quod verbum ceci ſꝫ iudei et im/
pij capientes induxerunt omni anno in om
ni ꝓuincia fundenduz ſanguinem xpianoꝝ
vt tali ſanguine conualeſcant et addidit ma
le autez intellexerunt verbum ſanguinez in/
telligentes xpiani cuiuſlibet. ſed prorſus il
lum ſanguinez qui in ſalutē peccamini quo
tidie funditur in altari. quem ſi quilibꝫ ve/
ſtrum conuerſus ad fidem xpi ſumpſerit vt
debuerit mox ſanabitur ab illa maledictōe
paterna. hec ille in predicto libro Ex hoc pa
tet ꝙ iudei qui non ficte ſed vere accedūt ad
baptiſmum ſtatim ſanantur ab illo fluxu ſā
guinis quem patiuntur.

In almania fuit cum intoxicauerunt om
nes puteos et fontes:

Sexta crudelitas famoſa iudeorum
facta fuit ſedente in cathedra petri.
Clemente papa. vi. qui fuit ducen/
teſimuſtercius apoſtolicus. et imperante hē
rico romanorum imꝑatore qui fuit. lxxxvi.

imperator Anno dñi. M. ccc. xlv. tunc enim
compertum eſt in alemania ꝙ iudei intoxi/
caſſent omes fontes et puteos vt occiderent
omnes xpianos dicte ꝓuincie. torti eniꝫ ali
qui eorum id confeſſi fuerunt eſſe veruꝫ. q̄re
mirantes alemani tantaꝫ crudelitatem et ti
mentes gentem ꝓdicioſam habere inter ſe ꝑ
totam alemaniam iudei cōbuſti fuerūt. ha/
betur ex cronicis imꝑatorum et ſummorum
pontificum.

In alemania fuit vbi tres infantes chri/
ſtianorum occiderunt.

Septima crudelitas iudeoruꝫ famo
ſa accidit circa annuꝫ ab incarnatio
ne dñi. M. cccc. xx. in alemania im/
perante friderico imꝑatore. Tunc eñ in viē
na ciuitate teutonie compertum eſt ꝙ iudei
occiderunt tres infantes chriſtinos. Cōper/
tum eſt etiam ꝙ mulier quedam chriſtiana
impijſſima vendidiſſet iudeis corpus dñi/
cum. quare ex ꝑcepto predicti imperatoris
ccc. iudei fuerunt igne cremati. et mulier illa
ducta per ciuitatem predictam a fabris for/
picibus ignitis fuit dilacerata hec mihi retu
lit quidam vir illaꝝ partium dictus Arnol
dus de almania q̄ me certificauit ſe ꝓprijs
oculis vidiſſe predictam executionem iuſti
ciae. tam illoꝝ trecentorum q̄ etiam predicte
femine.

In ciuitate pauie accidit vbi iudeus qui
dam medicus occidit vnum xpianū infantē

Octaua crudelitas iudeoꝝ accidit in
ciuitate Ancone. cum iudeus qui/
dam natōne Januen. nomine ema
nuel filius cuiuſdam magni medici iudei ꝑ
dicte ciuitatis cui⁹ nomē erat magiſter Sa/
lomon veniret ad me in cōuentu minorum
valiſolitano Anno dñi. M. cccc. lvi. et oſten
deret ſe cognoſcere erroreꝫ iudaice gentis et
peteret cum deuotione baptiſmo xpi emun
dari et interrogaui eum de pluribus et inter
cetera incident aliter queſiui ab eo ꝙ ex quo
cognoſcebat errorem iudeorum et ꝓfitebat̄
veritatem fidei catholice diceret mihi verita
tem de hoc ꝙ iudeis imponitur ſcꝫ ꝙ occi/
dunt et ſacrificant infantes chriſtianos cuꝫ
eos habere poſſunt. vtrum hoc ſit verum ſi

ſciuit determinate vel vidit vt poſſint chriſti
ani cautius obſeruari ab eis qui motus cō
ſcientia et zelo religiōis xpiane narrauit mi
bi duo crudeliſſima vnum quod audiuit a
parentibus ſuis iudeis et a pluribus alijs
iudeis et aliud quod ꝓprijs oculis viderat:
De primo dixit. Sepe audiui a parentibus
meis et ab alijs iudeis ꝙ in ꝑtibus ytalie
erat quidam iudeus qui dicebat magr̄ Sy-
mon de ancona medicus qui diſcurrens per
varia loca etiā per magnoꝝ dn̄oꝝ palacia ꝓ
pter officiū ſuū. Accidit ꝙ habuit familiari
tatem non paruā cum quodā peruerſo xpi-
ano ſacomano qui in quodam loco ceperat
vnum infantem xpianum etatis .iiij. annoꝝ
vt ab eo ſeruiretur ſicut conſueuerunt facere
gentes armoꝝ. Sed quia puer ille erat par-
uulus nec valebat labores ſuſtinere viaruꝫ
ex amicicia quā habebat cū predicto iudeo
tradidit eum et ſibi donauit nihil mali cogi
tans de his que iudeus gerebat in corde ſed
vt ei ſeruiret. Judeus vero non modicū cor
de gauiſus cepit infantem et cū eo redijt in
ciuitatem papie vbi domicilium ſuuꝫ habe
bat. et cum ingrederetur domū ſuam vidēs
horam qua poſſet deſiderium ſue feritatis
explere cepto infante ſuper menſaꝫ extendit
et euaginato gladio caput infantis xpiani
crudeliter abſcidit. dimiſſo ergo capite obli-
to ſupra menſam truncum cepit et in quādā
ſecretā camerā cum eo introiuit vt ſuum im
pleret peruerſum ꝓpoſitum. Interiꝫ vero ꝙ
ipſe erat in camera deo ordinante ingreſſus
eſt domum quidam magnus canis qui in-
ueniens caput infantis ſuper menſam ipm
in ore cepit et per feneſtram in vicū ſaltauit
Cum aūt iudeus ille crudelis exiret de ca-
mera vt predictum caput tolleret. et ipſuꝫ nō
inueniret non modicuꝫ miratus ſed et timo
re percuſſus ꝙ eſſet diſcoopertus ſtatim do
mum ſuam exiuit et data non ꝑua pecunia
quibuſdam ſacomannis occultatꝰ eſt et vſ-
ꝗ ad mare ſecrete ꝑductus et inde nauigio
tranſiuit ad turcos et ſic euaſit manus iuſti
cie ipſum diligenter inquirentis. Fuit auteꝫ
cognitum predictum factuꝫ crudele propter
predictum canem quia cum tenderet per vi-
cū cū capite in ore caſu obuiauit miniſtris
iuſticie qui reſpicientes non poterant bene
diſcernere quid eſſet illud quod canis gere-
bat in ore taliter erat ſanguine cruentatum.

Finaliter acclamantibus illis dimiſit caput
et vt cognouerūt ꝙ erat caput infantis mira
ti ſunt vehementer quis ſcꝫ auſus eſſet tam
crudele factuꝫ perpetrare. Sequentes igitur
veſtigia ſanguinis decurrentis guttatiꝫ per
vicum vnde venerat canis vſqꝫ ad domum
predicti iudei peruenerunt et introeuntes in
uenerunt menſam cruore infectam et truncū
infantis in camera iudeum vero non inue-
nerunt vt dixi ſupra. Ecce que audiui a pa-
rentibus meis et pluribus alijs vt ꝑdixi et
de quo eſt fama publica in tota ytalia:

In ſaona ciuitate accidit vbi iudei occide
runt vnum infantem xpianum et communi
cauerunt cum ſanguine eius.

Ona crudelitas iudeorum famoſa
accidit in ciuitate Saone que diſtat
per dietam a ciuitate Januenſi.
vnde predictus iuuenis emanuel poſt ꝙ mi
bi retulit predictam crudelitatem vt audiuit
Conſequenter narrauit id quod ꝓprijs ocu
lis conſpexit ſub forma que ſequitur. Cum
enim eſſem in ciuitate quadam ſubiecta ia-
nue que dicitur Saona vt viderem ſacrifica
ri quendam infantem xpianum pater meus
duxit me ad domum cuiuſdam iudei vbi
fuerunt ſeptem vel octo iudei congregati ſe
cretiſſime et clauſis ianuis diligētiſſime iu-
ramentum fortiſſimum omnes fecerunt de
celando id quod facere volebant. ſic ꝙ nul-
lo mō tēporibus vite ſue detegerent q̄cquid
ibi fieri viderent. quinimo citius paterentur
mortem vel ſeipſos occiderēt ꝙ aliquid ta-
le alicui viuentium reuelarent quo peracto:
ecce deducitur in mediuꝫ infantulus quidā
xpianus etatis fere duorum annorum et de
ducto vaſe illo in quo conſueuerunt recipe-
re ſanguinem infantium circumciſorum po-
ſuerunt predictum infantem nuduꝫ ſupra ꝑ
dictum vas et quatuor iudei illorum inten-
debant occiſiōi ſub tali forma et ordine. nā
vnus tenebat eum per brachium dextruꝫ. ſe
cundus per ſiniſtrum. tercius vero tenebat
caput eius eleuatum ſic ꝙ iſti tres tenebant
eum in forma crucifixi extenſum. quartus fa
ciabat opus qui infanti xpiano ſic diſpoſi-
to primo poſuit in ore eiꝰ ſtuppas fumo ple
nas ne ſcilicet clamare poſſet et deinde acce
pit quoſdam ferreos aculeos ſatis longos

et mittebat eos crudeliſſime infra ſtomacū
et latera infantis verſus partes corporis ſu
perioris qui non dubito quin per viſcera in
fantis tranſiret vſqꝫ ad cor. Sic ergo ille im
pius iudeus ſepe et celeriter vulnerans infā
tem mittens et extrahens predictos aculeos
copioſiſſime viuus ſanguis infantis effun
debatur in predicto vaſe. quod cum viderē
exhorrui facinus crudeliſſimum nec āpliuſ
reſpicere potui ſed abſentaui me aliquantu
lum in eadem domo. Pater meus vero ve
nit a me et dixit mihi multa inter que ſecre
tiſſime mihi mandauit ꝙ nunq̄ alicui viuē
ti ea que viderem nec que ibidē viſurus erā
detegerem. Sed ꝙ antea ſuſtinerem mortē
vel occiderem meipſum cum gladio q̄ ꝙ a
liquid huiuſmodi ſecreti reuelarem. et cum
redirem cum eo ad locum iam predictus in
fans expirauerat. capto ergo corpore euſdē
ꝓiecerunt eum in quandam profundiſſimā
et obſcuram latrinā que erat in predicta do
mo et deinde fructibus diuerſis ſalꝫ pomis
piris. nucibus. auelanis. et ceteris que ha
bere potuerunt in partes minutiſſimas diui
dentes ſanguini illi infantis chriſtiani in p̄
dicto vaſe miſcuerunt et de illa cōfectiōe hor
ribili omnes illi iudei comederunt et ego co
medi de ſanguine illo. qō poſt q̄ guſtaui fui
ita alterat⁹ in memetipſo ꝙ illa die nec alte
ra ſequenti nō potui aliquid manducare vo
lens quaſi viſcera effundere pre horrore. Ec
ce narraui vobis fidelit̄ ſicut vidi et quomo
do manducaui de ſanguine predicti infātis
chriſtiani Predicta omnia et plura alia nar
rauit p̄dictus iuuenis emanuel iudeus ante
me. et ante venerabilem patrem fratrem pe
trum vela pro tunc in ſupradicto cōuentu va
liſolitano guardianū. Et iterum atqꝫ iterū
ante q̄ ſacramētū perciperet baptiſmi et poſt
q̄ baptizatus fuit in eccleſia sancti Ja
cobi p̄dicte ville et vocatus franciſc⁹ Eadē
omnia corā reuerēdo in chriſto patre et dño
gharſia de hoamōte lucentine epiſcopo ei⁹
patrino in baptiſmate et corā venerabili do
mino petro baſques decanū eccleſie cōpoſte
lane ac coram alijs pluribus notabilib⁹ vi
ris eccleſiaſticis et laycis et publico notario
regis audientie predicti dñi epiſcopi ſecreta
rio ſcꝫ petro martini de guetaria per quē oīa
ſupradicta de duabus crudelitatib⁹ in ſcrip
tis ſunt redacta et ſignata et in ſupradicto cō
uentu minorum reſeruata ad memoriā tan
ti facinoris et dixit ꝙ ſupradicta acciderant
in predicta ciuitate quaſi per quatuor annoſ
ante conuerſionem ſuā. Et patꝫ ꝙꝙ petrata
fuit hec crudelitas Anno dñi. M.cccclij.

Jn regno caſtelle accidit in loco qui dicit̄
thauara vbi iudei ſeminauerunt aculeos in
cenderunt chriſtianorum domos.

Fama crudelitas iudeorū accidit
in regno caſtelle in quadam villa q̄
dicitur thauara que eſt in territorio
Ludouici de almanca. Caſus aūt vt eſt vox
cōmunis et publica fama fuit talis. Jude
us quidam filius cuiuſdam fabri iudei cō
miſit quoddam crimen ꝓpter quod fuit iuri
dice occiſus. pater vero eius pre dolore filij
concepit dolorem et peperit iniquitatem vt
enim vindicaret ſe de xp̄ianis in predicto lo
co finxit ſe ſtultum per multos dies. Modū
aūt ſue fatuitatis publicauit in hunc modū
vt ab omnibus ſtultus reputaretur qꝛ dieb⁹
et noctibus incedebat per locum predictum
clamans et percutiens portas domorū cū
martello intantū ꝙ iam de eius vocibus et
ictibus non curabant eum fatuum totaliter
reputantes. Jn domo vero ſua ſecretiſſime
cum pueris ſuis fabris faciebat quaſdā la
minas ferreas perforatas quibus poſſet de
nocte omnes portas domorum clauare
fecit etiam aculeos ferreos qui lingua noſtra
abrojos noiantur qui cōmuniter ab inimi
cis ſeminātur pro pedibus equorum et ho
minum clauandis. Cū ergo habuit ſuf
ficientiam predictorum nocte quadam intē
peſte noctis ſilentio diſcurrens celeriter per
locum vt conſueuerat clauauit portas a
culeos p̄dictos ſeminauit vt ſi qui forte fra
ctis portis exirent in aculeos inciderēt. Qui
bus peractis iuuatus non eſt dubium per a
lios iudeos cogitētes pimere omnes xp̄ia
nos appoſuit ignem domibus et fugit. Cū
ergo habitatores predicti loci pre vigore fu
mi et ignis calore excitarentur ſurgentes ve
lociter et vt ignem fugerent ad portas appe
riendas recurrerunt et non valerent eas ape
rire multi igne perierunt et ſi qui euaſerunt
fractis portis in aculeos ceciderūt grauiter
pedibus vulnerati quare predicte crudelita
tis et malicie inopinate querela ad regē ve

nit qui ſecundum ꝙ eſt publica fama literaſ ſuas dedit predicto loco ꝙ quicunqꝫ iudeꝰ in eo vel eius terminis caperetur ſtatim occideretur. Accidit aūt ꝙ iudeus quideʒ inter faciens ꝓpe terminum p̄dicti loci cogitans ꝙ a nullo poſſit videri quaſi deriſorie intrabat interminum predictum et ſubito exibat dicens hec verba iudeus in thauara iudeꝰ extra thauaram ſed qui latebant eū vidētes cōprehenderunt et ibidem ignibus cōbuſſerunt et ideo in ꝓuerbium traduntᷣ in illis ꝑtibus contra iudeos predicta verba iudeus in thauara et iudeus extra thauaram. nec ā plius iudeus aliquis ibi habitauit vſqꝫ in hodiernum diem.

In predicto regno accidit vbi iudei occiderunt vnum infantem xp̄ianum et ꝯmunicauerunt cum cineribus cordis eius.

Ndecima crudelitas iudeorum accidit in predicto regno caſtelle circa annū dn̄i. M ccccluij. Cū enī de nomine ihesu in villa valiſolitana vigintiduoſ ſermones facerem et vltimū in illa materia vellē facere relatū mihi fuit a perſonis fidedignis inter quas fuerunt. Reuerendus in xp̄o pater et dn̄s garſchias de voamon de lucenſ. ep̄s ſupra nominatus homo quidā magne ſcientie et bone conſcientie et Rodericus didaci de mendoca milles vtiqꝫ ſtrennuus atqꝫ timens deū. ꝙ duo iudei in terra ludouici de almanca ceperant vnuʒ infantē paruulū xp̄ianum furtiue et deducentes eū extra locum in quodam campo occiderāt et aperientes eum per mediū corporis extraxerunt cor eius et ſepulto corpore in ſuperficie receſſerunt. Canes aūt ibidem tranſeuntes corpuſculum illud effodientes extraxerūt et corroſerunt vnus aūt eoꝝ brachium cū manu deducēs in ore a paſtoribus captus ē et ſic detecta fuit mors infantis qui non inueniebatur. Iudei aūt predicti ꝯuocātes ſecrete alios de quibus et ipſi confidebant predictum cor combuſſerunt et in cinerem redactum vino miſcuerunt et de illo predicti iudei bibentes communicauerūt. Supra quo facto p̄dictus didacus de almanca fecit diligentem inquiſitionem et inuenit p̄dictos iudeos reos in crimine captoqꝫ vno illoruʒ qui fecerat factum vir quippe rubeus capillis et barba quem ego vidi et tormentis expoſitus confeſſus eſt et non negauit. Cumqꝫ vellet facere iuſticiam de eodē iudei qui nō dormiebant velociſſime itinerantes a rege litteras habuerunt in quibꝰ aduocabat cauſam ad ſe et mandabat militi ꝙ non ꝓcederet vltra quouſqꝫ amplius videretur in cauſa et ſic ceſſauit predictus miles ab executione iuſticie. Hac ergo certitudine habita ego predicaui predictum ſermonē in eccleſia ſancti Nicolai que eſt ꝓpe iudaiſmum vbi tota villa cōuenerat proceſſionaliter et etiā multi iudei et ibidē aggrauaui hanc crudelitatē mihi nouiter relatam vt dictuʒ eſt quod verbuʒ publicatū nō modicū diſplicuit iudeis ibidem preſentibus ac etiam pluribus alijs de genere ſuo illis fauentibus. Propter qđ ſic factum eſt ꝙ iudeus ille ductus fuit ad predictam villam valiſolitanam procurantibus aliquibus de genere ſuo qui protunc magnam partem in cancellaria regis habebant vt colore iuſticie ipſum liberarent extrahentes eum a manibus predicti militis. Poſitus ergo eſt in carcere publico. et tūc ſupradictus dominus Lucen̄. epiſcopus litteram quandam recepit a ſupranominato milite ludouico de almanca nomine ꝓprio roboratam quam ꝓprijs oculis vidi et in manibus meis tenui et legi. in qua narrabat et aſſerebat omia ſupradicta fore vera et quō ceſſauerat ab executione iuſticie propter predictam litteram regis recommendans eideʒ predictum negocium ꝓpter honorem fidei ex quo erat principalis in conſilio regis. vidit inſuper predictus dn̄s epiſcopus inquiſitionem factam per ſupradictum militeʒ in qua omnia predicta continebantur vt mihi affirmauit. Sʒ quia munera et fauor timor et amor corrūpunt iudices et tres pretores intendebant in cauſa quorum vnus ſine altero nihil poterat facere in caſu illo. et duo illorum erant de genere illo ideo tamdiu illi duo dilatauerunt negocium et diſſimulauerunt hec et alia cauillantes ꝙ nihil vſqꝫ nūc in executiōe iuſticie factū eſt vt de iudicibꝰ illis ſuo tempore deꝰ faciat vltionē.

In eodem regno ciuitate thaurēn: accidit vbi preſciderunt carnem cū ſanguine de crure cuiuſdam paruuli chriſtiani et ſecum deduxerunt.

Vodecima crudelitas iudeorũ acci-
dit in ciuitate thauri ſupradicti re-
gni caſtelle anno dñi. M.cccclvij.

Cum eñi in ea parte ciuitatis p̄dicte que de
populata ē duo infantes chriſtiani fere eta-
tis ſeptem annorum in ſolacijs puerilibus
ambularent ecce duo iudei qui viderũt eos
ſolos et a nemine videri p̄dictos infantes
capere voluerunt ſed quia timuerunt nõ ha
bere ſpacium ad ſuam maliciam exercendã
currentes poſt eos vnuꝫ acceperunt et abſcin
dentes fruſtrum carnis de crure eiꝰ inuoluē
tes in ſanguine eius receſſerunt et ſtatim
fugientes in ciuitatem zamore ſe receperunt
Quid aũt fecerunt de carne illa ignoratᷣ cuꝫ
ex negligentia nulla facta fuerit executio iu
ſticie hoc mihi narrauit reuerēdus in xp̄o pr̄
et dñs Alfonſus de viuero epiſcopus ſala-
mantinus certificãs me de veritate huius fa
cti. cum paruulus predictus cuiꝰ caro abſci-
ſa eſt. eſſet filius cuiuſdaꝫ ſcutiferi ſui qui di
cebatur iohannes de benapharſes. Iteꝫ de
eadem ciuitate anno quo ſupra vir quidem
ſimplex venit ad me volens ꝓponere quere
lam quandã ſimilē predicte in conſilio reg̃
que talis erat vt in ſcriptis oſtēdebat ꝙ die
quadam iudeus quidam cepit vnum par-
uuluꝫ ſub clamide nemine vidente et manu
poſita ſuper os ſuum ne clamare poſſet de-
duxit illum ad domũ ſuam. ſolo vero poſi-
to clauſis portis domus ſue temptauit occi
dere infantem ſed dño diſponente clamauit
infans. et cum clamaret caſu quidem opera
rij venientes de vinearũ culturis et tranſitũ
facientes ante portas domus predicti iudei
audientes voces predicti infantis ſteterunt
percuſſeruntq; portas predictas fortiſſime
cum inſtrumentis agrorũ que in manibus
ferebant intantum ꝙ iudeus neceſſario ha
buit apire et inuēto infante inquirebant q̇d
nam eſſet iſte clamor et iudeus reſpondit ꝙ
ludebat cum eo ſic ergo liberatus eſt infans
ille a ludo iudei qui narrauit eis quomodo
ceperat eũ iudeꝰ et quõ eũ occidere voluerat
Accuſatꝰ fuit iudeꝰ ille in p̄dicta ciuitate co
ram iudicibus eiuſdem et deducta eſt cauſa
ad regis ꝯſiliũ quid ãpliꝰ factũ eſt nõ noui

In medicinis vbi aſſignantur tres ratio
nes quare non expedit xp̄ianis vti medici-
nis iudeorũ.

Ecimatercia crudelitas iudeorum
exercetur communiter in medicinis Plu
rimi eñi iudeorum videntes negli-
gentiam xp̄ianorum in diſcenda artem me-
dicine viribus laborant ꝑ peritia dicte artis
et cum vigeant aſtutia ſerpentina ſtudent vi
riliter dñis cõplacere vt eos teneant pro par
te ſua. et intantum iam dñi temporales imo
quod flendum eſt et prelati eccleſiaſtici eis
adherent vt vix inueniatur aliquis eoꝝ qui
non habeat penes ſe dyabolum iudeuꝫ me
dicum qui intantũ laudant eos vt dicũt xp̄i
ſtianos medicos licet peritos ſicut ego co-
gnoſco ignaros in arte medicine. Cum ergo
iudei predicti cognoſcunt circa ſe fauoreꝫ do
minorum ſunt circa inferiores ſeuientes be-
atus qui ab eorum manibus euadit. Nar-
rent qui ab eis recipiunt purgationes et ſicu
hothomianꝫ conſilia me eñi exiſtente in ci-
uitate Segobieñ. Iudeus quidã medicus
purgatõnem quãdaꝫ tradidit vni xp̄iano et
caſu vnus alius amicus illius infirmi qui
etiam pro tunc incipiebat infirmari modicũ
quod ſuꝑ fuit de purgatõe illa quod nõ po
tuit recipere p̄mus ipſe accepit cogitans et il
lud ſibi ſalutare. qui quaſi ſubito intrinſecꝰ
igne ſuccenſi facti ſunt amantes in tantuꝫ ꝙ
poſt quintam diem primꝰ mortuus eſt. Ali
us vero quaſi per miraculũ liberatus de ſi-
milibus aũt non eſt numerꝰ intantum ꝙ ſi
vnum curant quinquagita occidũt. ſicut rep
tum eſt iudeos medicos ſeipſos in ſuis ſolē
nitatibus laudare conferētes adinuicē quis
eorum plꝰes occideret xp̄ianos. Et ſi vis ſa-
re cauſas quare xp̄iani non debent recipere
medicinam a iudeis. Audi teſtem famoſuꝫ
ex eoꝝ genere ſcꝫ magiſtrũ Alfonſum conuer
ſum in libro bellorum dei. ca. xliij. vbi dicit
Non expedit xp̄iano alicui medicinã recipe
a iudeo triplici rõne. Prima eſt quia iudeꝰ
ſecundum veritatem nõ cognoſcit naturas
et cõplexiones omnium ciboꝝ qui eis deſe-
runtur niſi ex auditu nõ tñ ex experiētia quã
ipſe ꝑ ſe facere poſſet. verbi gratia nõ cogno
ſcit medicꝰ iudeus naturam carnis leporiſ
et cirogrilli. et ficedule et piſcis cõm̃. et ſic de
alijs carnibꝰ per libros ſicut cognoſcit carnē
bouis arietis et hyrci et alios ciboſ quos ha
buerit in vſu comedēdi. et iam dixerũt ſapiē
tes medici ꝙ nõ ſufficiat alicui ad hoc ꝙ ſit
bonus et verus medicꝰ legere in libris quo-

uſq₃ vtatur experimentis et ꝓbationib⁹ medicinarū et ciboꝝ et infirmitatū et infirmos viſitando. Medicus aūt non poteſt experiri naturam ciborum ſibi vetitorum niſi in corpore alieno ſicut ꝓbant et experiūtur venena in alieno corpore parua ſapiētia. ſufficit ad diſcernanduz cibos vel ea que ſemper ſunt nociua quia ſufficit ꝙ ſciat de illis ſolūmō ꝙ ſunt nociua ſed non ſufficit parua ſapientia ad vetandum ea que non ſunt ſemꝑ nociua nec ſemper vtilia. et ideo qui caret magna ſapientia in ſimilibus adducit infirmū ad periculum vel ad mortem. Secunda rō eſt qꝛ talis medicus vel timet facere peccatuz ſecundum legem ſuam vel nō et cōſtat ꝙ timet facere peccatum quia ſapientes iudeoꝝ dixerunt ꝙ melior medicorum ibit ad iſernū et cā hui⁹ ē qꝛ itētio medicoꝝ vt plurimū eſt vt acquirant diuitias vel vt acquirāt magnum nomē ſibi non vt ſeruiāt deo. et hoc eſt eis aliqñ cauſa ad elongandum aliquādo infirmitates vel ad peiorādū eas vel vt infirmos ꝑimant. et ſi talis eſt natura medicoꝝ in generali ꝙ̄tomagis hoc erit de medicis iudeis cū vt cōiter nō ſit in eis timor peccandi vt dictum eſt. Tercia ratio eſt ꝙ lȝ medicus iudeus eſſet timidus in peccādo ſcđz legem ſuaȝ. expedit multū vt vnuſquiſq₃ ſe cuſtodiat ab eo quia lex ſua precipit ei occidere xp̄ianos et eorū bona accipere. defenditur etiaȝ iudeus a reddendo xp̄iano ea que perdiderit et oblitus fuerit. et ſoluere ei debitum quod debet et facere ei amorem et ꝙ ē preceptum legis occidere euȝ ꝓpter que oīa xp̄ianus eſt debitor anime ſue ſi ponit corpus ſuum in manibus medici iudei. et quare xp̄ianus confidet de fide iudeorum cū ipi non confidant de xp̄ianis. quia intentio eorum ad malū prona eſt et ad ſuſpitiones habendas de bonis. et ꝙ ipſi venenoſe retinēt in cordib⁹ ſuis vt faciant. alijs de hoc ſuſpicantur in alijs et ſic dixerunt ſapientes eorū in thalmuth ꝙ non debent recipere medicinam a xp̄ianis nec ab alijs gentilib⁹ nec debent eorum capilli ab illis circinari vel radi nec habere ſocietateȝ cum illis in via nec ſtare ſoli cum eis in vno loco ſed ſi xp̄ianus catholicus elongauerit ſe a iudeo in dando et recipiēdo ſpecialiter ſi elōgauerit ſe ab eo in facto medicine recipiet magnam remunerationeȝ a deo quia in hoc implet magna dei precepta cum cuſtodiat animam et corpus ſuum ac etiam alios chriſtianos qui cum in hoc audierint a mortis periculo. quia lex dicit deutro. iiij. cuſtodi temetipſum et animā tuam ſollicite. et iterum hiere. xvij. cuſtodite animas veſtras. Item ſi xp̄iani in his ſe cuſtodierint a iudeis facient in hoc ſeruitium deo et iheſu xp̄o filio eius ſeruiēt deo. quia cum iudei viderint ꝙ venit eis aliquod dānum quia non timent deum nec timent peccatum erit hoc eis cauſa et ratio vt redeāt ad timorem dei et vt abſtineant a peccato et in hoc implet magnum preceptum dei Sic eñ dixerunt ſapientes ꝙ maior eſt ante deū ille qui facit alium facere bonum ꝙ̄ ille q̄ facit. Seruient etiam iheſu xp̄o filio eius: q̄a cum iudei viderint ꝙ eis naſcitur aliqđ dānum propter malos mores eorum et propꝫ defectum modeſtie qui habetur in eoꝝ thalmuthica lege erit eis hoc cauſa et ratio vt redeant et diligenter attendant in aduētu meſſie ſicut eis ſupra probatum eſt. et vt dimittant legem illam crudelitatis et accipiant legem iheſu xp̄i veri meſſie que eſt lex charitatis humilitatis et modeſtie et non eſt in mūdo maius preceptum dei ꝙ̄ predictum. Et ideo hec ſcripſi non propter eorum vituperium ſed vt ſeruiam deo et vt oſtendatur laus et honor legis iheſu chriſti et conuertentiuȝ ſe ad illam. hec ille In concordantiam hoꝝ poteſt adduci illud ꝓuer. xxi. Qui cuſtodit os ſuū ſcȝ a medicinis recipiendis a iudeis cuſtodit ab anguſtijs aīam ſuam.

In venenis propinandis:

Uartadecima crudelitas iudeoruȝ eſt in venenis propinādis. Rabies enim iudeorum plurimos vocādi modos circa chriſtianos inueniens non ſolum circa infirmos ſed etiam circa ſanos ſe extendit ſed ſpecialiter in veneni propinationibus et non ſolum talia operantur ignorātibus chriſtianis: ſed etiam cum aliqui peruerſi xp̄iani dyabolico conſilio illuſi volūt aliquem occidere veneno ad iudeos tanꝙ̄ ad peritiſſimos in hac arte recurrunt qui interpoſitis iuramentis de ſeruādo ſecrete audacter virus effundunt ſicut nuper accidit in campis gotticis iſtius regni caſtelle vbi cuȝ duo fratres milites quorum maior dicebaꝫ

Johannes de vega pacifice vt videbatur in
vnū ſepe cohabitaret minor fratris ſui mor
tem excogitauit vt tota hereditas ꝑueniret
ad eū puſſantib⁹ ergo cor ei⁹ auaricia et am
bitione proditōez excogitatam reuelauit cui
dam iudeo medico. aut almiram predicti re
gi qui data pecunia vel ꝓmiſſa et iuramēto
ſecreta interpoſito tradidit ſibi venenū quo
fratrem ſuum perimeret. Cumq̄ die quadaȝ
ad menſaȝ fratris veniret obſeruato puncto ī
vaſe in quo vinū erat fratri ꝓpinanduȝ ſolū
venenum effudit. Cum vero dapifer eiuſdē
militis in argentea taca vinū illud poneret
vt predicto militi ꝓpinaret ita fuit taca illa
ſubito quodā colore horribili obfuſcata q̄ð
pauidum erat vinū illud aſpicere. cognoue-
runt ergo manifeſte ꝙ venenū erat in vaſe
et facta diligēti inquiſitōne inuentum eſt ꝙ
frater eius fecerat proditōnem illam. captus
ergo et vinculat⁹ confeſſus eſt et nō negauit
ſed ſupplicatōnibus quorūdam militūȝ ve-
niam meruit a fratre cum hac cōditione ꝙ i
grederetur religionem de qua nunꝗ̄ exiret
et ſic factū eſt quia poſit⁹ fuerat in monaſte-
rio monachorū ſancti būdicti ville ſupradic
te valiſolitani in qua nūc monach⁹ eſt effec
tus. iudeus vero qui dederat vinū cognito
ꝙ proditio erat detecta ne forte capt⁹ vi tor
mentorum hec et alia plurima mala que fe-
cerat reuelaret ꝓpter que merito nō ſoluȝ ip
ſe ſed omnes iudei deberent perire veneno
hauſto ſeipſum necauit. O ꝙ periculoſa eſt
cōuerſatio iudeorum chriſtianis omnibus
ſpecialiter magnatib⁹ et regibus Nunq̄d vo
imperator ſequens conſilium ſymonis ma-
gi iudei in omnibus horribilis fuit et mala
morte finiuit. Nunquid helena Conſtātini
mater ex nimia conuerſatōne cum iudeis in
hieruſalem quaſi cōuerſa fuit ad iudaiſmuȝ
niſi interueniſſet filius eius qui fecit ꝙ con-
gregarent̄ ſapientes iudeoꝝ cuȝ ſacerdotib⁹
chriſtianorum rome vbi fuerunt ex ꝑte chri
ſtianorum: lxxv. epiſcopi. et de iudeis. xij.
ſapiētes et centū et noue ſacerdotes. et facta
fuit diſputatō coram Conſtātino et helena
matre eius et fuerunt omnes iudei deuicti et
confuſi per ſolum ſanctum Siluestruȝ papā
et conuerſi ad fidem chriſti ac regina helena
liberata a periculo in quo erat vt patet in cro
nicis imperratorum et generali hyſtoria hy-
ſpanie Nonne rex petrus caſtelle ſequens cō
uerſationem et conſilium duorum iudeorū
quorum vnus dicebatur Abenſarſal. q̄ cer-
tificauerat eū ꝙ deberet lucrari terrā ſanctaȝ
iheruſalem quia ſic inuenerat in ſigno nati-
uitatis eius Alter vero iudeus vocabat̄ ſa
lomon leui q̄ erat eius thezaurarius maior
in omnibus infelix fuit crudeliſſim⁹ non ſo-
lum in extrancos ſed etiā in ſuos fratres et
naturales ſubdictos ac mala morte finiuit
occiſus in montiel a rege Henrico. Non rex
alfonſus ex conuerſatōe iudeorum in tantā
venit cecitatem ꝙ tenuerit quandam iudeaȝ
in ꝯcubinaȝ quinq̄ annis. in q̄b⁹ ſic fuit alie
natus maleficijs illius iudee ꝙ nullus po-
terat habere audientiā cum eo et regnuȝ de-
ſtruebatur. niſi milites ſuccurriſſent qui qua
dam die ipſā occiderunt cuȝ ſeruitorib⁹ eiuſ-
dem ſcōm ꝙ legitur in cronica didaci capi-
docii. Non ergo poſſum approbare ꝯuerſati
onem xp̄ianoꝝ cum iudeis ſpecialr̄ magna
tum prelatorum et regum cū tot mala exem
pla et pericula non ſolum corporum ſed eti
am animarum et reipublice legamus et ex-
periamur.

In orationibus in quibus quotidie pro
orāt deſtructōe ecc̄ie xp̄i et principū xp̄ianoꝝ

Quintadecima crudelitas iudeoruȝ
in oracionibus eorum oſtenditur
non enim iudei orant pro inimicis
et perſecutoribus ex charitate et pietate ſicut
faciunt xp̄iani ſed ſicut in operibus vt ſupra
daret crudeliſſimi oſtendūtur ſic et in oratio
bus ſuis ſpecialiter in quatuor. Primo in fe
ſto mardochei q̄ð adhuc celebrāt. xv. kal's
marcii conterunt ollas in ſynagogis dicētes
ſicut contritus eſt aman ſic regnuȝ xp̄ianoꝝ
velociter conteratur. Secunda oratio iudeo
rum precipitur eis ꝙ fiat cum tranſeunt ante
domos orationis xp̄ianorum. orant eniȝ ſic
in ſententia ſcōm hebraicum ſuū dom⁹ ſup
borum ꝓſternet te deus. Terciam oratoneȝ
faciunt cum tranſeunt per cimiteria chriſtia-
norum ſub tali verboꝝ ſerie. erit verecūdata
mater veſtra erit repudiata illa que vos pe-
perit q̄ꝛ finis xp̄ianoꝝ vermis eſt. Quartam
orationē faciunt quondie ter in die in q̄ ma
ledicūt ihesū xp̄m et diſcipulos ſuos atq̄ re
ges et principes xp̄ianos cu⁹ tenor talis ē ſm
Hieronimū de ſācta fide in tractatu ſecūdo

libri ſui quem compoſuit per mandatuꝫ pa
pe benedicti in capitulo quinto. et vt intelli-
gatur notandum ꝙ iudei vocant conuerſos
ad fidem chriſti meſunadiu. i. deſtructos di
cunt ergo ſic meſunadiu. i. deſtructis non ſit
ſpes et omnes heretici et omnes qui loquũ
tur cõtrariuꝫ iſrael in breui ſint ſciſi et regnũ
ſuperbioſum in breui ſit euulſum caſſatum
et deſtructuꝫ et omnes inimici noſtri ſint de
ſtructi et humiliati et confracti breuiter in di
ebus noſtris: Magiſter Alfonſus cõuerſus
in libro de bellis dei ca. xliij. vocat iudeos
ſuperbos et crudeles quia non orant ex cha
ritate ſicut xpiani et ponit in terminis ſupra
dictam orõnem ſub hac forma. Qui conuer
tuntur ad aliam legem non habeant ſpeꝫ et
omnes heretici ſubito pereant et omnes nr̃i
inimici et omnes odientes nos et omnes q̃
querũt mala nobis ſubito ſuccidant̃ et om̃e
regnum ſuperbie frange cito deſtrue et opp̃
me cito in diebus noſtris et ipſi vocant xpi
anos regnum malignitatis. hec ille. Cum
autem iudeis dicit̃ a xpianis ꝙ ipſi faciant
hanc orõnem ſtatim negant. ſed mentita ē
iniquitas ſibi: cum hoc fuerit publice oſten-
ſum per ſupradictum magiſtrũ Alfonſuꝫ il-
luſtriſſimo regi alfonſo qui diſputauit cum
maioribus et ſapientioribus iudeoruꝫ et fe
cit eos cognoſcere ꝙ dicebant p̃dictam orõ
nem et maledictionem contra xpianos pro
pter quod predictus rex inhibuit iudeis ſin
gulis ne illam orõnem dicerent et ꝙ eaꝫ ab
omnibꝰ libris ſuis raderent et amouerẽt cu
ius tenor talis eſt. Dñs alfonſus caſtelle to
leti et legionis galecie. hyſpalis. cordube.
murcie. gibennij. et algarbij. Rex. dñiſqꝫ mo
line conſilijs iudeorum oim regnoꝝ noſtro
rum. et ipſoꝝ quilibet graciam cum ſalute.
Uolo vos ſcire nobis fuiſſe relatũ per ma-
giſtrum Alfonſum conuerſum ſacriſtã ma-
ioris eccleſie valiſoletane vos vti a magnis
temporibus inter vos quondie ab vtroqꝫ
ſexu adulte etatis orõne quadaꝫ in qua ma
ledictionem omnipotẽtis dei xpianis ac oĩ-
bus ad fideꝫ xpi conuerſis imprecamini eos
cenſendo hereticos etiaꝫ inimicos capitales
et ꝙ publice deuꝫ exoratis vt eos deſtruat
atqꝫ ꝑdat. et lꝫ aliqui iudeoꝝ dicendo nega
bant hoc non dicere xpianis diſputauit in̄
hoc dictus magiſter Alfonſus cũ ſapientio
ribus valeſole qui de vobis fuerunt adinuc̄
ti corã iudicibus veſtris ac ſcribis publicis
et merinis atqꝫ ꝓbis viris deprecatoribꝰ fra
tribus et multis alijs circũſtantibꝰ vbi iu-
ramento legis iudeoꝝ illi ſumme literati in
ter ſe conceſſerunt dictis librorũ ſuoꝝ iniun
ctum ab anteceſſoribus hoc fuiſſe veluti di-
ctus magiſter alfonſus demõſtrabat et ipſi
ſuis nominibꝰ ſup hoc vice et vicibꝰ robo-
rarunt in hebraico. videntes nobis hoc vitu-
perare et erogare fidei xpiane in bonũ duxi
mus per mandatũ ne in aliquo regnoꝝ nr̃o
rũ amplius hoc fiat. ꝙ ſi iudeus aliquis vl̃
iudea hoc p̃ſumpſerit attemptare iudicibus
omnibus et merinis atqꝫ potentibus cuiuſ-
qꝫ loci in quo hoc acciderit qui hãc nr̃am lit
teram viderint vel tranſũptũ ſignato nota-
rio publico iniungimus viua voce ibi reme
dium ponere ſicut erga illos qui contra xpi
anã fidem ꝓponunt et lr̃am noſtram recipi
unt in cõtemptũ et ꝙ vt ibi ſcribitur cõplea-
tis et vnus pro alio non excuſet̃ quod iniun
gimus ponere in effectu et cuſtodiatis et de
fendatis. Predicte noſtre litere vel tranſum
pti illius ſignati notario publico oſtenſorũ
nec ꝑmittatis dicto vel facto aliquẽ vel ali-
quos contra cũ ꝓcedere qꝫ modo nec aliud
faciatis in hoc ſub pena noſtri dominij cen-
tũqꝫ marabetinoꝝ nõmiſme noue cuiuſlibet
omni vice. et qualiter vos hanc lr̃am vel trã
ſumptũ ſignatũ notario publico tales vl̃ ta
les duxeritis adimplendum cuiqꝫ notario
publico cuiuſqꝫ ville vel loci qui ad hoc vo-
catus fuerit imponimꝰ per mandatũ ꝙ hoĩ
hanc lr̃am noſtram nuncianti teſtimonium
ſuo ſignatũ ſigno p̃beat vt nobis ꝯſtat qua
liter mandatum noſtruꝫ duxeritis adimplẽ
dum et aliud nullꝰ veſtrũ audeat attempta
re ſub dicta pena et officij veſtri lecta litera
ſibi oimodo p̃ſentetis datuꝫ in valle oleti.
xxv. die menſis februarij. erat. m. ccc. lxxiij.
et lꝫ tp̃e illius regis iudei de facto illã amo
uiſſent tñ poſt mortẽ regis iterũ recuperata ẽ
a iudeis ſicut dicit magiſter Johãnes con-
uerſus in libro de concordia legũ ti. v. ca. x.
qui iteꝝ ex p̃cepto regis in ciuitate burgenſi
corã dño gomecio archiepiſcopo toletano
cui rex negociũ recõmiſit diſputauit cũ ſapi
entibus iudeoruꝫ et oſtẽdit eis ꝙ poſtq̃ eis
ꝓhibita fuit p̃dicta oratio adhuc illam con
tinuo ter in die dicebant ſcꝫ de mane in meri
die et in cõpletorio et cantoꝛ coꝝ bis hoc di

cere obligatur populo preſente et reſponden te Amen. Et predictus doctor tactis ſacro/ ſanctis de veritate dicenda vt patet in capi. ſupradicto iurauit ꝙ illud qđ perſonabat predicta oratio erat hoc in forma. nõ ſit ſpes deſtructis et repente heretici deperdantur et inimici noſtri ſubito ſciſſi ſint. ac regnum ſu/ perbie in puncto frangatur et in diebus nr̃is ſubmergantur et tu de⁹ benedicte frange ini micos noſtros et eorum deſtrue ſuperbiam ſine mora. Item ꝙ verum ſit ꝙ iudei dicãt hanc orõnem etiam temporibus noſtris ac cedat ſingularis teſtis de eorũ genere ſcilicȝ dñs Paulus burgenſ. eps qui in dyalogo ſuo diſtinctiõe. v. ca. vij. declarans cõtra iu deos. liij. ca. yſaie. Non poſſe exponi niſi de rege meſſia ihesu xp̄o ſup verbo et pro trãſ/ greſſoribus orauit ſic dicit. hoc nõ poteſt ex/ poni de populo iudaico qui non ſolum nõ orat pro gentilibus immo quotidie orat ꝓ deſtructione romani imperij et preſertim ꝓ deſtructõe eccľie xp̄i. et diſcipulorꝫ ei⁹ vt pȝ ꝑ quandam orationem eius que quotidie ab eis dicitur in ſuis ſynagogis. in qua inter q̃ daȝ alia expreſſe dicitur omnes heretici ſubi to pereant que verba Rabi ſalomon et rabi moyſes et ceteri ſic exponũt. Iſti heretici ſũt diſcipuli nazareni. vide ergo ſi de talib⁹ põt verificari et pro tranſgreſſoribus orauit. hec ille. Item ſicut dicit magiſter Alfonſus cõ/ uerſus li. et ca. quo ſupra. Orant iudei ꝙ ſi aliquis iudeus dederit chriſtiano quod per didit vel gentili ꝙ non parcat ei deus et in/ fra adhuc eſt intentum aliquorum eorũ qñ orant pro qualibet die ꝙ gentiles adorant et obediunt ebel. herith. ꝙ ſonat nihil et va/ nitas.

In doctrina eorũ ꝯtra xp̄ianos.

Decimaſexta crudelitas iudeorꝫ oñ ditur in eorũ thalmuthica doctri/ na ſicut notat ꝑdictus magiſter alfõ ſus cõuerſus in li. et ca. quib⁹ ſupra vnde di cit ꝙ defenditur iudeo ne dicat formoſus ẽ iſte chriſtianus quod ſonat non des ei ho/ ſpicium in terra. Iteȝ docent ꝙ ſi chriſtiano vel gentili aliquis obligatus fuerit ꝙ non tradatur ei. Itẽ dicunt ꝙ quicũꝙ inuitant ad domum ſuam xp̄ianum vel gentilem et hoc obligat ad captiuitatẽ filios ſuos. Itẽ dicunt ꝙ quicunꝙ comedunt panem chriſti ani vel gentilis non guſtat guſtum panis. Item dicunt ꝙ chriſtianus vel gentilis qui percutit iudeum reus eſt mortis Itẽ dicũt ꝙ xp̄ianus vel gẽtilis qui laborauerit in lege meretur mortem quia lex non fuit data ni/ ſi generi Iacob. Item dicunt ꝙ ſecreta leg non debent reuelare alicui gentili. Item di/ cunt ꝙ peccatum eſt recipere elemoſynã ab homine gentili ne habeant bonam remune rationem a deo et ꝙ non pereant a mundo: Item dicunt ꝙ non eſt fides nec veritas in gentibus adhuc etiam nec in ſepultura. Itẽ dicunt meliorem quem videris de gentilib⁹ occide eũ. Unde ad hoc eſt qđ deducit Ihe ronimus de facta fide in fine libri ſui ꝙ eſt ſententia rabi ſymeonis filij rabi ioachi ꝙ meliorem xp̄ianorum dȝ hõ occidere et me/ liori colubrorꝫ debet hõ frãgere caput. Et de clarat rabi ſalomõ ꝙ illud qđ dicit rabi ſy/ meõ meliorẽ xp̄ianũ. i. magis deuotũ deo vult dicere. Itẽ precipit in Abodazara et ſic narrat rabi moyſẽ de egypto in libro de ma daꝙ illi qui ſequũtur regulã ihesu nazareni Si homo viderit eos inclinatos ad morteȝ debet eos homo occidere. et ſi ſũt circa pute um debet homo eos proijcere intus et po/ nere vnum lapideȝ in ore putei. et ſi ſcala fu erit in puteo debet homo eam amouere ne ſcilicet per eam poſſit aſcendere. Item dicũt ꝙ eſt peccatum vendere chriſtiano poſſeſſi/ onem pro aliquo precio. Item dicunt ꝙ nõ debent vendere chriſtiano aliquam beſtiaȝ niſi pro multo maiori ꝙ̃ valeat. Item di cunt ꝙ chriſtianus qui committit aliquod crimen debet mori ſolummodo vno teſti/ monio. Item dicunt ꝙ mulier iſrahelita committit magnum peccatum ſi lactat filiũ chriſtiani. quia nutrit filium ad ydolatran/ dum et ꝙ non debent conſentire ꝙ mulier chriſtiana lactat filium iudei qꝛ eſt fama ꝙ ſuffocaret eum ſed dicunt ꝙ cuȝ cuſtodia be ne poteſt fieri. Item dicunt ꝙ chriſtianus qui obſeruat ſabbatum dignus eſt morte lȝ faciat ſabbatum ſuum altera die ſeptimane

Item expreſſe mandatur iudeis in thal/ muth ꝙ faciant omne damnum gentilibus ſignanter chriſtianis quia reputant eos ydo latros abſolutos. Dicunt enim ꝙ libere et ſine aliquo peccato iudeus poteſt recipere bona chriſtianorꝫ et ẽ verbũ valde vſitatuȝ

inter iudeos ꝙ error cōputi quem facit iude
us chriſtiano licentiatur et eſt ſine culpa.
Et dicitur in libro q̃ vocatur rabaqma in ca
pitulo quod incipit bacgazel legũt magiſtri
ſi iudeus et xp̄ianus venerint ante te ad iu-
dicium. Attende ſi potes iuſtificare iudeuꝫ
ſcd̄m legem hebraicam iuſtifica eum dicen-
do hoc precepit lex et ſi non poteris iuſtifica
care ſcd̄m ius hebraicum potes tamē iuſtifi
care eum ſcd̄m ius aliorum gentiũ iuſtifica
cuꝫ et dices xp̄iano hoc precepit ius veſtrũ
Sꝫ ſi nō poteris eũ per vnũ ius nec per alte
rum iuſtificare obſerua eũ cautlationibus
qꝛ rapere pecuniã xp̄iano eſt res licentiata.
Et ideo in libro canhedrin in ca. quod inci-
pit artubabitor ꝙ rancanalia faciebat p̄co-
niſari ꝙ quicūqꝫ iudeus faciebat ius eſſe xp̄i
ani et faciebat teſtimoniũ in iuuamine eius
ꝙ eſſet excōicatus quia extrahebat pecuniã
a poteſtate iſrael cum ſuo teſtimonio. Item
dicunt ꝙ peccat iudeus ſoluendo aliquan-
do debitum xp̄iano ſcd̄m opinionē rabi yſ-
mahel qui dixit ꝙ tribus diebus ante feſtũ
gentilium et tribus dieb⁹ poſt et in ipſamet
die feſtiuitatis ꝙ nō debent ſoluere debituꝫ
gentili. Et cum xp̄iani celebrent vna die
ebdomadi feſtiuitatem ſuã ſcꝫ in die dñica.
Ideo tota ebdomada ingreditur peccatum
iudeoꝝ. quia dies dñica cum tribus diebus
p̄cedentibus et cũ trib⁹ diebus ſequentibus
complet ſeptem dies. Item dicunt aliqui ſa
pientes iudeoꝝ ꝙ non debent ſoluere xp̄ia-
no nec ei facere aliquē amoreꝫ tribus dieb⁹
antequãcunqꝫ feſtiuitatem nec ꝙ in ipſa die
feſtiuitatis quia iudei vocant illam diē con
tritionis ſiue fractionis gentiliũ Sic ergo af
firmant et docent eſſe peccatum ſoluere xp̄i-
ano debitum et facere ei aliquem amorem.
Iteꝫ abſoluunt iudeũ qui mentitur xp̄iano
vel falſũ iurat ſicut patuit ſupra argumento
iiij. conſiderationis. v. Et intantũ nomē xp̄i-
ani eſt exoſum et immũdũ venenoſuꝫ inter
eos. ꝙ quãcũqꝫ rem quãtumcũqꝫ turpē vo-
cant noīe xp̄iano ſicut de vaſe vrinaruꝫ et ſi
milibus dicũt iſtud ē vas xp̄ianicum odor
xp̄ianic⁹ eſt iſte. et ꝙ pei⁹ eſt docēt ꝙ ihes⁹
fuit fornicari⁹ et fact⁹ in muliere imũda et ꝙ
eſt iudicat⁹ in altero mũdo miſſ⁹ in imũdi-
cia feruenti hoīm. Itē librũ euangelioꝝ vo
cant iudei in thalmuth vt maledicãt guyla
yon qd̄ ſonat in hebraico falſitas incarcata.

Itē vocãt panē ſacratũ panē venenoſũ Itē
noīant crucē hariꝫ qd̄ in hebraico ſonat res
ſciſſa vocant etiam eã hobena. i. abbomina
tionem. Item vocant ſanctam mariã haria
quod hebraice ſonat ſciſſura. Vocant etiaꝫ
eam temea quod ſonat polluta vocãt etiam
xp̄m manzeri. Itē de ihesu faciunt ſignum
quod oſtendit hebraice qd̄ ei⁹ nomē ſit mor
tuũ et ſua memoria. Item dicunt quod cō-
putum ihesu eſt tricentum et ſedecim quale
eſt cōputũ verbi quod dicit̄ in hebraico ve
ricqꝫ quod eſt idem ꝙ vanitas ſicut cōpetũt
legem ſaracenoꝝ per ſignum verbi quod di
citur in hebraico hebel quod idē eſt ꝙ nihil
Item vocant eccleſiam thabuc ideſt error.
Item vocant preconem iolali ideſt latratio
nem. Item vocant ſacerdotes gallalin ideſt
treſqlados. Iteꝫ vocant coronam ſacerdot̄
corba ideſt ineſſatura. Vocant diem vene-
ris ſancriphael. ideſt de ſahorrido. Iteꝫ vo-
cant dieꝫ feſtiuitatis noſtre horga ideſt que
bronte. Item vocant paruulos xp̄ianos ſa
karin. i. ſerpentes Omnes ſupradicte doctri
ne reperiuntur in thalmuth ſcd̄m doctores
generis eorũ. Et licet xp̄iani ſint domini iu
deoꝝ et omnia ſupradicta ſciant vel ad eoꝝ
aures veniant quãtumcũqꝫ ſunt horribilia
et crudelia et falſa non reddunt tamen ma-
lum pro malo quinimmo orant pro eis vt
deus auferat velamina a cordibus eoruꝫ et
reducat eos ad veram fidem. Ecce q̃ manī-
feſte poterit vnuſquiſqꝫ noſcere doctrinam
xp̄ianorum et iudeorum qꝛ illa piiſſima et
iudeorum crudeliſſima.

In vſuris quibus expoliant xp̄ianos

Decimaſeptima crudelitas iudeorũ
oſtenditur in vſuris non poſſet cha
lamus explicare quot ſunt modi et
chalamitates iudeorum in vſuris exigēdis
cum in hoc non hominem ſed verius demo
nes dici poſſint. Repertum eſt quendam iu
deum in Samoreñ. ciuitate pro decem mili
bus ſexaginta milia recepiſſe de vſuris.
Retinent enim vſurarios contractus de ge-
neratione in generationibus intantũ vt nō
ſolum ruſtici agricultores. ſed etiam plu-
res ſcutiferi et milites ab eis quaſi ca-
ptiui tenentur non tantum contractibus
Sed et iuramentis aſtricti non naſcitur

ruſtico pullus vel edulus quin ſtatim ſit p̄/
ſentatus iudeo feneratori Reges aūt et pri
cipes vſure huiuſmodi fauorem dantes et
non prohibentes ſunt in grandi periculo a/
nimarum. vnde extra de vſuris poſt miſera
bilem ſcriptum eſt iudeos ad remittendas
xp̄ianis vſuras per principes et poteſtates
compelli precipimus ſeculares. Alexande
lon dicit ꝙ tales domini qui in terris ſuis v
ſurarios tenent licet mortaliter peccent tamē
nihil reſtituere obligantur ſi nihil ad eos de
bonis eorū peruenerit nec eſt ſimile de auc/
toritatibus malis qui efficacem cauſaꝫ pre/
ſtant et de his qui ſūt mali cauſa per accidēſ
puta quia tale malum in patria conſeruetur
vel liberè fiat. Si auteꝫ p̄dicti domini cogāt
debitores dare vſuras ſcd̄m rodoneū. tunc
ad reſtitutionē tenenť etiam ſi nihil de hoc
ad eos ꝑuenerit. Sed forte meli⁹ ſentit vh.
dicens ꝙ tales qui cum poſſunt non cōpel/
lunt ad reſtituendū vſuras tenenť etiaꝫ ſi ni
hil peruenerit ad eos. cuius rō eſſe poteſt qꝛ
ſicut ſupra dictuꝫ eſt habent hoc ab eccleſia
in preceptum ſaltem de iudeis ꝙ ſi non ob
ſeruant cū ex eoꝝ officio incumbat eis inter
pretatur conſenſuꝫ ſe habere iuxta illud. Nō
caret ſcrupulo conceſſionis occulte qui ma/
nifeſto facinori deſinit obuiari. extra de ho
micidio ſicut dignū. §. iiij. et hec eſt intentio
beati bernardi in tractatu ſuo de reſtitutiōni
bus que mihi placet. In confirmatiōe oīm
predictarum crudelitatum et pro fine huius
ſeptime conſiderationis et vt vnuſquiſq; xp̄i
anus ſe cuſtodiat a conuerſatione iudeoruꝫ
narrat ariſto. in. iiij. li. de ſecretis ſecretoꝝ ad
alaxandrū ponens ei documentū dicēs Nū
ꝙ ſperes in homine qui nō credit legē tuaꝫ.
Sequitur. Et caue ne accidat tibi vt accidit
duobus hoībus qui dicunť aſſociati fuiſſe
in vno itinere quoꝝ vnus erat magus orien
talis reliquus vero iudeus Magus equita
uit mulā quam nutriuit ad placitū ſuum q̄
portabat vniuerſa neceſſaria ſua quibus in
digebat. Viator iudeus vero incedebat pe/
des non habens cibū nec alia neceſſaria dū
ergo fabularentur in via dixit magus iudeo
que ē lex tua que eſt fides tua. Reſpōdit iu
deus credo ꝙ in celo eſt vnus deus quē ad/
oro et expecto ab eo bonum anime mee et
remunerationem et illis qui cōueniunt me/
cū in lege mea et fide mea. Et crudelitas me

a eſt ꝙ qui diſcrepat mecū in fide mea licitū
eſt mihi tollere ſanguinē ſuū. pecuniā ſuā et
amicū ſuū et vxorē parentes et genitores in
ſuper maledictū eſt mihi ſi ſeruo ei fideꝫ vel
iuuo ipſum. vel ſi facio ei miām vel parco ei
Cōſequenter inq̄t mago demōſtraui tibi in
quit legem meā redde ergo me certū de fide
et lege tua. Cui reſpondit magus dicens fi
des mea et crudelitas et lex mea hec ſunt In
primis volo mihipſi bonū et filijs generis
mei et nolo alicui creature dei maluꝫ ſequē
tibus legem meā nec diſcrepantibus mecū
in eadem nolo malū. et credo equitatē et mi
ſericordiā ſeruandam cuilibet viuēti et nul/
la iniuria placet videtur etiam mihi ꝙ quā
do aliquid mali accidit alicui viuēti ꝙ il/
lud malum me contingat et me cōturbet. af
fecto etiam ꝓſperitatem ſanitatē et incolu/
mitatē et felicitatē accidere oībus hoībus
vniuerſaliter. Tunc dixit iudeus quid ſi in/
iuria vel offenſa fiat tibi ab aliquo. Mag⁹
ſcio ꝙ in celo eſt deus iuſtus. bonus. ſapiēſ
cui nihil eſt occultum. nihil ſecretū. nihil pe/
nitus celatur de his que licēt in ſuis creatu/
ris qui remunerat bonos iuxta ſuas boni/
tates. malos vero et trāſgreſſores iuxta ſuaſ
tranſgreſſiones. Cui iudeus Quare ergo nō
ſeruas legem tuam vt quid non confirmas
operibus tuis fideꝫ tuam. Magus inquit.
Quō fiet hoc. Cui iudeus. Ego ſum de fi/
lijs tui generis et tu videſ me ābulare pedeſ
fatigatū famelicū. et tu es eques ſaturat⁹ et
q̄et⁹. Cui mag⁹. veritas hec eſt et deſcēdens
de mula apuit viaticū ſuū et cibauit et pota
uit eū. deinde fecit eū equitare equitaturaꝫ
ſuā. Poſtq̄ vero iude⁹ bn̄ firmauit ſe in eq̄
tando iūxit calcaria feſtinādo et relinquens
magū receſſit. tūc mag⁹ cepit vociferare et di
cere expecta me qꝛ cōfuſ⁹ ſū. Iude⁹ vero di
cebat. nōne iudicaui legē meā et cōditionē
eius et ego volo ſimiliter confirmare eam.
Tunc feſtinabat mulam et magus ſequens
eius veſtigia inquit. O iudee noli me relin
quere in hoc deſerto ne interficiar a leonib⁹
et moriar mala fame et doloroſa. age ergo
miſericorditer mecum ſicut ego tecum. Iu/
deuſ vero nec reſpiciebat retro nec intēdebat
dictis ſuis nec ceſſauit donec latuit viſū ei⁹
qn̄ g̊ mag⁹ fuit dſpat⁹ de ſuccurſu recordat⁹
fuit ꝑfectōnis ſue legis et fidei ſue et ei⁹ qd̄
dixerat iudeo vꝫ ꝙ in celo ē de⁹ iuſt⁹ iudex

cui nihil eſt ocultum et nihil ſecretum in creaturis ſuis latet. Dirigens ergo caput ſuum ad celum dixit Deus meus tu noſti ꝙ credidi in te in tua lege in tuis mandatis ſanctificaui te ſicut perpendiſti Confirma ergo apud iudeum laudem meam in te. His dictis non multum iuerat magus et ecce inuenit iudeum ꝓſtratum et eiectum de mula cōfracta tybia. et leſo colo. Mula vero ſtabat ex oppoſito a remotis que videns magnuꝫ nouit dominū ſuum et acceſſit ad ipſum ꝓpter nutrituram ſuam equitans ergo ipſam et derelinquens iudeum in doloribus mortis recedebat. Jedeus vero clamabat. Bone frater pro deo habe miſericordiaꝫ de me quia confractus ſuꝫ et morior Indigeo pietate et miſericordia. Serua legem tuaꝫ quia contuliſti tibi victoriam qua ſuperaſti me. tunc cepit magus increpare eū dicens tu male peccaſti in me et dereliquiſti me ſine mia: Cui iudeus noli me reprehendere de re preterita quia oſtendi tibi ꝙ hec eſt lex mea et fides mea in quibus nutritus ſum et inueni parentes meos et ſenes antiquos in hac lege perſeuerentes. Tūc miſertus eſt eiꝰ magus et portauit eum poſt ſe donec peruenirent ad locum deſtinatum et ipſum tradidit genti ſue qui poſt dies aliquod expirauit: Audiens vero rex illius ciuitatis opera illius magi vocari eum fecit et conſtituit eum baiulum ſuum ꝓpter pia opera et pietateꝫ et bonitatem legis ſue. Ecce periculum conuerſationis iudeorum et declaratio conditionis eorum crudeliſſime.

De iudeorum fatuitatibus que ſex paſſibus menſurantur.

Ctaua conſideratio huius libri eſt de iudeorū fatuitatibus et ſua grādi ſtulticia. excecati ſuis peccatiſ miſeri iudei nō ſolum in ea que ſupradicta ſūt inciderunt dicentes falſa et mendacia innumera contra legem xpi et eius aduentuꝫ vt patuit ſed etiā nōnulla alia ſcripſerunt veluti amentes que eos fatuos et inſenſatos oſtendunt a quocꝫ ſane mentis audiātur. hec enim eſt pena aliquid ſcribentis contra deum. nō enim permittit ſpiritusſanctus eos mentiri niſi ita clare ꝙ ab omnibus cognoſcatur eē falſum et mendaciuꝫ: Et ſunt ſex paſſus in hac conſideratione pertractandi: Primꝰ de his que dicunt contra charitatem. Secundus de his que dicunt contra legem nature. Tercius de his que dicunt cōtra diuinam perfectionem. Quartus de his q̄ dicunt contra legem moſaycam et contra ꝓphetas. Quintus de manifeſtis impoſſibilibꝰ Sextus de fatua expectatōe meſſie

De fatuitatibus iudeoruꝫ ꝯtra charitatē

Rimus paſſus eſt de fatuitatibus et falſitatibus iudeorum que dicūt contra charitatem. Unde in thalmuth iudei dant licentiam ꝙ homo poſſit maledicere et blaſphemare patrem ſuum et matrem ſuam. Et adhuc percutere eos ſine onere peccati alicuius. Dicunt enim in canhedrin in ca. quod incipit ellubenamie henaquim. ꝙ ille qui percutit patrem et matrē ſuam ſolum ꝙ non faciat vulnus liber eſt. Item dicit Rabi moyſen de egypto in libris ſophrim in lectionibus reuelantium capitulo. v. talia verba. homo qui percutit patrem ſuum et matrem ſuam debet mori ſuffocatus ſed non tenetur ad penam ſi non fecit eis plagā ſꝫ ſi eos percutit et non facit in eis plagam non eſt aliud niſi ſicut qui percuteret vnum alium hominē ex iſrael. et qui eos percutit poſt q̄ ſunt mortui liber eſt. Iteꝫ dicit ꝙ ille qui maledicit patrem vel matrem ſuaꝫ non eſt culpabilis in aliquo niſi in maledictione nominauit aliquod nomē ꝓpriū dei. Et non ſolum patri carnali dant licētiā maledicendi ſed etiaꝫ deo ſicut dicunt in cāhedrin. in capitulo quod incipit arbamitor ꝙ ille qui maledicit deum nō habet aliquā culpam niſi declarauerit nomen proprium dei quod vocatur ſemhammephoras. Sed ſi nominat in hora maledictionis cum aliquo aliorum nominuꝫ ſuoruꝫ ſicut adonay et heloym vel ſabaoth non habet aliquam culpam. que omnia q̄ falſa et q̄ fatua ſint clarum eſt. apparet enim manifeſte ꝙ ſunt contra charitatem cum hoc requirat charitatis natura vt deus diligatur et ꝓximus nō vt maledicantur.

De fatuitatibus iudeorum contra legem nature.

Ecundus paſſus eſt de fatuitatib⁹
et falſitatibus iudeorũ contra legẽ
nature. vnde ipſi dant licentiam oc/
cidendi ſine aliqua pena ſcꝫ ꝙ in canbedrin
in ca. quod incipit belluben baymi terabyꝫ
vbi dicitur ſic. ſi aliquis ligauerit manus et
pedes ſocij ſui et cauſa huius mortuus fue/
rit fame liber eſt ligator a morte. Sꝫ ſi ligat
eum ad ſolem vel ad frigus et moritur cul/
pabilis eſt morte. Et ſi ligat vel ꝓijcit eum
ante leonem liber eſt a morte. et ſi ꝓijcit euꝫ
ante muſcas culpabilis ẽ morte Et ſi ꝓijcit
eum in puteum in quo eſt ſcala et alius re/
mouet ſcalaꝫ qui ipſum ꝓijcit liber eſt. Itẽ
ſi decem hoies percutiunt vnũ hominẽ cuꝫ
decem fuſtibus et occidunt eum oẽs ſunt li
beri. Item ſi vnus homo alterum occidit et
poſtmodum inuenitur ꝙ ille mortuus ẽ tre
fe hoc eſt ꝙ habet pulmones cõiunctos vł
habet aliquam illaꝝ cauſaꝝ quare iudei ab
hominantur carnes et non comedũt occiſor
eſt liber et gloſat Rabi ſalomon quia inter/
fecit quaſi rem morituram animal enĩ quod ẽ
trefe diſpoſitũ eſt ad mortem. Itẽ dicit Ra
bi moyſen de egypto in libro ſophrin in le/
ctionibus canhedrin ca. ix. ꝙ ſi hõ crimino
ſus venit ante iudices et vna voce ſunt con
cordes ꝙ ille eſt dignus morte et quod ad
hoc ꝙ talis homo ſicut ille ſit liber neceſſe ẽ
ꝙ iudices ſint diſcrepantes et ꝙ pars illoꝝ
cõdemnet eum et pars abſoluat et ſi ſũt plu
res voces cõdemnantiũ moritur Itẽ dicũt
in libro de hulbin ca. i. ꝙ ſi petr⁹ verbi grã
facit teſtimonium falſuꝫ contra martinum
ꝓpter quod teſtimoniũ ſecutum eſt ꝙ dicti
iudices cõdemnauerunt predictuꝫ martinũ
ad mortem. Et deinde anteꝙ̃ executio pre/
dicti martini facta ſit ꝓbatur ꝙ teſtimoniũ
petri fuerit falſũ Precipit lex ꝙ ſit liber mar
tinus et ꝙ petrus moriatur vt non viuat ad
volenduꝫ occidere ꝓximum ſuum cum ſuo
teſtimonio falſo: qꝛ ſic dicit tex. deuter. xix.
et reddetur ei ſicut fratri ſuo facere cogitaue
rit. et ꝓpter hoc verbuꝫ quod dixit facere co
gitauerit et non dixit fecit intrincantur ipſi et
dicunt fortuizando. ꝙ ſi mors martini erat
iam facta quando fuit ꝓbata falſitas petri
ꝙ in tali caſu petrus eſt liber Ecce quõ dant
iudei manifeſte occaſionem ꝙ homines ca
dant in peccatum homicidij reddendo eos
abſolutos in his que non ſolum ſcõm legẽ
ſcripture ſed etiam ſcõm legẽ nature ſunt di
gni punitõe. Itẽ dicũt in thalmuth in libro
qui dicit̃ calla ꝙ iude⁹ habet licẽtiã vtendi
cũ vxore ſua turpiter et innaturaliter ſcꝫ ãte
et retro et dicit ibi liber madarym in ca. qđ
incipit ellirmutanꝫ ꝙ vna mulier venit ante
doctores ꝯquerendo ſe ꝙ vir ei⁹ vtereẗ ea ꝯ
vſum naturalẽ. et ipſi reſpõderunt filia nihil
poſſumus in hoc facere qꝛ lex dei dedit ei li
centiã. Et dixit: Et vñ ꝓbatis Reſpõderũt
ex textu qđ dicit̃ in leui. ca. xx. Ille qui dor/
mierit cũ maſculo coitu feminco morte mo
riat̃ videt̃ ꝙ qꝛ dicit̃ in hebraico ʒaʒyas in
plurali. ꝙ ideo mulieri cõueniunt duo mo
di iacendi ſiue ſuccũbendi viro. Itẽ dicunt
in eodem ca. ꝙ ſi vnus hõ iacet cũ vna mu
liere vxorata vel cum illis que in lege vetã
tur ꝙ ſi illa in illa hora non accepit delecta
tionem ꝙ ille qui iacet cũ ea non peccat.
Dicũt etiã ꝙ ille qui coit cũ maſculo nõ pec
cat ſi ille qui iacet ſub altero non accipit de/
lectationem. Iteꝫ dicũt in codẽ ca. ꝙ ille q̃
coit cũ maſculo non peccat niſi ſit ix. ãnoꝝ
et non infra. Itẽ dicunt ꝙ qñ lex dicit vir q̃
fornicat̃ cum muliere viri morieẗ ille et illa.
ꝙ hoc intelligereẗ in illo qui eſt vir ſcꝫ ꝙ ha
beat etatem et ſimiliter ꝙ marit⁹ eius ſit vir
et declarat rabi moyſen ꝙ non hꝫ nomen vi
ri quouſqꝫ tranſeat. xiij. annũ. Sequitur er/
go ex verbis ei⁹ ꝙ ille qui eſt minoris etatis
licentiat̃ in quocũqꝫ modo adulterij. Item
loquitur ꝙ vir adultus qui facit adulteriuꝫ
cum muliere maritata cui⁹ vir non attingit
etatem. xiij. annoꝝ ꝙ non peccat. Iteꝫ dant
licentiã furãdi hoies et vẽdẽdi hoc inuenitur
in libro cãhedrin in ca. qđ incipit bellubeyꝫ
hanbenaquin. ꝙ ſi pr̃ furat̃ filiuꝫ ſuũ et vẽ/
dit vel magiſter diſcipulum ꝙ nulla eſt pe/
na. Omnia ſupradicta ſunt talis nature ꝙ
gentiles et illi qui viuebant ſolum ratione
naturali euitarent et iudicarent illa turpiſſi/
ma falſiſſima et ſtulta quantomagis illi q̃
ſubijciuntur legi diuine.

Contra diuinam ꝑfectionem et ibi expli
cant̃ quinqꝫ fatuitates.

Ercius paſſus eſt de fatuitatib⁹ et
falſitatib⁹ iudeoꝝ ꝯtra diuinã per/
fectioneꝫ. Et primo dicunt deum
corporeũ. vñ narrat venerabilis petr⁹ alfõſi

in ſuo dyalogo titulo.i. ꝙ iudei in prima p
te doctrine ſue cuius vocabuluꝫ benedictio
nes dicunt deum caput et brachium habere
et in ceſarie pixidem geſtare ligataꝫ corrigio
ipſiuſqꝫ corrigie nodum a poſtera capitis p
te ſub cerebro firmatum. Intra vero pixidē
iiij. eſſe cartulas iudeoruꝫ laudes continen
tes. In ſummo aūt ſiniſtri brachij geſtare a
liam pixidem ſimili modo corrigio ligataꝫ
carthamqꝫ ibi eſſe continentem omnes lau
des que in predictis. iiij. ſcripte dicūtur. Et
dicunt iudei ad hoc ſe habere auctoritates.
vnde de pixide quam geſtat in ceſarie et de
nodo corrigie auctoritatem ſibi attrahūt ab
eo loco vbi domin⁹ ait ad moyſen. videbis
poſteriora mea facies autem mea non vide
bitur. tunc enim vt dicunt iudei moyſes no/
dum corrigie vidit nodum aūt ipſius alici
ius pixidis eſſe neceſſarium eſt. De ea auteꝫ
quam geſtat in brachio auctoritateꝫ ꝓferūt
ab yſaia dicente iurauit dominus in dexte/
ra ſua et in brachio fortitudinis ſue per bra
chium fortitudinis vt dicunt vult intelligi
ſiniſtrum in qua virtus illius pixidis con/
tinetur. Sed hoc quāte ſit fatuitatis patet
quia cum lex perhibeat deum moyſi dixiſſe
poſteriora mea videbis. et quia deū mētiri
non poſſe conſtat. ita poſtea factum licet ſcri
ptura tacente nō dubitem⁹. nuſꝙ tn̄ lex me
minit ꝙ moyſes in eis poſterioribus aliqd
viderit qualiter igitur cum corrigie nodum
quod ſine riſu vix dici poteſt vidiſſe dicunt
iudei. Item cum poſteriora non ſolum cer/
uix ſed etiam quelibet corporis pars conue
nientius intelligi poſſit hoc quod iudei euꝫ
ceruicē vidiſſe aſſerunt nō ratione vel legis
auctoritate ſed ſola probant voluntate et ſic
ſtultam patet eſſe explanationem iudeoruꝫ
predictam. et cum careat racioni et ſcripture
iuuamine ꝓgredi licet. nam ſi cum dei cer/
uicē vidiſſe qd ſane ſapiēti nephas et videt
et eſt habere cōcedā. quō eſſe potuit vt moy/
ſes nihil in deo ṗter ceruicē viderit aut ſi qd
aliud eū vidiſſe fingamus potuit videre pi
leū ſiue corrigie nodū illius ſcꝫ corone quā
dicūt angelū iudei nomine mitraton ſingu
lis dieb⁹ capiti imponere. Reſpondent iu/
dei ꝙ qꝛ vidit corrigie nodum affirmanduꝫ
eſt. ꝙ vidit ceruicē dei. hoc pro deſtructione
dicti iudeoꝝ ē efficaciſſimū. qꝛ ſi moyſē illuꝫ
corrigie nodū vidiſſe mētiamur cū ei⁹ faciē
nullatenus viderit. vnde deū pixideꝫ in an
teriori parte capitis geſtare ꝓbauit. Reſpō
det iudeus qm̄ moyſes nodum corrigie vi/
dit pixidem qua illa ligaret in capite dei fu
iſſe doctores intellexerunt ſed non oīno ſa/
nus eſt hic intellectus quin vt deuꝫ aliquid
geſtare dicamus. potuit illa corrigia ligari
cimbalū aut tintinnabuluꝫ aliqd aut aliud
hmōi veruntamē vt oīa fatuitatis iudeorū
tollant̄ reſponſa. Dato ꝙ hoc concedamus
vn̄ queſo moyſen intelligere potuit chartas
intus contineri. Cū dicant iudei eum ſciſſe
non ſolum quid in eis ſcriptum haberet̄ ſed
quod et ſuper hec omnia admiratiōe digniſ
ſimum eſt ꝙ in illa charta vt credunt nihil
aliud ſcriptum eſt. niſi verſus quos lōge p⁹
moriens moyſes iſrahaeliticū pplm docēdo
ex ſemetipſo eū laudās edidit. Et poſt mul
ta annorum curricula Salomon deum ado
rans compoſuit de eorum laude. Nulla er/
go eſt ratio quare iudei capite ſcriptum eſſe
debeat credi nec eſt fuga iudeoruꝫ quod ha
buit ſpūſancto reuelante. cum nec ipſe moy
ſes vſꝙ ſcriptuꝫ reliquerit nec vllus poſt eū
ꝓpheta ꝓdiderit. nec iterum eſt fuga iudeo
rum ꝙ hoc habent per antiquoꝝ ſucceſſiōeſ
qꝛ iſto mō omne licebit firmare mendatiuꝫ.
et iſtud eſt etiam valde indigne ferenduꝫ ꝙ
ſuis doctoribus apponant id quod ipſi for
ſitan volunt. cum ipſi hoc non a veterū rela
tione per moyſen habuiſſe teſtent̄ ſed ipſi in
verſuum explanatione talia conuincent̄. Pꝫ
ergo quante fatuitatis ſit dicere deū habere
membra corporalia cum hoc nulla auctori/
tate cōſtet. Quod iterum naturali ratiōe oñ
ditur qꝛ ſi verum eſſet deuꝫ caput et brachia
et totam corporis formam habere igit̄ neceſ
ſe eſt ꝙ fateantur deum longitudinis latitu
dinis et latitudinis dimenſionibus conſta
re et ſic erit tribus dimenſionibus dauſ⁹ qd
ē incōueniēſ De corrigia āt quā eū in capite
hēre dicūt duo ꝓponūt. qꝛ vł illa corrigia ē
d ipo aut aliūde. ſi de ipo ē iā de⁹ a ſe diuiſ⁹
ē Si vero aliūde aut creator aut creatura eſt
Si creator eſt ergo ſūt duo creatores. Si cre
atura eſt iam quedam creatura maior ē qua
dam parte creatoris quod eſt inconueniens
Item quero hoc qd in capite vel brachio ge
ſtat vtrum neceſſitate aliqua vel ſine neceſſi
tate id geſtet. Si neceſſitate iam creator indi
get creatura quod eſt aliud inconueniens.

Si ſine neceſſitate geſtat ergo aliud deus in
ſe geſtat ſuperfluū quod eſt etiā incōueniēs
Et ſi aperte oſtenſum eſt quante fatuitatis
ſit ꝙ credunt iudei de mēbris dei et de cor/
rigia ꝑdicta. Cū vero aliquod tale in ſacris
ſcripturis de membris dei inueniť neceſſe ē
illud allegorice intelligi eo ꝙ ad litteram ſi
exponať non poſſet ſtare ſicut quod ait moy
ſes ad pharaonem locuſta inquit operiet o
culum omnis terre: nunꝗ̄ enim terra oculuʒ
hʒ. Item idem filijs chore aperiens inquit
terra os ſuum deuorabit illos nunquid ter/
ra os habet. Item in libro iudicū ait gad
ad zebul. Ecce popul⁹ de vmbilico terre de
ſcendit. ſed nunquid terra vmbilicum habet
Iterum yſaias ait de ala terre laudes audi
amus. nunquid terra alam habet. Abacuk
quoqꝫ ꝓpheta ait. lapis de pariete clama/
bit. et lignum. quod inter iuncturas eſt effi/
catior rn̄debit nunquid lapis clamare aut li
gnum pōt reſpondere. Cum ergo corporea
membra deo realiter aſſcribere fatuuʒ ſit vt
oſtenſum eſt. ergo que de eo tanꝗ̄ corporea
dicta ſunt non conuenit ad litteram ſolaʒ ex
ponere ſed allegorice declarare.

ꝙ deus tm̄ eſt in occidente.

St ſecunda fatuitas iudeoꝝ contra
diuinam ꝑfectionem dicentium in
ſuo doctrinaꝝ libro ꝙ deus eſt tan
tum in occidente. auctoritate Eſdre confir/
mantes illud dicentis. exercitus celi ſuppli
cat tibi. exponentes hoc ita cum omnes ſtel
le in occidentem tendunt. tunc exercitus celi
ſupplicat deo et quoniam hec ſupplicatio fit in oc
cidente. Ideo deū in occidente aſſerunt eſſe
Qui quanꝗ̄ ſint a dei cognitōe alieni ſi mū
di ſaltim figuram agnoſcerent nō de deo tā
indigna ſentirent. quomodo aūt ipſi figu/
ram mundi non cognouerant declaratur. ſic
Qm̄ nos orientem non dicimus niſi locum
illum vbi ſtella prius apparet nec occiden/
tem niſi vbi noſtro ſubtrahiť aſpectui qd̄ ꝗ
vult ſibi ſubtiliter demonſtrari decet et ipm̄
illud ſubtili oculo intueri quod hoc modo
cōſiderari poteſt. In quocunqꝫ vis loco cō
ſiſte et ab eodem lineam rectam ad orientis
dirige partem que cum ꝑuenerit ad locuʒ vl
tra quem viſum tendere nequit locum ipſuʒ
tibi orientem eſſe cognoſce. Eodeʒ modo ſi
ab eo in quo conſiſtis lineam rectam in oc/
cidentem direxeris. cum ad talem ꝑueneris
locum qui viſui tuo terminum ponit ipſum
tibi occidentis conſtitue locum. hora auteʒ
recti ortus et hora recti occaſ⁹ ſic demōſtrať
naſcente ſtella. Predictam lineaʒ vſqꝫ ad ip
ſum ſtelle locum ꝓtende et in centro ipſius
ſtelle lineam fige. ita vt media ſuper terram
appareat et media adhuc lateat ipāmqꝫ ho
ram ipſius ſtelle ortum dices. cum ergo ſol
tali modo oriri ceperit ſuper terram illa ho/
ra apud aſtrologos eſt verus ortus diei Eo
dem modo ſi occidente ſtella ꝑfatam lineaʒ
vſqꝫ ad eā ad occidentis partē dirigens ſū/
mitatē linee in ſtelle fixeris centro ita vt me/
dia ſuper terram et media ſub terra cōſiſtat
illam horam eius eſſe occaſum dices. Cum
qꝫ ſol tali modo occiderit illa hora apud a/
ſtrologos verus ē occaſ⁹ diei et initiū noctiſ
Ex his talis procedit concluſio ꝙ cuʒ pars
orientalis orbis eadem ſit omnibus locus
tamen orientis non idem eſt omnibus. Id
idem quoqꝫ cum occidentalis orbis ideʒ ſit
omnibus. locus tamen occidentis non ideʒ
eſt omnibus neqꝫ eadeʒ hora ortus que no
bis eſt ceteris omnibus eſt. nec eadem hora
occaſus eſt nobis cum ceteris gentibus. ſed
ſecundum varietatem locorū terre in longi/
tudine variatur locus orientis et occidentis
et hora ortus et occaſus. hec taʒ ſubtilis res
apertius ſimilitudine oſtenditur. Conſtitu/
amus ergo ſolē in primo arietis gradu et in
primo puncto gradus et dicamus ꝙ cepit
modo oriri ciuitati Aren que ſita eſt in pri/
mo. vij. climatum terre habens viginti gra/
dus ad orientem et totidem ad occidentem
habens etiam viginti ad polum aquilona/
rem et totidem ad auſtralem. Cum huic in
quā ciuitatem ſol ceperit oriri que nam ho/
ra erit illi ciuitati que. lx. gradibus diſtat ab
occidente ciuitatis aren et patet ſecundum
aſtrologorum libros ꝙ due adhuc hore de
precedenti remanēt nocte. et cū predicti ciui
tati occubuerit ſol due ſimiliter remanēt ho
re de die. Cū aūt ſol illi cepit oriri orbi pʒ ꝙ
aren ciuitati duab⁹ trāſactꝭ horis tercia ī ho
at hora Cūqꝫ illi orbi ſol occubuerit due iā
de nocte ꝯplete ſūt hore Arē ciuitati. Si er/
go filiū rectū ab aren ꝓtrahas ciuitate et ꝓ/
ducas ſummitatem vnam ad orientem ali
am ad occidenteʒ et ſimilimō facias in aliā

ciuitate proferens ab ea rectam lineam cuiꝰ
vna ſummitas ad orientem et alia pertingat
ad occidentem. Nunc queſo vtriuſqꝫ linee
termini ab vtrauis parte inſimul poterūt cō
uenire et pꝫ ꝙ non. ſed quanto abinuicem
ipſe diſtant ciuitates tanto linearuꝫ in vtra
qꝫ parte inſimul diſtabunt ſummitates tres
ſcꝫ gradibus. Patet ergo apertiſſime ꝙ lo-
ca orientis et occidentis et ore ortus et occa
ſus. non eedem ſunt omnibus. ſed varian̄
pro varijs terre longitudinibus. Item cum
ſol aren oritur ciuitati ſi eadem hora apud
alteram quam diximus ciuitateꝫ ab eiuſdē
ciuitatis oriente in eiuſdem occidentē lineā
protendas que celi puncta vtriuſqꝫ eius ſum
mitas cacumen continget. Et pꝫ ꝙ illa ſum
mitas que vergit ad orienteꝫ primū punctū
primi gradus virginis percutiet. Ruſus ſi
ſole Aren ciuitate occidente apud alteram
ciuitatem lineam eo modo quo diximꝰ ad
celum vſqꝫ vtriuſqꝫ tendamus. vtraqꝫ ſum-
mitas eius quas celi partes continget patet
ꝙ illa que ad orientem tenditur primo pun
cto primi gradus virginis que vero ad occi
dentem primo puncto primi gradus piſciū
occurrit. Iterum ſi ſole vrbi illi oriente lineā
apud Aren ciuitatē ad eiuſdem orientem et
occidentem tendentes vſqꝫ ad ipſum celum
ducamus vtraqꝫ ſummitas quā celi parteꝫ
continget pꝫ ꝙ illa que ad orientem contin
get primam particulam primi gradus thau
ri percutiet. que vero ad occidentem primo
puncto primi gradus ſcorpionis occurret.
Si autem vrbi illi ſole occumbente ꝑdictā
lineaꝫ aren ciuitatis predicto modo ad celi
cardines ducamus quas eiuſdem celi ꝑtes
ſummitas queqꝫ continget patꝫ ꝙ orientis
ſummitas initiū primi gradus ſcorpionis.
occidentis vero initiū primi gradus thauri
continget. Nunc ergo cognoſcere pōt qꝛ gra
dus ſigni qui eſt in oriēte ſole arē ciuitati ap
parente nō eſt idē cum eo qui eadē hora alij
apparet ciuitati. Sicqꝫ omnibꝰ continget ci
uitatibus ꝓut vna diſtat ab alia in longitu
dine nec illa celi particula q̄ hodie in ortu ſo
lis quouis terraꝝ loco in oriente apparet. cū
eadē que cras eadē hora eodeꝫ loco terre in
eodē apparebit Hec graduū in celo variatō
cōtingit quotidie ſicut ipſe ſol ꝑ eoſdē gradꝰ
variaꝛ quotidie quiquidē ita eē vt dictum eſt
neceſſaria ꝓſtat rōe et in totiꝰ terre ſpacio nō
ſunt loca orientis et occidentis eq̄lia nec ho
re ortus et occaſus eedeꝫ. vnde neceſſario ſe
quitur ſtellas dū quibuſdam occidunt alijſ
eadem hora oriri nec in tota celi ſpera certuſ
eſt occidentis et orientis locus ſed quotidie
variatur per varios gradus. multominꝰ cre
di dꝫ orientis et occidentis mutationem ce-
leſtibus accidere creaturis. quibꝰ nulla vnꝗ̄
interuenit obſcuritas. ſed ſempiterna indefi
ciētis luminis irradiat claritas ſicut dauid
ꝓpheta dicit. quia tenebre non obſcurabun
tur a te et nox ſicut dies illuminabiꝛ ſicut te
nebre eius ita et lumen eius. Et daniel ipſe
inquit reuelat ꝓfunda et abſcondita et no-
uit in tenebris cōſtituta et lux cum eo ſemꝑ
erit. Cum etiam nulla in celo aſcenſꝰ vel de
ſcenſus poſſit eſſe mutatio localis apertiſſi-
me cuius pꝫ ꝙ in celo nec oriens ſit nec occi
dens quo ꝓbato fatuitas eſt euidens dicen
tium ꝙ dei locus occidens eſt vbi ſtella ſup
plicant deo. Et quia ſupradictū eſt de longi
tudine ciuitatū diſtantium ab inuicem quō
hoc cognoſci poſſit vt melius cognoſcantur
diuerſitates horaꝝ eodem tempore ſuꝑ eaſ
dem apparentiū breuiter ſic oſtendiꝛ. Con-
ſtituamus ergo ſolem in primo arietis pun
cto et incipiat fieri eclipſis ſolis apud aren
ciuitatem primo puncto ſeptime hore diei
erit vtiqꝫ eadem hora primus cancri gradꝰ
in ipſius aren oriente. quod ſi tunc noſce de
ſideras quota hora fieri incipiat eadē ecli-
pſis apud aliam ciuitatem ꝙ ꝑdiximus ſi
diligenter inſpicias primo quīte hore pun-
cto inuenias eam ibidem fieri incipere. eo-
demqꝫ momento apparebit primū gemino
rum punctum in illius ciuitatis oriū. vnde
indubitanter apparet. iij. longitudinis gra-
dus inter vtrāqꝫ inueniꝛ eſſe ciuitatē. et hoc
quidem mō ab aſtrologis quāta inter duaſ
ciuitates longitudo habeꝛ

ꝙ ſemel in die quotidie deꝰ iraſcaꝛ.

Ercia fatuitas iudeoꝝ contra diui-
nam ꝑſecutionē eſt. ꝙ ſingulis die
bus ſemel in die iraſcaꝛ aſſerētes in
medium teſtimoniū dauid dicentis. fortis
iraſcaꝛ quotidie. prima etiā diei hora cū ira
ſci aſſerunt cauſaꝫ huius ire eſſe dicentes ꝙ
in illa hora reges iniquitates inſurgētes dy
ademata ſibi imponūt et ſolē adorāt. O ꝙ

abſord⁹ eſt ſermo iſte et ꝙ fatui ſunt q̇ hoc
ꝓtulerunt cum ire deſcriptionez peorſ⁹ igno
rent: quam ſi noſſent nõ hoc de deo ſentirēt
Si igitur vis cognoſcere quid ira eſt attēde
ꝙ ira eſt cũ audito aliquo qđ diſpliceat ver
bo colera rubea. i. fel feruet et ſup epatē diffũ
dit et ſãguini cõmiſcetur. Inde ſiquidez ho
mo caleſcit et in facie palleſcat. hec autē nulli
conuenit rei niſi q̇ ex quatuor conponit ele/
mentis. deus aũt talibus nõ ſubiacet lini a
mētis: Cum vero in ſcripturis inuenit. Irã
applicari deo. vt ibi domine ne in ira tua et
cetera. Intelligendum eſt ꝙ deus ſe habet
ad modum animi irati qui deſtruit qđ fecit
nõ tñ ꝙ ira in deo cadat ſubiectiue vt dictũ
eſt. non minus etiã illud abhorandũ eſt ꝙ
dicunt euz de tali re iraſci de qua non poſſit
placari qđ ſi poſſet ira ꝑfecto eius quieſceret
Aiunt ꝑterea ꝙ ipſius hore qua iraſcit ne/
mo nouerit vnꝙ punctũ niſi balaan filius
beor. In hoc autem verbo ſibiipſis cõtrarij
ſunt iudei cum ex vna parte moyſes euz vo/
cet ariolum et iudei iniquũ. Ex altero vero
parte de deo. prudentiorem eum moyſe eſſe
ſignificant quia punctũ hore nouerit qđ mo
yſen latuit et licet hoc dictum magna admi/
ratione vileſcat tñ incõparabiliter maioris
fatuitatis eſt. qꝛ dicunt gallum irratõnabile
animal ipſius hore punctũ quotidie ſcire.

Quod deus ſemel quotidie in die plorat

Quarta fatuitas iudeorum cõtra di/
uinam ꝑfectionez eſt. ꝙ deus ſemel
in die quotidie plorat et ꝙ ab eius
oculis due ꝓdeuntes lachrime in mare ma/
gnum cõcidunt et hoc fulgorē eſſe affirmant
illum qui tpe nocturno de ſtellis videt cade
re. hec autem ratio deuz ex quatuor elemen/
tis compoſitũ oſtendit eſſe. Neqꝫ eniz lachri
me fiunt niſi ex humiditatis habundãtia de
ſcendentis de capite. Si vero ita eſt ergo ele
menta ſunt dei materia omnis autem mate
ria prior eſt et ſimplicior forma ergo et hec
priora et ſimpliciora deo ſunt quod nephaſ
eſt credere. Itaqꝫ ſi deus talis eſt vt dicunt
euz nec cibo fruatur nec potu. et quotidie du
as ex ſe mittit lachrimas neceſſe eſt decreſce
re niſi forte de aquis que ſuper celos ſũt iu/
giter bibat. Ex verbis quoqꝫ ei⁹ intelligitur
ꝙ ignorent quid ille ſit fulgor quod ſi deſi/
deras noſce. Fumoſus quidã vapor de ter
ra ſurgit nimium ſiccus viſde et locum nu/
bium tranſit ꝑueniens ad locũ vbi nõ mul/
tus eſt calor qm̃ remotus eſt a motu firma/
menti quo cum ꝑuenerit et iã multus ĩ loco
vno coierit ipſi⁹ loci calore licꝫ exiguo pau/
latiz crematur et crematus euaneſcat et ideſt
qđ ꝑ aerē diſcurſitare videm⁹ Fletus quoqꝫ
ipſius quem deo indigne aſſcribunt iudeoꝝ
captiuitatem cauſam eſſe dicunt qñ etiam ꝓ
pter dolorem eum ter ĩ die vt leonem rugire
aſſerunt et ꝓpter id celum pulſare pedibus
more calcancũ in torculari more etiam colũ
be quendã ſuſurri ſonituz dare et quaqꝫ vice
caput mouere et dolentis voce dicere. heu
mihi heu mihi vt quid domum meã in de/
ſertum redegi et templum meũ cremaui et fi
lios meos in gentes tranſtuli heu patri qui
tranſtulit filios ſuos et heu filij qui tranſ/
lati ſunt de menſa patris ſui: Dicunt eti/
am ꝙ quidã doctoruz ſuoruz hanc audierit
vocem in quodã loco ramoſo. Preterea di/
cunt ꝙ tanꝙ ꝓrurientes inuidēs collidat pe
des et more dolẽtis manibus plaudat: et qꝛ
quotidie orat vt miſericordia eius ſit ſuper
iram eius. et vt erat in populo ſuo in miſeri/
cordia hec patent in libro barabot in ca. pri/
mo. O inſenſati iudei dicite cum deus orat
quē adorat ſeipſũ an aliũz. Si aliũz is quē
adorat potētior eo eſt. Si ſeipſũ adorat aut
potens eſt eius ꝓpter quod orat aut impo/
tens. Si impotēs eſt fruſtra ſe orat. Si vero
potēs aut vult illud ꝓ quo orat aut nõ vult
Si non vult pro nihilo orat. Si aũt vult nõ
eſt neceſſe orare. Patet ergo ꝙ oĩno ſit hec
gens iudaica aliena a cognitiõe diuina. Si
ergo verum eſt deum pro iudeis orare vt le
onem rugire celum pedibus pulſare more
columbe gemere caput mouere et pre nimio
dolore heu mihi clamare. ipſum preterea ꝑ
dolore pedes collidere manibus plaudere
et quotidie vt iudeoꝝ miſereatur orare quid
ergo eorum ne liberentur impedit captiuita
tem an ab ipſo an ab eis procedit hec mora
Si eñ ab ipſo cum ad cõprimendum volũ
tatem ſuam minus eſſe potentem oſtendũt.
eum id volentem complere nec valentē pue
ri more eum plorare aſſerunt. Si igitur nũc
impotens dicant. Utrum in futuro poteſta
tem habiturus ſit an non. Si nunꝙ habitu
rus eſt ergo et illius et illorũ dolor fine care

bit ſuaq̧ oratio eſt vacua et ſpes nulla. Si vero poſſe habiturus eſt aut illud nondum habuit ſed in prefixo et certo habiturus eſt tempore. ꝙ cum habebit eos de captiuitate liberabit. aut iam habuit ſed in remotis illō recuperaturus eſt et de captiuitate eos adducet. Si vero habiturus eſt tempore certo reſtat eos dicere quid ſit quod modo prohibeat eum habere ſcȝ vtrū hoc paucitate imputant annoꝝ eius an debilitati membroꝝ an obſtaculo cuiuſlibet rei aqua nequeāt defendi hec de deo credere nephas ē. Legimꝰ enim in ſcripturis ſacris quibus iudei nobiſcum fidem adhibent deum antiquis temporibus maiora miracula feciſſe ꝙ ſit eos de captiuitate liberare. velut cum decem plagis egyptum ꝑcuſſit et tamen eos in manu valida eduxit et rubrum mare diuiſit in qō pharaonē cum exercitu ſuo demerſit. Mān̄a quoq̧ et cōturnicibus de celo in deſerto pauit. Aquas etiaȝ iordanis in loco vno mōtis inſtar conſtituit Solem et lunā Joſue p̄cibus fixit. De exercitu Sēnacherib. clxxxv. milia nocte vna occidi fecit. Jn diebus ezechie ſolem gradibus. x. reuerti precepit. Danielem de lacu leonem liberauit. Ananiam Azariam et mizahelem de igne et iudeos de babylonis captiuitate liberauit. et multa alia que numerare longum eſſet mirabilia fecit. Non ergo dicere poſſunt ꝙ antiq̄s diebus potens non fuerit. Si autem eū potentem fuiſſe vt equum eſt concedant ſed aliorum interuentu accidentiū eum impotēteȝ factum dicant poſt quoꝝ abſceſſuȝ eū poſſe ſuum recuperaturum credant alterum eoruȝ neceſſe eē fateāt̄ Jlla accidētia aut ex eo aut in eo fuiſſe vt infirmitaſ accidēs homini donec conualeſcat ab eſtu cohibet voluptatis. aut ei ab alio eſſe illata vt captiuitas cuilibet a rege illata ſue voluntatis eū poteſtate priuat donec libertate ſuccedēte recedat qō ſi ex eo et in eo fuiſſe dicant. deum ergo corpus habere dicunt quod contrarioꝝ ſuſceptibile ſit quod de celo ſentire nō conuenit. Si vero ei ab alio illata dicatur illuȝ qui intulit deo potentiorem eſſe oſtendunt ꝙ nō minus eſt inconueniens. Si autem ſeipſos ſue captiuitatis cauſam eſſe dicant quaſi melius modo in captiuitate quam olim in libertate ſe habeant hoc patet eſſe mendaciuȝ quia nunq̄ captiuitas libertati eſt comparabilis. Si vero non hac intentione ſuaȝ libertatē rememorantur ſed eo volente eos liberari ipſi pertinaciter eius voluntati obſiſtūt ſcȝ vt quia ille eos in captiuitate cōiecit. Jpſi econtrario pluſq̄ ipſe velit in ipſa captiuitate perdurent. deberet vtiq̧ eorum ſatiſfacere voluntati et non ſeipſum aſſidue tanto merore deprimere aut eos ei parcere deceret nec eum facere tantū contriſtari. Sȝ hoc ſtare nullatenus poteſt. cum eum quotidie vt ipſos de captiuitate eripiet orent. Excludere ergo debent iudei tante circuitionis ambages a pectore ſuo Dicet ad hec iudeus nihil eorum que tu numeraſti impedit noſtrā captiuitatem. ſed deum ſemper omnipotentem fuiſſe et eſſe fatemur. nec nos captiuitatem euadere velle negamus. ſed deuȝ captiuitati noſtre certum terminū prefixiſſe et donec illud quod conſtituit iurauit et firmauit tempus adueniat nos nullo modo liberari poſſe dicimus Vere in hoc verbo inſcientiā deo aſſcribit iudeus. cū eū tale quid ſtatuiſſe dicat atq̧ iuraſſe quod prius eum iuraſſe atq̧ firmaſſe peniteat cuius rei ſignū eſt tot modis iugiter vt dictum eſt pro eis affligit̄ quod ſi p̄ſciſſet non antea cōſtituiſſet. Jnſipiens ergo ſecundū iudeos deus fuit ꝙ et cum apud eos conſtet indulgere vtiq̧ ei deberet nec precibus eum inquietare aſſiduis. Quanto enī frequentius orant tanto magiſ eius dolorē innouant et quo magis ab orōne ceſſando eū non inquietauerint tanto magis eum cōſolari ꝑmittent.

Ꝙ deus dimiſit vnū foramē in celo non valens ꝑficere firmamentum.

Quanta fatuitas iudeorū contra diuinam ꝑfectionem eſt ꝙ cum deus firmamentum cōſtituit ꝑficere penitus non valens cuiuſdaȝ foraminis ſpaciū in ſeptentrionali parte imꝑfectum reliquit. quod ob hoc videlicet eū feciſſe aſſeuerant: vt ſi quis aliquando exurgens et ei equalē ſe faciens deum eſſe ſe diceret ipſe deus illiꝰ ſpacij ꝑfectionē ei opponeret dicens. ſi deus es vt ego locum illum claude ſi potes queȝ apertum reliqui ego. hoc autem q̄ patens ſit mendacium nullius oculi aciem latet Septentrionalis etenim axem poli altiſſimum ſemper ſuper nos nec vnq̄ occultari conſpi

eius ipſum ꝙ totuȝ integrum perfectumq̄
videmus. Manifeſte ergo patet fatuitas er
rorum iſtius:

De alijs fatuitatibus plurimis contra di
uinam ꝑfectionem et in eius offenſam.

Onuntur et alia in thalmuth q̄ ſūt
contra diuinam perfectionem. Iſti
qui vocantur. Rabini et ſapientes
acclamant ſeipſos dei ſeruitores et declara
tores legis moſayce. ſed tamen inueniuntur
loquentes inordinate in his que ſunt in ma
gnum vitupium dei tollendo enim omneȝ
perfectioneȝ et applicando ei omnem defec
tum. et ante omnia dat licentiā ſeruiēdi dijſ
alienis et ydolatrandi. Unde inuenit̄ in cā-
hedrin in capitulo. qd̄ incipit arbamitot. ſu
per illo quod ſcribit̄ in Leuitica. c. xviij. de y
dolo qd̄ dicitur moloth. ſeruitiū cuius erat
ꝙ accipiebat homo filium vel filiā ſuaȝ et
ducebat euȝ vel eam ad ſacerdotes et ipſi trā
ſibant creaturā aliam ꝑ ignem an̄ p̄dictum
ydolum. et lex vetauit hanc ydolatriā ſignā
ter ſpecificatam et dicit in verbis iſtis ca. eo
dem de ſemine tuo nō dabis vt cōſecretur y
dolo moloth Hic intricant̄ ipſi et dicunt ꝙ
quia dicit textus de ſemine qd̄ intelligit̄ ꝙ
non peccat homo excepto qn̄ dat ſacerdoti-
bus patrē ſui ſeminis ꝓ moloth. Sed ſi ei
daret omnes filios ſuos non peccaret Item
dicit quia nō dabis. intelligitur ꝙ nō peccat
excepto qn̄ pater dat filiuȝ ſuū ſacerdoti mo
loth vt faciet ſacrificiū ſed ſi ipſemet pater fa
cit non peccat. Item qꝛ dixit de ſemine intel
ligitur ꝙ tunc eſt peccatū qn̄ ſacrificium fit
de illis qui ab eo exierunt ſed ſi homo facit
ſacrificium de patre ſuo vel fratre vel de ſe-
ipſo predicto ydolo nō peccat. Itē dicit in
eodem libro canhedrin ca. eodem. Ille qui
adorat ydola timore vel amore liber eſt a
culpa. Et declarat rabi ſalomon ꝙ amore in
telligitur ſi ab aliquo domino fuit rogatꝰ vt
faceret. timore ſi fuit cōminatus. Sed rabi-
moyſen de egyto declarat aliter dicendo ꝙ
amore ſonat ſicut ſi fuit filocaptus de illa y-
magine quia eſt bene fabricata. et timore ē
ſi timet quia poteſt ei nocere ſicut ymaginan
tur illi qui eam adorant ꝙ eis poteſt facere
bonum vel malum ſi in tali caſu adorat li-
ber eſt. Et multum eſt miranduȝ de iſtis glo
ſatoribus et etiam de textu thalmuth quia
clare venit contra textū legis dei. quia vide-
mus ꝙ cum populus iſrl' iret ꝑ deſertuȝ et fu
erunt in ſethim et adorauerunt ydolū phe-
gor quia deus iratus fuit tam fortiter cōtra
populum ꝙ occidit. xxiiij. milia. et tn̄ mani
feſtuȝ eſt ꝙ illa ydolatria nō fiebat niſi amo
re filiarum moab ſicut apparet Numeri. xx
v. capitulo. Iterum illi tres pueri Sydrac.
miſag. et abdenago voluerunt potius intra
re fornacem ardentem q̄ adorare ymagineȝ
nanbuchodonoſor. Et tn̄ ſi hec opinio eſſet
vera bn̄ erant excuſati ab illo ꝑiculo ex quo
faciebant timore regis nabuchodonoſor. et
certum eſt ꝙ ipſi bn̄ ſciebant legem qꝛ ibi fit
relatio ꝑ eis ꝙ erant multum intellegentes
et ſocij in ſtudio danielis ꝓpter quod appa
ret ꝙ ſniā data per eos eſt vera. et per docto-
res thalmuth falſa et fatua. Item dicunt et
veniunt contra deū volendo ſeipſos equare
deo. Unde inuenitur in aliquibus ordina-
tionibus et cerimonijs quas ipſi fecerūt q̄s
etiam omnes iudei obſeruant. ſicut eſt illud
qd̄ in certis noctibus anni mandant ꝙ incē
dantur certe candele in domibus in memo-
riam victorie machabeorū. In certo menſe
anni precipiunt ꝙ fiat feſtuȝ qd̄ vocatur po
rim in memoriam mirabili heſter et mardo
chei contra Aman. In qua p̄cipit thalmuth
expreſſe ꝙ quilibet iudeus debet inebria-
ri et illa die legunt in ſynagoga hyſtoriam
heſter. et ſiue cū incēdunt p̄dictas candelas
ſiue cū legunt p̄dictam hyſtoriam in ſinago
ga dicit rabi talia verba. bn̄dictus qui nos
ſanctificauit cū ſuis preceptis et mandauit
nobis incendere has candelas et p̄cepit no-
bis legere hanc hyſtoriā heſter. videte ſi hoc
p̄cepit deus in lege. niſi qꝛ ipſe ſe reputant
tātū ſicut deꝰ Itē nō ſolū hoc faciūt ſ; reputāt
ſe poſſe reuocare verba dei ſ; ipſi declarāt ſu
per ca. xvij. Deutro. vbi dicitur ſi aliquid ti-
bi fuerit difficile in legis iudicijs ibis ad ſa-
cerdotes et ad iudicem qui fuerit illo tēpore
et petis ab eis et facies ſecundum cōſilium
eorum. Et dicit talia verba. nō declinabis
ad dextrā neq̄ ad ſiniſtram. Sed ipſi ī thal
muth ſcrutant̄ dicendo ꝙ intentō textus eſt
ꝙ dato ꝙ ſapientes dicāt ei ꝓ dextra quod
eſt ſiniſtra et ꝓ ſiniſtra qd̄ eſt dextra debet cre
dere. Item iudicant ſniā mortis quencunq̄
frangentem aliquid de ordinacionibus eo-

rum. Dicūt adhuc in libro berabot in ca. qd̓
incipit miſemoco. quod quicūq̄ hō deridet
ſapientes talmuth vel malū dicit eſt eōdem
natus ad inferos; Et ille qui frangit verba
legis dei non habet aliā penā niſi ꝙ ſit fra
ctor legis. Item reputant ſe ſcire plus ꝙ de⁹
qꝛ dicunt in libro robamechia in ca. qd̓ inci/
pit bazabam. ꝙ ſemel fuit in ſtudio magna
diſputatio ſup vnū actū legis et omnes ſtu
dij vnius opiniōis. Sed rabi aliazer q̄ erat
maior coꝝ erat cōtrarie opinionis qui fecit
multas bonas rationes cōtra eos ad ꝓban
dum ſuā opinionē. et nunq̄ voluerunt aſſē
tire ei et in fine dixit ſi ſic eſt ſicut ego dico re
mitto dño deo nřo. Et illa hora exiuit vna
reuelatio vocis et dixit nō cōtradicatis rabi
aliazer qꝛ verū eſt qd̓ ipſe dixit. Et ſurrexit
rabi ſua et dixit dñe lex nō eſt in celo ſ3 in ter
ra: etiam p̄cepis in lege tua ꝙ ſnia debet de
clinari ad plures voces et illa hora excōica/
uerunt ipſum rabi aliazer quouſq̄ aſſenſit
opinioni eorū. et dicūt ꝙ paruo elapſo tem
pore rabi nathan inuenit helyam ꝓphetam
et dixit ei eras tu in celo qñ fuit illa queſtio.
Reſpondit ſic et dixit ei. quid ergo dixit de⁹
illa hora qua ſapientes noluerunt obedire
reuelationi ſue. Reſpōdit ei ſcias ꝙ illa ho
ra de⁹ riſit et dixit. Vicerūt me filij mei. vice
rūt me filij mei. Itē glorificāt iſti thalmudi
ſte ſeipſos. vnde dicitur in libro tuca ca. iij.
ꝙ vnus doctor qui vocabat̄ rabi Symeon
filij iohaij. Dicebat. Ego ſum tamdign⁹ et
tamiuſtus ꝙ ſi vellem ꝓpter bonitatē meā
liberarentur in die iudicij oēs homines qui
venerunt ad mundū a die qua ego nat⁹ ſu3
vſq̄ hodie. Et ſi Ionathā fili⁹ vzihel eſſet
nobiſcū poſſemus liberare totū humanum
genus a die qua creatus eſt mūdus vſq̄ ad
finem. Itē ſe reputant ꝓphetas ſicut dicunt
in rababatera ca. primo a die qua fuit de/
ſtructio tēpli vſq̄ huc fuit remota ꝓphetia
ꝓphetaꝝ et fuit data ſapientib⁹ Item dicūt
in rababatera in cap. qd̓ incipit hamoher et
haſcema ꝙ raba filius barbana ibat ꝑ quē/
dā viā et dixit ei vn⁹ tragenari⁹. Veni et oñ
dā tibi mōtē ſynai. Iuit cū eo et audiuit pri
mo vnā vocem q̄ dicebat. O miſer ve mihi
qꝛ feci iuramētū et ex quo feci q̄s me abſol/
uet Et poſt ꝙ rediit ad ſtudium et narrauit
mgr̄is rep̄hēderūt eū et dixerūt ei. ea hora q̄
audiſti vocē illā debuiſſes dicere. dñe ego te

abſoluo ab illo iuramento. et dixit ipſe du/
bitaui qd̓ dicebat ꝓ iuramento qd̓ fecit noe
de non dando amplius mūdo diluuiū. Et
gloſat rabi Salomon ꝙ illud iuramentum
de quo petebat deus abſolutionē erat capti
uitas iſrael. ꝓpter quod ipſe ſuſtinebat ꝑte3
captiuitatis et laboris ſicut dixit yſaias ca.
lxiij. In omni tribulatiōe eoru3 nō eſt tribu
latus. Et licet textus verus ſit in biblis he/
braicis ꝓ maiori ꝑte eo mō quo poſuit hie/
ronimus in ſua tranſlatione. Verūtñ in ali/
q̄bus dicit̄ ſic. In omnib⁹ tribulationibus
eoꝝ ipſe eſt tribulatus. et iuxta hoc facit p̄c
dictam gloſa3 rabi Salomon. Itē reputant
deū ignorantē ſicut dicit̄ in barabot. capi. i.
poſt ꝙ fuit deſtructū templū non remanſit
deo in toto mundo niſi ſolum ſpaciū quatu
or cubitoꝝ ad ſtudendū halaba. i. lectione3
de thalmuth. Itē dicūt ꝙ tribus primis ho
ris diei deus ſedet ad ſtudēdū thalmuth er/
go videt̄ ꝙ ſi indiget ſtudio nō habet ꝑfecti
onem ſapientie Item reputant deū medacē
ſicut dicitur in rabamecia in capi. qd̓ incipit
hacoher. Vnde dicebat rabi hyſmahel Ma
gnū quid eſt pax qꝛ deus dixit mendaciū vt
poneret pace3 inter abrahā et ſaram hoc ap
paret in gen̄. xviij. c. qꝛ cū angeli p̄noſticarūt
abrahe q̄ zara pareret filiū et ipſa erat in ta/
bernaculo et audiuit eos dixit textus ꝙ fe/
cit deriſionē inter ſeipſam et dixit quō poſſ3
hoc fieri cum ſit dñs meus ſenex. Et poſtea
cum dñs hoc reſumpſit abrahe app̄hende
do zaram dixit qd̓ dixerat cum ego ſum ve/
tula appareat dicūt iſti ꝙ deus mutauit ru/
mores ne abraham ꝙ ſara vocaſſet eū ſenē
iraſceret̄. Sed qui bene attendit ad textū in/
ueniet ꝙ dicit magnū mendaciū qꝛ etiā in/
uenit̄ ꝙ qñ ipſa riſit ſeipſam vocauit vetulā
Item reputant deū peccatorem ſicut dicit̄ in
hullum in ca. quod incipit heluccrefoth ſup
textū Gen̄. vbi dicit̄ fecitq̄ deus duo lumi
naria magna. Dicit rabi Symeō in hora cre
ationis equales erāt ſol et luna. Et luna ve
nit ante deū et dixit. dñe nō eſt bonū ꝙ duo
reges fruant̄ vna corona. Et illa hora p̄ce/
pit deus ꝙ eſſ3 minorata et dixit illa dñe qꝛ
dixi tibi verba rationabilia minoraſti me et
ſic fuit illa ſibipſi nimis diſplicens. ſed de⁹
vt conſolaretur eā dixit ei non triſteris nec ti
bi diſpliceat qꝛ ſol nō apparebit niſi de die
et tu apparebis de die et de nocte ſ3 ipſa nō

fuit contenta· immo dixit dñe candela añ ſo
lem quid ꝓdeſt. et dixit ei deus. ego faciã ꝙ
ppl's meus iſrael faciat cõputa ſua per men
ſes tuos cum toto hoc nõ fuit cõtenta intan
tum ꝙ deus cognouit ſe culpãtem et p̃cepit
moyſi ꝙ in fine lune iſrael faceret ſacrificiuꝫ
vnius hyrci vt deus haberet veniam de pre
dicto peccato et hoc ꝓbant ex Numeri cap.
xxviij. vbi dicitur hyrcus quoqꝫ offeret dño
pro peccatis videat vnuſquiſqꝫ quot vani-
tates ſunt in p̃dicta auctoritate. et quomõ
textus quem ipſi allegant eſt in ꝯtrariũ illi⁹
quod ipſi intelligunt. Item reputant deum
pollutũ et immũdũ ſcd̃m quod dicunt in ra
hamechia in ca. quod incipit hacoher et ha-
pohel dicit rabi Iohanã deus ſacerdos eſt
qꝛ ſic ſcriptũ eſt Exodi ca. xxv. Loq̃re filijs
iſrael tollant mihi primitias. ſꝫ primitie dñt
dari ſacerdotibus: ergo deus eſt ſacerdos.
Iteꝫ poſtea recepit pollutionẽ qꝛ ſic ſcriptuꝫ
eſt Deutro. c. vltimo. ꝙ qñ moyſes mortuus
fuit ſepeliuit eũ dñs. ſed omnis ſacerdos q̃
tangit hoieꝫ mortuũ eſt pollutus: ego deus
eſt pollutus et ſatiſfaciunt dicendo. ꝙ poſt
modũ balneauit ſe et fuit mũdatus et q̃rũt
in quo balneauit ſe in aqua non qꝛ yſa. dicit
ca. xl. quis menſus eſt pugillo aquas et ſa-
tiſfacit Rabi ꝙ in igne ſe balneauit qꝛ ſic ſcri
ptũ eſt Iſa. vlti. qꝛ ecce dñs veniet in ignem
Item dicunt ꝙ deus palpat res immũdas
ſicut dicit in nidda in ca. qd̃ incipit hamo-
poles. ꝙ deus ſtat ſedendo. et facit venire
añ ſe oẽs guttas ſpermе exeuntis a quocũ-
qꝫ homine iſrael dicendo ꝙ qñ diminutuꝫ
fuerit illud ſperma generabit iuſtus ex ea.
Item dicit in libro qui dicit pinquerabi ele
zer. quicunqꝫ ſcit quantitatẽ creatoris mũdi
ſecurus eſt habere ſeculũ venturum. et dicit
rabi Iohanã ego et raba aquiba ſumus fi-
deiuſſores huius. Item dicit rabi iohanaꝫ
ꝙ deus inuoluit ſe in vno tallet. i. roquete et
oſtendit ſe moyſi. et dixit ei omni hora qua
iſrael fecerit ſic ſtatim veniã cõſequet Itẽ fa
ciunt deuꝫ inuidũ ſicut dicunt in herhot ca.
vltimo ꝙ quinqꝫ homines creauit deus q̃
ei aſſimilabant in aliquib⁹ et ſunt iſti Sam
pſon in fortitudine. Saul in pulchritudine
ceruicis. Abſalon in capillis Rex Sedechi
as in oculis. Aſa in pedib⁹ Et qꝛ illiſmet re
bus in quibus ei aſſimilabantur condem-
nauit eos ergo apparet ꝙ habuit inuidiaꝫ
eorum.

De fatuitatibus plurimis contra legem
moſaycam

Quartus paſſus eſt de fatuitatibus
falſitatibus iudeoruꝫ contra legem
moſaicam et cõtra ꝓphetas Mani
feſtum eſt ꝙ omnes gentes que tenent legeꝫ
diuinam vel ſe dicunt tenere eam. affirmant
deum creaſſe mũdũ de verbo abſolute ſine
aliqua materia ꝯpoſita nec ſimplici de qua
illd̃ fieret et h̃ eſt ꝙ dicit primũ verbũ legis
moſayce. In principio creauit deus celuꝫ et
terrã quia eſt opinio oĩm doctoꝝ latinorum
et hebraicorũ ꝙ iſtud vocabulum creare ſi-
gnificat factionem alicuius rei de verbo nõ
eſt ſic de generare. facere vel formare qꝛ hec
vocabula aliquid p̃ſupponũt in tali opatio
ne et qui oppoſitum huius aſſerit hereticus
eſt dicendus qꝛ deſtruit fundamentũ ſuper
quod omnia alia miracula ſacre ſcripture fũ
dantur. Et inuenim⁹ vnũ de maioribus do
ctoribus thalmuth qui vocat Rabi elezer
magnus qui venit cõtra hanc opinionẽ. Et
dicit in libro qui vocat pirque. talia verba:
Celi de quo fuerunt creati. Reſpõdet de lu-
ce veſtimenti dei. et terra de quo fuit creata.
Rũdet de niue que ſtat ſub cathedra dei Et
dicunt gloſatores ꝙ hanc niuem accipit hic
rabi elezer ꝓ illo qd̃ vocat philoſophus pri
mã materiã vel ille ex qua fuerũt facta qua-
tuor elementa quã nitit ꝓbare philoſophus
primo phiſicoꝝ ꝙ eſt ingenerabilis et incor
ruptibilis apparet ꝙ iſte doctor erat de opi
nione philoſophi. qꝛ vł ipſe credit ꝙ creatio
põt fieri de verbo vel nõ. Si ſic ergo nõ oporte
bat eũ querere ex quo facta fuerunt celuꝫ et
terra. Si non ergo vel habet ponere aliquã
materiã eternã que nun q̃ habuit principiũ
vel oporet in numeris ire in infinitum qd̃
eſt impoſſibile Quare neceſſario ſequitur ex
verbis eius ꝙ ipſe non credebat textum le-
gis in quo dicit In principio creauit deus
celum et terram quaſi vellet dicere de nihilo
niſi ꝙ ibi erat aliqua res eterna q̃ omni tẽ-
pore fuit cũ deo. manifeſte hec opinio eſt he
retica et contra omnes qui habent legem di
uinaꝫ. Eſt adhuc alia auctoritas alteri⁹ do
ctoris qui dicit rabi Symeon qui dicit in li
tera ꝙ ordo temporis fuit anteq̃ mundus
crearetur. et qui hoc intelligit ſua inictio eſt

ꝙ corpora celeſtia ſunt eterna qꝛ tp̄s nihil a-
liud eſt niſi numerus mot⁹ celi. Item veni-
unt cō̄tra textus ſacreſcripture. Et primo di-
cunt in abodazara ca.i. ꝙ non recipient tp̄e
meſſie aliquē aliaꝝ gētiū̄ qui velit venire ad
legem dei hoc eſt falſiſſimū̄ et cō̄tra omnes
ꝓphetas. Dixit em̄ patriarcha Jacob Gen̄.
xlix. loquēdo de meſſia et ipſe erit expectatō
gentiū̄. Item dixit zacharias.iij.ca. Et ap-
plicabunt̄ gentes multe ad domū̄ in die il-
la erunt mihi in ppl'm. Itē̄ dixit yſa.ca.xi.
In die illa erit radix yeſſe qui ſtat in ſignū̄
ppl'orū̄ ipſum gentes deprecabunt̄ et erit ſe-
pulchrū̄ eius glorioſum. Item peccant dicē-
do malū̄ qꝛ dicunt peccatores eſſe et malos
homines. quos deus dixit bonos et iuſtos
Et primo Adam quē deus formauit et nō
eſt dubium ꝙ cū̄ maiori pfectōne que poſſ̄
eſſe in homine carnali et ipſi applicant ei il-
lud peccatū̄ carnis tā̄abhoīabile ſicut dictū̄
eſt ſupra. Itē̄ ꝯ Noe de quo dicit̄ Gen̄.c.vi.
Noe vir iuſtus atq; pfectus fuit in generati-
onibus ſuis cū̄ deo ambulauit. et ipſi dicū̄t
in yama in ca. youi aquiporim ſup tex. gen̄.
in ca.ix. vbi dicit̄ Euigilans noe ex vino cū̄
didiciſſet q̄ fecerat ei filius ſuus iunior. que-
rū̄t quid eſt qd̄ fecit fili⁹ ſu⁹ iunior. Reſpō̄-
ſio eſt duoꝝ doctoꝝ qui ſunt duarū̄ opinio-
num quoꝝ vnus dicebat̄ Rau et alius Sy-
muel. Rau dicebat ꝙ illd̄ quod fecit chain
Noe patri ſuo eſt ꝙ caſtrauit ipſum. Symu-
el dicebat ꝙ habuit cum patre copulā̄ car-
nalem. et quelibet iſtoꝝ rabinorū̄ ducit rati-
nes ꝓ opinione ſua arguens cō̄tra alteram
Sed concluſio eſt ꝑ thalmudiſtas ꝙ ambo
doctores dicunt veritatē̄ et ꝙ illa duo fecit
patri ſuo ſcꝫ ꝙ caſtrauit ipſum et habuit co-
pulam carnalem cū̄ eo. Ecce ꝙ̄ falſiſſima in-
uentio et ꝙ̄ turpiſſima diffamatio per illos
inuenta Item dicū̄t falſū̄ cō̄tra patrē̄ Abra-
ham de quo dicit tex. Gen̄.xxv. ꝙ qn̄ abra-
ham mortuus fuit dedit oīa ſua yſaac. Sꝫ
filijs cō̄cubinaꝝ dedit munera et miſit eos
ad terrā̄ orientis Dicunt ipſi in cā̄hedrin ca.
vltimo. que fuerunt illa dona que dedit eis
Reſpondē̄t ꝙ docuit eos noīa immū̄dicie
et declarat rabi Salomon ꝙ hoc eſt cō̄uoca-
tiones demonū̄. Ecce ꝙ̄ manifeſte dicū̄t cō̄-
tra teſtimoniū̄ qd̄ ꝯdit de⁹ ꝯ abrahā̄.c.xviij
vbi dꝛ. Scio em̄ ꝙ p̄cepturus ſit filijs ſuis
et domui ſue poſt ſe vt cuſtodiant vias dn̄i

et faciant iuſticiā̄ et iudiciū̄ vt adducat dn̄s
ꝓpter abrahā̄ oīa que locutus eſt ad eū̄.
Quō̄ eſt credibile ꝙ ipſe hereditaſſet filios
ſuos de cō̄uocatiōibus demonū̄ et quō̄ hec
eſt via dei. Item dicū̄t falſum cō̄tra Joſeph
de quo facit ſcriptura relationē̄ manifeſtam
ſue virtutis contra petitionem quā̄ ei facie-
bat dn̄a ſua de adulterio. Dicunt ipſi in hu-
lim in ca. qd̄ incipit calbabacat ꝙ de facto
intrauit domū̄ intentiōe copulandi cum ea
et venit angelus gabriel et rapuit ſibi geni-
talia. et qn̄ voluit facere peccatū̄ inuenit ſe im-
potentē̄. Item dicunt contra dauid de quo
legimus ꝙ in fine dieꝝ ſuorū̄ qꝛ ei deficie-
bat calor naturalis adduxerū̄t ei Abiſach
ſunamitē̄ vt ſeruiret ei et dormiret cū̄ eo.iij.
Regū̄ ca.i. Sicut ꝓbatū̄ eſt in medicina ꝙ
calor domicelle vel iuuencule ꝓdeſt multū̄
homini antiquo vt excitet̄ ſuus calor natu-
ralis. et textus refert ad lr̄am ꝙ ſeruiebat re-
gi et dormiebat in ſinu ſuo et rex nō̄ cogno-
uit eā̄ ſcꝫ carnaliter. Sed thalmudiſte dicunt
in cā̄hedrin in ca. qd̄ incipit cohengadol. ꝙ
dauid cō̄cubuit cum ea in p̄ſentia berſabee.
xiij. vicib⁹ in modico tp̄e et alia turpiſſima
referunt circa hoc que nō̄ ſunt digna ſcriptu-
ra. Item in libro Judicū̄ ca.ij. vbi narratur
illud magnū̄ bonū̄ quod fecit illa honora-
bilis mulier rachel ꝓpter dei ſeruitiū̄ ſcꝫ oc-
cidendo ſiſarā̄ inimicū̄ iſrael. Et videmus
etiā̄ in illo cā̄tico. ꝙ ordinauerū̄t ꝓphetiſſā̄
delbora et barach magnam laudē̄ quā̄ com-
mendauit de p̄dicta rachel. Sed turpiſſimi
thalmudiſte dicū̄t in libro nazir talia verba
dicit rabi iohanna ſeptē̄ vicibus ꝯcubuit cū̄
ſiſara in illo inſtanti et poſtea occidit eum.
Item licet balaam voluerit facere malū̄ po-
pulo. et cum malū̄ pronū̄ciare verū̄tn̄ ꝓphe-
ta erat. Et ideo dixit tex. de eo auditor ſer-
monū̄ dei qui nouit doctrinā̄ altiſſimi. Sꝫ
iſti ꝓditores et diffamatores opponunt ei
multa turpiſſima de quib⁹ nullam mentōē̄
facit ſcriptura ſacra. et hoc ſcribū̄t in libro he-
raboth: et in canhedrin intricā̄do ſe ſup ver-
ba aſine que dixit ipſi balaam qn̄ eam ver-
berat dicendo ſicut quō̄ ego non ſum aſina
tua ſuper quam equitas omni tempore. Di-
cunt ipſi ꝙ ambaſiatores regis balaās in-
terrogauerunt. quare nō̄ equitas in equo. re-
ſpō̄det balaā̄ qꝛ habeo equū̄ meū̄ ad paſtū̄
vt pingueſcat. Eadē̄ hora dixit aſina nō̄ eſt

verum q̄ ego ſum aſina tua. Et dixit ipſe ſic eſt. ad portandū onera. Reſpondit illa. nō ē verum. niſi ſuper quā equitas. Et dixit ille verum eſt in caſu ꝙ accidit ſicut mō qñ non eſt equus ad manū. Rñdit aſina nō eſt ſic ſ omni tpe et adhuc ꝙ ſum aſina tua de die et tua vxor de nocte. Ecce turpiſſimi luxurioſi in quo inuoluunt linguas ſuas. Itē dicūt in bulis in ca. qđ incipit calbabacat quid voluit dicere tex. in li. iudicum in ca. xiiij. qñ dicitur de ſamſone. Creuitq; puer et bndixit ei dominus. dixit rabi Iobada ſcis in quo benedixit in ſua virga q̄ ſperma que exibat ab ea erat ſicut vnus riuus currens et qñ comprehenderunt eum philiſter et extraxerunt oculos eius et faciebāt ꝙ moleret in carcere. Dicunt iſti turpiſſimi ꝙ iſtud molere qđ dixit texꝰ ſonat ꝙ quilibet philiſtinoꝝ ducebat ei exorem ſuā vt concuberet cū ea ſi forte poſſent ex ea habere hoīem ita fortem ſicut ipſe erat. Item in alijs locis thalmuth loquūtur modo cōtrario quia multos viros quos ſcriptura dicit peccatores et narrat lr̄a peccata eorum ipſi excuſant eos et dicūt ꝙ non peccauerunt. Et primo de ruben filio iacob de quo dicit ad lr̄aꝫ in tex. Gen. ca. xxxv. Abijt ruben et dormiuit cum bala cōcubina patris ſui ꝑpter qđ peccatū fuit ei ablata primogenitura ſicut pꝫ primo Paralip. ca. ij. Sed ipſi dicunt falſos omnes textus. Et dicūt in libro ſabbat in ca. qđ incipit Rabina talia verba dicit rabi yonatha quicunq; dicit ꝙ rubē peccauit nō eſt niſi peccator. Et ſic dicūt peccatores ꝓphetas ſcribētes textus. Item iuſtificant filios heli. de quibꝰ dicitur primo. Regum. ca. ij. filij heli filij belial neſcientes et cetera. Item in eodem ca. heli aūt erat ſenex valde et audiebat omnia que faciebant filij ſui vniuerſo iſraheli et quō dormiebant cum mulieribus que obſeruabant ad oſtiū tabernaculi. Item iuſtificant filios ſamuelis contra textum qui facit mentionem ꝙ non ambularent in vijs ſamuelis patris ſui et ꝙ vendebant iuſticiaꝫ ꝓ pecunia. Itē dicūt ꝙ dauid non peccauit in adulterio berſabee nec in morte vrie mariti eius Itē dicūt ꝙ ſalomō nō peccauit in idolatria quā fecit in fine dierū ſuorum. Finaliter per oīa videntur verba ſacre ſcripture reputare falſa. Itē diffamant moyſen in mirabilibꝰ que deus per ipſū faciebat et hoc dicit rabi ſalomō ſup hyſtoriam thore qñ ipſe et ſua familia intrauerunt tabernaculum ad ponendū incenſum et mortui ſunt ibi oēs. Dicit rabi Salomon ſcias ꝙ venenū poſuit eis moyſes in incēſo cum quo cōbuſti fuerunt nadab et abiud filij aaron. Item dicūt in li. qui. vocatur ſabbatin in ca. qđ incipit yecioda ſabbat ꝙ ſi duo homines vel plures faciūt ſil' vnuꝫ peccatum ꝙ immunes ſunt a pena. ſicut ſi duo homines cū fuſtibus verberant vnū alteruꝫ et ille moritur non peccant q̄ lex dicit ꝙ qñ anima peccauerit habebit talē et taleꝫ punitioneꝫ nō dicit anime in plurali. ita ꝙ volūt ꝙ nullus eſt dignus punitione niſi qñ illeq̄ facit peccatum eſt vnus ſolus.

De fatuitatibus iudeorum quo ad claues thore.

Quintus paſſus eſt de fatuitatibꝰ et ridiculis ac manifeſtis impoſſibilibus iudeoꝝ. Et primo quo ad claues thore aſſerūt iudei in libro doctrinaruꝫ ſuarum ꝙ cū thore heremū cum moyſe et filijs iſrael ꝑteriret trecētos habebat camelos honuſtos nihil aliud ferentes niſi ſolas claues theſauri eiuſdeꝫ que claues de vacariꝫ chorijs facte erant omnes vt leuiꝰ ferri poſſent Conputemꝰ modo ſi placet et videamꝰ vtrum hoc ſtare poſſit. Demꝰ adminus libre ſeptem claues et ꝙ quiſq; camelꝰ adminus dc. tulerit libras erūtq; claues quas vnꝰ ferebat camelus tria milia. dc. fierēt itaq; claues trecentoꝝ camelorū mille milia et. lxxxv. milia. Sed cū queq; claues adminus ſit vnius arche quot ſunt claues totideꝫ proculdubio erunt et arche. Dent itaq; cuilibꝫ camelo adminus due arche. et erūt camele archas ferētes quingenta et. xl. milia. Sed et ſerui conſuetudinē diuitum quibꝰ maior cura de cuſtodiendis diuitijs oportuit adminus duos camelos vnum habere cuſtodeꝫ qui theſauros cum ſumma ſeruaret diligentia vix etiam dormitaret. Inuenirenturq; cuſtodes camelorum. cc. ſexaginta milia li. aūt atteſtante didicimus quoniam exercitus thore per domos et cognationes et familias ſuas nō erat niſi octo milia. dc.

De fatuitatibus iudeorum dicentiū dan preſadiſſe lapidem magnum et ſimiliter og

regem baſan.

On minus ridiculoſuꝫ eſt illud qđ
dicunt filijs ſcꝫ Jacob patrē ſuū ad
ſepulchrū portantibus. Filios eſau
ſimiliter patrem a ſepulchrum deferētes cuꝫ
magno cōmitatu eis occurriſſe. Cum vtriuſ
qꝫ magnus eſſet exercitus et ſingule ptes ſe/
pulchrum ſibi vendicare vellent. Dan mon
tem aſcēdiſſe dicūt et tante magnitudinis ꝓ
ſcidiſſe lapidem quanta multitudo eſſe po/
terat totius exercitus eſau. ipſamqꝫ molem
capiti impoſitā attuliſſe et ſup hoſtiū cuneū
eam ꝓijciens oēs vno ꝓſterneret ictu. Cum
qꝫ adueniens iam ambos cuneos ꝯcordes
inueniſſet moleꝫ quā attulerat in mare ꝓie/
cit cuiꝰ magnitudine aqua maris terminos
ſuos excedens duas ciuitates ſui effuſione
ſubuertit. Et ipſe ſūt quas lōgo tēpore poſt
pharao rex egypti filijs iſrael edificare ꝑce
pit. Nōne queſo hec adinuētio iuſte ſummo
riſu digna videt̄ Cuꝫ eñ Jacob filij .xij. tm̄
modo adhuceſſent viri eſau de tribu ſua iā.
cccc. exiſtebāt. nūc igit̄ numero filioꝝ iacob
aucto quanto magis exiſtimari poteſt filio
rum eſau numerus fuiſſe. tātaꝫ eñ oportuit
eorum eſſe multitudinem vt et filijs iacob
et toti egyptiorum genti que cum ioſeph ve
nerat obſiſtere potuiſſet Nunc igit̄ vnuſqſqꝫ
iudicet quid horū admiratione ſit dignꝰ ſcꝫ
vel vbi tantū inuenerit montē vel quo mō/
te tammire magnitudinis moleꝫ vel quō in
capite tanti ponderis geſtare potuiſſet lapi/
dem vt tammagnā proſternere potuiſſet co/
hortem. Non eñ minus ſtupendū eſt illud
monſtruū ꝙ Og rex baſan vidēs ingentem
exercitū iſrael. dc. ſcilꝫ milia et tria milia et.
cccc. viros a .xxx. ānis et ſupra exceptis mu
lieribus et paruulis qui ſupputari nō pote/
rant molem inaudite magnitudinis ſuo ca/
piti impoſuit et cū ea expeditionē totam ꝓ
ſternere voluit. ſ; vppupa auis minima mo
li illi ſuperſedit et tamdiu eam roſtro ſuo cō
cidit donec foramen magno iuxta capitis
eius quantitatem peracto moles caput tam̄
ſiliens in eiuſdem humeris ſubſedit. Capi
te aūt ſano et toto corpore incolumi fortaſ/
ſis adhuc a colo ſubleuaſſet niſi ad auctorū
ſubito dētium quantitas impediſſet. mox ei
vt lapis in colum deſcendit dentes ſibi repē
te ita ſunt adaucte ꝙ cuꝫ voluit eā ſubleua
re minime potuit Quod moyſes intuēs ci
ius corpus decem cubitos habuiſſe aſſerūt
et totidē eius virgale aſſcribūt ſe ſuper terrā
in modū ſalientis decē cubitos crexit et cuꝫ
in aliquo corporis loco cum virga ꝑcuteret.
Si ergo cōputēt decē cubitos quibus a ter
ra eleuatus eſt et decem cubitos eius corpo
ris et decem alios quos virga in altū porre
cta habebat a terra ad ſummitatē virge. xxx.
inuenient cubitos ſed cum intm̄ erectus eēꝫ
moyſes virge tamen ſummitas qua eū per
cutere intendebat nequaꝗ̄ vlterius attinge
re potuit ꝗ̄ ad eum modū quo ſura iungit̄
pedi que vulgo cauilla dicit̄. In quo quidē
ꝑcuſſiſſet continuo cadēs expirauit. In hoc
cognoſcere quilibet pōt ꝙ a planta pedis
quā terre fixeꝫ tenebat vſqꝫ ad nodū in quo
ꝑcuſſus eſt. xxx. cubitos habebat. ab eo igit̄
loco vſqꝫ ad ſummū non minꝰ ꝗ̄ octingēti
cubiti erant. ſolumqꝫ caput facile decem cu
bitis cōſtare poterat. vnde ſequit̄ ꝙ auis il/
la molem ipſam decem cubitis ꝑforauit In
quo facto quot ſint miranda qui due potiꝰ
mirer cū conſidero ſtupeo vbi eñ vel tm̄ la/
pidem inuenire vel tm̄ pondus portare aut
quō tamparuula auis tm̄ tamduruꝫ tamqꝫ
ſpiſſum ſaxeum corpus tamcito valuit pene
trare Quoue pacto dentes ei tamſubito cre
ſcere aut qua ratione tamimmenſe et inau/
dite magnitudinis credendus eſt fuiſſe cum
ꝑſertim lex dicat lectum eius ferreū nouē cu
bitos habuiſſe quoue pacto tantus homo
tamfacili vulnere cecidiſſe.

Dicunt moyſen in celū aſcēdiſſe et ibi de
victis angelis legem accepiſſe

Icunt item iudei ꝙ moyſes ꝓ lege
ſuſcipienda in celum aſcendit et ibi
cū angelis taliter altricatus ſit Di/
cebant eñ inquiunt angeli legem hanc de/
ferre minime ſinemus quā nobis pluſqꝫ fi/
lijs iſrael neceſſariā ſcimꝰ Ad hoc moyſes
inſolita viſione ꝑterritus nihil reſpōdere ꝑ/
ſumpſit ſed dño ſe cōfortante vt ſecure rñde
ret et ꝑcipiente angelis ait. Cum lex hoc re
gendoꝝ corpoꝝ ꝑcepta cōtineat nō ſatis cō
ſidero quid vobis qui ſpūales tm̄ creature
eſtis ſit neceſſaria. Angeli quid ad hoc dice
re non habentes victi continuerūt De moy
ſi igitur victoria deum riſiſſe et valde letatū

eſſe dicunt. et ita poſt triumphum cum lege
alacrem deſcendiſſe Quot queſo diuerſita-
tes fatuitatis in hac continent laſciuia. quo
modo enim moyſes corpore mole depreſſus
altitudinem celi conſcendere potuit Aut quō
dari deo legem volente angeli ꝓhibere. qd
iterum ſtolidius eſt ꝙ dicere deū vno vincē
te et alio victo exultare et puerili more ride-
re Item ſi angeli vt dicunt tam auidi illi⁹ le
gis retinende erant cur non prius a deo eaꝫ
queſierant vel quid contentionis ꝓderat eis
deſeruire. poterant eñ legem iſtam etiā cum
iudeis obſeruare nec erat ratio cur eaꝫ moy
ſi deberent inhibere.

De fatuitatibus iudeoruꝫ dicentiuꝫ quē-
dam nomine ioſue decepiſſe angelū mortis
et in celum ſaltaſſe ac ibideꝫ dei ſententia re
manſiſſe.

Emorant et aliam fatuitateꝫ iudei
que omnibus rediculum preſtat.
Dicunt enim angelum mortis cui-
dam viro apparuiſſe nomine Joſue filio le
ui doctori eiqꝫ dixiſſe. Ad h̄ veniſſe me ſcias
vt animam tuam ſuſcipiam et moriaris Ne
quaꝙ̄ inquit ille ꝙ cōmoues facieꝫ niſi mi
hi prius paradiſum oſtendis. Suſceptū igi
tur angelus in alijs ſuis duxit ad locum vn̄
videret ad paradiſum. Callidus autem ille
de alis eius claꝑſus eſt et in paradiſuꝫ ſe ca
dere permiſit. Angelus autem deceptum ſe
eſſe dolens irato nimis vultu egredere ait vt
moriaris. Nequaꝙ̄ ait ille vt egrediar. Cū
qꝫ ſecundo ac tercio angelus ad ipſum cum
magno clamore repeteret et ille eius verba
negligeret cōmotus nimis angelus ad deū
pergens huius rei querimoniam fecit. De⁹
autem eum redire rogauit vt hominem illū
ex dei nomine de paradiſo egredi preciperet
Veniens itaqꝫ angelus ad paradiſum ait
deus vt egrediaris precepit. Jurauit ille et
ait. Per deum non egrediar. Redijt angel⁹
ad deum et dixit. Jureiurando ſe nunꝙ̄ in-
de egreſſurum firmauit. Dans itaqꝫ iudiciū
deus reſpondit omnia volumina vite et ac
tuum eius reuolue et diligenter relege. ſi qn̄
eum iuraſſe et periuraſſe inueneris mō quo
qꝫ nihil ſibi iuraſſe valebit. Si autem vnꝙ̄
periurum eſſe probaueris non in hac vice ti
mebit. Volumīa itaqꝫ omnia angelus ſtu
dioſe diſcutiens nunꝙ̄ periuraſſe inuenit.
Dimiſit itaqꝫ victus qui vt dicunt vſqꝫ in p̄
ſentem diem incolumis permanet atqꝫ vi-
uus. Cōſiderare poſſunt iudei ꝙ riſu digniſ
ſima in hoc notari poſſint ſermūculo: Quid
enim plus miremur an fatuitatem angeli q̄
callidem hominis artem prius non agno-
uit. an hominem audito per angelū dei pre
cepto auſum fuiſſe iurare. an dicamus dei
impotentiam ꝙ non niſi per mendaciuꝫ cū
de paradiſo potuiſſet expellere. an aſſcriba-
mus deo ignorantiam ꝙ non aliter ſcire po
tuit vtrum periurus fuiſſet niſi eius vite li-
bros reuolui iuberet. patent hec omnia fa-
tuiſſima eſſe.

Dicunt mortuos ſuos in aduentu meſſie
ſuſcitandos vt iterum terrā incolant vbi plu
rima de reſurrectione tractantur.

Aſſerunt etiam iudei inuſitatuꝫ mi
raculum ſcilicet mortuos ſuos poſt
captiuitatis euaſionem reſuſcitari
vt terram incolant quod multis auctoritati
bus probare nituntur. Primo auctoritate
moyſi dicentis ad populum iſrael Deutro:
xxxij. Videte ꝙ ego ſum ſolus et nō ſit ali⁹
deus preter me. ego occidam et ego viuere
faciam percutiam et ego ſanabo Cum ergo
deus ſe occiſurum promittat et viuificaturū
non videtur predicta fides abijcienda. Sꝫ
hec auctoritas a rationis exorbitat ſemita.
quia hoc verbum ad oſtendendum omni-
potentiam ſuam dixit non ꝙ ipſe ſuos mor
tuos ſuſcitaturus ſit. nec eſt neganduꝫ quin
a die qua ſe deus promiſit hoc facturum vſ
qꝫ in diem preſentem concedamus hec mi-
racula feciſſe. quia ipſe mariam ſororeꝫ moy
ſi prophete iob. Ezechiam. Naman et alioſ
ꝙ̄plures cum voluit percuſſit et cum voluit
ſanauit. Item ipſe in vna nocte omnia e-
gypti primogenita interfecit. et ſub vnius
noctis ſpacio in caſtris ſennacherib centum
octuaginta milia occidit. Sed item econ-
uerſo in manu helye filium vidue: in manu
autem helizei ſunamitis filium ſuſcitauit.
Sic ergo omnipotētē mortuos ſuſcitaſſe nō
negam⁹. quin omēs homīes in die iudicij
ab eo reſuſcitādos et ꝯfiteamur et credam⁹:

Sed quod adijciũt q2 ſcʒ denuo terras inhabitaturi ſint nõ credim⁹. dicet iudeus hoc non dʒ videri contra fidẽ eſſe cũ ad helya vel ad heliſeo reſuſcitat⁹ poſtea longã vitã duxerit vxorẽ habuit filios genuerit et priſtina humana vita cũcta officia impleuerit. Rñdeť φ verum eſt et bñ potuit eſſe vel per miraculũ vel p̄ p̄ceʒ ſancti viri q2 corpus nõdũ erat diſſolutũ φuis etiam hoc nequaq̄ crederemus niſi teſtimoniũ ſup hoc ꝓpheticũ haberem⁹. Verũ ea que ꝯtra vſum ꝯtingere ſolent fides hoꝝ ſuſcipe facile nõ ſolet niſi taliũ cõfirmareť auctoritate ꝓphetaꝝ quibus oim fauor applaudat ꝓploꝝ et ea ipſi aptiſſime loquũtur ꝓphete. hoc aũt nullus apte ꝓnunciauit ꝓpheta. Sed cum iudeoꝝ hoc dixerit doctores nemo tñ ex his q̄ añ xp̄ʒ fuerunt iſtud p̄dixit ſequaces aũt errorẽ hunc inuenerũt vt iudeoꝝ gens in ſua ꝑſiſteret infidelitate. Secundo nituť ꝓbare intentum iudei auctoritate yſaie. xxvi. vbi ait viuent mortui tui interfectiq; mei reſurgent expgiſcimini et laudate qui habitatis in puluere. Sed hec verba nequaq̄ oñdũt mortuos iudeoꝝ ad habitãdũ terrã reſuſcitari. qm̃ ſi diligenter qđ diciť attendam⁹ nec mortuoruʒ reſurrectionẽ vbi patenter ꝑſignatã inueniemus alioquin ꝓpheta ſibimet ꝯtrarius eſſe videbiť cum in ſuperioribus dixerit morientes nõ viuent gigantes nõ reſurgent. qđ igiť a nature vſu diſſentit et ſenſui ꝓphete cõtrarietatem vigent. nequaq̄ ſcđm libitũ vniuſcuiuſq; ad ſenſum nature ꝯtrariũ dʒ exponi cũ aliter ſano ſenſu poſſit intelligi niſi neceſſaria rõ ita id coegerit accipi. Quod ſi quis intelligere cupit attendat φ p̄dictũ verbum duobus modis intelligi põt. Vno mõ vt vł de extremi iudicij ſuſcitatiõe dictũ credať vł reſuſcitatiõis noie captiuitatis euaſionẽ ſignauerit. Hic aũt ſenſus magis ad literam ꝑtinere videť cũ paulo ſupi⁹ ꝓpheta ſue gẽtis captiuitatẽ et afflictiõeʒ defleuerit. Statimq; diuine ꝓmiſſionis et pietatis ſolaciũ intulit dicens. viuẽt mortui interfecti reſurgẽt: Nec hãc euaſionẽ quolibet in certo tempore ſed poſt modicũ temp⁹ euenturã ꝓnũciat dicens. vade ppl's meus intra cubicula tua claude oſtia tua ſup te abſcõdere modicum ac momentũ donec ꝑtranſeat indignatio mea hec ad captiuitatẽ congruenter referunť. Tercio nituť intentũ ꝓbare iudei ex verbis Danielis in ca. xij. vbi diciť multi de his qui dormiũt in terre puluere euigilabũt alij in vitã eternã alij in obprobriũ vt videant ſemp. ſed hec auctoritas tanto longius ab intentiõe iudeoꝝ diſcrepat ſupradicta q̄nto euidẽti⁹ de vltimo iudicio intelligiť fuiſſe dicta. in illa eñ reſurrectõne ibũt vel in vitam eternã vel in obprobriũ ſempiternum.

Quarto explicãt ad intentũ ſuũ iudei auctoritate Ezech. in. ca. xxxvij. q̄ cũ plures mortuos diuina ſuſcitaſſet virtute de futuris q̄bꝫ his vaticinat⁹ eſt verbis. hec dicit dñs de⁹. Ego aperiã tumulos vr̃os et educam vos de ſepulchris veſtris ppl's meus et inducaʒ vos in terrã iſrael: et poſt pauca et reqeſcere vos faciã ſup humũ veſtraʒ. Ecce mortuos ſuſcitandos et terras ſuas inhabituros aptiſſime ꝓpheta atq; indubitanter oñdit. Reſpondeť φ p̄dicta auctoritas de reſurrectione mortuoꝝ in die iudicij intelligẽda eſt nec eſt inſtãtia illius φ diciť in fine requieſcere vos faciã ſuper humũ veſtrã: qm̃ reqes iſto mõ põt accipi vt aiam ſignificet requieſcere i corpore qđ ñ imerito terre noie de q̄ ſuprã eſt exprimiť teſte inſup ſcriptura que frequẽter illud noie terre appellat. Ait eñ moyſes formauit de⁹ hominẽ de limo terre. ecce hõ cũ ex quatuor elementoꝝ ſit ꝯiunctione ꝑfectus. de terra tñ que vnũ eſt elementũ diciť fact⁹ ſʒ nõ incõuenienter q2 terre noie ſignat corpus. poſſumus ergo intelligere qđ dicat ſʒ q2 faciet eos requieſcere ſuper humũ ſuaʒ φ aia redibit ad corpus et iudicabiť vtrũq; Hic aũt ſenſus in illius ꝓphete explanatõe concipi poteſt ſano intellectu. ita vt nec ſcriptura aliqua hec ratio vlla videať ei ꝯtraria Quicquid aũt in tenebroſis dictis ꝓpheta rũʒ multis põt accipi modis. ita vt quis eã exponẽs nec a ſcripture teſtimonio nec a rationis exorbitat ſemita nihil eſt incõuenienes ſi quis eã diuerſo ſed iuſto expoſuerit ſẽſu. Si cui⁹ aũt talis ſit expoſitio q̄ vel a ſcriptura vel a rõne aut ſit aut videať extranea ea iuſto iudicio carere viribus eſt eſtimãda: Quõ aũt p̄dicta iudeoꝝ ſñia ſcripture ſacre eſt cõtraria diligens lector attendat. Dauid ꝓpheta de mortuis taliter inquit ſepulchra eorum domus illorum in eternũ. tabernacula eorum in ꝓgenie. Item de eadeʒ re introibit vſq; in progenies patruʒ ſuorum et vſq; in eternũ non videbit lumẽ. Itẽ alibi ſpũs

pertranſibit in illo et non ſubſiſtet et non co
gnoſcet amplius locū ſuū. Item alibi ſicut
vulnerati dormientes in ſepulchris quoruꝫ
nō es memoꝛ amplius et ipſi de manu tua
repulſi ſunt. Job etiā idem ſentiēs dicit. me
mento qꝛ ventus eſt vita mea et nō reuertet
oculus me⁹ vt videat bona nec aſpiciet me
viſus hominis oculi tui in me et nō ſubſiſtaꝫ
ſicut ꝯſumitur nubes et ꝑtranſit ſic qui redū
derit ad inferos non aſcendet nec reuertetur
vltra in domū ſuam nec cognoſcet eum am
plius locus eius. Iteꝫ alibi vadam et nō re
uertar ad terrā tenebroſaꝫ Itē idē homo cū
doꝛmierit nō reſurget. Salomon etiā his cō
ſona ſentit dicens. viuētes ſe eſſe ſciunt mo
rituros mortui vero nihil nouerunt ampli⁹
nec habent vltra mercedē quia obliuioni tra
dita eſt memoria eoꝝ. amoꝛ quoqꝫ et odiuꝫ
et inuidia ſimul ꝑibunt nec habent ꝑtem in
hoc ſeculo et in opere qḋ ſub ſole geritꝛ. Ecce
ſalomon ſapientiſſim⁹ ceteroꝝ auctoritatib⁹
concoꝛs extitit ꝙ mortui ad hoc ſcꝫ vt terras
inhabitēt reſuſcitandi non ſint. et tñ ꝙ nūqꝫ
reſurgant teſtimoniū perhibet dicēs ꝙ non
habent ꝑteꝫ in his q̄ ſub ſole geruntur ſalꝫ
in terris. Per hoc vꝫ innuēs ꝙ in his ꝑtem
ſint habituri que ſupra ſolē fiūt. i. in celeſti
bus. Dicet hic iudeus oñdiſti ſñiam meam
cōtrariā eē auctoritatib⁹ ſacre ſcripture et di
xiſti etiā ꝙ erat rationi cōtraria vellem ſcire
quō hoc intelligi poſſet. Rñdetꝛ nōne tu iu/
dee credis ꝙ cū veſtre reſurrexerit mortui ad
ueniente vncto. Adam quoqꝫ et ſeth. matu/
ſalē. abrahaꝫ. yſaac. et iacob. et aaron. ceteri
qꝫ patriarche et ꝓphete et omnes iuſti q̄ an
aduentū eius obierūt ꝑiter cū eis ſint reſur/
recturi. et oīa humana genera officia agētes
et patientes priſtinoſqꝫ rerū ritus colentes
āntiquo more terras ſint ihabituri. et aarō et fi
lij eius ſacrificijs vt olim oblaturi. et a moy
ſi vt olim ſacerdotibus veſtimentis induen
di ſint. Hec negare non valet iudeus. qꝛ do/
ctores ſui cuncta affirmant. Tūc ergo quero
quiſnam erit maximus pontifex. dicet. iude
us ꝙ aaron. Quid ergo de eleazaro phinee
multiſqꝫ alijs tunc fiet qui olim oēs fuerunt
pōtifices ſūmi erūt ne ſemel oēs vno tēpoꝛe
maximi pōtifices an illi⁹ ordinis dignita/
te priuabūtur ſi dixeris viuēte aarō eos ſū/
mo ſacerdotio fūgi nō poſſe. qḋ ergo ꝓde/
rit eis reſurgere. Plus eñi ad dedec⁹ et incō/
modū ꝙ̄ ad dec⁹ et vtilitatē erit eis reſurge
re. meliuſqꝫ ei fuiſſꝫ in morte ꝑmanere ꝙ̄ c/
rimnoſam ducere vitā. īꝫ et moyſi lex in hoc
facto deſtruatur qua ꝑceptū habetur ne q̄s
maiori ſublimat⁹ ordine vlterius ad mino/
reꝫ ſcd̄o ducatur. Si aūt oēs in ſummi ſacer
dotij ordine equales eſſe futuros cōceſſeris
honoꝛē ſuū adimis qꝛ null⁹ inter cōplures
equales excellentē pōt habere honoꝛē. Pre
terea multis pōtificibus multa ſunt neceſſa
ria tēpla. Ex hoc ergo aliud incōueniens. i.
legis deſtructio ſequitur ꝑcipientis. ne pluſ
ꝙ̄ vnū ſacerdotē nec plus ꝙ̄ vnū exiſtere tē
pluꝫ. Ex quo ſeq̄tur neceſſario iudeos aut
nouā legē habituros cōcedere aut moyſi le/
gem nequaꝙ̄ totā ꝯſiſtere poſſe Quero etiā
vltra Nūquid plures reges habituri ſunt iu
dei an vnū. Reſpondere dꝫ iudeus ꝙ vnuꝫ
ſicut ꝓpheta ezechiel ꝑhibet teſtimoniū di/
cens. vnum paſtoꝛē oēs habebunt qꝛ ſi plu
res fuerint cōcoꝛdes eſſe non poterunt et re/
gis pacē deſtruent. Et tūc quero vlterius a
iudeo Quis erit ille rex. rñdebit ꝙ vnct⁹ in
cuius aduētu captiuitatē ſe credūt euaſuros
et ſuos mortuos ſuſcitandos et eoꝝ mode/
ramen habere imperij. Uere illud dictū ali/
quid coloꝛis haberet ſi vnctū illū hominem
hi crederent et deū. Si vero vt credūt homo
tm̄ futurus ſit q̄d tūc abrahā yſaac et iacob
ſunt facturi moyſes etiā ceteriqꝫ ꝓphete nū/
quid ei⁹ ſubijcientꝛ ditioni. Rñdet iude⁹ ꝙ
ſic qꝛ ſic ſamuel ſubiectus eſt ſauli et helyas
achab et eliſeus iorā et alij multi ꝓphete re
gibus ſuis. ſed hec ſimilitudo nō cōuenit ꝓ
poſito pñti. Naꝫ et ſi ꝓphete qui minime re
ges fuerūt regibus ſubditi fuerūt non ideo
cōuenit aut eſt neceſſe vt rex ꝓpheta cuiꝙ̄ ter
reno regi ſubijciatꝛ velut abrahā et dauid et
ioſue. quoꝝ quiſqꝫ rex fuit atqꝫ ꝓpheta. mo
yſes etiā q̄ rex et ꝓpheta et legiſlatoꝛ toti⁹
extitit ꝑpli. cui legis liber tale teſtimoniū ꝑ
hibet dicens. non ſurrexit ꝓpheta vltra in iſ
rael ſicꝰ moyſes quē noſcet dñs faciē ad fa/
ciē in oib⁹ ſignis atqꝫ portentis q̄ miſit ſuꝑ
eū. nōne cum iſti tanti taleſqꝫ viri reſuſcita
ti illius fuerint vncti viri ſubiecti. nōne que
ſo multo melius fuiſſet eis ne ſuſcitarentur.
Preterea duo iude incōuenientia ꝓueniūt.
ſi enim minoꝛ eſt eo moyſes ſcriptura menti
tūr. ſi autem maioꝛ tanto plus vilificatꝛ. Si
dicat iude⁹ ꝙ ille rex erit moyſes tūc quero

Quid ergo ille vnctus facturus eſt Quid ẽt
abrahã yſaac et iacob ſunt facturi quos mo
yſes ipſe dum viueret in tãto ꝑcio habebat
cuꝫ aliquid a deo implorabat pro eoꝝ amo
reſe adepturũ orabat. Ecce quõ ſunt poſiti
iudei in magno diſcrimine in hac materia
Quero a te vltra iudee ſi noſti Nunquid il-
li qui tunc ſuſcitandi ſunt mortui naturaꝫ et
poteſtatẽ habebũt filios generãdi Rñdebit
iudeus ꝙ legis ꝑcepto ad hoc conſtringent̃
ergo cum lex ꝓcreare filios precipiat nouam
eos legem habituros demonſtrat quod eſt
contra fidem ſuam Reſpondebit iudeus ꝙ
eis inbibita eſt generatio nõ lege ſed natu-
ra. ſed hoc ſtare nõ poteſt quia auditus ab-
horret et mens refugit credere animal aliqõ
ſnõ eſſe cui naturale ſit generare nõ poſſe ni
ſi aliquo interueniẽte accidẽte. qui vero hõ
accidente aliquo interueniente vim generã-
di amittit nec ſacerdos eſſe nec teſtimoniuꝫ
ꝑhibere nec iudicium poteſt facere. ꝙ ſi na-
turam ipſam dixerat eſſe nouam nõ debent
eos dicere reſuſcitandos ſed nouam creatu-
ram futuram. ſimiliter poteſt in forma tãtuꝫ
non in natura tota. comedent quidem et bi-
bent ſed non generabunt. Concedit ergo iu
deus ꝙ quemadmodũ cetera humanitatis
officia ſic et generãdi naturã habebũt adeo
vt mulierem quotidie concepturam et quo-
tidie parituram credant. Sed hoc quod di-
cunt iudei eſt ita fatuum ꝙ vix humane au-
res audire poſſunt vt enim que dicunt vera
eſſe fatear ſcꝫ vt in vnctũ et credituri ſũt oẽs
et reſuſcitandi cum quotidie filios procrea
rent ꝑfecto nec terra eos caperet etiam ſi du
plicater maior eſſet aut pontus etiã terra fie
ret adeo loci coartarentur anguſtia. ꝙ non
haberent qui colere poſſẽt arua. immo inde
ſemper eſſet inter eos pro terre anguſtia cer-
tamen et rixa. Item cum ſuſcitabuntur oẽs
redibit quiſꝙ vir ad vxorem ſuam quaꝫ ha
buit aut aliam habebit. Reſpõdet iude⁹ ꝙ
quiſꝙ rehabebit ſuam quia hoc erit leticie
conſumatio. Tunc ergo quero illa mulier q̃
poſt tres vel plures habitos maritos ẽ mor
tua in reſurrectione queꝫ ex his ẽ habitura.
Nam ſi primum habituram reſpondet lex
moyſi deſtruet̃ dicentis ꝙ poſt ſcdm nõ de
beat redire ad primum maritum. Si vero a
liũ ꝙ̃ primũ habiturã reſpondeat in eo etiã
eſt deſtructio legis eas nãꝙ legi iubẽte pri-
mo viro viuente nec eam repudiante cuiꝙ̃
non poterat nubere. Sed ecce cum tot ſuſci-
tati cum tot poſt eos fuerint nati quilibꝫ eo
rum qñꝙ erunt morituri. Rñdet iudeus ꝙ
immortales exinde remanebũt. ſꝫ rõ demõ
ſtrat ꝙ dicit ſtare non poſſe cum enĩ homo
comederit biberit generandi vſum habue-
rit neceſſe eſt ꝙ ex quatuor elementis cõpo-
ſitus ſit. quicquid aũt taliter cõpoſitũ eſt il-
lud etiaꝫ corrũpi neceſſe eſt. ergo et eos mor
tis corruptioni cum taliter cõpoſiti ſint ſub-
iacere neceſſario cõcludit. Rurſus ſi immor
tales fuerint iam nequaꝙ̃ ſpũale quod nõ
eſt hominũ eis cõueniat quia nec eius ſubi
icient̃ diffinitioni. Diffinitio enĩ hoĩs eſt a
nimal rationale mortale. ſed de immortali-
bus hominibus diffinitio iſta ꝑdicari non
poteſt quare nec ſpũalis homo. vnde ꝑ hoc
mediuꝫ colligitur recte vt quos iudei vocãt
homines. homines non ſint quod eſt incõ-
ueniens. Item ſicut ſupius dictum eſt mul-
titudini eorum ſpaciũ totius terre nõ poſſet
ſufficere ſi ipſam maximã multitudineꝫ im
mortalem aſſeramus cuꝫ ſupra ſine intermiſ
ſione eos generaturos eſſe dixim⁹. Et ſi ad
lapidũ moduꝫ ſibimet ſupponerentur nul-
latenus in duplicato terre ſpacio concluderẽ
tur. Dicet iudeus ſi non poſſum eos defen-
dere immortales ſaltem mortales concedã
ergo ſi morituros eos eſſe cõcedit volo. Di-
cat illa reſurrectio vtrum erit eis ad penam
an ad coronam. Reſpondet iudeus ꝙ ad
gloriã et honorẽ illa reſurrectio erit vt vncti
gloriam et regnũ conſpiciant et perfectã cor
poris et cordis habeant leticiam. Dicant er
go iudei quid interim ſentiant de ſtatu bo-
norum donec reſurgant ſcilicet vtrum in pe-
nis an inquiete vſꝙ ad reſurrectionis temp⁹
permaneant. Reſpondet certiſſimuꝫ eſt eos
eſſe cuꝫ deo beatitudine perfrui. Si ergo vt
aſſerunt ita eſt reſurrectio illa potius ad pe-
nam ꝙ̃ ad coronam futura eſt. cum enĩ nũc
eterne vite munere glorientur cur iterum in
corporum argaſtulis retrudentur niſi vt fa
me ſiti vigilijs et varijs atꝙ innumeris
denuo cruciatibus agitentur. quin inſuper
ſecundum eorum ſententiam ſecunde mor-
tis timorem et penam ſuſtinebunt his oĩb⁹
ſatis cuilibet pꝫ reſurrectionem illaꝫ magis
ill' ad dedecus ꝙ̃ ad honorẽ et gloriam fie
ri. Reſpõdet iudeus quia et ſi nũc in quiete

et delicijs pmanent de quibus ad corporuz
ſint redituri anguſtias. cum tanta eis exul⸗
tatio erit vncti pñtiam cernere et eius regno
exultare hiroſolimis vt oliz habitare in tẽ⸗
plo veteri ritu ſacrificare vt et corporũ pena
ſit eis nulla et quã modo habẽt requies ha
beatur poſtea ꝑ minima. Sed hoc ꝙ dicũt
a veritatis exorbitat ſemita nullus enĩ pre
ſentis mundi honor et gloria eterne vite q̃e
ti et delicijs comparatione cõuenit aliqua. qꝛ
nec vno momento quiſꝗ͂ huius mundi po
terit ſine labore et pena vti delicijs. Illiꝰ ãt
beate vite gloria nulla intercedẽte moleſtia
permanet perpes et continua ſ͂ꝑpue cũ coꝝ
teſtentur doctores oẽm huius mundi hono
rem et gloriã idẽ eſſe ad illius vite dilicias
quod eſt vnuz ad. lx. Patet inſuper cuilibet
niſi totius rationis ſit expers incõparabilit̃
magis eſſe gaudium cernere deum ꝙ͂ talem
qualem ipſi dicunt vnctum qui futurus ſit
homo tm̃. Dicat ergo iudeus quid finaliter
de reſurrectione ſuorũ mortuoruz ſentit. Ue
re eorum credulitas eſt et fidei certitudo ꝙ
reſuſcitandi ꝑfecto comedendi etiã et bibẽ⸗
di ſiue generandi et naturã et vſum ſint ha⸗
bituri et poſt mille annorum tranſacta curri
cula imperpetue beatitudinis et immortali
tatis regnum ſine aliqua morte transferẽdi.
Sꝫ hoc ſtare nõ poteſt quia ſi immortales
concedit ad priſtinũ inconueniens redit ĩfra
mille etenĩ annos intantũ multitudo ꝓpa⸗
gabitur eoꝝ vt nullo modo intra terre cõdu
di valeant ambitum. multo igitur minꝰ ad
incolendos agros vllum ſuꝑ erit ſpaciũ In
ſuper et illud quod ſupradiximus eſt in que
ſtiõe. ꝙ patriarche ꝓphete et omnes iuſti q̃
iam fulgebãt in gloria nouis denuo penis
ſubdantur reducti ad corpora. Item aliud
omne enĩ quod comedit et bibit et gĩnt. de⸗
lectatur etiam ac triſtatur ꝓculdubio ex qua
tuor elementis compoſitũ nõ dubitat̃ Quõ
autẽ qđ ex his componitur et paſſionibꝰ ꝑ⸗
dictis afficiat̃ cum eiſdẽ affectionibꝰ ſine mu
tatione in regnum illud transferet̃. Sed vt
omnia cõcedamus quid nam de his ſũt di⸗
cturi qui aduenientе vncto et poſt ſunt naſ
cituri morituros ne aſſerent vel nõ: Rñdet
iudeus ꝙ morientur in xp̃i regni fine Quid
igit̃ facient parentes eoꝝ in morte ipoꝝ. me
lius nanqꝫ illis foret nõ reſurgere ꝙ͂ tantuz
dolorem ex eorum morte ſuſtinere. Dicet iu
deus ꝯcedamus ergo eos non eſſe moritu⸗
ros ſed hoc ſtare non poteſt qꝛ tunc mẽtiret̃
ſcriptura qua dicit Dauid in pſalmo. Quis
eſt homo qui viuet et non videbit mortem.
Undiqꝫ igit̃ ſi ꝑpendunt iudei eis ſemite ra
tionis et diffugij ſunt clauſe. ꝙ nullatenꝰ eo
modo quo dicunt fieri poſſit mortuoꝝ reſur
rectio ergo tanꝙ fatua poſitio relinquat̃ cre
dulitas iudaica ꝙ ſui mortui ſint reſurrectu
ri vt iterum terram incolant.

De reſiduis fatuitatibus iudeoꝝ.

Dicunt etiam iudei multa vana con
tra deum. dicit rabi ſadue Quid eſt
illud quod nõ fuit reuelatũ Jacob:
cum tñ eſſet ꝓpheta. Reſpõdet ꝙ ioſeph fi⸗
lius eius non erat mortuus et ꝙ fratres ſui
vẽdiderãt eũ. et dicit ꝙ ratio eſt quia in ho⸗
ra venditionis eiuſdem querebant frẽs eiuſ
aladina. i. maledictione. pro quocunqꝫ illõ
reuelante et ſimiliter aladina non poteſt po
ni niſi adminus ſint decem hoĩes. et qꝛ ipſi
non erant niſi nouẽ cõmiſcuerunt in ꝑdicta
aladina deũ ſecũ vt eſſent decem. et ideo di⸗
cunt ꝙ deꝰ nõ eſſet auſus reuelare Jacob.
Itẽ dicunt in ſabba in ca. qđ incipit rabi aq̃
ba ꝙ qñ moyſes aſcẽdit in montẽ ꝙ inue⸗
nit deũ in manibꝰ tenentẽ rotulũ legis et fa
ciebat coronas literis et moyſes nihil dixit.
Et dixit ei deus quare me nõ ſalutas. Rñ⸗
dit ipſe quõ dñe eſt ſeruus qui debeat ſaluta
re dñm ſuum. Et dixit ei deus. veruz dicis.
verũtamen ex quo veniſti adiuua me. Item
dicit in predicto ca. ꝙ in die iudicij dicit do⸗
minus yſaac. tui filij peccauerunt. volo con
dẽnare eos. Et rñdebit yſaac. Dñe etiã ſunt
filij tui. qꝛ tu ſcripſiſti in legꝫ tua. filiꝰ meus
primogenitꝰ iſrael. Ego volo ꝙ veniamus
ad cõputum videamꝰ quãta eſt vita homĩs
lxx. ãni. amoue. xx. in quibꝰ adhuc nõ eſt hõ
in etate in qua debeat ſibi imputari peccatũ
remanent. l. tolle medietatem temporis ſali
cet tempus noctis in quo homines dormi⸗
unt et remanent. xxv. remoue medietatem tẽ
poris que expenditur in faciendo orationeꝫ
et ĩ comedẽdo et bibẽdo et remanẽt. xij. ãni
cũ dimidio. hos. xij. ãnos cũ dimidio diui
damꝰ inter me et te et faciamꝰ illos liberos
a pena. ecce magna vanitas ac ſi deꝰ neſciret
ꝑdictũ cõputum anteꝙ͂ yſaac oſtẽderet ſibi.

Jtem dicit in rabba meſtiba in capitulo qđ
incipit cobel ꝙ in illo tempore quo fuit or/
dinatum thalmuth ꝙ die quadā deus ſta/
bat in magna diſputatione cū illis qui ſunt
in ſtudio celi ſup certum caſuꝫ lepre. vtrū ſcꝫ
homo ī quo illa accidit debeat iudicari mū
dus vel nō et de⁹ dicebat ꝙ ſic et illi de ſtu/
dio tenebant ꝙ nō. Et dixerunt. qs exami/
nabit et ꝯcordarunt ꝙ fieret ad examen vni
us doctoris cuius nomen erat raba fili⁹ na
hami. et illa hora in vno puncto fuit rapta
aīa illius a corpe ſuo et dedit ſniaꝫ ſicut de
us. Jtem querūt in abodazora. ca. i. in quo
deus ſe intromittit p totam diē et reſpondēt
Tribus primis horis ſtudet in lege. et trib⁹
horis ſecundis docet pueros qui mortui ſūt
parui. tribus alijs ſtudet ad iudicandū totū
munduꝫ. Et qñ vidit ꝙ eſt dignus punitōe
ſurgit a throno iudicij et ſedet in throno pie
tatis. trib⁹ vero vltimis horis ſedet et ludit
et ridet cum leuiathan. Jtem querūt vlteri⁹
ca que diximus fiunt de die quid ergo facit
de nocte. Rñdent ꝙ de nocte equitat ſuper
vnū cherubin velociſſimū et viſitat decem et
viij. mille mundos quos creauit. Jtem que
runt vlterius ante ꝙ crearet mundū quid fa
ciebat deus. Rñdent ꝙ ibat creando mun/
dos et deſtruendo illos. Jtē dicunt in raba
bachera in ca. ham mober et bacoſma ꝗpa/
ratus eſt deus ad faciendū cōuiuium iuſtis
de carne leuiathan. et quid dabit eis ad bi/
bendum. vinū qđ ſtat cōſeruatum in vuis
ſuis a principio mūdi vſq₃ ad illam horam
Jtem dicūt in cāhedrin in. ca. qđ incipit ca/
thedine mamoner ꝙ tres fuerūt qui peccaue
runt in luxuria cuꝫ fuerunt in archa noe ſcꝫ
canis coruus et chaꝫ . et ideo omnes tres fu
erunt condemnati. Canis fuit condemnat⁹
in hoc ꝙ ligatur cum femella. Coru⁹ in hoc
ꝙ emittit ſemen per os. Cham in hoc ꝙ ma
ledixit euꝫ noe. Jtem dicitur in nida in ca.
qđ incipit hamapolem ꝙ interim ꝙ creatu/
ra eſt in ventre mrīs habꝫ quandam cande/
lam ſup caput ſuuꝫ cum qua videt ab vna p
te mūdi vſq₃ ad alterā et ſic totā legeꝫ et om
nes ſciās. et in hora qua exit de ventre venit
angelus et dat ei vnū ictum in ore et facit ꝙ
tradat obliuioni quicquid ſciebat. Jtē dicit
in eodem li. iij. c. qđ incipit ayſay et in bara
hot in ca. qđ incipit harroe ꝙ og rex baſan
quē conqueſtauit moyſes ante ꝙ moreretur
fuit in tpe diluuij reſeruatuſ hoc eſt magnū
mendaciuꝫ ꝓpter duo. Primo qꝛ a diluuio
vſq₃ ad tempus in quo ꝯqueſtauit moyſes
ꝑdictuꝫ og fuerunt noningenta anni. Scđo
quia eſt cōtra textum ſacre ſcripture vbi po/
nitur ꝙ ſolum noe et filij ſui cuꝫ vxorib⁹ eo
rum fuerunt reſeruati. Jtem dicūt in hulin
in ca. qđ incipit helūterohos ꝙ vnus leo eſt
ī montana vlam q̄ eſt ita magnus ꝙ habꝫ
ix. cubitos ab vna aure vſq₃ ad alteraꝫ. et di
cit rabi ioſef ꝙ ſunt. xv. cubiti et dicunt ibi
ꝙ ſemel queſiuit īpator rabi a oſua et dixit
ei quid excellentie eſt deo ꝙ cōparat cū ſcri/
ptura leoni cum equus vn⁹ ſit ſufficiens ad
occidendū leoneꝫ. Reſpondit rabi oſua ſcꝫ
cū leoni cōpatur dico tibi ꝙ leoni de vlam
et dixit ei imperator multum vellem videre
eum et illa hora rogauit rabi oſua deū et ex
traxit eū a montana illa et venit verſ⁹ romā
et qñ venit in diſtantia trecentaꝝ leucarū de
dit vnum rugitū. et omnes mulieres q̄ erāt
pregnantes in roma abortauerunt et muri
ciuitatis ceciderunt. et quando appropinq̄/
uit amplius per. c. leucas ſic ꝙ diſtabat. cc.
leucas a ciuitate romana dedit alterum rugi
tum. et illa hora ceciderunt oēs dentes om
niuꝫ exiſtentiū in roma et imperator cecidit
a throno ſuo in terram. et dixit rabi oſue fac
orōnem deo vt redeat ad locum ſuū et illa
hora reuerſus eſt. Jtem dicunt in rabacam
in ca. quod īcipit hamober et bacoſma dicit
Raba. Ego vidi vnam ranam que erat ita
magna ſicut vna villa. lx. domorū. et venit
vnus coluber et deglutiuit illam colubruꝫ:
et deinde volauit et ſedit ſuper vnum ramū
vnius arboris et dicit rabpapa ſi nō accidiſ
ſet mihi ita fuiſſe nō crediderā. Jtē dicit ibi
raba. Jbamus per mare et ambulabat na/
uis ſuper caudā vnius piſcis et ambulauit
ſuper eam tribus diebus et tribus noctibus
nec pl⁹ nec min⁹ et piſcis ibat ꝯtra oriētē na
uis vero ꝯtra occidentē et q̄d cogitas ꝙ na/
uis nō ibat velociter īterroga rabdemi et di
cet tibi inquantū vnus homo poſſet calefie
ri ambulabat. xl. leucas. et qñ fuimus ꝓpe
terrā vidimus homines ꝓijcientes ſagittaſ
cum baliſtis et veloci⁹ ibat nauis ꝙ ille ſa/
gitte Jtē dicit rabi ſeler iuimus in vna naui
et vidimus vnam auem que erat in aqua
maris et ibat ſibi aqua vſq₃ ad collum. et
ego volui deſcendere ibideꝫ ad balneandū

cogitando ꝙ non eſſet aqua multū ꝓfunda et audiui vnam reuelationem que dixit. Caue tibi ne deſcendas quia .vij. anni ſunt ꝙ cecidit ibi vnum manbriū et adhuc nonduȝ acceſſit ad terram. Et dicit rabi cabanna ꝙ annis ille vocat̄ cin. Item dicit raba. dixit mihi vnus macclarius. veni oſtendaȝ tibi vbi oſculantur terra et celum. iui cum eo et poſui tabargiū meum ſuper vnam feneſtrā celi et ſeparaui me vt facereȝ oratiōnē et quando veni ad locum nō inueni tabargiū meuȝ. et dixi videt̄ mihi ꝙ latrones ambulant in celo. et reſpondit mihi ille hō non eſt niſi rota celi que mouetur. ſed venies huc cras iſta hora et inuenies. et ego veni et īueni tabargium meū. Et declarat rabi Salomon non cogitetis ꝙ deduxit eum ad finem mūdi qȝ quingenti anni ſunt itineris ſed duxit eū ad vnum monteȝ altiſſimū intantū ꝙ poterat tangere celuȝ. Hec et ſimiles fatuitates et vanitates tenent ceci iudei in ſuo thalmuth vt allegat Hieronimus de ſancta fide tractatu ij. ſui libri. Plura alia turpiſſima que in eorum thalmuth cōtinent̄ indignum duxi literis explicare. Sed et alia mendaciſſima et fatuiſſima innumera eorūdē p̄traſiui his paucis enarratis ne librū nugarū fabulis implerem. Predictum librū thalmuth inquo tot errores tot mendacia tot turpiſſima et fatuiſſima continent̄ affirmant iudei eſſe doctrinam et aliam legē datā a deo moyſi. verbo: que p̄cepto duorum rabinorū quorum vnus dicebatur rabina et alius rabaſſe fuit poſita in ſcriptis ſuper .cccc. annis poſt paſſionem xp̄i cuius textus excedit in volumine totam ſacrā ſcripturā quaſi indecies tm̄ exceptis gloſis āntiquis et modernis quas fecerunt ſup̱ ipſum in quibus textu et gloſis innouauerunt et receperunt mandata et obſeruantias et cerimonias et que nunꝙ̄ in lege moyſi fuerunt nominata per que ipſi reguntur vſq̄ in hodiernū diem. Et nō minꝰ p̄dicti ordinatores thalmuth vt bene fūdarent ſuos errores p̄ceperunt in diuerſis locis ꝙ oīa per ipſos ordīata in p̄dicto thalmuth habeāt tātā efficaciā ſicut ordinata per deū in lege moyſi et impoſuerunt penaȝ mortis cuicunq̄ neganti aliquid de p̄dictis per eos ſcriptis non ponentes tam forte penā neganti verba legis. et adhuc in noīe voluerūt dare excellētiā ſuo libro vocātes eū thalmuth qd̄ ſonat doctrina. et ſacrā ſcripturaȝ biblie vocāt mira quod ſonat tm̄ ſicut lectura.

De fatua expectatione iudeorum circa aduentum meſſie.

Sextus paſſus eſt de fatua expectatione iudeorum circa aduētū meſſie que fatuitas tripliciter oſtenditur. Primo diuiſione. Scdo temporis determinatione. Tercio exempli manifeſtatione. Circa primū notādū ꝙ iudei excecati et obnubilati circa aduentum meſſie ſunt diuerſi qȝ quidam eorum ſic ſunt in ſua excecatione obdurati ꝙ nec volunt inquirere de peccato ꝓ quo ſunt in hac diuturna captiuitate nec etiam ipſius captiuitatis terminū inquirere curant. et ideo quaſi fatui dicunt vtrūq̄ eis ignotum. Similes infirmo qui intm̄ incurrit ſue ſanatiōnis deſperationem ꝙ nō curat de cognitione ſue infirmitatis nec etiam de curatione quod eſt magna fatuitas. Affirmāt ergo iſti duo primum ꝙ pctm̄ pro quo ſunt in hac captiuitate eſt ignotū. Scdm ꝙ terminus ſue redemptionis eſt etiā ignotus et licet verum ſit quo ad eos vtrunq̄ tm̄ nobis notum eſt vt pȝ ſupra libro primo in app̄tiōe .xij. theſauroȝ ſed talis ignorātia fatua eſt nec eos excuſat cum ſit non ſolum craſſa ſed affectata. Alij ſunt qui non curant inq̄rere certum peccatum pro quo in hac captiuitate detenti ſunt vel ſi curant hoc attribuunt peccatis antiquis. vt puta peccato vituli in deſerto fabricati vel peccatis modernis que non ſunt cōmunia toti eorū cōmunitati ſed ſingularia quorum vtrunq̄ oſtenſum ē falſum vt ſupra dictum eſt et ſatis claret ꝙ hec diuiſio iudicij eorum oſtendit eos non ſolum cecos ſed vero iudicio rationis carentes. Secundo oſtendit fatuitatem iudeorum tēporis determinatio diuerſa quorum vnus terminus fuit determinatus per rabi yoceȝ in libro caderholam. iſte poſuit numerum ebdomadarum. Danielis de quo nullus dubitat iam tranſiſſe. Alius terminus fuit poſitus per rabi aquiba qui ſecutus eſt aliquo modo computationem predictam et ſic credebat meſſiam venturum in deſtructione templi ſecundi. Et ideo ſecutus eſt quendam fatuum nomine bencozba

qui illo tempe dixit ſe eſſe meſſiam quē fa-
tuum ſecuta eſt maxima multitudo iudeoꝝ
poſt xlviij. annos a deſtructōne templi ſcōi
et hieruſalem per romanos. et cōgregati ſūt
in quadā ciuitate noīe biter et rebellauerūt
cum pdicto falſo meſſia contra romanū im-
perium ꝓpter quod Adrianus ceſar trāſfre-
tauit et obſedit eos cum ſuo falſo meſſia et
capta ciuitate omnes interfecit cum ſuo meſ-
ſia vt patet in lib. qui dicitur demaymdi q̄
incipit hiſloſapaquin. et in glo. trenorū hie-
remie ſup illud verbo tren. ij. diſſipauit do-
minus etc̄. Fuit alius vt ibidem habetur q̄
dicitur de domo helie qui poſuit expſſe de
ordine mundi ꝙ per ſex milia annorum de-
bebat mūdus durare diuidens per duo mi-
lia in tres ptes ſicut patuit ſupra li. i. theſau-
ro primo. et aſſignauit tp̄s meſſie in. iij. bi-
nario ꝙ ſcōm hebreoꝝ cōputationem patet
tranſiſſe initium illius temporis qꝛ vſqꝫ ad
pn̄tem annū ſcōm eos a creatione mūdi flu-
xerunt quinqꝫ milia. cc. xx. āni. et ſic ſecūduꝫ
iſtos aduentus xp̄i tranſiuit in pteritis mil-
le. cc. xx. annis. et iſti tres ſupradicti fuerunt
principales de numero eoꝝ qui dicūtur chā-
naym. Poſt iſtos fuit quartus et vn⁹ de ma-
ioribus eoꝝ qui dicuntur emoraym qui vo-
cabatur rab: qui determinauit in libro cahe-
drin in deleth ꝙ omēs termini aſſignati de
aduentu meſſie iam tranſiuerant in pteritūꝫ
et ꝙ non pēdebat redēptio niſi in ipa pnia:
hec ille. Hec quidē determinatio veriſſima
eſt ſi ſane intelligatur. Nā terminus aſſigna-
tus in ꝓphetis iam tranſiuit in pteritum vt
patuit libro primo in quo termino xp̄s iam
venit et non pendet redemptio niſi in penitē-
tia qꝛ quicunqꝫ eoꝝ penitentiā egerunt ſtatiꝫ
habebunt meſſiam ꝙ habemus per rei eui-
dentiā licet iſte rabi nō intellexit ita recte ver-
ba per ſeipſum ꝓlata habemus tn̄ ex hoc ꝙ
oēs termini aſſignati de aduentu meſſie iā
tranſierant in pteritum. Fuit quintus hui⁹
contemporaneus qui conſiderans ꝙ oēs ter-
mini de aduentu meſſie iam tranſiuerant ꝓ-
ut dixerat ſocius ſuus voluit pcludere viaꝫ
inueſtigandi hmōi terminos ne ꝑ hoc aliq̄
auiſaretur de veritate. Et ideo dixit ve aiab⁹
cōputantib⁹ terminos ſcꝫ aduent⁹ meſſie ꝑ
hoc volēs deſinare ꝙ eſſet peccm̄ inq̄rere vel
inueſtigare de hmōi termio nō reddēs ad h̄
aliquā rōneꝫ nec auctoritatē. cu⁹ malicia et

fatuitas manifeſta eſt. qꝛ nullus fuit famo-
ſus ſcriptor vl' gloſator inter eos qui de hoc
ſolēniter non inquireret. Poſt hūc fuit ſext⁹
in aſia de his qui dicunt̄ gaoni. qui dicebat̄
Rabi cabadias qui in libro quē cōpoſuit
quem vocauit librum de credendis conat⁹
eſt ꝓbare ex dictis ꝓphetaꝝ ꝙ meſſias non-
dum venerat et de termino diligenter inq̄rēſ
concluſit certum temp⁹ quod iam tranſiuit
in pteritum per. xl. annos et vltra vt pꝫ aſpi-
cienti pdictum librum. Septimus fuit rabi
moyſen de egypto qui tante auctoritatis fu-
it inter eos vt a maiori pte iudeorū prouer-
bialiter dicatur ꝙ a moyſe legiſlatore vſqꝫ
ad moyſē egyptiū nō ſurrexit ſicut iſte moy-
ſes Iſte licet in ſuo deutr. libro de iudicib⁹.
titu. de regibus determinet ꝙ null⁹ debet cō-
putare terminos aduentus meſſie ſequens
ſupradictam quintā opinionē. tn̄ ipſemet in
quadā epiſtola quā miſit iudeis qui erant
in affrica ſcripſit ꝙ habebat ex certiſſima tra-
ditione antiquoruꝫ ꝙ ꝓpheta futurus erat
in iſrahel et ꝙ meſſias debebat venire et re-
dimere iſrahel in anno a creatiōe mūdi quar-
tomillenario octingenteſimoſeptuageſimo
quarto. et pꝫ ſicut ſupradictū eſt ſcōm cōpu-
tationeꝫ iudeoꝝ ꝙ pn̄s ān⁹ dn̄i. M. cccc. lxi.
eſt quinqꝫ millenus. cc. xxi. et ſic terminus ꝑ
eum aſſignatus iam tranſiuit in pteritū per
cc. lvij. annos. Predictam ꝯputationem fū-
dauit in quadaꝫ auctoritate Numeri. xxiij:
vbi ſcōm tranſlationem noſtrā ſic habet̄ tē-
poribus ſuis dicet̄ iacob iſraheli quid opa-
tus ſit deus quod verbū ex traditione ſuoꝝ
antiquorum ſic exponit ꝙ quātum tempus
fluxerat a creatione mūdi ſcōm ꝯputatōeꝫ
hebreoꝝ vſqꝫ ad tempus in quo balaan iſta
verba dixit tm̄ tempus preciſe fluere habe-
bat a tempore iſtius dicti balaan vſqꝫ ad tē-
pus in quo ꝓpheta meſſias futurus erat in
iſrahel. Octauus poſt hunc fuit rabi moyſē
gerundeū. qui fuit magne auctoritatis inter
eos qui ſcribens ſupra penthateucū in ꝓhe-
miali parte determinauit cum magna ſolen-
nitate ꝙ meſſias erat venturus certiſſime in
anno a creatione mundi. quintomillenario
centeſimo. viij. cū quo cōcordauit magiſter
Salomon barchinēū. in li. migala q. mega-
la de quo fuit dictum ſupra lib. i. Non⁹ fuit
rabi leui bentorſon vulgariter dictus magr̄
leo de bonalas de ꝓuincia ꝓuincie qui in ex

poſitione ſua ſup̃ dam reddens deo gratias ꝙ ſibi reuelauerat terminum ſupradictũ in anno predicto ſcꝫ quintomillenario centeſimodecimooctauo ſcd̃m cõputationẽ iudeorum concordans cũ p̃dicto moyſe gerũdeñ: quorum terminus ſatis pꝫ ꝙ iam tranſiuit in preteritũ per. c. xxiij. annos ſcd̃m cõputationẽ eorum in anno p̄n̄ti ſupradicto. Fuerunt etiam alij duo iudei periti vnus in ciuitate abuleñ. alius in villa que dicitur ayllõ. de quibus dicetur infra ꝯſideratione. x. mirabili. x. Jſti aſſignauerunt terminũ anno a creatione mũdi quintomillenarioquinquageſimoquinto ſcd̃m eorum cõputationem. Qui quidem annus concurrit cũ anno dñi. M. cc. xcv. Ex quibus oĩbus manifeſte colligitur fatuitas et falſitas iudeorum in determinatione anni aduentus ſui meſſie. cũ omnes ſui termini iam tranſierint in p̃teritũ vt clare viſum eſt. Signũ autem fatuitatis et mentis incompoſite eſt nunꝙ̃ in vno conſiſtere ſed de alio in aliud mutari. Unde ſecũdũ Senecã primũ argumentũ mẽtis cõpoſite eſt poſſe conſiſtere ſecũꝗ morari. Judei ergo qui vſꝗ nunc conſiſtere in vno nõ potuerunt termino. Veriſimile eſt ꝙ quotidie fatuizando nouos fingent terminos p̃dicti aduentus. Tercio ꝓbatur eorũ fatuitas in aduentu meſſie quem ſperant exẽpli manifeſtatione. Unde narrat ceſarius ꝙ clericus quidã filiã cuiuſdã iudei ĩpregnauit in ciuitate lemoniceñ. timens aũt ille offenſã parentũ puelle accepit arundinẽ nocte ꝓpe parietẽ camere in qua parentes puelle dormiebant veniens et per foramen ſummitatẽ vnam arũdinis intromittens et per aliã inſufflans ſic eſt locutus: O iuſti et deo dilecti vocans eos nominib⁹ ſuis ꝓprijs gaudete qꝛ filia veſtra concepit meſſiã virgo permanens. vir expgefactus querit ab vxore ſi vocem illam audiſſet qua negante orauerunt vt iterum audire poſſent. clericus ſicos loquẽtes audiens ſicut prius iterum eſt locut⁹. Jlli ergo exultantes et poſt repetitionem facti certiores vix diẽ expectauerũt ventrẽꝗ puelle aliquantulũ iam intumeſcere cernẽtes ab ea queſierunt vnde concepiſſet. Jlla vero ſic coacta fuerat a clerico rñdit ſi cõcepi neſcio ſ ſcio quia virũ nunꝙ̃ cognoui et virgo ſum. At illis ergo nõ ſe capientib⁹ pro gaudio p caſtella et ciuitates diuulgatũ eſt ꝙ illa paritura eſſet meſſiã: Quid plura affuit hora pariendi et iudeis in numeris cum gaudio magno expectantibus natiuitatẽ pepit miſera illa nõ meſſiam ſed filiã cũ multis doloribus et gemitib⁹ et clamorib⁹ quo cognito iudei cõfuſi ſunt ſupra modũ ex quibus vn⁹ infantulã accipiẽs per pedes alliſit ad parietem. Ecce confirmatio per exemplũ fatuitatis iudeoꝝ in expectatione meſſie.

De iudeoꝝ expulſionibus vbi quatuor principales expulſiones notantur.

Una conſideratio eſt de iudeoꝝ expulſionibus et ſua magna ignominia. nõ eſt mirandũ ſi gens que tã graue cõmiſit delictũ quale nunꝙ̃ fuit nec erit ꝑpetratũ ab angelis nec ab homine graues ſuſtineãt penas. et q̃d ſcelus poterit cõparari morte filij dei merito dauid ꝓpheta uit ſuã penã dicens. expelle eos qm̃ irritauerunt te dñe. Jn p̄n̄ti ergo ꝯſideratiõe. iiij. iudeoꝝ expulſiones exprimentur poſt mortem ſaluatoris. quaꝝ prima fuit a terra ſancta. ſecunda a francia. tercia ab anglia. quarta vero ab hyſpania.

Prima expulſio fuit a terra ſcã vbi quatuor puncta aguntur:

Rima iudeorum expulſio a terra ſancta fuit. Pro cuius declaratõne quatuor erunt puncta attendẽda ſic notat Johannes ſaliberieñ. in ſuo policrate li. ij. q̃ optime hanc materiã explicauit. Primus erit de ſignis que preceſſerũt exadium hieroſolymitanum nouiſſimũ. Secundus de calamitate obſeſſorũ et quis fuerit finis obſtinate malicie et que pietatis tyti. Terci⁹ punctus erit de muliere que vrgente fama comedit filium ſuum. Quart⁹ erit de numero captiuorum et occiſorum et peremptoꝝ fame. et quomodo chriſtus ſeruauit ſuos ſub ea tempeſtate.

Primus pũctus eſt de ſignis que preceſſerunt excidium hieroſolymitanum.

Jrca primum punctũ vetus refert hyſtoria ſic dicta ꝙ eſt auctor eius incertus et vetera refert ꝙ immineñ

te hieroſolimorum excidio. eclipſis lune ꝑ
xij. noctes continuas etiam in remotiſſimiſ
locis ꝓtractata eſt forte ſignans iudaice pfi/
die ſuperſticioſi erroris euerſionē que xp̄o ꝑ
p̄dicationem apoſtolicam mūdo illuceſcēte
rectiſſime cōtigit: Scriptum eſt enī ſtult⁹ mu
tatur vt luna ſapiens vero cū ſole ꝑmanet
Alia quoqꝫ ꝙplurima diuino ſuper incre/
dulos imminente iudicio acciderunt. que ſi
per ſingula ꝓut ab auctoribus digeſta ſunt
cepero enarrare vel ſola hec ꝓpriū temp⁹ de
ſiderabunt et ociū. pauca tamen autore Jo/
ſepho cōpendioſo ſermone ꝑcurrāt eo ꝙ ad
roborandam fidem noſtram ꝓficiunt et ad
retinendam obſtinatā perfidiā iudeorū. xl.
nanqꝫ poſt admiſſum piaculū continu⁹ pro
tracta annis impiorum pena differtur. Jn q̄
bus et apoſtoli omnes p̄cipue tū iacob⁹ fra
ter dn̄i dictus hieroſolimis ep̄s cōſtitut⁹ in
deſinenter populū commiſſi impietatis et
feralis animi de ſcelere commonebat ſi forte
poſſent ꝯmiſſi penitudinem gerere. ſi poſſēt
flere pro ſcelere et vltrices penarū flamas la
chrymarum vbertate reſtringere. Oſtēdebat
eis nanqꝫ deus per ſuam patientiam. ꝙ ip
ſorum quereret penitentiā quia nō vult de⁹
tantum mortem peccatoris ſed ꝙ conuertat
et viuat. Molire autem adhuc eorum duri/
tiam nitebatur diuina maieſtas ſignis et ꝓ
digijs celitus datis terroreſqꝫ ſimul mina/
cem dexteram oſtendendo potius ꝙ inferē
do de quibus ſupradicti hyſtoriographi fi/
des vt in certis etiam in hoc ſufficiens erat.
Relegamus ergo quid in ſexto hyſtoriarū
ſuarum libro de his ipſe ſignauerit ioſeph⁹
Sed infelicem inquit plebem. ceterū quidē
hō homines et deceptores falſa faticinan/
tes ſuadebant et euidentibus ſignis et iudi
cijs iracundie et indignationis diuine non
crederent. quibus aperte futurum et vrbis
et gentis preſagabatur excidium. Sed velut
afflati et amentes et qui neqꝫ oculos neqꝫ a
nimas in ſe haberent ſpernebant. O omnia
qꝫ celitus nunciabantur. Etenī ſtella preful/
gens gladio per omnia ſilis imminere deſu
per ciuitati et cometes Preterea exicialibus
flammis viſa eſt ardere ꝑ totū annum Sed et
ante excidij ip̄s ac bellicum populi diem cū
ad diē feſtum conuenirent. viij. die menſis
xantichi qui eſt aprilis noctis tēpore hora
nona tantus luminis fulgor arā templūqꝫ

circumdedit vt putarent omnes diem clariſ/
ſimum factum et permanſit ſpacio dimidie
hore quod impitis quidem et ignaris ꝓſpe
rum videbatur. Sed legiſpitos et ꝓbos ꝗꝫ
doctores non latuit exiciale portentum. Jn
eadē quoqꝫ feſtiuitate vitula ſacrificijs ad
mota et aris aſſiſtentes inter ipſas miniſtro
rum manus enixa eſt agnā. ſed et ianua in/
terioris edis que reſpiciebat ad orientem cū
eſſet ere ſolido induta ac ꝑinde immenſi pō
deris qui vix. xx. viris ſūmo conatu impel/
lentibus clauderetur ferreiſqꝫ ſeris et vecti/
bus munita. ac peſſulis in altum dimiſſis
teneretur obſtricta repente hora noctis ſexta
prima et. xx. die menſis apparuit ſponte pa
tefacta. Sed et trāſacto die. vi. poſt aliquot
dies prima. et. xx. die menſis arthemeſij q̄
apud nos maius vocatur prodigioſus ap/
paruit viſus fidem pene excedēs quod vere
falſum putaretur niſi oculorum fides cōfir/
maſſet malorum conſecuta ꝑnicies Etenim
prope ſolis occaſum viſi ſunt currus et qua
drige in omni regione per aerem et armato/
rum cohortes miſceri nubibus et vrbes cir/
cūdari agminibus improuiſis in alio. Jtē
die feſto qui penthecoſtes appellatur noctu
ſacerdotes ingreſſi templum ad miniſteria
ex more complenda. Primo quidem mot⁹
quoſdam ſtrepidus qui ſenſerunt tum ſub/
ditos voces deinde audiunt dicētes. migre
mus hinc ex ſedibus iſtis Additur his etiā
aliud terribilius. etenī quidam ananie fili⁹
iheſus nomine vir plebeus et ruſticus ante
quartū belli annū cū ciuitas in pace et abū
dantia perduraret in die feſto tabernaculoꝝ
repente clamare cepit vox ab oriēte. vox ab
occidente. vox a. iiij. ventis. vox ſuper hiero
ſolymā et templum. vox ſuper ſponſus et ſu
per ſponſas. vox ſuper populū et indeſinen
ter die noctuqꝫ per omnes plateas circuienſ
hec clamabat. vſqꝫquo quidē primiores ex
populo viri velut in fauſti preſagij indigna
tione cōmoti correptum hominē multis ver
beribus afficiunt. At ille nequaꝗ pro ſe ali
quid loquens ſed nec eos quidem qui circū
ſteterant deprecans eaſdem voces pari ob/
ſtinatione et clamore repetebat. Tunc prin/
cipes intelligentes vt res erat numinis eſſe
in viro motus ꝑducunt eum ad romanorū
iudicem. Apud quem flagris ad oſſa vſqꝫ
laniatus neqꝫ p̄ces neqꝫ lachrymas fudit.

Sed eandem vocem miſerabiliter et cū quo
dam eiulatu emittens per ſingula pene ver-
bera ꝑferebat addens etiam hoc ve. ve. hie-
roſolimis ꝓſequitur et aliud idem hyſtorio
graphus maiore geſtum miraculo dicens.
oraculum quoddam in ſacris literis repꝫ
quod per idem tempus virū deſignaret ex
eorum regione ꝓceſſurum qui totius orbis
potiretur imꝑio cuius oraculi ꝑſagiuꝫ. Itē
hyſtoriographus veſpaſianum ſuſpicaᷓ de
clarare. Sed veſpaſianus non alijs ꝙ illis
ſolis gentibus qui romano imꝑio videbā
tur ſubdite dn̄atus eſt. Unde iuſtius ad xp̄ꝫ
hec reſponſa referuntur ad quem dixit pater
Poſtula a me et dabo tibi gentes heredita-
tem tuam et poſſeſſionem tuā terminos ter-
re. et cuius per idem tempus per apoſtolos
ſuos. In omnem terrā exiuit ſonus eoruꝫ et
in fines orbis terre verba eoꝝ.

De calamitate obſeſſorum et obſtinate
malicie iudeoꝝ quis fuit finis et que pie-
tas tyti.

E ſecundo puncto. ſ. quanta fuerit
calamitas obſeſſorum et obſtinate
malicie quis fuerit finis et que pie
tas tyti ꝓſequitur idem doctor dicens. at ne
tot et tanta mediocris plage aut ꝑfūctorie
īdignatōis dei aduerſ⁹ īpotētiā iudeoꝝ vi-
deanᷓ ꝓceſſiſſe iudicia calamitatē ītollerabi
lē excidiū irreꝑabilis reꝓbate et excecate gēt
īauditā et cūct ſclis īcognitā futurē ſucciſ⁹
ſmo parrat quātis ḡ mal' tūc vniuerſa mul
ctata ſit vt que ipa iudeoꝝ terra bello fame
igni cedibuſqꝫ vaſtata ſit q̄nta ꝑploꝝ milia
pīres ſiml' cū ꝯiugib⁹ ac ꝑuulis liber abſqꝫ
numero et abſqꝫ diſcretōe trucidati ſit q̄ ēt ad
uerſaꝝ vrbiū obſidiones ſꝫ et ipi⁹ magnifice
et famoſiſſie ciuitat hiertm q̄nta vaſtitas
et q̄nta fuerit diuerſoꝝ mortuoꝝ ſtrages q̄s
ꝑ hec ſingl'a belloꝝ exiterit mod⁹. et vt ſm
id q̄d ꝓphē dixerāt abhominatio dſolatōis
ī ipo quodāmō dei famoſiſſimo collata ſit
tēplo vſqꝫ ad vlti. cūcta depp̄lata ſit et ꝯſup
ſerit flama Si q̄s plen⁹ noſce vult legat hy
ſtoriā ioſephi. nos vō ex his tm̄ ea q̄ ad ex-
planatōeꝫ ſuſcepti opis ſufficiūt aſſumem⁹
In q̄b⁹ refert ꝙ ex oī iudea ppli ī die ſolen
ni paſche hieroſolimā velut exiciali q̄dam
manu cogēte ꝯuenerāt. quos treties cētena
milia dīt hoīm fuiſſe. Iuſto. ſ. iudicio dei ſꝫ
tpe ſꝫ vltōis electio vt q̄ ī dieb⁹ paſche ſalua
torē ſuū et ſaluatorē xp̄m deū crucēt mani-
b⁹ et ſacrilegis vocib⁹ violarūt in ipis die-
b⁹ velut in ī vnū carcerē oēs multitudo ꝯclu-
ſa feralis pena exitū q̄d merebaᷓ acciꝑet. ꝑ-
teribo ſane q̄ ī eos vl' gladij cede vl' alijſ bel
li machinis collata ſīt explicare ea tm̄mō q̄d ī
nos famis exitio ꝑtulerūt ſuꝑdicti hyſtorio-
graphi ſmonib⁹ ꝓphaui quo legētes ſꝫ itel
ligāt quātū piaculū ſit audere aliq̄d ī xp̄m
et ꝙ grauib⁹ auſa ſupplicijs expiēᷓ Age ita
ꝗ. v. ioſephi hyſtoriaꝝ liber ponaᷓ ī medio
Et q̄ oēs eoꝝ luctuoſa tragedia ꝑnoſcaᷓ di-
uitib⁹ āt ꝑmanere īq̄t apō pīrē vnū atꝫ idē
erat Si. n. ī vrbe ꝑmāſiſſꝫ facultatū ſuaꝝ cā
cumie obiecto q̄ſi de trāſfugiēdo cogitarent
ꝑimebāᷓ Neceſſitas vō famis facinoro ſoꝝ
extollebat arrogātiā et vtrūqꝫ ſil' inedia cuꝫ
temeritate creſcebat. publice q̄dē frumētum
nuſqꝫ oīno erat. Sꝫ irruētes vrbis ꝑdones
ꝑſcrutabāᷓ domos et ſi q̄d iueniſſēt tāꝙ de
his q̄ fefellerāt penas ſumebāt. Si vō nō
iueniſſēt nihilomin⁹ tāꝙ eos q̄ occulti⁹ et di
ligēti⁹ abſcōderāt et cruciabāt. Iudiciū vō
herī ab eis pabula capiebāt hoc ipſo ꝙ ad-
huc viuerēt et ſubſiſtere corꝑib⁹ videbāᷓ ꝑ
fecto tāꝙ q̄ iā interijſſēt niſi abſcōditos v-
piā tegerēt cibos. Si quos ſane tabeſcētes
macie vidiſſēt hos cū venia ꝑterībāt ſuꝑflu
um putātes ꝑimere q̄s paulopoſt aſſumeret
fames Multi tm̄ in occultis oī cēſu ſuo mer-
cati ſūt vnū metrū. Si diuites frumēti ordij
ſi īferiores fuerūt et ꝯcludētes ſe in īferiori-
b⁹ q̄buſqꝫ penetralib⁹ dom⁹ nōnulli nec in
panes ꝯfectas fruges edebāt. alij vō ī ꝙtū
vl' neceſſitas vl' met⁹ ꝑmitteret ex quo q̄bāt et
menſā q̄dā null⁹ expectabat apponi ſꝫ ex ip
ſo ſenic mixto igni rapiētis ꝓpria velut fur
tiua deuorabāt et erat īfelicius illi⁹ cibi ſpe-
ctaculū miſerabile cū validiores. v. iuēta di
riperēt. Imbecilliorib⁹ vō nihil ꝑter luctū ſu
pereſſꝫ ac lachrymas et oīm alꝫ acerbitates reꝝ
ſuꝑaret fames nihil tm̄ ita ſubruit atꝫ ſubuer
tit ſicē verecūdia. Quid. n. ſaluis reb⁹ pudo-
re dignū ē id ī hac neceſſitate ꝯtēniᷓ Deniqꝫ
et vxores de viroꝝ manib⁹ et filij de parētuꝫ
et q̄d ē infelici⁹ mrēs cibos de ꝑuuloꝝ ma-
nib⁹ atꝫ ore rapiebāt et cū dulciſſimi liberi ī
manib⁹ atꝫ ān hora poſiti tabeſcerēt exigua
vite ſubſidia a dētib⁹ ipis eximere nemo ꝑ
cebat. Uerū nec ipos q̄dē infelices et ꝑ exigu
os ſumētes latebāt cibos. ſꝫ ꝯtinuo aderat ꝑ
donū q̄s et ſtati vt clauſas cuiuſqꝫ ꝯſpicēdiſ
ſet fores madicū credebat ſꝫ eē ꝙ intriſec⁹ po
ſiti ederēt et repēte diſſipatis forib⁹ ꝑ capites

irruebāt atq; ab ipſis vt ita dicā faucib⁹ expri mētes Si q̄d forte iſūptū iā fuerat reuocabāt. ferebanť ſenes ſi cibū vēdicaret tētaſſet Sparcis etiā crinib⁹ mulieres trahebanť occultare nitentes ſi q̄d forte dep̄hēſū fuiſſet in manib⁹ nulla ſenib⁹ reuerētia nulla erga puulos miſeratio. Sʒ in exiguo panis fragmento puulos īberētes et ex ipo cū ībeſerāt ſuſpēſos elidebāt in terrā. In cū vero q̄ raptores cibo p̄uenisſet aſſūpto crudeli⁹ ſeuiebāt. et excogitabāt dira ſupplicia obturātes īfelicib⁹ naturales digeſtionū meatus.

Alijs v̄o pacutas ſudes p̄ cadē ferēda adigentes horreſto q̄ egeſta ſūt referēs. Ad cōfectionē p⁹ hec vni⁹ panis aut cibi farine miſeros purgebāt. Nā ipi tortores nō paciebanť famē. Eſt.n.tolerabili⁹ quodāmō ſi hec cpulſi inedia facere viderenť. Sʒ vt vel p̄parēt ſibi ipoſterū cibos vl' vt crudelitaſ exercitio ɔualeſceret. In his etiā ſi q̄ forte furtim p̄ ſtatiōes vl' hoſtiū p̄ colligēdis herbiſ erupiſſēt occurrētes eis q̄ ſe hoſtiū man⁹ effugiſſe gaudebāt diripiebāt quicq̄d attulerāt. Supplicātib⁹ aūt et terribile ſibi quoddā nomē dei iuocātib⁹ vt vl' ptē aliquā q̄ ſecū mortis p̄iculo q̄ſierant idulgerent nihil ptorſ⁹ p̄bebāt. ꝫ ħ bñficij loco ceſſerat ſi cōprehēſuʒ viuū ſiuiſſʒ euadere. His aūt poſt aliquāta adiūgit dicēs. Iudeis v̄o cū egreſſu vrbis oēs p̄iter ſpes excludebanť ſaluuſ et īualeſcēs acerbitas fames domos ſil' et familias gentēq; vaſtabāt. ita vt in penetralibus ſtrata iacerēt mulierū puulorūq; cadauera. p̄ plateas v̄o īfelicium ſenū corp̄a fame magis q̄ꝫ etate ɔſūpta. Iuuenes v̄o atq; oīs etas robuſtior velut ſimulachra q̄dā in vijſ oberrabāt et egreſſib⁹ corruētes quocūq; loci greſſū ſubripuiſſʒ inedia. Sepelire aūt cadauera p̄ximorū nec defūctorū mltitudo nec viuū debilitas p̄mittebat. ſil' et p̄ ſui vite incerto vnuſq̄ſq; verebanť. Deniq; aliquāti ſupra eos quos ſepeliebāt aīas emiſere. Multi etiā dū p̄ſequūtur funera priuſq̄ꝫ ad ſepulchrū p̄uenirenť efflabāt. ſʒ nec plāct⁹ ex more defūctis exhibeanť aut luct⁹. q̄ʒ hoc ſibi totuʒ vēdicauerat fames ſʒ nec ariditas inedie humorē cuiq̄ꝫ reliq̄rat lachrimarū. Obſederāt ciuitatē p̄funda ſilētia et nox plena mortis cūcta ɔtexerat. Quib⁹ malis oīb⁹ grauioreſ ſoli vigebāt p̄dones q̄ nec ſepulchra q̄dē dirūpere et expoliare cadauera illicitū dicebāt ſʒ tā p̄dā petētes q̄ꝫ ſcel⁹ infice cumulātes et aciem gladiorū ſuorū in cadauerū obtrūcatōe p̄bātes. Interdū etiā in nonnullos adhuc ſpirātes mucro examinād⁹ agebanť q̄d alij ſemiuiues cū viderēt ſupplices dexteras p̄tēdebāt. vt in ſe q̄ꝫ bñficij loco ɔuerterēt ſcelus. quo ſcʒ cruciatib⁹ famis veloci⁹ abſoluerēť. Sʒ nouo crudelitatis genere necē quē ſpōte inferebāt ſi rogarenť negabāt: cū tamē vnuſq̄ſq; deficiētiū cū gemitu retorq̄ret oculos ad tēplū nō de morte p̄pria dolēs ſʒ de īpunitate p̄donū quos ſup̄ſtites relinq̄bāt: Et primo q̄dē ſūptu publico ſepelire mortuos iuſſerāt fetoris itolerātia vt v̄o oēʒ ſumptū cepit vīcere multitudo morīētiū de muro cadauera p̄cipitabāt. ac cū tyt⁹ circuiēs p̄uidiſſʒ repletas mortuorū cadauerib⁹ valleſ et humani corp̄is tabo p̄riaʒ terrā rigari cū ingēti gemitu eleuatis ad celū manib⁹ deuʒ iuocat teſtē hoc ſui cā nō p̄uenire ſʒ ſe iſta ſuſtinere inuitū. Et poſt aliquāta iterū quedā ioſeph⁹ talia p̄ſequiť nō cūctabor inq̄t p̄ferre q̄d ſentio Arbitror em̄ q̄ꝫ ſi etiā aduerſus ipſos ciues romanorū paulisp̄ arma ceſſent aut hyatu terre aut aq̄ diluuio. aut ſodomitanis ignib⁹ et fulminib⁹ celit⁹ tortis ſupplicijs ciuitati depēdiſſʒ q̄ multo īfauſtiorē ill' q̄ hec p̄peſſi ſūt. et neq̄orē virorū p̄ntēʒ hanc p̄tuliſſet etatē p̄ q̄b⁹ omnis gēs p̄iter extingui. Sʒ et in hoc. vi. li. eiuſdē talia ſcribit. et corū inq̄t q̄ per totā ciuitatē famis iedia corrūpebanť multitudo īnumerabiliſ erat. quorū nec explicari miſeria pōt p̄ ſingulas nāq; domos ſicubi aliq̄d ſibi fuiſſʒ reptum bella cōtinuo et cedes inť caros ipoſq; parētes ac liberos naſcebanť. dū nō ſolū emanib⁹ ſed ex ipſis etiā faucib⁹ inuicē cibū rapere certabāt. Fides aūt nec mortuis erat ſʒ et ipi cum ſp̄m iā exalarēt p̄ſcrutabanť a p̄domib⁹. ve tui forte itra gremiū ſibi aliq̄d reſideret. alij etiā p̄ mediā hyātes velut rabidi caneſ huc atq; illuc ferebanť et quaſi inſania quadam exagitati in eaſdē domos ſub momēto tp̄iſ iterū ac ſepius irruebāt oīa tñ neceſſitas conuertebat in cibū etiā illa q̄ nec mutis q̄dam aīalib⁹ edere vſus fuit Ad vltimū nec lorīs q̄dē nec cīgulis vl' etiā ipis calciamētis abſtinuerūt. portarū q̄ꝫ indumēta detrahētes ɔficiēdā dentib⁹ ingerebāt. nōnulli et feni veteris feſtucas edebāt. ſʒ et de quiſquilijs collectis puiſſimuʒ pondus dragmis in quatuor detrahebant.

Quō mulier quedā vrgente fame occidit et manducauit filiū.

Ercio puncto ſaiʒ de maria que v/
gēte fame comedit filiū ſuuʒ ꝓſeqͭ
dicens. Sed quid opus eſt per hoc
pōdus famis illius explicare cū geſtum ibi
ſit facin⁹ qđ neqꝫ apud grecos neqꝫ apđ bar
baros vllus accepit audit⁹ horrendū quidē
dictu: auditu vero incredibile. Et quidē libē
ter tam immane facinus ſiluiſſeʒ ne q̄s me
crederet mōſtruoſa narrare niſi multos me/
morie noſtre viros teſtes cōmiſſi ſceleris ha
buiſſem. Porro vero aliq̄d p̄rie mee preſtare
me arbitror. ſi ſubtraham eorūʒ verba quoꝝ
ꝓtulit facta. Mulier quedaʒ ex his que vltra
iordanis alueum cōmanebāt maria nomiē
eleazari filia de vico bethezob. qđ interpre/
taſ domus yſopi genere et facultatib⁹ nobi
lis cuʒ cetera multitudine que fluxerat hiero
ſolymis repta cōmunē cū omnib⁹ obſidio/
nis caſum ferebat. hui⁹ reliquas quidem fa
cultates quas domo in vrbē ꝓuexerat tyrāni
inuaſere. Si quid vero reliquiarū ex magniſ
opibus fuerat quib⁹ victum quotidianū p/
tenuem duceret inuētes. p momenta p̄donū
ſatellites rapiebant. ꝓ quib⁹ gemēs mulier
velut inſania iam quadā ex indignacōe fati
gabatur. ita vt interdū p̄donibus maledictiſ
et cōuicijs in neceſſum inſtigaret. Verū cuʒ ne
cꝫ irritatus quiſqꝫ nec miſerat⁹ eaʒ opprime
ret. et ſi quid cibi fuiſſet forte ab ea queſituʒ
id ab alijs quereret. nec iam vſqꝫ repiendi co
pia fieret. famis aūt dira viſcerib⁹ ipſius in
ſiſteret ac medullis et ad furoreʒ purgeret iā
inedia fame et ira peſſimis vſa cōſultoribuſ
contra ipa iaʒ armatur iura nature. Erat nā
qꝫ et ei ſub vberibus puul⁹ filius hunc ante
oculos ferens. infelicis inquit matris. o infe
licior fili in bello fame et direptōne p̄donū
cui te reſeruabo. Nam et ſi vita ſperari poſſet
et iugo romane ſeruitutis vigemur. ſ; nunc
etiam ſeruitutem p̄uenit fames: p̄dones vo
vtrūqꝫ in grauiores purgent. Veni ergo neo
minate. eſto matri cib⁹ predonibus furor. ſe
culi fabula. que ſola deerat cladib⁹ iudeorū
et cum hec dixiſſet ſimul filiū iugulabat. eū
deinde igni ſuppoſitum torret et mediū q̄p/
pe edendo cōſumit. mediuʒ vero reſeruat ob
tectum. Et ecce confeſtim p̄dones irruūt con
buſte carnis odore cōcepto. minaſ mortem
niſi ſine mora cibos quos paſtos ſenſerāt de
monſtraret. Tunc illa quidē partem inquit
optimam reſeruari vobis et cōtinuo que ſu/
per fuerant mēbra detexit infantis. At illos
repente ingens horror inuaſit et crudeles q̄
uis animi dirūpere vox faucib⁹ intercluſa eſt
Illa vero truci vultu et ipis etiā predonib⁹
truculētior. me⁹ inquit fili⁹ eſt. meus eſt p̄t⁹
et facinus meū eſt: edite. Nā et ego prior co
medi qđ genui. nolite effici aut matre religi
oſiores. aut femina molliores q̄ ſi vos pie
tas vincit et execramini cibos meos. ego q̄ iā
talib⁹ paſta ſuʒ his iterū paſcar. Poſt hec il
li territi trementeſqꝫ diſcedūt qui hūc ſolum
ex oibus facultatib⁹ ſuis miſere matri reliq̄
rant cibū. Repleta eſt aūt vniuerſa ciuitas
ꝯfeſtim nephari ſceleris nūcio et vnuſq̄ſqꝫ
facin⁹ añ oculos qđ ꝑpetratū fuerat addu/
cēs tan q̄ ſi ipe hoc ꝑpetraſſet horrebat oēs
quo famis neceſſitas purgebat feſtinabant
magis ad mortē: beatos dicentes eos q̄b⁹
cōtigerit interiſſe priuſq̄ taliū maloꝝ pollu
erentur auditu. hec quidem ioſephus.

De numero captiuoꝝ et occiſoꝝ et perēp/
toꝝ fame.

Vart⁹ pūct⁹ eſt de numero captiuo
rū et occiſoꝝ et ꝑēptoꝝ fame. Queʒ
vero tāta calamitas inuenerit exitū
eodē auctore per paucis annectā. Colligēs
eīn ſupradict⁹ hyſtoriographus oēm nume
rū ꝑemptoꝝ vel fame vel ferro. vndecies cē/
tena milia deſignauit. Ceteros vo latroneſ
vel ſiccarios vel p̄dones poſt vrbis exidiū
mutuis declarauit interiſſe vulnerib⁹. Ele/
ctos aūt quoſqꝫ iuuenenū quos decor cor/
poris et ꝓceritas cōmendabat ad triūphuʒ
dicit eē reſeruatos. Reliquos aūt qui ſupra
xvij. annos agebant etatis ad opa egypti
ꝑ metalla deſtinatos vel ꝑ ceteras ꝓuinciaſ
eſſe diſpſos. Alij quidem vt ad ludos gla/
diatoꝝ. Alij vt ad beſtias traderenſ. Si qui
vero intra decimūſeptimū etatis ſue ānuuʒ
repti ſunt ꝑ diuerſas ꝓuincias in ſeruituteʒ
diſtrahi iuſſi ſunt quoꝝ numer⁹ vſqꝫ ad no/
naginta milia ꝓduct⁹ eſt. hec vero omia ge/
ſta ſunt ſecūdo anno veſpaſiani iperij iuxta
ea que ipe dn̄s et ſaluator noſter ihe⁹ xp̄s
p̄dixerat q̄ppe cū ea q̄ gerēda erant p̄ñtia
videret. tunc ſcđm euāgelioꝝ fidē vidēs ci/
uitatem fleuit ſup illā et velut in aurib⁹ eiuſ
ꝓlocut⁹ eſt hec verba. Si cognouiſſes inq̄t
et tu in hac die que ad pacē tibi ſunt. Nūc āt
abſcondita ſunt in oculis tuis quia venient

dies in te et circundabunt te inimici tui val-
lo et circundabunt te et ſurgent te vndiqꝫ et
ad ſolum redigent te et ad filios tuos in te.
In hunc modum ꝙ plurima diuine ꝯmina
tionis tonitrua publice induratis aurib⁹ re
ſonabant. quouſqꝫ ſanguis iuſtoꝝ ſed et ip-
ſius iuſti ſingularis et vnici qui ab impijs
inique effuſus eſt iuſto dei iudicio quereret.
Attriti ſunt ergo plagis bellis ſtrati et a pa-
trijs ſedibus diuine indignatōnis exciſi tur
bine vt in vrbe glorioſiſſima nec lapis ſuper
lapidē remaneret. fuitqꝫ populi indurati et
quouis lapide durioris tribulatio tāta quā
ta non fuit ex quo gentes eſſe ceperunt vſqꝫ
ad diem hanc. Eccleſia vero que fuerat hie-
roſolimis congregata diuinitus tranſire iuſ
ſa eſt tranſiordanem ad opidum quoddam
nomine pellam. quo ablatis ab vrbe culto
ribus dei celeſtis vindicte fieret locus que in
vrbem gentēqꝫ ſacrilegam fuerat exercenda
quod et euſebius ceſarienſis in eccleſiaſtica
hyſtoria plenius ſcribit. Et quidem hec oīa
receſſime paſſi ſunt qui in filium dei man⁹
ſacrilegas extendere preſumpſerunt cum te-
ſtimonijs ſcripturaꝝ et virtute mirabiliū3 o
perum ipm xpm deum eſſe conſtaret ſicut fu
it dictum ſupra primo libro in apertione pri
mi theſauri allegando dictum ioſephi. Hic
dixerunt aliqui iudei hyſpanie ꝙ ſunt in ea
ante ꝙ eſſet mors xpi. ſꝫ quero ab eis ſi vene
runt ad hyſpaniā ſuo velle vel coacti. ſi vo-
luntarie non obſeruauerunt legem nec ceri-
monias quas ſolum in ptibus illis obſer-
uare tenebantur et ſic fuerunt vere apoſtate
et non iudei. Si vero ducti fuerunt vi et coa-
cti quare non reuerſi ſunt quādo eis data fu
it licentia generalis per regem darium. qui
fecit voce ꝑconia acclamare per omnē3 terrā
ꝙ iudei de omnibus partib⁹ redirent in hie
ruſalem et ꝙ edificarent templum. Si ergo
ipſi remanſerunt illa vice in hyſpania remā
ſerunt ſicut iudei mali deſperati cōfuſi et di
uiſi a bonis iudeis illius tēporis ne ſerua-
rent legem et precepta et ne coniungerent a ꝓ
phetis et vt eſſent ydolatre. quia a tēpore
neronis impatoris vſqꝫ ad conſtantinū3 in
quo tempore fuerunt. xxviij. impatores nō
manſit in hyſpania hō qui nō adoraret ydo
la ꝙ non occideretur diuerſis et varijs tor-
mentis. et tamē nō legitur de aliquo iudeo
ꝙ ꝓpter hoc occideretur. immo ipſi moue-
bant xpianos ꝙ illa adorarent quantomā
gis. quia cum in eorum terra hoc eis eſſ3 ꝓ
hibitum ipſi ibide3 adorabāt ydola. et ido
non oportebat ꝙ in terra aliena ad hoc com
pellerentur. Et dicunt ꝙ ſunt de tribu iuda.
Alij ꝙ ſunt de tribu leui. Alij ꝙ ſunt de tri
bu manaſſen. Alij ꝙ ſunt de tribu effraym:
qd̄ cum veritate probare nō poſſunt: quia ſi
ſunt de tribu iuda. quare ergo non fuerunt
ad ſuos reges ante xpi aduentum. Si de tri
bu leui quare non fuerunt ad ſuum ſacerdo
tium ſeruiendum. Si de quacūqꝫ alia tribu
quare non redierunt ad ſuos iudices et pro-
phetas: Sed ſi ante aduentum xpi perman
ſerunt in hyſpania ibide3 remanſerunt ſicut
rebelles et deſperati.

Secūda expulſio facta fuit a regno frāco
rū et anglie vbi tres cauſe diuiſim aſſignāt.

Secunda expulſio iudeoꝝ facta fu-
it in regno francoꝝ. Unde imperā
te henrico romanorum. xxvi. impe-
ratore. et ſedente in cathedra petri clemente
papa. v. qui fuit ducenteſim⁹ papa. necnō
regnante in eoꝝ3 regno francoꝝ philippo
rege Anno dn̄i. M. xxxvi. de ordinatione ꝑ
dicti regis fuerūt in toto regno francie capti
iudei impceptibiliter vna die. et cōfiſcata bo
na eoꝝ et expulſi et ad regnū3 minime reuer
ſuri ſcḋ3 ꝙ refert frater iohannes de podio
in ſuo hyſtoriaꝝ collectario. cauſam tamen
non ponit huius expulſionis. Cumqꝫ ſtudi
oſe inueſtigarem cauſam vnde poſſem ſcire
predictam cauſam. Caſu quidem ſolennes
viri gallici ordinis ſancti benedicti monaſte
rij famoſiſſimi cluniacen̄. tanꝙ reformato-
res miſſi monaſteriorum eiuſdem ordinis
ſubiectorum predicto monaſterio in caſtel-
le regno ad villā metine de campis me ibi-
dem tunc exiſtente applicuerūt cu3 rege cau
ſam ſuam expoſituri conſenſum et fauorem
ſuum querentes pro dicta reformatiōe. quo
rum vnus doctor in iure canonico. ſecund⁹
licētiatus. tercius vero baccalarius. et quia
ſingulariter qui licentiatus erat vir peritus
videbatur et gratus queſiui ab eode3 ꝙ mi
hi veridice cauſam panderet predicte expul-
ſionis iudeorum a regno francie ſi illam ſci
ret. Qui reſpondens eandem vere ſcire. Ro
gaui vt ex charitate in ſcriptis poneret: et ad

plenum exprimeret totum caſum: Fecitqꝫ
voluntarie ſub forma et ſerie que ſequitur.
Reuerende pater ꝙ veſtra charitas poſtula
uit vt in ſcriptis redigerem cauſam et ra-
tionem potiſſimam eiectionis infeſtiſſime
chriſtano nomini gentis vicꝫ iudeorum a re
gno francorum chriſtianiſſimo faciam que
hortatur veſtra religioſa bonitas ſtilo ſaltꝫ
rudi et indigeſto. Vero tamen et indubita-
to vt omnes gallie bene norunt apud quos
nota et manifeſta hec ſunt. Nam in picturis
et tabulis eccleſiarum multarꝫ aſcribi hec
ſolent necnon in cereo paſcali annus eiectõ
nis iudeorum annotatur quem pronũc mẽ
ti nõ teneo p̄ lĩ meqꝫ circunſtãtie memorãdi
miracli propter incuriam a memoria excide
runt. Ea vero que legi et in tabulis vidi fi-
deliter enarabo: Eo igitur tẽpore quo ſordi
bus iudeorum populus in obprobriũ ſem-
piternum cunctis gentibus a deo datus ſua
contatione chriſtianiſſimum francie regnuꝫ
fedebat. quidam ipſorum vt ſolent publice
vſuram exercebant. Mulier quedã pariſieñ:
neceſſitate compulſa vnam quam ſolam te
nebat precioſam veſtem illi iudeo fenerato
ri in pignus dedit. Die vero ſancte reſurre-
ctionis appropinquante mulier illa non ha
bens vnde veſtem ſuã redimere poſſet mul
tis blandicijs circumuenire feneratorem tem
ptauit iurans illi et promittens vt ſi ſuam
illi in die ſancto ſcilicet paſce vſui preſtaret
veſtem in craſtinum eam ſuperaddito feno-
re illi reſtitueret. Proditor ille afflictionem
mulieris conſiderans lucri ꝗ̃ ꝗ̃ cupidus fo
ret mente iam concipiens facinus deteſtan-
dum renuit aſſentire pollicitationi mulieris
ſed reconuenire illam cupiens in hec verba
prorupit. Scio te tua in lege mulierem hone
ſtam et habundantem a tuis circumuicinis
reputari ſcio te multas habere emulas que
ſi in die feſto te tua veſte adornatam non vi
derit alludent te riſui cachinationumqꝫ om
nibus patebis. Si acquieſcere vis conſilio
meo veſtem tuam reddam et pecunias du-
plicatas tibi dabo. Tum illa ore infla-
mato. Quid vis inquit tibi vt faciam.
Nam ſumope tunicã meaꝫ reportare cupio
ſi facta tua mihi iures. euomit porrẽtum il-
lud monſtruoſimũ vt illum quẽ adoras ꝓ
deo tuo queꝫ in tua paſca receptura per ma-
num ſacerdotis es mihi apportabis tuam
tibi reſtituam veſteꝫ et pecunias duplicabo
Exhorruit hoc audito verbo xp̄iana mulier
auertat inquit id ipſe deus a me. ſed mihi cre
de per ipſum deum te iuro. ſi illam mihi iu-
dee illo die accommodes in craſtinum reſti
tuam. Abi inquit iudeus importuna muli-
er nunꝗ̃ id faciam ſed acquieſce ꝯſilio meo
et tibi prouidebis. Nunquid ait mulier ſcis
iudee mihi illud tranſgluciendum neceſſa-
rium fore. Caue inquit ne tranſglucias ſed
in os conſerua et mihi aporta. varium ſem-
per eſt et mutabile femina acquieuit tamne
ꝓbando crimini et veſte recepta remeauit ad
propria: Die ſacratiſſimo reſurrectionis ad-
ueniente vana et fatua mulier iudeo cupiẽſ
complacere pecuniarum amore vbi nepha-
rio ore ſacrum domini noſtri iheſu chriſti cor
pus ſuſcepit feſtina ad iudei domũ perexit.
Ecce ecce iudee ꝙ tam importuno affectu in
ſtanter a me requiſiſti. Ecce deum meũ queꝫ
hodie per manum ſacerdotis accepi. Ecce
eum queꝫ adorant chriſtiani mihi pollicitã
pecuniam trade. heu heu ad turpia ducit
paupertas quia auariſſimum genus mulie
ris Fenerator itaqꝫ letus et gaudens bene
inquit veneris mulier. eum depone ſup̄ the
lonarium et pecunias duplicatas recipe tu-
as. Tunc iudeus ille inferno animo et fu
ribundo totus proptervia debacchatus et
ira ingentem flamaꝫ in camino domus ſuc
cendit. vrnam magnam aqua et oleo plenã
ſuperponẽs corpus domini noſtri iheſu xp̄i
manibus nepharijs inuaſit dicens. Es ne
tu ille chriſtianorum deus: Es ne ille iheſ⁹
chriſtus quem de virgine natum chriſtiano
rum veſana crudelitas opinatur et credit fo
re deum ſi tu ille es quem colaphis cede-
runt patres mei ego te bullientibus vndis
ꝯmittam. ſi te cruci affixerunt ego te aſſandũ
dabo. illi viuũ te morti t̃dere ego iã te mor
tuũ morti iterꝫ dabo. Si vis loq̄re ſi de⁹ es
q̄lis ẽ potẽtia tua oñde et ne igne cõſumaris
defẽde. H et talia ſcelerato ore euomẽs Cor
pus dñi nr̄i iheſu xp̄i in mediũ bulliẽtis aq̄
iactauit ſtetit ꝯfeſti ſpecioſ⁹ forã p̄ filijs hoīꝫ
puer ꝑambulãs ſup̄ aq̄s bulliẽtes. Quẽ vi
dens iude⁹ non tanti ſigni et miraculi noui
tate ꝯuerſus ad dñm ſꝫ iudaico more vt po
pul⁹ ille teſtificãte ſācto moyſe idurato ani
mo ſemper extitit dura cum ceruice. puerꝫ
vt ſol rutilantem cum eo inſtrumento ferreo

qđ in manib⁹ habebat iteratis vicib⁹ in vr-
nā bullientē demergere tēptauit. ſꝫ nec illuꝫ
quouis modo tangere valebat. diuina eī ſa
pientia puer ihes⁹ ſic ducebaꝛ vt dū iudeus
ille in medio aque bulliētis illū fore arbitra
baꝛ in dextra pte ipm cernebat exiſtere. ſicꝙ
dū in dextra ferire volebat in ſiniſtra bulliē
tis aque cernebat. colluctabaꝛ iude⁹ cū pue
rulo nec ibi cū cauſa ꝑualere poterat. Interi
pueri iudei illius aſſiſtentes ꝓdigij nouita-
te ꝑterriti ad matrē cōcurrūt dicētes. En mr̄
pr̄ noſter puerulū in aquā bulliētē demerge
re nitiꝛ. Mater illa ad camerā viri ſui gradiꝛ
pueri alta voce eiulātes ad publicū ꝓcurrūt
vicum dicētes et ꝓclamantes venite venite
vere pater nr̄ puerū vnū ꝑdictū mirabili for
ma in aquā bulliētē demergere cupit. Fit cō
uerſ⁹ ppl'i. iudei paſſim et xp̄iani occurrerūt
multiꝙ ex illis viderūt puerulū dn̄m nr̄m
ihesuꝫ xp̄m et iudeū nitentē in ꝓfūdū vrne
demergere. Denūciatū eſt ep̄o pariſienſi in-
auditū miraculuꝫ q̄ cū toto clero acceſſit ad
iudei domū et in medio bullientis aque et
olei vidit hoſtiā mūdiſſimā ſanā et integrā
illā aſſūpſit ſuis ꝓprijs manib⁹. et omni cer
nēti populo in eccl'ia ſancti iohānis de gra-
uia pariſius. vbi in eodē die cōſecrata fue-
rat ꝓceſſionaliter portauit. In qua eccl'ia in
memoriale tanti miraculi vſꝙ in hodiernuꝫ
diē obſeruaꝛ et qualibet die in honore ſacra
tiſſimi ſacramēti altaris miſſa celebraꝛ. Fe-
ria vero quīta in qua dn̄s nr̄ ihes⁹ xp̄s iſtud
ſacramentū ſtatuere dignat⁹ eſt ꝯuenit po-
pulus et miſſa ſolēniſſima ibi celebraꝛ. Ca
ptus et incarcerat⁹ fuit iudeus vxor iudei et
pueri cōfeſſi ſūt que viderāt. Iude⁹ ipſe oīa
que ꝑ ipm facta fuerāt et dicta ꝯfeſſus ē. mu
lier ad fidē cōuerſa ē pueri baptizati ipi etiā
xp̄iani qui videre meruerūt ſignū magnum
cōfeſſi ſunt rei veritatē. Iude⁹ ille a deo re-
probat⁹ et derelict⁹ in ſua obſtinatiōe ꝑma-
nens ad iudiciū per ꝑpoſitū pariſienſem du
ctus eſt. Deūꝙ iter ageret iudeus ille ꝑpoſi
to pariſienſi voce ꝑturbata dixit. Si librum
quē poſſideo thalmuth intitulatū hic vna-
mecū haberē. nō eſſeꝫ in tua poteſtate me vt
morti traderes. qm̄ liber ille vti a parentib⁹
meis accepi talē virtutē a deo recepit vt hi q̄
frequēter illū legūt et poſſidēt a deo immor
tales reddanꝛ vbi inquit ꝑpoſit⁹ pariſieñ. li
ber ille tante virtutis eſt vt imortales hoies

reddat. deſigna locum et ad illū deſtina pe-
diſſequū. Quo facto vbi pediſſequus librū
thalmuth iudeo in quadriga ligato tra-
didit ignis qui ad tractū baliſte ꝑparat⁹ ad
combuſtionē iudei per lictorē erat ad iudeū
vſꝙ volauit. cūꝙ vna cū libro ſuo thalmud
in fauilla et cinere in momento et in ictu ocu
li redegit. Hec fuit vrgens cauſa eiectiōis gē
tis iudaice a xp̄ianiſſimo regno frācie. Qui
cquid ſit de hoc vtruꝫ hec. ſ. fuerit potiſſima
cauſa eiectionis iudeoruꝫ ab illo regno ſiue
illud quod dictū eſt ſupra ꝯſideratione. vij.
puncto. iij: crudelitate. iiij. tum ſcꝫ oēs por-
ci ſe mutuo occiderūt. vel illud quod in cre-
dulitate ſupradictū eſt ſalicꝫ de homie quē
ſpinis coronatum occiderunt credendū ē tn̄
ꝙ hec et plura alia crimina eoruꝫ cōcurrerūt
propter que ſic puniti ſunt. Expreſſa tamen
cauſa fuit infantium mors. Quare vniuerſa
liter Iudei omnes ab illo fuerunt expulſi vt
notat vincentius. vide ſupra cōſideratiōe ꝑ
dicta et puncto in crudelitate: ij. In cōfirma
tionem predictorum eſt illud quod accidit
in confinibus regis caſtelle verſus regnum
nauarre in villa quadaꝫ que grauon dicitur
vbi colliguntur iura a tranſeuntibus de re-
gno in regnum. In predicta villa conſueue
rant iudei predicta iura colligere. Accidit
autem ꝙ miles quidam de regno frācie trā
ſitū faceret per locū prenominatū ꝑegrinaꝛ
in ſanctū iacobum. et cum ꝑdicti iudei inue
recūde explicarent oīā que deducebat inter
cetera inuenerunt quendā librum deuotio-
num ſuaꝝ in quo multe erant litere auree. et
cum pro qualibet peterent certum ius. indi-
gnatus miles ille percuſſit alapa vnum iu-
deorum qui illico verſa vice ꝑcuſſit ſimiliter
militē alapa. et cū ꝑdict⁹ miles euaginato
enſe volebat iudeū illū ꝑimere occurrit mlt̄i
tudo iudeoꝝ cū armis ſic ꝙ n̄ potuit vidica
re iiuriā ſibi factā et rediēſ in ſeipꝫ cepit cogi
tare q̄re de⁹ ꝑmiſerat eū a tā turpi et nephan
diſſima gēte tā grādē iniuriā pati. recordat⁹
eſt ꝙ a toto regno frācie propter ſupradicta
iuſtiſſime fuerant iudei expulſi et ipſe ſolus
remanſerat ſingularis defendens vſꝙ tunc
iudeos in terra ſua. Et ideo iratus de⁹ ꝯtra
eū permiſit eū ſic turpiter offendi. Recedēs
ergo a ꝑdicto loco ꝓmiſit et iurauit ꝙ ſi de⁹
reduceret eum ad terram ſuaꝫ nullum iude-
um relinqueret in eadē qđ et ope adimpleuit.

quia oēs iudeos quotquot potuit inuenire
gladio peremit.

Tercia expulſio facta fuit a regno anglie:

Tercia iudeoꝝ expulſio fuit a regno
anglie cuiꝰ expulſiōis cauſa duplex
aſſignanť quaꝝ primā legi in q̄buſ
dā miraculis ſub ordine qui ſequiť. In lico
nia ciuitate regis anglie. accidit quoddā mi
raculū quod deus voluit oñdere ꝑ͠tibus be
ate virginis Vñ mulier quedā vidua et pau
percula filiū quendā nomine alfonſum hē
bat quē tradidit ad docendum primas lr̄as
et poſtq̄ ſciuit legere tradidit imbuendū ru
dimentis grāmaticalibꝰ et in muſica qui lꝫ
in grāmaticalibus ꝓceſſerit. in muſicis tam̄
gratiſſimus erat. Et qꝛ predicta mulier pau
percula erat recōmendauit illū cuidam reli
gioſo ſui generis. vt de victu ſaltem ipſi ꝓ
uideret et ita factū eſt quia quotidie poſt le
ctiones ſuas recipiebat ſuā refectionē cū pre
dicto religioſo. Erat aūt predictus puer eta
tis annoꝝ. x. cuius erat conſuetudo ordina
ta: vt primo quotidie iret ad eccleſiā deinde
ad ſcolas et hora refectionis vt dictū eſt ad
domū religioſi Nocte vero ad matris domi
ciliū ſe cōuertebat. Cū aūt ſepe in eccleſia il
lam p̄clarā antiphonā Alma redemptoris
audiret cantare tantā deuotionē concepit in
v̄gine btā et ſic mēti ipſiu p̄dictā āntiphonā
q̄ quocūqꝫ iret de die et de nocte p vicos et
plateas more pueroꝝ ſupradictā antipho
nam alta voce dulciſſime cantabat. tranſitꝰ
aūt eius erat cū iret ad domū matris vl' re
diret ab eadē per vicū quendā iudeoꝝ. q̄ au
dientes frequenter predictā virginis cantati
onem ab ore iuuenis quidā illoꝝ habuit q̄
rere a quodam docto xp̄iano quis eſſꝫ ſenſꝰ
illius cantationis cū eius cātus tamdulcis
eſſet. Et vt cognouit q̄ illa erat antiphona
quedā que ad laudem et honoreꝫ virginis
beate marie matris redēptoris ihesu xp̄i ve
ri meſſie decantabať a fidelibꝰ in eccleſia cō
cepit dolorē et peperit iniq̄tatē. q̄d cōſiliū ha
buit cū ſuis cōplicibꝰ quoꝝ corda dyabolꝰ
poſſidebat: quō p̄dictū infantē morti trade
rēt et occiderēt. hora ꝰ oppurtuna obſuata cū
puulus p̄dictꝰ alta voce cātādo p̄dictaꝫ an
tiphonam tranſiret per eorum vicū ſubito ſi
cut a rugientibus leonibus rapitur et reclu
ſus in domo quadam de modo mortis eiꝰ
tractauerunt. Et diffinitum eſt inter eos q̄
eius lingua cum qua beatam virginem lau
dabat extraheretur p oppoſitā capitis p̄tē.
ſecūdo q̄ extraheretur etiā eius cor cum quo
cogitabat predictam cantationeꝫ et vltimo
q̄ corpus eius proijceretur in loco profun
diſſimo et immundiſſimo fetoribuſqꝫ ple
no. qui locus erat eorum continua latrina.
vt nullatenus ſignum eius inueniri poſſet
et factuꝫ eſt ſic Sed virgo beata q̄ mr̄ eſt mi
ſericordie et pietatis. nec obliuioni tradit ſer
uiciū quodcunqꝫ ſibi factum ſtatim ſic ille
deuotiſſimus ſuus cantor in p̄dicto loco fe
tito fuit proiectus. Affuit preſens eidem et
poſuit in eius ore lapidem quendam precio
ſum qui locum lingue ſuppleret et ſtatim ce
pit cantare ſicut prius predictam antipho
nam immo melius et altius q̄ primo nec
aliquando ceſſabat de die nec de nocte a p̄
dicto cantu et tali modo ſtetit in predicto lo
co paruulus ille quatuor diebus. Cum ve
ro mater eius videret q̄ ſicut cōſueuerat ad
domum eius non veniret ſceleri greſſu ad
domum ſupradicti religioſi peruenit ac de
inde ad ſcolas nec poterat inuenire. Diſcur
rebat vndiqꝫ per ciuitatem anxia mulier ſi
poſſet alicubi inuenire filiuꝫ ſuum et diſpo
nente deo in fine quatuor dierum predictoꝝ
mulier illa tranſiuit per vicum illum in quo
filius ſuus fuerat occiſus et in latrinam pro
iectus. et ecce vox filij ſui cantantis dulciſſi
me cantationem illam virginis q̄ ſepiſſime
ab eo audierat in ſonuit in auribus eius.
Quo audito clamoribus magnis predicta
mulier clamare cepit et cōgregate ſunt mul
te gentes et cum eis iudex ciuitatis. intraue
runtqꝫ domum illam in qua vox illa audie
batur et finaliter inuentus eſt iuuenis in lo
co predicto et extractus nec vnq̄ ceſſabat a
cantu illo dulciſſimo licet mortuus foret.
Indutuſqꝫ alijs veſtimentis per dominos
qui ibidem venerant notificatum eſt epiſco
po ciuitatis. qui ilico veniens ad ſpectacu
luꝫ precepit q̄ poneretur honorifice in quo
dam lecto. et ſic deductus eſt cum ſolemni ꝓ
ceſſione et magno honore ad eccleſiam ca
thedralem predicte ciuitatis. ſemper tamen
continuabat canticum ſuum. conuenienti
bus ergo in vnum ad predictam eccleſiam
dictus epiſcopus celebrauit et fecit ſolennē
ſermonem precepitqꝫ omnibus audientibꝰ
q̄ deuotas funderent orationes vt precibꝰ
beate virginis deꝰ dignareť reuelare h' ſecre
tū finito vero ſmōe placuit altiſſimo et ſue

beatiſſime matri ꝙ fuit detecta ipiſſimorū
iudeoꝝ ꝑditio et crudelitas. q꞉ eadem hora
ſurrexit puul⁹ ille et iſte et ſtetit pedes i lecto
i quo iacebat et extraxit ab ore ſuo vnū p̄cio
ſiſſimū lapidē. dixitq; oī ppl'o leta et hylari
facie qual'r ſibi acciderat ſicͣ dictū eſt. et quō
virgo btā ad eū venerat et poſuerat dictū la
pidē i ore ei⁹ vt nō ceſſaret mortu⁹ ab ei⁹ lau
de et vt oñderet glia filij ſui in ſalutē cred ē-
tiū et ꝑditōez odiētiū et icreduloꝝ. p⁹ hec āt
vocauit ad ſe epm et ōdit ſibi pacē ſimil'r et
matri et facta expeditōe ab oī ppl'o certifica
uit eos ꝙ aſcēdit ad celos in ſocietate virgis
glorioſe et tradidit predictum lapidem p̄cio
ſum epō vt poneret cū alijs reliquijs in al
tari. Quo facto ſignaculo ſancte crucis ſe in
ſigniuit et coaptās ſe lecto aīam tradidit ſal
uatori qui honorifice ſepultus fuit in quo-
dam ſepulchro marmoreo quod multo tem
pore p̄cioſos lapides vt fert emanauit quo
uſq; quedā peſtifera hereſis ibidē orta fuit
Rex vero p̄dicti regni cum cognouit tamne
pbandū et horrēdū iudeorū crimen et pro-
pter multa alia que inuenit vendica inquiſi
tione que p̄dicti iudei opabantur in contu-
meliā et in iniuriā iheſu xpi ſaluatoris no
ſtri et ſue beatiſſime matris ex deliberato et
maturo conſilio aſſignata die p̄cepit ꝙ occi-
derentur omnes iudei quotquot poſſent in-
ueniri in predicto regno ſuo. Et illi qui me-
lius deliberauerunt fuerunt totaliter expoli
ati ab omnibus bonis et ſignati ac expulſi
a toto regno anglie Et ab illo tempore nun
ꝙ amplius ibi habitauit nec habitat nec au
ſus eſt apparere aliquis iudeus quia ſtatim
occideretur ſi cognoſceretur. Alia cauſa in
cronicis angloꝝ antiquis vt fertur aſſignat.
Cum eñi regnum illud ꝯtinuis bellis fame
et peſte laboraret miratus rex vn̄ veniret tan
ta regni ſua continua tribulatio ſeruos dei
ad ſe vocauit et rogauit vt deū deuotiſſime
orarent quatinus ſibi dignaret reuelare cau
ſam tanti mali perato corrigere et emenda-
re. Illi vero licet indignos reputantes fina-
liter tn̄ orauerūt ieiunijs et orōibus ſe affli-
gentes. Deus aūt miſericors oſtendit ꝙ il-
la eueniebant in p̄dicto regno ꝓpter peccata
crudeliſſima que iudei cōmitebant. Cū rex
hoc audiret ꝯſilio habito deliberauit oēs
iudeos facere xpianos cogitans ex hoc pla
care iram dei et factū eſt ſic. Sed nec ꝓpter
hoc predicta mala ceſſabant ſ; ſemꝑ in am-
plius creſcebant. Conſultis ergo iterum ſer-
uis dei. Reſponſum eſt ſibi ꝙ peiores erāt
ſub nomine xpiano ꝙ̄ primo. pauco enī tē
pore elapſo a ſua ficta conuerſione vſurpā-
uerant modis et aſtutijs ſuis omnia fere of
ficia regni in calamo et virga intantū vt ve
ri xpiani quaſi captiui viderētur eoꝝ. Quare
predictus rex illuminatus a deo purgauit
regnum ſuum a ſerpentibus illis in hūc mo
dum. Die eñi aſſignata vt omnis populus
exiret in campum ꝓpe mare fixit duos pa-
piliones. vnum in ripa maris. reliquū vero
in aliquali diſtantia cōueniēti. In primo
poſuit torath iudeorum in ſecūdo vero cru-
cē xpi. Sedēs ḡ rex pro tribunali in medio
papilionū conuocauit ad ſe omnes p̄dictos
conuerſos et voce clara et hylari vultu dixit
eis. ego feci vos omnes fieri xpianos et vos
acceptaſtis voluntarie. Sed poſt couerſionē
veſtram mala multiplicantur in regno meo
et forte huius cauſa eſt q꞉ inuiti ad xpianita
tem veniſtis. Eſt ergo voluntatis mee libe-
ros vos relinquere. Ecce in papilione illo ꝓ
pe mare ē thorath iudeoꝝ In alīo vō ē crux
xpi. eligite ꝑtē qua volueritis et ad illā ſtati
ꝓperate. gauiſi ſūt ḡ illi de libertate ꝯceſſa oēs
ſimul cū vxorib⁹ et filijs relicta cruce xpi ad
thorath cucurrerūt Et itrātes papiliōe; vn⁹
p⁹ alterū iugulabant in ſecreto ex altera ꝑte
papilionis et ꝓijciebāt in mari et ſic purga-
tū ē p̄dictū regnū et cōtinuo ceſſat plaga nec
āpli⁹ iude⁹ ibi habitat ſ; nec habitat vſq; in
hodiernū diē videāt hyſpani ſi ſilis plaga
viget et ꝯtinuo inter eos creſcat.

Quarta expulſio facta fuit ab hyſpania.

Quarta expulſio iudeoꝝ facta fuit in
regno hyſpanie Vn̄ legim⁹ in croni
cis hyſpanie ꝙ ſiſebut⁹ rex gottoꝝ
regnauit i regno hyſpanie Era ſexigēteſima
quīq̄geſimaquarta. q̄ fuit āno dñi ſexigēte-
ſimoſedecimo. et regñit ānis. viij. et meſib⁹
vi. iſte fuit bon⁹ xpian⁹ et ſtati icepit regna-
re monuit iudeos q̄ erāt i regno ſuo ꝙ venirēt
ad recipiēdū fidē xpi et mlti eoꝝ ꝯuerſi. ſūt
ad fidē catholicā inuolūtarie tn̄ Et iſtō fecit
p̄dict⁹ rex mot⁹ ex v̄bo pauli apli ad Phil:
.i. ſiue ꝓ occaſiōe ſiue ꝑveritate xps ānūcie
tur et in h̄ gaudio ſ; et gaudebo: ceteros v̄o
iudeos extra regnū eiecit eccliam ſctē leoca
die toleti miro ope fabricauit et ibi ſepult⁹ ē
De romanis q̄; bis feliciter triūphauit hui⁹
tpe nephād⁹ machometh ab hyſpania fuga
tus in affricā transfretauit vitiſa regnare ce-
pit Era ſeptingentis quadragintaquatuor

annis. ix: regnauit. hic bene inchoauit ſed peſſime conſummauit hic pelagium filium facille ducas cantabrie qui poſtmoduꝫ ꝯtra ſaracenos in aſtutijs rebellauit ab vrbe expulſit toletana Iſte itroduxit iudos i regno quos Siſobrinus eiecerat quare dat⁹ in reprobum ſenſum luxurioſimus eſt effectus. Iſte mandauit eccleſiaſticis ꝙ haberēt mulieres tot quot poſſunt ſuſtentare. Iſte p̄cepit eis ꝙ non obedirent romano pontifici. Iſte p̄cepit muros ciuitatū et locoꝝ deſtruine ꝓpter eius peccata inſurgerent cōtra eum Iſte priuauit oculis theofredum patrē roderici. Iſte rodericus fauore romani ſenat⁹ cōtra vitiſam decreuit publice rebellare qui cepit euꝫ et qd̄ fecerat patri ſuo fecit ei et regnū accepit vitiſa. Itaqꝫ plenus abhominatiōibus cordube vitam finiuit. Hec ex cronicis hyſpanie et ex archino fratris iohannis egydij ꝫamoreñ. Ex quib⁹ ptꝫ ꝓſperitas principis regis expellentis iudeos ab hyſpania et infelicitas ſcd̄i deducentis eos ad eandem

De iudeoꝝ mirabiliū et ſua obſtinata malicia vbi nouē mirabilia explicantur:

Ecima conſideratio eſt de iudeorū mirabilibus et ſua obſtinata malicia. Glorioſus deus qui vult oīs homines ſaluos fieri et in agnitionem veritatis venire peccatis et crudelitatibus iudeorum non obſtantibus ianuaꝫ ſalutis fidei catholice per multa mirabilia eis oſtēdi aptaꝫ vt minus ſint excuſabiles in extremo iudicio et de multis mirabilib⁹ et ꝓdigijs per diuerſas orbis partes eiſdeꝫ oſtenſis Poſt ꝙ per mundum fuerunt diſperſi nouē mirabilia in p̄nti conſideratione explicantur.

De aqua diſparēte iudeo ficte ad baptiſmum accedente.

Rimū mirabile accidit circa annuꝫ domini. cccc xix. Imperantibus theodoſio iuniore et honorio. et ſedente in cathedra petri Innocētio papa primo. Tunc cum iudeus quidam ad baptiſmum queſt⁹ cauſa veniſſet ſubito baptiſmi aqua diſparuit. et iterum atqꝫ iterum allata diſparens dei virtutem et iudei perfidiam demōſtrauit. hec ex cronicis imperatorum et ſummorum pontificum.

De ſanguine imaginis xp̄i cruentantis iudeum telo eum tranſfigentem.

Ecundū mirabile accidit circa annuꝫ domini quingētēſimumoctuageſimumſeptimum imperante iuſtiniano qui fuit huius romanorum imperator. et ſedente in cathedra petri Pelagio papa primo. Tunc enim iudeus quidam imaginem ſaluatoris furtim ad domum ſuam delatam telo tranſfixit. et cuꝫ ſe ſanguine eius cruentatum videret et abſcondit eandē. Sed chriſtiani querentes ꝑ veſtigia ſanguis inuenerūt et iudeū lapidib⁹ obruerūt.

De puero iudeo qui communicauit cum xp̄ianis propter quod a patre in fornacem ardentem miſſus: illeſus exiuit.

Ercium mirabile accidit circa annū domini quingenteſimumoctuageſimumoctauum ſupradicto imperāte imperatore et ſedēte in cathedra petri virgilio papa primo. Tunc in oriente puer quidam iudeus a coeuis ſuis chriſtianis duct⁹ ad eccleſiam vt communicaret: communicauit. Quod factum cum eius pater cognoſceret propter hec in ardentem fornacem eum proiecit de quo illeſus extractus. Dixit. mulier illa in eccleſia depicta que puerum tenet pallio ſuo flamans ignis ventilabat.

De ſanguine et aqua que exierunt de latere imaginis xp̄i quod lancea iudei aperuerunt et quomodo ſuppoſitum vas fuit impletum.

Uartum mirabile accidit circa annum domini ſeptuageſimumoctauum imperante Conſtantino quinto qui fuit. lxv. romanorum imperator. et ſedente in cathedra petri paulo papa primo. Tunc enim in ſyria ciuitate berito quidam chriſtianus ſub annua penſione hoſpicium habens ymaginem domini crucifixi cōtra lectuli faciē parieti affixerat et ibi orationes ſuas continuo faciebat. Poſt annum vero aliam domuꝫ locauit et imaginē ibideꝫ ex obliuiōe reliquit. quidā aūt iude⁹

predictam domū conduxit et die quadam
vnum de ſuis cōtribulibus ad cōuiuiu3 in
uitauit. Inter epulas aūt ille qui inuitatus
fuerat caſu circūſpiciens imaginem infixa3
parieti intuetur. et in illū qui ſe inuitauit ira
fremēſ cur imaginē ihesu nazareni tenere au
debat cōminatur. Ille aūt cū p̄dictā imagi
nem adhuc nō vidiſſet ſacramentis quibus
poterat affirmabat ꝙ illam de qua dicebat
imaginem penitus ignorabat. Tūc ille pla
catū ſe ſimulans valefecit et ad principē ſue
gentis abiens iudeū illū de eo quod vide=
rat accuſauit. Iudei ergo congregati ad do=
mū eius conueniūt et viſa imagine illu3 cō
tumelijs dinis afflixerūt. et extra ſynagoga3
ſemiuiuū eijciunt imaginā vero pedib9 con
culcantes cuncta in ea dñice paſſiōis obpro
bria renouarunt. Cum vero latus lancea
pforaſſent ꝓtinus ſanguis et aqua vbertim
exiuit et ſuppoſitū vas impleuit Stupefacti
iudei ſanguinē illu3 ad ſynagogas detule=
runt et omnes infirmi ex ipſo inuncti ꝓtin9
curabātur. Tūc iudei epo terre omnia p or=
dinem narrauerūt et baptiſmū et fidem xpi
vnanimiter ſuſceperūt. Epiſcopus aūt ſan=
guinem illum in ampullis criſtallinis et vi=
treis cōſeruauit. xpianum etiam illum accer
ſiuit et quis tā pulchram imaginē ꝯpoſuiſſ3
inquiſiuit. Et ille dixit nicodemus illā ꝯpo
ſuit qua3 miſit gamalieli. gamaliel zacheo.
zacheus iacobo. iacob9 ſymoni dereliquit.
Sicq3 in iheruſalē vſq3 ad excidium vrbis
fuit et inde a fidelibus in regnū agrippe de
lata et ad patriam meā delata. et a parenti=
bus meis ad me hereditario iure deducitur.
Tunc oēs iudei ſynagogas in eccleſias con
ſecrarūt. Et extūc hic mos inoleuit vt eccl'ia
cōſecraretur q2 ante tm̄ altaria cōſecrabant.
Poſt illud miraculū ordinauit eccleſia qui=
to ydus nouembris memoriam fieri dñice
paſſionis. Unde et rome cōſecrata eſt eccl'ia
in honore ſaluatoris vbi ampulla cū illo ſā
guine reſeruat et ſolenne feſtū tunc agitur.

De iudeo qui ſignatus ſignaculo crucis
a demonibus fuit liberatus.

Uintum mirabile refert Gregorius
in tercio libro dyalogorū vbi dixit
ꝙ Andreas fundane ciuitatis epis
dum quandā ſanctimonialem feminā ſecū
habitare pmitteret āti quus hoſtis cepit ſpe
ciem illius oculis mētis eius imprimere vt
nephāda cogitaret. Quadā vero die iude9
quidam romā veniens cum iam diem decli
nare cerneret et vbi manere poſſet minime re
periſſet in quoda3 templo apollinis ad ma
nendum ſe cōtulit qui ipm loci illius ſacrile
gum ptimeſcens ꝙuis fide3 crucis minime
haberet ſigno tamen crucis munire curauit.
Nocte aūt media euigilans vidit maligno=
rū ſpirituū turbā quaſi in obſequiu3 cuiuſ=
dam poteſtatis pire. eūq3 qui ceteris pierat
in eoꝝ medio ꝯſedere qui cepit ſingulorum
ſpirituū ſibi obſequentium cauſas actuſq3
diſcutere vt quid vnuſquiſq3 et quātū egiſſ3
nequie inueniret. modū aūt huius diſcutio
nis gregorius cauſa breuitatis ptranſit. S3
ex ſimuli in quodam exemplo quod legitur
in vitiſpatrum innoteſcere poteſt. Nam du3
quida3 in templo ydolorum intraſſet vidit
ſathanam ſedentem. et omnē eius milicia3
ei aſſiſtente3. Et veniens vnus de malignis
ſpiritibus adorauit eum. Cui ille: vnde ve=
nis. et ille: in tali ꝓuicia fui et ibi bella plu=
rima ſuſcitaui et pturbationes multas feci.
et ſanguinem copioſum effudi et veni nun=
ciare tibi. Et ſathan ait: quāto tempore hec
feciſti. Et ille in triginta diebus quaſi. Et ſa
than: quare tanto tempore hoc feciſti. Et ait
aſſiſtentibus ſibi. Ite et flagellis eū cedite
et durius eum verberate. Et ſecundus veni
ens adorauit dicens. In mari dñe eram et
ꝯmotōnes maximas excitaui et naues mul
tas demergi homines ꝙplures occidi. Et
ait quāto tēpore hoc feciſti. Et ille in. xxx. di
ebus Iuſſit eū ſimiliter flagellari dicens.
In tā modicu3 tanto tempore laboraſti. Et
tercius veniens ait In quadā ciuitate fui et
rixas in quibuſdam nuptijs excitaui et mul
tam ſāguinis effuſionē feci et ſponſu3 ipm
occidi et veni nunciare tibi. Cui dixit. quan
to tempore hoc feciſti. et ille in viginti dieb9
Et ille ait. Nōne plura in tantis diebus es
operatus et iuſſit eum a circunſtantibus ver
berari. Et alius veniens ait In heremo mā
ſi. Et per. xl. annos circa quendā monachū
laboraui. Et vix tandem ipm in lapſu3 car
nis precipitaui. Quod ſathan audiens de ſolio
ſurrexit. Et deoſculans eū coronā de capite
ſuo abſtulit et capiti eius impoſuit. ac ipſu3
ſecum cōſedere fecit dicens. magnā rem for

titer egiſti et plus omnibus laboraſti. Hic ergo ſimilis põt eſſe modus diſcutiõis quẽ gregorius pretermittit. Cũ ergo ſinguli ſpiritus exponerẽt quid egiſſent vnꝰ in medio pſiliuit et inquantũ carnis tẽptatiõꝫ de illa ſanctimoniali femina andree epi animũ cõmouiſſet aperuit addens ꝙ heri hora veſpertina vſqꝫ ad hoc eiꝰ animũ traxerit vt intergа eius blandiens alapam daret. Tũc magiſtꝰ ſpũs eũ hortatꝰ eſt vt pficeret quod ceppiſſꝫ vt illiꝰ ruine iter ceteros ſigularẽ palmã teneret. Preceptitqꝫ vt quererent quiſnã eſſet ille qui iacere in templo eodem pſumpſiſſet cũ ille vehemẽtius palpitaret. et miſſi ſpũs cũ crucis myſterio ſignatum viderunt territi exclamauerũt. ve. ve. vas vacuũ ſed ſignatum. Ad hanc vocem malignorũ ſpirituum turba diſparuit. Iudeus aũt ad epm cõcitatus venit et ei omnia p ordinẽ enarrauit. qđ ille audiens vehementer ingemuit et omnẽ mulierẽ a domo ſua et vicinitate ſua remouit et iudeum baptizauit.

De ſanguine gutturis imaginis xpi quo aſperſus fuit iudeus ipſum ferientem.

Sextum mirabile ſicut legitur in floribus ſanctorꝫ accidit apđ Conſtantinopolim vbi iudeus quidã eccĩaꝫ ſancte. Sophie ingreſſus quandam imaginem xpi ſibi cõſpexit qui ſe ibi ſolum cõſiderans euaginato gladio appropians imaginem xpi pdictam in gutture pcuſſit ſtatim qꝫ inde ſanguis exiuit et iudei caput et faciem apſit. Qui territus imaginẽ accepit et ipſam in puteũ precipitans ſtatim aufugit: quidam aũt xpianꝰ ei obuiauit dixitqꝫ ei. Unde venis iudee aliquẽ hominẽ occidiſti. Et ille falſum eſt. Cui rurſum xpianus ille: dixit vere homicidiũ pperaſti. et ideo ſanguine aſperſus es. Et iudeus vere deus xpianorꝫ magnus eſt et fides eius firma p omnia cõprobatur nequaqꝫ. n. pcuſſi hominẽ ſꝫ xpi imaginem et cõtinuo ſanguis de eius gutture emanauit. Duxit aũt iudeus hominẽ illuc ad puteũ et inde ſanctã imaginem extraxerunt. plaga aũt vt fertur in gutture xpi adhuc cernit hodie. Et iudeꝰ cõtinuo fidelꝭ efficit:

Septimũ mirabile de li: in medio rupis ſolide a iudeo inuento in ciuitate toletañ.

Septimũ mirabile accidit in regno caſtelle ciuitate toleti circa annum domini. m. cc xliij. Impante frederico ſecundo qui fuit nonageſimuſſecũdus impator. et ſedente in chathedra petri honorio papa et regnãte in pdicto regno rege fernãdo. Tunc iudeus quidã cõminuẽdo vnã rupem p vinia amplieda In medio lapidiſ inuenit cõcauitatem vnã nullam penitus dimenſionem habentẽ neqꝫ ciſſuram. et in cõcauitate illa reppertit vnum librum quaſi folia lignea habẽtem. qui liber tribus linguiſ ſcriptus eſt vicꝫ hebraice grece et latine. tantum de litera habebat quantũ vnum pſalteriũ. et loquebatur de triplici mundo. Ab adam vſqꝫ ad antixpm pprietates hoĩꝫ cuiuſqꝫ mundi exprimẽdo. principiũ vero tercij mundi poſuit in xpo ſic: In tercio mundo filius dei naſcetur ex virgine maria et p ſalute hominũ pacietur qđ legens iudeus ſtatim cũ tota domo ſua baptizatus ẽ. Erat etiam in libro ſcriptũ qꝫ tpe fernãdi regis caſtelle debebat liber inueniri. Simile inuenieſ in conſtãtini ſexte. hec in cronica martiniana.

De iudea pcipitata in ciuitate Segobieñ. et per virginem mariam liberata.

Octauũ mirabile accidit in pdicto regno ciuitate Segobeñ. Cum. n. cuidam mulieri iudee imponeretur crimẽ adulterij falſe. tradita fuit marito vt de ea faceret qđ vellet. Qui cũ eam duceret ad ſuperaliuꝫ cuiuſdã excelſe rupis ciuitati cõiuncte. vt ex loco illo illã pcipitaret cõcurrentibꝰ ad ſpectaculũ pluribus gentibꝰ predicta iudea que immunis erat a crimine et deuota virgini glorioſe licet occulta. In articulo illo grandi cũ deuotõe beate virgini ſe cõmẽdauit. vt ſicut ĩmunis erat liberaret ppones in corde ſuo ſi eaꝫ liberaret fidẽ xpi recipere. Ac ſibi toto tpe vite ſue in ſua eccl'ia ſeruire. Et ecce mox vt pcipitata fuit apparuit ſibi virgo beata eã ſuis in manibꝰ recipiens et illeſam in profundo vallis ponens. Cunctꝫ plurime gentes ad locũ currerunt inuenerunt eã illeſaꝫ gaudentẽ et laudentẽ deum et gracias referenteꝫ virgini glorioſe publice affirmans manibꝰ eius fore liberatam deducta eſt ergo mulier illa iudea ad petitõꝫ eiuſdem ad maiorẽ eccleſiaꝫ pdicte ciuitatis

que ſancta maria maioꝛ intitulatur et ibi ſa
crum baptiſma recepit et vocata in vulgari
noſtro manſaltos maria propter virginem
mariam que eam liberauit et ſaltos propter
ſaltum periculoſum quem fecit. vixit autem
in eccleſia multo tempoꝛe in timoꝛe domini
ſeruiendo laudabiliter reſplenduit ſpiritu ꝓ
phetie et feliciter curſum ſuum cōſummauit
predicti miraculi adhuc in predicta eccleſia
extat memoꝛia in picturis ſicut ego vidi.

De ſignaculis crucis in veſtimentis iude
oꝛum impreſſis.

Onum mirabile accidit in ſupradi
cto regno caſtelle. anno a creatione
mundi quinqꝫ Mlo.lv. ſecundum
computationem hebꝛeoꝛuꝫ. q̄ quidem ann⁹
concurrit cum anno domini Milleſi.cccv.
In quo anno moꝛtuus fuit rex ſaucius fili/
us regis Alfonſi et regnauit rex fernandus
eius filius. Unde narrat magiſter alfonſus
conuerſus in libꝛo de bellis dei.c.xxvij. ꝙ
tempoꝛe ſupꝛadicto ſurrexerunt duo iudei.
qui pꝛophete dicebantur. quoꝛuꝫ vnus erat
in ciuitate Abulen̄. et alius in villa que di/
citur aylon: qui quidem duo tam magnalia
loquebantur. et quandoqꝫ futura pꝛenoſti/
cabant et occulta reuelabant. et ſecundum
moꝛem eoꝛum honeſte viuebant ꝙ ab om/
nibus iudeis iſtius regionis reputabantur
ſancti pꝛophete. Et exiuit eoꝛum fama in re/
gnis circumuicinis et dederunt ſecuritatem
omnibus iudeis et aſſignauerunt eis termi
num ſue redemptionis. Pro die aſſignato
que fuit vltima dies quarti menſis ſupꝛadi
cti anni qui apud eos dicitur chamlim. In
qua pꝛedixerunt ꝙ iudei debebant habere
a deo ſignuꝫ ſue redemptionis miraculoſe
factum ſcilicet ꝙ illa die audirent omēs vo
cem magnam coꝛnu. quā vocem ipſi attēde
bant ſemper ꝙ debebant audire quomodo
veniret meſſias et haberent exire a captiuita
te et pꝛopter hanc magnam famam cecidit
magnus timoꝛ ſuper iudeos. qꝛ maioꝛ parſ
eoꝛum credebat hoc ſine dubitatōe. Et idō
ſanctificauerunt ſe et pꝛeparauerunt ſe. fece/
runtqꝫ penitentias in ieiunijs multis cū ſa/
tiſfactionibus et elemoſynis. quaſi ad deuꝫ
reuerſi oꝛantes vt ſibi pꝛedictum ſignuꝫ ſue
ſalutis oſtenderet. quando venit annus ille
menſis et dies aſſignata valde mane ſurre/
xerunt venientes ad ſynagogas ſuas adorā/
dum deum induti ſyndonibus albis lineiſ
ſeu ſericis pꝛout eſt moris apud eos fieri in
die expiationis ſcꝫ in die decima menſis ſe/
ptimi. Et tunc altiſſimo deo cooperante qui
nullum tempus ſine bonitatis ſue teſtimo/
nio reliquit in ſuis domibus ſupꝛadictis ap
paruerunt ſigna crucis in omnibus et vbi/
cunqꝫ erant etiam in illis ſyndonibus q̄ ſer
uabantur in eoꝛum apotecis. Quo ſigno vi
ſo multi eoꝛum fuerunt turbati quoꝛum qui
dam dicebant ꝙ hoc fuerat factum dyabo/
lica arte et nimirum cum pꝛedeceſſoꝛes eoꝛū
de xp̄o maxima miracula faciente dicebant
in beelzebub eijcit demonia: Mat.ix. Alij
vero dubitabant non audētes loqui nec ali
quid iudicare. Ali vero crediderunt hoc ſi/
gnum fuiſſe veri xp̄i crucifixi. et diſpoſuerūt
ſe ad fidem cum baptiſmo recipiendā. Iſti
fuerunt pauci. Iuxta illud Hiere.iij.c. Aſſu
mam vos vnum de ciuitate et duos de con
gregatione. Saluatoꝛ etiam de via que du/
cit ad paradiſum dicit et pauci inueniunt eam
Math.vij.ca. Que omnia large tradūtur a
ſupꝛadicto magiſtro Alfonſo. libꝛo et capi.
quibus ſupꝛa. Qui expꝛdictus ſe aſſerit mul/
ta vidiſſe. et ideo teſtimoniū perhibet. Un̄
in fine illius capituli narrat ꝙ cum ipſe eſſꝫ
medicus. Aliqui pꝛedictoꝛum petebant cō
ſilium medicine vt poſſent curari a pꝛedictis
cogitationibus. quia credebant parētes eo
rum ꝙ eis acciderat ex aliqua infirmitate et
debilitate cerebꝛi. Dicit etiam ꝙ multo tem
poꝛe ipſe fuit in dubio quo ad iſtud ſignum
ſed illumināte deo credidit iſtud ſignū fuiſ/
ſe verum et manifeſtum miraculum et cōuer
ſus eſt ad fidem xp̄i. Et ideo ſuper hoc in te
ſtimonium veritatis inuocat ſuper ſe teſtes
celum et terram ꝙ ipſe vidit omnia pꝛedicta
eodem anno quo acciderant. De eodeꝫ etiā
ſigno facit memoꝛiam magiſter Iohannes
conuerſus in libꝛo ſuo de concoꝛdia legū.ti.
iiij.ca.iiij. dicit. n. ibi ꝙ pꝛedictuꝫ miraculū
accidit in ſupꝛadicto regno per.xl. ānos an̄
tempus ſuuꝫ et querebat a iudeis qui remā
ſerant quomodo cum tanto ſigno poterant
remanere in iudaiſmo. Et dicit ꝙ reſponde
runt ſibi quia rabini iudeoꝛum illius tēpo/
ris publice pꝛedicabant illud illuſione dya/
boli eē factum ad iudeoꝝ deceptioneꝫ. et ꝙ

omnino vt prius in lege moſaica fortes per manerent. Et dicit vlterius ꝙ quidam nun cius pape ſuo tempore venit ad ptes iſtas qui cũ hoc cognouiſſꝫ p eũ fecit notariũ pu blicum ſcribi rei veritati facta diligenti inq̃ſi tione. recepit eñ multos teſtes iudeos de vi ſu licite vt decuit adiuratos qui pro certiſſi mo hoc aſſerebant et dicit ꝙ omnes alij iu dei illius temporis confitebantur rei huius veritatem. Sequitur et de hoc facio omnibꝰ fidem certam. et iuro per nomen dei hec oĩa predicti miraculi eſſe vera. De predicto etiaꝫ miracolo dñs paulus burgeñ. eṕs in ſuo dy alogo dicit ſupra ca. iiij. poſt multa que ſup dicta ſunt dicit. Ego aũt lꝫ nondũ eſſem te pore iſtius ſigni natus. qui quideꝫ terminꝰ preceſſit natiuitatem meam per. lx. annos fe re. Teſtificor tamen coram deo hoc p̄dictuꝫ ſignum modo predicto contigiſſe ſepe et ſe piſſime audiui ab antiquioribꝰ iudeis nul lo contradicente in ip̃o facto niſi ſolũ iu cau ſa eius. quia quidam eorum attribuebant magice arti. quidam vero cauſam relinque bant ſub dubio. Ego aũt quoqꝫ mirabar. quomodo dñi illius temporis p̄ſertim eccle ſie prelati de hoc non fecerunt menſioneꝫ in ſuis hyſtorijs de quo tamen rationabiliter debuiſſet feſtuꝫ inperpetuũ celebrari ad ho norem ſancte crucis. Sed reuera hanc admi ratioñeꝫ tollit a me exceſſiuus iudeoꝝ ſtatꝰ in illis temporibus tantũ eñ locum habe bant cum regibus et principibus terre tam eccleſiaſticis ꝙ ſecularibus ꝙ hoc potuerũt cauillationibus ſuis impedire. hec ille. Prꝫ ergo teſtimonio p̄dictorum triũ ſolenniũ te ſtium predictum miraculum fore verum cũ in ore duorum vel trium teſtiũ ſtet omne ve rum teſte ſcriptum. Non eſt dubiũ quin plu ra alia miracula in alijs partibus orbis iu deis acciderunt. propter que merito in cogni tioneꝫ catholice fidei debuiſſent venire: Ip ſi tamen magis indurantur in obſtinata ma licia. Sicut eñ ferrum per frequentẽ mallea tionem induratur ſic et populus iudeorũ p frequentia miracula ei oſtenſa. Unde de eiſ ſcriptũ eſt Job. xli. Cor eiꝰ indurabitur quaſi lapis et ſtringetur quaſi malleatoris incꝰ. Si ue ergo videãt miracula ſiue ſentiãt caſtiga tiones et flagella nõ ꝑptera cõuertuntur ſ in ſua malicia obſtinant: Hiere. v. attriuiſti eos et renuerunt accipere diſciplinã. Nec mi rum quia vt dicitur Eccle. vij. Nemo poteſt corrigere quem ille deſpexerit et ſic patet to ta decima conſideratio que erat de iudeorũ mirabilibꝰ et de ſua obſtinata malicia

De iudeorum obligatiõe et iure canoni co et ciuili ac ordinatione regia que octo ar ticulis explicantur.

Ndecima conſideratio eſt de iudeo rum obligatione. Non enim videt rationabile ꝙ gens viuens ſine le ge dei qualis eſt iudaica vt fuit oſtẽſum ſup libro. i. conſideratione tercia. articulo ſexto. puncto ſeptimo. ꝙ in populo xp̄iano qui le ge fruitur permitatur viuere ſine alicuius le gis freno. Ut ergo explicare poſſim concep tuꝫ meũ in preſenti conſideratiõe. viij. occur runt articuli declarandi. Primus eſt quare iudei permittũtur viuere inter xp̄ianos. Se cundus que ſũt illa que ꝑmittunt iudeis de iure. Quartus in quibus xp̄iani non deb̃t cum iudeis conuerſari Quintꝰ que ſunt illa ad que iudei compelluntur de iure. Sextus de pena iudeorũ blaſphemantium nomen xp̄i vel attemptantiũ ſubuertere baptizatoſ Septimus ad que aſtringuntur iudei ex re gia ordinatione· Octauus qualis eſt ſtatuſ iudeorum in regno caſtelle.

Judei ꝑmittuntur viuere inter xp̄ianos.

Rimus articulus eſt ſcire quare iu dei ꝑmittuntur viuere inter xp̄ianoſ cum ſint eorum inimici et tã crude liter ſe habeant circa ipſos vt ſupra oſtenſuꝫ eſt conſideratione ſeptima. Potius. n. vide tur ꝙ deberent oñs occidi et expelli de mũ do. Dico ergo ꝙ iudei ꝑmittuntur viuere in ter xp̄ianos et non occidunt ꝑpter quinqꝫ: Primũ eſt propter impletioneꝫ legis chari tatis etc̃. Math. v. Diligite inimicos veſtroſ benefacite his qui oderunt vos que lex nõ videretur impleri ſi occiderentur. Secunduꝫ eſt ꝑpter fidei catholice confirmationem qꝛ capſarij et librarij noſtri ſũt et firmus eſt te ſtimonium ab aduerſario datum. Si enim paganus non credit hoc eſſe verum ecce vir go concipiet et pariet filium etc̃. mittitur ad iudeum vt ab eo querat an ita ſit ſcriptum. Tercium eſt propter diuine iuſticie manife

ſtationem vt appareat ex eorum pena ꝙ rei ſunt dominice paſſiōis. Sicut imprecati ſūt cuꝫ dixerunt: ſanguis eius ſuper nos et ſup filios noſtros. quia multis tēporibus trāſ-actis curriculis culpa obliuione delata et a nullo mortaliuꝫ ſciretur Sicqꝫ et infamie ob probrium et maloruꝫ euitaret periculū ſicut et de multis contigit gentibus quorum ge-ſta temporum ſunt vetuſtate deleta. huius etiam rei ſignum preceſſit in cayn: in quo ꝓ-pter hoc ꝙ fratrem occidit poſuit dominus in eo ſignum. ſcilicet tremorem capitis et nō occideretur ſꝫ ignoſceretur ei. Unde Deuter. xxviij. Dabit tibi dominus cor pauidum et deficientes oculos et animam merore cōſū-ptam. Sic ergo iudei de morte xp̄i iheſu illa ta perhibent mundo teſtimonium. per hoc ꝙ in captiuitatem eos detulit ſempiternam ſicut xp̄s in euangelio ꝓteſtatur Joh. iij. c. Qui credit in filium dei habet vitam eternā qui autem incredulus eſt filio non habebit vitam ſcꝫ gratie. ſed ira dei manet ſuper eū. ſcꝫ captiuitatis perpetue. Quartum eſt pro-pter memoriam dominice paſſiōis: ſicut ſcri-ptum eſt in eccleſiaſtico. xxix. gracia fideiuſ-ſoris tui ne obliuiſcaris. Sic ergo cum vide mus iudeos faciliter trahimur in memoriā paſſionis xp̄i intuentes eos quorum patreſ xp̄m occiderunt. Ne ergo tantum beneficiū obliuioni tradamus permittuntur iudei vi-uere inter nos. Quintum eſt propter cōplen dam ꝓmiſſionem. quia ad predicationem helie et enoch conuertentur in fine mūdi ſic predixit Yſaias in. ca. iij. ſi fuerit populus iſrael quaſi arena maris reliquie conuertent Uidebit enī deus quoſdam de ſemine iude orū in ſe credituros atqꝫ ſaluādos. et ideo propter eos noluit diſperdere omnino corū ſtirpem ſicut dixit Yſaias. quomodo ſi in-ueniatur granum in botro et dicatur ne diſ-ſipes illud quoniam benedictio eſt ſic faciā propter ſeruos meos vt non diſperdā totū.

Sequitur de conſeruatione.

Secundus articulus eſt videre que ſunt illa in quibus iudei debent cō-ſeruari ne damnum patiatur a xp̄ia nis. Dico ergo ꝙ. vij. ſūt illa que iudeis ex iure canonico et ciuili permittuntur. Primū permittitur eis ꝙ teneant ritus ſuos citra contemptum xp̄iane legis amiſſuri ſine du-bio permiſſa niſi ab illicitis ceſſauerint. ſicut patet. C. de iudeis. l. iudeos. Ideꝫ patet ex tra co. ca. iudei. et. cap. conſuluit. et di. xlv. q̄ ſincera. in fine. Secundum eſt ꝙ in ſyna-gogis eorum nemo hoſpitetur ſicut ptꝫ eo. ti. l. ſynagoga. Tercium eſt ꝙ iudei habent licentiam fulciendi veteres ſynagogas. vt patet eo. ti. l. fi. ſic tamē permittuntur iudei antiquas ſynagogas reficere dum tñ nō am pliores vel precioſiores ſolito faciant. ſicut patet extra. c. eo. iudei. ij. c. cōſuluit. Quar-tum eſt ꝙ iudeus non debet iniuriam pati a xp̄ianis nec coruꝫ ſynagoge vel habitatio nes ſine ratione ledi debent aut concremari. vt patet. C. ti. de iudeis. l. nullus. Itē iudei obedientes non ſunt a xp̄ianis moleſtandi xxiij. q. viij. diſpar. Quintum ꝙ die ſabba-ti nullus iudeus debeat conueniri nec xp̄ia ni etiam a iudei debent conueniri ſed nec in alijs feſtiuitatibus ſuis debent turbari nec ſepulchra eorū obtentu forte pecunie effodi. vt patet ti. eo. l. die ſabbati: et extra eo. ti. ca. ſicut iudei. § . i. et. ij. Sextum permittitur iu deis vendere ſua ſicut xp̄ianis. vt patet eo. ti. l. nemo. Septimum eſt ꝙ non compellan tur venire ad fidem catholicam. quia ſi ſin-cera intentione extraneos a xp̄iana religiōe ad fidem cupiunt rectam adducere blandi-mentis debent non aſperitatibus ſtudere ne quorum mentem a plano reddita ratio pro uocare poterat pellat procul aduerſitas pa tent hec. di. xlv. qui ſincera. et. c. de iudeis.

De. xiij. que iudeis non permittuntur vti

Tercius articulus eſt que ſunt illa q̄ iudeis nō permittūtur dico ꝙ. xiij. Primum eſt ꝙ non inſoleſcant nec quenꝙ̄ precipites in xp̄ianam reuerentiam vltionis admittant. ſicut patet. C. de iudeiſ l. nullus. Secundum eſt ꝙ non diffiniuntur eorum iudicia per ſuos ſeniores. ſed per iu-dices publicos xp̄ianorum. poſſunt tamen arbitros eligere etiam iudeos cuius ſenten tiam ordinarius exequitur. ſicut patet codē ti. l. iudei. Tercium eſt ꝙ non permittitur iu deis accuſatio nec teſtificatio contra chriſti-anos cum in accuſatione equalitas fidei et conuerſationis inter accuſantem et accuſatū ſemper ſit conſideranda. vt is qui accuſat vel

par. vel ſuperior inueniatur. ij. q. vij. non ꝑt
et ca. ſequenti. Quartū ꝙ debet reſcindi qd
cunqꝫ priuilegium quod eximat eos ab ex/
actionibus publicis. vt patet co. ti. l. iuſſio:
Quintum eſt ꝙ non permittuntur nouas ſy
nagogas fabricare. et qui ſynagogaꝫ nouā
extruxerint punitur pena. l. librarum. et ſyna/
goga applicatur eccľie catholice. vt patet co.
ti. l. fi. patet etiam extra co. iudei. et. capitu.
ꝯſuluit. et ponit lex regni ꝙ applicaꝛ eccľie
maiori illius loci vbi edificata eſt. Sextuꝫ ē
ꝙ in diebus lamentatōnis et dominice paſ
ſionis non debent ornati in publico ꝓdire.
extra co. nonnullas. Septimuꝫ eſt ꝙ in die
paſceues non babeant oſtia vel feneſtra ap/
tas. extra co. qꝛ ſup his. Octauū eſt ne xp̄ia
num mancipiū poſſidant vel circūcidāt nec
pōt quocunqꝫ titulo. ſ. emptōnis ſeu dona/
tionis vel hereditatis ſeruū xp̄ianum ꝯſeq̄
Et iudeus q̄ mancipiuꝫ xp̄ianū habuerit et
eum circūciderit capite puniaꝛ et ſeruus libe
rati donatur. Hec patent. C. de iudeis. l. ne
xp̄ianū. et di. liiij. mācipia. et daꝛ ibi cā. ſ. ne
xp̄iana religio iudeis ſubiecta polluatur. de
conſe. di. iiij. plerunqꝫ. ſed nunquid aliquo
modo licitum eſt xp̄ianis vt ſeruiāt iudeis.
Rn̄dit Hoſti. ꝙ cū ꝓhibitū ſit vt nulluꝫ mā
cipium ſeruiat iudeis multominꝰ liberi xp̄i
ani eis ſeruire debent. non. n. debent eſſe aſ/
ſidue intra domum iudei nec tam̄ ꝙ famu/
la. aut nutrix aut obſtetrix Al's ipſi xp̄iani ſi
ab eis diſcedere noluerint debent excōicari
extra co. iudei. et. c. ad hoc. et. c. ſi iudeos. Si
autem iudei nolunt eos dimittere ꝓhibetur
fidelibꝰ cōmercium cū eis. vt in. d. c. et ſi iu/
deos. in fi. ſed extra domū pn̄t eis ſeruicia
fieri. Vnd̄ p n̄t hr̄e colonos xp̄ianos. extra
co. multoꝝ. Nonū ē ꝙ nō ꝑmittuntur ſaxis
vel alio furoris genere attēptare aliquē qui
coꝝ fugerit ſectā al's ꝯtrafaciēs ꝯcremādus
ē cū oībus ſuis ꝑticipibꝰ. vt pꝫ co. ti. l. et ce
tera. Decimū ē ꝙ nō ꝑmittūꝛ circūcidere xp̄i
anos et ꝯtrafaciētes ꝓſcriptōe bonoꝝ et ꝑ/
petuo exilio damnanꝛ. vt pꝫ co. ti. l. iudei.
Vndecimū ē ꝙ nō ꝑmittunꝛ inter xp̄ianos
hr̄e officia publica ne occaſionē habeāt ſe/
uiēdi. di. liiij. nulla. et. xvij. q. iiij. ꝯſtituit. et
ſacrilegū cōmittit q̄ eos talia officia publice
agere ꝑmittit. Ibidē. ꝙ ſi iudeus talia offi/
cia recepit debet ei denegari xp̄ianoꝝ cōio
donec quicq̄d accipit rōne officij ſm̄ ꝓuidē
ciam dyoceſani cōuertaꝛ in vſus ꝑaupeꝝ et
ipſe officiū dimittat. et intelligiꝛ ſm̄ thomā
quo ad dignitates de nouo acq̄ſitas ſecus
de dn̄o p̄ exiſtēti qꝛ illō quēqꝫ tolerat eccľia
ꝓpter ſcādalū vitādū ſed ordinaria auctori
tate tollere poſſet ſicut tollit in ſeruis. Duo/
decimū eſt ꝙ nō habeāt nutrices xp̄ianos.
Vn̄ dicíꝛ ex. co. c. et ſi iudeos. Accepimꝰ eti
aꝫ ꝙ iudei faciunt xp̄ianas filioꝝ ſuoꝝ nutri
ces. et ꝙ nō tm̄ dicere. ſed etiā nephādū eſt
cogitare cū in die reſurrectiōis dn̄ice illas reci
ꝑe corpꝰ et ſāguinē xp̄i ꝯtingit ꝑ triduū ante
ꝙ illos lactent ꝙ lac mām̄illaꝝ effūdere fa/
ciūt in latrinaꝫ. Alia inſup ꝯtra fidē catho
licam deteſtabilia et in audita cōmittunt. ꝓ
pter que fidelibus eſt ferendum ne diuinam
indignationem incurrunt cum eos ꝑpetrare
patiuntur indigne que fidei nr̄e ꝯfuſionem
inducunt. et infra Inhibemus ergo diſtricte
ne decetero nutrices hn̄t vel ſeruientes xp̄ia/
nos ne filij libere filijs famulentur ancille.
ſed tanꝙ̄ ſeruitꝫ dn̄o reprobati in cuius mor
tem nequiter ꝯiurarunt ſe ſaltem ꝑ effectuꝫ ope
ris recognoſcant ſeruos illoruꝫ quos chriſti
mors liberos et illos ſeruos effecit. et infra
Si vero nutrices et ſeruientes nō dimiſerint
chriſtianas ſub excōicationis pena inhibea
tis diſtricte omnibus xp̄ianis ne cuꝫ eis ali
quid cōmercium audeant exercere: Tredeci/
mum eſt ꝙ non ꝑmittitur iudeo habitare cū
vxore fideli niſi efficiatur xp̄ianus. et filij eo
rum debent ſequi fidem et ꝯditionem mr̄is
fidelis. Silr̄ illi q̄ ꝓcreati ſunt de infidelibꝰ
mulieribus et fidelibꝰ viris xp̄ianaꝫ ſequū
tur religionem nō iudaicaꝫ ſupſtitioneꝫ. pꝫ
xxviij. q. i. c. iudei.

De his in quibus xp̄iani cum iudeis nō
debent conuerſari.

Quartus articulus eſt videre que ſūt
illa in quibꝰ xp̄iani cum iudeis nō
debent cōuerſari. Dico ꝙ de iudeis
tribus non debent ſecū conuerſari. Primuꝫ
eſt. ꝙ non debent cū eis comedere aut eos ī
cōuiuia recipere neqꝫ cum eis cohabitare cū
apud xp̄ianos cōibus cibis nō vtantur. In
dignum atqꝫ ſacrilegū eſt coꝝ cibos a xp̄ia/
nis ſumi cū ea que aplo ꝑmittēte nos ſumi
mus ab illis videātur immūda. Ac ſi inferio
res eē incipiant xp̄iani ꝙ iudei ſi nos q̄ ab

illis apponuntur vtamur. Illi vero a nobiſ oblata contemnant. xxviij. q. i. nullus. et. c. omnes. Dicit tamen glo. in dicto. c. nullus. ꝙ pōt aliqs ab eis emere alimēta et poſtea ꝑparare. Secundū eſt ꝙ infirmi xpiani nō debēt in ſuis infirmitatibus vocare iudeos nec ab eis recipere medicinas nec ſecum eis in eiſdem balneis balneare. xxviij. q. i. nullus. et. c. oēs. Terciū eſt ꝙ nemo poteſt cōgregationi iudeorū ſeu alicui iudeo vel pagano aliquid relinquere in teſtamento et ſi fecerit etiam poſt mortem iudicabitur anathema. extra here. ſi quis epi. xxiiij. q. ij. ſane. et videtur intelligēdū ſecūdū vvilhelmū niſi legauerit ad ſuccurrendum neceſſitati.

Quartum ꝙ xpianus vel xpiana iudaice prauitati carnaliter non coniugatur alias a communione eccleſie ſegregentur. xxviij. q. i. caue. et. c. ſi quis iudaice. Et ſi queras que ſit pena ꝑticipantiū cum iudeis cōtra caſus nunc dictos Reſpōdetur ſcdʒ Ray. ꝙ ſi clerici ſint et admoniti ſatiſfacere et emendare nolunt debent priuari officio et bñficio. Si laici ſunt vt puta principes qui nolunt exeq̄ predicta. Siue alij qui aliqua impedimēta afferunt et admoniti non ſatiſfecerint debēt excomunicari. xxviij. q. i. null⁹. Si vero ſūt iudei tamdiu ſunt xpiani ab illoꝝ cōione et ꝯmercio ſeparandi ſub pena excōicationis donec illi emēdauerint et ſatiſfecerint. vt pʒ extra eodē ca. et ſi iudeos. in fi. et extra de ci. ca. de terris et. extra de vſuris. cū tu. Quītū eſt ꝙ iudei conuerſi ad fidem nullam cōmunionem habeant cū alijs iudeis. xxviij. q. ſepe. Unde dicitur ſepe ibi malorū conſorcia etiam bonos corrumpunt quātomagis eos qui ad vicia proni ſūt. Nulla ergo vltra communio ſit hebreis ad fidē xpianā trāſlatis cum his qui adhuc in veteri ritu conſiſtunt ne forte eorum participatione ſubuertantur. Quicūq ergo āmodo ex his qui baptizati ſunt in fidelium conſortio non vitauerint et hi xpiani donentur et illi publicis cedibus deputentur. Sextum eſt ꝙ iudeoꝝ filij vel filie conuerſi ad fidem ſeparari dñt a conſortio parentum ne eorum inuoluent erroribus et debēt deputari monaſterijs vl' xpianis mulieribus viris deum timentib⁹ vt ſub eorū conuerſatōne cultū fidei diſcāt ac melius inſtitui tam in minoribus q̄ in fide ꝓficiant. vt pʒ. xxviij. q. i. iudeorum.

Que ſunt illa ad que compelluntur iudei de iure.

Quintus articulus eſt ſcire in quibuſ iudei de iure compellūtur. Sciēdū ergo ꝙ in quinq̄ debent compelli iudei. Primū eſt ꝙ iudei a fide apoſtatantes coguntur ad eam redire etiā ſi vi vl' neceſſitate fidē ſuſceperūt ne nomē dñi blaſphemetur et fides quam ſuſceperunt. di. xlv. de iudeis. et de conſe. di. iiij. plerūq. Sed oriunt hic tres difficultates. Prima eſt ſi tales quacunq pena dānati fuerint vtrum a rebus eorum fideles filij excludantur. Dico ꝙ nō q2 ſcriptum eſt filius non portabit iniquitatem patris et pater non portabit iniquitatē filij. i. q. iiij. iudei. Secunda difficultas eſt qualiter eſt procedendum cōtra xpianos qui fūt iudei. Dico ꝙ procedendum eſt contra eos ſicut contra hereticos et eorū fautores. extra eo. ca. cōtra. li. vi. Et intelligitur ſecūdū glo. ſiue ſint tranſeuntes ſiue redeūtes ad iudaiſmum. vocat tranſeūtes illos qui nunq̄ fuerunt iudei. Redeuntes vero qui prius fuerunt iudei et poſtea facti ſunt xpiani. Tercia difficultas eſt quia videtur eis fieri iniuria ſi coacti receperit baptiſmū ꝙ redeant. Rñdetur ꝙ ſi talis coactio fuit conditionalis puta per minas vel per rerum ſuarum ablationem vel per verbera et hmōi receperūt baptiſmum compellendi ſunt vt dictum eſt. vt patet in predictis capitulis. Si vero fuerunt abſolute coacti vt ſi per violentiam in aquā merſi ſunt tales non receperunt baptiſmum vt patet extra de bap. maiores. et concordat thomas. ij. ſcdē. que. iiij. et etiam Hoſtien. Secundum eſt ꝙ ſunt cogendi iudei ad decimas perſoluēdas. Intelligendū tamē ꝙ decime ſunt duplices. quedam ꝑſonales et has non tenentur ſoluere iudei cum non recipiant eccleſiaſtica ſacramenta nec audiant diuina. immo nec ſunt de corpore eccleſie. ff. de cēſi. l. formā. §. ſi vero quis. Alie ſūt prediales et hos tenent ſoluere. extra eo. de terris. vñ dicit ibidē de terris quas iudei colūt tue prudentie remittim⁹. vt eos ad decimas ſoluēdas vel poſſeſſiones penit⁹ renūciandas cū omni diſtrictione cōpellat ne forte occaſione illa eccl'ie valeant ſuo iure fraudari. et ibi expreſſe dicit glo. hoc nō eſt intelligendum de ꝑſonalibus quia nō ſunt de corpo-

re ecclīe ſed de predialibus Quid ſi iudei oc
cupant aliquā totā prochiā emēdo que xpi
ani ſolebāt poſſideri. nunqd pōt ecclia hac
occaſione petere aliquid ab eis. Reſpondeť
ꝙ petere pōt et ſoluere teneńť decimas pre/
diales. et omnes cenſus ſiue preſtatōes ſiue
oblationes reales quas xpiani de domibꝰ
et poſſeſſionibus ſoluere tenebanť. extra de
vſu. quanto. Sed ſecus eſt de decimis et ob
lationibus pſonalibus vt dictuꝫ eſt. Tercīū
eſt ꝙ coguntur iudei xpianos teſtes recipere
contra ſe. extra de teſti. iudei. ſed iudeus nō
poteſt ferre teſtimoniū contra xpianū. vt ibi
dem et patuit ſupra articulo. iij. Quartū eſt
ꝙ cogendi ſunt talem habitū continue dif/
ferre ꝙ manifeſte ab alijs diſtigantur. extra
eo. in nōnullis. Unde dicitur ibidem. in nō
nullis prouincijs a xpianis iudeos ſeu ſara
cenos habitus diſtinguit diuerſitas. ſed in
quibuſdam ſic conualuit quedā cōfuſio vt
nulla differentia diſcernatur. Unde cōtingit
interdū ꝙ per errorem xpiani iudeorū ſeu ſa
racenorum. et iudei ſeu ſaraceni xpianorum
mulieribus cōmiſcentur. Ne ergo tamdāna
te cōmixtionis exceſſus per velamen erroris
hmōi vlterius excuſatōis poſſit habere dif/
fugium. Statuimus vt tales vtriuſqꝫ ſexus
in omni xpianorum prouincia et omniū tē/
porum qualitate habitus ab alijs perſonis
diſtinguantur. Quintum eſt ꝙ cogen/
di ſunt iudei ad vſuras reſtituendas. ex/
tra de vſuris. poſt miſerabilem. ſcriptum eſt
iudeos ad remittendas xpianis vſuras per
principes et poteſtates cōpelli. precipimus
ſeculares et donec eis remiſerint ab vniuer
ſis xpi fidelibꝰ tā in mercimonijs ꝙ̄ in alijs
per excōmunicationis ſententiam eis iube/
mus cōionem omodam denegari. vide ſupra
de iſta materia. vij. conſideratione crudelita
te. xvij. Et ſi queras vtrum liceat dñis terra
rum exactioneꝫ facere in iudeis. Reſpōdeť
ſcdm Thomaꝫ in quadam litera ad quādā
ducīſſaꝫ miſſa ꝙ ꝙ̄uis iudei ſm iura meri/
to culpe ſue ſeruituti ſunt addicti et ſic coꝝ res
dñi poſſint accipe tā ꝙ̄ ſue ita tñ nō vt ſubtra
hanť neceſſaria vite qꝛ tñ oportet nos ābu/
lare honeſte etiā ad eos q̄ foris ſūt ne nomē
dei blaſphemeť hoc ſuādū videť vt exactio
nibꝰ p̄ter quas facere cōſueuerūt nullatenꝰ
p̄grauenť ſꝫ ad ꝯſuetas cogi pñt. Sꝫ quid ſi
iudei nihil hñt niſi vſuras cui reſtituenť ea
que accepta fuerūt ab eis. Rñdeť ſcdm tho
maꝫ in p̄dicta litera ꝙ cum ea que iudei per
vſuram extorſerunt nō poſſint licite retinere
cōſequens eſt vt ſi vos illa ab eis receperitis
nec licite retinere poteſtis niſi forſā eſſent ta
lia que a vobis vel anteceſſoribꝰ vřis hacte
nus extorſiſſent. Si que vero habent que
extorſerunt ab alijs dñt reſtitui illis quibꝰ
iudei reſtituere tenebanť ſi inueniunť. Alio
quin in pios vſus ſcdm cōſilium dyoceſani
et aliorum pboꝝ vel in cōmunem vtilitateꝫ
terre ſi neceſſe eſt expendātur. nec eſſet licitū
ſi vos de nouo exegeritis illam a iudeis ſer
uata tamen cōſuetudine predeceſſoꝝ veſtro/
rum ac intentione vt in pios vſus expende/
rentur. Sed nunquid licet recipere donā vel
precium laboris et hmōi a iudeis vſurarijs
Rñdetur ſecundum wilhelmuꝫ ꝙ ſi iudeꝰ
habet aliquid aliud ꝙ̄ vſuras pōt accipi ab
eo. Si vero nihil habet p̄ter vſuras. tūc aut
recipiens certat de damno ſuo vitando et ſic
accipiendo non peccat. ſicut qui a fure vel la
trone damnificatus eſt. puta per incendium
et hmōi non peccaret ſi recuperaret ab eo dā
num ſuum licet ipſe fur vel latro nihil habe
ret niſi quod eſſet acquiſitum de furto vel
rapina: dum tamen non reciperet pro dam/
no ſuo in ſpecie ipſas res alienas. Addit
thomas in p̄dicta epiſtola ꝙ iudeꝰ ſi vltro
conferat pecuniam vel exeniū expedit reci/
pere vt pecunia ſic recepta addať his quibꝰ
de iure debetur ſeu alijs vt dictum eſt.

Seqť de pena iudeoꝝ blaſphemātiū nomē
chriſti vel attēptātiū ſubuertere baptizatos.

Extus articulus eſt ſcire qua pena
ſunt feriendi iudei blaſphemantes
nomen xpi vel attemptātes ſubuer
tere baptizatos Ad primū reſpondetur ſm
Hoſti. ꝙ omnis talis ſcdm leges decapitať
etiam xpianus. Unde principes ſeculares
iudeos xpm blaſphemantes grauiter debēt
cum pena pecuniaria ſiue etiam grauiori ex
tra eo. in nonnullis in fi. vbi ſic habetur. Il
lud aūt ſtrictiſſime iubemus ne in contume
liam creatoris proſilire preſumant. Et qm̄
illius diſſimulare non debemus obprobriū
qui probra noſtra deleuit: precipimus pre/
ſumptores hmōi per principes ſeculares cō
digne animaduerſionis adiectione cōpelli.

ne crucifixum pro nobis aliquantulũ blaſ-
phemare preſumant. Ad ſecundũ dicitur ꝙ
iude⁹ qui nititur ſubuertere baptizatos dꝫ
publicis flagellatiõibus deputari. xxviij. q.
i. ſepe. Ita tamen ꝙ hec pena non trãſeat
in vindictam ſanguinis quia talis pena re-
linquenda eſt brachio ſeculari.

Ad que aſtringũtur iudei ex regia ſiue re
gali ordinatione.

Eptimus articulus eſt de his ad q̄
tenentur iudei ex regia ordinatione.
Eſt notum legenti hyſtorias hyſpa
nie ꝙ rex hẽricus ſecũdus frater regis petri
qui regnũ fratris habuit multas cedes ſeu
ſtragas in iudeos fecit. tã in vrbe toletano
ꝙ̄ in multis alijs villis et caſtris in confi-
nibus regni caſtelle exiſtentibus. Et cũ hu-
iuſmodi rex henricus ſecundus regnauit
regno accepto a fratre ſuo petro: Ipſe inſti-
tuit in curijs generalibus ꝙ iudei portarent
ſignũ diſtinctionis in ſuis veſtibus prout
iura canonica volunt. ꝙ tamen nunꝙ fuit
auditum in hyſpania. Sed indiſtincte cũ fi
delibus conuerſabãtur. ex quo multa enor-
mia et diuine legi difformia ſequebantur.
Conſequenter rex iohannes primus felicis
recordatõnis filius predicti regis henrici ſe
cundi inſtituit: ꝙ iudei nulla haberent offi-
cia publica nec iuriſdictões etiã inter ſeip
ſos in criminalibus exercent. qua quidẽ iu
riſdictõne alias maxime abutebantur poſt
quam ſcꝫ regem iohannẽ regnauit rex hen
ricus tercius ſancte memorie filius ei⁹ in an
no. xi. etatis ſue in cui⁹ regis principio de⁹
vltionem ſanguinis xp̄i. excitante multitu-
do populorum magna et valida contra iu-
deos ſurrexit et ꝙ̄ plurimi fuerunt interfecti
per totam hyſpaniam. Quiquidem tumul-
tus incepit a ciuitate hyſpalenſi. In cuius
eccleſia metropolitana quidam dyaconus
in litteratura ſimplex et laudabilis vite ce-
pit predicare contra errores iudeorũ et mo-
dos viuendi eorum enormes: et cõtra ſyna-
gogas eorum nouiter contra ſacrorũ cano
num tenorem edificatas: ex quo ſupradict⁹
tumultus incepit. et conſequenter in breuiſſi
mo tempore per totam hyſpaniã et vſꝫ vl
tra pyreneos et inſulas maioricarum et ſar-
dinie velociſſime euolauit. Deus autem qui

a deo bonus eſt vt ex malis eliciat bona ſic
diſpoſuit ꝙ hac vexatione currente et etiam
poſt ipſius ſedationem nonnulli iudeorum
ad cor ſuum reuerſi. Dixerunt illud deutro.
xxxi. capitulo. vere quia non eſt mecum de⁹
inuenerunt me hec mala et ſic vexatione du
rante intellectum auditui ſcripturas ceperũt
ſcrutari. Et ideo illuminante errorem ſuum
cognouerunt ſic ꝙ ad deum conuerſi nomẽ
chriſti publice et deuote predicantes multo
rum corda filiorum ad patres deo dirigente
conuerterunt que omnia in his regionibus
manifeſta ſunt. Poſt predictum vero regẽ
henricum tercium ſancte recordationis pre-
ceſſit ſeruiſſimus rex iohannes filius eius.
Iſte cepit regnare in cunabulis cum eſſet in
ſecundo anno etatis ſue. et ſic fuit ſub tutori
bus vſꝫ ad tempus prefinitum ad patre.
In cuius tempore tam durante tutela ꝙ̄ p⁹
cum iam regimen ſuorum regnorũ accepit
multa fuerunt inſtituta contra iudaicam im
pietatẽ que in ſuis curijs et regnis pro ma
iori parte ſeruabantur que quia digna ſunt
memoria pro iudeorum inſolentijs compri
mendis. dignum duxi literam eius publicã
in qua. xxiij. ordinationes continentur pre
ſenti opere fore inſerendam cuius tenor ta-
lis eſt. Dominus Iohannes dei gratia rex
caſtelle legionis Toleti. galecie. hyſpalis
corduba. murcie. iahenis. algarbie. algezire.
dominuſꝫ viſcaye. et moline. Cũ omnis
rex vel princeps qui regnauit et dominatur:
predictum habet dominium ſingulare quia
eſt electus a deo ad regendum et miniſtran-
dum ſuũ populum. ꝙ̄tomagis regibus et
principibus catholicis in ſancta fide catho-
lica pertinet et attẽdere debẽt ac querere me-
liorem viam poſſibilem inueniri vt chriſtia
ni qui ſunt credentes in ſancta fide catholi-
ca non incident in errorem ꝓpter participa-
tionem et conuerſationem cum infidelibus
q̄ nõ credũt nec obediunt dño nr̃o iheſu xp̄o
nec ſunt in ſua ſancta fide catholica debẽt a
mouere et ꝓpellere omnẽ occaſionẽ que in
eo euenire poteſt propter id quod dictũ eſt.
Et ego cognoſcẽs oĩa ſupdicta et ꝙ in meis
regnis et dñijs ſunt multi iudei et iudee. et
ſaraceni et ſaracene ĩfideles et ꝙ hitãt in xp̄i
anos et in vnũ ꝯuerſant et ide naſcebãt aliq̄
errores ꝯ fidẽ catholicã. et ꝙ poſſẽt ad h̃ ac
cidere ipoſterũ dãna his q̄ ſt ĩ pplo meo et vt

tollerē et ſegregarem predictos chriſtianos populi mei ab omni occaſiōe et zyzania. et vt obſeruentur ea que precepit ſancta mater eccleſia eſt voluntas mea dominum ordinare ſuper omnia predicta. et ordino et mādo ac pro bono teneo ꝙ ſeruetur nunc et deinceps in modo qui vlterius ſequitur.

De eo ꝙ iudei viuant ſegregati a chriſti fidelibus.

Prima ordinatio eſt ꝙ decetero omnes iudei et iudee. ſaraceni et ſaracene meorum regnorū et dominiorū ſint et viuant ſegregati a xpianis. in hoc loco vno vel parte ciuitatis ville vel loci vbi fuerint conuicini et ꝙ ſint circūdati vno muro in gyrum et habeat ſolum vnam portā ꝑ quā in tali circulo ingrediāt et egrediāt. Et ꝙ ī ꝑdicto ſitu et circulo eis ſic aſſignato habitent tales iudei et iudee ſaraceni et ſaracene et non in alio loco vel domo extra eū. et ꝙ incipiant ſtatim ſegregari a die qua eis fuerint aſſignata predicta loca vſqꝫ ad octo dies primos ſequentes. Et quicūqꝫ iude⁹ vel iudea ſaracenus vel ſaracena extra predictum circulum habitauerit ipſo facto perdat omnia bona ſua. Et vltra hoc ꝙ corpus talis iudei vl' iudee. ſaraceni vl' ſaracene ſit ad mercedem meam vt detur eis pena corporalis pro eodēz ſecundū ꝙ merces mea fuerit

De eo ꝙ iudei vel iudee ſaraceni vel ſaracene non ſint apothecarij vel ſpeciarij ſeu medici et cetera.

Secūda ordinatio eſt ꝙ nullus nec aliquis iudeus vel iudea ſaracenus vel ſaracena ſint ſpeciarij nec apothecarij nec cirurgici nec medici. nec vendāt panem nec vinum nec farinam nec oleum nec butyrum. nec aliquid aliud comeſtibile xpianis. neqꝫ a xpianis habeant ſtationem. nec apothecam nec menſam in publico nec in occulto ad vendendum aliquē cibum comeſtibilem. Et quicūqꝫ iude⁹ vl' iudea ſaracenus vel ſaracena contra predicta fecerit pro qualibꝫ vice cadat in pena duorum milium morabetinorum. et vltra hoc ꝙ eorum corpora ſint ad mercedem meam vt precipiam eis dari penam corporalem ſecūdū ꝙ bñ viſū fuit et mee mercedi placuerit

ꝙ volentes batizari non detineantur vl' impediantur.

Tercia ordinatio eſt ꝙ ſi aliquis iudeus vel iudea ſaracenus vel ſaracena inſpiratione ſpiritusſancti voluerint baptizari et tranſire ad noſtram ſanctam fidem catholicam ꝙ non detineāt nec impediātur vi. vel alio modo. ita tamen ꝙ non conuertantur per iudeos vel per ſaracenos. nec per chriſtianos vtriuſqꝫ ſexus. licet ſit pater vel mater ſeu quecūqꝫ alia perſona ſui generis vel alicuius. et quicūqꝫ ꝯtra hoc venerit vel contrarium fecerit procedetur cōtra eas ad maiores penas. ſic in ciuilibus ſicut in criminalibus que ſcōm ius inuenient

ꝙ iudei non comedant inter chriſtianos nec ſaraceni.

Quarta ordinatio eſt ꝙ nullus nec aliquis iudeus vel iudea ſaracen⁹ nec ſaracena in domibus ſuis nec extra eas comedant nec bibant nec inter chriſtianos nec inter chriſtianas. Item ꝙ nec iudei nec iudee nec ſaraceni nec ſaracene teneant ſcutiferos. nec ſeruitores. nec pueros nec puellas xpianos et chriſtianas vt eis ſeruitiū et preceptum nec aliqd aliud opus in domibus ſuis. nec adiuuent illos ad preparendum comeſtibilia. nec vt faciāt eis aliquod opus in ſabbato ſicut incendere ignez. ire pro vino vel ſimilia ſeruitia nec habeant nutrices chriſtianos que nutriant filios eorum nec habeant agricultores. nec ortholanos nec paſtores nec venient nec vadant ad honores nec ad nuptias. nec ad ſepulturas chriſtianorum nec fiant compatres vel commatres chriſtianorū: nec chriſtiani nec chriſtiane illorū. nec eant ad ſuas nuptias vel ſepulturas nec habeant conuerſationem inſimul in his que dicta ſunt ſub pena duorum miliū morabetinorum ꝓ qualibet vice. qui ꝯtra ea que dicta ſunt vl' aliqd illorum venerint et fecerint iudei et iudee ſaraceni et ſaracene penam iſtam ſoluent.

ꝙ nullus eorum recipiat redditus regis

Quinta ordinatio eſt ꝙ nullus nec aliquis iudeus nec iudea ſaracenꝰ nec ſaracena ſit arrēdatores nec procuratores nec almoxariſes. nec maior decū nec receptores meorum reddituum nec alterius domini nec domine xp̄iani nec xp̄iane. nec vtentur predictis officijs nec aliquibus eoꝝ pro xp̄ianis vtriuſqꝫ ſexus nec inter eos nec ſint curſores nec curſatrices. nec theolonarij nec theolonatrices. nec portent aliqua arma predicti iudei et ſaraceni. nec aliquis eorum per ciuitates villas et loca. et quicūqꝫ iudeꝰ et iudea ſaracenus et ſaracena qui cōtra hec venerit contrarium faciendo vel contra aliquid eorum ꝙ ſoluat in penam pro qualibet vice duo milia morabetinoꝝ. xp̄ianus vero vel xp̄iana cuiuſcūqꝫ ſtatus fuerit que habuerit iudeum vel iudeam ſaracenum vł ſaracenaꝫ vt vtatur predictis officijs vel aliquo eorum ꝙ ſoluat ipſo facto pro qualibꝫ vice predictam penam.

ꝙ non habeant foros ad vendenduꝫ res nec plateas.

Sexta ordinatio eſt ꝙ nullus nec aliquis iudeus vel ſaracenꝰ habeāt in ſuis locis vijs et habitationibꝰ plateas nec foros ad vendendū nec ad emēdum aliqua comeſtibilia vel potabilia chriſtianis vtriuſqꝫ ſexus ſub pena quingentoꝝ morabetinorum pro qualibet vice cuilibet eorum. poſſunt tamen tenere vendere et teneant et vendant pro ſeipſis in circulis vbi habitauerint.

ꝙ non habeāt iudices inter ſe.

Septima ordinatio eſt ꝙ alianie iudeoruꝫ et ſaracenoꝝ meoruꝫ regnorum et dominioruꝫ non poſſint habere nec habeant iudices iudeos nec ſaracenos inter ſe vt deliberent iudicia eorum ciuilia et criminalia que accidūt inter iudeos et iudeas ſaracenos et ſaracenas et reuoco eis quancūqꝫ poteſtatem ꝙ a me vel anteceſſoribus meis habent per priuilegium in dicta ratione vel alio modo et do illud pro nullo et mando ꝙ liberentur decetero talia placita vel iudicia tam ciuilia ꝙ criminalia inter iudeos et iudeas ſaracenos et ſaracenas ꝑ pretores ciuitatum villarum et locorum vbi habitauerint Veruntamen eſt merces mea ꝙ tales pretores obſeruent in liberatione placitorum ciuilium. mores et ordinationeſ que vſqꝫ nunc obſeruauerunt inter ſe iudei et ſaraceni tantum. ꝙ appareant probate et certe per eos ex longo tempore vſqꝫ nunc.

ꝙ neqꝫ iudei neqꝫ ſaraceni faciant tributa inter ſe nec nouā impoſitionem.

Octaua ordinatio eſt ꝙ nulla aliania nec communitas iudeorum et iudearum ſaracenorum et ſaracenarum audeat ponere nec ponat talia nec tributum aliquod inter ſe nec ponant aliquaꝫ impoſitionem in quacunqꝫ re ſine mea licencia et mandato et domine mee regine matris mee et infantis auunculi mei qui ſunt tutores et rectores regnorum meorum. Et ſi aliqua data eſt regula predictis iudeis et ſaracenis vel alique impoſitiones fuerunt vel fuerint poſite in predicta ratione. tam in communi ꝙ in perſonis ſingularibus. vel in cibis vel in mercantijs ſeu alio quouis modo ſic per iudices ſuos ſicut per illorum quenliber dato ꝙ teneant priuilegium vel priuilegia literam vel literas regum meorū predeceſſorum vel a me vt illud poſſint facere ꝙ decetero non teneantur ſoluere nec ſoluant tales impoſitiones nec aliquas illarum. quia ego ex mea regia poteſtate reuoco quecunqꝫ priuilegia que in predicta ratione eis fuerunt data inquantum attinet ad hoc ꝙ dictum eſt. Et mando predictis iudeis et ſaracenis vtriuſqꝫ ſexus ꝙ non vtantur illis ſub pena corporum et omniuꝫ que habent. Et ſimiliter mando iudeis et ſaracenis vtriuſqꝫ ſexꝰ et cuilibꝫ eoꝝ ꝙ ñ ꝯtribuāt nec ſoluant in talibꝰ impoſitionibus que ſic eis fuerint impoſite ſicut dictum eſt ſine licēcia et mandato expreſſe pro eo dato.

ꝙ non diuidant aliquod tributuꝫ vel impoſitionem nouam ſine ſpeciali licentia.

Nona ordinatio eſt ꝙ nulla aliania nec ꝯmunitas iudeoꝝ et ſaracenoꝝ audeāt inter ſe diuidere nec diuidāt tributū

aliquod. vel impoſitionez ſine mea licentia et mandato et cum aliquod tributum habuerint diuidere pro ſeruitio meo ꝙ diuidant inter ſe illud quod ego eis mādauero et nō vltra. Et ſi aliquod vltra impoſuerit vel diuiſerint ꝙ illi qui talia fecerint vel fuerint in collocutione vel eius conſilio. ꝙ ipſo facto perdant omnia bona et pro eo occidantur ꝑ iuſticiam.

ꝙ non audeāt viſitare infirmos xp̄ianos medicinam ſiue ſyrups dando.

Decima ordinatio eſt ꝙ null⁹ iude⁹ nec iudea ſaracen⁹ nec ſaracena audeant viſitare xp̄ianum vel chriſtianam in ſuis infirmitatibus nec dent eis medicinas nec ſyrupas nec balneantur in vno balneo predicti iudei nec ſaraceni cum dictis chriſtianis nec p̄dicte iudee nec ſaracene cuz dictis feminis xp̄ianis. nec mittant eis preſentationes fotaldrarum nec ſpecierum nec panis cocti nec vini nec auium mortuarum nec aliarum carnium mortuarum que ſunt comeſtibilia. Et quicunq̧ hoc fecerit contrarium vel fuerit iudeus vel iudea ſaracenus vel ſaracena. ſoluat pro qualibet vice tricentos morabetinos.

ꝙ nulla mulier chriſtiana ingrediatur circulum iudeorum.

Undecima ordinatio eſt ꝙ nulla nec aliqua chriſtiana vxorata vel ſoluta vl' amicata ſeu mulier publica audeat ingredi intra circulum vbi predicti iudei habitauerit de nocte nec de die. Et quecunq̧ mulier xp̄iana intus intrauerit ſi fuerit vxorata; ꝙ ſoluat pro qualibet vice qua in predicto circulo intrauerit centum morabetinos et ſi fuerit ſoluta vel amicata ꝙ perdat rupem qua fuerat induta Et ſi fuerit mulier publica ꝙ dentur ei centum flagella per iuſticiam et ſit expulſa a ciuitate villa ſeu loco vnde venerit.

ꝙ nullus eoꝝ vocetur ſuo nomine don. iudeus vel ſaracenus.

Duodecima ordinatio eſt ꝙ nullus iudeus nec iudea ſaracenus nec ſaracena decetero vocetur ſuo nomine dō. ſcripto nec verbo et ſi quis cōtrariū fecerit dent ei pro qualibet vice centum flagella.

ꝙ non ducant capirotes.

Decimatercia ordinatio eſt ꝙ null⁹ nec aliquis iudeus meorum regnorum ab homine in. x. diebus decetero ducat capirotes cum chijs lōgis niſi ꝙ ſint chie cute ad quantitatez palmi facte ad modum cornu vel ad modum embudij cōſute omnes circumquaq̧ vſq̧ ad punctam. Item ꝙ ducāt ſemper rupas ſuas tabargia cum aletis et ꝙ non ducant mantones et ꝙ ducant ſua ſigna rubea cōſueta que nūc ducant ſub pena ꝙ perdant rupas quas habuerint indutas.

ꝙ mulieres eorū ducāt lōgos mātellos.

Decimaquarta ordinatio eſt ꝙ oēs iudee et ſaracene meorum regnorū et dominiorum a predictis. x. diebus in antea ducant mātellos magnos vſq̧ ad pedes abſq̧ cendalibus et pennis. et velamina capitum ſine auro et ꝙ ducant capita cooperta cum predictis mantellis duplicatis. Et quecunq̧ contrarium fecerit ipſo facto pro qualibet vice perdat oīa veſtimenta ſua vſq̧ ad camiſiam.

ꝙ non habeant veſtes precioſas.

Decimaquinta ordinatio eſt ꝙ oēs iudei et iudee ſaraceni et ſaracene meorum regnorum et dominioruz a predictis decez diebus mantena non portens pannos aliquos ꝙ ſit maior quātitas precij vlne vſq̧ ad. xxx. morabetinos. et inde infra. et qui contrarium fecerit ꝙ pro prima vice perdat omnia veſtimenta vſq̧ ad camiſiam. Et pro ſecunda vice ꝙ perdat omnia veſtimenta ſua et dentur ei centum flagella et vltra hoc ꝙ perdat omnia bona ſua. Ueruntamen eſt merces mea ꝙ de veſtimētis que nunc habent factis. ꝙ poſſint facere tabargia et mantellos ſi voluerint.

ꝙ non recedant de valletiis nec de aliq alia parte.

Ecimaſexta ordinatio eſt ꝙ nullus iudeus nec iudea ſarracenus nec ſa- racena recedat de valletici nec de a- liqua alia parte loci vbi habitauerit ad ha- bitandũ in aliqua alia parte. ſub pena ꝙ ip- ſo facto perdat omnia bona ſua et corpus ſtet ad mercedem meam.

ꝙ nullus dñs neqꝫ miles vl' ſcutifer eos de aliquo loco fugientes recipiat vt ſecum commorentur.

Ecimaſeptima ordinatio ē ꝙ nul lus dñs nec milles nec ſcutifer au- deat recipere in villa ſua iudeũ nec iudeā ſaracenũ nec ſaracenā illoꝝ qui fuge- rint ab vno loco in alterũ vt ibi habitent et ſint commorantes. Et ſi aliquis vel aliqui receperint aliquos iudeos vel iudeas ſara- cenos vel ſaracenas huius ville valliſolita ne vel alterius ciuitatis ville vl' loci ꝙ mit tant eos ad loca vbi erant conuicini et habi tantes cum omnibus que portauerīt. Et ſi aliqui eos collexerint et receperint in ſuis lo cis et nõ miſerit eos vt dictũ eſt ꝙ ꝓ prima vice cadet in penā. l. milia morabetinorum pro ſecũda vice ꝙ cadat in penā. c. milia mo rabetinorũ. Pro tercia vice ꝙ perdat locuꝫ vbi talē iudeũ vel iudeā ſeu iudeos vl' iude as ſaracenũ vl' ſaracenā ſeu ſaracenos vl' ſa racenas collexerit ſeu detinuerit ſicut notũ ē

ꝙ nõ radāt barbā ſed dimittāt creſcere.

Ecimaoctaua ordinatio eſt ꝙ dece tero oēs iudei et ſaraceni meorum regnorũ et dominioruꝫ nec aliquis eorum faciat nec mandet ſibi fieri barbam nouacula vel forficibus. ſed ꝙ portent eas longas ſicut eis creuerīt nec circuient capil- los. et ꝙ ambulēt ſecundum ꝙ antiquitus ſolebant ambulare. Et ꝙ quicunqꝫ contra- rium fecerit ꝙ dentur ei centuꝫ flagella. et vl tra h̃ ꝙ ſoluat. c. morabetinos ꝓ qlibꝫ vice.

ꝙ non recipiant chriſtianos' ad ſolidatā vel mercedem.

Ecimanona ordinatio eſt. ꝙ iudei et iudee ſaraceni et ſaracene meorũ regnorum et dominiorum non reci piant ad ſolidatam vel ad mercedeꝫ diurnā nec aliquo alio modo aliquos chriſtianos nec chriſtianas vt operentur in ſuis heredi- tatibus. nec vineis. nec domibus nec in ali- quibus alijs edificijs. Et quicunqꝫ contra- rium fecerit ꝙ prima vice dentur ei centũ fla gella. pro ſecũda vero ꝙ ſoluat mille mora- betinos et dentur ei alia centuꝫ flagella. Et tercia vice ꝙ perdat omnia bona ſua et den tur ei alia centum flagella.

ꝙ non ſint albeitares nec ferratores.

Iceſima ordinatio eſt nec null⁹ nec aliquis iudeus nec iudea. ſaracen⁹ nec ſaracena ſint albeiteres nec fer- ratores nec carpentarij nec imbitarij nec ſar- tores. nec tonſores calderarij nec macellarij nec poliparij chriſtianorum nec chriſtianaꝝ nec vendent eis calciamenta. nec diploydes nec caligas. nec conſuant veſtimēta ſua nec ſuas diploydes nec aliquam aliaꝫ rem. Et quicunqꝫ cõtrariuꝫ fecerit cadit in penas ĩn precedenti lege cõtentas.

ꝙ nõ trapezete nec portent mercãtias.)

Iceſimaprima ordinatio eſt ꝙ nul lus nec aliquis iudei nec iudee ſa- raceni nec ſaracene meorum regno- rum et dominiorum ſint trapezete. nec por- tet mercantias aliquas ad vendendum xpi anis vtriuſqꝫ ſexus ſicut oleum. ariciũ et mel. nec aliquas alias mercantias que ſunt ad comedendum et quicunqꝫ contrarium fe cerit ꝙ habeat et dentur ei penę in hac altera lege ſupradicta contente.

ꝙ omnes chriſtiani poſſunt accuſare de- linquentes in his.

Iceſimaſecunda ordinatio ē ꝙ om nium ſupradictaruꝫ penarum ſit ac cuſator quecunqꝫ perſona ciuitatis vel ville vel loci vbi tale acciderit vel ſue ter re. ſeu alia quecunqꝫ perſona extranea. et ꝙ talis accuſato habeat in premiuꝫ terciā par tem morabetinorum penarum ſupradictaꝝ pro ſe et alie due partes ſit pro camera mea ſed eſt merces mea ꝙ nullus nec aliqui per ſe ipſos capiant in treugent aliqueꝫ iudeuꝫ nec iudeam ſaracenum nec ſaracenam quo

uſq; cognoſcentur ad iudicium et ſint audi ti et conuicti iuridice.

ꝙ fugientes poſſunt capi et perdant om nia bona ſua.

Icesimatercia ordinatio ē ꝙ iudei et iudee ſaraceni et ſaracene meorum regnorum et dominiorum que receſſerint extra illa et fuerint capti in via vł in aliquo alio quouis loco ꝙ perdant ipſo facto omnia bona ſua que portauerit et ſint pro illo vel pro illis qui eos ceperint. et ipſi ſint mei captiui imppetuum.

ꝙ nulle pene nec alique illarū hic expreſſarum poſſunt amouere.

Icesimaquarta et vltima ordinatio eſt ꝙ nulle nec alique predictarū penarum ciuilium et criminaliū poſſint amouere nec circa eas vel aliquam earū diſpenſare nec addere nec diminuerere p̄tores nec maiorini nec iudices nec rectores nec aliqua alia perſona predictarum ciuitatum villarum et locorum. dato etiam ꝙ ſint dn̄i et habeāt merum et mixtū imperiū in illo ſub pena quod perdant dn̄ium et officia que habuerint. Et vt predicte ordinationes per me facte melius obſeruētur et manu teneantur eo modo quo ſupradictum eſt. mando oib⁹ iudicijs. et pretoribus. et conſilijs et iuratis et iuſticijs et maiorinis algazelis et alijs officialibus et iuſticijs quibuſcumq; meorum regnorum et dn̄iorum. ꝙ publicent et mandent p̄conizari in qualibet vna ciuitatū et villarum et locorum meorum regnorū dn̄iorum vnuſquiſq; in ſuis iuriſditōibus vt obſeruētur et adimpleātur eo modo quo dictū eſt. et ꝙ ſupradicta conſilia et iuſticie et officiales. nec aliquis eorū nec alique alie perſone prelati vel layci cuiuſcumq; ſtatus et cōditionis exiſtant predictorum meorū regnorum et dominiorū ꝙ non ſint auſi facere nec ire contra illud nec contra partem eius in aliquo tempore vllo modo ſub pena mercedis mee et predictarum penarum ſuprapoſitarū et de his omibus precepi dare literas meas et quaternos ſigillatos ſigillo meo. In cōplementum ſupradictorum datis in vallco tici vicesima die ianuarij anno natiuitatis dn̄i Milleſimo q̄dringētesimo duodecimo

De ſtatu iudeorum in regno caſtelle.

Ctauus et vltim⁹ articulus ē qualis ē ſtat⁹ iudeorū p̄nūc in regno iſto caſtelle licet optime ordinata ſint ex iure canonico et ciuili. ac regia ordinatione regni que ſupradicta ſunt. In hac conſideratione peccatis tn̄ exigentibus precipue prelatorū et principum aliorūq; dn̄orū nihil vł modicū de omnibus ſupradictis obſeruāt iudei. Quia ex nimia conſeruatione eorum et frequenti munerum acceptione iam venerunt in p̄fundum malorum vt inſenſibiles facti ad voces predicatorū et clamores gementium non ſolum pauperū. ſed etiam plurium aliorū in oppoſitū facti ceci retorquentes iudicia ſua fauores ad libitum cōſequuntur ex quibus plurima mala oriunt in populo p̄ue in fide et morib⁹. cū multi xp̄iani facti ſunt iudei. vel meli⁹ dicā erāt occulti iudei et facti ſunt publici. Alij ſunt ſaraceni facti. Alij vero vtunt circunciſione Alij cerimonias al's iudaicas obſeruāt impune. Ex hoc et tyrannica rabies continue creſcit in regno: aſtutijs et cōſilijs iudeorū qui ad hec et ſimilia inuenienda inter ceteros homines p̄mpti ſunt. Et ꝙ vereor calamo ſcribere iuxta ſententiā pauli ad Ro. i. dati in reprobū ſenſum multi de populo. q̄ immaculatus hactenus fuerat ceciderunt in paſſiones ignominie maſculi in maſculos turpitudinem operantes. in eum vſum qui contra naturā eſt. laudantes ſe per vicos et plateas crimen peſſimum cōmiſiſſe. vt dei occulto iudicio cum dixerint pax et ſecuritas tunc eis repentinus veniat interitus ſicut et iudicia terribilia deus fecit in vindictā predicti criminis per diluuium generale. Gen̄. vi. et per pluuiam ignis ſulphuris ſuper hec ciuitates. gen̄. xix. et per occaſionem tribus beniamyn et deſtructionem omnū ſuarum ciuitatū et locorū iudicū. xix. et. xx. capitulis Et per deſtructionem hyſpanie igne et gladio tempore regis roderici vltimi gothorū regis. quia peccata carnis turpiſſimi regis vitiſe ſui p̄deceſſoris qui iudeos introduxit in regno. Et peccatum regis roderici ſui ſucceſſoris circa filiam vel vxorem comitis Iuliani fuerūt potiſſima cauſa exterminij hyſpa

nianum vt colligitur ex cronica generali hyſ
panie vt ex collectario hyſtoriarum fratris
iohānis de podio. Auertat dominus ſecū/
dum ſententiaꝫ ne pereant boni cum malis
ꝑdicta mala et plurima alia cogito oriri ex
nimia conuerſatione et fauore infideliuꝫ in
malis. contra ſacrorum canonum ſanxiōes
nō attendētes pericula que ex predictis oriū
tur. ſicͤ notat Inno. iij. ſcribēs epō ſenonen̄.
et epō pariſien̄. ſic dicens. Et ſi iudeos quoſ
ꝓpria culpa ſubmiſit ꝑpetue ſeruituti pietaſ
xpiano receptet et ſuſtinebit cohabitationeꝫ
illorum. Ingrati tamen nobis eſſe non dn̄t
vt reddant xpianis pro gratia contumeliam
et de familiaritate contemptum qui tanꝙ
miſericorditer in noſtram familiaritatem ad
miſſi nobis in illam retributioneꝫ impēdūt
quam iuxta vulgare ꝓuerbiū. mus in pera
ſerpens in ſinu. et ignis in gremio ſuis con/
ſueuerūt hoſpitib⁹ exhibere. patēt hec extra
de iudeis. ca. et ſi iudeos. Uere iudei iſtius
regni ſuper omnes iudeos ingratiſſimi ſunt
xpianis. cum ſuſtententur tanꝙ domini in
iſto regno quod alibi minime fit preſertiꝫ in
francia et anglia vt ſupradictum eſt. vij. con
ſideratione vt impleatur illud Exodi. xxiij.
ca. Non habitent in terra tua ne forte pecca
re te faciant. In alijs tamen regnis ſi aliqui
ſunt vitam captiuitatis ducunt et non ſoluꝫ
inter xpianos quod iuris eſt. ſed etiam in re
gnis machometorū vbi xpi incarnatio crc/
ditur propter errorem quē temptauerunt iu/
dei contra xp̄m inter eos ducunt vitam ma
gis miſerabileꝫ ꝙ inter xpianos. et captiue
rij efficacis ac magis habent eos odio et cō/
temptui ꝙ xpiani. Cum enim principū xpi
anorū deteſtabilis auaricia eos ꝓpter lucra
temporalia ſuſtineat et xpiana mancipia ip
ſis habere ꝑmittat et immoderato vſurariꝫ
fauore xpianos expoliari concedat. Ipſi
tamē iudei apud ſaracenos abiectiſſima et
vilia operantes mancipia et ſerui ſunt paga
norum. Et extremis conditōibus inter eos
cōmorari permittuntur. Et ſi in aliquo con/
tinget eos contra legeꝫ machometi vel in vi
tuperiuꝫ eius aliquid operari crudeli exami
natione contra eos procedunt. Unde legi
ꝙ quidaz iudeus ditiſſim⁹ hyſpanus dict⁹
rabi abrahā dela capa. ſic cognomiat⁹ erat
q2 tā paup erat ꝙ nūꝙ hēre potuit niſi illā
capā veterē quam ducebat cōtinue q̄ multa

audiens de ſepultura et ſimulacro macho/
meti pendenti virtute admantium et ꝙ ei⁹
ornamentū erat innumerabilis valoris diſ
poſuit ire illuc ſub habitu ſaracenico et ſic fa
ctum eſt. Et cum eſſet circunciſus et linguaꝫ
ſciret arabicam et caldeā incognitus pertrā/
ſiuit reputatus ſaracenus. Et cum veniret
in meccā. et ibi ſe fingeret religioſum ſecūduꝫ
legem machometi et vt talis acceptus et q̄ſi
facti confidentes de eo ingrediebatur locuꝫ
illum vbi ſimulacruꝫ erat ꝙ omnibus non
licebat et cum vidit tempus oportunū adhi
bitus aliquibus ſuccis alboruꝫ et aliquib⁹
ſanguinibus debilitata fuit virtus ad aman
tium et cecidit ſimulacrum fractūqꝫ eſt op⁹
mirabile. et accipiens aliquos lapides pre/
cioſos quos voluit fugit in iudeā et exinde
in hyſpaniam. Cuꝫ vero die quadā magne
feſtiuitatis ſaracenoruꝫ vellent ſimulachrū
videre et venerari. quia non erat eis licitum
omni tempore intrare inuenerunt fractuꝫ et
turpiter conculcatum requirentes diligenter
malefactoreꝫ. Inuenerunt finaliter ꝙ ille q̄
ſe fingebat religioſuꝫ fecerat et cognouerūt
ꝙ non ſaracenus ſed iudeus erat. Querēteſ
ergo eum per omnes ſuas ꝓuincias et non
inuenientes quadringentas ſynagogas iu/
deorū deſtruxerunt. quaꝝ vna fuit ſynago/
ga toletana. Cum tunc illa ciuitas a ſarace
nis poſſiderentur nunquid hombilia cōmi
ſerunt in regno iſto. ſpecialiter circa ſacramē
tum corporis domini iheſu xpi. et cōmittūt
cū illud poſſunt vel furari vl'a cupidis eme
re xpianis. Non ſufficeret liber magnus ca/
pere eorū crimina circa hoc. Sed dixi vt ex/
cecatis p̄latis et principibus alijſqꝫ quoruꝫ
intereſt intendere punitioni eorūdeꝫ. quan/
tūcūqꝫ hec vl'alia grauiſſima crimina ꝑmit
tant oblatis munerib⁹ ſeu mām̄ona ſue ini/
quitatis expertus ſum de eis nullaꝫ fieri vl
tionem. immo cum accuſant ab aliquibus
omnes ſupradicti et cōiter in eoruꝫ inſurgūt
fauorem. In hoc ergo regno iudeorum non
grauatur captiuitas cum ipſi terre pingue/
dinē edant et bona non laborāt terrā nec cā
defendunt. Sed malicijs et aſtutijs ſuis la
bores xpianoꝝ deuorant. et eorum ſunt bo
noꝝ heredes ſicut de eis ſcriptū eſt hiere. v.
ca. ſicut decipula plena auibus ſic dom⁹ eo/
rum plena dolo. Ideo magnificati ſunt. et
ditati incraſſati et impinguati. Sic ergo ꝑdi

ctiones et mala iudeorũ vt dictum eſt tranſe
unt ſine pena et peccatis exigentibus ſemꝑ
in regno iſto aliqui ipſorũ nimis valent cũ
regibus et ea que ad reges pertinent pertra
ctant et talibus ſe immiſcent ꝙ habent ſub
iugo et dñio xp̃ianos. Et ideo in regno iſto
temporibus fere omnibus optinent priuile
gia iuxta velle ſemper etiam in domo regia
eſt vnus magnus miles vel plures qui eoꝝ
eſt aduocatus et defenſor a quocũꝙ accu-
ſante Et ſic ceci iudei cecos efficiũt xpianos
regni iſtius. Unde accidit prouerbium anti
quorum vidiſtis hic cecũ qui videntem exce
cauit: cum tamen ſcriptum ſit ꝓuer. xix. non
decẽt ſtultum diuitie nec ſeruuz dñari princi
pibus. Sed arguet hic iudeus ſi nos viui-
mus hic in captiuitate et meli⁹ et illaborio-
ſius vt tu dicis. Ex hoc ſequiꝉ ꝙ magis ſpe
cialiter ipſe deus pre liberis nos reſpiciat.
Et ſic ſcripſit moyſes in lege. Cum fueritis
in terra inimicoꝝ veſtrorũ nec odio vos ha-
bebo vt imponã finem federi quod pepigi
vobiſcum. Reſpondeꝉ ꝙ iudeoꝝ ſolatium
in vita eſt ꝓpter peccata principũ iſti⁹ regni
vel ſubiectorum ſuoꝝ qui eos adiuuant in
hac vita. Sed ad dictum moſaicũ cum diciꝉ
ꝙ imponeret finẽ eis cũ in captiuitate eſſent
dico hoc fuiſſe duabus de cauſis. Una imꝑ
petua captiuitate ipſi maneant ꝓpter ingra-
titudinis memoriam redemptionis meſſie
iheſu xp̃i. de quo hier. xxiij. c. Et dabo vos
in obprobrium ſempiternũ et ignominiam
eternã que nunꝙ obliuioni delebitur. Se-
cunda cauſa eſt non poſſunt homines ſe ex-
cuſare quin peccatis et alijs malis ſubijciã
tur et ipſi ad hoc vt talia excitent permane-
bunt Nam videm⁹ naturaliter animalia ꝓ
creari ex aeris corruptiõibus vt putrefactio
ibi incorporetur. et aer corruptus in talium
ſuſtentatione minuaꝉ vt aer pur⁹ remaneat
alijs animalibus ſine damno. Sẽſeo et de
hoc teſtimonium ꝓhibeo ꝙ ſummus põtifex
et reges ceteriꝙ principes xpiani deberẽt ad
hibere remediũ in predictis cum effectu cum
imperatores et alij dñi antiquitus nõ ꝑmi-
ſerunt eos viuere inter nos niſi vt de morte
xp̃o iheſu illata mũdo teſtimoniũ ꝓhiberẽt
quod in captiuitatẽ eos detulit ſempiternã
vt ſupra patuit. i. articulo. Et vt verum teſti
moniũ eſſet debuiſſent vti legis auctoritate
deutro. xxiij. quõ moyſes eis maledictiões
donauit dicens. ſeruies inimico tuo quem
immittet dñs tibi in fame et ſiti. et nuditate
et omni penuria et imponet iugũ ferreũ ſu-
per ceruicem tuã donec te cõterat. ſequitur. et
erit vita tua quaſi pendens ante te. timebis
nocte et die et non credes vite tue. mane dieſ
quis mihi det veſperũ: et veſpere quis mihi
det mane ꝓpter cordis tui formidinem qua
terreberis et ꝓpter ea que tuis videbis ocu-
lis quare videꝉ ꝙ non eſt intentionis legis
ꝓphetice iſtius ſic eos viuere abſolute. Nã
tanta libertas eis incentiuũ prebet rebellan
di. et ẽ cauſa quare a regno nunꝙ plaga diſ
cedat ſicut ſcriptuz eſt deutro. xxij. Incraſſa
tus eſt dilectus et recalcitrauit. Incraſſatus
impinguatus dilatatus dereliquit deum fa
ctorem ſuum et receſſit a deo ſalutari ſuo.

De iudeorum cõuerſione in fine ſeculi.

Uodecima conſideratio et vltima
huius tercij libri eſt de iudeorũ con
uerſione in fine ſeculi a ſua duritia.
nempe deus iuſto iudicio omnia diſponẽs
licet iudeorũ gentem ſuis exigentib⁹ culpis
longo tempore permiſerit ꝑditari inuolui
cecitati et criminibus tãhorrendis vt ſupra
in libro iſto latiſſime declaratum eſt. in fine
tamen ſeculi qui relicti fuerint non ꝑibunt.
Et vt explicem cõceptum meũ hec cõſidera
tio. viij. explicabitur punctis. Primus erit
quare iudeorum cõitas nõ cõuertiꝉ ad fidẽ
xp̃i. Secũd⁹ ſi aliqui eoꝝ voluerint cõuerti
vtrum ſint recipiẽdi. Tercius quis modus
debet teneri in receptione iudeoꝝ ad fidem.
Quartus an iudei ſint compellendi ad reci
piendum fidez xp̃i. Quintus qua pena ſint
feriendi cõuerſi iudei redeũtes ad iudaiſmũ
Sextus quõ recipiũt antixp̃m et decipienꝉ
ab eo. Septimus quõ cognoſcẽt ſe deceptoſ
et cõuertentur ad viã veritatis iheſu xp̃i dñi
noſtri. Octau⁹ erit an tempus antixp̃i quo
iudei ſunt cõuertendi poſſit determinate co
gnoſci et de ſignis temporis ei⁹ aduentus.

Quare iudeorum communitas non con uertitur ad fidem xp̃i.

Rimus iſtius conſiderationis pũ-
ctus eſt quare iudei in preſenti tem
pore non cõuertuntur ad fidẽ iheſu

xp̄i. Reſpondetur ꝙ ad hoc poſſunt.iiij. aſ
ſignari cauſe ſatis efficaces. Prima eſt in cō
ſideratio veritatis aduentus xp̄i. Pro cuiꝰ
intellectu notandum ꝙ in libris thalmuth
conſiderantur tres ſpecies materierū. quaꝝ
vna eſt placitorum ſiue cauſarum ciuilium
et criminaliū et de alijs de pendētibꝰ inter
gentes eorum.et hec aſſimilantur legibꝰ im
peratorum inter nos. Secūda ſpecies ē eoꝝ
que vetantur vel licentiātur in lege ſicut ſūt
cibi et alia et que ſunt res munde et que im/
munde et de ſacrificijs et orōibus et feſtiui/
tatibus et hec ſunt inter eos ſicut decreta intē
nos. Tercia ſpecies materie eſt hyſtoriarū
legis ſicut creatōnis mūdi vt vite antiquoꝝ
patrum et miraculorum in lege et de aduen
tu meſſie et conditionibus eius et de reſur/
rectione mortuoruꝫ et de die iudicij. et de in
ferno et paradiſo. et hanc particulam terciaꝫ
vocant iudei algadoth.i. annunciationes:
et ſingulare vocāt agada.i. annūciatio. Itē
vocant ea idiaſor ideſt gloſe morales. et ſin
gulare vocant imdias. Ex predicte annūcia
tiones et gloſe morales non ſunt omnes di
uiſim ab vna parte immo ſunt diſperſe per
diuerſas partes librorū thalmuth intantuꝫ
vt poſt ſeptem vel octo lectiones veniet aliq̄
auctoritas predictarum annunciationū Cū
ḡrabini ſcolarū thalmuth legūt ſuas lectio
nes inquantum pertinent ad primas duas
ſpecies materierum declarant illa optime cū
omnibus illis gloſis et expoſitiōibus et in
nouatiōibus que poſſunt ad propoſitū ſuū
applicare. Sed cum accedunt ad locum qui
in aliquo tangit materiam terciā ſcꝫ annun
ciationū. dimittunt illud et nolunt legere di
centes ꝙ eſt res de qua non exit aliquis fru
ctus quod ipſi faciunt quia nō eſt intentio
eorum labore nec conſiderare niſi materias
que ſunt de pane lucrando pro quibus po/
pulus eoruꝫ vulgaris honorant eos et dāt
ſalarium. et hic modus obſeruatur per om̄s
rabinos in omnibus terris et in omnibꝰ tē/
poribus et in omnibus ſcolis eoruꝫ. Et hec
cauſa principalis obſtinationis eoruꝫ eſt qꝛ
ſcꝫ non conſiderant nec vident ea que perti/
nent a predictam terciam ſpecieꝫ et vulgaris
eorum populus manet ignorātia excecatus.
Scd̄a cauſa eſt i conferētia auctoritatū ſacre
ſcripture qꝛ dato quod aliquomō cū occur/
rit aliquid in lectiōibꝰ ſuis de tercia materia
conſiderent nō eſt mirū ſi vna auctoritas vl̄
due vel tres non explicent ad plenū veritatē
ſalutis cum aliq̄n videantur alique auctori
tates vel obſcure vel contrarie ſed deberent
illas ſcripturas ad inuicem conferre cū om/
nibus ꝓphetijs tangentibus illam materiā
et deberent videre gloſas et trāſlatōes chal/
daicas que facte fuerunt ꝑ duos doctores.
qui inter eos pro magis autenticis habenť
cum illi ſuper eaſdem auctoritates loquanť
et non eſt dubium quin ſtatim illuminaren
tur a ſpū ſancto ſi tales conferentias ſcriptu
rarū cum eoꝝ circumſtantijs facerēt vel vide
rent veritatem ſole clarioreꝫ. Vn̄ auguſtinꝰ
in libro octuaginta triū queſtionū. queſtiōe
lxix. nō poteſt inquit oriri error quin palliať
nomine xp̄iano niſi de ſcripturis non intel/
lectis. et hoc ideo quia antecedentia et ſubſe
quentia non contulerunt. vnde ibideꝫ ſolet
circumſtātia ſcripturarum illuminare ſenten/
tiaꝫ. Unde hereſes ſunt orte per ſe legendo
que conferendo repulſe ſunt quia conferen/
tes diuerſas ſententias adduxerunt que ex
ſe inuicem mutuo inueniri potuerunt. qua/
liter eſſent intelligende: et hoc modo merue
runt cognoſcere veritatem et venire ad viaꝫ
ſalutis. Venerabilis petrꝰ alfōſi et magiſter
alfonſus et magiſter iohānes et hieronymꝰ
de ſancta fide de quibꝰ ſepe facta eſt mētio
in iſto volumine qui ſolēnia opera fecerunt
recognoſcentes veritatem fidei catholice. et
errorem in quo fuerant inuoluti. Tercia cau
ſa que impedit conuerſionē aliquorū iudeo
ruꝫ eſt inordinatꝰ amor ad vxores et filios
et parentes. Unde expertus ſum in hoc ca
ſu cum venerit ad me quidem de ſapientio/
ribus iudeis iſtius regni qui mecum confe/
rens de ſecretis legis. affirmauit ſe veraciter
credere fidem xp̄i. et ꝙ ad hoc inductus erat
diligenti ſtudio ſcripturarum non ſolum bi/
blie ſed etiam thalmuth et phorū. Cūqꝫ ab
eo quererē quare non efficiebať xp̄ianus.
Reſpondit ꝙ immo ſumme deſiderabat h̄
implere. Sed quia habebat patrem qui cuꝫ
tenerrime diligebat cogitans ꝙ cum ſciret ꝑ
triſticia moreretur. Dixit ꝙ non vincere pote
rat ſeipſum niſi faceret cum conſenſu patris.
Dicebat etiam ꝙ non erat alius modus vt
predictum conſenſum poſſet habere niſi ꝙ
ego tenerem modum cum rege vt ipſe cape/
retur. et poneretur in carcere et inde ſcriberet

patri ſuo q̄ eſſet neceſſe q̄ efficeret̄ xp̄ianus
quia aliter non poſſet euadere morte. Mihi
autem non placuit hic modus palliatus mē
dacijs in lege xp̄i quia quicq̄d ipſe haberet
in corde de veritate fidei. populus acclama
ret ipſum non fuiſſe factum xp̄ianum volū
tarie ſed compulſus carcerib⁹ et timore mor
tis quod non eſt honeſtum in lege xp̄ianoꝝ
q̄ꝛ pro veritate huius legis recipienda relin/
quere debet quiſq̨ patrē et matrē vxorē et
filios fratres et ſorores et agros vt cētuplū
accipiat et vitam eternam poſſideat. Dura/
uit collocutio predicta inter me et p̄dictū iu
deū fere per quattuoꝛ annos nec adhuc eſt
fac⁹ xp̄ianus durante in eo impedimēto p̄
dicto amoris paterni inordinati. Non min⁹
etiam detinet eorum animos ne cōuertant̄.
cupiditas inordinata diuitiarū per vſuras
cum hec ſit pinguis quedam acquiſitio diui
tiarum ſine labore. Unde dicit̄ in thalmuth
q̄ quedam dn̄a dixit vni rabino q̄ꝛ vidit q̄
erat pulcher et gratioſus. Similis eſt facies
tua habenti gregem porcoꝝ vel compreſtāti
pecuniam ſuam ad vſurā. Quarta cauſa q̄
impedit conuerſionem iudeorū eſt inclina
tio magna ad opiniones et conſtitutiōes et
cerimonias et conſuetudines quas habue/
runt et habēt in thalmuth. In quibus toto
tempore vite ſue fuerunt nutriti. Unde per
duo exempla hoc oſtenditur de iudeis ad li
terā hiere. xiij. Primū exemplū eſt de nigre
dine ethiopis. Unde dicitur in tex. Si mu/
tare p̄t ethiops pellē ſuā quaſi dicat nō pōt
mutare nigredinem ſuam. Scd̄m exemplū
eſt de pardo qui nō poteſt mutare varietatē
pellis ſue. Unde dicit aut pard⁹ varietates
ſuas quia vtrūq̨ p̄dictoꝝ eſt a natura: ſic ē
de iudeis q̄ nō poſſūt reuerti ad bonū pro/
pter conſuetudinem ad malum q̄ꝛ ꝯſuetudo
ē quedā natura vt dicit philoſoph⁹ in libro
de memoria et remiſcentia. Sciēdū tn̄ q̄ hec
ſimilitudo nō tenet ſimpl'r ſꝫ tm̄ ſcd̄m quid.
Illa eni natura que ē cauſa nigredinis ethio
pis in nullo ſubiacet imꝑio rōnis. et iō ethi
ops nō pōt illā immutare quātūcūq̨ conet̄
ad hoc. ſed habit⁹ ex cōſuetudine peccādi ge
nerat⁹ et ꝑ modū nature inclināſ ad malū
cauſat̄ ex inclinatōe appetit⁹ ſenſitiui q̄ na
tus ē obedire rationi. Et iō ꝑ conatū liberi
arbitrij ad oppoſitū pōt reuerti ad bonū tn̄
cū difficultate ꝓpter habitū inclinātē ad op

poſitū. et hoc dicit̄ impoſſibile ſm̄ q̄d ꝓut
dicit̄. v. metaphiſice. vno mō dicit̄ impoſſi/
bile qđ vix p̄t fieri aut cū difficultate. In ex
emplis aūt poſitis de ethiope et pardo ē im
poſſibile ſimpliciter ſcd̄m naturā. tn̄ deo nō
eſt impoſſibile. verba ſunt nicolai de lyra in
p̄dicto paſſu et in veritate magna virt⁹ cor/
dis ē neceſſaria vt poſſit hō declinare ab his
in quib⁹ a pueritia fuit nutrit⁹ cū illa doctri
na q̄ a teneris annis ē inbibita ſit diuturna
nec oēs hoīes ſūt ſufficiētes violētare ꝓpri/
as voluntates vt ſimilia dimittāt niſi ſolū
illi quib⁹ deus fecit tantā gratiam vt cōtem
nerēt gaudia et bona tēporalia cū nihil ſint
in cōparatōe bonoꝝ ſpūaliū et amplexētur
verā ſpem ſaluationis aīaꝝ ſuaꝝ. et boni fi/
nalis eterne beatitudinis eaꝝ. ſicut p̄mitit̄
venienti ad xp̄m yſa. lviij. Et requiē dabit
tibi dn̄s deus tuus ſemꝑ. Et implebit ſplē/
dorib⁹ aīam tuā et oſſa tua liberabit et eris
quaſi hortus irriguus. et ſicut fons aquarū
cuius nō deficient aque. ſic et xp̄s ait Mat.
xi. Regnū celoꝝ vim patit̄ et violēti rapiūt
illud. Et iohannis. vi. Nemo pōt venire ad
me. niſi pater meus qui miſit me traxerit cū

Utrū iudei volentes cōuerti ſint ad fidē
recipiendi.

Secundus pūct⁹ ē Utrū ſint recipiē
di iudei qui volūt ad fidē xp̄i ꝯuer/
ti hoc dico q̄ꝛ multi eoꝝ fuerūt et ſūt
ita mali q̄ multa damna faciūt in eccleſiā
dei. Uerūtn̄ facta diligenti examinatōe de
mō aduent⁹ eoꝝ non ſunt repellēdi ex quo
volūt intrare ſub alis fidei xp̄iane et lꝫ non
faciāt bona intentōe ſꝫ ꝓpter lucrū tēporale
tales baptizati ſunt et recipiūt ſacramentū
lꝫ nō rem ſacramenti que ē gr̄a. tales prope
ſaluationē ſunt cū pietate dei plus q̄ illi q̄
nō intrauerūt. nec venit eis ad volūtatē vt
ſub illo intrarent. Et ꝓpter hoc dixerunt ſa/
pientes iſrael q̄ ſemꝑ dꝫ hō laborare in le/
ge lꝫ nō faciat bona intentōe: q̄ꝛ ex hoc pote
rit venire ad bonā intētionē. Et ſic iudei ta/
liter venientes poterūt venire ad rectā inten
tionē fidei cū dei adiutorio vl' ex vſu quo ex
ercitabunt̄ in ea. vel q̄ꝛ de⁹ faciet eis aliq̄ ſi/
gna vt ſic eū cognoſcāt in ſuis operib⁹ vl' q̄ꝛ
dabit eis aliquas tribulatōes vt corrigātur
et redeāt ad bonū vel q̄ꝛ addiſcent ex hoc et
ſimilib⁹ libris q̄ oñdūt radices fidei ihesu

chriſti veri meſſie diligenter in eis ſtudendo
vel ex eo ꝙ informabuntur cõtinue a predi/
catoribus euangelicis fidem xp̄i nuncianti
bus: et ſi tales infelices fuerint indurati in/
trinſecis iudaica perfidia. habebũt forte eo
rum filij vel nepotes ſeu alij qui ex eis pro/
cedent cognitionẽ huius catholice veritatis
et ſaluabuntur:

**Quis ſit ſeruandi modus iudeos ad fi/
dem chriſti recipiendo.**

Ercius pũctus eſt ſcire quis mod⁹
debet teneri in receptione iudeoꝝ
venire volentium ad fidem xp̄i ne quan/
tum poſſibile fuerit detur occaſio malorum
que ſentimus a ſpũſancto modus ordinat⁹
eſt a quo qꝛ vt cõmuniter deuiant recipiẽtes
non eſt mirandum ſi taliter receptos non ex/
periamur veros eſſe xp̄ianos et ideo recipiẽ
di ſunt cuꝫ multa deliberatione ne ad vomi
tuꝫ redeant et modus ponitur in decretis de
conſe. di. iiij. iudei. vbi ſic habetur. Judei
quorum perfidia frequenter ad vomitum re
dit ſi ad leges catholicas venire voluerint
per octo menſes inter cathecuminas eccleſie
limẽ introeant. et ſi pura fide venire noſcun
tur tunc demum baptiſmi gratiam mereant
quia ſi caſu alio periculuꝫ infirmitatis intra
preſcriptum tempus incurrerint et deſperati
fuerint baptizentur. Et ſi queras an debeat
talis iudeus aliquam abſtinentiam facere
vel etiam dies quem ſigna ad ſacrum cõferẽ
dum. Reſpondetur ꝙ vtrũqꝫ debet fieri vt
patet de conſe. di. iiij. ne quod abſit. vbi ſic
dicitur. Ne qd̄ abſit lõga dilatio retro poſſit
animas iudeoꝝ reuocare fratri noſtro ep̄o
loci illius loquere vt penitentia ac abſtinen
tia. xl. dieruꝫ indita aut die dominica. Aut
ſi celeberrima feſtiuitas occurrit eos omni/
potẽtis dei miſericordia protegẽte baptizes
Sic ergo patet ꝙ iudei in die dominica vel
aliqua ſolenni die dñi baptizari. Sꝫ nunqd
iude⁹ qui eſt ſeruus xp̄iani ſi baptizet̄ fiet li
ber. Reſpondet̄ ꝙ non: ſcḋꝫ Ray. ſed rema
net ſeruus qꝛ ſeruitus introducta eſt de iure
diuino. di. xxv. dic. vi. et per ius gentium et
iure canonico confirmatum. xij. q. ij. eccleſiã
cõcordat gotfridus et hoſtien. Addit Ray.
ꝙ vbi de bona conſuetudine non ſolent eẽ
chriſtiani ſerui conſulerem ꝙ dominus in re
miſſionem peccatorum manu mitteret eum
vel ſaltem ꝙ pecunia mendicata. vel ſeruitio
ad tempus preſtito ſecunduꝫ arbitriũ boni
viri redimeret ſe. xij. q. ij. Cum redemptor.

Vtꝝ liceat iudeos ad baptiſmũ ꝯpellere

Vartus punctus eſt ſi iudei ſint con
pellẽdi ad recipiẽduꝫ baptiſmũ hic
ſunt duo videnda. Primũ eſt de par
uulis iudeoꝝ. et ſcḋm de adultis iudeiſ Ad
primum rñdet ſctũs Thomas in ſcḋa ſcḋe.
q. iiij. ꝙ non licet inuitis pentibus. Sed qñ
ad annos diſcretiõnis peruenerint poſſũt fidẽ
ſuſcipere etiam parentibus inuitis. Cõcordat
guilhel. dicens ꝙ nec licet nutri cibo oculis
te baptizare paruulos iudeoꝝ. Si tamen in
articulo mortis paruuloꝝ hec facerẽt nõ cre
do ꝙ peccarẽt. Doctor vero ſubtilis ſcotus
in iiij. di. v. dicit ꝙ pueri iudeorum poſſunt
auferri parentibus inuitis et baptizari et hoc
per principes legiſlatores. quia legiſlatores
poſſunt ordinare ad ſaluteꝫ vniuſcuiuſqꝫ ſub
diti velit nolit. Ita põt princeps eccl'ie. v. g.
Si reſpublica indigeret bellatorib⁹ et iudei
filios ſuos taliter differẽt ꝙ eſſẽt inepti ad
bellandum. tũc princeps poſſet eos auferre
a parentib⁹ et ipſis inuitis poſſet eos facere
nutriri et inſtrui ad bellandũ ita videt̄ in ꝓ/
poſito. Alij dicunt ꝙ nõ debet fieri qꝛ eccl'ia
tenet oppoſitũ ſed hoc nihil ē quia quoti/
die poſſunt ab eccleſia noua inſtitui ꝓ ſalu/
te cõmuni. Alij dicunt ꝙ nõ debet fieri pro/
pter ꝓphetiam yſaie. quia reliquie iſrael ſal
ue fient ſed hoc nõ obſtat quia homo põt in
telligi de fidelib⁹ vel quia etiam poſſunt ali
qui in aliqua inſula ſaluari. Ad ſcḋm ſilicet
de iudeis adultis vtrũ ſint cõpellendi ad fi/
dem ſuſcipiendam. hic dicit ſupradict⁹ doc/
tor ſcotus vbi ſupra ꝙ omnes deberẽt com
pelli ad fidem quia melius eſt cõpelli ad be
ne agendum ꝙ male agere impune ſicut ipſi
agunt

**Qua pena feriendi ſint iudei conuerſi et
ad propria inſtituta redeuntes.**

Vintus punctus eſt qua pena ſunt
feriẽdi iudei conuerſi redeũtes ad
vomitũ iudaiſmi. et licet ſupradictũ

ſit de pena qua feriri debent a iure. nūc libet
hic explicare duo. Primo qua pena ſint fe/
riēdi ex lege regni. Scd'o qua pena ſint feriē
di ex lege regni per eos inſtituta. Circa pri/
mum notandū. ꝙ in hoc regno caſtelle ē li
ber quidaȝ antiquoꝝ regū gotthoꝝ que lin
gua noſtra dicitur el. furo. iuzgo. vbi libro.
xij. ti. ij. c. xvij. ad literam predictoꝝ pena
ponitur vt ſequit ſicut xp̄iani debēt cōquere
de illorū malis q̄ venīūt ↄtra ſctā̄m fidē ihu
xp̄i. Ita debent tenere tales modos ꝙ nul/
lus homo poſſit habere veniam qui dimit/
tit melius ꝓpoſitum et redit ad peiꝰ. Et q̄
audatia crudelioꝛ et mirabilioꝛ debet habe
re crudeliorem penā et maius tormentum.
Ideo ſtatuimus hanc legē. ꝙ omnis xp̄ia/
nus et maxime illi qui nati ſunt de xp̄ianis
ſiue ſit vir ſiue mulier. qui inuentus fuerit ꝙ
circuncidat vel ꝙ habeat mores iudeorum
vel qui ſit inuētus decetero ꝙ deus nō mā
det redire ad iudaiſmū. recipiat mortē a xp̄i
anis vł a nobis et ſic punitus crudeliſſimis
penis vt intelligant quantū eſt exoſum et ex
cōmunicatū malum quod fecit. et oīa bona
ſua habeat rex taliter ꝙ heredes nec propo/
ſiti taliū ꝑſonarū non cōſentiant in tali erro
re. hec ibi. Scd'o declarat qua pena ſūt feriē/
di ex lege ꝑ ipſomet iudeos inſtituta. Vnd'
in ſupradicto libro. xij. ti. ij. c. xvij. ſcribit. cō
ſtitutio quedam ſiue lex. quā iudei toletani
miſerunt regi Siſyndo cuius tenoꝛ talis eſt
Noſter domine potentiſſime ac honoratiſſi
me rex Siſyndo nos omnes iudei ciuitatis
toletane qui ſubſcribere habemꝰ vel facere
ſigna infra in hac lege ſalutes nos recorda/
mur ꝙ bene et iuridice alio tempore nos cō
pellabatis ꝙ faceremus fedus et ſcriptū ex
precepto regis tintlai qui iaȝ tranſiuit ꝙ oēs
deberemꝰ obſeruare et tenere fidē xp̄ianoꝝ
et ſic nos omnes fecimus. Sed quia obſti/
natio noſtre duricici et āti quitas erroris pa
trum noſtrorum nos impedit ne credamus
in dn̄o noſtro ihesu xp̄o veraciter nec tenea/
mus fidem xp̄ianoꝝ firmiter. Ideo nūc ſpō
te et voluntarie reſpondemus veſtre altitu/
dini ſic pro nobis ſicut pro noſtris vxoribꝰ
et pro filijs noſtris per hūc noſtrū ſcriptū ꝙ
decetero non faciemus aliquā cōſuetudinē
iudeorum: iudeis. qui noluerint baptizari
nec habemꝰ aliquā ſocietatē cū eis vllo mō
non cōtrahemus matrimonia cum aliq̄ nr̄i
generis vſq3 ad ſextū gradū. non faciemꝰ in
ceſtum cū alqua muliere noſtri generis nec
nos nec noſtri filij nec noſtraq3 generatio. ſ3
tam viri q̄ȝ femine decetero matrimonia cō
trahemus cum xp̄ianis non faciemus circū
ciſionem noſtre carnis. non obſeruabimus
paſcha nec ſabbata ſicut ſolebant obſeruare
ceteri iudei nec alias feſtiuitates. non p̄para
bimus cibos ſecūdū eoꝝ conſuetudineȝ nō
faciemus aliquā rem quaȝ hn̄t alij iudei in
vſu et conſuetudine nec quomō ipſi viuūt ſ3
omnes credimus cum munda fide et cū ma
gna voluntate et cū magna deuotōne ihesu
xp̄i filij dei viui ſcd'3 ꝙ euangelia et apoſto
li mandant. Et illum confitemur et honora
mus omnes tenemus hāc ſanctā legē xp̄ia/
noꝛum veraciter tam in diebus feſtiuitatuȝ
q̄ȝ in matrimonijs et cibis et in omibꝰ alijs
moꝛibus nec dolū aliquē nec aliquā rōnem
tenemꝰ contra eā ex noſtra parte vt non im/
pleamus et faciamus omnia que ꝓmiſimꝰ
De carnibus porci ꝓmittimꝰ obſeruare ꝙ ſi
nō poterimꝰ comedere q̄ nō habemus eas
in cōſuetudine ſemꝑ tn̄ oīa que cū eis cocta
fuerit comedemꝰ ſine tedio et ſine oī nauſia
Et ſi aliq̄s de nobis inuentꝰ fuerit q̄ faciet
ↄtra ea que ſupradicta ſūt vel ↄtra minimū
eoꝝ vel ꝙ auſus ſit aliqua facere ↄtra fidem
xp̄ianā. vel ſi moram fecerimꝰ in faciēdo ea
que promittimus verbo ſeu facto iuramus
per illum met. patrem et filium et ſpiritūſan
ctum. qui eſt vnus deus et trinus ꝙq3 quē/
cunq3 omnium qui inuentꝰ fuerit tranſiſſe p̄
dicta vel aliquid eoꝝ ꝙ nos cum combure
mus vel lapidabimꝰ. Et ſi forte pietas vr̄a
voluerit eius ſaluare vitā ſtatim ſit factꝰ ſer
uus et ꝙ detis ipſuȝ et omnia bona ſua cui
volueritis pro ſemper. vel ꝙ faciatis de eo
et de bonis ſuis ꝙ volueritis. non ſoluȝ qd'
habetis poteſtatem regis ſed quia vobis cō
cedimus per hunc noſtrum ſcriptuȝ. et iſtud
fedus et ſcriptum fuit factum tranſactis. xij.
diebꝰ kalen̄. marcij i. vi. āno quo vos regna
ſtis beati. Ecce vidimus qua pena feriendi
ſunt iudei redeuntes ad iudaicas cerimoni
as vel ad inſtituta eorum non ſolum ex lege
regia ſed etiam ex lege per eos ſtatuta. que
non minus debent obligare iudeos aliarū
ciuitatum et locorum totius regni q̄ȝ iude/
os ciuitatis toletane. cum illa imperialis
ciuitas ab antiquo nominetur nec maioris

conditionis ſunt alij iudei alibi conuerſi q̄
toletani. Credo q̄ ſi vera fieret inquiſitio ꝑ
ſerium iſto tempore q̄ innumerabiles igni-
bus traderentur de his qui iudaizare realiť
inuenirentur. qui ſi hic nō puniantur crudeli⁹
q̄ publici iudei eternis ignib⁹ cremabunť.

Quō iudei recepturi ſunt antixp̄m.

Extus pūctus eſt videri quomodo
iudei recipient antixp̄m et decipien
tur ab eo. Erit eñ antixp̄s ſcd̄z ſan
ctos nequiſſim⁹ q̄ naſceť in babylone ſiue
generabitur de tribu dā. Vñ ſup illud geñ.
xlix. via dan coluber in via. Beatus yſidor⁹
ſupra pentateucū dicit q̄ hoc intelligenduz
de antixp̄o et ꝓpterea illa tribus nō annu-
merať in numero ſignatorum Apo. vij. ſup
quo dicit Beda. q̄ dan. ꝑtermiſit qꝛ de illa
tribu naſcitur⁹ eſt antixp̄s. cuius aduentus
vt ait aplus. erit ſcd̄z operatiōez ſathane qꝛ
totum faciet inſtigante dyabolo qui illū poſ
ſidebit atz cooperante. nec tñ ita poſſidebit euz
ex toto vt vexatur et ſicut humanitati diui
nitas in xp̄o. nec ita vexabit eum vt careat ra
tionis iudicio alioquin non imputaretur ei
quicquid ageret ſicut furibundo. Comeſtor
quidem dicit q̄ a principio conceptionis il
lius dyabolus in vtero matris eius deſcen-
det cuius virtute deinceps aletur puer et naſ
cetur et adoleſcz. Sed dicunt alij et forte me
lius et verius q̄ more ceterorū hoīm a die
conceptionis ſue habebit angeluz ſui cuſto
dem vſqz ad annum diſcretionis tunc extol
letur ſuper omne quod dicitur eſſe de⁹ et an
gelorū preſidio penitus deſerto occupabit
eum dyabolus qui ideo tunc ſolutus dicitur.
quia totam poteſtatem ſuam antiquā
ſibi relaxatam per illum exercet et pro volū
tate ſua inclinabit eum ad malum ſicut poſ
ſeſſor ad libitū ſuum trahit iumentum et in
cunctis malis artibus inſtruet euz. Cū ergo
venerit iſte ip̄i⁹ āntixp̄s filij iſrael q̄ ab alexā
dro inter montes Caſpios in plaga ſeptē-
trionali ſuper occeanū vbi nunc eſt finis im
perij magni. canis inť duo caſtra dicta gutb
et magutb fuerunt incluſi vt refert magiſter
hyſtoriaꝝ et ſcd̄m ioſephū facto terre motu
in ꝯſpectu principis mōtib⁹ cadētib⁹ ſup mō
tes ibidē ꝑum mōtib⁹ ꝑtum muro indiſſolu
bili et portis ferreis obſerati q̄ adhuc ibi di-
cuntur eſſe incantati. nudi incēdentes carni
bus crudis et arborū fructibus viuunt et in
maximo numero conſiſtunt intm̄ vt ſecūdū
aliquos poſſēt. xxiiij. regna implere. q̄ etiaz
quadam celeſti virtute et montium portarū
et murorū firmitate et īperatoris de catayo
ſcʒ magni Canis vel regine Amoſonū mi-
litia obſerati exire nequeunt. excepto dūta-
xat quia pro monſtro ip̄e magnus canis ali
quos de eis q̄nqz portis apertis extrahit et
mirabili gratia in exercitu ſuo ſecum ponit.
Iſti p̄dicto antixp̄o adiungenť virtute quo
rum regnabit et erit monarcha potentiſſim⁹
Et congregatis alijs iudeis qui ſunt per or
bem diſperſi veniens hieroſolimā circunci-
det ſe dicens iudeis ſe eſſe xp̄m ip̄is in lege
promiſſum xp̄m vero noſtruz fuiſſe decepto
rem et magū. omnes itaqz iudei accedentes
et ei adherentes confluent ad ipſum. qꝛ ipſi
nimio deſiderio feruent de aduentu meſſie
per quem expectant a captiuitate liberari de
cepti ſignis et alicii promiſſis. et quia vide-
bunt eū omni proſperitate et gloria clareſce-
re regeſqz ſubiugare. Ideo illi lōgo exceccati
errore eum tanq̄ verum meſſiam ſuum reci
pient et vt deuz colent. et tanq̄ rex et dn̄s ab
ipſis metuetur. Et propterea apoſtolus. ij.
ad Theſ. ij. vocat eum hominē peccati. filiū
perditiōis qui aduerſatur et extolliť ſupra
omne qd̄ diciť deus. Aut q̄ coliť ita vt in
templo dei ip̄e ſedeat quod edificabit in hie
ruſalem ſcd̄m quoſdā vel vt verius loquar
ſcd̄m alios ipſe ſe dicet templuʒ dei: oñdēs
ſe tanq̄ ipſe deus ſit. hoc eſt q̄ dicit beatus
Aug. xx. de ci. dei. ca. xix. q̄ illud q̄ nos ha
bemus de antixp̄o in templo dei ſedeat. gre
ci habent in templū dei ſedeat: tanq̄ inquit
aug. ip̄e ſit tēplū dei. i. eccleſia. ex quo dicto
accipiť argumētū ꝙ āntixp̄s erit falſ⁹ xp̄ian⁹
et finget ſe virū eccleſiaſticū accōmolat⁹ no-
cēdū qꝛ in tēplū di. i. i modū eccleſie. ait aug.
hoc idem vult ſ ā. alſ⁹ de marone in. iiij. di.
xlviij. q. ij. allegās aug. vbi d̄. ip̄e etiā vt fa-
cili⁹ xp̄ianos et iudeos ad ritū ſuū attrahit.
diē dn̄icū in fauorē xp̄ianoꝝ. et diē ſabbati
in fauorē iudeoꝝ faciet cuſtodiri vt pʒ in de-
cretis de cōſe. di. iij. ꝑuenit. Sic ḡ pʒ quō iu
dei decipienť ab antixp̄o et quō recipiēt euz
vt meſſiā ſuū et colent.

Quomodo cognoſcent ſe per antichriſtū
deceptos.

Septimus punctꝰ eſt ſcire quō iudei
cognoſcent ſe deceptos per antixp̄z
Et quomodo cōuertentur finaliter ad fidem
catholicam. Notandū ergo ꝙ poſtꝙ iudei
receperunt antixp̄m tanquā meſſiam ſuum
decepti ex his que dicta ſūt in p̄cedēti pūcto
tunc mittet deus ad eorum et aliorum mul-
torum conuerſionem helyam et enoch q̄ō
erit inter occultum aduentum antichriſti qui
eſt per natiuitatem et manifeſtum eius ad-
uentum qui eſt per predicationem et apertā
perſecutionem. Tunc ergo predicti helyas
et enoch qui viui adhuc in paradiſo terreſtri
reſeruantur venient et manifeſte ſe oſtēdūt in
hieruſalem et incipit publice predicare ꝯtra
antichriſtum deſtruentes eius ꝓceſſuz et de
clarantes manifeſte eiꝰ deceptiones et aſtu-
tias dyabolicas. Ipſumq̄ʒ corā omni pp̄lo
arguent mendacem et fallacem oſtendent. et
aperient thezauros abſconditos iudeis de
veritate ſalutis fidei iheſu chriſti: et ſic vt di-
citur Malachie vltimo. Conuertēt corda pa
trum in filios. Gloſa ad inſtructionez poſte
riorum de fide ſaluatoris in quem et ipſi cre
diderunt et corda filiorum ad patres eorum
gloſa. qui percipient fidem quam illi habue
runt. Unde iudei et chriſtiani pari religiōe
tunc in chriſtum conſentient. Sic ergo iudei
cognoſcentes ſe fuiſſe deceptos in chriſtum
credent pro ipſo mori parati erunt vt dicit
Methodius capitulo. xliij. milia virorū ex
omni tribu iſrael pro chriſto interfecti. De p̄
dicatione autem helye et enoch et facta con
uerſione eorum ſcribitur Apoca. xi. Dabo
duobus teſtibus meis ſcʒ helye et enoch et
prophetabunt ideſt predicabunt diebꝰ mil
le ducētis ſexaginta. gloſa ideſt tribꝰ annis
ſicut ip̄e chriſtus predicauit. amicti ſaccis. i.
predicantes penitentiam et exemplum oſtē-
dentes. hi ſunt due oliue ideſt ſpiritu ſancto
vncti et duo candelabra ideſt lumen dentes
alijs. Tunc videns antichriſtus ſe cōfuſum
et ꝙ detecta eſt eius malicia exhibit in publi-
cam perſecutionē et occidet eos in hieruſalē
et iacebunt corpora eorum in plateis tribus
diebus et tribus noctibus et dimidio quia
nullus audebit ſepelire corpora eorū metu
antichriſti. vt quicunq̄ʒ viderint timeant eis
confirmari. Occiſores autez eorum leti erūt
propter mortem eorum. Sed poſt tres dies
et dimidium reſurgent et occiſores audient
voces angelorum dicentiū helyas et enoch
aſcendite huc et ipſis videntibus aſcendent
in celum in nube et iſtud multum confirma
bit iudeos conuerſos ad fidem chriſti ꝑ coſ
Sed et amplius confirmabuntur per mortē
antixp̄i qui ſecunduz ꝙ dicit gloſa ſup̄ apo
ſtolum tribus annis et dimidio regnabit.
Unde danielis. xij. Iurauit angelus per vi
uentem in eternuz ꝙ in tempus ſcilicet vnꝰ
anni. et tempora ſcʒ duorum annoruz. et di-
midium temporis. i. dimidij anni ſcʒ regna
bit antichriſtus. et idez dicit glo. ꝙ hoc ſpa
cio dicitur deſolatio duratura ſub āntichriſto
Quare autem ita modicum regnabit decla-
ratur a chriſto Mathei. xxiiij. vbi dicitur ꝙ
niſi breuitati fuiſſent dies illi non fuiſſʒ ſal
ua omnis caro. ſuper quo dicit gloſa ꝙ hec
tribulatio quanto ceteris grauior tanto erit
breuitate mediocrior. Et gregorius q̄ʒ eniʒ
et ſuperbꝰ et infirmꝰ aſpiciat eos dies quos
ſingulariter malꝰ intulit miſericorditer bre-
uiabit. In fine vero predicti temporis col-
locabit papilionem et ſolium ſuuʒ antichri
ſtus in monte oliueti. Et tunc dominus nr̄
iheſus xp̄s: vt ait Ambroſius oſtendet ſe
ei et interficiet eum ſpiritus oris ſui ideſt vir
tute precepti ſui. Ipſo nanq̄ʒ iheſu clamāte
in aere morietur antichriſtus per michaelez
vt dicitur fulminatus. maxima quoq̄ʒ pars
ſuorum vt legitur a michaele interficietur et
hoc viſo erit finalis et totalis conuerſio ſiue
confirmatio conuerſionis iudeorum ad fi-
dem chriſti. Et ſi queras vtrum occiſo anti-
chriſto ſtatim chriſtus veniet ad iudicium
dico ꝙ non ſed ſecundum glo. danielis. xi.
concedentur. xl. dies ad refrigerium ſancto-
rum et penitentiam ſubuerſorum. Quantuʒ
autem ſit ſpacium inter iſtos quadraginta
dies et finem mundi nemo ſcit. Sʒ quid fiet
de miniſtris antichriſti qui remanſerūt poſt
eius mortem dicitur ꝙ gaudebunt ducētes
vxores et dicentes lʒ pīceps nr̄ mortꝰ ſit ta
men habemus pacem et proſperitatez. et cū
talia dixerint repentinus ſuper eos veniet in
teritus. et extunc eccleſia vſq̄ʒ ad finem mun
di conquieſcet pacificata. quia extunc frau-
dulentia et ſeuicia dyaboli ceſſabunt. Ui
ſum eſt ergo quomodo iudei cognoſcent ſe
deceptos et quomodo conuertentur finali-
ter ad fidem iheſu chriſti. Sed dicet aliquis
nunquid hec finalis iudeorū cōuerſio fuit a

ꝓphetis prenunciata dico ꝙ ſic. Et primo hec ꝓnunciauit yſaias in.c.x. vbi ſic habetur ſi fuerit populus tu⁹ iſrael ſicut arena maris reliquie conuertenť ex eo. ſuper quo dicit targū. Si fuerit ppl's tuus iſrael multus ſicut arena maris reſiduū ꝙ nec peccauit vel ꝙ penituerit de peccato conuerteť. gloſa rabi. Etiam ſi fuerit iſrael ſicut arena maris pre multitudine ego ꝯflabo eos vt argentum et redigentur in modicum reſiduū. Reſiduū vero illius modicum conuerteť ad bonum. Cauſa vero conuerſionis in fine mundi ponitur in pereth beleus.c. Cauſa vero cōuerſionis ſcriptum eſt abacuck.ij. qm̄ adhuc viſio ad terminum et loquetur ad finem et nō mentietur ſi tardauerit rex ſcȝ meſſias expecta euȝ quia veniens veniet et non tardabit. Et forte dices ꝙ nos ſumus expectātes et ipſe non immo ſicut dictum eſt yſaie.xxx. ꝓpterea expectet dn̄s vt miſereatur veſtri. ex quo igitur ipſe eſt ſpectans et nos ſumus expectātes qui retardat regula iudicij eſt retardans nos cur expectamus ad recipiēdū mercedem ſicut dictū eſt yſa.xxx. Beati oēs qui ſpectent eū. dicit rabi: Cōſummati ſunt oēs termini vel fines et non pendet res niſi in penitentia et in bonis operibus Rabi elyaȝar dicit ſi iſrael fecerint penitētiaȝ redimenť. ſi aūt nō, non redimenť. ſed deus ſanct⁹ et bn̄dictus cōſtituet eis regē cuius ſtatuta erunt duriſſima ſicut aman et reducet eos ad bonum huc vſq talmuth tranſumptiue in pugione in parte finali.c.vlti. Secundo introducitur oſee ꝓpheta qui in ca.iij. ſcd̄m expoſitionem magiſtri Nicolai de lyra declarat duo. ſcȝ ſtatuȝ iudeorū ab aſcenſione xp̄i vſq ad finem ſeculi et eoꝝ conuerſionē finalē De primo dicit dies multos expectabis me hoc dicit in ſignum ꝙ plebs iudaica ſpectaret meſſiaȝ et adhuc ſpectat nō fornicaberis hoc dicit qꝛ non ſeruiūt ydolis et nō eris cū viro. i. cū xp̄o a quo eſt nō ſepata ꝓpter ſuā incredulitatē. hic ē ille vir de quo diciť hier. xxxi. femina circūdabit viruȝ gremio vteri ſui ſequiť ſȝ ego expectabo te. loquiť in ꝑſona dei q̄ expectat iudeorū finalē ꝯuerſioneȝ ꝯſequēter hec d̄clarat ꝑ ꝓdigiale factū diceſ quia multos quaſi dicat factum predictum deſignat ꝙ dies multos ſedebunt. i. manebunt filij iſrael ſine rege. i. ſine pricipe ſic videmus ꝙ nō hn̄t de ſe regem nec principē ſ alienis regibus et pricipibus ſeruiūt et ſine ſacrificio. i. ſine altari quia nō poſſunt ſacrificare extra ihrl'ȝ a qua ſunt expulſi et tēplū deſtructuȝ et ſine ephot. i. ſine veſte ſacerdotali quia ſublatis ſacrificijs ceſſat vſ⁹ veſtis et ſine ſeraphin ideſt imaginibus in quib⁹ demones ſolent dare reſponſa apud iudeos non ſunt talia ecce iudeorum ſtatus ab aſcēſione domini vſq ad finem. Sequitur ſcd̄m ſcȝ iudeorum finalis conuerſio et poſt hec. i. poſt iudeoruȝ abiectionem et execationeȝ reuertentur filij iſrahel ſcȝ ab errore ſuo. et querent dn̄m deum ſuum ſcȝ deuote et dd̄. i. dei filiū ihesum xp̄m et ꝙ ſic debeat intelligi pȝ per tranſlationem chaldaicā apud hebreos autenticam que ſic habet. poſt hec reuertenť filij iſrael et querent cultū dei ſui et obedient meſſie filio dauid regi ſuo. Sequiť in textu et paueb unt ad dominū ſcȝ ipſum reuerendo et ad bonum eius ſcȝ timendo declinare ab eo quod bonum eſt in oculis ipſi⁹ et ſubditur tempus in nouiſſimo dieruȝ. i. circa finem mundi implebiť iſtud Patet ergo quō finalis conuerſio iudeorum fuit a ꝓphetis ꝓnunciata ac etiam inter mediū tempus.

Utrū certis iudicijs et quib⁹ antichriſti cognoſci poteſt aduentus.

Octauus et vltimus pūctus huius conſiderationis vltime tercij libri ē an tempus antixp̄i quo iudei ſunt conuertendi poteſt determinate cognoſci. Reſpondetur ꝙ preſumptuoſum eſt hm̄oi viatori quocūq modo hec velle inueſtigare cum ipſa ſuprema veritas hec voluerit nos neſcire qd̄ beatus aug⁹.xviij. de ci. dei. c. lij. declarans dicit de antichriſti tempore quō erit importune omnino queritur ſi etiaȝ nobis hoc voce prodeſſet. a quo melius quam ab ipſo deo magiſtro interrogantibus diſcipulis diceretur non enim ſiluerūt inde apd̄ eum ſed a preſente queſierunt dicentes: domine ſi in tempore hoc reſtitues regnum iſrael. At ille non eſt inquit veſtrum noſſe tēpora vel momenta que pater poſuit in ſua poteſtate. non vtiq illi de hora die vel anno; ſed de tempore interrogauerunt quomō iſtd̄ accipe reſſū. fruſtra igiť ānoſq remanēt

huic ſeculo cōputare vel diffinire conamur.
cum hoc ſcire non eſſe noſtrum ab ore veri-
tatis audiamus. quos tamen alij quadrin
gentos. Alij etiam mille ab aſcenſione dñi
vſqꝫ ad eius vltimum aduentum compleri
poſſe dixerunt. quemadmodū autē quiſqꝫ
eorum aſtruat opinionem ſuam longum eſt
demonſtrare et non neceſſarium. coniecturis
quippe vtuntur humanis non ab eis aliq̄d
certum de ſcripture canonice auctoritate pfer
tur. Omniū enim de hac re calculantiū di
gitos reſoluit et quieſcere iubet ille qui dicit
non eſt veſtrum noſſe tempora vel momēta
hec ille. Huic ſententie Augu. concordat fal
ſitas eorum qui tempus certum determina
uerunt cum tam ſupradicti ꝙ etiam alij de
quorum numero fuit arnaldus de villa no-
ua qui in tractatu quē fecit de fine ſeculi de
terminat ꝙ antixp̄s erit venturus in quarto
decimo centenario a natiuitate xp̄i. et patet
ꝙ ſumus iam vltra per. lxxxv. annos. Qui
dam etiam alius magnus predicator per or
bem diſcurrens circa annum dñi. M. cccx.
in ſermone. Ecce hic poſitus eſt in ruinā de
clarauit tempore ſuo iam natū eſſe antixp̄m
per plures viſiones et exempla cuius oppo
ſitum patet. Unus alius pariſiū. concluſio-
nem poſuit affirmatiuam ꝙ anno dñi. M.
cccviij. et dimidio debebat apparere et pu-
blicari mundo et anno domini Milleſimo
ccc. lxxviij. et dimidio erat naſciturus. patet
manifeſte in aſſignatione temporis aduēt⁹
antichriſti omnes iſtos defeciſſe et deficient
quicunqꝫ alij preſumpſerint predictum tem
pus aſſignare. Sed dicet aliquis diligēs ſci
re licet tempus determinatum preſumptuo
ſum ſit aſſignare. non tamen erit illicitum ſi
gna inquirere vt his cautiores reddantur fi
deles. Dico ꝙ verū eſt non tamē inquiri de
bent talia ſigna curioſitate ſciēdi. ſꝫ animo
ſeipſum et alios edificandi in timore dei.
Sed nunquid aliqua talia inueniuntur cer-
ta propinqui eius aduent⁹. Dico ꝙ in ſacra
ſcriptura inueniuntur prenunciata nouem ſi
gna precipua propinquitatis aduentus an
tixp̄i. Primū ſignum eſt tocius mūdi gene
ralis pertubatio de quo Daniel ꝓphetauit
in capi. xij. veniet tempus quale nō fuit ab
illo tempore quo gentes ceperūt eſſe vſqꝫ ad
tempus illud. quod exponens xp̄s Math.
xxiiij. dicit ꝙ erit tribulatio magna qualis
non fuit ab initio mundi. et ibidem declarā
do que erunt iſte tribulationes. dicit ꝙ ſur-
get gens contra gentem et regnum aduerſ⁹
regnum. peſtilentie et fames et terremotus
erunt per loca. terroreſqꝫ de celo etc̄. Secun-
dum ſignum eſt ſciſma eccleſie crudeliſſimū
de quo dicit apoſtolus. ij. ad Theſſalo. ij.
Qui tenet nunc teneat donec de medio fiat:
ſuper quo beatus Auguſti. xx. de ciui. dei.
capitulo. xix. dicit quid dixerit ſcilicꝫ apoſto
lus me prorſus fateor ignorare. et ibi recitat
auguſtinus multorum ſuſpitōes circa iſtud
quidem enim dicunt ipſum paulū voluiſſe
hoc dicere de romano imperio ad vitanduꝫ
calumniam. alij autem credunt neronē an
tixp̄m futurum et reſurrecturum. Alij autē
nondum mortuum ſed occultatum donec
ſuo tempore reueletur et reſtituatur in regnū
dicit tamen ibi Auguſtinus. ꝙ mira eſt ſic
opinantium temeritas. Sed iſtud dictū dif
ficile ibidem pertractans dicit ſi non abſur
de intelligitur qui tenet ſcꝫ imperium teneat
donec de medio fiat ideſt tollatur de medio
per antixp̄m ipſum iperium. vel aliter inq̄t.
donec de medio eccleſie exeat miniſteriū ini
quitatis. quod ſcilicet nunc eſt occultuꝫ. Ex
prima āt expoſitione accipiꝫ argumentuꝫ ꝙ
antixp̄s pugnabit contra romanū imperiuꝫ
et tunc oportet ꝙ ille imperator ſit fideliſſi-
mus qui reſiſtit ei Ex ſecūda ſequitur ꝙ ma
lum illius perſecutionis orietur ab eccleſia
vt infra ipſam ſit pri⁹ pugna inteſtina. Has
duas illationes ponit franciſcus maronis
in ſuis floribus de ciuita. dei capitulo quo
ſupra. Et predicta malicia nihil aliud vide
tur eſſe niſi ſciſma grauiſſimum in eccleſia
dei ſiue diſceſſio a fide Iſtud eſt ergo ſignū
precipuuꝫ quod debet preuenire antichriſtū
iuxta illud. ij. ad Theſſa. ij. Niſi venerit diſ
ceſſio primum et reuelatus fuerit homo pec
cati filius perdictiōis etc̄. quod exponūt do
ctores de diſceſſione a fide. ꝙ aūt ſit iſtud ſi
gnum manifeſtatiuum eius aduentus patꝫ
quia poſtꝙ dixit. qui tenet nūc teneat donec
de medio fiat ſtatim ſubiungit et tunc reue-
labitur ille iniquus. Tercium ſignum eſt
multiplicatio viciorum de quo chriſtus ait
Mathei viceſimoquarto et quia abunda-
bit iniquitas refrigeſcet charitas multorum
et apoſtolus dicit. ij. ad Thimo. tercio cap.
In nouiſſimis tēporib⁹ iſtabūt tēpora peri
loſa et erūt oēs ſeipſos amātes. cupidi elati

blaſphemi: parantibus inobediẽtes. ingra
ti. ſceleſti. ſine affectione ſine pace. crimina-
tores incõtinentes. Immites ſine benigni-
tate. proditores. proterui. tumidi. volupta-
tum amatores magis ꝙ dei. habentes ſpe-
ciem quidem pietatis. virtutẽ eius abnegã
tes. Quartum ſignum eſt neglectio ſiue con
temptus ſane doctrine de quo. ij. ad Thi.
iiij. erit enim tempus cum ſanam doctrinaꝫ
non ſuſtinebunt ſed ad ſua deſideria coaſer
uabunt ſibi magiſtros prurientes auribus
et a veritate quidem auditus auertent. ad fa
bulas autem conuertentur. Quintum ſignũ
eſt perturbatio omnis prelature ſpiritualis
et terrenalis iuriſdictõis de quo Danie. iiij:
In tempore illo non erit princeps. neqꝫ pro
pheta neqꝫ dux in populo meo qui ſcilicet
obſeruet veritatem vite iuſticie et doctrine.
Sextum ſignum eſt vindicatio diuinalis ꝑ
flagellum et correctioneꝫ de quo Ezech. vij.
Venit tempus prope eſt dies occaſiõis qui
emit non letetur et qui vendit non lugeat qꝛ
ira ſuper omnem populuꝫ. Septimũ ſignũ
erit ceſſatio verbi diuini quo mentes obſcu
re et tenebroſe ad verum lumen gratie redu
cuntur. deuiantibus oſtenditur ſalutis via
et errantibus manifeſta fit ſemita veritatis.
hec omnia appropinquante tẽpore antixp̄i
ob defectum diuini verbi de mentibus ho-
minum diſperibunt ſicut notat beatus ber-
nardus in ſuo euangelio eterno non in ſolo
pane viuit homo. Allegent illud apo. viij.
Et cum agnus aperuiſſet ſeptimum ſigillũ
factum eſt ſilentium in celo quaſi media ho
ra. Septimum nanqꝫ ſigillum vt dicit ſepti
mũ eſt iudicium in eccleſia dandũ. quidnaꝫ
per celum niſi eccleſia dei exprimitur cuius
equidem multitudo per conuerſationem ce
leſtis eſſe deberet quid hoc ſilentium niſi de
fectio verbi dei. Nam et multi appareant p̄
dicare: verbum tamen dei adulterantes ſeip
ſos predicant non dñm ihesum xp̄m. Sꝫ no
tãter hoc ſilentiũ merito media hora fieri di
citur qꝛ inter ꝑfectionem inſtitutionis xp̄i et
ſue radioſe doctrine et vite. et difformitatem
auerſiõis et dyabolice cecitatis qua auertet
antixp̄s multitudinem xp̄ianorum poſt fla
gitia varijs modis quaſi medius ſtatus eſt
cum lumine veritatis/ ſilentium imponitur
et vox ignorãtie per facti euidẽtiã incipit ex
clamare ſicut in geñ. xviij. ca. de zodomitis
et gomorreanis ſcriptum eſt. Clamor zodo
morum et gomorreorum multiplicatus eſt:
ergo morra enim cecitas et zodoma pecus
ſilens interpretaꝫ. Ex hac nãqꝫ abyſſo igno
rantie dei et malicie mundi ſucceſſuꝫ ſumet
et proſperabitur antixp̄s ſicut apoc. xi. capi:
ſcriptum. eſt beſtia. i. beſtialis et crudelis. an
tixp̄s aſcẽdet de abyſſo ideſt proſperabitur
et ſucceſſum habebit ex ignorantia mundi
qui ve abyſſus poterit appellari quia mũdꝰ
tunc propter defectum diuini verbi ignoran
tia plenus erit in cunctis bonis propterea
Job. xx. ca. ait dicit abyſſus. i. priuata igno
rantia non eſt in me lumen ſcilicet alicuius
neceſſarie veritatis hoc ibi. Octauum ſignũ
eſt dubitatio in fide et pullulatio erroris et
deceptionuꝫ de quo dicitꝰ prima ad thimo.
i. In nouiſſimis temporibus diſcedent qui
dem a fide attendentes ſpiritibus erroris et
doctrinis demoniorum in ypocriſi loquen-
tium mendacium. Nonum ſignũ eſt deſtru
ctio eccl'ie ad tẽpꝰ de quo ꝓphauit iohãnes
apoc. xij. ꝙ mulier. i. eccleſia fugit in deſer-
tum vbi alitur a deo per tempus et tempora
et dimidiũ temporis. Hec nouem ſigna pro
pinqui aduentus antixp̄i ex ſacris ſcripturiſ
colligere potui: videat et contempletur dili-
gens lector ſi forte munduꝫ in preſenti inue
niet aliquibus de predictis ſignis vulnera-
tum. et recurrat diligentiſſime ad fortiſſimũ
defenſorem ihesum xp̄m dominum noſtruꝫ
qui eſt turris fortitudinis a facie inimici cuiuſ
ſingulari preſidio fides xp̄ianorum inuiola
bilis ſine fine perſeueret.

Incipit liber quartꝰ de ſarracenoꝝ bello

V Iniliter vt deus tradidit
diſſoluto iā expliri oportʒ
in hoc libro quarto ſarra/
cenoꝝ vires quid ſcʒ cōtra
noſtrū fidei fortaliciū poſ
ſint. Pro cuius claro intel
lectu. xij. ꝯſiderationes occurrūt intellectui
ptractande. quarū prima erit de origine ma
chometi. Scda de vita et moribꝰ macho
meti Tertia de qualitate doctrine et legis
machometi. Quarta de fundamento le/
gis machometi. Quinta de cōcordancia
et diſcordācia legis machometi cū lege xpi
in articulis fidei et ſacramentis Sexta de
morte machometi. Septima de ſucceſſo/
ribus machometi Octaua de bello ſarra
cenoꝝ per rationes cōtra nomen xpianuʒ et
cōtra veritatē vtriuſqʒ legis ſcʒ xpi et moyſi
Nona erit de bellis et triumphis ſarrace
noꝝ et xpianoꝝ per arma corporalia vſqʒ in
preſens tempus Decima eſt de poceſſiōe
terre ſancte per ſarracenos Undecima eſt
de hijs ad que ꝯpelli debent ſarraceni viuē
tes inter xpianos de iure et de hijs ad que
cōpelli debent ex ordinatione regni Duo
decima erit de fine legis ſarracenoruʒ et de
eoꝝ perpetua ſeruitute ſub iugo xpianoruʒ

De origine machometi.

P Rima conſideratio huius quarti li
bri eſt de origine machometi q̄ tri/
bus explicatur articulis. Primus eſt de
origine machometi quo ad genus et locuʒ.
Secundus de origine ſecte eius quo ad
auctoreʒ Tertius de origine vtriuſqʒ quo
ad tempus.

De origine machometi quo ad genꝰ et locū

P Rimus articulus ē de origine ma/
chometi quo ad genꝰ et locū Circa
quod notanduʒ q̄ machometus originem
traxit ex hiſmaele filio patriarche abrahe:
ex agar ancilla. Iſte hiſmael fuit ydolatra
peſſimus queʒ deus eiecta domo paterna
iuſſitqʒ morari in deſerto pharā gen. xxi. cū
vocatus Hic fuit paluſtus ſagittarius infra
eo. ca. Habuitqʒ vexillum altiſſimū in quo
ſcriptum erat ſuperbia vite ſub quo ipſe mili
tauit cōtinue et innumerabiles hoīes ab eo
decepti. Hic genuit cedar de quo gen. xxxv:
qui genuit hamel. qui tebich. qui hameſſa.
qui adech. qui aduc. qui adne. q̄ machack.
ydolatrā peſſimum. qui ſacrificia fecit filio
ſuo niſar vt patʒ in libris generationis ma
hurith. Iſte niſar fuit ſecūdus angelꝰ ſatha
ne poſt hiſmaelem habēs vexillum altiſſi/
mū in quo ſcriptum erat vanitas mūdi ſub
quo ipſe ꝯtinue militauit et innumerabiles
ab eo decepti. Hic genuit muzar. qui alien.
qui emoſera. qui melich. qui vain. qui luije
qui galibē. qui caph. qui murra. qui coidai
qui abdemenoph. ydolatram peſſimū qui
habuit artem hiſmaelis et vox illū nizaris
et claues omniū ydoloruʒ meqʒ vt patet in
libro generatiōis mahurith. Abdemenoph
vero genuit abdemutaliph. qui abdalam.
qui machometum ex emina vxore que fuit
filia haijop. que concepit et peperit p̄dictuʒ
machometum in villa quadam que dicitur
ijtrarip. que eſt ꝓpe mequā in arabia. Iſte
fuit tertius dyabolicus angelus pro confu
ſione generis humani qui habuit vexilluʒ
altiſſimū in quo ſcriptum erat ꝯcupiſcentia
carnis ſub quo ipſe militauit vſqʒ ad montē
Omneſqʒ ſectatores ſui damnatiſſime ſue
ſecte nec mirum ſi peſſimus fuit quia ſcd̄m
apoſtolum ſi radix ſancta et rami et per opo
ſitum. Si radix peſſima qualis fuit hiſmael
et ramus ſalʒ machometus peſſimus fuit.
Et ſic patet origo machometi quo ad genꝰ
et locum.

De origine ſecte machometi quo ad au/
ctorem.

S Ecūdus articulus eſt ſcire quo au/
ctore ſecta machometi originem ha
buit. Circa quod aduertendum q̄ predictꝰ
abdalla p̄r machometi habebat magnam
familiaritatem et ſocietatem cum quodam
iudeo aſtronimo qui valde peritus erat in
ſcientia aſtronomie. Erat etiam doctus nō
ſolum in lege iudeorum. ſed etiaʒ xpianoꝝ
et accidit ſic q̄ illo anno quo emina cōcepit
machometum fuit magna ſiccitas per oem
terram arabie intantū q̄ terrā non poterat
arari nec ſeminari ſic q̄ iam omnino defici
ente pane nihil aliud comedebant niſi her/

bas et radices cāpoꝝ. Cum vero venit tempus quo enima peperit filiū ꝑdictus: iude⁹ aſpexit et ſignauit concordanciam ſtellarū et planetarū ſuper natiuitatem pueri. et intellexit per illaʒ ꝙ puer ille debebat eſſe hō fortis et potens in regno et lege. Et cuʒ hoc accidit abdolla non erat in terra illa. quia fuerat in iheruſalem ad faciendū orationeʒ ſicut tunc erat ꝯſuetudo Sed cum rediijt narrauit ſibi iudeus ille aſtronimus quicquid intellexerat de facto pueri et poſt hec dieb⁹ paucis elapſis mortuus fuit abdolla in eadem villa de itrarip. et eo tempore quo nat⁹ eſt machomet⁹ erant Arabiani et affricani in magno cogitatu quia neſciebāt certitudinaliter ad ꝙ credentiarū ſe attinerent ſi ad credenciaʒ xpianoꝝ vel iudeoꝝ ſeu ad ſectā arrcanoꝝ Et cū eſſet machometus quatuor annoꝝ dixit iudeus aſtronimus menciēdo ꝙ venerant duo angeli et extraxerāt cor machometi et eo diuiſo per mediū ꝙ extraxerant ab eo vnum coagulū ſanguinis et deinde ꝙ lauerant eum multū bene cuʒ aqua clariſſima et pulcherrima et poſt hoc quod ponderauerant illud cū cordibus decē hoīʒ qui erant ſue gentis. et deinde cum mille cordibus alijs et ꝙ ſemper inuenerunt ꝙ cor machometi ponderabat plus ꝙ oīa alia et ꝙ vnus angelus illoꝝ dixit alteri ſi iſtud cor fuerit poſitum in pondere cū omnibus cordibus omniū hominuʒ que ſunt in arabia excedet in pondere oīa alia. Et ille iudeus dixit mentiendo ꝙ hoc dixerit ſibi archangelus gabriel in viſione. Cum aūt machometus eſſet octo annoꝝ mortua matre. et auo ei⁹. Abdemutaleph cepit eū in cuſtodia Abutalip auūculus eius frater patris ſui et hic Abutalip tradidit eū docendū predicto iudeo aſtronimo qui inſtruxit eum in ſciencijs naturalibus et in legibus iudeoꝝ et xpianoꝝ. Ex qua doctrina tunc habita cepit ea que poſtea interpoſuit in illa mala ſecta quam cōpoſuit ad perditioneʒ animaꝝ in eo credencium ordinatam. Additur etiā huic ꝙ cum eſſet machometus. xxv. annoꝝ tendens in egyptum pro quibuſdam mercancijs exercendis morabatur ibidem cum iudeis et criſtianis ibi exiſtentibus aliquo tempore anni. ſpecialiter cum quodam monacho de anthiochia cuius nomen erat iohannes quem in ſpecialem amicū habebat qui erat hereticus et ab illo malo monacho habuit multa taʒ de noua lege ꝙ de veteri ad defenſionem ſui ꝯtra iudeos et xpianos quomodo diſputaret cum illis quia quidquid cum docebat predictus monachus totum erat cōtra deum et legē eius ad moduʒ heretici. Fuit etiam diſcipulus Sergi monachi. qui fuit hereticus arrcanus. Hic Sergius in errorem naſcorij incidens dū a monachis fuiſſet expulſus in arabiam venit et machometo adheſit. Cuncꝫ de veteri teſtamento et nouo plura edocuit vt tradunt ex quibus ſatis patet vnde traxit ortum ſecta peſtifera machometi quia a iudeo et monachis hereticis et dyabolo principaliori magiſtro.

De origine machometi et ſue ſecte quo ad tempus.

Ertius articulus eſt de origine machometi et ſue ſecte quo ad temp⁹: Et licet multi multa dicant tamē cōmuni⁹ tenetur ꝙ incepit circa finem temporis eraclij qui imꝑauit poſt focam et habuit victoriam de filio coſdre circa flumen danubij et interfecit beſtiam illaʒ que habebat capita ſeptem et ſeptem diademata et decē cornua de qua dicit̄ Apocalipſi. xij. Beſtia illa fuit rex coſdre beſtialiter viuens. habebat eīn capita ſeptem ideſt ſex reges ſibi ſubiectos et ipſe erat ſeptimus. Septem dyademata erant inſignia regia illoꝝ regum. Cornua decem erant decem acies in ſuo exercitu. Unde primo machabeoruʒ acies ordinata ad bellandum vocatur cornu vbi dicit̄ hachides aūt erat in dextro cornu. Hic coſdre fecerat turrim argenteā in qua intermicantibus gēmis poſuit thronū ſuū ex auro. poſuit etiam ibi quadrigam ſolis. et lune et ꝑ occultos meat⁹ et fiſtulas aquas adduxerat vt quaſi deus pluuiam videretur infundere et cum ſubterraneo ſpecu equis in circuitu trahētibus circūmacta turris fabrica moueri videbatur et quaſi quodammodo rugitum tonitrui iuxta poſſibilitatem artificis menciebatur Occaſa eſt auteʒ iſta beſtia per eradium filio deuicto. quia noluit ſalutiferis monitis criſtianiſſimi principis acquieſcere. argentum vero turris illius dedit militibus ſuis. Aurum vero gēmas ideſt vaſa et reliqua vtenſilia ad reſtauratoneʒ

eccleſiarū quas tirānus deſtruxerat reſerua-
uit. et lignū ſācte crucis quod p̄dicta beſtia
in predicta turri tenebat iheroſolimā repor-
tauit Unde ipſe rapuerat vt patet in hiſto-
ria exaltationis ſancte crucis. Circa finem
vero huius p̄clariſſimi principis venit ma-
chometus et ſignatur tempus Apoca. xiij.
Ubi dicitur qui habet intellectuꝫ computet
numerum beſtie ideſt machometi qui beſti-
alis in vita ſua fuit vt dicetur. numerus em̄
hominis eſt et numerus eius eſt. dc. lxvi.
ſcilicet anni. Sꝫ ad quid referatur iſte nume-
rus patet ꝙ non refertur ad numerū annoꝝ
vite ipſius quia non tantum vixit. ſed ſexa-
gintatribus annis vt patet in ſpeculo hiſto-
riali ꝓpter quod alij dixerunt ꝙ refertur ad
durationē legis eius que tm̄ debet durare.
Sed hoc non videtur verū quia lex illa fuit
data circa finem temporis eraclij vt dictum
eſt qui cepit imperare anno domini ſexcente-
ſimodecimotertio et iperauit trigīta ānis. a
fine aūt huius temporis vſqꝫ ad preſentem
annum qui eſt. M. cccc. lx°. fluxit maior nu-
merus vt patet conſideranti. et tamē adhuc
durat lex machometi. ꝓpter quod alij dicūt
ꝙ poſt mortem machometi lex eius fuit cor-
recta per ſapientes ſarracenos et ab illa cor-
rectione debet incipere numerus annoꝝ du-
rationis legis illius. Sed hoc non videtur
ꝓbabiliter dictum tum quia non diceretur
lex machometi. ſed ſapientum tum quia illi
ſapiētes dicunt̄ fuiſſe diſcipuli machometi
et ſic eius correctio non fuit poſt dationem
a machometo per tempus notabiliter mag-
nū et ſic ab illa iā fluxerūt vltra numerū illū
vt patet intuenti. et tamē lex machometi nō
videtur ita ꝓpinqua caſſationi cum nouit
gens eius occupauerit fere totam greciam.
ꝓpter quod ſaluo meliori iudicio videtur
ꝙ iſte numerus annoꝝ. ſit incipiendus ab
incarnatione domini et terminand⁹ in mor-
te machometi. De quo prophetice loquitur
iohannes euangeliſta quod ſic declarari p̄t
Nā ab anno incarnationis domini vſqꝫ ad
finem imperij eraclij fluxerunt anni ſexcenti
xliij. vt dictuꝫ eſt. et iſti numeri ſimul iuncti
faciunt ſeptingentos et ſex annos quibus
oportet ſubtrahere annos quibus macho-
metus vixit cum eraclio. Aliter anni bis cō-
putarentur vt patet intuenti. Iſti vero eſti-
mantur ꝓbabiliter fuiſſe. iiij. quia macho-
metus primo fuit pauper poſtea inualuit ꝑ
mercācias et poſtea per rapinas et fraudes
anteqꝫ attemptaret ſe regem facere et legem
dare vt dicetur quam legem dedit circa mor-
tem eraclij. Et ſic de vita machometi videt̄
probabiliter fluxiſſe. iiij. anni ante tempus
mortis eraclij quibus demptis de ſeptingē-
tis ſex remanent preciſe. dc lxvi. ab incarna-
tione domini vſqꝫ ad mortem machometi
et ſecundū hoc poteſt cōgrue hec littera pro-
phetica exponi. Numerus em̄ hominis ſcꝫ
xp̄i qui fuit perfectus ſanctus et virtutibus
ab inſtanti incarnationis et numerus eius
ſcilicet machometi eſt. dc lxvi. quia tantus
numerus annoꝝ fuit ab anno quo domin⁹
factus eſt homo vſqꝫ ad terminum vite ma-
chometi vt p̄dictum eſt. Sciendum ꝙ liber
Apoc̄. fuit ſcriptus in greco vbi habentur
hec noīa. Antumos. Arnoijme. Deuitarij
vbi nos habemus. dc lxvi. cuius ſignifica-
tum ꝓpriuꝫ de antumos eſt ꝯtrarius quod
ꝓprie conuenit machometo qui fuit et eſt
cōtrarius xp̄o. ſignificatum ꝓprium de ar-
noijme eſt nego. quia ipſe negauit eius di-
uinitatem et ipſum eſſe filium dei vt infra
dicetur. ſignificatum ꝓpriū deuitarij eſt ſol
gigas. Dixit em̄ xp̄m non fuiſſe ſolem iuſti-
cie nec gigantem exultantem ad currendam
viam a ſummo celo ſed ſignificatū accomo-
datum iſtorum vocabuloꝝ eſt. dc lxvi. Ad
cuius intellectum ſciendū ꝙ ſicut in latino
alique litere accomodate ſunt ad ſignificā-
dum numeros ſicut littera. c. ponitur ꝓ cētū
l. pro quinquaginta et ſic de alijs. Ita ſimi-
liter in greco littere alique ponūtur pro nu-
meris et ille quibus ſcribuntur hec nomina
antumos etc̄. in greco ſignificāt hoc modo
dc lxvi. per quod in aliquibus biblis poni-
tur ſic numerus enim hominis et numerus
eius eſt dic lux que dictio ſignificat apud la-
tinos numerum p̄dictuꝫ per litteras quib⁹
deſcribitur. quia littera. d. ponitur pro quin-
gentis. i. pro vno. c. pro centum. l. pro quin-
quaginta. v. pro quinqꝫ. x. pro decem et hec
ſimul iuncta faciunt ſexcentos ſexaginta ſex
qui numerus cōpetit machometo modo p̄-
dicto et quia iſta ponuntur velate et obſcure
Ideo premittitur antedictum verbum hic ē
ſapiencia ideſt res occulta. Et ſic patꝫ origo
machometi et eius ſecte quo ad tempus qꝛ
incepit anno incarnationis dominice ſexcē

tos ſexaginta ſex.

De vita et moribus machometi.

Ecunda conſideratio eſt de vita et moribus machometi que tribus ex plicatur punctis. Primus eſt de vita ma chometi. fuit beſtialis et libidinoſa. Se cundus eſt ꝙ eius vita fuit ambicioſa.

Tercius eſt ꝙ eius vita fuit morbo epi lentico monſtruoſa.

ꝙ vita machõeti fuit beſtial̃ et libidinoſa:

Rimus punctus eſt ꝙ vita macho meti fuit beſtialis et libidinibus plena: Unde machometus eſt illa beſtia de qua prophetauit iohannes apoca· xiij. dicens. Et vidi aliam beſtiã idest macho metum. vitam voluptuoſam que beſtialis dicitur primo ethicorũ habentem. quia fuit luxurioſus et libidinis ardore ſucceñſus. ſuper omnes homines orientalis regiõis· iactans ſe ſolũ ſupra quadraginta homi nes ex diuino munere virtutem generatiuã et coherendi poteſtatem habere vt ſcribitur hiſtorie orientalis eccleſie libro primo. ca. quinto qui aliter appellatur liber epiſcopi Achoñ. qui fuit auctor huius libri Poſuit etiã machometus in ſuo alchorano azoara xlij. ꝙ deus ſecum diſpenſauit de fornica tione et adulterio et ſibi ſoli hoc conceſſiſſe Nam ſicut certum eſt omnibus ſarracenis machometus diligebat quandam que dice batur maria iacobina ꝙ pſentauerat ei ma choquecus rex iacobinorum. due autẽ vxo res machometi ſcilicẽ vna dicta anoſſe filia hebchor nobiliſſima inter eas et abaſſa fi lia homor mouebantur zelotipia. que cum quadam die intrarent ad eum inuenerunt dictam iacobinam concũbentem cum eo et dixerunt ei decet ne ſic facere prophetã qui erubuit et iurauit ſe de cetero non facturũ et ſic placate ſunt ad iuramentum eius. Cũ ꝙ modicum tempus pertranſiſſet non ſe po tuit ſuſtinere ab ea et fecit de hoc legẽ quaſi ex ore dei reuelantis ſibi. Et tunc dixit in al chorano in capitulo helmetcantem. quod interpretatur vetatio vel anathema. O pro pheta quid petis qđ de⁹ ꝯceſſit tibi placari vxores tuas poſtules iã legẽ poſuit vobis deus vt ſoluatis iuramenta veſtra et ſtatim cognouit illam. et dixit ꝙ deus diſpenſauit cũ illo in iuramento et ſuper hoc teſtes ſunt michael. et gabriel. et dixit illi vna de vxori bus. O machomete deus feſtinauit in tuo deſiderio voluit per hec dicere forſitã idest in coloſe tuo propriauit inceſtui. Et addi dit nunquid deus precepit tibi huiuſmodi facere cum etiam in te ipſo hoc verbotenus de ceteris forſitã querit deus te placare per huiuſmodi et appropinquare tibi Ipſe ve ro duabus vxoribus totum legit quod ſeq tur in capitulo vetatiõis. et ait quaſi ex per ſona dei. penitemini coram deo quia decli nauerunt corda veſtra quaſi diceret de hoc ꝙ calumpniate ſunt eum de inceſtu ſequit̃ ꝙ continuo ſi forte deus vos repudiabit et dedit ei pro vobis vxores meliores ſarrace nas fideles. locupletes penitentes. adoran tes. laudantes. agiles. et virgines. que au dientes dixerunt penitemur. Simile fecit quando accepit vxorem zeijcb nutricij ſui: dixit ſentenciam que eſt in capitulo heliza heb. ꝙ deus dixit ei tu ſcelas in anima tua quod deus propalat et formides homines ſed iuſtum eſt ꝙ deum formides cum eniũ iam reſpueret zeijcb maritauimꝰ cauſa tibi. O machomete et dixit zeijcb. Nunquid du xiſti eam nuncia dei Reſpondit ve tibi. deꝰ maritauit eam mihi. que poſtea iactauit ſe ꝙ deus maritauerat eam. et non parentes eius ſic ergo vt cooperiret luxurioſam vitã ſuam blaſphemauit contra deum imponẽ do ſibi ꝙ diſpenſauerat ſecum in iuramẽto et fornicatione et adulterio. cum tamen ipſe met dicat nulum eſſe maius peccatum quã imponere deo mendacium. Item infra in al chorano azora. lxv. dic ꝙ paradiſus ſuus habet irriguos ortos. et vxores et concubi nas virginesq; pulcras. et ciphos aureos et argenteos et commeſtilia optima Unde in libro de doctrina ſua qui eſt autenticꝰ apud eos dicit ꝙ primum ferculum paradiſi erit iecur piſcis albi cibus ſumme delectabilis. Conſequenter fructus arborum concludẽs ꝙ ibi cuncta eſſent fruſtra ſi voluptas luxu rie non ſequitur. Item in ſuo alchorano ca pitulo de baca concedit ſodomiã tam cum maſculo ꝙ cum femina propter quod ſolũ igne celeſti deberet dirimi ſecta ſua. Patet ergo ex omnibꝰ ſupradictis ꝙ vita macho

meti fuit vita beſtialis. quia fuit luxurioſꝰ
inceſtuoſus. adulter et in crimine peſſimo
maculatus.

Qđ vita machometi fuit ſupbiſſima et am
bitioſa.

Ecūdus punctꝰ eſt ꝙ vita macho
meti fuit vita ābitioſa. qꝛ ex inordi
nata ābitiōe dominādi aſcēdit per gradus
malicie velud alter lucifer vt fieret rex biſma
belitaꝝ. cū cū in prīmeua etate ſua eſſet mer
cator. et frequēter pgeret cum camelis ſuis
apud egiptū et paleſtinā cū iudeis et xpia⸗
nis cōicās. nō ſolū nouū teſtamētū et vetꝰ
didicit. ſʒ et magis pfectiſſimꝰ eſt effectꝰ. et
cū curro canā ingrederet̄ ꝓuinciā cuiꝰ pro⸗
uincie dña tadiga vocabat̄ et diuerſas ſpe⸗
cies quas machometus ſecū attulerat dicta
dña miraret̄ cepit ei dicta mulier familiariꝰ
adherere ꝙ machometꝰ in cātationū ſuarū
virībꝰ cepit paulati inducere in errorē dice⸗
batq̄ ſe eē meſſiā quem iudei adhuc expe⸗
ctāt futurū. ſuffragabant̄ quoq̄ verbis ipiꝰ
tā in cātationū preſtigia ꝙ caliditatis eius
in genia copioſa. q̄ opinione nō ſoluʒ dicta
mulier ē decepta ſʒ oēs iudei ad quoſ fama
eiꝰ pͥngere potuit ad eū cū ſarracenis tāta
rerū nouitate attoniti catervatim cōfluebāt
quibꝰ cepit leges nouas fingere et eis trade
re adhibēs eiſdē legibꝰ teſtimonia noui ac
veteris teſtamēti q̄ſi quēdā colorē ſui vene⸗
ni. Vſus ꝯſilio illiꝰ peſſimi. Sergij mona⸗
chi heretici arriani. quas leges biſmabelite
ſeu ſarraceni ſuas appellant eūq̄ ſuū legiſ⸗
latorem eſſe fatent̄. Prefata ꝙ mulier videſ
hominē iudeoꝝ et ſarracenoꝝ pariter teſtio⸗
nio approbatū pōpa. et ſequella volatū. ex
iſtimabat in eo diuinā latere maieſtatem et
cū eſſet vidua accepit eū ſibi in maritū. ſic
ꝙ machometꝰ totiꝰ illius ꝓuincie obtinuit
principatū. et incepit eſſe diues et potēs ſe⸗
cūdū ambitionē ſui deſiderij trāſiuitq̄ diſ
ſimulatꝰ in hiſpaniam anno vltimo regis.
Richardi et venit in ciuitate Cordubeñ et
pdicauit ibidē ſuā maiā doctrinā dicendo
ꝙ iheſꝰ xps fuit natꝰ de virgine ope ſpūſſā
cti ſʒ tñ ꝙ nō erat deꝰ. Qđ cū audiuit beatꝰ
pr yſidorꝰ archieps hiſpaleñ qui tunc venie
bat de curia romana: ſtati miſit hoīes ſuos
ad pdictā ciuitatē vt eū vinclatū ſibi addu⸗
ceret. Sʒ diabolꝰ apparuit ſibi et dixit ꝙ re

cederet ab illo loco et ſtatiʒ exiuit et fugiēs
nauigio trāſiuit in affricā in qua et i arabia
decepit innumeras gētes. qui oēs ei adhe
rētes pſaꝝ regnū infeſtare ceperūt. totumq̄
imperiū oriētis inuaſerūt. tm̄q̄ pualuit ho
ſtiū mltitudo ꝙ eracliꝰ impator reſiſtere nō
potuit. Vñ coactꝰ eſt omia ſacra q̄ erant in
iheruſalē et pcipue pcioſuʒ lignū ſcē crucis
apud Conſtātinopoliʒ apportare. Jā eniʒ
p ſe cū arabibꝰ et alijs pdictis natōibꝰ cō⸗
iuncti duce machometo ſiriā occupauerant
et maximā pteʒ paleſtine qđ fuit impij era⸗
clij anno. xx. Quō aūt tā ſubito tantā gētiū
multitudinē potuit ad ſe trahere inter cetera
viſus fuit quadā aſtucia vulpina Cū eñ vi
deret ꝙ a pdictis natōibꝰ tanꝗ̄ ſummi dei
ꝓpheta et nūcius coleret̄. cepit ardētiſſima
ābitione grādia cogitare in corde ſuo ſciliꝫ
quō poſſet eē ꝯtrariꝰ romanoꝝ impatori. et
quō poſſet gētes a dño ſuo ſubtrahere. Et
deinde cū ſuis deceptōibꝰ pugnauit viribꝰ
ſuis ꝯmouere oēs pplos pdictaꝝ gentiū in
hoc facto. oñdendo eis quō erāt oppſſi grā
di et amariſſima ſeruitute in dādo redditꝰ
et tributa ſine mō romanis. Et ꝙ ꝓpterea
venerāt iā ad magnā paupertatē et miſeriā
et ꝙ ab hoc dāno et periculo futuro poterāt
exire per vim et timorem et per poteſtatem
multaꝝ gencium. et vetare tributa ac ſerui⸗
tutem tollere affirmauit tamen eis principa
tum tenere nō poſſe niſi xpianoꝝ fide omni
no diuerterent. ſuaq̄ documenta ſeruarent.
Simulanſq̄ vt predictum eſt aliquid diui⸗
ni numinis in ſe habere. et preſtigijs multi
per ipſum oſtenſis homines decipiens pro
pheta maximꝰ ab omnibus in dicto popu
lo habebatur iudeos etiam multos vt dic⸗
tuʒ eſt ita decepit vt ipſuʒ crederent eſſe ſuuʒ
meſſiam Et ſic accidit ꝙ poſtꝗ̄ pdictis ſug
geſtionibus commouit predictas gentes.
miſit eraclius imperator nuncios ſuos pro
colligendis tributis in affrica. Quod cum
ſciuit machometus exiuit ad eos cum illis
quos commouerat. dixitq̄ eis ꝙ nolebant
dare imperatori romanoꝝ tributa. et deīn⸗
pugnauit cum illis et interfecit illos. Et tūc
eleuatum eſt cor eius et venit in arabiam
et in ſiriā et i meſopotomiā quas ſuo dño
ſubiugauit Et deinde ꝯqueſtauit ceteras ꝓ
uincias circūquaq̄ plus deceptionibus ꝙ
viribus. aīando eos ꝙ pugnarēt defendere

ſe a romanis vt ab eoꝝ ſeruitute liberentur quod et fecerūt. Et tunc ſomniauit eraclius impator ꝙ parui mures naſcebant̄ in affrica qui rodebant fimbrias veſtimenti ſui. et poſt hec cū cognouit ꝙ machomet⁹ cum ei adherentib⁹ occiderāt nūcios ſuos in affrica et ꝙ nolebāt dare cōſueta tributa ꝯgregauit magnū exercitū. et miſit cū eo theodorū fratrem ſuū qui tenebat imperiū oriētis de manu eius vt pugnaret cū illis rebellātib⁹ in affrica et reduceret terrā ſub ſuo dn̄io Cū ergo p̄dict⁹ theodor⁹ venit in affricā pugnauit cum illis et fuit permittente deo vict⁹ ab illis et fugit qui ſatis afflictus redijt ad p̄dictum imperatorem. et narratis omnibus qui occiderant petiuit iterū maiorem exercitum vt iret ꝯtra illos rebellatos. et tūc imperator narrauit ſibi ſomniuꝫ miriū quod viderat nec propter hoc dimiſit exercitū ſuū mittere ymmo maiorem ꝙ prius cū eodeꝫ theodoro deſtināuit Sed licet romani eſſent multi quando ꝑuenerūt in terrā illam et viderunt poteſtatem machometi et audaciaꝫ quam ſecum habebat dubitauerūt multuꝫ de eo et pauore magno cōcuſſi voluerūt ſe retrahere ad quoddā caſtrū quod dicebatur gabatin. qd̓ cum ſenſit machometus venit poſt eos plures eoꝝ occidendo et vulnerando. Romani vero videntes ꝙ ſic moriebātur puſillanimitate reſumptis virib⁹ cōuerſi ſunt ad eos et habuerūt ibi ꝑliū magnuꝫ ſed finaliter victi fuerunt romani et occiſus theodorus frater impatoris. Omneſꝗ ibi perierunt paucis exceptis qui in montibus ſe abſconderūt et ex tunc ſublatū fuit romanoꝝ dn̄ium in affrica et iugum ſeruitutis affricanoꝝ ceſſauit. Cūꝗ ergo viderunt Agareni ꝙ deuicerant romanos vltra moduꝫ facti leti redierunt ad terram ſine et venerūt in ciuitatem damaſci que ab antiquo fuerat capud regni xp̄ianorū et ibi de beneplacito et voluntate omniuꝫ predictoꝝ eleuat⁹ fuit in regem machometus quia multuꝫ eū diligebant et appreciebantur. quia ſic extraxerat eos de ſeruitute romanorum et regnauit. x. annis hec ex generali hiſtoria hiſpanie. Ex quibus manifeſte patet quomodo vita machometi fuit ambicioſa. quia vt efficeretur rex et dominus et vt haberetur tanꝙ verus propheta dei fuit, totum ſtudium vite ſue.

Quod vita machometi fuit morbo epilentico monſtruoſa:

Ercius punctus eſt ꝙ vita machometi fuit morbo epilentico mōſtruoſa. Sicut enim vilis machometus libidinibus et ambitionibus fuit plenus. ſic etiā vt eius turpitudo anime oſtenderet̄ exteri⁹ monſtruoſus fuit in corpore. laborans caduco morbo ſiue epilentico et cum die quadam p̄ſente. Cadica regina vxore ſua caderet in terra ſpumās velud porc⁹ illa cernēs nō modicū triſtabatur eo ꝙ homini impuriſſimo iunctā matrimonio ſe videret. quaꝫ ille placare deſiderans ſurgens eam talib⁹ ſermonibus demulcebat. dicebat enim cuꝫ gabriele archangelo ſe habere colloquium nec vultus eius ferre poſſe ſplendorem. ſed in eius aſpectu mirifico virtutem carnis oīno deficere. et ꝓpter hoc ipſum cadere oportebat. vt cū hec dixit laborauit vt ſuis incātationibus et magicis artibus ac diabolo concurrente quo dirigebatur facere aliqua mira que miracula videbantur an̄ illaꝫ. Et quia aliquo modo teſte ſcriptura diabolus in angelum lucis ſe transfigurat diabolus intrabat in eo et faciebat ei aliqua creatura futura p̄dicere et per iſtum modū decipiebat gentes Credidit ergo p̄dicta mulier ei⁹ falſis aſſercionibus et illuſionibus crediderunt et alie ſupradicte nationes eo ꝙ gabriel archāgelus ſepe a deo ad ſanctos hoīes deſtinat̄ ꝙ ex ore gabrielis archāgeli machometus leges illas ſuſciperet quaruꝫ eis obſeruanciam imparabat.

De qualitate doctrine et legis machometi.

Ercia cōſideratio eſt videre qualis eſt lex machometi Et licet ex ſuperioribus ſatis clareat ꝙ homo tā beſtialis et immūdus nō potuit dare niſi legem ſibi correſpondentē. Verumtn̄ vt fideles cognoſcant falſitateꝫ ei⁹ et quomodo nō eſt lex dei ſed diaboli ſeptem paſſib⁹ explicat̄. Primus erit de modo fallaci ꝙ dedit legeꝫ ſuā populo ei credenti. Secūdus de erroꝛib⁹ ſue legis. Tercius de fatuis ſue legis fabulis. Quartus de malicijs ſue legis Quintus quomodo mille miraculis fuit confirmata Sextus quomodo eſt lex cō-

tradictionis. Septimus ꝙ in pluribus eſt per hominem reuocata et a diabolo tan/ q̄ a principali actore conſtituta.

De modo quo fuit data lex machometi

[P]Rimus paſſus eſt videre modum quo ſecta iſta machometi fuit data. Circa qd̄ notandū eſt ꝙ ſicut fertur eſt libel lus quidem in partibus trāſmarinis de ei⁹ fallacijs in quo legitur ꝙ ipſe volēs ſibi cō ſiliare animos populoꝝ dicebat ſe eſſe pro/ phetā ad eoꝝ ſalutem diuinit⁹ deſtinatū vȝ vt legem iudeis et criſtianis datam quim/ mis rigida erat et ſeuera minorum precepto rū promulgatione temperaret et vt ei⁹ miſ/ ſioni adinſtar moiſi atteſtari quedam ſigna et ꝓdigia videret aſſignata die ad certū lo/ cum ppl'm cōuocauit legem diuinit⁹ miſſā in ſignis et ꝓdigijs accepturū. tunc eo ſer/ mocinante ad populū colūba candida que in vltimo loco erat ad hoc fallaciter edocta euolās ſuper humerū ei⁹ ſtetit et in ei⁹ aure iuxta morē ſolitū grana in aure repoſita co medens verba legis ei ſuggerere videbatur Thaur⁹ quoqȝ ſimiliter ad hoc ꝑm ꝯſuetu dine quadam edoc⁹ vt de manu eius pa/ bulum acciperet ad vocem eius corā pplo venit et quaſi noue legis mandata celitus miſſa que ipſe cornibus ei⁹ alligauerat detu lit. Sed et vaſa quedā lacte et melle plena: que ipſe in certis venis terre artificioſe ac la tenter immiſerat quaſi per diuinā reuela/ tionē fecit effodi et ppoulo veluti in ſigno future habundancie ꝙ per eiuſdē legis ob/ ſeruāciam mereref oſtendit. Sicqȝ miraci/ lis et magnalib⁹ diuinis cōgratulantes et acclamantes ſeduxit atqȝ ad legem ſuā qſi diuinā recipiendā pertinaciter animauit

De erroribus legis machometi.

[S]Ecundus paſſus oſtendit errores legis machometi. Unde oīm anti quoꝝ feces quas diabolus ſparſim ſemina uerat ſimul in machometo et eius lege recol legit ac renouauit. Ipſe nāqȝ cū ſabelio ne gauit trinitatē perſonaꝝ in diuinis Secūdo docuit xp̄m eſſe purā creaturā cum arrio Un̄ et Sergius monach⁹ qui fuit magiſter ma chometi vt dictum eſt fuit hereticus arrian⁹

Tercio aſſerit ꝙ iudei non occiderūt xp̄m ſ quēdam ei ſimilem et in hoc cōuenit cū ma nicheo. Quarto dixit ꝙ de⁹ trāſtulit xp̄m ad ſe ſ apparebit circa finē mūdi et occidet an/ texp̄m et poſtea faciet eū de⁹ mori. et quia negat xp̄i paſſionē omnia ſacramenta cede ſic que a paſſione xp̄i ſumpſerūt efficaciam et in hoc conuenit cum donatiſtis hereticis. Quinto dicit ꝙ demones poſſunt ſaluari ꝑ alchoranū et ꝙ ipi audito alchorano mul/ ti ex eis facti ſūt ſarraceni et in hoc aliquali ter imitatur origenē q̄ dixit ꝙ adhuc demo nes ſaluabunt. Sexto dicit ꝙ qn̄ de⁹ miſit pro eo gabrielē ꝙ ipſe iuit ad deū et de⁹ im poſuit ei manus et tantā frigiditatē ſenſit ex tactu manus dei ſuper humeros eius ꝙ fri giditas ꝑuēit vſqȝ ad medulā ſpine dorſi et in hoc cōuenit cū acromo forti q̄ poſuit deū corporeū. Septimo dicit ſpiritū ſanctum eē creaturā et in hoc cōuenit cū machedonio. Octauo dicit ꝙ aliqui angeli facti ſunt de/ mones quia noluerunt adorare adam et in hoc oīno neminē imitat̄ Nono ponit ꝙ vl tima hominis beatitudo eſt in comedendo et luxuriando et in veſtibus precioſis et in ortis irriguis et in hoc cōuenit cū cherinto heretico et cum quibuſdā paganis Decimo ponit in capitulo de menſa ꝙ familia ſua nihil oīno valet niſi cōpleat legē et euange/ lium et librū ſibi reuelatū ſcȝ alchoranum. et ſic docuit gētes iudayſare. et ideo docuit circumciſionem eſſe tenendā et in hoc conue nit cum vierme heretico. Undecimo docuit indifferenter accipere vxores alioꝝ et in hoc videtur cōuenire cū nicholaicis hereticis. Duodecimo docuit licitum eſſe habere plu res vxores cōtra apoſtolū primo coꝛ. vij. et contra conſtitutionē ꝑfecte legis nature erūt duo in carne vna gen. ij. et in hoc cōuenit cū nazareis hereticis licitū ponentibus in no/ ua lege articulū de pluralitate vxoris. Xiij. docuit vti lotionibus pro baptiſmatibus in remiſſionem peccatoꝝ cōtra apl'm ad ephe. iiij. vna fides vnum baptiſma et in hoc cō/ uenit cum nouationis et donatiſtis heret/ cis baptiſma reiterantibus Xiiij. docuit lici tum eſſe ſodomiam tā cum maſculo q̄ cū femina vt patȝ in alchorano capitulo de va ca. et in hoc cōuenit cū ſodomitis hereticis licet ſarraceni palient hoc quibuſdā hone ſtis expoſitionibus Hec autem fuit tota in

tencio machometi vt ſcilicet reſecaret quicquid erat arduū in credendo et quicqd erat difficile in operando. et cōcederet cōmunia ad que mundani homines ꝓni erant et maxime arabes ſcȝ gulam et luxuriā et rapinā de virtutibus aūt puta de humilitate vl' de pace. vel abſtinencia. vel de caritate dei et ꝓximi vel de vltīo fine nihil notabile dixit et quia de omnibus his poterat eius facilitas et malicia deꝑhendi tam per nouū q̄ꝑ vet⁹ teſtamētū q̄ etiā p dicta philoſophoꝝ qui de virtutib⁹ et vltimo fine hominis tractauerūt mādauit oīno q̄ nihil crederēt qd̄ eſſet contrarium huic legi: ſed qui aliud crederet occideretur.

De fatuitatibus et fabuloſis legis machometi:

t Ercius paſſus eſt de fatuitatib⁹ et fabuloſis dictis legis et doctrine machometi. Ex quibus ſatis apparebit qd̄ nō eſt lex dei. Nō eñ lex dei fabuloſis et ridiculoſis calificat̄ que pocius cōuertūt hominem in riſum q̄ in deuotionē talis ē lex machometi vt certum eſt omnib⁹ eā legentibus. et de multis quedam pauca lȝ magis notabilia referant̄: dicit̄ enim in capitulo de lenemelle q̄ interpretatur formica q̄ Salomon cōgregauit magnū exercitū angeloꝝ videlicet hoīm et animaliū. et qñ ibant inuenerunt fluuium formicaꝝ et tunc formica dixit. O vos formice introite in habitacula veſtra ne interimat vos Salomon et milites eius et ſubriſit formica. Et poſt pauca quādo re. aſſignabant̄ oēs aues in exercitu iumentū ē q̄ deerat vpupa et dixit Salomon. quid ē q̄ hic nō video vpupā puniaȝ illam et decollabo eam vel aſſignabit racionē quare defuit et ſtetit vpupa nō multum lōge et ait didici q̄ vos neſcitis et veni ad vos de ſabea cum veris rumoribus inueni ſi quidē mulierem regnantē inter eos et cōperi populū ſuū colere ſoleȝ abſqȝ deo. Itē in capitulo delchamar quod dicit̄ in tempe lune appropinquauit luna hora et fracta eſt luna quod exponentes doctores eoꝝ dicūt q̄ machometus ſtabat cuȝ ſocijs ſuis et cū videret lunā appropinquātē ꝯiunctioni dixerūt ei oñde nobis aliqd̄ ꝓdigiū. et tūc ipſe iuuit lune duob⁹ digitis ſcȝ indice et medio et tūc fracta ē in duas ptes et vna medietas cecidit ſupra mōtem elikaijs qui imminet ciuitati mecque ex vna pte et alia medietas ſup aliū qui mons rube⁹ appellat̄ ſitus ex alia pte ciuitatis. et cum ſic fracta eſſet luna venit et intrauit manicā camiſie machometi et ipſe integrauit eā. Itē ī capitulo ſeba dr̄ q̄ vermis indicauit morteȝ ſalomonis vbi dicit gloſa q̄ ſalomon dū ſtaret innix⁹ ſup baculū ſuū ſubito tantus dolor cū arripuit q̄ expirauit nec tamen corruit diuino miraculo demones aūt qui ei ſeruiebāt videtes eum ſtare credebāt eū viuere et nat⁹ eſt qdā vermis de terra et corroſit baculū cui innitebatur. et tunc fracto baculo corruit ſalomō et cōcurrerūt de demones et inuenerūt eum mortuū et extūc ceperunt hominib⁹ nocere ꝓpoſſe. Iteȝ ipſe machometus in libro narationū reddit cauſam quare vinū ſit illicituȝ et dixit q̄ deus miſit angelos duos in terrā vt bene regnarēt et iuſte iudicarēt et fuerunt iſti angeli Aroth et maroth. cumqȝ veniſſet mulier que habebat cauſam inuitauit eos ad prandiū et dedit eis vinuȝ bibere. quod eis deus mādauerat ne biberēt et inebriati requiſierunt eam de luxuria et ꝯſenſit hoc ꝓ ꝓcio q̄ vnus doceret eam aſcendere in celum et alius deſcendere: Cūqȝ eā docuiſſet aſcēdere in celum et deus illā videret audita cā et modo fecit eā luciferȝ q̄ eſſet ita pulcra inter ſidera ſicut erat in terra inter mulieres. Data aūt occaſiōe angelis qui peccauerāt vbi vellent puniri hic vel in futuro elegerūt magis puniri in ꝓſenti q̄ in futuro et tunc deus ſuſpendit eos per pedes in puteo babilonis cum cathena ferrea vſqȝ ad diē iudicij. Hec et ſimilia multa cōtinent̄ in ꝓdicta lege ꝑ que qlibet ſapiēs poterit cognoſcere fixionem q̄ nullo modo ſit lex dei. Nō eñ lex diuina conſueuit loq̄ hoibus ꝑ taleſ fabulas. ſunt eñ ſequentes machometum illi de quibus ꝓphetauit paul⁹ a veritate qdem auditum auertent ad fabulas aūt conuertentur. Item dicit in libro narrationū q̄ celum creatum fuit de fumo et fum⁹ de vapore maris et mare de monte quodam qui vocatur caph q̄ cingit totū orbeȝ et ſuſtinet celū. Dicit etiā q̄ ſol et luna erāt equalis luminis et virtutis et nō erat diſtinctio īter diē et noctē quadā aūt vice volebat gabriel et accidit vt ala ſua tāgeret lunā q̄ obtenebra

ta eſt ſicut mō cernimus. Preterea dicit ꝙ
natus ē ſus de ſtercore elephātis et mus de
ſtercore porci et cattꝰ de frōte leonis. qd̄ nar
rat in hunc mundū Nā cū eſſet noe in archa
cum filijs et animalibus q̄n ibant ad ſecre-
ta nature inclinabat̄ archa et maxime cum
ibat elephas et cum vehementer timerent cō
ſulit noe dn̄m· qui ait vade et inclina celuz
eius ad foramen ſtercorante et fecit ſic qui et
ſtercoriſauit et natus eſt ſus grādis ſatiſ de
ſtercore elephantis Cuz aūt roſtro ſorſorio
grouolaret feces vt ſolet natus eſt mus et ce
pit rodere tabulas arche et tunc maxime ti-
muerūt et cōſulto dn̄o noe percuſſit leonē in
frōte et egreſſus eſt cattꝰ per nares eiꝰ et hec
eſt cauſa vt dicit quare caro porci ſit illicita
Dicit iterū in eodē ꝙ deꝰ in fine mūdi occi-
det omnē creaturā etiā angelos et archāge
los et nihil remanebit viuū niſi deꝰ et morſ
que ē quidē angelus qui dicit̄ adriel. et tūc
p̄cipiet deꝰ adrieli ꝙ occidat ſeipm quo fa-
cto dn̄s inſulcabit voce grandi et dicet vbi
ſunt ſatrape mūdi et principes et poſt hoc
reſuſcitabit omnia. Ipſe etiā machometus
ſcripſit librū vbi poſuit duodecim milia ver
ba ſtupenda et cū admirātes quererēt vtrū
omnia illa eſſent vera Reſpondit ꝙ ſolum
tria milia veritatē habebāt omīa alia falſa
erant. Cum igitur in predicto libro aliquid
falſitatis deꝑhendit̄ dicūt ſarraceni ꝙ hoc
dicit machometꝰ quia nō erant omīa vera
et iſtud eſt de illis reſiduū totū ſemꝑ in ſuo
robore perſeuerat. ita etiam faciūt ſarraceni
de alchorano quia cum multa falſa in eo et
mendacia cōp̄rehēdant̄ tamē ꝓpter quedā
vera que cōtinet quaſi verbū dei ab eis to-
litur Non eſt ſic de euangelio xp̄i quia ſi in
eo vnū ſolum verbum falſum inueniret̄ qd̄
abſit de euāgelio vt dicit Auguſtinꝰ cauſa
iuſta eſſz ꝙ totū euāgeliū friuolū reputaret̄
et vanū quia modicū fermentū corrūpit to
tam maſſam ſecundū apoſtolū et hinc eſt ꝙ
litterati et magni ſapientes inter ſarracenos
nō adhibent fidē ſed fictionem doctrine ad
uertūt in p̄dicto libro. Cuiꝰ ſunt duo ſigna
Primū ꝙ renuūt diſputare cū alijs ſapien
tibus publice Secundū ꝙ nolūt adduci al
choranū in publicū et dolent vehementiſſi-
me cū ab alijs legit̄ et nullomō vellēt ꝙ in
linguas alias et litteras trāſferet̄. Sciūtꝰ ei
ꝙ verum aurū neq̄ lumen timet neq̄ ignē

Et ideo quia xp̄iani de veritate cōfidunt q̄
fortiſſima eſt et manet in eternuz libenter cū
alijs nationibus de euangelio cōferūt gau
dentq̄ cum ab alijs nationibus creditur et
deſiderant ꝙ omnibus publicetur et in lin-
guas alias trāſferatur et nō ſolū ſcripturis
ſed etiam picturis et celaturis publice xp̄i
paſſionem oſtendunt ꝙ ab alijs nationibꝰ
ludibrium et ignominia reputatur.

De malicijs legis ſpurciſſime machometi

q Uartus paſſus eſt de malicijs le
gis machometi Cum deus ſit ſū-
me bonus et optimꝰ ſcit optima adducere
ſecunduz dioniſiū ſi mala continet lex aliq̄
conſtat illam non eſſe a deo talis eſt lex ma
chometi vt patet per totum alchoranū Di-
citur enim in capitulo elbacaph et etiam in
capitulo eleem quod interpretatur demōes
ꝙ ipſum alchoranum placet demonibus et
in eo delectantur. demones aūt ſunt praui
et damnati in voluntate quibus nō placet
niſi quod malū eſt igitur alchoranū eſt ma
lum Preterea alchoranum eſt cauſa omniū
malorum vt occaſionis et rapine et periurij
et huiuſmodi qui quidem mala ſunt. Alcho
ranum non ſolum permittit ſed mandat oc
ciſionem nec eſt excuſatio ꝙ mandat ꝙ occi
dantur increduli. Dicit enim ſine dubio ꝙ
fideles non debent occidere fidelem. ipſos
aūt infideles p̄cipit occidi niſi ſoluāt tributū
ergo ſoluere tributū eſt integra cauſa ꝙ occi
dant̄ vl' nō occidant̄ Preterea ſicut vt in Al
chorano in plurībꝰ locis legit̄ nullū eſt ma
ius malum ꝙ imponere deo mendacium.
Alchoranum autem deo imponit menda-
dacia multa preter illa que dicta ſunt ſupe-
rius que omnia redundant in deū quomō
ergo alchoranū eſt ſmo dei vt dicunt Poſ
ſumꝰ aūt oſtendere plura alia. Nā in capl'o
elenipbaal quod interpretatur lucra dicitur
ꝙ lucra ſunt dei et nūcij. et ꝙ debet deo qui
taz ꝑtē de his qui lucrant̄. Sed nunq̇d deꝰ
eſt ita maiꝰ ꝙ ꝑmittit rapinā vt inde inſeq̄
tur ꝑtem ſuam ſcz quintā partem. An ē ita
pauꝑ ꝙ nō hz vñ alat pauꝑes ſuos ſcz vi-
duas et pupilos et peregrinos de quibꝰ ibi
loquit̄ niſi ꝑmittat rapinā vt inde lucretur.
Certe iā fecit machometus deū cōſortē ſibi
in malū quē nō pōt habere cōſortē in bono

Quod aūt precipiat rapinā patet alana. xij
vbi loquitur ſarracenis in hunc modū viri
boni deum timentes facitis per que vos ipſi
propinqui ſui ſitis ſtudeatis ipſiuſq; nomi
ne vſq; quo vos meliores et clariores effici
amini predatores et expugnatores eſtote.
Propterea licet alchoranum aliquomō pro/
ibeat rapinam vel periuriū vel quedā alia
mala tamen ipſa prohibicio eſt quedam ꝑ/
miſſio dicit enī ne faciatis talia mala qui
deo non placēt ſed ſi feceritis ipſe eſt miſere
cors et miſerator quia indulgebit vobis de
facili. De rapina autem nihil mandat vnq;
ꝙ reſtituatur nec ipſi talem conſuetudinem
habent. Sed ſufficit ſarraceno ꝙ dicat non ē
deus niſi deus et machometus eſt nuncius
eius. De periurio vero expreſſe dicit in capi
tulo clemencie ꝙ interpretatur mēſa nō im
putabit vobis deus fraudacōnem iuramē
ti ſed moderacōnem eius quaſi dicat periu/
rium nō obligat ad culpā ſed ad penam et
poſtea ſubdit pro trāgreſſione vero eius de/
cem miſerorū cibacio ſeu eorū veſtitio aut
vnius captiui redemcio q̄ autē hoc non va
let tribus diebus ieiūabit. Ex iſtis ſequūt
omnia mala non enī timēt rapere vel frau
dare nec periurare nec ſeruēt fidē tamē criſti
ani tenēt ꝙ fides ſeruāda ē hoſti et ēt i fide
li. Ex ſupradictis ſatis patet ꝙ lex macho/
meti non eſt lex dei ex quo multas continet
malicias et multa falſa et criminoſa

Quod lex machometi nō ē ꝯfirmata mira/
culis

Quintus paſſus ē ꝙ lex machome/
ti non eſt ꝯfirmata miraculis. Ex
quo quicunq; ſani intellectus pote/
rit aduertere ꝙ nō ē lex dei. quādo enī mo/
yſē miſit deus ad pharaonem oſtendit ma
gna miracula. helias eliſeus et alii ꝓphete
fecerūt magna et inaudita miracula et illi ꝑ
cipue omnes q̄ aliquid nouitatis attulerūt
mūdo criſt⁹ autē venit proprie cū ꝓdigijs
et ſignis maximis ſicut eciam in alchora
no dicit. Si autē dicāt ſarraceni ꝙ plura et
magna miracula fecit machometus ſicut eſt
illud de integracōne lune fracte et de fonte
aque q̄ cum digitis ſuis fecit emanare hec
friuola ſūt et cōtra alchoranū eorū prohibz
enim machometus ꝙ nihil de eo credāt ni
ſi ꝙ ſcriptū eſt in alchorano de omib⁹ inq̄t
philoſoph⁹ multa mentiti ſunt ꝙ ne de me
verū teneatur ꝙ alchorani auctoritate fulci
tur qui cum miracula non faceret oſtendere
volens cauſam deū cōſequenter introducit
dicens dn̄s dixit ad me ideo te miracula fa
cere non ꝑmitto quia ne tibi ſalz contingat
ſicut in alijs prophetis in miraculis timeo
ſuo ergo teſtimonio ꝯuincitur nullū fuiſſe
miraculum ſeu ſignū. Item ipſe machome
tus in alchorano frequenter recitat ꝙ cū ho
mines ei dicerēt oſtende ſigna que fecit mo
yſes et xp̄s et alij ꝓphete. Reſpondebat q̄s
moyſes venit cū ſignis et nūcij ceteri et ma
xime criſtus qui venit cum maximis ꝓdi/
gijs et mundus nō credit eis ſed dicebant
ꝙ erant maleficia ideo nō permittit me de⁹
facere miracula. non enim crederent ſed ve
ni in virtute armorū. Sed hoc ꝯuincitur ex/
preſſum eſſe mendaciū. quomō enim non
crederent ei ſi faceret miracula qui crediderūt
ei ſine miraculo. Talia enim mādauit eis
ad q̄ mund⁹ pronus eſt et currit ſine aliquo
miraculo et mādato. ſcꝫ ꝙ occiderent et ra/
perent et mulieres plurimas impregnarent
et ꝙ dentem pro dente et oculum pro ocu/
lo extraherent. Ad hec aūt omnia ita proni
ſunt mundani homines vt vix et cū magnis
vlcionibus et iudiciarijs penis ab illis va
leant coerceri. Quod aūt induxit pro ſigno
ꝙ ſit miſſus a deo in virtute armorū expreſ
ſam continet falſitatem non enim ſemꝑ fuit
victor ſicut moyſes et ioſue⁹ enoch et helias
quos angelus domini ſemper ꝓtexit et vi/
ctores fecit Machometus aūt vincebat ali
quando et aliquo modo vincebatur ſicut et
alij tiranni. nam dentes eius in bello ꝯtriti
ſunt et facies colliſa ſicut habetur in bello
quod vocatur gaſime tohor vbi fuit vulne/
ratus in ore et amiſit vnū dentem de prio-
ribus corruit quoq; in foueam et fuit valde
turpiter victus q̄uis in precedenti nocte ex
parte dei ſui ꝯtrariū promiſiſſet hec in pugi
one et alia ſimilia ptē ſcda capitulo viij Ex
quo etiā patꝫ ꝙ nō eſt miraculū illud quod
ꝓ ſigno inducit vꝫ ꝙ ſubito magna pars
mūdi ei adheſit. Talē enim legē conſtituit
et talia mandata dedit ad que omnes ꝓni
ſūt etiā ſine mādato vt ſuperi⁹ patuit Dixit
enī iuſſit mihi deus terrere gētes gladio do
nec teſtificent ꝙ nō eſt de⁹ niſi de⁹ et ꝙ ego
ſuꝫ nuncius ei⁹ q̄d ſi fuerint ꝯfeſſi ſanguinē

et pecuniam ſuam ſaluauerūt et inde ſarraceni dicūtur ſaluati. Nā quicūqȝ recipiebāt mādatū machometi ipſe et ſui ſaluabāt cuȝ et nō occidebāt nec expoliabāt. Vnde et ſarraceni nō ſarraceni vocant̄ ſed meſſalami qd̄ interpretat̄ ſaluati ipſi aūt vere credūt ſe eē ſaluatos et deridēt xp̄ianos qui nolūt dici meſſalami id eſt ſaluati vt ipſi ſed volūt dici xp̄iani. Dū aūt plures a machometo talem ſaluationem acciperent ex p̄dicta cauſa. Poſtea fecit p̄conizari quicunqȝ dixerit nō eſt deus niſi de⁹ intrabit paradiſum etiā ſi latrocinatus fuerit et fornicat⁹. Venit aūt quidam ad machometū dict⁹ bebidorda et q̄ſiuit ab eo ſi hoc eſſet verū. Et reſpondit q̄ ſic et addidit etiā ſi cū precedentib⁹ biberit vinū et etiam ſi occiderit et adiecit machometos etiam ſi torſerit naſuȝ bebidorda ad. Ea aūt omnia ꝯfirmāda nō oſtendebat miraculū ſed nudabat gladiū. Idem habetur expreſſius in capitulo ꝓphetaꝝ vbi ſic legit̄ Dixerūt de machometo ſcȝ aſcultaſti ſomnias ſeu blaſpemias vel certe poetizas fiāt ad nos ſaluantē cum miraculo vno oſtēde quēadmodū miſſi ſunt et priores. Reſp̄dit deſtruxit inquit deus ciuitates an̄ eos q̄ nō crediderūt et qui p̄ceſſerūt vos non crediderūt nec etiam vos miraculis credentis niſi per gladiū vt ſicut in capitulo ꝓphetaꝝ narratur. Ait ve querētib⁹ miracula fieri ab eo et dixerūt ei. Aſcultaſti ſomnias etc̄. R̄ndit ſicut ſup̄. vſqȝ per gladiū. Audite ergo machometica ſi alchoranū viſitatis ipſe eſt qui affirmat machometū mille feciſſe miracula longe aūt plures ſunt quos cōſumpſit gladius q̄ qui gratis eū ſecuti fuerūt Declarat ergo ex ſupradictis legē machometi nullo miraculo fundatā eſſe et ſic nō dicenda lex dei. Fides aūt xp̄iana que p̄cipit ardua tota eſt fundata in miraculis vtilib⁹ et manifeſtis que nō ſolū xp̄s fecit ſȝ etiā apoſtoli poſt eū. etiā doctores qui euāgeliū et ap̄lorū dicta expoſuerūt et vſqȝ ad iſta tempora durauerūt miracula ſcȝ de effugatōe demonū et curatōe langoꝝ et reſurrectionē mortuorū. Hec mirabilia faciūt xp̄iani et fecerunt qui dicūt xp̄ȝ crucifixū eſſe verū et ſolū deū. Et ſi dixerit ſarraceni q̄ iſta nō credunt nec facta ſunt oſtendemus eis miracula magis Conſtat eīm q̄ totus mūdus colebat idola et maxime romani qui tenebāt monarchiaȝ mūdi hi receperūt fidem criſtianam et non ſolū acceptauerūt xp̄m crucifixū eſſe verum deū ſed etiaȝ expulerūt oēs alios deos qui tanto tempore in idolis qui dabant eis reſponſa nec imponebant eis aliqua grauia cum fides criſtiana tā ardua et inſolita mūdo imponat vt contempnere mundum contempnere ſeipſum diligere inimicos orare pro perſequentibus benefacere malefacientibus aliena non appetere propria largiri. Hec omnia mundus acceptauit et ritum preſtitū dimiſit. Aut igitur propter ſufficiēcia miracula aūt ſine miraculo maius autē miraculuȝ fuit ſi ſine miraculo et per hoīes imponētes ſimplices et pauperimos procurari potuit et hec fecerunt criſtiani non alios occidendo ſed mortem ab alijs equanimit̄ tollerādo. Conſtat autem modis omnib⁹ fidem criſtianam ſtupendis miraculis eſſe fundatam legem etiam machometi nullo ſulari miraculo non enim indiguit. et maxime quo ad carnales homines et mundanos. Alij vero ſcilicet intelligentes literati et virtuoſi viri et nullatenus adheſerunt fidem.

Quomodo lex machometi eſt lex contradictionis.

Ertius paſſus eſt q̄ lex machometi eſt lex contradictionis. Sunt eīm in eo innumere contradictiones de quibus propter breuitatem octo ſubiunguntur Primo ſe dicit eſſe generalē ꝓphetā et tī dicit q̄ alchoran⁹ datus eſt ei arabice et q̄ neſcit aliā linguā niſi arabicā. Item ſcd̄o dicit in cap̄lo de elbachara q̄ interpretat̄ vacca q̄ iudei et xp̄iani et ſabei ſaluabuntur et capitulo ad mirā. dicit poſtea q̄ null⁹ ſaluabit̄ niſi in lege ſarracenoꝝ. Itē tercio mādauit eis q̄ nō altricent̄ cum hominib⁹ alterius ſecte verbis aſperis ſ; verbis māſuetis nō eīm pertinet ad hoiem dirigere ſ; ad deū ſolū et vn⁹ quiſqȝ hȝ de ſe ſolo reddere ratōnē et nō de alio et poſtea mādat in plurib⁹ locis q̄ occidant̄ et expolient̄ q̄ nō credūt donec credāt vl' ſoluāt tributū p̄terea ipſe dicit i cap̄lo libē q̄ illi q̄ recipiūt ſine deo dn̄ȝ aliū tu n̄ es p̄ton⁹ et p̄curator eoꝝ ſ; de⁹ reſeruat ſibi Eſt igit̄ notabil' ꝯtraditō q̄ ex vna p̄te auctoritate dei toties mādat q̄ occidāt̄ icreduli et ex alia p̄te de⁹ mādat q̄ etiā

pro tãto ſcelere nullus ē procuratio ad puniendũ ſed ſoli deo reſeruant. Item quarto machomet⁹ in capitulo zalt teneũn in fine iactat ſe ꝙ ipſe non eſt de cõpellentibus ſ3 quomodo non eſt de compellentibus qui mãdat ꝙ nõ credentes occidant et expoliẽtur. Item hoc in capitulo de vaca concedit zodomiam tam cũ maſculo ꝙ cum feminã dicit enim ſarracenis ꝙ nõ polluant ſe cuꝫ infidelib⁹ non credant et de mulieribus dicit mulieres veſtras aratura veſtra arate eas vt vultis. et tamen in eodem capitulo pri⁹ dicit ꝙ illi zodomite tempore loth operati ſunt abhominabile viciũ et p̄ſtis natiõib⁹ inſuetum. Item vi. ipſe dicit ꝙ noe abrahã yſaac et iacob et filij eoꝝ fuerũt ſarraceni et tamen ipſe dicit ꝙ mandatum eſt ei ꝙ ipſe eſſet primus ſarracenus. Preterea cõſtat ꝙ non fuerunt ſarraceni ꝙ̄tuꝫ ad ritũ nõ poſt ꝙ̄ fuit data lex ſarracenoꝝ. lex aũt ſarracenoꝝ eſt alchoranũ quod quidē fuit datum poſt legem moiſi et euangeliuꝫ ſicut habetur in alchorano ymmo nõ ſunt adhuc ſeptingēti lxxxv. anni ꝙ fuit machometus cũ ipſe venerat anno domini. ſexcentos lxvi. ſicut patuit ſupra conſideratõne prima articulo iij. Conſtat tamē ꝙ noe abrahã yſaac et iacob fuerunt ante legem moiſi et euangeliũ. Itē vij. ipſe dicit ꝙ deus ꝓhibuit auguriuꝫ. et tñ ait augurimini ſi aliter nõ poteſtis in ſaſſura datili et qui hoc non fecerit anathema ſit. Item viij. ipſe dicit ſe miſſum arabibus quia nunciũ non habuerunt dicit enĩ ꝙ alcoranũ datũ eſt eis ſolũ in lingua arabica. dicit enĩ ſe neſcire aliã linguã niſi arabicam. Unde cũ adheſiſſent ei quidam hacherra iocobinus et ſalon pſa et abda alba de pſide filius ſeleã iudeus et quidam dicerent ꝙ ipſi inſtruebant eũ. ecce cecidit in faciem ſuam et cõtracte ſunt manus eius et pedes et ſocij cooperuerunt eũ veſtib⁹ ſuis et ad ſe rediens dicit deus miſit me corripe vos de ſermone quem dixiſtis ꝙ tales me docerent legiꝙꝫ eis vnam lectionem alias ſententiã que eſt in fine lectionis elnael qd̄ interpretatur palma que ſic dicit. Scim⁹ ꝙ ipſi dicent ꝙ inſtruit eũ homo lingua autē qua loquereñ ei pſeca. hoc aũt arabica patēs eſt. et et hoc dicit quõ poteſt eſſe ꝙ illi inſtruant me quoꝝ vn⁹ pſecut⁹ eſt et alter ebreus q̄ dixerũt ei põt eē ꝙ lingua ſua tibi loquañ et exponũt tu linga tua oĩa notifica hãc inuenit reſpõſionē. ſ3 q̄ non poterat inſtrui ab hebreo et pſa q̄ ſũt ꝓpinq̄ quõ poterat ali⁹ valde remote lingue iſtruere. Ipe tñ p⁹ dicē ſe eē miſſum ad vniuerſitatē gecium. Sed quõ ibit ad oēs gentes in ſeptuaginta linguis qui neſcit recitare ſuũ ſermonē niſi in lingua arabica. Dicit tamen vnde habetur in libro ꝓphetaꝝ ꝙ dicit ei de⁹ nõ miſim⁹ te niſi ad vniuerſitatem gencuũ et igitur manifeſta ꝯtrarietas et apertum mendaciuꝫ ꝙ ſit miſſus ſolis arabibus et oĩbus gentib⁹. Non igitur alchoranũ eſt lex dei in qua tot ꝯtradictiones inueniuñ. Unde ſententia ē machometi in capitulo elnesa quod interp̄tatur mulieres ꝙ ſi iſte alchoranus nõ eſſet a deo inuenirentur vtiq3 in eo cõtrarietates multe. Sua igiñ ſententia ſit in deſtructõnē ſue legis quia ex quo vt viſuꝫ eſt multe manifeſte cõtrarietates ſunt in eo nõ eſt lex dei.

Quod lex machometi non eſt lex dei q̄a in multis eſt per hominē reuocata et ꝙ dyabolus fuit principalis actor alchorani

Cprimus paſſus eſt ꝙ lex machometi nõ eſt lex dei q2 eſt in plurib⁹ per hominē reuocata. Un̄ nõ eſt tale examē legis ſarracenoꝝ inter eos quale inter xp̄ianos ſepe fit per ꝯſilia generalia vbi, veritas fidei repetitis ignib⁹ luce clarior innoteſcit. Cum ſarraceni qui eius noticiam habēt ꝓ autentico tenent actum factũ per machometũ abdulbaqui qui erat alpharã in ciuitate q̄ dicit malaga q̄ refert in ſuo libro verſuuꝫ reuocatoꝝ. ꝙ cũ ipſe vidiſſet multos locitos fuiſſe in mõ quo aliq̄ verſus alchorani reuocabañ et ꝙ null⁹ in hoc fecerat finē ꝙ recedēdo a p̄dicta ciuitate ꝯgregauit doctores regule qui ei auxiliũ dederũt cũ actoritatibus et libris antiquoꝝ magiſtroꝝ et ꝙ ſic ꝯpoſuit breuiariũ certiſſimũ de eo ꝙ breuiariũ reputañ inter doctos magnũ on⁹ legis machometi et nõ minus p̄iudiciũ quia oñdit alegando ſup eo alios paſſus alchorani. ꝙ in ipomet alchorano quod tenetur ab oĩbus ſarracenis ꝓ lege ſua data a deo ſunt reuocati. cc. et. xxvij. verſ⁹ de q̄b⁹ ratiõē genere ſunt reuocati cētũ. xxiiij. verſ⁹ ita ꝙ ſarraceni faciēdo guerrã ꝯtra nõ ſarracenos ipi ꝯtradicũt legi ſue in cētũ xxiiij paſſib⁹.

verbum eſt magni ponderis dicere ſunt re
uocati. Aliud eſt concordare vnum paſſuꝫ
cum altero exponēdo et declarādo quomō
in ſuo caſu intelligitur vnus paſſ⁹ et in alio
alius ſicut cū in multis paſſib⁹ videtur eſſe
contrarietas inter doctores xp̄ianos ſit ſtu
dioſe et autentice per generalia ↄſilia et ſc̄os
patres habita examinatione lōgo tempore
cū cardinalibus patriarchis archiepiſcopis
epiſcopis et doctoribus ac multis litteratis
ſue curie et cetera. Sed quod aliquod conſi/
lium vel papa dicat ꝙ aliquis paſſus euā
gelij ſit reuocatus alienum eſt a ſuo propo/
ſito et omnium xp̄ianorū ꝙ in lege dei fiat
ſicut in legibus ciuilibus vel in aliquibus
canonibus ſeu decretalibus ſpecialiter in re
gulis cancelarie per quas expediūtur bulle
exeuntes a romana curia quarum ſequens
papa a ꝓpheẗib⁹ quas vult reuocat. vel ſic
foris regni caſtelle et ordinationibus quia
aliqui reges faciunt aliquas ordinatio/
nes ad quas magis attendunt ꝙ̄ ad anti/
quos foros et hoc eſt quia reuocare legem
ſpectat ad ſuum factoreꝫ vel ad equalē ſeu
maiorem poteſtatem habentē. Quomodo
ergo p̄t reuocari lex que putatur eſſe dei per
aliquem aliū quia ſi veruꝫ eſt ꝙ eſſꝫ dei nō
dico per hominem ſapientē ſed nec per dia/
bolū vel aliquē angelū nec per oēs diabo/
los hoīes et angelos ſimul in vnū coniun
ctos. Sꝫ ad reuocandū tot verſ⁹ libri alcho
rani nō ſit mētio ꝙ fuit facta cōgregatio vni
uerſalis ex p̄te omniū ſarracenoꝝ et ꝙ ma/
iores coꝝ congregarentur requiſiti. ſ; habēt
pro autentico dictum vni⁹ alfaqui. qui dicit
et non ꝓbat nec forte ſuo tempore fuit ma/
nifeſtū ꝙ petierit cōſilium ſuper eo a docto
rib⁹ regule. Ex quib⁹ ſatis clare patet legeꝫ
machometi nō eſſe legem dei q̄ꝫ nec autenti
ce examinatur ymmo per vnum ſarracenuꝫ
in pluribus reuocata et ſi vn⁹ diabolus licꝫ
ſit hominibus ↄtrarius quia eos reſpicit vt
inimicos cū hoc ſit eius ꝓprium officium
non tñ eſt ↄtrarius alteri diabolo quia ſi ſic
iam eſſet in ſe diuiſus belzebub non poſſet
ſtare regnum ei⁹ cū omne regnū in ſeipſum
diuiſum nō ſit ſtabile Quō ergo pōt dici ꝙ
ſunt tot verſus alchorani reuocati cū oībus
ſarracenis dicat̄ liber a deo reuelat⁹. cuꝫ erḡ
vnus diabol⁹ non ſit alteri cōtrari⁹ et min⁹
vn⁹ angel⁹ alteri multo min⁹ de⁹ ſibiipſi Et
cū omnes ſarraceni habeant ꝓ autentico ꝙ
quedā dicta alchorani ſunt alijs contraria.
et ideo multa illoꝝ reuocata nec debeat eis
dare fides videant ſapientes ſarracenorū ꝑ
quē doctorū lex coꝝ debet dici ↄpoſita et cū
non a deo propter ea que dicta ſunt. Relin
quitur ḡ ꝙ a diabolo magiſtro machometi
cui⁹ officiuꝫ eſt falſa veris immiſcere. et dul
ci melli venenū quia ſi ſic eſt ꝙ eſt in ſe con
traria ↄtento in ea in parte exiſtente vero et
in parte mendacio dici poterit auctor ei⁹ nō
verax ſed mendax et ꝙ debet attendi men/
dacium eſt multum periculoſum quia et ta
libus tam magnis et tam preiudicialibus
et dampnoſis mendacijs ſicut ſunt multa
ↄtenta in alchorano condēpnancia animas
ſuorum credencium in ſpeciali hoc ꝙ non
obſtante quacunq̧ ↄtraria ratiōe in alcho/
rano licet dicta per michaelem per gabrielē
per deū per ſuos angelos et nūcios p̄cipiūt
fieri guerraꝫ contra oēs qui non tenent par
tem ſuam et non ſpecificatur hoc quid conti
neant alij verſus reuocati in multis grauiſ
ſimis et periculoſiſſimis Sed cū hoc ſit cer/
tiſſimum ꝙ deus per ſua naturam non pōt
eſſe mendax. angelus bonus ſimiliter quia
confirmatus in gratiam dei. ſed poteſt eſſe
et eſt mendax diabolus et homo. Si ergo
lex machometi ſecundum dictū illius alfa/
qui et doctorū regule eſt cōtraria ſibiipſi et
ideo non data a deo nec ab angelo bono.
ſequitur concluſio ex hac ratione quadrimē
bri ſufficienti et hanc rationeꝫ facit domin⁹
ceſarienſis magiſter iohannes de. Segobia
in tractatu ↄtra ſarracenos Eſt ḡ principaliſ
actor alchorani nō hō ſꝫ diabol⁹ q̄ ex inui/
dia ꝓpria et ex ꝑmiſſiōe diuina ꝓpter pctā
ppl̄i p̄ualuit inchoare ſolēpnit̄ et efficaciter
ꝑſidiaꝫ antixp̄i q̄ꝛ vidēs diabol⁹ fidem xp̄i
creſcere in p̄tib⁹ oriētis et ꝙ idolatria iā de
ficiebat deuicto coſdroe rege pſarū et medo
rū per eracliū regē xp̄ianiſſimū et ꝙ ipſe era
clius dīſtruxerat excelſā turriꝫ ꝙ̄ ipſe coſdroe
edificauerat ex auro et argēto et lapidibus
p̄cioſis et ꝙ crux xp̄i iā tñ erat ꝑ eracliū ex/
altata et āpli⁹ exaltāda et cū non poſſꝫ ipſe
diabol⁹ iā ampli⁹ defēdere plures d̄os nec
totalit̄ negare legē moiſi et euāgeliū xp̄i qð
iā diuulgatū erat ꝑ totū mūdū. cogitauit ꝑ/
fectōꝫ legiſ q̄ſi medie int̄ nouū et vet⁹ d̄are
mūdū et ad h̄ exequndū aſſūpſit q̄ndā hoīꝫ

diabolicum nomine machometuz ritu ido
latram fortuna pauperum mente ſuperbiſ/
ſimū et maleficijs famoſum vt ſup̄ viſuz ē
Et quidem libencius aſſumpſiſſet diabol⁹
hominem bone fame. ſi fuiſſet permiſſus.
ſicut et libenci⁹ primū attemptaſſet hominē
per aliud animal in quo ipſius malicia ſce/
leretur ꝙ per ſerpentem ſi fuiſſet ꝑmiſſus. ſ;
non permiſit diuina ſapiencia niſi vt talem
aſſūmeret et per talem hominem mundum
inuaderet vt mūdus de facili aduertere poſ
ſet ; qualis eſſet lex data per talem legiſla/
torem.

De fundamento legis machometi.

Uarta conſideracio eſt ſcire in quo
ſarraceni firmāt ſue legis fundamē
tum. Et patebit ꝙ nihil reale habent ſ; totū
eſt ficticium et fabuloſum et tam manifeſte
mendaciuz ꝙ vnuſquiſq; ratione capax ad
uertere potent hanc legem null⁹ firmitatis
exiſtere. Unde dicitur in alchorano in capi
tulo filioꝝ iſrahel laus eius ſit qui tranſire
fecit ſeruū ſub vna nocte ab oratorio elbarā
que eſt domus mech vſq; ad oratorium re/
motiſſimū que eſt dom⁹ ſancta in iheruſalē
quam bñdiximus. Expoſitio huius ſenten
cie eſt in libro q̇ dicitur arabice halma herig
quod latine interpretatur in altum aſcēdere
et ideo vulgariter dicitur ſcala machometi
in quo ſunt octuaginta quinq; capitula in q̇
bus narrat fictionem quandā ſui aſcenſus
et deſcenſus. Ex quibus omnib⁹ breui ſim
mula compilaui intentū ſuū circa ſue legis
fundamentum Dixit ergo narrans fictionē
ſuā ſic. Cum ego machomet⁹ eſſem mequa
in domo mea et iacerez in lecto ꝓprio iuxta
vxorem meam poſt multam vigiliam in le/
ge dei cogitando aliquantum dormire cepi
et ſtatiz venit ad me gabriel angelus q̇ ſub
hac forma ſe mihi oſtendit quia facies eius
erat alba pluſq̄ lac an nix aliqua et capilli
erant rubicundiores corallo multo etiaz ru
bicūdo habebat ſupercilia valde ampla et
os pulcherrimum et bene formatum dētes
quidem albos et valde claros et īdutus ve
ſtibus omni re albioribus ac ditiſſime ope
ratis cum perlis et lapidibus preciosis cin
ctus erat duabus zonis auri puriſſimi et ca
rum quelibet amplior grandi palmo man⁹
ipſius rubicunde quēadmodū ignis et ale
ac pedes viridiores omni ſmarado dixitq;
mihi. Machomete ſurge veni poſt me ſtrin/
gens te zona et circumuoluens caput tuum
atq; corpus tuella tua alba quia deus vult
tibi multa ſue potencie ac ſecretorum ſuorū
mirabilia oſtendere in hac nocte. Cuz ergo
ſurgerem ac venirem ad portā domus mee
reſpiciens vidi ꝙ gabriel tenebat per habe
nas quandam beſtiam ꝙ michi adduxerat
cui nomē erat alborac que talis erat forme.
Erat enim grandior azino et paruior mulo
habebat faciē hominis et crines eius erāt
de perlis pectus autem de ſmarado cauda
de rubino oculi clariores ſole pedes et vn/
gulas habebat ad modum camele. Hec
beſtia erat zellata quadam zella ac ſic mirabi
liter cum perlis et preciosis lapidibus ope
ratā ꝙ nullus eſt qui dicere poſſit. Multa
alia dicit de ornamento huius beſtie. Se
quitur et hec beſtia tota circundata erat an/
gelis qui cuſtodiebāt eā. Tunc dixit mihi
gabriel machomete aſcende ſuper beſtiam
iſtam et equita et cū appropinquarez beſtie
vt equitarem noluit ſuſtinere. Et angelus
dixit ei Alborac morare quiete et ſuſtine ꝙ
hic equitet ſuper te quia iuro per nomē dei
ꝙ nūq̄ ꝑ te homo talis equitauit adhuc nec
etiam hoc durante ſeculo equitabit. Tunc
beſtia illa dixit quis eſt ergo iſte Et gabriel
reſpondit ei dicēs hic eſt machometus dei
nuncius et propheta magn⁹ et cum beſtia
hoc audiret ſtatim quieta manſit et equi/
taui gabriel vero michi ſcandile tenuit ſiue
ſtaffam et confeſtim alborac ire cepit ita ci/
to atq; ſuauiter ꝙ nullum os hominis hoc
dicere valeret ego namq; reſpiciens paſſus
eius vidi ꝙ ita magni erāt ꝙ inter vnum
paſſum et alium erat tantum ſpacij q̄tum
poſſit homo longius ꝓprijs oculis reſpice
re a remotis. Et ibat directe verſus templū
iheroſolimitanū et gabriel veniebat a dex/
tris meum. Et audiui quandam vocem
his michi dicentem ha. ha. machomete ex/
pecta me et ego nihil reſpondi Deinde
vidi quandam dominaz pulcriorem quaz
vnq̄ vidi que mihus viribus dulciter cla/
māſ dixit ha. machōete aliq̄tulū me expe
cta et ego cū ap ꝓpinq̄ſſē et vellet mihi loq̇
nō modicū dedignat⁹ reliq̇ eā Dixitq; mihi
gabriel mō cognoſco magnā i te ſciaz fore

et dicam tibi quare ſcias ꝙ vox illa que pri
mo te vocauit erat lex iudeoꝝ et ſi reſpōdiſ-
ſes ei omnes tue gentes iudei facte fuiſſent
Vox vero ſcđa. lex xp̄ianoꝝ fuit cui ſi reſpō
diſſes oēs tue gētes fidei xp̄iane adheſiſſet
ſed domina illa cunctis induta coloribus
que poſtremo te vocauit eſt mundus iſte q̄
delicijs oibus plenus extat et qꝛ expectaſti
eaꝫ ſcias vero quia gentes tue plꝰ ſolacioꝝ
pluſqꝫ deliciarū habebūt ꝙ omnes alie gē
tes que vnqꝫ in p̄terito fuerint vel ſint in fu
turo ſꝫ quia dedignatus reliquiſti eam nec
ſibi reſpōdere curaſti tu magis ſine peccato
eris ꝙ fuerint oēs alij ꝓphete hactenus vł
qui in poſterū ſubſequūtur quo dicto tacuit
et duxit me in templū. et poſtqꝫ fuimus an̄
portā templi p̄cepit mihi vt deſcenderē ad
quēdā nigrū lapidē vbi ſoliti erant ꝓphete
deſcēdere et deſcendi et cū deſcendiſſem ga-
briel angelus per habenas ligabat alborac
ad lapidem p̄notatū et accipiens me ꝑ ma
num duxit in templū in quo inueni oēs ꝓ-
phetas ſtātes in circuitu tēpli deintꝰ quos
deus illuc venire pro me honorādo et exire
de eoꝝ fecerat ſepulcris ſtabant quidē oēs
me expectādo erecti ſuper pedes ſuos et cū
viderūt me cuncti orōes facere ceperūt. Tūc
gabriel mihi dixit: Veni machomete et fac
orōnē priuſqꝫ alij quia tu es rex ꝓphetaꝝ
omniū et cunctaꝝ gentiū dn̄s quod audiēs
miſit me an̄ et feci duas orōnes ſatis leues
Deinde erexi me ſuper pedes et ſtatim om̄s
ꝓphete me ſalutauerūt gaudentes et mihi
magnū honorē cōtulerūt et amplexātes me
dixerūt mihi bona noua de maximo bono
quod deꝰ michi p̄parauerat et meo populo
vniuerſo et pro me deinde omnes deū roga
uerūt. Alibi dicit̄ in. ij. libro doctrine ſue ꝙ
inuenit ibi. Abrahā moyſē et iheſum filiū
marie et dicit ꝙ moyſes obtulit ſibi vnum
vas plenū vino. et abrahaꝫ aliud plenum
lacte. et iheſus aliud plenuꝫ aqua. Et tunc
ego ait machometus audiui vocē quādaꝫ
corā oibus aſtantibꝰ celitus dicentis mihi
Si vas vini elegeris tu cū populo tuo peri
bis Si aūt vas lactis ſubmergeris Si vero
vas aque elegeris tu cū oibus tuis ad deū
imperpetuū dirigeris. Et cū machometus
p̄dicaret hoc fundamentū in ihrl̄m cunctis
aſtantibus in ꝯfirmatione ſue fictionis ad
didit moyſes erat rufus et criſpus. iheſꝰ

filius marie erat flauꝰ capillis et medie ſta
ture et videbantur ab eius capite aque ꝓſi-
lerent tn̄ aqua nō erat ibi. Abrahā erat pro
certo mihi ſimilis. Sequit̄ in p̄dicto libro
ſcale machometi peractis orōibus in tēplo
vt ſupra. Ecce gabriel per manū me accipi
ens duxit extra templū et oſtēdit mihi quā
dam ſcalaꝫ que durabat a primo celo vſqꝫ
ad terram vbi ſtabant. Erat enim ſcala illa
pulcrior res ꝙ vnqꝫ viſa fuerit et ipſius pe
des iuncti ſunt ad lapidem illum ad quem
deſcenderā ego primo et primus gradꝰ erat
de rubino. Secundus de ſmaragdo Tertꝰ
de perla albiſſima et quilibet alioꝝ de lapi
de p̄cioſo iuxta naturam ſuam cum perlis
operato ex auro puriſſimo tam ditiſſime ꝙ
nullum cor hominis cogitare hoc poſſit et
erat circundata angelis qui cuſtodiebāt eū.
Gabriel quoqꝫ me per manū accepit et ele-
uans a terra poſuit me ſuper primū gradū
ſcale et dixit mihi: Aſcende machomete et
aſcendi et gabriel mecū ſimiliter. angeli ve-
ro cuncti aſſociabant me qui erant ad ſcale
cuſtodiam deputati. et ꝓcedens per ſcalam
vidi quēdam angelum valde magnuꝫ qui
ſuper cathedraꝫ ſedēs tenebat in manu ſua
tabulam quandaꝫ que ab oriente durabat
vſqꝫ ad occidentem qui vna hora tabulam
reſpiciebat et alia mundū et precepit michi
gabriel ꝙ ſalutarem eū quia magnū tene-
bat locū coraꝫ deo. ſalutaui et ipſe reddidit
mihi ſalutationē capite ſuo et non tn̄ ore.
Et dixit illi gabriel quō non ſalutas hoīē
meliorem de mūdo et ille queſiuit a gabri-
ele dicens. quis ergo hic ē gabriel reſpōdit
hic machometus nūcius dei noſtri. Et ille
Eſt ne ipſe iam miſſus Et gabriel dixit vtiqꝫ
ſine dubio et ſtatim me ſalutauit angelꝰ
dicenſ valde bona noua de maximo bono
quod deus mihi preparauerat. Dixit etiaꝫ
adhuc angelus ille ꝙ ego eraꝫ altior et ho
norabilior nuncijs omnibus et deurẽ cun
ctorum dominus populorum. Et addidit
Scias machomete ꝙ populus tuꝰ erit ille
qui in hoc mundo manebit poſterior et plꝰ
durabit quam omnes alij populi vniuerſi
quia deus multum diligit gentem populi
eo ꝙ vitant malum et faciunt quidem bo-
num et ſic ab illo expeditus. Gabriel michi
dixit ꝙ ille erat angelus mortis. Quo
audito mox verſus ipſum iui et dixi.

Es tu angelus mortis qui reſpondit vtiqꝫ. Poſtea queſiui ab eo rogãs ꝙ diceret mihi quomõ ipſe de corporibus hoĩm animas extrahebat. Qui reſpondit. Scias machomete ꝙ ab illa hora qua. Adã qui fuit primus hominũ creatus eſt a deo et poſit⁹ ſuꝑ terram dedit mihi de⁹ hoc officium vt extraham aĩas de corporibus hominuꝫ vſqꝫ ad venturã iudicij diem magnam ita ꝙ nemo viu⁹ remaneat excepto ſolũ deo et me etiaꝫ cum eodem debet namqꝫ poſtea deus mihi animã meam extrahere ac ipſe poſt moduꝫ ſine fine ſolus in vita perdurabili remanere Et queſiui ab eo quomõ cognoſceret ꝗ aĩe iture eſſent in paradiſum et que in infernuꝫ Et reſpondit machomete nõne vides tu ꝙ nomina cũctoꝝ hominũ qui quondam fuerunt et qui modo ſunt et erunt vſqꝫ in finem preſentis ſeculi omnia in hac tabula ſcripta patent. Et etiam mors quã habitur⁹ eſt ipſoꝝ quilibet nec non et bonum et maluꝫ qđ deus iam illis ꝑparauit iuxta meritum ſingulorum. et ideo bene ſcio qui coꝝ in paradiſũ et qui in infernũ ſunt ituri. Narrat etiã ibi modum quõ mittit angelos bonos pro bonis et malos pro malis et quõ extrahit animas bonoꝝ cum dextera et animas maloꝝ cum ſiniſtra. Sequit̃ et profectus inde vidi alium angelũ ita magnum ꝙ tenebat caput ſuũ ſupra celum et pedes eius in abiſſuꝫ ꝗ fact⁹ erat ad modũ galli cui deus oſtẽderet omnes horas quibus fieri orationes debebant. Nam cũ tempus erat orandi veniebat quedam vox de celo dicens tu creatura que deo es obediens precipio tibi ꝙ laudes deum et mox ille angelus alta voce dicebat benedicatur deus rex ſanctiſſimus angeloꝝ et animarum et creaturarũ omniũ quo dicto galli qui ſunt in terra hoc audientes ꝯfeſtim cantabant omnes et deũ cantãdo laudabant dicentes in cantib⁹ ſuis vos omnes qui obedientes eſtis deo ſurgite et laudate ipſum qm̃ ideꝫ potens eſt ſuꝑ oẽs res et ipſe fecit eas etiaꝫ et creauit. Et ꝓfect⁹ inde vidi quendã alium angelum cui⁹ medietas erat ignis et medietas niuis nec tñ ignis deſtruebat niuẽ nec ecõtra qui etiam laudabat deũ orans ꝙ ſicut in eo cõiunxerat ignem et niuem ſic iungeret corda gentium que ſibi obedientes eſſent. Et ꝓcedẽs inde vidi aliũ angelum ita magnũ ꝙ eius magnitudinem dicere non auderẽ ſalutaui eum. ſed ipſe in orõibus exiſtens non mihi reſpondit dixitqꝫ ſibi gabriel. Quare nõ ſalutas meliorem hominẽ vniuerſi ſeculi. Et ille quis eſt ille de quo dicis. Et gabriel angelo hic eſt machometus quẽ vides. Et ille Eſt ne ipſe miſſus adhuc. Et gabriel reſpõdit vtiqꝫ vere. Et ecce ſtatim angelus ille ac alij quos primo videram ſalutauerunt me et dixerũt mihi valde bona noua de maxio bono quod ꝑparauit mihi deus. Et ꝓfect⁹ inde vidi aliũ angelũ mirabili mõ magnũ qui ſedebat ſuꝑ ſedẽ et tenebat intra man⁹ ſuas pilam ꝙ maximam cũ quaſi ipſe ſolũ vnum ictum daret celum deſtrueret atqꝫ terram et cum gabriel pilã reſpiceret eandem ſtatim plorare incepit. Et dixi ei. Cur ploras. Et ille machomete hic angel⁹ theſaurarius eſt inferni. Quo audito iui verſ⁹ euꝫ et ipſum ſalutaui Ueruntamẽ ipſe mihi nõ reſpondit Gabriel aũt dixit. quõ non reſpõdes meliori homini ꝙ vnqꝙ fuerit adhuc miſſus Et reſpondit ſicut ſupra dictum eſt de alijs Et addit ꝙ illi qui de populo meo in inferno extiterint minus penarum habebunt ꝙ alij vniuerſi et rogaui eum vt mihi diceret quõ infernus factus eſt. et ſtatim ſic mihi narrare incepit. Scias machomete ꝙ quõ infernus primo factus eſt. de⁹ fecit accendi ignem ſuper eum ſeptuaginta milib⁹ annoꝝ quouſqꝫ factus eſt tot⁹ rubens igne illo: Poſtea vero ſuper illũ ignem fecit ſuꝑ accendi per tantũdem temporis aliũ donec totus factus eſt albus. et poſt hunc ignem fecit adhuc aliuꝫ ſuperaccendi ſimiliter per alia ſeptuaginta milia annorum ita ꝙ tot⁹ niger factus eſt et plus ꝙ aliqua res obſcur⁹ ignis aũt iſte ſemꝑ in ſeipſo ardet mirabili modo fortiter ſed tamen flãmaꝫ aliuꝫ non emittit. Queſiui iterum ab eo ſimiliter quõ facti ſunt angeli inferni et quam vitam ducunt Et reſpodit ſcias ꝙ de⁹ creauit eos oẽs de igne et ſunt in igne nutriti et ſi hora ſola de igne exirent ſubito morerentur nec poſſẽt ſine igne viuere ſicut nec piſcis etiã ſine aq̃. Et ſimiliter creauit eos deus mutos et ſurdos et miſit in corde coꝝ tñ duriciei et crudilitatis ꝙ hoc nemo recitare valeret neſciũt enim quicquid aliud facere ꝑterꝙ torquere crudeliter et affligere peccatores et ideo fecit eos de⁹ mutos et ſurdos ne audirẽt voces

Ite mirabilia fatui tunc.

ſeu lamenta peccatorū cum ipſos affligunt
Et ſimiliter fecit eos ita crudeles ꝙ ſi forte
videant peccatores aliqua ſigna humilitatiſ
ꝓtendere ipſi neq̧ de peccatoribus neq̧ de
ſolo humilitate curam habeāt aut vllā etiā
pietatem. Nam preter penam ignis inferni
quā ſuſtinent peccatores habent penā aliā
valde crudelē quia angeli qui ſunt ibi ma
ximis malleis ferreis torquent et maleant
duriter peccatores ꝓpter maximā crudelita
tem que in eis eſt prout in alchorano loqui
tur deus dicens. miſimus quidem in infer/
num angelos noſtros fortes et duros atq̧
crudeles vt noſtra mandata facient et obſer
uent ipſi quoq̧ nobis obediunt in omnibꝰ
que mandamus. et cū theſaurarius michi
hec omnia retuliſſet ego et gabriel ab eo re/
ceſſimus timore paueſcentes nō modico.
Et vltra ꝓfecti ſumus quouſq̧ venimꝰ ad
primum celum et hoc dicitur celum lune
quod totum erat ferreum et habebat tantū
ſpiſſi in ſoliditate quantū poſſit homo ire
in quinq̧ annis et tātundē ſpacij erat inter
ipſum et alium ſecūdū celum Gabriel aūt
pulſauit ad portā et ſtatī venit ad nos qui
dam angelus ita magnus ꝙ ipſe in longi
tudine habebat ſpaciū itineris hominis ꝑ
mille annos. et tantūdem in latitudine. vi/
dimus etiam portas celi q̄ mirabiliter pul
chre erant et multos etiam angelos cuſtodi
entes eos qui erant valde bene ac ditiſſime
ornati. Tunc gabriel venit ad vnam por/
tarum vt intraret quod cū vellet facere q̇dā
angelus dixit ei. gabriel quid vis et quis
eſt tecum. Qui reſpondit: mecū eſt macho/
metus ꝓphetarum ſigillū oīm et cunctorū
dominus nunciorū et volumus ibi intꝰ in/
trare. Hoc aūt dicto mox nobis porte apte
ſunt et intrauimus et cum introiuſſemꝰ oēs
angeli qui erant ibi ſalutauerūt me et dixe/
runt mihi valde bona noua de quibus nō
modicum ſum gauiſus. Et reſpiciens vidi
ꝙ ipſi habebant facies hominū et corpora
ad modum vaccarū habebant etiā ad mo
dum aquilarum alas et erant hi angeli nu/
mero ſeptuaginta milia quorum quilibet
habebat ſeptuaginta milia capita et q̄dli/
bet caput ſeptuagenta milia cornua. et q̄d/
libet cornu ſeptuaginta milia nodorum et
inter vnum nodum et alium erat ſpaciū iti/
neris hoīs per quadraginta annos. Vidi
adhuc plus ꝙ in quodlibet predictorum ca
pitum erant ſeptuaginta milia facierum et
quelibet facies habebat ſeptuaginta mi/
lia orum et quodlibet os ſeptem milia
linguarum. et quelibet ex linguis illis ſcie/
bat ſeptem milia loquelarum et etiam lau/
dabant deum ſeptuaginta milibꝰ horarum
in die. Vidi etiā inter angelos illos duos
homines ſedentes ſuper duos ſedes clarita
tis qui nimis pulchri erant tam ſtatura cor/
porum ꝙ facierum forma habebant enī ca
pillos ſuos omnes albos ad modū niuis
et barbas etiam magnas in eundē modū
albas et veſtimenta ipſorum erant ita albiſ
ſima ꝙ vix poterat homo reſpicere ipſa. Nā
circa ipſorum capita valde maximam clari
tatem habebant. Et queſiui a gabriele q̄
illi eſſent. qui reſpondēs ait. Scias macho
mete ꝙ ille qui ſedit in inferiori ſede vocat
iohanna ibni zacharia quod interpretatur
iohannes filius zacharie Eſt enī hic ex dei
prophetis vnus. Ille tamē alius qui alcꝰ
ſedet vocatur. Yſa ibinmaneni quod inter/
pretatur iheſus filius marie. Hic enī iheſꝰ
ſpūs dei eſt et ipſius etiam genitus verbo
fuit Quo audito in verſꝰ eos et ipſos etiā
ſalutaui Ibidem tandē queſierunt a gabri
ele quis ego eſſem gabriel autem nomen
meum dixit eiſdem ac ipſi cōfeſtim ſaluta/
uerunt me et dixerūt etiā michi valde bona
noua de maximo bono quod deus mihi ꝑ
parauerat Quibꝰ viſis ꝓceſſimus inde quo
uſq̧ peruenimꝰ ad ſcōm celū quod totū erat
ereum et habebat in ſpiſſo tantū ſpacij quā
tum poſſet homo ire in quingentis annis
et tantūdem inter ipſum et aliud celum erat
Gabriel vero pulſauit ad portā et ꝯfeſtī ve
nit ad nos quidā angelꝰ qui aperuit nobiſ
eā et hic angelus ita magnus erat ꝙ tene/
bat caput ſuum vſq̧ ad celū ſeptimū et pe/
des ſuos etiam vſq̧ ad fundū terre Hic nar
rat ꝙ vidit angelos qui ſeptuageſies mille
ſies habebant maiora corpa ꝙ habuerunt
alij angeli quos viderat in alio primo celo
et quō ſalutauit eos et q̄liter ipſi precognito
ſuo noīe ꝑ gabrielē ſalutauerūt eū ſicut ſuꝑ
dictū eſt Narrat etiā ꝙ vidit inť eos ioſeph
filiū iacob etate ſenē et ſedentē in claritatis
ſede quē cū ſalutaret et a gabriele cognoſce/
ret ꝙ eēt machometꝰ dixit ꝙ ipſe etiā ſaluta
uit eū et dixit ei bona noua etc. Profecti er

go inde ꝑuenerunt ad tercium celum quod
totum dicit fore argenteum et ꝙ habebat
in ſpiſſo ſpaciū itineris hominis per quin-
gentos annos et tantūdem etiā inter ipſuȝ
et quartum celum. Narrat hic quō vocante
ad portā gabriele venit ad eos quidā ange
lus ita magnꝰ et fortis ꝙ ſi aliquis pone-
ret ſuper palmā eius totū mundū cū omni
bus que in eis ſunt nihil inde ſentiret Dicit
etiam ꝙ vidit ibi angelos valde magnos
habētes facies vaccaꝝ et manus clarita-tis
ordinati per acies et ita ſtricti et coniūcti ꝙ
homo non poſſet ſolū pilā mittere inter eoſ
et quomō eos ſalutauit vt ſupra. Dicit etiā
ꝙ vidit inter eos enoch et helyā ſedentes ſu
per ſedes claritatis et quō gabriel notifica-
uit eis nomen machometi et ipſi ſuo nomie
audito qualiter eū ſalutauerūt vt ſuꝑ. Per-
uenientes ad quartuȝ celū dicit ꝙ erat totū
de auro puriſſimo et ꝙ habebat tantum de
ſpiſſo quātuȝ homo poſſit ire in quingētis
annis et tm̄ inter ipſuȝ et aliud quintū celū
Dicit etiam ꝙ pulſante gabriele ad portaȝ
venit ad eos vnus angelus qui ita magnꝰ
erat ꝙ ſuper pollicē dextre ſue manꝰ tenebat
oēs aquas dulces et ſuper pollicem ſiniſtre
amaras Dixit iterū ꝙ vidit ibi ſeptuagin-
ta milia angeloꝝ qui oēs habebant facies
aquilarum et eorum quilibet ſeptuaginta
milia alarum et quelibet ala ſeptuaginta-
milia pennarum et quelibet penna in longi
tudine habebat ſeptuaginta milia cubitoꝝ
inter quos dixit ſe vidiſſe aaron ſedentē in
ſede claritatis diademate ſplēdido corona-
tum et quō ſalutauit euȝ vt ſuꝑ In quinto
celo quod dicit totū eſſe de perla et habere
tantū ſpacij in ſpiſſo ſicut eſt itineris homi
nis per quingentos annos et tantūdem in
ter ipſum et celum ſextum vocante gabriele
aſſerit ꝙ venit ad eos quidaȝ angelus qui
totus erat de igne et habebat ſeptem milia
brachioꝝ et in quolibet brachio ſeptem mi-
lia manuū et ī qualibet manu ſepteȝ milia
digitoꝝ et ꝙ quilibet illoꝝ digitoꝝ lauda-
bat deum ſeptē milibꝰ horarū in die Dicit
etiam ſe ibi vidiſſe multitudinem angeloꝝ
quoꝝ facies erant ad modum vulturum et
quomō ſalutauit eos vt ſupra Et inter eos
narrat ſe vidiſſe moiſē pulcherrimū ſuꝑ ſedē
claritatis ſedētē et quō ſalutauit eū et qua-
liter cognito eiꝰ noīe a gabriele eis dt Scias

machomete ꝙ deꝰ te vult et pplm tuū mag
nis ieiunijs et nō paucis orōibꝰ onerare tu
aūt roga ipm vt alleuiet ea tibi qꝛ ppls tuꝰ
aliter ſuſtinere nō poſſ; In ſexto celo quod
dixit totū eē de ſmarado et habere in ſpiſſo
iter quīgētoꝝ annoꝝ et tantundē itineris in
ter ipm et ſeptimū celū Narrat etiā ꝙ gabri
ele pulſante ad portā venit ad eos quidam
angelꝰ qui ſeptuageſies milies erat maior
ꝙ̄ aliquis ex alijs quos primo viderat et
ꝙ talis erat eiꝰ magnitudo ꝙ ſi ipſe vellet
facere celū abſorberet atqꝫ terrā et nullꝰ ꝗ̇
pe ꝑſentiret Dixit etiam ſe vidiſſe ibi alios
angelos q̇ ſeptuagies milies maiores erāt
oībꝰ prius viſis et ꝙ oēs erāt de ſmaradis
et perlis et de rubinis auro et argento inter
mixtis et equꝰ gabrielis erit ſimilr inr eos
Dixit ꝙ ſalutauit eos et ipſi noīe ſuo a ga-
briele cognito etiā ſalutauerūt eū etc̄ vt ſuꝑ
et inter eos ſe dixit vidiſſe. Abrahā in ſede
maieſtatis fulgenteȝ pluſꝙ̄ ſol. et quō ſalu
tauit eū et ipē a gabriele ꝯgnito eiꝰ nomie
dicit ꝙ ſalutauit eū et dixit ei inter cetera.
Scias machomete ꝙ deꝰ multū te diligit
ac te inr alios nūcios ſuos ꝓcolligēs amo
re tui valde pplm tuū amat dico naqꝫ tibi
ꝙ paradiſus totꝰ eſt plenꝰ hijs verbis ſcilȝ
ȝogbay halla hille dille halla qđ interꝑtaṙ
ſit honor et laus deo et ſibi gr̄as reuelamꝰ
qꝛ nō eſt deus aliꝰ preter eū nec eſt virtꝰ aut
poteſtas alia niſi ipſius dei altiſſimi atqꝫ
magni et dicit ꝙ rogauit eū abrahā ꝙ mo-
ueret ppl; ſuū et diceret frequēter verba illa
et ꝙ diceret etiam populo ſuo ꝙ muri pa-
radiſi ſūt de auro puriſſimo et menia de au
ro puro et calx de muſto et ꝙ hic ꝑadiſꝰ erat
ꝑparatus ſibi et omibꝰ credētibꝰ et tenētibꝰ
legē eius. In ſeptimo celo quod totuȝ dicit
eē de rubino clariſſimo et rubicundiſſimo
et habere in ſpiſſo iter quingentoꝝ annoruȝ
et tantundē inter ipm et octauū celū. Nar-
rat ꝙ pulſante gabriele ad portaȝ venit ad
eos quidā angelus quē nemo qualis erat
recitare valeret niſi ſolū deꝰ qui ipm fecit et
creauit Dixit etiā ꝙ cū introiſſet vidit quoſ
dā angelos quoꝝ magnitudinē et formam
recitare nō audet qꝛ deꝰ ſibi inhibuit ne ali-
cui viuenti reuelaret dicit tn̄ ꝙ habebāt oēs
oculos eleuatos ad deū et laudabāt deum
et ꝙ ſurrexit inter eos vnꝰ qui erat celi al-
mocadē qđ interꝑtaṙ arabico eloqo velud

ille qui vocat ſarracenos cū orōes ſuas fa-
cere debēt et tā cito cū ſurrexit ad orationes
vocare īcepit dicēs balla buba kibar quod
interpretaᵗ magnus eſt deꝰ. Poſt hoc autē
dixit le bille balla illala qd̄ interpretaᵗ nō ē
deꝰ aliꝰ niſi deꝰ. Dixit etiā adhuc barſedu
le bialla billa la. qd̄ interpretaᵗ teſtificemini
ſimiliter machometū nunciū dei eſſe. dixit
etiā poſtea ba ya laſala baby a lalphala qd̄
interp̄tatur venite ad orōnes veſtras et ad
p̄fectum veſtrū et dixit ꝙ ipſe fecit ſimul cū
illis angelis duas orōes paruas et gabriel
dixit ſibi qd̄ deꝰ p̄fecerat eū ſuper oēs alios
nūcios et ſup oēſ quos viderat ī ſepteꝫ celis
ſupius enarratis. Dixit etiam ꝙ inter illos
angelos vidit adā ſenem in ſede claritatis
ſedentē coronatū corona claritatis puriſſi-
me et quō eū ſalutauit et adā eius cognito
nomine a gabriele qualiter etiā ipſum ſalu
tauit et inter cetera dixit Scias machomete
tu q̄ pater eſ filioꝝ meoꝝ ꝙ padiſꝰ clauſꝰ ē et
ꝙ neqꝫ ꝓpheta neqꝫ hō alius introibit quo
uſqꝫ tu ibi ſis et populꝰ tuus ſtatuit quoqꝫ
dñs ita eſſe. In octauo celo quod dicit totū
eſſe de vno topaſio pulcherrimo ad viden-
dum mortalibus incognito qd̄ habebat in
ſpiſſo iter quingentoꝝ annoꝝ Narrat ꝙ pul
ſante gabriele ad portā venit ad eos quidā
angelus de claritate totꝰ cuꝰ claritas ſeptu
agies milies maior erat ꝙ claritas ſolis et
ꝙ habebat angelus ille ſeptuaginta milia
capitū et quolibet caput ſeptuaginta milia
facieꝝ et quelibet facies ſeptuaginta milia
oculoꝝ et quilibet oculꝰ ſeptuaginta milia
pupillaꝝ et quelibet pupilla tremebat ſep-
tuaginta horaꝝ in die territa dei metu dixit
etiā ꝙ vidit ibi alios angelos qui erāt ſep
tuagies milies maiores oībus alijs ſupra
dictis et vidit ibi quaſdā kartinas que ſe-
parabāt inter angelos et deū numeꝝ autē
illoꝝ angeloꝝ dicit ꝙ nemo nouit niſi ſolꝰ
deus Vlteriꝰ dicit ꝙ intrauerūt primā ſe-
parationem kartinaꝝ que erāt ſeptuaginta
et venerūt ad aliā ſeparationem aliaꝝ ſep-
tuaginta diuerſoꝝ coloꝝ et ſic de ſeptuagin
ta in ſeptuaginta quouſqꝫ peruenerūt ad ali-
as ſeptuaginta ſeparationes que oms de p̄
lis. Et dixit ꝙ inuenerūt alias ſeptuaginta
ſeparationes aque et totideꝫ niuis et totidē
grādinis et totidē nebulaꝝ et totidē tenebra
rū et totidē ignis et totidē claritatis et totidē
glorie dei et totidē celoꝝ oīꝫ quos hō cogita
re valeat et inf oēs ſeparatiōes erāt tot an-
geli ꝙ a nemine poſſet dici numerꝰ eorūdē
qui nunꝙ laudare deū ceſſabunt circa eas
eūdo et veniendo et dicit ꝙ ibi reliqt eū ga
briel ſolū et ꝙ aſſumpto vigore cordis tran
ſiuit omnes illas ſeparatōes quouſqꝫ pue-
nit ad illā que erat gloria dei. et ꝙ cū ibi ap
propinquaſſet audiuit vocē quādā dicentē
ſibi hagopecodē. ya. ab ibi ya muhagmeth
qd̄ interpretatur appropinquate mihi ami
ce machoēte. Et dicit ꝙ hoc audito appro-
pinquauit ſibi magis. et ꝙ audiuit vocem
aliā illud idem ſibi dicentē et ꝓpinquiꝰ ac
cedens audiuit illud idem hec ſupaddens
Scias machomete ꝙ tu es apd̄ me magis
honoratus ꝙ oms alij nūcij et magis ex-
altatus etiam ꝙ omnes alie creature quas
fecerim ſiue ſint angeli homines aut diabo
li. Et dixit ꝙ mox appropinquās tm̄ p̄fe-
ctus eſt ꝙ inter deū et ipm̄ nō erat niſi ſpa-
cium duaꝝ baliſtaꝝ et ꝙ tūc ſalutauit deū
et deꝰ euꝫ Et quod deꝰ queſiuit ab eo quō
populus ſuus faciebat et qd̄ ip̄e rñderat qd̄
erant multū ſibi obedientes et quod deus
ſibi dicit Machomete p̄cipio tibi quod faci
as populū tuū ieiunare ſexaginta diebꝰ an
no quolibet et orōnes quinquaginta facere
omni die quo dicto dicit qd̄ receſſit a deo et
rediens inuenit gabrielē et reſpiciendo mi-
rabileꝫ māſionē dei dicit qd̄ vidit cathedrā
dei intra ꝙ erant. iiij. elementa et vtrūqꝫ ſe-
culū et paradiſus et etiam infernus et celuꝫ
et terra que omnia creauerat deus intra ca-
thedrā illā Dicit etiam quod habebat. iiij.
pedes quoꝝ q̄libet habebat ſeptuagies mi
lies plus longitudinis ꝙ ſit a celo vſqꝫ ad
terram et quod illam cathedrā portāt in hu
meris ſuis iiij. angeli quoꝝ quilibet habet
iiij. facies ſcꝫ ante et retro et a dextris et a ſi-
niſtris et vna facies erat hominis alia aqͥle
alia leonis et alia thauri et corpora eorum
plena oculis et quod in fine mundi angelꝰ
exiſtens in figura hominis rogabat deū ꝓ
hominibꝰ vt miſereaᵗ eis et peccata dimit-
tat. Aliꝰ exiſtens in figura aquile rogabat
deum ꝓ auibꝰ alius exiſtens in figura leōis
rogabat ꝓ beſtijs ſiluestribus et exiſtēs in
figura thauri pro beſtijs domeſticis Innu-
meralia fatuitatū narrat de ſeptem para-
diſis quos narrat ſe vidiſſe inter q̄ dicit ꝙ

ille qui eſt in inferiori gradu ſuperioris pa-
radiſi habet ad opus ſuū per omnes partes
circa ſe tantū ſpacij quātū homo poſſet ire
in quingē centū annis et ꝙ donat ei deus
quingētas feminas in vxores et iiij. milia
virginū et octo milia aliaꝝ que nō ſunt vir-
gines ad ei ſeruiendum in omnibus rebus
ſuis et ꝙ qualibet die venit ad eos quidā
angelus qui dicet eis centū alpholia que
ſunt velud panni aurei ad veſtiendū et poſt
multa dicit ꝙ relinquerūt eū gabriel et ari
dubaz theſaurarius paradiſi et iteꝝ rediit ꝑ
eandem viā ad deum et ꝙ tunc deus dede
rat ei librū alchorani quē accepit de manu
dei et dicit ꝙ abſtulit deus viſū ab oculis
eius et reddidit cordi et ꝙ ſic vidit eū et ꝙ
ipſe deus poſuit manū ſuam ſuꝑ caput ſuū
ita ꝙ ipſius manus frigiditatē in corde ꝑ-
ſenſit et ꝙ mox ei oēs ſcienciam docuit et ꝙ
ſciuit omnes res que fuerunt hactenus et q̄
impoſteꝝ ſunt future et dicit vlterius ꝙ ro-
gauit deum vt alleuiaret ſupradictas quin
quaginta oraciones populo ſuo nō auſus
erat aliquid dicere de ieiunio ne ſibi reputa
retur guloſitas et ꝙ deus amore ſui alleui-
auit eas deducendo ad quinque orōnes q̄s
diceret popul⁹ machometi omni die. ſic ꝙ
tres de die et due de nocte dicerent et ꝙ vn⁹
almocaden vocaret ad dicendū eas et cum
vocaret ꝙ mitteret digitos ſuos vbi decet
ſequitur ꝙ peciit licenciam a deo et receſſit
et cū veniret ad celum vbi erat moyſes enar
rans ſuperioribus de alleuiatione orōnū z
dicit ꝙ eius ꝯſilio iterū rediit ad deum pro
alleuiatōne ieiunij ſexaginta dieꝝ et primo
reditu obtinuit decē dies. Secundo alios
decem. Et tercio alios decē quouſque non re
manſerunt niſi xxx. dies et ſic dicit ꝙ pre ve
recundia non fuit auſus amplius redire ad
deum Et finaliter poſt enumera alia men-
dacia que ꝓpter vitandam ꝓlixitatē omit
to dicit ꝙ gabriel reduxit ipm̄ ad ſcalam ꝑ
q̄ aſcendit et ꝙ deſcenderūt ſimul vſque ad
lapidem ꝑnotatū. et ꝙ equitauit alborac
expeditus a gabriele. et venit ad domū ſuā
et inuenit vxorē ſuā in lecto que adhuc dor
miebat cui enarrauit omnia que ei accide-
rant. Et poſtmodum predicauit eadem in
mequa ꝑtib⁹ ſuis caroiꝛis et alijs gentib⁹.
Hec pauca ſunt collecta ex maximo pelago
mendacioꝝ ꝑdicti libri qui dicit ſcala ma-
chometi Alibi legit ꝙ cum ꝑdictā viſionē
narraſſet machometus gentibus vniuerſis
in illis ꝑtibus. Sexaginta milia hominū
cognoſcentes fictionē a lege eius receſſerūt
et cū dicerent ei aſcende in celum de die no-
bis cernentib⁹ et videam⁹ angelos occurrē
tes nō recognouit falſitatē ſuam. ſꝫ ait laus
deo meo nunq̄d aliud ſum ego quā vnus
hō et nūci⁹. Ecce viſū eſt fundamētū legis
machometi. Uere hec ſola fictio viſiōis dꝫ
ſufficere ad ꝯfutādū quicq̄d machometus
fecit. Nā non ꝑmiſit eis ſpūſſanctus mētiri
niſi ita manifeſte vt homo clare aduerteret
fictionem nec inde reprobationē ꝓpter cla-
ritatē ſue falſitatis nō ſolū apd theologos
ſꝫ etiā apud naturales ꝑhos q̄ vero nō vt ho
mines ſꝫ vt beſtie viuūt in voluptuoſitate di
licias carnis ſequētes velociſſime curſu in
dampnatiōis ꝑaſpicuū miſerabiliter cadūt
O infelix homo innumerabiliū animarum
dāpnationis cauſa. O rabies ambitionis
et luxurie maledicta machometū decepiſti
vt alios deciperet. O dei ꝑmiſſio et iudiciū
abſconditū et tam ſpurciſſimo atque beſtiali
homini et tā aptis mendacijs homines fir
miſſime adhereāt etiā vſque ad mortē. Ipſe
eīm ſeducit aliquo modo plus quā angelū
aliqñ celū nunciū aliqñ ꝙ pro angelis in-
tercedit et quō potuit tot angeloꝝ ſplendo-
res ſuſtinere in celis qui dicebat ꝙ qñ ap-
parebat ei angelus gabriel ſemper cadebat
in terrā et expumās agitabat et inuiaiabā
tur man⁹ et pedes eius. Nec eīm in predicta
viſione dicit ſe raptū ſicut fuit paul⁹. ſꝫ dic
ꝙ aſcēdit ſimul in corpore et anima cuius
ſignū eſt vt ſuꝑ patuit quia dicit ꝙ de⁹ teti-
git eum manu ſua et ſenſit frigiditatē eius
vſque ad medulā ſpine dorſi eius et vſque ad
cor. ergo deum et angelos ponit corporali-
ter dimenſuratos que eſt hereſis dānata vt
ſupra patuit libro iij.

De ꝯcordia et diſcordia legis machome-
ti cū lege xp̄i in articulis fidei et in ꝑceptis.

Uinta ꝯſideratio ē ſcire in quo cō-
cordāt et diſcordāt lex xp̄i et lex ma
chometi quo ad articulos fidei et precepta
lex eīm xp̄i que excellentiſſima ē vt fuit decla
ratū libro primo nō inordinata ē in ſuis cre
dibilib⁹ nec in ſuo proceſſu ſicut eſt lex ma-

chometi. et quo ſatis conuincitur nō eē a deo
q̄ q̄ a deo ſūt ordiata ſūt vt dixit appl's ad
ro xiij. ſicut i opib3 nature et ſacris ſcripturis
pc̄ulib3 inuenit q2 eni lex moiſi data a deo
fuit ordinatiſſime incepit a creatiōe mundi
Deide, ꝓſecut⁹ ē ordinem tēpis et hiſtorie
vt pat3 cuilib3 īuēti p totū pētateucū ꝓphe
etiā in ſuis ſcripturis ordiate ꝓceſſerūt etiā
ordie tēpis oñdentes quo tempe vl' ſub qui
bus regibus ſemper etiam ſeruātes ordinē3
hiſtorie vel ad minus ordinē materie euā
gelium etiā xpi ordinatiſſime ꝓcedit ordie
tempis et hiſtorie et materie deinde ecia3 vi
ta et doctrina et miracula xpi. In alchora
no aūt null⁹ ē ordo nec temp⁹ q2 n̄ dicit ſub
quib⁹ regib⁹ vl' quo tempe nec ibi ſeruatur
ordo hiſtorie. Nā pmū capitulu3 a quo in
cipit dicit rubrica vl' apcio libri in quo ſine
dubio cōueniēter icipit ab orōe et laude dei
ſ3 imediate poſt breuē orōe3 ꝓſequitur op⁹
et ē capitulū ſcōm de vacca rufa quā immo
lauit moiſes cui⁹ hiſtoria ē in leuitico. Ter
ciū capitulū eſt de famelia noſtra qui fuit pr̄
moiſi et aaron. et ſtati ſequitur Quartū ca
pitulū de mulierib⁹ et ſic de alijs ita inor
dinate q̄ nō eſt homo in mundo qui poſſit
de ordine hiſtorie et capituloꝝ reddere ratio
nem. nec ibi ſeruatur ordo materie. nam nū
quam vnam materiam ꝓſequitur ordinate
ſed ſtati3 de vna materia ſe transfert ad alte
ram omnino extraneam recte ſicut arreptici⁹
nec etiam ibi ſeruatur ordo argutionis vel
alicui⁹ probatiōis. ſed tota doctrina eſt ex
ſuppoſitione et ponit vna3 propoſitionem
per ſe veram et ex illa concludit quandam
aliam que nihil habet facere cū ea ſicut fre
quentiſſime dicit q̄ deus eſt excelſus et bo
nus et alchoranū eſt lex ſaluationis et q̄ de
us eſt deus et q̄ nullus eſt alius niſi de⁹ et
machomet⁹ eſt ꝓpheta veridic⁹ ſeru⁹ dei et
q̄ nullus eſt deus niſi deus. S3 que ſit iſta
ꝯcluſio q̄ machomet⁹ eſt veridic⁹ ſeru⁹ dei
et q2 de⁹ eſt de⁹ et ſic de plurib⁹ alijs dictis
inordinatiſſimis q̄ cauſa breuitatis omit
to Eſt igr̄ lex machometi diſcordās in ordi
ne a lege xpi q̄ vt clari⁹ videat᷑ et ante ſit a
liqua ꝯcordācia inter eas ad ordinatiſſimā
ſeriē articuloꝝ fidei xpiane deſcēdo vbi tria
p̄ambula p̄mittunt᷑ Primū eſt q̄ articulus
in ꝓpoſito nihil aliud eſt q̄ veritas de na
tura diuia cū gr̄a ſcd3 hugonē de ſcō victo
re. et hoc notificacio datur de articulo ſtricte et
ꝓprie ſūpto put trahit᷑ ad ptes ſimboli ap
poſtoloꝝ cuilib3 enī articulo ꝯuenit et ē ſen
ſus Articul⁹ artat nos ad credendū de deo
nō ſolū que dicunt᷑ de deo per naturā vt cre
do in deū patrē oīpotentē hoc enī ad natu
rā diuinā pertin3 ſ3 etiā que p grāz dicuntur
vt qui ꝯcept⁹ eſt de ſpūſancto. hoc enī ptinet
ad grā3 vn̄ ſenſ⁹ eſt articul⁹ eſt vitas de deo
ꝯtinās naturā et grām Scōm p̄ambulū eſt
q̄ ſimbolū ſcd3 naturalē philoſophiā dicit᷑
ꝯueniēcia Sic igit᷑ ꝓpter ꝯueniēciā intellec
tuū in veritate vna et ꝓpter ꝯueniēciā ap
poſtoloꝝ ſiue patru in ſimbolo ꝯponēdo ac
etiā ꝓpter ꝯueniēciā ſcripturaꝝ ex quaꝝ ag
gregatiōe factū eſt nō immerito ſimbolū fi
dei appellat᷑ a ſin q̄ eſt cō vel ſimul et bole
q̄ eſt ſentēcia quaſi ſentecia multoꝝ ſil' Sed
q2 tria ſunt ſimbola opor3 cauſas inſtituti
onis aſſignare Vn̄ cauſa inſtitutōis ſimbo
li apploꝝ fuit fidei inſtructio reſpectu credē
doꝝ ad ſalutē neceſſarioꝝ. Cauſa vero ſim
boli athanaſij fuit erroris excluſio propter
multiplices errores pululātes Ratio aūt ſi
ue cauſa ſimboli patrū fuit fidei explanatio
circa dubitatiōes emergētes. Itē ſimbolu3
appoſtoloꝝ ſubmiſſe dicit᷑ vt ſtat⁹ appoſto
loꝝ et fideliū primitiue eccleſie rep̄ſentet᷑ qn̄
appoſtoli et fideles nō audebāt fidē xpi vl
quequa q̄ ꝯfiteri in manifeſto Simbolū ve
ro athanaſij in prima cātat᷑ vt deſignet᷑ q̄
fides ē prima mētis illuiatio. S3 ſimbolū
patrū in miſſa cātat᷑ vt in ꝯfeſſiōe fidei et de
uotione p̄paret᷑ ad receptionē dñice corpis
cui⁹ participes p fidē efficimur Terciū p̄cā
bolū ē q̄ ſi habeat᷑ reſpect⁹ ad ea q̄ credēda
ſunt radicaliter articuli fidei ſunt xiiij. quoꝝ
ſeptē ſpectāt ad diuinitatē et ſeptē ad huāni
tatē. et hec ſignata ſūt Apoc. primo in ſeptē
ſtellis et ſeptē cādelabris aureis in quoru3
medio fili⁹ hoīs āmbulat S3 ſi habeat᷑ reſpe
ct⁹ ad eos qui ſimbolū primū ediderūt tūc
fidei articuli ſunt xij. iuxta numeꝝ xij. appo
ſtoloꝝ qui ſcō ſpū edocti nō eſt dubiū ali
quid potuiſſe latere de hijs q̄ ſpectāt ad fi
dei ꝯplemētū et vt maiorē haberēt firmitudi
ne3 ſinguli appoſuerūt ibi ſuas pticulas et
oēs inſimul ſingulas approbauerūt. et hoc
fuit vt vna eccleſia q̄ ſup appoſtolos funda
re debebat haberet vnā fidei credulitate3 q̄
fides catho lica diceret᷑ hec ē fides vniuerſa

lis et ab vniuerſis appoſtolis qui erant fundamentū eccleſie vniuerſalis et hoc ante diſperſionē. Et ideo quia paulus et barrabas electi fuerunt ad apoſtolatū poſt diſperſionem appoſtoloꝝ ſiue diuiſionē ad p̄dicandū ſicut patet actuū xiij. in ſimbolo nihil appoſuerunt. et ſicut xij. appoſtoli ſunt xij. fundamenta eccleſie vniuerſalis. ſic xij. articuli fidei ſunt xij. fundamenta muri ciuitatis iheruſalem ſupne quaſi xij. lapides p̄cioſi quos enumerat beat⁹ iohānes in apoc. xij. dicens et murus ciuitatis habēs fundamenta xij. et in ipſis xij. nomīa xij. appoſtoloꝝ Sequitur fundamentū primū iaſpis etc. et iſto ordine pſequar in declaratione articuloꝝ et in conferencia cōcordancie legis et diſcordancie legis xp̄i et machometi.

De primo articulo fidei et de cōcordācia et diſcordācia ſarracenoꝝ cū xp̄ianis in eodē

Primus articul⁹ fidei xp̄iane ē Credo in deū patrem omnipotentē creatorem celi et terre. Hunc in ſimbolo appoſuit petrus princeps appoſtoloꝝ Et hic eſt primū fundamentū muri ciuitatis iheruſalem ſuperne figuratū per primū lapidē precioſum qui dicitur iaſpis apoca. xxi. Hic eniꝫ lapis oculos purgat viſum acuit et cōfortat vt dicitur in libro de ꝓprietatib⁹ reꝝ. Et ſic iſte articulus ptinens ad diuinitatē qui eſt de vnitate dei eſt principiū omnibus credentibus tollendi varios errores gentiliuꝫ plures deos ponenciū et acuendi ac confortandi viſum mentis. Itē per iaſpidē figuratur prima virtus theologica que eſt fides q̄ nunq̄ in ſanctis marceſſit ſꝫ ſemꝑ manet in vigore boni operis ſicut iaſpis viridis coloris eſt. In illis quidā marcida eſt ymmo mortua que fidem habēt et nō cum fide opera. Vñ gregorius in pſona dñi. A me fide diſcrepat qui operib⁹ non cōcordat Hec eſt prima in edificio ſpirituali. quia ſine fide impoſſibile eſt placere deo ad hebreos xi. et nihil retinet qui fidē pdidit vt dicit ſeneca etc. Et illud prudēcij prima petit campū dubia ſub ſorte duelli pugnatura fides dicitur autē prima virtus fides qꝛ ex ipſa cetere generantur vt dicit gloſa ſup illud Mathei. primo: Abrahā genuit yſaac. Yſaac genuit iacob. Gloſa fides ſpem. et ſpes caritatē et hoc eſt intelligendū nō de habitib⁹ que ſimul oēs infunduntur a deo. Sed de moribus quoꝝ vnus generatur ab alio In p̄dicta etiā particula ꝙ beatus petr⁹ poſuit in ſimbolo tres articuli ꝯtinentur loquēdo de articulis vt habetur reſpectu ad ea que credenda ſunt radicaliter ſcꝫ articulus de vnitate diuinitatis. et articulus de pſona patris et articulus de creatione. Credo in deū. Iſte articulus exponitur in ſimbolo maiori vbi dicitur. Credo in vnū deum vbi excluditur error gentilium qui nō credūt in deū ſꝫ in ydolū vel aliquā creaturā Vel excluditur error manicheoꝝ qui dicūt eſſe plures deos ſeu plura principia. et accipitur articul⁹ iſte deuteronomij q̄nto. Vbi dicitur audi iſrael de⁹ tuus vn⁹ eſt Sꝫ nūq̄d exiſtens in peccato mortali dicere pōt ſine peccato. Credo in deū videtur ꝙ nō. q̄a dicit auguſtinus ꝙ credere in deū eſt credendo in eū tendere. credendo eū amare et credendo ei incorporaſi. Et ita videtur ꝙ talis mētitur cū dicit credo in deū· Ad hoc reſpōdet magiſter allexander de ales in fine ſui tercij ꝙ ſicut exiſtens in odio fraterno pōt dicere orōnem dominicā ſine peccato quia dicit eam in perſona eccleſie ſicut ꝓbatur per illud. Eſdre vi. obtulerūt xij. vitulos ꝓ populo dei. Gloſa null⁹ in orōne ſibi aliq̄d petat vel pro ſe ſed pro omnib⁹ qui habent vnum ꝯmunē patrē deū: Similiter exiſtēs in peccato mortali pōt dicere credo in deum ſine peccato nec mentitur cum non ſit ſermo ipſius ſed eccleſie p̄cipue cum ſimbolū in pſona eccleſie dicatur ſit oratio quedā Ideꝫ dicit frater iohānes Aſceñ. in ſcd̄o libro ſūme ſue titulo lv. ꝙ ꝯfeſſio fidei dicitur in ſimbolo quaſi ex perſona tocius eccleſie fides aūt eccleſie eſt fides formata que eſt in omnibus alijs qui ſunt de eccleſia numero et merito. Et ideo cōfeſſio fidei traditur in ſimbolo ſcd̄m ꝙ ꝯuenit fidei formate. Vñ exiſtēs in pctō mortali nō mentitur dicens. Credo in deum. Cum nō ſit ſermo eius ſed eccleſie Sꝫ quid dicenduꝫ ſi quis intuitiue videret deū nūquid mētiretur dicēdo. Credo in deum cū fides ſit ſcd̄m apoſtolū argumentum nō apparenciū et iterū fides eſt credere ꝙ nō vides ſcd̄m auguſtinū. Dico ꝙ pro illo tūc cū quis videt intuitiue deū dicere non poteſt veraciter. Credo in deū ſic patet de beatis in gloria padiſi ſcꝫ in q̄b⁹ iā nō, manet

fides nec ſpes ſ; caritas ſola q̃ nū̃ x̄p excidit Si quis vero in raptu intuitiue videt deū tranſiuit que illa viſio et certitudo remanſit illius viſionis. ſi reſpect⁹ habeatur et illud tunc viſionis illi⁹ non poteſt etiam veraciter dicere. Credo in deū ſicut potuit eſſe ī paulo et ſic legim⁹ ī cronicis beati patris noſtri beati franciſci de fratre egidio laico viro vtique pfectiſſimo. Qui ex eo ꝙ in quodam raptu viderat deū dicebat ꝙ cum ſana conſcientia nō poterat dicere. Credo in deum ſ; ſi poſt raptum nō haberetur reſpect⁹ ad deū viſum ſed ad deum q̃ non videtur ſed ſpectatur videri. tunc certiſſime nō mentitur qui dicit credo in deum ſed fideliter verū profert Secūdus articul⁹ in hac pticula eſt patrem omnipotētem hic pbatur plura alia conſequencia. Si enim eſt omps poteſt creare celum et terram et poteſt dimittere peccata. et ſic de alijs deo proprijs vt patuit in prohemio huius fortalicij fidei licet oīpotencia ſit comunis toti trinitati tn̄ per apropriacionē attribuitur patri. Et ſcd̄m Richardum hec oīpotencia includit omnē ſcientiaꝫ et bonitatem ſummam et ex conſequenti puidēciā reſpectu oim. Tercius articul⁹ eſt. Creatorē celi et terre hoc exponēs maius ſimbolum addidit viſibiliū omniū et inuiſibiliū. Celum enim ſumitur dupliciter eſt enim celū quod videtur et eſt celum quod non videtur vt pbatur p illud pſalmi. celum celi dnō qd nichil eēt dicere niſi ad min⁹ eſſent duo celi vtrūque ergo creauit deus cū vtrūq; ſit celum vt dicit ſcriptura In pͥncipio creauit de⁹ celum et terraz ſiliter et contēta ab eis. Celum inuiſibile continet inuiſibilia vt angelos Celū vero viſibile continet viſibilia et corporalia Ideo congrue ſcd̄m quot exponit ſimbolum mai⁹ per celum intelliguntur inuiſibilia oīa que nobis celanť et per terrā oīa viſibilia. ſicut videť pſalm⁹ dicere terraz aũt dedit filijs hoīz et ſ; creatio ſit cōis toti trinitati cū opa trinitatis a dextra ſũt indiuiſa tn̄ per appropriationē attribuiť patri. Et ſi queras quare hic dicať creatorē et in maiore ſimbolo dicať factorē. Rn̄deť ꝙ creare ē de nihilo aliqd facere. facere vero vt comuniter dictū eſt cōe ad opari aliqd de nihilo et ad opari aliqd de materia. Vt ergo oñdatur opator nō tm̄ factor de nihilo vt angelorꝫ animarꝫ et prime materie ſ etiā oim pductorꝫ ex aliquo. Ideo pfitemur nō tm̄ creatorē ſ; etiā factorē Secta machometi concordat cū lege iudeorꝫ et xp̄ianorꝫ in vnitate dei et rerꝫ creatiōe Ait enī machomet⁹ in alchorano Azoara prima et in plurib⁹ ſequētib⁹ de⁹ veſter vn⁹ eſt nec ē alius pter ipm pius et gratus q̃ creauit celū et terrā terrā in ymo celoq; in ſummo diſpoſuit et ymbres ac arbores eorꝫ que fructus producat et ſ; in hijs duob⁹ ſint nobiſcū concordes ſarraceni ex ſua ſecta ſtatim tn̄ venenū infundans diſcordat a lege xp̄i negās deū creatorē celi et terre eē patrē qꝛ ſcd̄m ſarracenos null⁹ ſit pater ſine coytu. Hūc errorē ipi traxerūt a iudeis quos ſecū machometus habuit conſortes vt ſup patuit cū de eius origine agereť. excecati ḡ cuꝫ cecis iudeis negāt eſſe patrē creatoreꝫ celi et terre. Qd aũt xp̄iani tenēt fideliť in vnitate eſſencie eē tres pſonas realiter deſtinctas p relatiōnes originis ſarraceni cū iudeis nō credunt quorꝫ cecitas infra per alchoranum oſtendetur.

De ſcd̄o articulo fidei et de totali diſcordia ſerracenorꝫ in eodē et quō ex alchorano oſtēditur ꝙ ihesus xp̄s eſt filius dei.

Ecundum articul⁹ eſt. Et in ihesuꝫ xp̄m filiū eius vnicū dn̄m noſtruꝫ Hūc appoſuit in ſimbolo andreas apl'us Iſte articulus eſt ſecundū fundamentū ciuitatis iheruſalē ſupne et eſt figuratus p ſcd̄ꝫ lapidem p̄cioſum qui dicit ſaphirus cuius pprietas eſt ꝙ corp⁹ humanū vegetat et integra mēbra conſeruat. ſic credere ihesū xp̄ꝫ eē filiū dei viui augmentat corp⁹ eccleſie miſticū qd prius erat in vna gente modica iudeorū ſed mō per hanc fidem p̄dicatā ſe extēdit ad multitudinē gentiliū cōuerſorꝫ Item per hūc lapidē precioſum figurať ſcd̄a virt⁹ theologica que ē ſpes ſanctorꝫ qui p celicaꝫ conuerſationē celo ſereno ſunt ſimiles ſicut ſaphirus et veri ſolis radijs pcuſſi qui radij ſunt amoris inſignia. que in ſua conuerſatiōe et in ſua paſſioue reſurrectiōe et aſcēſiōe oñdit in ſe omnē terrenitatē repꝛimūt et fulgorem eternitatis emittūt dicētes cū applo ad philipen. iij. noſtra conuerſatio in celis eſt Et ad idē alios trahūt dicētes id yſaie ij. Venite aſcēdam⁹ ad mōtē dn̄i et ad domū dei iacob vñ eccl'. xliij. tripliciter ſol exurēs mōtes radios igneos exſufflās et fulgens ra-

dijs suis excecat oculos. montes ecclesie. i.
p̄dicatores tripliciter exurit sol iusticie dum
in tria facit ydoneos scʒ ad fidem et ad ope
ratōnē et ad p̄dicationē vtriusq̧ et exsufflat
ab eis ignem ɔcupiscencie et refulgēt in eis
radij amoris q̄ excecant oculos noctue idest
maloꝝ. Est ergo hic scd̄s articul⁹ Credo in
ihesuʒ xp̄m filiū eius idest patris vnicū do
minū nostrum. Unde augustinus libro de
simbolo cū audis dei filiū cognosce deum
si eñ est verus fili⁹ est illud qd̄ est pater. Si
ergo pater est de⁹ filius est deus vnicū idest
vnigenitum. In quo ostendit̄ q̧ licet a p̄re
p̄cedet filius et sp̄ussanct⁹ tñ est tantū vnus
filius qui p̄cedit a patre per modū genera-
tionis ihesum xp̄m dn̄m scʒ iure creationis
gubernationis et vlteri⁹ redemptionis. Est
aūt dn̄s increatū et hoc nō appropriat̄ filio
cum dicat athanasius dominus pater. dn̄s
fili⁹. dn̄s sp̄ussanct⁹. Et est dn̄iuʒ creatuʒ et
hoc appropriatur vt etiā in q̄ntum hō creda
tur dn̄s creature. Math. vltimo. data est mi
chi omnis potestas in celo et in terra. psal-
mista. Omnia subiecisti sub pedibus eius:
Glosa potestati ei⁹ omnia subiecisti vt oēs
eum adorant. Nostrū dicit̄ p̄pter p̄ncipati-
onē nostre nature scʒ humane et p̄pter exe-
cutionē misterij redempcionis in assump
ta carne q̄ sibi vnuit in vnitate p̄sone non
pater nec sp̄ussanct⁹. Ad huius aūt articuli
expositionem mai⁹ simbolū addit plura di
cens Et in vnū dn̄m ihesum xp̄m et cetera.
Exprimūtur aūt ibi de filio scd̄ʒ diuinitatē
quinq̧ ad excludendū quinq̧ errores arria
noꝝ Primus est q̧ nō est eiusdem substan-
cie cū patre ɔtra qd̄ ibi dicit̄ et in vnū repe-
te deū cum patre. Secūdus error est q̧ fili⁹
est minor patre ɔtra quod dicit̄ dominum
nostrū ihesum xp̄m idest equalē patri et spi
ritui sancto in dominio et potencia Tercius
est q̧ nō est filius naturalis sed adoptiu⁹
ɔtra qd̄ dicitur filiū dei vnigenitū. Quart⁹
est q̧ ē natus ex tempore nō ab eterno ɔtra
qd̄ dicit et ex p̄re natū an̄ oīa secula. Quin-
tus error est q̧ est pura creatura dicit eñ q̧ si
fili⁹ esset a patre et filius naturalis cū null⁹
pater sine sui diminutione et decisione gene
ret filiū equalem sibi. et illud de deo dicere
sit absurdū. restat q̧ de⁹ pater nunq̄ ha-
buit filiū naturalem. cōtra qd̄ dicitur deum
de deo lumē de lumine. sicut eñ lumē sine
sui diminutiōe generet aliud lumē sic pater
filiū. Causa erroris coꝝ est q: quod est crea
ture attribuūt creatori. Ex p̄dictis aūt erro
ribus inciderunt in p̄fundū erroris vt dice
rent xp̄m esse purā creaturā et nō esse deum
naturaliter sed adoptiue et per grām. ɔtra
quod dicit̄ deū verū de deo vero genitū nō
factū consubstancialē patri. i. eiusdē substā
cie cum patre per quē omnia facta sunt Au
gustin⁹ si per ip̄m facta sunt omnia iā nō est
fact⁹ iā nō est creatura. dicit̄ tamē fili⁹ fact⁹
scd̄m humanitatem ad romanos primo et
in pluribus alijs locis Et q: machometus
fuit heretic⁹ arrian⁹ instruct⁹ vt supra patuit
per. Sergiū monachum arrianū hereticum
Ideo in hoc cōcordās cū arrianis et iudeis
dicit ihesum xp̄m purā creaturā et sic discor
dans a xp̄ianis asserit xp̄m nō esse filiū dei
nec deū. Unde azoara capitulo. xxi. Cōstā
ter dico deū vnū esse necessariū omnibus qui
nec genuit nec ē generatus nec habʒ quem q̧
similē sibi. Itēʒ azoara xij: dicit oēs quidē
dicentes xp̄m ihesum marie filiū deū existe
re mendaces et increduli rep̄ti sunt. cuʒ xp̄s
ip̄e dixisset filij israel in deū dominū meum
atq̧ vestrū credite eū quisquis sociū atq̧ p
ticipem posuerit ingressum p̄adisi illicitum
sibi reptur⁹ in ignē ibit eternuʒ et in plurib⁹
alijs locis similia verba p̄fert sed mentita ē
iniquitas sibi q: veraces oēs qui confessi
sunt ihesuʒ xp̄m esse verū deū et dei filium
reperti sunt Et ne hec veritas periret plures q̄
centū mille volūtarie mortē passi sunt. Pro
batio vero sua est hoīs insensati et nihil in-
telligētis de diuina natura nec de ei⁹ eterna
emanatiōe et lʒ cōcedatur xp̄ʒ dixisse filijs
israhel in deū meū atq̧ vestrū credite. nō ex
hoc sequit̄ ip̄m nō esse deū et dei filiū. cum
ip̄e dixerit creditis in deū et in me credite. so
cium aūt seu p̄ncipē deo nō damus sicut ipse
putat. q: cum dicimus xp̄ʒ esse deū nō aliū
deū a patre sʒ vnū et eundē deū fideliter cō
fitemur. aliū tñ in p̄sona. et licet ex dictis in
primo libro ɔsideratione iij. clare appareat
ex quadruplici examine. Hec veritas catho-
lica q̧ ihe⁹ xp̄s est ver⁹ filius dei Ad ɔfusi
onē tñ sarracenoꝝ oppositum asserenciū et
coꝝ lege volo illud ostendere vt p̄prijs ar-
mis vulnerent̄. Et sic ɔfusi vel credant vel
obmutescant. Dicitur etiam in alborano in
capitulo amirā. Dicunt angeli beate marie

maria deus prętulit te et purificauit te ſuper
oīs mulieres et poſt dixerūt angeli maria
deus euāgelizat vel annūciat tibi de verbo
ſuo et nomen eius ihesus xp̄s filius marie
Et in capitulo elneza dicitur nō dicatis de
deo niſi veritatē qꝛ ipſe xp̄s filius marie eſt
nuncius dei et verbū dei quod ipſe poſuit in
ea ꝑ ſpm̄ ſanctū. Aſſerit igit̄ omnino ꝙ ipſe
xp̄s ſit verbum dei. Querit̄ ergo qd̄ ſit iſtud
verbum dei. An verbū dei accidentale vel
potius ꝑſonale et reale Si dicunt ſarraceni
ꝙ eſt verbum dei vocale tm̄ et accidentale
hoc nō poteſt dici, loquit̄ eñ de deo alcho-
ranū et etiā euāgeliū ſingulariter vt de vno
verbo tm̄ Verbū aūt dei vocale et accidenta
le quod a deo eſt non eſt vnum ſed multa
omnia verba bona et ſancta et vera poſſūt
dici verba dei. Item nō eſſet excellēs cauſa
mendacio xp̄i ꝙ alchoranū intendit ſingu-
lariter ↄmendare ꝙ verbū dei dicat̄ qꝛ ver-
ba dei dici nā nō ſolū xp̄s ſꝫ etiā alij ꝓphe
te dixerūt verba dei Si aūt accipiat̄ ſubſtā-
cialiter et ꝓprie et perſonaliter ſic verbū dei
eſt eternū et verus deus. ſicut verbuꝫ quod
egreditur de ore corruptibilis hominis cor-
ruptibile eſſe neceſſe eſt Sic verbū quod ab
eterno ꝓgreditur de ore dei per quod creauit
celū et terrā et inter media vt verbo vtar al-
chorani neceſſe eſt eſſe incorruptibile et eter
num quicqd aūt ex deo ꝓceſſit eſſencialiter
eſt deus Vñ cū verbum aliquo modo diffe
rat a dicente et cōcipiente verbū et in dei eſ-
ſencia nō pōt eē diuiſio vel diſtinctio oportet
ꝙ ibi ſit differencia ꝑſonalis et ꝙ verbuꝫ a
dicente ꝓprijs et ſolis relatōib⁹ diſtingua
tur hoc eſt aūt verbum quo deus omnia fe-
cit dicit fiat et fit ſicut in alchorano dicit̄. et
in hoc ↄuenit alchoranū cum euangelio io-
hannis quod, dicit omnia per ipm̄ facta ſūt
qꝛ igit̄ a dicente verbū ↄcipitur et intellectu
aliter generatur et illō qd̄ ab aliquo genera
tur in ſimilitudine nature et ſpeciei dicit̄ fi-
lius. Hinc ē ꝙ verbū dei dicim⁹ filiū dei ſicut
ſi ſol de ſe generaret talem ſplendorem qui
eſſet ſol illuꝫ ſolem et ſplendorem diceremꝰ
filiū ſolis et in hoc tm̄ eſt differencia ꝙ crea-
turis in qbus differt eē et eſſencia non pñt
multiplicari ſuppoſita ſine multiplicatōne
nature vñ hō generat hominē de⁹ aūt in quo
eſt idē eē et eſſencia cū ex ſe generat verbum
qd̄ deus ē vt dictū eſt nō generat aliū deuꝫ
qꝛ diuina eſſencia nec diuiſibilis ē nec mul-
tiplicabilis aliquo mō ꝓpter ſummam ſim
plicitatē et ꝑfectioneꝫ. et ratio potiſſima qr̄e
diuina eſſencia nō eſt multiplicabilis quia
eſt de ſe hoc. et qd̄libet qd̄ eſt de ſe hoc ſicut
ſor. eſt incōmunicabile et in plurificabile.
Natura vero humana qꝛ nō eſt de ſe hoc ſꝫ
cōtrahit̄ per hecceitates ideo plurificat̄. dica
mus ergo ꝙ de⁹ generat verbū ſuum quod
de⁹ eſt ſꝫ non alius de⁹. hñ eſt alia ꝑſona ſꝫ
nō alius de⁹. Machomet⁹ aūt quō audiuit
ꝙ xp̄iani dicebāt deū habere filiuꝫ neſciuit
cogitare ꝙ poſſet eſſe filius niſi de muliere.
Et ideo nullū aliud argumentum induxit
niſi ꝙ de⁹ nō pōt habere filiū quia non hꝫ
vxorē et hoc ꝑ efficaci argumento frequētiſ
ſime repetit. Hoc argumentū eſt ſimile ac di
ceret ꝙ deus nō eſt ſubſtancia quia non hꝫ
accidens vel ꝙ deus nō viuit qꝛ nō come-
dit vel reſpirat et talis ymaginacio fantaſti
ca eſt et fatua et hoīs intellectu et racione ca
rentis. nō eñ xp̄iani dant deo filiū tanꝙ ex
muliere ſed ſicut eſt calor ab igne et ſplēdor
a ſole et verbū a dicente vt dici q̄ oia naſci
vere et generari dicūt̄ et non ex femina vel
muliere filius eñ ſplendor eſt et verbū eter
ni patris ↄeternꝰ et cōbſtancialis et coequa
lis ei machometus etiā non recoluit. quod
dauid quē tm̄ cōmendat dicit deum habere
multos filios adoptiuos ꝑter filiū natu-
ralem dicens. Ego dixi dij eſtis et filij excel
ſi omnes et tamen nō ex muliere. Item ma
chomet⁹ dixit ꝙ virgo maria potuit habe-
re filiū ſine viro nunqd ergo potuit cogitare
ꝙ deus potuerit habere filiuꝫ ſine muliere.
Preterea dicit machometus de deo in capi-
tulo elimininū ꝙ ſi deus haberet filiū totus
mundus eſſet in ꝑiculo eſſet enim inter eos
ſciſma ſed hec ſuppoſitio eſt falaſſima ſup-
ponit eñ ꝙ de⁹ nō haberet filiū niſi malū
et cōtumacē et inobedientē et nos quidem
dicim⁹ ꝙ fili⁹ dei eſt verbū dei et ars patriſ
ꝑ quē oia opat̄. verbū āt ↄceptū et ars opa
toris etiā in hoīe nunꝙ diſcrepāt ab intel-
lectu ↄcipiēte, niſi forte machomet⁹ blaſphe
mādo dicat ꝙ de⁹ a ſemetipſo diſcordat a
ſuo intellectu et ſua cōceptio contradicit ei.
Itē cū ihesus fili⁹ marie ſit verbū dei vt di
cit machomet⁹ et verbū dei vt declaratuꝫ eſt
fili⁹ dei. quare ergo nō dicit machomet⁹ ꝙ
deus nō poteſt habere verba qꝛ non habet
vxorē. ſicut dicit ꝙ nō poteſt habere filiū qꝛ

vxorem nō hȝ igitur verū dixit machomet⁹
qñ dicit ꝙ iheſus xp̄s eſt fili⁹ marie et ꝙ eſt
verbū dei ſed nō intellexit. ſi intellexiſſet di
xiſſet ex quo eſt filius marie eſt ver⁹ homo
et ex quo eſt verbū dei eſt verus deus. Non
enī eſt deus ꝯpoſit⁹ vel impfect⁹ vt hō au⁹
verbū et ꝯceptio mentis et ars et opatio eſt
inherens ſiue accidens. et ideo nō hō verbū
aūt dei eſt ſubſiſtens et quicquid eſt dei de⁹
eſt. Vñ verbū dei eſt deus Intellectus dei ē
deus et operatio dei eſt deus. Patȝ ergo cō
tra ſarracenos quomō deus pt habere filiū
lȝ nō habeat vxorē et quō etiam iheſus fili⁹
marie eſt verus filius dei natualis.

De tercio articulo fidei et de ꝓprietatibus
caladonij

Ercius articulus fidei eſt. Qui ꝯcep
tus eſt eſt de ſpūſancto nat⁹ ex ma
ria virgine. Hunc appoſuit in ſimbolo io
hannes euāgeliſta Iſte articul⁹ eſt tercium
fundamentū ciuitatis iheruſalē ſupne et
eſt figurat⁹ per terciū lapidē precioſum q̄ di
cit caladonius Hic enī lapis valet ꝯtra illu
ſiones demonū et virtutes cōſeruat vt dici
tur in lapidario. Sic et fides huius articuli
valet ꝯtra illuſiones demonū qui ſepe iude
os ludificauerūt vt crederēt plures eſſe xp̄s
in lege ꝓmiſſum ſicut patuit latiſſime in pri
mo et tercio libris. xp̄iani vero hanc fidem
amplexātes nunꝙ inuenti ſunt illuſi aliꝫ
ꝙ iheſum xp̄m in meſſiā recipientes et ſicut
nō patiuntur illuſionem ſic etiā non patiſ de
ſtructōnē virtutū ſed eas firmiſſime ꝯſeruat
in animab⁹ fideliū. Predictus lapis ſcōm
yſidoꝝ eſt lapidib⁹ et ardentibus ſimilis pa
lenti lucerne vt dicit hic gloſa. Calefactus
aūt a ſole vel digitoꝝ attentu palias et kar
tarū fila a ſe rapere dicit et ſignificat terciaȝ
virtutē theologicā que eſt caritas ſanctoruꝫ
hec enī ab ipſis celata q̄ſi palet in lucerna. ſȝ
cū ad alioꝝ vtilitatē exire cogitur lux ei⁹ ap
paret que non ſculpitur qꝛ aduerſiſ nō ſecat
prima ad coꝝ. xiij. caritas omnia ſuffert vt
vanā gloriā nec recipit nec retinet hec amo
re xp̄i incarnatōis aſſenſa et digiti a ſpūſcti
igne inflāmata peccatores ſibi cōiungit aiꝫ
non ſolū amicos ſed etiam inimicos ꝓpter
deum cara vnitate ꝯiungit. Item p̄dictus
articul⁹ ſumiſ ex illo Mathe. primo inuēta
eſt in vtero hñs de ſpūſācto. Et nota ꝙ am
broſius dicit libro de ſpūſancto ꝙ illud ꝙ
eſt ex aliquo aut eſt ex eius ſubſtācia vt fili⁹
ex patre aut ex ei⁹ poteſtate vt ex deo oīa
et ſic ſumitur hic. de. qꝛ poteſtate et opatiōe
ſpūſſancti ꝯcept⁹ eſt xp̄s. Ideo xp̄s nō dici
tur filius ſpūſſancti In ſimbolo vero maio
ri explicaſ iſte articulus ſic. Qui ꝓpter nos
homines et cetera vſqꝫ ibi et homo fact⁹ eſt
Vbi nota ꝙ deſcendere dicitur de filio dei
non ꝓprie ſed tranſſumptiue ad ſignifican
dum incarnationem. ſicut enī qui deſcendit
de ſurſum iudeoꝝ tendit ſic cū deus factus
eſt homo de⁹ qui eſt ſup omnia in īfimā ſibi
naturā vniuit nihil ergo aliud eſt hic deſcen
dere ꝙ in carne humili apparere in hoc arti
culo ꝯcordāt ſarraceni cū xp̄ianis ꝙtuꝫ ad
hoc ꝙ xp̄s iheſus fuit ꝯcept⁹ de ſpūſancto
et natus de maria virgine et ꝙ ē meſſias in
lege ꝓmiſſus qd̄ vt clarius videaſ. Notan
dū ꝙ fuit quidē iude⁹ toletan⁹ noīe ſamuel
qui quādā diſputationē ſingularē habuit
ꝯtra quēdā ſarracenū noīe albucalem apud
ſanctā ꝯmorantē Iſti enī ꝯferentes de veri
tate vtriuſqꝫ legis cōmunicauerūt inter ſe li
bros ſuos. ſic ꝙ iudeus legit ſarraceno bi
bliā et tradidit ſibi trāſſumptū ſcōm ꝙ ve
raciter habetur apud iudeos et ſarracen⁹ le
git alchoranū iudeo et tradidit ſibi trāſſūp
tum ſcōm ꝙ veraciter habeſ apd̄ ſarracenos
Deinde ipis abſentibus adinuicē lr̄as diſ
putauerūt de veritate vtriuſqꝫ legis et inter
cetera p̄dict⁹ iude⁹ ꝯtra ſarracenū nitiſ ꝓba
re ꝙ xp̄s ihe⁹ eſt ver⁹ meſſias ſarracenoꝝ
et ꝙ ſarraceni falſe et ꝯtra veritatē viuūt ſic
dicens per alchorānū quē mihi legiſti cui⁹
tranſumptū in arabico ꝯceſſiſti quē appor
taui et apud me recōditū habeo tibi duo ꝓ
roborare intendo. Primo ꝙ xp̄s quē colūt
xp̄iani ē veſter verus meſſias et ſibi credere
debetis et ipm tanꝙ verū deū et hominem
adorare et recipere et cū hoc ꝓbauero leui
ter ſcōm infera ſȝ vos nunc flere et ꝯtra veri
tatē viuere nō mihi ꝓbationib⁹ ꝑ me nec
ꝑ meis intēdo adherere Quātuꝫ ad primū
ſcis ꝙ oīa q̄ dicā habeo in alchorano vero
qꝛ tu dixiſti mihi ꝙ multa erāt in alchorano
ꝯtra vos ideo erāt de medio ſublata Sȝ iſta
q̄ ſequnſ de iheſu quē colūt xp̄iani recitabo
fideliſ put habenſ in ſachara de familia
dicit enī machomet⁹ de iheſu hec. i. iheſus

eſt meſſias ꝙ ꝓpheta dixit eſſe futuruʒ beic
ideſt ibeſus eſt filius yſaac et ꝓphetarū iu
ſtoꝝ et ſāctoꝝ in recta lignea vſqꝫ ad mariā
virginē Beic.i.ibeſ⁹ meſſias babuit pote-
ſtatem a deo faciendi mirabilia ſanādi om
nem langorem et infirmitatē eiciendi demo
nes ſuſcitādi mortuos et creditis expſſe oia
miracula que euāgeliū xpianoꝝ cōmemo-
rat. beic ideſt ibeſum feciſſe vt alchoran⁹ ex
preſſe teſtatur in ʒachara p̄dicta etiam ibidē
dicit̄ ꝙ beic ideſt ibeſ⁹ ſciuit et ſcit etiaʒ oia
ſecreta cordiū Unde verba machometi ſunt
iſta in forma. beic ideſt ibeſus ſciuit omnes
libros et omnē ſapienciā moyſi et p̄dicatio
nem et ſciebat quid homines comedebant
in domibus ſuis et quid reponebāt in the
ſauris ſuis et hoc mō cōtempſit diuicias et
abiecit carnales concupiſcencias nec habuit
delectationes que ſunt occaſio peccandi et
cauſa inobediendi. et introducitur in alcho
rano illud euangeliī vulpes foueas habēt
etiaʒ eodem ʒachara ꝙ ibeſus fuit cōcept⁹
de ſpūſancto abſqꝫ virili ſemine et nat⁹ de
maria virgine et de maria dicit machomet⁹
ꝙ angelus gabriel dixit O maria deus ele-
git te et decorauit te gratia. et ornauit et pre-
elegit ſuꝑ omnes mulieres omniū filiorum
matres. et poſuit te quaſi vnuʒ mediū inter
homines et angelos dei in paradiſo delici-
arū dicitur etiā ʒachara. xxvij. ꝙ beic ideſt
ibeſus verbū dei ita ꝙ intellect⁹ nō vocatur
hoc noie niſi ꝙ vocabit̄ arabice beic ideſt
ibeſus ego ſum ſufficiencia tua et ego eleua
bo ad me et purificabo te ab infidelib⁹. Et
in ʒachara. de familia dicit̄ ꝙ null⁹ eſt quē
nō tetigerit ſathan p̄ter beic ideſt ibeſum et
mariam. Scis enī ꝙ hec omnia ſupradicta
cōtinent̄ in ʒacharis p̄dicta vero alchorani
et omnia fideliter et veraciter ſine diminuti
one nec additione recitaui Nūc ex iſtis colli
go ſic ibeſus eſt de ſpūſancto ꝯceptus ſine
virili ſemine de ſanctis ꝓphetis nat⁹ de vir-
gine ꝯcept⁹ et natus ſanct⁹ ignoſcēs omneʒ
hñs ſcienciā ſcrutās corda hominū hñs po
teſtatē curādi ſanādi reſſuſcitādi mortuos
et meſſias ꝓmiſſ⁹ in lege a ꝓphetis ergo in-
xp̄m ſcrutās corda hominū eſt de⁹ et ꝯſequē
ter adorād⁹ et colēd⁹ in xp̄m ſctūs et de ſan
ctis nat⁹ et meſſias et credend⁹ et recipiēd⁹
antecedēcia oia habetis in alchorano vero
et ꝯceditis et vere et recte ergo ex eiſdē ꝯſe-

quētiam recipere debetis et nō ſolū recipere
ſꝫ fideliter oꝑari oppoſitū facientes ſub pal
liato colore falſe et mēdoſe viuitis dixi ſub
palliato colore qꝛ vos dicitis ꝙ verū eſt ꝙ
ibeſ⁹ fuit meſſias ꝓmiſſ⁹ ſ; machomet⁹ fuit
ab ipo deo et de bñplacito ibeſu miſſus ad
declarandū doctrinā datā ab ipſo ibeſu ꝙ
per falſos ſcriptores xpianis falſificata ē et ma-
chomet⁹ fuit plenus ſpū dei viui et miſſus
ad corrigenda corrupta ad declarandū veri
tatē vt ipſe ibeſus dixit diſcipulis Ego mit
tam vobis de pr̄e ſpm̄ veritatis et docebit
vos omnē veritatē et ſuggeret vobis omia
quecūqꝫ dixero vobis Uolo aūt oſtendere
per alchoranū et ꝑ ꝯceptionē ipſius macho
meti et per natiuitatem et genealogiā et per
ei⁹ nutritionē ꝙ talis nō potuit nec debuit
ad hoc eligi. Nā manifeſtum eſt ꝙ vos cō-
ceditis ꝙ machomet⁹ eſt de genere hiſmael
filij Abrahe et agar ācille. et in hoc dicitis
ꝙ ibeſ⁹ eſt yſaac et ʒara que erat vxor legi-
tima ipſi⁹ abrahe et ideo de legittimis Ma
chometus vero de ꝯcubina quia de agar ea
dem ʒachara dicitis ꝙ machomet⁹ fuit con
ceptus de peccatoribus et nat⁹ eo ꝙ parētes
ſui erant ydolatre et gentiles de genere ſarra
cenoꝝ qui erant ꝑuerſiſſimi peccatores vt aſ
ſeritis Conceditis etiam ꝙ cū eſſet iiij. an
norum nutriuit eum in villa que dicitur bla
tris quidā peruerſus iudeus geneaticus q̄
nutriuit eū et docuit eum teſtamentū vetus
ſeu legem moſaicā et inſtruxit eū arte ſeu ſci
encia geneatica Poſtea fuit tradit⁹ iheruſa
lem a quodā patruo ſuo q̄ dicebat̄ ſicut tu
abucal⁹ cuidā falſo xpiano q̄ erat monach⁹
ſancti bñdicti ordinis q̄ monach⁹ inſtruxit
ipſum falſe in naturali ſciētia et in lege xpia
noꝝ et docuit ipſuʒ ꝑuertere oēs text⁹ vtriuſ
qꝫ legis et ſic effect⁹ geneaticus et in duob⁹
teſtamentis peruerſe ac falſe nutritus et in-
ſtructus receſſit in egyptum quia fames va-
lida oppreſſerat totam arabiam et iunctus
eſt cuidam regine vidue nomine Cadiga
que poſtea extitit cauſa regni ſui apud da-
maſcum. Ecce aſpicias qualiter et a quib⁹
conceptus et quomodo natus et nutritus a
quibus inſtruct⁹ et quam doctrinam ſecut⁹
et nunq̄ a deo purgat⁹ nec illuſtrat⁹ q̄a de
eius electione a deo nec de plenitudine ſpi-
ritus dei in eo vos nō habetis aliq̄ ſcriptu
rā ſicut tu aſſeris in q̄dā clauſa ꝙ tu vocaſti

clemab niſi q̄ dicitis q̄ ipſe de ſcipſo dixit
q̄ omnia q̄ mādabat p̄dicabat et docebat
archāgel⁹ gabriel p̄dicabat et reuelabat ſibi
de celo. quant⁹ ergo ſit iſte ſcʒ machometus
et qualis ſit rogo velis aſpicere et clare vide
bis ſana ɔſciencia q̄ talis ad tāta minime
eligi valuit hec iude⁹ ille. Sed adduntᷣ ad
hec rationes alie cōuincentes. Prima quia
ſpūſſanct⁹ nō poſſit eē viliſſime vite et vilſ
ſime ſecte dator qualis eſt machomet⁹ et ei⁹
lex vt ſup̄ viſum fuit in ſcōa et tercia cōſide/
tionib⁹ Secūda q2 paclitus ſpūſſanct⁹ do/
cuit ap̄los iohānis xiiij. et xvi. docebit vos
omnē veritatē Machometus aūt non vidit
appoſtolos vt ɔſtat q2 fuit p⁹ eos vltra ſex
centos annos vt patuit ſupra ɔſideratiōe pri
ma articulo iij. ſcʒ de origine machōeti quo
ad tēp⁹. Tercia ratio ē q2 paclit⁹ ſpūſſctūs
nunq̄ fuit nūci⁹ miſſus diabolis ſʒ macho
metus fuit nunci⁹ miſſus hominib⁹ et dia
bolis ipſo teſte in alcorano azachara. xvi.
nō ergo fuit ſpūs veritatis miſſ⁹ a iheſu Et
ſic pʒ q̄ iheſus xp̄s bn̄dictus nō ſolū eſt ve
rus meſſias xp̄ianoꝝ et iudeoꝝ ſicut in pri/
mo libro oſtenſuʒ ē ſed etiā eſt ver⁹ meſſias
ſarracenoꝝ vt nūc ex alchorano deductū eſt
ɔcept⁹ de ſpūſancto. et de maria virgine na
tus. Sunt tn̄ diſcordes a xp̄ianis in hoc q̄
exponitur in maiori ſimbolo ſcʒ qui p̄pter
nos homines et p̄pter noſtrā ſalutē deſcen
dit de celis et incarnatus ē etc̄ vſq̄ et homo
fact⁹ eſt. quia cū ipſi negent xp̄m eſſe filium
eternaliter generatū vt ſupra patuit negant
ɔſequēter incarnationē filij dei Dicūt enī q̄
nō fuit aliqua neceſſitas q̄ p̄pter hominē
deus incarnaretᷣ. ſed q̄ ipſe homo q̄ pecca/
uit ageret penitenciā et ſatiſfaceret pro pctō.
Oportet ergo iſtis beſtijs oſtendere neceſſi
tatē incarnationis. et q̄ nec angel⁹ nec om̄s
angeli boni et mali. nec prim⁹ hō nec om̄es
homines puri ſimul iūcti penitenciā agen/
tes potuerūt ſatiſfacere p̄ peccato primi ho
minis ſicut et dicit dn̄s ceſanēſis in ſuo tra
ctatu ɔtra ſarracenos Vn̄ captiu⁹ intellect⁹
ſarracenoꝝ obūbrat⁹ caligine peccatoꝝ nō
pōt intelligere iuſticiā incarnatiōis filij dei
Hec eſt enī p̄pria excellēcia legis. euāgelice
ſup legē moyſi ſcʒ manifeſtare iuſticiaʒ dei
que facta nō fuit tempe legis moyſi. ſʒ fuit
facta et impleta tempore euāgelij Et cū res
poſt q̄ facte ſunt oībus repreſentantᷣ manife

ſtius q̄ antequā impleantᷣ p̄prie p̄priū eſt
legis gratie manifeſtare iuſticiā dei quā ve
nit implere in ſeipſo. ſuus p̄pri⁹ filius iheſ⁹
xp̄s Sic enī declarauit ipſe iohāni baptiſte
qn̄ venit ad ſuū baptiſmū quia cū iohānes
diceret ſibi. Ego a te debeo baptizari et tu
venis ad me Reſpondit ei dicens. ſine mō
ſic decet nos iplere omnē iuſticiā ma iij. Sʒ
q̄s pōt exp̄mere q̄lis ē iſta iuſticia. Quis pt
ponere linguā in tā altum miſteriū preſertiʒ
cum cognoſcā inſufficienciam mei intellect⁹
ad explicandū. ſed ɔfidens de diuina pieta
te que illuminat accedentes ad ſe et q̄ quā
do cum humilitate accedit hō ad cor altum
manifeſtatᷣ ei de⁹ plus exaltat⁹. breuiter et
clarius quam potero exponetᷣ diuina iuſti/
cia que per legem euāgelicā declaratur non
incipiendo in gradu alciori qui eſt redemp/
tio ſanctoꝝ angeloꝝ ſed hominū qui erant
in dura ſeruitute p̄pter peccatū primi homi
nis ex quo voluit plus obedire diabolo q̄
deo comedēdo de arbore nō ɔceſſa. et quia
non ſeruauit paradiſum terreſtrē in quo po
ſitus fuit vt operaretᷣ et cuſtodiret illud. ſicut fit
de illo q̄ dato ſibi caſtro p̄ quo fecit ho
magiū inimico ſuo cōmittit p̄ditioneʒ ſuo
principi q̄ ipſe et ſui filij traduntᷣ exilio extra
regnū poſiti extra grām domini ſui ſic fuit
iuſticia. q̄ primus hō et oēs ab eo deſcen/
dētes eſſent filij p̄ naturā volo dicere q̄ na/
ſcerentᷣ in peccato p̄ naturā ſicut eoꝝ pr̄ vo/
luntatē deliberata voluit eē ipſi, fuiſſent filij
ire. ſʒ ſi poſt q̄ creuiſſent et fuiſſent intelligē
tes q̄ in eoruʒ arbitrio fuiſſet velle ſicut nati
fuerāt manere et p̄manere filij ire vel eē filij
gracie. tales nouiter facti volēdo audire do
ctrinā dei et ſeruādo mādata ei⁹ et ſi obediſ
ſent diabolo ſicut eorū pater fecit plus q̄ de
o adimplēdo ſua carnis deſideria et nō ſpi
rit⁹ q̄ ſemp permanerent filij ire ſicut nati
fuerant non digni habere regnuʒ dei ex quo
ſunt filij p̄ditionis. et vltra q2 deliberate vo/
luerūt plus ſocietatem diaboli q̄ dei q̄to
tempore vixerunt in hoc mūdo. q̄ ſimiliter
habeant ſocietatem in alio dampnati cum
eo ad penas infernales. In hoc tamen fit
filij ade maior miſericordia q̄ filijs militiſ
proditoris. qui licet non committant pro/
ditionem ſicut pater fecit ymmo diſplicet
eis quia ſunt toto tēpore vite ſue extra reg/
num exilio relegati. tali pena exiſtenti iuſta

quia eſt in ſola priuatōne ſui amoris et gr̄e nolendo ꝙ habitent in ſuo regno filij ſui ꝓditoris Hec eſt pena filioꝝ ade ꝙ ſicut ipſe fuit excluſus a paradiſo ita deſcendētes ab eo ſolūmodo qꝛ ſunt filij ſui ex eo eſſent indigni regno dei. Et qꝛ hec pena eſt tam grādis cū ſit tam ꝑiudiciale exiliū hominū a paradiſo. et ſimiliter qꝛ eſt tam vniuerſalis extendendo ſe ad oēs homines qui fuiſſēt in hoc mūdo geniti ſicut adā ſuos ꝓprios filios generauit oſtendit magnitudinē peccati. ꝓpter quod tam grandis pena fuit impoſita Ne omnes hoīes perirent neceſſaria fuit reconſiliatio per ꝗ homines fuiſſent in gratia dei qui per naturā naſcebātur in ira ſua. et cum reconſiliatio requirat cōdignā ſatiſfactionē et ſatiſfactio ꝯdigna eſt ꝙ reparet dampnū reſtituendo ablatū. et vltra hoc ratione offenſe ꝙ det aliquid de ſuo qḋ prius ante offenſam nō debebat. ſicut in lege ꝑcepit deus reſtituere quinqꝫ boues pro vno et iiij oues ꝓ vna exodi xxv. ꝓpter qḋ in regno tenent pro iſta lege ſeptennaꝝ quilibet per ſeipm̄ pōt intelligere ex quo qualitas ſatiſfactionis dꝫ eſſe ſcḋm ꝯditionē peccati. grande peccatū grādē reqrit ſatiſfactionem Cū ergo peccatū primi hominis fuit tam magnū comꝑhendēs oēs ab eo deſcēdētes ꝙ ipē nō poterat ſatiſfacere pro ſeipo qꝛ ad ſatiſfaciendū nō habebat quid daret de ſuo quod prius nō deberet deo qn̄ quia ab ipſo receperat deo debebat totū qḋ ſuū erat Unde ſi pro ſeipſo nō poterat ſatiſfacere multominꝰ pro toto genere hūano facto ſeruo diaboli ratione ſui peccati. ergo vt recōſiliacio fieret requirebat ſatiſfactio debita reſtituendo ꝗtū fuit qḋ accepit vel ꝗtū fecit de dampno et vltra hoc aliquā rē ſuā nō debitā priꝰ deo ꝓpter offenſā ꝗ fecit h̄ nō potuit facere adā nec aliquis ſuoꝝ filiorū: ex quo debebāt deo quicqḋ habebant. Et quilibet vt ſaluet vel nō ſeu cū maxima difficultate eſt ſufficiens ſua ꝓpria iuſticia manifeſtāte ſacra ſcriptura ꝙ ſi fuerint in ciuitate tres viri iuſti Noe. daniel. et iob Iſti ſua iuſticia liberabūt aīas ſuas ſed nō potuerūt liberare animas filioꝝ et filiaꝝ ſuaꝝ Cum ergo ſatiſfactio requirat ꝙ in illo qui habet ſatiſfacere ſint duo ſcꝫ ꝙ ſit ille qui dꝫ ſatiſfacere et ſit ille qui pōt ſatiſfacere. quaꝝ vna ſine altera nō ſufficit oportet intelligere ꝙ ille q̇ habebat ſatiſfacere ꝓ peccato ade cū adam fuerit hō ꝙ fuiſſet non angelus q̇ nō debebat ſatiſfactionē ſed ꝙ fuiſſet hō ex quo homo fuerat qui peccauerat. Item req̇rebat ſecundo ꝙ fuiſſet talis hō qui poſſet ſatiſfacere et cū purus homo ſatiſfacere nō poſſet ex quo deo debebat totū ꝙ in eo erat et ſatiſfactio requirit ratione offenſe ꝗ peccans faciat ꝙ det vltra et amplius ꝗ accepit vel fecit de dāpno peccando Unde hac eadē ratiōe quilibet angeloꝝ non poterat ſatiſfacere cū vnuſquiſqꝫ eoꝝ deberet deo quicqḋ habebat ex quo ab ipſo deo receperat quis eſſet ille qui nihil deberet deo vt ſic poſſꝫ ſatiſfacere. certū eſt ꝙ in omnibꝰ creaturis nō pōt inueniri vna ſola que deo nō debeat aliquā rem cū oēs ipſe debeant deo quicquid habent ex quo ab ipſo receperūt propter qḋ deus ſolꝰ eſt qui nihil dꝫ deo cum deus a ſe ipſo habeat ſuū eſſe et nō ab aliquo alio qꝛ interrogatis omnibꝰ intellectum ꝑticipantibus ſiue ſint hoīes ſiue angeli boni et mali ſi ipſi dederunt eſſe deo vel aliquā rem ꝓpt̄ quā anteꝗ deus daret eis eſſe quod habēt deus eis aliqḋ deberet. omnes reſpōderēt ipſe ſolus fecit nos et nō ipſi nos. Et ideo nos debemꝰ ei quicqḋ habemus ex quo ab eo recepimꝰ et ipē nobis nihil debet qꝛ nihil ei dedimꝰ. Hac ergo ratione clara exiſtente. ꝙ ſolus deꝰ eſt ille qui nihil dꝫ alteri nec ſibi ipſi cū ille qui debebat ſatiſfacere ꝓ pctō primi hominis et oīm alioꝝ requirebat qḋ nihil dꝫ deo et ſolus deus eſt iſte ergo neceſſariū fuit. et ſic omnibꝰ modis expediebat ꝙ ſatiſfactor ꝓ genere humano foret deꝰ et homo. hō. quia homo fuerat qui peccauerat et ſic homo ſatiſfacere debebat. deus qꝛ ipē ſolꝰ eſt quia nihil dꝫ deo. et ſic pro ſatiſfactōe hominis peccati. poterat dare de gracia dando de ſuo quod nulli debet. hoc intellecto debemꝰ cōſiderare. ex quo homīes non poterāt eſſe deo recōciliati niſi per ipſūmet deū qꝛ nō erat q̇ ſatiſfacere poſſꝫ niſi ipſe ſolꝰ. q̇ fuit illa iuſticia q̄ deū obligaret vt ipē deberet ſatiſfacere ꝓ pctō primi homīs. cuiꝰ demerito oēs ab eo deſcēdētes erāt ſerui diaboli oportꝫ ad cognitiōē huiꝰ videre et attēdere principiū et ꝯditiōē pcti qḋ fecit primꝰ hō Ecce ꝙ ī hoc facto ꝯcurrūt tres ſcꝫ deꝰ q̇ dedit ꝑceptū primo hoī ꝙ ſuaret paradiſum et ꝙ nō comederet de arbore vetita.

Conſeruit hõ qui peccauit qꝛ fecit ꝯtrarium
ꝓcepti per deũ ei dati Cõſeruit Tercio dia⸗
bolus qui ſua aſtucia et deceptõe per medi
um mulieris temptauit hominẽ et fecit ꝙ
trangrederetur ꝓceptum de iſtis duobꝰ ſciƺ
homini et diabolo ſic eſt ꝙ in caſu explica⸗
to nulli eoꝝ facta fuerat aliqua offenſa im⸗
pleta volũtate cuiuſlibet eoꝝ faciendo qui⸗
libet quod volebat qꝛ homo cõplacuit ſue
vxori plus appetendo ꝑmanere in grã ſua
et amore ꝙ̃ deo obedire Diabolus ſimiliť
impleuit voluntatẽ ſuã habita victoria ꝑ eũ
deſiderata Verumtñ hoc eſt verũ ꝙ quilibꝫ
eoꝝ fecerat grandẽ offenſam deo ꝯtra cuius
voluntatẽ ambo fecerũt. Primus hõ quia
voluit plus obedire ſue vxori ꝙ̃ deo facien
do voluntatẽ diaboli et diabolus quia cuꝫ
deceptione ꝯtra volũtatem dei tulit ſeruum
eiꝰ et fecit ſeruũ ſuũ. et ſicut deo fuerat facta
offenſa per vtrumqꝫ ſi ambo voluiſſent re⸗
cõciliari oportebat pro ambobꝰ fieri ſatiſ⸗
factionẽ Sed cum diabolꝰ noluiſſet deo re
conciliari ymmo placebat ſibi ſemper inimi
cus dei ꝑmanere quia nolebat recognoſcere
peccatũ ſuũ: quod nõ erat in hoĩe cum deſi⸗
deraret liberari a dura ſeruitute quã ſencie⸗
bat ſtando in poteſtate diaboli Ergo cum
ſolus hõ peniteret de peccato per eum facto
vt fieret reconciliatꝰ deo ꝑt dici vno de duo
bus modis vel ꝙ primo fuiſſet facta debi⸗
ta ſatiſfactio deo qui offenſus erat. et ꝙ dia
bolus per iuſticiã ꝑderet dñium quod ſup
ipſum tenebat. Vel ꝙ deꝰ de poteſtate ſua
abſoluta ſine aliqua ſatiſfactione remitteret
ade offenſam ſibi factã et per vim ex quo eſt
potencior diabolo liberaret primũ hominẽ
a ſubiectione ſua qꝛ ab eo victꝰ fuerat iuſte
erat eiꝰ ſeruus nõ reputarent tamꝙ̃ dubiuꝫ
aliq̃ ꝙ deus poſſet per talem modũ libera⸗
re primũ hominẽ a ſubiectione diaboli et re
conciliare ſibi ſꝫ tñ qꝛ cuicũqꝫ principi mag⸗
ne poteſtatis plus reputať ad laudem ꝙ ſit
iuſtus ꝙ̃ ꝙ ſit potẽs poteſtate ſiue iuſticia
tyrannidi reputata cũ deuꝰ non ſolũ iuſtꝰ ſꝫ
etiã neceſſario eſt iuſtꝰ et tali forma iuſtꝰ ꝙ
nõ põt dici deꝰ niſi intelligať iuſtꝰ Oportꝫ
ergo intelligere ꝙ in reconciliatione hominis
interueniret iuſticia que primo poterat intel
ligi ſi deus ſicut magnꝰ dñs potens et iuſtꝰ
diabolo et homini ex quo quilibet eoꝝ offẽ
derat cũ dedit penã et tormentũ ſcꝫ deme
ritũ peccati per eos cõmiſſuꝫ diabolo in pe⸗
nam peccati quod cõmiſerat tollẽdo hoĩeꝫ
per vim et ꝯtra totã ſuam voluntatem a ſuo
dominio. et homini ſicut ꝓditori nolendo
eũ vmꝙ̃ videre ĩ ſuo palacio neqꝫ in regno
ſuo ſꝫ ꝙ remaneret exilio religatꝰ pro ſemꝑ
Sed cũ deus ſit nõ ſolum dñs potens ſꝫ iu⸗
dex iuſtꝰ et pater miſericors Ex quo homo
penitebat de peccato per euꝫ cõmiſſo et per
ſeipſuꝫ nõ poterat ſatiſfacere mĩa dei ꝑmic⸗
tebat dare ei ſuccurſum et iuuamen liberareť
a diaboli poteſtate Sic tamen ꝙ talis libe
ratio ita tẽperareť iuſticia ꝙ diabolꝰ tenẽs
hominẽ in ſua ſeruitute nõ poſſet reclama⸗
re ꝙ ei eſſet facta iniuſticia nec facere aliꝙ̃
querelã que fuiſſet iuſta cũ hec fuerat veri⸗
tas ꝙ ipſemet deus attendens videns et ꝑ
mittens diabolus et homo ſicut illi qui in⸗
trant in campũ certauerãt vnus ꝯtra alterũ
et conditio certancĩũ eſt ſi iam vnus alterũ
non occidit ꝙ victus ſit ſeruus victoris. et
cum arma primi hominis vt defenderet ſe
eſſent forciora ad defendendum ſe ꝙ̃ arma
diaboli in cõmittendo ſiue temptando. for
titudo etiã hominis et virtus incõparabili
ter erat maior quãto diabolꝰ cũ oĩbus ſuis
armibus et virĩbꝰ etiã ſi fuerãt mille vicibus
plus nõ poterat hominẽ vincere niſi ipſe vo
lũtarie voluiſſꝫ vici Ex quo ergo ſuꝰ inimi
cus erat minꝰ fortis ꝙ̃ ipſe et ipſe voluit ab
eo vinci dictabat iuſticia ꝙ fuiſſꝫ eiꝰ ſeruus
factus. ergo ſeruo diaboli et ꝯſequenter oĩ̃s
ab eo deſcendentes ad habendũ liberatio⸗
nem de tam mala ſeruitute ex quo per iuſti
ciam homo erat ſeruus diaboli. oportebat
ꝙ nõ per vim ſed per iuſticiam fuiſſet libe⸗
ratꝰ de poteſtate Et ſic vt liberaret a diabo
lo requirebať vt interueniret iuſticia nõ mi⸗
nus requirebať vt eſſet recõciliatꝰ in gracia
dei exiſtẽte deo pr̃i piĩſſimo et iudic iuſto.
vñ vt cũ fieret recõciliatꝰ deo ꝯ quẽ fuerat cõ
miſſum pctm̃ reqrebať ꝙ fieret ꝑ hoĩeꝫ qui
tãti valoris vl plꝰ eſſꝫ ſicut primꝰ hõ et oẽs
ab eo deſcẽdẽtes q̃ daret tãtã et maiorẽ lau
dẽ et honorẽ et gloriã quãta fuerit offẽſa cõ
tra eũ ꝯmiſſa Tali ergͦ ſatiſfactõe reqſita vt
genꝰ humanũ recõciliareť deo vt dictũ ẽ ꝙ
fuerat facta offẽſa deo ꝑ vtrũqꝫ ſcꝫ diabolũ
et hoĩeꝫ nõ oportꝫ dicere ꝙ diabolꝰ vellet
facere hãc ſatiſfactiõeꝫ ex quo nolebat ho⸗
minẽ liberari ab eiꝰ ꝑtãte et recõciliari deo:

quia tal em ſatiſfactionem facere erat ꝑdere dñiū ſuper omnes homines per eū nimiū deſideratū et ideo diſplicens erat corde ſi eſſent reconciliati cum ipſo facto perderet dominū ſuū quod ſuper ipſos tenebat. Itē hāc ſatiſfactiōē ipſe nō poterat facere cū ad ſatiſfaciendū fuiſſet neceſſariū rogare deū ꝙ vellet parcere offenſā ei factā ad quod requirebat ꝙ talis interceſſor eſſet deo gratꝰ qꝛ ſi inimicus vel is qui diſplicet roget pro iniuriāte plus ꝓuocat ad irā eū ꝙ rogat. et hoc eſt manifeſtū ꝙ dyabolꝰ voluntarie erat inimicus dei ꝓcurans ſemꝑ ꝙ ei fiant offenſe q̄tum plus pōt Sic ergo patet ꝙ ꝑ diabolū qui peccauerat ex quo ipſe nō req̄rebat ymmo ſibi diſplicebat et abhorrebat hominis recōſiliationē et non minꝰ ſuā nō poterat fieri ſatiſfactio homis Et alia etiā ꝑte ſi omnes angeli non poterāt facere talē ſatiſfactionē quia nihil habebant de ſuo ꝙ darēt deo quō diabolus poterat qui vltra hoc abhorrebat ꝙ aliquo tempore talis ſatiſfactio fieret. Videamus ergo de hoīe qui fuit ſecundꝰ in pctō cōmiſſo huic nō deficiebat ſicut diabolo volūtas vt eſſet recōſiliatus qꝛ ſentiebat ſeruitutē eiꝰ duriſſimā deficiebat tn̄ ei poteſtas ſicut ſupra oſtēſū eſt Ipſe ergo et oēs hoīes ab eo deſcendētes angeli etiā nō potētes implere requiſitā ſatiſfactionē qd̓ ergo reſtabat ex quo nō erat alius qui poſſet ſatiſfacere niſi ſolꝰ deꝰ niſi ꝙ primus hō et oēs aliȷ̄ ex toto remanerēt ꝑditi ſi iam deꝰ nollet ſatiſfacere pro eis ex quo ipſe ſolus poterat et nullꝰ alius Item cōueniens fuit deū incarnari vt tāta humilitas in redēptore quāta fuit ſuꝑbia in ꝓuaricatore. Sꝫ ſuꝑbia tāta fuit ꝙ hō voluit eē deꝰ ergo tanta debuit eſſe humilitas vt deꝰ fieret homo Item hoc debuit facere deꝰ vt vitaret incōueniēs quod ſequebatᷣ qꝛ ſi deꝰ non eſſet incarnatꝰ vt ſatiſfaceret ꝓ hominis pctō hoc ē vel qꝛ nō potuit vel qꝛ neſciuit vel qꝛ noluit Si nō potuit impotēs fuit Si potuit ſꝫ neſciuit ignorās fuit. Si potuit et ſciuit ſꝫ noluit ḡ ex inuidꝰ fuit q̄ oīa ſunt magis incōueniētia in deo ſcꝫ impotētia ignorantia inuidia. Patꝫ ergo ex ꝓbabitis neceſſariā et valde fore cōuenientē incarnationem dei vt doceret ſe potiꝰ vincere ꝑ iuſticiā q̄ ꝑ potentiā et vt oſtenderetᷣ tanta hūilitas in redemptione quāta fuit in ſuꝑbia in ꝓuaricatiōe Et ne aliqd̓ incōueniēs attribuatᷣ deo cum in eo minimū incōueniēs ſit maximū impoſſibile:

De quarto articulo fidei et de diſcordancia machometi in eodem

Q Uartus articulus eſt. Paſſꝰ ſub pōcio pylato crucifixꝰ mortuꝰ et ſepultꝰ Hunc appoſuit in cymbolo Jacobꝰ maior Et hic articulus eſt quartū fundamētum ciuitatis iheruſalē ſuperne figuratꝰ per quartū lapidē precioſū q̄ dicitur ſmaragdus cuiꝰ ꝓprietates precipue ſunt quatuor. Prima ꝙ inclinat ad caſtitatem Nā expertū eſt frangi in ꝑtes cū ipm̄ geſtans fornicatur Secūda eſt ꝙ morbū caducū curat Tercia eſt ꝙ tempeſtatē auertit. Quarta ē ꝙ in cauſis verba ꝑſuaſoria dat Sic et vera huiꝰ articuli fides carnales voluptates reprimit ſecundū auguſtinum in quodam ſermone de xl. ſic dicentem. Congruit deuotioni noſtre vt qui dn̄i crucifixionem celebraturi ſumus reprimendarꝫ carnalium voluptatū crucem etiam nobis faciemus Morbum caducum tollit quia xp̄s mortem noſtrā moriēdo deſtruxit vt dicit gregorius in prefatione paſcali. Tempeſtates nō ſolū carnis ſed etiam mūdi et diaboli auertit quia nihil a deo ꝙ nō equanimiter tolleretᷣ ſi xp̄i paſſio ad memoriam reducatᷣ Gregorius in omelia. x. Bernardꝰ ſuꝑ cātica in ſermōe. xxij. paſſio tua dn̄e iheſu vltimū refugium ſingulare remediū deficiente ſapientia iuſticia nō ſufficiente ſuccūbentibꝰ meritis illa ſuccurrit cū tn̄ defecerit virꝰ mea nō ꝯturbabor nō diffido ſcio qd̓ faciā Calicē ſalutaris accipiā dat etiā in cauſis fidei ꝯtra tirānos ꝯtra hereticos et ꝯtra quoſcūqꝫ alios perſecutores verba ꝑſuaſoria veritate atteſtāte. Ego dabo vobis os et ſapiētiā cui nō poterūt reſiſtere oēs aduerſariȷ̄ vrī fides enim paſſionis xp̄i dedit Stephano ꝙ oēs eius aduerſariȷ̄ q̄uīcūqꝫ ꝓhibiti nō poſſunt reſiſtere ſapientie et ſpūi qui loquebatᷣ ſcꝫ in ore eiꝰ vt pꝫ in actibꝰ Itē de ſmaragdo dicit yſidorꝰ ꝙ a nimia viritate dicitᷣ amarꝰ qꝛ oēs ſatis viride amarꝫ dicitᷣ oēs herbas et frōdes viriditate ſuꝑat aerē etiā vicinū ex repercuſſione vireſcere facit nulla gēma gratior oculis cuius corpꝰ exterſū ſic ſpeculū ymagines reddit:

Angriſes qui corp⁹ pedes et caput habẽt leonum currentes ſuper terram vt leones et alas habent aquile quibus volant in aere auferunt hominibus ſed adimaſcus populus .ſ. vnuz habens oculum pugnans cõtra eos eis aufert hec moraliter eſt. Quarta virtus que dicitur caſtitas vel virginitas q̃ virorum carnis integre ſeruat et in amaritudine penitencie motus malos caſtigat hec eſt gratior angelis et oculis xp̄i quia virgines et caſti ſequuntur agnum quocunq; ierit. Apoc. xiiij. et in ſe portat imaginem angelorum et xp̄i Angriſes .i. demones multuz nituntur auferre ſed mens et intentio indiuiſa a deo reſiſtit et contradicit et eam cuſtodit illeſam. qui enĩ tales ſunt indiuiſi ſunt ſicut dicitur .i. cor. vij. Non eni habẽt duos oculos vnum in terrenis et alium ad deum ſed vnum tantũ et illum figunt in deum dicentes illud p̄s. Sicut oculi ancille in manibus domine ſue ita oculi noſtri ad dñz deũ noſtrum etc̃. Huic articulo nihil addit ſymbolum maius Concordat cum predicto articulo machometus in hoc ꝙ cõcedit ihũ ſum xp̄m ſub poncio pylato fuiſſe condemnatum morti. Diſcordat autem a predicto articulo paſſionis et mortis xp̄i i alchorano azoara. v. et in plurib⁹ alijs locis vbi in ſentencia dicit ꝙ quidam iudei voluerunt xp̄z occidere et ipſe callide ſe ſubtrahens euaſit neſcio quem loco ſui crucifixerunt putãtes eſſe xp̄m Creator aũt leuauit xp̄m ad ſe et eſt ſecum vſq; ad diẽ iudicij tunc .ſ. ſicut alij homines moriturus et reſurrectur⁹. Sed in nullum inconueniens eſt ſarracenis concedere mortem xp̄i cum ipſi teneant ꝙ non ẽ filius dei viui ſicut nec nobis xp̄ianis q̇ ipſum confitemur verum filiuz dei ꝙ ſit mortuus ſecundum humanitatem quia diuinitas mortalis non eſt nec vnq̃ moritur.

De quinto articulo et de proprietatibus ſacerdonicis.

Quintus articulus eſt Deſcendit ad inferos tercia die reſurrexit a mortuis Hunc appoſuit in ſymbolo beat⁹ thomas. Et hic articulus eſt quintũ fundamentum ciuitatis iheruſalẽ ſuperne figuratus per quintum lapidẽ precioſuz qui Sardonicus dicitur cuius ꝯpoſitio ex duobus lapidibus ẽ ſcꝫ ex ſardio et onice et ẽ rube⁹ ex ſardio et albus et niger ad colorẽ vnguis ex onice. Inter ceteras hui⁹ virtutes mirabilis eſt vna potiſſima ꝙ accendit animuz ad gaudiũ quod trahit ex ſardio. Sic et fides huius articuli accendit animos ſanctorum patrũ in limbo cum illuc xp̄s deſcẽdit liberans vinctos de lacu in quo nõ erat aq̃ et hoc in ſãguine teſtamẽti vt p; zacharie ix. Uere magnũ gaudiũ illoꝝ fuit cũ beatificati fuerũt in viſiõe diuinitatis et brã captiuitate ducti a miſerabili captiuitate infernali: accẽdit ẽt aĩos diſcipuloꝝ et ſctãꝝ mulierũ xp̄s reſurgens quia gauiſi ſunt diſcipuli viſo domino Ioh. xx. Omnes etiam fideles in fide hui⁹ articuli iocundantur contemplãtes poteſtatem inferoꝝ non potuiſſe reſiſtere ſaluatori deſcendenti nec poteſtatem nature eidem reſurgente gaudentq; ſperãtes reſurgere quia xp̄s reſurrexit. Item p̄dictus lapis in colore eſt ſubtus niger medio candidus ſuperius rubeus. Et hic ſolus lapis precioſus in ſignãdo nihil cere auellit. per quod moraliter quinta virtus que eſt ſanctoꝝ paciẽcia figuratur per quam ab inferioribus id eſt a mũdanis hominibus in deſpectu ſunt nigri ſꝫ in medio .ſ. in corde ſuo candore conſciencie ſunt lucidi et ardore martyrij quo citius ad ſuperiora perueniant ſunt rubei. Hec etiã virtus nihil auellit q; ſuis perſecutoribus plene et ex toto corde remittit faciẽs quod dicit dñs Luce. vi. dimittite et dimittet̃ vobis et eccl. xxviij. relinque proximo nocenti te. et tunc deprecante tibi peccata ſoluentur. et hec virt⁹ bene quinta dicitur quia moleſte circa quos eſt virtus paciencie corpus exprimit quod quinq; ſenſibus agitur. huic etiam articulo nihil addit ſymbolũ maius ad eius explicationem veruntamen cũ dicit deſcendit ad inferos intelligẽdũ eſt ſecũdũ animã diuinitati coniũctã corpore in ſepulcro manẽte etiam diuinitati ꝯiuncto quia quod ſemel aſſumpſit nunq̃ dimiſit ſecus eſt de toto reſultante ex corpore et ex anima q; ꝑpter eoꝝ ſeparationem xp̄s in triduo non fuit homo ſecundũ doctorum concordiaz in tercio ſententiaꝝ et quia nullus error circa hoc fuerat exortus. Ideo in cymbolo cum dicit̃ deſcẽdit ad inferos non fuit explicatũ ſcd̃m aĩaz Sed oritur hic difficultas quia nõ videtur hic eſſe articulus fidei cũ iohãnes baptiſta

de hoc dubitauerit dubitare. aũt de articul'
fidei in fidelitas eſt. Cuȝ ergo conſtat ipſuȝ
fuiſſe fidelẽ et ſanctum et de hoc dubitauerit
videtur ꝙ nõ ſit articulus fidei ꝙ autem du
bitauerit patet ꝑ gloſã ſuper illud . Mathei
xi tu es qui ventur⁹ es dicit ibi gloſa cũ ab
herode ſim occidẽdus et ad inferna deſcẽſu-
rus debeo te nũciare inferius ſicut te nũcia-
ui ſuperis an cõueniat filiũ mori an alium
ad hoc ſacramentũ miſſur⁹ es Ad hoc rñdet
Alexander ibi ſupra ꝙ eſt dubitatõ infideli
tatis qua nõ dubitauit iohãnes et ẽ dubita
tio pietatis et ſic dubitauit iohãnes querẽs
ex amore et pietate tu es qui ventur⁹ es licet
nõ dubitaret ſicut mater vidẽs filiũ mortuũ
dicit es ne mortu⁹ fili mi. et hoc ẽ quod dicit
gloſa nõ fide ſed pietate dubitauit Criſoſto
mus ꝙ nõ pro ſe ſȝ ꝓ diſcipul' queſiuit huic
articulo non concordat machomet⁹ quia cũ
nõ cõcedat xp̃m mortuũ fuiſſe ſed aliũ ſibi
ſimilẽ vt dictũ eſt in articulo precedẽti Jdeo
negat eũ deſcẽdiſſe ad inferos et reſurrexiſſe
tercia die.

De vi articulo et de ꝓprietatibus ſardij.

Sext⁹ articulus eſt Aſcẽdit ad ce
lum ſedet ad dexteram dei pr̃is
omnipotentis hũc appoſuit in ſimbolo bea
tus iacob⁹ minor hic artilus fidei eſt ſextũ
fũdamentum ciuitatis iheruſalẽ ſuperne fi
guratus per ſextũ lapidẽ precioſuȝ qui dicit'
Sardi⁹ cuius virtus mirabilis eſt ꝙ gau-
dium accẽdit et pellit timorẽ ac etiam inge-
niũ acuit talis eſt fides hui⁹ articuli qꝛ xp̃i
diſcipuli ex hac fide amore accẽſi timore ex
cuſſo et ingenio illuminato hãc veritatẽ vbi
libet predicauerũt Et ideo ꝑ hunc ſextũ lapi
dem optime figuratur ſexta virtus ſanctorũ
que eſt cõſtancia martirij. Hic eñ lapis ſcd̃ȝ
yſidorum eſt inter gẽmas viliſſima et rubrũ
ſpiſſumq; habet cololorẽ et ideo bene mar-
tyrum cõſtancia per hunc ſignatur quia ipſi
quaſi viliſſimi a mũdo reputatur. Jpſiq; a
deo tan ꝙ infirmi mundi electi queq; fortia
cõfundanda facti rubri fluuio ſanguine lau
reis dicantur bene fulgidis. Et ne mirũ qꝛ
lauerũt ſtolas ſuas in ſanguine agni Apo.
vij. Et bene ſexta virtus hec ponit' quia pri
mus homo ſexta die formatus eadẽ die pec
cauit et eadem die de paradiſo eiectus eſt.
et xp̃s ſexta etate venit et ſexta die martyriũ
ſua paſſione cõſecrauit. Huic articulo nihil
addit ſimbolum maius Sed occurrunt hic
tres difficultates quaȝ prima eſt ſcd̃m quã
naturã aſcendit xp̃s in celũ Rñdet' ꝙ ſi li ſm
deſignet conditionem aſcendentis ſic aſcen
dit ſcd̃m ꝙ homo ſiue ſecundũ naturaȝ hu
manã que loco cõtinetur et motui ſubicit ꝑt
nõ aũt aſcendit ſm naturã diuinã que eſt al
tior vniuerſis et ẽ immobilis et illocabilis
Si aũt deſignet cauſam aſcenſionis aſcẽdit
non ſecundũ ꝙ homo ſed ſcd̃ȝ ꝙ deus qui
aſcendit ex virtute diuinitatis ſed non huã
nitatis. Unde Augu. in ſermone de aſcenſi
one de noſtro fuit ꝙ fili⁹ dei in cruce pepẽdit
de ſuo ꝙ aſcendit. Aſcẽdit aũt xp̃s ad ſum
mã partem celi ſupremi qꝛ cum ſit nobiliſſi-
mum locatũ debet eſſe in nobiliſſimo loco
qui eſt ſuperior locus celi ſummi et ſic intel-
ligi debet iſtud p̃s. Aſcendit ſuper celũ celi
et illud ad ephes. iiij. Aſcendit ſuper omnes
celos non tñ aũt aſcendit corpus xp̃i ſuper
omnem creaturã corporalẽ ſed etiam ſuper
omnẽ ſpiritualẽ quia ꝓpter dignitatẽ vnio
nis eas oẽs excellit ad ephe. i. Conſtituit il
lum ſuper omnẽ principatũ et poteſtateȝ et
ſuper omne nomen quod nominat' iu hoc
ſeculo ſiue in futuro põt etiã exponi ꝙ xp̃s
aſcendit in celum ſecundũ glo. ad ephe. iiij.
qui deſcendit ipſe eſt qui aſcẽdit in gloriam
ad equalitatẽ patris ſecunduȝ diuinitatem
nõ in re ſed in noticia. tunc eñ innotuit ho
minibus cuȝ equalẽ eſſe patri Et ſi queras
vtrũ xp̃s ſecundũ ꝙ hõ in loco ſupradicto
reſideat ita ꝙ nunꝙ alibi ad modicũ tẽp⁹
ſe transferat. Dico ꝙ nõ eſt aſſerendũ ſcd̃m
Richardum cum poſt eius aſcenſum narre
tur aliquomodo apparuiſſe aliquib⁹ in hac
vita nec apparet aliqua ratio vrgens ꝙ nũ-
ꝙ ad aliã partem celi ſe transferat. pie etiaȝ
credi poteſt ꝙ xp̃s in celo nullum habeat re
tro ſe ſed omnes electi reſpiciunt in faciẽ ei⁹
Secũda difficultas eſt quid ꝑ dexterã intelli
gitur. Dicendũ ꝙ per dexterã intelligit' glo
ria vel honor deitatis ſecundũ Damaſcenũ
in. iij. vel beatitudo patris ſcd̃m Auguſti-
nũ in libro de ſimbolo ſcd̃ȝ illõ p̃s delectati
ones eius in dexteris vl' iudiciaria poteſtas
ſcd̃m Auguſtinũ in quodã ſermone de ſim
bolo. Seſſio vero ſecundũ Auguſtinũ ibi-
dem deſignat vel habitationem ſiue quietẽ

vel regiam vel iudiciariam poteſtatem. Si igitur ſili ſcōm deſignat ꝯditionē nature ꝯ criſtus ſecundum ꝙ deus ſedet ad dexteram patris .i. in equalitate patris. Secunduꝫ aūt ꝙ homo ſedet ad dexterā patris .i. in potioribus bonis patris pre ceteris creaturis .i. in maiori beatitudine habens iudiciariam poteſtatem. Si vero deſignat vnitatem ſuppoſiti ſic etiam ſcōm ꝙ homo ſedet ad dexteram patris ſecundum equalitatem honoris .ſ. in quantum in eodem honore ꝯuenerātur filiū dei cū natura aſſūpta. Ex predictiſ patet ꝙ quocunqꝫ p̄dictoꝝ modorū ſumaꝛ ſedere ad dexteram ſignificat habere beatitudinem quandā demōſtratiua poteſtate ꝙ nulli alij nec angelo nec homini conuenit niſi ſoli criſto Unde ad hebreos primo Ad quem aliqn̄ dixit angelorum ſede a dextris a dextris meis .i. ſecundū gloriam in potioribus bonis. poteſt tamen dici ꝙ omis ſanctus qui ē in beatitudine eſt conſtitutus ad dexteram dei ſecundū illud Mathi. xxv. ſtatuit oues a dexteris. Tercia difficultas ē vtrum poſſet dici patrem ſedere ad dexteram filij. Reſpondetur ꝙ nō ꝗ ad denotat enim perſonali diſtinctione ordinem originis filius aūt et ſpūs originantur a patre et non eſt econuerſo. ſed et ſpūſſanctus poteſt proprie dici ſedere ad dexteram patris vel filij licet ſecundum quendā appropriationē attribuatur filio cui appropriatur equalitas. Unde auguſtinus dicit ꝙ in patre eſt vnitas in filio equalitas in ſpūſſancto vnitatiſ aqualitatiſqꝫ conectio. Predicto articulo cōcordat machometꝰ qꝛ ꝯcedit ꝙ iheſꝰ criſtus aſcēdit ad celos in corpore et anima vt patꝫ in alchorano azoara .iiij. non eſt rei veritas ꝙ mortuus fuit ſed deus eū aſſumpſit ſibi Sed diſcordat in hoc ſcilicet in ſeſſione ſcilꝫ ad dexteram patris cum aſſerat ipſum collocatum in primo celo et ibi ſedentem in altiori ſede ꝙ iohannes baptiſta. Hos etiam duos narrat ſe vidiſſe in p̄dicto celo primo cum ipſe aſcendit et viſitaret deuꝫ et quomō ſecum locutus eſt vt patet in libro qui dicaꝛ ſcala machometi diſtinctione .xij. de quo dictum eſt ſupra ꝯſideratione .iiij. cum de fundamento legis machometi inquirebatur.

De vij. articulo et de natura criſoliti.

Septimus articulus eſt. Et inde venturus ē iudicare viuos et mortuos. Hunc appoſuit in ſimbolo beatus philippus. Et hic articulus fidei eſt ſeptimum fundamentū ciuitatis hieruſalem ſuperne figuratus per ſeptimū lapidem p̄cioſum ꝗ dicitur criſolitus. cuiꝰ virtutes inter ceteras mirabiles ſunt ꝙ confortat intellectū et per conſequens naturam humanā diſtinctam ab alijs animalibus per intellectū: vt. dicaꝛ primo metha. et pellit timores nocturnos quia fugit fantaſmata ſic. Et fides huiꝰ articuli confortat intellectū in cognitōne iuſticie diuine finaliter adimplende per xp̄m qꝛ pater omne iudiciū dedit filio iohannis .v. Pellit etiam timores nocturnos quia facit homines paratos ad iudiciū illius diei ſub eundem ne ꝑpter eius ꝯſiderationē pereāt cum fanſtaſmatibus infernalibus quod p̄uidens xp̄s dicit Math. xxiiij. Ideo et vos eſtote parati quia qua hora nō putatis filiꝰ hominis venturus eſt. Et quia p̄dictus lapis auro ſimilis eſt. cū marini coloris ſimilitudine vt dicit yſidorꝰ et ſicut hic dicit gloſa videtur ſcintillas emittere ita vt ſub aqua ad oculum ſolis ſtella aurea. videaꝛ dictus aciſis quod eſt aurū. Ideo optime per cuꝫ pōt intelligi ſeptima virtus ſanctoꝝ qua ſecuri peruenerunt ad iudiciū .ſ. innocencia baptiſmalis. mare ei ſignificat baptiſmū. apo: viij. In cōſpectu eius tanꝗ̄ mare vitreum vbi facti ſumus de cupro vel de plūbo aurū ꝓbatū quia de filijs ire filij gratie ad ephe. ij. ꝗ̄ multi ſanctoꝝ illeſā ſeruātes ſcintiles boni exempli alijs per exortationes bonas emittunt. quibus eos ad amorem dei et ꝓximi accendunt que virtꝰ bene ponitur ſeptimo loco ꝑpter dona ſpūſſancti que collata ſunt in baptiſmo. glo. tū dicit ꝙ per auri fulgoreꝫ cuꝫ ſcintillis ſignificaꝛ predicatio ſanctoꝝ cum miraculis ſapientie. iij. fulgebunt iuſti. ſ. per candoreꝫ baptiſmalis innocentie. et tanꝗ̄ ſcintille in arundineto diſcurrent. Et ſi queras qui ſunt illi viui iudicādi cum dicatur inde venturus eſt iudire viuos et mortuos. Dico ꝙ illi qui in eius aduentu viui reperientur qui in memento morientur et poſtea reſurgent cū eis qui primo erāt mortui. Huic articulo addit ſimbolum mathius Cuius regni non erit finis ſcōꝫ illud luce primo et regni eiꝰ non erit finis Predicto

articulo non concordat machometus quo
ad iudicium viuoꝝ et mortuorũ. negat enĩ
xp̃m iudicem venturũ. Sed dicit in alchora
no azoara. v. ꝙ deus leberauit xp̃m ab in-
credulis et ſuppoſuit eos qui ſecuti ſunt eũ.
eis qui non crediderunt verbo eius vſqꝫ ad
diem publice reſurrectionis et ꝙ tunc deꝰ ad
ſeipſum reddito xp̃i facto controuerſiã ſuã
atqꝫ litẽ diſcutiet. Eſt ergo finis ſue ſenten-
tie ibidem ꝙ iheſus xp̃us circa tempus dei
iudicij eſt moriturꝰ et ſicut alij homines re
ſurrecturus et ꝙ tunc deus diſcutiet ꝯtrouer
ſiam ſuam. ſ. quis veriora de xp̃o dixerit vꝫ
xp̃iani an machometus et ꝙ tunc deus fa-
ciet iudiciũ contra incredulos et dabit bene
ficia fidelibus. Alibi tamẽ in alchorano tra
tando ſupra diẽ mortis. ac ſuper diem qua
viuens miſſurus eſt tenet deũ eſſe venturũ
ante diem iudicij annis. xl.

De octauo articulo et de ꝓprietatibꝰ berilli

O Ctauus articulꝰ fidei eſt. Credo in
ſpiritumſanctũ. Hunc appoſuit in
ſimbolo beatus bartholomeus. Et hic arti
culus eſt octauꝰ fundamentum ciuitatis
iheruſalem ſuperne figuratus per octauum
lapidem ꝑcioſũ qui dicit̃ berillus cuiꝰ vir
tutes mirabiles ſunt ꝙ cõtra lites inuictũ
reddit et mitem facit atqꝫ benignũ ſic et fi-
des huius articuli quis eñi fecit ſanſonem
inuictũ a leone niſi ſpũſſanctus vt patet iu-
dicũ. xiiij. Irruit ſpũs domini in ſanſon. et
lacerauit leonem quis nõ erit victus a dia-
bolo mundo et carne niſi fidem huius arti-
culi habuerit. p̃s. cxxxviij. Quo ibo a ſpiri-
tu tuo et quo a facie tua fugiã quaſi dicat
vbicunqꝫ fuero victus. ero a ſpũſãcto ꝑ fidẽ
diuiſꝰ Quis fecit inuictos apoſtolos agnos
xp̃i ꝯtra innumerabiles lupos iudeos gen-
tiles et tyrannos niſi ſpũſſanctus anteꝙ eñi
acciperent ſpm̃ſanctũ clauſi erant timidi et
quaſi victi. Sed repleti ſpiritußancto ꝑ fidẽ
et amorem effecti ſunt omniũ lupoꝝ iudeo-
rũ gentiliũ tyrannoꝝ victores vt patet ex ac
tibus apoſtoloꝝ et geſtis omniũ martyriũ.
Fides etiã huius articuli facit hominẽ mitẽ
et benignũ qꝛ ſpũſſanctus bonus et ſuauis
eſt atqꝫ benignus vt patet ſapientie primo:
et. xij. tales efficit. et efficit ſpiritußanctꝰ cre-
dentes intantũ vt nõ ſolum mites et benig-
ni aſſerantur ſed etiam filij dei. Unde ad ro
manos. viij. Quicunqꝫ ſpũ dei agunt̃ hij fi
lij dei ſunt. Item predictus lapis gignitur
in india nomẽ habens a lingua gentis ſue.
Similis ſmaragdo ex viriditate ſed cũ pal
lore. politur aũt ab indeis in ſex angulares
formas vt hebitudo coloris repercuſſu an-
guloꝝ excitetur. Aliter politus nõ hꝫ fulgo
rem. et ſignificat octauam virtutem que eſt
ſanctoꝝ vita actiua in qua ſeruatur viror gra
tie ſed tñ cum pallore et hec exerceri nõ põt
ſine aliquo venialium offuſcatione ſed per
ſex opera miſericordie quibus inſudant ex
charitate ſpũſſancti calorem recipiant quia
in fructu recompenſat̃ limpidoſe Gen. xxi
et bene ponit̃ octauo loco quia illi mercedẽ
hic nõ recipiunt ſed expectant in octaua re-
ſurrectione ſcd̃m cõſiliũ domini Luce. xiiij.
Cũ facies cõuiuiũ voca pauperes debiles
claudos cecos et beatus eris quia nõ habẽt
vnde retribuere tibi. retribuet̃ enĩ tibi in re
ſurrectione iuſtoꝝ vel retributione Predictũ
articulum ſcꝫ Credo in ſpm̃ſanctũ exponit
ſimbolũ maius addens dñm et viuifican-
tem qui ex patre et filioqꝫ ꝓcedit qui cũ pr̃e
et filio ſimul adoratur et conglorificatur qui
locutꝰ eſt per ꝓphetas vbi exprimunt̃ hec
de ſpũſancto p̃mo poteſtas ibi dñm ſcd̃o bo
nitas ibi et viuificantem iohãnis. vi. ſpũs
eſt qui viuificat ex quo ſequitur ꝙ qui caret
ſpũſancto mortuus eſt. Et hoc trahitur au-
ctoritas Aug. ſicut anima eſt vita corporis
ita deus eſt vita anime Tercio diſtinctio p-
ſonalis ibi qui ex pr̃e filioqꝫ ꝓcedit Quar-
to eſt qualitas ibi qui cũ patre et filio ſimul
adoratur et conglorificatur. Et per hec. iiij.
ꝑdicta excluduntur hereſis arriaſ et neſcorij
qui dixerunt ſpm̃ſanctum eſſe ſeruũ patris
et filij et ꝙ dicitur filioqꝫ addiderunt latini
ꝓpter errorem grecoꝝ. Quinto exprimit̃ do
ctrina ibi qui locutus eſt per ꝓphetas cõtra
errorem quorũdam qui dixerũt ꝙ ꝓphete
locuti ſunt ſicut phanatici vt montanus et
quidem alij Cum predicto articulo concor
dat machometus in alchorano vbi dicitur
miſit deus ſpiritũſanctũ ſuũ ſuper nuncios
ſuos et ſuper credentes in eum diſcordat tñ
in hoc ꝙ non credit ſpiritumſanctũ eſſe deũ
nec terciam in trinitate perſonaꝫ ſed flatum
dei vt dicitur in quinta conſideratione.

De nono articulo et ꝓprietatibus topaſij.

n Onus articulus fidei eſt. Credo ſanctã eccleſiam catholicã et ẽ ſenſus. Credo in ſpiritũ ſanctũ facientem ſanctã ſiue ſanctificantem eccleſiam catholicã ideſt vniuerſalẽ. Hunc appoſuit in ſimbolo beatus mathe⁹. Et hic articulus eſt nonũ fũdamentum ciuitatis iheruſalem ſupne figuratus per nonũ lapidem p̄cioſum qui dicitur topaſius. Hic lapis valet ꝯtra irã et cõtra lunaticam paſſionem que frequẽter per demones iratos excitant̃ vel augmentant̃. Expertum eſt etiã de eo ꝙ ſi mittatur in aquã bullientem ita eã defluere facit ꝙ ſtatĩ manu in miſſa extrahit̃. Sic fides p̄dicti articuli ardorem furie demonũ et tirannoꝝ hereticorum et quorũcunq; p̄ſecutorũ ſubito extingunt. Ideo dixit xp̄s petro Mathe. xvi. Et porte inferi non p̄ualebunt aduerſ⁹ eam. Portas inferi vocat furias demonum hereticoꝝ tirannoꝝ et quorũcũq; p̄ſecutorũ que p̄ualere non poſſunt ꝯtra fidem eccleſie catholice. Fides huius articuli facit oleũ ardens defluere in tm̃ ꝙ iohãnes euãgeliſta miſſus in doliũ ardentis olei nõ aduſtus ſ; illeſus exiuit. Item hic lapis ſcd̃m yſidorũ eſt omni colore reſplendens. et ſcd̃m gloſã ſupra capitulo. iiij. exo. Quis ſit omniũ coloꝝ maxime tñ eſt aurei et dicit̃ topaſiũ quaſi topaciũ ideſt omniũ coloꝝ a pan quod eſt totum ſecundũ glo. Hic duos maxime habet colores ſc; aureum et ethereum cuĩ ſplẽdore ſolis tangit̃ omniũ gemmarũ claritates ſuperat et in aſpectum ſuũ ſingulariter prouocat aſpicientes quem ſi polis obſcuras ſi vero relinquis nature ſue clarior eſt et nihil clarius ẽ regib⁹ inter diuitias qui quo clarior eſt eo p̄cioſior eſt. Etiam oim gemmarũ ampliſſima eſt per hanc ergo ſignificatur nona virtus ſanctoꝝ que eſt vita ꝯtẽplatiua hec ex caritate eſt aurea et ex dulcedine etherea vbi deus limpidius videt̃ quantum homo ſingularius trahitur et qui tales ſunt ſe honoribus ſeculi poliunt̃ obſcurant̃ qꝛ turbantur erga plurima ſicut Martha. cũ vnũ nõ teneãt quod neceſſariũ eſt ſicut maria Luce. iiij. ꝙ aũt hic lapis omniũ colore reſplendet hoc eſt ꝙ qui tales ſunt omnium virtutũ lucem gerunt ad exemplũ tabernaculi quod eis monſtratũ eſt in monte Exo. xxv omnia fac ſcd̃m exemplũ quod tibi mõſtratum eſt in monte. Hec eſt gemmaꝝ largiſſima qꝛ maxime cor dilatãt et bene nono loco ponit̃ quia qui tales ſunt angelis q̃ ſunt nouem ordines pro modulo ſuo in dei contemplatione aſſimulantur de quib⁹ dicitur. Mathe. xix. Angeli eoꝝ ſemper vidẽt faciẽ patris. Loco predicti articuli ſanctam eccleſiã ſimbolum maius. Et vnã ſanctã catholicã et apoſtolicam eccleſiã vbi ponunt̃ duo effectus generales ſp̄ũſſancti. Primus eſt vnitas intellectum in fide. Secundus eſt affectuum vnitas in caritate que due vnitates notantur cũ dicitur Et vnam ſanctã catholicam. vnã in fide et caritate. catholica enĩ grece idem eſt ꝙ vniuerſalis. apoſtolicam dicit̃. ſuper apoſtoloꝝ fidẽ fundatã. Huic articulo machometus nõ concordat qꝛ cum neget fidem catholicam negabit et vnitatẽ fideliũ in fide et caritate que eſt eccleſia catholica et apoſtolica cui⁹ ſignũ eſt quia affirmauit ſuis ſequacibus principatũ tenere nõ poſſe niſi a xp̄ianoꝝ fide omnino diuerterent vt patuit ſupra ꝯſideratione ſecunda in ſecundo puncto:

De decimo articulo et de proprietatibus criſopraſſi.

o Ecimus articulus eſt. Credo ſanctoꝝ cõmunionem peccatoꝝ remiſſionem. et eſt ſenſus Credo in ſpiritũſanctũ facientem ſanctã ſiue ſanctificantẽ eccleſiã in qua ẽ ꝯmunio ſanctorum et remiſſio peccatorũ. Hunc appoſuit in ſimbolo beatus ſymon chananeus. Et hic articulus eſt decimũ fundamentũ ciuitatis iheruſalẽ ſupne figuratus per decimum lapidẽ precioſũ q̃ dicitur criſopraſſus cuius virtus eſt ꝙ valẽ contra leprã ꝙ non ſolum peccata carnis ſ; etiam anime deſignant ſic et fides huius articuli valet ꝯtra leprã peccatoꝝ carnis et aie que precipue in ſacramentis baptiſmi et penitentie auferũtur. Hic lapis ſecundũ yſidorũ. xvi. ethymolo. ẽ in colore quaſi ſit ex ſucco porri coagulatus habens auri guttas intermicantes ꝓpter quas tale nomen accepit quia criſos aurũ ſonat in greco et multã ſimilitudinẽ habet cũ criſolito. et ſignificat̃ per eã decima virtus ſanctoꝝ que eſt deſiderium celeſtis patrie et hoc per colorẽ. ꝓpꝫio

vero tribulacionum per aurū et quāto plus
ſancti paciūtur ꝓpter deum plus accenditur
et inflamatur eorū deſyderium quia vt dicit
gregorius ꝙ flatus carboni hec tribulacio
cantati. Et bene decimo loco ponitur ꝓpt
obſeruantiā decalogi. vel quia iſti feſtiuant
venire ad decimuꝫ ordinem angelorū qui ē
ex hominibus repādus et dicitur decimus
ordo cecidiſſe non quia fuerunt vn ꝙ decem
ordines ſed quia tot de diuerſis agminibꝰ
ceciderunt ꝙ poſſunt facere vnum ordinem
loco p̄dicti articuli dicit ſymbolum maius
Confiteor vnum baptiſma in remiſſionem
peccatorum. Johānis iij. Niſi quis renatꝰ
fuerit ex aqua et ſpūſancto non pōt introire
in regnum dei. Nota ꝙ baptiſmus dari pōt
ab omnibus in neceſſitate. Ideo fit magis
mentō dico ꝙ de alio ſacramento in ſymbo
lo fidei quod pertinet ad omnes. nec fit hic
mencio de cōmunione ſanctorum quia ītel/
ligitur per hoc ꝙ ibi dicitur vnaꝫ. Una eīm
eccleſia non tm̄ fide et charitate ſed etiā ſa/
cramentoꝝ participatione que eſt commu/
nio ſancoꝝ. Unde ad hunc articulū reducit
fides de ſacramentis quia in eis ꝯmunicāt
fideles et ſunt inſtrumenta ſanctificandi et
ex ꝯſequēdi peccata remittendi. Itē notāter
dr̄ vnū baptiſma ꝓpter hereticos qui dicūt
quociens homo peccat baptiſmū debere re/
peti cōtra quos apoſtolus ad ephe. iiij. vna
fides vnū baptiſma Huic articulo nō cōcor
dat machometus qꝛ remiſſionē peccatoruꝫ
non ponit per ſacram eccleſie ſed per hoc ꝙ
quis dicit et cōfitetꝰ non eſt deus niſi deꝰ et
machometus eſt eius nūcꝰ. Affirmāt etiā
ſarraceni ſolam corpis ablutioneꝫ per aquā
factā ſufficere ad peccati remiſſioneꝫ ſine cō
tritione et cōfeſſione. negant etiā vnū bap/
tiſma ſed multiplicant baptiſmata ſua vt
dicetur infra.

De. xi. articulo et ꝓprietatibus iacincti.

Undecimꝰ articulus ē. Credo carnis
reſurrectionē. Hūc appoſuit in ſim
bolo beatus iudas thadeus Et hic articulꝰ
eſt vndecimū fundamentū ciuitatis iheru/
ſalem ſuperne figuratus per vndecimū lapi
dem p̄cioſum qui dicitur iacinctus. cuiꝰ ve/
tus eſt ꝙ dat membris vigorem et ſalutife/
rum facit ſaporem et cōtra peſtiferos regiōes
ꝓuocat etiam ſomnum ꝓpter ſuā frigidam
cōplexioneꝫ et valet ꝯtra toxicū Sic et fides
huius articuli dat membris vigorē cum ꝓ/
pter fidē future reſurrectōnis fortiſſimi facti
milites xp̄i vicerāt regna et crudeliſſima tor
menta quaſi ſuauiſſimos ſapores guſtaue
runt quietuꝫ ſomnū accipientes quem deꝰ
dat dilectis ſuis Ualet etiā ꝯtra omne dya
bolicum toxicū hereticoꝝ aliam vitam et re
ſurrectionem negantiū. Hic lapis ſcd̄m yſi/
dorū ceruleum habet colorem et tūc optimꝰ
eſt qui nec rarus eſt nec denſitate obtuſus ſꝫ
vtroqꝫ temparamento luce purpuraqꝫ reful
gens. Hic aūt nō lucet equaliter ſereno. eniꝫ
ꝑſpicuus gratus eſt nubilo corā oculis eua
neſcit atqꝫ marceſcat in os miſſus frigidus
eſt in ſculpturis duriſſimus nec tm̄ inuictus:
Naꝫ adomāte ſcribitur et ſignatur. et ꝑ hoc
ſignificatur vndecima virtus ſanctoꝝ que ē
coꝝ diſcretio et cōpaſſio qua ſcd̄m deū om/
nibus et in omnibus ſe conformant vt om̄s
lucrifaciāt. Unde paulus p̄dicans fideꝫ re/
ſurrectionis dicit prima ad corinth. ix. omia
omnibus factus ſum vt omnes lucrifacerē.
Et ad romanos. xij. Gaudere cum gauden
tibus flere cū flentibꝰ. ſignificat eīm circūſpe
ctionem p̄dicatoꝝ que attendūt quid et qbꝰ
eſt p̄dicandū vt maioribꝰ maiora et ꝑuulos
lacte potent minoꝝ. Hunc articulū explicat
ſimbolum maius cum dicitur Et expecto re
ſurrectionem mortuoꝝ et ſcd̄m alexandruꝫ
in fine ſui tercij eſt cōgruꝰ ordo. Nam remiſ
ſio peccatoꝝ eſt reſurrectio anime que eſt re/
ſurrectio prima. Ad iſtam vero ſequitur re/
ſurrectio corporis glorioſa in bonis qua eſt
reſurrectio ſecūda ſicut dicitur ad romanos
viij. Samus qm̄ ſi ſpiritus eius qui ſuſcita
uit iheſum inhabitat corpora noſtra reſuſci/
tabit et nos ꝓpter inhabitantem ſpm̄ etc.
tene tm̄ ꝙ dicit apoſtolus prima corint. xv.
omnes quidem reſurgemus etc. Huic arti/
culo concordat machometus Unde dicit in
alchorano deus viuificabit mortuos et con
ſurgent exiſtentes in ſepulcris ſine dubio.
Secunda hora qua venerit qui autē his cō
tradixerint in die iudicij punitōe ignea eos
puniet. Hoc eſt vnum ꝙ in ſua fide magis
roborat vt patet azoara. xuij. ꝙ qui impūg
nauerit dicta ſua in die iudicij deus iudica/
bit eum. ſimiliter dicitur azoara. xxi. qui cuꝫ
aliquo dicta ſua diſputare voluerit ꝙ dicat

deus nouit facta veſtra qui in die iudicij iudicatur⁹ eſt vos. Dicitur etiã azoara .xxiij. ꝙ in die iudicij clamabũt mali dicentes q̇s huius ꝓphete noticiã habuerat in via et iã qui nunꝗ̃ fuiſſet nominat⁹ nec nat⁹ et etiaʒ ꝙ demones acriter punient eos et ꝙ dicet machmet deo iaʒ domine popul⁹ iſte me⁹ recta facie alchoranũ recipere ꝓperauit;

·De .xij. articulo et ꝓprietatibus ametiſti

Uo .decim⁹ et vltimus articulus eſt vitã eternã amẽ. Et eſt ſẽſus. Credo ꝙ deus reſuſcitabit nos et dabit bonis vitã eternam. Hunc appoſuit ſimbolo beatus; Mathias. Et hic articulus eſt .xij. fundamentũ et vltimũ ciuitatis iheruſalem ſupne figuratus per .xij. lapidẽ precioſũ qui dicit̃ ametiſtus. Cuius virtutes mirabiles ſunt ꝙ facit hominẽ vigilem et repellit malã cogitationeʒ et vt dicit aaron ꝙ valet contra ebrietatẽ. Sic et fides hui⁹ articuli facit hominem vigilem vt intremendo iudicio finali de factis dictis et cogitatõibus ſuis poſſit reddere rationem et ſic vita ꝑfrui eterna. Predict⁹ lapis ſcd̃ʒ yſidoꝝ inter purpureas gemmas principatũ tenet purpureus eſt ꝑmixto violato colore et quaſi roſe nitore et leuiter quaſdã flãmulas fundens nõ ex toto igneũ ſʒ vini colorẽ habens et eſt ſculture facilis per hunc ſignificatur duodecima virtus ſanctoꝝ que eſt humilitas et ꝯtemptus mundi. cũ deſiderio m̃ martyrij. ſicut fuit in cõfeſſoribus quoꝝ multi nõ defuerũt martyrio ſed martyriũ defuit eis ſicut legitur de beato martino q̃ ſi martir nõ fuit palmã m̃ martyrij nõ amiſit. et de beato franciſco canit eccleſia O martyr deſiderio. etc̃. Uñ ſancti infundũt flãmulas conſolationis et viſitationis infirmoꝝ viduaꝝ et pupilloꝛuʒ et largitionis elemoſinaꝝ quibus inflãmant alios ad amorẽ xp̃i de primo Eſaie .lxi. vt conſolarer omnes lugentes et ponerem ꝯſolationẽ lugẽtib⁹ ſyõ. de ſcd̃o Jacobi primo religio mũda et immaculata hec eſt viſitare pupillos et viduas in tribulatione earuʒ et immaculatũ ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. De .iij. Luce .xi. Date elemoſinã et omnia munda ſunt vobis. Uel ſcd̃m glo. flãmule ſignificant virtutẽ illã qua pro inimicis oratur que eſt virt⁹ virtutuʒ celoꝝ varietas virtutũ multiplicitas. Math. vi. Orate pro ꝑſequẽtibus et calũniantibus vos. et bene vltimo loco ponitur q̃ humilitas eſt cuſtodia oĩm virtutũ. Dicit eñ gregorius ꝙ qui ceteras virtutes ſine humilitate cõgregat quaſi puluerem in ventũ portat Unde et paulus qui interp̃tatur modicus. ſ. humilis. thronum .xij. meruit poſſidere. ſ. in vita eterna. loco dicti articuli dicit ſimbolũ maius. Et vitã venturi ſeculi. Ex quo deus tanꝗ̃ iuſt⁹ iudex remunerabit bonos vita eterna conſequens eſt ꝙ etiã reprobos puniet pena eterna. Et ideo nõ ponit ſpecialem articulũ de punitõe maloꝝ. Hec eñ eſt natura oppoſitorum vt vno dicto intelligatur reliquũ. Huic articulo ꝯcordat machomet⁹ et diſcordat in hoc q̃ ꝓfitetur bonos ibidem corporales delitias optinere. dicit. n. i alchorano q̇ in me crediderũt in ortos eos pulcherrimos mittã vbi aq̃ decurrũt placide et vbi abſq̃ labore requieſcent. nubent etiã limpidiſſima nuptiõe. Et iterũ dicit ꝙ dabit eis riuos lacteos ſine ſaporis alteratione et clarũ mel vinũq̃ ſapidiſſimũ alibi etiã dicit in alchorano ꝙ ibi pãnis ſericis induantur ornati monilibus aureis atq̃ annulis p̃cioſis Dicit etiã ibi ꝙ habebũt ſedes ꝑpetuas et ꝙ ꝓteget eos arboꝝ vmbra nec frigore affligentur nec calore. oĩm fructuũ omniũ ciboꝝ veſcent̃ generibus quicquid appetit⁹ eoꝝ ſuggeſſerit coram ſe cõfeſtim inueniet. accubabũt in delitijs et angeli pincernaꝝ miniſterio inter eos cũ vaſis aureis et argenteis deambulabũt in aureis lac. in argenteis vinũ afferentes et dicentes comedite et bibite in omni leticia et ꝙ vobis deus ꝓmiſit ecce cõpletũ eſt iungentur virginibus quas nec humanus nec dyabolicus violauit ꝯtactus iacincti coralli que ſplendore formaq̃ ꝑſtantiorib⁹. Hec bona repromittit machometus ſuis credentibus pro vita eterna. Quomõ aũt finalis beatitudo vite eterne nõ conſiſtit in cibo tali nec etiam alijs corporalibus oſtendet̃ infra conſideratione octaua articulo .v. Et notandum hic finaliter eſt cauſa ꝙ quare machometus cõceſſit aliquos articulos fidei xp̃iane et aliquos negauit cum iudeis cautela fuit vt quomodo in aliquibus loq̃retur contra criſtianos hebreoꝝ rationibus iuuaret̃ ſimiliter cum loqueret̃ ꝯtra iudeos iuuaretur argumentis fidei orthodoxe.

De diſcordia machometi in preceptis

On ſolū in articulis fidei diſcrepat machometus a xpianis ſꝫ etiam in pceptis et cerimonijs. Libet ergo in pſenti libro annotare pcepta machometi et coꝝ naturā vt habita coꝝ clara noticia euidēter pateat cuilibet intelligēti ꝙ irrationaliter ſe obligant ſarraceni obedientie talis legis

De diſcordia in orōnibus

Rimū preceptū machometi eſt ꝙ quinquies tn̄ in die ſarraceni orēt. Unde aūt habuit hūc numerū orādi quinariū patuit ſupra cōſideratione quarta. In illa fatua viſione ſꝫ tn̄ vt veritatem dicam hoc vtiqꝫ machometus ideo pcepit quia cōſilio doctorum ſuoꝝ mediatricem inter iudeorum et xpianoꝝ legem effici voluit ſuā non pbitatis ſue neqꝫ adiutorio dei. Iudei enī ſcōm legem ter in die orāt. xpiani vero ſepties. ſed iſte nec ter nec ſepties ſꝫ quinquies orādo terminū inter vtrūqꝫ poſuit.

De pcepto machometi in locutionibus ſuis anteꝙ orent.

ſ Ecandū preceptū machometi ē ꝙ anteꝙ orant vt pfectā mūdiciā habent culū verētrū manus brachia os aures nares oculos capillos decentiſſime ad vltimū pedes lauant quod pcipit fieri poſt coitum et egeſtionē niſi fuerint egroti vel in itinere. Et ſi forte ſit eis impoſſibile aquā reperire tunc pcipit eos mūdare puluere terre munde quaſi aqua tergendo quam ablutionem pcipit etiā fieri modo verſo ſꝫ talis ablutio membroꝝ nō ptinet ad orōnem. Ad orōnem quidem pertinet mūdari intrinſecus non extrinſecus. Mundicia aūt de ablutiōe membroꝝ pertinebat cultoribus ſtelle veneris qui volentes eā orare ad modū femine ſe aptabant ora et oculos tingentes qꝛ vero punctus ſtelle veneris rex effectus eſt ideo pcipit hoc. Diſcordat aūt hec ablutio a baptiſmate xpianoꝝ multipliciter. Primo quia baptiſma xpianoꝝ ſolū ſemel fit. Una ē enī fides et vnū baptiſma ſcōm apl'm. Baptiſma vero ſarracenoꝝ multiplicatur. Secundo qꝛ baptiſma xpianoꝝ nō ſolū mūdat corpus ſed etiā animā cum ſit aqua ſpūſſācti. Baptiſma vero ſarracenoꝝ ſolū ſe extēdit ad ablutionē membroꝝ ppter immūdiciā coꝝ ex coitu vel egeſtiōe. vt pꝫ in alcorano.

De tercio pcepto machometi in pconiſione alte vocis.

Erciū preceptum machometi eſt ꝙ facta pdicta ablutione publica voce pconizentur vnū cōfitentes deū qui nullū vel ſilē habeat vel equalē eiuſqꝫ machometum eſſe pphetā talē. pconizationē precepit nō ideo quia cōueniebat orōni. ſꝫ qꝛ aliud nouū nequiuit imponere ſignū.

De pcepto machometi in ieiunijs.

Uartum pceptū machometi eſt ꝙ ſarraceni in quolibet anno menſē integrū et amadē ieiunēt in quo alcoranū datū celitus aſſerit machometus ieiunātes aūt tēpore nocturno comedāt diurno abſtineant ita vt ab ea diei hora qua nigrum ab albo diſtinguere per viſuꝫ poterūt filū vſqꝫ ad ſolis occaſuꝫ nemo comedere bibere aut vxoris cōmixtione ſe pſumat fedare. Poſt ſolis aūt occaſum donec ad ſequentis diei crepuſculū ſp eis cibo et potu ppriiſqꝫ vxoribus put cuilibet liceat vti. Si aūt infirmitatis quis fuerit pgrauatus aut in via erit ꝙdiu aut lāgoris aut itineris durauerit tēpus cōceditur eis quibuſcūqꝫ voluerint et veſci ſimul et vti. Sic tn̄ vt ꝙ vel egritudinis vel vie vel neceſſitate minus impleuerit poſtea emendū quomō licuerit et dicunt ſarraceni ꝙ iſtud ieiuniū eſt ad reſtringendū vicia carnis pceptum qd̄ eſt initium penitencie. Sꝫ quid pdeſt per diem ieiunare et nocte ter vl quater comedere et bonis carnibus optimiſqꝫ frui et mulieribus vti hec non debilitant ſed potius corroborant carnē et incendunt ad illicitos motus et actus.

De pcepto machometi in obſeruatiōe paſce

Uintum pceptū machometi eſt ꝙ obſeruent paſca. Notandū vero ꝙ ſicut hebrei ita et iſti menſes ſcōm lunā cōputāt Unde et paſca coꝝ quod ipſi poſt ieiuniū faciunt nō ſemper vno tempore cōtingit paſca aūt ſuū quod dicunt nihil aliud

eſt ꝙ̄ quedā memoria vel celebratio noctis
cuiuſdā que eſt in ipſo menſe in qua alcho
ranū deſcendiſſe dicūt In ea quippe nocte
vigilantes per eccleſias ſuas quas vocant
meſquitas garriūt ſaliunt bibūt et inſaniūt
diſcordant aūt a xpianis et iudeis quia in
lege moyſi p̄ceptū eſt obſeruari paſca in me
moriam exitus de egypto. In lege aūt xpi
p̄ceptum eſt obſeruare paſca in memoriam
reſurrectionis xpi Machometus aūt paſca
celebrari iniunxit in memoria arietis oſten
ſi abrahe in ſacrificiū celebrādi loco filij ſui
et cum eoꝝ rex celebrat iſtud paſca p̄cinctus
lintheo mittit gladiū per guttur̄ arietis et ſta-
tim ſup aliquod iumentū deducit̄ ad regi-
nam. et ſi regina cum videt anteꝙ̄ moriat̄
aſſerunt ſe bonā fortunā ꝯſecuturos anno
illo qui preſens fuit et ꝓprijs oculis vidit
mihi narrauit. Sed et ꝓ expeditione paſche
eorū faciūt aliā ſuperſtitionē qm̄ milites cū
rege equitantes veniunt in cāpū magnū et
ibi facta quadā fouea currentes ꝑcutiūt cū
lanceis ſuis intra illā foueā et ſic expediūt
ſuum paſca.

De precepto machometi in ꝑegrinatione ad mecham

Sextū preceptū machōeti eſt ꝙ oēs
ſarraceni ꝑ ſingulos annos ſemel
vadūt ad domū dei que eſt in mequa vidē
da ꝓpter ſolā recognitionē et ibi p̄cipiūt
adorare eā que in ꝯſutilibus tegumentis
inducti circuire et lapides ſicut lex p̄cipit ꝑ
media ſcʒ fimbria iacere retro pro lapidan-
do diabolo hanc domū dicūt adā cum de
paradiſo exulaſſet domū extruxiſſe et om-
nib⁹ filijs eius donec abrahā aduenit locū
orōis fuiſſe abrahā aūt dei ſeruus eā robo
rauit et inſtaurauit et in ea dn̄o vota vouit
et ſacrificia obtulit filioq; ſuo nomine iſ-
maheli poſt mortem reliquit eiq; et omib⁹
filijs eius per multa annoꝝ curricula donec
machometus natus eſt orandi domus per
manſit. quo nato eandem deus ſibi cunctiſ
q; generatiōibus ſuis hereditariā vt ipſi pi
hēt ꝓmiſit. ſʒ hec ſarraceni nō ex auctoritate
hn̄t. Sʒ quaſi cōmentū aliqd̄ fingunt an-
teꝙ̄ .n. legem p̄dicaſſet dom⁹ hec ydolis ple
na erat. et volenti ſcire qualis erat dom⁹ il-
la et ꝙ ibi ſecretū ineſſet. et cur illuc macho-
metus ire et que in lege inueniunt̄ iuſſit fa-
cere venerabilis petr⁹ alfonſi in ſuo dyalo-
go titulo quinto declarat dicens. Duo filij
loth. ſ. amon et moab hanc domū honora-
bant et duo ydola ab eiſdem ibi colebant̄
alterū ex albo alterū ex nigro lapide patra-
tum nomē quidē illius qd̄ eſt in nigro lapi
de erat merculicius. dicebat̄ nomē vero al-
terius chamos. Alterū ꝙ ex nigro erat lapi
pide in honore ſaturni alterū ex albo in ho
nore martis erat edificatū bis in āno culto
res eoꝝ ad ipſa aſcendebant adoranda ad
martem quidē qn̄ ſol in primū gradū arie-
tis intrat. qꝛ aries honor eſt martis in cui⁹
diſceſſione ſicut mos erat lapides iacebant̄
Ad ſaturnū vero quō ſol primū gradum li
bre intrat qꝛ libra honor ſaturni eſt ꝙ thuri
ficabāt nudi tonſiſq; capitibus que vſq; in
hodiernū diem in iudea celebrantur vt dixi
Arabes vero cū amō et moab ydola ado
rabant. Machometus aūt poſt longū tem-
pus veniens priſtinā ꝯſuetudinē nequiuit
afferre. Sed quaſi quodāmodo more inuſi
tato in ꝯſutilibus tegumentis coopertos
domū circuire ꝑmiſit. Sed ne videret̄ p̄cci
pere ydolis ſacrificare ſimulacrū ſaturni cō-
ſtruxit in pariete in āgulo dom⁹ et ne facies
appareret dorſum erat tm̄ exterius poſitū al
terū martis. ſcʒ ydolū. quia ſculptū vndiq;
erat ſubt⁹ terrā et lapidē ſupra poſitū iuſſit
hominib⁹ vero q̄ ad adorādū ibi cōueniūt
lapides iſtos oſculari p̄cipit et humilians
tonſiſq; capitibus inter crura lapides retro
iactare qui humiliantes dorſa denudāt qd̄
eſt ſignū legis priſtine Ecce qua intentione
p̄cepit ſupdicta machōet⁹. In libris quoq;
illoꝝ ſcriptū ē ꝙ homar qdē ex. x. ſocijs ma
chometi more ſolito lapides deoſculās ſic
exorſus eſt vobis in-iuit lapidibus, dico ꝙ
nec adiuuare nec nocere poteſtis ſyon. Sed
quia machomet⁹ fecit illi⁹ morem exequor.
ꝙ aūt dicūt lapidibus iacidis demones eſſe
fugare nō ꝯſequens ratio videt̄ eſſe q̄a qd̄
non aliquo ꝑcipit̄ ſenſu corporeo effugare
leuiter nequa ꝙ̄ pōt nomine vero dn̄i fugan
tur demones. Et ſi dicant ſarraceni audiuiſ
ſe aliquos dicentes demonia ſe vidiſſe et
ea audiſſe et colloqui⁹ fuiſſe et ſic pn̄t ſenſu
ꝑcipi corꝑali Dicendū ꝙ lʒ angeli corporeo
ſenſu nō poſſint ꝑcipi illis tn̄ qui ſcd̄ʒ man
data dei incedūt viſibiles fiūt ſimiliter dia-

bolus amicis ſuis viſibilis apparet;

De p:ecepto machometi in p̄dationibus captiuationibus et occaſionibus ꝯtrariorū

Eptimū p̄ceptū machometi eſt ꝙ
aduerſarios eius et eoꝝ ꝓphetas
p̄dentur captiuent interficiāt et omnib⁹ mo
dis pſequant̄ atq̧ deleant niſi reſipiſcant et
ad eoꝝ fidem conuerti voluerint aut ſeruitutē
indictū cenſum pſoluerint. et ptꝫ manifeſte
ꝙ hoc p̄ceptum nō eſt ex dei operibus neq̧
ꝓphetarū quib⁹ nunꝗ̄ iuſſit cogere aliquē
credere. Sed machomet⁹ hoc cupiditate pre
cepit pecunie. vt inimicos ſuos deſtrueret.
et talis coactio nō dꝫ fieri. ymmo ſi quis ali
quem conuertere velit nō per violentiā ſꝫ dili
genter et dulciter hoc facere dꝫ ſicut ipſe ma/
chomet⁹ in ſuo teſtat̄ alchorano ſub pſona
dn̄i ita ad ipſum dicētis. Si vellet domin⁹
de⁹ tuus et totius ſeculi gentes crederēt. cur
ergo vt credant cogis quia null⁹ niſi volun
tate dei credit et in alio loco. vobis inq̄t gē
tibus veritas dei iaꝫ venit qui crediderit ꝓ
ſemetipſo fecerit qui vero errauerit ꝓ ſemet
ipſo et ego nō ſum ſupra vos baiulus ſeq̄re
vero de⁹ inquit qd̄ reuelatur tibi et expecta
donec iudicet de⁹ qui ſuper oēs iudex ē Itē
in eodem dn̄s inquit de⁹ tuus ſub vna lege
ſi vellet cūctos ſine diſcordia poneret fingit
Itē in alio loco tanꝗ̄ ſibi de⁹ loq̄r̄ nō inq̄t
violētia i lege dꝫ eē iā iuſticia et veritas ap
paret q̇ voluerit ſpōte ſua credat itē in alcho
rano vos icreduli .n̄ ꝙ oro oratis. nec quē
oratis oro et quē adoratis nō adoro mihi
lex vobis q̄ diſcors: et in alio loco ait. non
altricetis cū alterius legis gentib⁹ niſi mol
libus verbis quare ergo p̄dicari captiuari
et gētes vi cogere ad credendū iuſſit hec oīa
ſeminas dei eē fatet̄. Cū ergo hec lex ſibipſi
ꝯtradicat nulli⁹ eſt firmitatis vel momenti
Sꝫ ideo machometus predari captiuare et
gentes interficere iuſſit vt arabes qui deum
ignorātes in deſerto manebūt in p̄dicatiō
bus delectarētur et vt maxime illi crederēt

De p̄cepto machōeti in licētia comeſtibiliū

Ctauū preceptū machometi eſt ꝙ
ſarraceni edāt abſolute de oīb⁹ car
nibus p̄ter carnem porci et ſanguinē necnon
morticinū. Unð dicit in alchorano vos ere
dentes edatis quicquid veſtre fuerit volun
tatis ex bona pte ſequitur. a morticinis ve/
ro et porco et ſanguine et ab animali quoli
bet pempto nō in creatoris nomine vos ab
ſtinete de ſuffocatis et ꝯbuſtis et interfectis
per lupos niſi vos mandaueritis vel vt dn̄e
fuerint iugulate minime comedatis quod
fecit machometus vt in hoc a lege ſua nō ſo
lū iudei ſꝫ et nos xp̄iani deferremus quō
iudeis carnes ſuille ac leporine aliorumq̧
animaliū nō ruminātiū ſunt ꝓhibite et ſi/
militer piſces abſq̧ ſquamis lex vero xp̄i xp̄i
anis in eſum humanū oīa ꝯcedit abſolute.

De p̄cepto machōeti circa pluralitatē vxorū

Onū preceptū machometi eſt circa
vxores. Unde conceſſit ſarracenis
ꝙ eodē tempore iiij· legitimas poſſunt ha/
bere vxores et qualibet repudiata aliā ſemp
accipere ita tn̄ quod nunꝗ̄ quat[illegible] rnariū nu/
merū traſcēdat. In repudio quoq̧ p̄cepit ob
ſeruari vt vſq̧ tres et quālibet repudiare eā
dem rurſus recipere liceat ſed taliter tertio re
licte ſpe[?]re nequaꝗ̄ vſquequo maritis aliiſ
nupſerint et ab illis relicte fuerint recipe mā
dat. tunc eūt ipſe volentes prioribus mari/
tis ante bene recōciliētur et [illegible]. De
emptitijs vero atq̧ captiu[illegible] volue
rint hr̄e dicit eis licitū eē et eas [illegible] vēdēdi de
nuoq̧ emēdi liberā ptātē habeant ſic tn̄ vt
poſtꝗ̄ grauidā ſemel fecerit nequaꝗ̄ eā al/
teri⁹ ſeruitutis iugo ꝯſtringere poſſint Sꝫ ꝙ
liceat capere iiij: vxores et qualibet repudi/
ata aliā ducere hoc nulla quidem p̄capit̄ ra/
tione. neq̧ eīn̄ niſi cauſa filios ꝓcreādi pre/
ceptū eſt vxorē recipere ꝙ aūt emptitias et
captiuas quotlibet poſſūt habere hoc qui
dam ꝯ̄tuꝫ ad ſarracenos adulteriū qꝛ mul/
tociens emit aliquā ſtupratā a filio et eō
tra fili⁹ vel frater a patre corruptaꝫ vel a fra
tre et ſic pꝫ diſcuſſio inter p̄cepta machometi
quare aūt machōet⁹ talia imūda fieri iuſſit
cauſa fuit. qꝛ ipe valde feias diligebat et p
nimiū luxurioſ⁹ erat et ſicut ipſemet ꝓfeſſ⁹
eſt vis luxurie hoīꝫ .xl. in eo manebat et ma
xime qꝛ arabes valde luxurioſi erāt volūta
ti eoꝝ ſatiſfecit vt crederēt. in hoc p̄cepto vo
luit machōet⁹ ponere differētiā int̄ legē ſuā
et legē moyſi qꝛ. lex moſaica mādauit viros
poſſe libellū repudij dare mulieribus ſuis

quo recepto ſi ipa nupſiſſʒ alteri viro ꝙ pmꝰ
maritus iam non poſſet eam ducere in vxo/
rem. Oppoſitum mandauit machometꝰ vt
patuit. Diſcordat etiam a lege xpi que ꝓhi
bet vxore viuente marito alteri nubere qꝛ q̇
ipaʒ duxerit mechatur oppoſitum dicit ma/
chometus vt viſum eſt.

De precepto machometi circa ꝓhibitionē
aliquaꝝ mulierum de ꝓpria cognatione.

D Ecimum preceptum macho/
meti eſt ꝙ ſaraceni non recipi/
ant in vxores conſobrinas nec nutrices la/
cte nec germanas lactis. Unde dicit i alcho/
rano omnes he mulieres vobis interdicte ſūt
et illicite veſtre. ſ. matres et filie ſorores et ne
ptes atqꝫ matertere nutrices atqꝫ germanas
collectanee matres et filie mulierum veſtraꝝ
ſi a vobis tacte fuerint ſin autem licite ſunt
hoc autem fecit machometus vt a lege ſua
differret lex moyſi in qua iniungitur non ac
cedere ad certas feminas et poſſe nubi cum
cōſobrinis feminis germani vel germane fi
lijs et vt etiā a lege ſua differret lex xpi i qua
vſqꝫ ad quartum gradum ꝓhibitio facta eſt
Sed ex quo tantā voluntatē voluit oſtēdere
in hoc p̄cepto bonum fuiſſe non vti alteri/
trum ſodomia nec iniungere per mandatum
ſicut ipſe facit in alchorano i capitulo de vac
ca Alibi m̄ mandat de ꝓpria cognatione ha
bere vxores vt ſanguis ꝓles accreſcat et for/
tius inter eoſ amiſiſſe vinculum vigeat ſecun
dum ꝙ mos erant omnibuſ tunc temporis.

De precepto machometi circa obſerua
tionem die veneris.

Undecimum preceptum machome/
ti eſt ꝙ ſarraceni obſeruent inquietē
diem veneris quod ipſe fecit ꝓpter duo Pri
mū eſt quia ipſe puncto ſtelle veneris rex ef
fectus fuit vt ſupra patuit p̄cepto ſecundo:
Secundū vero eſt vt a lege ſua differret lex
moyſi que p̄cepit ſabbatū obſeruari et lex
xpi que precepit diem dominicam:

De p̄cepto machometi in orādo verſꝰ meri/
diem:

Duodecimū preceptū machometi ē
ꝙ ſarraceni faciūt orōēs verſus meridiē vbi
eſt mecha. Unde dicit in alchorano in pſona
dei ſibi alloquentis et ſuis credentibus tibi
m̄. Nunc huc illuc aſpicienti tuiſqꝫ ad meoꝝ
ꝓprioꝝ noticiā que ſue ſunt mediatores gē
tiū teſtes ſuū ꝓphetam ꝓprium teſtem ha/
bentes orōnis locū veracem et ydoneū deo
teſtificante vʒ verſus mecquā tēplūqꝫ ſui me
diū quod abrahā primo fundauit firmabo
qꝫ ſp vbicunqꝫ fuerit faciem tuā orando ver
tas talē locū orandi inſtituit machometus
vt differret a iudeis qui orant verſus occidē
teʒ. et a nobis xpianis qui oramꝰ verſꝰ oriē
tem. quia ad orientē crucifixus eſt xps et ad
orientē aſcendit in celū. Et enim voluit eſſe
diſcordes a xpianis ꝙ in nullo penitꝰ vellet
ꝯfirmari. vn̄ nos ſedēteſ honorifice ſup mē/
ſas māducamꝰ ipſi vero ſup trā iacēteſ noſ
cū mappis ipi ſine mappis. nos ſardinaſ p
caudā accipientes mittimus in ignē ipi ve/
ro per caput eaſ accipiunt et caudas aduerſꝰ
ignē mittūt et ſic de alijs innumeris que ſe/
cum cōuerſantes experimento cognoſcunt
De p̄cepto machometi circa iudicialia:

Tredecimū p̄ceptū machometi ē
ꝙ i poſſeſſionibꝰ repetēdis petituʒ
teſtibꝰ ꝓprobʒ et negator iuramēto ſemet ex
purget. teſtes aūt nulloſ niſi valde ydoneoſ
ꝓbataſqꝫ pſonaſ et quibꝰ ſine iuramēto cre
dere poſſint ꝓducant. In quibuſdā etiam
alijs moſaice legis morē cuſtodiūt vt q̇ ho
minis ſanguinē fuderit eadē pena plectatur
et quiſq̇s in adulterio dep̄henſus fuerit cuʒ
adultera pariter lapidetur. Qui aūt cū qua/
libet alia fornicatus fuerit octingēta flagel
lis ſubiacebit furi talis indicta ē pena vt pri
ma et ſcda vice octoginta flagella ſuſtineat
Tercia manū. Quarta pedē amittet et q̇ cui
libet hominū membrū abſtulerit digno pre
cio redimat. Et ſic patet ꝙ in iudicijs face
dis quo ad aliqua moyſi conſentiunt legi:
In quibuſdam vero diſſentiunt qđ et ma/
chometus fecit vt in hoc etiam aliquantulū
diuerſa eſſet lex ſua a lege moyſi:

De p̄cepto machometi et abſtinētia a vino

Q Uartūdecimum preceptum ma/
chometi eſt ꝙ ſarraceni abſtineant
a vino quoniam vomes eſt et ſeminarium

hominis peccati et illud bibere dicit maxi-
mū peccatū eſſe vnces tñ comedere et multū
potare etiā in apparatu licet. Et licet ſarra-
cenis vinū ſit ꝓhibitū ipſi tñ in occulto im-
moderate bibūt et inebriant. Cauſa autē
ꝑncipua quare a vino ſemper abſtinere iubē-
tur eſt ne forte ſocij inebriati patefacerent
ruinam populi. Et ſi tñ peccatū eſt vſ⁹ vini
cur ergo in ſuo paradiſo ꝓmittit riuū vini
ſicut ſupra patuit conſideratione. iiij. et. v.
articulo. xij. Alia cauſa fuit ſuperi⁹ aſſigna
ta cōſideratiōe tercia in tercio paſſu vide ibi

De ꝓcepto machometi circa modū here-
dandi.

Vintumdecimū ꝓceptū machometi ē
ꝙ in hereditate due filie vnico filio
coequentur qd̄ fecit vt poneret differenciā
legis ſue a lege Moyſi et xp̄i qm̄ lex moyſi
iniungit ꝙ filie cum filijs non ſint heredes
xp̄s aūt in hereditate eos equales fecit.

De ꝓcepto machometi circa teſtimonia:

Decimūſextū preceptum machome
ti eſt circa teſtimonia. Unde ꝓcipit
in alchorano ꝙ duarū mulierū teſtimoniū
ꝑualeat teſtimonio vni⁹ viri in quo differt
a lege moyſi in qua iniūctū eſt ꝙ nullo mō
mulierū teſtimonia acceptentur. et a lege cri
ſtianorū in qua in certis caſib⁹ earū teſtimo-
nia capiuntur.

De ꝓcepto machometi circa ꝓhibitionē
diſputatōis cū quocūqz extraneo a lege ſua

Decimūſeptimū preceptum macho-
meti eſt ꝙ null⁹ ſarracen⁹ preſumat
in lege ſua cū aliquo diſputare vel diſcute
re qd̄ fecit machomet⁹ ne falſitas ſue legis
in publicū veniret ſimilis noctue fugiēti lu
cē. et oculis egris qb⁹ odioſa ē lux. In quo
oſtēſa nebuloſa cecitate ſue legis excellenciā
claritatis legis xp̄i manifeſtauit quā ꝓce-
pit xp̄s ſup tecta ꝑdicari qr ip̄e palā locut⁹ ē
mundo et in occulto nihil ſicut ſupra patuit
libro primo. ꝯſideratōe. iij. articulo primo

De ꝓcepto machometi circa circūciſionē·
Decimūoctauū preceptū ſarraceno-
rum eſt ꝙ circumcidunt pueros Iſtud
aūt nō hñt ex ꝓcepto machometi cū nulli-
bi repiatur in alchorano ſicut infra declara-
bitur octaua conſideratione articulo primo
Diſcordat etiā in circunciſione a iudeis· qa
ipſi circūciduntur die octauo ſarraceni vero
omni tēpore. Judei vero etiā faciūt reuerſi
onē in templū et ſugūt caput veretri ſarrace
ni vero nō. Quomō aūt ceſſauerat ſacramē
tum circūciſionis dictū eſt ſupra li. i. cōſide-
ratione tercia. arti. vi. pūcto primo. Hec ſūt
ꝑncipua legis machometi mādata ab omni
ſarracenorū gente maxima celebratione ha-
bita. Alia vero plurima ſunt que enumera
re longū requireret ſermonē et in tantā demē
tiam: hic dyabolicus machomet⁹ venit vt
auſus fuit affirmare ꝙ quātiſcunqz peccatis
quiſqz obligatus fuerit et in die mortis ſue
deo et ſibi crediderit. dicit ꝙ ī die iudicij ip
ſo interueniente ſaluus erit vſqꝫ tūc ergo ma
neāt ſui credentes in inferno expectātes re-
dēptionē vbi nulla eſt redēptio.

Tractat de viliſſima morte machometi.

Sexta ꝯſideratio huius libri eſt de
morte machometi· dignū eīm erat
vt finis eius oſtenderet qualis ipſe fuerat
in vita et doctrina. Unū cum implerentur. x.
anni regni ſui ab illo. ſ. anno quo fuit eleua
tus in regē in damaſco cōputando. quidā
diſcipul⁹ eius cui⁹ nomen albunor voluit
experiri ſi reſurgeret machometus die tercia
a morte ad vitā ſicut ip̄e ꝑdixerat Dixerat ei
ꝙ poſtqꝫ decē anni ſui regni eſſent ipleti ꝙ
debebat mori et reſurgere tercia die corpus
qꝫ ſuū ea die deferēdū ad celū. Et ideo ꝙ
nō crederēt ſepulture quare ꝑdictus diſcipu
lus ei⁹ diſtemperato quodā veneno tradi-
dit ei ad bibendū occultiſſime Machome-
tus āt ſtatī vt bibit mutat⁹ eſt omis color
ei⁹. et iō intellexit ꝙ mors ſua appropinque
rat. et dicit ill' ſarracenis q̄ ibi erāt cū eo ꝙ
p aquā ſaluarent et veniā inuenirēt quo di
cto ſubito dedit aīā diabolo magiſtro ſuo
diſcipuli autē ſui diligenter ſeruauerunt cor
pus expectādo ꝙ reſurgeret die tercia vt dic
tum eſt Sed poſtqꝫ ipſi viderent ꝙ nō reſur-
gebat vt predixerat et fetorem eius tolerare
non poſſent relicto corpore inhumato ma-
xima pars receſſit et poſt. xi. dies mortis
eius venit predic⁹ diſcipulus eius albuno

vt videret quomodo iacebat et ſcḋm q̄ nar
rat lucas tudenſis in cronica ſua inuenit cor
pus a canibus comeſtuꝫ corroſis oſſibus.
Tunc albunor colectis oſſibus ſepeliuit in
ciuitate quadam que dicitur arabice medui
araziel Sic ergo qui inter eos prudentiores
fuerunt deprehenſa ſeductoris falſitate om̄ia
que cūq̄ʒ dixerat falſa et irrita eſtimantes cō
ſiderātes etiā quō indignā vitā digna mor
te terminaſſet ab eius lege diſceſſerūt.

De ſucceſſoribus machometi.

Eptima cōſideratio eſt de ſucceſſo-
ribus machometi lꝫ eni turpiſſima
eius mors et falſitas ſue ꝓphetie clariſſime
iudicauerūt falſitatē ſue doctrine et immū
diciā ſue doctrine verūtamē occulto dei iu-
dicio et diabolo ꝓcurante incrementū acce-
pit Quatuor ergo pūcta in pn̄ti ꝯſideratiōe
occurrūt ꝑtractanda. Primus punct⁹ eſt
de aſtutia diaboli poſt mortem machometi
ne eius doctrina periret. Secundus vero erit
de ſucceſſoribus ei⁹ Caliphis egyptio orē
tali et mirāmo molino occidentali. Ter-
tius de diuerſitate gentiū qui sectā macho-
meti ſuſcipere noluerūt. Quartus de diuer
ſitate paganoꝝ qui in aliquibus imitantur
ſarracenos et in aliis differunt.

De aſtutia diaboli ne periret ſecta machōeti.

Rimus punctus huius conſidera-
tionis eſt de aſtutia dyaboli poſt
mortē machometi ne periret eius doctrina. vn̄
cum ad exemplū predictoꝝ viroꝝ prudētiū
diſcedentiū a lege machometi quia ip̄m mē
dacem et immūdū in vita cognouerāt vt di
ctum eſt in p̄cedenti conſideratione omnes
fere alij vellent diſcedere tunc cognati ma-
chometi et ſocij qui prius in honore et reue
rentia apud populum habantur occaſio-
nem legis multa lucrabantur meſti et ꝯfuſi
cum multis blandicijs et ꝓmiſſionibus ce-
perūt omnibus modis ſimplices attrahere
et a ſectaꝫ p̄dictā coꝝ animos inclinare ſpe
cialiter aūt diabol⁹ aſtutia ſua vſus eſt q̄ſi
quodā inſtrumento. ſ. quodā ſarraceno peſ
ſimo qui dicebatur balij. Hic erat filius ha
bitari vnus ex decem machometi ſocijs qui
poſt morteꝫ ipſius regnū adeptus eſt q̄ blā
de p̄dicauit et callide ammonuit ad creden-
dum gentes et dixit illos nō bene intellige-
re machometi ſermonem machomet⁹ inq̄t
non dixit q̄ ante ſepulturam vel videntib⁹
hominib⁹ ſubleuaret̄ in celum. Dixit quip-
pe q̄ poſt ſepulturā corporis angeli cū neſ
cientibus cunctis delatum eſſent in celuꝫ Vn̄
quia ſtatim cum nō ſepelierūt. Idcirco fete
re cepit vt ſtatim ſepeliretur. hac igitur cauſa
gentem in errore p̄ſtino parūp detinuit duo
vero fratres ſcriptoꝝ machometi filij nomie
haſan et hozam ieiunijs et vigilijs fortiter
corpora macerantes pene ad mortē deuene
runt pater vero coꝝ ſepe filios ammonebat
ne per tam longam macerationem ſua fati-
garent corpora. Ipſe aūt videns illos ſtul-
tos eſſe et ad mortis hoſtiū pre nimio labo
re iam deueniſſe de machometo vti erat rez
patefecit. Cognita aūt nequitia illius a p̄re
ceperunt comedere et bibere vinū. et ſicut in
ſua lege fortiter ātea perſtabant ita deniq̄ʒ
legē q̄uis non ex toto dimittere ceperūt ſed
et quedam pars gentis iſtos in conſuetudi
ne inſecute ſunt.

De ſucceſſoribus machometi in oriente et occidente.

Ecundus punctus eſt de ſucceſſori
bus machōeti ſm̄ q̄ narrat Acon.
ep̄s in libro de rebus et ſtatu terre orienta-
lium poſt mortē machometi Sarraceni quē
dā ex diſcipulis machōeti loco ei⁹ elegerūt
quē vocauerūt calephā q̄ſi ſucceſſorem ſiue
heredem eo q̄ dignitatis et principat⁹ ma
chometi ſucceſſor exiſteret qui dignitateꝫ et
poteſtatem adeptus cepit p̄tē blādicijs ꝑtiꝫ
ꝯminatiōe et metu p̄plos ad ſe reuocare et
multitudinē hoīꝫ cōgregare Sꝫ q̄dā Aſca
li nomine ꝯtra p̄dictū calephā inuidia cōci
tat⁹ et idignatiōe ꝯmot⁹ ꝯcupiſcētia lucri et
ambitione ſecularis dignitatis tractus mo
dis quibus potuit per ſe et ſuos eideꝫ ſe op
poſuit et multipliciter expugnans non ceſſa
uit donec ipſuꝫ a principatu remouit. Poſt
hunc ergo quidā patruelis machometi no-
mine balij cū obtinuiſſꝫ pricipatū vehemē
ter cōmoueri cepit et indignari q̄ ſucceſſor
machometi vocaretur cū ſe digniorem ipſo
machometo reputaret et ꝓpheta eximiū cui
dn̄s familiarius q̄ machomet⁹ fuiſſet locu
tus ſe vellet ab omnibus exiſtimari hic eriḡ
et complices eius legi machometi maxime

detrahebãt et in ipſum multa maledicta ꝓ
ferebãt. Alios ritus et alias inſtitutõnes et
aliũ orandi moduꝫ quã tradidiſſet macho
metus predicantes. Illi aũt qui legem ma
chometi tenere voluerũt in partibꝰ oriẽtis
Calepham baldeſenſem ſtatuerunt qui in
tanto honore et reuerentia a ſuis habetur ꝙ
niſi mãdato auctoritate eius nullus quan
tumcunꝗ potens aut nobilis appellaretur
ſoldanus. et oẽs eius ſubditi tam reges ꝙ
alij. pedes eius ad terrã vſqꝫ ꝓſtrati reuerẽ
ter oſculantur. Succeſſores aũt balij de quo
ſupra fecimus mentionem cõtra ſingulareꝫ
orientis calephã. ſedem ſuã erexerunt in ter
ra egypti innumeris diuitijs et delicijs af
fluentes. Unde inter egyptios et oriẽtales
populos magna ſꝑ extunc fuit diſſenſio et
odiũ implacabile. et in lege diſcordia et cõ
tradictio ſarracenorũ populis in duas ꝑtes
diuiſis. quadã ꝑte balij et eiꝰ ſucceſſoribꝰ
adherente. maiori tñ parte conſentiente ma
chomete et ſucceſſoribus eius. poſt ꝙ vero
ſoldanus tpalem adminiſtrationeꝫ egypti
ſub dño ſuo calepha egyptio adeptus eſt. ti
mens ſibi eo ꝙ calephe non in merito mul
tis accuſantibus erat ſuſpectꝰ vt ipſe ſaladi
nus ad vllum ſuperiorem haberet reſpectuꝫ
ſed ipſi ſibi et ſoldanus eſſet. ac calepha ac
ceſſit ad dñm ſuum calephã egyptiũ tanꝙ
ei debitã et ſolitam vellet exhibere reueren
tiam. et claua ferrea quã geſtabat in mani
bus ex improuiſo ipſum ad terram ꝓſtra
tum eiecit. et per ꝓditionem occidit. omnes
aũt filios eius et cognatos et ſpeciales ami
cos vel interficere iuſſit. vl' carceri in ꝑpetuo
mancipari. extunc ſoldanus baldañ. ſolus
monarchiã et dignitatẽ taꝫ ſuper egyptios
ꝙ ſuper omnes alios orientales obtinuit
ſaladino compellẽte egyptios vt ei concor
diter obedirent et nullũ calephã alium inſti
tuere pſumerent. nec ritus alios ꝙ alij oriẽ
tales obſeruarent. Princeps aũt orientaliũ
ſarracenorũ omniũ qui legem machometi
obſeruãt potiſſimus qui caput impij ſui ci
dignitatem et regni ſui ſolium in ciuitatem
marchque quõdã carthago dicebatur collo
cauit. et nõ ſolum ethyopie et affrice ſꝫ etiã
hyſpanie in magna ꝑte dominatur. orienta
li calephe cũ vniuerſo populo ſuo ſubiectꝰ
eſſe recuſauit. Sed et ipm regem et calephã
reputans miramamolim id eſt regẽ gentiuꝫ
ſe et omnes ſucceſſores ꝑcepit appellari. lin
gua enĩ coꝝ mira idem eſt ꝙ rex mamolini
aũt gentium interptatur. Unde inter orien
tales et occidentales ſarracenos magnum
eſt ſciſma. et diſſenſionis ꝯplurimũ valeſ
xpianis. eo ꝙ iſti illis in ꝑlijs et expeditio
nibus ꝯtra nos renuũt pſtare ſubſidiũ reg
no ipſoꝝ in ſeipſo diuiſo et ex magna parte
diſſoluto.

De diuerſitate gentiũ que legem macho
meti ſuſcipere noluerunt.

t Ercıꝰ punctꝰ eſt de diuerſitate gen
tiũ qui legẽ machometi ſuſcipere
noluerũt Narrat ſupdictꝰ doctor libro quo
ſupra ꝙ multitudo gentiliũ et idolatraꝝ co
pioſa et maxime hij q̃ ſeptẽtrionalẽ inhabi
tant regionẽ circa paludes methidas et inꝑ
tibꝰ vulgarie et cormanie vſqꝫ ad fines hõ
garie et q̃ in cõfinio regni dacie et alijs pti
bꝰ adiacẽtibꝰ cõmorant̃ machometi legem
recipe noluerũt et qꝛ ab alijs ſarracenis ori
entalibꝰ et occidẽtalibꝰ valde remoti ſunt ꝑ
metũ vel violentiã nõ potuerũt ꝯpelli vñ vſ
qꝫ hodie q̃dã coꝝ errorẽ vetuſtũ retinentes
ydola colũt venerant̃ adorãt. Alij ãt more
pecudis nec legẽ nec ſcripturã nec lr̃as vllaſ
habẽtes arbores et arbuſta et pecudes et ge
neraliter q̃cq̃d in mane caſu aliquo primuꝫ
eis occurrit illud ꝓ deo reputãtes ꝑ totum
diẽ colũt et adorãt Quidã aũt ex eis ſe veꝝ
et ſummũ deũ ignorare cõfitentes. putãtes
deũ tñ ignotum aliquo placare ſacrificio et
obſequio venerari carnes vel panẽ ſeu aliã
huiuſmõi oblationẽ in altũ ꝓiciũt in hono
rẽ illiuſq̃ deꝰ ẽ et habitat in excelſis clamã
tes et dicẽtes eiꝰ ſit oblatio hecq̃ ſuꝑ oẽs ẽ
et ſũme diuitatiſ int̃ alioſ obtinet pricipatũ

De diuerſitate paganoꝝ in ꝑte ſarracenos
imitantium.

Uartꝰ pũctꝰ eſt de diuerſitate gen
tium q̃ in aliquo imitant̃ ſarrace
noꝝ legẽ differunt et in alijs. et primi dicũt̃
torcomani qui in terra turcoꝝ inhabitant
hij traxiſſe credunt̃ originẽ ſeptẽtrionalibꝰ
ſarracenis ſupradictis. Unde nomine ꝯpo
ſito a thurcis et comanis appellant̃ turco
mani De turcis ſiq̃dem ex antiquis orienta
liũ hiſtorijs certũ habemus ꝙ ex ſeptentri
onali regione exeũtes ꝑſaꝝ fines ingreſſi nõ
ſolũ regionẽ illã ſꝫ vniuerſas fere oriẽtales
ꝓuincias armato manu occupauerũt violẽt

extunc aũt gens illa prius rudis et inculta:
nec habent certam manſionem ſed paſſim
cum vxoribus et filijs et pecoribus vagãs
et paſcuarũ cõmoditatẽ ſectans regem ſibi
prefecit ciuitates et opida poſſidere incipiẽſ
agriculture dans operaꝫ que prius depec: alio
tamen viuebat acciura ſibi ciuilia conſtitu
ens hi autem qui ſua raditate permanentes
priorem viuendi modum deſerere noluerũt
appelati ſunt turcomani. In multis autem
imitantur illos ſaracenos qui bedumi dicũ
tur. Iſti beduini ex arabum gente principa
liter ceperunt originem de quorum ſtirpe di/
cunt deſcendiſſe machometum. Hi autẽ dog
matizantes ꝙ diem mortis a deo ſibi cõſti/
tutũ nec punire poſſunt nec preterire. nunꝙ̃
ad pugnam armati ꝓcedunt ſed ſolũmodo
camiſiati populis more feminarũ capita in
uoluentes lanceis et enſibus tantummodo
vtentes et lꝫ leuiter et de facili conuertantur
in fugã alios tãtũ ſarracenos timidos et ig
naros reputant qui ſpicula et ſagittas alon
ge iaculantur ſunt aũt non ſolum xp̃ianoꝝ
ſed et etiam ſarracenoꝝ et ꝓditores menda
ces et cõſtantes et amici fortune et dupli
via gradientes his quos cernunt preualere
libenter adherentes. Portant etiã in capitu
lo pilleos rubeos cũ pepulis in tentoriis de
pellib⁹ animalũ habitantes. omnis etiam
pellibus et caprinis pleruꝗ veſtiunt᷑ nullã
aũt habentẽ certaꝫ manſionẽ in campeſtrib⁹
et paſcuis turmatim ꝑtibus incedentes va
gi habitant paſcuũ᷑ vbertatẽ ſectãtes diuer/
ſa regiones circuiũt lacte viuentes et anima
lium copioſaꝫ multitudinẽ ſecũ trahentes.
Ipſi aũt penitus ocioſi tam equoꝝ ꝙ̃ peco
rum vxoribus ſuis ꝓcurationẽ relinquunt.
Sunt et alie gentes ex orientalibus ꝑtibus
q̃ legẽ machometi cuſtodiũt excepto ꝙ mo/
re xp̃ianoꝝ ad ortũ ſolis adorant eo ꝙ pa/
tres eoꝝ qui xp̃iani fuerũt hunc modũ orã/
di cis relinquerunt ab alijs ſarracenis here
tici et ꝓphani reputant᷑ ex quib⁹ nõnulli ip
ſum ſolũ deũ ſummum reputant eo ꝙ inter
omnes creaturas viſibiles ꝑcellenteꝫ habet
pulcritudinẽ. Sunt aũt quidã alij miſerabi
les homines in mõtanis circa iuga libani
in ꝑtib⁹ tripolitanis cõmorãteſ qui lꝫ ex ꝑte
legem machometi obſeruẽt. dicũt tñ ſe legẽ
alterã occultã habere quã nõ licet alicui reue
lare niſi filijs eoꝝ cum iã adulte ſint etatis
vt ſecreta pueriliter nõ reuelẽt vel mortis ar
ticulo imminente cũ patres in extremis la/
borantes ſpẽ euadendi nõ habent. Vxores
aũt eoꝝ et filie in lege maritorũ et parentuꝫ
ſuoꝝ ignorantes legẽ illã dicũt ſe credere ꝙ
ſi forte filius leuitate illã legẽ quaꝫ vocant
occultã matri ſue reuelant. vxor a marito et
filius a patre abſꝗ vlla retractione necaren
tur. Hi aũt ꝑter morem alioꝝ paganoꝝ vi/
nũ bibunt et carnes porcinas edũt ab oib⁹
alijs tanꝙ̃ heretici legiſ reprobant᷑. Ipi etiã
peſſima et abbominabilia et ſexui feminee
ↄtraria in occulto turpiter operant᷑ ſicut illis
narrantibus qui ab illis receſſerũt cognitũ
eſt timen ne vxores eoꝝ eos relinquerẽt vel
contemptui haberent ſi execrabiles rit⁹ eo/
rũ et immũdicias ſecte plenariſſime cognoſ/
cerent. Eſt etiã in ꝓuincia fenicis circa fineſ
ciuitatis Entbadeſis qui hodie vulgariter
appellat᷑ tortaza quidã populus ſcopulis et
montib⁹ vndiꝗ circũcluſus inhabitans ha
bẽſ caſtella. x. fortiſſima. et ꝓpter viaꝝ angu
ſtias et rupes inacceſſibiles. inexpugnabi/
lia cum ſuburbanis et vallib⁹ oim̃ fructuuꝫ
et frugũ fertilitate fecũdiſſimis et amenita/
te iocũdiſ. hoꝝ aũt hoiꝫ q aziſini nũcupãt᷑
multitudo numerum. xl. M. excedere dicit᷑
Preficiunt autem ſibi capitanium non ſuc/
ceſſione hereditaria ſed prerogatiua merito
rum quem ipſi veterem ſeu ſenem appellãt
non tam prouecte etatis ratione. ꝙ̃ pruden
tia dignitatis preeminentia. Primus autẽ
et ſummus in tauſte religionis eorum ab/
has et locus vnde principium habuerũt in
partibus eſt orientaliuꝫ valde remotis ver
ſus ciuitatem baldorenſem et partes perſi/
dis ꝓuincie. Hi autem vogula nõ ſindẽtes
neꝗ ſanctum a prophano diſcernentes om
nem indifferẽter obedienciam ſuperiori ſuo
exhibitam ſibi credũt eſſe vite eterne merito
riam. Unde tante ſubiectionis et obedien/
tie vinculo magiſtro ſuo quem ſenem nomi
nant aſtringunt ꝙ nil ita ꝑiculoſum eſt aut
difficile ꝙ ad mandatum domini ſui hilari
animo et ardẽti volũtate amplecti et ꝑficere
vereant᷑. Senex autẽ dñs eorum pueros de
populo ſuo in locis ſecretis et delectatiõib⁹
facit nutriri et diuerſis ideomatuꝫ generib⁹
diligenter imbutos et inſtructos ad varias
ꝓuincias mittcum cultellis vt potentes ho
mines taꝫ ex xp̃ianis ꝙ̃ ex ſarracenis vl' quia

et aliqua cauſa habet eos odio vel ad p̄ces
amicorum ſuoꝝ ſeu etiam ꝓpter immẽſe pe
cunie precium ſibi datum mandat occidi ꝓ
mittens ꝓpter huiuſmodi mandati executi
oneꝫ longe maiores delicias habituros in
paradyſo ſine fine poſt mortem ꝙ̄ fuerit ille
in quib⁹ fuerãt nutriti ꝙ ſi ꝓpter huiuſmõi
obedientiã eos mori contigerit martyres a
ſuis iudicanꝫ et inter ſanctos ab illo popu/
lo deputati in ſumma habentur reuerentia
Parentes vero coꝝ a magiſtro qui ſenex di
citur multis muneꝛib⁹ ditanꝫ. et ſi ſerui erãt
decetero liberi dimittunꝫ. Unde miſeri ad/
oleſcentes ſeducti de conuento p̄dictoꝝ fra/
trum ad varias ptes mũdi tranſmiſſi cũ tã/
to gaudio et deſiderio legationẽ mortiferaꝫ
ſuſcipiunt et cum tanta diligentia et ſollici/
tudine ꝑficiunt ſeſe varijs modis tranſfigu
rantes et aliarũ nationũ ritus et habitũ ſibi
aſſumentes. aliquando in ſpecie mercato/
rum quandoqꝫ in ſpecie deriorum ſeu mo/
nachorum et infinitis alijs modis ſeſe o/
cultantes ꝙ vix aliquis in vniuerſo mũdo
a deo caut⁹ eſt q̄ ſibi poſſit ab coꝝ inſidijs
precauere contra inferiores pſonas aliquid
machinari dedignanꝫ Potentes aũt quib⁹
ipſi aduerſanꝫ vel p̄cio magno ſe redimunt
vel armati incedentes cuꝫ caterua ſatelli/
tum cum ſuſpitione et metu mortis ſemper
incedunt. Hi aũt ſuper omnes alios ſarra/
cenos legem machometi et eius inſtituta di
ligenter et artiſſime ſeruauerunt vſqꝫ ad tẽ/
pora cuiuſdam magiſtri ſui qui naturali p̄/
ditus ingenio diuerſarũ ſcripturaꝝ excitat⁹
ſtudio xp̄ianoꝝ legem et xp̄i euãgelia cepit
cum omni diligentia legere et pſcrutari ãmi
rans criſti miraculoꝝ virtutẽ et doctrine ſan
ctitatem ex quoꝝ compaſſione et irrationa/
bilem cepit abhominari machometi doctri
nam. et tandem cognita veritate ſubditos
ſuos artes maledicte legis ſtuduit paulatiꝫ
reuocare Unde exortatus eſt eos et manda
uit ꝙ vinũ cuꝫ modeſtia biberent et carnes
porcinas manducarent. Tandem vero poſt
multas amonicõões et varias doctoris ſue
p̄dicationes in hoc oẽs ꝯcorditer ꝯſenſerũt
ꝙ relicta machometi pfidia percepta baptiſ
matis gratia efficerentur criſtiani. Ita tñ ꝙ
eiuſdem ꝯditionis eſſent et libertatis vt alij
xp̄ianoꝝ lege ſubiecti iſti erant tunc tempo
ris fratribus milicie tẽpli tributarij duo
milia biſancioꝝ eiſdem annuatim pſoluen
tes ꝓ ſecuritate cuiuſdam terre ſue que in cõ
finio terre p̄dictoꝝ fratrum ſita erat qui mul
tas eis moleſtias occaſione ciuitatis infer/
re cõſueuerant. Prefatus aũt aziſimoꝝ ma
giſter vnum de familiaribus ſuis virũ elo/
quentem prudentẽ et ſtrenuũ de quo pluri/
mũ ꝯfidebat miſit ad regem iheroſolomita
nũ Rex aũt intellecta cauſa legationis pro
tanti populi viſitatiõe et animaꝝ a laqueis
diaboli liberatione deo gratias agens. Nũ
cium ſenis cum ſummo honore et gaudio
magnifico recepit et ipm̃ ad ꝓpria reuertẽtẽ
vt domino ſuo bonã regis et xp̄ianoꝝ volũ
tatem et magnum deſideriũ denunciaret et
vſqꝫ ad fines terre ſue deduci p̄cepit que dũ
fines ſuos iã fere ingreſſurus tripolim per/
tranſiſſet quidam ex noſtris vir belial et ini
quus dei timoreꝫ añ oculos ſuos nõ appo
nẽs hominem de regio ducatu et fidei xp̄i/
anoꝝ ſinceritate cõfidentem improuiſã nil
añ ſibi metuentem in detrimentũ xp̄iani no
minis et maxime eccleſie orientalis occidit
Unde popul⁹ ille qui tanꝙ̄ planta nouella
nondũ radicatus erat in fide cuꝫ ira magna
et indignatiõe fidẽ nr̃aꝫ reſpuens et nr̃oꝝ cõ
ſorciũ ſuſpectũ hñs a tã ſcõ et honeſto ꝓpo
ſito reſiliuit et vſqꝫ ad tempus pñs xp̄ianoſ
et dei eccleſiã pſequi et infeſtare nõ preter/
miſit. In vno igitur corpali homicidio pre
dictus ille proditor animas innumeras in
terfecit. Hijs igitur et alijs innumeris mon
ſtruoſis hominib⁹ miſerabilis regio orien
talis corrupta eſt et alie ꝙ̄ plures eius pni/
cioſo exemplo ſunt coinquinate cõtagio.

De bello ſarracenoꝝ per argumenta contra
fidei fortalicium.

Ctaua ꝯſideratio hui⁹ libri eſt de
bello ſarracenorũ per rõces ꝯtra no/
ſtrũ fidei fortaliciũ ſuo ceco iudicõ
nimium efficaces non atendentes ꝙ eſt tur
ris fortitudiniſ a facie inimici et vt collige
re potui ex diuerſis libris. x. ſunt argumẽta
quibus inſultant ꝯtra nos. Primum ꝯtra
nomẽ xp̄ianũ. Scõm ꝯtra xp̄i ꝯcepcõeꝫ Ter
ciũ ꝯtra xp̄i diuinitatẽ Quartũ ꝯ xp̄i morteꝫ
Quĩtũ ꝯtra trinitatẽ pſonaꝝ Sextũ ꝯtra be
atitudinẽ eternã i viſione dei Septimũ con
tra matrimoniũ vnius vxoris tñ. Octauum
ꝯtra baptiſmũ quo ad ablutõnẽ interioreꝫ

Nonum ꝯtra adorationem ymaginū. Deci
mū cōtra veritatē vtriuſq; legis quas dicit
eſſe corruptas ꝑ iudeos et xp̄ianos et nihil
eſſe veritatis niſi quantū in alchorano con
tinetur.

Contēdit oſtēdere xp̄ianos nō eē xp̄ianos

Rimum argumentū ſarracenoꝝ
eſt ꝯtra nomen criſtianum. Dicunt
enī ꝙ illi qui vocant̄ xp̄iani n̄ ſunt criſtiani
nec debēt vocari xp̄iani quia ſunt ꝯtrarij oi
bus dictis et factis que opabatur et dicebat
ihesus xp̄s quia xp̄s erat iudeus et ſeruauit
ſabbatū Et ipſe dicit in euāgelio mat. xv. nō
ſuz miſſus niſi ad oues que perierūt dom⁹
iſrahel. Item erat circumciſus ſequitur ergo
ꝙ nihil habent facere cum eo in pauco vl̄ in
multo ymmo ſunt ſui cōtrarij totaliter. Ad
hanc veniferā oppoſitionē dupliciter reſpō
deſ. Primo eius oppoſitū ex operibus oſtē
dendo. Secundo ꝙ ſarraceni ſic dicētes ſūt
contra legem ſuaz. Primū ſic oſtenditur q2
experiencia teſte poſſunt videre ſarraceni q̄
habitant inter xp̄ianos ꝗtam gloriaz et ho
norem et ꝗto corde xp̄iani faciūt et offerūt
ihesu xp̄o edificatis taz ſolēniſſimis et mag
nificētiſſimis eccleſijs in ſuo nomine et ſue
beatiſſime matris et ſuoꝝ ſanctoruz ditatis
in crucibus et calicibus patenis cādelabris
lampadibus et ymaginibus ex auro et ar
gento deaurato poſſunt iterū videre ꝙ xp̄i
ani ieiunāt. xl. obſeruerancīā. xl. dieꝝ quos
ihesus xp̄s in deſerto ieiunauit. et ſicut dicit
lex ſarracenoꝝ de menſe romadā quia in eo
deſcendit ꝙ ipſum ieiunent ſarraceni data
ratione ꝙ qui menſem ꝯfitetur ipm ieiunet
quis ergo poteſt dicere de fidelibus ꝙ non
ſunt xp̄iani ex quo. xl. ieiunant et ſic cōfiten
tes vitam ihesu xp̄i ſequuntur ſuū exemplū
ieiunant ſimiliter. iiij. tempora anni et vi
gilias feſtiuitatū ihesu xp̄i ſue matris aplo
rum et multoꝝ aliorum ſanctoꝝ quoꝝ feſta
ſolemniſant non ſolum cantando in multa
gloria laudes deo et illis ſed et etiam dieb⁹
illis ceſſando a corporalibus laborib⁹ lu
cratiuis. Poſſunt etiā videre ꝗtā deuotōez
et honorem deferunt nomini ſuo cum multi
ex xp̄ianis cum audiunt ipſum nominare in
clinauit ſua capita et aliqui flectēdo genua
et qualiter etiam eundez blaſphemantes cū
in iudicio accuſantur publice puniunt̄ no
facio mencionem de ſecretis actibus cordis
in contemplationib⁹ nec de lacrimis que de
coꝝ oculis ſepe emanant in magna habun
dancia memorando ſuam doctrinā ſuas p̄
dicationes ſuos nobiliſſimos actus et vir
tuoſiſſimos ſuam vitā ſuā mortem ſuū ad
inferos deſcenſum ſuā reſurrectionez a mor
tuis multis ex eis ſecum reſuſcitatis. Item
memorando etiam poſt ſuā reſurrectionem
ſuam familiarem cū aplis conuerſationez
per dies. xl. ante ꝙ aſcenderet ad celos. In
quibus ſuper omnes angelos ſedet ad dex
terā patris ſemper orando ꝓ ſuis fidelib⁹
memorando etiā quō in mundi fine veniet
in maieſtate ſua et ſui patris et angeloꝝ iu
dicare viuos et mortuos et ꝙ dabit exiſtēti
bus ad dexterā ſuam vitā eternam et exiſtē
tibus ad ſiniſtrā tormenta ſine fine. Quis
ergo ſarracenus viuens, inter xp̄ianos pōt
dicere nō eſſe xp̄ianos nec taliter debere vo
care illos quos cum tanta fide cuz tanta de
uotione cum tanta reuerentia et cum tanta
gloria conſtat adorare ihesum xp̄m. Scdo
declaro ꝙ ſarraceni hoc dicentes ſunt cōtra
ſuam legem non dico ſoluz illi qui habitāt
inter xp̄ianos et nouerūt ſupra predicta. ſ3
etiam exiſtētes in mequa loco ſecuro eis ſm
alchoranū. cum ipſemet alchoranū in mul
tis locis vocet eos xp̄ianos littere arabice
nominauit eos nazarenos. quod in idē red
dit. ſ. diſcipuli nazareni ſicut xp̄iani diſcipu
li xp̄i qui eſt magiſter omniū fideliū. et qm̄
apparuit paulo ſic ſe vocauit nazarenū. Di
cens ego ſum ihesus nazarenus quē tu ꝑſe
queris. Sic ergo ſarraceni bene poſſunt im
ponere fingere negare vel affirmare de xp̄ia
nis quicquid eis placuerit qm̄ lex coꝝ vo
cat eos xp̄ianos ipi dicunt ꝙ nec ſunt criſtia
ni nec dn̄t ita nominari Vn̄ bn̄ p̄nt ꝯſiderare
ſarraceni de xp̄ianis ſic dicētes cui⁹ alteri⁹ le
gis volūt eē qm̄ nolūt affirmare eē xp̄ianos
ꝙ tamen publice dicat lex eorum Et ideo ex
quo ſuam voluntatem ſuperponūt legi ſue
negando ꝙ ipa affirmāt. non eſt mirandū
ſi ſimilia faciunt de ſancta ſcriptura criſtia
noꝝ negando tam irrationabiliter ihesum
filium marie eſſe filium dei. quē ſacra ſcrip
tura in pluribus locis veteris et noui teſta
menti pro tali nominat ꝙ ſit filius dei ſu⁹
filius primogenitus ſuus ꝓprius filius ve
rus ſuus filius vnigenit⁹ ſic ꝙ vnus ſolus

eſt filius ꝓprius dei genitus de ſua ſubſtã
cia ꝓpria et natura et non multi. de quo vt
nemo dubitaret dicendo iſte eſt vel ille. de⁹
pater ſuum eſſe de nube eſſe loquendo dixit
eum oſtendendo hic eſt filius meus dilect⁹
et ſi ſarraceni negant ſacram ſcripturã quã
habent xp̄iani negant legem ſuã in multis
paſſibus qui affirmant ꝙ eã debẽt credere
quia facit mentionem de ſcriptura moyſi et
pſalmiſta. dauid de multis etiam ꝓphetis
et euangelijs affirmat. n. alchoranum ꝙ illi
ſunt credentes in deũ qui credũt ea que de⁹
iuſſit anteꝙ̄ machometus eſſet in mundo
Ad ea autem que dicunt ꝙ ideo nõ ſumus
xp̄iani quia nõ obſeruamus ſabbatũ nec cir
cunciſionẽ que et ꝙ̄ manifeſte ſunt rationes
quare lex moyſi non debuit obſeruari poſt
publicatõem legis gratie. et excepto quod
moralia precepta mãſerũt ceſſauit impletis
per ihcſum myſterijs in ipſa contẽtis ad ple
num in primo libro fuit declaratũ et reduco
hic ad memoriam ſaltem vnum dictum qd̄
multum debent attendere iudei et ſarraceni
vtentes circũciſione ꝙ quando rex impleuit
ſuum ꝓmiſſum ſi poſt aliquis ducat pro di
miſſo illud ꝙ ipſe ordinauit bene põt intelli
gere ꝙ ei facit iniuriam q2 ducendo tale pro
dimiſſo dat intelligere non eſſe impletū qd̄
promiſit in tempore iam p̄terito ꝑ eum aſſi/
gnato ſic eſt de circunciſiõe quam de⁹ dedit
abrahe pro ſigno confederatõis inter deum
et eum quouſqꝫ de ſuo ſemine naſceret̃ ille
qui habebat eſſe omniũ gentiū benedictio
meſſias ꝓmiſſus deus et homo quia ergo
ſarraceni vtuntur circunciſione cõtinuo ſunt
in ira dei ſicut iudei facientes deum menda
cem et periurum nõ implentē quod promi
ſit et iurauit tempore determinato. Reſpon
dent ad hoc ſarraceni ex vno falſiſſimo fun/
damento preſuppoſito ꝙ cõtempta lege ſcri
pture et gratie debẽt ſeruare ſolummodo le
gem nature quam abraham obſeruauit et
quo ipſi non legem moyſi nec xp̄i ſed datā
abrahe ſolum tenent ꝓ vera ꝙ debent eſſe ſi
cut et ipſe circunciſi ita ꝙ poſt ꝙ̄ habita ẽ lex
ꝑfectionis redeant ad legem nature in qua
vixerant ab initio mũdi quoniã homines
non erãt capaces maioris legis ſicut ſi poſt
ꝙ̄ homo creuit in etate et eſt factus homo
intelligens dicat ꝙ ei conuenit loqui. ſicut
quãdo erat puer ſine ſenſu ſare poteſt ſicut
puer cogitare ſicut puer ludere p̄t ſicut puer
cum hoc ſit certum omnibus hominibus cū
veniunt ad etatem perfectam debere facere
illud quod ꝑtinet ad talem etatem et dimit
tere ea que faciebant cum puuli erant. Sed
querendum eſt a ſarracenis quare circũcidũ
tur vt cum neſciuerint reſpondere remaneãt
confuſi in circunciſiõe ſua non enim inueni
tur expreſſe dictum in alchorano per magi/
ſtrum machometi ꝙ circũciderunt ſe et ſui
credẽtes. ſed iſti ſui credentes addiderunt ſe
dicendo ꝙ ex quo fuit data lex abrahe et ipſe
fuit circunciſus ꝙ neceſſaria eſt eis circũciſio
cum dicantur ꝓfeſſores et ob ſeruatores le/
gis abrahe. ꝙ machometus fuit circũciſus
non legitur in alchorano ſed in libro ſue ge/
nerationis et vite narrat̃ ꝙ ipſo nato circun
cidit eum Gabriel quando balneauit cor ei⁹
et aperuit et poſt hec verba ſtatim ſequitur.
Et dicunt ꝙ natus eſt circunciſus. Ex quo
ergo de ſua circunciſione dicunt duas opini
ones nullã earũ affirmando apparet ꝙ de
eius circunciſione nõ ſũt certi nec talis circũ
ciſio ſicut ipſi dicũt fuit circũciſio Abrahe q̃
fuit nõ per angelũ ſed manu hominis facta
ꝙ Machometus natus ſit circunciſus hoc
dicere eſt ad beneplacitũ potuit machome/
tus de facto ſi rex fuit arabũ vel princeps vl̃
ſubditi ſui inter ſe vel ex ꝑte ſua nõ dei. dare
ſuis dimiſſam. qd̄ tñ in libro ſuo nõ cõtinet̃
ſic accidiſſe. Sꝫ quod myſteriũ circũciſiõis
datum abrahe quõ iam totaliter ceſſauerat
et fuit annullatum potuerit iuſte ordinari et
cõtinuari clarum eſt ꝙ non qm̄ iudei ſicut
dictum eſt qñ ea vtuntur ſunt in cõtinua ira
dei et odio. de quibus ſic datur itelligi in eo
ꝙ narrat̃ de vita machometi nõ fuit filius
inter eos patre eoꝝ non expectãte ꝙ angel⁹
circuncidat puerum qñ die octaua facit eum
ſtatim circuncidi. ergo machomet⁹ fuit fili⁹
gentilis vel xp̄iani ſi gentilis. videat qui ta
le affirmat in qua reputatione teneret eum
mater ſua videndo eũ diſſimilẽ patri et ſuo
generi toto. ſi primo non habuerat de ea re/
uelationem de qua tamen nihil narratur. et
quomõ põt dici per angelũ circũciſus ſtatī
ſicut natus fuit. ſi natus fuit circũciſus hoc
nulli eſt dicere quoniam eſt contradictio in
terminis. Si iam forte dicat ꝙ circũcidit eũ
angelus in ventre matris ſicut ſi a ſua con/
ceptione fuiſſet ſanctificatus et in gratia dei

cui non concordant verba pſalmi claritatis
Unde magiſter machometi quē dyabolū
intelligo iurando per claritatem noctis quā
do colligiť ſeu occidit. dť ſic. an nō te inuenit
dominus tuus orphanū et appropinqua/
bit. inuenit te deuiū et direxit. inuenit te pau
perem et ditauit. ecce ſanctitas tam per ſarra
cenos laudati religioſi machometi quē ſm
ꝙ ipſi intelligunt deus inuenit deuiū et di/
rexit. et ad quid direxit ſtatim declarat ꝙ de
paupere eum ditauit et quid dicať in libro
ſuo ꝯtra diuitias ꝯ cū illas et luxurias ꝑmit
tat dyabolus ſuis non dicitur. Sed hoc eſt
certum ꝙ difficile eſt ꝙ diuitias habentes
ingrediantur paradyſum dimittendo ergo
hoc ex quo illud qđ dicitur de circūciſiōe ma
chometi nō legitur in libro ſuo per eos repu
tato pro autentico illud eſt magis apparēs
ꝙ ipſe et ſui primi credentes pro maiori vel
multo magna parte fuerunt chriſtiani nō cir
cuncisi ſed baptizati. Uerumtamen cum in
alchorano dicať de magna inſtantia per eū
ad iudeos vt eſſent ſui credentes exiſtēti ma
iori labore et principaliori intētione ſua fa/
ciendi ſemper ſuū principatū maiorē ꝑ eū
tñ deſideratū pro concordia eorū que ſibi
adherebant forte fuerit introducta circunci/
ſio que leuiter potuit introduci cum in illis
ꝑtibus eſſet multitudo iudeoꝝ et eſt veriſi/
mile ꝙ multi eoꝝ erāt neophiti et cū in mul
tis iſtorū magno tempore duret affectio ad
legē moyſi ſicut vera per eos habita et ſuoſ
patres habendo fiduciā domini temꝑalis.
multi illoꝝ non contradicunt circunciſioni.
dicunt iterū aliqui ꝙ durauit adhuc in illis
partibus hereſis phariſeoꝝ ꝙ ad ſaluatio/
nem requirebatur cum euangelio obſeruare
legem moyſi et nō minus penſandū eſt. ex
quo labor machometi et ſuoꝝ ſucceſſorum
erat adiūgere principatui ſic criſtianos ſicut
iudeos et gentiles per ipſum et ſuos fuiſſe
ordinatum ꝙ ſui credentes loco baptiſmi
acciperent elatabeꝛ quo vtunť quādo ingre
diuntur ſuas meſquitas. poteſt ergo alpha/
quini ſarracenoꝝ per ſeipſos intelligere quā
te efficacie eſt ꝙ arguūt cōtra xpianos ꝙ cir
cuncidunt ſe ſicut fuit xps qñ ipſi ſeipſos re
putātes et tenētes ſe pro magnis zelatorib⁹
et imitatoribus eius non naſcuntur circun/
ciſi nec expectant ꝙ angelus circuncidat eoſ
ſicut dicunt de machometo. Forte reſponde
bunt ꝙ alia eſt ratio in machometo et alia
in eis: ſed ex quo in eis nō verificatur ꝙ in
ſua ꝓphetia nō eſt mirū ſi imponēt xpianis
debere circuncidi ex quo xps fuit circunciſus
ſicut homines ceci vel debiles viſus loquē
tes in eo ꝙ non vel paucū vident qui ſequū
tur ea que pedibus calcant vel manib⁹ pal/
pant. ſed de eo ꝙ dicunt non vident quod
eſt ante vel retro ad dexteram vel ſiniſtram
ſupra vel infra volo dicere ꝙ non cōſiderāt
cauſam quare fuit iheſus xps circunciſ⁹ nō
habens locū in ſuis fidelibus poſtꝙ ceſſa/
uit lex moyſi et fuit euacuata a virtute q̄ pri/
mo in eo erat quando fuit puer. nec adhuc
in nocte ante mortem ſuam. quia fuit per eū
obſeruata lex moyſi faciendo paſcha agni
Unde ex quo fuit mutata ſuſtantia et natu/
ra illaꝝ rerum in quibus principaliter ſta/
bat veritas legis moyſi licz inueniantť ſcrip
ta et ꝙ iudei teneant eam cum multa diligē
tia in ſuis ſynagogis ex quo deficit eis vir/
tus non obligat vt ſeruetť. immo poti⁹ obli
gat vt nō obſeruetur. Quoniaz hoc eſt certū
et notoriuz omnibus hominibus mūdi ꝙ
nō exiſtente virtute rei ſignificate per ſignuz
ſi ille q̄ ſignū habebat vult ea vti ſicut prius
ꝙ ipſe factor reputať falſus et mendax vel
ſtultus ſine ſenſu vt cum ſit ſpecialis diuiſa
militibus a non militibus quomō aliquis
eoꝝ ſuis demeritis priuať a militia ſi ducat
eandem diuiſam quā primo ex quo ſubſtā
tia veritatis habuit mutationem eſt reputa/
tus mendax et dať ei pena ꝓ eo non minus
eſt de illis dignitatibus taz eccleſiaſticis ꝙ
ſecularibus quibus poſſunt priuari poſſi/
dentes vel ſi nunꝙ habuerunt. et vocantur
tales. eadem ratio concurrit circa mulieres
exiſtentibus alijs ſignis virginū et vxorata
rum corruptaruz. quia iſte facerent iniuriaz
ſuis maritis ſi ambularēt in habitu in quo
primo ambulabant ſic facerent iniuriā regi
milites ſi facta pace in ſe ducerent ſignū qđ
primo erat guerre vel ecōtra ſigno ipō facto
exiſtente falſo quoniam non eſt cōforme rei
per illud ſignificate ꝓprium Exemplum
circa materiam de qua loquimur eſt de mu/
liere que alio habitu vtitur quando ē virgo
deſponſata et alio quando iam peperit. qꝛ
ſi poſtꝙ peperit filium vult ducere ſe ſicut
prius ante ꝙ pareret omnes videntes deri/
derent eam reputantes eam mulierē inſen/

ſatam ſpecialiter ſi ipſamet occidit ſuũ ꝓpri
um filium et ſe vellet oſtendere ac ſi numꝙ
peperiſſet quia iam non ſolum mulier inſe/
ſata ſed etiam reputata ſicut veraciter falſa
et ſine aliqua excuſatione plena omni mali
cia. hic eſt ꝓprie caſus ſynagoge ſocietatis
deſcendentis ex ſemine abrahe qua alijs
omnibus dimiſſis generationibus deus ac
cepit in fide ꝓ ſponſa ſua quando abrahã
credidit et fuit ei reputatũ ad iuſtitiam. Un
de ex illo tempore ſemper vixit in fide et ſpe
quod ex illa debebat naſci meſſias ꝙ non
erat in aliqua alia generatione et in ſignum
predicte fidei abrabam ſicut dictum fuit ac/
cepit circunciſionem nato ergo meſſia ex ſe/
mine iudeorum et impletis per ipſum om/
nibus myſterijs ſic eſt ꝙ vt maneret inſta/
tu quē primo tenebat occidit filium ex ea na
tum quis poterit iudicare niſi ꝙ ſit totaliter
ſine ſenſu et plena omni malicia poſtea po/
tuit vti circũciſiõe ꝓ diuiſa ei data quouſ
ex ipſa naſceretur filius ei ꝓmiſſus hec ratio
non minus culpat ſarracenos confitẽtes na
tiuitatem ihesu xp̄i ex maria virgine deſcen/
dente ex genere iudeorum. Unde impleto
myſterio circuncisionis ſtatim ceſſauit que
primo erat diuiſa et ſignum ſpecialis amo
ris illius populi. Item circuncisio tenebat
locum et conditioneȝ vnius ſupplicationis
continue ad deum vt recordaretur ſue miſe/
ricordie ſecundum ꝙ locutus fuit abrahe et
alijs patribus iudeorum ꝙ veniret ad me/
dendum contritos corde et adpredicandum
captiuis indulgentiam et clauſis daret ap/
peritioneȝ et conſolationem lachrymantibꝰ
impleto ergo et de ea habita ꝑfecta noticia
circuncisio que iudeis erat ſicut quedaȝ ſup
plicatio primo redit in abbominatiõnem et
odium quantoplus ducunt eaȝ tanto ſe fa
ciunt magis indignos diuina cõſolatione
de quo tempus preteritũ. M.cccclx annoꝝ
eſt eis plus q̄ȝ ſatis teſtimonium exiſtendi
cõtinue in ira dei et vt nunq̄ȝ habeant miſe
ricordiã ſicut circũciſio dabat eis ſpẽ quã to
taliter ꝑdiderũt qñ mutata ſubſtãcia et noti
ficata veritate myſterij circũciſione que erat
ſignũ voluerunt vti ſicut peius bene põt hic
dici illđ broccardicũ iſtiꝰ regni caſtelle albi
lodigonuera entbiendolo tuſnegra. Supra
dictis racionibus comprehẽdentibus ſarra
cenos pluſq̄ȝ iudeos quando ipſi poſtq̄ȝ
ceſſauit ſuum myſteriuȝ ea ratione qua fuit
data abrahe vtuntur circũciſione qui ſi attẽ
te voluerunt cogitare in ſecretis ſacre ſcriptu
re poſſunt ſane intelligere ꝙ inquantũ vtũt
circuncisione ſicut moyſes continue accuſat
iudeos ante deũ. quia nõ crediderũt dictis
eius ſic abrahã accuſat ſarracenos falſe ſuã
diuiſaȝ deducẽtes poſt impletionem ꝓmiſſi
onis ſibi facte et alijs patribus cuius im/
pletionis ipſimet ſunt teſtes poſiti in para/
dyſo poſt mortem ihesu chriſti. accuſat eos
iterum non minus abrabam quia cõfitẽtes
ſe venire de hyſmael contradicũt eis diuina
verba et mendacia dicunt. quia non in hyſ/
mael ſed in yſaac ſemine eſt benedictio oĩm
gentium. et dicunt ſeipſos eſſe illos de bene
dictione yſaac ꝓmiſſa vix ſufficeret tempus
ſi ſcriberẽt rationes et cauſas occurrentes ad
intellectũ iniuſticie totaliter irrationabilis
quam ſarraceni cõmitunt in vſu circuncisio
nis non habendo autenticũ et expreſſum te
ſtimoniũ quod ſuo magiſtro. ſ. machome/
to fuerit mandatum. Ueruntamẽ ſi tale pre
ceptum fingam nõ poteſt eſſe dei quia deus
non poteſt dare falſum teſtimoniuȝ ſicut eſt
circuncisio mutata veritate et ſubſtãtia illiꝰ
qđ ſignificabat totali veritate exiſtente prin
cipaliter in hoc ꝙ ſit ꝯformitas intellectus
cognoſcentis rei que cognoſcatur poteſt ali/
quis dicere ꝙ intelligit ꝙ ſol ſic reluceet no/
bis et illuminat de nocte ſicut de die. Sȝ qȝ
natura rei nõ eſt cõformis ſua cognitio nõ
eſt vera ſimiliter et eius dictuȝ. et ſi illud qđ
dicit põnat in ſcripturis eadem ratione illa
ſcriptura erit falſa vt notat dñs Ceſarienſ.
in tractatu ſuo ꝯtra ſarracenos.

Contra xp̄i conceptionē per ſpm̄ſanctuȝ

Ecũdũ argumẽtũ ſarracenoꝝ eſt ꝯ
chriſti conceptionẽ quam nos xp̄ia
ni affirmamꝰ de ſpiritu ſancto qui eſt tercia
in trinitate ꝑſona quod ipſi non intelligen/
tes licet aſſerent xp̄ȝ de virgine natũ et ma
riam virginem ꝑmanſiſſe non tamen intel/
ligunt ſpiritum dei terciam in trinitate per/
ſonam ſed potius materialem flatuȝ qualẽ
reperimus in homine et alio animãte. Di/
cunt. n. deo inſufflante beatam virginem de
illo flatu virginem concepiſſe. ꝙ volunt au
ctoritate et ratiõe ꝓbare. ſ. ꝙ flatꝰ ſit in deo

et ꝙ de tali flatu ꝯcepit virgo. vñ d᷑ in pſa:
flauit ſpiritus eius et fluent aque. ſpm̄ iſtuȝ
intelligūt materialem dei flatuȝ. Itē Ген.
i. inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vite
ꝙ ſic intelligūt deus ſuo flatu inſufflauit in
corpus ade et ita creatus eſt ſpirit⁹ in corpe
ade illo flatu diuino de eodem flatu intelli-
gunt quod legitur in euangelio Inſufflauit
xp̄s in diſcipulos ſuos et ait. Accipite ſpm̄
ſanctum et cetera. Sic etiam intelligunt q̇d
gabriel dixit ad mariam. Spiritusſanctus
ſuperueniet in te. et illud quod de xp̄o dicit᷑
conceptus de ſpūſancto ex maria virgine.
Ratione etiam idē volunt aſtruere ſic. Vir-
go maria xp̄ȝ genuit per ſe non alio mediā-
te ſed nec de virili ſemine cum concepit nec
de diuina ſubſtātia. ergo de quodā medio
inter rationalem creaturam et deū. Sed q̇d
eſt medium ſuper hominem et infra deum
niſi flatus diuin⁹ quo inſufflata peperit vir
go maria. Si flatus materialis impregnat
terram et germinare eam facit quid mirum
ſi flatus diuinus infecundauit mariā. Ad
hec reſpondet alanus in ſuo quadripertito
libro. iiij. capitulo primo ꝙ illi qui hoc co
nant᷑ aſſerere indigent pena et ſenſu quia in
deo materialis flatus non eſt cum ſit ſub-
ſtantia incorporea nec habet inſtrumēta flā
di vt fauces et huiuſmodi. Si. n. de⁹ corpo-
reus eſſet variabilis eſſet nec in omni loco
incircumſcriptibiliter eſſet. ꝙ autem deus in
corporeus ſit ratione non indiget cum oīs
ratio tam humana q̄ꝫ diuina hoc irrefraga-
biliter affirmat. Flatus enim dei ſiue ſpiri-
tus dei dicitur ſpūſſanctus qui procedit a
patre et filio de quo dicit᷑ ſpūs domini fere
batur ſuper aquas Ген. i. et xp̄s dicit ſpūs
vbi vult ſpirat. Si ſpiritusſanct⁹ aliqua vo
lūtas eſt rationalis eſt et ita materialis fla
tus non eſt: Item apoſtolus dicit ꝙ ſpiri-
tusſanctus poſtulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus. xp̄s etiam ait. Ite pre-
dicate euangelium omni creature baptizan
tes eos in nomīe patris et filij et ſpūſſancti
Hic ſpūſſanctus connumerat᷑ patri et filio
et ita vna eſt in trinitate perſona de hoc ſpū
dicitur flauit ſpūs eius et fluēt aque. cū eīm
ſpūs. ſ. per gratiam inſpiratur peccatorib⁹
qui dicuntur aque propter fluxū peccatorꝫ
aque fluūt. i. peccatores conuertuntur fluūt
propter fluxum lachrymarū per penitentie

lamentum. ꝙ autem dicitur dominus in-
ſpiraſſe ſpiraculum vite in corpus ade. ſic
intelligendum eſt ſpm̄ hominis creando cū
corpori hominis infundit. per hoc autēȝ ꝙ
xp̄s inſufflauit in apoſtolos ſignificatū eſt
ꝙ gratiam ſpūſſanctus infundebat in eos
Superuenit aūt ſpūſſanctus in virginem glo
rioſam quia ei infudit gratiā ſuam. Eadē
ratōne dicitur cōcepiſſe de ſpūſctō. i. ope ſpi
ritusſancti non de ſubſtancia ipſi⁹: ipſa eīm
virgo ſola dei auctoritate de carne ſua xp̄m
concepit ſine alterius rei ꝑmixtione. nec ali-
quis debet intelligi flatus materialis vt iā
dictum eſt a deo procedens racionalem cre-
aturaȝ excedens quia ſi aliquis materialis
flatus ꝓcederet a deo aut eſſet eiuſdem na-
ture cum deo aut nō. Si eſſet eiuſdeȝ nature
cum deo ergo eſſet deus et ita de diuina na-
tura concepit virgo ꝙ dictu et intellectu eſt
horribile aſſerere. Si vero ille flatus non eſt
diuine nature queritur ergo cui⁹ nature ſit.
ſi icorporee nature ē et nō diuine erit angel⁹
vel anima cū ſpūs ſit. et ita beata virgo de
angelo vel anima concepit. Si aūt corpora
lis eſt nihil aliud q̄ꝫ aer eſſe videtur et ita ab
ſurdiſſimū eſt ꝙ ſequitur vt dicamus virgi
nem ex aere ꝯcepiſſe hominē. Queritur iteꝫ
a ſarracenis vtruȝ ex ſolo flatu facta ſit illa
conceptio. ſi ex ſolo flatu conceptus eſt xp̄s
quomō ex ſolo flatu flat⁹ eſt hō vel ipe flat⁹
factus eſt homo. fuit ille flatus anima xp̄i
vl' vnitus anime xp̄i. ſi fuit vnit⁹ anime xp̄i
ſpūs ſophiſticus eſſe videtur. corpus etiaȝ
q̇d xp̄s habuit fuit de carne virginis aut n̄
ſi non fuit de carne virginis filius virginis
non fuit. Vnde ergo carnē habuit ſi de vir-
gine habuit fuit flatus ille vnitus carni vt
ex illis duobus fieret conceptio et illo flatu
animaretur caro ad hoc vt xp̄s fieret homo
Sed obijcit ſarracen⁹ veritatis inimicus ſi
xp̄s non fuit de ſubſtantia diuina vel de fla
tu dei conceptus quō ergo fuit dei filius.
Ad quod reſpōdetur ꝙ xp̄s ſcd̄m humanā
naturam fuit filius virginis et ſcd̄m diuinā
filius dei ab eterno a patre natus ſcd̄m diui
nitatem. In tempore vero de virgine ſecun
dum humanitatē. ꝙ aūt xp̄s fuerit deus et
hō ſupra libro primo lătiſſime ꝓbatum eſt

e

ꝙ chriſtus non ſit deus.

Tercium argumentum ſarracenorū eſt contra xp̄i diuinitatē. Arguunt .n. contra nos ſi xp̄s eēt deus ipſe de ſe hoc in euangelio declaraſſet ſʒ hoc eſt falſum quoniā ꝑ hoc de ſe aſſeruit nec dixiſſe legit̄ ſe eē deum. quod ſit de argumēti ſequela addit ꝙ inſipienter dicunt .ſ. ꝙ nunq̄ de ſe xp̄s aſſeruit ſe eſſe deū. Rñdet̄ multiplici teſtimonio ipſius xp̄i oppoſitum eſſe verum Unde Mar. xiiij. habetur ꝙ cum ſacerdos interrogaret ihesum dicens tu es xp̄s filius dei benedicti Rñdit ihesus et dixit illi Ego ſum. eſt manifeſta confeſſio ꝙ xp̄s eſt deus ꝓpter ꝙ ſummus ſacerdos ſcidit veſtimēta ſua et cetera Item iohānis vi. Ego ſum panis vite qui de celo deſcendi ſi quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Item iohanis viij Ego ſum lux mundi qui ſequitur me nō ambulat in tenebris ſʒ hēbit lumē vite Item ex pluribus alijs locis. Ego ſuʒ reſurrectio et vita Ego ſum via veritas et vita Ego ſum oſtium per me ſi quis introierit ſaluabitur Ego principiū qui et loquor vobis Ego ſum alpha et o. principiū et finis que omnia non poſſunt competere niſi deo vero vt patet cuilibet intuenti. In cōfirmationē huius iudei allegantes cauſam coram pylato quare deberet mori xp̄s dixerūt quia filium dei ſe fecit. Et ſic patet ꝙ inſipienter et ſtulte locuti ſūt ſarraceni in ꝑallegato argumento

Contra xp̄i mortem.

Quartum argumentum ſarracenoꝝ eſt contra xp̄i mortem. Ipſi enim aſſerunt xp̄m immortalem et impaſſibilem fuiſſe qui conceptus de dei flamine et ideo dicunt ipm non fuiſſe paſſū vel mortuum nec a mortuis ſuſcitatum ſed aſſerūt loca alium hominem poſuiſſe cum iudei vellent ipm in cruce affigere ꝙ ita nituntur ꝓbare ſi xp̄s de flato diuino conceptus eſt ſicut flatus diuin⁹ incorruptibilis eſt ita xp̄s impaſſibilis. Preterea indecens eſſet xp̄m de flatu diuino conceptum et quodāmodo dei filium crucis ſubire patibulum. Rñdetur ꝙ xp̄s ſecundum ꝙ dei filius eſt nec paſſ⁹ nec mortuus nec ſuſcitatus eſt ſed ſecūdum infirmitatem humane nature quā aſſumpſit de virgine. quia chriſt⁹ ſi carnem aſſumpſit aut paſſibilem habuit aut impaſſibilē. Si impaſſibilem vnde eam aſſumpſit Si paſſibileʒ et pati et mori potuit et ex diuinitatis virtute a mortuis reſurgere. Sed ſi de carne virginis paſſibilem carnem aſſumpſit et ſic paſſibilis fuit. ꝙ aūt xp̄s filius dei fuerit. et ſecundum hoc immortalis et filius virginis et ſecundum hoc mortalis diligenter ſuperius libro primo ꝓbatum eſt. et etiam ꝙ xp̄s paſſus mortuus et ſuſcitatus fuerit ibidem lattiſſime probatum eſt in optione. xij. theſaurorum. Et ſi dicat ſarracenus miſerū eſſe xp̄m ſubiſſe mortem ſecundum infirmitatem Reſpondetur ꝙ hoc non reputamus chriſti miſeriā ſed dignationeʒ quia ex ſumma miſericordia fuit et dignatōne ꝙ chriſt⁹ carnem aſſumpſit et mortem ſubijt non ꝙ meruiſſet hoc cum peccatum non fecerit vt et ipſi ſarraceni fatentur ſed vt a morte nos per mortem redimeret Si .n. rex aliquis miſertus ſerui ſui iacentis in luto lutum intraret vt ſeruum liberaret non hoc aſcriberetē miſerie regis ſed dignationi Ex verbis etiā ipſius alchorani eligitur predictus error. Unde ait in capitulo. xxviij. in perſona xp̄i dum inter homines conuerſaret iniunxit mihi. ſ. deus nec me virum difficilem ſed malorū expertem creauit et ſuper me ē diuina ſalus in die mee natiuitatis et mortis et a qua iterum viuus accedam hec ibi.

Contra trinitatem perſonarum.

Quintum argumentum ſarracenoꝝ eſt contra trinitatem ꝑſonarū. Cum enim audiuit machometus ꝙ Chriſtiani ponebāt in deo tres ꝑſonas nō valēs itelligere ſine pluralitate diuine eſſentie. cogitauit ꝙ ponebant tres deos. et ideo negauit trinitatem in deo. et ideo dixit in alchorano in capitulo elencia non dicatis tres quia de⁹ eſt deus vnus. licet pluralitas perſonarum in deo poſſet oſtendi ex ſacra ſcriptura et rationibus ſicut ſupra probatum eſt cōtra iudeos libro. iij. conſideratione. iij. articulo. xxiij. quia tamen primū vt infra dicetur dicunt eſſe corruptum. Secundum vero audire nolunt cum nolunt credere niſi his que tradita ſunt eis a ſuo magiſtro in alchorano. Ideo ad eorum confuſionem ex eodem alchorano volo oſtendere pluralitatem perſonarum in diuinis ad quod tria non potent

reſpondere compellantur intrare conuiuiuꝫ
veritatis. Queramus ergo a ſarracenis
quid ſibi voluit alchoranum. quia totiens
induxit deum de pluralitate loquentē. Dici
tur etiam in capitulo elbalkara inperſona
dei diximus angelis adorate adam etc̄. Ex
hoc continuauit poſtea vſqꝫ ad finem libri
aliquo mō loquendo de deo in ſingulari a/
liquando i plurali et certiſſimū eſt omībus
xpianis iudeis et ſarracenis ꝙ deus eſt v/
nus et ſolus et ſimplex et non habet nec po
teſt habere cōſortem. quare igiť de ſe loq /
tur pluraliter non poſſunt dicere ꝙ deus lo
quutur de ſe et angelis. dicitur. n. ibi dixīmꝰ
angelis. hec ergo locutio dei eſt non angelo
rum ſed ad angelos. Item ſecundo in capi/
tulo ſad diciť ꝙ omnes angeli adorauerūt
adam niſi dyabolus ergo omnibꝰ angelis
dixit deus. Tercio capitulo in multis locis
in alchorano induxit tales locutōes de deo
in plurali in talibus actionibus in quibus
angeli nullomodo cōmunicant ſicut in crea
tione mundi in iuſtificatione impij dicitur
in alchorano in pluribus locis in perſona
dei nos nunꝙ creauimus celum et terraꝫ et
intermedia pro ludo. et nos iuſtificamꝰ ho
minem etc̄. et nos miſimus chriſtum filium
marie et dedimus ei ſpiritum et euangeliuꝫ
et miracula et talia in quibus angeli nullo
modo communicare poſſunt cum deo. an/
geli enim creati ſunt a deo et non creatores
cum deo creante celum et terram et interme/
dia. nec poſſunt dicere ſarraceni ꝙ vox illa
pluraliter ſit excellentiſſimi creati per quod
deus omnia fecit vt dicunt. Conſtat eniꝫ ꝙ
quicquid eſt preter deum eſt creatura a deo
creata et nulla creatura poteſt eſſe cōcreatrix
cum deo. Item. iiij. capitulo. Non poteſt
etiam dici ꝙ deus pluraliter de ſe loquitur
ꝓpter diuerſas quidditates que ſunt in eo
ſicut potentia iuſticia et huiuſmodi quas a/
rabes appellant ſaphat. Iſta. n. ſunt in deo
non accidentia ſed ſunt ipſa diuina eſſentia
Unde in deo nullam compoſitionem nec
pluralitatem faciunt vt per illa deꝰ de ſe lo/
quatur pluraliter cum tamē in angelo et ho
mine illa accidentia aliquam compoſitiōeꝫ
faciant et certe talis modus loquendi ſcilicꝫ
ꝙ deus de ſe cum ſit vnus pluraliter loqua
tur inuenitur ſemel a Moyſe introductus
in Geñ. nam in formatione hominis deus
locutus eſt dicens faciamus hominem etc̄.
Et dicunt iudei ꝙ eſt vox dei ad angelos
quod eſt contra ſacram ſcripturam que nun
ꝙ dicit hominem creatum ad ymaginē an/
geli ſed ad ymaginem dei et hoc eſt ꝙ ſtatꝫ
ſubiungit Moyſes poſt iſta verba, dicens.
Et creauit deus hominem ad ymaginem et
ſimilitudinem ſuam ad ymaginem dei crea
uit illum. Eſt igitur vox dei patris ad filiū
vel totius trinitatis adinuicem. nam deus
qui eſt vnus et ſimplex in eſſentia eſt trinus
in perſonis. et alchoranum illud ſimpliciter
dixiſſet niſi quia tenuit ꝙ non poſſet eſſe di
ſtinctio perſonaruꝫ ſine diſtinctione eſſentie
Ideo dicit in capitulo elneza. O familia li/
bri nolite vacillare in lege veſtra et non di
catis de deo niſi veritateꝫ quia chriſtꝰ ihesꝰ
marie filius eſt nuncius dei et verbum dei
quod in ea poſuit per ſpiritumſanctum ſuū
Ecce hic nominat deum verbum dei et ſpm̄
ſanctum ſuum. Sed timens ne per hoc diui
na eſſentia diuideretur vel multiplicaretur
vel determinaretur ſtatim ſubiungit et non
dicatis tres quia deus eſt deus vnus. Ecce
quantum appropinquauit ad illud quod
maxime arduum eſt in fide vt quaſi cum io
hanne diceret pater verbuꝫ et ſpiritusſanctꝰ
hi tres vnum ſunt. Induxit igitur in alcho/
rano machometus deum loquentem plura
liter et neſcit cauſam. teneamus igitur cum
eis cōmuniter ꝙ deus eſt vnus et ſolus ſim
plex et ipſi habent in alchorano ꝙ deus eſt
deus vnus et ꝙ habet verbum ſuum et ſpm̄
ſanctum. et ſic tenemus ꝙ ipſe qui eſt vere
deus vnus et ſimplex proprie de ſe loquiť
ſingulariter, et quia eſt trinus in perſonis a
liquando loquitur de ſe pluraliter. Sed qꝛ
late dictum eſt de patre et filio dicamus ali
quid in ſpeciali de ſpiritusſancto contra ſarra
cenos et queramus ab eis quia alchoranuꝫ
frequentiſſime facit mentionē de ſpūſancto
quis eſt iſte ſpiritusſanctus. Nam in capitu.
elbakara in perſona dei dicit dimiſimus et
dedimus ihesu filio marie ꝙ faceret prodi/
gia et miracula manifeſta et perfecimus cū
per ſpiritūſanctum et idem repetit per omia
infra in eodem capitulo. Item dicit in capi/
tulo elembra de maria inſufflamꝰ in ea de
ſpūſancto et in pluribus alijs locis loquiť
ſimilia de ſpūſancto Queritur ergo quis eſt
iſte ſpūſſanctꝰ et nō poſſunt dicere ſarraceni

ꝙ ſit aliqua creatura pura vel aliquis angelus bon⁹ qꝛ loquit̃ de eo ſingulariter vt de vno ſancto noſtro. Angeli vero ſancti ſunt multi et oẽs ſunt dei. que eſſet igit̃ cauſa vt de eo ſingulariter diceret noſtro et ſãcto. Et preterea nõ eſſet magna ꝯmendatio de xp̃o quem alchoranũ intelligit ſingulariter commendare ꝙ de⁹ dediſſet ei angelũ cuſtodem qꝛ quilibet homo hꝫ angelũ cuſtodem. naꝫ deus facit ſpũs angelos et nũcios noſtros ſicut dicit̃ in alchorano in capit̃lo elmelaize Et preterea angeli nõ ſanctificant hominẽ. ſꝫ deus immediate et ſolus. ſicut ſolus de⁹ poteſt dimittere peccata vt dicit̃ in alchorano. Si aũt predictus ſpũſanct⁹ ſit vere de⁹ ſed ver⁹ deus qui de ſpũſancto loquitur dicens. dedimus ſpm̃ſanctũ et inſufflauimus de ſpũ noſtro. cũ igit̃ diuina eſſentia ſit vna et ſimplex et non poſſet diuidi nec diſtingui et ibi ſit dans et datũ, dans qui dicit dedimus. et datus ſpũſſanctus qui dicitur dat⁹ et inſufflatus et inter dantẽ et datũ requiratur diſtinctio. oportet ꝙ deus dans et inſufflans et ſpũſſanctus inſufflatus et datus diſtinguant̃ et differant hec eſt diſtinctio ſola quam nos chriſtiani ponimus in diuinis perſonis et quã vocam⁹ diſtinctionẽ realeꝫ per relationes originis ſtante vnitate indiuiſibili diuine eſſentie Patet ergo declarata trinitas pſonaꝝ in diuinis ꝯmunitate eſſentialiter ex alchorano machometi quã ſarraceni non intelligunt percuſſi cecitate.

Contra beatitudinẽ eternam que in dei viſione et non corporali refectione cõſiſtit

Sextum argumentũ ſarracenorũ eſt ꝯtra beatitudinẽ eternã. et nos chriſtiani intelligimus et firmiter credim⁹. ſcilꝫ ꝙ cõſiſtit in dei beatifica viſione et illa ẽ ſpiritual' refectio finalis beatoꝝ. Sarraceni vero tenẽt in eterna beatitudine homines reficiendos materiali cibo et potu qđ ſic auctoritatib⁹ nitunt̃ probare. Deus eñ promiſit iudeis ſi bene agerent terram lacte et melle manantem. ſꝫ hoc intelligi nõ põt de materiali terra ꝓmiſſionis qꝛ illa nõ manat lacte et melle. ergo in alia vite eterne. Item chriſtus promittens ſuis credentibus eternã refectionẽ dicit vt bibatis et edatis ſup menſam meã in regno patris mei. Item poſt reſurrectioneꝫ legitur xp̃m de fauo mellis comediſſe vt per hoc inſinuaret ꝙ poſt reſurrectionem oẽs reficientur melle. Ad hoc dicẽduꝫ eſt iſtis beſtijs ꝙ in eterna beatitudine nõ erit aliqua materialis refectio ſed ſpiritualis. qꝛ tũc homines ſpiritualia corpora habebunt non potu vel cibo indigẽtia quia ſicut atteſtat̃ xp̃s hoĩes in padyſo neqꝫ nubẽt neqꝫ nubent̃ ſꝫ erũt ſicut angeli dei in celo cibo et potu non indigentes et apoſtolus ait quod eſca et potus non ſunt regnum celorũ caro etiam et ſanguis regnum dei non poſſidebunt id eſt alimenta carnis et ſanguinis in regno dei locuꝫ non habebunt ad literã de terra ꝓmiſſionis intelligi non poteſt qđ dictum eſt de terra lacte et melle manante terra cum illa ſteriliſſima eſt ſed per terrã manantem lacte et melle paradyſus celeſtis intelligitur qui manare melle et lacte dicitur ꝓpter eterne et interne refectionis dulcedinem menſam autem chriſti que eſt in regno patris ſui vocat ſpiritualium bonoꝝ refectionem q̃ ſpiritualis refectio nihil aliud eſt q̃ꝫ diuina fruitio. Unde in pſal. torrente voluptatis tue potabis eos. Que autem maior inſania poterit eſſe q̃ꝫ aſſerere hec eſt honorum p̃mia ſcilicet eſum mellis et potum lactis nun q̃ꝫ ſuſtinuerunt martires tot perſecutiones vt ad has deuenirent refectiones voluit laurẽtius vri in craticula vt ad hec perueniret gaudia ſuſpẽſus eſt vincentius in eculeo vt hoc frueretur cibo certe ſi deus daturus eſſet ſua materialia fercula credo ꝙ elegãtiora daret eis cibaria xp̃c autem poſt reſurrectionẽ nõ ideo comedit vt per hoc inſinuaret reſuſcitatis neceſſaria eſſe ſed vt probaretur ei⁹ reſurrectio vera euiſdem in numero non ſolũ per auditum cum dixit eis pax vobis: Luce. vltimo quia xp̃s habebat talem moduꝫ ſalutandi ſpiritus enim malignus nõ conſueuit annũciare pacem ſed diſcordiam nec ſolum per viſum. cum dicat diſcipulis videte manus meas et pedes meos quia ego ipſe ſuꝫ Luce vltimo. Nec ſolum per tactum cuꝫ dixit palpate et videte quia ſpiritus carnem et oſſa non habet ſicut me videtis habere. Luce vltimo. Sed etiam probauit ſuam reſurrectionem eſſe veram ex guſtu. quia corpus fantaſticum et ſine anima comedere nõ poteſt. Hac ergo ex cauſa dixit diſcipulis ſuis habetis hic aliquid ad manducandum illi

tulerunt partem piſcis aſſi et fauum mellis
Unde cibus ille non fuit cōuerſus in carnē
ſed reſolutus in ꝓiacentē materiā. Sꝫ ne hec
cauſa comededi erit in reſurrectione genera-
li. ea ergo que in ſacra ſcriptura de vita eter-
na repeniūtur vt cibus et menſa per ſimilitu-
dinē vel exemplū poſita ſunt. Nō ſic aūt de
ſecta machometi quia ipſe de vera beatitu-
dine et de viſione dei nullam omnino facit
mentionem. qꝛ nec deſiderauit nec apphen-
dit ea ſola que deſiderauit promiſit in quo
apertiſſime fuit cōtrarius nō ſolum chriſto
ſed omnib⁹ prophetis et omnibus philoſo
phis et oībus ratiōe vtētibus qui oēs cō-
muniter concordāt ꝙ vltima hominis feli-
citas ſit in cognitione ſolum dei iuxta illud
quod dicit̄ Johānis. Hec eſt vita eterna vt
cognoſcāt te ſolum deum verū et quē miſi-
ſti ihesum xp̄m et Ariſtoteles in quarto ethi
corū et. xij. metaphiſice dicit ꝙ vita que eſt
ſcd̄m intellectū eſt optima igitur guloſa et
luxurioſa eſt peſſima vita que impedit intel
lectum hominis. Sed obmiſſis auctoritati
bus ſacraꝝ ſcripturarū quā nō recipiūt ſarra
ceni lꝫ recipere deberēt cū ipſe valde laudet
et commendet legem dei ꝓphetarū ſanctoꝝ
doctrinā ac euangelium xp̄i fiat ratio cōtra
eos qua oſtendatur ꝙ in illa felicitate eter-
na nō erunt act⁹ gule et luxurie Et arguit̄ ſic
Ad hoc ſumim⁹ cibos vt corruptio que poſ
ſet accidere ex cōſumptiōe naturalis humi-
di nō ſequat̄ vt etiam cibos ſumim⁹ et aug
mentum. ſed iſta duo nō erūt ibi. Nam oēs
in debita quātitate reſurgēt nec ampli⁹ po-
te ūt mori nec aliquo modo deficere. Nam
ſicut dicit machomet⁹ in ſua doctrina vt pa
tuit ſupra ꝯſideratiōe. iiij. poſtᷓ omia mor
tua fuerint deus occidet mortē et poſtea re
ſurgēt immortales et integri. ergo cibi ſum
ptio nō eſt neceſſaria aliquomō et eodem
modo nec vſus venereoꝝ qꝛ nec tūc eſt neceſ
ſariꝫ ꝙ cōſeruetur in ſpē quod nō pōt con
ſeruari in indiuiduo. Item homīes reſurgē
tes imperpetuum viuēt. ergo ſi cibo ſemper
vterentur in infinitum augebūtur coꝝ cor-
pora. aut erunt ibi digeſtiones aut alie fedi
t tes vt tantum reſoluatur quantum con-
uertitur quorum vtrūqꝫ eſt inconueniens.
Ad hec reſpondet machomet⁹ in libro de
doctrina ſua dicens ꝙ non erit ibi egeſtio
ſordium ſed purgatio per ſudorē. Et ponit
exemplum de puero in vtero matris qui vt
dicit̄ nutritur et non egerit. Sed exemplum
et ratio eius nihil ſoluit ſicut patꝫ inſpicīēti
Nam quedā ſunt de ꝑfectione imꝑfecti que
in re ꝑfecta eſſent imperfectio magna. Item
iſta euaſio machometi nihil valet qm̄ cor-
pora reſurgentiū ita erunt incorruptibilia ꝙ
nihil poterit reſolui ex eis et ſic nō eſt ſimile
de vno et de altero de ꝑfecto et imperfecto.
Itē ſi in iſtis actibus eſſet vltima hominis
ꝑfectio vt videt̄ machomet⁹ expreſſe dicere.
quid igitur nūc oportet abſtinere ab iſtis et
nō magiſ die ac nocte luxuriare et comedere
vt hic etiaꝫ felices ſumus. ſed apud omnes
homines etiam apud ſarracenos reputatur
virtuoſius abſtinere ab his et etiā ipſi ſarra
ceni habent viros cōtemplationis et cōtinē
tes quos maxime laudant. Item ſi in iſtis
actibus eſt vltima hominis felicitas quid
faciet anima ſeparata ante reſurrectiōeꝫ que
nec comedere nec luxuriare pōt. nec angeli
etiā vnᷓ poterunt eſſe felices quia iſtis om
nino carent Preterea ſi habēdo mltas vxo-
res et infinitas cōcubinas et adoleſcētulas
eſt vltima virorū felicitas vt patuit ſupra cō
ſideratione. iiij. Quomō ergo mulieres po-
terunt vnᷓ eſſe felices niſi habeāt multos
viros. Erit igitur aut mulier felix aut vir fe
lix et mulieres adoleſcentule infelices et mi
ſere. Rationabiliter ergo cōcluditur ꝙ oēs
tam viri ᷓ mulieres eoruꝫ infelices erunt et
miſeri ſequentes id quod debetur porcis et
aſinis. ſ. gulam et coitum.

Contra matrimoniū vnius vxoris tātū

Eptimū argumentū ſarracenorum
eſt cōtra matrimoniū vnius vxoris
tm̄. Cum em̄ ſit illicitum in lege xp̄i plures
vxores ſimul vno tempore habere. Sarrace
ni oppoſitū aſſerentes dicunt licitū eſſe plu
res vxores ſimul habere ſicut ſupra patuit
conſideratiōe. v. ꝑcepto. ix. hoc nituntur pro
bare auctoritate patrum veteris teſtamenti
qui duas vxores ſimul habuiſſe leguntur
vt Jacob et dauid et alij multi. ergo qua ra
tione licitum fuit eis habere plures vxores
eadem ratione et modernis Sed hoc non af
firmant ſarraceni niſi vt luxurie ſue ſatiſfaci
ant. tota enim eorum vita in fetore luxurie ē
vt ſupra patuit. Dicendū ergo ꝙ vna debet

eſſe vnius. Unde et de⁹ vnã dedit ade vxo/
rem et non plures. que etiã ſacramento de/
ſeruit qꝛ per hoc ſignificatur ꝙ vna eſt ſpon/
ſa xpi. ſ. eccleſia. Unde et lamech mortaliter
peccauit qui primus plures vxores habuit.
In veteri aũt teſtamento licitum erat alicui
plures vxores habere ad multiplicandũ ge
nus humanuꝫ ad cultum diuinũ tunc terrã
replebat fecunditas. nunc aũt celum replet
caſtitas. a tempore enim iohannis baptiſte
regnuꝫ celoꝝ vim patitur et violenti capiũt
illud. In veteri aũt teſtamento a matrimo/
nio non excipiebanť niſi. xi. pſone. in nouo
excipiuntur infinite. et vbi apoſtolus ait. i.
Corint. vij. Q̃diu viuit mulier alligata eſt
viro vt nõ poſſit alij nubere ſimiliter vir mu
lieri vt non poſſit aliam ducere. Unde vir ſi
plures vxores habeat adulter ẽ. et ſicut vna
mulier nõ poteſt ſimul habere plures viros
ſic nec vnus vir plures mulieres ſimul. Iteꝫ
dicit apoſtolus ꝙ vir nõ habet poteſtatem
corporis ſui ſꝫ mulier. ſic et vir vxore ſua vi/
uente non poteſt accedere ad aliã. Cuꝫ ergo
ſarraceni dicant xp̃m magnum prophetam
fuiſſe quomodo autem de eius verbis con
tradicere que dicit mulierem non eſſe relin
quendam niſi cauſa fornicationis. Ipſi ãt
multis de cauſis relinquunt vxores ſũt etiã
inter eos qui dicunt mulierem relictaꝫ a ma
rito non debere ad eũ egredi donec alter cuꝫ
ea conueniat: ſicut patuit ſupra cõſideratõe
quīta. precepto. ix. Et ſic puaricatores legis
et euangelij facti ſunt. In lege enim ſcriptũ
eſt vt ſi quis vxorem ſuã qualibet ex cauſa
dimiſerit et voluerit. ad eum quoqꝫ regredi
ipſius eſt. ſine dubio ſi tamen eam alter nõ
ſordidauerit. ſi alter eaꝫ tetigerit ab illo im/
perpetuum ꝓhibita eſt. in euangelio tamen
non eſt licitũ homini vxorem ſuam ſine cau
ſa fornicationis dimittere. et qui dimiſſam
alterius in vxorẽ receperit adulter et mech⁹
iudicetur. Item ſi chriſtum credunt tantum
fuiſſe prophetam et de virgine natum et de
flatu diuino conceptum vt ſupradictum eſt
cur non celebrant eius conceptũ vel e⁹ ortũ

Contra baptiſmum quo ad ablutionem
interiorem.

Octauum argumẽtũ ſarracenoruꝫ ẽ
contra baptiſmuꝫ quo ad ablutõeꝫ
interiorem. nos enim ſolam ablutiõem cor
poris dicimus et fideliter confitemur nõ ſuf
ficere ad remiſſionem peccatoꝝ ſed exterior
et interior per aquaꝫ ſpũſſancti. Sarraceni
vero affirmant ſolam corpoꝝ ablutioneꝫ ꝑ
aquam factã ſufficere ad peccati remiſſionẽ
quod volũt multiplici auctoritate probare.
Ait enim Ezechi. xxxvi. Effundã ſuper vos
aquam mundam et mundabimini ab omi
bus inquinamẽtis veſtris. et iohãnes bap
tiſta fuit baptizans in aqua tm̃. Mathe. iij.
Mar. i. Io. i. Naaman etiam ablut⁹ ſepties
in iordane liberatus fuit a morbo lepre iiij.
Reg. v. per quod ſignificať ꝙ aliquis per
ſolam ablutionem liberatur a peccatis adeo.
His ergo auctoritatibus dicti ſarraceni aſſe
runt quodlibet peccatum mortale homini
remitti per ſolam aque ablutionem ſine cõ/
feſſione et contritione. Dicendum ergo ꝙ
nõ ſufficit ablutio diſcreto et adulto ſine cõ
tritõe et cõfeſſione nec puero ſine trinitatis
inuocatiõe. Ezechiel vero aquã illã vocat
mundã que ſanctificatur per verbum. iuxta
illud Auguſtini. Accedit verbũ ad elemẽtũ
et fit ſacramentum. Iohannes aũt nõ bap
tizauit in peccati remiſſionem et ſanctificati
onem ſed in aſſuefactionem vel ſignificati
onem nec peccata baptiſmo eius remittebã
tur. Ablutio aũt aque qua naaman purga
tus erat a lepra ſignificabat baptiſmuꝫ xpi
quo quis liberatur a culpa. Ablutio autem
aq̃ qua fit peccati remiſſio in baptiſmo ite/
rari non poteſt vel debet quia ſignificat paſ
ſionem xpi et mortem que iteranda non eſt
nec ſacramento baptiſmi debet fieri iniuria
Semel ergo valet aque ablutio. i. baptiſm⁹
puero vel adulto iterata nõ prodeſt. Errant
ergo pagani qui ſingulis ablutionibus cor
porũ ſuorũ credunt ſibi remitti mortale pec
catum qꝛ ſi tale eſſet videreť eſſe peccati incẽ
tiuũ. Iſti etiã multa de lege veteri obſeruãt
et ita quodãmõ iudaizãt qꝛ vt ſupra patuit
porcũ nõ comedũt plures vxores ſimul du
cũt etc. Et iã in primo libro oſtẽſũ fuit legẽ
moyſi abolitã fuiſſe qꝛ veniẽte veritate ceſſa
uit vmbra et figura. chriſt⁹ etiã eam oſtẽdit
cõſummatam et in ſe impletã cum pendẽs
in cruce dixit conſummatum eſt vt patuit
ibi ſupra.

Contra venerationem imaginum.

Onū argumētū ſarracenoꝝ eſt ꝯtra
ymagines que habētur in eccleſijs
ipi em̄ cum iudeis inſultantes ꝯtra nos di/
cunt hec nobis non licere qꝛ facimus cōtra
diuinū preceptū Exo.xx. Deut.xxvij. et Le
uiti.xxvi.ſcꝫ nō facies tibi ſculptile nec oēm
ſimilitudinē etc̄. Derident etiā chriſtianos
qꝛ effigiant deū ſublimi ſedentē ſolio et cir/
ca cū magno dignitatis faſtigio aquilā ho
minē vitulū et leonē Ad hoc dicēdū eſt ꝙ ſi
lex moſaica ꝓhibuit nullo modo ſculptile/
fieri peccauit moyſes qui fecit imagines che
rubī. Exo.xxv. et.xxxvij.et poſuit in tēplo.
quotienſcūqꝫ etiā thurificabāt ante archam
et adorabāt ſimiliter faciebāt ante cherubin
Salomō fecit etiā vt dicit̄.iij. Regum.vi.
duo alia cherubin maiora et om̄s cortine q̄
erant in tabernaculo erant intexte multitu/
dine cherubin Et ſi dicas illud p̄cepit deus
et erunt imagines angeloꝝ non hoim dico
ꝙ verū eſt qꝛ tunc nō erāt homines tales vt
mererent̄ adorari et imagines eoꝝ qꝛ erant
increduli et rebelles nec erat honeſtū ꝙ ſue
anime eſſent in inferno et ꝙ eoꝝ imagines
adorarent̄ in terra.ſed poſtꝙ de⁹ aſſumpſit
carnē humanā factus figurabilis et anime
ſanctoꝝ ſunt in paradiſo nō eſt incōueniēs
ꝙ eoꝝ imagines ſint in eccleſijs et venerēt̄
ab hominib⁹. ꝙ aūt dicit nō facies ſculpti/
le etc̄. Legiſlator declarat dicens non ado/
rabis ea neqꝫ coles nō em̄ prohibet̄ in illo
p̄cepto facere quācunqꝫ ſculpturā vel ſimili
tudinem ſed facere ad adorandū. Ideo ſub
ditur non adorabis ea neqꝫ coles eo ſcꝫ mō
quo gentiles faciebant in veneratione deoꝝ
ſuorum.i.demonū qui erāt dij alieni quos
prohibet colendos eſſe dicens. Non habe/
bis deos alienos coram me. quali aūt ſpē
adorationis deus adoratur et quali xp̄i crux
et imago virginis ac ſanctorum et de inſtitu
tione imaginū omnium errore excluſo latiſ
ſime dictum eſt ſupra libro.iij.conſideratōe
iiij.argumento.xxiij.vide ibi. ꝙ autē de⁹
pingitur a chriſtianis in throno cū.iiij. ani
malibus non eſt irrationabile quia cum eze
chiel propheta viderit illam ſimilitudinem
et ſcripſit poſſunt chriſtiani ad memoriam
pingere.

ꝙ lex moſaica et lex euangelica ſunt cor/
rupta per iudeos et chriſtianos.

Decimum argumentum ſarraceno
rum eſt contra veritatem vtriuſqꝫ le
gis ſcꝫ chriſti et moyſi quas dicunt
eſſe corruptas per iudeos et chriſtianos.
Ad quod declarandum. Notandum eſt ꝙ
inter cetera ex quibus poteſt manifeſte vide
ri ꝙ alchoranum non eſt lex dei eo ꝙ ei non
atteſtatur lex vetus nec euangeliū que ālho
al horanum teſtatur ꝙ ſint vere lex dei. Sꝫ
ipſe machometus ſeipſum commendat ipſe
de ſe teſtimonium perhibet.nos autem in/
uenimus legem dei eſſe quandam cautelā
continuam ad eodem artifice fabricatā vt
vnus aut nullus alteri cohereat et correſpō/
deat. Et vnus propheta de altero ꝓphetat
et mentionem faciat et omnes alij ꝓpheta/
uerunt de chriſto ſicut patuit in libro.i. Si
igitur lex ſarracenorum eſſet lex dei et voca/
tio ad legem illam non eſſet peruerſio ſꝫ cō/
uerſio vt ipſi dicūt quomodo omnes alios
prophetas latuiſſet ꝙ nullus de eo dixiſſet
aliquid.nos autem nō inuenimus ꝙ moy
ſes vel aliquis prophetarū vel ipſe chriſt⁹
aliquid dixerit de machometo vel de ſua le
ge niſi quando dixit de pſeudo prophetis
cauendis.dixit etiam chriſtus ꝙ lex et pro/
phete vſqꝫ ad iohannē prophetauerunt vt
mundus ſciret ꝙ generalis propheta nō eſſet
venturus vlterius. machometus autem ſe
dixit generalem prophetam. ꝙ autem ipſe
non ſit propheta vnqꝫ ſcimus. Ad hoc aūt
reſpōdent ſarraceni dicentes ꝙ Moyſes et
alij prophete prophetauerunt de machome
to et ꝙ etiam chriſtus prophetauit expreſſi⁹
omnibus quia dixit etiā nomen eius. Vn̄
dixit filijs iſrael euangelizo vobis de le/
gato dei et nomen eius machometus. Sed
cum talis ſcriptura non inueniatur in euan
gelio chriſti dicunt ſarraceni ꝙ iudei corru/
perunt legem moyſi et ꝓphetarum et chri/
ſtiani corruperūt euāgelium et nō remāſit
niſi quantum eſt in alchorano de veritate
legis euangelij. Sed ꝙ hoc non poſſit ſtare
Primo probo per alchoranum eorum.
Nam dicitur in capitulo de iona.ſi fueritis
in dubio de hoc quod reuelauimus vobis
petatis ab illis qui legerūt librū pri⁹ q̄ nos
Illi aūt qui prius legerunt librum q̄ ſarra/
ceni ſunt iudei et chriſtiani qui receperūt pē
thateucum et euangelium ſicut exponit ma
chometus ergo machometus dicit ſarrace/

nis vt petant a iudeis et xp̄ianis de dubijs
ſed ſi vt ipſi dicunt propheta verdic⁹ eſſet
machometus quomodo eos ad mendacia
teſtimonij mitteret non igitur erant viciati
libri iudeorum et chriſtianorum tempe ma
chometi nec poſſunt dicere ꝙ poſtea fuerūt
viciati. naȝ dicitur in capitulo belgagar qd̄
interpretatur recordatio. Nos inquit in per
ſona dei deſcendere fecimus recordationeȝ
dei et nos eandem cuſtodiemus. lex moyſi
et euangelium apud eos dicitur recordatio.
igitur deus ſemper apud ſuos fideles teſti/
moniū ſue creature ſeruauit ante machome
tum et cōſeruabit etiaȝ Poſt primo in capi.
belmaij de quod interpretatur menſa. Dicit
ꝙ iudex quidam dixit machometo quomō
iudei querebant iuſticiam et iudiciuȝ ab eo
ſi venerint ad te iudica inter eos iuſte quia
deus diligit iuſticiam facientes. et quomo/
do ab ipſo peterēt iuſticiam cū ſit apud eos
vetus teſtamentum in quo eſt dei iuſticia.
Preterea talis corruptio ſcripturarum non
potuit eſſe generalis ſeu manifeſta quia ſic
alienationes ſciuiſſent nec particulares et oc/
culta quia ſic aliqui codices integri et incor
rupti remanſiſſent ſed in omni lingua et in
omni prouincia inuenitur lex et euangeliuȝ
eodemmodo ſcripta. Preterea quatuor euā
gelia non ſunt ſcripta nec eodē tempore nec
eodem loco nec eodem idiomate nec ab eo/
dem ſcriptore. Sȝ matheus in hebreo in iu/
dea. Johannes in greco in azia. Lucas in
greco in abya. Marcus in latino in italia
euangelium ſcripſit. et eorum tranſlatio fa/
cta eſt in latino per hieronymuȝ et per alios
ante tempora machometi et remanſerunt ex
emplaria in omnibus linguis ergo non po
tuerunt per aliquos falſarios viciari quin
manifeſte ſciretur. Preterea nihil eſt in fide
xp̄iana ita maxime arduuȝ ſicut incarnatio
dei ſcȝ ꝙ homo ille fit de⁹ Et iſtud fuit ma
xime difficile ſuadere mūdo. Unde et roma
ni et alij pagani ꝓpter hoc pſecuti ſunt chri
ſtianos trecentis annis continuis generali
ter et diſtulerūt recipe fidē et euāgeliū qȝ di
cebāt ꝙ hō ille erat de⁹ nō qȝ nō recepiſſent
hoīes et mulieres plures deos et deas ſȝ qȝ
xp̄s fuit dictus deus abſqȝ licētia romanoꝝ
qm̄ ipſi ꝓhibuerant ꝙ null⁹ diceretur de⁹ ſine
auctoritate ſenatus et etiam qȝ iſte deus nō
patiebatur cōſortem. Naȝ ſi iſtum deū recipe
rent cogebantur offices alios relinquere quod
etiam erat contra pacta ꝓuinciaꝝ et leges et
conſuetudines romanoꝝ ſicut ſupra patuit
libro .i. conſideratione. iij. articulo. i. in exa/
mine. iij: Quō igitur chriſtiani in damnati/
onē ſuam et detrimentū fidei et ꝓuocatōeȝ
romanoꝝ principum mundanoꝝ hoc maxi
me arduū et minus ſuaſibile in ſuis ſcriptu/
ris et euangelijs addidiſſent omnes enī cō/
ſentiebant hāc legē eſſe ſanctiſſimā et ratio
nabiliſſimā hoc ſolo excepto ꝙ rationē ho
minū excedit ſcȝ ꝙ ille hō ſit verus de⁹ et ve
rus hō. magis igitur chriſtiani ſi aliquid de
euangelio mutaſſent quod erat arduum et
minus ſuaſibile a principio ſubtraxiſſent vt
plures ad fidē accederent et addidiſſent ali/
quid ſuaſibile ꝙ econtrario. Preterea quō
chriſtiani cum iudeis potuerūt conuenire a
quibus odio tam antico diſconueniunt nec
enī iudei dicūt xp̄ȝ eſſe deū nec bonū hoīeȝ
Unde ꝙtum ad hoc magis conueniūt chri
ſtiani cum ſarracenis qui dicunt ad minus
xp̄m fuiſſe ſanctiſſimū hominem. Preterea
chriſtiani ante aduentū machometi fuerunt
diuiſi in diuerſas ſectas et precipue orienta
lis in iacobinos et neſtorinos neſtorini aūt
maxime conueniūt cuȝ ſarracenis et macho
metus mādauit eos ſingulariter honorari.
et quomodo cōueniſſent neſtorini cuȝ iaco
binis qui tāto odio diuiduntur ad viciādum
euāgeliū ꝙ adinuicē occiduntur et tn̄ inueniť
apud vtroſqȝ euāgeliū omnino idē ſicut et
apud nos. Preterea nomē machometi q̄re
chriſtiani ſubtraxiſſent de euangelio cū ipſe
tn̄ cōmandauerit xp̄m et matrē ſuaȝ et euā
geliū vt dicī i alchorano ꝙ ī euāgelio xp̄i ē
directio et pfectio et nō ſubtraxerūt inde no/
men pylati qui flagellauit eū et nomē iude
qui ꝓdidit eū et nomē dyaboli et quare xp̄i
ani poſuiſſēt in euāgelio ꝙ xp̄s ſit vere mor
tuus et crucifixus que nec videntur ei cōueni/
re cū ſit vere de⁹ vt in euāgelio habetur et quō
videtur ꝑnis ꝙ duo tam diuerſa poſuiſſent de
chriſto ſcȝ ꝙ ſit vere de⁹ et vere mortu⁹: Pre
terea dato ꝙ potuiſſēt in oīb⁹ libris ponere
ſ quis potuit oībus ſuadere et in cordibus
gentium ſcribere ꝙ hunc occiderunt et tamē
hoc ſuaſum eſt toti mundo vt ſuſciperent il/
lud principes et tyranni philoſophi et ſapiē
tiſſimi hoīes et etiā indocti et pauperes ita
vt etiā calipha de baldaco moreretur xp̄ianus

et fuit inuenta crux ad collum eius vt teſtaretur facto ꝙ ipſe dominus ſarracenoꝝ mortuus eſt vere chriſtianus. Et ideo iudicauerunt eum ſarraceni ꝙ ſequeſtratus ſepeliretur ab alijs caliphis qui vidit ſepulchrum teſtimonium ꝑhibuit et ſcimus quia verum eſt teſtimonium eius Omnibus igitur modis conſtat ex auctoritate alchorani et ratõib⁹ validis et apertis ꝙ euangeliũ eſt inuariabile et non viciatum nec corruptum Cũ igit̃ machometus ſuper omnes alios libros cõmandat euangelium et poſt illud vetus teſtamentum. coguntur ſarraceni recipere auctoritatem euãgelij et veteris teſtamẽti. Preterea in alchorano in capi. helmeijde quod interpretatur menſa dicitur ꝙ familia liberi nihil omnino ſunt niſi compleant legem et euangelium. Familia vero liberi ſunt ſarraceni ſicut ibidem oſtenditur. Unde dicit niſi compleant legem et euangelium et quod reuelatum eſt ſibi. Iſtud autem quod reuelatum eſt accipitur alchoranum quod reuelatum eſt ſolis ſarracenis vt ipſi dicunt. hoc idem oſtenditur in multis locis in alchorano ſcilicet ꝙ familia liberi ſunt ſarraceni ſecundũ intentionẽ machometi dicitur enĩ ſarracenus in capitulo elneza quod interp̃tatur mulieres circa finem ꝙ non vacillent in lege ſua. Unde ibi ſcribitur. O familia liberi nolite vacillare in lege veſtra et non dicatis de deo niſi veritatẽ et cetera hoc idẽ ſcilicet ꝙ familia liberi ſunt ſarraceni oſtendit expreſſe in capitulo loz. in fine libri. Si aũt omnino voluerint dicere ꝙ eſt lex vetus et euangelium corruptum oſtendãt integrũ et corruptum et maxime ſi vniformiter oſtenderint et in omnib⁹ linguis ſicut et nos oſtẽdimus eis et recipiemus. quod tamen eis impoſſibile eſt oſtendere. Patet igitur dictũ ſarracenorum inſipiens et falſum eſſe ſcilicet ꝙ teſtamentum vetus et nouum ſunt corrupta. Queramus iterum a ſarracenis quare non legunt nec habent libros iſtos ꝑ maxime cum machometus in alchorano frequẽtiſſime commendet legem Moyſi et iob et dauid et dicat pſalterium librum luminoſum et ſuper omnes alios libros cõmendat euãgelium in quo dicit ꝙ eſt ſalus et directio vt dictum eſt quia enĩ xp̃s cõmendauit moyſẽ et alios ꝓphetas et xp̃iani eos nõ habebãt acceperunt eos a iudeis et fecerunt trãſferri de diuerſis linguis et habẽt eos autenticos et legunt in ſuis ſcolis. Non habent aliud quod reſpondeant ſarraceni niſi ſicut dictũ eſt dicere ꝙ illa ſunt corrupta. Sed quomõ tantus ꝓpheta qualem reputant machometum tantum cõmendaſſet exemplaria corrupta et dixiſſet ꝙ in eis eſſet ſalus et directio vel quomodo nõ predixiſſet in poſterũ corrumpenda. ſed potius dixit contrarium ꝙ ſi ſarraceni erant in dubio de alchorano ꝙ peterent ab illis qui ante receperant libros ſcꝫ a chriſtianis et iudeis ſicut ſupra dictum eſt in capitulo de Iona potius aũt dixiſſet nõ credatis eis quia habent libros corruptos. Non eſt alia cauſa quare non legunt ſarraceni predictos libros niſi quia ſciunt ſapientes ꝙ de facili deprehenderetur falſitas alchorani· Si libros ſanctos et veraces legerent. Unde et alchoran⁹ ſibi malicioſe ꝓuidit et poſuit quatuor remedia ne deſereret̃ a ſuis et ne falſitas eius deprehẽderetur Primũ eſt ꝗ mandauit eos occidi qui contrariũ alchorano aliquid dicerent. Secũdum ꝙ cum alterius ſecte hominibus non diſputarent. Tercium ꝙ ꝓhibuit ne eis crederent dicit enĩ in capitulo veſtra non credetis niſi illi qui ſequitur legem veſtram cum tamen dicat ꝙ in euangelio eſt ſalus et directio. Quartum eſt ꝙ ab eis totaliter ſepararentur et dicat̃ mihi lex mea et vobis veſtra et c̃. Et poſt. vos ab eo liberi ꝙ operor. et ego ab eo liber ꝙ operamini. et hec dicit in capitulo Ione. Si igitur ſarraceni bene acciperẽt conſilium alchorani proculdubio dirigerentur haberent enim euangelium et legẽ moyſi et alias ſcripturas ſanctas maxime cum ipſum alchoranum commendando moyſẽ dauid ſalomonem et alios prophetas frequentiſſime dicat ꝙ non prefert vnũ alteri

De bellis et triumphis ſarracenoꝝ et chriſtianoꝝ per arma corporalia a tempore machometi vſqꝫ ad preſens.

Ona cõſideratio huius libri eſt de bellis et triumphis ſarracenorũ et chriſtianorum per arma corporalia a tempore machometi diſcurrendo vſqꝫ ad preſens tempus. Sicut enim ante incarnatiõẽ ꝑplus electus et peculiaris dei

erat pplus iudeoꝝ et ꝓpter ea eis ꝓuidit tā꜄ ꝙ filijs de flagello correctionis ſcʒ populum gentilium a quo ſepe captiuabantur et occidebantur cum diuina precepta tranſgrediebantur ſicut dicitur Amos.iij. tantūmodo vos elegi ex omnibus cognationibus terre Idcirco viſitabo ſuper vos omnes iniquitates veſtras et apoc.iij. Ego quos diligo arguo et caſtigo. ſic et poſt chriſti incarnationem populus electus et peculiaris dei eſt populus chriſtianorum Reprobato ergo populo iudeorum propter xp̄i mortem et in captiuitatem perpetuo ducto prouidit de⁹ electo ſuo populo xp̄ianorum de flagello correctionis ſcʒ populum ſarracenorum per quē ſepe captiuanť et occiduntur cum dei p̄cepta tranſgrediuntur et veritatem ſue legis relinquunt. pijſſimus tamen pater etern⁹ ſic a paganis permittit flagellari filios ſuos ꝙ eos nō ſinit omnino deleri vt in tā paruo populo reſpectu innumerabilis multitudinis ſarracenoꝝ qui ſunt velud arena maris ſicca et infructuoſi. reluceret euidenter ei⁹ potentia et clementia infinita et ſicut gentiles non ſemper vincebant iudeos ſʒ ſepe ab eis vincebantur mirabiliter cum precepta altiſſimi cuſtodiebant ſic et ſarraceni non ſemꝑ facti ſunt victores ſed ſepe mirabiliter victi ſunt a populo electo xp̄ianorum cum ſcʒ diuinam voluntatem deuotiſſime conabanť implorare. zelo ſue ſacratiſſime fidei ſucceſſi. et vt ex diuerſis ſcripturis et cronicis colligere potui. clviij. bellis famoſis: preſens conſideratio explicabit: vt habeant in quo contemplentur principes chriſtiani. quia videntes glorioſiſſima facta aliorum principum. rationabiliter debēt animari propter honorem ſacratiſſime fidei ad ſimilia operanda: preſertim his temporibus in quibus experimentaliter videm⁹ ꝙ plurimū feruet rabies infideliuʒ vt deleant de terra nomē xp̄ianū

Vincūt ſarraceni fugato theodoro et aufertur tributum romanorum.

Rimum belluʒ inter ſarracenos et chriſtianos factum fuit in affrica circa annū domini ſexingenteſimum.lix. tpe eraclij imperatoris et bonifacij pape.iiij: Cauſa autem predicti belli fuit quia cum machometus aſtutijs ſuis perueniſſet gentes illius terre et plurimum aliarum elatus non modicum in ſuperbiam ſuam cogitauit quomodo poſſet contrariari romanorū imperatori et gentes extrahere ab eius dominio in ſeruitute et accidit ꝙ predictus imperator eraclius miſit nuncios ſuos ad predictos affricanos partes pro colligendis tributis vt moris erat ꝙ cum machometus ſciuit venit ad eos in manu forti et negato tributo eos occidit ꝓpter quod eraclius imperator congregauit magnū exercitum et p̄fecit ei ducem fratrem ſuum theodoruʒ qui imperium orientis de manu eius tenebat Veniens ergo in affricam pugnauit cū machometo et deo permittente victus eſt theodorus et fugit regreſſuſqʒ eſt ad imperatorē eraclium ſine honore

Vincunt ſarraceni et aufertur obedientia imperatorum romanoꝝ in affrica.

ſ Ecundum bellum ſarracenorum contra chriſtianos factum fuit circa idem tempus in affrica cum enim predictus theodorus fugiens in primo bello ad imperatorem fratrem ſuuʒ rediret et omnia vt acciderant narraſſet. Imperator cogitans predictum machometum rebellantem ſubiugare maiorem exercitū cum predicto fratre ſuo deſtinauit. Sed licet romani multi eſſent cum venirent in terram et viderent poteſtatē machometi pauore concuſſi voluerunt ſe retrahere ad quoddam caſtrum quod dicebatur gabatin. ꝙ cum machometus intellexit venit poſt eos plures eorum occidendo et vulnerando et licet reſumptis viribus xp̄iani contra eos faciem oſtenderent finaliter tamen occaſus eſt theodorus frater imperatoris et romani victi ſunt omneſqʒ ibi perierunt paucis exceptis qui in montibus ſe abſconderunt nam centum quinquaginta milia de exercitu imperatoris domino ſic permittente proſtrati ſunt et extunc ſublatū fuit romanum dominium in affrica et iuguʒ ſeruitutis affricanorum ceſſauit. De his duobus bellis latius dictum eſt ſupra conſideratione.ij. in ſcd̄o puncto cum de ambitiōe machometi ageretur. Et ſi queras cur deus permiſit ſic xp̄ianū populum dilectum ſuuʒ per ſarracenos flagellari. Reſpondetur ꝙ ſepe deus iuſte flagellat populum ſuum.

ꝓpter peccatū principis ſicut patet.ij. Reg.
de flagello quem miſit deus in populū ſuū
propter peccatuꝫ regis dauid ſic in ꝓpoſito
Nam vt alique hyſtorie tradunt predictus
imperator autem predictū conflictum enti⸗
cis errore fuit maculatus et cuꝫ filia ſororis
ſue martina nomine matrimonio cōiunctis
alie autem hyſtorie dicunt ꝙ erat auerſus a
fide catholica et corruptus ab anaſtaſio pa
triarcha iacobitarum et ita eſt opinandum
Nam ꝙdiu tenuit veram fidem omnia ſibi
ꝓſpere ſucceſſerunt. ſicut pꝫ de victoria quā
habuit contra coſdroe regeꝫ perſarum et de
portatione ligni ſancte crucis in hieruſalem
ſicut plene habetur in hyſtoria exaltationis
ſancte crucis. Nihil enī eſt ꝙ ita nequiat oc
caſui ſubiacere ꝙ̄ vera religio nihil quoqꝫ
lumine clariore ꝓfulget ꝙ̄ recta fides in pri
cipe;

Vincunt chriſtiani et rex ſarracenoꝝ cap
tiuatur.

Tercium bellum ſarracenorū et chri
ſtianoꝝ tempore eiuſdem eraclij im
peratoris accidit. Cauſa autem quare illud
bellum accidit vt ferunt quedā hyſtorie ſar⸗
racenorum fuit hec quia dum quidā miles
eraclij imperatoris diſtribuerat togas ſiue
quitationes militibus et inter alios etiam
ſarraceni ſub imperatore militātes veniſſet
ad accipienduꝫ togas predictus miles ſine
ſpada illis ſarracenis indignanter dixit vix
ſufficit imperator dare togas militibus chri
ſtianis ꝙ̄tomagis iſtis canibus. Illi dolo
re et pudore incitati receſſerunt ſine vale. et
cum venerunt vltra mare narrauerunt om̄ia
ſarracenis et ſic eos imouerūt ꝙ omnes ve
nerunt vno corde vt pugnarent cōtra chriſti
anos. Poſt ꝙ̄ ergo maria traſiuerūt ꝯmiſſū
eſt terribile preliuꝫ et multi ceciderūt ex vtra
qꝫ parte. Veruntamen victoria conceſſa eſt
chriſtianis et rex ſarracenoꝝ captus eſt in ꝓ⸗
lio et mīti alij ſarraceni milites cū eo. Circa
idem tempus fuit terremotus magnus in
terra et apparuit in celo ſignuꝫ ad moduꝫ
enſis triginta diebus quod oſtendebat do⸗
minium quod ſarraceni debebant habere.

Vincunt ſarraceni et transfertur lignum
ſancte crucis a hieruſalem in cōſtantino⸗
polim;

Quartuꝫ bellum ſarracenorum et
chriſtianoruꝫ accidit poſt predictū
bellum paucis elapſis diebus tempore pre
dicti eraclij imperatoris et ſedente in cathe⸗
dra petri honorio primo. In quo bello
mortui ſunt multi ex vtraqꝫ parte et ſarrace⸗
ni acceperunt terrā ſirie et damaſci et egyp⸗
ti. Eo tempore eraclius imperator cum
eſſet aſtronimus vidit regnum vaſtandum
agente circunciſa quare mandauit dagaber
to regi francorū vt omnes iudeos in regno
ſuo preciperet baptizari quod et factum eſt
ſed in hoc deceptus fuit quia gens circun
ciſa fuit gens ſarracena non iudaica vtraqꝫ
enim circunciſione obſeruat ſiquidem ſarra
cenus vt dictum eſt romano imperio rebel⸗
lantibus et vaſtata ſyria damaſco atqꝫ egyp
to compulſi ſunt chriſtiani crucem domini
a hieruſalem Conſtantinopolim apporta
re cuius maior pars poſt multa tēpora ad
inſtantiam Ludouici regis francorum chri
ſtianiſſimi anno domini milleſimoducente
ſimoſexageſimoſeptimo pariſius eſt tranſ
lata. Predictus ergo eraclius imperator
propter infidelitatem deſtitutus a deo. xxx.
imperij ſui anno diem clauſit extremū.

Vincunt ſarraceni et capiuntur ſyracuſſe

Quintum bellum ſarracenorum et
chriſtianorum accidit circa annuꝫ
domini ſexingenteſimum ſexageſimum
Imperante conſtāte eraclij nepote et ſedēte
in cathedra Petri theodorico primo. Pre
dicto eniꝫ tempore audientes ſarraceni chri
ſtianorum diſcordiam capta alexandria ſu
bito cum multis nauibus ceciliam inuaſe⸗
runt et ſyracuſas ciuitatem celebrem cecilie
violenter ceperunt ſtragem magnam per to
tam ceciliam fecerūt populorum vix paucis
euadentibus qui per iuga montium et mu
nitiſſima caſtra fugerunt. ſarraceni quoqꝫ
facta magna cede hominum receſſerunt pre
dam magnam ſecum apportantes vnacum
ornamentis que conſtans de vrbe ſecum tu
lerat. Si autem queratur cur deus permiſit
populum ſuum tam ſepe flagellari. Ra
tionabiliter reſpondere pōt ꝙ propter pecca
tū pricipis ſicut dictū eſt de eraclio ipatore;

Unde iſte imꝑator conſtans fuit peſſimus
in omnibus impius et crudelis cōtra catho
licos· Cū eñ acephalitaꝝ hereſi lapſus eēt
qui cum eutice vnā ſolam naturā vnāq; vo
luntatem in chriſto domino cōtra veritatē ca
tholice fidei aſſeuerāt plures catholicos co
ꝙ ſue nolebant acquieſcere hereſi verbera-
uit crudeliter exulauitq; iniuſte et per diuer
ſa loca carceribus mācipauit qui cum oīb⁹
eſſet exoſus vtpote quia erat reprobatus a
domino cogitauit ytaliā de manibus et po
teſtatibus longobardorū eripere et ibidem
dominiū ſuū dilatare ſuamq; ſedē imꝑia
lem conſtituere in eadem. Et licet quod con
ceperat executione demandauerit cum ꝓfi-
ciſceret cōtra longobardos recedētes de nea
poli verſus romā et cū per .xij. dies in vrbe
reſediſſet inuidens et dolens romam tam-
pulcris tanq; mirabilibus edificijs adorna
ri contra ciues et vrbem iniquitatis ſue ve-
nena diffundens maiorem ꝑtem eorū que
ad ornamentū et decorē vrbis cōſtructa fu
erant ab antiquo ornamenta ſcʒ marmoria
erea et multa alia bona impie deponi mā-
dauit adeoq; proceſſit ſacrilega eius et ꝓ-
phana impietas vt etiam eccleſiā beate dei
genitricis marie et omniū martyrū quepā-
theon vocabaẗ antiquit⁹ diſcooperiri ereis
tegulis fecit et dicta ornamēta inuexit in ty
berim fecitq; conſtantinopolim apportari
iniquitas ergo huius imꝑatoris cauſa fuit
flagelli populi chriſtiani. ſʒ tātarū iniquita
tum merito penam luit. Nam cum impius
imꝑator ſecreto in balneo lauaret ſuiq; mi-
lites eius ſeuiciā ferre nō volentes occide-
runt eum. Diligenter eſt ergo hic attēdendū
qualia ſunt p̄mia impiorū q̄diu eñ bon⁹
fuit et ſancte eccleſie debitā reuerentiā exhi
buit ſibi ꝓſpera ſucceſſerunt. Sʒ cum ſe auer
tit a fide catholica mox infeliciter vixit et fi
ne infeliciſſimo diem clauſit extremū.

Uincunt ſarraceni et fugit imperator ro-
manorum.

Sextum bellum inter arabes et xp̄ia
nos vt narrat general' hyſtoria hyſ-
panie accidit circa annū domini ſeptingente
ſimū ſexageſimūoctauū. Imperante cōſtā-
tino predicti conſtantis filio. Hic ꝯgregauit
plus q̄ mille naues et tranſiuit maria vt bel-
laret cum moabia rege arabum. Ille vero
cognito eius aduentu miſit contra ipſū quē
dam militem ſtrenuū nomine andalla et
commiſſo duro certamine victus eſt impa
tor et relicto campo fugit ad naues et regreſ
ſus eſt conſtantinopolim cum paucis quia
multi de ſuo exercitu perierant et captiuati
ſunt in hoc imperatore non minus admirā
dum eſt iudiciū dei q̄ in p̄cedentibus. q2 il
li ſuo peccato puniti hic vero nō quia mal⁹
victus eſt ab infidelibus ſed vt in dei timo-
re conſeruaretur et malis p̄beret exemplum
ne deſperent in tribulationibus qui bonos
permittit tribulari vt de iob et thobia ſacra
ſcriptura exemplariter oſtendit vel forte q2
indiſcrete ſe commiſit p̄dicto certamini non
tantum de deo quantū de ſua potentia ꝯfi-
dens. Unde predictus imperator bon⁹ ca-
tholicus fuit et modeſtus. Primum quoq;
quod fecit iuſta et debita vindicatio patris
ſui quoniā omnes quos in mortē patris
conſpiraſſe comperit crudeliter interfecit. et
eccleſias que a tempore eraclij ꝓaui ſui im-
perio ab hereticis deſtructe fuerāt reparauit
contra omnes clericos et laicos principes et
prelatos acephaloꝝ et monachilataruꝫ he
reſi maculatos tanq̄ verus catholic⁹ et ze-
lator fidei catholice ſue ſine repromiſſione
proceſſit et per iſtum ſecundum omnes hy-
ſtorias reparata eſt fides in grecia que tem-
pore patris ſui tota corrupta fuerat et inte-
grata eſt etiā pax et fides inter latinos et gre
cos extirpatis hereticorū zyzanijs per prin
cipem memoratum. In quo eſt mature ac
prouide attēdendum quantum facit boni-
tas principis ad ſoliditatem fidei et bonū
et quietem ſtatum eccleſie et econtra malicia
et infidelitas principis q̄tum nocet. quod
oſtendunt iſti duo principes pater et filius
pater enim quia malus et infidelis fuit et
vilis hereticus fidem in oriente corrupit ſta
tumq; eccleſie annihilauit Filius vero quia
bonus iuſtus veruſq; catholic⁹ erexit eccle-
ſiam et fidem catholicam reparauit.

Uincūt ſarraceni et ꝑdiẗ totaliter nomē
chriſtianorum in affrica.

Septimū bellum inter arabes et chri
ſtianos circa idem tempus accidit
in affrica in qua licet ſarraceni nimiū eſſent

multiplicati xpiani tñ nondũ erant totaliter deleti. Unde ſupradictus abdalla de quo in precedẽti bello fecimus mẽtionẽ veniẽs in affricam vt eã ſubiugaret impio moabite regis ſui. exiuit in occurſum ei⁹ comes Gregorius qui tunc ibidem morabaꝛ et bellauerũt ſimul ambo ſed finaliter vict⁹ fuit comes ꝑdiditq; ibi multos de ſuis ac relicto campo fugit et extunc ꝑdiderunt xpiani honorem ſuũ qui in affrica habitabant et tota illa terra fuit poſita ſub infideli poteſtate

Uincunt criſtiani et ſarraceni efficiuntur tributarij

Octauũ prelium inter ſarracenos et xpianos accidit circa ãnũ dñi ſexingẽteſimũ ſeptuageſimũ ſeptimũ tpe ꝑdicti īperatoris Tunc enĩ ſarraceni et romani vt in generali hyſtoria hyſpanie ꝯtinetur magnũ prelium habuerũt et ceſa ſunt de ſarracenis tria milia pugnatoꝝ quo anno mortu⁹ eſt papa deo datus. Sarraceni aũt eo tempore poſuerunt treugas cũ romanis p. xxx. annos ſub hac tamen conditione ꝙ ſarraceni darent romanis tria milia libras auri. et quinquaginta equos bonos.

Uincunt xpiani et cremãtur naues ſarracenorum ſub rege bambla.

Nonũ prelium inter ſarracenos et xpianos accidit circa annũ domini ſexingenteſimũ octuageſimũ quartũ Imperãte iuſtiniano ꝑdicti impatoris filio et regnante in hyſpania virtuoſiſſimo rege bãba tunc enĩ applicuerũt ad litora hyſpanie cc.lxx. naues ſarracenoꝝ et ꝑcurrentes terrã illam maritimã fecerunt magna damna et plurimos xpianos occiderũt. Sed ſtatiꝫ vt cognouit ꝑdictus rex bamba miſit velociſſime ſuos exercitus et ceperũt naues. et ignibus cõcremauerunt ac maiorẽ parteꝫ arabũ occiderunt enſe. Alioſq; captiuos duxerũt et ſic regreſſi ſũt cũ honore ad predictũ regẽ bambam.

Uincunt xpiani multis militibus ſarracenorum occiſis in ſyria.

Decimuꝫ bellum inter ſarracenos et xpianos accidit circa annũ dñi octingenteſimũ triceſimũ. Imperante ſupradicto iuſtiniano et ſedente in cathedra petri ſyſinnio. tũc enĩ romani ſyriam ꝑuagantes bello terribili multa milia ſarracenoꝝ occiderunt vt in cronicis impatoꝝ cõtinetur.

Uincunt ſarraceni in hyſpania et occidiꝛ conſobrinus regis roderici.

Undecimũ bellum inter ſarracenos et xpianos accidit in hyſpania imperãte leone. iij. et ſedẽte in cathedra Petri Conſtantino primo et regnante in regno caſtelle rege Roderico tunc muca rex affrice ꝑcepit Canpb cuidam capitaneo ſuo ꝙ auxiliũ et fauorẽ proditori comiti iuliano daret ꝯtra xpianos q̃ xij. milia electoꝝ ad pugnã ei tradidit. et ipſe ſecrete in nauibus mercatorum hyſpanie tranſduxit. poſtq; ergo oẽs fuerunt in hyſpania congregati ſunt in quodam mõte qui ab illo ſarraceno arabice dicitur gibla canpb et lingua noſtra nominaꝛ gybraltar ꝙ cũ rex roderic⁹ ſciuit miſit illuc quendã cõſobrinũ ſuũ qui dicebaꝛ mingo cum magno exercitu qui ſepe bellauit cum ſupradictis ſarracenis ſed ſemper fuit vict⁹ et finaliter interfectus eſt a ſarracenis q̃ diſcurrentes per beticam ꝓuinciam que eſt terra hyſpalen. ciuitatis multa damna fecerũt et non potentib⁹ gothis bella ſuſtinere terga ſunt coacti oſtendere inimicis ſuis nec ex fuga liberati ſunt ſed fere ibi oẽs ꝑierunt

Uincũt ſarraceni et ꝑditur hyſpania ſub rege roderico vltimo rege gothoꝝ.

Duodecimũ bellũ inter ſarracenos et criſtianos fuit in hyſpania circa ꝑdictum tempus ſcꝫ poſt ſupradictũ belluꝫ Cum enĩ ſupradictus muca videret ſtrẽnuitatem comitis iuliani in victoria precedentis belli certificatus de ei⁹ fidelitate iterum cum maiori exercitu ipſum comitem vna cũ canpb miſit in hyſpaniam qui cũ applicuiſſent inceperunt ſtatim deſtruere ꝓuinciam beticam que eſt guadalquenir et ꝓuinciam lucene. Cum ergo rex rodericus predicta cognouit omneꝫ exercitũ gothoꝝ qui cuꝫ ipſo eranꝛ congregauit quoꝝ numerus vltra centuꝫ milia armatoꝝ ſe extẽdebaꝛ et intrepide

ſuit contra eos inuenit ꝓpe flumē quod di/
citur guadalete quod eſt prope ciuitatem aſ
ſidonie que nunc dicitur xerim et chriſtiani
erant ante. Sarraceni vero vltra flumē. Ali
qui tamen dicunt ꝙ iſtud bellum fuit in cā
po qui dicitur de ſangonera que ē inter mur
ciam et lorcam. Rex vero Rodericus inſe/
debat in curru ſiue in lecto eburneo indut⁹
pannis ponderis aurei et corona aurea co/
ronatus ſicut mos tunc erat regum gotthoꝝ
cōmiſſum eſt ergo belluꝫ et durauit diebus
octo ſcꝫ a die dominica vſqꝫ ad diem domi
nicam ſine intermiſſione mortuiqꝫ ſunt de
exercitu ſarracenorũ vbi precedebat cāpb ſe
decim milia hominũ. Comes tamē iulian⁹
et qui cū eo erant bellauerūt tam fortiter ꝙ
cōfregerūt acies xpianorũ cadētibus ergo
plurimis ex vtraqꝫ parte et diſperſis chriſtia
nis ac rege roderico q̄ magni cordis erat ali
quando fugiente aliquando furibundo im
petu contra inimicos reuertēte finaliter chri
ſtiani non potentes ſufferre prelium terga v̄
terunt inimicis ſuis fugiētes. de morte autē
predicti regis in eodem bello dubitatur. Ve
runtamen corona et indumenta eius ac cal
ciamenta aurea equuſqꝫ eius qui dicebatur
orella inuēta ſūt in quodā tremedali apud
ſupradictum flumen guadalete abſqꝫ corpo
re nec poſtmodum de eo aliquid ſcitum eſt
niſi ꝙ in regno portigalie in quadaꝫ ciuita
te que dicitur viſio inuentus fuit lapis vni⁹
ſepulchri in quo talis erat ſcriptura. Hic ia
cet rex roderic⁹ vltimus rex gotthoꝝ. deficit
in eodē bello tota nobilitas gotthoꝝ. Poſt
hec ſarraceni non obſtantibus viribus got
thorum totā hyſpaniam ferro flāma fame
attritam ſuo dominio mancipauerunt et gen/
tem quam ꝑ preterita ſecula valde timuerāt
proſtrauerunt. Si quis diligenter voluerit
inueſtigare cur deus permiſerit tā graue fla
gelluꝫ in hiſpania breuiter dici poteſt ꝙ pro
pter peccata principũ Roderici ſcꝫ et ſui pre
deceſſoris viciſe. Viciſa enim fuit probroſ⁹
et flagicioſus multaqꝫ flagicia ꝑ hiſpaniam
ſeminauit ad voluptates carnis ſoluto pu/
dicicie freno ſe fornicationib⁹ multis cōtu
lit plebemqꝫ ſuam ad laſciuiam et luxuriā
inclinauit ſꝫ et epi et eccleſie miniſtri ꝯſigna
bantur eccleſiaſtica officia et clauſis forib⁹
eccleſiarum deſpiciebant eccleſiaſtica ſacra/
menta et ne aduerſus euꝫ parens vel ſ xpia

ni progenici inſurgeret. Epis ceteriſqꝫ eccle
ſieqꝫ miniſtris vxores laſciuus rex hic prece
pit. Et ne romano obedirent pontifici ſub
interminatione mortis prohibuit. Hec qui/
dem cauſa pereundi hyſpanie fuit. tota enī
gotthorum nobilitas in cōuiuijs libidinib⁹
et vicijs immerſa altiſſimuꝫ ad iracundiā
prouocauit. Itaqꝫ viciſa datus eſt in repro
buꝫ ſenſum intantum vt muros ciuitatum
vrbium ſui regni ſubuerterit ne poſſint ei re
ſiſtere ciues paucis exceptis quas non au
ſus fuit deſtruere. ꝓcepit etiam ꝙ deſtructis
armis vomeres et falces facerent ad colen/
dum terraꝫ quod ipſe doloſe faciebat ſub co
lore pacis ne contra ipſum poſſent inſurge/
re lꝫ dicat Rodericus tudēſis in cronica ſua
ꝙ rex rodericus fuerat ille qui ꝓcepit arma
deſtruere. Roderic⁹ vero ſucceſſor viciſe fuit
vir belliger et durus et ad omne negocium
expeditus vita tamē et moribus viciſe non
diſſimilis quia cum vxore vel filia comitis
Juliani peccauit cum ipſe ſuam in affrica
faceret legationem. quia ergo xp̄m reliquer/
rant p̄dicti principes cum populo ſuo et cō
cubinali luxurie fetore ſe ſubderant. Ideo
merito deus ꝑmiſit eos dari in reprobum
ſenſum et ꝙ p̄dictus comes iulianus ꝓdi/
tore ſe iungeret ſarracenis et totam hiſpa/
niam vt predictum eſt delerent. Hyſtoria āt
predicte deſtructionis latius habet̄ in gene/
rali hyſtoria hyſpanie.

Vincunt xpiani in aquitania et ꝑimitur
aldramānus cū.lxxv.milib⁹ ſarracenoꝝ

Ercīūdecimū bellum inter ſarrace/
nos et chriſtianos accidit in aquita
nia galliarum ꝓuincia. Cum enī ſarraceni
hyſpaniā ſubiugaſſent accidit circa idem tē
pus regnante in francorum regno theoderi
co rege quo virtuoſus princeps karol⁹ mar
cellus militabat ꝙ ipſe karol⁹ ligerim flu
uium tranſiens eudo neqꝫ duceꝫ aquitanie
bellando victum fugaret. Eudo ergo dux ꝑ
omnia ſe videns karolo inferiorem ſarrace
nos ab hyſpania cōtra karolum inuitauit
Sarraceni aūt de tali inuitatione non mo/
dicum gaudētes cū omnibus coꝝ familijs
galcas habitatum fluuiū garonā tranſierūt
oiaqꝫ in ore gladij deuaſtātes eccleſias dei
cremauerunt et omnia ſine delectu etatis vel

ſexus ſanguine implent quibus karol⁹ princeps ſtrenu⁹ dei fretus auxilio qui ſperantes in ip̄ꝫ non deſerit animoſe ac potẽter occurrit et ex ipſis ſaracenis .cccxxv. milia vna cum ipſoꝝ regio aldramao victorioſe ꝑimit de ſuis vero non niſi mille quingentos amiſit. Tunc eudo dux ad eos rediens karolo reconciliatus caſtra ſarracenorũ dirupit eorũ q̄ꝫ reliquias toto poſſe deſtruxit.

Vincũt chriſtiani et capit̃ ciuitas auinionenſis de poteſtate ſarracenorũ.

Vartũdecimũ bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit poſt p̄dictũ bellũ Auinione intantũ eñi ſarraceni p̄ualuerunt in occidentali plaga capta hyſpania q̄ ciuitatem ceperant, Auinionẽ. contra quos p̄dictus princeps karolus marcellus veniens bellũ maximũ cum eis habuit et ciuitatẽ Auinionẽ. aggredit̃ animoſe. Vñ ſicut de hiericho legitur cum ſtrepitu et ſonitu tubarũ vrbeꝫ munitiſſimã cepit et hoſtes fidei noſtre vſq̄ꝫ ad interfectionẽ cõtriuit vt latius continetur in hyſtoria regum frãcie.

Vincũt xp̄iani ꝑemptis duobus regib⁹ ſarracenorũ et capit̃ narbona et plures alie ciuitates et loca a karolo marcello.

Vintũdecimum belluꝫ inter ſarracenos et xp̄ianos accidit poſt p̄dictum belluꝫ in vrbe nerbona in qua preſidebat achinunaꝫ rex ſarracenorũ ↄtra quẽ veniens p̄dictus princeps karolus marcellus p̄dictum regem obſidet In cuius obſeſſi regis ſubſidiũ amoreca rex ex hyſpania cũ ſarracenorũ graui multitudine venit cum quib⁹ karolus ſtrenuiſſimus animoſo bello congreditur et ambob⁹ regibus bello ꝑemptis captoq̄ꝫ viribus ciuitate reliquias ſarracenorum vltimo cõtriuit exterminio. Hi enim qui euaſerant karolo inſequente fugientes in profundum maris dimerſi ſunt. Deinuꝫ karolus victorioſus princeps Nemcanſuꝫ agothẽ. Aliaſq̄ꝫ gothie regionis vrbes a ſarracenis inuaſas triũphãdo cepit et in totum deſtruxit. Igitur arelatenſ. vrbe que a ſarracenis capta erat et omnibus alijs in circuitu captis ſarracenos extermiauit in totũ et ſic ſarracenis qui pene totam aſyam totã libiam maioremq̄ꝫ partẽ europe inuaſerãt karolus ſtrenuiſſimus princeps dei fret⁹ auxilio et romana eccleſia ſibi fauente oẽm ſpem ſibi abſtulit galeas inuadendi p̄dict⁹ etiam karolus marentinũ prouintie ducem qui ſarracenos inuitauerant ad galeã inuadendum bellando deuicit totãq̄ꝫ prouinciã ſue ſubdit ditioni.

Vincunt xp̄iani et incipitur recuperatio hyſpanie cũ mirabilibus dei occaſis plus q̄ lxx. milibus ſarracenorũ prope ouetum.

Extumdecimũ bellum inter ſarracenos et xp̄ianos accidit in hyſpania prope ciuitatem ouetẽ. Licet enim de⁹ ꝑmiſerit tam aſpere hyſpaniaꝫ flagellari qꝫ tamen diuina pietas quos ꝑcuit tandeꝫ ſanat ſurrexit quidam nobilis ex cantabria nomine pelagius filius ducis ſanille queꝫ rex egit a baculo percuſſum in capite occiderat in ciuitate que dicitur Tup predictum pelagium deus ſibi reſeruauerat pro eleuatione populi ſui qui eleuatus in aſtucijs cuꝫ illis paucis xp̄ianis qui ibidẽ remanſerãt fact⁹ ẽ eoꝝ rex et in ſecũdo ãno regni ſui qui fuit anno ab incarnatione domini ſeptingentitrigintaſex imperante leone .iij. et ſedente in cathedra Petri conſtantino .viij. multitudo quaſi innumerabilis ſarracenoꝝ venit ↄtra eum quod cum rex pelagius ſciuit in quandam ſpeluncam circa predictaꝫ ciuitatẽ ouetẽ. que dicitur lingua noſtra cueua douga cum mille viris ſe reduſit cum plures capere non poſſet Eſt aũt predicta ſpelunca vndis ex rupa ſaſa naturaliter cõſtructa taliter qđ nullo ingenio hominũ poteſt debellari. Eſt eñi locus ita ſecurus ſicut ſi deus feceret ip̄ꝫ ſcienter pro illo caſu. Predictus ergo rex cũ omni animoſitate de ſaluatione p̄rie et ſp̄oſe xp̄i agere feſtinauit credẽs facile eſſe deo multos concludi in manu paucoꝝ. cuꝫ ergo circundaretur vndiq̄ꝫ a ſarracenis in predicta ſpelunca et vellent ipſi ſarraceni violenter ſpeluncaꝫ intrare, xp̄ianoſq̄ꝫ ꝑimere oẽs lapides omnes ſagitte et quecunq̄ꝫ alia iaculabantur valde flamine vẽti retorta mox reuerſa iacientes ſarracenos alioſq̄ꝫ exiſtentes vulnerabant ſic q̄ breui ſpacio vltra .xx. milia ſarracenorum vnacuꝫ eorũ duce ꝓprijs armis pro magna parte perierunt.

Alij vero fuerunt ita excecati vt neſcirent qd facere deberent. Videns autē predictus rex pelagius miraculum tā manifeſtum exiuit confidenter a predicta ſpelunca cum ſuis et interfecit aldaman capitaneum ſarracenorū et plures alios milites eiuſdē. ſed nec ſexaginta milia que remāſerant fugientes a bello vindictam diuinam euaſerunt. Nam cū ſecus vnum flumen quod ibi ,ppe eſt grade rentur quoddā ſuperaltū montis a fundamento corruens totam illam multitudinem ſub aquarum vndis et ſub rupibus oppreſſit. Poſt hec predictus rex pelagius fecit prelia multa et cepit ciuitatem legionem. que a ſturijs nimium eſt propinqua predictus rex pelagius regnauit. xiij. annis et mortuus ē in loco qui dicitur cangas et ſucceſſit ei in regno fuilla filius eius qui ſolū regnauit duobus annis īterfectus a quadā viſa cū qua voluit ſolus pugnare. et ſucceſſit ei in regno alfōſus primus gener regis pelagij qui fuit dictus catholicus vt infra dicetur loco ſuo

Vincunt chriſtiani in aquitania et perimuntur. ccclxxxv milia ſarracenorum.

Decimumſeptimū bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit ſub p̄dicto leone imperatore et ſedēte in cathedra petri Gregorio. iij. Tunc innumerabilis multitudo ſarracenorum cū vxoribus et filijs aquitaniam intrauerunt vt ibi dem habitarent quibus occurrit karol⁹ marcellus et ex eis. ccclxxxv. milia interfecit nec fuerunt iſti illi ſarraceni quos alias in aquitania debellauerat de quo dictum eſt ſupra bello. xij.

Vincunt chriſtiani p̄empta innumerabili multitudine ſarracenorum et deſtructis tribus milibus nauibus quinq; ſolum exceptis. liberatur conſtantinopolitana ciuitas.

Decimūoctauum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa idem tempus ſupra ciuitatē Cōſtātinopolitanam tunc enim ſarraceni ex egypto venientes cum magno exercitu videlicet cum tribus milibus nauium predictā ciuitatē obſederunt et triennio obſeſſā tenuere conſtantinopolitani quoq; ad auxilium a ſcitis vulgaribus contra ſarracenos congrediuntur orationibus vero ſanctis viris in regia ciuitate. xxxij. milia ex ſarracenis ſine ſuorum leſione p̄ſternunt. ſarraceni quoq; reſidui quorū erat innumerabilis mltitudo p̄ orationem ſanctoꝝ viroꝝ fame frigore bello et peſtilētia perierunt. Unde. iij. āno cōfuſi ab obſidione receſſerunt nauib⁹ p̄tim igne conſūptis partim dimerſis itaq; ex tanta nauium mltitudine vix quinq; naues ad propria redirent infra ciuitatē itē. xxx. milia hominum peſtilētia p̄ierunt quod deus fecit vt ſuam p̄tātem et clemenciā hominibus oſtenderet.

Vincunt chriſtiani in aquitania et perimitur rex ſama cordubeñ· cum ſuis.

Decimūnonū bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit tempore ſupradicti imperatoris leonis circa ciuitatem tholoſanā. Tunc enim ſama rex cordubenſis cum magno exercitu aquitaniam intrans terram deſtruebat et obſedit ciuitatē tholoſanā qḋ cū frācigene cognouerūt venerūt in ſuccurſū ciuitatis cū eudone duce eorū. Rex vero ſama cōtra eos exiuit et bello letali cōmiſſo cecidit ſama ſarracenorum rex mortuiq; ſunt ibi plurimi ſarraceni alij vero fugientes euaſerunt.

Vincunt chriſtiani et perimitur abdarramen dux ſarracenoꝝ in aquitania a karolo marcello.

Viceſimū bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit duobus ānis poſt predictū bellū. Tunc abdarramen dux ſarracenorū inuitatus ab eudone duce contra regem karolum marcellum cum multitudine graui tranſierunt flumen garonā qḋ trāſit iuxta tholoſā et ignibus cōbuſſerūt et deſtruxerūt magnā terrā karoli regis frācoꝝ. Cū aūt p̄dict⁹ rex karol⁹ ſciuit de miſericordia altiſſimi cōfiſus venit ſup̄ eos et bello aſperrimo cōmiſſo victi ſūt ſarraceni et rex karol⁹ interfecit p̄dictū abdarramē ducē ſarracenoꝝ pluresq; ſarraceni ibi ceciderūt. Alij aūt dare ſūt terga coacti. Fuerat aūt numer⁹ ſarracenoꝝ qui ibi venerant tricēta ſexagīta octo miliū captiuauit āt mil

le quīgētos quos dimiſit inter milites ſuos ſicut narrat Sigebertus quod cum vidit p̄dictus endo dux poſuit ſe in poteſtate predicti regis petendo veniam humiliter de errore quem fecerat. Rex vero karolus qui erat piſſimus clementer pepercit ei quo facto p̄dictus dux inſecutus eſt ſarracenos fugiētes qui euaſerant in prelio et multos ex illis q̄ſi ſine numero interfecit.

Uincunt ſarraceni fugato endone duce francorū et perempta multitudine chriſtianorum in francia.

Jcceſimūprimum belluꝫ inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annū dn̄i ſeptingenteſimumtriceſimū ſextum. Tunc enim abdarramen rex ſarracenoꝝ collecto magno exercitu ꝓpoſuit debellare terram regis karoli francoꝛuꝫ et fecit fieri pontes in fluminib⁹ in quibus non erant et applanare vias que erant in aliquibus paſſibus difficiles et magnam partem fluminis rodani per alueos extraxit vt poſſit leuius ipſum pertranſire et veniens ſuper ciuitateꝫ orlienenſem eam obſedit contra queꝫ venit endo dux de quo ſupra dictum eſt cum magna poteſtate francorum bellauitq̧ cum eo et ceciderunt multi ex vtraq̧ parte ſed finaliter victi fuerunt chriſtiani et fugierūt. Sarraceni vero inſequētes eos vſq̧ ad rodanū peruenerunt ibi francij timore mortis cogitantes liberari flumen p̄dictum intrauerunt et mortui ſunt ibidem fere oēs excepto duce et paucis cum eo vbi vſq̧ in hodiernū dieꝫ apparent ſepulchra mortuorum.

Uincunt xp̄iani et fugat ſcd̄o endo dux in francia.

Jcceſimūſecundū bellum inter ſarracenos et chriſtianos poſt p̄dictū ſubſequent accidit Unde p̄dictus abdarramen cū eſſet nimium letus ꝓpter victoriam ſupradictā cogitauit vlterius ꝓcedere et deſtruere terram francie et pertranſiuit flumina gorgodomā. quod cū ſciuit endo comes ꝓcurit iterū contra eū exercitum magnū et pugnauit cum eo ſcd̄o. Sed iterum deo permittēte victus fuit et fugit et mortui ibi fuerunt multi francij fideles:

Uincunt xp̄iani et ꝑimitur predictus abdarramen in francia cum multitudine ſarracenoꝝ per karolum marcellum.

Jcceſimūtercium bellū inter ſarracenos et xp̄ianos poſt p̄dictuꝫ belluꝫ ſubſequenter accidit. Cum em̄ predictus abdarramen elat⁹ in corde ſuo ꝓpter victorias habitas. quas ſue attribuebat induſtrie et poteſtati voluit vlterius ꝓcedere per terram francoꝝ inſequendo predictum endonem ducem vt eum interficeret. et ꝑtranſiuit petragoricam deſtruendo et cōburēdo quicq̄d inueniebat. deſtruxit etiaꝫ et cōbuſſit ciuitatem que dicitur turres et eccleſiā ſancte Marie ac regis palacia. Sed qꝛ deo nun q̄ placuit ſuperbia et ipſe ponit terminos vite humane voluit q̄ ibi veniret ille maledictus abdarramen. Un̄ cum ſupradict⁹ dux endo fugiens a p̄lio veniret ad regem karoluꝫ et omnia que acciderant enarraſſet. karolus qui erat vir belliger et ſapiens in armis congregauit magnū exercitū germanorū et gepidarum et frācoꝝ venitq̧ animoſe ꝯtra abdarramen et pugnauit cum eo ſepteꝫ dieb⁹ ī quibus neuter alteruꝫ vincere potuit ſꝫ bellum in vltimū durauit per totaꝫ diem vſq̧ ad noctem et finaliter mortuus eſt ibidem abdarramen et multi ſarraceni. Alij vero nocte fugientes in galeam gothicam ſe receperūt mane āt facto viderūt chriſtiani tētoria ſarracenoꝝ homines vero nō videbant. Euntes ergo quaſi ad pugnaꝫ diſpoſiti et neminem inuenientes expoliauerūt campuꝫ vbi maximas diuitias inuenerunt.

Uincunt xp̄iani et fugat rex abdemalech cordubenſ. per francos ꝑempta multitudine ſarracenorum.

Jcceſimūquartum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annum domini ſeptingenteſimūquadrageſimūprimū. Tunc em̄ abdemalech rex cordubeū. collecto magno exercitu ꝓpoſuit debellare francorū regnum et veniens non trāſiuit montes pyreneos. Franci vero cuꝫ audiuerunt q̄ abdemalech veniebat cōtra eos circa montes pyreneos preparauerunt ſe ad pugnandū Uenientes ergo pugnauerūt cū eo et interfecti ſunt multi ſarraceni et rex ab

demalech fugit et recollegit ſe in celſiberiaz que ē in littore yberij fluminis.

Vincūt chriſtiani in regno caſtelle et occiditur theban rex corduben. et omnes ſarraceni qui cum eo venerant

Icesimūquintum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annū domini ſeptingenteſimūquinquageſimum. Tunc em̄ theban rex corduben. habuit bellum cum chriſtianis regni caſtelle et finaliter victus fuit et mortuus ibidē et oēs ſarraceni qui cum eo venerant ibi perierunt.

Vincunt chriſtiani et claret rex alfonſus catholicus

Iceſimūſextū bellū inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annū domini ſeptingenteſimū quinquageſimūtercium Impante ſupradicto leone et regnāte in regno legionis rege alfōſo catholico ſupra dicto qui ideo dicit' fuit catholicus quia optime cuſtodiuit pcepta dei et eccleſie catholice fuit etiā ſereniſſimus zelator fidei et refector chriſtianoꝝ ſancto exemplo et iſte fuit prim' rex qui vocat' fuit alfōſus et fuit fili' ducis petri de cātabria et gener regis pelagij. Eo ergo tpe pdictus rex cōgregato magno exercitu intrauit p terram campoꝝ que clauditur quatuor fluminib' ſꝫ de ſlacamōe, piſorica et doreo et bellans cū ſarracenis cōquiſiuit illā deuictis ſarracenis ingreſſus eſt regnū portugalie. et obtinuit viriliter a ſarracenis portū et bracharā viſeum et flamā. habuit qꝫ poſt hec plima bella cum ſarracenis ſemper victorioſ' exiſtens. lucratuſqꝫ eſt vltra pdicta a ſarracenis lediſmā ſalmāticā numanciam que nūc dicitur ſamora et oēz maritimaz terrā galechie rediēs in caſtellum bellauit cū ſarracenis et deuicit eos obtinuitqꝫ ſene ſeptē mācas dominas ſaldanāqꝫ amaiam mirandā ſegobiā abulā ozomā ſepulvedā argautā vianā occani et rinerendicam carboucrā aluegiā cifimerā alexancuz tranſmircā ſubuertā tenicā bardulīā q nūc dicit caſtella ātiqua. alana ordimā vicaijā aijcō pōpbanā beſoriā q nūc dicit vicoria. nauarrā rucomā pācornū et tarracū quouſqꝫ peruenit ad mōtes pyreneos. Multa alia loca obtinuit et renouauit neceſſarijſqꝫ muniuit et reduxit ad terrā ppiā mltos chriſtianoꝝ populos qui timore ſarracenoꝝ fugerāt per mōtes et deſerta vagātes extraxitqꝫ plurimos chriſtianos captiuos de poteſtate ſarracenoꝝ cū quib' terrā pplauit ecclas auro et argēto ac lapidib' pcioſis decorauit. In cui' obitu audite ſunt voces in aere dicētes ecce quō iuſt' morit et nemo conſiderat. ſublatus eſt iuſt' a facie iniquitatis et aīa ſua et memoria eſt in pace. regnauit. xix. annis et ſepultus eſt in loco qui dicitur cangas et ſucceſſit ei in regno fruela filius eius.

Vincunt xpiani fugato nicapb rege corduben. et pimūt liij. milia ſarracenoruz ſub rege fruela.

Iceſimūſeptimū bellum inter ſarracenos et xpianos. accidit circa annū domini ſeptingenteſimumquinquageſimūquartū regnante in regno caſtelle fruela filio regis alfonſi catholici. Tūc em̄ nicapb rex corduben. cum magno exercitu iuit vt pcurreret regnum galechie et cum ipſe totam illam terram vaſtaret ſciuit illud pdictus rex fruela et congregato exercitu ſuo venit ꝯtra euz et commiſſo duro certamine victus fuit rex nicapb et fugit a campo cum paucis de ſuis et perierunt in illo bello. liij. milia ſarracenoruz. et extunc rex fruela habuit regnū galechie quod ante ſibi rebelle fuerat. Predictus rex fruela regnauit. xiij. ānis et mortuus eſt et ſucceſſit ei in regno aureli' frater eius qui regnauit ſex annis et nihil famoſū fecit ꝯtra ſarracenos ſucceſſit ei in regno donus ſylo et nihil ſingulare fecit contra ſarracenos regnauit ſeptem annis et mortuus ē ſucceſſerat ei in regno alfonſus ſecūdus qui fuit filius regis fruela de quo ſupra patz in hoc bello de cuius factis infra dicetur

Vincunt chriſtiani et capitur galiana ac efficitur chriſtiana per karolum magnuz.

v Iceſimumoctauum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annuz domini ſeptingenteſimumſexageſimumprimum. Imperante conſtantino ſexto Tūc infans karolus quia in aliquib'

contradicebat patri ſuo francorū regi pipi-
no venit in hyſpaniā et declinauit ad regē
galaſtram qui tunc erat rex toleti. Quare aūt
ad ipſum declinauerat hyſtoria narrat ꝙ ꝓ-
pter eius filiam galianam que mire pulchri-
tudinis erat recepto ergo honorifice predic-
to karolo a rege paucis elapſis diebus qui-
dā potentiſſimus ſarracenus cuius nomē
erat brāmante cum multitudine graui venit
ſuper dictam ciuitatē toleti et fixis tētorijs
in valle ſomenā obſedit eam. aggredienti-
bus ergo ſarracenis a predicta ciuitate cum
francigenis illis qui venerant cum infante
pugnauerūt cum brāmante et intantū fuit
vigor francorū accenſus ꝙ vicerunt ſarrace-
nos brammātis. Illi vero iterū redeuntes
contra francos vicerunt eos quod videtes
francj timuerunt valde. Sed comes eorū
dux qui dicebat don ibi morante animauit
eos dicens. Scriptum eſt ꝙ cum deus vult
pauci vincunt multos quod verbū audien-
tes animati ſunt et iterum redeuntes contra
ſarracenos bellauerūt ita fortiter ꝙ vicerūt
eos. Sed reſumptis viribus ſarraceni pu-
gnauerunt cōtra francos et durauit pugna
magna parte diei ſic ꝙ aliquando vincebā-
tur franci aliqñ ſarraceni nec alteri parti fina-
lis victoria cedebat. Inter hec omnia predi-
ctus infans karolus in palatio ſuo dormie-
bat et cum euigilaſſet a ſomno et neminē in
palatio videret miratus eſt valde et cogita-
uit ꝙ ſui tradidiſſent eū Incepitqꝫ ꝑ ira am-
bulans per palaciū ſecū loqui nominabat
ꝙ nomen ſuū patris et matris ac totū genꝰ
ſuum vnde ipſe veniebat. que omīa audiēs
galiana de loco alto et ſecreto. Unde eū cō-
templabat ornauit ſe feſtinanter et ſola in-
greſſa eſt ad infantem certificata ex auditis
ꝙ hic erat karolus dñs francorū et lꝫ infans
karolus vidit eam ſolam intrantē nō et aſ-
ſurrexit quia nō habebat in cōſuetudine ali-
cui mulieri inclinare niſi ſolum imagini vir-
ginisglorioſe et ſuo nomine. Dixitqꝫ gali-
ana karole Si ego ſcirem vbi merces datur
pro dormitione licet ſim mulier ego irem il-
luc et ſi vultis ſcire quare hec dico qꝛ videt
mihi ꝙ non eſt vobis cura ſuccurrendi gen-
tis veſtre que eſt in magna ꝑſſura in prelio
ſub valle ſomenē bellans cōtra ſarracenum
brāmantē et ſi rex pater meꝰ ſciuerit ꝙ vos
nō fuiſtis ibi nō habebitis bonū ꝑmiū Tūc
dixit ei karolus Galiana ſi ego poſſum ha-
bere vnū equū et arma cum quibus poſſū
ire illuc cito ſuccurrerem eis. Et ait galiana.
karole ſi dederitis mihi fidem ꝙ me dedu-
cetis in franciam vobiſcū et me facietis xpi-
anam et ꝙ me in vxorē recipietis dabo vo-
bis quecūqꝫ petitis. Promiſitqꝫ karolus
omnia ꝑdicta quod audiens galiana ſciēs
ꝙ nō frangeret ſibi fidem nimis gaudēs et
promiſſo deduxit arma et ipſa manu ꝓpria
armauit infantem tradiditqꝫ ſibi equū qui
dicebatur brankete et enſem qui dicebatur
gioſa que in donū miſerat ſibi ſupradictꝰ
ſarracenꝰ brāmante et celeri curſu venit in
locum pugne et ingreſſus eſt bellum animo
ſe et primo impetu ꝑimit manu ꝓpria. xij.
de melioribus militibus brāmantis et mul-
tos aliorū. Uenit aūt verbum ad brāmantē
vbi reſidebat in tentorio ſuo de nouo milite
ingreſſo pugnam qui tanta damna fecerat
et irato animo exiuit in pugnā querens mi-
litem illum cūqꝫ eū inueniſſet et cognouiſ-
ſet ꝙ ille erat equꝰ quē miſerat galiane am-
plius eſt iratus et irruens in eū et nō mino-
ri animo karolus in brāmantē lancee eorū
cōfracte ſunt per pugnos euaginatis enſibꝰ
mirabiles ictus multiplicabant et miratus
ſarracenus de fortitudine militis chriſtiani
queſiuit ab eo qs eſſet et de quo genere que
omnia karolus fideliter ſibi aperuit et tunc
cepit ipſum timere ſarracenus ſed reſūptis
viribus dixit ſibi ego faciam ꝙ nūqꝫ rede-
as ad terram tuam et karolus reſpōdit ſibi
quod dicis in manibus dei eſt. et dixit brā-
mante ego te occidā et eleuato gladio qui
dicitur durandarte percuſſit karolum grādi
ictu. Et precidit galeam cum magna parte
capillorū et cum magna etiā parte armorū
corporis ſed tamen non tetigit camē eiꝰ De
quo ictu karolus miratus eleuato ſuo enſe
ꝑcuſſit ꝑdictum ſarracenū brāmantē et am-
putauit eius brachiū dextrū ꝙ in terram ce-
cidit ſimul cum gladio durandarte. Uidēs
aūt ſe letaliter eſſe ꝑcuſſum fugit a facie ka-
roli ſed et karolus ſubito deſcendit de equo
et cepit gladium ꝑdictum et aſcendēs equū
cum vtroqꝫ gladio inſequens ꝑdictū brā-
mantem plurimos ſarracenos ante ſe reperi-
ens perimit. Cūqꝫ attingiſſet ꝑdictū ſar-
racenū brāmantem fugientē eleuato enſe q
gioſa dicebat percuſſit ipſum quodā ictu

terribili ſic ꝙ ipſum duas diuiſit in partes et cecidit mortuus in terram quo facto deſcendit de equo et precidit caput eius et accepit vaginã gladij durandarte et omnia arma eius que omnia deduxit galiane. Uidẽtes autem ſarraceni dominũ ſuum mortuũ terga ſunt dare coacti chriſtiani vero expoliauerunt campum vbi multũ aurum et argentũ inuenerunt tẽtoria multa et plurimas alias diuicias. Poſt hanc victoriam audiuit karolus mortem patris ſui et ſecrete et receſſit. Deductaq; eſt galiana etiaꝫ furtim in franciaꝫ facta ꝙ eſt chriſtiana et accepit eam in vxorem vt plenius continetur in hiſtoria byſpanie

Uincunt chriſtiani peremptis pluribus regibus ſarracenorum ac pluribus ciuib' captis per karolum francorum regem.

Jcceſimumnonũ bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annum domini ſeptingenteſimum ſeptuageſimum ſeptimũ. Tunc enim predict' rex karolus rex francorum ꝑ felicitatis magnitudine dictus magnus cõgregato exercitu venit ſuper ciuitates pãpilonam et ceſar auguſtã quas tunc ſarraceni poſſidebant pugnauit contra reges eorũ et occidit eos proſtrauit ꝙ muros ciuitatũ et cepit plures alias ciuitates ſarracenorũ ac ſub ditione ſua ꝯſtituit quas paucis elapſis diebus ſarraceni recuperauerunt. Jſte karolus ſimul cum regno francie tenuit romanũ imperium et fuit ſtrẽnuiſſimus fidei zelator.

Uincunt chriſtiani et perimuntur .lx. milia ſarracenorum per regem alfõſum caſtum

Triceſimum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annum domini ſeptingenteſimũ octuageſimũ ſeptimum regnãte in regno caſtelle alfõſo ſecundo filio regis fruela qui dictus fuit caſtus eo ꝙ ſemp caſtitatem ſeruauerit licet habuit vxorem que ſcḋm aliquos fuit ſoror karoli magni ſupra dicti. Tunc quidã potens ſarracenus cui' nomẽ mechaij cũ multitudine graui intrauit aſturias et incepit deſtruere totam terram contra quẽ predictus rex alfõſus caſtus collecto exercitu chriſtianorũ ſeceriter iuit bellauitq; cum eo in quodam loco qui dicitur ledos et deuicit eum ac occidit et perierunt in bello .lx. milia ſarracenorũ multa alia bella vicit et loca plurima obtinuit ſicut infra dicetur et abſtulit timorem a cordibus chriſtianorũ contra ſarracenos et regnauit .lii. annis dilectus a deo et hominibus ſepultus eſt apud ouetum in eccleſia ſancte marie.

Uincunt ſarraceni et portant ſarracenorũ terram narbona vſq; ad ciuitatem cordubẽſeꝫ. ꝓ meſquita ſarracenorũ conſtruẽda.

Triceſimũ primum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annum domini ſeptingenteſimũ nonageſimum primum. Tunc item amiramamoliꝫ miſit vnum potentem ſarracenum cuius nomen erat abdemalich cum exercitu magno vt deſtrueret terram chriſtianorũ. Jlle ergo direxit iter ſuum contra ciuitates gerundã et narbonam quas cum obſediſſet poſt multa certamina obtinuit eas et multa alia loca circũquaq; poſuitq; eas ſub ditiõe ſui domini item et tot fuerũt ſpolia que habuit ꝙ quinta pars deputata item amiramamolim fuit .xlv. mille duplarum auri et cum his diuitijs perfecit predictus item meſquitam cordubeñ. quem ſuus pater inchoauerat que nunc eſt eccleſia maior ibidem. et intantum predictus abdemelech oppreſſit chriſtianos illius patrie ꝙ fecit memoriã illius facti et dominij ꝙ deducerẽt in curribus in ꝑdicta ciuitate narbone vſq; ad ciuitatem cordubẽſem tantam multitudinem terre ꝙ ex ea predictus item fecit fieri vnam meſquitam infra fortalicium predicte ciuitatis cordubenſ pluresq; alias meſquitas renouauit et de nouo fecit.

Uincunt chriſtiani et capitur narbinona a karolo magno.

Triceſimum ſecundum belluꝫ inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annuꝫ domini ſeptingẽteſimũ nonageſimumquartum. Tunc karolus magnus rex francorum de quo ſupra dictum eſt in bellis .xxviij. et .xxix. congregauit magnum exercitum et venit contra ciuitatem barchinoneñ.

quia ſarraceni eam violenter ceperant cum eſſet ſub eius dominio bellauitq; cu; eis et obtinuit ciuitatem ſed paucis elapſis diebus perdidit eam.

Vincunt chriſtiani et perimuntur duo duces exercit⁹ ſarracenorum ſub rege alfonſo caſto.

t Riceſimumtercium bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annū dñi octingenteſimūdecimū tēpore ſupradicti regis alfonſi caſti. Tunc duo exercitus ſarracenorum intrauerunt galeciam dux vnius exercitus dicebat abodales dux vero alterius melchi. Sed ſicut ipſi intrauerunt animoſe ſic fuerunt expulſi viriliter q2 poteſtas predicti regis alfonſi caſti pugnauit cū eis victiq; ſunt ſarraceni et multi eo2 mortui. Alij vero fugierunt ſed chriſtiani inſequentes eos occiderunt vnum ducem eorum in loco qui dicitur naron. Alterū vero ducem perimerunt in flumine qui dicitur cepba.

Vincunt chriſtiani et perimitur ozes rex mende per regem alfonſum.

Riceſimumquartum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini octingenteſimovndecimo. Tūc enim rex ozes mende congregauit magnu; exercitum et venit vt percurreret terra; regis alfonſi fixitq; ſua tentoria ſuper benauentū quod cu; ſciuit predictus rex alfonſus caſt⁹ venit ſceleriter cōtra eum bellauitq; cum eo et occidit eum plurimiq; de exercitu ſarracenorum ibi perierunt. In quo bello oſtenſa eſt fortitudo bernardi filij comitis ſauxij didaci quia multos ex ſarracenis perimit

Vincunt chriſtiani et occiditur rex badayos per regem alfonſum caſtum.

Riceſimumquintum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini octingenteſimoduodecimo. Tunc altaman rex paſcenſis que vulgariter dicitur badayos congregato magno exercitu venit ſuper ſamorā et obſedit eam. Rex autem alfonſus caſtus predictus preparauit ſe potentiſſime et venit contra eum bellauitq; cum eo et occidit eum ac plurimos ſarracenos cū eo et q̇ potuerunt euadere fugierunt ſed rex alfonſus inſecutus eſt fugiētes viriliter et multos eoru; interfecit ſic ꝙ pauciſſimi fuerunt qui euadere per fugam potuerunt

Vincunt chriſtiani et perimuntur vltra xij milia ſarracenorum per regem alfonſu; caſtum.

Riceſimumſextum bellu; inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno ſequenti ſcilicet octingēteſimotredecimo Tunc intrauit vnus magnus exercitus ſarracenorum in terram ſupradicti regis alfonſi caſti. Et cu; ſarraceni gloriarentur in multitudine ſua diuiſi fuerunt in duas partes quarum vna iuit contra locū illum vbi erat predictus rex alfonſus Cum ergo ſciuit rex alfonſus caſtus audacter iuit contra poluezeram. Altera vero contra eos cum exercitu ſuo et fecit ſimiliter duas partes ſui exercit⁹ et cum vna miſit bernardum de quo ſupradiximus contra illos ſarracenos qui ibant verſus poluczeram. et ipſe iuit cum altera ꝑte contra alios venientes ad ſe. Bernardus vero inuenit ſe cum parte ſua et habuit pliū magnum cum illis ſarracenis in loco qui dicitur valde moro qui eſt in fontana portugalie et deuicit eos et plurimos ex illis interfecit. Sed rex alfonſus inuenit ſe cum altera parte que ibat contra eum et pugnauit cum illis prope flumen de orneſo et interfecit ibi. xij. milia ſarracenorum et deinde inſequens eos tot fuerunt occiſi ꝙ pauciſſimi euaſerunt. et tunc rex alfonſus redijt de illo bello ditiſſimus ex ſpolijs ſarracenorum

Vincunt chriſtiani et perimitur proditor machometus et caſtrum ſancte criſtine capitur per regem alfonſum caſtum.

Riceſimumſeptimum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini octingenteſimodecimooctauo. Tunc ſarracenus quidam nomine machometus qui cum multitudine magna ſaracenorum venerat de menda ad rege; alfonſu;

vt viueret cum eo predictus rex benigne cuꝫ
recepit in vaſallum et iurauit illi ſarracenus
ꝙ pro ſemper eſſet fidelis regi alfonſo pro⸗
pter quod ꝑdictus rex ꝑcepit ꝙ habitaret cū
multitudine ſua in galetia. Sed qꝛ predictꝰ
ſarracenus erat proditor ſicut bellauit cōtra
abdarramen filiuꝫ albarcaramoſi regis cor
duben̄. et videns ꝙ non poterat eum occide
re ex timore cōcepto venit ad predictum re⸗
gē alfonſum ſic trāſactis duobꝰ annis poſt
ꝙ fuit in galetia aſſumpſit euꝫ diabolus et
eleuatus in ſuperbiam voluit ſimiliter face
re proditionem contra regem alfonſuꝫ q̄obrem
congregauit magnum exercitum ſar⸗
racenorum et incepit percurrere et deſtruere
totam terram. ꝙ cum rex alfonſus caſtus co
gnouit congregato exercitu ſuo venit ſuper
illum ſarracenum et licet ipſe nimium confi
deret in multitudie militie ſue quādo ſciuit
ꝙ rex alfonſus veniebat ſuper eum ꝑdidit
cor et concepto grandi timore eleuauit ſe cuꝫ
ſuis in quodam caſtro quod dicitur ſancta
xp̄iana et rex alfonſus obſedit eum ibidem
et fecit fieri multas foueas circūquaqꝫ et per
forauerunt caſtruꝫ in multis locis. Cū ergo
ille ſarracenus vidit ꝙ tantum anguſtiabā
tur et ꝙ nihil aliud reſtabat ſibi niſi mors
cum multitudine ſarracenorum haberet re⸗
ſumpto corde exiuit extra caſtrum et pugna⸗
uit cum rege alfonſo ſed in fine fuit victus
ſarracenus ille cuꝫ omnibus ſuis et ip̄e fuit
captus et caput eius abſciſum eſt. Sꝫ et rex
ſtatim caſtrum illum cepit et mortui ſunt in
bello illo vltra. l. milia ſarracenorum et plu
res eorum deduxit captiuos. Et ſic reuerſꝰ
eſt rex alfonſus onuſtum magnis cum diui⸗
tijs et honore. Predictus rex alfonſus caſtꝰ
regnauit. xli. annis et mortuus eſt Succeſſit
ei in regno Ramirus primus filius regis
bermudi.

Vincunt chriſtiani et capitur iterum ciui
tas barchinone

Viceſimumoctauum bellum inter
ſarracenos et chriſtianos accidit
anno domini octingenteſimodecimonono
Tunc multitudo chriſtianorum venit ſuper
ciuitatem barchinone quam ceperant ſarra
ceni. Poſtꝙ karolus magnus ipſam conq̄
ſtauit. Cum ergo predicta multitudo chriſti
anorum venit obſedit ciuitateꝫ et poſt mul⸗
ta certamina capta ē ciuitas a chriſtianis et
tota terra circūquaqꝫ. mortuiqꝫ ſunt ibi plu⸗
rimi ſarraceni. Albaca vero amiramamo⸗
lim cum exiuit congregauit exercitum ſuuꝫ
vt veniret ad recuperandum terram perditā
et cum ſe prepararet ad viam percuſſus eſt
quadam infirmitate de qua mortuus eſt et
ſic ceſſauit tempeſtas illa.

Vincunt chriſtiani occiſis. lxx. milibus
ſarracenorum.

Viceſimumnonum belluꝫ inter ſar
racenos et chriſtianos accidit anno
domini octingenteſimoviceſimoſecūdo im
perante Ludouico karoli magni filio et ſe⸗
dente in cathedra petri Eugenio papa. Ac
regnante in regno legiōis ramiro rege filio
regis Barremudi. Hic autem rex ramirus
ſucceſſit in regno regi alfonſo caſto ex eius ꝑ
cepto in morte. Cum ergo audierint ſarra⸗
ceni ꝙ iſte regnabat miſerunt ſibi nuncios
ꝙ ſi volebat habere pacem et amorem cum
eis ꝙ daret eis quolibet anno centum do⸗
micellas chriſtianas quibus matrimonio
copularentur ſicut fecerat oliꝫ rex maurega⸗
tus et ꝙ quinquaginta illarum eſſent filie
nobilium. Alie vero quinquaginta filie ci⸗
uium et burgenſium quam ambaſiatam cū
rex ramirus audiuit non modicum diſpli⸗
cuit ſibi quia rem tāinhoneſtam et excomu⸗
tam ſibi nunciabant et propterea congrega⸗
uit ſtatim magnum exercitum et fuit ad per
currendum ſubito terram ſarracenorum per
ueniteqꝫ vſqꝫ ad naijaram deſtruendo et cō⸗
burendo villas et caſtra et quicquid inuenie
bat ꝙ cum peruenit ad noticiam ſarraceno
rum congregati ſunt omnes ſimul in vnum
contra eū quaſi innumerabiles et habuerūt
prelium cuꝫ eo in quodam loco qui dicitur
alnella et chriſtiani fuerunt in bello illo q̄ſi
victi et retro ceſſerunt paulatim retrahendo
ſe a ſarracenis quouſqꝫ peruenerunt ad col⸗
lem vnuꝫ qui dicitur clauno et nox tenebro
ſa cepit eos ibi propter quod diuiſi fuerunt
exercitus abinuicem. Cum ergo chriſtiani
eſſent congregati in colle illo multis lachri
mis orationes fundebant ad deū ne eos re
linqueret ſed ſuccurreret et iuuaret contra il
los inimicos ſuos permanentibꝰ ergo illis
in orationibus aſſiduis vt dictum eſt. Rex
ramirꝰ ſōno grauatꝰ obdormiuit et in ſōno
illo apparuit ei apoſtolꝰ iacobꝰ dixitqꝫ ſibi

Sciaſ rex ramire ꝙ cum dominus noſter
ihesus christus diuiſit omnibus fratribus
meis apoſtolis omnes terre prouincias mi
bi ſoli dedit in cuſtodiam totam hyſpaniaꝫ
vt eam cuſtodirem a manibus inimicorum
fidei et poſtꝙ hec dixit ſibi appropiquauit
eidem et accepit eum per manum dixitqꝫ ei
ſis fortis animo et bene firmus quia ego ſū
apoſtolus christi iacobus et ſcias ꝙ venio
ad te iuuandum contra inimicos tuos et in
veritate certitudinaliter ſcias ꝙ deuinces eoſ
cum adiutorio dei. Dico etiam tibi ꝙ multi
de tuis quibus preparata eſt eterna quies
recipient ibi mortem et vt in nullo iſtorum
que tibi dico dubites videbis me tu in bel/
lo ambulantem in equo albo magnum ve
xillum geſtantem. tu ergo ſtatim cum omni
bus tuis valde mane confitebimini de om
nibus peccatis veſtris et recipiatis corpus
et ſanguinē domini noſtri ihesu christi que
poſtꝙ feceritis in nullo dubitetis intrare p̄
lium barbarorūꝫ vulnerando illos et inuo
cando nomen dei et meuꝫ quia certitudina
liter ſcies ꝙ om̄s deuinces quibus dictis
apoſtolus dei diſparuit ante eum. Rex
autem ramirus excitatus a ſomno ſurrexit
precepit ꝙ vocarentur epiſcopi et abbates
et omnes alij nobiles ſui palacij qui cū ipo
erant et narrauit eis omnia que viderat et
audiuerat que ei dixerat apoſtolus iacob⁹
perceptis ergo diuinis ſacramentis ingreſſi
ſunt prelium in dei nomine et apoſtoli iaco
bi ante ſe et ſtatim cum ingrederentur preliū
apparuit eis apoſtolus iacobus ſicut pmi/
ſerat confortans eos ad bellum ſed et ipſe
terribiliter percutiebat ſarracenos. chriſtiani
autem cum viderunt apoſtolum iacobum
eos confortantem et magnam cedem in ſar
racenos facientem irruerunt viribus virilit
in hoſtes confidentes in adiutorio dei et a
poſtoli iacobi magnis vocibus acclaman/
tes et dicentes deus adiuua et ſancte iacobe
et ſtatim ſarraceni fuerunt victi et mortui
ſunt ex eis ſeptem milia et qui euadere po/
tuerunt per fugam liberati ſunt. Tunc cepit
rex ramirus calagurrā et plura alia caſtra et
deinde redijt legionem diues et honoratus
et ex illo die habuerunt chriſtiani in conſue
tudine cum ingrediuntur bella cum ſarrace/
nis inuocare dicendo deus adiuua et ſācte
iacobe. et tempore iſtius regis incepit ordo
ſancti Jacobi. Unde ſarracenis inſecuta eſt
infelicitas ex illo etiam tunc nunꝙ fuerunt
auſi petere a chriſtianis reddit⁹ neqꝫ parias
domicellarū cum nimiū opprimeret eos p̄/
dictus rex ramirus in fortitudine dei et apo
ſtoli iacobi. Predictus rex ramirus fuit mi/
tis et pius bonis. ſed terribilis et fortis ma
lis quia latronibus extrahebat oculos diui
natores et incantatores ignib⁹ comburebat

Vincunt chriſtiani ſolutis ſeptuaginta
nauibus igne.

Quadrageſimū bellum inter ſarrace
nos et chriſtianos accidit āno dn̄i
octingenteſimouiceſimoquarto. imperante
predicto Ludouico et ſedēte in cathedra pe
tri valentino papa. Tunc applicuerunt ad
portum galetie normanni qui erant gentes
crudeliſſime et pagane neqꝫ vnꝙ fuerūt vi/
ſe in terra illa. Et venerunt ibi in multitudi/
ne magna non ſolum hominū ſed etiam na
uium. ꝙ cum predictus rex ramirus audi/
uit ſtatim congregato ſuo exercitu iuit illuc
contra eos et pugnauit cū eis in loco qui di
citur delpharo. Sed licet normāni eſſent gē
tes aſpere et fortes victi tamē fuerūt et mul/
ti ibi perierunt et qui euadere potuerunt per
mare fugerūt et perdiderunt ibi. lxx. naues
quas ignibus cōcremauit rex ramirus. Lu
cratiqꝫ ſunt ibi chriſtiani magnas diuitias
et reuerſus eſt predictus rex in ciuitatem le/
gionenſem cum magnis diuitijs et honore
Regnauit autem ſex annis et mortuus ē fe
liciter ac ſepultus ē in ciuitate ouetē. et ſuc/
ceſſit ei in regno ordoneus ei⁹ prim⁹ filius:

Vincunt chriſtiani occiſa plurima ſarrace
norum multitudine.

Quadrageſimumprimum bellum
inter ſarracenos et chriſtianos acci
dit anno domini octigenteſimovi/
ceſimoſexto imperante ſupradicto Ludoui
co et ſedente in cathedra petri gregorio. iiij.
ac regnāte in regno legiōis ordoneo ſupra/
dicti regis ramiri filio. Cum predictus rex
rediret de vaſconiaꝗ ei rebellauerat in prici
pio regni ſui et p⁹ occaſiōeꝫ pluriū illoꝝ illā
ſubiugaſſꝫ nūciatū ē ei quō magn⁹ exercit⁹

ſarracenorum veniebat ꝯtra eum quo audi
to animoſe venit contra eos pugnauitqꝫ cū
eis et deuicit eos plurimis eorum trucida-
tis reliqui vero fugierunt et reuerſus eſt cū
victoria et honore ac cum plurimis diuitijs
et multitudine captiuorum. Iſte rex fuit mi
tis et piꝰ executor iuſticie et populauit mul
tas ciuitates exquibus rex alfonſus caſtꝰ
expulerat ſarracenos et extūc māſerūt deſte

Vincunt chriſtiani captis duobus duci-
bus ſarracenoꝝ.

Quadrageſimumſecundum bellum
inter ſarracenos et chriſtianos acci
dit anno ſequenti ſcilicet octingenteſimovi
ceſimoſeptimo. Tunc enim dux quidam ſa
racenus noīe muca ab eucatin cū multitudi
ne magna venit incathaloniā vbi fecit plu
rima damna deinde tranſiuit in prouinciā
et frāciam percurrēs et deſtruēs quicquid
inuenire poterat vbi plurimos xpianos in
bello occidit et cepit duos xpianorum du-
ces quoꝝ vnus dicebatur ſaucius Aliusve
ro petrus et oneratos ferro carceribus man
cipauit.

Vincunt chriſtiani peremptis innumera-
bilibus ſarracenis.

Quadrageſimumterciū bellū inter
ſarracenos et chriſtianos accidit an
no domini octingenteſimouiceſimonono.
Tunc predictus muca ſarracenus eleuatus
in ſuperbiam cum exercitu magno venit vt
percurreret terrā regis ordonei predicti et ce
pit vnū locum qui dicebatur albaida et cir-
cundedit eam muro forti et turribus pluri-
mis quod cum ſciuit predictus rex ordoneꝰ
congregato exercitu ſuo venit velociter et ob
ſedit predictum caſtrum tūc predictus muca
non erat ibi ſed ſtatim cum audiuit ꝙ vene
rat rex ordoneus et obſederat caſtrum al-
baide venit citius quo potuit vt ſuccurreret
caſtro et cum peruenit ad montem qui dicit
gardulſio fixit ibi tentoria ſua. Rex autem
ordoneus cum cognouit hec diuiſit exerci-
tum ſuum in duas partes quarum vnā di
uiſit in obſidione caſtri. et cum altera occur-
rit predicto muce ſarraceno. bellauitqꝫ cum
eo et perempti ſunt ibi gladio xpianorum
vltra duodecim milia de militibus ſarrace-
norū exceptis peditibus quorū cedes fuit
quaſi innumerabilis mortuus eſt etiam ibi
quidam gener muce qui dicebatur dan. Sꝫ
et ipſe muca tribus vulneribus lancearum
percuſſus cum paucis que remāſerunt fugit
a bello dimiſit i bello quecūqꝫ habebat col
ligerunt ergo xpiani ſpolia campi et inuene
runt diuitias vltra modum et regreſſi ſunt
cum rege ordoneo in caſtrum. Et poſt ſeptē
dies cepit ipſum et interfecit omnes ſarrace
nos quos intus inuenit et captiuabat muli
eres cum paruulis earū. Deſtruxitqꝫ caſtrū
vſqꝫ ad fundamentum et reuerſus eſt in ter-
ram ſuam cum diuitijs et honore. Cum pre
dicta que acciderant muce cognouit quidā
eius filius cuius nomen erat lupus qui pre
ſidebat toleti timore magno percuſſꝰ cepit
quecunqꝫ habebat et venit ad regem ordo-
neum factuſqꝫ eſt eius vaſallus quipoſtea
pro regis ordonei ſeruitio multa bella ꝯtra
ſarracenos ſuperauit ſemper victor exiſtēs.

Vincunt chriſtiani occiſo rege Corie ſar
raceno.

Quadrageſimūquartum bellum in-
ter ſarracenos et chriſtianos accidit
anno ſequenti ſcꝫ octingenteſimotriceſimo.
Tunc enim ꝑdictus rex ordoneus produxit
exercitum ſuum magnum et iuit ad percur-
rendum terrā ſarracenorum que dicitur ge-
ſte et corea. Rex autem ſarracenus predicte
ville que dicebatur ſeijth exiuit contra eum
et commiſſum eſt durum bellum nimis ſed
finaliter victus fuit rex ſarracenꝰ et mortuꝰ
ibidem cum multitudine ſarracenorum et
rex ordoneus cepit tunc villam et inuenit in
tus multitudinem ſarracenorum cū mulie
ribus et filijs quos omnes deduxit capti-
uos et muniuit villam illam ac dimiſit in fi
deli cuſtodia.

Vincunt chriſtiani et capitur ciuitas ſala
mantina a rege ordoneo

Quadrageſimumquintum bellum
inter ſarracenos et chriſtianos acci
dit eodē ſupradicto anno qꝛ cū ſupradictꝰ
rex ordoneꝰ rediret de ꝑdicto bello victoria

habita venit cum exercitu ſuo ſuper vnū ſarracenum qui dicebatur moiſcios et dicebat ſe regem ſalamantinum habuitq̧ belluꝫ cū eo et victus eſt rex ſarracenus cuꝫ omnibus ſuis et cū cede plurima ſarracenoꝝ et tūc rex ordoneus ingreſſus eſt ciuitateꝫ et captiuabat ſarracenos plurimos cum mulieribus et paruulis quos intus inuenit et reuerſus eſt ad legionem cum magnis diuitijs et bonore

Vincunt ſarraceni et occiduntur propetum octo milia chriſtianorum.

Quadrageſimumſextum bellū inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini octingenteſimotriceſimoquito. Tunc ſarraceni ciuitatis toleti audientes ꝙ abdarramen amiramamolim hyſpanie erat mortuus qui reliquerat xv. filios et xij. filias et ꝙ machometus eius filius regnabat pro eo rebellati ſunt et miſerūt veloces nuncios predicto regi ordoneo ꝙ daret eis adiutorium cōtra eum rex autem ordoneus noluit ire illuc in perſona ſed miſit eis vnuꝫ filium ſuum cum magno exercitu aſturianorum et nauarrorum. Cum aūt predictus machometus hoc ſciuit ꝑparauit ſe cū multitudine graui et venit ſuper toletum poſuit q̧ inſidias in quodam torrente qui dicitur tolete et ipſe cum paucis venit contra ciuitatem. Speculatores autem qui erant extra ciuitatem cum viderent eum venientem cum paucis gentibus cogitauerunt ꝙ non erāt plures et notificauerunt exiſtentibus in ciuitate chriſtiani ergo et ſarraceni toletani venerunt contra eum et commiſſo prelio exierunt illi qui erant in inſidijs et mortui ſunt de chriſtianis octo milia de toletanis vero xiij. milia. Sed et pro memoria illius victorie canis ille machometus fecit amputari plurima capita illorum et tranſmiſit illa cordubam et in maritimas partes et in affricam. Predictus autem rex ordoneus regnauit. x. annis et mortuus eſt ex quadam infirmitate que dicitur podagra in oueto et ibi ſepultus eſt. ſucceſſit ei in regno filius alfonſ9 tercius.

Vincunt ſarraceni et capitur Roma ac magna pars tuſcie a ſoldano babilonie deuaſtatur.

Quadrageſimūſeptimum bellū int̄ ſarracenos et chriſtianos accidit circa mortem predicti Gregorij pape. iiij. qui fuit ſecundum quoſdam hyſtoriographos anno domini octingenteſimotriceſimooctauo. His temporibus portentum ſingulare apparuit primo in ſigno virginis et ab illo ſigno in ſignum leonis cancri geminorum thauri cucurrit ibiq̧ ſe figens globuꝫ igneū emiſit iubarumq̧ ꝓlixitatem depoſuit. imperator quoq̧ iſta diligenter examinans cū egmardo philoſopho contulit ſed eiuſdem portenti effectum exprimere noluit Tunc imperator ſubiunxit ꝙ regni mutationem principiſq̧ mortem pretendebat. Tunc egmardus ad confortationem principis prophete teſtimoniuꝫ introduxit dicens. a ſignis celi ne timueritis que gentes pauent. et ait imperator non alium timere debemus niſi illū qui noſtri et huius creator eſt ſydens ſed ei9 clementiam laudare tenemur qui noſtram inertiam talibus amonere dignat̄ indicijs. qui ergo talia portenta cum apparent omnibus communiter tangunt. Ideo omnes ꝓ poſſe ad meliora feſtinare debemus vt miā in illo dominante conſequi valeamus. Et licet tunc impreſſio illa imperatorem non tetigerit tetigit tamen totum ſtatum eccleſie ex aduentu ſarracenorum ad partes romanas. quia tunc quidaꝫ ſcelerati chriſtiani miſerūt ad ſoldanum babylonie vt veniret romam aſſerentes ꝙ leuiter poſſit totaꝫ ytaliam poſſidere. Tanta igitur ſarracenorum multitudo ſuperueniens intrauit ytaliam vt totam ſuperficiem terre quaſi locuſte viderent̄ implere ac per portam ceruellenſem intrans viriorum romam cepit ciuitaſq̧ leonina expoliatur omnino et eccleſia ſancti petri ſtabulum equorum efficitur et non ſolum per ſarracenoꝝ roma tunc capta fuit ſed et magna pars tuſcie deuaſtatur.

Vincunt chriſtiani et expelluntur a Roma et tuſcia ſarraceni.

Quadrageſimumoctauum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit ſtatim poſt predicta. Nam ad petitionem pape Gregorij quarti ſupradicti Hugo marchio lombardie cum lombardis et

ludouicus rex frãcorũ cũ gallicis veniẽtes
poſt plurima bella ſarracenos cum multa
effuſiõe ſanguis a roma et tota illa terra fu
gauerunt quia dictus gregorius papa et lu
douicus imperator quaſi eodem tempore
deceſſerunt. Ideo ſunt notanda que circa fi-
nem vtriuſq̧ contigerunt. Unde appropin-
quantibus ad mortem fuit maxima ſolis e
clipſis tantum ꝙ fuit obſcuratus aer et tene
bratꝰ ſicut de nocte ita ꝙ ſydera apparebãt.
Item luna ſic receſſit a ſole ꝙ lumen recipe
videbatur ſicut in nouilunio. Poſt hec egri
tudo imperatorem grauiter inuaſit qui ſta-
tī prouide de imperio et regni et anime ſue
ſaluti diſpoſuit et eccleſiaſtica ſacramẽta ſuſ
cepit multaq̧ cum deuotione migrauit ad
xpm. et Gregorius papa quaſi in eodem tẽ
pore diem clauſit extremū. hec ex hyſtoria
collecta fratris iohannis de padua.

Vincũt xpiani occiſa ſarracenoꝝ magna
multitudine. Et eccleſia ſancti Iacobi edifi-
catur per regem alfonſum magnum ex lapi-
dibus muro forti.

Quadrageſimumnonum bellum in
ter ſarracenos et chriſtianos accidit
anno domini octingẽteſimotriceſimonono
imperante lotario filio ſupradicti imperato
ris ludouici et ſedente in cathedra petri Ser
gio papa. ij. Ac regnante in regno legionis
rege alfonſo. iij. qui fuit dictus magnus.
Iſte fuit filius ſupradicti regis ordonij de
quo ſupᷓ glorioſa bella narrata ſunt. Et fuit
rex piiſſimus elemoſinis clarus ipſe fecit ec
cleſiam ſancti Iacobi et lapidibus muro et
forti opere fabricata. quia primo erat de ter
ra eo ergo tẽpore predictus rex alfonſus ma
gnus congregauit exercitum ſuum ex puin-
cialibus et gaſconibꝰ et nauarrijs venit cõ-
tra terram ſarracenorum confregit et deſtru-
xit quecumq̧ inuenit et cepit per vim villam
quandam que dicebatur tunc leijcia quam
ignibus concremauit et occidit omnes ſar-
racenos quos ibi inuenit. et reuerſus eſt oue
tum magnis cum diuitijs et honore.

Vincunt xpiani peremptis pluribus ſar
racenis per regem alfonſum.

Quinquageſimum bellum inter ſar
racenos et chriſtianos accidit ſeq̄n
ti anno ſcilicet octingenteſimoqua-
drageſimo. Tunc magnus exercitus ſarra-
cenorũ regis toleti venit ad percurrendum
et deſtruendum terram regis alfonſi magni
Cum ergo predictus rex ſciuit venit cum exer-
citu ſuo contra eos et bellauit cum eis in lit-
tore fluminis dolci victiq̧ fuerunt ſarraceni
et perdiderunt ibi omnia que portauerant
ac mortui ſunt ex ſarracenis quingenti. xl.
Alij vero terga ſunt dare coacti. Sed et rex
alfonſꝰ ſecutꝰ eſt eos viriliť et occidit multos
ex eis ac captiuauit reuerſuſq̧ eſt ouetū cũ
magnis diuitijs et honore. In predicto
bello fuit ſtrenuiſſimus miles Bernardus
delcarpio de quo ſupra mentio facta eſt cõ-
ſobrinus regis alfonſi caſti multas enim ce
des in ſarracenos fecit nõ ſolū zelo fidei ſꝫ
deſiderio liberandi patrem ſuum comitem
dutarum ſana de quo ſupradictum eſt quē
rex alfonſus caſtus in carceribus poſuerat:
quia ſine ſcitu ſui acceperat in vxorem ſoro
rem ſuam de qua predictum eſt bernardum
habuit ſed licꝫ propter hoc rebellauerit regi
predicto et vt debellaret regē feciſſet caſtrũ
illud quod dicitur delcarpio prope ſalamã
ticam et aluam de tormes tamen nunq̄ po-
tuit ipſum videre niſi mortuum dato caſtro
regi cogitans ipſum recipere viuum vt ple
ne continetur in generali hyſtoria hyſpanie.

Hoc bello vincunt chriſtiani ſub Ber
nardo delcarpio. Et capitur balbaſtrum cũ
alijs locis.

Quinquageſimumprimum bellum
inter ſarracenos et chriſtianos acci
dit circa idem tempus. Nam cū
ſupradictus bernardus delcarpio tradidit
ſupradictum caſtrum regi et vidit patrẽ ſuū
mortuum: fuit a rege alfonſo magno expul
ſus a regno ſuo, et venit in regnum francie
ſed cum in curia regis francie non fuiſſet re
ceptus ſicut ipſe optauerat reuerſus eſt ver-
ſus hyſpaniam. et tunc habuit cum ſarrace
nis tria magna prelia et ſemper fuit victorio
ſus occidit enim plurimos eoꝝ et habuit et
ſpolijs innumeras diuitias cũ quibꝰ poſtea

conquiſiuit et illo loco vbi predicta prelia habuit vſq; barbegal et lucratus eſt barbaſtrum et ſegorbe et montem album.

Vincunt chriſtiani ſub rege alfonſo. et liberatur coymbra ab obſidione ſarracenorū

Vinquageſimūſecūdū bellū inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno dn̄i octingētesimoquinquageſimoquarto. Tunc p̄dictus rex alfonſus magnus congregato exercitu ſuo iuit ad ſuccurrendum coymbrā quam tenebant ſarraceni obſeſſaz et pugnauit cuz eis et deuicit eos cepitq; cā et poſuit ſub dominio ſuo et pſecutus ē ſarracenos percurrens plures alias ciuitates.

Vincunt xp̄iani ſub rege alfonſo magno et p tuitiōe patrie edificatur caſtrū magnuz

Vinquageſimūtercium bellū inter ſarracenos et xp̄ianos accidit anno dn̄i octingenteſimoſexageſimo. imperante ludouico fratre ſupradicti lotarij imperatoris. et ſedente in cathedra petri Nicolao papa primo. Tunc ſupradictus rex alfonſus magnus cōgregato exercitu magno xp̄ianorū iuit ad percurrendā terram toleti et cremauit ac deſtruxit quecūq; inuenire potuit. pſtrauitq; multa caſtra et fortalitia que ſarraceni poſſidebant et captiuauit plurimos ſarracenos quod videntes ſarraceni timore magno pauſſi miſerūt ei nūcios ſuos nūciātes eidē q sibi darēt tributū ſi cōcederet eis pacem. Rex aūt alfonſus conceſſit eis treugas per tres annos et reuerſus eſt in terram ſuā cū magnis diuitijs et honore Sz cū reuerteret cepit vnū caſtrū qd̄ tenebāt ſarraceni qd̄ dicebat quinqualubel Iſtud caſtrū nō intrauerat in treuga et occidit ibi multos ſarracenos et poſt hoc fecit vnum caſtrum magnum in maritimis aſturiarum pro defenſione illius terre ne nauigantes inimici illam deſtruerent et nomē illius caſtri dicitur gordon. Et intra caſtrum fecit vnam eccleſiam ſub nomine ſancti ſaluatoris quam fecit cōſecrari a duobus archiepiſcopis et vno epo quaz multis donis decorauit ſpecialiter dedit illi eccleſie quandam crucem de puro auro ornatam pluribus lapidibus quam ipſe mandauerat fieri. Fecit etiaz in eccleſia ſancti iacobi quandam capellam mire pulcritudinis et dotauit predictam eccleſiam plurimis hereditatibus ac ornauit illam auro et argento necnon ornamentis et lapidibus precioſis. Fecit etiam iſte glorioſus rex alfōſus ſuper corpora ſanctorū facundi et primitiui. eccleſiaz mire magnitudinis et pulchritudinis. circa littus cey quā etiaz dotauit et honorauit multis neceſſarijs.

Vincunt chriſtiani per regem alfonſum magnum in ſenectute ſua.

Vinquageſimumquartum belluz inter ſarracenos et xp̄ianos accidit circa annum domini octuageſimumſecūdū. Cum enim predictus rex alfonſus magnus xlvi. annis regnaſſet reliquit regnum et dedit illud filio ſuo garcie et peregrinatus eſt in ſanctum iacobū et cū reuerteretur rogauit filium ſuum regem garciaz q traderet ſibi gentes cuz quibus adhuc ſemel vel bis poſſet ire contra ſarracenos in ſenectute ſua qd̄ rex garcias conceſſit eidem. Iuit ergo cuz exercitu magno et cremauit et depredatus ē et deſtruxit magnam terram ſarracenoruz et reuerſus eſt in nauarram cum grandi multitudine captiuorum et multis diuitijs et honore. Poſt hoc venit ſamoram vbi de infirmitate ſua glorioſe finiuit et ſepultus eſt in eccleſia ſancte Marie ciuitatis oueti cū vxore ſua regina domina xymena.

Chriſtiani per regem Garciaz vincunt capto ayolas rege ſarracenorum.

Vinquageſimumquintum belluz inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annum domini octingenteſimum octuageſimūtercium. Cum enim predictus rex garcias poſt mortem patris regnaret in primo anno regni ſui cōgregauit magnū exercitum ſuum et iuit ad percurrendam terram ſarracenorum confregitq; multas villas et cremauit eas proſtrauitq; mlta caſtra et pugnauit cum quodam ſarracenorum rege qui dicebatur ayolas et deuictu bello cepit illum regem et reuerſus eſt in terram ſuam cum multitudine captiuorum ac

cum magnis diuitijs et honore ſed cum reuerteretur ex culpa illoꝝ qui regē ſarracenū obſeruabant ſolutus a vinculis fugit. Rex predict⁹ garcias ãno tercio regni ſui mortuus eſt ſcilicet in ciuitate zamore et deductum eſt corpus eius ad ciuitatem ouetu vbi honorifice ſepultus eſt.

Lvi. bello vincunt xpiani ſub rege ordoneo ſecundo. Et capit' ciuitas rogel.

Quinquageſimūſextum bellū inter ſarracenos et xpianos accidit circa idē tēp⁹. Mortuo eñ predicto rege garcia regnauit pro eo frater eius ordoneus ſcōs filius ſupradicti regis alfonſi magni. Iſte ordoneus tempore patris ſui congregauit magnū exercitū et intrauit terram ſarracenoꝝ et peruenit illam. peruenit etiam ꝓuinciam beticā que eſt terra de gualderquiuir et cōfregit multas ciuitates cremauitq₃ eas et deſtruxit ac plurimos ſarracenoꝝ captiuauit. cepit etiam in illo primo ingreſſu vnam de nobilioribus et fortioribus ciuitatibus ſarracenoꝝ que tunc dicebat' roges et reuerſus eſt in terram ſuam diues et cū honore.

Iſto bello vincunt chriſtiani ſub rege ordoneo ſcōo et capta talauera. ignibus crematꝰ

Quinquageſimūſeptimū bellū inꝉ ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini octingenteſimooctuageſimoſexto. Tūc ꝑdictus rex ordoneus ſcōs congregato exercitu ſuo iuit et obſedit talaueram. Sarraceni vero cordubenſes et alij circumuicini cum hec audierūt venerūt ad ſuccurrendum ad predictam villā. Sed cum adiutorio altiſſimi rex ordoneus pugnauit cum eis et deuicit eos. ꝑempti ſunt etiā ibi multi ſarraceni. Alij vero perfugam euaſerunt et tunc rex ordoneus cepit illam villā et depredatus eſt quicquid ibi inuenit proſtrauitq₃ muros ville ac illam ignibus cremauit et ſic reuerſus eſt in terram ſuam diues et cum honore deduxitq₃ captiuū ducē exercitus corduben'. Alij tamen dicunt ꝙ predictam conquiſtam fecit iſte ordoneus tempore regis garcie fratris ſui.

Per regem ordoneum ſecundum capitur caſtrum albame. et xpiani vincunt.

Quinquageſimūoctauū bellū inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini octingenteſimononageſimo. Tunc enim ꝑdictus rex ordoneus timēs ꝙ perderet tempus ſuum ſi deſiſteret ab oppugnatione inimicorū fidei xpiane produxit exercitum ſuum magnū et iuit vt ꝑcurreret terram meride et confregit ac deſtruxit igne et ferro quicquid inuenit. Cepitq₃ vnum caſtrum quod dicebat' calabri et nunc dicit' albame. Sic ergo poſt plurima certamina et victorias reuerſus eſt in terram ſuā cū multitudine captiuorū vtriuſq₃ ſexus. et ante ꝙ egrederet' de terra ſarracenoꝝ venerūt ad eū potentiores meride ac terre lucene. ac etiam rex paſſienſis qui dicit' bedadios petentes ab eo treugas ꝓpter quas concedēdas multitudinē immenſā pecunie obtulerunt eidē et reuerſus eſt legionem cum magnis diuitijs et honore. Et tunc fecit mirificum illud templum eccleſie maioris in eadem ciuitate vbi prius erat ſuum regale palatium. Iacet ſepultus rex in eccleſia predicta retro altare maius in pariete vbi tranſitus gentium efficitur circulariter. ſucceſſit ei in regno filius eius alfonſus quartus qui regnauit quinq₃ annis ſed nihil magnifica fecit cōtra ſarracenos. Diē mort⁹ quadā leuitate voluit ordinē intrare et de facto ſic fecit renuncians regnū ſuum fratri ſuo ramiro et cū pauco tempore remaneret in religione in monaſterio ſancti facundi prope ceyam exiuit ab ordine et venit legionem et rebellauit cum eadē ciuitate fratri ſuo volens iterū regnare. quod cū frater eius rex ramirus cognouit venit ſuper eum cum magno exercitu quem contra ſarracenos parauerat et obſedit eum in eadē ciuitate duobus annis finaliter dedit ſe rex alfonſus fratri ſuo regi ramiro qui eū cepit et poſuit in carceribus et alios duos filios regis fruele qui rebellauerant et extraxitq₃ oculos eorum et poſt duos annos rex alfōſus predictus cecus mortuus eſt et ſepultus ibi legionis in monaſterio ſancti pauli.

Vincunt xpiani per regem Ramirū ſcm

occiſis.lxxx.milibus ſarracenorum.et capti uato rege Ceſar auguſtano ꝓditore.

Quinquageſimūnonū belluz inter ſarracenos et chriſtianos accidit cir ca idem tempus Tūc abdarramē rex cordu beñ.et albenybaya rex ceſar auguſtan⁹ q̄ ſe fecerat vaſallum regis ramiri cum terra ſua cum multitudine graui venerunt vt perauire rent terram regis ꝑdicti ramiri et acceſſerunt vſq; ad locum qui dicit̃ ſimancbas.qđ cuz rex ramirus ſciuit.exiuit contra eos cum ex ercitu ſuo et commiſſum eſt durū bellum. Sz cum adiutorio altiſſimi victi ſunt ſarraceni et albenybayo ꝓditor fuit capt⁹ mortuiq; ſunt de ſarracenis.lxxx.milia. Hec victoria fuit habita in die iuſti et paſtoris ceteri vero ſarraceni fugierunt et recolligerūt ſe in quo dam caſtro cum abdarramen Sed rex rami rus inſequēs eos obſedit eos et captiuauit plurimos coꝝ abdarramen furtim euadēte et reuerſus eſt predictus rex collectis ſpolijs campi innumerabilibus et cum rege ꝓdito re vinculato ac cum multitudine captiuorū in honore in ciuitatem legionenſem.

Bello·lx.vincunt chriſtiani ſub rege Ra miro ſecundo.

Sexageſimū belluz inter ſarracenoſ et chriſtianos accidit āno domini octingenteſimononageſimoſexto. Imperā te henrico primo et ſedēte in cathedra petri Ioh.xix. Tunc predictus rex ramirus ſcđs cōgregauit exercituz ſuū et obſedit quoddā caſtrum quod antiquitus dicebatur agraui nūc vero dicit̃ calatrana. Sarraceni aūt ali orum caſtroꝝ circumuicinoꝝ cum exiuerunt venerunt vt ſuccurrerent ꝑdicto caſtro de cal drana et commiſſum eſt durum belluz inter eos et regem ramirū.ſed finaliter victi fue runt ſarraceni ꝑempta multitudine ſarrace norū et reuerſus eſt in terram ſuā cum mag nis diuitijs et honore. Iſte rex ramirus cuz infirmaretur grauiter ouetī ꝑcepit ſe differ ri ad ciuitatem legionenſem vbi expoliauit ſe a regno quod receperat a fratre ſuo alfon ſo dicens hec verba. Nudus egreſſus ſuz ex vtero matris mee·et nud⁹ reuertar illuc dn̄s mihi adiutor non timebo quid faciet mihi homo. Quibus dictis animā dedit in ma nibus creatoris et ſepultus eſt in monaſte rio ſancti ſaluatoris eiuſdez ciuitatis quod ipſe fecerat pro filia ſua dn̄a eluira et regna uit pro eo filius eius ordoneus tercius.

Vincunt chriſtiani hoc bello.lxi.et capit̃ caſtrum de ibaraco per comitem fernanduz gundiſalui.

Sexageſimūprimū bellum inter ſar racenos et chriſtianos accidit circa annum domini nongenteſimū. Tunc re gnante in regno legionis ſupradicto ordo neo tercio. Excitauit deus quendam virum in armis ſtrenuū ſibiq; dilectum comitē ſcz fernandum gundiſalui cuius filia ſcz domi na viraca vxor ſupradicti regis erat comes caſtelli qui ex deſiderio ſeruiēdi deo incepit bella duriſſima ↄtra ſarracenos. Et primo cōgreſſu deuictis ſarracenis obtinuit caſtrū quod dicitur de ibaraco quod eſt ſituatum in altitudine cuiuſdam rupis preſaſe. Vnđ ſarracenis euenit tribulatio magna.

Vincunt xpiani.et almonſor cum.xij. le gionibus bellatorum fugatur per comitem fernandum gundiſalui cum cc.equitib⁹ ex reuelatione quadam ſibi facta.

Sexageſimumſecundū belluz inter ſarracenos et xpianos accidit anno dn̄i nongenteſimoprimo. Tunc almāzor qui erat potentior ſarracenus exiſtēnū citra mare ſub abdarramē amiramamoli hyſpa nie et regis cordubenſis cum audiuit ꝙ co mes fernandus gundiſlay ceperat ꝑdictum caſtrum de caraco iratus ac turbat⁹ fuit val de quare congregauit magnam poteſtatem regum ſarracenoꝝ et militum aliarūq; gen tium quoꝝ numerus.xij.legionum militū Vna legio eſt ſex milia ſex centum ſexagin ta ſex. Cuz vero ꝑdictus comes fernandus gundiſlaui cognouit ꝙ almanſor veniebat contra eum in multitudine tamgraui et ꝙ mirabatur dicens ꝙ nō eſſet loc⁹ in quo nō quereret eum miſit ſtatim nūcios ſuos per totum caſtellum vaſallis ſuis dicens ꝙ ve nirent ad eum quia nimium eis indigebat qui viſis litteris parato animo vnanimiter venerunt ad eum cum quibus habuit conſi lium ſuum quid eſſet melius ire obuiam al

manzor vel expectare eum et inter alios miles quidaꝫ dictus gundiſalus didaci ſic locutus eſt. O domine non mihi videtur tēpus bellandi cū iſtis ſarracenis Sed ſi aliquaꝫ viam poſſemus inuenire ꝑ quā iſtud bellum impediretur haberꝫ ego pro bono conſilio ſi vobis placeret nec propter hoc debemus habere ꝓ inconuenienti contribuere eiſ aliquid aliud quicquid illud eſſꝫ ꝑ quod poſſemus mitigare iras ſarracenorū et lucrari treugas eorum quia in multis alijs rebus expenduntur diuitie in hoc ergo nō debemus excuſari quia in bello ponit homo aliquotiens animam et corpus et nihil ei prodeſt aurum et argentum et quicquid aliud. Item ſarraceni ſunt multi et bene armati nos vero ſumus pauci et armis vacui. et ſi ꝓpter peccata noſtra vincimur omnes erimus confracti et tota caſtella perdetur et ponetur ſub poteſtate ſarracenorū Sed ſi iſtud bellum non dareſ haberem ꝓ bono cōſilio et pro meliori ꝙ nos poſſemus facere vt nō ꝑderemur ſic ex noſtro defectu nec aliquid nobis prodeſſet ſine adiutorio domini noſtri iheſu chriſti. Domine ſi locutus ſum ſine modo peto veniam. et dicet vnuſquiſqꝫ illud quod ſibi melius videtur Iſtud cōſiliū non placuit predicto comiti fernando gundiſalui et quaſi iratus dixit. Amici volo reſpondere domo grandi ſaluo didaci et enarrando quecūqꝫ dixit oſtendam ꝙ non ſolū non ſunt dicenda ſed nec audiēda. Ipſe dicit primo ꝙ excuſemus bellum. ſed cū homo non poſſit excuſare nec fugere mortē debet mori honorificētiꝰ quo poterit et ſic treugas lucramur contribuendo eis aliquid cū ſumꝰ domini efficeremur ſerui et vnde deberemus caſtellum extrahere a pena et oppreſſione in qua eſt amplius ei duplicareſ. Cuꝫ ergo omnes vnde nos deſcēdimus ferueñt fidelitate decorati et in eius obſeruatione gloriabantur. Ideo nō curauerūt de morte ſua et iſto modo impleuerūt quicquid voluerunt et pugnauerunt viriliter ne aliquid indecens facerent ꝓpter quod reputari poſſunt nec voluerunt habere hereditatē vnde ipſi minus valerent ꝙ omnes alij viuētes in toto mundo et ꝓpter eorum magnam fidelitatem vicerunt ſemper inimicoꝝ ſuos. quia ꝓpter mortis timorem numꝙ errorē aliquem facere voluerunt nec aliquid quod eis inhoneſtum eſſet et iſto modo ipſi vicerunt inimicos ſuos. Quod ergo illi fecerūt debet in memoriam noſtram venire et concordando nos cum eis ac eorum facta obſeruando nunꝙ errabimꝰ. Dimittamus ergo iam enarrare parentum magnalia et redeamus ad factum noſtrum preparemus nos vt eamus ad bellum et ꝓpter mortis timorem nullatenus dimittamus quia cum dei adiutorio et noſtre fidelitatis vicemꝰ inimicos noſtros et extrahemus caſtellum a pena et confractione in qua eſt nec eorum multitudinem pauere debemus quia plus poteſt vnus leo ꝙ decem oues et occidēt triginta lupi triginta milia agnos Sitis certi amici ꝙ nos vincemus almanzor hac vice et erit magnus honor meus. veſter autem maior ac de me facietis meliorem dominē totius hyſpanie. Cum ergo predictꝰ comes finiuit orationem ſuam mouit ſe cuꝫ exercitu ſuo de loco qui dicitur muñeon vbi tunc erat et venit in locuꝫ qui dicitur lara et inde aſcendēs equum ſuum intrauit montem vt venationi vacaret. Inuenitqꝫ aprum quendam et ſecutus eſt eum ſolus aper vero fugiens eum recollegit ſe in quadam ſpelūca in qua ſolebat manere. ſed nō ſecutus ibi intrauit quandam eccleſiam paruā ibi ꝓpinquam et poſuit ſe retro altare. Eccleſia autē illa tota erat exteriꝰ cooperta quadā herba que dicitur edera ſic ꝙ nihil eius videbatur in qua tres monachi pauperrime viuebant et vocabatur eccleſia illa ſanctus petrus Comes aūt predictus inſequens aprū non potuit in equo pre arborum ſpiſſitudine intrare poſt apruꝫ deſcendit ergo de equo et ligauit eum ad arborem ſecure ipſe vero ſecutuſ eſt veſtigia apri pedes et ingreſſꝰ ē eccleſiaꝫ predictam et acceſſit vſqꝫ ad altare vbi porcus iacebat. cum autem reſpexit locum et vidit ꝙ erat eccleſia timuit et noluit accedere ad altare nec occidere aprum. licet ipſe multum bene poterat illum occidere et ait. Dñe deus queꝫ timent omnes res mundi ſi ego in hoc erram tu debes mihi veniam dare cū ego nihil ſcirem huius ſanctitatis qꝛ ſi ego ſciuiſſem non intraſſem ibi vt talia facerem quinimmo veniſſem in peregrinationem et oblationes tribuiſſem. Sed parce mihi tu pater potentiſſime fili virginis marie et da mihi vigorem et adiuua me contra gentem

paganam que venit ad deſtruendam caſtellam quia ſi tu non ſeruas eam ego pro perdita illam habeo tu ergo domine illam obſerua et cuſtodi eam. Cum autꝫ finiuit predictus comes orationem ſuam venit ad eũ vnus trium illorum monachorum qui dicebatur pelagius et interrogauit eum quis eſſet et quid peteret. Comes vero ei nihil celauit. dixitqꝫ ei ꝙ ſegregauerat ſe a gẽte ſua et intrauerat ibidem poſt illum aprum. Tunc monachus dixit ei. Rogo te propter deum et propter tuam bonitatem ꝙ ſis iſta nocte meus hoſpes .et dabo tibi panem ordei vt comedas quia de tritico nõ habeo: et dabo tibi de alijs que potero habere. Quod cum comes audiuit non refutauit ſed conuiuiuꝫ acceptauit et manſit ibidem illa nocte. Altera vero die de mane dixit monachus ille pelagius comiti. Certiſſime credas ꝙ diriget deus negocia tua et deuinces omnem poteſtatem illius almanzor prelium magnũ habebis cum eis. ſed certiſſime vinces eos et tot ex eis occides ꝙ non erit numerus. Itꝫ ſcias certiſſime ꝙ recuperabis vnã magnã partem terre et effundes ſanguinem regum et magnatum. et felicitas tua erit tãmagna ꝙ per totum mundꝫ exibit ſonus militie tue Veruntamẽ ſcias pro certo ꝙ eris captꝰ bis. Et omnia que tibi dico certitudinaliter ſcias ſic fore ventura Sed et ante tercium diẽ ſequentẽ eris poſitꝰ in magno cogitatu quia videbis totam gentem tuam vltra modum pauore percuſſam propter vnum terribile ſignum quod videbunt nec erit ibi aliquis tamfortis ꝙ non langueſcat timore.

Sed tu ſtatim conforta eos melioribus verbis quibus poteris exponendo ſignum et ipſi ſtatim perdent timorꝫ. et exnunc vade feliciter inuenieſqꝫ omnes tuos triſtes planctus et luctus propter te facientes et cogitãtes ꝙ ſis captus vel mortuus a ſarracenis et ꝙ maneãt ſine domino et ſine aliquo tutore. Sed rogo te et peto iſtud donũ ꝙ poſt ꝙ̄ deuinceris campũ recorderis huius paupercule ſocietatis et huius tampauperrimi loci et tampauperis hoſpitalitatis ſicut recepiſti quia nos tres monachi ſumus ſoli facientes pauperem vitam et ſi deus nobis non mitteret ſuam mercedem deuorarẽt nos beſtie fere huius mõtis. Comes vero reſpõdens ei dicit. frater pelagi amice non timeatis perdere ſeruitium quod mihi feciſtis qꝛ ſi deus concedit mihi hãc litem vincere ego promitto huic loco totã meam quintã partem omniũ que lucratus fuero. et vltra hoc cum mortuus fuero hic precipiã ſepeliri corpus meꝫ vt hic locus factus propter me ſit melioratus et magis honoratus: faciamqꝫ alteram eccleſiam maiorem hanc ꝙ̄ modo: vbi poſſint manere plures monachi et maior conuentus et dabo eis in quo viuant et omnia que eis neceſſaria fuerit. Sic ergo facto vale venit predictus comes in predictuꝫ locum celera et inuenerat ſuos ſicut dixerat pelagius monachus ſed eorum triſticia verſa eſt in gaudium et leticiaꝫ. Narrauitqꝫ eis omnia que ſibi acciderant cuꝫ monacho pelagio. Altera autem die precepit moueri gẽtes eius que ita pauce erant ꝙ mille ſarraceni erant pro vno chriſtiano. Sed licet eſſent pauci erant tamen optimi milites et habebant bonum cor adiuuandi dominum ſuũ Venerunt ergo ad locum vbi mutuo ſe videbãt chriſtiani et ſarraceni et tãta erat multitudo ſarracenorum ꝙ montes et valles videbantur cooperti eis veniebantqꝫ ſonantibus tubis et anãfilis et facientes magnuꝫ tumultũ .ac cum grandi leticia cogitãtes ꝙ vincerent et caperent omnes illos chriſtianos et tanta erat multitudo et magnitudo vocum illorum ꝙ videbaturꝙ totus mũdꝰ veniebat ibideꝫ. Comes autem fernandus gundiſalui exiſtens in loco ſuo omnia circumſpiciens cupiebat ſe iaꝫ videre cum illis Et ecce illa hora accidit ſignũ quod ſibi p̄dixeret monachus pelagius quia vnus de militibꝰ eius fortiſſimis aſcẽdit vnũ equũ pulchrum et velocem vrgenſqꝫ cum calcaribus vt exiret ante eos aperta fuit terra et deglutiuit eum cuꝫ equo ſuo. Tunc fuerũt oẽs perculſi timore magno dicẽtes propter peccata noſtra iſtud accidit nobis et bene apparet ꝙ deus derelinquet nos et fuerat nobis melius conſilium ſi reuerſi fueramus quia oculariter videmus ꝙ deus vult iuuare ſarracenos quomodo ergo nos poterimus ire contra eos. Sed tunc virtuoſus ille comes dixit eis. Amici non faciatis ſic nec velitis lucrari malum nomen pro ſemper nec perdatis cor ſine vulneribus nec oſtendatis in vobis talem puſillanimitatem quia ego volo vobis oſtendere quid vobis oſtendit iſtud

ſignum. Unde ex quo nos facimus terram ſubmergibilem ſit tam dura et tā fortis quid aliud erit quod nos poſſit ſufferre. Et vos omnes eſtis homines alte nobilitatis et video nunc corda veſtra langantia timore cōtra gentes que non ſunt niſi vmbra et ideo vos nolite timere quia ego hac die deſiderabam me videre cum almanſor in campo et experiri quomodo ſcitis caſtellam cuſtodire dominū veſtrum. Poſt ꝙ ergo predictꝰ comes finiuit ſermonem ſuū reſumptis viribus ſuorum militum ſicutꝰ vir ſapiens in bello precepit deuolui vexillum ſuū et iuit virili animo et ſine timore percutere ſarracenos ibantqꝫ caſtellā clamantes. Caſtilla caſtilla. Cōmiſſū eſt ergo durū bellū et milites chriſtiani intantum fuerunt accenſi deſiderio pugnandi et adiuuandi dominum ſuum ꝙ nihil cogitabant de morte ſua tan/ ſtrenuiſſimi ergo fuerunt ꝙ vicerunt poteſtatem ſarracenorum et fugit almanzor cū paucis. Hac die deus manifeſte oſtendit ſuam poteſtatem in hoc ꝙ tres centi milites chriſtiani tantaꝫ multitudinem ſarracenoruꝫ et tam potentem virum ſicut erat almāzor vicerunt. Victis ergo ſarracenis fugierūt a cāpo Sed et comes fernandus gundiſalui ſecutꝰ eſt eos cum aliquibus de ſuis et occidit plures eorum et expoliauerunt campū victoria habita et inuenerūt in tentorijs multitudinē auri et argenti et vaſa et arma et alia plura ſic ꝙ facti fuerunt ditiſſimi ꝑſemper. Et exinde venit predictus comes cum omnibus ſuis ad ſupradictum monaſteriū ſācti petri et dedit ibi multa donaria que inuenerat in tentorijs ſarracenorū deditqꝫ multitudinē diuitiarū monacho pelagio amico ſuo. Et reuerſus eſt in ciuitatem ſuam cum Burgēſ cum omnibus ſuis vbi aliquibꝰ diebus ſtetit ꝓpter vulnera ſanāda illorū qui in bello vulnerati fuerant.

Hoc bello .lxiij. Vincunt chriſtiani per comitem fernandum gundiſalui plurimis ſarracenis captis et trucidatis.

Exageſimumtercium bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa idem tempus. Tunc ſarraceni dolentes de victoria quā habuerat predictus comes fernādus gundiſalui et ſcientes ꝙ ipſe cum rege ordoneo .iij ſupradicto erat vinculo amoris colligatus cōgregauerūt exercitum magnū et venerunt ſuper ſanctū ſtephanū de gormatio qui eſt in littore dorij et obſederūt caſtrum illud et percurrerūt totam terrā vſqꝫ ad burgis qđ cū ſciuit predictus comes fernandus gundiſalui venit animoſe cōtra eos cum militia regis et ſua ſecutuſqꝫ eſt eos vſq; ad doriuꝫ bellans et occidens plures eoruꝫ deuictiſqꝫ ſarracenis reuerſus eſt in terrā ſuā cum multitudine captiuoruꝫ diuitijs et honore. Eodem anno mortuus eſt predictus rex ordoneꝰ .iij. zamore et ſepultus eſt in eccleſia ſancti ſaluatoris ciuitatis legionenſis quā cōſtruxit pater eius et regnauit poſt euꝫ ſanxiꝰ primus qui dictus fuit groſſus ex eo ꝙ pre pinguedine equitare non poterat niſi cuꝫ difficultate. Iſte fecit pacem cū ſarracenis qꝛ curauerūt euꝫ a pinguedine ſua. regnauit octo annis et occidit eum quodā venenato pomo: comes gundiſaluus qui dominatur vltra doriuꝫ et ſic iſte qui nihil glorioſū fecit contra ſarracenos male finiuit. Iacet ſepultus apud legionem in eccleſia ſancti ſaluatoris iuxta patrem ſuum. Et regnauit ꝓ eo ramirus tercius filius eius.

Vincūt chriſtiani ꝑ comitem fernādum gundiſalui et fugatur ſecundo almanſor ꝑempta innumerabili multitudine ſarracenoꝝ

Exageſimūquartum belluꝫ inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini noningenteſimodecimoquinto Tunc ſupradictus almanzor dolēs nimiuꝫ quia eū defecerat comes fernandus gundiſalui ſicut dictū eſt ſupra .lxi. tranſiuit vltra mare in affricam et precepit predicari per omnē terram ſarracenorum ꝙ venirent ad adiuuandū eū cōtra xpianū hyſpanie et ad defendandum terram quam ſui predeceſſores lucrati fuerant. Sarraceni aūt audiuerunt hāc predicationem per totam terram diuulgatam venerunt ad eum ſine numero ſicut qui veniunt ad indulgentiam cruciate quā nos chriſtiani fideliter accipimus cū ſedes apoſtolica debitis circumſtantijs compenſatis illā concedit et vltra predictas gentes innumeros congregauit etiā ille almanzor totā poteſtatem andaluzie et ſic venit cum exercitu quaſi innumerabili contra caſtellam vt

deſtrueret totam terram et vt caperet p̄dictū comitem et occideret ſi poſſet. Que omnia cum cognouit predictus comes fernandus gundiſalui cōgregauit ſimiliter omnes Caſtellanos et venit ad locum qui dicitur predrauita. Sarraceni vero erant in vacinas. Comes autem reliquit gentem ſuam in eodem loco de predrauita et ipſe ſolꝰ cuꝫ duobus militibus iuit velociter et ſecrete, vt videret monachum pelagium amicum ſuum ſupradictū qui ei dixerat altera vice ꝙ vinceret certitudinaliter almanzor et ſigna que accidere habebant. et cum acceſſit ad locum dictum eſt ei quomodo iam diſceſſerat a p̄ſenti vita. quod cum comes audiuit contriſtatus eſt valde et ingreſſus eſt eccleſiam illam vt rogaret deuꝫ vt ſecum faceret miſericordiam. flexis ergo genibus ante altare fecit hanc orationem in habundantia lachrimarum dicens. Domine cum magno amore tibi ſeruiendi ego ſuſtinui multa aduerſa et dimiſi multa ſolacia et ſuꝫ in maxima inimicicia cum ſarracenis et chriſtianis q̄ reges hyſpanie timore ſarracenoꝝ obliti ſunt tui qui es dominus eorum et facti ſunt vaſalli. et cum ego ꝙ timore mortis errabant male contra me. Ego nunꝙ̄ volui ſocietatē nec amorem eorum et ſic remanſi ego ſolus ab omnibus derelictus inter omnes qui videntes me ſegregatum ab omnibus vt inimicum me reſpexerunt. Et cum ſarraceni cognouerunt magnos ꝙ nolebat eis obedire congregauerūt exercitus vltra mare et citra mare et venerunt ſuper me. et ego cum tuo adiutorio deuici almāzor et omnem eiꝰ poteſtatem et occidi ibi plures eorum. Tu dn̄e dixiſti per yſaiā prophetam ꝙ nunꝙ̄ deficeres tibi ſeruientibus. ego autē om̄s alios reliqui vt tibi ſeruirem. Peto ergo domine pro mercede ꝙ habeaꝫ ego tuuꝫ adiutoriū et vt defendas caſtellaꝫ quia tota terra affrice venit ſuper me et da mihi ſenſum et fortitudinem vt ego vincam hunc ſarracenuꝫ almanſor et omnem eius poteſtatem et cum faceret augurationem captus eſt quodam dulci ſomno et dormiuit ibi ante altare Apparuitq; ſibi ille monachus ſanctus pelagius indutus veſtibus cādidis ſicut nix et dixit ei dormis fernande gundiſalui ſurge et vade ad gentem tuam quia deus conceſſit tibi quicquid poſtulaſti ab eo et ſcias certitudinaliter ꝙ vinces ſarracenum almāzor et omnem eius poteſtatē et perdes ibi multos de gente tua. et adhuc dixit tibi plus dominus noſter ꝙ quia tu es eius vaſallus et ei facis ſeruitium toto corde ꝙ mittit tibi apoſtolum iacobum et me cum multitudine angelorum ad adiutorium tui et apparebimus omnes in bello cum armis albis et q̄libet noſtrum ducet crucem in ſuo vexillo et cum ſarraceni viderint nos vincebuntur et dimittent tibi campum. Amice dixi tibi qđ mihi mandatum fuit de cetero volo recedere et ſic receſſit a predicto comite vigilās ergo ipſe et cogitans in illa viſione orando deum humiliter audiuit quandā vocem dicentem ſibi ſurge et vade in viam tuaꝫ quia iniuſte contra me agis cum tantum demorans et non des treugas almanzor nec facias cum eo pacem aliquam. facies autem de gēte tua tres acies et intrabis tu cū paucioribus ex parte orientis et in illa acie ego ero tecum. precapies etiam ꝙ ſecunda acies ingrediatur ex parte occidentis et in illa acie erit beatus iacobus. Tercia vero acies intrabit ex parte aquilonis et ſi ſic omnia feceris non dubites quin deuincas almāzor et ego ſum emulianus qui tibi venio hec nunciare et ſcias ꝙ durabit bellum tribus diebus. Poſtꝙ̄ ſanctus emulianuſ predicta nūciauit exiuit comes a ſācto petro et venit velociter in predictum locū de predrauita vbi dimiſerat gentem ſuam quam inuenerat iratam contra ſe dixeruntq; ei domine ſine modo facis magnum malum et ſi erraueritis iuſte accidet vobis quia ſicut latro qui egreditur ad furandū ſegregamini et lꝫ vos queramus inuenire non poſſumus et ſumus in hoc valde mali quia tantum vos ſufferimꝰ Unde petimus pro mercede ꝙ non faciatiſ nos proditores quia nunꝙ̄ fuerunt patres noſtri nec parētes noſtri nec vnꝙ̄ fuerīt ī mūdo fideliores ꝙ̄ illi vnde nos venimꝰ. Comes autem fernandus gundiſalui reſpōdit Amici rogo ꝙ me audiatiſ quia non reſipiſco de hoc ꝙ feci et cum ſcieritis non iudicabitis ꝙ tantum errau quia ego iui ad heremitorium ſancti petri vt viderem amicum meum fratrem pelagium. et cum acceſſi audiui ꝙ erat mortuus et oſtenderūt mihi locum vbi iacebat ſepultꝰ. Et deinde intraui eccleſiam et fudi orationem et venit ad me

predictus monachus vbi iacebaʒ dormien
do dixitq; michi exurge amice quia hora eſt
exitatus autem nihil potuit venire et ſic exi
ſtens audiui voceʒ magnam mihi dicenteʒ
de celo ſecundū intellectuʒ meum. Comes
fernāde gundiſalui ſurge vade viam tuam
quia die tercia vinces almāzor et omnē eiꝰ
poteſtateʒ reprehendit etiaʒ me quia tantū
tardabam. et ꝙ ille cuius amore pugnabaʒ
adiuuaret me et quia i heremitorio illo alia
vice fui bene conſultus ſic ꝙ deuincerem al
manzor. Jdeo nunc iterum iui vt haberem
conſilium cū illo amico meo pelagio. Et vt
ſeruarem vos oēs ne ꝓpter defectuʒ meum
erraretis quia neceſſariū eſt vobis conſiliū
dei et hoīm quia ex quo almanzor tamma-
gnum exercitum cōgregauit multū intereſt
nobis vt taliter faciamꝰ ꝙ deum habeamꝰ
pro noſtra parte. Et ideo ſimꝰ omnes boni
milites quia non poſſumꝰ fugā accipere ex
aliqua parte. Et licet velimꝰ ire i aragoniaʒ
vel nauarram vel ad omnes alios vicinos
noſtros omnibꝰ ſumus odioſi. et ſi peccatiſ
noſtris exigentibꝰ victi fuerimus omēs vin
dicabuntur de nobis et enimꝰ captiui et mi-
ſeri filijq; noſtri capientur a ſarracenis Qui
autem iacet captiuus priuatur omni bono
et vellet plus mortē ꝙ vitā cū videt ſua he-
reditati ab inimicis ſuis q̄ vobis dico vlā
bene intelligitis et ſi ꝓpter peccata nunc ſu-
mus victi nunꝙ̄ noſtra recuperabimꝰ. Dico
autem vobis ex parte mea que cogito facere
ꝙ licet ipſi vellent me accipere ad vitā ſato
te ꝙ citiꝰ occiderē meipm̄ ꝙ̄ me tradaʒ capti
uitati. Et ideo oportet ꝙ firmetis inter vos
quod quicūq; fugerit a campo vel ſe dederit
captiuitati timore mortis ꝙ ſit proditor et
cū mortuus fuerit ꝙ ſit cū iuda in inferno in
perpetuuʒ. Cum autem caſtellani audiuerit
que dixit predictꝰ comes placuit eis omnio
et omnes inierunt fedus inter ſe ꝙ ante ſe ex
ponerent mori ꝙ̄ ſe dare captiuitati Altera
ergo die de mane precepit predictꝰ comes ꝙ
omnes armarentur vt darent bellum ſarra-
cenis et ordinauit acies ſuas ſicut ei precep-
tum fuerat in eccleſia ſancti Petri mādauit
q; dono guſtio gundiſalui de ſalas et filijs
ſuis ac duobus conſobrinis comitis ꝙ irēt
in prima acie in qua fuerunt ducēti milites
Deditq; eis ſex milia peditum de mōtaneis
qui omnes erant homines veloces et valen
tes. Jn ſecunda acie poſuit pro duce donū
lupum de viſcaya cum illis de terminamya
et de hymana et de caſtella veteri de caſtro et
de aſturijs fuerunt. fueruntq; in ſumma du
centi milites et ſex milia peditum. Comes
vero fernādus gundiſalui fuit in tercia acie
et cum eo Rodericus de coma et numos de
cama et helas qui quos ipſa die comes fece
rat milites viginti etiam ſcutiferi ſui quos
etiam eadem die fecerat milites ſumma om
nium iſtius aciei fuit quinquaginta militū
et trium milium peditum precepitq; omibꝰ
predictus comes ꝙ ſi prima die nō poſſet
vincere ſarracenos cum audierint bucinam
ſuam ꝙ retraherent ſe a prelio et omnes cō-
gregarentur ſub vexillo ſuo. Poſtꝙ̄ ergo
omnes ſic ordinauit venerūt omnes in ten-
torijs ſuis et veniente nocte viderunt per ae
ra rabidum quendam ſerpentem venire ſan
guine cruentatum et quaſi vulneratuʒ emit
tentem tam fortes ahilles ꝙ nullus fuit ibi
tam audax quin timeret et tāmagnos ignes
emittebat per os ꝙ omnes de exercitu ſe vi-
debant adinuicem Cum autem hec viderēt
excitauerunt comitem qui iam dormiebat ſ;
tamen cum ipſe ſurrexit iam ſerpens ille trā
ſiret. Attendens auteʒ predictus comes po
pulum ſuum pauore perculſum quia ex illa
viſione conceperant ꝙ erant vincendi a ſar-
racenis. Precepit ꝙ omnes congregarent
ad eum. dixitq; eis. Amici iſti ſarraceni ſūt
incantatores et nigromantici et ſuis inuoca
tionibus vocant dyabolum qui pro eis fa-
cit multa pauoroſa. Aliquis autem ſarrace
nus qui iſta ſcit facere fecit illam viſionem
per aera apparere vt eos terreret tali arte ma
la. cum ergo vos ſitis homines intelligen-
tes bene debetis ſcire ꝙ diabolus nihil vo
bis facere poteſt quia bene noſcitis ꝙ do-
minus noſter Jheſus chriſtus poteſtatem
eis abſtulit. commendemus nos ergo deo
qui omnia fecit quia ipſe potentiſſimus dā
di et tollendi quicquid voluerit. et nihil pro
pter talia ſigna demus. Eat ergo quiſq; in
hoſpitium ſuum et de bono mane ſitis om
nes armati in campo. Adiuuabit enim
nos deus pater ſua pietate et de hoc ſitiſ cer
tiſſimi ꝙ vincemus eos. talibus ergo ver-
bis comitis confortati omnia ſic fecerunt et
in gallicantu ſurrexerunt omnes et audiue-
runt miſſam ſuam orauerunt ac de pe pecca

tis ſuis contriti et confeſſi fuerunt et roga/
uerunt deum ꝙ adiuuaret eos contra ſarra/
cenos. Poſt hec equitauerunt omnes
bene armati omnibus armis ſuis et cū ve/
nit aurora parauerūt acies ſuas ſicut eis mā
dauerat comes. Sarraceni ſimiliter paraue
runt acies ſuas et commiſſum eſt prelium
magnum mortuiꝙ̄ ſunt multi ex vtraꝙ̄ pte
occiditꝙ̄ predictus comes quendam regeʒ
affrice ſarracenum et impletus eſt cāpus cor
poribus mortuorum taʒ ex chriſtianis ꝗ̄ ex
ſarracenis nec alteri partium conceſſa eſt vi/
ctoria eodem die. Veruntamen expulerunt
chriſtiani ſaracenos a tentorijs ſuis et man
ſerunt ipſi illa nocte in eiſdem in quibus in
uenerunt omnia neceſſaria ſteteruntꝙ̄ per to
tam noctem armati. Altera autem die ordi
nate ſunt acies in campo ex vtraꝙ̄ pte et ve
nerunt ſarraceni contra chriſtianos magnis
vocibus acclamantes intantū ꝙ videbatur
ꝙ totus mūdus deſcendebat in profundū
chriſtiani ſimiliter audita miſſa exeuntes cō
tra eos inceperunt prelium et durauit per to
tam diem nec tamen vna pars alteram pteʒ
vincere potuit. Fuerunt et in hoc ſecūdo bel
lo etiam multi mortui ex vtraꝙ̄ parte et plu
rimi vulnerati et reuerſi ſunt chriſtiani ſuper
ueniente nocte in tentorijs ſuis ceci triſtes
et vulnerati Et prima vigilia noctis prece/
pit comes predictus vocari omnes ſuos ad
ſe dixitꝙ̄ eis. Amici rogo ꝙ ſitis fortes et
non langueatis propter anguſtias preteri/
tas. Dico eñ vobis in veritate ꝙ cras vſꝙ̄
horam nonam habetis maximū ſuccurſuʒ
taliter ꝙ vincetis bellum iſtius ſarraceni al
manzor Si ergo vultis ꝙ vincamus nos ſi
mus cras bono mane in campo omnes añ
ſolis ortum et virili animo in eos irruentes
non demus eis ſpacium quia ſatore ꝙ per
viʒ dimittent nobis campum et dico vobis
ꝙ euadere non poterint quin ſint mortui vł
victi. Ibimusꝙ̄ poſt eos et vindicabimur
de malis que nobis intulerunt. Sum enim
bene ſecurus de nobis ꝙ non erimus victi.
Citius enim nos permitteremus mori ꝗ̄
talia pati. Poſt verba comitis vnuſquiſ
ꝙ iuit in manſionem ſuam dormierunt et
quieuerunt. Surgentes autem bono ma
ne ſicut eis ꝓceptū fuerat armauerūt ſe et ſar
raceni ſimiliter ac exierunt in campuʒ vt bel
larent. Commiſſum eſt ergo duriſſimū bel/
lum inter vtroſꝙ̄ et chriſtiani ducebant ante
ſe ſignum crucis domini noſtri iheſu chriſti
orantes toto corde vt deus iuuaret eos con
tra inimicos ſuos et tam grandis erat ſonus
lancearum et ictus enſium ac aliorum armo
rum ꝙ longiſſime audiebantur et licet mul
ti chriſtianorum interiſſent de ſarracenis tñ
nō erat numer⁹ intm̄ vt hēant ꝙ enarrant vi
uentes. Et predict⁹ comes vidit ꝙ altiores
homines ſue aciei erāt mortui et ꝙ alij erāt
deordinati et triſtes et ꝙ cito poſſent deuici
ſi non ſuccurreretur. irruit in ſarracenos vi/
riliter animans ſuos ad victoriā ſʒ tot fuerīt
mortui de chriſtianis ꝙ non cogitabat iaʒ
amplius redire in caſtellam. Cum ergo eſſʒ
in maxima preſſura incepit mēte orare deuʒ
manibus pugnans et dicens. Domine ex
quo non poſſum hanc litem eradicare nolo
liberare vitam meam licet poſſiʒ quia intra
bo talem locum prelij vbi occidar qꝛ ſi eua/
derem mortem poſtmodum morerer pre do
lore videns caſtellam ſub poteſtate ſarrace/
norum. Et licet nos ſumus magni pecca
tores contra nos nolite iraſci ne velitis totā
hanc terram deſtruere eſſet etiam magnum
malum ſi perderetur terra tam honorabilis
et tam bona. O domine iheſu chriſte et qua
re non impleſtis que mihi miſiſtis nunciari
ꝙ ſcilicet ſuccurreretis in hoc bello et ſi ego
non defeci vobis quare vos deficitis mihi
et quia ſic eſt ꝙ vos non eſtis contemptus
de me in aliquam culpam ego cecidi. Reci
pite ergo hunc comitatum meuʒ in veſtra cu
ſtodia alias totum deſtrueretur radicatus.
Cum ergo comes predictus talia inter ſe et
deum loqueretur querulose licet ſemper pu/
gnans viriliter audiuit vocem quandaʒ de
celo dicentem ſibi fernande ſcias ꝙ creſcit ti
bi magnum adiutorium magnus enim ſuc
curſus accedit ad te. Cū aūt predict⁹ comes
eleuauit oculos ſuos in altuʒ et videret ꝗs
eſſet q̇ ſecum loquebatur Et ecce vidit apo
ſtolum iacobum ſtantem ſuper ſe cum mul/
titudine militum et militantibus ſplendenti
bus armis crucis ſigno inſignitis ſecundū
ꝙ ſibi videbatur qui omnes ibant poten/
tiſſime percutere ſarracenos aciebus ſuis or
dinatis. Quos cum viderunt ſarraceni timo
re magno percuſſi ſunt neſcientes quid face
rent mirabantur etiam multum vnde vene/
rant ille gentes armate et inſignite omnes

vno ſigno. Dixitqꝫ almanzor. Quid potuit hoc eſſe vel vnde potuit euenire tam magna poteſtas comiti fernando. Et cū chriſtiani qui iam erant quaſi victi viderūt apoſtolū iacobum iam fortificati ſūt et reſumptis viribus irruerūt in ſaraceno s et occiderūt multitudinem magnam eorum Alij vero terga ſunt dare coacti fugiētibus ergo ſarracenis a campo ſecutꝰ eſt eos comes p̄dictus duobus diebus et duabus noctibus et occidit plures eorum alios autē captiuauit. Quarta autem die reuerſus eſt cum gente ſua ad locum p̄dicti belli de hacinas et queſierunt chriſtianos mortuos inter ſarracenos mortuos volebat enim vnuſquiſqꝫ ducere mortuum ſuum in locum ſuum Sed nobilis comes dixit eis. nō habeo pro bono vt ponatis dolorē in locis veſtris quia plāctibus et lachrymis non poteritis aliquem eorum ad vitam reducere. Recapite ergo conſiliū meum. Ego habeo hic vnum heremitoriū qui eſt locus valde honorabilis et haberē ego pro bono ꝙ ſepelirentur ibi Ego etiā promiſiqꝫ corpus meum ibi ſepelietur cum mortuus fuero et pugnabo vt locum illum diuitijs et honore compleam feceruntqꝫ oēs iuxta conſilium comitis et ſepelierunt ibi mortuos ſuos. Dicitur nunc locus ille ſāctꝰ Petrus de arlancha vbi fuerat ille ſanctus monachus pelagius et reuerſi ſunt vnuſquiſqꝫ ī locum ſuum cum magnis diuitijs et honore:

Vincunt chriſtiani et angelus domini pugnat pro milite miſſas audiente cum deuotione

Exageſimumquintum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa annum domini nongenteſimumoctauum. Tunc mortuo ſupradicto rege ſancio et nobili comite fernando gundiſalui et regnāte ramiro tercio filio predicti regis cum comes garſias fernandi filius predicti comitis fernādi gundiſalui eſſet in caſtro ſācti ſtephani de gormatio. quē ipſe vi lucratus fuerat a ſarracenis ibi exiſtēs habuit multa bella cū ſarracenis ſed vnum ſignāter hic ānotabo propter vnū ſingulare miraculum quod ibi accidit. Dolentes enim ſarraceni de perdito caſtro quadam die venerunt in multitudine magna de gormatio ad vadum qui dicitur elcaſtaial Quod cum predictꝰ comes ſciuit exiuit ad eos cum ſuis audita vna miſſa et cōmiſſū eſt durum bellū inter vtroſqꝫ miles autem quidam predicti comitis qui dicebatur fernandus cuotobinos remanſit armatus genibus flexis in eccleſia predicti caſtri audiens alias miſſas que dicebantur a monachis quos ibi deduxerat comes a monaſterio ſancti petri de arlancha habebat enim miles ille in conſuetudine non exire eccleſiā quouſqꝫ omnes miſſe eſſent finite. Angelus autem domini eius figura in perſona armis et equo aſſumpta apparuit in bello qui tam fortiter bellauit ibidē ꝙ nullus ei ſimilis fuit. Nā iſte occidit militē illū ſaracenū qui ducebat vexillū ſarracenorū propter quod factum eradicati et victi fuerunt. ſarraceni. Reuertentibus ergo de bello cum victoria querebat comes pro illo milite fernādo cuotobinos qui tā viriliter ſe habuerat et non potens ipſum reperire in campo miratus venit in caſtrum et inuenit quomodo miles ille erat clauſus in eccleſia pre verecūdia non auſus apparere quia non fuerat in bello et ſic vocato a ſe ac cognito miraculo inuenit in lorica eius et armis ſui equi omnia ſigna ictuum que ſibi in bello dederant ſarraceni ſicut ipſi viderant et intellexerunt omnes ꝙ propter deuotionem quā ille miles habebat in auditione miſſarū deus miſerat angelū ſuū in eiꝰ effigie vt ſuppleret vicem eius in campo tempore illo et dederunt omnes propter tam manifeſtum miraculū gratias deo et virgini glorioſe.

Meritis apoſtoli ſancti Jacobi vincunt chriſtiani percuſſis grauiſſima infirmitate ſarracenis.

Exageſimumſextum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini nongenteſimotrigeſimotercio. Tunc quidam rex ſarracenorū cuius nomen alidraxi cū multitudine paganorum intrauit regnum portugalie et peruenit deſtruēdo quicquid inuenire poterat

vſqꝫ ad ſanctum iacobum. Sed propter ho
norem apoſtoli iacobi cum chriſtiani reſiſte
re non poſſent bellauit deus contra ſarrace/
nos percuſſit enim deus omnes ſarracenos
quadam infirmitate grauiſſima ſic ꝙ oīs
perierunt intantum ꝙ nō remaneret qui no
ua aliorum nunciaret in terra ſua: Eodem
anno infirmatus fuit rex ramirus tercius et
mortuus eſt in ciuitate legionen̄. regnauit
xv. annis et ſucceſſit ei in regno donus be
rmundo filius regis ſancij cōſobrinus regis
predicti ramiri.

Vincunt chriſtiani per regem bermundo
et iterum a ſarracenis vincuntur eodem bel
lo per almanzor.

Exageſimumſeptimum bellum in
ter ſarracenos et chriſtianos accidit
anno domini noningenteſimotrice
ſimoquinto Tunc almanzor videns diſcor
diam magnam inter chriſtianos congrega/
uit exercitum ſuum magnum ſarracenorū
et chriſtianorum qui cum eo ſe defederaue/
rant et intrauit terram chriſtianorum. Ince
pitqꝫ deſtruere prouincias legionis et caſtel
le et nauarre. chriſtiani autē erant ſic diſcor/
des ꝙ nullus erat qui alterum vellet adiu/
uare et intantum proceſſit illa vice ꝙ a fluie
dorij quod erat tunc ſignum diuiſionis int̄
ſarracenos et chriſtianos peruenit deſtruen
do vſqꝫ ad flumen quod dicitur eſtolam et
ibi fixit tentoria ſua. Quod cum ſciuit rex
bermundo exiuit contra eum cū exercitu ſuo
bellauitqꝫ cū eo viriliter et mortui ſunt plu
rimi ſarraceni Peruenit rex bermundo bel
lans et occidens vſqꝫ ad tentorium alman
zor Quod cum vidit almanzor iratus vehe
menter proiecit in terram pileum aureum
quod ferebat in capite ſecundum morem
ſarracenorum in ſignum corone Erat
enim conſuetudinis ſaracenorum regum
mittere in terram predictum pileum in ſi/
gnum magni doloris et ire reſpectu ſuorū
quia non vincebant inimicos: Quod vi
dentes ſarraceni reſumptis viribus irruerūt
viriliter in chriſtianos in tantum ꝙ ſecuti
ſunt eos vſqꝫ ad portas ciuitatis legionen̄.
et poſt paucos dies ceperant ciuitatem niſi
fuiſſet multitudo pluuiarum hyemis propt̄
quam neceſſario habuit recedere almanzor
et ſic reuerſus eſt in ciuitate cordubeū. cum
diuitijs et honore.

Vincunt ſarraceni et capitur ciuitas legio
nen̄. per almanzor.

Exageſimumoctauum bellum int̄
ſarracenos et chriſtianos accidit an
no domini noningenteſimotriceſi/
moſexto. Tunc ſupradictus almanzor ve
nit cum multitudine graui et obſedit predi/
ctam ciuitatem legionen̄. et tanta fuit violē
ta expugnatio vrbis ꝙ confregit murum in
duabus partibus ſcilicet ex parte occidentis
et ex parte meridiei Comes autem galetie
guilhelmus gundiſalui qui ibi venerat ex
regis precepto vt defenderet ciuitatem iace/
bat tunc in lecto multum infirmus et cum
ſciuit ꝙ murus erat ruptus in duplici par/
te fecit ſe armari omnibus armis et deferri
in lecto ad locum vbi murus erat magis cō
fractus quia ibi erat maior preſſura et peri/
culoſior locus hoc autem ipſe faciebat vt
ibi occideretur anteꝙ videret confractionē
ciuitatis. Ipſe ergo iacens in lecto tribus
diebus defendit locum illum ruptū et mor
tui ſunt plures ex vtraqꝫ parte ſed finaliter
occiſus eſt ibi et ſtatim capta fuit ciuitas. et
precepit almanzor ꝙ frangerentur omnes
porte ciuitatis et ꝙ deſtruerētur turres que
erant ibi ex marmoribus mirabiliter fabri/
cate. Et cum predictus almanzor deſtructa
ciuitate voluit intrare monaſterium mona/
chorum ſancti claudij extra muros vrgens
cum calcaribus equum ſuum non potuit ip
ſum mouere ab eodem loco ſed equus ibi
crepuit medius propter quod predictus al/
manzor deſtitit a deſtructione predicti mo/
naſterij et dedit ibi multa donaria ſecundū
ꝙ in eodem conuentu preſente illuſtriſſimo
rege enrico qui nunc regnat a priore eiuſdē
audiui. Aſſerebatqꝫ ſe vidiſſe de donarijs
illis que dederat almanzor propter predi/
ctum miraculum et reuerſus eſt almāzor cor
dubam cum magnis diuitijs et honore.

Vincunt ſarraceni et occiduntur prodito

rie ſeptem infantes de lara.

Sexageſimumnonum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa predictum tempus. Tunc quidā miles qui dicebatur rodericus belaſquas finxit ſe facere bellum ſarracenis velle et occulte tractauit cum almanzor quomō morti traderet ſeptem fratres qui dicebantur ſeptē infantes de lara cum eorum patre gundiſaluo guſtios qui erant fortiſſimi bellatores qui eo tempore reperiri poterant in mundo. Cauſa autē quare ipſos tradidit morti fuit vindicatio de aliquibus iniurijs quas vxor ſua et ipſe ſe reputabant recepiſſe ab eis. Deduxit ergo eos ſuis verbis blandis proditorie cum exercitu magno vſqꝫ in campum de almenara et p̄miſit illos infantes vt depredarentur campum. Ipſi vero habebant ſecum ducentos milites ſuos qui exeuntes ſubito apparuit multitudo innumerabilis ſarracenorum veniens ſuper eos et factum eſt prelium magnum ſic ꝙ interfecerūt multos ex ſarracenis. ſ; de chriſtianis mortui ſūt in illo certamine illi ducenti milites ſic ꝙ n̄ remanſerunt niſi ſeptem infantes predicti. Et cum viderunt ꝙ ibi nihil reſtabat niſi vincere vel mori commendauerunt ſe deo et inuocauerunt apoſtolum Jacobum et irruerunt virili animo in ſarracenos interfecerūt plures ex eis ſic ꝙ nullus erat qui ante auſus eſſet expectare eos. ſ; tanta erat multitudo ſarracenorum ꝙ pre laſſitudine retraxerunt ad quendam collem vt abſtergerent facies ſuas a pulueribus. et cum ibi perueniſſent inuenerunt ꝙ vnus eorum deficiebat ſcꝫ fernandus gundiſalui qui in bello mortuus fuit propter cuius mortem nimiuꝫ doluerunt. Exiſtentes ergo ibi habuerunt verbum ſuum cum ſarracenis petētes treugas quouſqꝫ nunciarent predicto roderico belaſquas ſi vellet eos iuuare et conceſſerunt eis. Miſerunt ergo didacum gundiſalui ex eis ſed nihil potuit obtinere. Reuerſ⁹ ergo ad fratres ſuos narrauit eis crudelitatem illi⁹ proditoris et factum eſt ꝙ mille equites q̇ erant cum predicto roderico belaſquas mouerunt ſe vt venirent et ſuccurrerent infantibus. Sed cuꝫ cognouit ꝓditor ille qui erat eoꝝ capitaneus verbis ſuis fallacibus impediuit aduentum eorum non tamen ſic potuit impedire quin triceti illorum tranſirēt ad eos animo moriendi vel viuendi cū eis videntes proditionem ſui capitanei. Juncti ergo illis irruerunt ſecūdo in ſarracenos et factum eſt prelium aſperrimum tale quale nunq̄ quis audiuit in tam paruo numero et tanta fuit cedes ſarracenoruꝫ ꝙ anteq̄ aliquis eorum occideretur perimerunt vltra duo milia ſaracenorum. Sed finaliter bellando intra multitudinem tam grauem mortui fuerunt illi triceti milites et remanſerūt ſoli predicti ſex infantes et tam feſſi erant ꝙ iam non poterant leuare brachia enſibus ſuis. Cum autem viderunt eos ita feſſos capitanei ſaracenorum. ſcilicet viara et galue propter eorum ſtrenuitates traxerunt eos a p̄ſſura belli et duxerunt eos ad tentoria ſua et fecerunt ꝙ deponerentur arma eorum dederuntqꝫ eis ad comedendum panem et bibendum vinum. Sed cum proditor ille rodericus belaſquas hoc cognouit miſit nuncios ſuos capitaneis illis dicēs. ꝙ ipſi malefaciebant concedentes vitam talibus hominib⁹ ſicut illis et ꝙ de hoc poſſet eis malum euenire. et ꝙ ſi ſic facerent ꝙ ipſe nō rediret amplius in caſtellam. ſ; iret ad almanzor et faceret ꝙ caperentur ab eo. timentes ergo illi ne aliquid malum eis eueniret ab almanzor excuſantes ſe ab infantibus propter hoc reduxerunt eos cum armis ſuis. ſicut primo erant in campum vbi primo fuerant quos cum viderunt ſarraceni pulſatis atamboribus ſuis irruerunt in eos in tanta multitudine ſicut cadit pluuia de celo et factum eſt prelium crudelius q̄ prius fuerat ſic ꝙ breui tempore occiderūt duo milia et lx. et vltra ſarracenos ſicut narrat hyſtoria. Et inter ceteros frater minor qui dicebatur gundiſaluus gundiſalui terribiliora et mirabiliora ſuper alios faciebat. ſ; tanta erat multitudo ſaracenorum ꝙ non potuerunt eos tollerare. et intantum feſſi erant ꝙ nullo modo poterant iam moueri nec equi eoꝝ. Et licet amplius bellare voluiſſent armis carebant quia iam confracte enſes eorum. Cum ergo ſaraceni viderunt ꝙ non habebant arma occiderunt equos eorum et ceperunt eos et expoliantes eos armis ſuis decapitauerūt eos vnū p⁹ alterū ſic̄ nati fuerāt i oculis p̄dicti ꝓditoris roderici belaſquas

Et cū peruenerunt ad gundiſaluū qui erat minor eorum videns omnes fratres ſuos ante ſe decapitatos concepto grandi dolore reſumpſit vires et quodam pugione quod habuit in manibus irruit in illum qui deca/pitauerat fratres ſuos percuſſitq; ipſum in gutture et mortuus eſt cepitq; ſubito eius enſem et occidit cum eo vltra.xx. ſaracenos vt narrat hyſtoria. Captus eſt finaliter et decapitatus eſt ibi. Ecce quid fecit proditor ille ſed poſtmodum hec proditō notabiliter fuit vindicata quia quidam filius patris eoruȝ quem habuit in quadam ſaracena qui dict⁹ fuit mudarra guȝdiſalui poſtmoduȝ occidit illum et.xxx. milites eius cum eo et vxorem eius ignibus cremauit ſicut plenius continetur in generali hyſtoria hyſpanie.

Vincunt ſaraceni et comburitur ciuitas ſancti Jacobi ab almanzor et deducuntur campane ad meſquitam cordubenſem. pro lampadibus in ſignum victorie.

Septuageſimuȝ bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini noningenteſimoquadrageſio quinto. Tunc almanſor congregauit exercitum magnum et intrauit prouinciaȝ que dicitur portugalia deſtruxitq; villas et caſtra loca et cum peruenit ad mare pertranſiit et deſtruxit terram galecie et peruenit vſq; ad ciuitatem ſancti iacobi quam combuſſit intra vitq; ſine timore vbi iacebat corpus beati iacobi vt confringeret eius monumentū. Sed factus fuit quidam ſonus terribilis circa eū quo territus fuit. Veruntamen accepit campanas minores quas ſecū deduxit in ſignū victorie quas poſuit pro lampadib⁹ in meſquita cordubeñ. vbi magno tempore ſtetetunt. Sed ante ꝙ almanzor recederet de terra illa percuſſ⁹ fuit ille cū exercitu ſuo a deo propter peccatum preſumptōnis et feditatū quas fecerat in eccleſia ſancti Jacobi quadam terribili et fetida infirmitate quam dicunt media deciarea ſic ꝙ q̄ſi oēs ſui exercitus fuerunt ibi mortui et confuſi et qui euaſerunt poſtea mala morte ſalicet ſubitanea finiuerunt. Et cum hoc ſciuit rex beriundo miſit plures gentes ad montana vbi ſe eleuauerant ſarraceni remanentes et omnes ibi occiſi ſunt ſic ꝙ vnus ex eis non remanſit et almanzor reuerſus fuit in terram ſuam cum paucis.

Vincunt chriſtiani perempta multitudine ſarracenorum per comitem caſtelle Garſias fernandi.

Septuageſimumprimum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini noningenteſimoquadrageſimoſeptimo. Tunc quidam ſarracenus qui dicebatur abdemeliquefilius almanzor congregauit exercitum ſuum vt percurreret et deſtrueret terram chriſtianorum: Qui perueniens vſq; ad ciuitatem legioñ. deſtruxitq; quecunq; reliquerat almanzor pater eius tam in muris ꝙ in turribus vſq; ad pauimentum vt non poſſent amplius illud edificare chriſtiani. Sed ſupradictus comes caſtelle garſias fernandi venit viriliter contra eum cum multitudine militum et peditum qui fecit predictum ſarracenum eleuari a predicta ciuitate. ſecutuſq; eſt eum fugientem et interfecit plures ſarracenos ſic ꝙ ille ſarracenus cum magna pena et periculo reuerſus eſt in ciuitateȝ cordubeñ. nec amplius auſus fuit attemptare percurrere terrā chriſtianorum.

Hoc bello vincunt chriſtiani mortuo almanzor ac peremptis innumerabilibus ſarracenis per regem beriundo.

Septuageſimumſecundum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini noningenteſimoquadrageſimooctauo. Tunc ſupradictus rex legionis donus beriundo videns mala que ſarraceni continuo inferebant chriſtianis ſcripſit regi garſie nauarre et predicto comiti caſtelle garſie gundiſalui. et propter fidei et ſalutem patrie confederati ſunt contra ſarracenos et produxit exercitum ſuum magnum. Rex predictus beriundo et licet infirmus eſſet fecit ſe deduci in lecto cui coniunctus eſt predictus comes cum militia ſua. Rex predictus garſias non venit in pſona ſed tamen miſit exercitum ſuum. Omnes ergo predicti coniuncti ſunt in quodaȝ loco prope ſeriam qui dicitur arabice canātaaſor quod noſtra lingua dicitur arcamboum.

Almanzor etiam de quo ſupra dictum eſt ꝑ
traxerat exercitum ſuum magnum et intrās
per caſtellā deſtruxit quicquid inuenire po
terat. Cum ergo peruenit ad eos habuit cū
illis prelium ſuum magnum quod durauit
per totam vnam diem vſqꝫ ad noctem ſic ꝙ
vna pars alterā deuincere nō poterat. mor-
tui tamen ſunt ex parte ſarracenorum quaſi
ſine numero et dimiſſum eſt bellū propter
noctem ſuperuenientem alias ibi fuiſſet cap
tus vel mortuus almanſor. Cum ergo vi-
dit predictus almanzor deſtructionem gen-
tis ſue non fuit auſus expectare bellum ſe-
quentis diei et fugit de nocte. cūqꝫ perueniſ-
ſet ad locum qui dicitur bolgaccorax pre do
lore et triſtitia infirmatus eſt nec vltra āpli⁹
comedit et bibit et ſic mortuus ē ſepultuſqꝫ
eſt in medina celi. Rex autem predictus cū
omnibus alijs chriſtianis ſequenti die pa-
rauerunt acies ſuas ad bellandum cogitan
tes ſarracenos ſtare in tentorijs ſuis et cum
hora diei ſpectarent et nullum ſarracenū in
uenerunt acceſſerunt ad eorū tentoria et ex-
poliauerunt campum. Comes vero garcbi
as fernandi ſecutus eſt ſarracenos qui tot
ex eis interfecit ꝙ paucíſſimi remanſerunt
viui et reuerſus eſt cū multitudine captiuo
rum. Sic ergo peruerſus ille almanzor qui
ſepe in bellis cōtra chriſtianos fuerat victo
rioſus miſerabiliter illa die a xpianis fuit
victus et mortuus. Illa autem die qua al-
manzor fuit victus et mortuus fuit viſus q̄
dā homo ſub figura paſtoris in litore gal
daquenir. Clamans ac magnum planctū
faciens. Dicebat enī primo in arabico et de
inde lingua caſtellana. Incanantarazor ꝑ-
didit almanzor poteſtatem et faſtum ſuum
ac letitiam. Corduben. autem quando vo
lebant ire ad illum hominem et ab eo quere
re quis erat et cur plorabat eleuabatur ante
oculos eorum et non videbant eum. Iterū
apparuit in alio loco dicens in lingua nr̄a
en canantarazor perdio almanzor elātabor
Creditur ꝙ ille dyabolus in figura homis
qui dolebat de deſtructione ſarracenorū ꝓ
pter mala que inferebāt chriſtianis ſub du
ce peſſimo almanzor. Sequenti anno mor-
tuus eſt feliciter predictus rex beremūdo et ſe
pultus eſt in ciuitate legionen. in eccleſia ſā
cti iohānis baptiſte regnauit. xxvij. annis.
Et ſucceſſit in regno rex alfonſus quintus
filius eius et incepit regnare cum eſſet etatis
quinqꝫ annorum.

Hoc bello vincunt ſarraceni et capitur ci-
uitas Abulen. moriturqꝫ in carceribus co-
mes Garſias fernandi.

f Eptuageſimūtertiū bellum inter
ſarracenos et chriſtianos accidit
anno domini nongenteſimoquinquage-
ſimonono. Et regnante in regno legionis
alfōſo quinto predicto Tunc propter diſcor
diam magnam inter predictum comitē gar
ſiam fernandi et filium eius ſaucium ſarra-
ceni congregauerunt exercitum magnū et
venerunt vt percurrerent terram chriſtia-
norum ceperuntqꝫ abulam que tunc popu
lata fuerat. Deinde venerunt boromam et
ſanctum Stephanum deſtruxerūt. Deſtru-
xeruntqꝫ villam et per totam illam terrā cru
deliter occidebant chriſtianos. Cum autē
predictus comes ſciuit amaram deſtructio
nem non potuit ſuſtinere. et licet gentes ſue
eſſent diuiſe inter ſe et filium eius propo-
ſuit mori pro defenſione patrie. Venit er-
go viriliter contra ſarracenos bellauitqꝫ cū
eis animoſe. ſed deo permittēte victus fuit
in bello et captus a ſarracenis. ſed paucis
elapſis diebus mortuus eſt in carcerib⁹ de
vulneribus que receperat in bello et ſucceſ
ſit in comitatu caſtelle predictus filius ei⁹
ſaucius qui poſtmodum optime defendit
terrā ſuam et lucratus eſt penāfial et ſepul-
uedam maderuelum montejon et recupera
uit gormacium et ſanctū ſtephanū et oxo-
mā que perdita fuerant cum eius pater
eſſet in carcere Iſte fuit primus qui dedit li
bertatem militibus caſtellanis ꝙ non con-
tribuerent nec irent in exercitū niſi dominus
daret eis ſolidum ſuum quia ante contribu
ebant et ibant in exercitu ſine ſolidata. soldada

Bello. lxxiiij. vincunt chriſtiani per regē
alfonſum quintum et vindicatur mors co-
mitis Garſie fernandi.

Eptuageſimūquartū bellū inī ſar
racenos et xpianos accidit āno dn̄i

noningenteſimo ſeptuageſimo tercio Tunc predictus rex Alfonſus quintus et comes caſtelle ſaucius non potentes ſufferre iniuriam quam fecerant ſarraceni in occaſiõe comitis garſie fernandi congregauerunt exercitũ magnum vna cum adiutorio nauarrorum propter fedus quod inierat pater regis alfonſi cum eis et peruenit ad regnum toleti comburens et deſtruens quicquid inuenire poterat. Et pertranſiens inde peruenit vſqꝫ ad ciuitatem cordubeñ. depredãdo et deſtruẽdo gladio et igne quicquid inuenire poterat. Quod videntes ſarraceni vt eos dimitteret in pace dederunt ei magnũ thezaurum et plurima dona. Similiter rex toleti et cordubeñ. et reuerſi ſunt in terram ſuam vindicata morte predicti comitis et cũ magnis diuitijs et honore. Predictus rex alfonſus quintus reedificauit muros et turres ciuitatis Legioneñ. que deſtruxerat almanzor et fili⁹ ei⁹. regnauitqꝫ. xxvij. ãnis. et mortuus eſt in portugalia Congregauerat enim exercitum ſuũ magnum ex deſiderio ſeruiendi chriſto. et iuerat in predictam terraꝫ vt caperet villam illam que dicitur viſeo que tunc erat ſarracenorum. et cum die quadam in armis reſpiceret hincinde murũ vt videret portam debiliorem ad conquirendum percuſſ⁹ fuit ſagitta in ſpatulis et ſentiens ſe vulneratũ ad mortẽ facto teſtamẽto et perceptis ſacramentis feliciter migrauit ad dominuꝫ et ſepultus eſt in ciuitate legioneñ apud patrem ſuum ſupradictum. Regnauitqꝫ pro eo filius eius donus beriundo tercius.

Uincunt chriſtiani et liberatur Pampilona a manibus ſarracenorum

Eptuageſimumquintum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa idem tempus Tunc enim tempore yemis venerũt ſarraceni in multitudine graui vt caperent et frangerent ciuitatem pampilone. Rex autem ſaucius nauarre ſtabat tunc vltra portus qui dicitur derontes valles et cum ſciuit doluit vehementer et collecto exercitu ſuo diſpoſuit ſe magno periculo propter niues magnas que erant in partibus illis. Et cum vidit ꝙ aliter trãſire non poterat fecit abarcas de corijs crudis loco ſotularium pro ſe et pro omni gente ſua et ſic tranſiuit portus de nocte ſine aliquo damno. licet cum magna pena et propterea dictus fuit poſtmoduꝫ rex ſauci⁹ abarca. Cum ergo fuit mane apparuit ſubito irruens ſuper ſarracenos qui obſeſſam tenebant ciuitatem et tot interfecit ex eis ꝙ vix remanſit qui poſſet renunciare in partibus ſuis que acciderent ibidem. Iſte rex ambulans cum ſuis abarcis fecit multa bella cuꝫ ſarracenis et conquiſiuit multa loca in celtiberia et in carpentania que vſqꝫ in hodiernum diem dicuntur doni ſaucij abarca. Regnauit. xxv. annis et ſucceſſit ei in regno nauarre filius eius donus garſias tremeroſ⁹ ſic dictus quia cum ingrediebatur bella tremebat valde in principio licet poſt ingreſſũ eſſet fortiſſimus miles qui dictus fuit abarca ſicut pater. Quo mortuo ſucceſſit ei in regno filius eius dictus ſaucius maior. Hic duxit in vxorem dominam eluiram filiam comitis ſaucij caſtelle ex qua habuit duos filios quorum vnus fuit dictus donus garſias et alius donus fernandus. Quorum pater non remanente prole infantis garſie filij comitis ſaucij caſtelle cepit comitatuꝫ caſtelle ex parte vxoris ſue. Et ipſo mortuo donus fernandus filius eius qui duxerat in vxorem dominam ſauciam ſororem regis legionis doni beriundi de quo ſupra dictũ eſt de eius conſenſu in eius nuptijs ductus eſt rex caſtelle. Rex autem predictus donus beriundo regnauit in regno legionis decem annis et mortuus eſt in quodam bello qđ accidit ſibi cum predicto rege fernãdo et fratre eius rege garſia nauarre quod bellũ fuit celebratum prope Cariorem in quodam loco qui dicitur nantada in valle tamaron ſicut plenius ꝯtinetur in generali hyſtoria hyſpanie. et ſepult⁹ eſt in ciuitate legioneñ. cũ vxore ſua domina Theraſia. Quo mortuo predictus rex fernãd⁹ collecto exercitu ſuo iuit legionem et obſedit eam et finaliter recept⁹ eſt in regeꝫ legionis quia ei pertinebat et ſic coniuncta ſunt iſta duo regna et ipſe dictus rex caſtelle et legionis et vocatus fuit rex fernandus magnus.

Uincunt chriſtiani et capiuntur quinqꝫ reges ſarracenorum per rodericum

Eptuageſimumſextum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimo. xvi.

Regnante in regno caſtelle et legiōis ſupra
dicto rege fernando magno. Tunc excitauit
deus quendam virum ſibi dilectū et armis
ſtrenum dictum rodericum de viuar. Iſte
fuit filius cuiuſdam nobilis militis qui di
cebatur Nunius laynes quez genuit ex vxo
re ſua legitima teraſia Nunens filia comi
tis Nunī aluaroſ de maya. lʒ aliqui alia aſ
ſerant tamen hec eſt rei ueritas ſicut patet in
cronica predicti regis fernandi magni. Cū
ergo ingrederentur eo tēpore quinqʒ reges
ſarracenorum vt percurrerent caſtellam tran
ſierunt ſuper ciuitatem burgeñ. ad montes
doca et percurrerunt ville foratum et ſanctū
dominicum delacalſada et lucromū et nay
aram totamqʒ illam terrā et extrahebat ma
gnam prīſam captiuorum beſtiarum gregū
et armentorum. Cum ergo ipſi irent cum tā
grandi preda predictus rodericus conuoca
uit totam illam terram et dedit illis ſaltum
in montibus doca. bellauitqʒ cum eis et de
uicit eos cepitqʒ predictos quinqʒ reges vi-
uos et cepit totam predam ſuam ac cum il-
lis captiuis regibus et cuʒ tota preda venit
ad matreʒ ſuā et diuiſit ſpolia nobilibus et
omnibus alijs qui fuerunt cum eo in bello
et facta eſt leticia magna ac laudauit deum
propter victoriam et mercedem quam ſibi
fecerat. Dixitqʒ non habeo pro bono tenere
reges captiuos. ſed habeo pro bono libera
re eos vt vadant libere in terraʒ ſuam. Sol
uit ergo illos quinqʒ reges ſarracenos. et p̄
cepit ꝙ abirent ſʒ et ipſi regratiati ſunt ꝑpter
tantum beneficium venienteſqʒ in terram
ſuaʒ benedicebant ei et miſerūt ei parias co
gnoſcentes ſe volūtarie ſuos eſſe vaſallos.
Hic rodericus peregrinans in ſanctum iaco
bum recepit beatum Lazarum ſub ſpecie le
proſi in ſocietate ſua in mēſa et lecto quem
inuenit iacentem in luto in via. horrētibus
ergo omnibus qui cum eo erant nocte illa
qua ſecum fuit in lecto cum dormiret roderi
cus inſufflauit ille leproſus flatu magno p
ſpatulas roderici ſic ꝙ flatus ille peruenit
vſqʒ ad pectus et euigilans non inuenit le-
proſum illum apud ſe. nec amplius eum vi
dere potuit. licet a lecto ſurgeret et eum dili
genter quereret. Reuerſus ergo ad lectum et
luminaribus incenſis cum diligenter cogi
taret in his que ſibi illo leproſo acciderant
poſt paululum Ecce apparuit vir quidē al-
bis indutus veſtibus qui dixit ei. Roderi-
ce dormis. Tunc reſpondit et dixit. nō dor
mio. ſʒ qs es tu qui cū tāta claritate et odo
re venis. Tunc ille reſpondit. ego ſum ſan-
ctus lazarus quem tu recepiſti et cui multa
bona feciſti ſub ſpecie gaui ex dei amore et
propter honorem et bonum quod mihi fe-
ciſti concedit tibi deus vnum magnum do
num ꝙ cum flatus ille quē ſentiſti tibi eue
nerit. ſcias pro certo ꝙ omnia que incepe-
ris in bellis vel alias omnia feliciter cō
ſummabis. Tuus honor creſcet de die in
diem et erit timor tuus ſuper ſarracenos et
chriſtianos ſed et inimici tui tibi nunꝙ no
cere poterunt morieris morte honorabili
nunꝙ eris victus ſed ſemper victor exiſtēs
quia deus concedit tibi ſuam benedictio-
nem. fac ergo ſemper bonū. et ſic diſparuit.
Ille autem ſurgens a lecto genibus flexis
in terra fudit orationem ſuam ad deū gra
tias immenſas agens propter tanta bene-
ficia ſibi largita. Hic poſt peregrinationem
ſuam intrauit in campum cū Martino gun
diſalui deficit et occidit cuʒ propter ꝙ lucra
tus eſt ciuitatem calaguritanam pro rege
fernando quia erat queſtio ſuper eadem in
ter predictum fernādum regem. et regem ra
mirum arragoni cuius eſſet et facta eſt con-
cordia inter eos ꝙ illi duo milites pugna-
rent et parti victoris ciuitas concederetur

Hoc bello vincunt chriſtiani et occiditur
alymaymon rex ſarracenorum.

Eptuageſimumſeptimum bellū
inter ſarracenos et chriſtianos acci-
dit anno domini milleſimo decimonono.
Tunc rex garſias nauarre et rex ſarracenorū
Alymaymon congregauerunt exercit⁹ ma-
gnos et in loco qui dicitur recumaſeta factū
eſt prelium magnum et mortuis plurimis
ſarracenis victus eſt rex alymaymō et mor
tuus in bello a predicto rege garſia.

Chriſtiani vincunt per rodericum de vi-
uar peremptis plurimis ſarracenis.

Septuageſimumoctauū bellum inter ſarracenos et xpianos accidit anno domini Milleſimo.xxvij. Tunc cum ſupradictus rex fernādus magnus eſſet in galecbia venerunt ſarraceni cum exercitu magno vt conquererent extrematuram. gentes vero illius terre miſerunt veloces nuncios predicto roderico viuar vt eis ſuccurreret qđ cum audiuit non detinuit ſe ſed miſit ſtatim pro parentibus et amicis ſuis et venit cōtra predictos ſarracenos qui deducebāt predā magnam captiuorum gregū et armentorū et inuenit eos inter acbenſiam et ſanctuꝫ ſtephanum de gormatio Irruit ergo in eos viriliter animo et commiſſum eſt bellum campale aſperrimū vbi plurimi ceciderunt ſarraceni. Deuicitqꝫ ſarracenos et ſecutus eſt fugiētes per ſeptem leucas occidēdo et vulnerando eos et reuerſus eſt honoriſice cum tota pda quam ducebant ſarraceni et tot fuerunt ſpolia cāpi in eo ꝙ valuit. quita pars fuit ducentorū equorum. et valor centum miliū marcarū argentei que omnia diuiſit ſine cupiditate bellatoribus ſuis et reueſus eſt in terram ſuam cum diuitijs et honoribus.

Hoc bello vincunt chriſtiani per regē fernandū magnū et capitur viſeū

Septuageſimumnonū bellum inter ſarracenos et xpianoſ accidit anno domini Milleſimo.xxxiij. Tunc predictus rex fernandus magnus congregauit exercitum ſuum magnum et iuit ꝯtra ſarracenos portugalie et merdie et baday⁹ quia omia hec tunc poſſidebāt ſarraceni et cepit virib⁹ ceam et guncam que ſunt in portugalia et plura alia caſtra que erant circumcirca. et licꝫ in illis remanerent ſarraceni ꝑ vaſallis ſuis fortalicia tñ ſemper permanſerunt in regis poteſtate et obſedit viſeum vbi mortu⁹ fuerat rex alfonſus ſocer eius ex ſagitta de quo ſupradictum eſt et in tanta preſſura tenuit eā obſeſſam ꝙ cepit eam et cepit illum ſarracenum qui interfecerat ſagitta regem alfonſuꝫ Extraxitqꝫ oculos eius et preſcidit eiā ei⁹ manus et pedes. In his rodericus ſupradictus fuit ſtrenuiſſimus miles.

Vincunt chriſtiani et capitur lameguꝫ et plura alia loca per fernandum magnum

Octuageſimū bellū inter ſarracenos et xpianos accidit āno domini milleſimo.xxxiij. Tunc ſupradictus rex fernandus magnus cōgregato exercitu ſuo iuit ſuper lamegum et licet ciuitas eſſet fortiſſima ſtatim tamen obſedit eam et tot ingenia ac caſtra lignea poſuit circunquaqꝫ et tamfortiſſime conqueſtauit eam ꝙ vi armorum cepit eam inqua inuenit multitudinem diuitiarum et cepit captiuos omnes ſarracenos quos intus inuenit quorum maiorem partem retinuit pro edificatione eccleſiarum que proſtrate fuerant et poſt hec iuit ſuper caſtrum ſancti martini quod iacet ſuper riuum de malua et cepit eum ac deinde obſedit terraſam et cepit eam. Reuerſuſqꝫ eſt in terram ſuam cum diuitijs et honore.

Iſto belllo vincunt chriſtiani et poſt ſeptem annos capitur conubra per regem fernādum magnuꝫ aperiente ſancto Jacobo portas ciuitatis.

Octuageſimumprimū bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimo.xxxv. Tūc predictus rex fernandus magnus congregato exercitu ſuo voluit habere conubram et conſilio predicti roderici de viuar peregrinatus ē in ſanctum Jacobum dixit enim ſibi ꝙ deus iuuaret eum ad capiendum illaꝫ et inſuper quod in reditu volebat ꝙ eum faceret militem et ꝙ credebat ſe recepturum militiaꝫ cōtra conubram. Acquieuit ergo illuſtris rex conſilio eius multas elemoſynas per viam diſtribuens et manſit ibidem in oratione tribus diebus petens a deo adiuuari in eoꝙ deſiderabat meritis apoſtoli iacobi. Venit ergo poſt hoc cuꝫ exercitu ſuo magno et obſedit conubram poſuitqꝫ ingenia et caſtra lignea circunquaqꝫ ſed villa erat tamfortis et tammagna ꝙ ſepteꝫ annis ſtetit in eius obſidione et propter tantam dilationem temporis et inopiam victualium iam volebāt chriſtiani dimittere obſidionem. ſed monachi cuiuſdam monaſterij qui vſqꝫ in hodiernum diem dicitur laruano viuētes de labore manuū ſuaꝝ ex lōgo tpe fecerāt magnaꝫ

prouiſionem victualium ſecrete habebant
enim multitudinez tritici et ordei milij et le
guminum ſentientes ergo ꝙ rex volebat re
cedere venerunt velociter ad regem et dixe⸗
runt ei ꝙ non amoueret obſidionem. quia
ipſi darent cibaria ex his que longo tempo
re congregauerant et factum eſt ſic. Nam de
derunt ſufficientiam exercitui quouſqꝫ ſarra
ceni deficiebāt fame. fames ergo et pugna
ſine intermiſſione deduxerunt ſarracenos
ad hoc ꝙ venerunt et procidentes ante regē
fernandum petierunt pro mercede ſolam vi
tam et ꝙ darent ei villam et omnia bona q̄
habebant. Pius ergo rex conceſſit eis vitaz
et ipſi dederunt ei villam quadam die dñi⸗
ca hora tercia. Sed interim ꝙ predictus rex
erat in predicta obſidione. accidit ꝙ quidā
epiſcopus grecie dictus Aſſianus peregri⸗
natus eſt in ſanctum iacobum et cum eſſet
ibidem audiuit ab hominibus ciuitatis ꝙ
ſanctus iacobus apparebat ſicut miles in
bellis xpianorū ſuccurrens eis quod verbū
diſplicuit ſibi et dixit non vocetis cum mili
tem ſed piſcatorem. Et cum in hoc pertinaci
ter permaneret placuit deo ꝙ eidē dormien
ti apparuit ſanctus iacobus portans in ma
nibus quaſdam claues et dixit ei hylari vul
tu tu tenes in deriſum ꝙ me dicunt militem
xpiani et aſſeris ꝙ nō ſuz miles. Ideo nūc
veni ad te vt hoc tibi oſtēdā nec āplius du
bites de militia mea qꝛ ſū miles iheſu xpi
et adiutor chriſtianorum contra ſarracenos
et cum hoc diceret traditus eſt ſibi equus
albiſſimus in quam apoſtolus aſcendit ar
matus omnibus armis mirabiliter ſplen⸗
dentibus ad modū militis et dixit ei ꝙ vo
lebat ire in adiutorium regis fernandi qui
iacebat ſuper conubriaz iam ſeptem annis
eam obſidentem et vt ſis magis certus dico
tibi ꝙ cuz his clauibus quas in manibus
teneo cras hora terciarum aperiam ei por⸗
tas ciuitatis conubre et dabo eam regi fer⸗
nando quibus dictis diſparuit. euigilans
ergo a ſomno predictus epūs aſſyanus ho⸗
no mane conuocauit clericos et omnes ha
bitantes in ciuitate. dixitqꝫ eis que viderat
et audiuerat diem et horam ſignatā apertio
nis conubre et ſicut dixit veridice ſic repertū
eſt. Et tunc predictus rex cepit predictam ci⸗
uitatem et fecit militem predictū rodericuz
de viuar in maiori meſquita conubre cingē
do ſibi enſem et dādo ei pacem in ore et fuit
vocatus ruidas et reuerſus ē rex per ſanctuz
iacobum in terram ſuam cum honore:

Vincunt xpiani et capiuntur ac deſtruū⸗
tur plurima loca per regem fernandum ma⸗
gnū et efficitur tributarius rex toleti.

Etuageſimumſecundum bellū in⸗
ter ſarracenos et chriſtianos accidit
anno domini Mileſimo. xliiij. Tunc predi
ctus rex fernandus magnus congregato ex
ercitu ſuo magno ad percurrendam terram
ſarracenorum conquiſiuit quedam caſtra.
Unde plurima mala eueniebāt xpianis ſcꝫ
gormatio vadum regis aguileram barbin⸗
guā ribam ſanctum moram et multas alias
turres Unde ſpeculabantur ſarraceni pro⸗
pter quas criſtiani erant diſcooperti cum
intrabant terram illam quas omnes deſtru
xit. Deſtruxit etiam plura alia fortalitia que
erant in valle de bargeterus et in circuitu ti
razone vſqꝫ medinam celi et exinde venit in
cantabriaz et expulit inde ſarracenos poſuit
qꝫ eaz ſub dominio ſuo et omnia montana
ouem deſtruxit igne et ferro. Et exinde veīt
toletum et peremit pluriminos ſarracenos et
captiuauit deſtruxitqꝫ talamancam. alcalā
ozedam et lucratus eſt plurima alia loca re
gni toleti et multitudinem diuitiarum que
omnia dimiſit cum militibus ſuis. Et exin
de venit ſuper guadal et faiariam et obſe⸗
dit eam nec requies dabatur habitantibus
in ea pre multitudine ingenuorūz et machi
narum quare illi ſarraceni habuerunt mitte
re nuncios ſuos ad regez toleti vt liberaret
eos bello vel donis. Rex ergo ille Almay
mō multitudinem auri et argenti multoſqꝫ
pannos preciosos miſit regi fernando petēs
treugas vt venirent ad eum ſecure ꝙ ei con
ceſſum. Venit ergo rex ille ſarracenus et fa⸗
ctus eſt vaſallus regis fernandi ſic ꝙ quoli
bet anno dabit ei parias et reuerſus eſt rex
fernandus in terram ſuam cū magnis di⸗
uitijs et honore.

Vincunt xpiani per regem fernandū ma
gnuz et efficitur tributarius rex hyſpaleñ. ac
defertur corpus beati yſidori in ciuitatez le
gionen̄.

Cinquageſimūtercium bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit anno dñi Milleſimo. l. Tunc predictus rex fernandus magnus congregato exercitu ſuo venit in portugaliā et obſedit montem maiorem vbi plurima damna recipiebat conubita et tāfortiter expugnauit eā machinis ſuis ꝙ breui tempore habuit eā. Ibi apparuit ſtrenuiſſimus miles nudas de viuar qui vadens vt obſeruaret colligentes herbam tres lites ſarracenorum deuicit. Mouit ergo rex illuſtris exinde exercitū ſuū in algarbium comburens et deſtruens quicquid inuenire poterat captiuando deſtruendo et occidendo ſarracenos quouſqꝫ peruenit ad ciuitatem hyſpaleñ. Et tunc benabamech alimucanus rex hyſpaleñ. videns predam et magna damna que per ſuum regnū rex fernandus faciebat miſit ei nūcios ſuos cum magnis diuitijs et factus eſt eius vaſallus concedens ei parias quolibet āno. Rex autem fernandus habito conſilio ſuorū recepit eum in vaſallum et dona petiuitqꝫ ab illo rege ſarraceno corpora ſanctarū iuſte et ruphine. Si volebat eius amorem habere. Reſpondit rex ſarracenus ꝙ neſciebat vbi erant illa corpora. Ueruntamen ꝙ ſi ipſe ſciret vel quicunqꝫ alius ꝙ ſibi placebat et nō ſoluꝫ illud ſed in omnibus alijs in quibus ſibi poſſet complacere. Et tunc reuerſus eſt rex fernandus ſamoram cum magnis diuitijs et honore et populauit eandem ciuitatē que a tempore almāzor deſtructa fuerat. Et ex illo loco miſit duos epōs ſalꝫ legioneñ. et aſtoriceñ. et comitem minū ac duos diuites viros ad regem hyſpaleñ. pro honorabilibus illis corporibus ſanctarū iuſte et ruphine. Qui cum peruenerunt ad predictam ciuitatem hyſpaleñ. recepit eos ille rex ſarracenus cum honore et expoſita ābaſiata rex habito ſuo conſilio reſpondit ꝙ de corporibus illis nihil ſciebant. Ueruntamen ꝙ darent eis parias. Epiſcopi aūt illi cum ſancti viri ſteterunt in oratione tribus diebus et ieiunijs quibus ſic in oratione ꝑmanentib⁹ apparuit ſanctus yſidorus dicens eis. Serui dei non eſt voluntas dei ꝙ corpora beatiſſimarū virginū iuſte et ruphine extrahant ab hac ciuitate, quia hec ciuitas debet conquiri a xpianis et vult ꝙ hic maneant ꝓ conſolatione eoꝝ. Sed deus habet pro bono ſemper veſtram ſanctitatem et ꝓpter honorē regis fernādi a quo recepit mlta ſeruitia ꝙ deducatis corpus meū in ciuitatem legioneñ. et cum audiuerunt timuerūt timore magno et ſteterunt per aliquam moram attoniti et muti ꝓpter magnam claritatem et ſentiētes mirabilem et non aſſuetum odorem et tunc ſanctus ille confeſſor yſidorus fecit ſignum crucis ſuper eos et ſtatiꝫ redierunt in ſeipſis et interrogauerunt euꝫ quis eſſet. Qui reſpōdit ego ſum ille yſidorus qui fuit archiepſ hyſpaleñ. tunc facta gratiarumactione petierunt ab eo ꝙ eis oſtenderet locuꝫ ſepulture et oſtendit eis dando certa ſigna eis quō iacebat in ſibilia veteri et diſparuit ab ocul⁹ eorum. Illi vero venerunt ad regeꝫ dicētes ꝙ volebant ei oſtendere quod petebant placuit regi et venit cuꝫ militibus ſuis ad locū ſignatum et fodientes preſente rege inuenerunt ſepulchrum ſancti confeſſoris et aperientes ſepulchruꝫ exiuit odor mirabilis in modū aluuſqui et balſami qui profuit in ſalutem non ſolum xpianorum ſed etiam ſarracenorum et extracto corpore honorifice inuoluerunt oſſa illa nobilibus pannis et rex ꝓpter miraculum quod viderat doluit de conceſſo et voluit accipere illud ſi potuiſſet. Sed cuꝫ hec cogitauit amplius corpus illud videre non potuit et motus eſt intellectus eius in aliud ſic ꝙ obliuioni tradidit que cogitauerat et poſt hec mouerūt ſe epiſcopi ac alij ambaſiatores cuꝫ precioſo illo corpore per viā ſuaꝫ plurimis miraculis choruſcando. et cū peruenerunt legionem et rex fernand⁹ ſauit iuit ad eos cum ſolenni ꝓceſſione. et cū magno honore poſuit illud ſanctum corpus in quodā monaſterio quod ipſe fecerat in monumento aureo ſuper altare maius et extūc eccleſia illa vocata eſt ſanctus yſidorus quaꝫ dotauit lapidibus precioſis auro et argento ac plurimis poſſeſſionibus. Eſt aūt monaſteriū illud quod ego vidi canonicorū regulariuꝫ vbi ſunt ſepulture multorum regū quoruꝫ ymagines tenent cruces in manib⁹ ſiniſtris et in dextris enſes euaginatos.

Uincunt xpiani per regem fernandū magnuꝫ et ſubiugatur celtiberia et carpetania ac liberatur hyſpania a ſubiectione imꝑatorum romanorum.

Ctuageſimumquartum bellum inter ſarracenos et chriſtianos accidit circa predicta tempora. Tunc enim p̄dictus rex fernandus magnus ad requiſitionem regine domine ſancie vxoris ſue cō/gregauit exercitum ſuum magnū contra ſaracenos carpentanie et celtiberie que ſibi rebellauerant deditq̧ ei p̄dicta regina de ſuis thezauris magnas diuitias pro ſtipendijs militum. Cuz ergo p̄dictus rex peruenit ad terras illas intantuz confregit illas et tot ſaracenos occidit et captiuauit ꝙ per vim et contra eorum voluntatem reduxit terras illas ad priſtinam ſeruitutem. et reuerſus eſt in terram ſuam cum magnis diuitijs et honore deditq̧ regine in recōpenſationez eoꝝ que ſibi pro exercitu ſuo dederat omnes parias illorum ſaracenorum. Celtiberia eſt illa terra que vadit a ſancto ſebaſtiano ex p̄te occeani maris indirectuz vſq̧ mare ceſarauguſte quod ē mare mediterraneū et ex fluie ybero vſq̧ ad regnum murcie vocat̄ carpentanea. Iſte rex fernandus liberauit regnuz ne eſſet ſubiectuz imperatori nec recognoſceret ſuperiorem in temporalibus et hec fuit cauſa quare fuit vocatus magnus ſicut pleni⁹ continetur in generali hyſtoria hyſpanie.

Hinc illuſtri regi beatus yſidorus reuelauit diem mortis ſue vt ſe diſponeret pro ingreſ/ſu beatitudinis eterne qui venit an̄ corpus beati yſidori et genibus flexis ac coronatus regia corona ſic orauit Dn̄e ihesu xp̄e cuius eſt omnis poteſtas et omne regnuz quia tu es rex omnium regnorū. et rex omnium gē/tium. domine reddo tibi nunc regnū quod mihi dediſti ſed peto pro mercede ꝙ anima mea ſit poſita in luce cuius non eſt finis quibus dictis expoliauit ſe veſtimentis ſuis regijs auro decoratis et abſtulit coronaz quā tenebat in capite et poſuit eam ſuper altare et indutus eſt cilicio circa carnem. et iterum fecit orationem ad deum et abſolutus ē ab epiſcopis de peccatis ſuis et ſtatim ibi rece/pit vltimā vnctionez ſparſitq̧ cineres ſuper ſe et p̄cepit ſe deduci in peregrinationem ad ſanctā mariā de almaſam que eſt ꝓpe cabeſom vbi nouem dieb⁹ ſtetit et appropin/quāte morte fecit ſe deduci in cabeſom et ordinato teſtamento ſuo diuiſoq̧ regno trib⁹ filijs ſcȝ Sancio alfonſo et garſie poſt penitentiam lachrimabilem triū dieruz die quarta que fuit dies ſancti iohannis baptiſte hora ſexta data benedictione filijs ſuis migrauit ad dominum ſepultus eſt in eccleſia ſc̄i yſidori ciuitatis legionen̄. iuxta patrē ſuuz quem ipſe deonā fecerat deduci. Regnauit viginti duobus annis et ſex menſib⁹ et ſucceſſit ei in regno caſtelle Sancius filius ei⁹ primus Alfonſus in regno legionis et garſias in galecia et portugalia.

Vincunt chriſtiani et efficitur tributarius rex ceſaraguſtanus per regem ſanciū caſtel/le et quō proditorie per vellido dolpho oc/ciditur rex iſte ſancius ſecundus rex caſtelle

Ctuageſimumquintum bellum inter ſaracenos et xp̄ianos accidit anno domini Milleſimoſexingenteſimoſeptuageſimo Tunc p̄dictus rex Sanci⁹ videns ꝙ rex fernandus pater ſuus pro honore fidei xp̄iane conqueſtauerat ꝓuincias portugalie et lucitanie hyſpalen̄. corduben̄. tolen. celtiberie et carpētanie ſuitq̧ reges eaꝝ facti tributarij ei. Ideo congregato exercitu venit ſup̱ ciuitatem ceſaraguſtanam et ob/ſedit eam ac cuz ingenijs et machinis pluribus de die et nocte eam fortiſſime expugnabat ꝓpter quod poſt multa damna que re/ceperūt ſaraceni rex ciuitatis miſit regi Sancio multitudinem magnā auri et argenti ac lapidum p̄cioſoꝝ et factus eſt eius vaſall⁹ cum tota terra ſua et tributari⁹ cuz omnibus ei⁹ ſic ꝙ quolibȝ āno darent ei certū quid et firmata hac pace. Reuerſus eſt rex ſanci⁹ in terrā ſuā cuz diuitijs et honore. Iſte rex ſancius nō fuit cōtentus de diuiſione regnoꝝ quā fecerat pater eius fratrib⁹ ſuis. Et ideo deſiderio habēdi omnia regna. licȝ penā p̄ditionis poſuiſſet pater cuicunq̧ eorū frangēti diſpoſitōnem eius Congregauit exercitū magnū. et iuit Primo contra regez garſiam fratrē eius qui erat rex portugalie et galecie Et poſt plurima bella deuicit cuz et captuz carceribus mancipauit Deinde bellauit cō/tra regem alfonſum fratrē ſuum qui erat rex legiōis et deuicto eo in cāpo atq̧ capto poſuit eum etiam in carceribus. licet precibus aliquorum fuerit ſolutus cum conditōne ꝙ efficeretur monachus et ſic factum eſt. quia in monaſterio ſancti facundi accepit habitū monachalem ſed non permanſit qȝ dimiſſo

habitu receſſit et venit ad regem alymaymõ
toleti cum quo moratus eſt honorifice vſqꝫ
ad mortem fratris ſui regis ſaucij. Sicut er-
go manſit rex ſaucius rex caſtelle legionis et
portugalie. ſed adhuc nõ contentus voluit
capere Samorã quam dederat pater ſuus
ſorori ſue dñe vrrace. Venit ergo ſuper ean
dem ciuitatem et poſt plurima bella exiuit
proditor quidem de ciuitate qui dicebatur
vellido dulpho qui factus priuatus regis
quia ꝓmiſit ſibi dare modum quomodo ci-
uitas caperetur. Rogauitqꝫ regem die qua-
dam vt ambo irent ſoli lentis paſſibus vt
viderent circunquaqꝫ ciuitatem et ꝙ ei oſtẽ-
deret locum ingreſſus. Cum ergo iuiſſent et
cum rex locũ vidiſſet deſcendit ab equo cir
ca flumẽ vt ſolaciaretur. tradiditqꝫ venabu
lum quoddam deauratũ quod manu geſta
bat predicto vellido dulpho ipſe vero ſeceſ
ſit ad ſecreta nature que cum ꝓditor ille ex
aduerſo cerneret inclinatum percuſſit regem
per ſpatulas ſic ꝙ venabulum per pectora
eius exiuit ſubito fugiens recepit ſe in ciui-
tatem. Sic ergo maledictio paterna compre
hendit eum vt ſic ꝓditorie moreretur. Jacet
ſepultus in monaſterio deonam. et ſucceſſit
in regnis predictis Rex alfonſus quia rex
garſias mortu⁹ etiã fuit in vinculis vt ple-
nius iſta ꝯtinentur in generali hyſtoria hyſ
panie.

Vincunt xpiani per regẽ alfonſum ſextũ et oſtẽditur cõfirmatio iuramẽti in libertate

Ctuageſimũſextum bellum inter
ſaracenos et xpianos accidit anno
domini Milleſimooctuageſimoter
cio Tunc predictus rex alfonſus ſextus qui
dict⁹ fuit brano p⁹ mortẽ regis ſaucij fratris
ſui qui deceſſerat ſine prole habuit omĩa re-
gna eius pacifice et in tanta pace et iuſticia
tenuit regna ſua qualis non fuerat poſt ex-
cidium hyſpanie. Hic ergo rex propter que-
dam federa et iuramenta que fecerat regi to
leti alymaymon cum fuit in eius poteſtate
ſcilicet nunꝙ eundi contra eum nec contra
filium eius et adiuuandi eum cõtra quem
cunqꝫ contrarium cum audiret ꝙ erat obſeſ
ſus a rege corduben̄. congregauit exercitum
ſuum magnum et venit in eius ſuccurſum.
Cum ergo cognouit rex corduben̄. ꝙ rex al-
fonſus in multitudine graui veniret et eſſet
in eius timore magno paſſus fugit et tũc
iterũ rex alfonſus firmauit federa predicta
tenens in poteſtate ſua regem toleti in terri
torio ſuo inuitatum et circundatum quingen
tis milibus armorum ſicut et ipſe tenuerat
eum in ciuitate toleti ne videretur iuramẽta
ſeruare que fecerat Exiſtens in alterius po-
teſtate ſed libere et poſt hec ambo reges cũ
exercitibus ſuis mouerunt ſe contra terram
regis corduben̄. cremantes et deſtruẽtes vil
las loca et caſtra ac quecunqꝫ inuenire pote
rant et reuerſus eſt rex alfonſus in terrã ſuã
cum diuitijs et honore.

Vincunt xpiani et efficiuntur tributarij omnes ſaraceni hyſpanie per regem alfonſum ſextum.

Ctuageſimumſeptimũ bellum in-
ter ſarracenos et chriſtianos accidit
anno domini Milleſimooctuageſi
moquarto. Tunc predictus rex alfonſ⁹ ſext⁹
brano tercius rex caſtelle congregauit exerci
tum ſuum magnum et intrauit terram ſara
cenorum comburens et deſtruens quicqd
inuenire potuit et tantum timorem incuſſit
ſaracenis ꝙ omnes ſaraceni totius hyſpa-
nie facti fuerant tributarij.

Vincunt xpiani et imponit̄ nomen roderico de viuar Cid adruidas cãpeatore.

Ctuageſimumoctauũ bellũ inter
ſaracenos et chriſtianos accidit an
no domini milleſimooctuageſimo
quinto. Tunc predictus rex alfonſus ſextus
tercius rex caſtelle miſit rodericum didaci q̄
a quinqꝫ regibus quos deuicerat vt ſupra-
dictum eſt fuit cognominatus lingua arabi
ca Cid quod idem eſt ꝙ dominus ad regẽ
hyſpalen̄. corduben̄. et granate. Inter quos
tũc magna verſabat̄ diſcordia et inimicicia
et multi milites nobiles regni caſtelle iuua
bant almudafar regem granate cum pote-
ſtate ſua. Qui omnes iuerunt contra regem
hyſpalen̄. et licet predictus adruidas ſcripſiſ
ſet regi granate ꝙ non bellaret contra regẽ
hyſpalen̄. quia erat vaſallus regis alfonſi

noluit acquieſcere precibus eius ſʒ intrauit et deſtruxit vſqʒ ad locum qui dicitur cabra quicquid inuenit. Quod cum cognouit predictus adruidas congregauit omnes ſaracenos et chriſtianos quos tunc habere potuit et iuit virili animo contra eos. Sed videntes cum milites qui erant cū rege granate nunciauerunt ei ꝙ non exirent cōtra illa propter eū nec propter alios ſibi ſimiles Quo audito cogitauit ꝙ non eſſet ei honor ſi non cōmitteret eos. venit ergo contra eos et bellauit cum eis in campo et durauit bellum ab hora terciarum vſqʒ ad ſextam horā et ceciderunt multi ex parte regis granate ac deuicit eos fugieruntqʒ ꝑ vim a campo ſaraceni et cepit in bello comitem garſiam ordoneum et alios milites qui iuuabant ſaracenos tenuitqʒ eos in vinculis tribus diebus et trib⁹ noctibus et dimiſit eos. precepit ergo victoria habita ſpoliari campum et reddidit predam quaʒ portabat regi hyſpalēn. ſic vt vnuſquiſqʒ cognoſceret que ſua erant et reuerſus eſt ad regem alfonſum cum magnis diuitijs et honore et cum parijs predicti regis hyſpalēn. Et extunc ſaraceni et xpiani vocauerunt eum adruidas campeator que omnia multum placuerunt regi alfōſo.

Vincunt xpiani et capiuntur ſeptem milia ſaracenorum per cid campeatoreʒ et quō per inuidiam expellitur a regno.

Centageſimumnonum bellum inter ſaracenoſ et xpiano accidit poſt ꝑdictū bellum paucis ſclapſis diebus. Tūc enim rex alfonſus ſex ius ꝑdictus Congregauit exercitum ſuū magnū et intrauit terram ſaracenorum invuādalia vbi plurima damna eis intulit. Sed cū ipſe eſſet in partibus illis bellans cōgregati fuerunt ex aduerſo plurimi ſaraceni et intrauerūt ꝑ regnū caſtelle obſederuntqʒ gormacuʒ et fecerūt in terra illa multa mala et damna. Cid autem adruidas campeator qui remāſerat infirmus in receſſu regis etiam conualeſcebat audito damno quem ſaraceni faciebāt congregauit. omnes gentes quas potuit et iuit contra terram toleti et percurrit illam deſtruens quicquid inuenire poterat et deduxit ſecum preter alias diuitias ſeptem milia ſaracenorum inter viros et feminas. et ſic reuerſus eſt in caſtellam cuʒ honore. Iſtud factum ſeminarium inuidie fuit inter militeſ caſtelle. Et ideo tenuerunt modum cū rege alfonſo ꝙ cum campeator eſſet expulſus a regno et ſic factum eſt et cum recederet nocte quadam cuʒ dormiret dictum eſt ei in viſiōe vade audacter et noli timere ſemꝑ tibi bene erit dum vixeris eriſqʒ diues et honoratus et in ſuo receſſu cepit vnū caſtrum ſaracenorū quod iacet ſuper henares et dicitur caſtreyō gentes vero ſue ꝑcurrerunt terraʒ illam vſqʒ guadalfaiarā. Et congregatis omnib⁹ ſpolijs quinta pars deputata ipſi cuʒ fuit vendita ſaracenis ꝑcio trium milium marcharum argenti.

Vincunt chriſtiani et capitur alcoʒar per Cid campeatorem

Nonageſimumbellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit ſequenti die. Cum enim ꝑdictus Cid adruidas campeator iret in confinibus regni bellauit cum ſaracenis de alcoʒar et occidens plurimos eorum cepit locum illum quadam arte mirabili ibi inuenit plures diuitias et iſtud factum magnum intulit timorē ſaracenis omnibus teroltj et calataiubij propter qd̄ ſcripſerunt regi valencie abuacar que acciderant dicentes ꝙ ſi non ſuccurreret eis ꝙ etiam caperent terram eorum.

Vincunt chriſtiani fugatis et vulneratis duobus regibus per Cid Campeatorem

Nonageſimumprimum bellum inter ſaracenoſ et chriſtianos accidit paucis elapſis diebus poſt predictum bellum. Quia tunc rex valencie vidit ſupradictas literas et miſit duos reges cum trib⁹ milibus armatorum et cum omnibus alijs gentibus illius frontarie veneruntqʒ ſupra locuʒ de alcoʒar et obſederunt ibi ipſū Cid adruidas campeatorem cum militia ſua tenueruntqʒ ibi cum obſeſſum tribus ebdomadibus et abſtulerunt ei aquam. gentes autem quas cum habebat in numero erant pauce quia ſolum erant quadringenti equites et trecenti pedites. Videns autem ꝙ aquam perdiderant die quadam parauerūt arma ſua et armauerunt ſe ſecretiſſime et ſu

ſtito apertis ianuis exeuntes irruerunt viri-
liter in ſaracenos ex inſpirato. Sed et illi
videntes eos venire parauerunt ſe vt meli⁹
potuerunt et ſtatim factum eſt prelium ma-
gnum cecideruntq̧ plurimi ſaraceni. Sed
et int̃ cetera ſtrenuiſſima q̃ ibi fecit Ipſe ad
quendam militem ſaracenū feriens enſe nu-
do diuiſit in duas partes vt equuʒ ſuuʒ da-
ret cuidam militi ſuo qui pedes pugnabat
equo ſuo mortuo et vnum regem illoꝝ duo-
rum qui dicebatur fenis percuſſit letaliter ꝓ-
pter quod dedit terga. Alius vero rex qui
dicebatur gnaluc fuit etiam percuſſus in ca-
pite a martino antolmes milite ſtrenuo pro-
pter quod etiam dedit terga. Vidẽtes ergo
ſaraceni ꝙ reges fugiebant et omnes ipſi ti-
more perculſi relicto campo fugierunt et ſe-
cuti ſunt eos chriſtiani occidentes et vulne-
rãtes eos ſine numero quouſq̧ peruenerũt
ad portas terolij et calambij quia rex fenis
fugit teroliuʒ et gnaluc calatambium et in-
de reuerſus eſt cum bellatoribus ſuis ad lo-
cum vbi fuerat bellum et expoliauerunt cã-
pum vbi multas diuitias inuenerunt et int̃
cetera de equis ſaracenorum poſt ꝙ̃ congre-
gauerunt eos quia erãt ſperſi inuenerũt qui-
gentos et decem deferunt de equis chriſtia-
norum quindecim et intrauerunt caſtrũ ſuũ
de alcoʒar cuʒ magnis diuitijs leticia et ho-
nore de equis vero quos habuit pro parte
ſua virtuoſus Cid miſit .xx. cuʒ ſellis et fre-
nis et ſingulis enſibus pendẽtibus ex arʒo-
nibus in donum regi alfonſo caſtelle predi-
cto vt haberet amorem eius quia irat⁹ erat
ab eo vt ſupradictum eſt.

Vincunt chriſtiani et fugat̃ rex denie a:
comes aomani capitur per Cid cãpeatore

Onageſimũſecundum bellum int̃
ſaracenos et chriſtianos accidit an-
no domini Milleſimooctuageſimo
octauo. Tunc predictus Cid campeator cũ
eſſet eius timor ſuper omnes ſaracenos ce-
ſar auguſtanos valentinos et ſuper omnes
illarum partium acceptis electis militibus
ſuis iuit ad percurrandam terram ſaraceno-
rum et peruenit vſq̧ ad locum qui dicit̃ bu-
erta et vſq̧ ad montem aluanũ ſpacio quin-
q̧ dierum et exiuit ſonus eius inter omnes
ſaracenos et chriſtianos. propter quod co-
mes remõ berengel barchinonẽſ. qui in ſua
recommendatione habebat illos ſaracenos
cõiunctus fuit heualphaie regi denie. Qui
magnis exercitibus congregati ſecutis ſunt
predictum Cid campeatorem cogitãtes ꝙ
ab eorum manibus euadere non poſſet ip-
ſe autem ad tunc deducebat magnam ꝑdaʒ
peruenerunt ergo ad cuʒ nupmar de tonar
nec predictus comes remon voluit accepta-
re verba honeſta ipſius Cid ſibi nunciantis
ꝙ nihil ducebat d̃ ſuo et ꝙ dimitteret cũ in
pace. Videns ergo virtuoſus Cid eoruʒ ſu-
perbiam qui tollere volebant ea que ipſe lu-
cratus fuerat ab inimicis dei et legis noſtre
irruit in eos viriliter et ceciderũt multi ex ꝑ-
te aduerſa. Alij vero quaſi innumero fuerũt
vulnerati et deuicit eos cepitq̧ predictuʒ co-
mitem vnum et lucratus eſt illa vice enſem
qui dicebatur colada. Sed poſt tercium diẽ
virtuoſus Cid liberauit comitem predictuʒ
et remiſit eum ad partes ſuas cum duobus
militibus.

Vincunt chriſtiani et fugatur iterum rex
denie per Cid campeatorem.

Onageſimũtereiũ bellũ inter ſara-
cenos et xpianos accidit ãno dñi mil-
leſimooctuageſimonono. Tunc ꝑ-
dictus benalfaie vna cum predicto comite
remon venerunt cum multitudine graui et
obſederunt caſtrum de almeniar regis ceſar
auguſtani qui erat valde confederatus ipſi
Cid cãpeatori miſit ergo rex ceſaraguſtan⁹
pro Cid campeatore ſibi confederato vt ſuc-
curreret caſtro ipſius. Qui venit ſuper eos et
commiſſum eſt durum bellum effuſaq̧ eſt
multitudo ſanguinis. ſed finaliter vicit eos
Cid qui nun ꝙ̃ victus fuerat et fugierunt a
campo rex abenalfaie. et predictus comes
ſecutuſq̧ eſt eos per tres leucas occidens
et vulnerans plurimos eorum et reuerſus ẽ
cum multitudine captiuorum et cum ma-
gnis diuitijs et honore in ciuitatem ceſara-
guſtanam vbi honorifice et cum magna le-
ticia fuit receptus.

Vincunt chriſtiani et capitur caſtrum de
rudea per Cid campeatorem qui obtinuit

priuilegia magna pro nobilibus et ciuib⁹
caſtelle.

Onageſimumquartuz belluz inter
ſarracenos et chriſtianos accidit an
no domini milleſimononageſimo
Tunc predictus rex alfonſus ſextus hiſpano
tercius rex caſtelle venit in ſuccurſum cuiuſ-
dam vaſalli ſui ſaraceni contra vnum vuā-
dalum qui ſe eleuauerat cū caſtro de rueda
quod eſt prope ceſarauguſtam Saracenus aūt
ille qui ſe eleuauerat cum caſtro habuit ver-
bum ſuum cum infante ramiro qui erat ex pa
te regis alfonſi dicēs ꝙ volebat dare caſtrū
predicto regi alfonſo et exiuit colloquendo
cum rege inuitauitqꝫ eum ad prandium in-
tra caſtrum ſed rex non acceptauit conuiuiuz
illuminatus a deo quia erat conuiuiū pro-
ditionis. Intrauerunt ergo cum eo ad cōui
uium predictus infans et comes garſias ꝙ
cum fuerunt intra caſtruz occiſi ſunt lapidi-
bus quod factuz nimis diſplicuit regi et co
gitando vituperium quod ſibi fecerat ille ſa
racenus miſit pro Cid ruidas campeatore
qui libenter venit ad mandatum eius et re-
cepit eum rex honorifice. Narrauitqꝫ ſibi dā
na que receperat ab illo ſaraceno. Tunc pe-
perat et et inuitauit eum ꝙ veniret ſecuz in
caſtellam ſed noluit acquieſcere quouſqꝫ cō
ceſſit ſibi ſequentia ſcꝫ ꝙ cum aliquis no
bilis haberet exire de regno ꝙ daretur ei
ſpacium. xxx. dierum. Secundo ꝙ nihil fa
ceret contra aliquez nobilem nec ciuem niſi
primo eſſet exauditus ſicut debꝫ eſſe de iure
Tercio ꝙ nihil faceret contra foros et priui-
legia ad bonos vſus villarum et locorum:
quarto ꝙ nō faceret impoſitōes inordiataſ. qui
to ꝙ ſi contra hec faceret ꝙ ꝓpter hec tota ter
ra poſſit rebellare et eleuari quouſqꝫ fieret
emenda per regem que omnia rex conceſſit
ſibi et iterum inuitauit eum ꝙ ſecuz veniret
ſed ipſe noluit quouſqꝫ vindicaret ipſum de
illo ſaraceno proditore. Regraciatus eſt er-
go rex alfonſus ſibi et reuerſus eſt in caſtel
lam. Uirtuoſus vero Cid obſedit caſtrum
predictuz et in tanta preſſura poſuit eū quo
uſqꝫ moriebantur fame nec poterant iam
bellare pre fame et volebant ſibi dare caſtrū
ſi ſaluaret vitam eorum. ſed ipſe noluit vt
vindicaret regem cepit ergo viribus caſtruz
et captiuauit ſaracenum illum aliuoſalas et
omnes qui erant cum eo omnes occidit pre
ter aliuo ſolas ꝓditore et aliquib⁹ ſuis quoſ
miſit regi alfonſo placuit ergo regem cuz vi
dit preſentem ſiue dominum ipſius Cid cā
peatoris et fecit magnam iuſticiam de iſto
proditore et ſocijs eius et regraciatus eſt ipſi
Cid quia vindicauerat eum.

Uincunt chriſtiani et fugatur rex denie et
capitur rex aragonum per Cid cāpeatorem

Onageſimumquintuz bellum inter
ſaracenos et chriſtianos accidit an
no dn̄i Milleſimononageſimo pri-
mo Tunc predictus Cid campeator congre
gatis militibus ſuis iuit ad percurrendam
terram benalfaie regis denie ꝙ cum rex ille
ſciuit doluit valde et miſit veloces nuncios
ad petrum regem aragonie cum quo erat fe-
deratus ꝙ veniret ad adiuuandum eum cō
tra Cid campeatorem qui etiam dolens qꝛ
cum intrauerat terram ſuam ſimiliter cōgre-
gauit exercitum ſuum et ambo reges vene-
runt ſuper eum qui erat edificando quod-
dam caſtrum ſuper modella quod dicebaꝛ
alcola parauerunt ergo ibi acies ſuas et cō-
miſſum eſt duruz bellum et ceciderūt multi
ſed finaliter habuit victoriam Cid campea
tor de illis duobus regibus et fuit captus
rex aragonie cum multis comitibus et mili
tibus ſuis. Alij vero dederunt terga et cum
hac honorabili preda reuerſus eſt ceſaraugu
ſtaz vbi cum magna leticia et honore recep
tus fuit a rege et filijs eius. Sed virtuoſus
Cid cōpatiens regi petro et ſuis militibus
quia chriſtiani erant ſoluit eos et pmiſit eoſ
ire libere in terraz ſuā Et poſt hec venit Cid
campeator in regnum cum diuitijs et hono
re qui receptus fuit a rege alfonſo honorifi
ce deditqꝫ ſibi multas villas et caſtra ac pri
uilegia ꝙ quemcunqꝫ locum caperet a ſara
cenis vel alijs inimicis eſſet ſuum iure he-
reditario et ſucceſſorum ſuorum.

Uincunt chriſtiani et capitur toletum ac
plurima loca per regem alfonſuz ſextum

Onageſimumſextum bellum inter
ſaracenos et chriſtianos accidit an
no domi Milleſimononageſimo
quinto Imperante henrico et ſedente in ca

thedra petri gregorio ſeptimo. Tunc predi/
ctus rex alfonſus hrano tercius Rex caſtel/
le congregauit exercitum ſuum magnum et
venit ſuper toletum. Erat enim iam
ſolutus a iuramento quod fecerat alyma/
ymon regi toleti propter eius mortem et fi
lij ſui yſeñ. Uenit ergo predictus rex et co/
gitauit quomodo capere poſſit ciuitatem il
lam tammagnam et tamfortem et recorda/
tus eſt verbi quod audierat cum eſſet ſub ar
bore in orto regis predicte ciuitatis quãdo
erat cum predicto rege alymaymon. Quere/
bant enim inter ſe conſiliarij predicti regis
ipſo preſente rege quomodo poſſit capi ci/
uitas illa tamfortis et reſpondit vnus illo/
rum ꝙ non poterat capi niſi ſeptem annis
eſſet obſeſſa ſic ꝙ nulla prouiſio poſſit intra
re et tunc in octauo anno poſſet capi pre fa/
me. Iſtud verbum audiuit rex alfonſus. lꝫ
ipſi cogitarent ꝙ dormiebat. ſic ergo cuꝫ ve
nit ex hoc verbo abſtulit eis panem et vinũ
et fructus per quatuor annos. et hoc vndiqꝫ
per totam terram et tenuit eam obſeſſaꝫ ali
is quatuor annis ex quadruplici parte ciui/
tatis et cum intra ciuitatem eſſet populus ſi
ne numero defecerunt eis iã victualia et ſub
quibuſdaꝫ pactis data eſt eis ciuitas in die
ſancti vrbani menſis may. et capta ciuitate
illa que quondã fuerat honor et gloria got
torum exiuit inde et percurrit omnes terras
circunquaqꝫ et cepit tunc ſanctam Eulaliã
maquedam albanam argancam ſcalonam
ozedam butragam atcuſiam ozaman berlã
gam et medinaꝫ celi. et plurima alia loca et
reuerſus eſt toletum vbi collocauit thronuꝫ
ſuum et fecit ibi habitationem ſuaꝫ et facta
eſt meſquita maior eccleſia cathedralis di/
cta ſancta maria et fecit ꝙ eligeretur archi/
epiſcopus qui eſſet primas hyſpaniarum et
dotauit eccleſiaꝫ illam pluribꝰ villis caſtris
locis et poſſeſſionibꝰ honorifice ſicut et nũc
eſt et in die conſecrationis eccleſie obtulerũt
rex et regina de thezauris ſuis et poſuerunt
in illa eccleſia reliquiarum multitudinẽ q̄s
habebant ꝓpter quas venerandas et indul
gentias obtinendas concurrit ibi multitu/
do populi ex toto archiep̄atu certis tempo/
ribus anni.

Uincunt chriſtiani cruce ſignati tranſeũ/
tes in terram ſanctam et capiuntur ciuitates
nicia et laudicia.

Onageſimumſeptimuꝫ bellum in
ter ſaracenos et chriſtianos acci/
dit anno domini Milleſimonona/
geſimoſeptimo ſedente in cathedra petri vr
bano ſecundo predictus papa anno domi/
ni Milleſimononageſimoſexto apud darũ
montem aluernie in menſe nouembris con/
ſilium celebrauit vbi expoſita eſt miſeria ci/
uitatis hieruſalem dedecus chriſti et obpro
brium nunciatur conſilium et auxilium po
ſtulatur. Unde occidentis populi innume/
rabilis multitudo duces comites et nobiles
ignobiles diuites et pauperes epiſcopi de
rici et religioſi ſenes pueri et puelle dolẽtes
loca ſancta prophanari a gentibus et thur/
cis ab appulia prouincia lingua occitana
hyſpania Acquitania britania normania
Schocia flandria francia germania lotho/
ringia borgũdia lombardia. alijs ꝓuincijs
regnis et terris nullo vnq̄ꝫ angariante ſed
omnes pari fide et voto et deuotione iniu/
rias chriſti vltum ire ſe parentes ſigno cru/
cis ſignati pace firmiſſima vbiqꝫ terrarum
compoſita de terris ſuis egredientes nullũ
in tanta multitudine regem habentes niſi
chriſtum ſepulchrum ipſius tanto tempore
ſub ſeruitute redactum proponunt reddere
libertati et quanto quiſcunqꝫ pronior erat
prius ad mũdi miliciam tanto erat pronior
modo ad dei miliciam exercendaꝫ. Iudeos
vero in vrbibus quas tranſibant credere cõ
pellebant vel trucidabant Unde multi zelo
paterne legis mutuo ſe peremerunt. Alij
credere ſe ſimulantes poſt ad iudaiſmum re
labantur. Et ſi queratur quis incitauit pre/
dictum vrbanum papam vt crucem predica
ret et quis tantam multitudinem cõmouit
Reſpondetur ꝙ hoc venit ex inſpiratione
diuina que facta fuit cuidam pauperi religi
oſo viro gallico qui dicebatur petrus here/
mita. qui cum peregrinaretur in ſanctum ſe/
pulchrum videns loca ſancta ab impijs ir/
reuerenter tractari. videns etiam venerabilẽ
ſymonem ciuitatis patriarcham cum ſubdi
tis ſuis viliter et cum omni abiectõne et plu
ribus oppreſſionibus affligi commota ſunt
viſcera eius vehementer et cepit anxius con
triſtari et cogitare ſi commode poſſet afflictꝫ
ſubuenire. Cum autem quadam nocte do/

minice reſurrectiōis in eccleſia lachrymis et oratōnibus domino ſupplicās pernoctaret longo vigiliarum labore fatigatꝰ ſupra pauimentum eccleſie ſomno humanitꝰ irruente cepit paululum dormitare dominꝰ auteꝫ ihesus chriſtus apparuit ei in ſomnis iniungens ei legationem ad dn̄m papaꝫ et ad principes occidentales ꝓ liberatione terre ſācte quam legationem ipſe fideliter adimpleuit veniens ad predictum papam et omnes alios principes chriſtianos cū literis predicti patriarche et aliorum fideliuꝫ hieroſolimis commorantium. Sic ergo congregati ſunt omnes ſupradicti cum petro heremita Erāt autem huius ſancti exercitus eminentiores Adamarus podieñ epiſcopus. Godefridꝰ dux lotoringie. euſtacius et baldonius fratres eius. Robertus comes flandrienſis. Rodolfus comes metenſis. Hugo magnꝰ frater regis frācorum. Stephanus comes bleſenſis Raymundꝰ comes toloſe et ſancti egidij beſtimundus dux apulie. Robertꝰ comes normanie Anſhelmꝰ de aboldumūte Raymundus torene. fertur autem ꝙ ſidruidas campeator fuerat inuitatus ab iſtis principibus pro iſto paſſio faciendo ꝓpter eiꝰ magnam famam. Sed ipſe occupatus cum rege alfonſo contra ſaracenos in expugnatione toleti et aliorum locorum vt infra dicetur. ſed ab illo conuiuio facto excuſauit expoſita etiam ſua ſancta occupatione et creduntur tunc tranſfretaſſe pluſ ꝗ̄ ducenta milia chriſtianorum inter quos Gulfrenus de turribus multos inſultus hoſtibꝰ inferens atq̄ damna vna die rugitum leonis a ſerpēte circumligati audiuit qui ſocijs diſſuadentibus accedens audacter ſerpentē truncauit leonem liberando cuiꝰ rei leo immemor eūdem ſequitur vt leporanꝰ et ꝗ̄diu in illa terra fuit multa fecit ei cōmoda in venationibus et bellis et quacunq̄ vidit domino aduerſari ſubito proſternebat nec dn̄o redeūte in naui poſituꝫ derelinquere voluit ſed nautis nolentibus eum recipere vt pote animal crudele ſecutus eſt dominuꝫ ſuum natando per maria quouſq̄ defecit. Anno ergo p̄dicto ſcilꝫ Milleſimononageſimoſeptimo exercitus domini fines paganoruꝫ attigit et factum eſt primum bellum magnum cuꝫ ſaracenis ad pontem fluminis pharphar nono kalendas marcij vbi multo ſaracenorū ſanguine effuſo victi ſunt a chriſtianis Et capte ſunt ciuitates Nicea et laodicia et licet eſſent tanti in exercitu tanta fuit rerum omniū habundantia vt aries vno denario. bos vero ſn̄ nummis duodecim venderetur.

Vincunt chriſtiani et capitur antiochia.

Onageſimumoctauum bellū inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno predicto ſcꝫ Milleſimononageſimoſeptimo. Cum enim exercitus domini predicta obtinuiſſet loca et in manu imperatoris Conſtantinopolitani reliquiſſet ꝓfectus inde varijs tranſcurſis regiōnibꝰ et ꝓlixi itineris diutumo labore plurimuꝫ fatigati menſe ſeptembri ante ciuitateꝫ antiochie. Naꝫ que tunc erat ſaracenorū ſubiecta dn̄io caſtra locauerunt. Cum auteꝫ ꝑ menſes vero nouem in obſidione ciuitatis continue laborarent et varijs tribulationibꝰ eſſent oppreſſi vꝫ fame frigore yemalibus ymbribuſ et multimodis egritudinibꝰ ac diuerſis morbi generibus a turcis in ciuitate cōmorantibus ſibi illatis parum ꝓfeciſſent nec vllis bellicis inſtrumentis contra munitiſſimam ciuitatem preualerent. Reſpexit deus afflictionem populi ſui per quendam fidelē chriſtianuꝫ in ciuitate ſub infideliū dominio cōmorantem qui de nocte per ſcalam dominū boamundum principem tarentinum clam cum militibus in ciuitatem recepit Illi vero portas vi aperientes interfecto eius duce nomine Acciano cum alijs fere .xi. milibus quibuſdam alijs vinculis mancipatis ciuitatem nobilem multarum ꝓuinciaruꝫ a diebus antiquis metropolim et mediatricem diuino munere poſſederunt.

Vincunt chriſtiani et fugatur corboranꝰ cum exercitu ſuo antiochia ab eius obſidione liberatur et inuenitur lancea qua perforatum fuit latus chriſti in cruce.

Onageſimumnonum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimononageſimo

octauo. Capta enim antiochia vt predictum eſt mox ſuperuenit Coroboranus magno cum exercitu paganorum et chriſtianos obſident tantaqꝫ fame afflicti ſunt vt vix ſe aliqui ab humanis carnibus abſtinerent media ergo perurgente et fame intolerabili compellente de neceſſitate facientes virtutem pauci contra multos ad prelium coacti ſunt exire lancea domini ſancta qua latus eius in cruce fuerat perforatum que paulo ante ſub terra per reuelationem reperta fuerat eos pro vexillo precedente exercitu chriſtianorum innumeram infidelium multitudinem audacter ingrediens et brachio extento viriliter pugnans diuino protectus adiutorio glorioſe de hoſtibus obſidentibus triumphauit alijs gladio trucidatis alijs terga vertentibus equorum velocium preſidio fuga elapſis expoliauit ergo campum exercitus domini et tantum auri et argenti equorum et victualium copiam inuenerunt vt omnes cumulatim diuitijs et victualibus ſupra modum habundantes cum hymnis et laudibus ciuitatem ingreſſi domino pro tanta victoria gratias retulerunt. lancea vero chriſti fuit per hunc modum reperta. Apparuit enim ſanctus andreas cuidam ruſtico prouinciali dicens: veni oſtendam tibi lanceam chriſti. et ruſticus iſdem capta antiochia fodiens in eccleſia ſancti petri in loco ſibi oſtenſo preſente raymundo comite toloſano et capellano ſuo lanceam inuenit. Dubitantibus autem pleriſque: quidam bartholomeus nomine chriſto ſibi apparente certificatus ignem licet per dum quem fieri iuſſit illeſus tranſiuit cum lancea et ſic exercitus domini fiduciam habens in chriſto et lancea a tempore apoſtolorum inuiſa intrepidus proceſſit.

Vincunt chriſtiani cruce ſignati et capitur ciuitas ſancta hieruſalem.

Centeſimum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimononageſimonono. Tunc exercitus domini dominium ciuitatis antiochie boamundo predicto concedentes ordinatis eccleſijs et clero ac patriarcha et ſtipendijs vnde ſuſtentari poſſint: Siriacque proficiſcentes marchiam et barram multaque caſtella regionis illius expugnant tanta fame afflicti quod corpora ſaracenorum fetentia edere compelluntur et inde profectus exercitus domini ad interiora ſine larga dei manus refocillatus et eſt tandem montana hieroſolimorum conſcendens ante ſcilicet ciuitatem peruenit tentoria figens et caſtra ſecundum militarem diſciplinam collocans ex omni parte ipſam vrbem obſidione vallauit. Eſt autem hieruſalem ciuitas in montanis ſita riuis fontibus et ſiluis carens excepto ſiloe vbi aqua ſufficienter habetur. legitur quod priuſquam exercitus domini hieruſalem applicuiſſet quandam columba deſuper exercitu predicto volans ab accipitre grauiter plagata eſt. circa quam reperte ſunt littere quas deferebat talis ſententie. Rex acharon duci ceſario ſalutem. generatio canina venit gens contentioſa contra quam per te et per alios defendas tuam legem indica idem vrbibus alijs. Erectis ergo petrarijs et alijs bellicis inſtrumentis et ſcalis muro applicatis multum laborantes parum in principio profecerunt. quibuſdam enim ex noſtris ſagittarum ymbre grauiter ſauciatis. Alijs vero molarum immiſſione peremptis machinis etiam ligneis ex magna parte igne ſucceſſis ab his qui in ciuitate erant maxime ledebantur. Dum etiam in eadem obſidione propter eſtum et aque penuria laborarent ex conducto communi omnes quotidie nudis pedibus orando ſeptem diebus circuierunt ciuitatem.

Tandem die octauo qui fuit ydus iunij feria que ſpecialiter eſt dies crucifixi ardore animi ſucceſſi et crucis ſigno muniti prompto animo pro illo parati mori qui pro ipſo eodem die mortuus eſt Strenui domini pugiles ſcalas muris immittentis per ſagittas et ſpicula per lapides deſuper venientes et ingentia ſaxa per gladios et lanceas et ignes ſupra muros aſcendendo ciuitas ſancta hieruſalem a chriſtianis capitur et in portitu ſalomonis paganos egredientes tot ceciderunt vt in ſanguine occiſorum vſque ad equorum genua equitarent ſic diuino muſere ciuitas ſancta hieruſalem a chriſtianis capitur et libertati eorum eſt reducta que per annos circiter .ccc. ſexaginta poſtquam ſecunda vice ab imperatore eraclio fuit capta

ab immundis ſaracenis fuerat poſſeſſa gratias referentes ſaluatori noſtro domino iheſu chriſto patriarcham latinuz et tam cleruz ꝗ eccleſias ordinantes ducem godefriduz de bullon militem ſtrennuum et virum deo et hominibus acceptum dominuz ciuitatis vnanimiter elegerunt qui licet ciuitatis adminiſtrationem ad multarum precum inſtantiam ſuſcepiſſet pro reuerentia tñ chriſti et cordis humilitate noluit rex appellari nec coronam auream deportare vbi dominus noſter ſpinis coronatus fuit pro noſtra redemptione.

Vincunt chriſtiani cruce ſignati ceſis centum milibus ſaracenorum.

Centeſimumprimum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit paucis elapſis diebus a captione ſacte ciuitatis hieruſalem. Tunc enim cum principes de repatriando tractaret. Ecce rex ſaracenorum cum centum milibus equitum et cccc. milibus peditum ad bellandū chriſtianos aſcalonam venit quibus exercitus domini in quo non erant niſi quinqꝫ milia equitum et quindecim milia peditum occurrens deo pro eis pugnante et nube ab ictu ſolis protegente ſaracenos ſolo impetu territos proiectis armis eos in fugam cōuertit et in hoc bello facto. vi. kal. auguſti ceſi ſunt centum milia paganorum. In portu vero aſcalone vſqꝫ ad duo milia ſuffocantur eorum vero qui in mari et inter ſpineta conſumpti ſunt numerus ignoratur. His geſtis reuerſ⁹ eſt exercitus domini in ſctā3 ciuitatē cū magnis diuitijs et honore et manſit ibidez ſupradictus godefridus electus in regez. Alij vero principes ad propria cum honore ſunt reuerſi.

Vincunt ſaraceni in hyſpania et occiditur infans ſancius alfonſi. perditur concha et plurima alia loca et deſtruūtur omnia balnea regni.

Centeſimumſecundum belluz inter ſaracenos et chriſtianos accidit ſupradicto anno domini Milleſimo nonageſimonono. Tunc rex alfonſus ſext⁹ tercius rex caſtelle de quo dictum eſt ſupra conſilio Aben. habet regis hyſpalēñ. cuius filiam caydam nomine ceperat in vxorez factam chriſtianam que vocata fuit maria vt nihil eſſet in hyſpania quod eis non ſubiugaretur miſit in affricaz pro ſaracenis qui dicebantur almorandes. Erant enim mirabiles bellatores et placuit regi marrochioꝝ complacere regi alfonſo et miſit ei militiam magnam illoru3 quibus prefecit capitaneū vnum Algnaſelum ſuum maiorem qui dicebatur balyabenaxa. Hunc predicti almorandes tunc obliti domini ſui eleuauerunt myramamolin et reuerſi ſunt in optatem ꝑtem quia congregati ſunt cū alijs ſaracenis et expugnauerunt regem hyſpalēñ. qui dederat filiam ſuam in vxorem occulte chriſtiano et quia erat amicus regis chriſtiani. Venerunt ergo contra predictum regem et ipſe occurrit eis non tam preparatus ad bellu3 ſicut poterat et debuerat. et occiſus eſt in bello. quo facto eleuatus in ſuperbiam ille ſaracenus qui ſe fecerat vocari myramamolin venit cum ſua multitudine graui cōtra terram regis alfonſi et obſedit hucles. Tunc autez rex alfonſus predictus erat infirm⁹ et doluit vehementer qꝛ non poterat ire in perſona contra eos ſed miſit illuc filium ſuum vnigenitum quez habuerat ex illa predicta cayda vxore ſua chriſtiana qui dicebatur infans don⁹ ſancius alfōſi et erat adhuc puer et cum eo miſit comitem donum garſiam de cabra qui nutriret eu3 et multos alios comites et nobiles cum exercitu magno et venerunt prope villeſiu3. Cum ergo ſaraceni obſedentes viderunt chriſtianos dimiſerūt obſidionem et venerunt contra eos et ordinatꝭ aciebus commiſſum eſt durum bellum et ꝑmittente deo ac peccatis forte exigentibus victi fuerunt chriſtiani et ibi vbi maior erat poteſtas chriſtianorum cum predicto infante filio regis ibi occurrit maior multitudo ſaracenorum. Infans autez ſentiens equu3 ſuum vulneratum dixit nutricio ſuo comiti pater vulneratus eſt equus meus et dixit comes. fili ſitis firm⁹ alias vos eritis vulnerat⁹. et cecidit ſtatim equus mortuus cū eo.

quod cū vidit predictus comes timēs mortem infantis deſcendit ſubito de equo ſuo et cooperuit infantem cum ſcuto et ibi defendens infantem plurimos ſaracenos cum enſe ſuo occidit ſed tanta fuit eorum multitudo ꝙ non potuit ſuſtinere quia abſciderunt ei vnum pedem quodam enſe et quando vidit ꝙ non poterat ſe continere dimiſit ſe cadere ſuper puerum vt moreretur prius q̄ ipſe et ibi occiderunt comitem illum. Ceteri vero comites habuerunt infantez et fugiebāt cum eo quantū poterant cogitantes euadere mortem. Saraceni autem videntes eos inſecuti ſunt eos et quia non poterant tam cito fugere cum puero ſicut voluiſſent attinxerunt eos et tranſeūtes vltra eos occiderūt ibi infantem et comites et in memoriam illius victorie poſuerunt ſaraceni nomen loco illius ſeptem porci ſed poſtmodum mutatus eſt locus ille et vocatus eſt ſeptem comites. Alij autem qui euaſerunt venerunt toletum ad regem et factus eſt planctus magnus a rege pro filio ſuo ſicut plenius continetur in generali hyſtoria hyſpanie. Tunc fuit perdita concha quam habuit cuz vxore ſua cayda habuerunt etiā ſaraceni tūc huete et hucleſcum queſiuit rex Alfonſus a ſapiētibus quare milites ſui non poterant tolerare bella ſicut ſolebant. Et reſponſum eſt ei ꝙ erat quia ſepe intrabāt balnea et quia nimis vacabant delitijs et extunc rex alfonſ⁹ fecit ꝙ deſtruerentur om̄ia balnea regni ſui et fecit milites laborare multis exercitibus.

Vincunt chriſtiani ſub principe godefrido de bullion et capiūtur plurime ciuitates.

Centeſimumtercium belluz inter ſaracenos et chriſtianos accidit āno domini Milleſimocenteſimo. Tūc victorioſus princeps Godefridus de bullion expeditis alijs principibus collecto exercitu ſuo attendens ꝙ ciuitatem ſanctā nō poſſet retinere niſi fines ſuos vellet ampliare et hoſtes vicinos a ſe longius propulſare licet eſſent pauciſſimi reſpectu circunſtātiuz nationum quia habebant ab oriēte arabes moabitas et amonitaſ. a meridie vero ydoneos egyptios et phyliſteos. ab occidente autem ciuitates maritimas per tolomaydaz ſiue accon et tirom et tripolim et omnes alias vſqꝫ ad anthiochiam. a ſeptentrione vero tyberiadam et ceſaream philippi et regionem decapoleos et damaſcum. maluerunt tamen pro chriſto animas ſuas morti exponere q̄ miſſa manu ad aratrum retroſpicere et negociuz imperfectū relinquere non ergo confidentes in ſua fortitudine nec in multitudine ſed in ſola dei protectione ſpem habentes et ſalutifere crucis vexillum ſemper in prelio deferentes inimicos partim fugatis partim trucidatis partim carceri mancipatis vrbes munitiſſimas et caſtra inexpugnabilia chriſto ſubiecerunt. Unde in illo ſuo primo egreſſu cepit ciuitatem ioppen in littore maris ſitam. Et ciuitatem ramata nobilem populoſam muro valido circundatam et turribus excelſis in campeſtribus ſitam. cepit etiam ciuitatem porphiriam in littore maris quaſi miliaribus quatuor ab accon diſtantes et ciuitatem tyberiadem in galylea que eſt ſupra ſtagnum genazareth ſita. Quibus ſubiugatis reuerſus eſt glorioſus princeps in ſanctam ciuitatem cum leticia et honore. In fine ſupradicti anni mortuus eſt princeps godefridus et electus ē cōcorditer et in regez inunctus Baldouuin⁹ frater eius miles ſtrenuiſſimus qui poſtmodum diuino fret⁹ auxilio regnum ſuum dilatauit. Nam ipſe expugnauit azur et ceſaream philippi et accon que alio nomine dicitur tolemayda et ciuitatem bend et ciuitatem Sydonis et montem regalem et plurima alia loca cepit ac multa alia loca fortalicia ac deinde ab alijs ſucceſſoribus multis bellis et multa effuſione ſanguinis dilatatum fuit regnum hieroſolimitanum in ciuitatibus villis et caſtris ſicut latiſſime narrat acconeñ. epiſcopus in libro de rebus et ſtatu terre orientalium que propter breuitatem relinquo.

Vincunt chriſtiani et obſidetur ciuitas cordubeñ. ac membratim diuiditur proditor ſaracenus qui regem hyſpaleñ. interfecerat per regem alfonſum ſextum.

Centeſimumquartum bellum inter ſaracenos et chriſtianoſ accidit pau

cis elapſis diebus poſt predictum bellum. Tunc enim predictus rex alfonſus. vi.iij. rex caſtelle ex ira magna quam habebat cōtra ſaracenos: tum quia interfecerant filiuꝫ eius: tum propter alia damna que fecerant in terra eius congregatis exercitibꝰ magnis liber ab infirmitate venit in terraꝫ ſaracenorum directe contra illum ſaracenum qui ſe fecerat vocare myramamolim qui tūc erat in ciuitate cordubeñ. et obſedit eum ibi qui cum cognouit poteſtateꝫ excedentem regis alfonſi non fuit auſus exire contra eum.

Cum ergo ſic eſſet obſeſſus quidam ſaracenus nobilis cuius nomen erat abdallar venit de nocte cum multitudine magna ſaracenorum et dedit ſaltum ex improuiſo in exercitum regis alfonſi chriſtiani autem ſentientes eos capientes ſcelenter arma ſua bellauerunt cum eis et occiderunt maiorem pteꝫ eorum et captiuauerunt ſaracenuꝫ predictū abdallar qui et interfecerat regem hyſpaleñ. predictum patrem regine domine marie cayde. Ceperunt etiam plures alios cum eo.

Precepit ergo rex alfonſus ꝙ duceretur ſaracenus ille ante eum et mandauit ꝙ duceretur ad locum vbi poſſent eum videre ſaraceni de ciuitate. et ꝙ conſcideretur corpus membratim in fruſtra quia interfecerat ſocium ſuum vt dictum eſt. Precepit etiam ꝙ ducerentur alij nobiles ſaraceni qui fuerant cum eo et ꝙ comburerentur viui in eodem loco quod cum viderunt ſaraceni de ciuitate timore magno perculſi firmauerunt paceꝫ cum eo ꝙ darent ei tributum omnium terrarum quas poſſidebant citra mare et miſerūt multum aurum et argentum ac multitudinem lapidum precioſorum ac alia plurima dona. Et tunc rex alfonſus contentus de his que fecerat in curſu illo et quomodo cōfregerat et honorauerat illum ſaracenum. Alium qui ſe vocauerat myramamolim reuerſus eſt in terram ſuam cum magnis diuitijs et honore et extunc predictus rex alfōſus tenuit regnum ſuum in pace et dederunt ei ſaraceni citra mare quolibet anno tributa ſiue parias ſuas.

Vincunt ſaraceni ſub nicaph rege morrochiorum et vulneratur rex alfonſus ſextꝰ

Centeſimum quintum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini milleſimocenteſimoprimo. Tunc nicaph rex marrochiorū qui erat myramamolim congregato magno exercitu almorauidum tranſiuit mare cui congregati ſunt et vniti omnes ſaraceni vuādalie venit ergo ſuper regem hyſpaleñ. et obſederunt ciuitatem atqꝫ ceperunt eam et inuenerunt ibi illum proditorem qui ſe fecerat vocari myramamoliꝫ et preſcidit caput eius et exinde venerunt ſupra cordubam et ceperūt eam et factum vnum dominium ſaracenoꝝ citra et vltra mare quod primo non erat quo facto intrauit myramamolim cum ſuo exercitu magno per terram regis alfonſi et peruenit vſqꝫ ad badayos Rex aūt alfonſus p̄dictus cum erat ſemper ceſaraguſtam et tenebāt eam obſeſſam Cuꝫ ergo ſciuit ingreſſum predicti myramamolim in terram ſuaꝫ eleuauit ſe ab obſidione et venit cum exercitu ſuo. et cum multitudine francorum que venerant in adiutorium eius et commiſſuꝫ eſt bellum aſperrimum prope badayos.

In quodam loco qui dicitur arabice cella que et lingua caſtellana ſatbalias dicitur et permitente deo victi ſunt chriſtiani et multi dederunt terga nemine perſequente. Rex aūt Alfonſus ſuſtinuit bellum cum illis qui ſe cum remanſerant vſqꝫ ad noctem et tam viriliter bellabat rex ꝙ nullus ſaracenus erat q̄ auſus eſſet ponere ante euꝫ et mouet eos de loco illo retraxitqꝫ eos vſqꝫ ad tentoria nicaph q̄ bñ erat fortificata foſſatis. et cū cogitaret fortiſſime pugnās eos inde extrahere. Superuenit quidā nūcꝰ qui dixit ei ꝙ inſidie quas poſuerāt ſaraceni venerūt ad depredandum tentoria ſua quod cum audiuit dimiſit bellare illos et reuerſus eſt ad ſuos. et cum reuerteretur inuenit ſe cum illis qui depredabantur tentoria bellauitqꝫ cum eis ſꝫ fuit victus et perdidit multos ibi de ſuis et ipſe vulneratus fuit lancea ſuperueniēte ergo nocte diuiſi ſunt ab inuicem bellantes et illi pauci chriſtiani qui remanſerunt coniuncti ſunt regi alfonſo et reuerſus eſt cum eis ad ciuitatem que dicitur corya Saraceni ſimiliter receſſerunt ad terras ſuas et nicaph tranſiuit in affricam. Iſtud belluꝫ fuit feria ſexta prima die nouembris āno quo ſupra.

Uincunt chriſtiani per regem alfonſum ſextum deſtructa ſaracenorum terra.

Centeſimumſextuz bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimocenteſimo ſecundo. Tūc ſupradictus rex alfonſus ſextus cōgregauit exercitum ſuum et intrauit terram ſaracenorum et peruenit vſq; ad ciuitatem hyſpaleñ. deſtruens quicquid inuenire poterat et reuerſus eſt in terram ſuaz cuz magnis diuitijs et honore:

Uincunt chriſtiani et capitur ciuitas nobilis valencie per Cid campeatorem.

Centeſimumſeptimuz bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimocenteſimotercio. Tunc enim rodericus didaci Cid campeator cum multitudine chriſtianorū obſedit ciuitatem valencie et tenuit eam obſeſſā nouem menſibus. In quibus fuerunt multa prelia et effuſus ſanguis ſine menſura tā chriſtianorum q̄ ſaracenorum et tam anguſtiata fuit ciuitas pre fame ꝙ compulſi ſunt ſaraceni comedere canes murilegos et mures plures etiam pauperes comedebant carnes ſaracenorum mortuorum et tot moriebantur fame ꝙ platee erāt plene ſepulchris et non erat ſepulchrum in quo non eſſent ad minus decem ſaraceni. Alij autem exeūtes a ciuitate tradebant ſe libere manibus chriſtianorum ſed cum comedebant ſtatim moriebantur. et compellebāt eos ipſe Cid redire ad ciuitatem vt in maiori numero magis opprimerentur fame et ſi aliquem ipſe de exeuntibus poterāt accipere mandabant eum comburi vt timerēt exire. Uidentes āt maximā preſſuram famis fecerunt conuenientiā ſuā firmatā cū p̄dicto roderico didaci vt mitterēt nūcios ſuos ad regē morſie et ad regē ceſarauguſte q̄ ſi infra. xv. dies nō ſuccurrerent eis darent ſibi ſine mora ciuitatez placuit pactum iſtud roderico didaci et tranſiuit cum hac conditione ꝙ nullus illoꝝ nūciorū portaret pro expenſis vltra quinquaginta morobetinos. Receſſerunt ergo nuncij. Sed rodericus didaci fecit ꝙ nauta cuz quo tranſire debebant teneret eos quouſq; ipſe iret ad eum. Iuit ergo ſtatim et mandauit ꝙ inquireretur ſi plus ducebant quā l. morobetinos et inuentum eſt ꝙ portabāt multitudinem auri et argenti et lapidum p̄cioſoruz et omnia cepit et diuiſit cuilibet. l. morobetinos ſic pactatum fuerat. Cum ergo tranſiuit tēpus et non habuerunt ſuccurſum predictorum regum tradita eſt ei nobiliſſima ciuitas valencie que ſolatium et delicie ſaracenorum erat. Et ipſe Cid intrauit eādem eleuato vexillo ſuo ante eum cum magna leticia et honore et precepit ꝙ poneret vexillum ſuum in altiori turri fortalicij ciuitatis. Et ex illa die omīa fortalicia que erāt dominij ciuitatis fuerunt poſita ſub eiꝰ poteſtate et pro honore fidei catholice. omnes meſquite ſaracenorū facte ſunt eccleſie et poſuit ibi ſedem epiſcopalez et redditus neceſſarios et facti ſunt nouem parrochie maior autem eccleſia dedicata eſt ſancto petro.

Uincunt chriſtiani fugato et vulnerato rege hyſpaleñ. ac perēptis quaſi. xxix. milibus ſaracenorum per Cid campeatorem

Centeſimumoctauū bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimocenteſimoquarto. Tunc cum fama perditionis valencie p̄ omnes terras ſaracenorum peruolaret inter ceteros rex hyſpaleñ. dolens vehementer congregauit exercitum ſuum magnum ſalꝫ xxx. milium hominum armorum et velociꝰ quo potuit venit ſuper ciuitatem valencie et obſedit eam. Uirtuoſus vero Cid campeator exiuit ad eum cum milicia ſua et habuit bellum cum eo circa ortuz qui dicitur de villa noua et deuicit eum plurimis ſaracenis interfectis. Ipſe vero rex hyſpaleñ. cum tribus vulneribus fugiens euaſit et perſecutꝰ eſt ſaracenos vſq; anbam ſuffocatiq; ſunt in flumine quaſi tria milia ſaracenorum et tanta fuit cedes eorum ꝙ de. xxx. milibus qui venerant non euaſerunt vltra mille quīgentos et reuerſus eſt virtuoſus Cid in locum vbi fuit bellum et expolians territorijs tanta fuit multitudo diuitiarum ꝙ pars que cecidit in ſortem peditorum

fuit quinq; milium marcarum argenti et in
greſſi ſunt ciuitatem nobilem valencie cum
magnis diuitijs et honore. Numerus autē
exercitus eius erat mille quingentorum e/
quitū quorum mille erant nobiles genere
et .iiij. milium peditū et tunc miſit illuſtri
regi alfonſo ſexto ſupradicto in purum pre
ſentem et donum de ſua quinta parte que ei
euenerat in ſortem centum equos cū ſellis
et frenis mirabiliter adornatos et rogauit q̄
mitteret ſibi vxorem ſuam dominā ximenā
cū duabus filijs ſuis que manebāt in ſan
cto petro de cardenam. Rex autem illuſtris
gaudenter recepit donum et honorifice mi/
ſit ſibi vxorem et filias quas poſtmodū tra
didit in vxores comitibus garrionis. Sed
quia illi cōmiſerunt quoddam alcue cōtra
eas vici propter hoc ante predictum regē
in campo ante garrionē tradite fuerūt poſt/
ea per eundem regem in vxores infantib⁹
nauarre et arragonie filijs regū ſicut plen⁹
continetur in generali hyſtoria hyſpanie.

Vincunt chriſtiani fugato et vulnerato
ymes myramamoliz ac peremptis .xl. et oc/
to milibus et quingentis ſaracenis per Cid
Campeatorem.

Centeſimumnonū bellum inter ſara
cenos et chriſtianos accidit āno do
mini Milleſimocenteſimoquinto:
Tunc cū predictus virtuoſus Cid cū vxore
ſua et filiabus ſuis dña eluira et dña ſole i
pace et ſolacijs eſſent in predicta ciuitate va
lencie et quidem nunciauit ipſi certitudinali
ter quō ymes myramamolin rex marrochi
orum dolens de p̄ditōe valencie cum quin
quaginta milibus armatorū veniebat ad
obſidendum p̄dictā ciuitatem. Quod cū co
gnouit p̄dictus Cid p̄cepit q̄ omnia caſtra
ſui dominij p̄pararent et ponerent in eis oia
neceſſaria ad pugnā ſimiliter in ciuitate Cō
gregauitq; omnes gētes quas potuit habe
re tam de ſaracenis q̄ de xpianis et omnia
hec facta ſunt breuiſſimo tempore Venit er/
go multitudo p̄dicta ſaracenorū et fixis ten
torijs ſuis ſteterunt ſupra ciuitatem et tant⁹
fuit eorum tumultus cū ſuis atamborib⁹
et vocibus q̄ dña ximena cū filiabꝰ ſuis
q̄ nunq̄ ſimilia viderāt timuerūt valde Sz
virtuoſus Cid dixit eis dña ximena et mee
filie nō timeatis: Ego enim cogito deuince
re hos ſaracenos et cum eorū diuitijs vos
meas filias honorifice et ditiſſime marita/
bo et illos atempores faciam venire añ vos
buſinas vero pro honore eccleſie faciam re/
ſeruari. Cōgregatis ergo bellatoribus ſuis
ad ſignum campane exierunt in campū cū
inſidijs et ordine virtuoſiſſimi Cid campe/
atoris quos videntes ſaraceni ordinatis ēt
ſuis aciebus commiſſum eſt duriſſimū bel/
lum ſic q̄ vndiq; videbantur exire equi ſine
dominis ſuis. Et cum ſaraceni eſſent multi
tenebant xpianos iam in magna preſſura.
Et tunc virtuoſus Cid animās milites ſu/
os clamauit dicens. deus adiuua et beate
Jacobe. et cum dixerit exiuit aluarhanes q̄
dam miles ſtrenuus cum trecentis militibus
et inſidijs et perculſerunt ſaracenos ex aduer
ſo ſez ex parte maris. Cogitantes autem ſa
raceni q̄ erant multe gentes timuerunt val
de et inceperunt dare terga et ſecuti ſunt fu/
gientes occidēdo et vulnerādo vſq; ad quod
dam caſtrū quod dicitur torquera percuſſo
ymes myramamolim ab ipſo Cid et tanta
fuit cedes ſaracenorum q̄ de quinquagin/
ta milibus p̄dictis nō euaſerūt vltra q̄ mil
le quingenti. et reuerſus eſt virtuoſ⁹ Cid cū
milicia ad locum belli vbi inuenerunt ſpo/
lia multa nimis et inter cetera inuentum eſt
vnum tentorium illius myramamolim no
bilius q̄ vnq̄ aliquis viderat et reuerſus ē
in ciuitatem valencie brachijs vſq; ad cubi
tus plenus ſanguine ex vulneribus occiſorū
et cum magnis diuitijs et honore. Et tunc
virtuoſus Cid miſit domino ſuo regi alfon
ſo caſtelle p̄dicto ex quinta ſua parte ducen/
tos equos cum ſellis et frenis pendentib⁹
ſingulis enſibus ex ſingulis ſellis eorum.
miſit etiam ſibi in donum tentorium predi/
ctū mirabile que omnia gaudenter recepit
predictus rex exiſtens in valle oliueti.

Vincunt xpiani et fugatur bucar rex mar
rochiorū vulneratus cū alijs .xxx. regibus
per Cid campeatorem

Centeſimumdecimum bellum inter
ſaracenos et chriſtianos accidit an
no domini Milleſimocēteſimoſexto
tūc rex bucar rex marrochiorū cū .xxx. regib⁹

ſaracenorum ſubito apparuit ſpacio vnius
leuce ꝓpe valentiam et factus eſt tumultus
magnus in ciuitate ex ſubitis rumoribus:
et aſcendit virtuoſus Cid ſupra turrim alti-
orem fortalicij cũ conſiliarijs ſuis vt vi-
deret eorum exercitum ꝙ videns incepit ri-
dere oſtendens magnum gaudium deſcen-
dens ergo de turri facto ſigno campane cõ-
gregati ſunt omnes ſui bellatores. quibus
dixit virtuoſ⁹ Cid quõ volebat dare bellũ
regi bucar et illis .xxx. regibus et bilan aio
placuit omnibus ſperantes victoriã repor-
tare. Exierunt ergo ordinati ſecundum mo
dum ſuũ. Eo tempore quo tempore ſarace
ni non cogitabant cum ergo venerũt ad lo-
cum vbi viderunt tentoria ſarracenorũ pre-
cepit vt irent lentis paſſibus et ipſe ibat cũ
ſuo equo qui dicebatur bauieca quos cum
viderunt ſaraceni ordinauerunt ſubito acies
ſuas et venerunt cõtra eos ſatis inordinati
cum non cogitarent de aduentu ipſius Cid
ſuper eos. Cũ ergo vidit eos inordinatos
predictus Cid precepit vexillum ſuũ celeri
ter ire contra eos et factum eſt prelium ma-
gnum ſic ꝙ ceciderunt multi ex vtraꝗ parte
et durauit bellum de mane vſꝗ ad horam
nonã nec poterant ſarracenos eradicare ab
illo loco pre multitudine et tanta erat mul-
titudo mortuorũ peditum etiam xpianorũ
ꝙ non poterant cum equis ambulare inter
eos. ſed placuit deo ꝙ ab hora nona ince-
perunt ſaraceni dare terga et ſecuti ſunt eos
chriſtiani occidendo et vulnerando et in il-
la ſequela vidit ipſe Cid regẽ bucar et eua
ginato enſe ſecutus eſt eum vt eũ occideret
ſed quia ille ducebat velocem equum cum
cognouit ꝙ Cid ſequebatur eũ fugit velo
cius et non potuit eũ attingere ſicut voluiſ-
ſet licet cum peruenerunt ad mare ꝓpe ipm
iret et tunc emiſit a manu enſem ſuum ſuper
bucar percuſſitꝗ eum ſed ille percuſſus in-
trauit ſubito nauim. et Cid; deſcendit et ac
cepit enſem ſuum et ſpatã regis bucar que
ei ceciderat quam vocauit tyſonam et reuer
ſus eſt ad locũ belli deuictis ſaracenis vbi
tot; ſpolia habuerunt ꝙ ſolũ de equis quin
ta pars que cecidit in ſortem ipſius fuit tri-
centorũ equorũ. Deuictoꝗ bucar rege marro
chiorũ cum alijs .xxx. regibus reuerſus in ci-
uitatem valencie cũ magnis diuitijs leticia
et honore. Et tunc miſit regi alfonſo caſtelle
in donũ ex predictis ſpolijs Centũ equos
cum ſellis ſuis et frenis mirabiliter adorna
tos et .lxxx. ſaracenos captiuos que omnia
rex predictus exiſtens in valle oliueti gaudẽ
ter recepit Tunc etiam ſoldanus pſie vidẽs
ꝙ ſanctam ciuitatem hieruſalẽ ceperant xpi
ani et multas alias ciuitates et loca timẽs
ꝙ tota eius terra ꝑderetur ſi tranſiret ꝑdict⁹
virtuoſus Cid in partes illas pro iuuamie
chriſtianorũ. Ideo audita ei⁹ celebri fama
vt eum in amicum poſſet confederare. miſit
ei ambaſiatorem ſuũ per mare et cum pue-
nit valenciã receptus eſt honorifice ab ipo
Cid et pſentauit ſibi dona q̃ ſibi mittebat
ſoldanus ſcꝫ multa iocalia auri et argenti et
ꝑcioſos ac nobiles pannos de ſerico et au-
ro mirabilis ↄtexture et multa alia que non
ſunt in iſta terra preſentauit ſibi etiam vnã
libram mirre et balſami precioſi cũ quo p⁹
modum fuit corpus ipſius Cid balſamatũ
in eius morte. Dedit etiam ſibi vnũ archi
ducherm de nobilioribus qui fuerunt in mũ
do quod vſꝗ in hodiernum diem manet in
monaſterio ſancti petri de cardenam et his
omnibus receptis remiſit eum cum honore
ad predictum ſoldanum cum ſuis etiam do
narijs inito federe inter eos.

Vincũt xpiani fugato rege bucar cũ alijs
xxvi. regibus viginti eorũ interfectis ꝑ Cid
cãpeatorẽ non viuum ſed mortuũ.

Centeſimumundecimũ bellũ inter
ſaracenos et chriſtianos accidit an
no domini milleſimocenteſimoſep
timo Tunc predictus rex bucar dolens quo
modo ſic turpiter victus a Cid campeatore
et quomodo interfecerat et captiuauerat ei⁹
gentes et quomodo expoliauerunt eum a
tam magnis diuitijs. Ipſe in propria perſo
na predicauit in affrica ↄuocans omnes po
pulos ſicut nos facimus tempore cruciate
et congregatus eſt ad eum populus innu-
merabilis cum quo tranſiuit mare vt veni-
ret ſuper valenciam et ſe vindicaret. Cum
ergo predicti rumores peruenerunt ad au-
res ipſius Cid inter cetera precepit ꝙ om-
nes ſaraceni habitantes intra ciuitatẽ egre
derẽtur foras et ꝙ habitarẽt in alcudia quo
facto cũ nocte illa iaceret in lecto ſuo ꝑdic᷑

Cid hora medie noctis cogitās quomodo
ſe haberet in aduentu tante multitudinis ſa
racenorum. Ecce ſubito impletum eſt pala/
cium illud claritate magna et quodam mi/
rabili odore. et cum ipſe miraretur illius in
ſolite claritatis et odoris apparuit ei vir qui
daꝫ indutus veſtibus albis ſicut nix qui ca
nus et criſpus videbatur in manibus ſuis
claues geſtans. Dixitqꝫ ei. dormis rodérice
vel quid agis: et ille reſpondit. quis eſtis vos
qui a me hec queritis. Et ait illi ego ſuꝫ ſan
ctus petrus princeps apoſtoloꝝ qui venio
ad te cum ſceleriori mandato quam illud quod
tu cogitas de rege bucar. ſcꝫ ꝙ habes dimit
tere hunc mundū et ire ad vitam vbi non eſt
finis et ꝑfigitur tibi terminus. xxx. dierū a ꝑ
ſenti die. Ueruntamen vult tibi deus facere
hanc gratiam ꝙ tu mortuus cum gentibus
tuis habeas victoriam de rege bucar ꝓpter
honorem tui corporis quod erit cum adiu/
torio apoſtoli Jacobi quem deus mittet ad
bellum illud. Sed ante hec omnia tu facies
penitentiam de peccatis tuis et ſaluus eris.
hec omnia conceſſit tibi dn̄s iheſus xp̄us
propter amorem meum et ꝓpter reuerentiā
quam ſemꝑ habuiſti ad eccleſiam meā mo
naſterij ſācti petri de cardeñā. Que cum au
diuit virtuoſus Cid pre gaudio dimiſit ſe
cadere de lecto in terram et cecidit ad pedes
apoſtoli volens oſculari pedes ei9 et dixit ei
apoſtolus. Non labores in hoc quia nō po
teris accedere ad me. ſed ſis certus ꝙ omīa
que dixi tibi ſunt tibi cōceſſa et ſic diſparuit
ab oculis eius et remāſit in palatio illo qui
dam magnus et ſuauiſſimus odor cui9 qua
litas eſſari non poteſt. et predictus Cid re/
manſit fortificatus et ita certus de predictis
ſicut ſi iam tranſiſſent omnia illa. Et die fa
cto conuocauit ad fortalitium ſuum omnes
milites ſuos et narrauit eis viſionem illam
cum lachrimis nihil eis occultans facietis
ergo ſecundum conſilium meum et deuince
tis regem bucar et triginta ſex reges qui ve/
niunt cum eo. Perceptis ergo ſacramentis
et facta penitentia peccatoꝝ ſuorū cum non
remanerēt niſi ſepteꝫ dies de ſpacio ꝑfinito
ꝑcepit vocari ad ſe vxorē ſuā dn̄am ximenā
et mandauit ꝙ adducerentur ei vaſa illa ar
gentea in quibus erat balſamū et mirra que
ſibi miſerat ſoldanus magn9 perſie Et cum
vidit ea aū ſe ꝑcepit adduci quandā cupam
aureā in qua ipſe bibat et accepit de illo bal
ſamo et mirra mixto cuꝫ aqua roſea ad quā
titatem vnius cocliaris et bibit et ſic ꝑ illos
ſeptē dies fecit nihil aliud comedēs nec bi/
bens. Et factū eſt corpus ei9 pulchrius et re
centius quam añ excepto ꝙ continue deficiebat
ſic ꝙ non poterat ſe mouere in lecto. penul/
tima ergo die antequam deficeret vocauit vxo/
rem ſuā et venerabilē ep̄m ciuitatis hieroni
mū et alios milites parētes et amicos qui/
bus ꝯfidebat. Dixitqꝫ eis ſcitis ꝙ rex bucar
erit hic vna iſtaꝝ dierum et circundabit ciui
tatem cuꝫ ſua poteſtate magna ea ergo que
vos habetis facere vt vincatis ſūt hec. Pri
mo poſt quam fuero mortuus lauabitis corp9
meū quod ſatis intrinſecus mūdum teneo
laudetur deus vt craſtina die que eſt dies vl
tima vite mee reciperem corpus dn̄icum et la
uato corpore abſtergatur bene et vngetis ip
ſum totū caput et os pedes et omīa alia mē
bra cum balſamo et mirra quod ſuper fuit
in his vaſculis argenteis et nullus ſit auſ9
ꝓpter mortem meā clamare nec oſtēdere do
lorem ne forte ſarraceni ſentiant mortē meā
et cum venerit dies vt appropinquat ciuita
ti rex bucar precipietis ꝙ omnes gētes aſcē
dant ſuper muros et ꝙ ſonent tubas et añafi
les et faciāt maiores leticias que potuerūt
fieri per homines et cum fuerit dies qua vo
lueritis ire cū corpore meo in caſtellaꝫ facie
tis ꝙ egrediantur omnes gentes ſecretiſſime
ſic ꝙ non intelligant ſarraceni qui ſūt in ſub
urbibus et ꝑcipietis onerari gerulas aliaſqꝫ
beſtias cum omnibus illis diuitijs que ſūt
valentie ſic ꝙ non remaneat ibi aliquid ꝙ
ſit alicuius valoris et cum factuꝫ fuerit pre
cipietis ſtellare equum meuꝫ babieca et ar
mabitur bene corpus vero meum ornabitis
optime et ponetis me ſuper equum taliter ꝙ
non poſſim cadere. ponetis etiam in manu
mea enſem meum tyſon et eant ſemper apō
me epiſcopus dominus hieronimus et gil
dias priuatus meus vnus ad dexteram et
ali9 ad ſiniſtrā qui dirigūt equū meū. et vos
petre herundem portabitis vexillum meuꝫ
ſicut conſueuiſtis vos vero aluarhanez or/
dinabitis acies et ite ad bellandum cum re
ge bucar ſitis enim certi et non dubitetis ꝙ
habebitis victoriam me exiſtente mortuo ſi
cut mihi deus conceſſit. Sequenti vero
die facto teſtamento ſuo hora terciam im

recepit corpus dominicū de manu epiſcopi genib⁹ flexis et cū multis lachrymis. quo pcepto reclinauit ſe in lecto dicēs. dn̄e iheſu xp̄e cuius eſt omnis poteſtas et cuius ſunt omnia regna tu es ſuper omnes gentes et omnia ſunt ad preceptum tuum. Ideo dn̄e peto hanc miſericordiā vt anima ſit vbi eſt finis ſine fine. Quibus dictis virtuoſ⁹ Cid tradidit animā in manib⁹ creatoris. Poſt tres aūt dies mortis eius apparuit rex bucar cum poteſtate ſua ſuper valentiaȝ et fixa ſunt tētoria. xv. milia ſicut narrat analfaxar hyſtoriographus ſaracenorum et bellabāt continue ɔtra ciuitatem quantū poterant. et illi de ciuitate defendebāt ciuitatē cū magna leticia ſicut eis preceperat Cid qd̄ durauit per nouē dies quia xp̄iani pparabant omnia ſua ad ducendum in caſtellā ſicut p̄ceperat eis glorioſus Cid. Bucar vero rex videns ꝙ Cid tanto tempore non egrediebatur ad eos cogitauit ꝙ nō erat auſus exire. Et ideo volebat facere machinas ad capiendum viribus ciuitatē. Sed die duodecima omnibus pparatis et poſito ipſi⁹ corpore Cid in equo ſuo ſicut mandauerat tali diſpoſitōe ꝙ videbat̄ viuus hora media noctis aperta eſt vnica porta ciuitatis que tendit verſus caſtellam et ordinatis acieb⁹ cū omnibus oneribus exeūtes ſecretiſſime et in magno ſilentio ſic ꝙ videbat̄ ꝙ nō eſſent ibi. xx. milites inuerunt ſubito in ſaracenos qui inuenientes eos inermes nec potētes pre cōfuſione magna ordinare ſeipſos. qȝ videbat̄ regi bucar et illis. xxxvi. regib⁹ ꝙ veniebant ex parte xp̄ianoꝝ ſuper eos vltra ſexaginta milia militum qui erant albiores niue et ante eos viderunt viruȝ militem ſuper equum album ſedentem in manu ſiniſtra geſtantem vexillū albū et in manu dextra enſem qui videbatur ſicut ignis. Vidētes ergo bucar et reges predicti cedem maximā ſaracenoꝝ ſuoꝝ quam faciebant iſti milites timuerunt valde et dederunt terga fugientes vſqȝ ad mare. xp̄iani aūt inſequentes eos occidendo et vulnerando puenerūt vſqȝ ad mare et tanta preſſura vt ingrederentur in nauibus ꝙ ſcd̄m hyſtoriam viginti illorum regum fuerunt ibi mortui et decē milia ſaracenoꝝ ſuffocati. Rex vero bucar cū alijs qui euaſerant preſſuram illā eleuatis velis nunqȝ amplius ſunt reuerſi. chriſtiani autē victoria habita reuerſi ſunt ad tentoria et expoliato campo vbi innumeras diuitias inuenerūt receperunt eas quas portare potuerant relictis ibi pluribus alijs ſine numero. et ſic venerunt cū corpore ipſius Cid in caſtellam cū magna leticia et honore et ſepelierunt ſicut ipſe p̄cepit in ſancto petro de cardenā. Sarraceni vero qui erant in alcaidia videntes ꝙ omnes chriſtiani receſſerāt a ciuitate et nihil dimiſerant in eadē ingredientes iterum populauerant eam. Fuit āt predictus virtuoſus Cid dn̄s predicte ciuitatis quinqȝ annis. Rex aūt alfonſus ſext⁹ ſupradictus cum audiuit victoriā quā Cid campeator habuerat mortuus et quō ducebatur in equo ſuo barneca ac ſi eſſet viuus venit perſonaliter ad ſanctū petrum de cardena ſceleriter de toleto et honorauit eū in ſepultura ſua in qua etiā fuerunt infantes arragonie et nauarre cum ſuis vxorib⁹ que filie fuerunt ipſius Cid. Predict⁹ vero rex alfonſus ſextus hiano regnauit. xliij. annis et ſeptem menſibus et perceptis ſacramentis feliciter migrauit ad dn̄m anno dn̄i Milleſimocenteſimoviceſimooctauo. Jacet ſepultus in monaſterio ſancti facundi in cu⁹ morte ex medio lapidū qui erant ante altare ſancti yſidori in ciuitate legionēn: tribus dieb⁹ manauit aqua quod fuit ſignū lachrymarū regni ppter damna ſecuta poſt eius morteȝ Ipſe non reliquit filiuȝ heredem. Veruntā quia ipſe dederat filiam ſuam dominā orracam in vxorem comiti Raymundo toloſano qui erat de genere gothoꝝ et in illa predictus comes habuit vnum filiū cū pficiſceretur in hieruſalē in paſſayo ſupradicto quē baptizauit in iordane et ideo vocauit eū alfonſum iorday. Ideo iſte poſt multa dāna que acciderant in regno fuit eleuatus in regem et poſt factus eſt imperator.

Vincunt ſaraceni et occidit̄ rex alfonſus arragonie quia ſpoliauit eccleſias.

Centeſimū duodecimū bellum inter ſaracenos et xp̄ianos accidit poſt mortem regis predicti alfonſi pauco elapſo tēpore. Tunc enim regi arragonū alfonſo cum eſſet cum exercitu ſuo in regno caſtelle facta concordia et pace inter eum et regem alfonſum paruulum dimittens ei q̄c

quid in regno ſuo tenebat. Nūciatū eſt quō magna multitudo ſaracenorum intrauerat regnum ſuum arragonie qui nimis dolens receſſit ſtatī; vt occurreret illis et inuenit eos in quodā; loco regni ſui qui dicitur efferga et bellauit cū; illis dicens. ſed qui nunq̄ fuerat vict⁹. ibi vict⁹ fuit a ſaracenis et mortu⁹ Alij dicunt q̄ non fuit mortuus ibidē; ſed duxit poſt hec vitam peregrini per mundū; incognitus Et dicitur in cronicis q̄ hoc accidit ei quia expoliauit eccleſiā; ſancti yſidori et plures alias eccleſias caſtelle poſt mortē; regis alfonſi ſexti brano volēs ipſe regnare

Vincunt chriſtiani cruce ſignati et capit ciuitas vlixbona

Centeſimumtredecimum bellum inter ſaracenos et xpianos accidit anno dñi Milleſimocenteſimoquadrageſimoſexto. Tunc cum ludouicus rex francorū audiuiſſet ciuitatē ediſſe captā fuiſſe a thurcis zelo fidei ſucceſſus meſopotanee cōpatiens ab Eugenio papa. iij. apud berſelia cum cruce ſignatus eſt cum principib⁹ ꝑegrinationē; ꝓponens trāſmarinā āno ſequēti Milleſimocēteſimoquadrageſimoſeptimo. Sanctus Bernard⁹ chorardo regi apud frāchonburg conſtituto et principib⁹ fere cūctis ſignum crucis affixit et ſocij ꝑegrinationis vltra modum multiplicantur naualis exercitus de anglia flādria et de lothoringia collecto. ij. ydus aprilis de tremūdo portu āglie cum ducētis nauibus ꝓfectis. iiij kal. iulij vlixbonā applicuit et illam poſt. iiij. mēſiū; obſidionem capiunt hoſteſq; quorū; numerus erat ducenta miliū et quingētos decim cū ſi chriſtiani. xiij. milia vix eſſent. Chorard⁹ rex cum innumera multitudine ꝑegrinationē egredit menſe mayo et vt ad expugnandum ycomū incōſulto diuertit deficiētibus victualibus fame afflictus rediijt et ꝑſequentib⁹ eos thurcis multos ꝑdidit. Rex vero francorū; ludouicus etiam aggreditur ꝑegrinationē; et euocatus ab imꝑatore grecorum nauibus eius hieroſolimis euehitur Anno milleſimo xlviij. frāci ꝑ deſerta aſye dolo et aſtucia grecorū qui calcē; farine miſcuerunt crebro inſultis thurcorū ꝑacientes fame cruciati ita vt q̄dam equorum et armorum carnib⁹ veſcerentur tandem multis fame pacientib⁹ cecilia veniunt et inde antiochiā paleſtinam nauigio petierūt hay medius comes mananeñ. in cipro et alfonſus comes tholoſe et ſancti Egidij apud ceſaream paleſtinam obierunt et a deo tunc male ſucceſſit regi francorū q̄ a grecorū manibus captus imperatori grecorum turſoluī; obſidendi ducatur ꝓſentandus. Quē; roger⁹ rex cecilie expoliata grecia vaſtata vſq; conſtantinopolim a captione liberauit.

Vincunt chriſtiani et capitur ciuitas baecie per imꝑatorē hyſpanie alfōſū ſeptimū;

Centeſimumdecimūquartum bellū inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimocenteſimoſeptuageſimo. Tunc ſupradictus rex alfonſus ſeptimus rex quart⁹ caſtelle et nepos regis alfonſi qui lucratus eſt tholetum poſita tota hyſpania ſub eius dñio factus fuit imperator et coronatus in ciuitate legioneñ et confirmatus ꝑ papam vt deceteró vocaretur imperator hyſpaniarum. Poſtq̄ ergo regnum arragonie caſtelle et legionis pacifice tenuit et omnes reges ſaracenorū; hyſpanie ſibi obedirent tanq̄ vaſalli remanſerūt due ciuitates que nō recognoſcebāt cū; dominum ſcꝫ boecia et almeria et ꝓpter illas ſubiugandas congregauit exercitū; magnū et venit primo ſuper boeciā et obſedit eā; et aliquid nō ſeruantes eidem fidelitatē; receſſerunt quod cum cognouerunt ſaraceni oim illarum partium congregati ſunt et venerūt ibi ſtatim vt facerent imꝑatorem alfonſum ceſſare ab obſidione. Sed cum hec a ſaracenis agerentur apparuit ſanctus yſidorus in viſione predicto imꝑatori confortans eum et dicens. Craſtina die dabis bellū; iſtis ſaracenis viriliter et ego veniam in adiutoriū tuum. ſuos ergo dum ſol emitteret radios ſuꝑ terrā ꝑparauit ſe imꝑator alfonſ⁹ cū ſua militia ad bellādū;. Venerūt ergo adoſe ad locū belli irruerūtq; in ſaracenos et factū ē durū bellū ac exutraq; parte plurimi ceciderūt. Rex āt ſanci⁹ filius imꝑatoris ſtrenuiſſime ſe habuit in illo bello et vidit iꝑator beatum yſidorum ambulantem in bello ex parte ſua et cognouit eum propter q̄d vnib⁹ reſumptis confortantes milites ſuos ſine dubio ſperantes victoriam obtinere. Cum

ergo cognouerunt chriſtiani beatuꝫ yſidorū bellare cum eis et pro eis confortati ſunt nimis. Sꝫ et ſaraceni puſillanimes effecti nō potentes ſuſtinere belluꝫ terga ſunt dare coacti. chriſtiani autem videntes eos fugientes ſecuti ſunt eos et mortui ſunt omnes q̄ venerant in adiutorium boecie. Videntes autem ſaraceni qui erant intra villā ꝙ non poterant reſiſtere imꝑatori alfonſo apertis ianuis ciuitatis receperunt eum omnia fortalicia ſibi ſubmittentes et ꝓpter miraculuꝫ quod in illo bello fecit beatus yſidorus ſtatim imperator virtuoſus fecit edificari eccleſiam vnam in honoreꝫ ſancti yſidori ſub cōuentu canonicoꝝ regularium datis honorifice omnibus neceſſarijs tam in crucibus q̄ꝫ in calicibus veſtimentis et libris ꝙ etiaꝫ in poſſeſſionibus et hereditatibus ſicut neceſſarium eis erat.

Vincunt chriſtiani et capitur ciuitas almerie per imꝑatorē alfonſum ſeptimū.

Centeſimumdecimūquintum bellū inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimocenteſimoſeptuageſimoprimo. Tunc predictus imperator capta boecia contentis et animatis militibus ſuis cum eodeꝫ exercitu venit ſuꝑ almeriā. Eſt.n. ciuitas in littore maris mediterranee et in terminis granate. fixis ergo tentorijs ſuper eandem ciuitatem cū aliquibus diebus in obſidione permanſiſſet venerunt in eius auxilium. Comes raymūdus barchinonē̃.etianuē̃. cum claſſe ſua per mare. Qui fideliter adiuuantes imperatorem habita victoria cepit almeriā. omneꝫ autem predam ciuitatis et terminoruꝫ eius dedit imꝑator alfonſus ianuenſibus et inſ ſpolia inuentuꝫ eſt vas lapidis ꝑcioſi vni⁹ elmoralde quantitate vnius ſcutelle. Etianuenſes dixerunt imperatori ꝙ daret eis illud vas et quod omnia alia diſtribueret eiſ quibus vellet. quia ipſi cum illo vaſe eſſent contenti. placuit autē imperatori et cōceſſit eis vas quod et ipſi vſq; in hodiernū diem pro magno iocali obſeruāt ſicut audiui vocantes illud vas ſanctum griale. Alia autē ſpolia dedit raymundo comiti marchinoñ: Capta ergo ciuitate et relicta in ſecuritate vt decebat reuerſus eſt in caſtellam et cum iret per viam infirmatus eſt ex laboribus bellorum et viarum et cum veniret ad locum qui dicitur delas ſeſnedas videns quandam arborem que dicitur enſina magne quantitatis et virentibus folijs placuit ei deſcēdere ſub eadem arbore vbi perceptis ſacramētis et facto teſtamento feliciter migrauit ad dominuꝫ. Inter cetera laudatur imperator predictus alfonſus de iuſticia Unde legitur in ſua cronica ꝙ cuꝫ quidā agricola de regno galicie cōquereretur eidē ꝙ infans quidaꝫ in ſuo loco acceperat iniuſte bona ſua ſtatiꝫ miſit lr̄as ſuas illi infāti ꝙ reſtitueret ei bona ſua. ſ; ille parum curans de litteris eius: Iterum redijt predictus agricola ad impatorem cum querela tunc predictus imperator ſecretiſſime cum duobus aut tribus comitibus receſſit a ciuitate toleti et velociſſime itinerauit quouſq; peruenit ad locum facta ergo diligenti inquiſitione ſecrete cum ꝑ toribus loci illius venit ad domū infantis et ꝑcepit ꝙ vocaretur diceretur q; ei ꝙ erat ad portam imperator qui eū vocabat: Ille autem non modicū miratus de tamſubito et inexcogitato aduentu voluit fugere ſ; ſtatī captus eſt et interrogatus ab imperatore de illa iniuſticia et quare litteras ſuas non impleuerat obmutuit. Quare continuo mandauit ipm̄ ſuſpendi in porta domus ſue et reuerſus eſt imperator in ciuitatem toleti. Iſte autem imperator reliquit duos filios quorum primogenitus dicebatur ſancius alius vero fernandus. Primo dedit regnū caſtelle. Secundo autem regnū legiōis. Sepultus eſt autem in eccleſia maiori ciuitatꝭ toletane regnauit et imperauit .xl. annis et ſucceſſit ei i regno filius ſancius quintus rex caſtelle qui tante virtutis fuit et tamiuſtiſſime gubernabat ꝙ vocat⁹ fuit a populo rex ſancius deſideratus. regnauit ſolum anno vno. qui feliciter finiuit et ſepultus eſt toleti apud imperatorem patrem ſuum et ſucceſſit ei in regno filius eius alfonſus octau⁹. vi: rex caſtelle. Qui incepit regnare cum eſſet paruulus .ſ. etatis: iiij. annorum et orta eſt diuiſio magna inter milites caſtelle ꝓpter eorum intereſſe quis ſcꝫ eum haberet in poteſtate ſua tā ꝙ tutor quouſq; eſſꝫ etatis .xv. annorū propter quod plurima damna in regno euenerunt vſq; ad prefinitum temp⁹ receptis premijs tyrannorum iuſto dei iudi

cio vt latius continetur in generali hyſtoria hyſpanie. Incepit regnare iſte alfonſus octauus. Anno Milleſimocenteſimoſeptuageſimoſexto.

Uincunt xpiani trucidatis plurimis ſaracenis. et liberatur ciuitas roderici ab obſidione ſaracenoꝝ per regem fernãdũ legiõis

Centeſimũdecimũſextũ bellum inter ſaracenos et xpianos accidit anno dñi Milleſimocenteſimo. lxxxvij. Tunc quidam miles qui dicebatur fernandus roderici qui aliqua fortalicia predicti regis alfonſi octaui tenebat vſq; ad temp⁹ prefinitum. xv. annorũ cum tempus fuit impletum tradidit omnia fortalicia regi et ipſe ſtatim receſſit a regno et tranſiuit ad ſaracenos accepta ergo multitudine ſaracenorum diſpoſuit venire ſuper ciuitatez roderici que tunc edificabatur a rege fernando legionis fratre regis alfonſi predicti. Erat. n. loc⁹ adhuc ſine muris et ideo leuiter expectabat cũ expoliare. Apparuit ergo in viſione beatus yſidorus ſacriſte eccleſie ſue vigilanti in ſacrario et oſtendit ei aduentum fernãdi roderici cum multitudine arabum et precepit ei ꝙ iret velociter et nũciaret regi legionis fernando. Uenit ergo nunciauit predicto regi hec omnia. Rex autẽ gracias agens deo cõgregauit exercitum ſuum et venit velocius quo potuit ad ſuccurrendum chriſtianis ciuitatis roderici que iam obſeſſa erat a ſaracenis et cuz non haberent muros acceperũt tam viri ꝙ̄ femine curr⁹ et quadrigas et vaſa magna vinaria archas lectos ligna ac oĩa alia que habere potuerũt et poſuerunt circũquaq; loco muri quouſq; veniret rex fernãdus. Uenit ergo ad locum predictus rex fernandus qui nunꝙ̄ fuerat victus et cõfidens in dño ex diuina reuelatione beati yſidori irruit viriliter in ſaracenos bellauitq; cuz eis et deuicit eos et tanta fuit multitudo mortuorum ſaracenorũ ꝙ non erat qui eos dinumerare poſſet. aliqui autẽ euaſerunt p fugã Alij vero iugo captiuitatis ſunt traditi. Et tunc murata fuit ciuitas roderici et reuerſus eſt rex fernãdus cuz letitia et honore. Poſt mortem huius regis fernãdi legionis ſucceſſit ei in regno eodez filius eius alfõſus q̃ in ſenectute ſua habuit bellũ magnuz cũ alhebuc qui erat dñs vuandalie et deuicit euz et tunc lucratus eſt meridaz montages badayos et caſſeres atq; alcanteçã et populauit plurima alia loca ꝑpter que regnuz ſuuz erat dilatatum.

Uincunt ſaraceni et vulneratur rex alfonſus octauus.

Centeſimumdecimumſeptimuz bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimocenteſimooctuageſimonono. Tunc erat in affrica miramamolim ſaracenus quidã noĩe iuſſet malcendo. Hic eleuatus in ſuꝑbiam trãſiuit mare cum poteſtate magna et venit yſpalim et ibi mouit exercitũ ſuum p campaniam cordubeñ tranſiuitq; portuz que dicitur delmiradel. quod cũ rex alfonſ⁹ octauus cognouit cũ iam tranſierãt. xv. anni etatis ſue et pacifice poſſideret regnum ſuũ ſic ꝙ reges arragonie et nauarre erant eius vaſalli. Cõgregauit ex improuiſo maiorem exercitum quem potuit et venit in locum de alarchos nec voluit expectare reges arragonuz et nauarre nec multos alios qui veniebant in adiutorium eius Sed ipſe cum paucis quos ad manum potuit habere de locis circumuicinis et cum didaco dño viſcaye nec erãt ibi nobiles regni. dixerat. n. ꝙ ita boni erãt milites ſtrenuiore ſicut nobiles qui lingua noſtra dicuntur fide dalgue. Et ideo illi ꝑpter hoc vituperium non venerũt ad bellum Cũ ergo predictus rex alfonſ⁹ octauus eſſet in loco de alarchos fortalicium preparando. ecce ſuperuenit miramamolim cum poteſtate magna ſaracenorũ quorum non erat numerus et cum rex alfonſus eſſet magni cordis irruit in ſaracenos et commiſſum eſt durum bellũ. Et noluit deus ꝙ xpiani exirent ex illo bello cum honore cũ non eſſent veri⁹ anni nec tradiderant dño ſuo auxiliuz ſicut debuiſſẽt victi ergo fuerũt ibi xpiani et multi eorum mortui et rex alfonſus fuit in bello vulneratus et extractus a ſuis violenter quia ipſe voluit ibi mori et cognouit rex alfonſus ꝙ hec ei acciderant propter errorem quem ipſe fecerat contra deum ſicut ei reuelatum fuerat per angeluz et propoſuit in corde ſuo decetero ſeruire deo intellexerat eniz ꝙ poteſtas dei caſtigauit eum crude ꝙ ſibi

multum profuit quia ſeruiens deo nunq̄ a-
liquid poſtmodum cepit q̄ non glorioſe fi-
niret vt patet in cronicis hyſpanie lat[i]ſſime.

Uincunt ſaraceni et perditur ciuitas ſan-
cta hieruſalē et plures alie ciuitates et loca

Centeſimūdecimūoctauū bellū int̄
ſaracenos et xp̄ianos accidit anno
dn̄i Milleſimocenteſimo. lxxxvij.
tēpore friderici imꝑatoris et vrbano papa.
iij. Poſt cū ieroſolimitanum per xp̄ianos
valde fuerat dilatatum poſt multa bella et
glorioſas victorias de ſaracenis in quibus
ſemper pauci de pluribus triūphabat ſicut
breui cathalogo regū terre ſancte poſt q̄ ha-
bita fuit a xp̄ianis poteſt annotari quia go-
defridus de bullon. Primus qui ibi princi-
patum tenuit anno vno cum paucis princi-
pem militie ſoldani egyptiorum cum infide-
liū innumera multitudine in prelio ſupera-
uit. Rex baldouuinus qui ei ſucceſſit prim⁹
latinoꝝ in hieruſalem hic cū trecentis ſeptua-
ginta militibus et tricentis peditibus prin-
cipe militie caliphe egypti qui ſecū. xi. milia
equitū et. xxx. milia peditum adduxerat ſu-
perauit vbi preditum principē cum quinq̄
milibus ſaracenis interfecit alij āt per fugā
euaſerunt. Et iterum cū quingentis equiti-
bus et duobus milib⁹ peditū preſidē aſto-
licarū venientem cū innumera multitudine
deuicit ceſis ex eis. iiij. milibus alijs in fu-
gam conuerſis regnauit annis. xviij. Et ſuc-
ceſſit ei alius baldouuinus de burgo qui in
primo regni ſui anno cum ſeptingentis eq̄-
tibus cū gano principe thurcorū potentiſſi-
mo qui ſecū innumerā multitudinē turcho-
rum habeat bellauit et deuicit cū. iiij. mili-
bus ſaracenis interfectis alijs vinculis mā-
cipatis cum reliquis vero ſaracenus ille vix
euaſit. Aliud autem bellum habuit cū rege
damaſcenorum cuius exercitus erat. xv. mi-
lium equitum ip̄e vero baldouuinus habe-
bat mille. c. equitum et duo milia peditum
hunc etiā deuicit duobus milib⁹ ſaracenis
mortuis plurimis captiuatis. Alij aūt cū
principe ſuo terga dederunt. de xp̄ianis aūt
ceciderunt. xxiiij. Regē etiā aſcalanitarum
qui cū multitudine egyptioꝝ venerat in bel-
lo cū ſuis paucis ꝓſtrauit. Itē doloquinū
damaſcenorum regem qui venerat cum exer-
citu magno in bello. Quarto contriuit duo-
bus milibus ex hoſtib⁹ interemptis. de xp̄i-
anis vero ceciderunt equites. xxiij. pedites
āt. lxxx. Hic baldouuinus regnauit. xiij. an-
nis et ſucceſſit ei in regno gener ei⁹ fulco co-
mes. hic cum paucis militibus ſuis contra
innumeram turchorū multitudinē que de
perſide ebulerat triumphauit tribus milib⁹
interēptis et multis alijs in captiuitate de-
tentis regnauit. xi. ānis. ſucceſſit ei in regno
baldouuinus primogenitus eius filius q̄
nono regni ſui anno quoſdam nobiles tur-
chorū ſatrapas cū vniuerſo exercitu ſuo cir-
ca partes geroconcianas in prelio ſuperauit
interfectis ex eis quinq̄ milibus reliquis cū
ignominia et confuſione fugientibus. In
xv. etiā regni ſui anno cū principe damaſci
noradino cōgrediens fugiente noradino cū
parte exercitus ſui reliquis interemptis rex
victor campum obtinuit regnauit. xxiiij. an-
nis ſine liberis: et ſucceſſit ei in regno frater
eius Almaricus. Hic primo regni ſui anno
partibus egypti cum dargan principe mili-
tie egyptiorum congreditur et facta magna
ſtrage hoſtium cum paucis diuinitus victo-
riam obtinuit. In ſecundo aūt prelio habēs
ſecum. ccclxx. milites pugnauit cū principe
ſoldani damaſci qui ſecum ducebat. xij. mi-
lia turchorum Arabum autem vndecim mi-
lia et interfecit ex hoſtibus mille quingētos
de xp̄ianis vero centū ceciderūt regnauit an-
nis. xij. et ſucceſſit ei in regno baldouuinus
filius eius. Hic diuino iudicio lepra percuſ-
ſus regnum nihilominus rexit qui anno. iij
ſui regni cū. ccclxxv. equitibus circa partes
aſcalone occurrens ſaladino qui cum. xxvi.
milibus equitū veniebat ſuperauit ip̄o ſa-
ladino cum parte exercitus fugiēte alijs tru-
cidatis alijs vinculis mancipatis. De xp̄ia-
nis autē. iij. aut quinq̄ domini dicuntur
cecidiſſe. In alio autem prelio circa tyberia-
dem cum ſeptingentis equitibus occurrēs
ſaladino qui. xx. milia equitum ſecum habe-
re dicebatur ipſum ſuperauit mille hoſtib⁹
interemptis. de xp̄ianis vero pauciſſimi ce-
ciderunt. Cum autem predictus rex propter
eius egritudinem vxorem ducere voluiſſet:
duas ſorores quas habebat ſibillā primo-
genitam et yzabelem iuniorem duobus vi-
ris nobilibus genere vxores dedit ſibillā
vxorem bernardo de longa ſparta marchio

ni montis ferrati. yzabellem vero tradidit dño eufrido de throno. mortuo autē dicto henrardo et relicto quodã paruulo filio cui nomen baldouoinus rex predictã vxorem ſuam tradidit cuidam adoleſcenti de pictauenſi comitatu guidõ fideliſſimo cui etiam eo ꝙ infirmitate nimiũ grauabatur totius regni adminiſtrationem cõmiſit. ſȝ regis indignationē incurrens procuratonē et adminiſtrationem amiſit. Et tunc rex conuocatis regnis maioribus nepotem ſuũ paruulum baldouoinũ regem inungi fecit et tam ipſuȝ ꝙ regē negocia ꝓuidentie tutele comitis tripolitani cõmiſit. nõ multo aũt tempore pꝰ baldouoino rege leproſo viã vniuerſe carnis ingreſſo minore etiam baldouoino defuncto prefactꝰ guido ꝓcurante vxore ſua ſibilla ad quã regnũ iure hereditario pertinebat ſublimatus eſt in regem nõ requiſito aſſenſu comitis tripolitani qui totiꝰ regni tũc procurator erat. Unde valde indignatus ꝑſentim cum ipſe ad regnum aſpiraret abſqȝ regis conſenſu cũ quo rancorem et inimicitias extruxerat cũ ſaladino treugas fecit et vt maiorem in regno et cõtra ipſum regem defenſionem haberet et nocendi maneriem cuȝ dña tyberiadis et totiꝰ galilee matrimoniuȝ contraxit. Unde factum eſt in regno periculum et pernicioſa diſcordia quibuſdam comiti fauentibus alijs regibus adherentibꝰ quã diuiſionē cum ſaladinus cognouit cogitans ꝙ inmẽſo foramine diſcordie facile pateret inſidiantibꝰ ingreſſis ex omnibꝰ ſibi ſubiectis regionibꝰ multitudineȝ pugnatorum congregauit ex egypto arabia et meſopotamia tam equites ꝙ pedites contra chriſtianos conuocãdo. Dicitur autem .l. milia equitum exceptis peditibꝰ in comitatu ſuo ſecum traxiſſe et permiſit ante faciē ſuaȝ decem milia electoruȝ militum qui per terram comitis tripolitani qui tunc treugas cũ ſaracenis habebat per partes .ſ. tyberiadis et nazareth vſqȝ ad ſuburbia accon tranſierũt vt more ſuo chriſtianos ꝓuocarent ſi forte incaute et inordinate ꝑſequentibꝰ poſſent eos perimere vel captiuos retinere nec effectu caruit aſtuta impiorȝ imaginatio qȝ magiſter milicie tēpli cuȝ fratribꝰ ſuis plus ꝙ .lxx. incaute egrediētes cuȝ magiſtro hoſpitalis. q̃ de caſtello ſuo heluet reuertabatur cũ decem fratribꝰ interclusi ſunt ab eis iuxta caſale roberti licet autē non niſi centuȝ viginti milites in comitatu ſuo haberet .x. milibꝰ ſaracenorum mirabiliter reſiſtentes multis ex eis interfectis ipſi tandem fere omnes interfecti ſunt vel retenti. magiſtro autē templi cum paucis fuga elapſis. magiſtro vero hoſpitalis trucidato primo die may cruentã de chriſtianis reportarũt victoriam. Ex quo facto animoſiores ſaraceni effecti menſe Julio ſequenti omnibus viris ſuis in vno cõgregatis regni chriſtianorũ ex parte damaſci ciuitatem .ſ. tyberiadem obſederũt. Jaȝ enī comes tripolitanus cuius erat ciuitas a ſaracenis captus treugis receſſerat eo ꝙ imponeretur ſibi ꝙ cõtra regem et regnum mala plurima machinãs ſaracenis cõfederatus fuiſſet Munitat igitur predictã ciuitateȝ cõtra ſaracenos vxore ſua in preſidio relicta. Dñs auteȝ guido rex hieroſolimytanus et raymundus comes tropolitanus cum omnibus fere totius regni nobilibus cuȝ equitibꝰ et peditibus quotquot habere potuerũt diuino auxilio dei deſtituti ſaladino et ſuos occurrentes tentoria ſua circa fonteȝ tephoritanũ locauerunt de multitudine ſi quidem ſua pluſqȝ de diuino auxilio cõfidentes. A primo enim introitu latinorũ et terraȝ ſanctam chriſtiani tot milites in vno prelio cõgregare nequierũt. Erant enim mille ducenti milites loricati pedites autem cum armis et arcubꝰ et baliſtis circiter .xx. milia in fauſti expeditõe interfuiſſe dicunť. die aũt ſequẽti cũ de chriſtianorum exercitu verſus obſeſſam ciuitatem leuiter progrederetur copioſa equitũ multitudo exercitus ſaladini a dextris et a ſiniſtris chriſtianos ꝑterue nimis infeſtans ſagittis et ſpiculis tã equos ꝙ equites ſine intermiſſione vulnerans in loco arido et inaquoſo exercituȝ chriſtianorȝ caſtra locare et tẽtoria figere coegit ꝙ prudenter attendens Saladinus ſequenti die priuſqȝ ad aquas exercitus xp̄ianus peruenire potuiſſet inxta thronuȝ eidem ordinatis ſcd̄m militarē diſciplinam aciebꝰ chriſtianorȝ tam equitibꝰ ꝙ equis ſitientibus. Saladinus dimicaturus hoſtiliter occurrit. Erant aũt dies feruentes valde Menſe aũt iulio .iiij. nonas eiuſdem in feſto tranſlatõnis ſãcti martini anno incarnatõnis domini ſupradicto .ſ. Milleſimo centeſimooctuageſimoſeptimo tradidit dominus populum chriſtianoruȝ infinitis pec

catis eorum exigentibus in manibus impiorum a deo ꝙ xpiani ſubito terga dãtes ab inimicis fere omnes a maximo vſqꝫ ad minimũ trucidati ſũt vel i captiuitate detẽti in tantã eñ formidinem et puſillanimitatem humiliauit eos dñs ꝙ vnus ex hoſtib⁹ verſa vice centũ perſequebatur ex xpianis. et q̃dam arma ſua turpiter ꝓijcientes in manibus inimicoꝝ ſe gratis tradebant facta aũt magna strage ceſoꝝ Guido etiã rex hieruſalem et magiſter militie templi cũ multis alijs taꝫ maioribus ꝙ minoribus ordinis in captiuitate detentis abierũt abſqꝫ fortitudine ante faciem ſubſequentis vt ãt certis iudicijs et euidentibus ſignis deũ viſibiliter offenſum agnoſcerent et diuine protectionis clypeum ab ipſis receſſiſſe non dubitarent. lignum ſalutifere crucis quod die illo tenebroſo ſecum in prelio detulerunt lamentabili infortunio amiſerunt et poſt paucos dies Saladinus ille inimicus chriſti non ſolum ciuitates plures ac alia loca regni ſꝫ et ciuitatem ſanctam hieruſalem occupauit cuius exadij tota cauſa fuit. quia vt dicium ẽ tota terra erat facinoribus plena et rarus erat in monaſterio et rarior in ſeculo queꝫ nõ morbus vel luxurie vel auaricie infeciſſꝫ dedit etiam operam proditor comes tripolitanus. Cum ſupradictus vrbanus papa tercius audiuit captum eſſe hieruſalem ab inimicis xpi pre dolore poſt modicũ obijt

Vincũt xpiani cruce ſignati et efficif ſecundum paſſagiũ ad terrã ſanctã ſine cõſecucione finis capif tñ ciuitas accon.

Centeſimũdecimũnonum bellũ inter ſaracenos et xpianos accidit ãno dñi Milleſio. c. octuageſimonono. Tempore clementis pape tercij tunc creſcente rumore lamẽtabili de terra ſancta pleriqꝫ aſſumpte crucis ſigno hieroſolymã ire poſuerunt videlicet philippus rex francorum et henricus rex anglorũ et fredericus octuageſimuſoctauus Imperator et guillermus rex cicilie qui iter maris liberũ fecit et a piratis et thurcis ꝑ margaritũ claſſis ſue ducem. fit ergo ingens cõmotio partium diuerſarũ gentium per mare et per terras partes petentium transmarinas rauenaten. et piſanẽ. archipſules cum magno de ytalia agmine tyrum appulſi ſunt. Fridericus imperator fines imperij aggreditur cũ multitudine infinita. de friſia vo et dacia naues. l. de flandrijs quoqꝫ trigintaſeptẽ. de francia etiam campania ꝙplures illuſtres militie titulis glorioſi etas nulla meminit nec refert hyſtoria tantam motõeꝫ populoꝝ. Philippus et Richardus frãcie et anglie reges apud meſanã vix appulſi nõ valentes progredi ibidem hyemarũt ad quos Abbas Joachiꝫ veniens vocatus ab eis de calabria ſiſcitatis de futuris reſpondit ꝙ mare quidem tranſirent ſed parũ proficerẽt nedũ adeſſe tempora quibus recuperanda foret hieruſalem quod et ita contigit Nam ſoluꝫ accon ciuitatem de curſu fere biennio quando ceperat obſideri fuit capta per reges predictos vbi philippus rex francie fuit infirmus et ideo apparatu ſuo duci burgundie cõmiſſo redijt a partibus tranſmarinis. Imperator vero ad quoſdam locoꝝ auguſti aducniens repente multitudinem thurcoꝝ cũ quibus bellãs triumphauit poſt ꝙ fluuiũ quẽdam tranſitur⁹ mergitur et vir extract⁹ paulo poſt moritur fuit quidam vir magnanimus qui poſt karolum magnũ in geſtorum magnificentia parem nõ habuit cui⁹ exercitus antiochiam venit vbi dũ fixa corpora reficiunt et epulis intendunt totobiiunt vt de tanto exercitu pauca milia remanerent. Richard⁹ anglie rex poſt multa naufragia rediens per hauſtriã tranſire ſecrete deliberans a duce capt⁹ tradit imperatori a quo ꝑ annum detent⁹ exactione maxima redditur ſuo regno.

Vincũt xpiani et capitur ciuitas damyata ꝑemptis. lxxx. milibus ſaracenoꝝ.

Centeſimũuiceſimũ bellum inter ſaracenos et xpianos accidit ãno dñi Milleſimoducenteſimodecimoſeptimo tẽpore honorij pape tercij. Tunc congregaf exercitus accon cũ regibus hieruſalem apri hungarie et ducibus hauſtris bauarie frãciſqꝫ ꝙplurimus et germanis redeuntib⁹ vero hũgaris aliqui egyptũ applicãtes damyatã capiũt perẽntqꝫ tã ferro ꝙ fame octuagita milia ſaracenoꝝ deniqꝫ captiſ cardinali tẽplarijs et hoſpitalaꝝ totoqꝫ exercitu excepto rege q̃ a cardinali diſcordãs re

ceſſerat damyataq̃ʒ per annū a xp̄ianis fue-
rat poſſeſſa pro eoꝝ redemptione fuit reddi
ta paganis hoc tempore ab eodē papa bea
tus pater noſter frāciſcus regulā ꝯfirmauit

Vincunt xp̄iani peremptis. cc. milibus
ſaracenorū per regem alfonſum octauuʒ in
nauibus tholoſe.

Centeſimū. xx. primū bellū int̄ ſara
cenos et xp̄ianos accidit anno dn̄i
milleſimoducenteſimotriceſimotercio. Tūc
predictus rex alfonſus. viij. nepos impera
toris cum regnaſſet quinq̃ʒ annis vidēs dā
na que ſaraceni ꝯtinuo inferebant xp̄ianis
nec tradens obliuioni quando fuerat vic⁹
ab illo miramamolim affricano ſupradicto
conſilio habito cum magnatibus regni ſui
diffinitum fuit ꝙ melius erat ꝙ ponerēt ſe
in fortuna belli ꝙ̄ ſufferre ꝯtinuo tanta dā-
na ſaracenorum et factū eſt ꝙ infans fernā-
dus regis predicti filius miſit ad papā pro
cruciata vt ſuccurſum haberet pater eius cō-
tra ſaracenos qui loca eius ceperant et inſu
per minas dederant. ſ. veniendi ad deſtruen
dum regnū. papa aūt vidēs ꝙ erat iuſta pe
titio conceſſit et mandauit ꝙ predicaretur ꝑ
omnia regna xp̄ianoꝝ per annū ante termi-
num prefiniti belli affirmati tam ꝑ ſarace-
nos ꝙ̄ per xp̄ianos et interim ꝙ crux p̄dica
batur predicto habito conſilio congregauit
rex alfonſus exercitū ſuū et iuit vt ꝑcurreret
terram ſaracenoꝝ et cepit tunc alcalam et ix
urquerā et grandum et cubas et reuerſus eſt
in terrā ſuam ꝓpter tēpeſtatem hyemis. Et
tunc in menſe februarij cum eſſet in maiori
loco mortuus eſt filius ei⁹ infans fernand⁹
de quo valde doluit quia vnicus ei erat licʒ
filias haberet et ſepultus eſt in monaſterio
monialium ciuitatis burgeñ. quod dicit̄ laſ
huelgas. Illud enī monaſteriū cuʒ quodā
ſolenni hoſpitali ꝓpe eū edificauerat predi
ctus rex alfōſus. viij. et mirabiliter dotauit
omnibus neceſſarijs Cum ergo tēpus veniſ
veniret quo ſolēt reges ad bella ꝓcedere cō
gregatis exercitibus ſuis venit ad ciuitateʒ
toleti vbi inuenit multas gentes cruce ſigna
tas diuerſarum nationum et linguarum et
tunc etiam acceſſit ibidem rex petrus arra
gonie cū toto exercitu poteſtatis ſue ac alie
multe gentes regni francorum venerūt etiā
ibi omnes prelati magnates milites ſcutife
ri et ciues regnorum ſuorum gentes etiam
ex ytalia roma lombardia almenia et portu-
galia et precepit rex alfonſus ꝙ computarent̄
omnes gentes que venerūt extra regnuʒ ſuū
et inuenti ſunt. x. milia equitum. c. milia pe-
ditum et locutus eſt virtuoſus rex alfonſus
cum omnib⁹ capitaneis et principibus oim
exercituuʒ et dedit eis omnia neceſſaria qui
nimis contenti de eo ꝓmiſerūt ſibi ꝙ vel vi
cerent belluʒ vel morerētur cuʒ eo Dato ergo
ſolido illis quib⁹ dandum erat datis etiam
plurimis armis non habētibus. et beſtijs
plurimis ad portādum neceſſaria inuentus
eſt numerus beſtiaruʒ. lxx. miliuʒ. Egreſſ⁹
eſt ergo alfonſus rex cum exercitibus ſuis a
tholeto die lune. xij. menſis Junij et appro
pinquētes ad terrā ſaracenorum ceperūt ſta
tim malagon et calatrauam veterā. Et tūc
appropinquauit ibidem rex ſancius nauar
re cum toto exercitu poteſtātis ſue et inde ꝓce-
dentes venerūt ad locum qui dicitur guada
bira qui eſt ſub mōte delmuladar et inde ac
ceſſerunt ad locuʒ qui dicit̄ laloza ex quo lo
co viderunt tentorium ipſi⁹ miramamolim
quod erat totū coloris ruber ſaraceni autem
ceperunt totum illuʒ tranſitū. et ideo chriſti
ani tranſire nō poterant ad miramamolim
ſine maximo periculo ꝓpter aſperitateʒ et ar
titudinem vie. Cuʒ ergo predicti reges eſſēt
in conſilio quid ſuper hoc agere deberent ec
ce apparuit eis angelus dn̄i ſub forma pa-
ſtoris qui dixit regi alfōſo ꝙ ipſe oſtēderet ei
viam ꝑ quā ſecure poſſent trāſire et inſuper
paſcua virentia et fontes delectabiliſſimos
ad bibendū et ſic factum eſt. Venerūt ergo
per viaʒ quā eis oſtendit et inuenerūt in alti
tudine illa quā aſcenderūt planitiā magnaʒ
et diuina que dixerat eis angel⁹ dn̄i. Illuʒ
autē amplius videre nō potuerūt ex quo co
gnouerunt illū fuiſſe angeluʒ dn̄i. et cuʒ co-
gnouerunt ſaraceni ꝙ chriſtiani tranſirēt ad
predictū locū doluerūt valde. Fixis ergo ibi
tentorijs ſuis in loco vnde poterāt videre ſa
racenos et ecōtra manſerūt ibi trib⁹ dieb⁹ vt
requieſcerēt modicū a laborib⁹ ſuis In pre-
dictis autē trib⁹ dieb⁹ ſemper tenuerūt ſara
ceni ſuas acies ordinatas. Die autē dn̄ica
hora medie noctis que erat. xvi. dies Julij
audita eſt vox quedam de celo ab omibus
exiſtentibus in exercitu chriſtianoꝝ dicens.

Surgite ſerui dei armamini et ite ad bellum
qua voce ab omnibus audita confortati ſūt
nimis perceptis ergo ſalutarib⁹ ſacramētis
cū venit lux diei. exiuit exercitus dñi armat⁹
et ordinatus. Saraceni ſimiliter ordinaue/
runt acies ſuas. Erat autem exercitus eoruꝫ
octuaginta milia equitum peditū vero nō
erat numerus quia nō remanſit aliquod re
gnum ſaracenorum de quo non fuerunt ibi
ſaraceni inter quos erant multi reges et pri/
ncipes et vbi erat tētoriū predictū rubeū illi⁹
miramamolim fecit fieri circulū magnū q̄ſi
currale cōſtructum vndiq̄ ex hominibus ar
matis circūligatis cathenis ad crura ne ali/
quo modo fugere poſſent quoꝝ numerus e
rat vltra centū milia ſaracenoꝝ nigrorū qui
oēs habebant a tergo enſes et lanceas et in/
tra circulum illum erant multi reges et alij
magni dñi quaſi triginta milia ad ſeruādū
miramamolim. Intra erant etiam ſagitta/
rij innumeri et multitudo arcaruꝫ que plene
erant ſagittis. extra circulum vero p̄dictum
erant tot acies terribiles ordinate ꝙ pauor
erat ad vidandū et tanta videbatur multitu
do ꝙ nullus poterat numerum extimare
In medio vero totius multitudinis erat p̄/
dictus miramamolim armatus et indutus
deſuper quadā nigra almoſia et ſuper illaꝫ
alia incōſutilis tenens enſem ad colum et li
brum alcorani ante ſe. Cum ergo reges xp̄i
ani inceperunt mouere ſe ꝯtra inimicos xp̄i
ſubito apparuit eis crux pulcherrima in ce/
lo multoꝝ et mirabilium coloꝝ quam om̄s
xp̄iani viderunt vt narrat in cronica ſua ro/
dericus archiep̄s propter quod ſignuꝫ om̄s
xp̄iani fuerunt nimium confortati et irrue/
runt viriliter et ordinatiſſime in ſaracenoſ et
factum eſt prelium magnum. Die eadē dñi
ca que fuit. xvi. dies Iunij et poſt plurimaꝫ
cedem ſaracenorū confractum eſt currale ex
multiplici parte et victi ſunt ſaraceni mira/
mamolim vero cum paucis euaſit. Secuti
ſunt aūt xp̄iani tota die et tota nocte ſarace/
nos fugientes occidentes et vulnerātes eos
et reuerſi ſunt in locū belli qui dicitur vulga
riter laſlanas. de tholoſa inuenti ſunt mor/
tui ſaraceni. cc. milia de xp̄ianis vero ſolum
cc. et. xxv. perſone. et ſteterunt ibi reges xp̄ia
ni cum toto exercitu ſuo octo dieb⁹ expoliā
tes campum et tantā multitudinē auri et argē
ti ibi inuenerunt ꝙ vix poterant ſufficere ad
colligendū. vt videret rex alfonſus. In illis
aūt duobus diebus nihil aliud cōbuſtū eſt
pro cibarijs preparandis in toto exercitu ni
ſi ſolum haſte lancearum et ſagittaꝝ ſarace/
norum ſed nec terciam partē cōburere potue
runt et dedit rex alfonſus regi arragonū ten
torium illius miramamoliꝫ et p̄cepit domno
didaco dño viſcaye ꝙ diuideret campū qui
in hunc modū diuiſit dicens. Domine oēs
diuitias quas nos et vos milites veſtri ha
bere debemus hui⁹ belli miramamolim eo
modo quo ſunt intra currale om̄s ſunt reges
arragonū et reges nauarre. Uobis aūt dñe
honorem belli do quia vos habere debetiſ
Alij vero gentes gaudeant de his que ha/
buerunt quod verbū placuit omnibus regi
bus et ꝓceſſerunt inde cuꝫ leticia magna. et
ceperunt caſtrum de bilkes et ferrabanos et
caſtꝫ quod dr̄ laſnanas de tholoſa. Et inde
venerunt baccios et neminē intus inuenerūt
Progredientes vo vltra inuenerunt in ciuita/
tem vbetenſam que plena erat ſaracenis fu
gientibus vltra. xl. milia et obſederūt ciuita
tē et breui ſpacio capta eſt ciuitas ſic ꝙ nul
lus ſaracenus euaſit qui fuerat mortu⁹ vel
captiuus vbi etiā plurimas diuitias inue/
nerūt et deſtruxerūt ciuitatē vſq̄ ad funda/
mentuꝫ. Quo facto reges arragonū et nauar
re ꝓpter infirmitates varias exercitus inua
leſcētes felici expeditione in regna ſua ſunt
reuerſi. Rex vero alfonſ⁹ cum magna leticia
et honore reuerſus eſt toletū vbi magnifice
remunerauit et milites ſuoſ et extraneoſ. hic
magnificus et virtuoſus rex alfonſus. viij.
poſt plurima bella et glorioſas victorias cū
iret vt ſe videret cum rege alfonſo legionis
infirmatus eſt in quodā loco ꝓpe areuelū
qui dicitur garſimun⁹ vbi ꝑceptis ſacrame/
tis et facto teſtamēto feliciꝰ migrauit ad do
minū āno. liij. regni ſui et ſucceſſit ei in reg/
no filius ei⁹ henricus prim⁹. vij. rex caſtelle
Iacet aūt ſepult⁹ in ſupradicto monaſterio
monialium burgeñ. quod ipſe cōſtruxerat.
Regnauit aūt rex henricus p̄dict⁹. xiij. an/
nis qui ambulās ludēdo cū pueris ſuis in
ciuitate paleñ. caſu percuſſa quadā tegula
cecidit et ꝑcuſſit regē in capite de quo mor/
tuus eſt et ſepultus eſt in predicto monaſte
rio burgeñ. apud fratrem ſuū infantē fernā
dū et ſucceſſit ei in regno rex fernādus fili⁹
regis alfonſi legiōis et dñe berngarie filie

ſupradicti regis alfonſi nepotis im̄patoris q2 predictus rex hanricus nō reliquit ꝓle et in hoc rege fernando mortuo patri ſuo regi legionis cōiuncta ſunt regna caſtelle et legionis pro ſemper.

Vincunt xp̄iani et capitur regnū maioricaꝝ per regem Jacobū arragonie.

Centeſimumuiceſimūſcōm bellum inter ſaracenos et xp̄ianos accidit anno dn̄i Milleſimoducenteſimo triceſimo tēpore gregorij pape.ix. Tunc Jacobus rex arragonū congregato claſſe ſua ꝑ mare venit ſuper maioricā et deuictis ſaraceīs cepit ciuitatem et totū illud regnū.

Vincunt xp̄iani et capitur ciuitas valentie per regem Jacobum arragonie.

Centeſimumuiceſimūtercium bellū inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno dn̄i Milleſimoducenteſimotriceſimooctauo. Tunc Jacobus rex arragonū congregato exercitu ſuo venit ſuper valenciam et obſedit et cepit eā pluribꝰ bellis ſaracenorum deuictis.

Vincunt ſaraceni vaſtatis pluribus prouincijs.

Centeſimūuiceſimūquartum bellū inter ſaracenos et chriſtianos accidit circa annuꝫ domini Milleſimū ducenteſimūquadrageſimūſecūdū. tēpore celeſtini quarti tunc tartari cum magno exercitu hungariā et poloniā vtrāqꝫ armeniā ruciaꝫ et alapiā vaſtant et vſqꝫ ad fines germanie peruenerunt. Cū aūt timerent reſpōſum habuerunt et dictum eſt eis. Ite ſecuri quia ſpūs diſſidij et incredulitatis et diſcordie precedunt vos. ſicqꝫ factum eſt. Ante.n. introitum eoꝝ rex principes clerus et populus diſſedebant. et ideo in introitu eoꝝ parare ſe nolebāt et cum tartari ſe defenderent per regnū hungarie timore ꝯfuſi fugerunt et multa milia hūgeroꝝ ſunt occiſa.

Vincunt xp̄iani cruce ſignati et capitur ciuitas damiata per regem francorū ludouicum.

Centeſimumuiceſimūquintum bellū inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimoducēteſimoquadrageſimonono. tempore Innocentij quarti. Tunc rex francorum ludouicus qui poſtmodū fuit ſanctus et canonizatus zelo fidei ſucceſſus tribus fratribus ſuis cruce ſignata et cōgregata magna claſſe nauigans per mare applicuit portuꝫ cipri vbi hyemauit. In ſequenti aūt vere veniens damiatā litora nili plena ſaracenis inuenit defendentibus ſibi terram ſed bellans cuꝫ eis viriliter cū baliſtis fugauit et terruit eos adeo ꝙ ciuitatem munitiſſimā liberā dimiſerunt fugientes quam rex et ſui mirantes intrauerūt eſtate ac ſequēti hyeme tenuerunt.

Vincunt ſaraceni et captiuatur rex francorum ludouicus cū fratribus ſuis.

Centeſimumuiceſimūſextum bellū inter ſaracenos et xp̄ianos accidit anno domini Milleſimoducenteſimo quinquageſimo. Tunc predictus rex ludouicus cum exercitu ſuo contra ſoldanum babylonie egreditur ſequens predictum nili alueum videlicet ſaraceni preliari cuꝫ eo formidantes tranſitum precluſerunt ſed robertus frater regis ſuſpicans ꝙ eodeꝫ curſu vltima reſponderent primis in quadam aggreſſione villam occupat almoſcraꝫ vbi inito certamine ſaraceni plurimos ꝑimūt chriſtianos. Inter quos frater regis fuit perditus nec inuentus. Conſequenter regis exercitus tanto fuit ſubiectus infirmitatibus ꝙ coci et alij armis non vſi aſſumebantur ad excubeas et diurnas cuſtodias loco egrotātium dominorum quod ſaraceni preſentiētes regem inſequuntur et in quodaꝫ loco interclusum cum fratribus ſuis karolo et alfōſo capiunt et alios plures interficiunt et plures retinent captiuos ſed tractu habito cuꝫ ſoldano rex cum captiuis magna interueniente pecunia liberatur et damyata redditur ſaracenis propter quam pecuniam ſoldanꝰ fuit poſtea a ſuis interemptꝰ vaſallis et damiata dirupta nec ad manus iterato perueniret chriſtianorum. Rex vero ad ciuitatem rediens Acconeñ. vero quinquennio illis manſit in partibus multaqꝫ loca muniuit et captiuos plurimos redemit.

Quo tẽpore facta eſt ſubito crucis ſignatio paſtor illorum et puerorum in francia vſq ad numerũ circiter .xx. milium dicentium ſe angelos vidiſſe et ad viſitandũ regem miſſos eſſe. Inter quos aliqui magiſtri vocabantur ſignantes more epõrũ aquã benedicentes mammonia cõiungentes religioſos vero et clericos ſpolientes interdũ verberantes et interdũ occidẽtes et nullus reſiſtit ſeu compeſcuit malignãtes. Sic ergo per legiones ad diuerſos portus maris .ſ. merſiliam et brandusiã peruenientes inanes et vacui redierunt ſic ꝙ in breui tẽpore vt fum⁹ euanuerunt. ferebatur aũt ꝙ vetulus de monte qui artacides dicitur a puericia duos clericos ſaſmarinos in carcere detinuerat nec vnꝙ eos dimittere voluit donec ab eis vt regni francie pueros ſibi adducerent firmã ꝑmiſſionẽ accepit. Ab his ergo eſtimabantur benedicti pueri quibuſdã falſis viſionũ rumoribus atq ꝓmiſſionibus ad ſe cruces ſignandos electi.

Uincunt chriſtiani cruce ſignati et fugantur ſaraceni et tyranni de patrimonio eccl'ie

Entesimũuiceſimũſeptimuz bellũ inter ſarracenos et xpianos accidit anno dñi Milleſimoducenteſimo ſexageſimotercio tempore vrbani pape .iiij. Tunc manfredus tyrannice retinens patrimonium eccleſie .ſ. regnum cecilie exercitum magnũ ſaracenorum in eundem patrimonium introduxit Sed predictus papa vrban⁹ quartus per crucem ſignatos victoriam reportauit et de patrimonio eccleſie ipſos fugauit. et tunc contulit karolo fratri ludouici regis francie predictuz regnũ cecilie. hic fuit pater ſancti ludouici fratris noſtri.

Uincunt xpiani et capitur ciuitas muricienſ. per regem Jacobum arragonie.

Entesimumuiceſimũoctauum bellum inter ſaracenos et xpianos accidit anno domini Milleſimoducẽteſimoſexageſimoquarto. Tunc iacob⁹ rex arragonum congregato exercitu ſuo ciuitatem murcie ſaracenorum qui rege caſtelle tributaria erat obſedit et expugnauit et cepit

Uincunt xpiani occiſa multitudine ſaracenorum per infantem alfonſum filium regis fernandi ſecundi.

Entesimumuiceſimũnonuz bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimoducenteſimoſexageſimoſeptimo. Tunc predictus rex fernandus ſecũdus octauus rex caſtelle anno regni ſui .xv. precepit filio ſuo infanti alfonſo vt intraret et percurreret terram ſaracenorum qui cum exercitu ſuo deſtruxit terram ciuitatis cordubeñ. et cepit plonam et venit contra terram hyſpaleñ. et xereñ. et deſtruxit quicquid inuenit fixitq tentoria ſua ſuper riuinam gnadalete. Rex vero ſaracenorum abẽbuc cum hec ſciuit conuocauit clamoribus totam terram et venit ad locuz dexerit poſuitq regale ſuum inter villas et chriſtianas fecitq ſeptem acies in quarum qualibet adminus erant mille equites. pedituum vero non erat numerus chriſtiani vero etiam ordinauerunt acies ſuas et inuenti ſunt mille equites et duo milia peditũ ducebant aũt ſecũ quingentos ſaracenos quos captauerat hos ſtatim decapitauerunt. commiſſum eſt ergo bellum aſperrimum inter vtroſq et cuz adiutorio altiſſimi et ſancti apoſtoli iacobi qui apparuit xpianis in bello victi fuerunt ſaraceni et tot fuerũt mortui ex eis ꝙ non fuit numer⁹ coꝝ eſtimatus.

Uincunt ſaraceni et capitur antiochia ꝑ ſoldanum babylonie.

Entesimumtriceſimum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini ſupdicto Milleſimo .cc. ſexageſimoſeptimo. Tunc enim ſoldanus babylonie vaſtata armenia antiochiam obſedit quam poſt aliquos dies captam occiſis et captiuis viris et mulieribus in ſolitudinem redegit.

Uincũt xpiani et capitur vbeda per regẽ fernandum ſecundum.

Entesimumtriceſimumprimum bellũ inter ſaracenos et xpianos

accidit anno domini Milleſimo.cc.lxix. Tunc predictus rex fernandus ſcđs octau⁹ rex caſtelle congregato exercitu ſuo obſedit vbedā cepitq; eā viribus et reuerſus eſt cū honore in ciuitatem toleti.

Vincūt chriſtiani et capitur carthago ac efficit̄ tributari⁹ rex Tunici regno francorū

Centeſimūtriceſimūſecundū bellū inter ſaracenos et chriſtianos accidit āno dn̄i Milleſimo.cc.lxx. Tūc ſupradictus rex francorū ludouicus non territus laboribus preteritis et expēſis de quibus ſupradictū eſt Johanneſq; comes niuernenſis philipp⁹ et petrus liberi eius pictauie frater ei⁹ attrabatenſiſq; et britanie comites theobald⁹ rex nauarre multiq; milites atq; plebes et eccleſiarū prelati venūt ad mare.vi.kal'. Julij ab aquis mortuis incipiunt nauigare inſidijq; eis conſiliū vt regnū tonicij quod transfretantibus dabat xp̄ianis impedimentū primo ſubijcerūt ſue poteſtati. Eodemq; menſe circa feſtum beate marie magdalene ad portū carthagenis repulſus ſaracenis litt⁹ tuentib⁹ applicuerunt et ciuitatem capiūt in inſtanti. ac caſtra ꝯtra toniciū poſuerūt quā cum ꝑ menſem obſidiſſent occulto dei iudicio infirmitas in exercitu inualuit ſic ꝙ fili⁹ regis comes niuernēn̄. Johānes et poſt eū legat⁹ cardinalis ep̄us albenēn̄. obierūt Deinde benedict⁹ rex ludouicus in vigilia ſancti bartholomei obijt videſq; exercitus xp̄ianorū ꝙ tute nō valebat hyemare in ꝑtibus transmarinis premiſſus rege tonicio facto tributario regi cecilie et chriſtianis captis libere dimiſſis et ꝙ fides xp̄iana per ꝑdicatores et minores liberetur predicaretur remeauit.

Vincunt xp̄iani et capitur ciuitas cordubeñ. et plura alia loca per regem fernādum ſcđm et remittunt̄ cāpane ad ſctm̄ Jacobū.

Centeſimumtriceſimumtercium bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini milleſimo.cc. lxxi. Tunc rex predictus fernandus cupienſ ſeruire xp̄o congregauit exercitum ſuum et venit ſuper ciuitatē cordubeñ. obſeditq; eā et poſt mlta bella data eſt ſibi ciuitas et tūc virtuoſus rex fernandus remiſit campanas ad eccleſiā ſācti iacobi quas duxerat almanzor ſicut ſupradictū fuit. Poſt hec cepit Arionam et pegalgaiar et metixar et chartenam cepit etiā illorum quam ignibus cremabat et obſedit granatam ꝑpter quod rex granate factus eſt eius vaſallus tributarius et tradidit tunc regi fernando gibeniū deinde cepit carmonā et cōſtantinā et acalamdelrio.

Vincūt ſaraceni et ꝑditur trypolis ciuitaſ

Centeſimutriceſimūquartum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimo. cc.lxxxix. tempore Nicolai pape.iiij. qui primo fuerat generalis ordinis minorū Tūc ſoldanus babilonie congregato magno ſaracenorum exercitu tripolim ciuitatem obſedit et dum letanie fierent ſancti marcij capta fuit ciuitas occiſis captiuiſq; xp̄ianis pluribus chriſtianitatis nomen deletum fuit in eadem.

Vincūt xp̄iani et capit̄ ciuitas hyſpaleñ per regem fernandū ſecundū.

Centeſimumtriceſimum quintū bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini milleſimo.cc. lxxix. Tunc predictus rex fernandus ſecūdus octauus rex caſtelle conſiderans ꝙ ciuitas hyſpaleñ. erat de principalibus mundi quia receptaculum terre et maris deſiderio magno concupiuit habere illam. Vocato ergo raymundo bonifacio tunc almiranti precepit ſibi ꝙ ſtatim congregaret maiorē claſſem per mare quam poſſet et veniret ſuꝑ ciuitatem hyſpaleñ. et factum eſt ita. Rex vero per terram cū exercitu magno venit et ſic per mare et per terram obſeſſa eſt predicta ciuitas hyſpaleñ. xvi. mēſibus in quib⁹ fuerunt bella multa in aqua et in terra et effuſus pluribus ſanguis ſpecialiter ſaracenorum ſicut plenius continetur in generali hyſtoria hyſpanie. Quare non valentes ſuſtinere bella ſaraceni cū eſſent nimis cōtinuo anguſtiati tradiderūt regi fernādo nobiliſſimā ciuitatē yſpaleñ. ex pacto ꝙ extraherent oīa bona ſua. Intrauit aūt ꝑdictā ciuitatē

virtuoſus rex fernandus ſcōs in die ſancti clementis āno dñi Milleſimo.cclxxxx. Et poſt hec lucratus eſt villā que dicitur xeres delafrontera et medinā delalbobera et alcalā delos gonzales et becer et calis et ſant lucar de barrameda et arcbos et libaxā et oīa alia vſqꝫ ad mare octo ānis ſtetit hic virtuoſus rex fernandus in frontaria ſaracenoꝝ ꝙ nō venit in caſtellā et poſtꝙ lucratus fuit ciuitatem p̄dictā yſpaleñ. ordinabat iā tranſire in affricā et multi reges affricani concordauerāt ſe ſubdere ſibi ſi tranſiſſet. ſed infirmatus eſt in p̄dicta ciuitate yſpaleñ. et ſic videns ſe infirmū et declinantē ad mortē vocato ad ſe filio ſuo infanti alfonſo primogenito quē habuerat in vxore ſua regina beatrice dixit ei Ego dimitto tibi terrā citra mare lucratā vel tributanā et ſi tu ſuſtinueris regnū ſicut ego tibi dimitto eris tal' ſicut ego et ſi plus acquiſieris eris melior me. et ſi de hoc aliquid pdideris nō eris talis ſicut ego Et data bñdictione p̄dicto filio ſuo alfonſo facta cōfeſſione et ordinato teſtamēto petijt corpus dñicū. Et factum eſt cū quidā religioſus intraret ad eū cum xp̄i ſacratiſſimo corpore in manib' ſuis vidēs virtuoſus rex p̄cepit ſe expoliari veſtibus regijs et indui alijs veſtimentis parui valoris deſcenditqꝫ de lecto in terrā cum maxima humilitate et genib' flexis ſuper terrā reſtē quādā ligauit ad guttur ſuū et accepta cruce in manibus ſuis adorauit eā lacrimoſis gemitib' et dicendo verba magne fidei et deuotōis. Quo facto petijt veniā ab omnib' circūſtantib' et cū oēs ei pepcerūt recepit corpus dñicum cū magna reuerētia et dei timore. et cū reclinatus iterꝫ eſſet in lecto mandauit ſacerdotibus ꝙ cantarēt letaniā et te deū laudam' et ſic tenēs candelā incenſam in manib' feliciter migrauit ad dñm āno dñi Milleſimo: cc.xxij. Regnauit. xxxv. ānis et ſepult' eſt honorifice in eccleſia maiori yſpaleñ. Et ſucceſſit ei in regno vt dictū eſt filius eius alfōſus. ix. qui fuit. ix. rex caſtelle.

Vincunt xp̄iani et capiunt plura loca per regem alfonſum nonū.

Centeſimū nonageſimū ſextū bellū int' ſaracenos et xp̄ianos accidit anno dñi Milleſimo. cc. xcvi. Tūc p̄dictus rex alfonſus. ix. ꝯgregato exercitu ſuo venit in terram ſaracenorū et obſedit quādā villā que dicitur texeda et cepit. poſt hec cepit villam cenceñſez his cepit etiā in eblā et algarbiuz et gibralcō et buelmā et ſepiā et morā et alcabim et caſtrū mari et tamrā et farū et laule et edificauit de nouo villā regalē. Regnum etiā murtie quod ab ei' ſubiectiōe fuerat eleuatū iterū ſibi ſubiecit. Ipſe etiā obſedit aliezirā per terrā et per mare multis diebus et poſuit ducē ſui exercitus infantē petrū filiū ſuū et ñ fuit ꝯſecut' finis qꝫ ſoluta fuit claſſis maris p ſaracenos vltramarinos. q̄ q̄dā aſtucia nouerūt galeas et naues xp̄ianoruꝫ eſſe vacuas ꝓpt' infirmitates inualeſcētes erāt fere oēs xp̄iani in terra cū infante petro. ſubito ergo irruētes ſaraceni occiderūt paucos infirmos quos inuenerūt in galeis et ſic breui ſpacio ſoluta fuit claſſis xp̄ianorū ꝓpter quod infans petr' cū exercitu ſuo habuit dimittere obſidionē cū per mare libere ſaraceni mitterēt iā prouiſiones in ciuitateꝫ. Predictus rex alfonſus. ix fuit tante magnificētie ꝙ veniente ad eum quadā imꝑatrice cōſtātinopolitana vt eā adiuuaret ad redimēdum maritū ſuū imꝑatorē quē captiuū tenebat ſoldanus babylonie et erat p̄ciū. l. quantala argenti cuius p̄cij duas ꝑtes tenebat imperatrix quarū vnam ſibi dederat papa. Aliā vero rex francoꝝ. Ipſe ſolus ſoluit totā redemptionē eo pacto ꝙ reſtitueret pape et regi francoꝝ partes quas receperat ꝓpter quod regnū tunc remanſit in magna paupertate. Fuit etiaꝫ tante fame ꝙ mortuo imperatore almanie fuit electus in imperatorem in diſcordia tamen de qua electione fuit certificatus per litteras pape et per ambaſiatores almanie. quia tamen multuꝫ tardauit in diſpoſitione in viam vt pacificaret regnum ſuum licet arriperet viam non obtinuit. Unde certificatus in via de diſcordia almanorum et de ingreſſu ſaracenorum in regno ſuo reuerſus eſt cum eſſet prope auinionē vt ſuccurreret regno ſuo quia hic fuit rex magne ſapientie et fecit librum qui dicitur lacpertidas. Unde regitur regnuꝫ caſtelle et eſt originale in camera regis ſicut ego vidi: Et vtinaꝫ bene attenderent reges ſucceſſores et attenderēt et executiōni mandarēt ordineꝫ regiminis illius libri qꝛ ſi hoc fieret crederē nullū regnū xp̄ianoꝝ i regime regno

caſtelle equiparari. habundantia tn̄ et delitie
rerum huius regni et inordinata cupiditas
tyrannorum ponunt velamē ante oculos p̄
ſidentium vt nō ſolum p̄dictum librū ſ; nec
honorem legis ꝓprie attendāt. et ideo ſemꝑ
vacantes in abyſſo cupiditatis et diſcordie
nullū regnū fere xp̄ianoꝝ ē ſic in bono regi
mine offuſcatum ſicut eſt regnum caſtelle.

Vincunt ſaraceni et occiditur don⁹ rami
rus per abenyncaf regem vltra marinū.

Centeſimūtriceſimūſeptimū belluꝫ
inter ſaracenos et xp̄ianos accidit
circa idem temp⁹. Cum eīn predict⁹
rex alfonſus nonus receſſiſſꝫ a regno ad im
periū ſuſcipiendū et dimiſiſſet regnum ſub
dominio filij ſui infantis fernandi tunc ab
enyncaf rex vltra marinus tranſiuit mare cū
multitudine graui vocatus et inuitatus per
regem granate don⁹ minimus aūt preſide
bat in frontaria et notificauit p̄dictū tranſi
tum infanti fernando et interīꝫ ipſe occurrit
cum gentibus frōtarie ſaracenis ex p̄te ene
erant aūt pauci xp̄iani in compatione pote
ſtatis ſaracenoꝝ. ſed quia videbant ſe iam
acies adinuicem ne forte diceretur ꝙ fugie
bant Inuerunt viriliter in ſaracenos et mor
tui ſunt plures ex vtraqꝫ p̄te. Cecidit etiam
ibi predictus preſes donus nunius cuius
caput abſciſū in miſit abenyncaf p̄ſentatum
regi granate et ſic ea die conceſſa eſt victoria
ſaracenis.

Vincunt ſaraceni et occiditur infans ſau
cius archiep̄s toletanus.

Centeſimūtriceſimūoctauum bellū
inter ſaracenos et xp̄ianos accidit
paucis elapſis diebus poſt p̄dictū
bellum. Cum eīn per totū regnū caſtelle di
uulgaretur ingreſſus p̄dictus ſaracenorum
oēs preparauerunt ſe vt irent ad frontariaꝫ
Inter quos primus qui acceſſit fuit infans
ſaucius archiep̄s toletan⁹ cū aliquali mul
titudine militū xp̄ianoꝝ et quia fuit ſibi nū
ciatum ꝙ multitudo ſaracenorum ꝓpe mar
tos cū preda magna tranſibant noluit expe
ctare alios milites qui veniebant ſed ipe cū
ſuis occurrit ſaracenis et bellauit cum eis.
Sed qꝛ ſaraceni incōꝑabiliter erāt multi vi
ci fuerūt xp̄iani et captus eſt p̄dictus archi
ep̄s et denudatus lancea occiſus eſt et abſci
ſum caput ei⁹ et manus dextera in qua an
nulū tenebat de morte p̄dictoꝝ duoꝝ ſcꝫ do
ni nunii et archiep̄i toletani valde doluit p̄
dictus rex alfonſus audiuit eīn coꝝ morteꝫ
cū eſſet in via imp̄ij et ideo veniens guerrā
magnā fecit ſaracenis. Regnauit. xxxij. ānis
et abſtulit ſibi regnum in vita filius ei⁹ ſau
cius ꝓpter qd̄ maledixit eum verūtamen in
morte reuocauit maledictionē ſuaꝫ et dedit
litteras ſigillis aureis ſigillatas pro ciuita
tibus villis et caſtris ne poſſet annotari de
ꝓditione poſt ei⁹ mortem quia eleuauerunt
ſe contra eū. Legit etiā in cronicis ꝙ hic rex
alfonſ⁹. ix. dixit quandā blaſphemiā cōtra
deū. ſ. ꝙ ſi ipſe fuerat cū deo quō mundum
creauit ꝙ multi de fect⁹ qui ibi fuerūt facti
nō tranſiſſent. ꝓpter quod verbū cum die q̄
dam oraret in oratorio ſuo añ ymaginē vir
ginis apparuit ſibi angelus ex parte dei et
reuelauit ſibi ſententiā mortis p̄fixo ſibi ter
mino ab illa die vſqꝫ ad. xxx. dies incluſiue
et factum eſt ſic qm̄ in p̄fixo termino ab an
gelo diſceſſit ab hac vita et ſepult⁹ fuit apud
patrem ſuū regē fernandū in eccleſia maio
ri hyſpaleñ. et ſucceſſit ei in regno ſauci⁹ fili⁹
eius decimus rex caſtelle qui regnauit. ix. ā
nis nihil fecit contra ſaracenos. Et ſucceſſit
ei in regno fernādus terci⁹ fili⁹ eius vndeci
mus rex caſtelle q̄ regnauit. xv. ānis et mor
tuus eſt. Cauſa autem mortis eius fuit q̄a
precepit occidi duos ſcutiferos de carnayal
et non fuerunt exauditi. Et ideo illi viden
tes iniuſticiam citauerunt regem vt cōpare
ret coram deo infra. xxx. dies ad dandū ra
tionem huius iniuſticie et ſic factum fuit qꝛ
in prefixo termino mortu⁹ eſt. et eo die quo
mortuus eſt venerunt noua quomodo in
fans petrus frater ei⁹ ceperat alcādete quaꝫ
obſeſſam tenuerat pluribus diebus et ſuc
ceſſit ei in regno fili⁹ ei⁹ alfonſ⁹. x. rex caſtel
le. xij. Jacet āt ſepult⁹ predictus rex fernād⁹
tercius in eccleſia maiori corduben.

Vincunt ſaraceni et ꝑditur ciuitas acon.

Centeſimūtriceſimūnonū bellū int̄
ſaracenos et xp̄ianos accidit anno
dn̄i Milleſimo. ccxc. Tunc acon no
biliſſima ciuitas obſeſſa a ſaracenis capitur

xiiij.kal'.Junij.ocaſis plus q xxx.milibus xpianorū vtriuſq ſexus. Cauſa autē amiſſionis predicte ciuitatis dicitur dñoꝝ et nationum diuerſitas facientiū ibi contrariā voluntatem.

Vincunt xpiani et capitur inſula rodi ac deſtruitur ordo templariorum

De ordīe templarioꝝ

Centeſimūquadrageſimū bellū int ſaracenos et xpianos accidit anno dñi Milleſimo.cccx.tēpore clementis pape quinti. Tunc hoſpitalarij cum exercitu xpiano in feſto aſſumptionis beate marie virginis Inſulā rodi capiunt que caput eſt vicinarū inſularum et ex tunc redacta fuit ſub dominio xpianoꝝ. Inde aptus apparuit in terram ſanctā tranſitus xpianis ſequenti anno annullatus et caſſatus fuit ordo templarioꝝ quia in ſua pphana pfeſſione abnegabant xpm et expuebant ſuper crucem in obprobriū crucifixi et adorabant diabolū ſub ſpecie cati ſicut plures de maioribus eoꝝ confeſſi fuerunt

Vincunt xpiani et ocaſis plurimis ſaracenis capiuntur cambil et albana per infantem petrum

Centeſimūquadrageſimūprimum bellum inter ſaracenos et xpianos fuit circa annū dñi Milleſimo.ccc xiiij.regnante in regno caſtelle rege alfonſo nono filio regis fernādi tercij pdicti ſub tutoribus poſitis qr paruulus. Tunc infans petrus auūculus vnus de tutoribus ſupradicti regis alfonſi. Congregato exercitu venit ad ciuitatem vbeteñ. et cum eſſet ibi die martis nona die mai bono mane appropiquauit ibi militie regni granate. Infās vero petrus confiſus de adiutorio altiſſimi exiuit ad eos et factum eſt pliū magnū ſꝫ victi fuerunt ſaraceni et mortui ſunt ex eis mille quingenti ſaraceni et erāt inter eos hoīes ſignati et magni domini et ſecutus eſt fugientes ſaracenos per quinq leucas occidenſ et vulnerans plures ex eis et poſt paucos dies obſedit calnil et albanar cepitq eos et reuerſus eſt cū honore in ciuitatē corduben.

Vincunt xpiani fugato rege granate et pluribus ceſis ſaracenis per dominum iohannem manuel

Centeſimumquadrageſimūſecūdū bellū inter ſaracenos et xpianos accidit anno dñi Milleſimo.cccxliij. Tunc dñs iohannes manuel ſuper pdicto regi alfonſo.x.et.xij.regi caſtelle cum eſſet in frōtaria granate. Audiuit quomodo rex granate mittebat quendā ſaracenum qui dicebatur boſom cū tota ſua poteſtate contra ciuitatem corduben. et q deſtrueret totam terram vſq ad portā ciuitatis. Exiuit ergo hoc audito pdictus dominꝰ iohannes manuel cum exercitu ſuo et cum magiſtris ordinū et ꝯſilijs frontarie et venit ea die vſq ad flumē quod dicitur guadelquenir et ibi fuit factum graue bellum. Et inter vtroſq victus eſt boſom et plurimi ſaraceni trucidati q cum rex alfonſus ſciuit gauiſus eſt valde de victoria habita dixitq ſe voluiſſe in predicto bello

Vincunt xpiani et ſoluitur claſſis ſaracenoꝝ per alfonſum infre admirandū maris

Centeſimumquadrageſimūtercium bellum inter ſaracenos et xpianos accidit anno dñi mileſimo.cccxvij. Tunc dñs alfonſus infre admirandū maris militans ſupradicto regi alfonſo cū ſex galeis et ſex nauigijs que dicuntur lenonis et cum octo nauibus bellauit cum.xxij galeis ſaracenorum deuicitq eos et cepit.iij. galeas et ſubmerſe ſunt in aqua quatuor et captiuati ſunt ac mortui quaſi mille ducenti ſaraceni.

Vincunt xpiani et occiditur infans picato cum multitudine ſaracenorum.

Centeſimumquadrageſimumquartum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno domini Milleſimo cccxxix. Tunc infans piraſo filius regis belamarim tranſiuit mare cum ſeptē milibus equitū et triginta milibus peditū vt deſtrueret terram chriſtianorum. Sed cū magiſter de alcanez et gundiſlaus martini de oueto hoc nouerunt conuncti q fuerunt cū gentibus ciuitatis hyſpaleñ.et ſenſeñ.q

occurrentes predictos ſaracenos cū duobꝰ milibus equitum et.ccc.peditibus irruerūt fortiter in ſaracenos et factum eſt preliū magnū in loco qui dicitur vega de pagana vbi victi fuerunt ſaraceni predicto infante picato et quaſi omnibꝰ alijs ſaracenis qui cum eo tranſierunt.

Vincunt ſaraceni et occiditur alfonſꝰ infre admirandus maris.

Enteſimūquadrageſimūquintum bellum inter ſaracenos et xp̄ianos accidit anno dn̄i Milleſimo.cccxl. Tunc dn̄s alfonſus infra admirandus maris bellauit cum claſſe ſaracenorum coram algezira et permittente deo victi fuerunt xp̄iani et perierunt et capti fuerunt a ſaracenis octo galie et ſex naues mortuuſq; eſt ibi admirādus et maior pars xp̄ianorū.

Vincunt xp̄iani ecſa innumero multitudine ſaracenorū et fugatis regibus benamanni tunicis et bugie ꝑ regē alfonſū nonū

Enteſimūquadrageſimumſextum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno dn̄i ſupradicto. Tunc enim in mēſe may incepit rex balmarin cum exercitibus ſuis tranſmare mediterraneū cū quo veniebant rex tuniſu et rex bugie durabatq; tranſitus eorum vſq; in finē octobris. Numerus autem equitū qui trāſierunt fuit vltra octuaginta milium peditū autem ꝓpter eorum nimiam multitudinem non erat numerus et tunc perierunt omnes xp̄iani qui erant in.xi.galeis et vna naui coram carſa cum tempeſtate maris tenentes predicti ſaraceni obſeſſam p̄dictam villā ab ingreſſu mēſis auguſti anguſtiātes eā ſine intermiſſione. Venit etiam in eorū adiutorium rex granate cum ſeptē milibus equitū et peditum maxima multitudine obſedentibus ergo predictis regibꝰ ſaracenis carſā venit vox hec ad regem alfonſum nonū.xij. regem caſtelle p̄dictum et ad regem alfonſū portugalie qui diuina clementia in vnū cōgregati cum.xiij.milibus equitum et.xx.milibus peditum venerunt vt ſuccurrerent predicte ville obſeſſe et cum ꝑuenerūt ad vadū carſe miſerūt in nocte ad p̄dictā villā obſeruantes decrementa maris quingentos milites qui exeuntes ab aquis per borā maris tranſeuntem intrauerūt nocte carſam ignorantibus ſaracenis. Altera vero die de mane venerunt ſaraceni aciebus ſuis ordinati ad tranſitū p̄dicti vadi et inceperunt bellū cū xp̄ianis quibus bellantibus exierūt xp̄iani qui erant in p̄dicta villa cum introeūtibus et irruerunt in tentorijs ſaracenorum occidentes et expoliantes totū regale eorū quia non erant qui reſiſterent eis Quod audiens rex almoaſen cū alijs regibꝰ et ſaracenis vt ſuccurrerent vxoribus ſuis et filijs ſubito redierunt ad tentoria. Reges vero xp̄iani cū exercitu ſuo dicentes fugiunt dederunt poſt eorū terga et ſic placuit altiſſimo quod ſaraceni victi fuerunt et fugientes tot fuerūt mortui ex eis quod non eſt aliquis qui poſſet eorū numerū eſtimare et mortua eſt ibi borra vxor regis belamarim et ipſe rex fugit in algezirā in quadā equa que non bibebat niſi lac camelorum et comedebat annonā mūdatam et paſſas mundatas que ſicut aquila currebat tanta erat eius velocitas. et expoliantes xp̄iani tentoria ſaracenorū et campū inuenerūt tantum de auro et argento quod non eſt aliquis qui excogitare poſſet. Fuit etiam captiuatus infans abenamar filius regis benamarim et eductus eſt ad regem alfonſum habita ergo glorioſa victoria tante multitudinis ſaracenorū in ſignum victorie p̄dictus rex caſtelle vexillum ſuum dn̄o pape benedicto.xij. miſit quod vſq; in hodiernū diem in capella pape cammone cōſeruatur. Fuit autem predictū in die oīm ſanctorum anno quo ſupra. et reuerſi ſunt p̄dicti reges xp̄iani in regnis ſuis cum magnis diuitijs et honore. Sequenti vero anno predictus rex alfonſus caſtelle obſedit alcalam de beucayre que nūc dicitur alcaria real cepitq; eā et locomō et carcaboy et priego et rute et benamexi matreya que a magnis tēporibꝰ fuerant ſaracenorum

Vincunt chriſtiani et ſoluitur claſſis magna ſaracenorū ſub rege alfonſo quarto.

Enteſimūquadrageſimūſeptimū bellū inter ſaracenos et xp̄ianos accidit āno dn̄i milleſimo.cccxlij. Tunc bellauit claſſis chriſtianorum ſcilicet caſtelle que erant quinquaginta duarū galiarū et.xxx.

nauium cū claſſis ſaracenoꝝ que erat galiarum et nauigeoꝝ que dicuntur lenōs.xcvi. ducebant etiam ſaraceni multitudinem captiuoꝝ ſed domino cooperante vicit claſſis caſtelle et ſoluta eſt claſſis ſaracenorum ſubmerſaqꝫ ſunt in mari.xxxvi.galee ſaracenoꝝ et ceperunt xxij. Alij vero fugerūt perierūt qꝫ i bello nauali vltraqꝫ.xx.milia ſaracenorum. Eodem etiam anno bellauerunt galee xpianorū cum.xij.galeis ſaracenoꝝ que ferebant victualia aliezere victiqꝫ fuerūt ſaraceni et ſoluta claſſis coꝝ.

Vincunt xpiani et capitur aliezira per regem alfonſum quartum.

Centeſimūquadrageſimūoctauum bellum inter ſaracenos et xpianos accidit āno dñi milleſimo.cccxliij. Tunc ſupradictus rex alfonſus.x.et rex.xij. caſtelle volens augmentari in corona regni ſui.attendens etiā quomō gibralter fuerat ſua et ſteterat ſuper eā cum maximis laboribus et expenſis nec potuit eā recuperare ꝓpter mala et damna que ſui vaſalli et naturales in regno ſuo faciebant volēs quaſi emendā accipere ꝑ gibralter. Congregato igitur exercitu ſuo magno intrauit terraꝫ ſaracenorūꝫ et obſedit aliezirā et vt leuius eā acciperet fecit ꝓpe eē aliā villā et circūdedit eā muro ac populauit eam et vocauit eam aliezeram nouā quo facto elapſis.xx.mēſibus ſue obſidionis in vigilia oliuarū.xxvij.die marcij cepit alieziram eo pacto qꝫ dimitteret ſaracenos exire ſalua eorū vita. Et ſequenti anno dñi Milleſimo.cccxlviij.fuit prima peſtilentia in regno caſtelle et qꝛ habita aliezira vidit ad oculum ꝑdictus rex gibralter qui ſua erat et concupiuit reducere eam ad regnum ſuū ſi poſſet. Ideo collecto exercitu ſuo magno obſedit eam per mare et terrā anno dñi Milleſimo.cccxlix. Et ſequēti anno qui fuit annus iubileus cum predictus rex teneret ꝑdictam villam obſeſſam in die veneris ſctā xxvi.die marcij.cū eſſet in plano prope mare fuit ibi propinatū venenū et mortuus eſt ibidē et vbi ꝓditio illa tractata fuit nunqꝫ amplius nata fuit herba neqꝫ naſcet̃ vt narrat hyſtoria hyſpanie. Et ſepultus eſt in eccleſia maiori cordubeñ. regnauit.lx. annis et ſucceſſit ei in regno petrus filius eius.xij rex caſtelle Iſte fuit vir ſanguinū et amicus ſaracenorū quem occidit rex henricus ſcdus in montiel et ſucceſſit in regno.

Vincunt ſaraceni et perditur aliezira.

Centeſimūquadrageſimūnonū bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno dñi milleſimo.ccclxix. Tunc rex machomat granate ꝯgregato exercitu ſuo venit ſuper aliezirā et obſedit eā et vndiqꝫ anguſtians ſine intermiſſione cepit eam die lune que fuit.vi.auguſti occiſis pluribus xpianis. Et deinde anno dñi Milleſimo.ccclxv.deſtruxit eandem villā vſqꝫ ad fundamenta ꝑdict⁹ rex machomat granate

Vincūt xpiani et ſoluit̃ claſſis ſaracenoꝝ

Centeſimūquinquageſimū bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno dñi quo ſupra. Tunc eniꝫ in menſe ſeptembri ſequenti quidam capitaneus qui dicebatur micer leo bellauit viriliter cum claſſe ſaracenorū que exibat de aliezira et ducerent ibi vxores ſuas et tempſ] ibi plurimis ſaracenis victoria habita ſoluta fuit claſſis ſaracenorum.

Vincunt ſaraceni et perditur vitrea et machena.

Centeſimūquinquageſimūprimū bellum inter ſaracenos et xpianos accidit āno quo ſupra. Tūc rex granate collecto exercitu ſuo cepit vitreā et marchenam et deduxit ſecū plurimos captiuos. Subſequenter anno dñi Milleſimo.ccclxix die lune.x.may fuit eclipſis ſolis et ſequēti die martis mortuus fuit ꝑdictus rex henricus ſecūdus.ix.rex caſtelle in ſancto dñico de lacalcada et licet fuerit ſepultus primo i ciuitate burgeñ.finaliter tñ deductus eſt toletum et ibi eſt ſepultus in eccl'ia maiori in ſua capella. Predictus rex nihil famoſum fecit contra ſaracenos. Regnauit.xiiij.annis et ſucceſſit ei in regno iohannes fili⁹ ei⁹ primus qui fuit.xv rex caſtelle hic etiā nihil famoſum fecit ꝯtra ſaracenos. fuit victus a portugalie exercitu in bello quod dicitur de aliuberata anno dñi Milleſimo.ccclxxxvij.

Intrauit regnuȝ caſtelle dux de albencaſtre
cum duxiſſa vxore ſua filia regis petri pretē
dens habere regnum. Intrauit etiam cum
eo rex portugalie et ſubſecuta eſt pax anno
dñi Milleſimo.ccclxxxviij.quia tradita fuit
in vxorem dña katherina filia predicti ducis
infanti henrico filio regis iohannis. Predi
ctus rex iohannes currens quendā equū in
alcala de beuenares cecidit equus ſuper eū
et occidit eum anno dñi Milleſimo.cccxc.re
gnauit.xij.annis et ſucceſſit ei in regno pre/
dictus rex henricus ſcd̄s filius eius cuȝ eſſȝ
etatis .ix.annoꝝ hic fuit.xvi.rex caſtelle.

Vincunt xpiani ꝑemptis duob⁹ milib⁹
ſaracenorum ſub rege henrico tercio.

Centeſimūquinquageſimūſecundū
bellum inter ſaracenos et xpianos
accidit anno domini milleſimo.ccccvi. Tūc
cum eſſet firmata treuga predicti regis hen
rici tercij cum yucas rege granate facta fuit
per ſaracenos qui venientes ad villam que
dicit̄ queſada ignibus eam cremauerunt.
Eo tempore erant in vbeda petrus manri/
que et didacus ſancij de benandes et alfō/
ſus de aualos et in baeca erat ſeneſcall⁹ et
alij multi milites xpiani qui ſimul ꝯgrega
ti egreſſi ſunt ꝯ̄ ſaracenos et acceperūt ācero
nitatem eorum qui recedebant cū preda bel
lauerūtqȝ cum eis in campo quod dicitur
delos colciares. et licet numerus ſaracenoꝝ
eſſet.vi.milia equitum et.x.milia peditum
xpianoꝝ vero vſqȝ ad numerum mille ducē
torum equitum et peditum conceſſit de⁹ tn̄
victoriam xpianis trucidatis ex ſaracenis
quaſi duobus milib⁹ de xpianis vero mor
tui ſunt quaſi.c.inter quos mortuus fuit ſe
neſcallus et dñs alfonſus de aualos capita
neus comitis ſtabilis caſtelle et dñs marti/
nus lupi de aualos. Regnauit predict⁹ rex
henricus tercius.xvi.annis et mortuus eſt
ac ſepultus in ciuitate tolen. Hic fuit deuo/
tiſſimus beati patri noſtro franciſco intantū
vt arma regia cordis minorum circundaret
et fuit de iuſticia laudatus ſucceſſitqȝ ei in
regno filius eius iohannes.ij.qui fuit.xx.
rex caſtelle:

Vincunt xpiani et capitur cepta ꝑ regeȝ
Iohannem portugalie.

Centeſimumquinquageſimum terci
um belluȝ inter ſaracenos et chriſti
anos accidit anno domini Milleſi
mo.ccccix. Tunc rex iohānes portugalie cū
haberet quinqȝ filios ſalicȝ duarte qui poſt
eum regnauit petrum henricum iohanem et
fernandum quoꝝ deſiderabat facere milites
infantē petrum et henricuȝ quia erant iaȝ in
etate ad miliciaȝ diſpoſiti. Et cum magnaȝ
feſtiuitateȝ ordinaret in vlixbona ciuitate a
ſuum deſiderium implendum conſilio cuiuſ
daȝ numeratoris predicti regis in aliud eſt
mutatum quia affuīt ꝙ cuȝ illa pecunia ꝗ
in illis feſtiuitatib⁹ exponeretur pauca addi
ta alibi poſſent infantes effici milites cū ma
gno dei ſeruicio et honore grandi regie di/
gnitates et filiorū ſuoruȝ quod expoſuit de
captione cepte vel alicuius alteri⁹ ville mari
time in affrica. Placuit regi conſiliū et appro
batum eſt ac celeri expeditione negocij deci/
mi vſus eſt predictus rex duplici cauſatione
quia primo miſit ambaſiatores ſuos ꝑ du/
as galeas in ceciliaȝ ſub colore tract⁹ matri
monij qui euntes et redeūtes expoliauerūt
diligenter ciuitatem cepte intrātes in eam cū
ſecuritate ac ſi vellent ſolaciari et modicuȝ a
laboribus maris recreari. Qui redeūtes ad
predictum regem nūciauerunt omnia quō e
rant diſpoſita in predicta ciuitate. Scd̄a cau
ſatio fuit. quia habita predicta cognitiōe ne
ea que fieri debebāt cognoſcerent ꝙ eſſet con
tra eos miſit continuo ābaſiatores ſuos ꝓ/
pter aliquas cauſas ad deſaſtendum ducem
britanie et erat ſecretum ꝙ predictus dux ac
ceptaret deſaſtationem illam certificatus ꝙ
non erat regis intentio ire contra eum ſed in
alias partes vbi eſſet magnum ſeruiciuȝ dei
Acceptauit ergo predictus dux et redeunti/
bus ambaſiatoribus expoſita acceptatione
ſtatim diuulgatuȝ eſt quomō rex volebat i/
re contra duceȝ britanie et parata eſt magna
claſſis in qua fuerunt cum rege et filijs fere
lx.milia pugnatorum in quoꝝ receſſu ab
vlixbona ciuitate facta eſt magna peſtilencia
et mortua eſt regina philippa et parato ho/
nore ſepulture factus eſt eclipſis ſolis mag/
nus propter que ſigna multi timuerunt ſȝ tu
bis acclamantibus ſtatim omnes claſſeȝ in
troirerent animati per regem et venerunt ad
finem ſancti vincencij et miſerunt anchoras
ſuas in herra faroȝ qui loc⁹ eſt regni algarbij

portugalie et ibi exeunte rege cum filijs ſuiſ
duarte petro et henrico quia alij remãſerãt
in regno cuꝫ eſſent paruuli cuꝫ alia filia ſua
que nunc eſt ducíſſa burgũdie et audiuit
miſſam in eccleſia ſancte marie predicti loci
qua audita expoſitũ eſt de publico quomõ
via ſua erat contra ſaracenos in cepta erant
enim primo admirantes cum viam oppoſi
tam ducerent duci britanie. Ingreſſi ergo
ſunt claſſem iterum eleuatis velis proſpero
vento venerunt ante ceptam paucis diebus
licet diſtare fere per. l. leucas et ſic accedẽtes
cirauerunt montem almiue qui vndiqꝫ cir⸗
cundaᷓ mari ſic ꝙ non patet aliquis ingreſ
ſus niſi per mare vel per ipſammet ciuitateꝫ
et miſerunt anchoras in portu qui dicitᷓ bar
baſote qui eſt ex vna parte ciuitatis ad partẽ
occidentis vbi inceperunt habere conſili⸗
um quomodo poſſent terram accipere et
qualiter poſſent ſituare regale ad expugnã⸗
dum ciuitatem. Quod videntes ſaraceni ex
ierũt a predicta ciuitate ĩ multitudine graui
ꝙ mirum erat ad videndum et tunc factus ẽ
ventus magnus ſic ꝙ ſine periculo claſſis
nõ poterat ibi permanere quare neceſſe fuit
eis eleuare anchoras in eleziraꝫ in regno ca
ſtelle et capientes terram inuenerunt ibideꝫ
plurimos delectabiles fruct⁹ et recreati ſunt
et ibidem habito conſilio multi dicebant ꝙ
rediret in portugaliam vel ad alium locum
quem leuius poſſent capere quia non erat
poſſibile ceptam capere ſecundum multitu
dinem ſaracenorum quam viderant ante ci
uitatem et quia oẽs ſaraceni martini recur
rerent ad ciuitatẽ et quia etiam fortalicium
ciuitatis erat magnum. Rex vero cum eſſet
animoſus noluit retrocedere ab incepto ſpe
rans in domino ciuitatem obtinere. Cum
ergo hec agerentur felix aura flauit et ingre⸗
dientes claſſem velis eleuatis. Altera die
in aurora die memorabili ſcilicet vigilia aſ⸗
ſumptionis virginis glorioſe que mẽſe au
guſti cadit venerunt iterum mittere ancho⸗
ras ante ceptem ex parte gibraltaris qui eſt
ex parte orientis et ordinauerunt ꝙ miſſis
anchoris ſtatim extrabarenᷓ batelles quos
in nauibus deducebant et ꝙ in eis primo
in quolibet eoruꝫ irent certi homines armo
rum et ꝙ galee cum eis oſtenderent ꝙ vole
bant ire ad capiendum terraꝫ ex parte caſtri
quod eſt ad parteꝫ cerasanarum vt omnes
ſaraceni irent in illam partem. et ꝙ poſt ꝙ
ſaraceni eſſent nimium multiplicati ad illã
partem alinue quod eſt factuꝫ et ceperũt ter
ram inuictis ſaracenis ſaltantes a batellis
et galeis ſicut melius poterant ſic ꝙ aliqui
erant in mari vſqꝫ ad pectora et alij plus vł
minus taliter ꝙ bellantes cum ſaracenis et
ſaraceni defendendo terram ſic belluꝫ eſt in
ceptum cum his ſaracenis qui ibi erant in ꝑ
te illa et cum alijs qui continuo ſuccurrebãt
de ciuitate et ſic bellando cum eis retraxerũt
eos quouſqꝫ fecerunt eos intrare per portaꝫ
ciuitatis et intantum anguſtiauerunt eos ſi
ne intermiſſione ꝙ non habuerunt ſaraceni
poteſtatem claudendi portas ciuitatis et ſic
intrauerunt xp̄iani multum cum eis in ciui⸗
tatem ad bellandum in vicis et carerijs
et durauit die illa bellũ intra ciuitateꝫ vſqꝫ
ad horam veſpertinam quouſqꝫ ſe retraxerũt
ſaraceni ad fortaliciũ ciuitatis et alij ad vil
lam que eſt ex altera parte ciuitatis que dici
tur fex. Sed intantum chriſtiani anguſtia
uerunt caſtrum et predictam villam ꝙ eadẽ
die captum eſt caſtrum et villa illa taliter ꝙ
eadem die tota ciuitas cum caſtris ſuis fuit
poſita in poteſtate chriſtianorum et dimiſſa
a ſaracenis. Mortui autem ſunt ibi plurimi
ſaraceni et alij facti ſunt captiui alij vero ꝑ
rupes fugerunt. Perquirentes autem chri⸗
ſtiani domos ciuitatis inuenerunt multitu
dinem diuitiarum et multas ſaracenas co⸗
quentes panes et preparantes ollas pro ſa
racenis cibandis. De chriſtianis autem ſo⸗
lus vnus mortuus inuentus eſt qui dice⸗
batur baſcus fernandi de cayde ex ictu cuiuſ
dam ſaxe miſſi de caſtro cum iret ad ſuccurrẽ
dum infantem henricum qui cum ſaracenis
ante omnes bellabat in porta cuiuſdam do
mus Eadẽ die qua predicta ciuitas capta
fuit rex predictus cum filijs ſuis in pane et
aqua ieiunabant nec aliquid manducaue⸗
runt quouſqꝫ tota ciuitas fuit capta.

Vincunt chriſtiani et capitur antequera
per infantem fernandum.

Centeſimumquinquageſimũquar⸗
tum bellum inter ſaracenos et chri⸗
ſtianos accidit circa annuꝫ domini
Milleſimum. cccc x. Regnante in predicto re.

gno caſtelle regi iohanne ſecundo qui ince-
pit regnare anno domini Milleſimo.cccc v.
et fuit poſitus ſub tutoribus ſcilicet matri
ſue illuſtre regina domina katherina et in-
fante fernando. Suſcepta ergo gubernatio
ne regni per infantem fernandum congre-
gato magno exercitu venit in terram ſarra
cenorum et obſedit antequeram quã mi-
rabili machina murum excedente viriliter
cepit occiſa ſaracenorum multitudine. Pre
dictus infans fernãd⁹ poſt hoc cepit regnuz
Aragonie et fact⁹ eſt rex aragonũ.

Vincunt chriſtiani et fugantur ſaraceni
p regem Johannem ſcõm occiſis pluribus
ſaracenis.

Enteſimumquinquageſimumqui
tum bellum inter ſaracenos et chri
ſtianos accidit anno domini Mil-
leſimo.ccccxx. Tunc predictus rex iohan-
nes ſecundus congregato magno exercitu
intrauit terram ſaracenorum et poſuit rega
le ſuum prope ciuitatem granate vbi.,xix.
diebus ſtetit. Egrediẽtibus ergo ſaracenis
die quadam a predicta ciuitate multitudine
magna conſtipati ex inſpirato coniuncte ſũt
acies vtrorumq3 et factum eſt prelium ma-
gnũ plurimiſq3 ſaracenis trucidatis aliiſq3
in fugam verſis victi ſunt ſaraceni. Quidaz
autem ſaraceni ſpecialiter ſagittarij multitu
dine non pauci aliis fugiẽtibus ſub quibuſ
dam ficulneis remanſerunt cogitãtes ſcibi
dem poſſe deffendi et non parua dãna poſ-
ſe inferre chriſtianis quaſi ex latibulo pug-
nantes. Ad quos milites chriſtiani e-
quis dimiſſis pedes intrauerunt quorum
gladiis perierũt Jlla die vt fertur capta fuit
et granata ſi debitus ordo pugne obſeruat⁹
fuiſſet. Tempore predicti regis iohannis ſe
cundi plurima caſtra ſaracenorum per chri-
ſtianos capta fuerunt cum multa effuſione
ſanguis ſaracenorum. Regnauit aũt.xlviij
annis et mortuus eſt in villa valiſoletana
anno domini Milleſimo.cccc liij.ac ſepult⁹
in monaſterium cartuſienſium de miraflo-
res ciuitatis burgeñ. Hic tenuit quendaz p̄
natum a pueritia ſua qui dicebatur aluarus
de luna quem intantum honorauit ꝙ ipm
fecit magiſtrum ſancti iacobi cum quo mul
tas tribulatiões paſſus eſt et multo tẽpore
cum militibus regni et finaliter ꝓpter nonnul-
la que ſue maieſtati circa eum indecencia vi-
debantur fecit.enim publice per iuſticiaz in
ſupradicta villa decapitari Cuius caput no
uem diebus ſtetit affixum clauo in palo alto
corpus vero in medio platee tribus diebus
inhumanatum remanſit. Et cum eſſet vir tã
te potentie ab omnibus tamen ſuis in fine
relictus fuit quia tamen in tanta preſſura ad
dominum acceſſit corde contrito et humilia
to et pedibus meis licet indignis ſe pergene
ralem confeſſionem totius vite ſue inclina-
uit. Credo ipſum ſecundum ſigna que vidi
miſericordiam dei conſecutum fuiſſe. quia
ſcriptum eſt in quacunq3 hora.in gemuerit
peccator omnium iniquitatum eius non re
cordabor. Et ſucceſſit predicto regi iohanni
in regno filius eius henricus quartus qui
nũc regnat.xviij.rex caſtelle et vtinam felici
ter ad dei gloriam regnet et vtilitatem reipu
blice Hic primo regni ſui anno.cum exerci-
tu ſuo magno intrauit terram ſaracenorum
et obtinuit viriliter villam que dicitur xime
na et deſtruxit ſtiponam habuit etiam bul-
lam cruciate contra ſaracenos et continua-
uit guerram iiij.annis. Jn quibus non mo
dicum ſaraceni ſunt fame afflicti in ſignũ eti
am voluntatis expugnationis regni grana
te cepit deuiſam malogranatorum per orna
mento armorum regalium. Quid erit. deus
nouit cuius eſt cauſam et finem bellorũ agno
ſcere. multa enim impedimenta offeruntur
ſpecialiter diuiſio militũ in regno contra ip
ſum ꝓpter que iam hoc anno.lx.plus timet
guerra in regno ꝙ contra infideles qd̄ de⁹
ſua pietate auertere dignetur.

Vincunt ſaraceni et perduntur ciuitates
pera et conſtantinopolis.et de mirabus mira-
bilibus que preceſſerunt.

Enteſimũ quinquageſimũ ſextũ
bellum inter ſaracenos et chriſtia-
nos accidit anno dñi Milleſimo
cccc liij.tẽpore Nicolai pape quinti Tũc enĩ
imperator turchorũ cõgregato magno exerci
tu per terram et magna claſſe ꝓpoſuit nomẽ
delere chriſtianum viribꝰ ſuis. Jn primo er
go ipſe obſedit ciuitatẽ que pera dicit̃ quam
poſt plurima certamĩa cepit.xxviij.die may
et intrãs eandẽ ciuitatez crudeliſſime occi-

dixit om̄es xp̄ianos a ſex ãnis et ſup̄ et ſequē
ti die. ſ. xxix. intrauit portū conſtantinopoli
tane vrbis vigore belli et pluribus artibus
guerre. Obſedit ergo ciuitatem conſtãtino /
politanā per mare et per terrā potentiſſime
et eam anguſtians ſine intermiſſione finali
ter eam deuicit et cepit et ingreſſus ciuitateʒ
indicibilem cedeʒ fecit in xp̄ianos. Alij ve/
ro pedib⁹ et manibus ligatos in captiuita /
tem duxit monachos etiaʒ et monachas co
ſecratas, vituperoſe ex monaſterijs extractas
ac ſi meretrices et proſtibulo inſtitute eſſent
trahebat cōtra eas pagens tāta et talia qua
lia de peccatoribus quis ſine rubore vix dicere
auderet. Adoleſcentulos vero a decēnio et
infra cogebat ſue ſpurciſſime fidei adorato/
res exiſtere. Et vltra hoc intrauerūt thurci in
illo eximio et claro templo ſancte ſophie et
ſacratiſſimas imagines ſanctoꝝ atq; ſācta/
rum pedibus conculcauerunt et omne gen⁹
vituperij ſuper eas fecerunt et in ſacra alta/
ria aſcendentes ſaliebant vociferando iubi
lantes et machometū hymnis et laudibus
extollentes. Aſcenderunt etiā illi nephari
thurci ad ſublime tegumen eiuſdem alte et
famoſe eccleſie ſancte Sophie et crucem ei⁹
cacumini infixam deiecerūt et diruperunt.
Sacra vero corpora ſanctoꝝ laniabāt et de
uaſtabant. plurima etiam vituperia fecerūt
in ſacris crucibus et calicibus et intantū eo/
rum veſana rabies exarſit ꝙ a prima hora
diei vſq; ad meridiē totam vrbem nudataʒ
et deſertam reliquerunt ſic vt non latinuʒ nō
grecum non armenium nō iudeum nec aliū
quēuis hominem de habitatoribus ciuita/
tis intra eam dimiſerunt. Hec ex epiſtolis y
ſidori cardinalis rutenē. qui preſens fuit
in excidio ciuitatis et franciſci roſtarij ducis
venetorum tranſmiſſis ad Nicolaum papā
quintū. vt de remedio infuturū prouideret
contra hunc thurcorū imperatoreʒ qui ſe vo
cat inimicum crucis xp̄i et intantū odio ha/
buit chriſtianos ꝙ cum aliquē videret exiſti
mans ſe in viſu deturpatuʒ et ſordidatum
proprios oculos ablūit et abſtergit vt dicit p̄
dictus cardinalis. Et eſt diligenter aduertē
dum ad tria ſingularia que deſolationeʒ pre
dicte ciuitatis preceſſerunt quoruʒ duo pre/
dixit quidam antiquus philoſophus grec⁹
qui leo dicebatur. Unde in eccleſia ſancti de
metrij predicte ciuitatis vt mihi quidaʒ gre
cus qui proprijs oculis ſepe vidit: narrauit
Erat quedaʒ columna marmorea tota opa
ta ad modum ſcacorum ſic ordinata ꝙ inci
piendo a principio in vno ſcaco ponebatur
nomen imperatoris et in ſequenti nomē pa
triarche qui preſidebant et predixit philoſo
phus predictus ꝙ cum facta fuiſſet impletō
omnium ſcacorum illius columne tunc per
deretur ciuitas conſtātinopolitana et ſic de
facto accidit. quia preſidentibus Conſtan /
tino iperatore et gregorio patriarcha in quo
rum tempore capta fuit ciuitas predicta fa /
cta fuit impletio vltimorum ſcacorum colū
ne Secundum quod predixit predictus phi
loſophus leo fuit ꝙ tempore Conſtantini
debebat perdi ciuitas cuius verba in predi/
cta columna erant hec. Conſtantinus me fe
cit et Conſtantin⁹ me diſſoluet. et ſic imple
tum eſt. Iſtud enim fuit mirabile preuideri
tali excidioni a philoſopho quod eſſe non
potuit niſi a ſpū dei. Primus enim qui im/
perauit et nobilitauit predictā ciuitateʒ fuit
vocatus Conſtantinus. qui dedit patrimoni
um eccleſie. mater ſua fuit vocata helena. et
primus patriarcha fuit vocatus gregorius
Ultimus aūt qui ibi imperauit et perdidit
ciuitatem mortuus in bello dicebatur etiaʒ
conſtantinus et mater ſua helena et patriar
cha etiā gregori⁹ vocabat̄. Terciū vero mi
rabile quod preceſſit captionem ciuitatis
fuit viſum per turchos xp̄ianis nihil viden
tibus. Unde cuʒ quadam nocte vigillātes
turchi in obſidionem reſpicerent verſus ci/
uitatem viderunt ſubito multitudinem lu/
minum ad modū candelarum vndiq; ſup
turres et muros ciuitatis quod reſpicientes
et admirātes. timuerunt valde. Arguētes
ex hoc miraculo ciuitatem eſſe ſub diuina
protectione et cū retuliſſent qui viderāt im
peratori turchoꝝ ipſe ſimulauit pro tūc Al
tera vero nocte apparentes predicte cande
le ſuper turres et muros viſe ſūt eleuari in
celuʒ. Et tunc teucrus ille magnus interp̄/
tans viſionē illam: dixiſſe fertur. Candele
que apparuerunt deſcendentes ſignificaue/
runt ꝙ deus in temporib⁹ preteritis protege
bat hanc ciuitatem. ſ candele eleuate in celū
deſignant ꝙ deus receſſit ab ei⁹ cuſtodia.
Nūc ergo ait eſt tempus debellandi eā et
ſic ardenti rabie irruerunt in ciuitatē nobi/
liſſimā et ceperunt eaʒ vt dictuʒ eſt. Et vo

co illam ciuitatē nobiliſſimaʒ quia ſm yſi/
dorum in libro ethimologiarum xv. Coſtā
tinopolis eſt in tracia quaʒ edificauit ex no/
mine ſuo conſtantinus ſolam rome meritis
et potentia adeq̄tam. Hanc conditaʒ primo
apauſinia rege ſpartanorum et vocataʒ biſā
cium vel ꝙ tantum patet inter atriacū mare
et ꝓpontidem vel ꝙ ſit receptaculum terre et
maris. Unde et eam cōſtantinus aptiſſimā
condere iudicaris vt receptaculuʒ ſibi mare
terraq̄ʒ fieret. Unde et nunc romani imperij
ſedes et totius caput eſt oriētis ſicut roma
occidēris. hec ille Sic ergo hec nobiliſſima ci
uitas immo q̄ſi totuʒ grecie imperiū occulto
dei iuditio traditū eſt in manus impioruʒ ſi
cut etiam methodius martyr ꝓphetizauit ī
ter cetera dicēs. grecia in captiuitate et occiſi/
one erit ſicut plenius dicet̄ infra conſideraci
one. xij. in primo paſſu.

Uincunt chriſtiani cruce ſignati fugato
thurco et ceſis. lxxx milibus thurcoꝝ Johā/
ne de capiſtrano nomē ihesu deuotiſſime in
uocante.

Centeſimumquinquageſimū ſepti/
mum belluʒ inter ſaracenos et chri
ſtianos accidit āno dn̄i Milleſimo
cccclvij. ſedente in cathedra petri Caliʒto pa
pa tercio qui in memoriā huius belli inſti/
tuit feſtum duplex tranſfiguratōnis dn̄i no
ſtri ihesu xp̄i cū gratijs et indulgentijs ſolē
nitatis corporis xp̄i. ex cuius bulla plūbea
quam ocul' proprijs vidi. ordinē iſti' belli
et victorie diuine ad ꝓpoſituʒ ānotaui. vbi
ſic predictus papa inter ceteros ait Quoniā
pater ille miſericordiaꝝ ac pijſſimus chriſti
anorum protector et vite noſtre. defenſor oī
potens deus. poſtq̄ꝫ in die celebri beatoruʒ
apoſtolorum petri et pauli dum ſacra miſſa
rum ſolennia in coꝝ baſilica agerim' literaſ
noſtras ſuper generali oratione ꝑ vniuerſoſ
xp̄icolos faciēda lectas et fauēte dn̄o vbiq̄ʒ
obſeruatas fecim' publicari pijs oratōibus
et operibus ſuis afflicti populi aliquātulū
mitigatus feritatē ipſi' vipereij et immaniſ/
ſimi turchi cultoris execrabilis machometi
proxima eſtate decurſa cū ſuo pene innume
rabili in quo plurimū cōfidebat exercitu in
fidelium et turchorū cōmuit caſtri balgradi
in regno vngarie ad ripā danubij ſituati q̄ꝺ
vndiq̄ʒ obſeſſuʒ et coanguſtatū dirūpere ſata
gebat obſidiōe ſoluta ꝑ cruce ſignatos et vn
garos ad moduʒ populares q̄uis paucio/
res numero et inermes ex noſtra ordinatōe
et inſtitutōe dilctō filio legato noſtro: de late
re illuc deſtinate inūcta ac nūcijs et literis
ſepius repetita ex ſincera fide quā geſtamus
in ipſo ſaluatore noſtro cuius eſt res aduna
re diſpſas et deſperatas ꝓtegere ac ſupboꝝ
precipue in fideliuʒ et chriſtiane fidei inimi
coruʒ potentiā cōterere et etiaʒ debellare ſub
ſtrenno vaynoda iohāne celebris memorie
fidei noſtre catholice acerrimo defanſore et
pro ea atq̄ʒ fidelibus pro pugnatore chriſti/
aneq̄ʒ cohortis duce digniſſimo cui neq̄ʒ fi/
des neq̄ʒ ſpes petiente victorie defuere mili/
tantes preſente ꝑiter iohanne quodā de ca/
piſtrano ordinis fratrum minoꝝ profeſſore
viro quidam optimo et meritorum apud de
um et homines eximio et nomē ihesuchriſti
in quo ſalus noſtra cōſiſtit fiducialiter et aſ/
ſidue cum omni populo circūcepto voce vna
nimi inuocante vexillo quoq̄ʒ ſacratiſſime
crucis cum magnis clamoribuſ et vocib' ele
uate ad celum. Unde ineffabile vti a cunctiſ
dari ſeparabitur aduenit auxiliuʒ Mira res
die memorabili beate marie magdalene ce/
leſti p̄ſidio communitus populus fidelium
impetu in hoſtes viriliter facto eundem ferū
turchum cum ſuis ſacrilegis cōplicib' in tur
pem et damnoſam fugaʒ conuertit. deduxq̄ʒ
ipſe miſerator dominus et fidelis in manu
paucorum tam ferocis inimici et innumera/
bilis exercitus cum maxima ſtrage victori/
am vltra q̄ꝫ mens eſtimare poſſet humana
dominus cūi potens et ſuper exercitus et ty
rannos qui madian et orientales pupulos
ad numerum locuſtarum in manu tradidit
gedeonis: Omē etiā ſacerdoti contra cliō/
dorum ciuitatem ſanctā hieruſalem ꝓpha/
nare moliente p̄ſidium prebuit et iuuamē
pro nobis contra inſolitiſſimos hoſtes mi
raculoſe pugnauit. O bone ihesu dux et ſal/
uator noſter fortitudo vera et tutiſſimuʒ cer
tumq̄ʒ p̄ſidium ad te cōfugientiū chriſtiano
rum et pietate qui ipſos proprio ſāguine re
demiſti gladium tuum ſuper inimicorum
capita fugientium intromuttens non pauci
ores ſeſe mutua cede necarunt quam a no/
ſtris in prelio interempti fuiſſent. Nam vt

a fidedignis accepimus in ea pugna .xl. milia occaſi tondenqꝫ ſuperſtites in turpem fugam verſi ſeſe mutuo trucidantes defecerūt Caſtra incenſa machine et inſtrumenta bellica omnia direpta ſunt vt confuſus abiens ipſe tyrannus et pre timore iam multis mēſibus non apparens inter latebras ſeu munita opida ſe recepiſſe dicatur et diuinam ꝑſentiens vltionem in ſuam perditionem futuram intra Conſtantinopolitanā peráqꝫ ciuitates ſe reduxit Illaſqꝫ muris et antemuralibus munire fruſtra decertet: minus attēdens ꝙ niſi dñs cuſtodierit ciuitatem fruſtra vigillat qui cuſtodit eā. hec ex p̄dicta bulla

Vincunt xpiani in affrica per regem alfōſum portugalie.

Centeſimū quinquageſimū octauū bellum inter ſaracenos et xpianos accidit āno dñi milleſimo .cccclviij: Tunc rex alfonſus portugalie armata magna claſſe tranſiuit in affricā et obſeſſa quadā villa fortimaritima que dicit̄ alcacar tagner ac fortiſſimo bello anguſtiata cepit eā et xpianis populauit ac muniuit armis et victualibus neceſſarijs. Dolentes aūt ſaraceni affricam bis iam duorum annorū interuallis cum innumerabili multitudine bellatorum venerunt vt eam obtinerēt ſed plurimis eorum peremptis vacui ſemꝑ redierūt. Et quia inter predictam villam et mare erat aliquale ſpacium vbi venientes ſaraceni ſe ponebant ne per mare poſſet ſe curſus dari eidem: Rex predictus in regno portugalie fecit quadrari lapides in tanta multitudine quanta neceſſaria erat pro duplici muro cōſtruendo a predicta villa vſqꝫ ad mare. lapidibus ergo predictis ac ſufficienti calce per nauigia in predictū locū deductis tāta fuit multitudo lapicidarū ꝙ paucis diebus facti ſunt muri cum turribus neceſſarijs ſic ꝙ cū ſaraceni cognouerunt opus quaſi finitū erat et factus eſt loc⁹ quaſi inexpugnabilis a ſaracenis in magnum ſubſidium et vtilitatem chriſtianorum tranſeuntiū per illud ſtrictum mare mediterraneum. diſtat autē predicta villa a cepta ſex leucis et a portugalia vt fertur fere centū leucis et a tanſa que eſt etiam locus chriſtianorum iſtius regni caſtelle ex altera parte maris ſtricti trib⁹ leucis et ſic iſta duo loca ſunt quaſi claues maris ſtricti

Decima conſideratio eſt de poſſeſſiōe terre ſancte per ſaracenos que duobus explicatur punctis.

Decima conſideratio hui⁹ libri quarti eſt de poſſeſſione terre ſancte per ſaracenos vbi duo puncta occurrūt declaranda Primus eſt ſcire cauſam quare ſaraceni tenent terram ſanctam. Secundus vero punctus erit. Si chriſtiani vellent facere guerram ſaracenis ad terrā ſanctam capiendam quis locus eſſet eis conuenientior in orbe ad incipiendum talem guerram Extollunt enim ſe ſaraceni dicentes ſe tenere veritatem legis quia poſſident terrā ſanctam. Inſultant etiam iudei contra chriſtianos dicentes ꝙ lex chriſtianorum nulla eſt nec iheſus nazarenus eſt meſſias in lege ꝓmiſſus quia non poſſident terram ſanctam hieruſalem. Ideo ad hec declarandum tres rationes aſſignantur per fratrem vincentiū in ſermone: Ecce aſcendimus iheroſolimā. Prima eſt ad excuſationem chriſtianorum Secunda propter confuſionem ſaracenorū Tercia eſt propter conuerſionem iudeorū:

Circa primum notandum eſt ꝙ nullus chriſtianus eſt ita ſanctus quin peccet excepto chriſto et virgine maria. Unde eccleſiaſtes ſeptimo non eſt homo iuſtus in terra q̄ faciat bonum et non peccet. et deus nō vult ꝙ chriſtiani peccent in illa terra in qua fili⁹ dei paſſus eſt pro peccatis hominum quia hoc reputaret ad maximam iniuriam. de agarenis vero non ita iniuriatur quia canes ſunt. multum enī diſpliceret regi et indignaretur ſi filij ſui vel milites mingerent in camera ſua ſi autem canis minget non curat. Idem in propoſito de terra ſancta. multum diſpliceret chriſto ſi nos filij per baptiſmum faceremus in ea corruptiones et peccata ſed de agarenis tanꝙ de canibus non curat. et concordat auctoritas chriſti dicentis hieruſalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum Luce .xxi. tunc cī cum omnis plenitudo gentium intrauerit omnis iſrael ſalu⁹ erit: vt habetur ad romanos .xi. Et ſic patet prima ratio ſcilicet ꝙ ꝓ

pter excuſationem chriſtianoꝝ ne peccemꝰ in camera ſanctificata regis regum iheſu xp̄i non poſſidemus terram ſanctam. Unde ſic patuit ſupra bello centeſimo. Iheruſalem capta fuit per cruces ſignatos chriſtianos et quādiu vixerunt in ſanctitate et ſine offenſa chriſti poſſederunt terram ſanctam. Sed cū multiplicata fuerunt in eis mala et offenſe xp̄i continuo expulſi fuerūt a terra illa et introducti fuerunt canes ſaraceni ad ſeruādū illam ſicut patuit ſupra conſideratione nona huius libri bello. cxviij. Secunda ratio eſt propter cōfuſionem ſaracenorum ipſi enim ſunt filij xp̄ianorum quia vix ſunt octingenti anni ꝙ ſunt. Unde beatus auguſtinus fuit epiſcopus yponen̄. Sed machometus a ſergio deceptꝰ decepit eos et ideo agareni ſunt chriſtiani renegati et propterea retinent adhuc aliquid de fide chriſtiana et credunt et aliquid non. Credunt nāq3 vt xp̄iani ꝙ vnus eſt deus creator omnium ſed nō credunt ꝙ ille deus ſit tres perſone in confuſione ipſorum ipſimet oſtendunt locum in quo xp̄s fuit baptizatus vbi tota trinitas apparuit. Secundo credunt ꝙ fuit homo purꝰ et verus et ſanctꝰ de ſpūſancto in maria virgine cōceptus ſed non credunt ꝙ ſit deus. et in confuſionem ſue credencie oſtendūt locum vbi ſuſcitauit lazaruꝫ proprio imperio quod non potuiſſet non fuiſſet deꝰ. Tercio credunt ꝙ eſt in celo ſed non credunt ꝙ eſt ī ſacramento altaris. et in confuſionem eoruꝫ oſtendunt chriſtiani locum cenaculi in quo chriſtus illud ſacramentum inſtituit. Item non credunt xp̄i paſſionem. tamen in eoruꝫ confuſionem oſtendunt vbi xp̄s fuit crucifixus et ſepulchrum vbi corpus fuit ſepultū Item agareni baptizantur ſed non conforma verboruꝫ et ipſi oſtendunt locū vbi xp̄s conſtituit ſacramentum baptiſmi cuꝫ forma illa. In nomine patris et filij et ſpūſancti in eorum confuſionem Ideo dicit dauid fac mecum ſignum in bonum vt videant qui oderunt et confundantur. Unde ſicut cuſtodes portarum in domibus regum xp̄ianoꝝ cum haberi poſſent ſūt homines difformes vt ethiopes ſic ꝙ nullus intrare poteſt nec filius neq3 milites niſi per manus illoruꝫ ſic chriſtus in palatio ſuo terre ſancte ꝑmittit ꝙ cuſtodes portarum illius patrie ſunt homines difformes ſaliꝫ beſtiales machometici ne ſalicet filij ſui milites xp̄iani ad interiora ſecretorum terre ſancte admittantur niſi ꝑ manus illorum nec ex hoc ſiquitur honorabiliores eē ianitores difformes filijs et militibus caris: immo hoc cedit in confuſionē ianitorum et honorem filiorum et militum. Nunquid etiam in domibus magnoꝝ in caſtris in nauibus maris immo etiaꝫ in domibus ruſticorum cuſtodes et vigiles ſunt canes ne quis ingrediatur niſi homo pacis et ad honorem talis loci et patet ꝙ ſic etiaꝫ cuſtodes et vigiles terre ſancte ſunt canes ſaraceni ne ſi quis ingrediatur ad interiora ſecreta vbi chriſtus in humana natura ambulauit niſi fuerit homo pacis. et ad honorem illius loci quales ſunt peregrini chriſtiani viſitantes terram ſanctam et patet ꝙ iſtō cedit in confuſionem ſaracenorum ꝙ aſſimilantur canibus cuſtodientes domos.

Item in confuſionem cuiuſcunq3 virtuoſi ē ſuſtinere aliquod falſum propter auaritiaꝫ Cum ergo ſaraceni ſe reputent virtuoſos et credant falſuꝫ eſſe ꝙ iheſus nazarenus fuit mortuus et ſepultus ⁊c̄. et tamen hoc ſuſtinent oſtēdentes predicta loca vt dictum eſt cum magna diligentia propter auaritiam. quia propter intereſſe quod recipiunt a peregrinis chriſtianis. ergo poſſeſſio terre ſancte per ſaracenos eſt in eorum confuſionem non enim permitterent principes chriſtiani pro toto auro mundi ſi inter eos eſſet ſepulchrum machomet ꝙ viſitaretur et honoraretur a ſaracenis ſicut faciunt xp̄iani in terra ſancta cum hoc non ſolum cederet in confuſionem xp̄ianoruꝫ ſed etiam in contumeliaꝫ creatoris ſcientes falſum eſſe ꝙ honor debeat exhiberi beſtiali et ſpurciſſimo machometo. quia honor ſecundum philoſophum eſt primum virtutis. que in machometo locuꝫ non habuit propter abyſſum criminuꝫ in eo contentorum ſicut patuit ſupra cōſideratiōe prima huius quarti libri et quaſi per totum eſt ergo in confuſionem ſaracenorum poſſeſſio terre ſancte et honorem chriſtianorum.

Tercia ratio eſt propter conuerſionem iudeorum. Iudei nanq3 ſecundū ꝙ ex lege moyſi ſunt aſſueti et nutriti terreni ſunt et ſperant ꝙ meſſias ducet illos ad illam terram et dicunt intra ſe ecce habebimus iheroſolymam propter hoc iheſus xp̄s verꝰ meſſias voluit ꝙ nec xp̄iani nec iudei habeant illā terram

quia non venit vt daret illam terram ſed ce-
leſtem de qua dauid. Credo videre bona
domini in terra viuentium ſed illa eſt terra
morientium. Ideo apoſtolus ad hebreos
vltimo non habemus hic ciuitatem ma-
nentem ſed futuram inquirimus. Ceſſent
ergo ſaraceni ab excellentia ſua ſileāt iudei
et conuertantur a miſeria ſua. Conſolentur
xp̄iani in filiatione et militia ſua quia xp̄s
dedit eis poteſtatem filios dei fieri his qui
credunt in nomīe eius. Io. primo Sed que
harum gentium habet vel tenet veram legē
licet ſupra libro primo ſit latiſſime declara-
tum poteſt tamen hic exemplariter declarari
per parabolaȝ illius diuitis qui habet vnū
lapidem precioſum magni valoris et tres fi-
lios etc̄. dn̄s iſte diues eſt xp̄s de⁹ et homo
et tres filij tres ſunt populi iudeorum aga-
renorum et xp̄ianoꝝ. dicit primogenitus ſcȝ
populus iudeorum. Ego habeo lapideȝ. i.
legem veram quia eam dedit miraculis cō-
firmatam. Dicit populus xp̄ianus non. im-
mo ego habeo legem veraȝ quia mea lex cō-
firmata eſt miraculis que nō poſſunt niſi ꝑ
deum fieri. Demones poterant facere mira-
cula moyſi Populus agarenus dicit immo
ego habeo legem veram. Nunc ponderem⁹
lapidem primo ponderetur in ſanctitate lex
moyſi et eaȝ ponderat ſalomon qui dicit de
terrenis que promittuntur in lege moyſi vi-
di cuncta que fiunt ſub ſole. Et ecce vniuer-
ſa vanitas. eccleſiaſtes primo. modicum pō-
derat ideo nihil valet. Videamus ſectā ma-
chometi quātum ponderat quid promittit
riuus lactis mellis olei vini mulieris etc̄.
Hec eſt vita porcorum nihil ponderat. Vere
magnus dolor eſſe debet prelatis eccleſie et
doctoribus fidei xp̄iane ſi attente. cōſiderēt
ſectam maledictam ſaracenorum videre tā-
tam multitudinem animaruȝ rationabiliuȝ
ſicut ſunt ſaracenorum que redempti ſunt ſā-
guine iheſu xp̄i eſſe inuolutas in errore dā-
nationis quia non intelligunt ſcripturaȝ di-
uinam et quod peius eſt nec volunt intelli-
gere necꝫ audire ſed ꝙ inclinentur ad ea et
ſequentur que debētur porcis et azinis. lex
xp̄ianorum que promittit gloriā celeſteȝ q̄
eſt infiniti ponderis et valoris quia pl⁹ pō-
derat vna dies glorie ꝙ̄ omnia bona huius
mundi. Ecce promiſſio q̇cumqꝫ fecerit volū-
tatem patris mei qui in celis eſt intrabit in
regnū celoꝝ. Math. vij. Ponamus ergo in
celum cor noſtrum et ſpem omnia terrena
deſpiciendo quia ſecūdū apoſtolū. ij. Coꝝ.
iiij. quod in preſenti ēſt momentaneū eſt et
leue tribulationis noſtre ſupra modum in
ſublimitate eternū glorie pondus operatur
in nobis non contemplantibus nobis ea
que videntur ſed que non videntur que eī
videntur temporalia ſunt que autem nō vi-
dentur eterna ſunt.

Que ſit terra aptior pugnandi contra ter-
ram ſanctam.

Secundo puncto huius cōſideratio-
nis ſcilicet quis locus eſſet cōueni-
entior in orbe ad capiendū terram
ſanctam. Reſpondetur ꝙ ſi xp̄iani vellēt in-
cipere guerram ad terram ſanctam capiēdā
et alia loca que amiſerunt nullus locus nul-
la terra conuenientior eſt ꝙ̄ hiſpania ꝙ ſic
declaraf. Certum eſt ꝙ in vniuerſo quinqꝫ
loca poſſunt cōſiderari ſicut notat magiſter
Raymūdus lulij in quodā tractatu ſuo per
que poſſet incipi talis guerra ſicut ſepe attē-
ptatum fuit. Primus locus eſt in terra impe-
ratoris cōſtātinopolitani et in terra turchoꝝ
Deinde per terram armenie quouſqꝫ perue-
niretur in ſinam et hec via nō eſt multū lau-
dabilis quia eſt valde grauis et difficilis et
nimis longa et ſic requirit magnum exerci-
tum et mītas expenſas Scd̄s locus eſt inſu-
la quedam que rayeet appellatur ſituata ꝓ-
pe alexandriā. Poſſet enī illa inſula cū ga-
leis et militibus capiet detineri ſed hic loc⁹
etiā nō ē laudabilis quo ad p̄ſes: tū q꞉ via ē
nimis lōga nimiſ ēt req̄rit expēſaſ et bellato-
res ꝯ illā Terc⁹ loc⁹ ē regnū cipri et terra her-
menie ſed iſta via etiā nō eſt laudabilis. tū
quia ille terre nō ſunt oibus ſane ſicut experti
ſūt qui trāſierūt. tum etiam quia illa via eſt
nimis lōga. et communiter req̄rit nimis de
nauigantibus et pugnātibus et expenſis.
tum tercio q꞉ ꝑ cipru et hermeniā nō poſſēt
ſufficere victualia necꝫ equi. Quartus loc⁹
eſt tunicitū. ſȝ nec iſte loc⁹ laudabilis ē eo ꝙ
multe gētes in eo cōmorāť et cōſequāter ni-
mis req̄rit de exercitu et de eq̄s et de hoc ſa-
tis ꝓbabile experimentū datuȝ fuit qn̄ ſcūs
ludouicus rex francorum tranſfretauit ſicut
ſupra patuit conſideratione. ix. huius. viij.

libri bello .cxxij. Quintus locꝰ eſt hyſpania in parte eius que dicitur andaluſia vbi eſt almaria malica granata algeſira tarifa et hic eſt locus amenissimus et congruentior omnibus predictis eo quia facilior ad acquirendum propter quatuor ratiões. Prima ratio eſt quia predictus locus eſt circundatus per mare mediterraneum ex vna parte et ex alia parte per regnum aragonie et caſtelle et iſtud impediret ꝙ non poſſent iuuare eos alij ſaraceni. Secunda ratio eſt quia multū iuuat ad guerram faciendam fertilitas terre et multitudo equorum de propinquo in quibus habundat inter ceteras mundi partes hiſpania. Tercia ratio eſt quia ē terra ſana et ideo timore infirmitatum non ſolueretur exercitus ſicut alibi factum eſſe dicitur. Et patet etiam ꝙ eſt propinquiſſima reſpectu aliorum locorum. Quarta ratio eſt rex bellator cum paruo exercitu poſſet guerram incipere p̄ſuppoſitis ſupradictis et quia habet terga ſecura et ſic accipiendo modo vnū caſtrum et deinde vnam villam et ſic ſucceſſiue deducendo ſaracenos ſemper ante ſe et multiplicando continue exercitum et habito regno granate rex bellator cum ſuo exercitu ampliato ad maiorē barbaram ſcilicet in affricam poterit leuiter tranſire ſcilicet in regnum cepte quod non diſtat niſi ſeptem miliaria et in aliquo loco niſi ꝑ tres leucas ſolum preſertim iſto tempore talis locus eſſet conuenientiſſimus cum cepta et villa alia q̄ dicitur alcater tagner ſint in poteſtate regis portugalie. Et ſic ex illa parte inciperent debelare ſaracenos tergis ſecuris deducendo eos ante ſe modo lucrando vnam villā mō aliam etc̄. quouſq; peruenirentur totum ſemper multiplicando exercitum ꝙ optime et ſecuriſſime fieri poteſt vt dictum eſt propter ꝓpinquitatem hyſpanie et eius fertilitatē et quia retro ſe nihil timerent et ſic paulatiue bellator rex poſſet facere guerram ſanam ſaracenis et acquirere terram ſanctam iheruſalem et totū regnū egypti patet ergo clariſſime ꝙ nulla terra in mundo eſt conuenientior chriſtianis ad incipiendum guerram pro terra ſancta capiēda ꝙ hyſpania. beatus ergo rex bellator qui propter zelum fidei catholice hec cogitauerit et in opere poſuerit ſperās omnia predicta acquirere per iheſū chriſtū in cuius manu ſunt omnium poteſtates et iura regnorum.

Quomodo xp̄iani habere ſe debeant de iure et ordinatione regni erga ſaracenos viuentes inter nos.

Undecima conſideratio huius .iiij. libri eſt de hiis adque compelli debēt ſaraceni viuentes inter nos de iure et ex ordinatione regni. Circa primum notandum ꝙ vt traditur in titulo de iudeis et ſaracenis in clementinis principes chriſtiani ſub obteſtatione diuini iudicij a duobꝰ dn̄t compeſcere ſaracenos ſibi ſubiectos ſcilicet ab inuocatiōe publica nominis machometi et a peregrinatione quam facere ſolent ad ſepulchrum cuiuſdam ſaraceni. Unde ſacrū concilium ibidem ſic ait cedit quidam in offenſam diuini nominis et opprobrium fidei chriſtiane ꝙ in quibuſdam mundi partibus principibus chriſtianis ſubiectis. In quibꝰ interdum ſeorſum interdum vero permixtim cum chriſtianis habitant ſaraceni ſacerdotes eorū zabazala nuncupati vulgariter in templis ſeu meſquitis ſuis ad que idem ſaraceni conueniunt vt adorent ibidem perfidum machometū diebus ſingulis certis horis in loco aliquo eminenti eiuſdem machometi nomen chriſtianis et ſaracenis audientibus alta voce inuocāt et extollūt ac in verba quedam in illius honore publice ꝓfitentur. Ad locum inſuper vbi olim quidam ſepultus extitit ſaracenus quē vt ſanctū alij ſaraceni venerantur et colūt magna ſaracenorum eorūdem partium et aliarū cōfluit publice multitudo ex quibus noſtre fidei non modicum detrahitur et graue in cordibꝰ fidelium ſcandalum generatur. Cum autem hec diuine maieſtati diſplicentia non ſint aliquatenus toleranda ſacro approbante cōſilio ipſa in terris chriſtianorum fieri deinceps diſtrictius inhibemus vniuerſis et ſingulis principibꝰ catholicis ſub quorū dn̄io ſaraceni morātur et fuerūt p̄dicta ſub obteſtatiōe diuini iudicij obnoxiꝰ iniūgētes q̄tenꝰ ipſi tā q̄ veri catholici et xp̄iāe fidei ſeduli zelatores opprobriū qd̄ tā ipſis q̄ ceteris xp̄icolis ꝑ p̄miſſa ingerit̄ debita ꝯſideratōe penſātes ipſū vt ꝓuide eterne beatitudinis p̄miū aſſequant̄ de terris ſuis oīno auferāt a ſuis ſubditis auferri procurent inhibendo expreſſe

ne ꝓ̄fata inuocatio ſeu ꝓfeſſio nomīs ipſius ſacrilegi machometi publice aut ꝑegrinatio ꝑlibata ab aliquo in eoꝝ exiſtente dn̄io audiant attemptare decetero vel quolibet ſuſtineri. Si vero qui ſecus ꝑ̄ſumpſerit taliter ob diuinā reuerentiā caſtigent̄ ab ipſis ꝙ alij eoꝝ exemplo ꝑterriti a ꝑ̄ſumptiōe ſimili arceant̄ hec ibi ſanctiſſime ordinatū ſed negligenter cuſtoditū ſpecialiter primuz cum altis vocibꝰ de die et de nocte tales ꝓclamationes faciant ſaraceni. et non ſolum non caſtigant̄ a principibꝰ verū etiā et defendunt̄ et rarꝰ eſt qui ꝓpter fidei honorē reclamet contra eos q̄nimo tanta eſt ignorantia p̄dicte inhibitiōis in principibus et clero ac populo ꝙ nō cogitant p̄dictas inuocatōes ſiue ꝓclamationes eē in offenſa diuie maieſtatis ꝙ nō ſine culpa eſt an̄ deuz cum talis ignorantia nō excuſet quia ignorantia facti non iuris excuſat. De alijs aūt atq̃ ad que cōpellendi ſunt ſaraceni tā de iure ꝙ ex ordinatione regni ſufficiant que dicta ſunt libro iij. conſideratione. xi.

Iſta duodecima conſideratio tractat de fine legis ſaracenoꝝ et de eoꝝ perpetua ſeruitute ſub iugo xp̄ianoꝝ ſub quatuor paſſꝰ

DUodecima et vltima ꝯſideratio huius libri iiij. eſt de fine legis ſaracenoꝝ et de eoꝝ ꝑpetua ſeruitute ſub iugo xp̄ianoꝝ iam finem oportet dare huic. iiij. libro de bello ſaracenoꝝ in hac vltia conſideratione ad quā explicandā. iiij. paſſus conuenit ꝑtranſire. Primus ē de caſtigatōe finali fienda per ſaracenos. Secundꝰ eſt de ceſſatiōe ſue legis. Tercꝰ eſt de tēpore quo dꝫ ceſſare. Quartꝰ vero erit de ꝑpetua ſeruitute ſaracenoꝝ ſub iugo xp̄ianoꝝ.

De caſtigatione finali fienda per ſaracenos in populo xp̄ianoꝝ.

PRimus paſſꝰ eſt ꝙ per ſaracenos fiet diuina caſtigatio terribilis in oībus regnis mūdi ꝓpter peccata populi ſcd̄m ꝙ p̄dixerūt. et primo methodiꝰ martyr quem beatus hieronimꝰ in opuſculis ſuis laudat loquēs de fine ſeculi cuiꝰ ꝓphetia ſequit̄. In nouiſſimo aūt ſexto millenario ſeculi exient filij yſmaelis de heremo et erit aduentus eoꝝ caſtigatio ſine mēſura et ſine mīa et tradet deus in manibꝰ eoꝝ oīa regna gentiū propter pctā que operata ſunt ꝯtra p̄cepta dei. Ideo tradet nos deꝰ in manus barbaroꝝ quia obliti ſumꝰ precepta domini facient enī xp̄iani multa illicita q̄ maculabūt ſeipſos adeo ꝙ turpiſſimū eſt ad dicendū propterea tradet illos deus in manibus ſaracenoꝝ perſida erit in captiuitate et occiſione capodocia erit in captiuitate et occiſione cilicia. In tribulatione erit terra ſyrie erit in ſolitudine et eiꝰ habitatores captiui ducent̄. Sicilia ſimiliter et habitatores eius in gladio ꝑibūt. Grecia in captiuitate erit et occiſione affrica erit ſimiliter egyptij orientales et Aſia ſub graui tributo in auro et argento erit. Hiſpania gladio peribit et captiui ducent̄ habitatores eiꝰ Gallia germania agatonia varijs prelijs erūt deuorate multi ex eis ducentur captiui romani in occiſione erunt et cōuerſi in fugā. In inſulis maris erūt in deſolatione et obtinebūt filij yſmaelis introitū ab aquilone et oriēte et meridie et occidente et replebit̄ hieroſolima cūctis gētibus q̄ captiui ducent̄ et replebit̄ terra ꝓmiſſionis oībus gentibꝰ et erit iugū eoꝝ graue ſuper oēs gētes et erūt omnia ſub iugo eoꝝ et tributo et oīa ornamenta diuitiū eoꝝ erūt et que fuerunt in eccleſijs ſanctoꝝ ſiue aurū aut argentū ſiue lapides p̄cioſi et omnia ornamenta eoꝝ erūt et diſtribuēt miſteria dei et erunt ſacerdotes ſicut populus q̄ eccleſie incendio cremabuntur et erit tribulatio magna et mlta corpora proijcient̄ in plateis eo ꝙ non ſit qui ſepeliat ea et erit ſaracenorum iter a mare vſq̃ ad mare et erunt regiones in viam et vocabitur via eoꝝ vie āguſtie et gradientur ſimul iuuenes et ſenes diuites et pauperes et cum gemitu et afflictione dicēt beati ſunt illi qui nos de hac luce preceſſerunt hoc beatus paulus p̄dixit niſi venerit diſceſſio primuz et reuelatus fuerit et cetera. Quid enim aliud eſt diſceſſio niſi diſciplina qua corripientur vniuerſi habitatores terre a filijs yſmaelis propterea onagrum appellauit deus yſmaelem patrem eoꝝ ꝓpter hoc in deſolationē tradet oēm terrā et erūt multe vrbes deſerte nō enī ſūt hoīes illi ſic alij gētes ſ; ſūt filij yſmaelis de heremo venturi et ſūt hoībꝰ odibiles. Audi igit̄ imitatores eoꝝ q̄ de heremo exituri ſūt mulieres vtenis

partus habentes. partuſq; cū mulieribus ſimul interficient in eccleſijs ſctōꝝ; cū mulieribus cōcubent et ſacratis veſtimentis eccleſie induent ſeipſos et vxores coꝝ. Jumenta ſua ligaturi ſunt ad ſepulchra ſanctorum tāq̄ ad preſepia et erit maxima tribulatio ſuper xpianos qui habitant ſuper terrā. et tūc apparebunt fideles qui fuerint in xpo credituri non em̄ propterea mittet deus has tribulationes ſupra xpianos vt iuſti deleant̄ qui in xpo ſunt credituri. ſed vt manifeſtent̄ qui in ipo erunt fideliſſime credituri ſicut ipſa veritas dicit beati eritis cum pſecuti vos fuerint et dixerint omne malū aduerſ⁹ vos mentientes ꝓpter me gaudete et exultate etc̄. ſicut enī; pſecuti ꝓphetas qui fuerūt añ vos ſed q̄ pſeuerauerit vſq; in finem. hic ſaluus erit hec ille. Eandem ſententiā tradit magiſter in hiſtorijs ſcolaſticis ſuper idē gen̄. xvi Dicent homo fer⁹ vbi nos habem⁹ fer⁹ hebreus h; phara qd̄ ſonat onager de yſmacle dictū allegās ꝑdictū methodiū dicentem onagri et capre a deſerto omnē beſtiaꝝ ſupgradientur rabiem et manſuetoꝝ numerus cōteretur ab eis. dixit. n. de filijs yſmael. futurum eſt āt vt exeant adhuc ſemel et obtinebūt orbem terre ꝑ octo ebdomadas annoꝝ et vocabit̄ iter coꝝ via anguſtie q2 patrē coꝝ yſmael vocauit dñs onagꝝ. In ſacris locis interficient ſacerdotes et ibidem cū mulieribus dormiēt ad ſepulcra ſanctoꝝ religabūt iumenta et hoc ꝑ nequicia xpianoꝝ qui tūc erunt de quibus dicit̄ in nouiſſimis diebus Erunt homines ſeſe amātes etc̄. Et tunc implebitur ꝙ dictu; ē per ezechielē;. filij hoīes voca beſtias agri et exhortare illas dicens. Congregamini et venite eo ꝙ ſacrificiū magnum immolo vobis māducare carnes fortiu; et bibite ſanguinem excelſorum hec ille. Secundo ꝑdictā caſtigationem xpianoꝝ per ſaracenos ꝑdixit abbas ioachim in ſpeculo viſionum libro. viij. capi. xli. dicens ꝙ aues nigre habentes nomen duabus litteris confectum videlicet alphabeti latinoꝝ prima atq; octaua future ſunt in diſcrimine atq; deſtructione crucis ſignatorū quod exponens doctor peregrinus dixit ꝙ prima littera eſt a octaua vero littera eſt. h. Aues igitur nigre ſunt mauri ſic dicti propter habitū nigrum cappe nigre quem habet a nicolao apoſtata eorum doctore. nomen autem ipſorum ex duabus litteris conficitur ſc;. a et h. quoniam agareni ab agar matre et yſmaelite a filio ipſius nuncupati ſunt. Tercio predictā caſtigationē xpianoꝝ ꝑdixit ſctiſſima femina hyldegardis q̄ ꝓphetauit āno dñi Milleſimo. lxxix. in libro reuelationū dei ꝑte tercia ca. xiiij. dicēs vētura ſūt mala guerre et belloꝝ victorie ſuꝑ populū xpianoꝝ ꝓpter tyrānidē principū et cupiditatē prelatoꝝ et⁹ Sequit̄ cadetq; ppl's xpian⁹ in manu hircoꝝ capraꝝ et beſtiaꝝ per q̄s beſtias intelligit beſtiales et fetidos ſaracenos. Quarto ꝑdictā caſtigationē xpianoꝝ ꝑdixit cirillus in epiſtola de occurrētib⁹ malis in orbe ſymbolo. xxix. dicēs in ſexta die magna ſcdi ventur⁹ eſt hirc⁹ violator caſtitatis a plaga meridionali et intrabit limites occidentales et viuā ouē comedet et dentibus ſuis carnes agnoꝝ crudas dilacerabit arietes pedib⁹ cōculcabit et agnū ouis filiū cornib⁹ ventilabit. qd̄ exponit venerabilis abbas ioachim ſuꝑ trenoꝝ vltio ſic dicēs. Hircus machomet⁹ eſt agn⁹ ouis fili⁹ xps fili⁹ virginis corib⁹. i. ptātib⁹ ſuis xpianū ppl'; ventilabit. i. multiplici flagello guerraꝝ vexabit ouē viuā comedū. i. ſanctā matrē eccleſiam catholicā viribus frāget et epat⁹ et dioceſes ꝙplures penitus caſſabit et dentibus ſuis carnes crudas agnoꝝ dilacerabit quia ꝑuuli etiā adulti vetuliq; ſex⁹ relicta fide xpi ſectā machometi aſſumēt et vbi nomē xpi et nomen virginis venerabant̄ blaſphementur et nomē machometi in magna veneratione habeat̄ a plaga meridionali venire dicunt̄ q2 in eadē ꝑte mauri florent et impērant. Limites autem occidentales ꝑtes. i. extremitates xpiane credunt̄. hec autem ioachim. Quid autem ſit de veritate ꝑdictarū ꝓphetiarū de⁹ nouit cuius iudicia abyſſus multa.

De ceſſatione legis ſaracenoꝝ

Secundus paſſus ē ꝙ lex ſaracenorum non eſt perpetuo duratura ſed debet ceſſare ꝙ ſic oſtendetur. Certum eſt ꝙ nullum violentum eſt perpetuum vt patet. iij. phiſicorum. nemo etiam diu cōtinet violenta imperia ſecūdū ſenecā tragedia. vi. Cū ergo iperiū et dñiū ſaracenoꝝ ſit in orbe violentū p; q2 ꝑ arma et violēta

intrauit vt latiſſime declaratum eſt ſupra cō
ſideratōne ſecunda hui⁹.iiij.libri in ſecūdo
puncto ergo imperiū et dominiū ſaraceno
rum non eſt perpetuū nec diu duraturum et
conſequenter nec lex eorū quod eſt intantū.
Item et hoc quod obtinetur trepida manu
non eſt diu duraturū ſed tale eſt imperiū ſa
racenorum patet quia eſt raptum per arma
violantorum vt dictum eſt. et dicit Seneca
tragedia prima. rapta ceptra turpida obti/
nentur manu. ergo imperium ſaracenorum
non eſt diu duraturum et conſequenter nec
eorum lex. Item tercio ſic illud imperiū cu/
ius ius ſoluz eſt in armis non eſt diu dura/
turum ſed imperij ſaracenorum ius ſoluz ē
in armis patet quia machometus non oſtē
dit aliud miraculum quo ius ſui imperij et
veritas oſtenderetur legis ſed nudabat enſē
et eleuabat in manu ac ſi diceret nullū aliō
ius veſtri imperij et dominij et legis habet[
in orbe niſi in armis. Sic dicebat li⁹ raptū
tenens imperium herculis et timens cū per
dere tragedia prima ſenece ius eſt in armis
ergo concluditur ꝙ imperium ſaracenorum
nō eſt diu duraturum et ſic lex eorum ceſſare
debet. Vn̄ et doctor ſubtilis ſcot⁹ in primo
ſantentiarum queſtione ſecunda ꝓlogi via
ſeptima obijciens de permanentia ſecte. ma
chometi dicit ꝙ prophetia eſt apō eos et ꝙ
ſecta eorum eſt finienda. Unde et ante ca/
ptionem ciuitatis damiate liber quidem in
uentus fuit arabice ſcriptus, cuius autor p̄/
dixit quendam regem xp̄ianum in ethiam ci
uitatem debere deſtruere et oſſa machometi
diſpergere quod erit ſignum deſtructionis
ſue legis.

Quo tempore lex machometi et eius do
minium debet ceſſare.

Tercius paſſus eſt de tempore quo
lex machometi et eius dn̄iuz debet
ceſſare. Circa quod dici poſſ₃ ſaluo
meliori iudicio ꝙ tunc ceſſabit quando po
pulus xp̄ianus fuerit debite caſtigat⁹. Vn̄
ſecundum auguſtinū vt fuit iam dictū in pri
cipio none ꝯſiderationis hui⁹ libri .iiij. an̄
incarnationem dn̄i populus dei elect⁹ erat
popul⁹ iudeoꝝ p⁹ incarnationē vero eſt po/
pul⁹ xp̄ianoꝝ: et ſic ille erat popul⁹ dei ele/
ctus et tn̄ dedit ei flagellū infideliū gētiliū.

Ita nūc religioni xp̄iane ſibi dilectiſſime de
dit flagellum infideliū ſaracenoꝝ. Nunc aūt
ſcd̄m pliniū in tercio libro ſue philoſophie
flagellum ſeu virga non ꝯburetur ꝙdiu pec
cator et ſeruus inutilis non corrigitur. Dic
refert ipſeq̄ ſocrates ſaſcitatus quare mani
pulum virgarū non cōbureret poſt magnaz
et longam verberationem pardini diſcipuli
ſui filij magni prepoſiti. reſpondiſſe dicitur
ꝙ nec combureret quouſq₃ correctū et emen
datum preſenſiſſet. Refert etiam plato ma/
gnus philoſophus de doctrina antiquorū
libro. ij. capitulo. xliij. ꝙ dum vna dierum
montem pigamū aſcenderet ſubito tremuit
et mugitus horribiles emiſit arbores ſaſci/
tabant quare tremuit et mugit⁹ dederit mōſ
reſpondit qm̄ paſtorem vigilantem et cuſto
dientem gregem ſuam ego video et arboreſ
dixerunt vt et tu cū ſis mons altus valde et
magnus vnum timēs paſtorem. Qui reſpō
dit timeo et mugeo quia ignem portat in pe
ra qui medio flatu ignis inſeſo me deſtruet
voſq₃ omnes ad radices comburet. quod fu
turum conſiderans malum in orbe venturꝫ
cum lacrymis tractatum qui de lamentatio
num mira breuitate de malis in ſeculo futu
rum in ſeculo deſcripſit per quem dicunt gre
ci ariſtotelem alexandrum in multis inſtru/
xiſſe et deum paſtorem ignem in pera fuiſſe
Alexandrum in grecia tocius mūdi monar
cham primum. mons magnus totus mun
dus iſte arbores ciuitates. villa et caſtra et
reges vellentes exiſtentes in ipſis hec plato
Deus ergo ſemper flagelluz ponit ſicut pi⁹
pater ſuis filijs dilectis quibus ſufficienter
caſtigatis flagellum igne comburit ſecūduz
ꝙ notat beatus auguſtinus in libro de ver/
bis dn̄i in tractatu. xix. Ubi ſic ait. non lete/
ris impie vel tyrāne qm̄ virga vel flagelluz
efficeris nouit enī prudens doctor nec igno
rat pius pater poſt caſtigationem ꝓmouere
diſcipulum et poſt debitam emendationem
paternali hereditate proficere filium flagel/
lum quoq₃ ſiue virgam incendio flammarū
comburere. hec auguſtinus. Patet ergo et
prebabitis ꝙ facta ꝯdigna caſtigatiōe ppli
xp̄iani deſtruerē imperiū ſaracenoꝝ et ſic
ceſſabit eoꝝ ſuperſticioſa facta ſiue lex.

Quartus iſte paſſus eſt de perpetua ſara
cenoꝝ ſeruitute ſub iugo xp̄ianoꝝ.

Qartus paſſus et vltimus eſt de ꝑ
petua captiuitate ſeu ſeruitute ſara
cenoꝝ ſub iugo xpianoꝝ. Hāc autē
ſeruitutem predixit methodius martyr lo/
quens de fine ſeculi. Unde poſtꝙ ꝓnūcia/
uit caſtigationem xpianoꝝ per ſaracenos.
Subſequenter dixit et poſt tribulationē die
ruꝫ que facta erit a filijs yſmaelis deſolata
erit omnis terra ab eis et erūt oēs amicti or
namentis ex auro et purpura et ſplendidis
vos veſtimētis tanꝙ ſpōſi dicētes. Ecce vi
cimus terram in fortitudine noſtra et oēs q̄
habitant in ea. Tūc recordabiť dñs de⁹ ſm
ſuā miam quā ꝓmiſit diligentibus ſe et eiſ
qui in xpo ſunt credituri et liberabit eos de
manu ſaracenoꝝ. Surget aūt xpianoꝝ genſ
et preliabiť cum eis et occidet eos gladio et
captiuas ducet mulieres eoruꝫ et interficiet
infantes coꝝ et deſcendent filij yſmaelis in
gladiū et tribulationē et afflictionem et red
det illis dñs mala que ipſi alij fecerēt et ir/
ruet ſuper eos malicia ſepties tm̄ quantū in
alijs geſſerunt et occidet illos dñs in man⁹
xpianoꝝ et erit regnū xpianoꝝ exaltatū ſuꝑ
oia regna et imponēt xpiani iuguꝫ ſuꝑ eos
graue et erūt ſerui qui remanebūt et tūc pa/
cificabitur terra que ab eis fuerat deſtructa
et qui captiui fuerāt ab eis reuerteň in terrā
ſuā et multiplicabunť homines ſuper terrā
et erit indignatio magna regis romanorum
ſuper eos qui xpm negauerunt et erit pax et
trāquillitas magna ſuꝑ terrā qualiſ nō fuit
aut ea nec erit ſimilis poſt illā ꝑ eo ꝙ in fi/
ne ſeculoꝝ erit leticia et pax ſuper omnē ter/
ram et requieſcent a laboribus Hec erit pax
de qua dicit apoſtolus. i. ad teſſolo. v. Cuꝫ
fuerit trāquillitaſ magna et ſecuritas tūc ve
niet repentinus interit⁹. a quo liberari mere
amur feliciter per iheſum xpm dñm noſtruꝫ
qui ē turris fortitudinis a facie inimici. cui
ſit honor et gloria ſine fine Amen.

Incipit liber quintus et vltimus: tractās
de bello demonum cōtra fidei fortaliciū.

Diſſolutis hereticoꝝ iudeoꝝ et
ſaracenoꝝ bellis. Reſtat expi
rī in hoc libro quīto et vltimo
huius volumis de demonuꝫ
viribus quid. ſ. poſſint contra
noſtrum fidei fortaliciū. et vt meū poſſeꝫ ex
plicari conceptum duodecim conſideratio/
nes circa belluꝫ demonū occurrūt pertractā
de. Prima erit an ſint demones et de qui
ditate demonum et coꝝ nobilitate ac natu/
ra: Secunda de coꝝ ſciencia Tercia de
bello demonum in celo. Quarta de corū
habitatione. Quinta de eorum poteſtate
et preeminēcia. Sexta de bello demonū
cōtra humanum genus poſtꝙ ceciderūt de
celo vſqꝫ ad xpi aduentū. Septima de ꝑ
ditione dominij coꝝ per iuſticiaꝫ in xpi ad/
uētu. Octaua de ꝓprietatibus et malicia
demonum. Nona de bello: demonuꝫ p⁹
aduentum xpi. Decima de diuerſitate de
monum et ſi poſſunt haberi ſpiritus famili/
ares. Undecima de qualitate et figuris
corporum in quibus apparent et ſi poſſunt
humana corpora vel animas ſubintrare.
Duodecima quo fine debēt terminari bel
la demonum.

Prima ꝯſideratio eſt de quatuor pūctis

Rima conſideratō eſt an ſint demo
nes et de quiditate demonum et de
eorum nobilitate ac natura. quatu/
or ergo puncta in hac conſideratōne ſunt vi
denda. Primo an ſint demones. Se/
cundo quid eſt dyabolus. Tercio qualiſ
eſt eius nobilitas. Quarto qualis eſt ei⁹
natura.

An ſint demones in mūdo et ſi ſunt que
ſunt eorum nonmina.

Rimus punct⁹ eſt an ſint demoneſ
et que noia coruꝫ. Quo ad primū
nō diſcrepāt iudei et ſaraceni a xpianis qꝛ
apō iudeos ſcriptū ē eē diabolos et d'pꝛincipi
b⁹ coꝝ huſa et azael eē appellatos, dicebāt

etiã iudei in euãgelio inſultantes ↄtra xp̄z
demoniũ hz et inſanit Job. x. Et iterũ in bel
zebub principe demonioꝝ eijcit demonia
Math. xij. quod nõ affirmarent niſi dyabo
los crederent eē. Nõ. n. pñt negare quin ſcri
ptũ ſit in primo Regũ. xvi. ꝙ ſpũs malus
agitabat ſaul. Saraceni etiã cõcedũt demo
nes eſſe et illos principes demonum quos
vocant iudei buſa et azael. Ipſi vocant in
lingua arabica aroth et maroth. nos võ xp̄i
ani de hoc certã fidē habemꝰ cum euãgeli-
ca doctrina hoc expſſe in pluribꝰ locis expri
mat. Et ideo de hoc nulli dubiũ eſſe dz ſed
cũ certitudine affirmare demones eē in mũ
do. Demones vero nõ nominamꝰ nos xp̄i
ani niſi eo mõ quo in ſacra ſcriptura nos re
perimꝰ ſcd̄m modũ ſuaꝝ temptationũ. Vñ
cũ temptat de ſupbia vocaꝛ dyabolus. i. de
orſum fluens Apoc. xx. qñ de inuidia dicꝛ
ſathã. i. aduerſariꝰ Math. xvi. qñ de ira dici
tur exterminator. i. coꝝ. x. quia ira ponit ani
mã extra terminos ſuos. qñ de accidia dici
tur demoniũ. i. ſufficiens iniquitas Mathei
viij. qꝛ ſufficit ad pugniendũ hominē. quã-
do de auaricia dicꝛ leuiathã. i. additamen
tũ Job. iij. qñ de luxuria dicꝛ aſmodeꝰ. i.
facture iudiciũ Thobie. iij. qꝛ pp̄ꝛ luxuriã
iam dñs mũdũ iudicauit diluuio Gen. vi.
qñ de gula dicꝛ Behemoth. i. aial Job. xl.
qꝛ regula reddit hominē beſtialē Item vo-
caꝛ belial qđ interpretaꝛ abſqꝫ iugo vel abſ
qꝫ dominio. Judic. xix. qꝛ ꝓpoſſe pugnat ↄ̄
cui ali dz eſſe ſubiectꝰ. Itē vocaꝛ belzebub
Luce. xi. quod interp̄taꝛ vir muſcaꝝ ꝑ im-
mũdicias et ſordibus ydolatrie et ſanguinis
eis immolati ad quē multitudo muſcaꝝ cõ
ueniebat. pꝫ ergo demones eē et que nomia
coꝝ ſcd̄m xp̄ianos iudeos et ſaracenos.

De quãtitate demonũ.

Secũdꝰ pũctus eſt ſcire qđ ē dyabo-
lus Pro cuiꝰ declaratiõe notandũ ꝙ
fuit opinio platonicoꝝ precipue a-
pulei ſcd̄m ꝙ refert beatꝰ auguſtinꝰ octauo
de ciuitate dei ca. xvi. allegãs varronē qui
fuit platonicꝰ ꝙ demones ſũt genere aialia
aio paſſiua. mēte rõnalia. corpore aerea. tē-
pore eterna. Si aũt obijciaꝛ ꝙ demões nõ
pñt dici aialia cũ ſint ſubſtantie incorporee.
Dicendũ eſt ꝙ nõ loquiꝛ hic auguſtinꝰ ſcd̄z
mentē ꝓpriam vt dictũ eſt. ſed ſm opinio-
nez platonicoꝝ. Et idõ irrationabiliter loquũ
tur ſic diffinientes demones cũ hoc attribu
unt auguſtino. Vñ idē auguſtinꝰ ſcd̄m mē
tem ꝓpriã et rectã fidē diffiniens demones
libro eodē ca. xxij. dicit ſic. demones ſpiritꝰ
nocendi cupidiſſimi. a iuſticia penitꝰ alieni.
ſupbia tumidi. inuidia liuidi fallacia calli
di. Quidē aliꝰ dicit ꝙ demones ſunt ſubſtã
tie rationales incorporee ingrate deo dam-
nationis hominũ cupidiſſimi.

De nobilitate demonum

Tercius pũctus eſt qualis eſt nobi
litas demonũ Pro cuiꝰ noticia ſci
endũ ꝙ loqui poſſumꝰ de demoni
bus dupliciter vel quo ad bonitatē moralē
vel quo ad bonitatē nature. Si loqmur de
bonitate morali boni hoiēs meliores et no
biliores ſunt demonibꝰ Vnde auguſtinus
de ciui. dei ca. xv. loquēs de demonibꝰ ſcd̄z
opinionē platonicoꝝ ꝙ vniunꝛ corporibus
naturalibꝰ et phiſicis ſic aie noſtre et ꝙ illa
corpora demonũ ſunt incorruptibilia dicit
nõ ideo demones meliores ſũt hoibꝰ quia
hñt corpa meliora. ſ. icorruptibilia Alioqn
multas beſtias hoibus p̄feremꝰ Quis eñi in
qꝫ hoim vidēdo equabiꝛ aquilis et vulturi
bꝰ Aut qs odorãdo canibus. qs velocitate
leporibꝰ ceruis et oibꝰ auibꝰ. qs multũ va-
lēdo leonibꝰ et elephãtibꝰ. qs diu viuēdo
ſerpētibꝰ qui etiã depoſita tunica. ſenectutē
deponere. et in iuuētutē redire ꝓhibenꝛ Sed
ſicut his oibꝰ meliores ratõnãdo ſumꝰ Ita
etiã demonibꝰ honeſte viuēdo meliores eē
debemꝰ. Hec auguſtinꝰ. pꝫ ergo ꝙ in mori-
bus nobiliores ſũt boni hoies demonibus
Si vero loquamur de nobilitate nature. no
biliores ſunt demones hoibꝰ quãtũcũqꝫ
ſctis ſicut deducꝛ ex dictis auguſtini. ix. de
ciui. dei ca. ix. vbi dicit ꝙ aial ex aia et corpore
cõſtat. quoꝝ duuz aia quãtũcũqꝫ vicioſa eſt
melior corpore. quantũcũqꝫ hñ diſpoſito
ſicut dicitur ꝙ aurum licet ſordidum. argen
to quãuis puriſſiõ carius eſtiaꝛ Ex quo dicto
elicit frãciſcꝰ de maronis i floribꝰ ſuis duas
cõcluſiões. Prima ē ꝙ demões ſunt melio
res hoibꝰ quãtũcũqꝫ ſctis qꝛ ſic aia vicioſa
excellit corpꝰ qđcũqꝫ pp̄ꝛ excellētiorē natu-
rã. ita ſubſtãtia ſpūal' oēz ſubſtãtiã corpalē

Secunda concluſio ꝙ meliores ſunt angeli
quibuſcūqꝫ animabꝰ ſeparatis. quātūcūqꝫ
beatis. qꝛ maioꝛ eſt excellentia nature ſecun
dum quā angeli ſuperant ipſos cum maioꝛ
ſit excellentia de genere ſubſtātie. ꝙ excellē
tia gracie. que eſt quedā forma accidentalis
Et iſto modo ponuntur etiaꝫ meliores aīa
chriſti Dec ille.

De natura demonum.

Uartus punctꝰ eſt qualis ē natura
demonuꝫ. Ad quod breuiter reſpō
detur dupliciter. Primo ꝙ eoꝝ na
tura nō eſt mala ſed bona. Uidit. n. deus cū
cta q̄ fecerat et erāt valdē bona geñ. pmo. ꝙ
aūt dyabolus ſit malus nō hꝫ ex natura ſꝫ
ex vicie. Secundo dicitur ꝙ eorum natura
eſt mortalis et diſſolubilis ſed ex dei gratia
eoꝝ natura eſt immortalis et indiſſolubilis
ſicut et bonoꝝ angeloꝝ. Unde plō in libro
thimei loquens in perſona dei ad angelos
dicit dij deoꝝ quorum opifex et magiſter e
go ſum vos veſtra natura corruptibiles eſtꝭ
mea aūt voluntate incorruptibiles perma-
netis. Jſtud dictum allegat auguſtinꝰ. xiij
de ciui. dei. ca. xvi. dicens. Sentētia fuit pla
tonis deos et angelos eſſe mortales ſecun-
dum ſuaꝫ naturā et diſſolubiles qꝛ ſūt facti
a deo tamen diuina voluntate indiſſolubi-
les. Et quia diuinum conſilium et volūtas
ſunt validiora ꝙ ſit eorum natura Jdeo di
cit plato ꝙ non diſſoluentur. Et hec videt
fuiſſe intentio prophirij qui fuit plonicꝰ in
capitulo de differentia vbi dicit. Sumus ei
rationales nos et dij. i. angeli. ſed mortale
additum nobis ſeperat nos ab illis. quaſi
dicat mortales erant angeli ſicut et nos ex
natura ſed diuina voluntate immortales fa
cti ſunt et ſic differunt a nobis

De ſcientia demonum.

Ecūda cōſideratio ē videre qualis
ē ſcia demonū Hic ſūt tria pūcta de
clarāda Primꝰ eſt de ſcia demonū
Scdʒ eſt cuiꝰ ſcientia artes magice exercen
tur et ſi pñt ſine pcō exerceri. Tercꝰ ē de arte
notoria ſi eſt a deo vel a demonibus.

De ſcia demonū ante caſum et poſt caſuꝫ

Rimus punctꝰ eſt de ſcia demonū
Circa qd̄ notandū eſt ꝙ dupliciter
poſſumus loq̄ de ſciētia demonuꝫ
Uno mō de illa ſcia quā habuerūt añ caſū
ſuū de celo et ſic dicit magiſter ſententiaruꝫ
in ſcdō diſtinctōe. iij. ꝙ triplicem cognitiōꝫ
naturalē habebāt ſcꝫ ꝙ facti erāt a quo fa-
cti erāt et cū quo facti erāt. ſ. cum celo empi-
reo materia prima et tpe notitiā etiā habu
rūt boni et mali et qd̄ appetēdū et reſpuen
dū illis eſſet: dicit etiā beatus auguſtinꝰ lo
quens de noticia āgeloꝝ añ caſū. xi. de ciui.
dei ca. vij. et. viij. ꝙ cum ſit alia noticia an-
geloꝝ matutina et alia veſpertina quaꝝ pri
ma eſt reꝝ in verbo et ſcdā reꝝ in genere pro
prio qñ fuit dictū factum eſt veſpe et mane
dies vnus Geñ. primo Jbi accipit mane ꝑ
noticia matutina et veſpe ꝑ veſptina. Et ſe
cundū hoc ponunt dies ſex ſm ꝙ angeli il
la ſex genera creaturaꝝ que ibi numerantur
cognouerūt noticia matutina et veſpertina
in primo īſtāti quo oīa fuerūt ſimul creata
ſcdʒ illd̄ eccleſiaſti. xviij. q̄ viuit in eternū cre
auit oīa ſimul. Si vō loq̄mur de noticia de
monum poſt caſū dicit magr̄ in ſcdō ſentē-
tiaꝝ diſtin. vij. ꝙ demones lʒ ſint obſtina-
ti in malo triplici tñ ſententie acumine vi-
gent ſcꝫ ſubtilitate nature tempoꝝ expiētia
et reuelatiōe ſpirituū ſupnoꝝ. Primo intel-
ligūt naturalia pñtia Scdō mō naturalia
futura ſicut tēpora pluuioſa vel ſicca et ecli
pſes ſolis et lune et huiuſmodi. Terciomō
intelligūt volūtaria ſꝫ de cognitōe futuroꝝ
ꝯtingentiū dicit dñs bonauētura in ſcdō ſē
tentiaꝝ ꝙ lʒ demones nō poſſunt ꝑ ſe ſcire
futura ꝯtingētia certitudinalit tñ frequēter
vera predicunt quia euentum futurorum ali
quo modo preſentiūt. iiij. modis ſcdm au-
guſtinū ſuper geñ. ad litterā quia aut preſē
tiunt talia ingenij aut ſenſus acrimonia vt
quando vidēt aut ꝯſiderant diligēter ad q̄d
inclinet affectō mea vel que ſint, inducentia
vel retrahentia aut pſciunt talia temporū ex
pientia ſcꝫ ꝙ ex talibꝰ viderūt accidere ſimi
lia. Aut tercio talia preſciūt demones caute
la doloſa vt quando ꝓponūt aliquid facē-
re et primo pdicūt quaſi ſit aliqd̄ futurum.
Aut q̄rto talia pdicūt demōes aliēa doctri
na vt qñ ſcꝫ diuino iudicio pmittit aliq̄d a
bonis angelis addiſcere. Unde patet ꝙ de-
mones futura contingentia et ſi poſſint pro

babiliter opinari nequiunt tñ certitudinalit
ſcire. De cognitōe vero temporaliū et muta
biliuȝ dicit beatus auguſtinꝰ. viij. ꝺ ciui. di
capitulo. xxi. ꝙ āgeli boni certꝰ iſta tēpalia
et mutabilia nouerent quia eorum principa
les cauſas in verbo dei ſapiēcia ꝯtēplātur ſꝫ
quorumdā ſignoꝝ nobis occultorū maiori
experientia multo plura ꝙ homines futura
proſpiciunt. Deniqꝫ aūt iſti ſepe nunꝙ illi
omnino fallunt ꝙ ibidem declarans dicit.
Aliud eñ eſt temporalibus tēporalia mu-
tabilibus mutabilia ſcire eiſqꝫ temporaleȝ
et mutabilem motum ſue voluntatis et fa-
cultatis inſerere ꝙ demonibus certa ratiōe
pmiſſum eſt. Aliud aūt in eternis atqꝫ incō
mutabilibus dei legibus que in eius ſapiē
tia viuūt mutationes reꝝ preuidere dei que
voluntatem que tam certiſſima ꝙ potentiſ-
ſima eſt ſpūs eius participatiōe cognoſcere
ꝙ ſanctis angelis recta diſcretione donatū
eſt. Ex quibus ſequuntur duo documenta.
Primum eſt ꝙ ſancti in dei legibus eternis
cōtemplantur futura quia hic hoc dicit expſ
ſe. Secundum documentū eſt ꝙ ſancti in di
uina voluntate cognoſcunt iſta futura cōtin
gentia quia dicit ꝙ dei voluntatem que cer
tiſſima eſt et omnipotens iſta nouerūt. Sꝫ
remanent due difficultates. Prima eſt ſi de
mones habuerunt noticiā propheciaruȝ ad
uentus xpi dicenduȝ ꝙ ſic. cognouerūt eciā
ꝙ xps in lege et ꝓphetis pmiſſus deberet
eſſe verus deus et verus hō et ꝙ debebat
pro humano genere de virgine naſci et pati
in genere. nunꝙ tamē in ſpecie cognouerūt
ꝙ in hoc homine xpo iſta cōplerentur. Scie
bat enim dyabolus per ſcripturas et ꝓphe
tas ꝙ xps venturꝰ erat verꝰ deꝰ et verus hō
Etiam ſciebat tempus natiuitatis xpi eſſe
impletum per ebdomadas danielis tamen
neſciebat certitudinaliter ꝙ iheſꝰ nazarenꝰ
eſſet ipſe xps. Veruntamen ꝓpter eminēciā
ſanctitatis habebat quandam coniecturam
ꝙ ipſe eſſet verus xps et hoc voluit experiri
per temptationem et per illam illum indu-
cere ad peccatuȝ ſi inueniretur purus homo
ſed neutruȝ obtinuit licet temptauit eum de
cōcupiſcentia ſuperbia et auaricia. Unde lꝫ
ille demon qui xpm in deſerto temptauit fu
erit inter demones acutioris ingenij. nunꝙ
tamen ſcire potuit per certitudinem verū ihe
ſus eſſet qui erat pmiſſus in lege ad ſaluteȝ
mundi et deiectionem dyaboli niſi per quā
dam coniecturā et ideo pcurauit xpi captio
nem per iudeos intelligēs per aliqua ſigna
ꝙ ipſe eſſet verus xps et per conſequens ꝙ
per eius mortem expoliaretur infernus hoc
perpendit per eius pacientiam et per ſcriptu
rarum impletionem et forte per ſanctorum
patrū in limbo exiſtentium exultatōꝫ. Jdō
mortem eius impedire voluit per vxorē py
lati cuius preces efficaces credebat in cōſpe
ctu viri ſui vt notat Nicolaus de lyra ſuper
math. Secūda difficultas ē ſi demones cō-
gnoſcant cogitationes noſtras. Responde-
tur ꝙ ſoli deo cognite ſunt ſcdꝫ cōmuneȝ opi
nionem doctorum et hoc videtur per illud
quod dicitur primo Regū deus aūt intuet
cor. et primo paralipomenon. vi. tu ſolꝰ no-
ſti corda filiorum hominum. dicit tamē hic
Nicolaus de lira ſup illud ad hebreos. iiij.
viuus eſt ſermo dei etc̄. Et diſcretor cogita-
tionum et intentionuȝ cordiū ꝙ licꝫ aliqui
doctores dicant ipſam cogitationē noſtraȝ
eſſe cognoſcibilem pure ſubſtantie ſpūali tñ
de intentione cogitatiōis ipſi cōcedunt ꝙ ē
cognoſcibilis ſoli deo. verbi grā ſi cogitem
de muliere dicūt ꝙ hoc poteſt cognoſcere an
gelus bonus ſiue malus. Etiam ex natura
libus ſed ſi cogitem de muliere intentiōe de
cipiendi ipſam vel ad bonum informan-
dum cognoſcat ſolus deꝰ. Et ꝓpter hoc ſub
dit apoſtolus et intentōꝫ cordis quia cogni
tio xpi non ſolum ſe extendit ad ipſas cogi
tationes ſed etiam ad cogitationū intentio
nes quod vt pꝫ demonibꝰ nō conuenit. Ad
iſtud etiam ꝓpoſitum loquitur auguſtinus
de diffinitionibus ſic dicens. Jnternas ani
mi cogitationes dyabolum nō videre. Cer
ti ſumus ſed motu eas concipi ab illo et af-
fectionum iudicijs colligi experimento di-
dicimus. ſecreta autem cordis ſolus ille no
uit ad quem dicimus tu ſolus noſti corda
filioꝝ hominum.

ꝙ artes magice demonum ſcīa exercentur

Secundus punctus eſt cuius ſciētia
artes magice exercentur et ſi poſſūt
ſine peccato exerceri. Ad primum re
ſpondetur ꝙ artes magice exercentur ſcien-
tia demonum ſicut traditur in ſecūdo ſentē
tiarum diſtinctione ſeptima. Vñ ibidē dicit

ꝙ eorum ſcientia et virtute artes magice exercentur quam ſcientiam et virtutē huiuſmodi operando a deo demones acceperunt vel ad fallendum fallaces vel ad monendum fideles vel ad exercitandam et probandā iuſtorum pacientiam. Ad ſecūdum dicitur ꝙ artes magice vel diuinatōes non poſſunt exerceri vel a demonibus conſilium vel auxilium requiri abſqꝫ peccato niſi forte in hoc caſu vbi deus dyabolum ſubijceret homini iuſto ſicut de aliquibus viris ſanctis narraẗ. Voluntario autem commercio non poteſt ſine peccato. Nam aut eſt ibi peccatum infidelitatis vt pote ſi homo demoni credendo attribuit ei aliquid diuinum aut eſt ibi peccatū ydolatrie vt pote in oblationibus et ſacrificijs. Aut eſt ibi peccatum inobedientie ſaltem quia facit contra prohibitōem dei et eccleſie. rō huius prohibitōnis eſt quia talis peccat in deum dum recurrit ad dyabolum quaſi non ſit omnipotens deus chriſtianoꝝ et omnino ſufficiens et benignus. Itē peccat in ſeipſū dum ſe cōmittit diſcrimini corporis et anime. Item peccat in eccleſiam dum habet commercium cum illo qui eſt diuino preſcitus et eccleſie aduerſarius et ideo in caracteribus magnum peccatum eſt quia eſt ad miniſterium demonum inuocandū quia huiuſmodi ex ſe non habent virtutem ſed ſolum ex pactione diaboli. Sic enī pādit dyabolus illis qui fiūt ei familiares ꝙ talia ſigna recognoſcant et ad ea ſe preſentes offerant. Oſtendunt enim demones ſe per illa cogi vt aliquid virtutis oſtendant ſe haberi in huiuſmodi artib⁹ in quib⁹ ſunt multa nephāda per que abducitur homo a fide et cultura dei. Et ideo hec facit dyabolus nō quia in illis delectetur ſed potius in infidelitate facientium. Sunt autē hec magice artes nigromantia piromantia aeromantia ydromantia geomantia et ciromātia que ſunt diuinationes in mortuis quo ad primam in igne quo ad ſecundā. in aere quo ad terciam. in aqua quo ad quartam in terra quo ad quintam et in manibus quo ad ſextam. tales magia maleficia vulgo nūcupātur ob facinorum magnitudinem nigromātia dicuntur quibus precantationibus videntur reſuſcitati mortui et ad interrogata reſpōdere. Alij dicuntur cantatores qui artē verbis peragunt. Alij dicuntur arioli qui circa aras ydolorum nepharias preces emittunt et funeſta ſacrificia offerunt hiſqꝫ concetatibus demonum reſponſa accipiunt. Alij dicuntur aruſpices quaſi horarum inſpectores dies enī et horas in agendis negocijs operibuſqꝫ cuſtodiunt et quid per ſingula tempora obſeruari debeat homo intendūt exta etiam pecudum inſpiciunt et ex eis futura predicunt. Alij dicuntur augures qui volatus auium et voces intendunt Aliaqꝫ ſingula rerum vel obſeruationes improuiſas hominibus. Alij dicuntur aſtrologi eo ꝙ in aſtris augurantur. Alij dicuntur genetliaci ꝓpter natalicium conſiderationes quia per curſū ſyderum naſcentium mores actus euētuſqꝫ predicere conantur que vulgo mathematici dicuntur. ydromantici ab aquis dicti ſunt. Eſt enim ydromancia in aquarum inſpectione vmbras demonum euocare ibi que ab eis aliena audire pronunciant. Etiā demones interdū per aliquas figuras vel ſigna q̄ in rebus inanimatis apparent que ſi fiant in aere vocatur aeromantia. ſi in igne piromācia ſi in viſceribus animalium immolatorum in aris demonū vocatur aruſpicia. ſi pſtranutationes hominum vel membrorum ſaltus vel motus quorumcūqꝫ animalium dicitur augurium. Si vero fiat ex aliquibus ſignis in ſpatula alicuius animalis apparentis vocatur ſpatulantia qui ſub nomine ficte religionis per quaſdam quas vocant ſanctorum ſortes diuinatōnis ſcienciam ꝓfitētur. Aut quarumcūqꝫ ſcripturarū inſpectione futura ꝓmittuntur. Si vero tales figure vel ſigna fiant in terra dicitur geomantia a geos ꝙ eſt terra. Si vero in palmis manuū dicitur ciromancia a ciros ꝙ eſt manus talibus portentis per demonum fallacias illuditur curioſitas humana quomodo id impudenter ſcire appetit quod nulla ratione inueſtigare ei ꝯuenit. Unde vitanda ſunt a xp̄iano et omnīū penit⁹ execratione repudienda quia in iſtis omnibus vel expreſſe demodo imploratur aut propter petitōnem hominis ſe occulte demon ingerit. hanc maledictā artem primus Zoroaſtes inuenit qui ſol⁹ natus eſt ridendo. hunc nin⁹ rex aſſirioꝝ bello interfecit Et ſi queras quid tales magi facere poſſunt. Reſpondetur ꝙ ipſi permiſſiōe dei elementa cōcutiunt mentes turbant hominum min⁹ in deo confidentium ſenſus

illudunt ac ſine vllo veneno hauſto violen-
tia tm̄ carminis ledunt et interdū peremut
Magi ergo ſcd̄m priuatus contractus quos
habent cum demonibus agere artem eorum
que ars magica non eſt ſupra ordinem natu
ralium cauſarum immo fit virtute actiuorū
naturalium. tm̄ eſt ſupra cōprehenſiōꝫ homi
num et facultatē propter tria primo quia de
mones magis cognoſcunt actiuoꝝ natura-
lium virtutum ꝙ homines. Secundo quia
ſcelerius poſſunt ea congregare.. Tercio q̄a
actiua naturalia que aſſumūt vt inſtrumēta
ſe poſſunt extendere ad maiores effectus ex
virtute aut demonum arte ꝙ ex virtute ſeu
arte hominum. Inde hominibus videntur
miracula et ſtupenda que per aliquos artifi
ces fiunt et ſic patet ꝙ magi veritatem ſper-
nentes et mendacia credentes ſeducti a de-
monibus eis coaptantur cum quibus ſine
fine pibunt hec et plura alia de magicis arti
bus ex libro de ciui. dei tranſumptiue in de
cretis. xxvi. queſtione. v. capitulo nec miruꝫ

Ars notoria eſt illicita et a demonibus
inuenta.

Ercius punctus eſt de arte notoria
ſi eſt a deo vel a demonib⁹ et ſi pn̄t
demones infundere ſciētiā aliquā
Ad primum reſpondetur ſcd̄m fratrem Io
hannem aſtaxen. in ſumma ſua ꝙ ars noto
ria eſt illicita et inefficax. Unde arguit a de-
monibus inuenta. Illicita em̄ eſt quia vtit
quibuſdam ad ſcientiam habendaꝫ que nō
habent ſecundum ſe virtutem cauſandi ſciē
tiam ſicut inſpectione quarūdam figurarum
et plationc quorūdam verborum ignotorū
et alijs huiuſmodi. Et ideo huiuſmodi ars
non vtitur his vt cauſis ſed vt ſignis. Non
aūt vt ſignis diuinit⁹ inſpiratis ſicut ſunt ſa
cramētalia ſigna. Un̄ reſtat ꝙ ſūt ſigna va-
na et ſuperſticioſa et p̄ ꝯſequens continētia
quedam pacta ſignificationum cū demoni
bus p̄habita et federata. Ars igit notoria
quaſi a dyabolo inuēta. eſt a xp̄iano penit⁹
repudianda et fugiēda ſicut et alie artes nu-
gatorie et noxie ſupſticiōis vt auguſtin⁹ dic̄
ſcd̄o de doctrina xp̄iana. Eſt etiā huiuſmodi
ars inefficax ad ſciētiā acquirendā cū enim
per huiuſmodi artē nō attēdat acq̄ſitio ſciē
tie ſcd̄ꝫ modū hōi cōnaturalē ſcꝫ in adinue
niendo vel addiſcendo ꝯſequens eſt ꝙ iſte
effectus expectatur a deo vel a demonibus
Certum eſt aūt aliquos a deo ſapientiaꝫ et
ſcientiam per infuſionem habuiſſe ſicut de
ſalomone legitur. iij. regū. iij. et ſcd̄o paralipo
primo. xp̄s enim dicit diſcipulis ſuis luce.
xxvij. Ego dabo vobis os et ſapientiam et
ſcientiam cui non poterunt reſiſtere et cōtra-
dicere omnes aduerſarij veſtri. ſꝫ hoc donū
datur quibuſcunqꝫ cum certa obſeruatione
ſed ſecundum arbitriū ſp̄ūſſancti ſcd̄ꝫ illud
prima corinth. ij. Alij datur per ſp̄m ſermo
ſapientie etc̄. et poſtea ſubdit hec om̄ia opa
tur vnus atqꝫ idem ſp̄ūs diuidens ſingulis
prout vult. Ad demones aūt nō pertinet illu
minare intellectum. Acquiſitio aūt ſapiētie
et ſcientie fit per intellectus illuminationum
et nullus vnq̄ ſciētiā per demones acqui
ſiuit et ſic patet ſolutio ad ſcd̄m. poſſunt tm̄
demones hominibus colloquendo aliqua
rum ſcientiaꝝ exprimere documēta ſed hoc
non queritur per artem notoriā. Et ſi dicas
ꝙ danielis primo pueris abſtinentibus de
dit deus ſciētiā in omni libro et ſapientiā
Sed obſeruantia artis notorie eſt ſcd̄ꝫ que
dam ieiunia et ſecundū quaſdam abſtinen
tiam ergo per artem illā pōt haberi talis ſa
pientia et ſciētia. Rn̄detur ꝙ illi nō abſtine
bant ſcd̄m vanā obſeruantiā artis notorie
ſed ſcd̄m auctoritatem legis diuine nolētes
cibis gentiliū inquinari. Ideo merito obe-
dientie a deo ſcientiam conſecuti ſunt ſcd̄m
illud pſalmi ſuper ſenes intellexi quia man
data tua exquiſiui.

De bello demonum in celo.

Ercia conſideratio eſt de bello de-
monum in celo. Cum. n. āgeli fue-
rūt creati in celo ēpireo vt dixit be-
da. et allegat magr̄ in ſcd̄o ſn̄iaꝝ diſti. ſcd̄a
omnes āgeli fuerūt boni creati et ſine vicio
Unde innocentes ſunt creati non tm̄ virtuti
bus p̄dicti que ſtāntib⁹ appoſite fuerūt vt pꝫ
ibidē non tm̄ fuerūt appoſite cadētib⁹. boni
em̄ fuerunt ad deū cōuerſi qd̄ ē deo adhere-
re. mali aūt fuerūt auerſi a deo quod ē odio
habere vel inuidere. Inuidie enim mr̄ eſt ſu
perbia qua voluerūt ſe parificare deo. vt pꝫ
eodem libro diſtin. v. Et cū eſſet inter om̄s
angelos lucifer excelſior. nec inter ſtātes ali

quis fuit eo dignior eminentiam ſue nature
et ꝓfunditatem ſue ſciē ꝑpendens in ſuū cre
atorem ſuperbiuit tantum ꝙ deo voluit ſe
equare vt patet libro eodem diſtinctiōe. vi.
dixit enim in corde ſuo illud Eſaie. ix. Aſcē
dam in celum vbi. dixit magiſter diſtinctōe
ſecūda li. ij. ꝙ celū vocat equalitatē diuinā
deo enim ſe parificare volebat. quia breuiſſi
ma morula fuit vt dicit magiſter ſuiā. mox
ergo vt creati fuerunt angeli quidā deo ad
heſerunt per charitatem. quidam vero cum
lucifero deo reſtiterunt per ſuperbie prauita
tem et ſic inter vtroſqꝫ factum eſt preliū ma
gnum in celo Michael et angeli eius et ce ſa
et non ꝑualuerunt draco et angeli eius neqꝫ
locus inuentus eſt amplius eorū in celo a-
pocalipſis. xij. Hoc autem preliū in celo nō
eſt intelligendū materiale ſed ſpūale quod
factum fuit qñ boni et mali diuerſos effect⁹
et cōſenſus habuerunt qñ dixit lucifer. Aſcē
dam in celū et ero ſimilis altiſſimo vbi ma
giſter dicit non ꝑ imitatōē ſed ꝑ equalitatē
potentie vbi ſupra. Ecce affectus et cōſenſ⁹
ſuperbie. Et econuerſo boni angeli hūilem
habuerunt affectum. Unde michael dicitur
preliaſſe cum dracone quia michael interꝑ
tatur quis vt deus. Ecce hūilitas et reueran
tia. vnde pſalmo. lxxxij. Dñe quis ſimilis e
rit tibi. q̄ſi dicat non lucifer ſuperb⁹ nec qui-
cunqꝫ alius ſit ergo michael cū angelis ſuiſ
facto prelio magno habuerunt victoriā de
ſuperbo lucifero et ei adherentibus qui ꝑci
pitati ſunt de celo. Et vt dicit franſciſcus de
maronis in tractatu angelorum duplex fuit
ibi pugna. q̄rum prima ſumpſit initiū a luci
fero ſicut enim nunc impellit homines ad pe
candum ſic et tunc impulit ſanctos angelos
ad cōſenciēdum ſibi ſed viriliter reſtiterunt.
Secunda pugna ſumpſit initiū ab archan-
gelo michaele videns autem ꝙ alter delīq̄-
rat et ꝙ morte dignus erat et ꝙ in celo cum
ſanctis angelis habitare nō debebat expul
ſit eum viriliter et in iſtū aerem caliginoſū
ſecundū petrum aplm dicitur. ij. petri. ij. lꝫ
lucifer reſtiterit quantum potuit ſed nō pre
ualuit vt dictum eſt. Et ſi queratur quāta fu
it mora inter creatōēz angelorum et caſum
eorum de celo. Doctores cōmuniter dicunt
ꝙ fuit morula parua ſcꝫ a principio aurore
vſqꝫ ad creationem lucis vbi dicitur de⁹ di-
miſit lucem a tenebris Sed tamē geraldus

odonis in ſuo ſcd̄o ſniarū diſtinctione quar
ta queſtiōne q̄rta dicit ꝙ fuit mora ſeptem
dierū ad min⁹ inter inſtans creatōis et auer
ſionis bonoꝝ et inter inſtans creatōis et a-
uerſiōis maloꝝ ꝙ ſine ꝑiu dicto ſnīe melio
ris ꝓbat duplici rōe pro cui⁹ ꝓbatione ſup-
ponatur ad pñs ꝙ angeli fuerūt creati ꝑma
die hoc dicit magiſter. Tunc arguit ſic Mali
angeli poſt lapſū non fuerūt valde boni. id
eſt optimi quia poſt lapſū nunq̄ fuerūt bo
ni. ſꝫ ſeptima die a primo inſtanti creatōnis
ſue fuerūt valde boni ergo ad min⁹ inter pri
mum inſtans creatōis et lapſū maloꝝ fue-
runt ſeptē dies minor ꝓbatur ꝑ textū ꝙ vi-
dit de⁹ cūcta q̄ fecerat et erāt valde bona et
factū eſt veſpere et mane ſextus dies ſepti-
mo vero diei benedixit de⁹ Geñ. ij. Ex quo
ſic poteſt ſcd̄o argui. Angeli mali poſt lap-
ſum nūq̄ receperunt benedictōēz dei ſed die
ſeptimo receperūt benedictōem dei ergo ante
diem ſeptimū non fuerūt lapſi ꝓbatur in cō
trarium per textū geñ. ij. c. Et benedixit deus
diei ſeptimo glo. ideſt oībus creaturis ergo
omnes creature receperūt benedictōēz dei die
ſeptimo. Et ſi dicatur ꝙ natura ſpūalis ope
ratur in inſtācia forcior q̄ ſol qui radiū in in
ſtanti ꝓducit. Cum ergo ꝑma opatio ange
li fuerit cōuerſio vel auerſio ergo in inſtanti
fuerunt cōuerſi vel auerſi. Reſpōdet ꝑdict⁹
doctor ꝙ ꝑma operatio nō fuit cōuerſio vel
auerſio ſꝫ fuit admiratō quia in illis ſeptē
diebus ſteterūt in admiratōnibus ſtuporo
ſis operum ſex dierū et iſtud videtur ꝓbabi
le niſi aliquis ſanct⁹ expſſe diceret oppoſitū
Sed die vij. cū deus benediceret illi diei be
nedixit cunctis opibus et benedictōe accep
ta q̄ſi licentia et mandato accepto ꝙ omnia
facerent debitū ſuum angeli diuiſi ſūt in tres
partes. omnes ei firmauerunt ſe in amore q̄
dam in amore bonitatis q̄dā in amore di
uine iuſticie q̄dam in amore ꝓprie ꝑtāīs et
excellentie. et hec tertia ꝑs vilia corruit de q̄
dicit Johannes in apocalipſis. xij. ꝙ draco
de celo cadens ſecum traxit terciā partē ſtel-
larum prius vero nichil faciebat niſi ꝙ ſta-
bat in admiratōe ſtuperoſa. Uidebāt enim
ſubito celum extēdi et de nichilo ꝓduci et ſic
de alijs opib⁹ de q̄bus omnes homines poſ
ſunt mirari omib⁹ dieb⁹ vite ſue. Et ſi vlteri
us queratur q̄d fuit illud peccatū tāte graui
tatis q̄d illud nō potuit ſuſtinere celū. Re

ſpondet ꝙ q̄ncꝫ fuerūt pecata que primus
cōmiſit angelus in celo primū fuit peccatuꝫ
luxurie nō carnalis ſ; ſpūalis ſcđm ſcotū in
ſcđo ſententiaꝝ diſtinctōe. vi. queſtio. ij. hec
aūt ſpūalis luxuria nihil aliud eſt ꝙ amor
inordinat⁹ ſuipſi⁹. et ſic lucifer ſe ſuūcꝫ pri⸗
uatum bonuꝫ excecatus inordinate dilexit
intm̄ ꝙ ꝓceſſit vſcꝫ ad cōtemptū dei Unde
beatus augu. xij. de ciui. dei ca. i. ponēs dif
ferentiā inter bonos āgelos et malos dixit
ꝙ in mūdi principio boni āgeli a malis fu
erunt diuiſi q2 illi in cōi bono quod eſt de⁹
ꝑſtiterūt Alij potius ſua poteſtate delectati
velut ſummū bonū ſibipſis eſſent a cōi bo⸗
no ad ꝓpria defluxerunt Ex quo dicto acci
piunt duo documenta theologica. primum
eſt ꝙ principiū oīs boni moralis eſt amor
bonis cōmunis q2 boni āgeli in hoc primo
meruerunt. Scđm eſt ꝙ principium omnis
mali moralis eſt iordinata dilectio boni ꝓ
prij que in demonib⁹ fuit prima radix pec⸗
cati Scđm fuit peccatum ſupbie et pſump⸗
tionis. videns eñ ſe lucifer nobiliſſimū in
donis naturalibus nō dedit honoꝛ eſt deo
ſed inaniter gloriatus eſt in ſeipſo Uñ apo
ſtolis gloriantib⁹ de ptāte eis data ſuꝑ de⸗
mones xp̄s dixit luce. x. videbaꝫ ſathanan
ꝓpter eius inanem gloriaꝫ quaſi fulgur de
celo cadentem de qua ſupbia dicit eccleſ. x.
Iniciū omis peccati ſupbia eſt. Tercio pec
cauit peccato auaricie et ambitiōis quia vi
dens ſe pulcherrimum ſuꝑ omnē creaturaꝫ
quam deus condiderat omnibus ꝯcupiuit
preeſſe ſeipm̄ reputans ad hoc dignū ad qđ
attigiſſet ſi ſteriſſet ſcđm Anſhelmū ſic eniꝫ
in ꝑmanendo. xij. excellentias habuiſſet q2
fuiſſet optima creatura fuiſſet deo accep
tiſſimus fuiſſꝫ feliciſſimus fuiſſꝫ deo ſimillim⁹
fuiſſet pulcherrim⁹ fuiſſꝫ deo familiariſſim⁹
fuiſſet dulciſſim⁹ fuiſſet potētiſſim⁹ fuiſſet
omniū pōtifex fuiſſet oīm priceps fuiſſꝫ oīꝫ
doctor et fuiſſet omniū pater. Sꝫ q2 ſine me
ritis ꝓpria auctoritate ꝯcupiuit peſſe deliq̄t
nolēs deo ſubeſſe Iſaie. xiiij. ſuꝑ aſtra celi ex
altabo ſoliū meū. Quarto peccauit pcō iui
die et emulatiōis. Uñ inuidia ē triſticia de
apparēti pſperitate alteri⁹ ſꝫ lucifer cōtriſta
tus eſt q2 de⁹ oibus ꝑerat et nulli ſuberat er
go inuidit de qua inuidia dicit ſapiētie. ij.
Inuidia dyaboli mors intrauit in orbē ter
raꝝ. Quinto peccauit peccato ire et indigna

tionis q2 videns ſe deiectū a paradiſo delicia
rum Aſcendit ei⁹ malicia vſcꝫ ad odiū dei
et tūc cadēs de celo bellauit ꝯtra hominē vt
dicetur infra cōſideratiōe. vi. Et fact⁹ eſt ho
micida Uñ Iohā. viij. Ille erat homicida
ab inicio et in veritate nō ſtetit. Nō eſt ergo
mirādum ſi ſic miſerabiliter lucifer cum ſibi
adherentib⁹ vict⁹ cecidit de celo cū tam gra⸗
uiſſime peccauerit cōtra creatoreꝫ ſuū. Et ſi
queras quot demones ceciderūt. Reſpōde
tur ꝙ ſcđm ꝙ notatur in ſūma veritatis the
ologice libro. ij. In quolibet ordine āgeloꝝ
ſunt tot legiōes quot ſūt vnitates in legiōe
et ſic in quolibet ordine ſūt ſex mille ſexcēte
ſexagintaſex legiones angeloꝝ. Et cū tercia
pars angeloꝝ ceciderit ſicut notat a magro
diſtinctiōe. vi. libri ſcđi capitulo primo quia
cecidit draco et traxit ſecum terciam partem
ſtellaꝝ celi. apoca. xij. ſequit ꝙ erit ſumma
legionū omniū angeloꝝ. lix. milia et nouē
cente. iiij. legiones et diminuēdo plus ſum⸗
ma omniū erit trecenta nonaginta nouē cō⸗
puta et nouē centa viginti milia et. iiij. āge⸗
li. Sequitur etiam ꝙ demones q̄ ceciderunt
de celo ſcđm cōparatiōeꝫ nouē ordinū an⸗
geloꝝ ſunt decē et nouem milia nouē cente
nonagintaocto legiones demonū quoꝝ ſū
ma ſcđm verā cōputationē eſt centū. trigita
tria cōputa et trecenta ſex milia ac ſex centa
ſexagitaocto demonia ſicut patet diſtinctōe
xiiij. ſcđi. capitulo notādū. Opinio tñ cōis
doctorum eſt ꝙ tot ceciderunt quot poſſunt
vnū angeloꝝ ordinē cōſtituere et ꝯmuniter
numerus angeloꝝ cadētiū eſt ſexmille ſexcē
te ſexaginta ſex legiones q2 totidē ſunt legi
ones in quolibet ordine quot ſunt vnitates
in legione vt dictū eſt. Erit ergo vera ſūma
demonū cadentium ſcđm hanc cōputatiōeꝫ
xliiij. cōputa et. iiij. centa trigintaquincꝫ mi
lia et quingenta quinquaginta ſexagintaſex
demonia. Ex quib⁹ manifeſte patet exceſſ⁹
numeri bonoꝝ angelorum ſcđꝫ vtracꝫ viaꝫ
expellentium predictos demones de celo et
iubilantium ante deum in ſecula ſeculorum
patet etiam ex predictis numerus ſaluādo
rum. Ad hoc enim venit fili⁹ dei quia vt ait
paulus ad ephesios primo. ꝓpoſuit in eo
in diſpenſationem plenitudinis temporis
inſtaurari omia in que xp̄o in terris et in ce
lis ſunt ſcilicet ſupplendum numeruꝫ ange
lorum cadentium in celo et renouando oēs

peccatores in terra. Nunc aūt de ſaluandoꝝ numero fuit duplex opinio doctoꝝ. Auguſtinus vult ꝙ tot ſaluabūtur quot ceciderūt et ſic dic ſicut ſupra dictum eſt. Gregoriꝰ vero dicit ꝙ tot ſaluabūtur quot remanſerunt et allegat illud. Conſtituiſti terminos pplorum iuxta numerū filioꝝ. dei tenendo ergo ꝙ due partes angelorum remanſerunt ſcꝫ ſex chori cum in qualibet legione ſint ſex milia ſexcente ſexagintaſex legiōes patet diminuendo ꝙ eoꝝ ſumma eſt ducenta ſexagintaſex cōputa et ſexcenta tredecimmilia et trecenti trigintaſex angeli totidem ergo anime erunt ſaluande. Quibuſdā vero placꝫ ꝙ in paradiſo erunt duo parietes ſic ꝙ numerꝰ ſupplebitur per virgines et in altero pariete tot erunt anime ſaluandoꝝ quot angeli ſūt in altero pariete quicquid ſit de numero ſaluandorum deus determinate nouit qui ſolus numerat multitudinem ſtellarum et eis omnibus nomia vocat. et hoc videtur mihi ſecurius dicendum cum eccleſia hoc videat tenere vt patet in collecta Deꝰ cui ſoli cognitus eſt numerus electorum in ſuperna felicitate locandus.

De habitatione demonum poſt caſum.

Quarta cōſideratio eſt de habitatōe demonum Circa ꝙ notandū ꝙ locus demonum poſt ſuum lapſuꝫ a celo vſqꝫ ad diem extremi iudicij nō eſt locꝰ ſubterraneus quem vocamus infernum ſꝫ aer caliginoſus in quo multitudo demonū inhabitat et hunc locū ſequeſtratum ꝓuidit diuina clemētia ne nimis acriter nos tēptarent. Non tamen nimis longinquuꝫ ſeu remotum vt poſſent nos exercitare. Unde ꝙ habitent in aere caliginoſo hoc diuine ſnie eſt. ꝙ vero ad nos veniunt hoc diuine permiſſionis eſt. et cum duplex interſticiū ſit ꝓbabile videtur ꝙ ipſi ſuit in medio vbi eſt turbulentia et varietas impreſſionum et hic eſt ꝙ frequenter commouent ventos pluuias et tempeſtates. vtrum vero aliqui detruſi ſint in inferno ego neſcio nec a ſanctis inuenio determinatum hoc autēꝫ bene credo ꝙ aliqui tendunt illuc ad torquendas aīas ſecundum ꝙ habent deputata inter ſe male dictiōis officia verba ſunt domini bonauēture in ſecundo ſententiarum. Magiſter etiā loquēs de loco habitationis demonum libro ſecundo diſtinctiōne. vi. dicit ꝙ lucifer et illi qui peccauerunt de celo empireo ceciderunt in iſtuꝫ aerem caliginoſū qui eſt eis vt carcer vſqꝫ ad dieꝫ iudicij et hoc propter noſtrā probationem. et ſubſequenter dicit ꝙ demones alternatis vicibus tendunt in infernum quia illuc animas detinent atqꝫ cruciant. Huic etiā ſententie concordat beatus auguſtinus. viij. de ciui. dei capitulo. xxij. vbi dicit ꝙ demones in hoc aere habitāt qꝛ de celi ſublimitate deiecti merito irregreſſibilibus tranſgreſſionibus in hoc ſibi ꝯgruo velut carcere damnati ſunt. Ex quo dicto accipitur documentū ꝙ demones vſqꝫ ad diē iudicij ſicut dicit magiſter in inferno nō ſūt incluſi ſed in hoc aere caliginoſo cōmuniter detenti. Sed eſt dubitatio vtrū vbicūqꝫ ſint demones puniantur igne materiali. quidā voluerunt dicere ꝙ ſic licet dicant ꝙ minus intenſe ꝙ̄ poſt vltimam damnationē et hoc probant per quādam gloſam ſuper illud iacobi. iiij inflammata a iehēna que dicit ſic. Jehenna eſt dyabolus propter quē facta ē. ſicut enim iehēna ſemper ardet ſic dyabolꝰ vbicunqꝫ ſit ſiue in aere ſiue ſub terra ſecum fert ſemper tormenta flammarum. ſꝫ hoc nō videtur intelligibile ꝙ ignem cremantē vbicunqꝫ ſint ſecum circunferant. Et ideo dicūt alij ꝙ demōibus differtur pena ignis vſqꝫ ad diē iudicij. tū vt eoꝝ exercitum non obmittatur, tum etiā vt diuina clementia oſtēdatur que ſuſtinet vaſa ire apta in interituꝫ in multa paciencia qua retribuet omnibus ſecundum fructum adinuentionum ſuarum Et hec poſitio videtur ꝓbabilior et illa gloſa ſi inſpiciantur ſequentia non intelligit de flamma ignis materialis ſꝫ de flamma viciorum ſcilicet ſuperbie ire et inuidie quibus continue torquentur. Hec de mente domini bonauenture in ſcdo ſententiaꝝ.

De poteſtate demonum et ſuper quaꝫ gētem maiorem principatum.

Quinta conſideratio eſt de poteſtate demonum cum enim habitum ſit ꝙ demones habitant vt communiter in aere caliginoſo videndum eſt de eoꝝ poteſtate quanta ſcꝫ eſt Ad quod reſpondet beatus Job in capitulo. xli. Dicēs de dya/

bolo ꝙ nõ eſt poteſtas ſuper terram que cõparatꝛ ei. et dicitur ſuper terram ad dr̃iaꝫ poteſtatis que in celo eſt que ẽ dei et ſanctoruꝫ angeloꝝ ſi tamen loquamur q̃tum ad conditionem nature nõ eſt poteſtas nec in terra nec in celo equalis ſue potentie Unde de lucifero ſcribitur ezechie. xxxi. om̃e lignuꝫ paradiſi non ẽ aſſilatũ ei et pulchritudini eiꝰ q̃m ſpecioſum eum feci. Sed oritꝛ difficultas q꞉ ſi nõ eſt poteſtas ſuper terram ei que cõparetur vt expoſitũ eſt. ſequitur ergo ꝙ ſua poteſtas eſt infinita q꞉ finitum finitũ eſt cõpabile infinito vero non. Reſpondetur ꝙ hic accipitꝛ compatio ꝑ equatione. cõparetur. i. equetꝛ nec loquitꝛ de cõparatiõe ſed de equalitate. Un̄ gregoꝰ. xxxiiij. moraliuꝫ. ptãs eius ſuper terrã cunctis eminẽtioꝛ ꝓhibetur quia et ſi actõnis ſue merito inter homines cecidit naturaꝫ tñ̄ ſue magnitudinis nõ amiſit. cuiꝰ adhuc viribus hũana omnia ſupat licet ſanctis hominibus meritorũ ſuoꝝ deiectiõe ſubiacet Unde et eiſdem ſanctis cõtra hunc decertantibus et retributionis ſue meritum creſcit quo ille ab eis vincatur qui per nature potẽtiam quaſi iure ſe hominibꝰ ſupeſſe gloriatur. hec grego. Sic ergo licet loq̃ndo de fortitudine naturali non ſit poteſtas ſub deo ſuper terram que competur dyabolo. ſi tamen loquamur de poteſtate que datꝛ a gratia. iuſti homines potentiores ſunt demone. Et ſic intelligitꝛ dictũ auguſtini ꝙ nihil eſt fortius animo habente charitatem. et illud canticorũ. viij: fortis eſt vt mors dilectio. Notandum eſt ſcd̃m magr̃m in ſecũdo diſtinctiõe. vij. ꝙ demones multa poſſunt per nature ſubtilitatem que tam̃ nõ poſſunt per dei vel bonoꝝ angeloꝝ prohibitionem. quedam etiam non poſſunt facere licet a ſuperiorıbꝰ ãgelis ꝑmittãtur quia a deo id facere nõ permittuntꝛ permiſſa tñ̄ fuit eis ptãs detrudẽdi ſanctos patres in limbo ante aduentum xp̃i quia licet deleretur in eis culpa originalis peccati et actualis q̃tum ad maculam et q̃tum ad diuinã offenſam et q̃tũ ad maculam et q̃tum ad reatum gehenne. non tamen q̃tum ad reatum viſionis diuie vt notat alex. in tertio ſententiarum. Et ſi q̃ras vtrum demones aliquid timeant videtꝛ ꝙ non: quia de dyabolo dicitꝛ iob. xli. ꝙ factus eſt. vt nullũ timeat gloſa nec deum nec quoq̃ paſſurꝰ eſt. Reſpõdetꝛ ꝙ gloſa illa intelligitꝛ de timore filiali vel initiali que non eſt in demonibꝰ. nõ de timore naturali quo naturaliter timent tormẽta quia iſto modo dicitur iacobi ſcd̃o. demones credunt et contremiſcunt. et mathei. viij. et luce. viij. timebãt puniri ab eo. licet ergo magna ſit demonum poteſtas non tamen ſic quin ſit alia ſuperioꝛ quem timent. Unde auguſtinus ſup ps. diabolus vult plurimũ nocere et nõ pot quia poteſtas ſua eſt ſub poteſtate. Nam ſi tantum poſſet nocere dyabolus q̃tum vult aliquis iuſtorum non remaneret. Querunt iudei exodi. viij. quare magi pharaonis nõ potuerunt facere cyniffes et reſpondẽt ꝙ cauſa eſt: quia demones non habent poteſtatẽꝫ ſuper aliquod corpus minꝰ grano ordei q̃d apparet irrationabiliter dictum quia qui hꝫ poteſtatem ſupra maius habet poteſtatem ſupra minus licet non econuerſo. Sed cauſa potiſſima quare non potuerunt facere illud ſignum eſt quia nihil poſſunt niſi quãtum voluntas diuina permittit et eius bonitas infinita. Ad iſtud etiam propoſitum loquens ambroſius ſuper lucam dicit. ſine ꝑmiſſione dei dyabolum non poſſe nocere cognoſcas. nec potentiam dyaboli magis timeas ꝙ dei offenſam. Et criſoſtomus ſup matheum dicit. In primis grauis et inſuſtinibilis eſt impetus dyaboli quem ſi quis forti animo ſuſtinuerit in ſecundo inueniet eum infortiorem. quanto enim plus percuſſus fuerit magis refrigeſcit et deficit et ſicut ſe ingerũt demones peccatoribus vt faciãt eos ruere in peccatum ſic refugiunt quando vident peccatorem a deo exauditum et liberatũ. et dicit magiſter in ſecundo diſtinctiõe vi. ꝙ dyabolus qui de aliquo vicio aliquẽ temptauit hominem cum ſuperatus ab eo fuerit deinceps illum hominẽ de illo vicio de quo ſuperatus eſt temptare non licebit. Sic ergo patet quantitas et defectus potentie demonũ Dicet forte deſiderãs ſcire q̃ gẽs ẽ in mũdo ſupra quã dyabolus maiorẽ poteſtatem habet. Reſpondetur ꝙ hec eſt gẽs iudeorum. Unde ſciendum ſicut notat Nycolaus de lyra ſupra matheum ꝙ poteſtas dyaboli fuit eiecta quodãmodo a populo iudaico per legiſlationem que excludebat cultum demonum et inducebat ad colendũ vnum deum verum et ſic eiectus tranſijt ad poſſidendum gentiles ſine lege et ꝓphetaꝝ

oraculo viuentes Et ideo eos tenebat ĩ ido
latria ſubiectos. ſed aduenieute chriſti predi
catione et apoſtoloꝝ iudei pro maiori pte
fuerunt increduli gentiles autē deuote fidē
chriſti ad predicatõnē xp̄i et apoſtolorum
acceperūt et ſic dyabolus eiect⁹ ab eis per fi
dē chriſti reuerſus eſt ad poſſidendū popu
lum iudaicū errore excecatū. et ſic facta ſūt
nouiſſima huius populi peiora prioribus
Math. xij. q2 ſtatus populi iudaici peior eſt
mō ꝙ̄ fuit a principio ante legem datā et ſic
maiorem ptātē ſuper eū demones hñt ꝙ̄
ſuper alterum quia regreſſus dyabolus ad
populum iudaicum aſſumit ſeptem ſpirit⁹
nequiciores ſe et ingreſſi habitāt ibi. Mar.
xij. per quos ſeptem ſpūs vniuerſitas vicio
rum intelligitur. Sꝫ remanent due difficul-
tates. Prima eſt ſi demones poſſunt facere
miracula. Reſpondetur ꝙ ſolus deus pōt
facere miracula. Unde cum aliq̄ virt⁹ finita
proprium effectum opatur ad quē determi-
natur non eſt miraculum licet poſſet eſſe mi
rum alicui qui illā virtutem non cōprehēdit
ſicut mirū videtur ignaris ꝙ magnes trahit
ferrum vel ꝙ aliquis piuus piſcis ſit retinēs
nauem. Cum ergo dyabolus ſit creatura et
notum eſt ꝙ omnis creature potentia eſt li-
mitata ad aliquem determinatū effectū vel
ad aliquos. quicquid ergo virtute dyaboli
vel cuiuſcūq; creature fit nō poteſt dici mira
culum proprie Et ſi ſit mirum creature virtu
tem illius non cōprehendenti. Quod autē
fit virtute diuina cum ſit infinita vere mira-
culum eſt cum de ſe incomprehenſibilis eſt.
Unde et aug. ſcdo de ciui. dei capitulo. xviij
loquens de grauitate pſecutionis anti xp̄i.
ſcꝫ per que illam opabitur dicit. tunc ſoluet
ſathanas quia per illum antichriſtus ĩ om
ni ſua virtute mirabiliter quidem ſed men
daciter operabitur. Sequitur enim. de⁹ dya
bolum iſta permittet facere iuſto ſuo iuditō
quamuis faciat ille iniquo malignoq; cōſilio
demones ergo non faciunt miracula ſꝫ que
dam mira. Et ſi dicantur miracula ſūt falſa
quoniam mortales ſenſus p fantaſmata de
cipit vt quod nō facit facere videatur et tali-
bus ſignis et falſis miraculis ſeducent qui
ſeduci merebuntur pro eo ꝙ dilectōēz verita
tis non receperunt vt ſalui fierēt. Et ideo di
cit apoſtolus. ij. theſſ. ij. mittit eis deus op
acionem erroris vt credant mendatio. De-

mones tamē proprie virtuti dimiſſi poſſūt
facere ea que cauſari poſſunt ex motu locali
et cōſequenter poſſent ignem de celo aereo
inferius emittere et ventū turbinis cōmoue
re ſicut patet Job primo. Et iſto modo an-
tichriſtus faciet ignem de celo deſcendere p
mittēte deo demonis poteſtate vt pꝫ Apo.
xiij. Sciendū etiam ꝙ ſcdm ꝙ dicit ihero-
nymus ꝙ lꝫ virtute magica poſſint aliqua
miracula fieri vt illa que ptinent ad curioſi
tatem tm̄ et vanitatem ſicut ſimō magn⁹ fa
ciebat ſtatuas ambulare loqui et ridere et ſi
milia vt habetur in itinerario clemētis. Sꝫ
illa que ſunt ſalubria vt curatio languidoꝝ
illuīatio cecoꝝ et hmōi nō poſſunt magicis
artibus ſiue a demonibus fieri. Et ideo ta-
lia cum fiunt debēt attribui virtuti diuine
qualis xp̄s faciebat. Et ſi dicas ꝙ in vita
ſancti bartholomei legimus ꝙ quidam de-
mon curabat infirmitates. Reſpodetur ꝙ
hoc faciebat non ſanando ſꝫ a leſione quam
faciebat ceſſando. Secunda difficultas ē ſi
demones ſūt dñtes ptāte. volo dicere ſi int
demones ſunt principatus quib⁹ alij alijs
potentiores dicantur Reſpondetur ꝙ ſic q2
de dyabolo dicitur iob. xli. ꝙ ipſe eſt rex ſu
per filios ſuperbie. et magiſter ſententiarū
ſcdo diſtinctiōe. vi. capitulo. iiij. Dicit ꝙ du
rante mundo angeli angelis hoīes hoībus
demones demonibus pſunt. et ſcdꝫ grad⁹
ſcientie habent gradus pſidentie. Item ſup
illo mathei. xxv. Ite maledicti in ignē eter
nū qui patus eſt dyabolo et angelis eius.
dicit eius ratione ſubiectionis ſcdꝫ glo. Sꝫ
obijceret aliquis. ſi principatus et prelatio
eſt inter demones aut erit in eis per naturā
aut per violentiam aut de iure. Non per na-
turam quia tunc in iudicij die inter eos pre-
latio nō ceſſaret quod eſt ꝯtra ſacrā ſcripturā
quia tunc euacuabit xp̄s oēm principatum
et poteſtatem. Nec per violētiā quia tūc ſem
per eſſent diſcordes cum tamen ſemp cōcor-
dent contra hominem impugnandum. Nec
etiam de iure quia ſemper precaperent cōtra
deum in quo nō eſt obediendū. Itē ſeruit⁹
eſt introducta ꝓpter pctm̄ vt dicūt theologi
ergo ſi ē ſeruit⁹ inter demones tūc lucifer cū
ſit ſumm⁹ peccator deberet oīb⁹ ſubijci. cui⁹
ꝯtrariū dicat iob ſcꝫ ꝙ ipſe eſt rex ſup filios ſu
perbie. Rñdet ꝙ ſicut multi latrones prin-
cipi latronū voluntarie ſe ſubmittūt vt i vnū

conueniant ſcꝫ in rapina ſic om͂es demones
lucifero ſe voluntarie ſubijciu͂t vt in vnu͂ co͂
ueniant contra homine͂ impugnando. Vn͂
et eadem prelatio eſt inter demones aſſum
pta voluntarie ſicut inter angelos de iure di
uino ratione preeminentie naturalis vt diui
ne inſtitutionis. et ſicut cuilibet regno et pro
uincie p̄figitur vnus angel⁹ bon⁹ tan͂ꝙ pri
ceps vt colligitur ex illo danielis. x. pnceps
regni perſarꝫ reſtitit mihi. xxi. diebus et nu͂c
reuertar vt prelier aduerſus perſarum princi
pem. et paulo poſt. Cu͂ eni͂ egrederetur ap
peruit princeps grecoru͂ etc̄. Sic etiam cuili
bet regno et p̄uincie p̄figitur a demonibus
vn⁹ demon tan͂ꝙ princeps. Ex quo etia͂ ſe
quitur ꝙ ſicut cuilibet ciuitati et cuilibet ca
ſtro p̄figit̄ a deo vn⁹ a͂gel⁹ bon⁹ de negocijs
co͂ibus curam habens q̄tum ſibi poſſibile
eſt ſic etiam cuilibet ciuitati et caſtro prefigit̄
a demonibus vnus demon ad negocia co͂-
munia p̄turbanda q̄tum ſibi poſſibile eſt.
Sequitur etiam tercio ꝙ ſicut cuilibet archi
epiſcopo et ep̄o et ſacerdoti parrochiali pre
figitur a deo vn⁹ angel⁹ bon⁹ cura͂ hn͂s de
negocijs ad ſalutem aiaꝝ pertinentib⁹ Sic
cuilibet p̄dicto͂ꝝ prefigitur a demonib⁹ vn⁹
demo͂ cura͂ hn͂s de p̄turbatione ſalutis aia
rum et qua͂to ſenior eſt p̄ſona ta͂to potencior
eſt diabolus ei aſſignatus Et niſi deus glo
rioſus cuilibet officio p̄figeret aliquem an
gelum omnia communia officia demones
impediret. Infert̄ etia͂ ex p̄dictis ꝙ no͂ ſolu͂
vn⁹ demo͂ eſt princeps alioꝝ demonu͂ ſ etia͂
maloꝝ hominu͂. Vn͂ in euangelio dyabolus
ſemper vocatur princeps huius mu͂di quia
dn͂atur hoib⁹ mundialiter viuentib⁹ in q̄tu͂
ſe ei ſubijciu͂t per peccatum.

De bello demonu͂ poſt caſum de celo.

Sexta conſideratio eſt de bello de-
monu͂ poſt q̄ ceciderunt de celo vſq̄
ad aduentu͂ xp̄i. Videns eni͂ dya-
bolus ſe expulſum a celo in magna tamen
poteſtate relictu͂ cogitauit quo͂ poſſit diſpli-
cere deo et in oi͂bus ſibi ꝯtrariari. et quia vi
dit primu͂ homine͂ in terreſtri p̄adiſo collo-
catu͂ innoce͂tia decoratu͂ ac oi͂ꝫ beſtiaꝝ piſciu͂
et volatiliu͂ dn͂m necno͂ poſſeſſuru͂ in celo ſe
des quas ipſe cu͂ ſibi adherentib⁹ per ſuper
bia͂ amiſerat. doluit vehem͂eter et inuidens
ei⁹ felicitati p̄poſuit ip̄ꝫ debellare et totalit̄
inficere cognoſcens ꝙ ex putrida radice no͂
poſſu͂t niſi poma vermiculoſa generari. Bel
lauit ergo cum hoie primo per mediu͂ mulie
ris et miſer homo licet eſſet fortior demone
per innocentia͂ p̄tectus tn͂ armis innocentie
ſue vt mulieri ꝯplaceret relicto deo et tradita
p̄adiſi caſtro ſibi ꝯmiſſo inimico dei ſcilicet
dyabolo negata obedientia regi ſuperno ſcꝫ
deo libere ſe tradidit p̄ditor fact⁹ in mani-
bus diaboli. et ſic habita victoria de homi͂e
primo indignatus deus p̄pter proditioneꝫ
et quia ſic armis innocentie proiectis capti-
uum dyaboli ſe fecerat cum poſteritate ſua
eiecit ip̄m de terreſtri p̄adiſo gen͂. iij. et miſit
ip̄m in exilium locu͂ beſtiaꝝ et lachrymaruꝫ
valleꝫ. Expulſo ergo homine primo de pa
radiſo gaudens non modicu͂ dyabolus co
gitauit quo͂ ampli⁹ poſſit diſplicere deo et
videns duos filios ada͂ ſcꝫ abel et cayn quo
rum prim⁹ erat a deo dilectus. bellauit ꝯtra
eos per artem diuiſionis et inuidie. et deui-
cit Cayn qui fratre͂ ſuu͂ abel occidit gen͂. iiij.
Bellauit etia͂ contra filios. Sed per carnis
concupiſcentia͂ et deuicit eos cu͂ ſcꝫ accepe-
runt filios hominu͂ ſcꝫ deſcende͂tiu͂ de cayn
ex quibus procreati ſunt gigantes a ſeculo
viri famoſi gen͂. vi. et cu͂ videret multiplica-
tum gen⁹ humanu͂ Bellauit ꝯtra cu͂ per lu-
xuriam et ta͂ viriliter pugnauit ꝙ deuicit cu͂
ſic ꝙ in toto genere humano ſolum octo per
ſone mu͂di ab illo vicio reperte ſunt imunes
De alijs au͂t ſcriptu͂ eſt ꝙ oi͂s quippe caro
corrupat via͂ ſua͂. p̄pter quod indignatus e͂
de⁹ mu͂du͂ caſtigauit diluuio generali intm͂
ꝙ ſolu͂ dicte octo p̄ſone in archa noe libera
te ſunt vt patet gen͂. vij. et. viij. Per quas ite
ru͂ p̄pagatum eſt gen⁹ humanu͂ Bellauit ꝯ
filios noe et deuicit cham cu͂ ꝯtra paternum
honore͂ verenda patris diſcooperuit gen͂. ix
p̄pter q͂d meruit maledictu͂. Bellauit contra
caldeos per ydolatria͂ et deuicit eos cu͂ igne͂
adorauerunt gen͂. xi. Bellauit co͂tra gen⁹ fili
orum noe et deuicit eos per ſuperbia͂ volen
tes turrim edificare que vſq̄ ad celu͂ pertin-
geret p̄pter q͂d indignat⁹ de⁹ vnu͂ labiu͂ q͂d
ante erat diuiſit et ꝯfudit vt pꝫ gen͂. xi. Bel-
lauit ꝯtra zodomas et gomorreanos et de-
uicit eos per pcc͂m ꝯtra natura͂ propter quod

indignatꝰ deꝰ igne celeſti deſtruxit illas qui
ꝗ ciuitates cū habitatoribꝰ eoꝝ et cūcta ter
re virētia exceptis ſolū loth vxore et filiabꝰ
ſuis vt pꝫ geñ. xx. Bellauit ꝯtra filios abra
he ſcꝫ yſaac et yſmael. et deuicit yſmael cum
fuerit vir ſuperbus onager paluſtus ſagitta
rius et ydolatra peſſimꝰ vt patet geñ: xxij:
Bellauit cōtra filios yſaac ſcꝫ iacob et eſau
et deuicit eſau per gulam vēdidit eñi primo
genita propter lēticulā geñ. xxvi. De his in
ꝑſona dei dicit ꝓpheta. Jacob dilexi: Eſau
aūt odio habui. Bellauit etiam ꝯtra filios
iacob. qui cum eſſent duodecim deuicit. xi.
eorum per crimen peſſimū et inuidiam et fa
cti ſunt venditores fratris ſui innocētis Jo
ſeph geñ. xxvij. propter quod indignatus ē
deus tradidit eos in captiuitatem quadrin
gentis annis et vltra in egyptum: Bellauit
etiam contra egyptios per crudelitatem intā
tum vt affligerent filios yſrael in luto et late
re propter quod ꝑmiſit deꝰ indurari coꝛ pha
raonis vt ad nihil pietatis moueretur. et in
dignatus deus contra egyptios occidit pri
mogenita eorū et ſubmerſit eos in mari ru
bro filijs iſrael liberatis exodi. xiij. Bella
uit iterum contra filios iſrael per ydolatriā
et deuicit eos cum ſcꝫ fecerunt vitulū et ado
rauerunt propter quod et alia crimina qui/
bus vulnerauit eos indignatꝰ deus ꝑemit
eos in deſerto geñ. xxxij. Sic ꝙ de ſex centū
milibus qui exierunt de egypto ſolum duo
ſcꝫ caleph et ioſue intrauerunt terrā promiſ/
ſionis. Bellauit etiaꝫ contra filios iſrael in
deſerto et deuicit aliquos eorum per mur/
murationem ſcꝫ dathan et abirō et chore ꝓ/
pter quod indignatus deus aperuit terram
et deſcenderunt viuentes in infernū ſicut pꝫ
numeri. xvi. Bellauit iterum contra filios iſ
rael per homicidiuꝫ et deuicit eos cum ſalꝫ
occiderunt ꝓphetas amicos dei et impleue
runt iheruſalem ſanguine eorū vſqꝫ ad eoſ
propter quod et indignatus deus tradidit
eos in captiuitatem babylonie. lxx. annis:
Bellauit contra ſaul primum regem iſrabel
et deuicit eum per inobedientiam ꝓpter qḋ
indignatus deus tradidit eos in captiuita/
tem et ſcidit regnum iſrael ab eo. primi Re/
gum. xv. et ipſe ſeipſum crudeliter necauit.
primi Reguꝫ vltimo. Bellauit contra regē
dauid per ſuperbiam luxuriā et homicidiū
et deuicit eum cum ſcilicet numerauit popu
lum ſecundi regū vltimo. Accepit beſabee
vxorem vrie et interfecit vriam ſecundi regū
ix. propter quod indignatus deus licet pe/
nituerit percuſſo populo non edificauit ſibi
templum ſiue domum quam cogitauerat.
Bellauit contra ſalomonem per luxuriam
et ydolatriam et deuicit euꝫ quia adamauit
mulieres alienigenas et fecit multa templa
ydolorum vt patet tercij reguꝫ. xi. Bellauit
contra roboam per ſuperbiam et deuicit eū
ꝓpter quod indignatus dominus receſſit iſ
rael a domo eius vſqꝫ in preſenteꝫ diem vt
patet tercij regum. xij. Bellauit contra gero
boam per ydolatriam et deuicit eum quia
peccare fecit iſrahel vitulos aureos adoran
do vide tercij Regum. xij. Bellauit contra
ſennacherib ꝑ ſuperbiam et deuicit eum cuꝫ
blaſphemauit contra deum iſrahel. propter
quod indignatus deus percuſſit per ange/
lum ſuum in caſtris aſſiriorum centuꝫ et oc/
tuagintaquinqꝫ milia et ipſum occiderūt ꝓ
prij cū ydola in tēplo ſuo adoraret pꝫ yſaie
xxxvij. Bellauit cōtra nabuchodonoſoꝛ ꝑ
ſuperbiam et deuicit eum cum fuit glorifica
tus in edificio babylonis. ꝓpter quod indi
gnatus eſt deus et ꝓiecit eū a regno et ſeptē
annis cum feris habitabat ſicut beſtia da/
nielis. iiij. Bellauit contra oloſernem prin/
cipem milicie nabuchodonoſoꝛ per ſuꝑbiā
gulam et luxuriam: et deuicit eum ꝓpter qḋ
indignatus eſt deus tradidit eum in manuſ
ſancte mulieris Judith que preſcidit caput
eius Judith. vi. Bellauit cōtra Amon per
ſuperbiam et deuicit eum cum preſumſit pi
mere iſrael propter quod indignatus ē deꝰ
permiſit quod ſuſpenderetur patibulo et ꝙ
deleretur genus eius heſter. v. Bellauit cō
tra regem anthiochum per ſuperbiam et de
uicit eum cum dixit ſe facturum iheruſaleꝫ
congeriem ſepulchri iudeorum propter qḋ
indignatus eſt deus percuſſit eum plaga in
ſanabili viſcerum ſuorum primi machabe/
orum. ix. Bellauit contra vniuerſum po
pulum gentilium per ydolatriam et deuicit
eum ſicut patet ſapiencie. xiiij. cum per vni
uerſum orbem romanꝰ imperantes ydola
adorarent. Unde et tunc rome templum
pentheon erat conſtructum ſic dictum. quia
ſimulachrū erat omniū deoꝝ. Cōtra alios
innumerabiles bellauit et varijs vulneribꝰ
peccatoꝝ infixis de eis viriliter triūphauit

et eorum animas captiuas poſt hanc vitaz
ad inferos deducebat quam captiuitatē et
miſeriā deplorātes patres antiqui gemitibꝰ
inenarrabilibꝰ clamauerunt ad deū vt mitte
ret liberatorem. dicentes veni ad liberandū
nos dn̄e deus virtutū. et p̄s. lxxix. oſtēde fa
ciem tuā ideſt filiū tuum humanatū et ſalui
erimus. et iterū yſaie. lxiiij. vtinā diſrumpe
res celos et deſcenderes a facie tua montes
deſfluerent et cum gemitus humani generiſ
audiret altiſſimus miſertus eſt ſuper eum et
miſit in tempore plenitudinis filiū ſuuz re
demptorem et liberatorez et tunc dyabolus
finaliter bellauit cōtra filios iſrael per mali
ciam et inuidiā et deuicit eos cum ſcʒ occide
rūt redemptorē meſſiā ſuū propter qꝺ indi
gnatꝰ deꝰ tradidit eos in ꝑpetuā captiuitatē
ſicut ſup̄ declaratū fuit libro primo et tercio

De ꝑditiōe dn̄ij demonū in aduētu x̄pi.

Prima cōſideratio eſt ꝙ demoneſ
in aduentu x̄pi per iuſticiam perdi
derunt dominiū ſuum quod ſup ge
nus humanū habebant fecerat enim grādē
offenſaz dyabolus deo tā deceptore et frau
dulenter cōtra dei voluntatem eius ſeruum
tulit et fecit ſeruū ſuum. quo non obſtante ſi
voluiſſet reconciliari deo pro eo ſicut pro ho
mine ſatiſfeciſſet noluit tamen. immo ei pla
cuit ſemper ꝑmanere inimicus dei peccatuz
ſuum nō recognoſcens ꝙ non erat in hoie.
immo dolebat de peccato vt deo reconcilia
retur. Et ideo ne dyabolus poſſit ꝯqueri de
iniuſticia ſi forte deꝰ de ſua poteſtate abſo
luta et violenter ſine aliqua ſatiſfacione libe
raſſet hominē per iuſticiam. Debuit perdere
dominiū quod ſupra hominez tenebat qui
homo ex eo ꝙ ab eo victus in paradiſo ter
reſtri fuerat iuſte ſeruus ſuus erat. ꝙ autem
deus in tali hominis liberatione debuit vti
iuſticia et non abſoluta potentia patet ꝑ tā
to qꝛ deus eſt neceſſario iuſtꝰ et taliter iuſtꝰ
ꝙ nō poteſt dici deꝰ ſi nō intelligat̄ iuſtus.
Et iterū quia laudabilior eſt princeps q̄ vti
tur iuſticia ꝙ potentia ſolum. Quomō autē
primus homo nec oēs homines nec omēs
āgeli boni nec etiā oēs demones ſimul nō
potuerūt ſatiſfacere ꝓ hoie ſed ſolū deus et
homo. vt declaratū eſt ſup libro. iiij. cōſide
ratiōe. v. in tercio articulo fidei nō eñ totus
mūdus ſoluere valebat debitū primi hoīs
vt apo. v. Nemo poterat in celo nec in terra
neqꝫ ſubtus terram aperire librum neqꝫ vi
dere illum ideſt implere redemptionem hu
mani generis que ab eterno ſcripta fuit in li
bro diuine diſpoſitionis vt per x̄pꝫ ſolū im
pleretur libruz ergo ipſe ſolus aperuit quia
ſolus penam crucis nobis mortis debitori
bus tulit. Vn̄ dicit p̄s. lxviij. q̄ nō rapuit ſcʒ
x̄ps tunc exſoluebat. Mirabant̄ autē hoīes
poteſtatē magnaz diaboli et eius dominiū
ſuper homines et dicebant illud yſaie. xlix.
nunquid tolletur a forti preda ideſt huāuz
genus a dyaboli poteſtate aut ꝙ captū fue
rit a robuſto ſaluum eſſe poterit. Et Reſpō
det deus ibidem hec dicit dominus equidē
et captiuitas a forti tolletur et quod ablatū
fuerit a robuſto ſaluabitur ſcʒ per x̄pm. Vn̄
ſequitur ibidem quaſi muſto ſanguine ſuo
inebriabuntur et ſciet omnis caro quia ego
dominus ſaluās te redemptor tuus fortis
Jacob. Et confirmatur per dictum ſaluato
ris Johannis. xij. Nūc iudiciū ſcilicet diſcre
tionis eſt mundi nunc princeps huius mū
di eijcietur foras ſcʒ a dominio et poteſtate
tyrannica ſuper homines. Vnde ipſe diabo
lus dicebatur princeps mundi quia dn̄a
tur in hominibus mūdo deditis. et ſicut di
cit paulus ad coloſeñ. ſcd̄o expoliās ſcilicet
x̄ps principatus et poteſtates traduxit confi
denter ideſt dyabolum exterminauit longe
a poteſtate quam habebat. Et ſi queras de
mō quem x̄ps tenuit vt vinceret dyabolum
et eius dominium auferret. Reſpōdetur ꝙ
fuit modꝰ quo piſcis capitur hamo ſub eſca
abſconſo quia volens capere eſcam non vi
dens hamū capitur ab hamo. ſic chriſtꝰ vo
lens preliari cū dyabolo in ſua paſſione ab
ſcondit ſuam fortitudinem ſuam pulchritu
dinem ſuam ſanitatem ſuam dignitatez in
cruce. Cum enim per virtutem fortitudinis
deberet cum dyabolo preliari totam eaz ab
ſcondit tenendo manus fixas et clauatas
in cornibus crucis. Vnde abacuc in tercio
capitulo loquens de cruce chriſti dixit cor
nua ſcilicet crucis in manibus eiꝰ ibi abſcō
dita ē fortitudo eius. et patet fortitudo ſua
ibi in abſcondita: quia per eam vicit fortiſſi
mam mortem et fortiſſimū dyabolū Nā ſe
quitur in illo eodem ante faciē eiꝰ ibit mors
egredietur dyabolus ante pedes eius ſcilicʒ

victus et nudus a ſuo dominio et potentia quam primo tenebat. Abſconderāt em̄ demones laqueos mortis pedibus noſtris in ligno ſcientie boni et mali. Et ideo xp̄s abſcondit eis laqueum. Vn̄ capti ſunt in ligno crucis. Et ideo dixit pſalmiſta veniat illi ſcȝ dyabolo laqueus quem ignorat ei etc̄. Abſcondit etiā in cruce ſuam pulchritudineȝ in turpitudinem cum eſſȝ ſpecioſus forma p̄ filijs hominū pſ̄. xliiij. ibi non erat ei ſpecies nec decor abſconditus vult⁹ ei⁹ et deſpect⁹. Vn̄ nec reputauim⁹ eum yſaie. liij. Abſcōdit tercio ſuam ſanitatem in infirmitate quia vt dicitur yſaie capitulo eodē nos reputauimus eum quaſi leproſum ꝑcuſſuȝ a deo et humiliatum virum dolorum et ſcientem infirmitatem. Abſcondit. iiij. ſuam dignitatē in contemptum et vilitatem quia cuȝ latronibus et homicidis cū iniquis et ſceleratis deputatus eſt: yſa. capitulo eodē cuȝ tamē eſſȝ ſumme dignitatis et excellentie quia ver⁹ de⁹ et ver⁹ homo ſicut fuit declaratū ſupra .i. libro Sic ergo in xp̄i paſſione egreſſus eſt dyabolus victus ante pedes eius ꝑdita poteſtate et dn̄io liberato hoīe ab ei⁹ captiuitate. Et ideo in figura huius legit̄. i. Reguȝ. xvij. q̄ dauid occidit leonē et predam eius tulit ab ore huius leonis. Petebat ꝓpheta liberari dicens ſalua me ex ore leonis pſ̄. xxi. Et in ſignuȝ victorie habite legauit xp̄s humani generis inimicum ſcȝ dyabolū et ſic ante faciem iuit mors. i. dyabolus vict⁹ et ligatus ſicut in triumphis victi ſolent ire ante victorem ligati. Unde apo. xx. Apprehendit draconeȝ ſerpentē antiquū qui eſt dyabolus et ſathanas et ligauit eum per annos mille. i. vſq; ad tempus antichriſti et ponit̄ ibi tempus determinatum pro indeterminato. Et qꝛ tunc reſumet violentā ptātem et exiet per affluentē malignitatem vt mittat populos in erroreȝ. Ideo tunc dicit̄ ſolui. Signuȝ āt manifeſtū perditōis dn̄ij demonū fuit ceſſatio ydolatrie in vniuerſo mūdo ad p̄dicationem xp̄i et apoſtoloꝝ per quaȝ ydolatriaȝ fere vniuerſum orbem captiuū tenebat cum ydolis vt deus coleretur.

De proprietatibus et malicia demonū

Ctaua ꝯſideratio ē de ꝓprietatib⁹ et malicia demonū. Circa primū notatur Job. iiij. Chriſt⁹ aſſinauit tres proprietates p̄cipuas dyaboli. Prima q̄ ē homicida ab initio. quia homo in ſpē humana ponitur per animam Ideo ille magis ꝓprie eſt homicida qui animā interficit ꝑ peccatuȝ mortale q̄ iſte qui interficit corpus ꝑ quod homo conuenit cum brutis hoc aūt fecit dyabolus a principio mundi quia per ſuggeſtionem eius primum peccatū homini contigit et in hoc officio continue perſeuerauit. Secunda proprietas dyaboli ibideȝ eſt q̄ in veritate non ſtetit. i. in debita obedientia ad deum. res enim dicuntur vere inquantuȝ conformātur veritati prime a q̄ veritate deuiauit dyabolus per peccatum ſuꝑbie. Tercia eſt q̄ mendaciū ex ꝓprijs loquitur. i. ex habitu malo in quo eſt obſtinatus idest ſubditur cauſa quia mendax ē et pater eius. i. ipſius mendacij qui em̄ mēdacia ab alijs inuenta ſolum refert mendacia dicit lȝ qui ea facit mēdax dicit̄ et ꝓpter hoc dyabolus dicitur pater mendacij quia primū mendacium adinuenit dicens mulieri Gen̄. iij. nequaq̄ moriemini. Sed eſt difficultas cū ſint mendaces ſi poſſunt demones cōpelli ad dicendum veritatem. Dicit̄ q̄ ſic. Cōpelluntur em̄ fallaces ſpūs ad dicendum veritatem et ſalubria nobis ſicut exēplificat beatus auguſtin⁹. viij. de ciu. dei ca. xxvi. de dolore dmonū qui loq̄bant̄ per homē an̄ xp̄iſti aduentum de ſuis futuris penis apd̄ memorias ſanctorum martyrū quas imminere cernebant. In multis em̄ ait augu. talib⁹ locis torquentur et confitentur et de poſſeſſis hominum corporibus eijciuntur. Sunt et alie viginti due demonum proprietates quarum viginti numerantur in ſecundo libro. ſumme veritatis theologice ſcilicȝ q̄ ſūt ſpiritus impuri humani generis inimici mēte rationales nequicia ſubtiles nocēdi cupidi ꝑ ſuꝑbiā tumidi ſemꝑ in fraude noui immutant ſenſus inquinant effectus vigilātes turbant dormientes per ſomnia inquietant morbos inferunt tempeſtates cōcitāt in angelos lucis ſe transformant ſemper infernū ſuum ſecum portant. In ydolis diuinum cultuȝ ſibi vſurpant ſemꝑ hominis dn̄ari appetunt magice artes per eos fiunt hominis ad exercitiuȝ dantur ſemper fini hominis inſidiantur. hec ibi. Viceſima p̄ria demonuȝ ꝓprietas eſt q̄ ſemper ambulāt in circulo.

Unde pſ. de demonib⁹ ait. In circuitu im-
pij ambulant. Item cum dominus quereret
a ſathan Job. i. Unde venis. Reſpōdit cir
cuiui terram et perambulaui eā ꝙ quadru
pliciter intelligi poteſt primo ſic. Circuiui
terram. i. data eſt mihi vniuerſalis temptā-
di diligentia quia pauci ſunt in quibus nō
habeant locum veſtigia mea. Secūdo ſic ex
poneret dyabolus ſi poſſet inclinari ad ſuū
peccatum cognoſcendum. Circuiui terram
ideſt in hoc me oſtendo remotum a virtute
et obſtinatum in malo quia ſemper ſum in
circumferentia et nunꝙ poſſum venire in li-
neam per quam veniam ad medium quod
eſt virtus. Tercio ſic circuiui terram propter
anxieratem laborum. Unde glo. ſathan la-
borans terrā circuit quia quietus in dei cul
mine ſtare cōtempſit. Quarto ſic circuiui ter
ram propter hoc ꝙ dyabolus ſerpens ē tor
tuoſus. Unde yſa. xxvij. Uiſitabit dn̄s ſup
leuiathan ſerpentem tortuoſum et ſicut mo-
tus circularis ꝙtum eſt de ſe nunꝙ ceſſat ſic
et dyabolus nunꝙ quieſcit et quia ſemp in
circulo eſt ideo nunꝙ rectus ſed magis tor
tuoſus eſt. Recte ergo dicitur de demonib⁹
recte in circuitu impij ambulant. Et ſi q̄ras
qualiter circuit dyabolus. Reſpondit glo.
ſuper illo verbo. i. Petri. v. Circuit querens
quem deuoret dicens. Circuit tanꝙ hoſtis
obſtens muros clauſos explorat an ſit parſ
aliqua murorū minus ſtabilis cui⁹ aditu
ad interiora penetret. Offert oculis formaſ
illicitas et faciles volūtates et viſu deſtruat
caſtitatem. aures per canora temptat et mo-
leat xp̄ianū iniurijs laceſcentibus ad cedē
īſtigat. honores terrenos ꝓmittit vt adimat
celeſtes et cū latenter nō poteſt fallere aptos
addit terrores. in pace ſubdol⁹ in ꝑſecutiōe
violent⁹. ꝯtra quem tm̄ anim⁹ dꝫ eſſe ꝑatus
ad reſiſtendū quantū ille ꝑatus eſt ad repu
gnandū. hec ibi. Uiceſima ſcd̄a demonum
ꝓprietas eſt ꝙ ſunt crudeles immo ſeuiſſi-
mi et ē crudelitas demonis in trib⁹ Primo
in ꝑſidēdo vn̄ yſa. xix. Tradā egyptū in ma
nu demonioꝝ crudeliū Scd̄o demō eſt cru-
delis in puniēdo. ꝓuerbioꝝ. xvij. Semp iur
gia q̄rit mal⁹ angel⁹ aūt crudelis mittet cō
tra eū Tercio ē crudelis in nō miſerēdo. hie
remie. vi. Crudelis ē et nō miſerebit. et. i. pe
tri. v. Aduerſari⁹ veſter tanꝙ leo rugiēs cir
cuit q̄rēs quē deuorat Eſt eīm figuraliter be

ſtia illa de qua dicitur geneſis. xxxvij. Fera
peſſima deuorauit filiū meum ioſeph. mul
te alie ſunt ꝓprietates demonū quas non
ſufficere calamo explicare ideo hec ſufficiāt
ꝓ pn̄ti. Uidendū eſt ergo de ſcd̄o ſcꝫ de ma
licia demonū que q̄druplicitér explicari pōt
Primo demones aliquo mō ſuadūt bonū
ſed nō ꝓpter bonū ſꝫ ꝓpter malū finē vt cū
inſtabilib⁹ hoībus in bonū ſuadēt ingreſſū
religiōis ſcientes ꝙ nō ꝑmanebunt ſꝫ apo-
ſtatabūt. Non aūt talia ſuadēt ſtabilib⁹ ho
minibus in bonū. Scd̄o demonuꝫ malicia
oſtenditur cum decipiūt hominē ſuadendo
malū ſub ſpē boni vt ꝑiurare et iuramentū
falſum facere ꝓ rebus alterius cōſeruandis
Tercio demonum malicia oñdit̄ cuꝫ decipi
unt hominē diſſuadendo bonū tanꝙ noci-
uū vt cū diſſuadet ꝓbo et ſtabili viro ingreſ
ſum religiōis ne de hoc peniteat et egrediēs
confundatur In cuius ꝑſona bernardus ſic
loquens ait Noli inquit precipitanter agere
diu cōſidera diligenter intuere magnum eſt
quod ꝓponis et opus egens magna deli-
beratione. expire ꝙ poſſis amicos ꝯſule ne
poſt facta penitere contingat. Contra cuius
cōſilium bernardus ſubiungit hec eſt ſapiē-
tia mūdi animalis et dyabolica inimica ſa-
lutis ſuffocatrix vite mater tepiditatis eiuſ-
ꝗ ſolet deo vomitum ꝓcurare Cuꝫ eīm ver-
bum dei eſſe nō dubites quid opus eſt deli
beratione vocat te magni conſilij angelus
quid ergo adhuc cōſiliū ꝑſtolaris. quis eīm
ſapientior et fidelior illo ab ore. pueri gebē-
ne eripior et cōſiliū petā amicos ꝯſulat qui
nō legit inimici hoīes domeſtici ei⁹ michee-
vij. Supradicto mō dyabol⁹ malicia ſua a-
liqñ diſſuadat aliquib⁹ orōēꝫ vel elemoſy-
nā ne per hoc incurrant vanā gloriā Quar-
to demonū malicia oſtēdit̄ cū decipiūt ho-
minē diſſuadēdo malū vt ducūt ad penas
aliqñ in tēperātiā in victu et in ſono vt idu-
cāt idiſcretā abſtinētiā ꝙ ē peī⁹: et ſic ei⁹ ma
licia mille nocēdi modos hꝫ. xvi. q. ij. ca. vi
ſis ſep. Rugit aduerſ⁹ hoīes q̄ quidē rugi
tus nihil aliud ē ꝙ ei⁹ volūtas et ardēuſſia
cupiditas nocēdi. Uñ glo. ſup h̄ verbo tāꝙ
leo rugiēs dicit. Sicut rugit⁹ leōis impedit
aures ne aliū ſonū recipiāt. ſic dyabol⁹ fide
liū mentes terrendo vel illiciēdo in gerendo a
via veritatis ne vocem xp̄i audiant auertit.
Et ſi q̄ras nūqd ſēp creſcit malicia diaboli

Ad quod reſpondit doctor ſeraphic⁹ bonauentura in .ij. ſententiaꝝ ꝙ in dyabolo creſcit malicia voluntatis ꝙtum ad vim adminiſtratiuam qua conuertit̃ ad hominē ſꝫ nõ ꝙtum ad contemptiuaꝫ qua eſt ſimplex et auerſus a deo quia ꝙtum ad hanc nõ eſt in ſtatu demerendi. Sed nunquid malicia demonũ aliqua via impediri põt dicit̃ ꝙ ſic. Quadrupliciter em̃ impediri põt. Primo ꝑ terminũ peccati poſitũ a deo. Scḋo per reſiſtentiaꝫ bonoꝝ ſpirituũ hꝫ em̃ angelos vnũ bonum ad cuſtodiã et vnum malum ad exercitiũ. Tercio per liberũ arbitriũ hoĩs nõ cõſentientis quia dyabolus neminē vincit niſi volenteꝫ ab eo vinci. Unde ambroſius de vita beata et ponit̃ .xvi. q. i. ca. non eſt. voluntarium militē elegit ſibi xp̄s voluntariũ ſibi ſeruũ dyabolus acq̃ratur. neminē iugo ſeruitutis aſtrictum poſſidet niſi ſe ei prius peccatoꝝ ere vendiderit. Quarto ꝓpter peccati abbominationem qꝛ demones nobilioris nature deteſtant̃ pctã vilia. Hec ſufficiãt ꝓ p̄ſenti de ꝓprietatib⁹ et malicia demonũ

De bello demonũ poſt aduentũ xp̄i vſqꝫ ad diem iudicij.

Bona cõſideratio eſt de bello demonum poſt xp̄i aduentuꝫ vſqꝫ ad diē iudicij. Unḋ lꝫ demones ꝑdiderãt poteſtatem quã primo ſuꝑ humanũ genus habebant et eoꝝ princeps victus et ligatus vſqꝫ ad p̄finitũ tempus ſit in inferno vt ſupra declaratum eſt cõſideratione .iiij. ꝑmittũtur tñ demones habere cõſilia ſua cũ ſuo principe lucifero et temptare hoies pro coꝝ exercitio et vt iſtud bellum poſſimus intelligere imaginemur eccleſiã fideliuꝫ tñ vnam ciuitatem dei que dicit̃ fidei fortaliciũ vel ciuitas iuſtificationis ſiue bone cõſcientie q̃ duodecim ꝑfectionib⁹ decorat̃. Primo ē in ſitu cõgruenti quia in medio vbi virtus habitat longe ab extremis ſcꝫ vicijs et peccatiſ Secundo eſt pulchra et excellens qꝛ maior pulchritudo hoĩs eſt in bona conſciencia. Tertio eſt in ſecuritate quia nõ timet aduerſa. Quarto eſt ſana qꝛ in bona cõſcientia nõ poteſt habitare infirmitas peccati. Quinto eſt ſituata in loco delectabili quia nunqꝫ eſt vera delectatio vbi non eſt quies conſcientie Sexto eſt in bona diſpoſitione quoniam in circulo edificata eſt per operum perfectioneꝫ Septimo habet concordiam ciuiuꝫ quia ſē per homo in ſtatu iuſtificationis diligit proximum ſuum ſicut ſeipſum. Octauo habēt priuilegium habundãtiam quia non ē ſub lege peccati. Nono quia habent victualium habundantiaꝫ quia nihil ibi deficit vbi gratia habundat. Decimo habet bonum regimen cum voluntas rationis ſibi ſubijcıatur Undecimo ē libera a captiuitate per chriſtũ et etiam quia bona conſciencia non eſt ſub ſeruitute dyaboli. Duodecimo habet amorem et charitatem quod pulchrificat totaꝫ ciuitatem. Iſta eſt illa ciuitas iheruſalē deſcēdens de celo ornata a chriſto ſicut ſpõſa pulchra et excellens vbi ipſe habitat per gratiã de qua apocali .xxi. Huic ciuitati pulcherrime vt fortiſſima eſſet chriſtus poſuit murum antemurale et foſſatum. murus eſt charitas que omnia ſuſtinet hunc cuſtodire debent prelati eccleſie epiſcopi et clerici qui ſtare debent ad portam ciuitatis vt ſi venerit aliquis de pugna dyaboli vulneratus ꝑ peccatum dent ſibi medicinam penitentie et ſi venirent pauperes indigentes tribuant eis de bonis eccleſie quia bona clericoꝝ pauperuꝫ ſunt. Secundo poſuit antemurale ꝙ eſt iuſticia et equitas que ſunt in defenſionem muri et hoc antemurale defendere et cuſtodire debent principeſ chriſtiani qui poſiti ſunt pro iuſticia miniſtranda in mũdo. Unde ſapientie .i. dicitur diligite iuſticiam qui iudicatis terram. Hi etiaꝫ debent ad portas antemurale vt ſi forte inimici venerint et voluerint impugnare murũ cũ fuerint inter murũ et antemurale eos capiēt et faciãt iuſticiã expedientem. Tertio poſuit chriſtus p̄dicte ciuitati foſſatum ꝓfundũ quod eſt humilitaſ Iſtud cuſtodire debent religioſi qui debēt eſſe fundati in vera humilitate et eam omnibus venientibus predicare. Quid dicam de hac ciuitate ſi tales ſunt cuſtodes vere ipſa ē glorioſa et habitãs in cõfidentia ſophonie Scḋo glorioſa ꝙtũ ad pulchritudinē et habitãs in cõfidentia ꝙtũ ad ſua magna fortalicia merito ergo glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. pš. teſte. Talis fuit hec ciuitas in primitiua eccleſia quando ipſis fidelibus erat cor vnum et anima vna vt legitur in actibus: Uidens ergo dyabolus felicitatem et gloriam predicte ciuitatis doluit

vehementer cognoſcēs ꝙ in ea multe anime
liberate a manibus ei⁹ ad ſedes celeſtes vñ
ipſe ceciderat angelorum manibus cū gau
dio ferebantur non curās debellare iudeos
ſaracenos nec hereticos et alios obſtinatos
iuxta dictum gregorij quia illos temtare ne
gligit quos quieto iure ſe poſſidere ſentit.
Cogitauit ꝙ predictam ciuitatem debella-
re poſſet et primo inter cetera excitauit cōtra
eam pſecutionem gentiliū que durauit toto
tempore apoſtoloꝝ et ducentis annis vltra
In qua pſecutione et bello vltra ducenta mi
lia hominum vtriuſcꝫ ſexus pro veritate fi-
dei et zelo ciuitatis iuſtificatōnis ſiue bone
conſciētie martirio coronati ſunt ſicut libro
.i. ꝯſideratōe. iij. articulo. i. i examīe. iij. latiſ
ſime declaratū fuit. In quo bello nihil lu-
cratus eſt dyabolus ſed potius miſerabilr
victus ab illo bello ceſſauit cum per talem
pſecutionem plus multiplicarentur fideles
et fortior efficiebaꝰ ciuitas iuſtificatiōis ve-
re fidei et bone cōſciētie. Suſcitauit etiam
bella hereticoꝝ quoꝝ hereſes per diuerſa cō
ſilia examinate damnate ſunt et plurimi eo
rum igne cremati ſic ꝙ coꝝ in publico nō eſt
vox necꝫ ſonus licet in occulto nimiū ſeuiat
iſta peſtis ſicut ſupra libro. ij. declaratuꝫ eſt
quare cum ſit malicioſiſſimus vt in precedē
ti conſideratione dictum fuit non valēs q̄e
ſcere. Cogitauit ꝯtra predictā ciuitatē aliam
edificare que dicetur ciuitas babylonie. i. cō
fuſionis et dyabolica cuius fundamentum
poſuit cōtemptū dei ſuper quod edificauit.
xij. abuſiones que ſunt princeps iniuſt⁹ ci
nalis adulator miles ſine fide ꝯſiliari⁹ ſine
veritate. cōmiſſarius ſine pietate plat⁹ ſine
charitate. aduocatus de rapacitate. clericus
ignorans. religioſus ſupbus. mercator falſ⁹
Iuuenis ſine verecundia. popul⁹ ſine ami-
citia. murus pdicte ciuitatis dyabolice diciꝰ
animoſitas et diuiſio. Antemurale diciꝰ in
iuſticia et oppſſio. Foſſatū vero diciꝰ ſuper
bia et ambitio et ſic in omnibus iſta ciuitaſ
ꝯtrariaꝰ prime ciuitati. De his duabus ciui
tatibus dicit aug⁹. de ciui. dei. duo amores
fecerūt ſibi duas ciuitates quia vna incipit
a cōtemptu ſui vſcꝫ ad amorem dei. et hec ē
ciuitas iuſtificatiōis. Alia vero incipit a cō
tēptu dei vſcꝫ ad amorē ſui. et hec ē ciuitas
dyaboli et deſtructōis Cū ergo ex diuina p
miſſiōe vidit dyabol⁹ ſe potēciē ad expugnā

dū magna pte pdictā ciuitatē ordinauit ex-
ercitū ſuū in triplici acie In prima poſuit ca
pitaneū ſathan. In ſecundo beelzebub. In
tercio vero mā̄monam. Prim⁹ capitaneus
bellauit et cōtinuo bellat ꝯtra religioſos q̄
cuſtodiunt foſſatū. et pdictus dyabol⁹ por-
tat pro armis ſuis ſuperbiaꝫ ſilationē et am
bitionem cōmittit ergo inter vtroſcꝫ durum
bellum et vulnerati ſunt ac trucidati ſpecia-
liter plurimi religioſi ſi qui fecerunt habitū
humilitatis in corpore et leoneꝫ ſuperbie in
corde. exterius apparent hominibus huileſ
capite in terraꝫ inclinato ſed corde ſunt altio
res celo. Unde vidi temporib⁹ meis duos
religioſos duorum ordinum informatoruꝫ
qui a mundo ſegregati ſancti viri mūdū cō-
temnentes exterius videbantur ſic victos a
demone ꝙ ſua clauſtra relinquentes mun-
danis fauoribus adherentes epi facti ſunt
non vocati ſed vt erumnas fugerent ordinū
ſuoꝝ ꝙ fuit in magnā confuſioneꝫ predicta-
rum religionū et cauſa multarū murmurati
onū. Ipſi vero facti inuerecūdi ac ſi nihil eo
rum ſtatui indecens feciſſent vt ſurdi in omī
bus ptranſibant. Bellat etiam dyabl⁹ cum
alijs religioſis per ambitioneꝫ et intrā vul
nerat eos ambitiōe miſerabili ꝙ cū nō effi-
ciunꝰ plati in ordine inter dei ſeruos viuere
nō ptimmo exeūtes ad alios ſe trāſferūꝫ
vbi poſſunt ſuas ambitiōes implere nō at-
tendētes ꝙ cū ppli xp̄ꝫ voluerūt facere regē
fugit in montē. iohānis. vi. Charitas etiaꝫ
non eſt ambitioſa. i. Coꝛ. xiij. ſup q̄ꝺ dicit
aug⁹. Ocium ſanctū querit charitas verita-
tis negociū ſuū ſuſcepit. neceſſitas charitatiſ
quam ſatanā ſi nullus imponit vacandū
eſt veritati. ſi aūt imponitur ſuſcipienda ē
ppter charitatis neceſſitatē. Alios aūt reli-
gioſos inuenit dyabolus deſiderantes viſi
ones et reuelatōnes et quia raro tale deſide-
rium abſcꝫ radice ſupbie et pſumptōis ſeu
vane curioſitatis inuenit iuſticia dei pmittē
te veniūt in illuſiones et deceptōes dyaboli
per quē modū ſeminat dyabolus in maiori
parte temptationes ſpirituales huius tem-
poris et indicat in corde illorum qui ſunt mi
niſtri antichriſti et ſic cadunt plurimi religio
ſi vulnerati ſuperbia a demonibus. Ea pro
pter fugiendum eſt tale deſiderium ſicut ve-
nenū cū nō cōcedātur viſiones et reuelatōes
vere ppꝛ tale deſideriū ſꝫ ſolū pcedūt ex pu

ra bonitate dei et in aīa exiſtente in magna
huilitate timore et reuerentia et feruēti amo
re dei. Alios aūt religioſos vulnerat et pre
cipitat dyabolus cum in orōnibus quas fa
ciunt ſuſtinent aliquā conſolationē que fun
datur in p̄ſumptiōe ſiue exiſtimatione ſup-
ba ſui ipi⁹ aut inducente ipſos in ambitio-
nem ſui ꝓprij honoris et glorie. Aut in vita
iſta aut in paradiſo cum talis cōſolatio prī-
cipaliter includat ſaturitatem et refectionem
ſue ꝓprie affectiōis. Ex quo ſequit̄ multitu
do maxima peſſimorū viciorum et errorum
et ideo talis cōſolatio fugienda eſt oīno et
ſolū illa eſt ſuſtinenda que ſequit̄ propriaꝫ
cognitionem tui et ꝑfectam ſenſibilitatē tue
nihilitatis et tue imꝑfectionis cum magna
ſubiectōe tue magnitudini et altitudini dei
per altā reuerentiam et cum magno deſide-
rio honoris dei q: in talibus vel ſimilibus
dꝫ fundari talis conſolatio. Cauere etiā ſū
me dñt deuoti religioſi ab omi ſentimēto et
viſiōe q̄tūcūq alta et q̄tūcūq appeat certa
ſi ducat eoꝝ cor in opinionē aut affectōꝫ ꝯtra
aliquem articulꝫ fidei aut ꝯtra bonos mo
res et bonas honeſtates cum ſine dubio ex
parte dyaboli ſint. Hec ē doctrina illius illu
minati et ſancti viri fratris Petri ſcōyo in
quibus ſuis notabilib⁹ de remedijs cōtra
temptationes ſpūales qui fuit vn⁹ de prin
cipalib⁹ reformatorib⁹ ordinis noſtri in hoc
regno caſtelle. O q̄ debilitatum eſt foſſatū
ciuitatis dei et q̄ pauci veri religioſi huīles
inueniūtur in orbe p̄ſentim cū multi cadūt
ex ſimulata ſanctitate que ſecundum hiero-
nimū duplex eſt iniquitas, tales eīn ſepul-
chra dealbata plena ſpurcitia mortuoꝝ nun
cupari debent. Sed licet innumeri cadant et
ꝑeant de foſſato victi a diabolo aliqui tñ ſe
per manēt qui viriliter reſiſtunt quos deus
cognoſcit et reſeruat ꝓ defenſione ſue ciuita
tis dilecte. Sed accedit ſcōa acies bellatorū
dyaboli beelzebub et dat ſcōm p̄lium ante-
murale quoꝝ arma ſunt oppreſſio diſtractio
iniuſticia indignatio et cōmitti t̄ hoc bellꝫ
forte ſic q̄ multi principū et militum inuēti
ſunt vulnerati in capitibus noīa vulneꝝ ab
armis dyaboli nuncupant̄ oppſſio pplorū
deſtructio, impotētū. Iniuſticia et indigna-
tio de talibus principibus et militib⁹ dicit̄
ezech. xxij. ca. principes eius in medio eius
quaſi lupi rapientes p̄dam: ad effundēdꝫ
ſanguinem et ad perdendas aīas et ſic ante
murale iuſticie et equitatis rūpitur q: vigi-
les ſcꝫ curiales et conſiliarij dormiunt non
vigilant ꝓ bono ciuitatis ſꝫ ꝓ bono ꝓprio
conſulendo principibus iniuſticias oppſſio
nes adulendo eis et laudando eoꝝ maluꝫ
regimen. De talib⁹ principib⁹ dicit dñs per
ꝓphetam oſee. viij: Ipſi regnauerūt et non
ex me: principes extiterūt et nō cognoui coſ
vere iſto tempore magnam victoriā et gran
dam p̄dam de principibus et militibus re-
portat dyabolus. Cū vix inueniatur qui nō
ſtudeat tyrannice p̄ſidere potius q̄ recte in
ſuo regimine facere. Nec querūt iam princi
pes cōſiliarios virtuoſos et honeſtos ſꝫ ho
mines vulpinos aſtutiſſimos et fraudulen
tos quibus poſſint ſuas militias et tyrān-
des colorare ꝑ adiuēt iōes dyabolicas exq̄
ſitas cū quibus captiuati a diabolo ꝑibunt
ſine fine. Iaꝫ vicarius xp̄i nihil fere poteſt
in eccleſijs ꝓuidere niſi quod pricipib⁹ pla
cet et ſic ſepe ꝓuidentur de dignitatib⁹ et bñ
ficijs eccleſie viri inſipiētes viri ſcelerati. ꝑ-
uuli lactantes et qui nōdum a materno vte
ro exierunt. Sic ergo antemurale ciuitatis
iuſtificationis quaſi totū videtur diruptꝫ
et expugnatum per demones licet aliquos
deus ſuo occulto iudicio ſemꝑ reſeruet in
quibus ſeruetur veritas iuſtificationis qui
ita pauciſſimi ſunt q̄ in tanta multitudine
maloꝝ nō apparent ſemper tñ ad numerum
vij. reſeruant̄. Iuxta illud. iij. Reg. xix: reſer
uaui mihi in iſrael ſeptem milia viroꝝ q̄
nō curuauerūt genua añ baal. ꝑ q̄s itelligū
tur viri fideles ſeptem donis ſpiritusſancti
pulchriformiter illuſtrati qui nō curuāt ge
nua dyabolo bellatori per cōſenſum. Acce
dat ergo tercia acies demonum bellatorum
volentes murū capere violenter ſed nō poſ
ſunt quia vt dictum eſt murus eſt caritas q̄
fortiſſima eſt. caritas eīn nū q̄ excidit Coꝝ.
xiij. quod videns capitane⁹ hui⁹ aciei qui
mammona dicitur triumphare de cuſtodi-
bus muri armauit milites ſuos fortiſſimis
armis auaritie et ſymonie et cum murus
nimiū āguſtiaretur venerūt prelati nō pau
ci ad parlamentum cum mammona et reſca
tati ſunt. Dic mihi quis eſt in eccleſia q̄
non ſit reſcatat⁹ per mām̄ona vis tu aliq̄d
in ecctia opꝫ q̄ primo roget ꝓ te mām̄ona
vis epān habeas ꝓ te aduocatū mām̄onā

quia a maiori vſq; ad minorez omnes aua-
ricie ſtudent et a propheta vſq; ad ſacerdo-
tem cuncti faciunt dolum. Iere. vi. Iā nihil
valent electiones canonice in eccleſijs cathe-
dralibus ſed fauor et pecunia: nihil ſcientia
et ſancta vita ſz aſtuta mãmone malicia et
ſic ruptus eſt murus ciuitatis iuſtificatiōis
pro magna parte et multi vigilantes occiſi
ſunt quia non vigilant illi tales propter cu-
ram animaz ſed burſaz. Ideo dicit bernar-
dus quem dabis de numero platoz qui nō
magis ſtudeat burſas euacuendis q̄ vicijs
extirpandis. plus ſtudēt in ſalmone q̄ in
ſalomone. Merito ergo de his conqueritur
dñs Ezechi. xxij. Sacerdotes eius cōtēpſe-
runt legem meam polluerūt ſanctuaria mea
inter ſanctum et pphanum non habuerunt
diſtantiam et inter pollutum et munduz nō
intellexerunt et a ſabbatis meis auerterunt
oculos ſuos et coinquinabar in medio illo-
rum. Rupto ergo muro et peremptis talibꝰ
cuſtodibus iniquis ex vulneribus auaricie
et ſymonie ingrediuntur demones ciuitatez
ſanctificationis et occidunt filios ſcz cogita-
tiones eoz capiunt mulieres affectiones et
viros ſcz conſenſus quos captiuos in dam-
nationem ppetuam abyſſi infernalis dedu-
cunt pro magna parte et ciuitatem ignibus
exponunt vt non remaneat lapis ſuper lapi-
dem quia quaſi nihil iuſticie nihil humilita-
tis nihil charitatis remanet in illa ciuitate.
Sic ergo incenderunt electam ciuitatem ſan-
ctitatis et deſertas fecerunt vias ipſius eccle-
ſiaſtici. xlix. hanc deſolationem preuidens
ſaluator noſter dolens de talium aiarū dā-
natione ſuo ſanguine redemptaz fleuit ſup
illam ſcz ciuitatez iuſtificationis quaſi ei di-
ceret o ciuitas mea dilecta o ſpiritualis ha-
bitatio mea q̄s te ſic deſtruxit q̄s te in abyſ-
ſum merſit o ciuitas melꝰ tibi fuiſſet nunq̄
fuiſſe vbi ſunt muri charitatis vbi eſt ante-
murale iuſticie vbi eſt foſſatum humilitatis
vbi ſunt tui prelati charitatiui vbi principes
iuſti vbi ſunt humiles religioſi omnia ſub-
merſa ſunt. et quis poterit continere lachry-
mas ſi cum deuotione voluerit contemplari
quot anime pereunt religioſorum quot ani-
me principum quot anime prelatoruz quot
anime ſubditorum ſub vtroq; brachio ex eo-
rum malo exemplo et regimine vel illis. Sz
licet quaſi. vij. numeri in hoc demonuz bel-
lo cadent religioſi principes et milites pre-
lati ac eccleſiaſtici ſubditi etiā ſub vtroq; bra-
chio ſemper tamen manent aliqui in quibus
ſaluatur veritas fidei et iuſtificatio bone cō-
ſcientie. et ſi non niſi duo viri fideles rema-
nerent in mundo in eis ſaluaretur eccleſia q̄
eſt vnitas fideliū charitatis. vinculo aduna-
ta. non eſt autem dubitandum quin aliqui
tales ſint in mundo. quia ſecundū criſoſto-
mū iuſti ſunt in mundo ſicut medulla in ar-
bore qua deficiente deficit ſeu perit arbor er-
go ſi non eſſent aliqui iuſti periret mundus
fluctuat ergo nauicula petri ſed non mergit
bellorū turbinibus quibuſcunq; quia por-
te inferi. i. demonum furie non preualebunt
aduerſus eam cum ſit turris fortitudinis a
facie inimici. Et attente intuedū eſt q̄ iſtud
bellum dyaboli nunq̄ ceſſat immo ꝯtinuo
creſcit et aggrauatur. Unde dicit yſidorꝰ li-
bro. i. de ſummo bono q̄ quāto ppinquiꝰ
finem mundi dyabolus videt tanto crude-
lius perſecutiōnes exercet vt qui ſe continuo
damnādum conſpicit ſocios ſibi multipli-
cat cum quibus gehenne ignibus addicat.
Reſumptis ergo viribꝰ et captis armis xpi-
ane milicie de quibus ſupra libro. i. conſide-
ratione. i. dictum fuit vigilandum eſt et viri-
liter pugnandum cum demonibus quia vt
dicit apoſtolus ephe. vi. non eſt nobis col-
luctatio aduerſus carnem et ſanguinez. i. ad-
uerſus homines qui ſunt caro et ſanguis et
per conſequens viſibiles ſed aduerſus prin-
cipes et poteſtates. i. demones qui ſunt ho-
ſtes inuiſibiles. et dicit principes et poteſta-
tes quia angelorum ordines non ſoluz ſūt
per gratiam ſed etiam per naturam. et ſic de
ſingulis ordinibus ceciderunt aliqui in qui-
bus naturalia permanſerunt integra vt dicit
dyoniſius et inferiores obediunt ſuperiori-
bus vt poſſint nocere hominibus et per pri-
cipes et poteſtates intelligūtur alij ordines
demonuz. Sequitur aduerſus mundi recto-
res. hic nomine mundi non intelligitur vni-
uerſitas creaturarum que non regitur a de-
monibus ſed a deo et angelis ſibi miniſtrā-
tibus ſed intelligitur vniuerſitas malorum
hominum ſic dicitur Ioh. i. mundus eum
nō cognouit qui p demones regūtur iniquā-
tum per eos ad peccata mouētur propter qd
ſubditur ad declarationem huiuſmodi intel-
lectus tenebrarum haruz dicuntur eni mali

homies tenebre quia ſunt inuoluti tenebris ignorantie et culpe contra ſpiritualia nequi tie.i.contra ſpiritus neq̄ ſiue malignos qđ dicitur ad oſtendendum ꝙ per rectores mū di hic demones intelliguntur in celeſtibus ideſt in hoc aere caliginoſo ꝙ frequenter in ſcriptura celū nominatur in quo demones habitant vſq ad iudiciū vt ſupra.dictū fuit propter quod etiam aues celi nominant. Ma.xiij.vbi dicit ꝙ aues celi comederūt ſe men quod cecidit ſecus viam. Sic exponit predictum verbum Nicolaus de lira ſuper epiſtolā ad Ephe.propterea accipite arma turam dei ſcilicet virtutum vt predictum eſt vt poſſitis reſiſtere inſultibus demonum in die mala.i.in preſenti vita vbi imminet tem ptationum pugna vſq ad diem iudicij que etiam erit dies mala malis et amara valde Unde et iohannes papa ſcribens yſaac Sy racuſano epiſcopo.xvi.q.ij.capitu. viſis de aſtucia dyaboli et bello contra eccleſiam ca tholicam ac de munitione noſtra dicit ſic. nec ignoramus aſtuciam eius conatur nan ꝙ a principio ruine ſue vnitatem eccleſie re ſcindere charitatem vulnerare ſanctorum o perum dulcedinem inuidie felle inficere et oī bus modis humanum genus peruertere ac perturbare. Dolet enī ſatis et erubeſcit cha ritatem quam in celo nequiuit habere: ho mines conſtantes ex lutea materia in terra tenere. Unde oportet quantum fragilitati noſtre conceditur vt omnes aditus nocendi eius verſucie muniamus ne mors ingredia tur per portas noſtras. Hec ibi.

De diuerſitate demonum et ſi poſſunt hē re ſpiritus familiares.

Decima conſideratio eſt de diuerſita te demonū et ſi poſſunt habere ſpi ritus familiares Pro declaratione primi notandum eſt ꝙ ſicut boni angeli ſūt diſtincti in nouem ordinibus et cū eis aīe ſancte ſic etiam demones quia a nouem or dinibus ceciderunt ſunt diſtīcti in nouē or dinibus et cum eis anime damnate. Et illi demones qui erāt altiores hierarchie facti ſunt peiores et inferiores in meridionali p te quorum preſidentem vocauit dauid de monem meridianum. Eſt autem vox com munis multorum ꝙ ſunt.x.differētie demo num quidam dicuntur fata. Alij dicuntur vulgariter duen de cauſa. Alij dicuntur in cubi et ſuccubi. Alij faciunt prelia. Alij co medunt et bibunt cum hominibus apparēt in ſomnis Alij vt dicunt fiūt ſpermate et ex odore viri et mulieris cum coniungātur vel ex radijs planetarum. Alij ſunt maſculi et femine. Aliqui ſunt mundi et aliqui immū di. Alij illudunt viros et feminas qui ſur gume ſiue bruxe vulgariter nuncupantur. Multi aſſerunt ſe talia vidiſſe et quaſi tenēt quaſi certa ſed quid veritatis contineat con ſequenter declarabitur.

De fato.

Rima differentia demonū eſt de fatis voluerunt quidam ſimplices dicere ꝙ fata ſunt quedam femine quas dant ſpiritus ſuper creaturam nouiter natā Unde et ſeneca tragedia prima in cho ro primo loquitur de eis quaſi de quibuſ dā ſororibus ſiue deis que ſic diſponunt vi tam humanam ꝙ nullus poteſt pertranſire ordinem ab eis diſpoſitum ſic dicens.dura peragūt penſa ſorores nec ſua retro fila reuol uunt ad gens hominum fertur rapidum ob uia fatis incerta ſui. Sequitur certo veniunt ordine parce.i.ſorores ille que diſponunt vi tam humanam nulli iuſſo ceſſare licet nulli ſcriptum proferre dicet. ꝙ autem fata ſint ta les femine vel dee diſponentes vitā huma nam error eſt. Unde dicit auguſtinus ſuper Joha.ſermone tercio qui edificantur ad cre denda fata ſcilicet talia fiunt corda corū fa tua. Et ſecundum veritatem ſi alicui nomē fati tribuatur nulli niſi voluntati dei tribuē dum eſt ſecundum aug.v.de ciuitate dei. ca pitulo.viij.quia ille ſummus deus optime et veriſſime creditur cuncta ſcire ante ꝙ fiant et nihil inordinatum relinquere. Quia ergo diuina voluntate cuncta diſponuntur cū ſit prima regula in contingentibus ideo fatū non mulieres non dee non vis poſitiōis ſy derum ſed diuina voluntas fatum appella bitur. Unde fatum iſto modo dicitur a for faris et ſic fatum dicitur quicquid deus fat. Si plura vis videre de fato et fortuna ac di uina prouidentia vide in dyalogo fortune libro.i.capitulo.ix.vbi latiſſime de hac ma

teria locutus ſum. Sed quid dicendū eſt ad
illos qui dicunt ſe talia fata vidiſſe. Reſpō
detur ꝙ ſi talia accidant non femine ſed de-
mones ſunt qui nolunt imitari et deridere il
lud ꝙ deus dixit per angeluꝫ abrahe de na-
tiuitate yſaac. et illud quod dixit angelꝰ ma
tri ſampſon et illud quod dixit angelus za-
charie patri iohannis baptiſte et quod dixit
angelus marie virgini de chriſto anteꝙ̄ cō
ciperet

Secunda differentia demonū.

Secunda differentia demonum eſt
illorum qui dicuntur duen de caſa.
Experiuntur ſepe homīes de nocte
in domibus ſuis vigilātes in lectis ſuis ꝙ
ambulat aliquis per domum mutando frā
gēdo res aliquas ictus magnos dādo ſpe-
cialiter in vaſis vinarijs amouendo etiam
capitibus hominum būreta ſua et tollendo
omnes rupas quas in lectis ſuper ſe habet
in quorum aliquibus ego expertus ſum.
Cum enim iuuenis eſſem et iacerem in qua
dam domo quadrata cuius ſolū vnica erat
porta ab intus bene clauſa cum alijs tribus
ſocijs in eodem lecto. ecce ſubito in tempe-
ſtate noctis ſilentio audiuimus extra portā
quaſi ſonū quē apothecarij faciunt in mor-
tariolis crecis in fracturam ſpecierum euigi-
lantes ergo et mirantes quid hoc eſſe poſſet
tali horā ceſſauit modicuꝫ ſonus ille et poſt
paululum ſenſibiliter audiuimus intra do-
mum ſub menſa quadam que ibi erat ſub
qua manſerat cophinus quidem quaſi ple-
nus nouis nucibus et tantus ibidem ſentie
batur a nobis ſonitus nucum confractaruꝫ
ac ſi ibidem plurimi porci groſolantes nu-
ceſꝗ confrangentes ambularent de quo nō
modicum ſtupefacti eramus cum ianua op
time ab intus eſſet clauſa et nullus aliꝰ eſſet
ingreſſus Poſt paululum vero ceſſante ſo-
nitu illo in angulo p̄dicte quadre nobis op
poſito. ſubito apparuit quidaꝫ paruus ſplē
dor et nunꝙ̄ amplius vidimus nec aliquid
ſentimus. Quidam autem ex ſocijs qui ma
ioris etatis erat et vir ſatis peritus dixit no
bis ꝙ non timeremus quia erat quidaꝫ ſpi
ritus malus nobilis ierarchie qui alia ma-
la non operabatur niſi ludos illos ſed die
facto nuces ſicut dimiſimus inuenimus fa

ciunt etiam luctam cuꝫ hominibus et plura
alia aliquibus pauoroſa et ſecundum veri-
tatem tales non ſunt homines nec mulieres
ſed ſunt quidam demones qui volunt deri
dere homines volentes imitari angelum q̄
luctatus eſt cum iacob et angelum qui locu-
tus eſt cum moyſe et angelū quem vidit io
ſue in campo iherico et licet multa damna
de nocte in domibus videantur egiſſe nihil
tamē damni de die reperitur nec res aliqua
mutata de loco ſuo ſed quelibet in ſuo ordi
ne ſicut primo erat. Eſt ergo illuſio quedaꝫ
talium demonum deriſorum que ad nihil
aliud extendi poteſt niſi ad talem hominuꝫ
deriſionem.

Tercia demonū differētia eſt.

Tercia differentia eſt quorundaꝫ de
monum qui incubi et ſuccubi nun-
cupantur qui homines generare di
cuntur tales enim demones in ſpecie homi-
num virorum aliquo modo. Aliquando in
cubunt feminis et aliquando in ſpecie femi
narum ſuccumbunt viris. Quomodo auteꝫ
talis generatio efficiatur declarat doctor ſe-
raphicus bonauentura ſuper ſecundum ſen
tentiarum in ſcripto ſuo. dicēs ꝙ in actu ge
nerationis ſunt duo ſcilicet ſeminis decisi cō-
ſtitutio ſecundum neruos et virtutes calorū
talis ſpeciei competentes et ſic eſt ſolius il-
lius cui dedit deus vim generatiuam vel ꝓ
pagatiuam et hoc nullo modo competit de
monibus aſſumentibus corpus. Itē eſt ibi
ſeminis perfecti tranſfuſio et tranſfuſi ſuſce-
ptio et hoc poteſt competere demonibus.
Primo enim demones ſuccumbunt viris in
ſpecie mulieris et ex eis ſemen pollutionis ſuſ
cipiunt et quadam ſagacitate nature ipſum
ſemen in ſua virtute cuſtodiūt et poſtmodū
deo permittente fiunt incubi et in vaſa mu-
lieris tranſfundunt ex qua tranſfuſione ho
mines generari poſſunt non tamen ſic gene
rati ſunt filij demonum ſed homīs. Hec ille
Iſto modo fertur generatuꝫ fuiſſe merlinū.
Unde legitur in hyſtorijs brittannorum ꝙ
rex hortegeris qui britanniam regebat totiꝰ
inſule in ſe odia conſiderans. Inito cōſilio
cum ſapientibus quid agere deberet ad tu-
tamen ſui iuſſit cōuenire artifices qui et ca-
ſtrum fortiſſimum fabricarent. ſed cum opꝰ

terra abſorberet ſuaſum eſt ei a magis et cõiectoribus vt hominem ſine patre natũ quereret et eius ſanguine lapides et cemẽta aſpergi preciperet et ſic ſuum edificium ſtare poſſet. Queritur ergo merlinus qui illis temporibus natus erat cuius ortus traditur fuiſſe modo ſuſcripto. Quidaʒ eni dicũt eũ fuiſſe filium cuiuſdam monialis filie cuiuſdaʒ regis que clementia vocabatur. Richard⁹ vero dicit eam non fuiſſe monialeʒ ſed dicit ꝙ inter moniales nutrita fuit in eccleſia beati petri de vrbe caermadim Huic autem demõ apparebat in ſpẽ pulcherrimi iuuenis quaʒ ſepius alloquens deoſculabatur tandem cã cognoſcens grauidam dereliquit. Cũqꝫ huius facti noticia ad predictum regem hortegernum perueniſſet ſtupefactus rex a magis perquirit vtrum hoc poſſibile videretur qui reſpõderunt ꝙ ſic quia philoſophoꝝ hyſtorie hec affirmant. Refert eniʒ apoleius inter lunam et terram eſſe demones incubos certa quod nec beatus auguſtin⁹ diſcordat vt in .xv. libro de ciuitate dei patet Hic merlin⁹ a nuncijs regis requiſitus cũ inuentus fuiſſet coram rege cum matre adducitur. Qui regem interrogauit cur ipſe cum matre ſua vocati fuiſſent. Cui rex cauſam vocatiõis aperuit dixit quoqꝫ ꝙ vnum caſtrum ſeu turrim edificari mandauerat ſed fundamenta in loco firmari non poterant quia quicq̇d in die edificabatur in nocte totum abſorbebatur. Cumqꝫ magi et coniectores de cauſa requiſiti fuiſſent. Reſponderunt nullo mõ poſſe in loco fundamenta firmari niſi inueniatur homo ſine patre cuius ſanguine lapides et cementa aſpergantur tu autem diceris eſſe talis et propter hoc te perquiri fecimus. Ad que verba merlinus reſpõdit dicens magos et coniectores fuiſſe mentitos cauſamqꝫ aperuit propter quam non poterant firmari fundamenta aſſeruit quoqꝫ ſtagnuʒ ſub fundamento eſſe ꝙ totum quod ſtruitur abſorbet Queritur ergo fodiendo et ſic inuenitur.

Tunc mandat merlinus euacuari ſtagnum per riuos et incepit tunc aperire myſteriũ futurorum ſicut plenius continet̃ in collectatione hyſtoriarum fratris iohannis de podio. Non ergo ſecundum ea que ſupradicta ſunt mirandum eſt ſi ſic homines generent̃ per demones incubos et ſuccubos lꝫ iſtud raro inueniatur. frequenter tamen experiuntur alique femine etiaʒ deo dedite et nimiuʒ deuote tales demones ad ſe venientes qui eas vigilantes a lectis extrahunt vel orãtes amplexantur et quadaʒ dulcedine ſomni ſoporate euigilantes inueniũt ſe pollutas ac ſi cum viris miſcerentur nec remedium ſe habere poſſe dicunt niſi ſolum cum ligno vere crucis xp̄i in cuius preſentia accedere nõ poſſunt tales demones ſicut iſtis temporibus experte ſunt que hoc bello tribulantur. De viro etiam quodaʒ deuoto audiui ꝙ ſemel cum eſſet in oratione ſenciebat in aere quandam dulcedinem cãtus venire ad ſe qua appropinquante ſoporabatur et euigilans inueniebat ſe pollutuʒ. Plura alia de iſtis ſpiritibus accidunt que longum eſſent enarrare. tales enim demones volunt deridere homines et volunt imitari angelos qui loquebantur cum daniele et cum zacharia. et cum ſancto iohanne qui quaſi ſemper erant cum eis in cubiculo ſuarum habitationum.

Qualiter demones videntur facere p̄lia:

Uaria differentia eſt aliquoruʒ demonum qui vigilantibus per vias apparent quaſi exercitus magni cũ magnis tumultibus incedere videt̃ur et vulgo dicitur hueſta antiqua. Aliquando etiã videtur facere prelia magna tales enim volunt imitari prelia regis ſennacherib et conſtantini et alia multa de quib⁹ ſupra libro. iiij. conſideratione. ix. dictum eſt. In quib⁹ ipſi lucrati ſunt non paruam multitudinem animarum.

Quomodo demones in forma humana videntur comedere.

Uinta differentia eſt aliquorum demonuʒ qui inter homines ſe apparent comedentes et bibentes quaſi aſſociantes ſe eis Tales volũt deridere homines et volũt imitari angelos qui cũ abraham comederunt et per viaʒ fuerũt et raphaelem angelum qui ſocius fuit thobie iunioris qui cum eo comedere et bibere videbat̃. et xp̄m qui ſociatus eſt per viam lucaʒ et cleophbam et ad menſam cum eis fuit. Unde legitur in vita beati germani qui cum predicer⁹

ſanctus quadam nocte hoſpitatus fuiſſ3 in vna domo et poſt cenam menſa iteru3 pare tur admiratus queſiuit ab hoſpitib⁹ cur de nuo menſa pararetur qui cum dicerent ꝙ bo nis illis viris et mulieribus que nocte ince dunt prepararēt. nocte illa ſtatuit ſanct⁹ ger manus vigilare. et ecce vidit multitudinem demonum ad menſam in formis virorum et mulierum venientem qui eis precipiens ne abirent cunctos de familia excitauit et q̄ ſiuit ſi perſonas illas cognoſcerent. qui cu3 omnes vicinos et vicinas dicerēt eſſe miſit ad domos ſingulorum et ecce in ſuis lectu lis ſunt inuenti adiurati ergo per ſanctū ger manu3 demones ſe eſſe demones dixerunt qui ſic homines illudebant.

Quomō in ſomnis terrent homines.

Sexta differētia dmonū eſt eoꝝ qui in ſōnis hominibus apparent eos inq̄e tantes diuerſis modis ſomniorum terrent etiam dormientes intantum vt euigi lans homo ſentiat ſe totum horribilitatum et alteratum ex preſentia ſpiritus maligni. Unde iob. iiij. In horrore viſionis noctur ne quomō ſolet ſopor occupare homies pa uor tenuit me et tremor et omnia oſſa mea perterrita ſunt. et cū ſpiritus me preſente trā ſirent inhorruerunt pili carnis mee. nec miꝛ quia magnum pauorem et tremorem ſequi tur pilorum erectio et ſi hoc ſequatur ad preſentiam ſpiritus boni cuiuſmodi erat iſte qui iob apparuit et terruit multo fortius ſpiritus malus terrorem et pauore3 inducet Quomō enim ſit ſpiritus malus ſignum ē ꝙ cum homines ſic euigilant et nomē ihes⁹ cum deuocione ſemel nominat facto ſigna culo crucis ſecuratur stati3 animus a tali al teratione demone fugato. tales enim demo nes volunt deridere homiēs et appetūt imi tari qui apparuerunt in ſomnis prophetis. et ioſep ſpōſo virginis ac alijs plurib⁹ ſctis

Demonum eorum qui generantur ex cō iunctione viri et mulieris.

Septima differentia demonum eſt ſecundum aliquos inſipientes qui dicere voluerūt ꝙ ſunt aliqui demo nes ſiue ſpiritus qui fiunt odore aeris cum homo accedit ad mulierem et ꝙ aliqui etiā fiunt ex radijs planetarum cum mutuo rep cutiuntur. Et dicunt ꝙ illi qui meliores ſūt veniunt in ſomnijs hominibus et faciūt ꝙ ſomnient. ꝙ dormiunt cu3 mulieribus et re cipiunt illud ſemen ex quo nouiter efficiatur vnus ſpiritus. que omnia ſunt falſa et erro nea. cum a principio facti ſint omnes ange li ſiue boni ſiue mali nec facta fuit creatio a licuius maligni ſpiritus poſt ꝙ ceciderunt a celo ſicut nec poſtea creatus eſt aliquis bo nus angelus.

Quō apparent in ſpē maſculi vel femine

Octaua differentia demonū eſt eoꝝ qui in ſpecie virorum et feminaru3 apparent qui ſecundum veritatem nec ſunt maſculi nec femine. Uerūtamē ali quibus eorum placet plus ſocietas viroru3 et alijs mulierum. Et cauſa huius diuerſi tatis et ſecundū diſpoſitōes diuerſas quas inuenerunt in viris vel feminis ad ſuas de ceptiones credendum ſicut legimus de eua et phitoniſſa et pluribus alijs mulieribus cum quibus dyabolus lucratus eſt multu3 Et ideo tales demones adheſerunt mulieri bus. et nō adheſerūt helye. nec ſamueli. nec nathan. nec heliſeo nec alijs plurib⁹ ſanctis ꝑpter quos ipſi perdiderunt multitudinem animarum. nec tales demones adheſerunt virgini marie nec ſuſanne. nec ſancte lucie. margarethe katherine. nec alijs plurib⁹ vir ginib⁹ et feminis ſanctis. ꝑpter quas mul tum demones perdiderunt. Unde iſto mō plus dyabolus quieſcebat cum egea ꝙ cū vxore ſua maximilla et plus cum daciano ꝙ cum vxore ſua alexandra et plus cū ma xētio ꝙ cū vxore ſua et ſic de pluribus alijs

Quō dicuntur mundi et immūdi.

Nona differentia demonum eſt eoꝝ qui mundi et immundi dicuntur. Unde et luce. xi. ſaluator dixit. Cū immūdus ſpūs exierit ab homine etc̄. Dicit autem ſpūs immūd⁹ ꝑpter tria. Primo ꝓ pter immundiciam proprie iniquitatis. eze chielis. xxviij. repleta ſunt interiora tua ini quitate et peccaſti. ſ. peccato ſuperbie et ceci te de mōte ſancto dei. i. de celo empireo tā ꝙ

leproſum. Secundo propter immundiciam
ſuggeſtionis quia feda et immunda ſugge
rit. eſt. n. dyabolus ad modū leproſi. qui ſta
tim inficit cor humanum cum ſe ei applicat
per conſenſuȝ. Ideo orat eccleſia in collecta
Da q̄ſum⁹ dñe populo tuo dyabolica vita
re contagia. Tercio dicitur immūdus ꝓpter
immundiciam habitatōnis quia non habi
tat niſi in ĩmundo loco. i. in exiſtente in pec
cato mortali. Ad ſimilitudinem vppupe q̄
nidificat in ſtercore Unde demones dicunt
dño Math. viij. ſi eijcis nos hinc mitte nos
in gregem porcorum. Aduertendum tamē
ꝙ proprie dyabolus habitat in ypocritis:
Luce. xi. et ingreſſi habitāt ibi. ſedet in aua
ris diuitibus. ps ſedet in inſidijs cum diui
tibus. dormit in voluptuoſis. Job. xl. ſub
vmbra dormit. regnat autē in ſuperbis iob
xli. ipſe rex ſuper filios ſuperbie. Aliqui eo
rum dicuntur mundi ꝙ ſic intelligendum ē
ꝙ illi demones qui fuerunt de altiori ordīe
volunt plus decipere limpidiores et purio
res creaturas ſicut patet de lucifero qui tem
ptauit primum hominem et xp̄m in deſerto
et ſic de pluribus alijs ſanctis. Unde alexā
der papa. iij. q. i. ca. nulli dicit diabolus nō
ceſſat circuire querens quem deuoret et que
rere quos ex fidelibus perdat. et maxime il
los quos ardentiores in ſeruicio ſaluatoris
eiuſ familiariores inuenerit et intantum de
ſiderat impugnare ſeruos dei mūdos et ſā
ctos ꝙ non ſolum vnus mittitur ꝯtra vnuȝ
ſed ſepe plurimi. Unde in cronicis minorū
legitur ꝙ cum ſemel demones tempore btī
franciſci congregarentur cuȝ principe ſuo vt
deliberarent. quomō poſſent ordinē ſancti
franciſci nouiter incipientem deſtruere ſeptē
milia demonum fuerunt electi ꝯtra quinꝙ
fratres quos beatus franciſcus ad vnuȝ he
remitoriū deſtinauerat vt illos a mundicia
vite contemptu mundi et vera humilitate a
uerterent quia ergo tales demones plus ſe
quuntur homines mūdos et ſanctos. Ideo
de noīatione extrinſeca demones mūdi ap
pellare poſſunt licet in ſe immūdiſſimi ſint
peccatis vt dictum eſt. Demones vero infe
rioris ordinis licet non poſſunt decipere ꝑ
ſonas altioris vite. placet tamen eis cū im
mundi efficiuntur et turpes in peccatis pre
ſertim delectantur demones cum auertant
aliqueȝ a vera fide iheſu xp̄i dñi noſtri qꝛ de
alijs virtutibus parū curāt ſine fide. Ideo
dicitur prima petri. v. cui reſiſtite fortes in fi
de. Sobrij ergo eſtote et vigilate.

Quomō illudūt feminas que bruxe vel
xurguie nuncupantur:

Decima differentia demonū eſt eoꝝ
qui decipiunt mulieres aliquas ve
tulas maledictas que xurgumine
ſiue bruxe nuncupantur. Sciendum ergo ē
ꝙ ſunt quedā male gentes viri et mulieres
apoſtate in fide et heretice creature et falſe
qui ſeipſos dant voluntarie dyabolo et dy
abolus recipit eos et dat eis ꝙ per ſuas ar
tes falſas eis appareat ꝙ ambulant duccu
tes leucas. et ꝙ rediunt in ſpacium. iiij. vel
quinꝙ horarum. et ꝙ deſtruunt creaturas
ſugentes ſanguinem eorū et ꝙ faciunt alia
maleficia que volunt ſecundum diaboli vo
luntateȝ ꝙ eſt eis et illis qui eis credūt ma
gna deceptio et illuſio dyaboli Ueritas aūt
huius facti eſt ꝙ quando iſte male perſone
volunt vti his peſſimis fictionibus ꝯſecrāt
ſe cum verbis et vnctōnibus diabolo. et ſta
tim dyabolus recipit eos in opere ſuo et ac
cipit figuram eaꝝ et fantaſiā cuiuſlibet eaꝝ
ducitꝙ illas per illa loca per que deſidera
bant corpora vero earum remanent ſine ali
qua ſenſibilitate et cooperit illa dyabol⁹ vm
bra ſua ita ꝙ nullus illa videre poſſit. et cuȝ
dyabolus videt in fantaſijs eaꝝ. ꝙ impleue
rant que volebant non amouendo ad earū
fantaſijs diabolicas fantaſias que viderūt
reducit illas imaginationes coniūgens cuȝ
ſuis ꝓprijs motibus et corporibus et tollit
vmbram ſuam deſuper corporibus earum
et ſtatim videre poſſunt exiſtentia tamen il
lorum nunꝙ ab illo loco abſens fuit ſed ſo
lum actio cum ydolo et fantaſia fuerunt il
lis rebus que dyabolus eis preſentauit et
que fecit pro quolibet eoꝝ. et ꝙ hoc facit dy
abolus nō eſt mirū qꝛ illa operat̄ vt decipi
at miſeras aīas volēs imitari ea que deus
veriſſime per angelos bonos fecit. ſicut qñ
ꝯduxit abacuc ꝓphetā per capillū de iudea
in babylonē realiter cū ſua preſentiali exiſtē
tia et actōne. Sȝ ꝙ dyabolus habeat ptātē
mutandi exiſtentiā alicui⁹ creature nec face
re ꝙ tranſeat vnū corpus ꝑ aliud ſine dā
no vnius vel amboꝝ vel ꝙ trāſeat maius

corpus per ſpacium improportionatum lo-
co vt videlicet ꝙ ingrediãtur tales perſone
per parua foramina domoꝝ vel ꝙ ſit ſimul
vnū corpus in diuerſis locis vel diuerſa in
vno et ſimilia hec demones facere non poſ-
ſunt cū hec repugnent naturali philoſophie
et ſolum per miracula aliqua talia a deo ſūt
poſſibilia fieri vt dictum fuit ſupra conſide
ratione quinta huius libri cum poteſtate de
monum ageretur. Illud tamen quod dya-
bolus poteſt facere ꝙ vnū pro altero videa
tur et ꝙ illud qđ natura poteſt facere in vno
menſe ipſe poteſt facere in puncto et cauſa ē
qđ ſit applicare actiua paſſiuis ſicut pꝫ in
his que fecerunt magi pharaonis. ꝙ tamen
dyabolus faciat ꝙ vnus homo cōuertat in
ſerpentem vel auem vel plantaꝫ hoc eſt ſibi
impoſſibile. et ideo in hoc multi puerſi xpi
ani alchimiſte ſunt decepti habentes pacta
cum demonibus cogitantes ꝙ per caruꝫ ar
tem ferrum conuertent in aurum. ꝙ autem
vna res ſit et videatur altera hoc bene poteſt
dyabolus facere deo permittente. Sic enim
ſepe facit dyabolus vt plurimos decipiat.
Sic enim legitur in hyſtoria ſancti clemētis
et ſancti cypriani et ſancti germani et alioꝝ
multoꝝ quia accipiebat figuras aliquotuꝫ
virorum et mulierum ad decipiendum po-
pulum et ad diffamandum creaturas dei.
Et ideo non eſt credendum ꝙ homines vel
mulieres conuertantur in anſeres vel alijs
ſimilibus. Ea ergo que ſcelerate mulieres
credunt et profitentur ſcꝫ cum diana dea pa
ganorum nocturnis horis et cum herodia-
de et innumera mulierum multitudine equita-
re ſuper quaſdam beſtias et multa terrarum
ſpacia in tempeſtate noctis ſilentio pertran-
ſire eiuſqꝫ iuſſionib⁹ obedire velut domino
et cunctis noctibus ad eius ſeruitium euo-
cari et ꝙ ab illis poſſunt aliqne creature in
melius vel in deterius commutari. Aut in
ſpeciem vel ſimilitudinem aliam transfor-
mari omnia ſunt falſa et erronea et nō a di-
uino ſpū ſed a maligno vt dictū eſt talia fā-
taſmata mentibus earum irrogantur. qꝛ cū
alicuius aīam per talem credulitatem ſubiu
gauerit ſibi transfigurās ſe in angeluꝫ lucis
et transformans ſe in diuerſaꝝ perſonarum
ſpecies atqꝫ ſimilitudines mentem quaꝫ ca
ptiuam tenet multipliciter deludit et nullus
debet venire in tantam ſtulticiam vt credat
hec omnia que in ſomnijs et ſpū tantū fiūt
etiam in corpore accidere cum etiaꝫ Paul⁹
non audeat aſſerere ꝙ fuerat raptus in cor-
pore. Quecūqꝫ ergo talia crediderit ſcꝫ poſt-
ꝙ ſuper talibus audierit veritatem vel aſſe
ruerit ſcꝫ pertinaciter procuidubio infidelis
eſt et pagano deterior. xxvi. q. v. epi et quia
nimium habundant tales peruerſe mulieres
in delphinatu et in gaſchonia vbi ſe aſſerūt
concurrere de nocte in quadam planicie de-
ſerta vbi eſt aper quidam in rupe qui vulga
riter dicitur elboch de biterne et ꝙ ibi conue
niunt cum candelis accenſis et adorant illū
aprum oſculantes eum in ano ſuo Ideo ca
pte plures earum ab inquiſitoribus fidei et
conuicte ignibus comburuntur. Signa aūt
combuſtarum ſunt depicta qualiter ſcꝫ ado
rant cum candelis predictum aprum in do-
mo inquiſitoris tholoſam in magna multi
tudine camiſearum ſicut ego proprijs ocu-
lis aſpexi.

De ſpiritibus familiaribus.

Irca ſecundum principale hui⁹ de
cime conſiderationis ſcꝫ vtrum poſ
ſint haberi ſpūs familiares Rñdet
ad hoc beatus auguſtinus. viij. de ciui. dei
ca. xiij. ꝙ apoleij⁹ platonicus ſcripſit ꝙ ſo
crates habuit deum vnum ex illo genere nū
minū qui dicuntur demones cuꝫ quo habe
bat amiciciā et conſiliuꝫ a quo ꝓhibetur in
quit aug. ſolitus amoueri vt deſiſteret ab a
gēdo quū illud quod agere volebat nō pro
ſpere fuit euenturum. Et quo ſatis dare vi-
detur accipi argumentū ꝙ ille philoſophus
habuit familiarem ſpm̄. ſed eſt difficultas
ſi ille ſpūs erat bonus vel malus. videretur
alicui ꝙ eſſet angelus bonus quia ceteri fu
tura prenunciare non poſſunt niſi forte diui
no iudicio ſicut fuit ſ. declaratum conſide-
ratōne ſcđa huius quinti libri nec obſtat qꝛ
dicat aug. ꝙ dicebatur demō quia apud gre
cos idem ſignificat ꝙ plura cognoſcens. di
xit tamen doctor illuminatus franciſcus de
maronis in florib⁹ ſuis ſup iſto paſſu ꝙ ma
gis credit ꝙ fuit mal⁹ angel⁹ qꝛ ſocrates pa
gan⁹ et infidelis erat. Sic ergo pꝫ ꝙ demo-
nes tanqꝫ familiares ſpūs pñt haberi in dā
natōeꝫ illoꝝ q̄ ſuā familiaritatē hr̄e con
cedūt Cauēdū eſt etiā ab incauta īuocatiōe

demonū. Vñ gregꝰ. in libro dyalogoꝝ nar
rat ꝙ ſtephanꝰ pſbyter de itinere rediēs mā
cipio ſuo negligēter pcepit dicēs veni dya
bole diſcalcia me. ad hāc vocē ceperūt cali/
gaꝝ corrigie cū ſūma velocitate ſolui qḋ vt
preſbiť ſēſit expauit, et magnis clamoribus
dicit recede miſer nō eñi tibi ſed mācipio ſuꝫ
locutꝰ. ſicq; ex magna pte ſolute ſuaꝝ caliga
rum corrigie remāſerunt. et ſic patet ꝙ licꝫ a/
liqui nolūt habere demones familiares ex
mala tñ cōſuetudine loquēdi de diabolo ip
ſi efficiūtur familiares ei vt ſubito faciant q̄
in caute mandant

De qualitate corpm in quibus demoneſ
apparent.

Ndecima ꝯſideratio eſt qualia ſunt
corpa inquibꝰ demones apparēt et
ſi poſſūt humana corpa vł aīas ſub
intrare. Iuxta ergo tria que querūtur tribus
pūctis preſens cōſideratio explicabiť. Pri/
mus erit de qualitate et figuris corporū in
quibꝰ demones apparēt. Secūdus erit de
ſubintratōne demonū in corporibꝰ obſeſſo
rum. Terciꝰ erit ſi poſſūt demones eſſentie
anime illabi quod eſt animaꝫ ſubintrare.

De qualitate et figuris corporum in qui
bus demones apparent.

Rimus pūctus eſt de qualitate et fi
guris corpoꝝ in q̄bꝰ demones ap/
parēt. Circa qḋ notat ſeraphicꝰ doc
tor Bonauētura dicēs in ſuo ſecūdo loquēſ
de angelis bonis et malis ꝙ in āgelis du/
plex eſt vis ſcꝫ cōtemplatiua qua conuertū
tur ad deū et fruunť eo et adminiſtratiua ſe
cundum quā deſcēdunt ad nos et cōdeſcen
dunt nobis. et vt ꝯgruētius nobis cōdeſcen
dant indigēt ſolatio corporis aſſūpti quod
aſſumunt āgeli ſicut organū vel inſtrumen
tum ad operandū et ſicut ſignum ad ſeipōs
manifeſtādum et ſicut operimentū vel habi
taculum ad conuerſendū vel ad nos letificā
dum et confortandū et ſi corpꝰ aſſūptum cō
iūgitur āgelis ſicut inſtrumētū motori. Hoc
enim magis requirit exigētia ex pte noſtra q̄
ex parte ſua. Et eſt ſciendū ꝙ corpꝰ effigia
tum humana effigie. magis competit opa
tione ſpiritꝰ rationalis. Ideo āgelus bonꝰ
aſſumit corpꝰ non quale cūq;. ſed humana
effigie inſignitū. Et iſtud corpꝰ ſic aſſump
tuꝫ dicitur eſſe corpꝰ elementare. Nō q2 ſit ex
quatuor elemētis plena mixtione cōmixtuꝫ
ſicut ē corpus cōpleſionatuꝫ nec q2 ſit ex pu/
ro et ſimplici elemēto formatuꝫ. ſed q2 prin
cipaliter formať ex aere cū mixtione aliqua
alterꝰ elemēti ſicut videmꝰ in nube que nō
eſt corpꝰ plene mixtū habet tamē in ſe natu
ras pluriuꝫ elemētorum p hunc autē modū
eſt corpꝰ ab āgelo ſumptuꝫ. q2 principaliter
ab aere eē formatuꝫ intelligiť cōcurrente ad
hoc natura alicuiꝰ vaporis aquei vel terree.
que quidē facit tā ad veritatē cōdepreſſatio
nis q̄ ad multiformitatē coloris. hanc au/
tem nō oportet āgeluꝫ de longinquo cogita
re cū aer pro magna ſui pte ſit cōmixtus va/
poribus. Scōm veritateꝫ autē tenendum eſt
ꝙ angeli tā boni q̄ mali aſſumūt corpora
non de natura celeſti ſed elemētari non ſim/
pliciter nec plene mixta ſed medio modo vt
pote ex aere vaporabili āgelus tameꝫ malꝰ
accipit ex pte inferiori bonꝰ vero ex ſupiori
De figuris vero corpoꝝ in quibꝰ demones
apparēt vt plurimuꝫ ſunt turpiſſime. Et idō
ſi ſcōm eius difformitatē in peccando pmit/
teret deꝰ ꝙ correſpōderet figura copis aſſūp
ti non eſſet aliquis homo viuēs qui eius vi
ſionem horribileꝫ poſſet tolerare. Vñ et vir/
goglorioſa pro ſingulari dono petijt a filio
ꝙ in morte ſua nō appareret ei dyabolꝰ cre/
dendū eſt ꝙ xp̄s eius dulciſſimꝰ filius re/
uelauit ſibi turpitudinē eiꝰ et hinc eſt ꝙ pic
tores oēs deformitates ſerpētinas et bruta
les quas vidēt et q̄s excogitare poſſunt de
pingunt in figuris demonuꝫ. Vnde legitur
de quodā pictore ꝙ quotienſcunq; depinge
bat imagineꝫ virginis cū omni ſtudio ipaꝫ
pulcherrime effigiebat ſed cuꝫ pingebat dia
bolum cum omni diligentia difformiꝰ quo
poterat deſcribebat, ppter quod indignatus
dyabolus cōtra cū pcurauit quomodo pic/
tor ille haberet verbū cuꝫ vxore cuiuſdā mi/
litis illiꝰ ciuitatis vbi erat. finaliť tantaꝫ ar/
dorē poſuit inter eos ꝙ cōcordauerūt ſe mu
tuo et nocte quadā acceptis plimis iocalibꝰ
auri et argēti receſſerunt. dyabolꝰ aūt cuꝫ vi
dit ꝙ erant extra ciuitatē aſcendit cāpanile
eccleſie et pulſauit campanam ſicut cōſueuit
pulſare pro igne vel pro accipiendum armis
exuntes autem homines per totē ciuitatem

querebāt quid hoc eſſet. Reſpōdit dyabolꝰ
qui pulſabat ꝙ pictor ille portabat extra ci-
uitatem vxorē talis militis exeūtes ergo ꝓ-
pter illā vocē ceperūt pictorē illū cū militis
vxore et poſuerunt eos in carcere maritꝰ ve-
ro qui pñs erat in captiōe eius ſperās ꝙ al-
tera die ābo per iuſticiā punirenť doleñs de
pulchritudine capilloꝝ vxoris ꝑſcidit capil-
los eiꝰ quos ſecum duxit ad domū ſuā Cū
ꝗ valdē āguſtiati et timore ꝑculſi ābo nocte il-
la manerēt in carcere recordatꝰ eſt pictor de
virgine beata quā ipſe ſūme pulcherrimam
depingebat et cū magna deuotōe recōmiſit
ſe ſibi quatenꝰ dignareť eos liberare a picu-
lo illo Et ecce regina angeloꝝ dei mater pul-
cherrima apparuit eis in carcere ſoluitqꝫ eos
a vinculis et aperuit portas carceris ꝑcepit
qꝫ pictori ꝙ iret in domū ac ſi nihil ſibi acci-
diſſet ꝑcepit etiā mulieri illi ꝙ iret in domū
ſuā et ſecrete iuxta maritū ſuū q̄ in lecto erat
accūberet et diſparuit virgo beata Illi vero
impleuerūt oīa ſicut eis ꝑceperat. Cūqꝫ eui-
gilaret miles inuenit apud ſe vxorē ſuam et
miratꝰ q̄ſiuit q̄s eēt que vidit quaſi admi-
rans et quis debeo eſſe niſi vxor vr̄a. Et ille
nunq̄d ego te cepi cū pictore et dimiſi in car-
cere heri et deduxi capillos tuos quos ma-
nu ꝓpria a capite tuo ꝑſcidi. Rn̄dit illa ſom-
maſtis illud dn̄e. Ille ergo ſurgēs a lecto q̄-
ſiuit capillos et nō īuenit ōn̄dēs et illa caput
ſuū nihil deficiebat de capillis eius. Venit
ergo vir eiꝰ ad alios ciues q̄ ſecū fuerant in
captione et queſiuit ab eis ſi recordabantur
de tali facto. q̄d acciderat die ꝑterita. Dixe-
rūt ꝙ ſic Narrauit quō vxor ſua erat ī domo
cū oībꝰ ſuis capillis et dicebat ꝙ erat ſom-
niū. venerūt etiā ī domo pictoris et iuenerūt
eū ac ſi nihil male feciſſet occupatū in pictu-
ris ſuis et finaliter meritis virginis glorio-
ſe oēs in vnū ꝯcordauerūt ꝙ illō fuerat ſō-
niū. Ecce ergo quāta demonis malicia pro-
pter picturā ſue diſſormitatis. Et notādum
ꝙ lꝫ dyabolꝰ vt coīter ſicut depingiť in tali-
bꝰ deformibꝰ figuris ſe pn̄tꝫ ſicut cū decepit
euā ſub figura ſꝑentis ſepe tn̄ deo ꝑmittēte
vt leuiꝰ decipiat trāſfigurat ſe in angelū lu-
cis ſcd̄m apoſtolū ſicut etiā legiť appuiſſe ī
figura crucifixi. Sꝫ diceres in quo tunc pōt
cognoſci ꝙ ſit angelꝰ malꝰ Rn̄deť ꝙ in. iiij.
Primū eſt q2 lꝫ in talibꝰ figuris ſe rep̄ſentet
ſemper tn̄ ſi diligēter inſpiciať ducit aliquā
diſſormitatē vt caudā vel quid ſimile Secū-
dum ē ꝙ ſi apparens in principio letificat et
poſt receſſū triſtē hominē dimittit nō ſic an-
gelꝰ bonus q2 in principio turbat ſicut patꝫ
de gabriele cū appuit danieli Daniel. viij.
et cū appuit virgini Lu. i. q2 turbata ē in ſer-
mone eiꝰ. ſꝫ poſt receſſū dimittit hoīeꝫ cum
magno gaudio et leticia. Terciū eſt ꝙ indu-
rat hoīeꝫ in malo ꝙ ſuggerit ſicut declara-
uit beatꝰ pr̄ nr̄ frāciſcꝰ fratri ruffino in hoc ꝑi-
culo laboranti vt pꝫ in cronicis minorum.
Angelꝰ aūt bonꝰ nō indurat in malum ſed
auertit a malo et mollificat ac īclinat ad bo-
num. Quartū eſt ꝙ ſi aliquid et turpe videa-
tur ꝑ illū cui apparet in eiꝰ contēptū et deri-
ſionē ſtatim euaneſcit ſicut pꝫ in dicta croni-
ca minoꝝ. q2 cū beatꝰ franciſcꝰ vellet libera-
re ꝑdictū fratrē ruffinuꝫ inter cetera dixit ſibi
vt intelligas ꝙ ille q̄ tibi appuit in figura
crucifixi nō eſt xp̄s ſꝫ diabolꝰ dices ei cū tibi
appuerit et dixerit ego ſū xp̄s aperi os tuum
et ponā tibi feces. q̄d cū faceret frater ruffinꝰ
indignatus diabolꝰ cum magno tumultu
receſſit cōfringens lapides et rupes. Vn̄ et
vſqꝫ in hodiernū diē apparet horribilis illa
fractura rupiū in mōte aluerne.

De ſubintratione demonū in corporibꝰ
obſeſſorum.

Secundꝰ pūctus eſt de ſubintratiōe
demonū in corporibus obſeſſoꝝ
et de expulſione eoꝝ. Circa hoc no-
tandū eſt ꝙ non eſt ponendū in dubium ꝙ
ſit obſeſſio corporū per demones cū euāge-
lia hoc manifeſte exprimant in pluribꝰ locis
Sed diceres quō demones pn̄t intrare cor-
pora et ea obſidere. Rn̄deť ꝙ demones per
naturā ſubtilitatis ſue et ſpūalitatis poſſūt
quecūqꝫ corpa penetrare et in eis ſine obſta-
culo et impedimēto ſubſiſtere. Itē per ratio-
neꝫ ſue poteſtatis pn̄t ea corpa in quibꝰ ſūt
cōmouere et cōturbare. et ideo demōes ſub-
tilitate et poteſtate nature pn̄t corpa huma-
na penetrare et ita intrare. pn̄t etiā vexare ni-
ſi ꝓhibeanť a virtute ſuperiori et cū ꝑmittū-
tur a deo introire et vexare dicunť corpa ob-
ſidere. Et ſi q̄ras q̄re hoc ꝑmittit deꝰ. Rn̄de-
tur ꝙ ꝓpter tria vel ad ſue glorie oſtēſioneꝫ
vl' ad peccātis correctionē vl' ad noſtrā īſtru-
ctionē. Sꝫ ex qua iſtaꝝ cauſaꝝ determinate

hoc de⁹ ꝑmittat latet humanã induſtriã pro
pter hoc qꝛ occulta ſũt dei iudicia. verba ſũt
dñi Bonauẽture in. ij. ſniaꝝ diſtin. ic. Et ſi
velles ſcire ſup quos hꝫ dyabol⁹ maiorẽ po
teſtatẽ ad obſidẽdũ eos poſt xp̄i paſſionẽ
Rñdeť ꝙ ſup excõicatos p̄ciſos ab eccl'ia
hꝫ dyabol⁹ ptãtẽ vexãdi corporaliter. Uñ
ij. Coꝛ. v. Judico illũ q̄ hmõi eſt tradere ſa
thane in interitũ carnis. Jn nõ p̄ciſis aũt
ptãtẽ nõ hꝫ dyabol⁹ niſi q̄tũ a deo ꝑmit
titur vt dictũ eſt vel ad peccati punitionẽ vł
ad alioꝝ terrorẽ et correctionẽ vel ad glorie
dei oſtenſionẽ vel ad bonoꝝ coronã et exer⸗
citationẽ. Et ſi dicas nũquid añ paſſionem
xp̄i hẽbat ptãtẽ etiã vexãdi hoĩes. Rñdeť
ꝙ habebat ptãtẽ vexãdi corporaliter oĩs
p̄ter ꝙ illos ſolos q̄ priuilegio ſolo tuebanť
a dño. Job primo. Nõne tu vallaſti eũ. nõ
tñ vtebať dyabolus ſemꝑ ptãte puniẽdi vt
haberet maiorẽ ptãtẽ ſeducendi ꝑ culpã ſic
et nũc excõicatis et infidelib⁹ ſic eñ dyabo⸗
lus obmittit aliqñ mala facere vt peius fiat
qꝛ nõ vexando excõicatos vt in primitiua ec
cleſia tales ſentẽtias minus vitãt hoĩes et
minus timẽt. Et hinc eſt ꝙ ſunt multi p̄ciſi
excõicati qui nõ eſſent ſi eos vexaret. Et no⸗
tandũ ꝙ cũ aliquẽ vexat dyablus põt pro
voluntate ſua per linguã hoĩs diuerſa for⸗
mare verba. Et ideo arreptitij aliqñ loquũ
tur idioma ignotũ ſicut puer⁹ laycus latinũ
ꝙ eſt manifeſtũ ſignũ demoniaci. Uñ et de
mon quidã ruſtici obſidẽs requiſit⁹ a quo
dã magiſtro cõiurãte quare nõ recte loq̄bať
latinũ. Rñdit nõ poſſũ domare labia illi⁹
ruſtici. Et ſi queris cauſam quare demones
aliqñ ſcḋm varietatẽ lune magis affligũt
homines ꝙ alio tempore. Reſpõdeť ꝙ eſt
duplex cauſa ſicut notat Nicola⁹ de lyra ſu⸗
per Matheũ ca. xvij. declarans quare diſci⸗
puli nõ potuerũt curare lunaticum. Prima
cauſa eſt vt ꝑ hoc creatura dei ſcꝫ ipſa luna
infameť vt Hieronym⁹ et Criſoſtom⁹ dicũt
Secũda ẽ qꝛ ꝓpter molliciẽ cerebri in noui⸗
lunio qñ habũdant humida ſup q̄ luna hꝫ
dñiũ: cerebrũ eſt aptius vt demõ in ipõ ali
quid opetur hinc demones ſcḋm certa aug
menta lune ꝑturbant hoĩs fantaſiã qñ conſi
derant cerebrũ ad hoc eſſe diſpoſitũ. Nunc
videndũ eſt de eoꝝ expulſione. Circa qḋ no
tandum eſt ꝙ demones nõ niſi virtute diui
na poſſũt a corporib⁹ expelli immediate vł

mediantibus angelis qui frequẽter in tali
bus ſunt executores diuine volũtatis nec a
liqua res ſenſibilis aut virtus corporalis p̄t
in eis aliq̄d agere directe vel indirecte cũ ſint
oĩno ſpũales ſubſtãtie per qḋ p̄nt ad aliq̄d
cõpelli. nec per cõſequens ab obſeſſis corpi
bus expelli. Uerumtñ ex euãgelio xp̄i duas
doctrinas habemus ad demones expellen
dos. Prima ẽ vniuerſalis. ſ. per nomen ihe
ſu. Mat. vlti. Jn noĩe meo demonia eijciẽt
Alia eſt particularis quia eſt qḋdã gen⁹ de
monioꝝ ꝙ nõ eijciť niſi in oꝛõe et ieiunio
vt pꝫ Math. xvij. Unde ſicut in diuerſis re⸗
bus corporalib⁹ adminiſtrandis diuerſi an
geli a deo p̄parantur et diuerſoꝝ ordinũ. ſic
etiam in diuerſis temptationib⁹ demones
habent ſpecialem affectũ quia aliq̄ potentiſ
ſime temptãt de diuitijs cõgregandis aliq̄
de honoribus appetendis. Unde et aliq̄ di
cunť ſpũs ſupbie et aliq̄ ſpũs luxurie. Jſte
autẽ demon de quo loquiť xp̄s habebat vir
tutem temptandi potiſſime de vicio carnis
quod viciũ potiſſime refrenatur per oꝛatõeꝫ
et ieiunium et per cõſequens demon in tali⸗
bus temptans per talia ſupatur. Radix tñ
expulſionis demonum vera credulitas ẽ vt
declaratur a chriſto capitulo eodem. Cũ ei
quererent diſcipuli quare non potuiſſent ex
pellere illum demonẽ Chriſtus reſpondit
propter incredulitatem veſtrã. Et ſi queras
an aliquo modo virtute herbaꝝ vel armo
nie poſſint expelli demões. Reſpõdetur ꝙ
ita parua poſſet eſſe illa vexatio ꝙ penitus
expelleretur quod facerent nõ agendo in de
monem cũ ſit ſpũs ſeparatus ſed agendo in
ipſum vexatum a demonio Uexat eñ dya
bolus ſecundum diſpoſitionẽ maiorẽ vel
minorẽ melencolicã vel colericã etc̃. Herbe
aũt et armonie mltũ p̄nt imutare diſpoſiti
onẽ corpis cũ quedã inclinẽt ad leticiã que
dam ad triſticiã ꝙ etiã pꝫ de armonijs vt
pꝫ. viij. pollitice vbi ariſtoteles vult ꝙ di⸗
uerſe armonie hñt ꝓuocare diuerſas paſſio
nes in homine. hoc etiam refert boetius
in muſica ſua et auctoꝛ de ortu ſcientiarum
vbi loquens de vtilitate muſice dicit ꝙ
valet ad curandum vel alleuiandum diuer
ſas infirmitates et ita patꝫ ꝙ herbe et armo
nie cauſare p̄nt in hoĩe diſpoſitionẽ ꝯtrariã
illi vexatõi qua diabul⁹ vexare conať hoĩes
Ex quo ſequiť ꝙ ceteris parib⁹ ſit vexatõ de

bilior nō videtur tñ quō herbe vel armonie pñt in hoīe diſpoſitōēʒ aliquā cauſare ꝓpꝑ quā hō nullomō vexare poſſʒ a demōe ſi ꝑmitteretur quia dyabolus mouendo ſoluʒ localiter vapores et ipſos ſpūs inordinato motu poſſent hominem multū vexare. herbe aūt vel armonie nullā diſpoſōēʒ cauſare pñt in hoīe ſua naturali virtute ꝑ quā ꝓhiberetur demon p̄dictā cōmotōēʒ facere. Cōtingit tamē qñqʒ ꝙ dyabolus nō ꝑmittitur hominē vexare niſi vexatōe ita puaꝙ ꝑ aliquā fortē diſpoſitōēʒ ad ꝯtrariū totaliter tolleretur et tūc alique herbe vel armoīe poſſet corpus hominis ita ad cōtrarium diſponere ꝙ illa vexatio totaliter amoueret. v. g. dyabolus qñqʒ poſſʒ hoīeʒ vexare vexatōe triſtiae ita debiliter ꝙ ꝑ aliquas herbas vel armonias q̄ hērent cauſare dilatationem et diffuſionē ſpirituū qui ſunt mot⁹ ꝯtrarij triſtiae totaliter amoueret illa triſticia. ꝙ āt dicit. i. Reg. xvi. ꝙ ſaul q̄ vexabat a demone alleuiabat qñ dauid cytharā ꝑcutiebat corā eo et ꝙ recedebat ſpūs mal⁹. Dicēdū eſt ꝙ hū verū eſt ꝙ per tactū cythare virtute naturali illi⁹ armonie alleuiabat aliquātulū afflictō ſaulis inquātū illa armoīa aliqualiter dulcorabat appetitū ei⁹ ꝑ auditū per quā dulcorationē redebat minim⁹ aa⁹ ad illā vexationē. Sʒ ꝙ ſpūs mal⁹ recederet a ſaule qñ dauid cytharizabat corā eo hoc erat ꝓpꝑ virtutis crucis ꝙ ſatis expſſe dicit in glo. vbi dicitur ſic erat dauid cantias muſice erudit⁹ diuerſorū ſonorū ratiōabilis moderatorqʒ cōcept⁹ vnitatē eſſētie ſignificat q̄ variis mōis quotidie reſonat dauid in cythara ſua malignuʒ ſpm̄ cōpeſcuit nō qʒ tāta eſſet vis in cythara ſed in ſigno crucis q̄ in ligno et cordaꝝ extēſiōe gerebat que iā tūc demones effugabat hec de mēte Richardi in queſtiōib⁹ de quolibet ſine ꝑiudicio ſentēcie melioris. Ex p̄dictis excludit vn⁹ error in quo iſtis tēporib⁹ incidūt aliqui exorciſte quō ꝯiurāt obſeſſos a demonib⁹ et illi demoniaci rñdēt et dicūt ꝙ ſunt hoīes mortui vel viui qui ambulāt ibi et hec eſt alia ſpecies deceptiōis dyaboli qʒ bene ſcit dyabolus oēs qui male viuūt et vt ponat eos in deſperatiōe et audientes in errore. Dicūt ego ſū talis hō vel talis mulier ꝙ tñ eſt falſum qʒ vna ſubſtātia exiſtēs vel aſſiſtens nō pōt eē in altera nec min⁹ in duob⁹ locis et vt dyabol⁹ celet et coloret ſuā deceptionē dicit ego ſum talis hō et ambulo in hac pena ꝓpter talia peccata que feci et fingit modū loquēdi ei⁹ et modū ambulandi et ideo faciatis ꝙ dicāt ꝓ me tales miſſe et ſimilia vt exeam ab hac pena et totuʒ eſt falſum et deceptio magna. qʒ ſi exorciſta ſapiens et virtuoſus cōiurauerit euʒ recte ipſe dicet ſi eſt ſpūs etiā ſi ſibi diſpliceat qʒ nūꝙ̄ legim⁹ ꝙ xp̄s vel ſancti tales ſpūs inuenerūt in oībus quos ſanauerūt. Sʒ demones cambiunt et alterutrāt noīa ꝙ citi⁹ pñt facere ꝙ̄ figuras. cōſtat aūt ꝙ ipſi laborāt vt alterutrent figuras ad inhonoratiōēʒ et diffamationē ſeruorū et creaturaruʒ dei vt ſupra dictum eſt ergo multo fortius et leuius alterutrabunt nomina et decipiuntur ſimplices in hoc ꝙ precipiūt eis ꝙ faciunt dicere miſſas et facere alia bona. cum multotiēs dyabolus ſuadeat bonū propter malum finem ſicut ſupra patuit octaua cōſideratione cum de malicia demonum ageretur. ſic hic precipiunt bonum propter malum fineʒ ſcʒ vt tales ſi viuunt deſperent et vt alij audientes in errorem inuoluantur. Nunquid in vitiſpatrum ſepe legimus ꝙ dyaboli mouebant antiquos ſenes ꝙ facerent ſancta opa O inſipientes exorciſte nunquid legiſtis in euangelio. Luce. xi. ꝙ erat iheſus eijciens demonium fortaſſis inueniſtis in euangelijs ꝙ erat iheſus eijciens homines de corporibus obſeſſorum nunquid dans doctrinam chriſtus eijciendi demones in fine euangelij marci dicit. Signa autem eos qui crediderint hec ſequentur. In nomine meo demonia eijcient non dicit homines eijcient ab hominibus. Reſpondeat inſipiens exorciſta ſi verum eſt ꝙ Petrus eſt in corpore iohannis quis dedit ei talem poteſtatē ad expellendum eum inde quia chriſtus non dedit poteſtatem niſi ad expellendum demones. Errent ergo nimis exorciſte cū ſua ignorantia credentes dyaboli mendacia et faciētes ꝙ alij ſimplices credant et ideo digni ſint magna pena apud deum et homines. Sed remanet vna magna difficultas ſi verū eſt ꝙ homines mortui non poſſunt ambulare in hominibus viuis ſicut demones: quō ergo dicūt illi q̄ tranſpaſant vl̄ rapiunt de hoc mūdo ad alterū ꝙ viderūt aliquos hoīes vel mulieres q̄ adhuc viuebāt in pñti vita ſuſtineri graues penas in alio mūdo

Sicut ergo iſti ſūt hic et illic vt viuant hic et
ibi puniant̄ ita nō erit mirū ꝙ hoīes viui vł
mortui lȝ ſint in ſuis exiſtēcijs alibi ꝙ ābu
lārſicut demones in hoīb⁹. Pro ſolutōe hu
iuſmōi notādū ꝙ nulla pſona pt videri in
duob⁹ locis naturaliter qꝛ abſentia pſentie
priuat viſionē in oī loco ab actione ſua. Re
quirit em̄ noticia intuitiua. iiij. ſcȝ pſentiam
exiſtentiā cauſationē et motōeȝ potentie ſic
notat frāciſc⁹ de maronis in plogo ſui pmi
ſniaꝝ. q. xvij. Tenēdū ergo eſt tanq̄ veꝝ ꝙ
nec āgel⁹ bon⁹ nec mal⁹ nec hō ſcūs nec mu
lier ſctā nec hō puer⁹ nec mulier puerſa pn̄t
eē ſimul in diuerſis locis qꝛ cū gabriel erat
cū daniele vel cū zacharia vł cū virgine ma
ria ꝓtūc nō erat in alio loco ſic etiā demōes
qꝛ cū azmode⁹ de quo thobie. iij. erat in do
mo ſare nō erat in alio loco ita etiā nec viuē
tes pn̄t hic viuere et eē ſimul in alio mundo
qꝛ īpoſſibl'e ē ꝙ ſint p aſſiſtētiā hic et ibi. q̄d
g̃ ē dicēdū ad ea q̄ dicūt̄ Rn̄det̄ ꝙ ē vna cō
ſideratio talis cū hō viu⁹ trāſit an̄ ſpeculuȝ
vł ponit ſe an̄ cū tūc ſpeculū oñdit imaginē
ſuā nō diminutā in ſua aſſiſtēcia et cū inde
amouet̄ nō appet imago in ſpeculo ſic hō q̄
viuit et ē in pctō imago ei⁹ pōt appere in ſe/
pulchro infernali q̄ſi in ſpeclo an̄ qd̄ eſt et cū
iuſt⁹ etiā viuit imago ſua vel nomē videtur
in li. vite et in cōuiuio eternali. qd̄ aūt h̄ poſ
ſet eē pȝ qꝛ xp̄s dixit d̄ talib⁹ luce. x. Gaude
te qꝛ noīa vr̄a ſcripta ſūt in celis et ſic etiam
noīa maloꝝ ſcripta ſunt in īferno et tn̄ maio
ris efficacie ſūt noīa q̄ꝫ imagines in ſpeculo
nō eſt g̃ veꝝ ꝙ hoīes male viuētes ſint in in
ferno ſȝ hn̄ coꝝ noīa vel figure

ꝙ demones nō pn̄t eſſentiaȝ aīe intrare:

Ercius punctus huius conſiderati
onis eſt an demones poſſint illabi
eſſentie anime ꝙ eſt animam pene
trare vel an poſſunt malas cogitatōnes im
mittere. Ad primum dicitur ꝙ iſta eſt ꝓprie
tas ſolius dei. ſolus enim qui creauit aīam
poteſt eſſentie eius illabi ipſam ſubſtantiali
ter intrare et penetrare. Ideo eccleſia cantat
in hymno vſcȝ ſol illabitur. et in collecta a/
morem pectoribus noſtris purificandum il
labere. Sed nec bonus angelus nec malus
illabi poteſt eſſentie anime vt intret ſubſtan
tialiter in ipſam per eſſentiam penetrando.
Sic ergo demones nō pn̄t intrare coꝛ hoīs
.i. aīaȝ hoīs per eſſentiaȝ ſed tantū potentiā
ſcȝ per ſuggeſtionem quam extra operatur
ſicut dicitur Oſee. vij. Omnes adulterantes
quaſi clibanus ſuccenſus a coquente. ꝙ āt
magiſter inquirit. viij. diſtinctione ſecundi
ſententiarum an demones ſuſtantialiter in/
trant corpora obſeſſorum vel ideo dicantur
ītrare vel exire qꝛ ibi malicie ſue op⁹ exercēt
d̄i pmiſſiōe vel n̄ exercēt et d̄termiat ꝙ n̄ ſub
ſtātialit̄ intrēt corpora hoīm ſ; ꝓpter malicie
ſue officium intrare dicuntur de quibus pel
lere dicuntur tamen non nocere ſinuntur. ſȝ
hoc non facit ad ꝓpoſituȝ quia ipſe et beda
ibi loquūtur de corde et patet ꝙ ibi coꝛ acci
pitur per ſpū rationali. Unde et adducunt
illud Heſter. v. cur temptauit ſathanas coꝛ
tuum de quo conſtat ꝙ erat obſeſſus a de/
mone. Sed eſt difficultas quia aliqui libri
habent anania cur impleuit ſathanas coꝛ tu
um. Si ergo dyabolus implet coꝛ veſter ꝙ
poſſit anime illabi. Reſpōdit ſanct⁹ Tho.
in ſumma contra gentiles li. iij. ca. xviij. ꝙ
cum dyabolus ſit creatura non implet ali/
quid participatione ſui nec poteſt menteȝ in
habitare per ſuam ſubſtantiam ſed dicitur
aliquos implere per effectum ſue malicie
Unde et paulus dicit ad quendam actuuȝ.
xiij. O plene oīm dolo et omnium fallacia
non eſt ſic de ſpūſancto qui cum ſit deus p
ſuam ſubſtātiam menteȝ inhabitat et īplet
Tenendū eſt ergo ꝙ demones intrare poſ/
ſunt corpora ſe non corda. i. non poſſunt il/
labi aīabus. Nec obſtat ꝙ dyabolus rōci/
netur et formet verba per os obſeſſi cuȝ hoc
non veniat ex defectu anime ſed ex debilita
te corporis ꝙ ſic accidere ſolet quando ſpūs
immundus ſedet in illis partibus ſeu mē/
bris in quibus cōtinetur fortificatio anime
imponit in eiſdem magnam ponderoſitatē
cuiuſdaȝ oneris quod ſuſtinere non poſſūt
et ſic quaſi confringens ſenſus qui ſunt ia/
nue intellectus quadaȝ obſcuritate nigra ac
cipit poteſtateȝ in illis quod ſepe contingit
ex corruptione vini vel febris vel magni fri
goris vel ex alijs debilitatibus quas co/
gnoſcimus inuenire ab extrinſeco et ne dya
bolus hoc probaret in Job. quādo habuit
ad deo poteſtatem ſuper carnē ſuā fuit ei in
hibitio poſita a deo p hec verba. ecce in ma
nu tua ē verūtn̄ aīam illius ſerua Job. ij. q̄
ſi diceret ſibi de⁹ ſolo mō obſerua quod nō
amoueas ei intellectū debilitādo memoriā

anime ipſius opprimendo eius intellectum
et ſapientiam cordis eius ſuffocādo ei⁹ pri
cipalem habitationem oneris in competen
ti licet ergo diabolus immiſceat ſe carni. nō
tamen poteſt anime miſceri ſic ꝙ ipſam pe/
netret cum hoc ſit ſolius deitatis vt dictum
eſt Hec enim ſola poteſtatem habet penetrā
do naturam anime taliter ꝙ nō ſolum eam
apprehendit et vndiq; eam circuit ſed ipſaȝ
ſic penetrat ꝙ intimior eſt aie ꝙ̄ anima ſibi
ipſi. Circa ſecundum vero an ſcȝ demones
poſſint imittere malas cogitationes et vide
tur ꝙ ſic quia dyabolus miſit in cor iude vt
traderet dn̄m Joha. xiij. In contrarium eſt
Beda qui ſuper illud euangelij Math. xv.
De corde exeunt male cogitatōnes furta ho
micidia etc̄. dicit ꝙ dyabolus non eſt imiſ/
ſor malarum cogitationum ſed incēſor. Di
cendum ergo ꝙ diabolus poteſt dici immiſ
ſor cogitationum vno modo per hoc ſcȝ ꝙ
imagines rerum ſenſibilium delectantium
inprimit inſtrumento imaginationis quia
data eſt ei poteſtas vt miſceat ſeipſum ſenſi/
bili et immutet ip̄m. quandoq; ſicut permit
titur immiſcere imaginibus rerum delecta/
bilium et ſic immittit cogitationes de rebuſ
delectabilibus ſicut aliquis ponens an̄ me
ſpeculum immittit mihi viſum rei que reſul
tat in ſpeculo. Scit enim dyabolus ꝙ dele/
ctabile app̄henſū mouet et ideo imittit app̄
henſionem rei delectabilis vt apprehenſio
rei delectabilis moueat hominem ad cōcu/
piſcendum rem delectabilem et ſic poteſt di
cere immittere cogitatiōȝ ſed non poteſt im
mittere cogitationem malam que ſit pecca/
tum que eſt mala voluntas. Et ideo bene
dicit beda ꝙ dyabolus nō eſt immiſſor ma
larum cogitationum ideſt malarum volun
tatum quia non eas immittit proprie niſi p̄
actionem vel cauſam voluntariam et ſic ap
prehenſio delectabilis generat malam vo/
luntatem non tanꝙ̄ cauſa neceſſaria ſed tā/
ꝙ̄ occaſio. immittit ergo dyabolus cogita/
tionem mali per modum conſulentis ſicut
angelus bonus immittit cogitationem bo/
ni et talis immiſſio proprie dicit̄ ſuggeſtio.

Quo fine debet terminari bellum demo
num.

Uodecima ac vltima conſideratio/
ne oportet iam fineȝ ponere huic li/
bro que tribus paſſibus menſura/
bitur. Primus erit de cauſa quare demo
nes ſunt in mundo. Secundus de ceſſa/
tione ſui belli et principatus. Tercius de
eorum perpetua reduſione et punitione in
inferno.

Quare demones ſunt in mundo.

Rim⁹ paſſus eſt ſcire quare demo/
nes ſunt in mundo. Ad quod bre/
uiter reſpondetur ꝙ cauſa quare de
mones ſunt in mundo eſt propter exercitiuȝ
bonorum et propter decorem vniuerſi. con/
ſiſtit enim decor vniuerſi in quadam diffor
mitate rerum vt patet in ſole luna et ſtellis
patet etiam in deformitate elementoruȝ vo
latilium. piſcium. ſerpentum. brutoruȝ et fa
cierum hominum. patet etiam in diuerſita/
te temporum et lucis ac tenebrarum. Si/
milis queſtio fieri poteſt quare mali homi/
nes ſunt in mundo cum tantum noceant bo
nis et patet cauſa quia omnis malus ſecun
duȝ Auguſtinum vel ideo viuit vt corrigat̄
vel vt per eum bonus exerceatur In quo de
cus relucet vniuerſi. Unde ad propoſitum
augu. in. xi. de ciuitate dei capitulo decimo
octauo. dicit ꝙ deus non crearet vllum an/
gelorum vel hominum quem malum eſſe
futurum preſciuiſſet niſi pariter noſſet quib⁹
eos bonorum vſibus commodaret atq; ita
ordinem ſeculorum quaſi pulcherrimum car
men ex quibuſdam quaſi antitetis honeſta
ret. Et ſi queratur quid vocat auguſtinuſ
antiteta dicitur ꝙ ſunt quedam locutionis
ornamenta que fiunt per contraria ſicut lo/
quitur apoſtolus. ij. Corinthi. vi. per glo/
riam et ignobilitatem per infamiam et bo/
nam famam. Unde ſicut in talibus vari
etatibus apparet decor. ita in vniuerſo de/
cor boni magis refulget ex iſta punitōne ma
li et bonitas angelorum ex malicia demo/
num.

De ceſſatione principatus et belli demo/
num contra genus humanum.

Ecundus paſſus eſt de ceſſatõe bel
li demonum contra genus huma⸗
num. Cū enim fuerit complet⁹ nu
merus electorum et vniuerſum ſuum cõple
tum habuerit decorē ceſſabit in finali iudi
cio ceſſabit omnis preſidentia et principat⁹
demonum ſic ꝙ non remanebit niſi princi⸗
patus eternus ihesu xpi domini noſtri. Vñ
dicitur. i. Cor. xv. cum euacuauerit omnem
principatum et poteſtatē et virtutem oportʒ
autem illum regnare donec ponat omēs ini
micos ſub pedibus eius ſup quo dicit glo.
dum durat mundus angeli angelis preſunt
demones demonibus homines hominib⁹
ad vtilitatem viuentium vel deceptionem ſꝫ
omnibus collectis iam omnis prelatio ceſſa
bit quia neceſſaria non erit. Hanc autem p⸗
lationem dicitur xps euacuare qꝛ ſuos oms
exaltabit in regno qui hic fuerunt humiles
ſicut ipſe ex humilitate regnat. Principatū
dicit maiores. poteſtatem minores. Virtu
tem dicit illos qui mirabilia faciunt vel for
tes homines. ſed tūc ceſſabit omnis creatu
re prelatio in angelis et hominib⁹. ceſſabit
timor regnabit charitas. non erit inter preſi
dentes et ſubditos vlla diſſenſio. Oportet
autem illum. i. xpm regnare. tunc ſcʒ aperte
interim autē regnat occulte donec ponat in
imicos ſuos ſcʒ demones et dãpnatos vo⸗
luntarios vel coactos in futuro iudicio ſub
pedibus eius. i. ſub plena ſubiectione vt ip
ſum hominem deum et regem omniū agno
ſcant. Et eſt ſenſus interim oportet regnum
eius manifeſtari donec eum regnare fatean
tur omnes inimici eius. tunc enim impij eū
regnare ipſa regni eius manifeſtatione con
fuſi fatebuntur. nec eſt intelligendum ꝙ tūc
xps deſinet regnare. quia li donec non facit
excluſionem futuri regni. ſicut Math. i. dici
tur de ioſeph et maria ꝙ nõ cognoſcebat eã
donec peperit filium ſuum primogenitum.
Et ſi queras quomõ ergo angeli manebūt
euacuato principatu: dic ꝙ manebunt ordi
nes angelorum diſtincti ꝙtum ad eminen⸗
tiam glorie ſecundū hierarchias et ordines
et ſic etiam demones manebunt diſtincti ꝙ
tum ad magnitudinem pene ſecundum hie
rarchias et ordines vnde ceciderunt.

De recluſione perpetua demonum in in⸗
ferno.

Ercius paſſus et vltimus eſt de re⸗
cluſione perpetua demonū in infer
no Vnde ceſſante bello demonum
in facie iudicis magni domini nři ihesu xpi
audient demones vnacū dãnatis illā ter
ribilem ſententiā Mat. xxv. Diſcedite a me
maledicti in ignem eternum qui paratus eſt
dyabolo et angelis eius. Et ſequitur: ibunt
hi in ſupplicium eternū. Super quo verbo
dicit glo. fruſtra ergo Orige. ſpondet libera
tionem poſt multos annos malis homini⸗
bus et ipſis demonibus. dixerat enim Ori
genes ꝙ poſt hanc ſententiam ite maledicti
in ignem eternum poſt multos dies. i. poſt
mille annos viſitandi et liberandi ſunt ſed
hec eccleſia non recipit: dictum eſt enim ibūt
impij in ſupplicium eternum. quod autem
eternū eſt omni fine caret. Et ſicut gaudium
eternum ita et ſuppliciū. hec ex laterali glo.
ſup illud yſa. xxiiij. Et cõgregabunt in ꝯgre
gationem vni⁹ faſcis in lacū et claudent ibi
in carcerē nun ꝙ ergo liberabunt ſed in mo
mento in ictu oculi dabit executiõi ſñia xpi
Sic ergo ſubito data ſñia demones cū ꝯdē
natis detrudent ꝑpetuo ignibus infernali⸗
bus. Vñ apo. xviij. Hoc impetu mittet ba⸗
bylon et vltra iã nõ inueniet. Et iterū apo.
xx. diabol⁹ q̃ ſeducebat eos miſſ⁹ ē i ſtagnū
ignis et ſulphuris vbi et beſtia et pſeudo ꝓ
phete cruciabunt die ac nocte in ſecla ſeclorū
Et ſic demões cū dãnatis ibūt in ignē eťnū
ſic angeli boni cū electis ibūt cū xpo rege ſe
culorū in vitã eťnã quã nobis ꝯcedat iudex
ille ſupm⁹ ver⁹ de⁹ et hõ ihs xps ſaluator nř
alpha et o principiū et finis q̃ dedit mihi pau
perculo et inutili ſeruo ſuo pñtem librū pri⸗
cipiare et finire. Tibi ergo ihesu dulciſſime
q̃ dediſti noticiã fidei ill' quos tradituros ãn
mūdi initiū noſti. Tibi cui⁹ magnitudo in
ꝯphẽſibilis cui⁹ glia i extiabilis cui⁹ iuſſio
fortis. cui⁹ diſpoſitio iuſta. cui⁹ iudicia vera
cui⁹ clemẽtia ſup oia opa tua extenta: Tibi
quē nemo niſi corde attigit purgat⁹ quē nul
lus niſi opib⁹ inuenit ꝓbat⁹ cui null⁹ adeſt
niſi mēte et corpore caſt⁹. Tibi q̃ es cecorū
oculus infirmantiū veriſſima ſal⁹ pes clau
dorū. lingua mutorū. fortitudo oim ſeculorū
Tibi qui es vite via ſalutis vita. et omniū
te poſtulantium inuictiſſima dextera. Tibi
qui es diuicie pauperum conſolatio tribulã
tiū. erector humiliū et deſtructor extollẽtiū:

Tibi a quo incrementum accepit iuſtus . ſā
cificatur perfect⁹ et coronatur in bono ope-
re conſumatus. Tibi qui odis iniquos dā-
nas iniuſtos. deijcis elatos. et cōfundis ſu
perbos. Tibi qui das penitentibus veniaꝫ
peccato mortuis vitam nec abnegas te ro-
gantibus miſericordiam conſuetaꝫ. Tibi q̄
peccatores non deſpicis ſed delicta condē-
nas non odis peccātes ſed peccata deteſtas
non hominem ſed ſcelera inſectando conſū
mis et non creaturam ſed culpam extirpas:
Tibi cuius iuſticiam iniquitas noſtra com
mendat ſcelera noſtra te iuſtuꝫ affirmant qꝛ
vnde iuſtus es inde iniuſtos odis. Unde
ſanctus es. inde peccantes punis. Unde ve
rus es. inde mendaces condemnas. et vnde
mitis es. inde ſuperbos deteſtas. Tibi qui
ab initio creaturam ſingulari miſericordia
foues potentiali virtute regis ineffabili con
ſilio vel poteſtate diſponis. Tibi qui contri
torum non deſpicis preces nec deprecantiuꝫ
te puro corde ſpernis clamores. Tibi q̄ fri-
gidas mentes igni tui amoris incendis et
initium boni operis plerūqꝫ nobis neſcien-
tibus quibuſdam occaſionibus formas.
Tibi a quo initium eſt virtutum et augmē
tum ac perficitur inchoatum. Tibi bone ihe
ſu qui es turris fortitudinis a facie inimici
ſit honor et gloria būdictio et gratiaꝝ actio
ſine fine Amen.

Anno incarnatōis dñice. M.cccclxxxvij.
die.xxij. menſis maij.

[illegible]